


# ברית מלח

מבאר כל דיני הלכות דם ומליחה כללותיהם
ופרטותיהם עם פירוש מספיק אשר בשם
תקריב מלח יבונה הכל באשר מבואר
בשער השני באר היטב .

נעשה ונגמר ממני הקטן והדל באלפי ישראל

שבתי בהרב הצדיק דובער יצללה"ה הופק"ק
ברוקלין . אמעריקא .

## ווילנא

בדפוס האלמנה והאחים ראם

תרס"ז

הועתק והוכנס לאינטרנט

www.hebrewbooks.org

БРИСЪ МЕЛАХЪ.

Законы о соленіи мяса.

This Sefer has been made available by:




5314 13th Avenue
Brooklyn, NY 11219
TEL. (718) 972-0777
FAX. (718) 972-0178

A deluxe bound copy of this sefer is available at:

Biegeleisen Hebrew Book Store

4409 16th Avenue

Brooklyn, N.Y. 11204

(718) 436-1165

הספר הזה צולמה על ידי אחים גאלדענבערג

וניתן להשיג ממנו טופס מכורך, במחיר סביר, אצל:

**בימ"ס ביגלאייזן**

4409 16th Avenue

(718) 436-1165

## מזכרת נצח
*********

לע"נ הגאון הצדיק הרב ר' אברהם יצחק ב"ר שמואל
דוד גרשנוביץ זצ"ל הגאב"ד דז'בינקה וראש ישיבת
חפארת ציון בב"ב

ולע"נ אשתו הרבנית הצדקנית מרה שרה בילא בת
הרה"צ ר' משה אליעזר בייער ע"ה

ולע"נ בנם בכורם הגאון ר' שמואל דוד גרשנוביץ
הי"ד, ממלא מקום אביו בדבנות ז'בינקה

ולע"נ אשתו הרבנית מרת לאה הי"ד בת הרה"ג ר'
יצחק אלחנן וואלקין זצ"ל גאב"ד אנטפוליא

ולע"נ בתם הילדה מאשא הי"ד

שנהרגו ע"י הגרמנים הארורים ימ"ש.
ארץ אל תכסי דמם וה' ינקום מצריו
את נקמת דם עבדיו השפוך. תנצב"ה.

ולע"נ הגאון ר' שלמה ב"ר יוסף חיים הרשלר זצ"ל
ולע"נ הגאון ר' ברוך מרדכי בהרה"ג ר' מנחם מנדל
וואלפא זצ"ל - חתני הגאב"ד דז'בינקה זצ"ל

ברוקלין, ניו יארק
שנת **תשנ"א** לפ"ק

נדפס אצל

COPY CORNER
5022 - 13th AVENUE, BROOKLYN, N.Y. 11219
TEL. (718) 972-0777

ספר

# ברית מלח

מבאר ומברר כל הדינים והענינים השייכים להלכות דם ומליחה כללותיהם ופרטותיהם מלוקט מכל הפוסקים הראשונים והאחרונים, מסודר בסדר יפה ובלשון צח ונקי, להקל על המעיין למצוא כל דין ודין הנצרך לו בשעתו ובזמנו.

ועל דגלו חונה סביב לו פירוש נעים אף נחמד אשר בשם

## תקריב מלח

יכונה, מבאר ומפרש מקור ומעם כל דין ודין על פי הכרעת הפוסקים האחרונים משנה סדורה והלכה ברורה ועיר שם זעיר שם הוספות חידושי דינים אשר יעצתי ועמלתי לחרש דינים חדשים וקריב בפלפול ומברא על פי הכרעת רוב הפוסקים, וכולם ברעיון צח וישר בטוב טעם ודעת, מנופה בשלש עשרה נפה להסביר לפני המעיין בשפה ברורה ובנעימה, הלכה פסוקה בדוקה ומנוקה בלא שום שקלי וטרי, כל דין ודין הוכא בסדר נכון על מקמו בשלום.

כל אלה יָדי יַד כהה עשתה בעמל ויגיעה בשקידה ועיון רבה, בעזר צור אלהי ישעי ומשגבי,

**שבתי** בהרב הצדיק **דובער** זצ"ל **ראזענבערג** חופק"ק **ברוקלין** יע"א יצו"ח, פה ארצות הברית אמעריקא.


**ווילנא**

בדפוס האלמנה והאחים ר א ם

תרס"ז

סימן ס״ד
סעיף טז׳ דף
כ׳

סימן ס״ו
סעיף א׳
ט׳
י׳

סימן ס״ז
סעיף א׳
ב׳
ג׳
ד׳

סימן ס״ח
סעיף י״א חלק מהג״ה

סימן ס״ט
סעיף א׳
סוף הג״ה
ב׳
ג׳
ד׳
ח׳
ו׳
ז׳
ח׳
ט׳
חלק הג״ה
י׳
י״א
י״ב
י״ג
י״ד
ט״ו
ט״ז
י״ז
י״ח
י״ט
כ׳
חלק הג״ה
כ״א

סימן ע׳
סעיף א׳
חלק הג״ה
ב׳
ג׳

ס״ה ע״א
ע״ד ע״ב

כ״ו ע״ב
מ״א ע״ב
מ״ד ע״ב

ל׳ ע״ב
נ״ב ע״ב
נ״ג ע״א
נ״ג ע״ב

ס״ג ע״ב

נ״ד ע״ב
ס״ד ע״ב
ס״ג ע״ב
צ״ז ע״ב
ס״ו ע״ב
ע׳ ע״א
ע״ב ע״ב
ע״ח ע״א
צ״ח ע״א
צ״ו ע״א
ק״ז ע״ב
ס״ז ע״א
ק״ח ע״א
ק״א ע״א
ק״ט ע״א
ק״י ע״א
ק״א ע״א
ס״א ע״א
ס״ה ע״ב
צ״א ע״ב
צ״ב ע״ב
צ׳ ע״א
צ״ז ע״ב
צ״ו ע״ב
צ״ד ע״א
ס״ט ע״ב

ע״ט ע״א
ע״ו ע״ב
פ׳ ע״א
פ״ב ע״א

ד׳ דף
ה׳
ו׳

סימן ע״א
סעיף א׳
ב׳
ג׳

סימן ע״ב
סעיף א׳
ב׳
ג׳
ד׳

סימן ע״ג
סעיף א׳
ב׳
ג׳
ד׳
ה׳
ו׳

סימן ע״ד
סעיף א׳

סימן ע״ה
סעיף א׳
חלק הג״ה
ב׳
ג׳

סימן ע״ו
סעיף א׳
ב׳
ג׳
ד׳
ה׳
ו׳

סימן ע״ז
סעיף א׳

סימן ע״ח
סעיף א׳

סימן צ׳
סעיף א׳
ב׳
ג׳
ד׳

פ״ב ע״ב
ע״ז ע״א
פ״ד ע״א

קכ״א ע״א
קכ״ד ע״א
קכ״א ע״א

קכ״ה ע״א
קכ״ה ע״א
קכ״ז ע״א
ע״ג ע״ב

קכ״ט ע״ב
קל״א ע״א
קל״א ע״א
קל״א ע״א
קל״א ע״ב
קל״ב ע״ב

קל״ח ע״ב

קל״ט ע״ב
קמ״ו ע״א
קמ״א ע״ב
קמ״ב ע״א

קמ״ט ע״ב
קי״ג ע״א
קנ״א ע״א
קנ״א ע״א
קנ״א ע״ב
קנ״ב ע״א

קנ״ז ע״א

קנ״ט ע״א

קמ״ז ע״ב
קמ״ח ע״א
קמ״ט ע״א
קמ״ט ע״ב

# הסכמות מגאוני הרבנים ומאורי הדור.

(נדפסו לפי סדר זמני נתינתן).

## הסכמות הגאונים הגדולים הצדיקים והחסידים נשיאי ארצא דישראל

## הגאון מרן שמואל סאלאנט והגאון מרן אדר"ת ני"ו.

מהולל אקרא ד' ה' כ"ט לירח האתנים
שנת בונה ירושלים ד' לפ"ק

הנה יד שלוחה אלי בתוכ ידו של אדם חשוב ורב, ה"נ כבוד הרב המאור הגדול, חריף ובקי משנתנו רב ונקי נודע לשם ולתהלה, ומפורסם לנאון ולתפארת טוהר"ר שבתי ראזענבערג נ"י רב בעיר ברוקלין באמעריקא, ידים הבאים מחמת ספר „ברית מלח" היבור לטהרה על הלכות מליחה, קובץ גדול מספרי רבותינו הראשונים והאחרונים ז"ל, ושיחד פנינו לאמר עשו אתי ברכה, לעלות בהסכמה על ראש ספרו, להניד לאדם ישרו קבל עכ. והן בכל היכת הקורש אשר בלבבי להרבנים המחברים הי"ו, לא נתתי ידי למחבר ספר בטרם עברתי לכה"פ ע"פ רובו, ובפרט בספר שהוא למעשה, ידעתי מך ערכי, ודי לי באחריותי למקומי ולשעתי ולא להשתתף באחריות דאחריני מיר ולרורות, וביותר לעת הזאת אשר אשר אספוני חבלי טרדין מבלי הרף, ואנן מסובלי חלאים ולא מתנינן ל"ע, ושמעתתא בעי צלותא יתירתא, ואני כבד עלי ראשי וזרועי ל"ע וא"א לי לשום מעייני כרצוני ולכן חי' בדעתי למשוך ידי מלעשות רצון הרה"ג שיחי', אמנם לאשר שמענו יקרתו ויראתו הטהורה, ושקידתו ועמלו בתורה, וכי נוכה ד' דרכו, מעשיו לש"ש, לזכות את הרבים, אמרתי גם ידי תכון עמו, וזרועי האמצנו, על כן נערתי בהמון טרדותי, ועברתי מעט על פני היבורו, אחת הנה, ואחת הנה, וראיתיו כי עפל ויעע לברר כל דבר בטעמו, כל הלכה ממקורה הראשון עד האחרון שבזמנינו והוא זריז ומטולח בכל דין ודין להעריך מערכה מול מערכה ולהביאם לפני המעיין, הכל מוכן לפניו. לכן אמרתי לפעלא טבא יישר חילו לאורייתא, ויאוי הוא חיבורו לאדפוסי הדרה יכרך ד' חילו, ויפיץ מעינותיו הוצה, ויהי' לשם ולתפארת, ומצוה רבה להחזיק בידו, ובל המסעדו בנופו ובמאודו, יהי כזית הודו, ויהי' תוכפיו מאושרים, ומחזיקיו מבורכים בזה ובבא, כנפש המדבר לכ' הרה"ג המהבר שליט"א.

נאום **אליהו דוד רבינאוויץ האומים** בלא"א מו"ר הגאון הצריק מו"ה **בנימין** זצללה"ה, עובר עבוה"ק לקהלות קודש א"פ בתוככי ירושלים עה"ק א' יכוננה ע"ע סלה.

ולאות אהבת כי עיינתי בדבריו, הנני רושם מעט מחרבה מאשר הערותי על דבריו *).

*) הערותיו הנה נדפסות בתוך הספר.

בעו"ה

אם כי עתה לעת זקנותי יסרני ה' בחלישות הנוף וגם אור עיני אינו כמקדם ואת מנעתנו מלעיין בספרו של הרב ה"ג המפורסם המחבר שליט"א, אולם ראוי לי למהוך על מע"כ ידי"נ הגאון הצדיק מו"ה אדר"ת שליט"א אשר סמך ידיו עליו, וכאשר שמעתי תהלת חרה"נ המחבר הנ"ל כי כונתו רצוי' לש"ש, לכן גם ידי תכון עמו לאדפוסי אידרא להפיץ מעינותיו ההוצה, ותערב נא עתירתי לפני אחינו חובבי תוה"ק רחיטי ומוקירי רבנן, לתת ידם לעזרה להרה"ג הנ"ל לתמכו ולסעדו, למען יגיע למטרת חפצו הטוב, ותוכיו וסועדיו יתברכו ממעון הברכות בעתירת ההותם בברכה בחרש מרחשון התרס"נ פעה"ק ירושלים תובב"א.

**שמואל סלאנט**, מקום ההותם.

## הסכמת הגאון הגדול תפארת ישראל מו"ה שאול חיים הורוויץ בעה"ק ירושלים תו"ת.

ב ע"ה

הן כאשר הובא לפני זה ספרי דבי רב, אשר היבר הרב הגאון חריף ובקי בחדרי התורה והיראה המפורסם מוהר"ר שבתי ראזענבערג שליט"א, חרב דברוקלין הסכמוכה לגויארק באמעריקא, על הלכות מליחה, ובשם „ברית מלח" יקרא, ובקש ממני לתת עיני עליו, ולעיין בו ולבא בהסכמתי עליו, אמרתי האף אומנם כי טרוד גדול אני הן מדברים העמוקים עלי מקרתא קדישא הירושלים ת"ו, והן בהנוסף על כל אלה נוסף מרדתי מהנחנת התלמוד תורה והישיבה הגדולה אשר כונגתי ויסדתי בעו"ה בית"ש במאה שערים בעה"ק ירושלים ת"ו על כל זה חשבתי ואמרתי מה טוב ומה נעים למלא בקשת איש נבר גדול בתורה ויראה כמוהו ולהאציל שעות גם על זה, ועיינתי בו בכמה ענינים ומצאתי וראיתי כי מלא וגדוש בדברים ישרים בהריפות ובקיאות ומבורר בכל הלכות מליחה על ידי פוסקים ראשונים ואחרונים

# הסכמות הגאונים

ואחרונים, ומצא ידו להביא גם כמה וכמה שו"ת הנוגעים להלכה ולמעשה, לואת מה מאד מהנכון להביא חכור יק־ כזה על מכבש הדפוס לחלקם ביעקב ולהפיצם בישראל, כי רב התועלת באלה ללומדי התורה ולשוחריה להלכה ולמעשה, ואמרתי לפעלא טבא יישר חילו ורוכב שמים יהיה בעזרתו לחפיץ מעינותיו חוצה, וזכות התוה"ק תעמוד ותגן עלינו ועל כל ישראל, ונזכה לראות בנחמת ציון וירושלים, כחפצם וכחפץ המדבר לכבוד התוה"ק ולומדיה, ובעה"ח יום א' ט"ו לחדש מרחשון תרס"ג לפ"ק פה מאה שערים בעה"ק ירושלים ת"ו.

נאום **שאול חיים** בהה"ג מוהר"ר **אברהם הלוי הורוויץ**, מלפנים חרב בדוברוואנא, החונה במאה שערים בקרתא קדישא ירושלים ת"ו, בעהמ"ה פ' **יד שאול, כלילת שאול, מצפה שאול**.

---

הסכמת הגאון פאר הדור כליל המדעים מוהר"ר

**צבי הירש ראבינאוויץ** ראבד בעיר קאוונא.

בעי"ת י"ו אב תרס"ג.

כבוד ידידי הרב המאוה"ג המפורסם חריף ובקי וויא"כ ב"ש מוהר"ר **שבתי ראזענבערג** נ"י האב"ד בברוקלין שוכט"ס.

אחדשה"ט, מכתבו חיקר עם קונטרסיו היקרים אשר הגנו ד' הגיעני במועדם, וע"ד אשר דרש כת"ה ממני לשלוח אליו הסכמתי על ספרו היקר אשר בדעתו להוציאו לאור ב"ד, אבקש את סליחת כת"ה על אשר לא אמלא את בקשתו בזה, כי מכמה טעמים נדר נדרתי בעדי מבלי לבוא בהסכמות על ספרים, ולא אוכל לצאת מנדרי, ומקרב ולב אברכהו אשר יזכהו ד' להפיץ מעינותיו הוצה, ורבים וכן שלמים יתנו מאור תורתו, ויביאו את הברכה אל ביתם וליומדי תורה יתענגו על נועם דברי חדושיו הנחמדים וחישרים, והבנים על אדני האמת בחריפות ובקיאות ובסברות ישרות ונכונות כיד ד' חטובת עליו, ושמו הטוב יהיה לברכה באהלי התורה, ויהיה נועם ד' עליו להוציא לאור את חכורו היקר ויתענג על רב טוב, אושר וברכת בל הימים, ואור תורתו ויראתו יזרח לעד בנפשו הטהורה, ונפש ידידו מוקירו ומכבדו ודוש"ת.

**צבי הירש ראבינאוויץ** חופ"ק קאוונא.

---

הסכמת הגאון הגדול פאר הדור שלשלת היוחסין בקש"ת מו"ה **פייביל טויבש** נ"י, ראב"ד בעיר יאסי (רומענין).

בעי"ה

הן יד שלוחה אלי מאת כבוד הרב הגאון החריף ובקי בחדרי תורה הוכר חבור מהבים כש"ת מוהר"ר **שבתי** נ"י **ראזענבערג** רב בק"ק ברוקלין הסמוכה לניויארק באמעריקא, שני קונטרסים מחכירו הגדול ורחב ידים הנקוב בשם "ברית מלה" על הלכות מליחה, והנה ידוע כי חלין יומין יומי דחושבנא ניתנו, אשר צריך אדם להשוב עם קונו, ואין הפנאי אתי עמי לעיין בהם חברה, כדי כל הצורך, וביחוד כי כבוד הרב המחבר נ"י אין עלי לאמר כלה מעשיך כי הקונטרסים נחוצים המה לו בחזרה להביאם לבהד"פ עכ"ז עיינתי בהם בכמה וכמה מקומות ומצאתי בהם דברים טובים ונכוחים מלאים זיו ומפיקים נוגה יודע דעת למלל ולפלפל בדברי הז"ל, ומלא על בל נדותיו בחריפות ובקיאות וסברות ישרות מתוקים מדבש ונופת צופים. בל היך טועם יאמר לי לי, יהוציא פרח הגדול ציץ לאסוק שמעתא אליבא דהלכתא, והנה כבוד הרב המחבר נ"י שיחר פני להסכים אתו עמו להביא חבורו לביהד"פ, הנני הנני להסכים על ידו ואני אומר בפה מלא כי ראוים הדברים לאמרן ולקבעם כדפום לדור דורות לחורות ממנו לבני ישראל חוראות או"ה וליהנות מפלפולו הזך והנעים, וחפץ ד' בידו יצליח, ונוצר חאנה יאכל פריה, ומן הראוי לכל יראי ד' וחושבי שמו הגדול יתברך לשום כבוד לתורה ולקבל ספרו היקר באהבה רבה, למען להגדיל תורה ולהאדירה ונוכה איה"ש עי"ז לנחפות ציון וירושלים, ועינינו תראינה בבנין בית קדשנו ותפארתנו ולהשראות שכינתו בתוכנו במהרה בימינו בקרוב אמן, בעתירת ידיד בל ישראל הכו"ח יום רביעי דימי הסליחות התרס"ג לפ"ק פה י א ס י.

**אורי שרגא פייביל טויבש** אבד"ק יאסי והמדינה, בעהמ"ס שו"ת "אורי וישעי" קמא ותנינא, ספר "דעת תורה" על הרמב"ם ז"ל, ס' "אמרי שפר" עה"ת, ס' "ישועת ישראל" על הגדה ש"פ, והגהות על חש"ס וחרי"ף ז"ל, ד' חטוב יזכני להוציאם לאורה בקרב הימים אמן סלה.

---

הסכמת הגאון הגדול צדיק יסו"ע פאר הדור נזר ישראל ותפארתו ארמו"ר **חיים חזקיהו מדיני** שליט"א בעל שדי חמד, בעיר חברון תו"ב אמן.

ב"ה כ"ט מר"ח ברוך אשר פתח לו שערי הדע"ה לפ"ק.

הנה יד שלוחה אלי מאת כבוד ידיד נפשי הרב המאור הגדול הגאון המפורסם בחריפותו ובקיאותו ובויראתו הטהורה הקדושת לחכמתו בקי בחדרי תורה קולע אל השערה כש"ת כמוהר"ר **שבתי ראזענבערג** שליט"א רב דק"ק ברוקלין הסמוכה לניויארק, קונטרסים אהדים מספרו הגדול והנכבד "ברית מלח" על הלכות מליחה מלא כהריפות ובקיאות, ובחפצו להביאו לבית הדפוס, ורצונו של אדם גדול

הסכמת הגאון הגדול פאר הדור מוהר"ר **מאיר אטלס** נ"י ראב"ד בעיר קאברין וכעת בעיר שאוויל.

בעז"ה

מה מאוד ישמח לבי בראותי את הקונטרסים אשר שלח אלי ידיד נפשי הרב המאוה"ג החריף ובקי בחדרי תורה המפורסם בתורתו ויראתו וכו', כש"ת מוהר"ר **שבתי ראזענבערג** נ"י הרב דק"ק ברוקלין באמעריקא, מחבורו "ברית מלח" על הלכות מליחה, אשר בדעתו להעלותו על מכבש הדפוס בע"ה ואם כי מפני הטרדה הרבה העטושה עלי באלו הימים לא הספיקה לי השעה לעיין בהם כראוי, וגם

לדול כמותו, ירבו בישראל, וזו כבודו כי אבא במגילת ספר והסכמה על ספרו. והנה אם אמנם כבר שמעתי מגדולתו ושבחו של הרה"ג הנ"ל הנה עתה בראותי מעט ביקרת הקונטרסים האהדים אתת הנה ואהה הנה כפי העת והפנאי, ראיתי כי הפליא והוסיף על השמועה אשר שמעתי הרבה מאוד, כי מספרו הנכבד הזה ניבר תוקף גדולת מחברו, כי כמעט לא הניח פנה וזוית בכל דברי הפוסקים הראשונים והאחרונים ואחרוני אחרונים בהלכות מליחה, והוא מלא וגדוש בדברים ישרים, נכונים וברורים, בחריפות ובקיאות, בהלכות טובים ונבוחים סברות ישרות ונחמדות, מתוקים מדבש ונופת צופים. לכן מה מאוד שמחתי כי בחפצו להביאו לבית הדפוס, כי מה רב התועלת מהבור יקר כזה ללומדי תורה ותושיה לשמה להלכה ולמעשה. ואני תפלה, הפץ ד' בידו יצלח להפיץ מעיניתיו חוצה ליהנות רבים מאורו והרבה הרעת, והראני לכל יראי ה' וחושבי שמו ליתן כבוד לתורה ולהחזיק בידו להגדיל תורה ולהאדירה, וכל התומכים והמחזיקים יבורכו בזה ובכא, כי גדולה זכות תורתנו אשר עליה נאמר עץ חיים היא למחזיקים בה להנן, ובזכות זה נזכה לנחמת ציון וירושלים, ועינינו תראינה בבנין אפריון כבא לציון גואל במהרה בימינו אמן.

כ"ד המדבר לכבוד התורה ולומדיה ולכבוד הרה"ג המחבר יצ"ו הצב"י **חיים חזקיהו מדיני** המכונה **חח"ם** פה הברון יצ"ו.

---

הסכמת הגאון הגדול צריק ים"ע פאר הדור נזר ישראל ותפארתו מוהר"ר **שלמה הכהן** נ"י ראב"ד וזקן הרבנים בק"ק ווילנא יצ"ו.

(בעה"מ „השק שלמה" הנהות על כל הש"ם ועל ד' חלקי השו"ע).

הנה נשלה לידי איזה קונטרסים לדונמא מהחבור הנדול אשר הבור כבוד הרב הגאון החו"ב וכו' מוהר"ר **שבתי ראזענבערג** רב ואב"ד דק"ק ברוקלין יצ"ו על הלכות מליחה אשר עדיין מונה אצלו בכתובים, וביקש ממני לשום עין עיוני עליהם אם ראוים הן להעלותם על מזבח הדפוס, ובאשר ימצאו דבריו הן בעיני אוי אראה לתת הסכמה עליהם כי ראוי הוא לאדפוסי אדרא ולהפיצו על פני תבל. והנה נעתרתי לבקשתו המהורה, ומדי שמתי עין עיוני על הקונטרסים ראיתי כי הוא הבור יקר ונחמד ובו הראה את ידו הנדולה להעיר ולפלפל ולחקשות ולתרץ בדברי הראשונים ודברי האחרונים, הש"ו והש"ך והפמ"ג בדבריו של טעם הראיים לאומרם ולקבעם בדפוס. אשריי שלו ככה ומה' ישא ברכה. ונם ראיתי שהוסיף עוד בזה איזה הדושי דינים בהלכות מליחה אשר הנאון בעל פ"ת וצ"ל השמימם או שנתחברו אחר חבור פ"ת, ונם כמה הדושי דינים שהוסיף הרה"ג המחבר נ"י מדיליה, ומהחלק שראיתי יעיד על הכל. ולכן ראיתי לתת הסכמתי עליו ולבי-כו כי הפץ ה' בידו יצליח להוציא פרי מהשבתו מכח אל הפועל ולסדרו יפה ולהביאו לבית הדפוס במהרה ולהוציא ע"פ תבל כדי שיזכו רבים מאור תורתו. ויראוי לקבל ממנו את חבורו בסבר פנים יפות כאשר יצא מבית הדפוס, כדי שלא יהיה שלוחי מצוה ניזוקין ח"ו ונם אני אקח חבור אחד מאת הרה"ג המחבר נ"י כשיצא מבית הדפוס במחיר אשר יושת עלי.

כ"ד המוהב לכבוד התורה ולומדיה וכא עה"ח בזה

**שלמה הכהן** מו"ץ דפ"ק ווילנא ביום א' ער"ח תמוז דשנת תרמ"ד לפ"ק.

---

הסכמת הרב הגאון הגדול מעוז ומגדל סיני ועוקר הרים מישר הדורים בשני התלמודים כקש"ת מוהר"ר **יעקב דוד** שליט"א. (רידב"ז)

## מכתב ראשון

כבוד ידיד נפשי הרב הגאון המפורסם וכו' כש"ת מוהר"ר **שבתי ראזענבערג** הנאב"ד דק"ק ברוקלין שלום וכו'.

מכתבו חניעני. לפלא בעיני שלא קיבל תשובתי ששלחתי ע"י איש אחד מיוחד, וכתבתי לו אשר קבלתי הקונטרס שלו שהרבה לבאר חדין של אוזזות שלא נפתהו והורה כהלכה למעשה, ובקשתיו שידפים את הקונטרס בתוך כרמו הנדול, וגם כתבתי לו שהנני מיחד עתה זמן ומעיין אני בכתביו ומאוד מצאו חן בעיני ואתן הסכמה עליו בקרוב פאר והדר כראוי להחבור והמחבר וישמח לבי, הבותב וחותם כ' תצוה תרמ"ה נויארק.

ידידו **יעקב דוד**

## הסכמה

כאשר התמהמהתי בארצות הברית זה פעמים ומאז ידעתי הטב את מעלת כבוד ידיד נפשי וחביבי הרב הנאון המפורסם החדיוק ובקי אור הברקי וי"א כש"ת מו"ה **שבתי ראזענבערג** הנאב"ד דק"ק ברוקלין. ובימים הללו נגמר אצלו חבור נדול ורחב ידים נקוב בשם „ברית מלה", והוא מהלך לארבו ולרחבו בהלכות מליחה, במעט לא נשאר דבר שלא ביאר בהלכה ולמעשה לאבחתו של תורה, וצירף וליבן בל שיטות רבותינו הראשונים נוה' נפש עם כל האחרונים והוא ממולח ומלובן, וכן ראיתי אצלו שכיאר הלכה

ונם לא יבולתי להחזיק אצלי את חקונטרסים זמן רב מפני כי הרה"ג המחבר נ"י אין עלי לשלוח לו בחזרה את הקונטרסים כי ממחר הוא להביאם לבית הדפוס בעו"ה. אך נם מהמעט אשר עיינתי בהו ראיתי כי הרבה יגע ועמל ומצא בדי מדתו בבקיאות ובפלפול לאסוקי שמעתא אליבא דהלבתא בדברים נבונים, וכאשר ידעתי את כבוד הרה"ג המחבר נ"י עוד מימים שעברו ואת שקידתו העצומה על התורה והעבודה, אקוה לבטח כי לא יצא מת"י דבר שאינו מתוקן ופפרו יהיה לתועלת לרבים ליהנות ממנו עצה ותושיה בהלכות אלו להלכה ולמעשה, ע"כ נכון מאד כי ספרו יראה אור בעו"ה, ומהראוי כי כל אוהבי תוה"ק ושוחרי תושיה יקבלוהו בסבר פ"י ובדרך כבוד כראוי לפי יקר ערך המחבר והחבור. וכל התומכים והמהזיקים ביד הרה"ג המחבר נ"י יתברכו מאת העליון ברוב שלום והצלחה ובט"ם.

הכ"ד המדבר לכבוד תוה"ק ולכבוד ידי"ג הרה"ג המפורסם לנאון ולהפארת המחבר נ"י ובעה"ח יום ד' אדר תרמ"ד לפ"ק פה קאברין.

**מאיר אטלס** הופ"ק.

בעת שכתבתי מכתבי הנ"ל להדר"נ לא היה לפני כעת הכתיבה הקונטרס שלו ששלח בפעם השני על סי' ע"ז ובדיני מוליו"תא, רק שזכרתי מכבר בעת שעיינתי בו לפום רחיטא בעת שבא מהפאסט, ולכן לא כתבתי רק בקיצור מופלג שישרו בעיני, אכל בהיות שנתאחר המכתב עד יום ב' א' דר"ה תמוז, ועיינתי בו היטב וראיתי שנכתב בסדר נכו' ונעלה מאוד וגם ראיתי חדושיו ופלפוליו בכריה מלה ובתקריב מלה, וכרכתי עליהם ברכת הנהנין כי בולו יפה אף נעים מלאים זיו ומפיקים נונה ומוציא סולת נקיה מנופה בי"נ נפה להלכה ברורה לנהוג להלכה ולמעשה ע"פ דעת הרמא"י בתו"ח ובפמ"נ ובשאר אחרונים, ואם ידפיס בדרך הזה כל החבור אזי יהיה חבור יקר מאוד ויקפצו עליו וביני כי עד חבורו הלזה עדיין לא נדפס חבור גדול כזה על הלכות מליחה, והפץ ד' בידו יצליח לחוציא חבורו הלזה לאור הדפוס במהרה למען לזכות את הרבים.

דו"ש **שלמה הכהן** הנ"ל.

---

הסכמת הגאון הגדול סיני ועיקר תרים
פאר הדור מוהר"ר **אליעזר גארדאן**
ראב"ד ור"מ בעיר טעלז.

בעז"ה יום א' כ"ח אדר ראשון תרס"ה, טעלז.

אל כבוד ידידי הרב הגאון החו"כ כי' מו"ה **שבתי ראזענבערג** שיחי' הגאבד"ק ברוקלין נויארק יצ"ו. אהדשה"ט. באהבה רבה את מספר קונטרסים מספרו על הלכות מליחה קבלתי זה כמה ומפני גודל טרדותי לא הספיק לי הזמן לעיין בו ודחיתי לעיין בהם מיום אל יום. אמנם אדרי רואי כי לא אוכל להמתין עד שיהיה לי פנאי ברוחה לזאת למען בבור בת"ר לקהתי לי פנאי לעיין בהם ועיינתי באיזה מקומן ומצאתי כי דבריו נכונים וכבל ענין וענין שם עיונו על כל הפרטים ודרחיב לדבר בהם בשכל ישר ובבקיאות. ודרך אגב אבחוב לו מה שעלה בדעתי בענין דם מבושל בעת שעיינתי בקונטרסיו וגם יהיה נפקא מינה לדינא והנני להגיד נגד קבל עם שספרו ראוי לקבוע בדפוס ולהתבדר בישראל, ואיה"ש כשיוצא ספרו הנחמד לאור אקבל איה"ש בלי נדר את ספרו כרוב היבה ומחידו אשיב לו בפי אשר יושת עלי ובזה הנני ידידו.

**אליעזר גארדאן** החופ"ק.

---

הסכמת הגאון הגדול מעוז ומגדל סיני ועיקר הרים פאר הדור מ"ה **אלי' ברוך קאמאי** אב"ד ור"מ בעיר מיר.

ב"ה יום ד' כ"ו לחרש טבת תרס"ו, מיר.

כבוד ידידי הרב הגאון המפורסם בתורתו ויראתו חריף ובקי כש"ת מו"ה **שבתי ראזענבערג** נ"י אבד"ק ברוקלין, נויארק יע"א, ולבל אשר לו שלום. אהדשה"ט כיאות לבתה"ר.

זה כבר הניעונו הקונטרסים מספרו אשר בדעתו להוציאו לאור על הלכות מליחה, ונעציתי לחפצו הטוב, ועיינתי בהם והוטבו מאד בעיני כי ראיתיו חודר בעיון לברר וללבן את עומק ההלכות בחריפות ובקיאות, בדברים טובים ונכוחים, דברים של טעם וישרים קולעים אל השערה, אשר לא אפונה כי יפיק רצון מכל הוגה בהם ועם כל רובי טרדותי אשר הנני עמוס ומוטרד בל היום, לרבות הלילות מכל המוטל עלי, לקחתי לי עת לעיין בהם בראוי, וישרו מאוד בעיני לכן הנני לפרסם את שבח החבור היקר הזה, אשר יהיה לתועלת הרבים למצוא בהם ברכה לתורה ולתעודה ולהלכות ברורות הנמצאים בהם. ואני תפלה, כי ד' הטוב יזכהו להוציאו לאור עולם ולדבר שמעתתא, וד' החפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר, לרבנן ולבל הוגי תורה"ק ועמלים בה באמת ובתמים, ואת בת"ר הסליחה אשר אהרתי עד כה, אשר נקל לו להבין את התאבבות היתים האלה המפריעים מכל חפץ ויצוז, וזכות התורה תעמוד לנו עד השולם ונזכה ונראה בהרמת קרן התורה ולומדיה בנפשו הטהורה, ובנפש ידידו ד"ש וש"ת **אלי' ברוך** אב"ד ור"מ דפ"ק הנ"ל.

והנני שולח לבת"ר גם קונטרסי אשר חברתי זה כבר בענין דם שבשלו אשר מזה יצאו הרבה דברים מחודשים ונפלאים בעניני מליחה בע"ה, ואם יהיה ברצונו להדפיסו הנני מרשה לו אפס מבלי לשנות בשום דבר רק בצורתו. הנ"ל.

---

הסכמת הגאון הגדול צדיק יסוד עולם פאר הדור
שלשלת היוחסין כקש"ת מו"ה **רפאל שפירא**
ראב"ד ור"מ בעיר הקדושה וואלאזין.

הנה ידידי הרב הגאון המפורסם בתורתו ויראתו חריף ובקי כו' מוהר"ר **שבתי ראזענבערג** שיהיה רב בק"ק ברוקלין באמעריקא שלח אלי שלשה בללים מספרו אשר חיבר על הלכות מליחה, ועיינתי בהם וראיתי שיפה עשה בעטו לבאר בל דבר ודבר על מכונו מדברי הראשונים והאחרונים ז"ל, והוסיף מדיליה לבאר בל דין ודין בחריפות ובבקיאות בטוב טעם ובסברות ישרות ונכונות מאוד נעלה, והספר הנ"ל יאיר אור, ויתהנו טיניה רבנן ותלמידיהן, ויהיה לשם ולתפארת באהלי המורים, המקום יהיה בעזר הרה"ג המחבר שיחיה לחוציאו לאורה, ובאתי על החתום מו"ב אדר שני הרס"ה, פ"ק וואלאזין.

נאום **רפאל** בהגאון מוהר"א ליב **שפירא** ז"ל.

# התנצלות המחבר

**אתם** אוהבי ד' שונאי רע, זאת אבקש מכבודכם הרמה, שאל יחשדוני שום אחד מכם אשר יעיין בספרי זה, כי כונתי הי' בכל ההסכמות הרבות האלה חלילה לקנות לי שם בין הגדולים ברבוי השבחים והתוארים אשר כולם יעריצו ויקדישו את שמי, לא אחי, חלילה וחלילה לי מרשע לרדוף אחר כבוד המדומה אשר מתיעב הי' הוא בעיני תמיד, באשר הוא באמת עון פלילי בעצם, ועבדכם הי' ירא את ד' מנעוריו, אך ורק מטעם אשר אך מקטני ומיראי הוראה אנכי, וכבר הוזהרנו מחז"ל אל תאמין בעצמך, ובאשר הרעיש על זה בקול רעש גדול הגאון הגורא בעל ח"ם בחלק הו"מ סי' מ"א מבלי להדפים שום ספר בלא הסכמות אפי' ספר ישן נושן, ע"ש טעמו וניחוקו, וכן מצאתי ראיתי בספר זכר יהוסף להגאון הגדול ר' יוסף זכרי' שטערין ראב"ד דעיר שאוויל בהקדמתי שם, שהביא שם מה שכתב לו חותנו הגאון הגדול ר' מרדכי גימפיל ראב"ד דעיר ראזינאי שכתב לו שלפי דעתו היא תקנה קדומה אשר נפרצה מזמן שרבו נדולי תורה וגדולי הדור, וכל אחד יהיד ואין שני לו, לכן לא פרתי מעצת חכמים הגדולים ועשיתי הטוב והישר בעיני אלהים ואדם מבלי להרחיב עוז בנפשי לקחת לי המשרה הנדולה הזאת לבוא להדפים ספרי זה אשר הוא להלכה בלא הורמנא דמלכא מאן מלכי רבנן והיינו רשות והסכמות מרבני גאוני הדור שיתנו תעודתם עליו שלא נכשלתי חלילה בדבר הלכה, וה' הוא היודע ועד אשר האמת והצדק שוכן במעורתי.

**אפתח** שפתי לדרוש באסכניא של תורה, לבא בשיר וקול תודה להודות להלל ולברך את עיר מגורתי עיר הגדולה והמעטירה ברוקלין אשר זה כשש עשרה שנים אשר אנכי על משמרתי עומד לעבוד בה עבודת הקודש עבורת הרבנות עיר גדולה לאלהים, מלאה חכמים וסופרים יראי ד' אוהבי תושי' עושים צדקה וחסד בכל עת, אשר מאז שמו עלי משרת הרבנות להיות להם לרב ומורה, להורות להם את הדרך ילכו בה נהגו בי כבוד גדול ודאנו תמיד לשובתי, ויסדו יסוד מוסד בעדי להיות לי מקור נאמן למצא לכסף מוצא לפרנסני ולכלכלני עם כל ב"ב בכבוד ברוח ולא בצמצום, וד' הטוב ישים תמיד עין השגחתו עליהם לטובה ויברכם באושר ועושר בני חיי ומזוני חיים ארוכים ומזונא רויחא ובכל אשר יפנו יצליחו ועולמם יראו בחייהם, וביחוד ברכה כפולה ומכופלת ליחידי סגולה אוהבי הנאמנים אשר הי' לי למגן ומחסה מימים הבירו אותי ותמיד עמדו לימין צדקי ודרשו תמיד טובתי והצלחתי ד' עליהם יופיע בשפע ברכה והצלחה בחיי אריכי ומזוני רויחא וסיעתא דשמיא ככל אשר יפנו ויבלו ימיהם ושנותיהם בנעימים וזיכו בכל טוב בנפשם ונפש המברכם בלב ונפש חפצה, ידידם

**המחבר.**

# לוח המפתחות מהכללים.

כלל א מבאר אזהרת ומעם איסור אכילת דם, ובאיזה זמן ובאיזה מקום ובאיזה אדם נוהג איסורה, וכו ג' סעיפים.

כלל ב מבאר דין דכל מיני בעלי חיים שדמם אסור מן התורה, ואיזה דם הוא בכרת ואיזה הוא בלאו, וכו ד' סעיפים.

כלל ג מבאר דין דב"ח שדמם אסור מה"ת אבל לא משום איסור דם, וב"ח שדמם מותר מה"ת לגמרי ואינו אסור אלא מדרבנן, או משום מ"ע, וכו ו' סעיפים.

כלל ד מבאר דין אכילת בשר חי בלא מליחה, וכו' ז' סעיפים.

כלל ה מבאר דין דהדחה ראשונה, וכו ט"ז סעיפים.

כלל ו מבאר כל פרטי הדינים של בלי חשרוי', וכו ה' סעיפים.

כלל ז מבאר פרטי דיני כלי מנוקב של מליחת בשר, וכו ד' סעיפים.

כלל ח מבאר דיני מליחה באיזה מלח מולהין ובאיזה אין מולהין, וכו ז' סעיפים.

כלל ט מבאר כל פרטי דיני מליחה איך למלוה בכמות ובאיכות, וכו י"ח סעיפים.

כלל י מבאר שיעור זמן שהיית חבשר במלח, וכו ד' סעיפים.

כלל יא מבאר דין מליחת הרבה התיכות יחד, ומליחת בשר ודגים יחד, וכו ו' סעיפים.

כלל יב מבאר דין בשר כשר שנמלח עם בשר טרפה, וכו ד' סעיפים.

כלל יג מבאר דין בשר תפל, או שנמלה והודה, ונפל לתוך ציר, או לתוך בשר שהוא כתוך שיעור מליחה, וכו ח' סעיפים.

כלל יד מבאר דין בשר שנמלח בכלי שאינו מנוקב, וכו ח' סעיפים.

כלל טו מבאר דין כלי מנוקב וכלי שאינו מנוקב שנמלחו בהם בשר, וכו י' סעיפים.

כלל טז מבאר דין סכין שחתכו בו בשר מלוח, וכו ב' סעיפים.

כלל יז מבאר דין דהדחה אחרונה, וכו ח' סעיפים.

כלל יח מבאר דין בשר שנמלח בלא הדחה ראשונה, וכו ו' סעיפים.

כלל יט מבאר דין בשר שנתבשל בלא מליחה, או נמלח שלא כראוי, וכו י"א סעיפים.

כלל כ מבאר דין בשר שנתבשל בלא הדחת אחרונה וכו ה' סעיפים.

כלל כא מבאר דין בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה, וכו כ"א סעיפים.

כלל כב מבאר דין מליחת הראש והטוה וקרומיו, וכו ח' סעיפים.

כלל כג מבאר דין מליחת דרגלים, וכו ג' סעיפים.

כלל כד מבאר דין מליחת הלב והריאה, וכו י' סעיפים.

כלל כה מבאר דין מליחת הכבד וצלייתו, וכו כ' סעיפים.

כלל כו מבאר דין מליחת המחול והכליות, וכו ד' סעיפים.

כלל כז מבאר דין מליחת הכמ"ע, וכו ט' סעיפים.

כלל כח מבאר דין מליחת ביצים הנמצאים בעופות לאחר שחיטה, וכו ג' סעיפים.

כלל כט מבאר דין מליחת וצליית הכחל, וכו ד' סעיפים.

כלל ל מבאר דין בשר לצלי, וכו י"ג סעיפים.

כלל לא מבאר דין מילוי עופות או גדיים או טלאים בבשר, או בשר בבשר אחר, וכו ד' סעיפים.

כלל לב מבאר דין טפילת בשר בבצק, וכו ב' סעיפים.

---

אף כי בכר כל אחד מישראל מושבע ועומד מבלי להפיג גבול רעהו בשום דבר, ואף נודע לכל גודל האיסור של השגת גבול הן מדין תורה הן בדיניהם, עם כל זה הנני שנית להזהיר שאסור לשום איש להדפים ספרי זה הן בתמונתו וצלמו, הן באיזה שינוי בעולם בלתי רשותי.

המחבר.

# פתח הבית

## התנצלות המחבר, בלב נשבר ידבר.

**הקהל** דודי וריעי הנאמנים, שמעו נא דברי את אשר אדבר באזניכם, וישמע אלהים אליכם. הן זה משנים קדמוניות משל תמידי הוא בעולם, ומרגלי בפומי דאינשי לאמר, כנוף בלא נשמה, כן הוא מחבר חיבור בלא הקדמה. וכן הוא כלשון זה בהקדמת הגאון בעל עמודי בית יחודה שכתב, קורא ספרי בלי הקדמה, נדמה לבעל נפש בלי נשמה, וכעיר פרוצה בלי הומה. והגאון בעל עמ די שמים בפתיחה לפירושו על י"ג יסודות התורה של הרמב"ם ז"ל, נשא משלו ואמר, קורא ספרי בלי הקדמה, כחלש נושא כלי מלחמה, אומר לא להועיל אך למשא, כן לו בקץ—השושנה והרמה. ובפרט בזמנינו אלה, מאז כבור הלבנון נוטל מעלינו, ולעומת זאת עול הגלות הסר הטיל עלינו, והאל המושיע מסתתר מעמנו, ונתקים בנו כמה שאמר הכתוב תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב, וכמבואר בגברא, התורה היקרה הואת היא מונחת בקרן זוית, אבלה ושוממה מלומדיה, אין דורש ואין מבקש לה, כל מכבדיה הולות, רחקו ממנה ונהייתה ככלי אין הפץ בה. והשתנות הזמן באריכות הגלות הסר הזה, הוליד לנו אנשים חדשים לבקרים החולכים לרוח השבלת הזמן החדש, ומתעסקים בדעיונות חדשות, ומהם רבו כמו רבו אנשים המכנים עצמם בשם משכילים. וכלל גדול הניח לנו משיח צדקנו אשר אין משכיל דורש את אלהים, והמה אך המה נעשים מבקרים המבקרים כל ספר חדש בביקור אחר ביקור, ועל כל דעיון ותיבה אתת מן המחבר, יהי' מי שיהי' אפי' מגדולי ישראל, משגיחים המה בשבעה עינים לגלות בו איזה מום אשר על ידו יהי' פיגול, ולא יהי' ראוי לבוא אל הקודש פנימה, וטחפשים בו חיפוש אחר חיפוש בדיקה יפה ומהודרה בהורין ובסדקין בנרות ובאבוקין, פן ואולי ימצאו בו איזה פתיתי המין או שאור אשר אינו ראוי להקטיר ממנו אשה לה', ולהעלותו על מזבח הדשון, כי לא לרצון ולא לריח ניחוח יהי' בעיני ד' ואנשים, וכל ספר חדש היוצא בזמנינו אלה לאור העולם, הוא מונח לפי דעתם תחת הלאו דבל יראה ובל ימצא לכם בכל גבולכם, ומשמיעים קול המולה בלשון מדברת גדולות לאמר, האם אין ספרים בקרבנו האם נעדרים אנחנו מכל אלה, הלא כבר אמי החכם בכל ארם, עשות ספרים הרבת אין קץ, מאי אין קץ, ר"ל אין קץ לדברי רוח. פצעוהו קרעוהו לשנים עשר נזרים, כאשר תעשינה הדבורים, ואך זה סוף ותכלית כל תשוקתם ומנמת לבם, לקיים על כל ספר חדש, מצות ביעור חמץ, ואין ביעור חמץ אלא שריפה:

**אתם** אחי ורעי הנאמנים עיד עם אלקים ותורתו לא על המבקרים כאילו אניף הרב כעפי, ולא עליהם א שים כל תלונותי חלילה, ולא אל אנשים כאילו אפנה לדבר דברי אלה, ואף אין אני מתרעם על כל רעיונותיהם אלה, באשר כי אך רוח היא באנוש, רוח רעה של היוצר הרע השוכן בטוח קדקדם, וברוח סער מתחולל, הוא עוכר תמיד בין בתרי מוחם, ללהם עמהם מלחמה עזה ונוראה, להשתדל בכל מאמצי כחותיו לבבות בהם ומהם לשפוי אהבת התורה ומצותיה, ולסתום כל מעיני המים חיים מחיות נפשם, ולסעף פארות־יהם וזליותיהם הטובים, ולהביא רקב בחדרי לבם פנימה, כדרכו של היצר, אשר אך לו ניתנה רשות ואומץ לעשות חיל, לנצח כל איש ואיש, ולעשות בו כרצונו, וללכדו ברשתו לנטותו מדרך החיים דרך האמתי, הדרך המלולה העולה בית אל, ולהורידו אך מטה מטה, עד שאול תחתית. והוא באמת בעל תחבולות גדול, בעל ערמת ומזימה, בלשון הלקלקות איזר מחמאות חלק, ושפתיו עמו, וכחו במתניו לפתות את האדם בכל התחכמות והמצאות שבעולם, ותחבולות מתחבולות שונות, כמאמרם ז"ל, הוא היצר הרע, הוא השטן, הוא המנע רע, סטית ומדיח, עולה ומקטרג, הוא ניהו סמא"ל הס"א הראשונה, אבי אבות הטומאה, שותפו של נחש הקדמוני, אשר מאז ומקדם הי' בהו כ"כ נדול לפתות ולהכשיל את הראשון אדם יולד, יציר כפיו של הקב"ה, יחד עם סנולתו אשר היא היתה אם כל חי, ולהביא מיתה על כל יושבי חלד, כאשר בארתי בזה איה פסוקים בתורה, ברעיון יפה אף נעים, וזהו הללי:

**הנה** פרשה מפורשת היא כתיבה בתורה, והנחש הי' ערום מכל היה השדה אשר עשה ד' אלהים, ויאמר אל האשה אף כי אמר אלהים לא תאכלו מכל עץ הגן, ותאמר האשה אל הנחש מפרי עץ הגן נאכל, ומפרי העץ אשר בתוך הגן אמר אלהים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו פן תמתון, ויאמר הנחש אל האשה לא מות תמתון, כי יודע אלהים כי ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם והייתם כאלהים יודעי טוב ורע, ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים ונחמד העץ להשכיל, ותקח מפריו ותאכל ותתן גם לאישה עמה ויאכל. אשר באמת לכאורה הדקדוקים בפסוקים אילו רבו המה מאוד מאוד, וכל המשך הפסוקים אילו אך לפלא הוא מאוד. ראשית דבר, מה הי' לו להנחש לדבר אדות אכילת שאדי האילנות אם המה הותרו להם באכילה אם לאו, הלא הוא לא רצה רק לפתות אותם לאכל מעין חדעת, ומה לו ולשאדי אילנות, ואם כפירש"י שרצה לכנוס עמה בדברים, א"כ מה הי' לו לשאול בלשון מטיהה ולאמר אף כי אמר אלהים לא תאכלו, מאי אף הלא לא הי' לו לומר רק בלשון

שאלה

שאלה, אם אמר אלהים מכל עץ הגן תאכלו רק מהעץ אשר כתוב הגן אמר אלהים לא תאכלו ולא תגעו בו פן תמותון, ועוד יותר לפלא המה דבריה, וכל המפרשים מדכרים מזה, איך מלאה לבה של חוה לדבר דברי רוח ושקר מוחלט כזה, לחוסיף הנגיעה מדעתה מאחר כי ד' לא צוה על הנגיעה. וגם לפלא היא מאוד תשובת הנחש באמרו לחוה לא מות תמותון, שהיא מלתא בלא טעמא, הלא השי"ת אמר בפירוש מות תמתון, והוא אומר לה להיפך לא מות תמותון, בלא שום סברא וטעם וריח. ואם נאמר כפירש"י שדחפה הנחש לחוה עד שנגעה בעץ הדעת, ואמר לה הלא לא מת אתה מן הנגיעה וכשם שאין מיתה בנגיעה כך אין מיתה באכילה, א"כ לפי זה יהי' עוד יותר קשה על חוה, איך האמינה להנחש בראי' זאת, הלא היא יודעת האמת שעל הנגיעה לא הי' שום צווי, ולא הוזהרה רק על האכילה לבד לכן לא מהה מן הנגיעה, אבל אם תאכל בודאי תמות, ואיך לא יראה לאכל פן תמות. ועוד קשה להבין הפסוקים שלאחריו, שנאמר ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים, ופירש"י מאי ותרא, ראתה דבריו של נחש ותנאתו לה והאמינה לו, הלא פלא הוא איזה חכמות וראיות ברורות ראתה בדבריו של נחש לקבל הנאה מהם ולהאמין לו ולשמוע בקולו ולעבור על צווי של השי"ת. ועוד יותר צריך להבין מאמר חז"ל במדרש על הפסוק הזה כשאמר לו הקב"ה להאדם, הטן חעין אשר צויתיך לבלתי אכל ממנו, אכלת, ויאמר האדם האשה אשר נתתה עמדי היא נתנה לי מן העץ ואכל, ודרשו רז"ל אכלתי ואכל עוד, ולפלא נפלא הנה היא דרשתם לא די שלא חשתדל להתנצל ולהתוודות ולהצדיק עצמו על המאכל הראשון, אלא עוד התרים ומירר עתק כלפי סעלה דברים כאילו אשר לא נתנו להאמר לשום איש אף שפל המצב, אף כי לאיש אשר הוא ראש פינה של תבל ומלאה, יציר כפיו של הקב"ה:

**אך** שמעו נא רבותי את אשר אציע לפניכם, והשתוממו על העצות והתחכוכות המהוכחות וה'רמיות הנפלאות אשר עשה להפליא המסית הראשון הזה להה אמנו ולבעלה. הוא בצירוף עם סמא"ל הברו', כמובא במדרש הזהר דף כ"ה בשם ספר הבהיר, הכתת נא ושמע קויא יקר דברים נעימים וחביבים לאוזן שומעת, זה לשון ספר הבהיר, בעת שאמר הקב"ה להאדם פרו ורבו ורדו כדגת הים ובעוף השמים. ודרשו רז"ל עוף השמים אלו המלאכים שהמשיל הקב"ה את האדם על כל, על התתינים אף על העליונים, ונתקנאו בזה סמא"ל וכל כת דילי', ועשה קשר רב עם עוד צבא מעלה, ואמר לחב הראיתם את אשר נעשה עם האדם, ועתה חבה נתרכמה לו איך להחשיאו ולשרדו בן העולם, מה עשה ירד עם כל חילותיו ובקש לו בארץ שוחף וחבר במותו, ומצא את הנחש הקדמוני, והי' לו אז דמות גמל והלך על רגליו בקומה זקופה, והוא הי' ערום מאוד, עשו שותפת ביניהם ויירכב עליו סמא"ל ובאו אל חוה לפתותה ולחחטיאה עם בעלה, לעבור על מצות ד' ולאכל מעץ הדעת, עכ"ל הזהר בשם ספר הבהיר. ובעין זה הוא ג"כ בפרקי דר' אליעזר פרק י"ג, וז"ל שם, סמא"ל לקח את בל הכת שלו וירד למטה לארץ, וראה את כל הבריות שבירא הקב"ה ולא מצא בהם חכם להרע כהנחש, ויעשה שותפות עמו, ובל בעשיו של הנחש שעשה וכל דבריו שדיבר, לא עשה ולא דיבר אלא מדעתו של סמא"ל, עכ"ל המדרש. וכל הכוונה הרמות והשגבת של סמא"ל יחנחש מעוטפים חמה בשכל נמרץ בכל הפסוקים האילו, והתירה מספרת לנו איך שהי' ויכוח גדול בין הנחש וכין חוה והאדם, והנחש אשר התלבש בו השטן המסית איך בא בערמה נדולה ובפילפול נפלא להאשה להורות לה היתר נמור לאכל מעץ הדעת, והראה לה לדעת שעליה בודאי לא הי' שום צווי ואזהרה כלל שלא תאכל, אלא אף לאדם בעלה שהוא הלא בפירוש נצטוה מבלי לאכל, מצא ג"כ המסית הזה היתר לאכל, והראה לה בראיות ברורות מהנגיעה שעל פי דין תורה שניהם מותרים באכילת עץ הדעת:

**ידידי** שמעו נא אמרי כי נעמו. דהנה איתא במדרש על הפסוק שכתבה לנו התורה ויצהו בגן עדן לעבדה ולשמרה, ופירשו חז"ל, לעבדה זו מצות עשה, ולשמרה זו מצות לא תעשה, ופירש הזרע ברך, האיך שייך לומר נבי אדם הראשון מצות עשה ומצות ל"ת, הלא לא ניתנה עוד התורה, ותירץ דהא דאמר לו אלהים מכל עץ הגן אכל תאכל זהו המצות עשה, ר"ל, לקיים צווי השי"ת שיאכל מכל שארי האילנות, וזה שאמר לו ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו הוא המצות ל"ת, ר"ל לקיים מצות השם מבלי לאכל מעץ זה, והעונש על אזהרה זאת אם אך יעבור, הוא מפורש בפה שאמר לו הקב"ה את"ב, כי ביום אכלך ממנו מות תמות, נמצא שהאדם מוזהר לקיים מצות עשה לאכל מכל שארי האילנות, וגם לקיים מצות ל"ת מבלי לאכל מעץ הדעת, ועל זה נזהר בעונש מיתה. והנה הי' כאן ספק גדול להנחש וסמא"ל רוכבו, בכונת העונש של המיתה הזאת איך הוא, ואיפת יהי' חל העונש מיתה, אם דוקא באשר יעבור האדם על שניהם, היינו שיעשה להיפך בשניהם, שלא יאכל מכל שארי האילנות ולא יקיים צווי העשה שיאכל מכל שארי האילנות, וגם יאכל מעץ הדעת ויעבור על צווי הל"ת מבלי לאכל מעץ זה, וכאשר יעבור על שניהם על העשה ועל הל"ת, או דוקא יענש מיתה, אבל כשיעבור רק על אחת מהן היינו שיאכל מכל שארי האילנות, ויקיים העשה של אכל תאכל, אבל יאכל ג"כ מעץ הדעת, ויעבור על הל"ת של לא תאכל, או שיעשה להיפך, שלא יאכל מעץ הדעת ויקיים הצווי של הל"ת לא תאכל, אבל לא יאכל ג"כ מכל שארי האילנות, ויעבור על העשה של אכל תאכל ויעבור על אחת, ויקיים אחת, אז אין עונש מיתה, כי העונש לא נאמר רק דוקא כשיעבור על שניהם, או אפשר לחוש, שעיקר העונש מיתה לא נאמר רק על הל"ת של עץ הדעת שלא יאכלנו ואם יעבור ויאכל ממנו יעניש מיתה אבל מאכילת כל שארי האילנות אין שום נפקותא בזה אם יאכל או אם לא יאכל, רק אם יאכל ויקיים העשה יהי' שכר עשה בידו, ואם לא יאכל יאבד את שכרו של מצות עשה זו, כי העשה אינה מונחת תחת עונש המיתה, והנחש מריבוי הארס הנטבע בו מטבעיות הבריאה, ומורשעת סמא"ל אשר יוצרו קראו רע, הי' כל השוקדים והפצים רק להביא המיתה על האדם ועל כל יושבי תבל בלא שום ספק כלל, לכן מצד יראת הספק הזה התחכמו עצמם בתחבולות נוראות וערמיטויות רבות לחסית אותן לעבור על שניהם דוקא, היינו מבלי לאכל מכל שארי האילנות ויעבור על העשה של אכל תאכל, ושיאכל מעץ הדעת, ויעבור על הל"ת של לא תאכל, ואז בשיעבור על שניהם הלא בטח ענוש יענשו בעונש מיתה הנהרצה עליו, ויהי' אז בטוח בהעונש בלא שום ספק:

**והנה** מצינו בצווי השי"ת להאדם בתיב בתורה, ויצו ה' אלקים על האדם לאמר, מכל עץ הגן אכל האכל, ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו, כי ביום אכלך ממנו מות תמות. הרי נמצא שלא נאמר שום צווי מהשי"ת להאדם על דבר חוה, כי רק בלשון יחיד נאמר כל הצווי להאדם לבדו, ובאמת פירשו כל המפרשים שהא לא היתה מפורש בצווי כלל, ועין בספר עיר דוד שהקשח

ג"ב מפני מה נעשנה חוה, הרי היא לא היתה באזהרה. ותירץ שם תירץ על פי הדרוש. הובא דבריו בספר מצא חיים על התורה בפרשה בראשית, ובפעות זה בא ממא"ל והנחש להוה, וחמה עשו עצמם כאילו אינם יודעים משום דבר, ובאו לחוה בדברים שכליים המתקבלים על הלב בסוב טעם ודעת, ואמרו לה, שמעי נא הוה, הנה שתי שאלות אנו שואלים ממך, א', אף כי אמר אלהים לא תאכלו מכל עץ הגן, היינו ר"ל אם אמר לכם הצווי בלשון רבים לא תאכלו, הלא כמדומה לנו לפי השמועה עלא אמר ר"ק בלשון יחיד לא תאכל ממנו, והיינו לו דוקא ולא לך. שאלה השני' היא, מכל עץ הגן, ר"ל אם אמר לכם מכל עץ הגן מבלי לאכל, עשו עצמם כאילו אינם יודעים מאומה, ותאמר לו האשה, מה שאתה שואל ממנו אם אמר לנו כל עץ הגן, לא כן הוא, רק מפרי עץ הגן נאכל, לא אמר לנו כולם, רק עץ אחד, היינו עץ הדעת אשר בתוך הגן אמר לנו מבלי לאכל. ושאלה השני' שאתה שואל ממני שהצווי הי' רק לו ולא לי, גם, זאת אענך ואכינך שהצווי הי' גם עלי, ומפרי העץ אשר בתוך הגן, באמת אמר אלהים לשנינו לא תאכלו ולא תגעו בו פן תמותון, ומה שאתה שואל ממני הלא לא אמר אלהים לא תאכלו בלשון רבים, רק אמר לא תאכל בלשון יחיד, אמנם כן הוא כדבריך, אכל אנכי אענך, הלא כתיב ויצו אלהים על האדם לאמר, מאי לאמר, היינו ר"ל לאמר לאחרים, והי' בונת השי"ת בזה, שאמר לבעלי שיזהיר גם אותי ויצוני שגם אני באזהרה זאת כמהו, שהרי אין עוד אחר זולתי לומר לו, ולכן גם אני מונה תהת העונש מיתה, וכן הוא באמת מסקנת המפרשים שגם חוה היתה תחת הצווי. וכן איתא ג"כ בילקוט סוף פרשה בראשית, פעם אחת הי' ר' אחאו מהלך בדרך ונתלוו לו גויים, אמרי לו כתיב בתורה ויצו ד' אלהים על האדם לאמר מכל עץ הגן אכל תאכל כו', הרי אדם נצטוה שלא יחמא, אבל האשה לא נצטותה, אבר להם, למה אמר הכתוב ויצו ד' אלהים על האדם לאמר, מהו לאמר, לאמר לאבריו, והיא הרי נקראת אחת מצלעותיו, עכ"ל הילקוט. וכן כתב בעל עיר דוד, דהואיל היות איש ואשתו נוף אחד, והחמא נעשה אחר שהיתה אשתו, מאז האזהרה חל נמי עליה, עכ"ל. ויאמר לה הנחש, הוה מוטעה את כדבר הוה, ואין את מבין נבון החכם בונת השי"ת בצווי הוה, שמעי נא ואאלפך בינה, שאת מותרת בודאי לאכל מעץ הדעת בלא שום ספק, ולא עליך הי' הצווי כלל, והראי' לא מות תמותון, ר"ל באזהרת העונש כאשר אמר אלהים כי ביום אכלך ממנו מות תמות, לא אמר בלשון רבים מות תמותון, שיהי' אזהרת העונש על שניהם, רק אמר מות תמות בלשון יחיד, הרי מפורש נאמר העונש מיתה רק על בעלך ולא עליך, ממילא מובן שגם הצווי נאמר רק לבעלך ולא עליך ולכן גם הצווי נאמר ג"כ בלשון יחיד, ומפרי העץ אשר בתוך הגן לא תאכל ממנו, ומה שאמר הקב"ה בהצווי תיבת לאמר, והושבת את שר"ל שאמר לו אלהים שיצוה גם לך מבלי לאכל, אשאלך עני לי, מדוע זה בהעונש לא נאמר תיבת לאמר, ונאמר ג"כ בלשון יחיד, אלא ודאי ברור כשמש, דבין בהצווי ובין באזהרת העונש אין את בכלל, ומה שקשה' לך תיבת לאמר שנאמר בהצווי שהוא מיותר טועה את בכונת השי"ת, באשר נעלם ממך גמרא ערוכה ומפורשת בסנהדרין דף נ"ו ע"ב מאמר ר' יוחנן, שכל הכתוב הזה של ויצו ד' אלהים על האדם לומר, סובב הולך על שבע מצות שנצטוו בני נח, ופירש שם הגמרא שתיבת לאמר הוא אזהרה לב"נ על גילוי עריות שאסור להן, והגמרא ילוף לה מהפסוק ירמי' ג', לאמר הן ישלח איש את אשתו והלכה מאתו והיתה לאיש אחר, נמצא שתיבת לאמר אינו מיותר כלל וכונה אחרת מעושף בו, הרי את רואה בעליל שלא תצווי ולא העונש נאמר עליך כלל, ומזותר את לחלוטין לאכל מעץ הדעת. אלא אף גם בעלך שלבאורה הוא נצטוה מפורש בהצווי וגם בהעונש מבלי לאכל, אך גם בזה אני אאלפך חכמה ואביכך שתוכלי לאמר לו לבעלך בשמי שגם הוא מותר לאכל מעץ הדעת בלא שום חשש, לפי דבריך שאת מספרת הלשון איך אמר לו השי"ת לבעלך. שמעי נא אמרי, הנה אלהים אמר לו בזה הלשון, מכל עץ הגן אכל תאכל ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו כי ביום אכלך ממנו מות תמות, ומזועה את בפשט הכתוב וכונת השי"ת, וכונת הכתוב הוא כך, כי הקב"ה תלה זה בזה בהצויו שלו, ור"ל כונתו הוא כך, כאשר אך מכל עץ הגן אכל תאכל, אז ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו, ר"ל כאשר אך תאכל מכל שארי האילנות, אז אמור לך לאכל עוד גם מעץ הדעת, כי ביום אכלך ממנו, ר"ל גם ממנו היינו שתאכל מכל שארי האילנות ותאכל ממנו ג"כ אז מות תמות. וכונת השי"ת הוא דוקא אם תאכל מכל שארי האילנות אז אמור לך לאכל גם מעץ הדעת, אבל אם לא תאכל מכל שארי האילנות, אז מיתה לך לאכל מעץ הדעת, וכן אם תאכל מעץ הדעת אמור לך לאכל מכל שארי האילנות, כי כונת אזהרת ענש מיתה הוא רק אם תאכל משיניהם, אבל אם תאכל מאחר מהם מזה או מזה אין ענש מיתה. ואם יהי' לך לפלא למה זה תלה השי"ת זה בזה, לאכל מעץ הדעת אם אך לא נאכל מכל שארי האילנות, ולאכל מכל שאר האילנות אם אך לא נאכל מעץ הדעת, אני אגיד לך שכל האמתי מחדבר הוה, ואגלה אונך מה מאוד עמקו מחשבותיו. הנה כונת השי"ת ורצונו בזה הוא רק העיקר שלא תאכלו מעץ הדעת לבד, וזה תוכן העיקר אצלו, באשר יודע הוא כי ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם והייתם כאלהים יודעי טוב ורע, ואין דעתו נוחה מזה, כי הוא רוצה להיות אחד ואין שני לי, ולכן עשה לו תרופה וחמצאה חדשה לזה בערבימות נפלאה, והיינו לאמור עליכם אכילת כל שארי האילנות הנמצאים בהגן הרבה מאוד טובים ונחמדים, אם אך תאכלו מעץ הדעת הזה, ואם אך לא תאכלו מעץ זה אז מותר לכם לאכל מכל שארי האילנות אשר באמת אין לו שום נפקותא בזה אם תאכלו מכל שארי האילנות או אם לא תאכלו אך עיקר כונתו בזה הוא רק לאסור אתכם בכבלי ברזל ולנדור אתכם ולחמם פיכם בסתא, וראן לבל תקרבו לאכל מעץ הדעת, כי בודאי משום אכילת עין אחד לא תאסרו עליכם אכילת כל שארי האילנות הנמצאים בגן עד למרבה, וגם המה טובים וטתוקים מאוד וטוב לבאבל, ובטח יורה אתכם השכל הישר שטוב טוב לכם להניח אכילת עין האחד הזה מבלי לאכל אותו בבדי שתהי' מותרים באכילת כל שארי האילנות הרבות והטובות והנחמדות הנמצאות בהגן, כי טובים אף השנים מן האחד, ואף כי רבים וטובים, ובטח תתרצו יותר טוב לאכל מכל שארי האילנות, וכאשר אך תאכלו מהם, אז ממילא יהי' נאסר עליכם אכילת העץ האחד הזה, אשר אך זה כל פרי מגמתו שלא תאכלו מעץ היחידי הזה, באשר יודע הוא שביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם והייתם כמהו לידע טוב ורע, ועשה זאת במתבוון ובתחבולה נפלאה שלא תאכלו מעץ זה. אבל אני מצדי בתורת אוהב נאמן לכם, מיעץ אני אתכם עצה טובה וגבוה מאוד, וכאשר אך תשמעו לעצתי אז ייטב לכם לעולם. הטו נא אזניכם לעצתי, לפי הכנתי הנפת האמת טוב טוב הוא לכם להניח אכילת כל שארי האילנות ולאסיר אותם עליכם מבלי לאכל אותם, ורק לאכל מעץ הדעת עץ היחיד הזה להבין טוב ורע והייתם כאלהים לעשות כל, ואף ענש מיתה לא יהי' עליכם מאחר שלא תאכלו רק

מעין הזה לבד , ומשאירי האילנות לא תאכלו כי העונש מיתה הוא דוקא אם תאכלו משניהם :

**בתחבולות** וערמימות כאלה ובעצות שוא ותפל בא ממא"ל והנחש להסית אותם ולהדיחם מאחרי ד' לעבור על שניהם מבלי לאכל מכל שארי האילנות ויעברו על העשה אשר צוה ד' מכל עץ הגן אכל תאכל, ויאכלו מעץ הדעת ויעברו על הל"ת אשר צוה ד' ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכלו ממנו ; וכאשר אך יעברו על שניהם על העשה ועל הל"ת , אז במה יענשו ממרומים בעונש מיתה בלא שום כפק. זה הי' דעת ממא"ל , וכן הוא מפורש בפרק"ר דר' אליעזר פרק י"ג ו"ל שם , הלך הנחש אצל חוה ואמר לה אין צווי זה , אלא עין רעה , שבשעה שאתם אוכלים ממנו תהיו כאלהים בורא עולמות ומחריב עולמות כמותו , מה הוא מטית ומחי' אף אתם תהי' יכולין להטית ולהחיות , בין כך ראתה מלאך המות שבא כנגדה , אמרה אוי נא לי, עכשיו אני מתה והקב"ה עושה לו אשה אהרת ונותנה לו לאדם , אלא הריני אומר לו שיאכל עמי יחד , אם נמות שנינו נמות , ואם נחי' שנינו נחי' , ולקחה ואכלה מפירות האילן חוה , ונתנה גם לבעלה שיאכל עמה :

**ודעת** חוה במה שהוסיפה איסור הנגיעה מדעתה אשר פי ד' לא ריבר, היתה נ"כ ברעיון זך וישר וכונה טובה כדי לאסור על פי הדין בכברא ישרה. והנה הב"י בסי' תרי"ו בחלק א"ח הביא בשם בעל תה"ד שכתב בשם אחד מהגדולים , דמאן דאית לו טליא ומליהא בביתא דאכלי ביום הכיפורים , שצריך להכין להם מאכלים מערב יוה"כ מאכלים מתוקנים שיאכלו הם בעצמן , ואסור לו ליתן להם ביוה"כ , דהיישינן שמא מהמת זה יבא לאכל , ומשים הכי בהמין בפפח נ"כ אסור בנגיעה מהמת חשש זה שמא יבא לאכל. וכתב שם הב"י, מ"ש נראה לי שאין להחמיר בזה הואיל ומנהג פשוט הוא שלא ליזהר, ויש ליישב דלא דמי לחמין כמו שמצאתי בתשובת הר"ח א"ו שכתב דמי שמתענה מותר לו לעסוק במאכלות ומשקין, ואין כאן משום לך לך אמרינן לנוירא, סחור סחור לכרמא לא תיקרב, דשאני נזיר דמותר בכל מיני מאכל ומשתה , לבד מיין ופרי הגפן לכן חיישינן דלמא משתלי, אבל המתענה דאסור בכל מיני מאכל ומשקה , אפה דעתו מיניהו ולא אתי לאשתלי, וכברא כזו יש נ"כ לחלק בין המיקליזה"כ, ע"ש. ועיין בשו"ת קול אליהו סי' ל"ו שמפלפל עצמו בזה פלפול ארוך , ע"ש :

**ולפי** דעתי העני , הא דסיא נ"כ להא דאמרינן בפרק קמא דחולין , אשת חבר טוחנת עם אשת עכ הארץ בזמן שהיא טמאה , אבל לא בזמן שהיא טהורה , ופירש"י שם טוחנות מסויעת להנהיג הרחיים כשהיא טוחנת התבואה של ע"ה , ובזמן שאשת החבר טמאה ליכא לטיחש שמא תשכח ותתן לתוך פיה דבר שאינו מעושר , דכיון דטמאה ה"א ואינה רגילה ליגע במה שהיא עסוקה בו שמא הטמאם , וסתמא עומדת היא מרחוק ולא נגעה , אבל לא בזמן שהיא טהורה , דהואיל וסתמא נוגעת חיישינן שמא תשכח ותאכל , אלמא דהיכא שהיא טמאה ופירשת מכל מאכל לא חיישינן לשכחה , אבל היכא שאינה מופרשת מכל מאכל היינו כשהיא טהורה חיישינן לשכחה. נמצא שהכמינו ז"ל חלקו והבדילו באיכור נגיעה שפעמים אסור בנגיעה, היינו היכא שמותר בכל דבר, רק נאסר בדבר אחד אז אסרינן לו בנגיעה משום חשש שמא אשתלי , ופעמים מותר בנגיעה, היינו היכא שנאסר בכל הדברים אז לא חיישינן לנגיעה , משום דאסה דעתו מכל וכל . וה"ה בנ"ד הלא אדם וחוה לא נאסרו רק בעץ הדעת, עץ אחד לבד, אבל בכל שארי האילנות הנמצאות בגן הותרו , וא"כ מצד הדין אפי' לפי דעת הכי' המה אסורים בנגיעה בעץ הדעת , מאחר שהמה מותרים בכל האילנות ולא אסתו דעתייהו, ויש חשש בנגיעה שמא יבא לאכל , וזה היתה סברת חוה שהוסיפה הנגיעה מדעתה לפי דעתה :

**ובזה** יש לתרץ מאי דקשה לכאורה על חוה שהשיבה להנחש ואמרה מפרי העץ אשר בתוך הגן אמר אלהים לא תאכלו ממנו ולא תגעו בו פן תמתון , מאי פן דקאמרה בלשון ספק , הרי מפורש יצא מפי הקב"ה כי ביום אכלך ממנו מות תמות , בודאי ולא בשמא, אלא תא דקאמרה פן תמתון , היתה כוונתה על הנגיעה שלא נאמר מיתה מפורש על הנגיעה , רק שהיא וזשבה מעצמה שאפשר שגם על הנגיעה יש עונש מיתה לפי דעתה שגם הנגיעה אסורה מן הדין. ועין בספר מנחת יהודא על התורה מה שמקשה שם בענין הוספת הנגיעה , ומתרץ שם תירוץ אחר, ע"ש. והנחש מצא בזה דרך ופתח תקוה להוציא אל הפועל כל יסודות רעיונותיו להביאם ע"י זה לאכילה מעץ הדעת הזה ולהביא תקלה לעולם. וזה הי' כונת הנחש בתחלה באמרו בלשון תמיהה אף כי אמר אלהים לא תאכלו מכל עץ הגן , ר"ל הנחש רצה להחזיק יסוד האיסור של הנגיעה עוד ביתר שאת ויתר עז לפי דבריו , ככדי להדפה ולהראות לה שכשם שלא מתה מן הנגיעה שאסור באמת מן הדין , כן לא תמות אף מן האכילה . וגזה יהי' נכון כונת הכתוב לפי פירש"י , ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים, ופירש"י דאתה דבריו של נחש שהם דברים של טעם ודעת והנאי לה והאמינתו , דקשה מאי שייך לשון ותרא באמרו כי טוב העץ למאכל, שאין זה תלוי בראית העין רק בטעימת החיך כמאמר הכתוב והיך אוכל ימעם. ועוד מה שפירש"י ראתה דבריו של נחש שהם דברים של טעם ודעת והנאי לה , מאי דברי טעם ודעת ראתה בדבריו , אלא ר"ל ראתה בראית השכל שלה שנכונים המה דברי הנחש ובשכל וסברא ישרה נאמרו , ולכן ותקח מפרי' ותאכל ותתן גם לאישה עמה ויאכל. ווהו טה שאמר חוה בהתנצלותה , הנחש השיאני ואכל , מאי לשון השיאני , ר"ל הנכיהני מעלה מעלה , באמרו לנו שאם נאכל מעץ זה נהי' כאלהים יודעי טוב ורע , והוא מלשון נשיאות, וזה היתה הסיבה שאכלה ונתנה גם לאישה עמה :

**ובזה** יהי' ניחא ג"כ הירוץ של אדם הראשון לפי דברי חז"ל במה שהשיב להשי"ת אכלתי ואכל, כי כאשר בא השי"ת לאדם להוכיחו על פניו ואמר לו חמן העץ אשר צויתיך לבלתי אכל ממנו אכלת , וראה וחבין שהקב"ה כעס עליו על אכילתו מעץ הדעת , והבין שאין האמת כדעת הנחש שהסיתו שהעונש מיתה הוא רק אם יאכל משניהם, אבל אם יאכל מאחד מהן אין איסור בדבר ומותר להם לאכל או זה או זה , ועתה זה אינו שהרי הקב"ה נוער עליו בנזיפה על אכילתו מעץ זה , אף כי לא אכל משאירי האילנות , ולקח לו שיטה וכונה אחרת בצווי השי"ת, באשר ראה שאין דעת השי"ת נוחה משיטת הנחש , והבין עתה שכונת השי"ת הוא פשוטו כמשמעו כפי האמת שצוה לו הקב"ה שיאכל מכל שארי האילנות לקיום העשה של אבל תאכל , ומעץ הדעת מבלי לאכל לקיום הל"ת של לא תאכל , והאמת הוא כך בצווי לעבדה זו מצות עשה , ולשמה זו מצות ל"ת במאמר הנדרים, רק בנזירת העונש טעה גם עתה בכונת השי"ת, שהוא הבין שהעונש מיתה הוא דוקא אם יעבור על שניהם, היינו שלא יאכל מכל שארי האילנות ויעבור מבלי לקיים צווי העשה של אכל תאכל מכל שארי האילנות וגם יאכל מעץ הדעת ויעבור על צווי השי"ת

מכלי לאכל מעין הדעת ויעבור על הל"ת. ויעשה בשניהם להיפך, ואז כאשר יעבור על שניהם היינו על העשה ועל הל"ת, או דוקא יעניש מיתה, אכל כשיעבור על אחת מהן, היינו שיאכל מכל שארי האילנות ויקיים העשה של אכל תאכל, אף כי יעבור על הל"ת ויאכל מעין הדעת, או להיפך שיקיים הל"ת מבלי לאכל מעין הדעת, אף כי לא יאכל מכל שארי האילנות ויעבור מבלי לקיים העשה של אכל תאכל, ויעבור אחת ויקיים אחת אין עונש מיתה. כי העונש לא נאמר רק דוקא כשיעבור על שניהם כהפפק של הנחש אשר כתבנו לעיל, והשב אדם הראשון כדעתו אף אמנם הוא שכעת עתה עברתי על שניהם, מעין הדעת אכלתי ועברתי על הל"ת, ומכל שארי האילנות לא אכלתי, ולא קיימתי עוד העשה של אכל תאכל, אך הלא הוא מעוות אשר אוכל לתקן עוד, כי אפשר עוד לאכל עתה מכל שארי האילנות ואקיים העשה של אכל תאכל ואפשר מעונש מיתה אף כי עברתי על הל"ת, מאחר שאקיים העשה, דהעונש מיתה הוא דוקא כשאעבור על שניהם, וחשב בדעתו שבאכילתו עתה מכל שארי האילנות יתוקן המאו ויפפר מעונש מיתה, ויהו כונתו באמרו, אכלתי, ר"ל אמנם עברתי על הל"ת ואכלתי מעין הדעת אשר ציויתה מבלי לאכל ממנו. אכל ואכל, ר"ל אקיים עוד עתה העשה של אכל תאכל, לאכל מכל שארי האילנות ולא יהי' עלי חטא משפט מות. אבל באמת גם הנחש גם הוא טעה בזה, כי באמת העונש מיתה הוא רק על הל"ת של עין הדעת מבלי לאכל, אכל העשה של אכל תאכל אינה מונחת תחת העונש מיתה, רק אם יקיים העשה יהי' שכר עשה בידו ויבא על שכרו, ואם לא יקיים העשה יפפיד שכרו, כדקי"ל בכל הש"ס דאין עונשין על העשה, ומה שאכל מעין הדעת הוא מעוות אשר לא יוכל לתקן, ולכן נקנסה עליו מיתה:

**וראיתי** בספר שמע יעקב להגאון רבינו יעקב אלגזי על התורה, דבר נאה ומתקבל על השכל בענין זה בפרשה בראשית, אך הגדול הזה בגודל הריפותו וברוחב שכלו הסביר את הדבר כקיצור נמרץ במקום שראוי להאריך, ואני בעו"ה ארחיב הריבור בהסבר גדול ונעים, ואוסיף עוד הרבה מטעמים עם תבלין שריחן נודף משכלי הישר אשר חנני ד', ואסביר הדבר בהעתק רב ונחמד ודעיונות חדשים טובים וערבים. וז"ל הגאון הנ"ל הנה חכמי אשכנז הביאו בשם בעל עשרה מאמרות ז"ל, שהקשה לדעת, אם באמת לא רצה הקב"ה שיאכל שום נברא מעין הזה אשר בשם עין הדעת יכונה א"כ למה בראו, הלא אין הקב"ה מביא תקלה לעולם. ותירץ דבאמת ע"י הדעת נברא לאכל גם ממנו רק שלא לאכלו לבדו כ"א עם פירות שארי עץ הגן, כי אכילת עץ הדעת לבדו הוא נקרא קוצץ בנטיעות, ע"כ"ל הכעל עשרה מאמרות. ולפי דבריו כונת השי"ת בהצווי לאדם כך הוא, מכל עץ הגן אכל תאכל, ר"ל מכל האילנות שבגן אתה אוכל מכל אחד ואחד בפ"ע כאות נפשך, אויה שתרצה תאכל אף אם עץ זה תאכל ועץ זה לא תאכל אין איסור בדבר, ואפי' אם תאכל מכל שארי האילנות ומעץ הדעת לא תאכל כלל, גם זה מותר לך, ומעץ הדעת מוב ורע לא תאכל ממנו, ר"ל ממנו לבדו לא תאכל, כי בזה הוא מובדל מכל שארי האילנות שבגן, מטעם שאכילת עץ זה לבדו נקרא קוצץ בנטיעות, רק אם תרצה לאכל ממנו, מוכרח אתה לאכל גם כן משארי האילנות, ובזה מעה אדם הראשון, עתה כשאכל מעץ הדעת לבדו, ומשארי האילנות לא אכל, וראה שאין דעת השי"ת נוחה מזה, ויהבין בדעתו שכונת השי"ת כמאמר הכתוב הוא כך, מכל עץ הגן התרתי לך לאכל בכל עת ונמן, ובכל אופן שתרצה, ומעץ הדעת מוב ורע לא תאכל ממנו ר"ל ממנו לבדו, כ"א כאשר אך תאכל מעץ הזה אז מוכרח אתה לאכל משארי האילנות ג"כ, ולכן כעם עתה השי"ת על שאכל מעץ הדעת ומשארי האילנות לא אכל, וחשב אדם בדעתו שהוא מעוות שיוכל לתקן עוד, שבאשר יאכל עתה מכל שארי האילנות יתקן חטאו ויפפר מעונש מיתה, דלפי דעתו הי' זה כלאו הניתק לעשה, ומעץ הדעת מוב ורע לא תאכל ממנו, ר"ל ממנו לבדו, ואם עברת ואכלת, עשה ואת והנצל, תקיים עתה מכל עץ הגן אכל תאכל ואז תפפר, דלאו הניתק לעשה אין לוקין עליו, דהעשה הוא תיקון הלאו, ואף כי העשה דמכל עץ הגן אכל תאכל היא מוקדמת בתורה קודם הלאו של ומעץ הדעת מוב ורע לא תאכל ממנו דמשמע שרצון השי"ת הוא שיקיים מקודם העשה אז לא יעבור על הלאו, אבל לא מה שיאכל את"כ, זה אינו דהרי גזל דקדמה נמי העשה דוהשיב את הגזילה בתורה קודם הלא דלא תגזול, והתם הרי אי אפשר לקיים את העשה דהשיב קודם הלאו דלא תגזול דאם לא גזל מאי ישיב, ואפי' הכי אין לוקין על לאו דלא תגזול, דאמרינן התעשה של והשיב הוא היקון של הלאו אם גזל אף דהעשה קדמה. וזה הי' התנצלותו לפני השי"ת, אכלתי, אמנם אכלתי מעין הדעת לבדו, ועברתי על הל"ת של לא תאכל ממנו ר"ל ממנו לבדו, אכל ואכל, ר"ל הרי אני אוכל עתה משארי האילנות. ואקיים עתה העשה של אכל תאכל, והעשה יתקן החטא של הל"ת, ומעון אדם טעונת ממ"נ אם כונת צוויך הוא כדעת הנחש שעונש המיתה הוא דוקא אם אוכל משניהם אבל אם אוכל מזה או מזה אין עונש מיתה, הרי חף אנכי משפע כלל, כי לא אכלתי רק מאחד מהן, היינו מעין הדעת, ומשארי האילנות לא אכלתי ואין עלי חטא משפט מות, ואם לא כדעת הנחש רק כונתך הוא בהצווי ובאזהרתך בעונש המיתה הוא רק שלא לאכל מעין הדעת לבדו, כ"א עם שארי האילנות, ואנכי עברתי ממצותיך ואכלתי ממנו לבדו, הרי אוכל לקיים לאכל עוד מכל שארי האילנות ויתוקן החטא ולא יהי' עלי עונש מיתה:

**ועתה** יפה וברה היא ג"כ דרשת הז"ל, אכלתי ואוכל, שאמר זאת בלשון התנצלות גדולה מאוד, אכל אדם שגג בזה ברואה, דאיתא בפכ' מכות דף י"ד ע"ב, אמר ר' יוחנן כל לא העשה שקדמו עשה לוקין עליו, וכתיבא והנינא, ע"ש, ופירש"י ז"ל שם דר' יוחנן אתא לאשמעינן דאפי' למ"ד דלאו הניתק לעשה אין לוקין עליו, כדתניא לא תותירו ממנו עד בקר, והנותר ממנו באש תשרפו, בא הכתוב ליתן עשה אחר ל"ת לומר שאין לוקין עליו, שניתק הכתוב את העשה להיות ע"נשו של הלאו ותיקונו, לומר לך לא תעשה כך, ואם עשית, עשה זאת והפפר, ואשמעינן ר' יוחנן דהני פילי בעשה הבא אחר הלאו, אכל קדמו עשת ללאו, לא, עכ"ל רש"י ז"ל. והקשה שם התוס' ד"ה כל ל"ת, והרי לאו דגזילה שקדמו עשה דוהשיב את הגזלה אשר גזל, אפ' הכי אין לוקין עליו, ומשני דשאני לאו דגזילה שאין לקיים העשה אלא לאחר שגזל והלכך לאו שניתק מאליו הוא, אבל קדמו רקאמר הכא לאו דווקא קדמו, אלא כונתו לומר דשיוך העשה קודם שעבר הלאו, עכ"ל התוס'. נמצא שדעת התוס' הוא דכי אמרינן לאו הניתק לעשה אין לוקין עליו, היינו דוקא היכא דאי אפשר לקיים העשה אא"כ עבר קודם על הלאו, כמו גבי גזילה, דאי אפשר לקיים כשום אופן העשה דוהשיב את הגזילה אא"כ עבר מקודם על הלאו שלא תגזול, דאם לא גזל מאי ישיב, על לאו כזה אין לוקין עליו אף אם התורה כתבה העשה קודם ללאו, כמו גבי גזילה דהעשה של והשיב את הגזילה כתיב בפרשה קודם הלאו שלא לא תגזול, לא איכפת לן בזה, אבל כל עשה שאפשר להיות במציאות שיקיים העשה קודם שיעבור על הלאו, על

לאו כזה אם הוא עובר לוקין עליו אף אם הלאו כתיב בתירה קודם העשה. וכונת ר' יוחנן באמרו כל ל"ת שהקדמו עשה לוקין עליו, אין כונתו לומר שכתוב העשה בתירה קודם אז לוקין עליו, ועל איזה לאו אין לוקין דוקא היכא שקדם הלאו לעשה בתורה, אלא כונתו הוא רק בקריאת העשיה דוקא, כל עשה שא"א להעשות אלא א"כ עובר על הלאו קודם, על לאו כזה אין לוקין אף אם כתיב בתורה אחר הלאו, וכל עשה שאפשר להעשות אף קודם שעבר על הלאו, על לאו כזה לוקין אף אם הלאו קדם לעשה, כן הוא דעת התוס'. והנאון בעל יבין שמועה הביא דעת רבינו שמשון בספר כריתות, דס"ל דכ"ע ר' יוחנן בסח שאמר כל ל"ת שקדמו עשה לוקין עליו, הוא כפשוטו ממש דהלוי רק בקדימת הכתיבה בתורה, ולאו שקדם לעשה לוקין עליו אף אם אפשר להעשות העשה קודם ללאו, ולאו שקדמו העשה לוקין עליו אף אם א"א העשה להעשות קודם שיעבור על הלאו. ומה שהקשה התוס' מגזילה דקדמה העשה ללאו ואין לוקין עליו, זה לא קשיא כלל, דשאני גזילה דכשהוא מקיים העשה הוא עוקר את הלאו לגמרי כאילו לא נעשה מעולם, דמאהר שהחזיר את הגזילה הרי הוא כמו שלא גזל מעולם, לכן אף שה עשה קדמה ללאו אין לוקין עליו, אבל כל מקום שאף אם מקיים העשה לא נעקר הלאו לגמרי, כגון טמא שנכנס למקדש שיש בזה לאו ועשה והעשה קדמה ללאו, דכתיב וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש זו היא העשה, לשלח את הטמא מהיין למחנה, ואח"כ כתיב הלאו ולא יטמא את מחניהם, דהתם אם עבר הלאו, ונכנס טמא למקדש, אף אם יקיים את"כ העשה דוישלחו מן המחנה לא נעקר כזה החטא שעבר ונכנס למקדש טמא דמאי דהוי הוי, ועל לאו כזה לוקין עליו, כיאור דהעשה קדמה ללאו, אבל כשהלאו קדים לעשה, על לאו כזה אין לוקין עליו אף אם בקיום העשה אינו נעקר הלאו מעיקרו, כגון נותר דהלאו הוא ולא תותירו, והעשה היא והנותר ממנו באש תשרפו, ואף כשהוא מקיים העשה של שריפה לא נעקר הלאו דלא הותירו לגמרי, דהרי כבר עבר והותיר ומאי דהוי הוי, מ"מ מאחר דהלאו קדים לעשה אין לוקין עליו:

**נמצא** לרבינו שמשון, נ' חלוקות יש בדבר היכא דקוים העשה עוקר לחטא של הלאו לגמרי, כגון עשה דוהשיב את הגזילה, על לאו כזה אין לוקין אף אם קדמה העשה ללאו, והיכא דקוים העשה אינו עוקר חטא של הלאו לגמרי, או אם עוד גם העשה קדמה ללאו, כגון טמא שנכנס למקדש, דאף אם יקיים אחר כך העשה דוישלחו מן המחנה לא יתקן כזה מה שכבר עבר ונכנס טמא למקדש, דמאי דהוי הוי, ועוד גם העשה קדמה ללאו בתורה, כודאי דלוקין על לאו כזה, ואם אך הלאו קדם להעשה או אפי' אם קוים העשה אינו עוקר חטא של הלאו לגמרי, כגון נותר דקדים הלאו דלא הותירו עד בקי להעשה דשרפה דאח"כ, דכתיב והנותר ממנו באש תשרפו, אף דקוים העשה של שרפה אינו עוקר הלאו דלא הותירו, דהרי כבר עבר והותיר ומאי דהוי הוי, נמי אין לוקין על לאו כזה. אבל כזה אין שום נ"מ לדעת רבינו שמשון אם העשה אי אפשר להעשות קודם הלאו או אפי' אפשר להעשות קודם ללאו לית לן בה, דלא תלוי כזה בלום. וכזה היה נ"ב טעות של אדם הראשון, אחר שראה שתחש הסטרהו, והבין שכונת השי"ת שמותר לאכול משניהם, רק חצוי של ה"ת היא שלא יאכל מעין הדעת עד שיקוים מקודם העשה של אכול תאכל משארי האילנות, וכאשר אכל מעין הדעת ועבר על ה"ת חשב בדעתו שיאכל עתה משארי האילנות ויקיים העשה של אכול תאכל ויתקן חטאו, אף כי הלאו זה הוא לאו שקדמו העשה, רק הכין הפשט בדקס"ד לבעלי התוס' במכות דף י"ד ע"ב בד"ה כל ל"ת, דילפינן מגזילה דכל לאו דיכול לקיים העשה אח"כ אחר הלאו כאין שום תנאי בזה אין לוקין על לאו כזה, אפילו אם קדמה העשה ללאו כמו בגזילה. אבל באמת טעה כזה הרבה, דבדידן בנידן זה, לכל הדעות אין לו תקון על הלאו שעבר ואכל מעין הדעת בזה שיקיים את"כ העשה של אכול תאכל ויאכל משארי האילנות, בין לדעת התוס' דס"ל דעל איזה לאו הניתק לקיים העשה אין לוקין עליו היינו דוקא היכא שאי אפשר במציאות לקיים העשה אא"כ עבר התלה על הלאו, כמו גבי גזילה, אבל כל לאו שאפשר לקיים העשה קודם שעובר על הלאו לוקין עליו, הלא בנ"ד היה אפשר לו להאדם לקיים העשה של אכול האכל קודם שיעבור על הלאו דלא תאכל מעין הדעת, ועוד אף גם זאת שהעשה קדמה ללאו ונכתב קודם בתורה, בודאי דלוקין לדעת התוס'. ואף לדעת רבינו שמשון דס"ל דעל איזה לאו אין לוקין הוא דוקא באחד משני אופנים אלו, היינו או אם קיום העשה עוקר להחטא לגמרי כמו גבי גזל, או אף דקדמה העשה ללאו אין לוקין עליו, או אף אם העשה אינו עוקר לחטא הלאו לגמרי, אכל הלאו קדמו לעשה ונכתב בתורה תחלה כמו גבי נותר, נמי אין לוקין על לאו זה. ובנידן דידן הרי תרוייהו ליתנייהו, לא הלאו קדום לעשה, דהלא כתיב אכול האכל זו העשה, ואח"כ כתיב וטעין הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו זו הלאו, וקדמה העשה ללאו, וגם אין קיום העשה של אכול תאכל יכול לעקור באן החטא של הלאו לגמרי, דמה שעבר ואכל מעין הדעת עד שלא אכל מכל שארי האילנות הרי כבר אכל ואין להקן זאת ומאי דהוי הוי. לכן לכל הדעות עבר על צווי השי"ת, ועבר על ה"ת דלא תאכל, ואין העשה דאכילה אח"כ יכול לתקן הלאו דלא תאכל, לכן בעל הגמול השיב לו גמולו בראשו, כי כאיש כן גבורת ענושו:

**בכה** חכמה גבודות והתחכמות של היצר להטות לב האדם מדרך התורה ומצותיה, ממדותיה והנהגותיה הטובים, ואם אך בארז בלבנון כזה נפל שלהבת היצר להפילו חלל בחרבו הקשה ולהמרידו מן העולם כחכלי מות ומצרי שאול, ומה זה עוד להתרעם על אזובי הקיר ילודי אשה אשר המלך הזקן והכסיל שם קן לו בחדרי בתי חומר שלחם, ובעמקי משכיות לבם שם שם לו חוק ומשפט להיות לו שם משכנו משכן התמידי והתענוגי, ולהיות לחם שומר לראשם ישבן לבטה ולא יפחד מקול נוגש, ולא ידאג מקול רגז כי יבא, וישב שם כמלך בגדוד, חמה תאות ונחות הגוף אשר אך חמה נדוריו הריבים והעצומים, משרתיו עושי רצונו, וסרים תמיד למשמעתו ועצתו, והמה ישמפו תמיד מעל לראשם להטביעם כשפף ים התאות, ואך זה דרכם כסל למו, וקנאת כופרים תרבה חמה בהם ונעשים חכמים מחוכמים, חכמים להרע ולהשפיל כבוד המיפרים והמפרים להשפילם ולעשותם לדראון עולם, וכל ספר כתב הוא איש ריבו, ומושלים עליו משל הקדמוני הגם שאול בנביאים. רבותי היקרים עם מבקרים כאילו אין לי עסק עמהם ואין לי לתבענצל לפניהם, כי הלא לא יועיל מאומה, ואהי' אך בקול קורא במדבר, ואשאר אני בדידי ואינהו בדידהו ומה לי לזרות דברים עלי רוח, ואין לי חלק עם כת כאילו, ולא נהלה בתלונותיהם, וכמו שבתב הפמ"ג לאחר ממלכדי הזמן בומניהם על השלש כתות שעמדו לנגדו ועכבו אותו מלהדפים ספריו בחייו, וכתב לו בזה הלשון, על הכת האחת אשר אינם בני תורה וכל יסיחם כהגים ואומרים שאמור לעשות קרדום לחפר בו, אני אומר עליהם

# פתח הבית

עליים טוב חופר טבן חופר, וישתוק ואל תען להם דבר
והכ"ם לאו דדברי קבלה, ויעוין ברד"ק בהקדמה על נביאים
וכתובים מבואר כ"א לו וכיוצא' אין לו שחר, ע"ש, ובספר
והאומר לא נאה כ"א התפר כתב אשרי מי שמדפיס בערב פסח
אבקן מופרים בסוף ח"ו להיות המכתבים מתבערים בערב פסח
בחויו ולא ונשים משלח. א"כ עשה מה שבכחך וד'
לאשפתות וגלגלים, ע"ש. והכת השני' לומדים תורים האוהבים
ועכבריס גייניי בהם, והכת השני' לומדים תרגומים,
יתנרך יעור לך, על כן על חתו ושוחק ריעים ותשחק עלידם,
פיפול של רבו אבני בהר ציון המצוינים בהלכה,
חול, את העצה היועצה תאנוף לך בת ציון תורים האוהבים
במס"ב בוה לך לעצה לך בת ד"ת, מן התכמים אשר אין
ולקוים ענה בטול באולתו בהם להרבה,
תועים מדרך הישר. והכת הג' דם מן התכמים אשר אין
דעתם נוהה בהדפסה ספרים הרמה, ענה להם כתענה רק,
הלא כבר קדמוני רבותי, ובכל דור ודור יש מחברים,

## לכן

אך ודק תופסי התורה והויראת אנשים בערבי
א"ז ודעי אתכם ידעתי ואך את כבודכם אבקש,
אישים דברתי, ורק אתכם ידעתי גם א"ם לחובה לדיינני, ולפניכם
אל נא אחי תרעו ואל האיני להשוב עלי איזה מחשבת
ואל ישיאו לכם רעיונותיכם כי לא הדרי מבין דבר אשר
דרך חוה אשר תלכו, כנוע לכל איש מבין הפרטי
פיגול מחשבות זרות חלילה, כי הדרך הישרה שיכור לו האדם אף האדם הפרטי
והדמיוני, אף כי לאנשים כערככם אנשים הוספי התורה
וחויראה. הגידו נא לי האם בואת לתן דופי, ועל אחיו
איש בטה שכחו דיינו בליטות עלילות, האם איש בה פועל הכם יקרא
עם פועל ידיו להרמות ולעזל עלילות, האם איש בה פועל הכם יקרא
לקטוף מלילות ולעזל עלילות ולחרופה, לא אחי, לא, אל
הנותן לדבר עתק ובועת אף, כי מהדי הוא בסרוסים על
מחמדיו לדבר חמורי זה הקמן בבמות נשיאי, ולשון קלי
והצמיחו גויעת חלילה אף לא לכבוד מוצא, ולא הוצאתי
אשר לא לכבודי חלילה אף לא לכבוד משפחתי עכלתי
ויגיעתי זה להפאר חלילה כמעשה ידי, ולשום קלי
לא' חמורי זה ליקח לי המשרה הזאת על אשר אני מיגש
כין החיים לדגולים והגבורים הכא המחברים הגאנים
דגדולים, ולחיות נפנה גם אני בין הקדושים אשר עלי
עפר הארץ המורים הכא בישראל, כי מי אנכי אשר
ארבך עד הלום ליקח לי המשרה הזאת על שבמי לומר
קבלו דעתי והוראתי להירות לחלם את הדרך נלך בה,
לפניכם, ודעתי את מך ערבי, וכי קטן שבתי ודל בתורה
והויראת, ודי לי להתקוע לחירות לי ולחם את ישראל השוכנים
שורתני שולחן העיוך לכל עדת בני ישראל קמנו
ולא להיות ראש ומורה לכל דב ומורה בישראל כי קדמים
בכל ארבי בנפות הארץ אשר כל דב חיובתי זה להיות לי לקדמים
עבה מפתני, לא עשיתי ב"כ חוצה. לא ידידי, לא, חף
לחבד בי אוכל למצא בו לכסף מוצא. לא עלה
אנכי מכל רעיונות ודעות כוזבות כאלו ומאמרם
על דתני אף שבין מגחן, באשר נדוזין לי מן העולם, וכתב בעל שערי
ל"ל כל הנהגה בזה המאמר, דהנה באמת השלם דחיקה לו
חכמה הכונה בזה לפעמים אם הצדיק שיעתן לו מעט מהלקן הצפון
עלמא ליכא, אך לפעמים שיעתן לו, אך מבקש ומפציר שיעתן ונותנין לו
שעתא מאד ומבקש ומפציר שיעתן ונותנין לו משמיא דיגלא דהכא וראי
לו, גם בעוה"ז שומעין ונותנין לו משמיא בהאי עלמא
שלו, וכדמציגו בהאי רגלא אחת בעוה"ב, והי שאמרו הז"ל
שפתורא דידי' הסר רגל אחת בעוה"ב, ר"ל מי שמשמש
ודאשתמש כתגא חלף, ר"ל מי המופנים הוא מחליף העולם
בכתר תורה להנות במגנה הוי', והזו מוגתם במאמר זה כל הנהנה
על עולם העובר, והזו מוגתם במאמר זה כל הנהנה
מד"ת, ר"ל בשה"א היינו שעושה את התורה קרדום לחפר
בה להבין אוכל לו מנכין לו מהעוה"ב המובן לו, ואף
התצחו והיוו הנצחים כי מנכין לו מהעוה"ב המובן לו, ר"ל מן העולם
כי לא בעד איזה כבוד המדוכה חלילה, כי היודע ועד
יועד עלי שמים עמדי, על דעתי לא למלל, ולחוות
ובנפלאות ממני, ומיולין לצד עילאה ותתאה לא הלכתי בגדולות
דודך ומבקש את הכבוד אשר אך בכבוד המדומה ה'א, ומתרחק ממנו ואך
ידעתי וייעתי ויהר, יותר הוא בודה ומתרחק ממנו ואך
שרודפין אחריו יהר, וכטל אשר לא ידע ואותי אשר תמיד היהי
איש בער אשר לא ידע שום דעתיגים בהלכה,
זאה, וכל יודעי ומבירי יודעים אותי אשר שום דעתיגים בהלכה,
נחכא אל הכלים מבלי לקבל בעולם, ואף רוב יבי ושנותי
בעולם עברו עלי ומשרת הרבנות לא אבוזע לשום על
חלפו עברו עלי ומשרת הרבנות לא אבוזע לשום על
שכבי, וב"ה קיימתי בפרק ד' מפרקי אבות,
וכתב הרכב"ם בפרק ד' מפרקי אבות,
שפל רוח, ר"ל מאוד מאוד תמיד באמצע המעשה
אמרו חז"ל מאוד שיכור לו האדם הוא ר"ל מאוד מאוד מאוד
אמרו חז"ל מאוד שיכור לו האדם הוא ר"ל מאוד מאוד מאוד
דרך ישרה הוא שיכור לו האדם הוא ר"ל מאוד מאוד מאוד
דרך הקצות ולא דבקה למען יעמוד תמיד באמצע המעשה
מן הקצות המוכות, שבכל המדות הקצות הכה רע,
של המדות המוכות, שבכל המדות הקצות הכה רע,
כאמור הכתם אל אך טוב לישראל וישר באמת,
דרך המכוצע היא אך טוב לישראל וישר באמת,
בכידת הגאוה לגודל חכמונה צריך האדם לרחוק עצמו

## וראיתי

ומתקבל מאוד על פסוקים אילו שאמר נעים
זמירות ישראל, אשכילך ואורך בדרך זו תלך, אעיצה
עליך עיני אל תהי כסום כפרד אין הבין במתג ורסן עדיי
לבלום בל קריב אליך, (תהלים ל"ב ח' ט'), דהנה בסוג
מספרים תקדושים הסום והמור שני במידותיהם והנהגותיהם, הסום
הטבע שלהם משונים המה במידותיהם והנהגותיהם, הסום
בטבעו הוא בעל גאוה גדול ומתנאה על רוכבו דוחה
בשמחה במלחמה ויישיש לקראת נשק, ויש לו מעלה השקט
ישן רק מעט, היינו רק שיותין נישמי כנודע, אבל החמור
הוא לחיובך עליו תמיד, אך יש לו מעלה השקט
המכבודים אשר יישת עליו, ודוד בחר לו לעצמו לישי, מעט רק שיותין
הגדול אשר בחר לו לעצמו שיחה, ויהו מעלת הסום, אבל החמור
מתנשנם כמאמרם ז"ל בש"ס ברכות, ויש שכמו לסבול עול להקב"ה
נישמי כמאמרם ב"כ מידה הענוה שיהי, ויש שכמו לסבול עול להקב"ה
נוסף לזה תפס ב"כ מידה הענוה שיהי, אבל החמור
ואנכי תולעת ולא איש, ויש שכמו לסבול עול להקב"ה
והמצות ושם לילות כימים ער אשר תחת סבל המשא
בשיריותיו והשבחותיו, ושם נפשו לעבוד רק שיהי
מלחמות הגדולות מלחמות מצוה היא מלחמת היצר,
חדשות בעד פרנסה ולהאהב שלו אויביהם, ופרידה היא
ולדאוג בעד ועבודה רבה, ופרידה היא ועניות
החמור, ויש בו שרבי המידות ויורכבו את
והמור, וכתיב, אצל שלמה חי"ת צ"ל, שר"ל, דוד אבי
גם יהד, ואמר שלמה בנו על פרידה אשר לו, היינו ר"ל דוד
הפרידה אשר לי, ואמר חי"ת אשר שיראת במרה
הרכיב את שלמה בנו על פרידה אשר לו, היינו ר"ל דוד
אבני למדו איך להתנהג עצמו בערך הממוצע, ויהו בוונת דוד המלך
הפרידה להתנהג עצמו בערך הממוצע, ויהו בוונת דוד המלך
ענוה, והי מדת הסום והחמור, ויהו כניה אף כי לשלמה
באמרו לכל אדם, באו נא ואלמדכם מדת הפרידה שהוא משותפת נאוה
בני למדתי להיות אחד בישראל, היינו דרך הממוצע, כל זה הוא
וענוה שניהם גם יחד, אבל לא לאיש אחד אעיצה עלך עיני,
רק לשלמה בני דוקא אבל לא לאיש אחד אעיצה עלך עיני,
ואמר אשכילך ואורך בדרך זו תלך עיני, ופתח
ר"ל, מיעין אני לך את אשר פקחתי ויראתי בעיני,
ובואר

# פתח הבית

כואר לו דבריו, אל תהיה כסום, ר"ל לאחוז טרד הנאוה
כתכוס שהוא מלא נאות, חלילה לך מעשות כואת
באשר שהיא טרד מגונה שאין למעלה הימנה, ואפילו
כפרד לא תהיה, כ"ש חלילה לך מעשות כדבר הזה, אלא התגבר
ועצום כמאמר התנא הארתון, ואויר לך מדוע, זה אני
כטרח העצוה בקצה האחרון, דרך המוציא על פרידה אשר לי, ר"ל הודעתיו
מהירוך כני רק הרכבתיו על פרידה משום דאין הבן כמתנ תכונה
לשלמה כני יהוד, השעם הוא לוה משום דאין להאדם לכלום
לאחוז טרד הפרידה, דרך המוציא, ורמז עדיו לכלום
ערני לכלום כל קורס שיהיה כמתנ, ורמז בתרגומו
גם יהוד, דרך המוציא, ושיהיה כהו תוסף, לכן
והשכל להבין ולהגות בדרך המוציא, ושיהיה כהו אני
עצמו אין להתגאות עד פה תכא ולא תעבור, ורמז
כ"כ שיוכל לוסר לכל מקומות שראוי לשמש גם בטרח
אף שבאמת יש לפעמים אדם מאחר שאין לו תשקל
חגאוה, אבל אתה כן אדם מאחר, ורמז להאות, יותר ויותר
כידך, ואין בכחך לעשות מתנ, ורמז להאות, לכן
אליך, ר"ל שלא תעבור חלילה לקצה האחרון שלה, לכן
אל הגאוה ער שתגיע חלילה לקצה האחרון, אלא
מיב טוב לך לאחוז בטרד רוח מאר מאר:

## ואמרתי

לנפשי גם אני, את נפשי נפש נאנחה, נקטי
הרעיון הזה כי נהנו מה כמו שאמר ארון לראשך, ואם אך מה
הואי כללא בידך לחרוט על לוח לכך רק את
ואך את הטרה הואת תשימי עטרה לראשך, ואם אך מה
תאחזי ואל תרפי אז ייטב לך בזה ובבא, וגם לי וגם לך
ישלך שזרתו מקרוב המפרשים את הפסוק במה אקדם ה',
כית אל, ר"ל דבטרח מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת
השמש, ר"ל יתרון האדם תחת השמש והמקור לכל הטרות השוכות
פיוש ג"כ הפסוק מה יתרון לאדם ואם אך מה
חיוני מרת הענוה, זה כל חיותיו, ויהו
כראיתו כאשר אך הוא חשורש ומשה, ועיין בספר שערי
כריאתו ואך בה נשתכח רצונו מחלוקת שמאי והלל,
שבעולם ואך בה נשתכח רצונו מחלוקת שמאי והלל,
דהגה זאת נודע דעיקר לכל הטרות השוכות
לו להאדם לאכל שם שנתנא דכיסופא, ולך ה'
אכתי הוא יתיה צריך לאכל שם כמעשרו, ר"ל מה שאתה
הקדימני ואשלם לו, וכמו שכתוב הרמ"א בפסוק ולך ה'
החכד כי אתה תשלם לאיש כמעשיו אתר המעשה, הוא אינו רק
משלם לאדם כעד מעשיו אתר המעשה, דהלא כבר שלמתו שכרו קודם
בתורת חסד ומצד הצדקה, דהלא כבר שלמתו כתכריאה, אך
המכוון בזה הוא כך זה אין שום תועלת הכריאה הוא עצוה

לפניו ית"ש, הלא האדם הוא רק עפר מן האדמה שפל ונכזה יצר שוכן בו, ונטבע כים תאוות הנשמיות והחמריות, על מי זה יש להתרעם כפאמרם ז"ל רצוננו לעשות רצונך, ומי מעכב שאיר שבעיסה מעכב, היא היצר שאף יוצרו קראו רע. נמצא ששפלות האדם וקטנותו כאשר הוא גוש עפר מן האדמה, למעלה יחשב לו זאת לחקטין כזה חטאו ועונשו, כמו שאנו מבקשים כתפלה זכור כי עפר אנחנו ואין לך על מי להתרעם. ופעם להיפך, ואך לנגאי יחשב לו כל זאת, באשר יש לילך ג"כ לאידך גיסא, הלא האדם הוא שפל ונבזה טפה סרוחה חרם מחרפי האדמה, ויכיו ורגיעו המה תרוצים, יום המות שלו היא מתחיל מיום הולדו, כי כל רגע ורגע העוברת מימי חייו, באשר כלה ענן וילך כן המה לא ישובו עוד, כן העפר לוקח ואל העפר ישוב, שפל ערך כזה יגלול בכבוד מלכו של עולם מרום וקדוש שמו, ואיש כזה יסרוח את פיו ויעבור על רצונו הלא אין שיעור וערך לגודל החטאו ועונשו, א"כ שפלותו וקטנותו הוא מלתא דמשתמעא לתרי אפי, יש לדרוש לנגאי ויש לדרוש לשכה:

**והנה** הקב"ה שהוא טוב ומטיב ומתנהג בחסידות עם כריותיו, מה הוא עושה, מכיר הוא על האדם עצמו איך האדם הוא מתנהג עם הבריות כעולם השפל הזה, וכאיזה דרך היא הולך, כן הוא מתנהג עמו, כמאמר ד"ה ע"ת, כי הוא צלך על יד ימינך, כמו שהצל מטעו הוא לעשות כל תנועה ותנועה שהאדם עושה, כן הקב"ה מתנהג עם כריותיו ככל התנועות וההתנות שהאדם מתנהגים עמו כן הוא מתנהג עמהם, וכאשר הקב"ה רואה שהאדם היא גם רוח ומתנהג עצמו בגאוה וגאון ומתנאה על הבריות, ואומר אני ואפסי עוד, אני הוא החשוב והשלם בכל המעלות מי ידמה לי ומי ישוה לי ומי יערך לי, ואך אהד ואין שני לו, ואך לו יאות הגאוה והגדולה והכבוד, אז בחידה שהוא מודד מודדין לו, ומזכידין לו שפלותו לרע"ה, כי אי אפשר לדרוש שפלותו וקטנותו לטוכה שלא ינדל החטא והעונש באשר הוא איש כער ולא ידע, שפל ונכזה, מאחר שהלא הוא בעצמו עומד ומצוה אני הוא ולא אחר, אני הוא איש רום המעלה ראש וראשון לכל הנכבדים, והוא בעצמו יעיד עליו שאינו שפל ונכזה. אבל אם האדם מתנהג עצמו בחכידות להיות עניו בפני כל וידע ערכו כי הוא אך בשר ודם, ואינו יודע את עתו כדגים הנאחזים במצודה רעה, וטוב ומטיב הוא לבריות, עם איש כזה השי"ת מתנהג עמו בחידות והושב לו שפלותו וקטנותו למעליותא לחקטין חטאו ועונשו כי אין על מי להתרעם, כמאמר ד"ה ע"ה שכשפלנו זכר לנו כי לעולם חסדו, ר"ל אנו רואין שע"י מידת השפלות שבנו יופעל הזכירה לפניו ית"ש ואנו נזכרים ונפקדים לפניו להשניח עלינו לחיותנו ולכלכלנו, ממילא אנו רואין כי לעולם חסדו, כי אך מצד החסד והרחמים הוא עושה זאת, כי לולא חבדי ד' הי' יכול לדרוש שפלותו וקטנותו להסרון, ולהגדיל החטא והעונש, רק מצד החסד והרחמים הוא עושה זאת לדרשנו לטובה ע"י השפלות שבני, באשר חמדי ד' כי לא תמנו. וזהו כונת חז"ל כל המתנאה אין עפרו נגער ולשון נגער הוא מלשון המנער את הכלי שהופך את הכלי על פניו, כן הענין הזה שמי שמשפיל ומקטין עצמו ומתנהג בחידת ענוה, עפרו נגער, ר"ל שפלותו כבוה שהוא אך עפר ריחה ותולעה מתהפך ודורשין אותה לשבח לי"קטין חטאו ועונשו כזה שהוא עפר ולא עוד זאת, אלא שהש"ת עושה עמו חסד יותר לא די שדרש לו שפלותו לטובה, עושה עוד זאת שמשפיל ג"כ את עצמו שאינו כ"כ גדול ורם כמו שהוא כאמת, כמו שאמר ד"ה ע"ה, מי כד' אלהינו המגביהי לשבת המשפילי לראות בשמים ובארץ, ר"ל, כי מלך בשר ודם כל מה שהוא חזק וגבוה ביותר ועולה במדרגה יותר גבוהה ומעולה מכל שאירי מלכים בני גילו, ורם ונשא היא מכולם, אז ינדל החטא יותר על עובדי רצונו מש"כ במלך מלכי המלכים הקב"ה אף שהוא המגביהי לשכת מופרש ומובדל מכל העולמות ועליון על כל ומהראיו שינדל חטאו של האדם נגדו ביותר, עם כל זה המשפילי לראות בשמים ובארץ, ר"ל כשבא להשניח בשמים ובארץ על העליונים ועל התחתונים, משפיל עצמו ככדי להקטין חטא המתנגדו כי הוא ית"ש אוהב מאוד את הענוה ושנא מאוד המתנאה והמתנשא להיות לבל לראש, והולך בקומה וקופה הלך וטפוף, אבל כל המתנאה אין עפרו נגער, ר"ל אין מהפכין שפלותו שהוא אך עפר, לדרוש זה לשכה להקטין חטאו, רק דורשין אותו לנגאי כמו שהוא באמת, ואומרים לו אתה שפל רוח איך לא יראת ל.לול ולמיוד במלך גדול ונורא אדון כל העולמים, וכמאמרם ז"ל מגילה כ"ט האי מאן דיהיר כו', ע"ש:

**ודכירנא** כד הוינא טליא והי' לי שיעור קבוע ללמוד פרק אחד בספר ראשית חכמה בכל יום, וראיתי מה שכתב שם בשער היראה, שהעיקר להבניע את החומר הוא רק הכנעה רבה ושפלות. ועין בספר בגדי אהרן על התורה בפרשה במדבר שכתב שישכר ה' האכן שלו ספיר, ומראה צבע שלו הוא במראה שחור ככחול, ופירש רבינו בהיי שהוא מראה צבע ענוה ושפלות, ולא כשאר מראות שהמה מראות הגאוה ומדוע זה כיוד לו משה דוקא לישכר אבן כצבע זה, לפי שיש מקום לטעות ולומר שישכר הצדיק בא לעולם ע"י שמץ פסול בחלילה, ככו שאמרו חז"ל ישישכר המור גרם, מי גרם לישישכר לבוא לעולם, המור גרם לו, לפי ששמעה לאה נאמקת חמורו של יעקב ויצאה לקראתו מקושטת, א"כ יש ה'ו מקום לומר שישכר בא לעולם שלא במידת צניעות חלילה, וכמו שאמרו במדרש לפי שיצאה מקושטת כזונה לפיכך ותצא דינה, לכן בא משה ונתן ל אבן כצבע זה להורות פשט אחר בהפסוק של ישישכר המור גרם, כמש"כ הש"ך כפרשה ויחי, וז"ל ישישכר המור גרם, ר"ל, לפי שהכניע החומר שלו והי' ך וצלול מאוד, והתנהג עצמו בענוה ושפלות, וזהו ישישכר חמור גרם, ר"ל החומר שלו שהי' ך וצלול מאוד והתנהג עצמו כקדושה וטהרה עד שהי' ך וצלול מכל שמץ ודופי, גרם לו כל אלה, ובמאי הכניע החומר כ"כ במה שצבע שלו הי' שחור ככחול שהיא הוראת הכנעת החומר, ר"ל כמה שהתנהג עצמו במידת ענוה וקים בעצמו מאוד מאוד הוי שפל רוח, בזה הכניע את החומר שלו עד קצה האחרון, ונעשה ך וצלול ולכן זכה לאצן זה שמראהו כצבע זו, ולכן זכה לקנין התורה כמו שנאמר ומכני ישכר יודעי בינה לעתים:

**ומעולם** לא דברתי חלילה שום דופי על שום אדם ולהתכבד בקלון חברי חלילה, ותמיד שמתי מחשבתי לפי אף מלהרבות בשכחו של אדם, כי יראתי פן ואולי אכשל ח"ו ומתוך שבחו אבוא לידי גנותו, כמאמרם ז"ל, וכמאמר ד"ה ע"ה בהתפארו לאמר, נאלמתי דומי החשתי מטוב וכאבי נעכר, חם לבי בקרבי כהגיני תבער אש דברתי בלשוני, אשר פמוקוב אילו קשה החבנה המה. וכמדומה לי שראיתי בספר לחמי תודה פירוש נאה על פסוקים אלו בחסבר קנר, ואני אסביר המשך הענין יותר מפורש ומבואר במעט נופך משלי, דה:ה ידוע מה שאמרו חז"ל שלשה דברים אין אדם ניצל מהם בכל יום, והד מיניהו הוא אבק לשון הרע, וגם ידוע מה שאמרו חז"ל במקום אחר, היכא דמי אבק לשון

הרע כנון דאמרי איכא נורא כי פלניא, ופירש"י דמשמע פלוני עשיר הוא, וכל שעה מצוי אצלו אש בביתו ע"ל. וז"ל שכבית פלוני מכשלין ומטנגין תמיד מאכלים טובים ומעדנים והוא להוט אחר התבריות והגשמיות, וזה נקרא אכך לשון הרע. ועוד אמרו חז"ל, לעולם אל יספר אדם כשבחו של חברו, שמתוך שבחו בא לידי גנותו. ויש עוד מין לשון הרע אחר, כגון כשעומדים אסיפת אנשים יחד במקום אחד, ואחד מתחיל לדבר אדות איש אחד אשר איננו שם באסיפתם וחברו משתיקו ואומר לו הם מלהזכיר את שמו, וזהו ג"כ אכך לשון הרע, דמשמע מלשונו שכוונתו היא הם מלהזכיר ולדבר אדותיו, ר"ל כונתו הוא לומר שאיש פלוני הוא כ"כ איש בזוי ושפל איש משחת אשר אינו כדאי להזכירו ולדבר אדותיו והרפה הוא למי שמדבר אדותיו, וזהו אכך לשון הרע, אף כי אמנם שמדבר מדבר עליו שום דבר רע ושום דבר גנאי אף לא שמץ דופי, אך ע"פ משתי תיבות אלו שהוציא בפיו הראה לדעת לכולם שאיש פלוני הוא רע מעללים שפל שבשפלים אשר אין כדאי להזכירו. והנה חז"ל אמרו שכל המלשין יסורין ועגעין באין עליו, שנאמר מלשני בסתר רעהו אותו אצמית, וזהו כונת ד"ה במאמרו, נאלמתי דומיה, ר"ל חסמתי את פי ועשיתי עצמי כאלם אשר לא יפתח פיו מלהוציא כפי הלשון הרע של דומיה, ר"ל להשתיק את חברי ולומר לו דום ושתוק אין כדאי לדבר אדות איש כזה, לא עשיתי ואת הלילה, כי יראתי פן אכשל ה"ו בעון לה"ר, וגם החשיתי מטוב, ר"ל הייתי מחשה ומתאפק מלדבר אפילו בשבחו ושובחו של חברי, פן הלילה משבחו אכוא לידי גנותו, וכאבי נעכר, ר"ל, עם כל זה אני רואה שכאבי נעבר, ויסורים ועגעים עוטרים אותי סביב סביב, חם לבי בקרבי, ר"ל, היה לבי בוער בקרבי, מה זה ועל מה זה עשה ה' לי ככה, ומה תהרי האף הגדול הזה, בהגיוני, ר"ל אך כאשר התהלתי לחשוב מחשבות, והגיונות ושכלי רעשו בקרבי מה זה נעשה עמדי, הלא לא השיד קוב"ה דעביד דינא בלא דינא, ותהתלתי לפשפש במעשי כאמרם ז"ל אם רואה אדם שיסורין באים עליו יפשפש במעשיו, ואחר העיון והפשפוש נזכרתי חטאי, תבער אש דברתי בלשוני, ר"ל, נזכרתי כי צדיק הוא ה' כי פיהו מריתי, באמרי איזה פעמים, איכא נורא כי פלניא, שוחו אכך לשון הרע שאין אדם נצול מזה בכל יום:

**תודות** לאל עליון ואל חיי שמעולם לא הכעסתי לשום אדם אף לכלי שהתנהג עמי שלא כשורה ואף אם עשה לי איזה עולה או אף יותר אם עשה לי איזה רעה, מ"מ אם אך התראה אלי לרצות פני אף בדבור קל נעניתי לו ומחלתי לו באמת ובלב שלם במאמרם ז"ל במשנה מפורשת בבבא קמא דף צ"ב ע"א, ומנין שאם לא מחל לו שהוא אכזרי שנאמר ויתפלל אברהם אל' האלהים וירפא אלהים את אבימלך, וכן פירש"י בחומש על הפסוק ויתפלל משה בעד העם מכאן למי שמבקשים ממנו שלא יהיה אכזרי מלמחול:

**וראיתי** בספר עמודי עולם בהלק התורה שהביא שם בשם בעל מים חיים ששאלו לו, למה לא למד רש"י ז"ל למוד זה מהפסוק של ויתפלל אברהם שהוא מוקדם בתורה, כמו ששנה התנא במשנה בבבא קמא, והוא תירץ לו בדוחק, רק המחבר הנ"ל בעל עמודי עולם ישב קושיא ואת ישוב יפה אף נעים מאד, והביא הקדמה לזה ממה ששמע מהגאון ר' שמחה ז"ל אב"ד דלובלין לתרץ רש"י התמה מאד שם במשנה הנ"ל בבבא קמא, דקאמרה שם המשנה אע"פ שהוא נותן לו אין נמהל לו עד שיבקש ממנו ופירש"י שם במשנה אע"פ שהוא נותן לו כו', סתמא היא ולא ר' עקיבא קאמר לה, עכ"ל רש"י ז"ל. והוא תמוה מאד, הלא ר' עקיבא מאן דכר שמו הכא. ותירץ הגאון ר' שמחה הנ"ל, דהנה איתא שם בגברא דף הנ"ל ע"א, מנא הוא מלתא דאמור רבנן כל המבקש רחמים על חברו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחלה שנאמר ויתפלל אברהם אל אלהים וירפא אלהים את אבימלך כו' וכתיב וה' פקד את שרה כאשר אמר מאי כאשר אמר, כאשר אמר אברהם אל אבימלך. ולפי"ז הקשה הנאין הנ"ל, מנא לו להתנא האי דרש שלא יהיה אדם אכזרי מלמחול, ואי משום דכתיב ויתפלל אברהם אל האלהים שהתפלל בעד אבימלך, דלמא אתפלל אברהם לטובתו, היינו התפלל בעד אבימלך מטעם שהרי גם הוא צריך לאותו רבר, לכן התפלל על חברו בכדי שיהיה הוא נענה תחלה. ותירץ שם, דמשום זה לא היה צריך אברהם להתפלל בעדו בכדי שיהיה הוא נענה תחלה בבנים, דאיתא במדרש וה' פקד את שרה כאשר אמר, אמר ר' יצחק כאשר אמר בתורה, ואם לא נטמאה האשה וטהורה היא ונקתה ונזרעה זרע, זו שנבעמה לביתו של פרעה ולביתו של אבימלך ויצאת מהורה אינו דין שתפקר, ע"כ המדרש. וא"כ לפי זה לא היה צריך אברהם להתפלל בעד אבימלך לטובת עצמו בכדי שיהיה הוא נענה תחלה, דהלא בלא זה הבטיחה לו התורה זרע, מהפסוק של ואם לא נטמאה ונזרעה זרע, א"כ למה התפלל אברהם בעד אבימלך, הלא מוכרחין אנו לומר דלכן התפלל משום שאין לאדם להיות אכזרי, אבן כל זה הוא ניחא לר' ישמעאל דס"ל בכרכות דף ל"א ע"ב דמאי ונקתה ונזרעה זרע, היינו שאם היתה עקרה נפקדת, לדידי' המדרש שלא יהיה אכזרי הוא אמת ויציב, דהלא לא היה לו לאברהם להתפלל בכדי שיהיה הוא נענה תחלה, דבלא זה נ"כ היה מוכרח להיות נענה כאשר התבטיחו התורה ואם לא נטמאה ונקתה ונזרעה זרע, אכל לר' עקיבא דס"ל דמאי ונקתה ונזרעה זרע, היינו שאם היה יולדת בצער יולדת בריוח, קצרים יולדת ארוכים, שהורים יולדת לבנים, אחד יולדת שנים א"כ לר' עקיבא הדרא קושיא לדוכתא, מנין לו להתנא הדרש הזה שלא יהיה אכזרי מלמחול, דלמא התפלל אברהם בעד אבימלך לטובתו בכדי שיהיה הוא נענה תחלה על הפקידה להריון, א"כ לר"ע אין הוכחה לדרש זה שלא יהיה אכזרי מלמחול מאברהם אכינו דאברהם לכבוד עצמו היא דורש, א"כ התנא דמשנה בבבא קמא שלמד דרש זה מאברהם שלא יהיה אדם אכזרי מלמחול, ע"כ לא אליבא דר"ע הוא, לכן פירש"י היטב פתאם היא ולא ר' עקיבא קאמר לה, עכ"ל הגאון בלובלין הנ"ל.

**ועתה** יתישב נכון באר היטב הקושיא ששאלו לו לבעל מים חיים למה לא למד רש"י ז"ל מהפסוק המוקדם בתורה כמו שלמד התנא דמתניתין. דהנה נאמת קשיא לר' עקיבא מנא לו מאי דרשא דהתנא שלא יהיה אדם אכזרי מלמחול, הלא מהפסוק ויתפלל אברהם אל האלהים אין הוכחה לדרש זה, דלמא התפלל אברהם בעד אבימלך לטובתו לדרש זה, דלמא התפלל אברהם לטובתו דר"ע ליתא לו הדרש הזה מהפסוק השני המאוחר בתורה, היינו מויתפלל משה בעד העם, ובאמת אף ר' ישמעאל הי' מצי לפיוק נ"כ מהאי קרא דויתפלל משה, אך ר' ישמעאל אינו מוכרח למיפק דרש זה מהפסוק המאוחר בתורה ויתפלל משה, מאחר דאפשר לו ללמוד דרשה זו מהפסוק המוקדם ויתפלל אברהם, אכל ר' עקיבא דלא אפשר לו למיפק האי דרשה מהפסוק המוקדם ויתפלל אברהם, דדלמא התפלל לטובתו שיהי' הוא נענה תחלה, מוכרח הוא ללמוד דרשה זו מהפסוק המאוחר בתורה מויתפלל משה בעד העם. ולכן מה מאוד עמקו המה מחשבות רש"י ז"ל, לאמיתה של תורה שלא רצה לפרש

הד"ש הזה מכאן למי שמבקשים ממנו שלא יהי' אכזרי מלמהול על הפסוק של ויתפלל אברהם, דאין זה אלא רק לר' ישמעאל דוקא, אבל לר' עקיבא הלא אין לו ללמוד דרש זה מהפסוק המוקדם ויתפלל אברהם, לכן פירש"י הדרש הוה על הפסוק המאוחר בתורה ויתפלל משה בעד העם, דמפסיק זה איכא למילף דרש זה אליבא דכו"ע, אפי' אליבא דר"ע, ודוק:

**יאמינו** לי כל קוראי הקדמתי זאת אמנה אומן אשר מעולם מאסתי בחבלי הזמן, עפקיה ותענוניה, ולא ידפתי אחר שום מסחר וריוח בעולם, ומעולם לא מלאני לבי לבטוח אחר בצע כסף לאסוף הון ועושר בביתי להניח ברכה אחרי, כמובאר שלמה אל תניע להעשיר בבינין הפעל, ר"ל להעשיר אחרים, רק תמיד ה' כל מנוחתי וחפצי להיות אך שבתי בבית ד' לחגות באמרי שפר של התורה הקדושה לילך בדרכיה ברכי נועם ולעבוד עבודתי עדי ערב, ושמתי חלקי מיושבי ביהמ"ד ליהנות מאור התורה ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים, ונהנתי את עצמי בדרכי אנותי הקדושים אשר בארץ המה, אשר ברכיהם היה אך ורק דרכי ה' לילך מבורנה למדרגה כפי צווי התנא ר' פנחס בן יאיר בש"ס ע"ז דף כ' ע"ב, ובש"ס שקלים דף ו' ע"א, ובמשנה סוף סוטה לפי נוסחא אחרת, ע"ש בתוס' יו"ט. והתאמצתי תכיר ללהום המלחמה הגדולה להתנגד תמיד נגד היצר הרע בחכמה רבה, ואחזתי דרכי בשרשי הקדושה והטהרה להתרחק מתאות ותשוקת החמרי והנשמי, דלתי, דלתי לבי היה תמיד סנורין וספונרין מכלי תת לבא שם הני תרי סרסרי דחטא, והלכתי רק בהתקרבות והתדבקות אל ה' עושי, כמו שאמרו רז"ל קדש עצמך במותר לך, ולאפי לאפי הלכתי מרגעים לרגעים, ומשעות לשעות, ומימים לימים, ומשנים לשנים, וקבצתי על יד על יד, עד שרובו הימים והשנים נהייתי לאיש בין אנשים. וכמו ששמעתי אומרים בשם הגאון בעל ח"ס שאמר זאת בשם בעל הפלאה, שפירש בזה מאמרם ז"ל שאמרו אל יפקיע אדם פציעה נכה שנוטל מאור עיניו של אדם, ר"ל שלא יתפוץ אדם להיות נעשה הסיד וקדוש בפעם אחת, היינו מבלי לעלות על הסולם המוצב ארצה וראשו מגיע השמיימה, מדרגא לדרגא כפי הסבא, רק רוצה לדלג בפעם אחת מדרגא התחתונה שהיא ראשונה עד דרגא העל ונה של הסולם שהיא אחרונה, שבזה הוא נוטל מאור עיניו, היינו אור התורה אור האמיתי המאיר עינים, כי מי שרוצה לעלות מעלה מעלה נבוה מעל נבוה בעבודת ה' גרגע אחת, וחיש מהר לעמוד במקום גדולים ולהתחשב בין צדיקים יסודי עולם, אשר כוונת אפם מרוב עמל ויגיעה רבה, אף בסנופים ופרישות דרך ארץ ברוב ימים ושנים השינו ארחות חיים, והאיש הפרטי הזה תפצו ותשוקתו לחיות מדלג על חדרים ומקפץ על הגבעות כפציעה אחת לעלות על ראש ההר הגדול הזה, ובפעם אחר לפשוט מעליו לבוש הנשמי לגמרי ולהרחיק מעליו כל בהות הגוף ותאות היצר וכל כת דילי', וכעבור איזה רגעים תכבר עליו העבודה הקשה הזאת ויתגברו בו חברת פועלי און היינו היצר וכחות הגוף ותאות הגוף ויאמרו לו ראה והבן מה זאת עשית ומה הי' לך לענות נופך ונפשך, ומוראים לו מ"ט פנים בתורה אשר הוא עושה שלא כדין, ואז יתהדט על כל מה שעבר ותפך בהקצה אל הקצה ונופל משמים ארץ ומתלבש עצמו בדעות כוזבות ורעיונות הפשים, וכאשר צדקתו בא לו בהרף עין כן בהרף עין ילך ממנו, ברגע בא לו וברגע נאבד, והכסיל הזה בהושך הולך כל ימי היין עד יורדי שאול מטה. וזהו כוונת חז"ל אל יפקיע אדם פציעה נכה שנוטל ממנו מאור עיניו של אדם:

**ואנכי** פי טלך שמרתי, מאן מלכי רבנן, ותודות לאל השמים אל המושיע לכל, אשר כל דרכי הנהגתי הי' רק במשקל קו הישוה, בבינה והשכל כזהירות וזריזות רב, כמאמרם ז"ל בפרק קמא דסוטה, כל השם אורחותיו בעוה"ז זוכה וראוה בישועתו של הקב"ה שנאמר ושם דרך אראנו בישע אלהים. וכונתם בזה הוא כך לפי דעתי, לפי שבאמת הוא דכל הדרכים בדרך סבנה דם עומדים, ובפרט דרך הקודש העולה בית אל היא עומדת בסכנה גדולה לכל הרוצה לעבר בה, והאדם הוא המיד קרוב להפסד ורחוק לשכר, וכפי שפירש המהרש"א בחידושי אגדות שלו בש"ם מכות דף כ"ג ע"ב בפלוגתא דב"ש וב"ה דפליגי בעירובין דף י"ג ע"ב, דהללו אומרים נוח לו לאדם שלא נברא משנברא, והללו אומרים נוח לו משנברא יותר משלא נברא, נמנו ונמרו נוח לו לאדם שלא נברא משנברא ועכשיו שנברא יפשפש במעשיו, ע"ש מה שהקשה וגאון הנ"ל הרבה קושיות על המאמר הזה. ופירש הגאון הנ"ל, דכוונת המאמר הוא כך, לפי שאילו לא נברא האדם לא הי' בו מעשה כלל, ואם כן הי' בבריאתו צד שכר וצד הפסד, דהלאוין הי' ודאי מתקיימין לולא נברא והשתא שנברא אפשר שלא יזכה ויעבר הלאוין נמצא מפסיד בבריאתו, ועכשיו הוא להפך זה, שאילו לא נברא ודאי לא הי' מתקיימין והשתא אפשר שיזכה ויעשם ונמצא שיהי' נשכר, והשתא פליגי מצד בריאתו, חד אמר טוב לו שלא נברא היינו מצד הלאוין דאפשר שיהי' נפסד יותר משנברא ויקיים העשין דנמצא יצא שכרו בהפסדו, וחד אמר טוב לו שנברא שאפשר שיקיים העשין משלא נברא ויקיים הלאוין דיצא הפסדו בשכרו, ואבר כזה דנמנו ונמרו, ר"ל שבאו בזה לבנין כל המצות וראו שהלאוין דם יותר מעשין ועל כן הסכימו ונמרו לומר שלא נברא האדם בשביל עצמו ויותר טוב הי' לו שלא נברא באשר הוא קרוב להפסד מחמת הלאוין שהם רבים ורחוק לשכר מצד העשין שהם מועטין, ועכשיו שנברא לא נברא אלא לכבוד המקום שנאמר לכבודי בראתיו כו' שיעשה מצות בוראו, ועל כן אמר יפשפש במעשיו, ר"ל יזהר עצמו מאד לקיים העשין דבשביל כך נברא, שהרי הלאוין יותר הי' מתקיימין בשלא נברא, עכ"ל. ופהד הסבנה הואת עמד תמיד נגד עיני ושנתתי מתני תמיד בעוז ואומץ לפשפש במעשי ולקיים העשין ולהתרחק עצמי מן ההפסד, וכל הבא לטהר עצמו מסייעין אותו. וד' עזרני באמת כל ימי והלכתי בטה בתום דרכי דרך ד', ולא חיברתי חיבורי זה הקטן רק להיות לי לשם זכרון ליום אחרון לעת תמוט רגלי לרוץ ולשוט אל בית עולמי בית מועד לכל חי, ואז יקרים לי ספרי זה פרי עמלי להאיר נרי נר עולם לא תכבה והוא יהי' לי תחת בנין ציון נפש על קברי, כי טוב שם טוב משמן טוב ואין טוב אלא תורה, וטוב טובה מכנים ומכנות, וכדאיתא בירושלמי שקלים סוף פרק ב', ר' נתן אומר מודבר המת כונין לו נפש על קברו, רשב"נ אומר אין עושין נפשות לצדיקים, דגריהם הבה להם זכרונם. ואך זאת יהיה כל נחמתי מעניי ומרודי בעולם השפל הזה ואנוח שם בשלום על משכבי בזה שכפרי הקטן הזה יהיה תועלת לעם הדמוני ולאנשים קטני ערך כמוני, לעיין בו איזה פעם בסקרה כל דין ודין ברור ומפורש המובר מכל הפוסקים הגדולים בעיון גדול ושקידה רבה, ומנופה בשלש שערה נפה, ושעט מזעיר באיזהו מקומן של שבחים הנופך אשר הוספתי משלי בפלפול ובסברא ישרה בשכלי הדל, וכל המעיין בו ויאמר בו לפעמים איזה דבר בשמי יהיה לי לנחת רוח ושפתי ישנים ובדמרגלא בפיו דהיראים לומר שבל מי שאינו מוליד ומהדש משכלו ובינתו איזה דבר הדש או

איזו הלכה בתורה הוא נקרא עקר, ועל זה הבטיח לנו הקב"ה בברכותיו ולא יהיה בך עקר ועקרה, שכל מי שאין שבלו יכול להוליד ולחדש איזה דבר הוא נקרא עקר, ובבהמתך, הוא בר דעת קטן, כמו שדרשו רז"ל אפי' בבהמין שלך יכול היא לחדש איזה דבר מה בתורה יהי' מה שיהי'. וכל מי שמיגע ומעמל עצמו לחדש איזה דבר חידוש או הלכה מהוב הוא ללמד ולהודיע לאחרים, במבואר בספר חסידים סי' תק"ל על הפסוק כי את כל מעשה האלהים יביא במשפט על כל נעלם, ע"ש:

**ואך** זה הוא תכלית כל פרי תבואתי ששמי לא ישכח מפי זרעי וזרע זרעי עד דור אחרון, וגם פעולה נדולה היא לנפש תמת ששמו יזכק כעולם לבל ישכחוהו נצח, ובנין שזוכרין מעשיו וצדקותיו, תורותיו והלכותיו, שפתותיו דובבות בקבר, כמאמרם ז"ל ביבמות דף ע"ו, ובסנהדרין ד"צ, ובכורות דף ל"א, ובירושלמי שקלים בפ' מצרפין, על הכתובים אנורה באהלך עולמים, בו', דובב שפתי ישנים, בו'. ודיבב הוא ענין התעוררות הנפש מתוך הנוף, ובזה יתנן תחי' יכל אורות לחלק הנפש, ובמו שהתפלל נעים זמירות ישראל, צדק עדותיך לעולם הבינני ואחי', ר"ל, כי תרגום צדק הוא קושטא, ואמרינן בחלק דף ק"ו ע"ב שדוא"נ ואחיתופל לא סלקא להו שמעתתא אליבא דהלכתא ופירש"י שם משום דכתיב סוד ד' ליראיו, והתפלל דוד המלך, רבש"ע, צדק, ר"ל אמיתית עדותיך הבינני, ר"ל תן לי דעה בינה והשכל שכל מה שאומר יהי' צדק, ואמת ואליבא דהלכתא, וכיון שיהי' הלכה כמותו הבל יזכרוהו שיאמרו הלכה בשמו ויהי' שפתותיו דובבות בקבר ויתקיים בו אנורה באהלך עולמים שיהי' דר בשני עולמות וחוי באילו הוא חי בעוה"ז, וזהו כוונת אמרו, ואחיה, כי מי שאינו משיג האמת כשיזכירוהו והוא אחר מותו הוא מתבייש שם ואין שפתותיו דובבות בקבר, וכמו שכתב בעל ספר תורת אמת בשם הזהר וישב דף קמ"ג ע"א שר"ה ור"א ס"ל שאינו זוכה לעלמא דאתי מי שעוסק שלא לשמה, אבל לא כן הוא דעת הגאון מוהר"ן ז"ל, בברכות סי' נ"ט שכתב שם על הכתוב ראשית חכמה יראת ד' שכל טוב לכל עושיהם תהלתו עומדת לעד, ר"ל, שכל טוב היינו להשיג אמיתית הדבר, הוא לכל עושיהם, ר"ל, כל מי שאך יש בו יראת ד' ינתן לו שכל טוב להשיג האמת אף שאינו לומד לשמה נמור, אך הנ"ם הוא ביניהם, שכל מי שלומד לשמה נמור ומשיג האמת אז תהלתו עומדת לעד, ר"ל, תהלתו שהיא אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא עומדת לעד, ר"ל מתהילה ועד סוף, אבל אם הוא לומד שלא לשמה נמור אף אם משיג האמת ס"מ אין תהלתו עומדת לעד, ר"ל אינו זוכה שיאמרו הלכה משמו. וכן כתב הגאון ר' שלמה אלגזי בספרו תאוה לעיניכם סי' ס"נ, וכתענית סי' י"נ. ולפי דעתי לפי שימתם כוונת הכתוב כך הוא, ראשית חכמה יראת ד', ר"ל, ראשית עיקר לימוד התורה, היינו רק יראת ד', ר"ל זה מוכרח להיות יסוד ושורש הלימוד, ואם חלילה זה העיקר אין בו לא ישיג כלום ולשוא ותוהו כהו כלה, אבל אם יש בו יראת ד', אז שכל טוב היינו השגת האמת לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא ינתן לבל עושיהם, היינו בין הלומד לשמה נמור בין הלומד שלא לשמה נמור, אך הנ"ם בין הני שני עושים הוא זה שהתלתי של אחד מהם עומדת לעד היינו שיזכה שיאמרו כל ההלכות בשמו ושיהי' שפתותיו דובבות בקבר, ולכן אמר הכתוב תהלתו ולא תהלתם, כן נ"ל, וכמאמר הזהר הקדוש על הפסוק זה ספר תולדת אדם, ר"ל זה שאדם עושה ספר ומוציא מכח אל הפועל כל היחידות תורותיו אשר חניחו לו רבותיו לנדור בם, זהו תולדות אדם, ר"ל אך זהו עיקר כל תולדותיו, וכמאמרם ז"ל בעירובין דף נ"ד ע"א, כי חיים הם למצאיהם ולבל כשרו ברפא, אל תקרי למצאיהם אלא למוציאיהם בפה, ובזה אדע אשר לא לשוא עמלתי ולא לתהו והבל כחי כליתי, ובזה אשיש בד' בזה ובכא, באשר אך זה חפצי ותשוקתי כל הימים:

**וקראתי** שם לחבורי זה הקטן ספר ברית מלח שם הכולל שלו, על שם הנושא כי יחזיק בתוכו תורת כל הלכות ודיני מליחה כללותיה ופרטותיה מבורר ומלובן יפה יפה בל דין ודין מהפוסקים הגדולים, ותפסכתי יסודותי ויתדותי על הראשונים ועל האהרונים שהוא דבר טוב וקיים אמת ויציב הק ולא יעבר. והלקתי את במות ספרי זה לארבעה חלקים. היינו חלק הראש והראשון הוא הפנים של השו"ע, המחבר והרב אות באות בלשונם המהורה כמסודר על שולחן הערוך, ומצדו חונה החלק השני הנקרא שער הציון המציין דעת כל נושאי כלי השו"ע אשר סביביו חונים לדגליהם, היינו הש"ך והט"ז והפמ"ג ויתר המפרשים הרבים אשר בצדם עוטרים וגם מתשובות האהרונים. ולמטה מדם העמדתי עוד שני החלקים האהרים, היינו חלק השלישי הפנים שלי שהוא אך חלקי מכל עמלי אשר עמלתי בשקידה ויגיעה רבה, והמה ליקוטי דינים שלי אשר לקטתי ליקוטי בתר ליקוטי בחכמה בינה ודעת כל הדינים המובאים פנימה בהמחבר והרב והמובאים בכל הפוסקים ראשונים ואהרונים להלכה, והרבה חידושי דינים אשר העלו רעיונותי בפלפול וסברה ישרה, כל דין ודין ביארתי בשפה ברורה ובנעימה מבורר ומנופה בשלש עשרה נפה להיות נקל להמעיין לידע משנה והלכה ברורה הלכה למעשה. וקראתי שם חלקי זה הקטן אשר מפחתי ורביתי בילדי מוחי וכחי, ספר ברית מלח, ועטרתי את חלקי זה הקטן זה החלק הפנימי שלי בזר והב מצדו וסביב לו לבאר כל דין ודין מקורו וישרשו, ומבטן מי יצא, מי הוריו, ונושפנקי דמי החתם עליו, הכל בפלפול וסברות ישרות אשר חנני האונן לאדם דעת, וקראתי אותו בשם תקריב מלח, לפי שכשו שהמלח מטתיק בטעם וריח לברר כל דין ודין על פי המשא ומתן של הפוסקים והברעת האהרונים והסכמתם, ובכמה וכמה מקומות הוספתי סברות ישרות לפי שכלי הקל, ובהסבר יפה אף נעים שיגעם לחיך המעיין, וגם בתיבת תקריב, כלול גם שמי ש'ב'ת'ו' חושבנא דדין כחושבנא דדין, וכמו שכתב הרוקח ז"ל שכל מחבר ספר צריך שירמזו שמו בשם הספר:

**והרבה** עמלתי ויגעתי ב"ה בעסק המובחר מכל העסקים, לקיים המצות עשה של ואהבת לרעך כמוך בתכלית השלמות, ושמתי תמיד עינא פקיחא לחזק ולאמץ כל ידים רפות וברכים כושלות, דלתי ביתי היו פתוחות תמיד לכל דכפין ואספתי ואצרתי כאוצרותי בכל האפשרות, כמעט יותר ממה שהיתה ידי מגעת, לאסוף ולטמון באוצר המנוצר אשר אין יד כל אדם שולט שם, ולא דאגתי להניח יתרי לצאצאי, אף כי כל ימי היתתי מנוגע ומדוכא מסבות שונות אשר סבבוני כתרוני זו אחר זו טרדות מטרדות שונות, ואף זה לי כחמשה עשר שנים אשר משמרת הרבנות נעשה עטרה לראשי פה באטערניקא, גם מני אז נתעטפתי בים הטרדות, ובינון ואנחה טעוטפים בעשרת לבושים עוד ביתר שאת ויתר עז מימים ושנים עברו, עד אשר במעט קצתי בחיי ונלאיתי הכיל, כי הלא נודע לכל אשר הרבנות מקברת אף את מאהביה, אף כי את משניאיה, ואשר יגורתי בא לי, וקמו עלי עדת מרעים חברת פריצים ופועלי אזן אשר הקיפוני ידי

ורגלי, ופעירו עלי פיהם לבלי חק לדבר עלי סרה, ולהשיב לחם את אשר לא נזלתי, וכל הפצם ומשאלותם היה רק נחלתי וכמאי לבלע, ולחמו עמי מלחמה רבה ועזה מאד. ואמרו לנפשי ערו ערו עד היסוד, ושתו דמי כמים שתו ועלו, וימררו את חיי בעלילות מעלילות שונות, וירדפוני שנים רבות ברדיפות נוראות עד אשר במעט אשרתי נגזרתי, באשר עטפו עצמם בארדת שער למען כחש וידריכו את חץ לשונם בשקר ותרמית לפתות לבות בני אדם אחריהם, באמרם לאמר אשר אך קנאת ה' צבאות המה מקנאים, כמאמר ד"ה ע"ה זדים קמו עלי ועדת עריצים בקשו נפשי, ר"ל, לדדוף אותי ולעשות לי דעה, ולא שמוך לנגדם, ר"ל, המה טענו בפני כל שאין אתה ה' תהיה מתנגד להם במה שהם רודפים ומכאיבים אותי, כי הרדיפה היא אך קנאת ה' צבאות ומצות רבה הם עושים בזה, ואדרבה אתה ה' תתעגג מזה, ובלשונם לשון חלקלקות הטו את לבב המון האנשים להאמין להם, ומזה היה פחד לבי מאד ויצר לי, והיל וערעה אחזתני עד מאד, אך אני בה' שמתי מחסי, ובאנשון כפיתי ראשי ושטעתי לעצת ר' אליעזר למר עוקבא דום לה' והתחולל לו, דום לה' והוא יפילם חללים חללים, תשכם והערב עליהן לביהמ"ד והם כלים מאליהם, (גיטין דף קכ"א ע"א). וקבלתי הכל באהבה רבה ואמרתי מאמר ד"ה ע"ה, ואמר אך חלותי היא שנות ימין עליון, יודע אני שה' הוא הטוב ומטיב וידו פשוטה להשפיע רב טוב לכל בריותיו, ומה שנשתנה עלי סדרו, חפרו ושובו, וידו נגעה בי לרעה, אך חלותי היא, ר"ל, מחמת חלי גדול מאד שיש בי ממחלות הנפש, ופנמתי ופצמתי את נפשי נפש נאנחה בחלאת זוחמת היצר, ואך זה גרמה לי להרע לי לעצמי ואני בעצמי חבתי בנזקי כמאמר ר"ש כן אלעזר שילחי קדושין, הרעותי את מעשי וקפחתי את פרנסתי ואך אל אל היושבי בשמים נשאתי עיני ושפכתי שיחי ותחנתי בלב קרוע ומורתח, והתפללתי ואמרתי אנא ה' הפלא חסדך מושיע חוסים ממתקוממים בימינך, ר"ל אתה ה' המושיע חוסים בך הלא הפלא חסדך גם לי להושיעני ממתקוממים בימינך, ר"ל הושיעני מהשונאים הצבועים שלי אשר התעשפו נפשם תחת סמוה הבושה והיראה ואומרים שעושים הכל רק בעבור יראת ה', והמה עושים עצמם כאלו עומדים מימין הקב"ה להיות לו מצדו להושיעו, ואך מצבועים כאלה הצילני נא והיה לי לצור מעוז להושיעני ולהעלני על כמתי ההצלחה, ואתה ה' היה לי בעוזיי לעזרני ולהעלני אך מעלה מעלה באושר ועושר שלום בחילי שלוה בארמנותי, ובזה ואני אראה בשונאי, כי כל מה שתרום קרני בכבוד יותר ויותר והצלחתי תתרבה לישב בשלום ושלוה השקט ובטח באין מפריע, מזה יכאב לב שונאי ביותר, וזה יהיה נקמתי בהם ידי לי בזה. ולא נרסה נפשי לתאבה לראות ברעתם ופפלתם חלילה, כי לא זו היא דרך התורה והיראה, כמאמר ברורא דביתהו דר' מאיר. והיא שעמדה לי להביל עד עת עבור זעם, והגואל צדק אשר הוא היה תסיד מנת חלקי, חש ישועות לי לנאלני טרוב התלאות, ומיגון ואנחה פדה את נפשי והעמידני כמרחב ואאיר עיני לראות נפלאות אל תמים דעים אל עושה פלא, אשר מכל היסודות והבנינים הנוראים אשר בנו אויבי לי וקמו עלי בתחבולות נמרצות ובערכיסות גדולות לנרשני מהתחפה בנחלת ה', ולהורידני שאול מטה, המה אך המה היו לי לעזרה לעתית בצ"ה, ועל ידיהם נושעתי, כדרכו של הקב"ה אשר ממכה עצמה מתקן רפיה, כמו שספרו לנו הז"ל בשכת דף קי"ט ביוסף טוקיר שבתא, דכל התחבולות והעצות שעשה הנכרי שהיה בשבבותו לתציל עשרו והונו ורכושו הרב מיוסף טוקיר שבתא הנ"ל, התחבולות אלו עצמן היו סבות ותחבולות למסור את כל הונו ורכושו ליד יוסף הנ"ל כנראה מבואר מספור חז"ל. וכן מצינו בשבשי יה, שכל העצות והתחבולות והתתחכמות שעשו לעשות רעה ליוסף ולהוריהו שהת, היטוויות האלו ואותן הבנינים עצמן היה סבות ותחבולות לנטלו ולנשאו ולרוממו ולגדלו למעלה ראש ולהושיבו על כסא המלוכה להיות מלך ושוטל בכל ארץ מצרים, אשר אין זה בכח שום בשר איש, ומטעם זה צוו לנו הז"ל לברך ברכת דיין האמת על הרעה בשמחה ובטוב לבב, כמו שמברך על הטובה ברכת הטוב והמטיב באהבת נפש בחדוה בגילה רבה, באשר אין האדם יכול להשיג בשכלו הדל הנהגת אלהי עולם ורחמיו הרבים, ואין לו לאדם לשמוח הרבה על רב טובה הנשפעת עליו מלמעלה, כי אפשר להיות שאחריית השמחה היא תוגה, וכן אין לו לצער עצמו חרבה על איזה רעה כי רבה היא, כי מי יודע מה יהיה אחרית דבר, ואפשר שהרעה הזאת היא יסור מוסר ואבן פינה להביא אל השגת תכלית הטובה, וכמו שרשו רב יוסף מאי דכתיב ארדך ה' כי אנפת בי ישוב אפך ותנחמני, במה הכיתוב מדבר בשני בני אדם שיצאו להסחורת, וישב לו לאחד קיץ ברגלו והתחיל לחרף ולנדף, לימים שמע שמכעה ספינתו של חברו בים והתחיל מודה ומשבח, וכמו שפירש בעל עשרה למאה את הפסוק שאמר יוסף לאחיו התחת אלהים אני, אתם השבתם עלי רעה ואלהים השבה לטובה, והקשה המחבר הנ"ל, הלא בעת ששנו אחי יוסף מקבורת אבידם, ורגז ופחד אז לבם, פן ואולי ינקום יוסף עתה את נקמתו מהם, והשיב ישיב להם את גמולם בראשם, והמה באו ונפלו לפניו בקידה והשתחויה, ולמען השלום הוציאו דבר שקר מפיהם וענו ואמרו כה אמר אבינו יעקב שא נא לפשע אחיך וחטאתם כי רעה גמלוך, ובעת צרה כואת השיב להם מענה כזה, אל תראו כי התחת אלהים אני אתם השבתם עלי רעה ואלהים חשבה לטובה, אשר זו היא תשובה הטובה כמדקדוק חרב, דמשמעות דבריו הוא שבאמת רצונו היה מאד מאד לעשות עמהם רעה, אלא שאין ביכלתו לעשות להם רעה, באשר התחת אלהים אנכי. וזהו תשובה אינה הגונה ליוסף הצדיק, כי אין זה דק דברי כעס וקנטור, ולא כך ה' לו ליוסף הצדיק להתנהג עם אחיו בעת צר להם ולבם פנ ונמס בהם, ונפלו לפניו אפים ארצה בתחנה ובקשה, רק ה' ראוי לו לנחם ולדבר על לבם בדברים טובים ונחומים לחפיס דעתם הענומה ולהסיר צערם. אלא יוסף הצריק התחכם עצמו כדבריו אלה ואמר להם אחי אל נא תיראו, כי הנה אביא לכם ראי גדולה ואות נאמן שאין לכם להעלות שום טורא ופחד על לבבכם, שהרי גם אם ארצה לנקום נקמתי מכם אין בכחי ויכלתי, הלא מלך אני ומלך מחויב הוא אך במשפט ובצדק להעמיד ארץ על מכונה ולהנהיג את עולמו בקו האמת והיושר, משפט צדק, ולא לחשות משפט נכר הלילה ולעשות עול במשפט, כמאמר הכתוב הן לצדק ימלך מלך, כי כל תכלית מלוך מלך על העם הוא אך להצדיק את העם להורותם ולהדריכם בדרך ישרה לעשות צדק ומשפט ושלא תהי' כל הארץ מלאה חמס כמאמרם ז"ל אלסלא טוראה של מלכות איש את רעהו היים בלעו, וכל דאלים הי' מתגבר על חברו לעשות לו רעה כרצונו, אם כן מן הראוי והיושר מפני לעשות עמכם דין ומשפט כאשר עשיתם עמדי, אבל אין זה מן הדין והיושר לעשות עמכם דין ומשפט היותר קשה ממה שעשיתם אתם עמדי. והנה אף כי אתם בדעתכם חשבתם עלי רעה אבל אלהים חשבה לטובה, ומכל היסודות והבנינים אשר בניתם להדפני ולטרדני מן העולם להפסר מפני, מזה נופא נצמחו כל היסודות לבנות

לי מגדל והיכל מלך לחיותני בהיום הזה ולהיות עליון על הארץ ומתנשא לכל לראש, וכן הראוני מוא שגם אנכי אעשה כן לעשות עמכם רעה כזאת אשר ממנה תצמח לכם אי"כ טובה גדולה, וזהו אין בידי לעשות, כי התחת אלהים אני, כי רק האלהים אשר הוא תקיף ובעל היכולת בידו הוא לעשות נפלאות באילו מתוך צרה להמציא פרות ורוחה, ולא לארם לעשות כמוהו.

**ובהנגה** בזאת התנהג עמי המנהיג את עולמו כחסד, וכל פעולה אשר שוטטני וקמי פעלו לעשות לי רעה, או אף כל דיבור ודיבור שהוציאו מפיהם עלי, כמעט כולם נהפכו מקללה לברכה, כמו ששמעתי בשם הקדוש מיהר"ש אסטריפאלער על הפסוק שכתבת התורה לנו, וישם ד' דבר בפי בלעם, ולא פירש הכתוב מה הוא הדיבור ומה דיבר עמו ד', ואמר המקובל הזה, הנה ידוע שהרשע הזה בקש לעקור את הכל, ורצה לקלל את ישראל בכל אות נפשו והי' מפייל מפקום למקום והלך כה וכה אולי יישר בעיני ד' לקללם ולא עלתה בידו, וכאיזה אופן לא עלתה בידו מספרת לנו התורה אשר וישם ד' דבר בפי בלעם, וזה היתה המניעה אשר מנע אותו מלהוציא מכה אל הפועל מחשבתו הרעה, דהנה פליגי בזה תרי אמוראי, חד אמר הכה נתן לתוך פיו את אותו הרשע, והד אמר מלאך נתן לו לתוך פיו, ועין שם ברש"י סנהדרין דף ק"ח ע"ב ועין שם בחירושי אגדות, ועין בתוספות, ואמר הקדוש חזה, דהני תרי אמוראי לא פליגי, רק מר אמר חדא ומר אמר הרא. כי הנה זאת ידוע ששם הוי' ב"ה, היינו י"ה וי"ה בשלמות הוא שם של החמים, אבל הני של השם היינו שני אותיות דראשונות י"ה הוי דין, ובשם אלהים הוא להיפך, שם הזה בשלמות הוא דין, וחצי' של שם זה היינו שני אותיות הראשונות שהמה אל, הוא טורה על רחמים וחסד. ומעתה שני המאמרים אילו נאמרו במבנון אחד וצדקו שניהם יחדיו, בשבא אותו הרשע לקלל את ישראל בשם אלהים שהוא מורה על דין, בא מלאך ונתן הבה לתוך פיו, היינו ר"ל בשהוציא שני אותיות הראשונות של אלהים מתוך פיו היינו אל, בא מלאך ונתן הבה לתוך פיו, היינו ר"ל שמנעו שלא יהי' באפשרו להוציא מפיו כל השם אלהים שהוא דין, רק נשאר בשני אותיות הראשונות היינו אל שהוא רחמים, והיינו חבה ר"ל מניעה מנע אותו שלא יוציא מפיו כל השם אלהים שהוא דין ויחול קללתו חלילה, ונאלם פיו ולשונו באמצע השם ונשאר בשני אותיות הראשונות א', שמורה על רחמים רבותי, הוא ענין בזה אשר אך על סף העבר עומדת גם רגלי ההוה, ובעינים מזרות ומפוקות זועה הלחלה וגועל נפש, גם ההוה מביט על פני תהום הנשיה אשר דרך שער האפס המולטט משתרע, ולפניו באורך וברוחב אין קץ, ולקראת הכליון והאכזרון תנוראה השומר מצעדיו כל נבר באורב וכאויב באין מפלט, להכיאו אל קץ כל בשר, כן העת ההוה האכזר יפרש דשת לרגליו בנגעי ופגעי הזמן הרבות והרעות, ובדממה דקה יספר ויסנה גם הוא כל עתותיו ורגעיו בחליפות וצבאות עמו, עומד הכן לברע ברך ולכוף ראש אל כל גלי ותלאות הזמן, ופרעות מצרי בני חלד אשר ישאיהו ויפרידוהו למהר להביא עת בא הליפתו ותמורתו לעשות עמידתו ואחריתו, ושומר ישים לראשו מבלי למרות פני ומבלי יחל דברו, כי תאמים המה שניהם גם יחד העת והאדון, ואיש את רעהו יעזורו, ידידי נעימים, נורא נורא הוא העבר גם ההוה שניהם גם יהד ואיום המה מאד מי יכילם, מני אז היתי לאיש עד עתה, ואף כי מני אז אשר נגזר עלי האומר נע ונד תהיה בארץ, אשר המאמר הזה הוא מן השרשים אשר מחשבותיו ורמו נפלאותיו, ואחר כל אלה אחר כל התשועות והגבורות והנפלאות הרכות אשר נעשו עמדי וזרו ממני כל פועלי אין ושמע ד' קול תחנתי והיציאני מאפלה לאור גדול, עם כל זה עוד לא נחו ולא שקטו עוד גלי הים הזועף גם עתה מכלי למרדני עוד בשרדות אחרות טרדות מטרדות שונות ואף גם עתה לשלום מר לי מר מצרות ותלאות אחרות הסובבות אותי מבית ומבפנים מבנים ובנות הן בעניני וגופניות וכמ"ש בעניני רוחניות אשר המה אך נגעי בני אדם בתוך חדרי משכיתו המכאיבים לבו רוחו ונפשו של אדם הישראלי אשר יראת ד' בלבו ועיניו יראו ועפעפיו יחזו את אל כל אשר נעשה בצאצאיו בארץ ההדשה ארץ החפשית מרת אלהים ובעת החדשה מאה העשרים, ותרופה ומזור אין לו, ומיום יצאתי לאויר העולם עד עתה עוד לא נחתי ולא שלותי ולא שקטתי, ונתקיים בי כי לא נהת ביעקב:

**ידידי** ורעי, גואלי וקרובי, אם אומר אשר אספרה לכם את כל ההשתנות וההתהלפות מעתותי ורגעי אשר הלפו ועברו עלי מיום עמדי על רעתי, ומעת אשר ההשכלה האנושית החלה לפעם בקרבי, ומעת התחלתי לניע את רגלי אל הישיכות הגדולות בהברת ולהקת בחורי חמד שלום וצמוד עמהם יחד באהבת ים התלמוד והפוסקים, הלא לא יספיקו לי אף כל ימי חיי הבלי, ושנותי הקצובות, לצייר אותם לפניכם בהרט עמי אל לוח הכתב ולא אוכל להעלותם על הגליון אף חלק אחד מני אלף מכל המקרים והסבות ותלאות השונות אשר סבבוני כתרותי מכל עברי מאז היותי לאיש בין אנשים עד הלום ועד היום הזה, לוא אף אם פעמים אלף שנים אהי', ולוא אף אם אשליב ואצמיד לילותי וימי שניהם גם יחד גם כן לא יספיקו, באשר רבות המה ואי אפשר לפורטם, אך זאת אעשה לכם ידידי היקרים, אוהבי, אוהבי תתורה שוחרי תושי', מאשר יקרה מאד אהבתכם בעיני, הנני במלים קצרות ורעיונות רחבים ונשגבים להציע לפניכם על הגליון תחלותם עתותי ורגעי אשר הלפו עפו כשטף נוים, ואך מעט מזעיר מרעיונותי הרבים הרועשים תחת הרשי מהי על דבר קוטב תבליתם אך אותם אתבונן ואציע לפניכם מראשיתם ועד אחריתם, ואך גם זה רק בכלל ולא בפרט, ואף בהמעט מזעיר אשר הלקט מהם יהיה ג"כ מגילה עפה כתובה פנים ואחור קינים והגה והי:

**ואלה** המה אשר התבוננתי וגמרתי איטר להודיעכם תוכן כל ענייני והנה הנם אשר אודיעכם בקצרה קוטב דבר אמת, ושפתי אך ברור ימללו. אחרית דבר, רבותי, הוא ענין בזה אשר אך על סף העבר עומדת גם רגלי ההוה, ובעינים מזרות ומפוקות זועה הלחלה וגועל נפש, גם ההוה מביט על פני תהום הנשיה אשר דרך שער האפס המולטט משתרע, ולפניו באורך וברוחב אין קץ, ולקראת הכליון והאכזרון תנוראה השומר מצעדיו כל נבר באורב וכאויב באין מפלט, להכיאו אל קץ כל בשר, כן העת ההוה האכזר יפרש דשת לרגליו בנגעי ופגעי הזמן הרבות והרעות, ובדממה דקה יספר ויסנה גם הוא כל עתותיו ורגעיו בחליפות וצבאות עמו, עומד הכן לברע ברך ולכוף ראש אל כל גלי ותלאות הזמן, ופרעות מצרי בני חלד אשר ישאיהו ויפרידוהו למהר להביא עת בא הליפתו ותמורתו לעשות עמידתו ואחריתו, ושומר ישים לראשו מבלי למרות פני ומבלי יחל דברו, כי תאמים המה שניהם גם יחד העת והאדון, ואיש את רעהו יעזורו, ידידי נעימים, נורא נורא הוא העבר גם ההוה שניהם גם יהד ואיום המה מאד מי יכילם, מני אז היתי לאיש עד עתה, ואף כי מני אז אשר נגזר עלי האומר נע ונד תהיה בארץ, אשר המאמר הזה הוא מן השרשים אשר

הפועל היוצא ממנו הוא האומר אמרתי נגדתי, ההוה הזה מיכף דשן עצמותי, ואנחותי וטלטולי טלטולי דנברא הקשה מאד משכרת חצי נופי עד אשר נם הזמן המוצלח אשר לבו כלב הארי העשוי לבלי חת, ימס ויהי למים, ואף בעת מנותתי פה אשב בארץ אשר לא אויתיה אדמת קלאלאמטום אשר לא ידעו ממנה אבותי ואבות אבותי הקדושים אשר בארץ המה, ואף גם בה לא מצאתי מרגוע לנפשי. אוהבי ורעי, איה המה העתים והרגעים הפפורות והמנויות, עתותי השלוה והמנוחה עתותי שמחת ימי ילדותי והנעי טובת ימי בחיותי אשר התענגתי בהמה כחדות שעשועי ילדי עונג חברת בני נילי וחדרי, לטייל ולשחוק עמהם במשחקי הנערים לרוץ ולדהר כדהרות דהרות סוסים אבירים שנים שנים צמודים ומשולבים יחד במתג ורכן מפתותי ציציות הכנף, והשלישי הכריע בשבט אפו וישת ידו על שנינו ובמשטרו הוליך אותנו שולל להדריכנו רגל ישרה מבלי נטות ימין ושמאל:

**ידידי** היקרים, קלים היה אז רגלינו מעתה חריצות רעיונותינו המתחכמים ומתיעצים תמיד בתחבולות והמצאות שונות למצא לכפף מוצא ואין וכמה להשתכר, ומשתכר תמיד אך אל צרור נקוב, ואיה המה ימי עלומי עת אשר עמדתי על הפרק והגבול להתקשר באותות אהבד נעימה ולהתדבק ולהתקשר בקשר אמיץ בחלקי את שאהבה נפשי ובהצלע אשר ממני לוקח. אהה, בזכרי עתה את כל מחמדי והפנוקי ועונג נפשי נפש הבהמיי בשנים לא כבירים האלו אשר כחלם עפו ונגוז, עברו ואין זכר למו, עת אשר נר הצלחת הדמיוני בלילת צמידתי ובנולתי תהל עלי ראשי למשול על כל בני חלוף, ועל כל חברי המקשיבים לקולי קול יעקב בשמחת התורה אשר אך המה היו אז כל שעשועי נפשי:

**ידידי** נעימים, בגבורה עזה רדה אז הצלחתי הצלחת הדמיונו להעלני רום שמים ולאמר לעצמי אני ואפסי עוד תחת שמש ההצלחה, ולהחשב בן הדיוזן המקדימין עצמם למצוה, ולהיות משנה מן המשנה מבן שמונה עשר לארבעה עשר להופה, ואפת בדמיונה לעלות בגרם המעלה, ודמיתי לתקן את אשר עוות רב חסדא (קדושין דף כ"ט ע"ב) אמר רב חסדא האי דעיקנא מחבראי דנסיבנא בשיתסר, ואי נסיבנא בארביסר הוי אמינא לשטן גירא בעיניך ומני אז עד עתה מאוהב לאויב נתחלף לי הזמן האכזר הזה, וברגעי אפו שמני למרמס כפים ויציבני כמטרה לחץ לסכות מסכות שונות, וכמו נגיד מצוה ומפקד על כל העוברים תחת שבט ממשלתו באין פוצה פה ומצפצף נגדו, מוחה ומעכב על ידו, כן אני מני אז תחת שבט ממשלת העת העבד והחוה, אחרי כל הגדולות והנפלאות אשר עצמו מספר אשר הגדיל העת ההיא לעשות עמדי בעתים ורגעים הקצובות אשר חלפו עברו כלא לב וראיון נמרץ, רק כדמיונות שוא ותפל מבלי מלא, יסודות מיוסדות מאבני תהו וכוהו קיריהם ועליותיהם כולם אך מקורי עכביש, ומני אז עד עתה מעותד הנני לכוף כאגמון ראשי תחת גלי הזמן ומקריו הרעים אשר מבלי חמלה המה ונחלפה משכורתי מני או עשרת פעמים עשרת מונים, וכאשר אך קני זהרי שמש ההצלחה יתאזרו עוז להראות אהבתם אלי להיות לי למגן ולמחסה מזרם הסבות, ולמכסה עתק משטף מים הזידונים גלי הזמן האכזר אשר יעיזו באפם לשטוף שטף מאין הפוגות מעל לראשי, והנם עוד בתוקף עוז אהבתם והשקם להתאזר ולהל בחלונותי איזה רגעים ספורות, והנה עד שלא יתהילו ישקעו, יגועו ואינם וחשכת עננו עלטה תקדיר ננגהם מבלי יזרהו בנבולי אף רגע, ככה רבו, רבו והשתרנו ועלו על ציארי והכשילו כחי כל ההשתנות והתחלפות מעתותי ורגעי להלהם נגדי תמיד בעוז אפם, רדפוני הדרייכוני כתרינו והנה הנם כעוכרי, מני אז עד עתה עומדים המה במרים ויגרשוני מהכתפה בנהלת ה' ותורתו לעלות מעלה מעלה, יצבו ישתו מותי, וכחי, תורתי יראתי הכמתי השלמתי, גורעין ודורסין ולא מוסיפים ודורשין:

**אלה** המה מועדי, ידידי היקרים, אלה המה יחי השוא וללילות העמל אשר הנחיל לי שדי מסרומים, אך אוהבי אוהבי ה', את כל אלה אשר חלפו עברו עלי ואת אשר ערנה המה עמדי, כולם המה חביבים ונעימים לי ומקבל אני אותם באהבה רבה, באשר לא חשיד קוב"ה דעביד דינא בלא דינא, ואף לא אדע קץ הכליהם, ויכול להיות שמכולם יציצו פרי תביאה בעדי, ועל ידם אבנה בנין חזק ואמיץ בעולם הנצחי עולם האמת, וזאת היא אך כל נחמתי מעניי ומרודי בהעלותי על רעיונותי רעיונות האנושי אך את העת העתיד האמיתי והנצחי, הפלא תקוה ועלומים, אור וישע מרפא וברכה אושר ועושר כבוד וגדולה, עונג ושעשועים, עת הזאת אשר בשופר גדול יתקע, מבשר מבשר הישועה והטוב הנצחי, לעת בא משיח צדקנו מוכתר בכמוסי מלך ומושל בקרוב בימים הבאים להשריש יעקב, להציץ ולהפריח קרן ישראל, במצלתים ובכנורות ישמיע במרום הוד קולו קול עוז לקבץ עם מפוזרו וישרש לישובי ארבע כנפות הארץ ורוחות השמים בניו בחצניהם להביא, ובנותיו על כתפיהם לישא ולהביא אל ארץ נחלת אבותיהם, ושכרו יהי' אתו, ופעולת כל שוחריו טוב לפנינו לשלם להמחכים לו בנמולם וכפועל ידם, להריק ברכה עלי ראשם עד בלי די, ומשכורתם יהי' שלמה מאתו להעניקם מרב טוב הצפון ליראיו בחיק העתיד האמיתי הזה אשר כל הזוי אל לא המיטו טוב חזיונם אך לימות המשיח צדקנו אשר לו העוז והגבורה, הכח והמשלה להעניק ולהשפיע משפע טל אורות, וארצותיהם למלאות יש, וליכד מכדכר שמשותיהם ומאבני אקדח שעריהם ולהושיבם בשלוה ושקט איש תחת גפנו ותאנתו בעוד נפן פוריי' ביותי כיתי, ובבנים ובנות זרע ברך ד' להיות יראי ולומדי ד' כשתילי זיתים לשולחני סביב באין שטן ומפריע בשוכה ונחת ויוכה אז לשני שולחנות לעבוד את ד' באמת ובלב שלם מתוך עונג ועושר וששון ושמחה ויקיים אז לבי ובשרי ירננו אל אל חי. העתיד העתיד המוצלח הזה, המלא ברוב עונג הנצחי הזה, אך הוא מאזרני גם עתה חיל וגבורה למלחמה לעמוד על נפשי ללחום מלחמה בשלום מלחמת היקום, וליכד יסוד מוסד ליסוי חיי וחיי ביתי בימי היי הבלי רוח ואפס, ואף גם לא בעצלות ובחיבוק ידים חלילה אך בזחירות ובזיזות רב מבלי לעזוב את חמדת הימים והחיים חיי הנופני והחמרי, ואתאזר כאיש מנצח ללחום נגד העת, ומקריה עד אשר כל ריאי לא יכירו ולא ירגישו כי איזה אותות מתיאש מחיי הגשמי חלילה, וכאשר אך אתבונן גם עתה אשר המה עודם מתנברים בעוזו כחם נגדי להכניעני ולהשפילני מטה להיות כפוף תחת שבט ממשלתם ולהיות להם לטם עובד ואובד, ועוד מעט רגע, חלילה כמו כלה ענן וילך כן יכלו שאריות כחי ועזוז נפלאותי וכשרון מעשי ויתרונותי לא יזכרו ולא יפקדו עוד עלי אדמות חלילה, אז ברעיונות העתיד הזה אלביש נקם כמדן, להחליף כח ולהרבות עצמה ללחום נגדם, ובמלאך הרוחני הדיומה לבעל בנף נץ הפורש כנפיו נגד הדרי תימן מבלי תת ממורים קרח לצאת להחריב הבל ומלאה בעים רוחם כן אני בכחי בה הנשמי והבשר מתאמץ אנכי בכל עוז להעלות אבר ולפרש כנפי נגדם מבלי תת דרך ומבוא לאויבי מסביב להתעולל בי ברשע, ובחרבי הרב העתיד הזה

הזה אני להם ואדין תמיד עם גלי הזמן האכזרי התקיפים ממני להתאמץ נגדם מכלי תת יגעו בי רגעי הדמיון לרעה חלילה:

**אלה** המה טוערי קודש אשר המה אך המה ינחמוני, ואף שעפי והגיוני העתיד הזה חסה אשר יאמצוני ויעזרוני, וחמה לי לבריה ודלתים. ואקוה שבזכות זה יעזרוני מן השמים, ושלם ישלמו לי נחומי בכפלים, בשלוה והשקט מעתה יתר שנותי לטיים, ואהר אלה אוכה להעת אשר יחיניי מיומים, ונראה כולנו בנחמת ציון וירושלים, ושם נעבוד בלב ונפש את אלהי הארץ ואלהי השמים, באשר אז תמלא הארץ דעה כאשר לים מכסים המים:

## תַּכְלִית פֶּתַח הַבַּיִת.

ומרוב שמחת העתיד הזה נחה עלי רוח השיר, ואבא קולי ואומר:

אָז מֵעֵם לֹעֵז בְּכוּרֵךְ נָאָלְתְּ,
רַחַב מָחַצְתְּ בְּחֵצִי זַעֲמֵךְ,
עַם סְגֻלָּתֵךְ בְּעָזְּךְ גָּהָלְתְּ,
נִטַּעְתָּמוֹ שׂוֹרֵק בְּהַר נַחֲלָתֵךְ.

חָשַׂפְתְּ יְמִינֵךְ, נָאְדָרִי בַּכֹּחַ,
פְּלָאוֹת הַפְלֵאתְ בְּרוּחַ נְדִיבָה
לְגַלִּים הוֹמִים קָרָאתְ מָנוֹחַ,
בְּמַיִם עַזִּים שַׂמְתְּ נְתִיבָה.

חָרִים כְּאֵילִים רָעֲשׁוּ, רָקָדוּ,
רָגְשׁוּ, נָעֲשׁוּ מוֹסְדוֹת הָאָרֶץ
גְּבָעוֹת נְשָׂאוֹת חָלוּ רָעָדוּ,
פְּצַמְתָּם, פְּרַצְתָּם פֶּרֶץ עַל פֶּרֶץ.

אָז חָזוּ צַעֲדֵי שַׁדַּי בַּשָּׁפֵל,
בְּזֹרַע יְמִינוֹ עוֹז עוֹשֶׂה חָיִל;
לוּט בְּמַשָּׂאוֹן חֶחֱלָתוֹ עֶרְפֶּל
בַּעֲנָן אוֹרוֹ יַבְהִיק יָנַחֵם בַּלָּיְל.

לְפָנָיו קָטֵב, דֶּבֶר וְעַצָּבֶת,
הֶרֶס וְאֹבֵד כָּל מַחֲנֵה צָרֵהוּ,
אֶפְלָה מְנֻדָּח וּבַלְהוֹת צַלְמָוֶת,
אַבְנֵי אֶלְגָּבִישׁ עַל עַם חֶרְמֵהוּ.

פֹּה שׁוֹאָה וּמְשׁוֹאָה חֹשֶׁךְ וָאָמֶשׁ,
צַר יָרוּץ יִפּוֹל יַכְרִיעַ בְּרָכָיו;

# תבלית פתח הבית

פֹּה נֵצֶה וָאוֹר, יִזְרַח הַשֶּׁמֶשׁ,
יַצְהִיר וְיִבְרַק לַנָּחוֹתָם הַדֶּרֶךְ.

## שִׁמְעוּ נָא אֵלַי אַתֶּם עֵדַת מִי מָנָה!

חָבִינוּ נָא לִקְרַאת אֵל הַשּׁוֹכֵן בִּשְׁמֵי שָׁמָיִם,
נְעִימוֹת לְפָנָיו הַשְׁמִיעוּ עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם,
חָלֹא לְפָנָיו חָבֹא תַּחַן כָּל שׁוֹטְחֵי כַפָּיִם;
עוּרוּ נָא וְהִתְעוֹרְרוּ נָא לְזַרֵּעַ עַל כָּל מָיִם,
קְרָאוּ נְדָבוֹת הַשְׁמִיעוּ לְחַחֲזִיק תַּלְמוּד עֵץ הַחַיִּים,
חָלֹא בְּמַחֲצִית הַזְּכֵיָה תִּתְעַנְּגוּ בִּהְיוֹתְכֶם עוֹד בַּחַיִּים,
וְחָצְיָהּ הַשֵּׁנִיָּה תִּהְיֶה גְּנוּזָה לָכֶם בִּשְׁמֵי שָׁמָיִם.
תִּתְבָּרְכוּ מֵאֱלֹהֵי הַמַּעֲרָכָה,
חַפּוּחַר בְּשַׁעַר זֶה הַמְּצֻיָּן בַּתּוֹרָה וְהֲלָכָה,
בְּאוֹרֶךְ יָמִים וְשָׁנִים וּבְרוֹב שַׂלְוָה וּבְרָכָה
אֶלֶף פְּעָמִים כָּכָה.
תַּלְמֵי לוֹמְדֵי עֵץ הַחַיִּים עַל יֵדֵיכֶם יַפְרִיחוּ
וְאַתֶּם בִּזְכוּת תּוֹרָתָם בְּכָל אֲשֶׁר תִּפְנוּ תַּצְלִיחוּ.
ד' יִשְׁמַע קוֹלְכֶם וְיֵרֶם מַרְנִיכֶם,
יַרְפֶּה יָמֵיכֶם וְיַצְלִיחַ דַּרְכֵּיכֶם,
יְצַוֶּה שָׁלוֹם וּבְרָכָה בְּאָהֳלֵיכֶם
מֵרֵאשִׁית הַשָּׁנָה עַד אַחֲרִית שָׁנָה!

המחבר.

---

**ועל** טוב אזכור גם עזרתי דאשה הצנועה והחשובה א"ח מרת **חי' פינא** ב"ר **ישעי'** אשר מיום הכרתיה במשרש כלולת חופתנו זכיתי ב"ה שתחי' עזרתי בקדש, והעמיסה על שכמה כל ימיה עול הנהגת וכלכלת בני ביתי בכל הצטרכותם, ותבלה מבחר שנותי' בעמל ויגיעה רבה ובעבודה קשה רק למעני, למען אשר אוכל לחקדיש כל עתותי לתורה ועבודה. ורק מאתה היתה זאת לי אשר לא משתי מאהלי התורה ומד' אמות של הלכה כל שנותי. ה' בעל הגמול ינמל לה כמפעלה ויאריך ימי' ושנותי' בנעימים ותראה בנחמת פרי בטנה וחלקה האמיתי יחי' צפון לעילם הנצחי.

המחבר.

# חדושי תורה

## אשר שלח לי הגאון הגדול פאר הדור ר' **אליעזר גארדאן**

## ראב"ד ור"מ דעיר **טעלז** בצירוף הסכמתו ששלח לי:

**הנה** בכלל נ' כתות כ"ו בספרו הביא כת"ר לת דברי הגמיד מבשם בהלכות מ"ת פרק ו' הלכה ו', וז"ל, ויש מי שכתב דכשתמו דבדם שבלב בהמה חייב כרת, דווקא אם תלבו קודם בשול אבל אחר בשול לא דם שבשלו תו חייב עליו, כדאיתא במנחות בפרק הקומן רבה, ולא מצאתי זה בדברי רבינו, עכ"ל הגמ'. והקשה כת"ר עליו קשי' תמוהה, הא בפוסקים הלכה גופא הויו בפרק ו' הלכה ו' מהבאר בדברי הרמב"ם שדם שבשלו אסורין מה"ת, דזה נמון הרמב"ם, הלא אם בשלו בלא קרישה ואחלו קי אינו חייב עליו, כמו דברים המוריס בלב העוף, אבל בלב בהמה חייב כרת שהרי יש בה בזית מדם שבפוך הלב שחייבים עליו כרת, עכ"ל הרמב"ם. הרי מפורש בדבריו שדם שבלב אף שנתבשל חייבין עליו כרת, וכמ"ש בלא נייסב את דברי הגמיד משם, וזה נמון כת"ר, מה שכתב הרב הגמיד אלמון ולא מצאתי זה בדברי רבינו כוונתו פשוט הוא, דהוא הבין ג"כ דכת הרמב"ם שדם שבשלו אסורייתא הוא וחייבים כרת, כפוניע דכריתות ולא בהפוניע דהקומן רבה, ואחר כן הביא דעת יש מי שכתב שמה שתמצו במשכנתא כריתות שדם שבלב בהמה חייב כרת הוא משום דקדם שבשלו אף שאחר בשול לא, כפוניע דהקומן רבה, ולא תיקשה הסתירות אהדדי, ועל זה כתב הגמיד ולא מצאתי זה בדברי רבינו, ר"ל אחר רבינו כתב היקל זה, וכוונתו הוא שמצאתי קשי' זו על הרמב"ם מפוניע דהקומן רבה, עכ"ל. ואם כי דוחה אכתי אחר בכל מקום משמעו כת"ר נייסב הדברים ברווחה, ממנו זאת שבתב כת"ר אח דברי, כי לכאון זה שבתב הגמיד שלא מהבאר זה בדברי רבינו הוא מפני דבדברי הגמיד במקומות אין מפסר, ובכולם טוענו הוא שמתם הרמב"ם בדבריו ולא כיסר בפירוש אח דבריו. והנה בקושי' זו של כת"ר הניחם הרב מהר"ץ חגן חניב, והלא"מ שם הביא דבריו, וזה נמון הלחם משנה, עוד כתב שם (היינו מהר"ץ חגן חניב שהזכירו מקודם) במה שכתב הרב הגמיד בדין דם שבושל דלא מהבאר בדברי רבינו לכאון דבריו היקל היא מי שכתב דס"ל דאפי' על דם שנתבשל חייב מלא כתב דבינו אבל אם לב בהמה חייב כרת אם תלבו קודם שבשלו כי', והמתר על הרב הגמיד אין כתב שלא מהבאר זה בדברי רבינו עכ"ל:

**ונראה** דהדין עם הרב הגמיד דלא מהבאר בדברי הרמב"ם אם דם שבשלו הוא מן הכתוב אי מדברנן, ומקושי' החמורים שהקשה מהר"ץ חגן חניב זצוק"ל על הרב הגמיד שהרי מפורש בדברי הרמב"ם אם הלב חלב אף לאחר הבישול חייב כרת, אילכא למימר דדם הלב יש לו דין אחר מדם הניתר דרך סימני הבהמה כמו דם בחוטם ודם מחיה ודם התחת הרחם, דאף דעל דם הלב חייב כרת אף לאחר שבשול אבל על דם הניתר דרך הסימנים אם נתבשל אין בו איסור כורת רק איסור דרבנן משורת הקומן רבה. דהנה הטעם דדם שבשלו אינו שייב עליו משום דלא מחייבה הכתוב בין בחלבים בין בחולין אלא על דם זה שרשי לכפרה, ודם קדשים שבשלו לא חזי לכפרה, ע"ש בפירוש ותוס' ד"ה דם שבשלו, וא"כ יש להקשות דהמתי חייב על דם הלב שבשלו, ע"כ לא שייך לומר דאף דם שבשלו חזי לכפרה, והא לא חזי לכפרה, ולא שייך לומר דכיון דהמתי תורה דשוב על דם התמלית ודם החבדים ס"ת, ס"כ נלי קרא להודיע דלא בעינן בהו חזי לכפרה וכן בדם שיוצא דרך הסימנים אמתי תורה דבעינן שיהא ראוי לכפרה, ס"כ הוא הדין בדם שבלב דכיון דדם הלב הוא דם שהצפן יוצא בו חייב כרת, ואע"ג דבדם שבשלו ליכא עליו מן התורה בל"ת משום דלא חזי לכפרה, ולא תמרינן דווקא מכרת דמיירי בו הכא קרא לבד בל"ת חייב דילפינן מדם התמלית ודם החבדים שלף שאין ראוי דמם לכפר מ"מ שוברים בל"ת, אלין לומר נהגך פוסקים דס"ל דם שבשלו דרבנן הוא, משום דדם שבשלו נרע עפי משום שנתנה מבריותו ולא קלי עוד במילתיה ולא מקורת דם ולא דמי לדם שבחבדים ודם התמלית ודם הלב שלף נמאי מבריותם ולא יצאו מהורת דם. ולפי זה אין מקום כלל לדברי בן המחבר בט"ב הניחא ס"ו שכתב שם חבוי הטיב' דשניא דכוליות דף ו' דלמאי דגמלת להכיח התלב מוכר מדלחבר רחמנא כשר בחלב ביחר, קלי למ"ד חבריס מהבריקון ועשה דם, אבל למ"ד דם נעכר ועשה חלב, ס"כ כיון שבשלו ליכא לימוד דם. וכתב על זה בן המחבר הנ"ל וזה לשון דבלאו הכי נם כן צריך לומר דסוניע דבכוליות לא חני דם, דאל"כ ליכא שום הוה למימני דחלב יהי' אסור משום דם, הא דם העשר הוא רחוי לכפרה ואין בו איסור דם, והא עצמן דחעידי בדם שבשלו הוא משום דהוה בזה לא רחוי לכפרה, עכ"ל. דזה הוא נמ דם התמלית ודם החבדים שמיוקדת קודם שנתנה חלב לא הי' רחוי לכפרה, ס"כ לא נרע מהם, ואין לומר דלאותו הכיון שנתנה החלב מבריותו דמשיקדת הי' דם ואחר כן נעשה חלב הי' כמו דם שבשלו שנתנה מבריותו, זה הוא דמלבר דלא אכיר בן המחבר סברא זו, הנה זה שנוע מסברא דלא מיקרי נתנה מבריותו במה שנעשר הדם ונעשה חלב, דדוקא דם שנתבשל מיקרי דם שנתנה מבריותו דילמ מן הבשמה בשעה דם ואח"כ נתנה ע"י הבישול, עיין בבריתות דף ה' דמה שעשו לחם מן דגן מיקרי נתנה מבריותו, אבל חלב שנתנה בתוך הבהמה מדם נחלב מיקרי דרך בריותו כיון שכן עצם כל הבהמות. **והנה** כל זה בתבתי לגיבת דשלחר ריאמוים, אבל הרמב"ם ס"ל תירון אחר לחלק בין דם שבשלו, דס"ל לעזירי דהוי דרבנן משום דלא חזי לכפרה, וכן דם התחבריס ודם התמלית דשוכר עליהם בל"ת לף דאינם רחוים לכפרה דווקא בדם שיוצא שבו מתכפרים, ולף בחולין שבגדו מתכפרים כמו שכתב רש"י ד"ה דם שבשלו, ותוס' ד"ה שבשלו בתמצות דף כ"ח, אם בשלו הוא עובר עליו דבדם שהושב כתבה תורה (ויקרא י"ז פסוק י"ח) כי נפש הבשר בדם הוא ואני נתתיו לכם על המזבח לכפר על נפשותיכם כי הדם הוא בנפש יכפר, דמזה הקלה כי הוא בנפש יכפר מיותר לגמרי, לף דקרא לא לריך מעם על לימוד דם, ס' סני במה שאמר קרא ואני נתתי לכם על המזבח לכפר על נפשותיכם, משום הכי אתניין דכתוב התורה היא דווקא בעת שהוא רחוי לכפר הוא לימוד אבל לא כשהבשלו ואינו רחוי לכפר, וא"כ יש לומר דווקא דם שהעה שבו

מיירי הכא דקאמר דקמחו ואפי נתחוו לכם לכפר על המחבת, לו דם מחיה
לו דם התזת הראשן, לו אפי' בהמה עומדת שהדם שלהם כעבדם מכפר
בקדשים בעינן שיהי' רצוי לכפר ואם מחבטל שוין רצוי לכפר מותר
מן הצורה, לכל דם שהחבירים לו דם החטאת שילפינן ממקלות
לחמים כמו דאיתא בברייתות דף ד' סמר רבא חמשה לחמין
החמוריים בדם אחת לדם חולין, וכו', ואחת דם חטאת דבהך
כתובים לו יאמר שום דמו דבעינן שלא יפחתנה מבבייתו תפורין
תף לחחר בשול, ואין להקשות דמ"ב גם דם חולין דילפינן מקרא
לחאריא שלא נאמר בהם שום דמו דבעינן שלא יפחתנה מבבייתו יכי'
לפיר תף לחחר בשול, דמפורש רש"י שם בברייתות מוכח דמהוחו
קרא דיקרא ר"ל שנאמר בה כי הדם בנפש יכפר לו ילפינן דם חולין,
רק מפסחי מקבלת שלא נאמר בהם שום דמו דבעינן שלא יפחתנה
הדם מבבייתו, דיש לומר ד"ל להרמב"ם כפירש רבינו גרשום דמהיות
דיוקא ר"ל ילפינן דם חולין, ועוד דבהדיא מייירי בחולין הא קרא
דיוקא ר"ל דכתיב לפני יוד ויד חיה כי', שלוכח בחיה קדשים, ע"ם
בפירש רבינו גרשום ד"ה דם חולין, וד"ה תמם לחלין. ולין לומר
דילפינן דם החבירים ודם החטאת כמה מילוו מדם שחיטה, דכי היכא
דדם שחיטה מבוטל מותר מן הצורה משום שאחתה מבבייתו הכי נמי
דם החבירים ודם החטאת מותרים כשנתבטל, לו בק"ל, דמה דם
שחיטה שהיא בכרת מותר לחחר בישול, ק"ו דם החבירים ודם
החטאת שהמה רק בלחו שמותרין לחחר בישול, דיש לומר ד"ל
להרמב"ם דכיון דלישר דם החבירים ודם החטאת כתובים בפרשי
מקומות שהוזה ולא בחותה פרשה שנאמר בה דם שחיטה וכל
החקומות החלה לא נזכר בהם שום דמו דבעינן שלא יפחתנה מבבייתו.
ממילא דבדמים אלה החבירים תורה תף לחחר בשול שנשחנה מבבייתו.
ולפי' בורוא לדברי מהר"ן דכתב הרמב"ם שם בהלכה ד' וז"ל,
השלוי החטאת במעי הבהמה הרי דמו כדם חיטוי הרם החטאת
כשם שהוא לבו חייבים עליו כרת, אבל שאר דמו הרי הוא כדם החבירים.
ומבה הא שכתב הרמב"ם דשאר דמו הרי הוא כדם החבירים
כוונתו גם על דם שחיטה, לף דבבהמה חייב כרת, בשלוי הוא רק
בלחו כדנחמר הרב המגיד בפשיטות מפני שמוכח כן מדברי הרמב"ם
שכתב שהרי הוא כדם החבירים, ואם כוונתו הוא רק על דם החבירים
בלבד הי' לו לכתוב לכל שאר דמי שהוא דם החבירים יין בו כרת.
ועוד מה קשי"ל הרמב"ם, דודאי מפני שהוא שלוי לא הי' ס"ד לחייב
על דם החבירים שלו כרת, אלא ודאי קלו גם דם שחיטה ומזרה
והחזת ארצה ודם הקוא, ומ"ב דמה שכתב דשלו דם הלב של
שלוי חייב כרת ושל דם שחיטה ומזרה והחזת הארצה ודם הקוא אין
חייב כרת דכיון דס"ל להרמב"ם דלף השלוי אין צריך שחיטה והרי
הוא כאחר מאברי הבהמה, מ"מ כיון שיש לו חיוב בפני עלמו
ובדם הלב הפשט יוצא חייב כרת, דאם לא הי' יוצא הפשט כדם הלב
לא הי' חייב כרת כמו שנראה לחדיא מדברי הרמב"ם שם בהלכה ג'
ובהלכה ד', מ"ב גם על דם שחיטה ומזרה והחזת הארצה והקוא
יהא חייב כרת כיון שהפשט יוצא בהם. וכן קשה לדיוק, דכיון
שהרמב"ם אין מחייב כרת בדם שחיטה וכו' לף שהפשט יוצא בהם,
מ"ב ס"ל להרמב"ם כהראב"ן שכיוחו להלפסי בפרק
בהמה אמקשה (שהוא בנמרא דף ע"ו), דכיון שאין עטין שחיטה
ועיבר בשחיטת הבהמה הרי הוא כמו שאבי הבהמה ושמוט מכרת
לף שהפשט של שלוי יוצא בו, מ"ב גם על דם הלב של שלוי יהי' פטור
מכרת לף שהפשט של שלוי יוצא בו, אלא ודאי לא ס"ל כהרמב"ן.
וכבר כתב הר"ן שם, דהרמב"ם סולק לף של הרמב"ן, וז"ל, כתב הרמב"ן
דל' יוחנן לחמור חייב כרת על דם השלוי הוא לחייב דל' יהודה
דלחת לו דם החטאת כרת אלא בחוזהרה כדם החבירים, דם שלוי נמי
ליחת אלא בחוזהרה ואין דברי הרי"ף מוכיחין כהרמב"ן, ולף הרמב"ם

שלוי



ז"ל כתב שהדם שהחטאת כעוף נתחו לבו של שלוי חייב עליו כרת,
ברחה שעשתה ז"ל הלר' ויחן לף לחיבת הרבנן חייבת כרת בדמו של
שלוי, עכ"ל. וז"ע על מפרשי הרמב"ם שלא נחו לכם ליחן טעם
לדברי הרמב"ם שחילק בין דם הלב של שלוי ובין דם שחיטה ומזרה
והחזת הדם והקוחו כיון שבשלוש הנפש יוצא בהם, ק"ב לו הי' לו
לפעות כולם מכרת חדעת הרמב"ן, לו לחייב כולם בכרת. אלא על
כרחך מוכח דהרמב"ם ס"ל כמו שכתבנו דבדם שחיטה דלא חפיר
תורה דם שחיטה אלא מפני שרוחי לכפר, ולף דם חולין ובהמה
עומדה מפני שכשנדם הרוחי לכפר בקדשים שהרי הדם יצא במקום
שחיטה ואין החסרון מלד הדם רק מלד הבהמה שהיא חולין, לו
שהיא עומדה, אבל היכא שהחסרון שחיטה הוחי לכפרה הוא מלד
הדם כמו בם שבשלו מותר מן הצורה, וכן אם יצא הדם במקום
שחיטה הוחי לכפרה כמו בדם של שלוי מותר מן הצורה דהשחיטה של
הוא שחיטת הסימנים של הבהמה, ודם שלוי שיצא בשחיטתו ומזרחו
מיקרי דם החטאת כדמפורש בחולין דף ע"ד ע"ב. ק"ב ניכא לחייב
בדם שחיטה של שלוי כרת משום שנפש השלוי יוצא בו כמו לחייב
כרת בדם הלב של שלוי מפני שנפש השלוי יוצא בו, כיון דהם שחיטה
ומזרה והחזת הדרסה והקוה בסימנים לא חסרה תורה רק היכא
שרחוי לכפרה מלד הדם אבל לא היכא דאין רחוי לכפרה מלד הדם
היינו שלא יצא במקום שחיטתו דהא מקום שחיטתו הוא בימני הבהמה.
והא דחמרינן שם בחולין למחן מרבנים שחיטת הסימנים מכשר בו לחחמת, היינו
היכא דלא שחט הבהמה והשליו יהו במעי הבהמה ושחט את השוער
אבל היכא דשחט את הבהמה ושחיטתו יחה בשחיטת הסימנים הוא ומקום שחיטתו הוא
סימני הבהמה ודם היוצא מסימני השלוי בעת שחיטתו לא מיקרי דם
כמו דם החטאת כמו שמפורש בגמרא, לכאי אין בו כרת דם היוצא
בשעת שחיטה ומזרה השלוי דלא יצא במקום שחיטתו שחיטה בה
היינו בשחיטת הבהמה ולא מהבה חוזה דם שחיטה ומזרה רק היכא
דמלד הדם רחוי לכפר שיצא במקום שחיטתו. ובחחת אם בחו לחכרו
מעשה דם שחיטה ומזרה הי' דם שחיטה ומזרה של שלוי מותר מן
התורה כמו דם שבשלו, ורק מפרשים חת דם שחיטתו ומזרתו מעשה
דדם שחיטה ומזרה של השלוי היא כדם החטאת של הבהמה, ומה
דחם שחט סימני הבהמה ולא כל דם הנפש שדם החטאת מהר לף
שלוי רחוי לכפרה, ס"ב כיון שהשלוי יוחר בשחיטת סימני הבהמה
ומזרתו של השלוי מחובים כחילו כבר נשחטו, דחחלי עשמת כחב
רס"י בחולין דף ע"ח ד"ה אין לו חקנה, וזה לשון, כן פקוח הבח על
הבהמה מעלייתא הואי אין לו חקנה אחרי הוא כמו שלוי בו אלא סימן
אחד מלד כמו שהסימנין הללו שחוט ושומד הוא שלוי שחיטה מוהנת בו,
כו', והאי סימנא בחפיל לא מצטרף לקמות שלוי לך שהייב נדולה מזו,
שהרי הרחשון שחוט ומטולה, עכ"ל. וע"ם בחוס', וה"ב שחיטת סימני

השלוי הוי כמו דם החטאת של הבהמה שחוברים עליו בלחו:

**ולפי** זה מבחן רחוי לדברי הרמב"ם דלר' יוחן לף לחיבת הרבנן
חייב כרת בדם הלב של שלוי שיוצא בו נפש השלוי, דחייב להבין
דחמנחי דם שחיטה של שלוי דיוו כמו דם החטאת שלר' יהודה חייב כרת
עליו לחיבת הר' יוחן דסוי כמו דם החטאת של הבהמה לף להרמב"ן, הא השלוי לעניו שחיטה מחב כאחר מחברי הבהמה ואין
דין סימנים עליהם, ק"ב יהא דיוו כמו דם החבירים דלף ר' יהודה
מודה דסוי רק כחומרה ולא בכרת, אלא ודאי מכחן מוכח דיוון דיש
להשלוי חיות בפני עלמו והוי כבהמה בפני עלמו משום דכי היכא דיש סימנים
שלו דיש סימנים של הבהמה אלא משום דבשחיטת אלו הנופים
סימנים שלו שחיטתו דעת שחיטת את סימני הבהמה שחיטה בה
סימנים שלו ולאחר זמן כשנחוחו לו נחר את השלוי הוי כמו
דם החטאת שיורד מן סימני הבהמה שחיטה בכרת רק בחומרה. וק"ב
כיון שמוכח סימנים של שלוי מיקרי סימנים לענין דם ולא הי
היו לחברי הבהמה רק כהבהמה עלמה, ק"ב הוא הדין שדם הלב של

שלוי

שלא יוכל לו משם הפלגל אין היט כדם מהבריס רק היט כמו דם הלב של בהמה החיב כרת כיון שנפש של פלגל יוצא בו ועעין דם חתיב כמו בהמה בפני עלמה כיון דים לו חיות בפני עלמו כמו דחתיב בהמה בפני עלמה למיקני סומים שלו סומים לענין שיהי' היט כדם התמלית של סומים דהבהמה נופל. ולפי זה שחלקת בין דם הלב ודם התמלית ודם המהבריס שעוברים עליהם מן התורה לף לאחר ביטול, בין דם שחוטה ומחיה ותחזת הרחם ושקות דם בסומנין שמוקלין מן התורה לאחר ביטול, מיושבים המה דברי המניר מעמו, דהל דכתב דלא מהבאר זה בדברי הרמב"ם אין בוודאו על דם הלב, ולא פליג על היט מי שכתב דם"ל דכשאמרו דכדם של בהמה חיב כרת דוקא כשאכלו קודם ביטול ולא לאחר ביטול, דוה מפורש בדברי הרמב"ם דפליג על היט מי שכתב ופ"ל דעל דם הלב חיב כרת לף לאחר שכיטול. אלא שוודאו של המניר מעמו הוא על סף דברי היט מי שכתב, דוה לשון המניר מעמו, ויש מי שכתב שכשאמרו דכדם שבלב בהמה חיב כרת דוקא שם אכלו קודם ביטול אבל לאחר ביטול לף דם שבישלו אין חיב עליו כדאיתא בהקומץ רבה, ועל סוף דברי היט מי שכתב דכהן המעשר המשוח הכי אינו חיב כרת על דם הלב של בהמה לאחר ביטול משום דוה שבישלו אינו חיב עליו כדאיתא בהקומץ רבה, על זה כתב הרב המניר דמלי דפשיטא לה דהם שבישלו אינו שוכר מן התורה לף מהבאר זה בדברי הרמב"ם, שיוכל לחיות שגם הרמב"ם מודה שבדם שחיטה ומחיה והחזת הרחם ודם שחוטה שבכרה חיכת כרת על דם חוקת דם שחיטה ומחיה ועיקור הקרת דם שסומנים, וכן בכמה מקומות דאיתא שחיב כרת על הדם כתבו דחיב כרת על הדם שנתנו ולא נתנו אלא שחיטה ומחיה ועיקור ושקות דם שסומנים, אלא חיב כרת על הדם שנתנו. וכן הרמב"ם בפרק ו' מהלכות מאכלות אסורות הלכה ג' כתב, וזה לשונו שאוכל כזית דם חיב כרת ולא הזכיר דם שחיטה ומחיה ועיקור ושקות דם שסומנים, אלא שלאחר כן בהלכה ג' והלכה ד' כתב הרמב"ם דחוקת חיב כרת על דם שחיטה ומחיה והחזת הרחם ושקות אבל לף על פי שאר דמים, אלמא דדם שנאחר בשחיטה ונבמרא ופוסקים הוא דם שחיטה ומחיה והחזת הרחם ושקות דם שסומנים. ואל זה כתב הרב המניר דדבר זה שכתב היט מי שכתב דדם שבישלו הינו דם שחיטה ומחיה והחזת הרחם ושקות דם שסומנים, אלא שהם דם המוחר בכל מקום בש"ם ופוסקים אינו שוכר עליו לף נהבאר בדברי הרמב"ם. ונראת כדם זה לף נתבאר כלל בדברי הרמב"ם שם לאחר שכיטול אסור מן התורה אי לף, והינו דזיל הרב המניר ונתב ולף נתבאר זה בדברי רבינו, והוסיף מלת זה ויוקר שכוונתו הוא שלף נתבאר זה הינו מה שכתב היט מי שכתב בסוף דבריו דדם שבישלו אינו חיב עליו לף נתבאר זה בדברי הרמב"ם. והנה לפי זה לכאורה לריכי לייסב היטב מה שלף הביא הרמב"ם דברי יצורי, דהל על דם נחיכה והחזת הרחם ודם ועיקור ושקות דם שסומנים כולהו אינו עובר משום איסור דם לף לפי קושת הש"ם שלא יוכל לתלק ע"ל כי' ק"ו כתב דדם שלא מן המי אסור משום איר אמ"ם. (ופן להקושת על הש"ם שכתבו דדם אינו בכלל בשר, דסוגת היוסי הוא ש"מ) אסור אפילו כמו שכתב הש"ם ק"ל כל דם היולא מן הבהמה יולא בשוגג מבורסת ים ט עוד חוזק הבבה, ים בהדם הוא איסור אמ"ה, וא"ב מ"ל לחביא יעקב לדייק דין זה לוקין על דם מבושל משום דס, דלמא כוונת הרמב"ם לומר שאין לוקין משום בשר בחלב אבל לוקין עליו משום אמ"ה, ועיב דמ"ל הרמב"ם דחוקת אם נתבשל אסור אפילו בדיעבד כמו שכתב הרמב"ם בהלכות מאכלות אסורות פרק י"ו הלכה ח', וא"ב ליכא לאוסר דם בדם שחיטה לף קודם ביטול, ועעיני דס"ל דחוקת אם נתבשל אין אוסר אלא אבר מן החי, ולהרמב"ם היכא דאין איסור אלא משום אבר מן החי כיון דאין איסור קל לף בלא כולל ומיסוף, לפני ס"ל דאיסור דם שאוכל בכרת אל על איסור אמ"ה שאוכל רק בל"ת. ונראת כיון דהרמב"ם פסק דאין איסור אל על איסור לף ממוך על הקל רק במוסף או בכולל, ג"כ בדם שחיטה ומחיה והחזת הרחם ודם ועיקור אין בהם איסור דם לף קודם ביטול, ניאת לו הבית הרמב"ם דבדי יצורי. **אבנם** בתמת דברי הרמב"ם שיק תמוכין מאוד, דכיון שחתב ריב שעם הבי הבהמה מותרת נמורב רק לאסור לאכל עד שתלך נפשה משום שאסור לו התלבל על הדם, אבל לאחר שמתה מותר לנהוג ממנה לף מה שחוך ממנה קודם שמתה כמו שכתב העור. עי' ביו"ד סי' ל"ו בב"י ס"ק ג', ובע"ך ס"ק ג', ג"כ הם ביאת העור לאחר תהיכת הים הסומנים לף דמדיון היחה מפ"כ מעבר לאחר שמתה מעעם איר אמ"ה ורק משום איסור דם לחוד, ולאחר ביטול מותר מן התורה לף משום איסור להשפוקים דס"ל דדם שבושל מותר. ועם דברי הב"י מיושבים ופן משום לקושת הרמב"ם שיק עליו. והנה לפי הטעור למעלה יהי' להרמב"ם הדין כן, דדם שחיטה ומחיה והחזת הרחם ודם הקרוי מן הסומנים מותרין מן התורה לאחר ביטול, שגם הרמב"ם מודה שאכלה כיוצרי לילפת מפלג יע"ש, אבל דם התמלית ודם האברים שמורין לף לאחר ביטול מן התורה, ודם הלב ע"ל בהמה לף לאחר ביטול חייבים עליו כרת. **והנה** לפי זה שכתבתי ליעב דברי הרמב"ם וגם הבאתי דאי' ברורה לדברי מדברי הרמב"ם שחלק בדם שלא בדם הלב וכן דם שחיטה, נראה דאין להקל בספק זה שיוא ס"ו מליהה ומיושבים כל הקושות שהקשה עליהם הוס' והמחוסים בלא שום דוחק, ומי יכול להקל בחיוסי הוס', ובפרט שכתבתי דאי' לדברי הרמב"ם

מהא דחשיב דם שחיטת שעובר כדם התמצית, כן נ"ל. ובזה נבוי ידידו אליעזר נאדאן כהוס"ק:

**והנה** הוך כדי דיבור התחמתו אח שמי, התיישבתי כי ים לקיום מילתו על הרמב"ם שלח הביא דברי צדדי. דהנה לפ"ם ילפ הדם לאחר שחיטת רוב הסימנים, פם בתחילת הדם לגמרי ואפרם ממקום למקום קודם שחיטת רוב הסימנים אינה לממר דים בו איסור תמ"ה ודיון דהתחילת לגמרי ושוב לגמרי כזו כמו דפם הנך מהטעול והבלועה שלן שחיטת הבהמה מתירתה לפ שמוצאי בתוך הבהמה, הכי נמי כיון שפירש דם ממקומו ושוב לגמרי כמו שנתנך הניפה מהטעול והבלועה, ס"ב לפ צעדיון לן ילפ הדם מן הבהמה עד לאחר שחיטת רוב הסימנים ובעת שחיטת הבהמה עדיין היא הוך הבהמה אין שחיטת הבהמה מתירתה דסוי כמו שמוצאת מהניפה המעטל והבלועה בתוך הבהמה בעת שחיטת הבהמה שאין שחיטת הבהמה מהניפה. (הגהה. ויש מקום לומר דלפ דמיתר מן המעטל והבלועה אינו ניתר בשחיטת הבהמה, אבל דם שנפרש ממקומו ועדיין לא נאץ לאחר שחיטת רוב הסימנים ניתר בשחיטת הבהמה. דהנה בחולין סוף פרק אילו טרפות, הניח בגמרא הקשו, לרבות הדדים שבבהמה, פרבי חוקים המתיפים בין עור לבשר, ובתנו הכתוב שם, ור"ע, לרבות הדדים שבבהמה, ול"ת תיפק לן דלמרבי מידי דהוי לומר דשאני עובר שבבהמה ומפ פם דמות יפה לניפה לן בפרכה ולפ בפרכות. ויש לומר דשאני עובר דמקרא דוכל בבהמה משמע, ולפי לי לאפוקי שלא מיפה שבהמה, דוכל בבהמה משמע, אבל דדים שבבהמה נבלעים מן בבהמה עצמה והוי מעיקרן דחשיבי בבשר, ולא דמי לאוכל מן מעטל ומן שבלית דשאם מיפה מעיקרן דחשיבי, כדלקמן בפרק בשלשה המקבה דיליף שם מוחוקה שלמה ולא מדדים, אבל הכא לא מחבר דבר וכו', ע"ש. ואפשר לומר דלפ דיפה הדם מיקרי עדיין שלמה היא כיון שכל בשר בהמה שלמה שוה, ולפ הבלי קרא דדדים מיקרי הוא מעטם דים להם חוות כפני עלמן, כמו שכתב רש"י בס"פ בחמה. אבל אין זה מוכרח, דיוכל לפרוש דגם פם יפא מבהמה דם מיקרי בבהמה מבהמה לפ שעדיין לא יפא לגמרי מ"מ כיון שפירש ממקומו ושוהה לגמרי מיקרי בבהמה מבהמה ואין שחיטתה מחיר הדם שנפרש קודם שחיטת רוב הסימנים. עד באן ההגהה). ומפ כן בכל דם שחיטה לפ בילפ לאחר שחיטת רוב הסימנים ליכא חיוב מלקות משום דם לפ קודם בטל משום דחילפת שהחיל בילפת קודם שחיטת רוב הסימנים, ומפור מטעם תמ"ה ואין איסור דם חל עליו, להכי לפ הביא הרמב"ם דברי שיורי דמשמע מדבריו דאם לפ ניטלו עוכר בתורה ואינה לשיורי מלקות, הפ כיון שמפקקין דלמרת בהחיל דאם לפרום קודם שחיטת רוב הסימנים ואין איסור דם חל עליו, ובפרט להרמב"ם שפסק שבספק חולין מן התורה לקולא, ס"ב לענין איסור דם למיהו מן התורה ספיקא לקולא. ואין לומר דאפי' ים למרת מלקות היכי דאכל קודם ביטול, כגון שאכל כל הדם בילפ לאחר שחיטת רוב הסימנים, דוודאי בדם שפירש לאחר שחיטת רוב הסימנים ליכא כזית דם, דאפי' הוי ספק דאורייתא דוב דם שחיטה לפחות קודם שחיטת רוב הסימנים ובטל מיעוט הדם שנם בחילת יצירתו הי' לאחר שחיטת רוב הסימנים נדוב דם שחיטה שחיטת קודם שחיטת רוב הסימנים, דמין במיעו בטל ברוב:

**אמנם** אפשי יש לפחות מינא בחיוון זה, דהא הרמב"ם פסק בהל' מ"ת פ"ב ה"ב דבהמה בחי' נאו לאבריס עומדת ג"כ אין לאסור הדם משעה שחיטה ואינה לאסור אפי' בחי' דס"ל בילפ שחט רוב הסימנים ויפא יכולה לחזות עד י"ב חודש נאו לאבריס עומדת ואינה ליכא איסור אפי' בחי' כיון שבשעה גופה ליכא לאסור תמ"ה, וכ"ש כשחט רוב הסימנים שהי מותרת שלא כדמה לאסור תמ"ה, וכן פסיר משעה איסור דם. ואיני יש לומר דיש בדם לאסור עצה דאוכא לה אבריס, ועי' בפמ"ג בפתיחה להלכות בחיטה סורס ב' שכתב בשם הרמב"ם דיש לאסור עצה שחזו אבריה בבהמה בחי', ול"ל ליכא לאסור תמ"ה בדם משעה אפי' של לאסור כמו אפי' נבלה לה מטמא. ועי' בפמ"ג בשורס הל"ל שכתב הברמב"ם ס"ל דאין לאסור חל על לאסור עצה שאינה זוחה ולכך הדם של הבהמה מרס שפירש מן הבהמה הי' לאסר משעה אפי' של עצה שאינו זוחה ואין חל על הדם לאסור דם. אמנם אפשי יש לפחות מינא בהמי חיוונית, דהנה הריב"ש בבבעות דף כ"ד, ד"ה התוכל, הקשה על דף שחיטה דבבהמה בחי' ליכא לאסור עצה שאינו זוחה, דאיך חל איסור תמ"ה על לאסור עצה דאינו זוחה, ועוד דקאמר בחולין דף ק"ע כגון שנעקרה עם ילפת רובא דאיסור תמ"ה ואיסור חלב ואיסור עריפה כהדי הדדי קאמי ואיכי תיובי כולם על לאסור עצה שאינו זוחה. דאפי' בשעי שהם קיימי בלאסור זה. ועיין בדרשם יוסף בחולין ק"ב דלפ לייבב קושית הריב"ש, אמנם לבסוף לא הירן קושיתו, וע"ש לירן לומר לפי דס"ל דאיסור עצה שאינו זוחה דאיסורין חליס על לאסור עצה שאינו זוחה. ובזה בעיקר דברי הר"ם שנמצא בסימן ק"ו הב"ל דמה דאיתא בבבעות דף ו' דלפ לא נלי קרא דחלב מותר הי' חלב לאסור משעה תמ"ה. ס"ל משום לירי תמ"ה מן לחון בו טובא, דהנה המוחל שם הר"ם הקשה על דאמרי הגמרא לעיל מהרי' דחלב מותר משערה תרתין דלמת לכתוחים, הא הרילי חלב לא חזי למילפה רק לחלוה ותמ"ה לאסור לבי בא בחילה ל"ש לפ ימכור לבריס ועבור על לפני עוב. ותירן הר"ם דשיקר הא דתמרינן דחלב לאסור משעה תמ"ה הוא משום דדרשינן הממלח לרבות לירס, ופם כן הוא הדין לירי תמ"ה, וחלב הוי לירי תמ"ה, ופם כן דווקא בשרצלל לאסור דכיון בהו הממלח לרבות לירס, אבל בבן אי דלא כתיב בהו הממלח אין ספק לירי תמ"ה מותר לבן נמ. ובדע שהרי בדם מן החי בב"ע פליגי רחב"ע ורבנן ותמרי דם מן החי מותר בב"ע, ומקשה תיפק לה דהוי דם לירי תמ"ה ואין פליגי רבנן ותמרי דם מן החי מותר בב"ע. ומשי לפי דבריו לריך לומר דסוגיא דבבבעות לזיל למ"ד בבהמה בחי' לאבריס שומדת, דאם למ"ד אינה שומדת לאבריס וליכא לאיסר אבר מן החי בבהמה, ס"ב לפ שייך לאסור בחלב מטעם לירי תמ"ה, וע"ב קשה דהמתי פסק הרמב"ם בהלכות מ"א פרק ה' הלכה ה' כמ"ד לפ לאבריס שומדת, ע"ש בלחם משנה, כיון דפסמת הגמרא ס"ל דלאבריס שומדת, וכן הוא דרך הרמב"ם לפסוק כתך מ"ד דפסמת הגמרא גוליה לגיניה. ושוב דבפרק בהמה המקשה הף פ"ש מיבעיא ליה בין בקול פיום בו אבר חיוה אם חלבו שוהר או אסור, ומש"ך בפי' ד"ה ס"ק ג' פירוש מדברי הרמב"ם והר"ן דאיסור אבר חיוה הוא מטעם תמ"ה, וע"ב בודאי תמ"ה בהמה בחי' לפ לאבריס שומדת, ופי' חלב חיוה מן האבר חיוה אסור דלפ שייך לאסור החלב מטעם לירי תמ"ה כיון דלפ הל על האבר חיוה לאסור הף ק"ב כגון שנעקרה עם ילפת רובא דאיסור תמ"ה ואיסור חלב ואיסור עריפה כהדי הדדי קאמי, וע"ב תמוה אסור הרמב"ם דהחלב אל אבר חיוה אסור, הא הרמב"ם פסק בהל' מ"ת דבאבריס שומדת, ואין לומר דיון דכל הבן פקוח נפשה כהחיוב חבוי, ס"ב לאבריס שומד לאבר חיוה כמו פסיפס מהבן פקוח נפשה כהחיוב דבהמה טהורה, ס"ב לאבריס שומד לבולמא עלמה, דאי אינה דמוכח שם דהא לאבריס שומדת אי לא, הלי בדעת האדם, דאמרי בגמרא שם, דאמ"ד לפ לאבריס שומדת אם חבב לאכול אבר אבר ולאיסר לאסור תמ"ה אף בחי', דבבה"ג בולמא עלמה מדיים דלאבריס שומדת וכן בא"ד דלאבריס שומדת אם חבב לאוכלה מהא, אינו עובר בחי' על לאסור תמ"ה, דבלי דעתו דלא לאבריס שומדת, ומ"ב בבהמת שלא חבב בעל הבן פקוח לא לאכול בשעת מהא ולא לאכול אבר אבר, הלי בבלונתא אי אמרינן בשהמת לאבריס שומדת או לא, שלא ודאי דהלאסור של חלב לפ אינו אלא משום לירי תמ"ה ממש הייט בשר מן החי (דלישב בו נידון ועמ"ש), כיון שנפרש מן החי הוי דינו כמו בשר שנפרש מן החי. וזה לשון הרמב"ם בהולין בד"ה אלא בד"ה אלא, וכיי קל מיבעיי לו חלב דעלמא לפי בשר מן החי דמי שהרי פורס מן החי הוא, עכ"ל. ופשוט הקשה הטולל דאי הוי

חלב לאסור ליהראל מעשם אבר מן החי סי' תסר גם לב"ע, ולפ"ז דחלב אין בו נידון ועצמות סי' תסר מעשם אבר מן החי שפסק הרמב"ם בהלכות מלכים פרק ט' הלכה י', אבל"ע מעשה על אבר מן החי. ומה שהקשה הח"ם לפיל מהגיעי כפו"ר רחב"ע שאין ב"י מהרש מעשה על דם מן החי הא לית הא בהו איסור תמ"ה, כלומר אבר החי, ומ"ש מאי נפקא מינה אם מצויין גם על דם מן החי, הא בחרי קמיגא לן קמיגא לה, ים לומר דנפקא מינה בפלוגתייהו הוא היכא דשחט ישראל בהמה טהורה ועדיין היא מפרכסת ויצא ממנה דם ומעשם איסור אבר מן החי מותר לב"ע כעובדה מפרכסת מעשם מי היכא מידי דלישראל אבי ולב"ע אסור, ולפ"ז לפסקו לישראל מעשם דם, מ"מ לפ"ז בב"ע שייך מי היכא מידי כמו בשחט בהמה טרפה ועובדה מפרכסת דמותרת לב"ע מעשם מי היכא מידי לפ"ז דהיא לאוכלה לישראל מעשם עריפה, משום דסוף סוף איסור תמ"ה ניתר לישראל בעריפה. (עיין פרמ"ג סי' כ"ז סו"ק ב' בשפתי), ול"ב לענין דם מן החי ממי כיון דאיסור תמ"ה ניתר לישראל לתמניון בו מי היכא מידי לפ"ז שהאבר ניתר לישראל מעשם איסור דם), ול"ב יש לפקפק מינה בפלוגתייהו, דלמ"ד ב"ע מלה על דם מן החי יהי' אסור הדם שלא בעובדה מפרכסת לב"ע מעשם דם מן החי, דליכא מידי, דהא איסור דם גם לישראל לא מהר כמו לב"ע וליכא מי היכא מידי, ולמ"ד דאינו מלוה על דם מן החי יהי' מותר לב"ע. תמנם להרמב"ם בהלכות מלכים פרק ט' הלכה י"ג דלפ בהמה טהורה ושחוטה כשרה אסור לב"ע כל זמן שהיא מפרכסת, יפתר קושית הח"ם. ויש להרץ גם לגירסת הרמב"ם לפי הגירסא שלנו ברמב"ם בהלכות מלכים פרק ט' הלכה י"ח שכתב, וז"ל אם, אבל העוף יהלה לי שהין ב"ג חהרג על אחד ממ"ה ממנה עכ"ל. מ"ב נפקא מינה בפלוגתייהו נבי עוף אם אכל דם מן החי על עוף שאינו אסור ממעשם איסור אמ"ה, לרחב"ע יהי' חהרג ממעשם דם מן החי, ולרבנן ליו חהרג. ולולי מקושית הח"ם דייק הרמב"ם דלהן ב"ג חהרג על אבר מן החי אל עוף, דהא גלינה דהרמב"ם ליכא למיקמי פלוגתייהו בשחט ישראל עוף טהורה ועודה מפרכסת, כיון דלהרמב"ם נם בעוף טהורה ושחוטה כשרה אסור לב"ע מעשם אמ"ה כל זמן שהיא מפרכסת. אמנם לפי זה דהאיסור של דם מן החי מלבד איסור דם הוא מעשם אמ"ה כלומר בשר מן החי, לולי אחי שכתבתי להרמב"ם דפסק שלא לחלכרים עומדת עד שיפרש הם מן הבהמה, ב"ב ליה מקום לחיולי לגירסת הרמב"ם שלא הניח דברי יציבי, משום שאין איסור דם של עוף אלא משום אמ"ה, דקודם שפרש הדם ממקום למקום הייט הדם שהחחיל ללמת קודם שחיטת רוב הסימנים אין בו איסור אמ"ה, וכשפרש והחחיל ללמת ממקום למקום אל איסור דם ואיסור אמ"ה נבא אחת דהא בהדם כשפרש ממקום למקום אינו איסור דם. ולם יומר הרמב"ם ס"ל כדעת הרמ"ם והר"ם בהשובת הרמ"ם כלל ב' סי' י"ו, (הובא בפרק י"ג בסימן ס"ט ס"ק ע"ג) דהם שפירש ממקום למקום מוחר עד שילא לחוץ, ומ"ב תיהולי במקומו עומד, דעיד שהחחיל הדם ללמת ופולש ממקום למקום קודם שחיטת רוב הסימנים נאסר הדם משום אמ"ה ומשום דם הוו נאסר עד שילא לחוץ, מ"ב אין איסור דם של אל איסור אבר מן החי. ידיהו אליעזר נאדראן הב"ח:

---

## חדושי תורה אשר שלח לי הגאון הגדול פאר הדור ר' **אלי' ברוך קאמאי**
### ראב"ד ור"מ דעיר **מיר** בצירוף הסכמתו ששלח לי:

בעזה"י

ברין דם שבשלו ראיתי מבוכה נדולה לרבותינו ז"ל בזה, ויען כי מקור הדברים הוא סוגיא דמנחות דף ב"א, ורבותינו ז"ל הרבו להקשות בזה קושיות עצומות ובחבו ליישב בדברים רחוקים, וגם התפלאו בסוגיא זו בפליאות נשגבות ולא כתבו שום ישוב, והסוגיא אין פותר אותה לאשורה, ואחרי עיוני בזה מצאתי בעז"ה דרך סלולה לפרש פירוש חדש מרווח בסוגיא זו עם"י יסוד נאמן, ויחיישב הסוגיא על מקומה, ובזה יהי' מקור נפתח לכמה דברים בדיני טליחה, וג"מ רבתא לדינא, לכן אמרתי לבאר הדברים בעוד ר' יחברך:

**גרסינן** במנחות דף כ"ח, אלא מעתה המעט, קלא נדם הא לאו הכי ס"ל דם ניבוי מלח, כיון דמלחו נפקא לו מתורת דם דאמר זעירי ג"ב חניגא דם שבשלו חיט עובר עליו, וכ"א אמר זעירי דם שמלחו חיט עובר עליו [פירש"י ז"ל דם שבשלו בין החולין בין הקדשים ולכלו חיט עובר עליו דהא לא חייבה הורה אלא בדם הרלוי לכפרה, ודם קדשים מבשלו לא חי למזבח, ופיק"ל מתורת דם, ומליה הכי הוא כרוחחן]. נופא אמר זעירי אמר ר' חניגא דם שבשלו חיט עובר עליו, יחיב רבא ורקי"ל להלר שחפסקתא, תיתבי לבי, שהקפה את הדם ולכלו לא שהמתה את החלב ונחתו חייב, לא קשו כאן שהקפה בתוך כלי שהקפה בחתא, בתור לא הדר בחתא הדר, בחתא נמי ניחא הואיל ואדחי אידחי דהא בעי מימי ר' מא מר' יומנו דם שקרש ולכלו מהו, פ"ל הואיל ואדחה ידחה, פישחק, פ"ל דלמח כלו בחטאות החיטות, כלו בחטאות הפימיות, פ"ל מדכרחן מילחא דפ"ב חטאת דם שקרש בחטאות החיטות ולכלו חייב ונקו אמר רחמנא ולכי בר קטיה האי, בחטאות הפימיות ולכלו פטור, ונעבד והאי אמר רחמנא והאי לאו בר טבילה והאי לאו בר טבילה הוא, [פירש"י ז"ל כלו בחטאות החיטות, הם דקרבי הקקה את הדם ולכלו חייב, וכ"ש בעל חולין הואיל ולולי הואיל ונכנסו לולי בחטאות החיטות, פ"ל אפ"ש בעל חולין הואיל ולולי חייב לכפרה בקדשים], ורבא דידי אמר לפי בחטאות הפנימיות ולכלו חייב הואיל ולולי נכנסו בחטאות החיטות, פ"ל אפ"ש אמר שקרש ולכלו חייב הואיל ולכלו לולי בחטאות החיטות:

**והנה** סוגיא זו תמוה מאד.—[א] דקשה מה שהקה מסוגיא זו דדם שחיט לולי לכפרה אין שוברים עליו, קשה מי נרע מדם שהלברים שעוברים עליו בל"ת מע"ג דאינו לולי לכפרה. ולאיהני להסקנת תרי' ז"ל בחשובות ההדשות שו שמפרש בחמת דהא דמחמע דעל דם שחיט לולי לכפרה אין שוברים עליו היא רק להחחיב כרת אבל בל"ת ולחזוב מלקות נם על דם שחיט לולי לכפרה חייבין עליו דלא נרע מדם שלברים, וכן לולי"ד להחחם סופר חיו"ד סי' ע' שנם הוא ז"ל כחב בחשובות ההחזוקים לבחר הס"ל והעי"ש שהסכימו לעל דם שלולי לולי לכפרה חיוב כרת ליכא אבל ל"ת וחיוב מלקות אינא דלא נרע מדם שלברים, יע"ש. ואני חמה על זה דל"ב לר' יהודה דס"ל בבריחות דף כ"ב דם החמלית חייבין עליו כרת ופס"ח חיט לולי לכפרה דכחיב כי הדם בנפש יכפר דם שהנפש יולאה בו מבפר ושאין הנפש יולאה בו חיט מכפר, יע"ש, ב"ב לידוחי, לפי דברי הסוגיא זו והא"ל דר"י נחיב בו כרת על דם שחיט לולי לכפרה ול"ל דר' יהודה נרע מדם החמלית לולי לכפרה וחייבין עליו כרת, וב"ח דלהן הכי נמי דלר"י חייבין גם כרת על דם שחיט לולי לכפרה, ב"ב יקשה מה מקשה לבני על זעירי אר"ח מבריימא דהקשה את הדם, דלמא החיט הך בריימא כר"י, ועזירי ס"ל בדקי"ל דעל דם החמלית אין שוברין עליו רק בל"ת, ועוד נם לם כדחוק ונאמר דלא ניחא ליה לחוקמי בריימא

משכחת דס שתוי רחוי לכפרה ופ"ה חייבין עליו כרת, דהא דס הלב תוי רחוי לכפרה כדמוכח במשנה ממיד פרק ד' משנה ב', דתנן התם קרע את הלב והזליף את דמו, יש"מ, והוי שוי אחר שכבר נעשה הזריקה על המזבח, ואם דס הלב הוא רחוי לכפרה; היה לו לקבל הדס בכלי שרת קודם זריקה, דהא השתא לריך לקבל כל דמו של פר כדתיתת בזבחים דף כ"ה, ומדלא מקבל דס הלב בכלי שרת מוכח דתוי רחוי לכפרה, ואם"ס חייבין כרת על דס הלב, כדתיתת בכריתות דף כ"ג, יע"ש. והשתא אם תיתה למה שכתב התוספות מריש וחש"ם ז"ל דרק מכרת מיעטא דס שתוי רחוי לכפרה, תקל ג"ל דס הלב שחייבין עליו כרת בת מבית השתיעה, דבשעה שהעפ תולת שוחט בשעתו לאוך תלן הוא בלב, יע"ש, ים להבין זה, דהא לריך להבין טין דדס הלב בת מבית השתיעה, ממאי נגמית תוי רחוי לכפרה. וי"ל שי שיטתיס בדבר זה, שעש ז', טין דקי"ל נשפך מן הטוהר על הרלפה ואפשו פסול, כדתיתת בזבחים דף כ"ה, ועי"ש, משום הכי דס הלב תוי רחוי לכפרה תע"ג דבת מבית השתיעה מ"מ נפסל דמו שנשפך מן הטוהר לאוך חלב הלב נשפך מן הטוהר אל הרלפה ולא מקרי דס מהפר יקבלנו, דהלב הוי כמו דמאי בדיקולא. ותע"ג דאתר זה פפת ניומא דף נ' בעור ובשר ופרש לכ"ע מקרי פר, וש"ס, טיון התם דשוטה מעפה דבריס בקרא לעור ובשר ופרש ניחד מקרי פר, אבל בתם שנקבל מהלב אחר לא מקרי מהפר יקבלנו. עוד י"ל דמשום הכי דס הלב תוי רחוי לכפרה, דהא אם נעשה מום בהקרבן קודם קבלה, גם לאחר שחיפה מפפל הקרבן, כדתיתת בזבחים דף כ"ה, תר"ו ג"ר, הלכך אין ספר ותם"ר קבל דמו פפול שנאמר ולקח מדם הפר, הפר פניה בשר, יע"ש, וכיון שאי אפשר לקבל דס הלב עד שיעפה מום בהקרבן, לכן דס הלב תוי רחוי לקבל דיפפל בקרבן, ולפי זה דס הלב הא רחוי לכפרה, רק שנפפל אחר שבת לתוך הלב, ש"ב י"ל כמו שכתב הש"ת וחש"ם ז"ל דהא רחוי עובר על דס שתוי רחוי לכפרה, ואע"ג דעובריס כרת אבל בלאוין עובריס לא נרעו מדם התבריס, ולא ניתיב דכרת על דס הלב אע"ג דרחוי לכפרה, י"ל דתוי רחוי לכפרה לא מקרי רק היכא דאי אפשר לקריס בו מהן דמו ע"ג המזבח, דאוי יפול לעשות בו העבודה הרחוי לדם זה, כגון דס שקרם בתחלת הפעורות ללא בר טבילה והלה הוא, אבל דס שיכול ליהן מהן דמו ע"ג המזבח בעבודה הרחוי, רק שנפפל, מקרי רחוי לכפרה. ובפרע לפי מה שכתב הרמב"ס ז"ל בפרק ג' מהלכות פסולי המוקדשין הלכה י"ט, דכל כרת שהקדש לא הפפול ליקרב, יע"ש, תע"ב דמאחר דהיו מועיל קדוש כלי שרת להתיר בשר בהלוה, יע"ש מה שכתב הלח"מ ז"ל מפוניא דכריתות דף כ"ב, מ"מ מה תלה רחמנא חיפור בעילת דס בתה שניהן לכפרה, לפ בעיון שיהא רחוי לכפרה הוצרך להיות הבשר בהלוה, דהא בזבחים דף כ"ו לעיון שם נתן טלף בתקומי, תחר שמואל פפול בשר, אבל בעלים מכפרו, שלמאי ואי נתהיו לכם על המזבח לכפר, יע"ש. והא תתי קרא נבי חיפור בת כתיב ש"מ דלא בעיון בחיפור דס שיהא רחוי לכפרה אוצא שיפור גם הבשר, ולכן דס שנפפל כיון שבלי שרת מקדש אותו ליקרב, תע"ב דלא יועיל להתיר הבשר מקרי רחוי לכפרה וחייבין על זה [ומה"ט י"ל דבלי שרת שמקדש דס הפפול ליקרב, נלמה דאוקי עבודתו מהויא לעשות כאחר היה בעת שהיה כשר, כגון דס תעפ"פ שנפפל ונתקדש בש"ם, מחויב לעשות העבודה בעילת אחר, דאל"ב דרחפו לעשות בו עבודה אילמא ס"ל נם דס שקדש בתה"פ יהיה מקרי רחוי לכפרה ויפול לעשות העבודה אחרונה ולא בהתחלה, תע"ב דמחויב לעשות העבודה כמו שהיה בעת שהיה כשר], וס"ב ניחא מה תחייבין על דס הלב כרת תע"ג דתוי רחוי לכפרה

מ"ש בשם הרלב"ח ז"ל דרק על חיוב כרת חיוב שוגר מצד בל"ת שוגר, יע"ש, לך במקום אחר כתבתי לדחות בלח כדבריו הל"מ בזה].—[נ].

הקשה מן המשנה מכי', ז"ל בתחילת החדושים, כמה הקשתה ר' שפע הלבך דם חמור שקדש בחטא"ק ואכלו חיב לוקה ואחר כיפורי בחטא"ק, דמשמע מה הל' חטאת המתלן בין חטא"ק לחא"ק ופ"ל דלה מחייבין לוקה ובנגדו רלוי, לוט מחייב בדם חמור שקדש, ואמאי הל לה"ח ג"כ לוט פוטר רק בחה"ש, מכל בדם חולין שקדש גוהיי חיב כדפרש"י ז"ל דהא אין שברת בפוטר בדם חולין שקדש, דאמאי תיש לומטו בחה"ש, ומכ"ש בחה"ש, ומכמו בחטא"ק, ע"כ בין לם הכיוה הוא דעשה מעשה להקטותו בין לם נאמר דעשה חשיב ביותר, לף שיך זה בדם שקדש, דהא לף עשה מעשה שיבי' שקדש, וגם הל לף עשה חשיב ביותר, ואחרהב גרע מערכו, דהל קודם שנזרק לף שיך מחשבה לקבלת טומחה, ואלחר שנזרקו שיך מחשבה לאוכלן וכיון שכן הוה ל"ל למפטר משום דאכלו בלח כדרך בריותו. וגם נראה עיקר דהל דאמיינן דקשה לת דם שחיב כיון דלקבלי מחשבי מחשבי', הכוונה הוא כיון דעשה מעשה להקטותו, דכן מלינו בכמה דף קמ"ד, לר"ח בהדין שחטאן ואתן למקוה טובלין לת המקוה משום דאחשבינהו, ויע"ש בפוסים. הרי מלינו הך שברת לעשות מחיבל משקה אע"ג דאין דרכו בכך מ"מ מהני שברת דאחשבינהו דמחשבי משקה, הכי נמי בדם אע"ג דאין דרכו בכך ולכ לחוש משקה, מ"מ הל קשה מחמת שברת דאחשבינהו מבי לחשהב לאוכל, וא"כ בדם שקדש מלינו לל עשה שום מעשה יפסול על מכלתו משום דאכלו בלח כדרך בריותו. ותוך ש"ל לר"ח דדם שקדש בחטא"ק ואכלו חיב משום דבר ובר מגר לליפרקינהו. [הנה דברי מרן לינו המוחסים דקושטת לינו לריך נגר ובר מגר לליפרקינהו]. ולפי דברי מרן לינו המוחסים לגלי מילתל יוכל לומר דהלף דוקל דם חיצון שקדש בחטא"ק דשוטר הוא רק מל"ת שנוספת בקדשים, ג"כ גם רבא דחמיה גם בחטא"ק מעשה הוחיל וכנגדו רלוי, אבל בזבל בלא זה הי פשוט, הוא ג"כ מל"ת שנוספת בקדשים, דעל הוה דדם חולין גם בלא מעשה דהוחיל וכנגדו רלוי בחטא"ק חיב, דמשום הקשה לת שפקא מיסוד דם חולין, וג"כ ע"כ ס"ל לר"ח ורבא דעל דם קדשים חייבין עליו ב', וז"ש הכא מן קיו"ל כרבנן דר"י דעל דם קדשים לין חייבין על דם קדשים ב', ואם ר"ח ורבא ס"ל כר"י הו"ל למפסק כר"י]. — [ה]. יש להבין מדוע בבריותו נקיט דם שהקפה, וכל הל מאוכלי ר' מני ור' חסדת ור' שפע הלכו כלשון הבריותו. — [ו]. קשה לי טובא במה שהקפה, ולמה לת נקט כלשון הבריותו. — [ז]. קשה לי טובא במה דלמר ר"ח דם שקדש בחטא"ק ואכלו חיב, ולקח ונתן אחר ראשונה ואכלו בזר לקוחה ואכילה הוא, ובכל ס"ל גם בחטא"ק אחיב, ור' שפע גם בדם חמור אחיב אוחיל ונגדו רלוי בחטא"ק, לת בחולין דף ק"כ מייתי הס"ק לך בריותו דהקפה לת הדם ואכלו המתה לת האחב ונמצו אחיב, ולמניין עלה, בכלמץ הקפה לת הדם ואכלו אחיב כיון דלקבלי לחבואי לחבלי. ובתב הרמב"ן ז"ל בחידושיו, וכן לדאמרינן הקפה שהקפה לת הדם ואכלו אחיב, ה"מ כמי שמוס מחוסר דרכו לאחול לדך שבו', וזה לת הדם ואכלו אחיב, לו לף לדחבי' לו לף לדחבי', הל ל"ש ה"ל דוקל כשלכלו דרך בריותו והייטו אחוי, הל כשהקפה פשוט, שלף אחיבה אחיה שלף כדרך בריותו, יע"ש. ל"ב נראה לכאורה דהקפה לת הדם ואכלו אחיב שלף רק בשעשה מעשה להקטותו בחחב לו בחול, אבל בשנקדש הדם שלף שבע מעשה הדם שנקדש אחיב כדרך בריותו, ולף שיך זה חמור, ואפלו בשנקדש בחטא"ק שלף נזרק ואלקח ונתן אחר ראשונה ואכלו בזר לקוחה ואכילה הוא, ואחמי אחיב כדרך בריותו, ואחמי אחיב ר"ח בדם שנקדש בחטא"ק שלף נזרק ואלקח ונתן אחר ראשונה ואכלו בזר לקוחה ואכילה הוא. וכן רבא ור"ש אחיבי הוחיל וכנגדו רלוי בחטא"ק, מה שכך אחיב לכאורה הל דם שנקדש מלינו שהוא קדש מלינו [כמו שמלינו לגבי קרישה בדם שנפשה בפסחים דף ס"ד, ובמשנה יומא דף מ"ג על מה שנקדש שלינו], ואו"ל לפשוט משום דאכלו שלף כדרך בריותו. ולפי לומר שה דקשתר הס"ם בחולין דף ק"כ כיון דלקבלי מחשבי לחבלי, לין הכוונה כמה שנעשה מעשה להקטותו, שלף הכוונה הוא דדם שהקפה חשוב כיותר, ולין סברת לפוטרו, וא"כ בדם שנקדש ג"כ י"ל דנעשה

הלכתא דשמעתא לגבי הלכתא דשמעתא, ולא לגבי הלכתא דשמעתא אחריתי, ולא לגבי הלכתא דשמעתא דמסכת אחרת, ולא לגבי הלכתא דשמעתא דסוגיא אחרת, ולא לגבי הלכתא דשמעתא דסוגיא אחרת, ולא לגבי הלכתא דשמעתא דסוגיא

מאכלו שלא כדרך בריותיו, אבל בתאכלית מזבח לא הוי בתאכלית מדמי בזה, לא כמ"ש למעלה רק גם דנשחטה מדרך בריותיו מ"מ רשו לכפרה, ולכן דם שנתקע גם דם שנתקע מעלין רשו לכפרה בתחה"פ ורק בחה"פ משום ובעבל והוה תמר רחמנא והוי לה כר עבילה והזהה הוא, אבל ממה שנשחטה מדרך בריותיו לית ספק מכלל רשו למזבח. **ואחרי** שתי הקדמות לילו יתבארו הסוגיות כמין תומר, ושכי פירושו,

תמר זעירי אר"ח דם שבשלו ושו שובר עליו [דיוקו משום דשלא מדרך בריותיו (ולשיטת תוס' בשלו הוא משום דשפך מהותה דם) ואע"ג דכיון דשלו לה לחבצבי, זעירי אר"ח גם ס"ל כלל שבכח זו לחשבי'], לחיבי מבי הקפה את הדם ולכלו לו שנשחה לחבצבי'], לא קבי' כאן בחמה כאן בחול, בחול לא הדר בחמה הדר, בחמה ענן ליעל הוחל ושחיד שלחם, דהא בעי מיני' ר"מ אר"י דם שנתקע ולכלו תנו, ג"ל הוחל ושלחה יהמה, [דיוקו דר"מ אר"י ס"ל שבכח זו לחשבי' חלבצבי', ובבחמה ע"י האור לא חמה בשיעור דשלו להו לחייב רק בנתקע שהוא מלוי לחבצבי ו, ופשיט ו' יוחנן דשלו הוחל ושלחה יהמה, וקושית הש"ס הוא רק על הא דשלו לא קבי' כאן בחמה כאן בחול, בחמה הדר, ועל זה מקשה דעיקר הוחל ושלחה יהמה, להא בעי מיני' ר"מ אר"י, דמוכח מזה שבכח זו דלחה יהמה, ואלו גם זה פליג על ר"י וס"ל דלא אמרינן הוחל ושלחה יהמה, זה ס"ל להש"ס דלכן לחוק על שבכח זו דלחה יהמה, ואע"ג דזעירי אר"ח פליג על ר"י, דר"י פוטר רק בקרם ולא בתקפה, וזעירי פוטר גם בביזול, מ"מ בזה לא ניחא לו להש"ס לאמר דזעירי חולק על ר' יוחנן גם בזה וס"ל דלא אמרינן הוחל ושלחה יהמה, דזה פשוט לו להש"ס דלכן שוב שבכח לחוק על ר' יוחנן בזה]. לחוק ס"ל דלמא כלכן בחתח"פ כלכן בחתח"פ, ג"ל אלכתיתין מילתא דת"ר חמדה דם שקרם בחטאות החיטאות ולכלו חייב, לקח ושתן אמר רחמנא והלו כר זבילה ושתיה הוא, בחה"פ ולכלו פטור, ועבל והוה אמר רחמנא והלו לו כר עבילה והזהה הוא, [דיוקו דבחה"פ חייב אע"ג דיש לפטור משום דשהחה מדרך בריותיו ולא מקרי מלילה כדדכי, מ"מ בחתח"פ חייב משום דלילו לכפרה, דכל מה שילו לכפרה, חייבין על מלילתו, דלכבי הלה רחמנא לחשר דם במה שיגיע לכפרה ע"י האמצה, אבל בחה"פ כיון דהלה דם חינו לילו לכפרה יש לפטור על מלילתו משום דלכלו שלא כדרך בריותיו. ורב חסדא נקיט דיוקו דם שקרם, דבלא קרם רק בתקפה ע"י אור לא ע"י חמה גם בלא שעמת דלילו לכפרה הל חייב משום דלחמוצי' לחבצבי', ורק בקרם דיש שבכח לפוטרו משום דלכלו שלא כדרך בריותיו בזה בחתח"פ חייב דוקא דם שלילו לכפרה, אבל בחה"פ ולכלו פטור משום דשהחה מדרך בריותיו ולא מקרי מלילה כדדכי, אבל בחה"פ ולכלו פטור לר' חסדא דפטור בחה"פ מכ"ש דפוטר בזה חוץ. ורש"י ז"ל שכתב דבשר חוץ ס"ל לר"ח דחייב, זה רק לפי מה שפירשנו בלשה דבשר בשעיו דבשר שיעי לילו לכפרה, אבל לפי מה שפירשנו בלשה דבשר חוץ מוציל לדידי' לחייבו בחוץ ולילו לכפרה בחתח"פ, ומה בחה"פ חוץ מוציל לדידי' לחייבו משום דלילו לכפרה בחתח"פ, ולר"ח חוץ חייב רק בחתח"פ אבל בחה"פ ומכ"ש בשלחי חוץ דנוים פטור בשר שקרם משום דלילה בזה שבכח דחמוצי' לחבצבי' פטור משום דלכלו שלא כדרך בריותיו]. ורבא דיליי' אמר אפי' בחה"פ ולכלו חייב הוחל ושבעו ולילו בחתח"פ, [דיוקו דרבא פליג על ר"ח וס"ל דבם בחה"פ חייב אע"ג דלכלו שלא כדרך בריותיו מ"מ חייב הוחל ושבעו ולילו בחתח"פ, אבל בשר חוץ שקרם בחה"פ (ולולי בשר חוץ שקרם בחתח"פ אין לחייבו משום דלכלו שלא כדרך בריותיו], ועל זה פליג רב פפא ואמר הלכך [כיון דאמרינן הוחל] דם שבחתח"פ חייב אע"ג דלכלו שלא כדרך בריותיו מ"מ חייב הוחל ושבעו ולילו בחתח"פ, אבל בשר חוץ שקרם (ולולי בשר חוץ שקרם אין לחייבו משום דלכלו שלא כדרך בריותיו) ס"ל לרבא דבחה"פ לא אמרינן הוחל ושבעו ולילו בחתח"פ, והש מהלן בשהחה קרם פטור משום דלכלו שלא כדרך בריותיו] ועל זה פליג רב פפא ואמר הלכך [כיון דאמרינן הוחל] דם

תמוד שקרם ולכלו חייב הוחל ושבעו ולילו בחתח"פ [ולא מיבעי בדם חוץ דאין לחייבו משום דלכלו שלא כדרך בריותיו, גם בדם תמוד שהוא לא יוכל לבא לידי קדש ואינו מן המוכן לחייבו, גם בדם שנתקע לא יוכל לבא לידי קדש ואינו מן קדש כלל ג"כ חייב דגם בבבא ממעיין הוחל ושבעו ולילו בחתח"פ. ורב פפא נקט קרם דבלא קרם פטימת ו לחייב גם בלא שעמת דהוחל ולילו משום דלחמוצי לחבצבי, ורק בקרם דיש לפטור משום דלכלו שלא כדרך בריותיו אפ"ה חייב משום דהוחל ושבעו ולילו בחתח"פ, דדם שלחמו מעבדו לכפרה בחתח"פ אין מועילו שום סברא לפטרו]. זה מה שנראה לי בפירושה דסוגיא דשל שמעתתא והוא פירוש מרווח בעז"ה, עד שהני תמה אבר כל הראשונים ז"ל לא פירשו כן. ואמנם נראה דאד מהקושי קמאי הוא הרמב"ם ז"ל סיים הסוגיא כאבר בעז"ה כאבר פירשתי ואבר יעוצר להלן, אבר בלא פירוש זה אין ביאור לדבריו ז"ל. ולפי פירוש זה מיושב הקושיות הרבות הנ"ל. קושית ג' לא קשה מידי, דהא לפי מה שכתבתי בשמא לא בעינן דחייב דם שיהיה ראוי לכפרה. קושית ד' ג"כ לא קשה מידי, דעל ר' יוחנן ניחא קושית כלל שבכחיות דהקפה, דהא ר' יוחנן אינו פוטר רק בקרם שהוא נקרם מלילו לבל בהקפה ע"י חמה או באור דעביד מעשה להקפותו חייב לר' יוחנן מעשה דחמוצי לחבצבי, רק לעזירי אר"ח מקשה דפוטר גם בבשלו לף לחבצבי, והבריית דהקפה מהרן דמירי בחמה ומשום דהוה מקשה דלמא ניעל הוחל ושבעו ולילו בחתח"פ כדפשיט ר"י לר' חני, דאמו זעירי ניח ל' סברת הוחל ושבעו ולילו בחתח"פ. קושית ג' ג"כ לא קשה מידי, דשאר קמ"ל דב פפא דבם חמור שקרם הלכך חמדה ורבא פטור בדם שקרם בחוץ וע"ח אינו מחייב רק בחתח"פ אע"ג דשהחה מדרך בריותיו משום דהלו לכפרה, ורבא מחייב גם בחתח"פ הוחל ושבעו ולילו בחתח"פ, אבל כל זה בדם קדשים שקרם דהוה מן חמוצות] ס"ל לרבא דלא ממעיין בכה"ג הוחל ולילו לכפרה, ולכן פטור אליבא דרבא בדם חוץ שקרם, ורב פפא ס"ל דלא מיבעי בדם חוץ שלילו בעיונו להוות קדש, גם בדם חמור שלון בעיונו לילו לחיות קדש ליהן דיוקו על האמצה אפ"ה חייב בדמו שקרם אע"ג דשהחה מדרך בריותיו משום הוחל ולילו בחתח"פ. קושית ה' ג"כ לא קשה מידי, דהפיר נקט ר' אבי ור"ח ור"פ דם שקרם ולא נקט דם שהקפה, דבהקפה דעשה מעשה להקפותו פטיעא דחייב רק בקרם שהוא נקרם מלילו בזה דלא שייך חבוצים לחבצבים בזה פנימי, דר"ח לית ליה מחייב רק בחתח"פ אבל זולת זה פטור כיון דלא לחבצבי' ומשהחה מדרך בריותיו, [ורבא מחייב גם בחה"פ], ורב פפא מחייב גם בדם חוץ ועם בדם חמור, אבל בהקפה ס"ל לר"ח ורב פפא דפטיעא דחייב משום דלחמוצים לחבצבים. **וניחא** בזה גם מה שהקשיתי מהירושלמי דיש פרק ב' דמע"ש, דהוכיח ש' חוץ כין שומשת חוכלין לדין חיסור תוכלין תניא דם שקרם חוץ לא תוכל ולא תוכל הקפה דכבריית"ה לגבי טומשת חוכלין תניא דם שקרם חוץ לא תוכל ולא תוכלו, ולענין חיסור תוכלין הקפה את הדם ותכלו הרי זה חייב, ואמנם לפ מהלך דבקרם מלילו לף חייב תוכל ובהקפה חייב תוכל משום דהחמוצים לחבצבים כמפורש בחוץ דף ק"כ הפי שומשת דמע"ש הקפה את הדם חייב משום דלחמוצים לחבצבים, ולפי מה שכתבתי הסוגיות דמשמת ניחא דיל"ש דהירושלמי ס"ל כזעירי אר"ח דפוטר גם בדם שבשלו ולף ס"ל כלל שבכח לחמוצים לחבצבים, ולכן מהלך בין טו"ף לדין חיסור, והטעם כר"פ דמחייב גם בדם תמור שקרם דהוה בקרם מלילו, משום הוחל שבעו ולילו לכפרה בחתח"פ כן ס"ל לירושלמי, ולכן יש חילוק בין דין חיסור תוכלין דם לדין שומשת תוכלין, דרק בחיסור תוכלין דם הלה רחמנא בחה שיהן לכפרה ולא מועיל שום סברת לפוטרו, אבל בדין שומשת תוכלין לילכה רק שומשת הוי דם שקרם לף תוכל ולף מקבה. [זהה חין לומר דירושלמי ס"ל דיש חילוק בין טו"ף לדין חיסור תוכלין דם

שכתבתי למעלה דיש חילוק בשאר דברים בזה, דכיון דמוכח מש"ס דיש"ל דלא ס"ל דלעניו לישוב כדם שקרם יחשב לוכל, רק לישב טענת [ומעכב מדר"ח, אלא בזה ס"ל דיש כח"פ דלעשב התיבב הוא משום הוא דלא ס"ל דבשאר דברים כיון דיכול בעצם לקיים בו מצוה הרי הוא כמקיים, ולכן יש מקום לומר דאף דלא יכול לקיים בו מצוה מ"מ מכיון שהוא בקיומה ומעשה, ואע"ג דמבטל מצוה מ"מ כבר התבטלה למעלה דדם שקרם מקרי רחוי לכפרה, נכי לישוב מכילה דם ולא בעינן שיהי' רחוי לכפרה הוצרך להיות הכשר כדמוכח בזבחים דף כ"ו. ולכן כיון דדם פסיל מקדש אותו כלי שרת ליקרב לפי דברי הרמב"ם ז"ל, לכן גם בם שקרם פסול, אך רק שם פסול על זה ומקרי רחוי לכפרה ולכן חייבין על דם שקרם בחטא"ל תע"ג דיש סברת שקרם אותו לחלבו שלא כדרך בריותו כיון שרחוי לכפרה ע"י כלי שרת שקרם אותו אין מועיל שום סברת לפוטרו, אבל בחמ"פ כיון דלא יוכל לעשות בו העבודה כתיקונה מקרי אינו רחוי לכפרה ולכן פעור לכ"מ בזה על דם שקרם משום דאכלו שלא כדרך בריותו.

**ועוד** מה שהקשיתי היכי [דם שקרם פסול משום דאינו רחוי לקיום בו מצות שירים ויכו' שיכול גם בזיעבד מדר"ו, הנה שמעתא אחרי' ז"ל פוף פי' ל"ח שיטת דנס בתחילת מתנות במקום שדרך ניתן יותר ממחצה ג', ואינו רחוי רק למחצה אחת לא מהניין בהאי דיעבד מדר"ו, יע"ש, ל"ה מכש"ה היכא דאינו רחוי למצות שירים פשיטא דלא מהניין בכהאי גוונא ל"ש מדר"ו. ואינו רחוי למצות שירים משום דאין דרך בני אדם לזרוק ואין כאן מקומו. ועוד הא מהכתוב דדם שמקרב אינו רחוי לקרב ומקשה לי' היכי נקרב ומקשה הכתוב רחוי לכפרה ל"ש נמי לקיום מצות שירים שבדם שעוד לא נקרב, ויעוין בחולין דף ס"ו גבי שלמים דתמיה. גם מה שהקשיתי היכי דם קרום פסול מק"ו דשירים וכמו דדריש ר"י ק"ו בתחילת עולה שעושה יסוד, נראה נ"כ לתרץ דבאמת ליכא הא ק"ו, דהא יש פירכא מה לשירים דעושה יסוד ומעורי מתחלת מתנות דלא כני יסוד, דהא קרן מזבחית דומית לו הי' לה יסוד, לכן תמיהי נ"כ לענין דם שקרם, [ובזה מסתר לי"ב קושיות הום, בזבחים שם במה שהקשה על ק"ו הנ"ל וכ"ש דיעמד חמשה שירים יסוד, נראה נ"כ דאמת לית לן בה שהרי בתחילת עולה שעושה יסוד, ומה שפירכא הש"ס לשירים דעושה יסוד ומעורי מתחלת מתנות דלא כני יסוד, דהא קרן מזבחית דומית לו הי' לה יסוד, לכן תמיהי נ"כ לענין דם שקרם, [ובזה מסתר לי"ב קושיות הום, בזבחים שם במה שהקשה על ק"ו הנ"ל וכ"ש דיעמד חמשה שירים

דאכלו שלא כדרך בריותו, ולפ"ז אפשר דה"ה דחמצני אחמצני, לכן נקטה לדידי' מביריותא דסקסה, וכמו שהאריך בזה בפירוש הסוגיות, ודו"ק עוד בזה על סיום התוס'. לך עם כל זה יש להסתפק במה דפסקי ר"ח כדס שבשלו הפעם הוא לפי מה שכתבתי משום דאכלו שלא כדרך בריותו לפ הפעם הוא בפירוש ז"ל דמשמע קרוס ע"י הבישול, ודכרו של זה לאכול ממנו. כמו שכתב הרשב"ם ז"ל בכ"ל, או דכוון דמהורתו של הרשב"ם ז"ל נמדו דסק דאסור הס"ם בחולין כיון דאקפי' חמוצי' אחמצי', דבל"ז לק ה' מתחיב משום דאכלו שלא כדרך בריותו, משום דשהתם מדרך בריותו רק במה שנקרס, אבל בבישול ע"י חור מקרי הוי השינוי מדרך בריותו רק במה שנקרס, אבל בבישול ע"י חור מקרי נשהה מדרך בריותו נס לס נאסר לגוי. ויעוין בברכות דף ל"ח בענין שלקות דקאמר הש"ס לפ כמילתי' קיימי וכפ"י דף ל"ז בענין שלקות, ויש"ם ומוכח דפ"י הוא מקרי שלקות כבריותו דוב מקרי שינוי מבריותו נס לס נאסר לאכל כתחילה, לך עכ"פ מוכח דס בדס לגוי בשבלו לק נפק מיניה דס, וא"כ לפי מה שכתבתי דהפעם הוא דאכלו שלא כדרך בריותו לפו מועיל רק לענין לכילה על לדס אבל לענין לפרס ע"ג המחמצ לכתי מקרי ס, ג"כ לפ"פ דס"ל בכל ס שהיב מלאכה משום שלקות. ואולי ולפו כתבו לכפרס ג"כ נס בדס שבשלו ים לחייב מלאי משעמת. ומ"ש דבנה זה יש לפקוה לחייב אף בדוקא לפ"ע דזעירי אפ"ח לק ס"ל הסברת דחמצני, מ"מ כיון דר"ח ור"י ור"פ ס"ל סברת ו דחמצני אחמצני, וגם סתמת הש"ס בחולין ס"ל כן ג"כ לדינא נוהגי לק קי"ל כזעירי אפ"ח, מ"מ ר"מ לענין דס שהיבל מלאי כגון שאכל לחמוצ כשוב וכיומה דבוה ליכא סברת דחמצני אחמצני, ולו ס"ס דס"ל דאולי וולפו כתבו בתוס"ע שיבר גס על דס שהיבל מלאי ס **ורבנה** התוס' ז"ל דבשלו טובתות גדולות לפיהוסס דבדס שבשלו לכ"ע מן שיברים עליו, ולפי דעתס ניה כ"ע לק פליגי בזה, וכל שלקלו ועבירי דר"ח ורבנה הוא רק ע"י ממה אבל בלאו הכי אפשר, דאל"כ קשה דרבנה אדרבה, דלעיל יהיי רבה וקשה לו לתלי שמעתא דזעירי אפ"ח, ממש דס"ל נרבה כזעירי אפ"ח, וא"כ לוק ממרין ורבה דידי' אמר לפי בתוס"ם ולכלו חייב'אולי וכתבו ולאו בתוס"ם, ע"כ. ואנה זה הקשה, הוא רק לפי מה שפירשו רש"י ותוס' דבעינן בדס שתחייב עליו שיהי' ולאו לכפרס, וא"כ לרבה תחייב בתוס"ם ובתוס"ם ע"כ גם בדס חולין מחייב, אבל לפי מה שפירשתי דרבה לק מחייב רק בחטאת אבל בחולין ס"ל לרבה דלק מחייב משום דאכלו שלא כדרך בריותו, ורק בחטאות שבמיזמות מחייב משום דאולי ולאו כתבו בתוס"ם, ודס שלאו לכפרס הוי מועיל לשום שבת לפטרו, ואינו מועיל לרבה לחייב משום סך שבת דאולי ולאו כתבו בתוס"ם, רק בתוס"ם שהוא מין חטאת, אבל בחולין [ואולי גם בדס קדשים שהוא מין חטאת] לק מהני לרבה לחייב משום שבת דאולי ולאו כתבו בתוס"ם, ג"כ קשיוש הוא, לק קשה מידי, דשפיר ס"ל זעירי אפ"ח דדס שבשלו הוי מין חטאת, ועיבור י"ל שבת ר"ש דס"ל דחמרין גס בדס חמור דאולי וכתבו ולאו בתוס"ם, דמה דכתב לשאר דס נבי בשמה לק יהי' דומה דבתוס"ם יהי' חייב גס בשקדם, ובבשמה אל חולין ובעומלה לק יהי' חייב זה, כיון דהלוכתא כתיב בתורה אחת לבשמה שהיא כולל כל מין בשמה, משום הכי הוי דינו שוה, אבל בעוף דאפי' נכלל בחזקת בשמה רק בתרי לשוף, ובכ"ע אפשר דלא ס"ל דלא חמרין דאולי וכתבו ולאו בתוס"ם, ולכן גס לכל שקדם לו בשלו אל עוף בשקדם ולא שייך חבובי' אחמצי', אין שוברין עליו גס ל"פ משום דאכלו שלא כדרך בריותו. ולפי זה י"ל דחמרין בחולין הטעם דשקדם אל הוי חייב משום דחבובי' אחמצי', ולא חמרין הטעם דאולי וכתבו ולאו בתוס"ם, ע"כ דאלכה כ"פ משום דלעיל זה לי' לי' מחייב בזה גס אל עוף ולכן חמרין טעם דחבובי' דשייך גס בעוף. לך נראה לי בפשוט דגס בזה אל עוף לחמרין לר"פ דאולי וכתבו ולאו שוברי עליו, לי אבל בלא קורסו ומוליא את דמו לק קרעו לאו שוברי עליו, לי אבל אם שחטו נפ"ל דהוי כמו שחיטה דקא"ר, ומשו"ה לחולין אפי'

עוף שחין בו כזית אבל לא בהמה חייב ממי כרת, יע"ש, ובכך התפלפלו הראשונים ז"ל אם נאמר דעל דם שבשבלי פיש עובר עליו, מה דוחקי לפוקמי בלא עוף מוקמי בבהמה ואינו עובר עליו משום דבשבלי ואבולי כדרך שחוטלין מבושל, ודחקו הרבה בזה. ותמהני לפי מה שכתבתי ניחא דלפי מה שכתבתי פיכח דבשבלי נ"מ עובר עליו משום דאחשובי' אחבי', אך עכ"ז הא יש לפוקמי דבשחט ובשבלי, דזה בכונס אם בשבלו הא לית שייך משובי' אחבי'. ותמהני ז"ל דהא ס"ל כר"ם דאחשובי' אחבי' ולקמן הטעם משום דאחשובי' אחבי', ה"נ, דלטעם דאחשובי' אחבי' גם בדם האברים חייב ולטעמיי דר"ם הא לית ליה מחייב בדם האברים. ואין להקשות כיון דבריית' דהקפה את הדם מתני' בהדיא כרת וקרבן, ג"כ למה לה"מ לפרש טעמא דאחשובי' דיש לטעות דהקפה מלאו הוא מיב כרת, אמאי לית ליה לקמן הטעם הוזיל וכנגדו רחוי בהחמ"ז דבזה חייב כרת גם על דם שהקפה מלאו, ואף לטעמא דאחבי' חייב יותר לענין דם האברים מ"מ הא לענין חיוב דבריית' למיילי בכרת י"ל יותר הטעם הוזיל וכנגדו רחוי לחייב גם בהקפה מלאו, דזה אין לומר דע"כ מיילי הבריית' גם מדם האברים מהקפה הקפה ולא קחני רבותא יותר דם שהקפה מ"מ למיילי גם בדם האברים ועצמן משום דאחשובי' אחבי', דזה אינו דע"כ יקפה לעיולי לר"מ ורבא דס"ל דדם שבשבלי פשוט ואין עוברים עליו ולא מ"ל כלל שהרי דאחשובי' אחבי', והבריית' מיילי רק בדם חטאת מדוע קחני הקפה ולא קרם, אלא ע"כ ס"ל דהבריית' נקיט הקפה משום דאתה לאשמעינן דגם בהקפה בלאו חייב דלא הדר, ג"כ גם לר"ם י"ל כן ואין רחוי דמיילי בדם האברים, גם מהקפה סם לו שהשחה את החלב ומיילי הכל לאיסור כרת אלא דלא מיילי בדם האברים. אך עכ"פ יש לומר משום דקודם דבריית' דתניא בתוספתא דהקפה את הדם קחני שם שיעורא דר' יהודה וכבר נפטרנו דם התמצית אם מיבין עליו כרת ומ"ל לר"י דמיבין עליו כרת וכבר מ"ל דהוא רק בג"ח, ולכן קאמר ס"ש טעם דאחשובי' אחבי' דבזה חייב גם בדם התמצית לגיבא ר' יהודה, אבל לטעם דר"ם משום הוזיל וכנגדו רחוי בהחמ"ז לא מחייב בדם התמצית שהקפה לגיבא דר' יהודה הוא לו דם הנפש ורק בדם הנפש מועיל מה דרחוי לכפרה. ומעתה לפי מה שכתבתי יפיה לפי דם שבשלו או מלחו או הקפהו בחמה בכל מיני דמים חייב ושוברים עליו מן התורה גם בדם האברים מטעם דאחשובי' אחבי' כמבושל מלחו או בישלה מלחו כיון שנפל לתוך הבשיל וכדומה לו שעשה בתיקון חכמים למלוח להפליט הדם וכשונג נפל לתוך הסיר וכדומה דאז לא שייך משובי' אחבי', כדם הנפש וכן כדם הלב הוא אסור מה"ת ושוברים עליו, ובדם האברים ליט אסור מכ"ש ואין שוברים עליו. וזה יסוד נכון ויקיים לעב"ד בשנין דיני מליחה, אלא שהרשב"ם ז"ל לא פירשו הסוגיא כאשר כתבתי, מ"מ כיון שהרי"ף והרמב"ם ז"ל, וכן דעת רש"י ז"ל נלמוד הכי דשעה שדם שבשלו הוי מה"ת מלאה דאין להקל בזה, אך בדם האברים שמתבשל ומעלה מלאו בזה יש לסמוך על שיטת הראשונים ז"ל דהוא רק דרבנן וכן מלאה ברוב הסוגיא כאשר כתבתי פירוש הסוגיא בעי"ת. ומה שכתבתי ניחא מה שאמרו הראשונים ז"ל דהא דאמרינן בחולין דף קי"ח, כבדא עילאי בשרא חויר מאי טעמא דס דאוריי' הוא דבכל שבשלו לא הוי מדרבנן, ולפי מה שכתבתי אף דבדם האברים לא הוי רק מדרבנן מ"מ כיון שהדם יש לו עצה לצאת בשריפת עילאי כבדא ע"כ יש לחוש דמקרי זאת תאכלנו', דהיינו דדם הבשר לא יצא לגמרי ולכן מקרי זאת תאכלנו'. ומעתה בזה קושית התוספות בפסחים דף ע"ז דתנן מותן כרעיו ובני מעיו ואמאי לא מיבעי ליה לר"ש דס"ל כיון שעשה כתיקון חכמים למלוח בכלי מעוקב, ע"כ לית שייך בזה שברע לאחשובי' דהא מדרבנן מותר ול

ר"ל דיש בזה הלכה למעשה דאסורה דהחצבי, ס"ל דהם בקרקע שפחה דאין לו עפר אחרת כיון דהדין נותן ליתן כפי מעיו לגוזבו כדי שיזכה, משלם ס"ל לה אחצבי' להדם נתן לה חשבו זה דרק מספיקא ים ומ"ד דכבדה עלי בכרע אסור, רק בתוליו ים ספיקא דאוריתא, אבל בקרקע שפחה אי רק ספיקא דרבנן. אך לפי זה יקשה לפי מה שכתבתי לעיל דהחצבים דהם ס"ב ומ"ם בין דין טו"ש לאסור דם היינו דלא ס"ל כלל הטעם דאחצובי' רק ס"ל טעמא כדר"ם ומשום הכי דוקא ליפותה דר' יוחנ, ולפי מה שכתבתי דבדם החצבים ליכא טעמא דר"ם ס"ל דאפילו דר' יוחנ דאמי' דאפקרא אין לחייב והטוראם קרקו אותו אלמה ואמאי חבר ר' יוחנ מלימוד זה. ונראה דזה דאמר קשה לי על ליפותה דר' יוחנ דאמי' בכלל אלמה מקרא דאסור דם דכמה אין קיימין כו' אלא בשאלו כמו שהוא והטורא קראו אותו אלמה, הא ר"ל דלא אלו כמו שהוא רק שאלו דרך אלמה בשהלכו והרי ר' יוחנ נותן שאור ואמר מקרא דוקא בשאלה כשהוא קטנה במה אין קיימין אם בעוד שעה יש להעמיד הרי העשה לפנים, וכן רבנן דקיסרין דהו מיפתר בתילין תורזיני. וגמזמיני כל הטעל נאלמה כאלמה. וכן הוא בס"ם דיליז בשבועות דף כ"ג דלמא ע"י תינוק, ס"ב גם אסור דם שמא לא טוכל לאוקמי דאכל הדם ע"י דרך אלמה בשערוכות מאכלים אחרים, ואין לומר דאין זה שכרת בחוב כו' רק ע"י שערוכות ולא בשאלו כמו שהוא, ז"ל דהא ר' יוחנ קאמר במה אין קיימין אם כדם אבאם הא תני הם שכרת אינו לא אוכל ולא מאבל, הרי הכי ניחא לי' לאוקמי דמיירי בשאבאם, ובודאי אין שכרת לומר בחוב דם לא יהי' רק בשאבאם ולא בשאלו כמו שהוא, אלא הכי קאמר דלא תימא דשאני' דאלו לגבי אלמה ואם אלו בדרך אלמה היינו כדם שאבאם שאני' דאלו לגבי אלמה ליכא איסור כלל, לא כי' כחוב לשון שאני' חייב, דאם כי' כחוב לשון שאני' לא כי' חייב כדם שאבאם דאלמה לגמ אינו בכלל שאני' אוא כדאיתא בשבועות דף כ"ג ולכן כתב בהגמוז אלמה לחייב גם בשאבאם ומכ"ב בשאלו כמו שהוא. ומעתה ס"ל דאחצובי' לא בכלל אלמה היא ואף דכתיב נבי דם לשון שאלמה לחייב גם בשאלו דרך אלמה בשערוכות מאכלים אחרים וכמ"ב ס"ל דאחצובי' אינו בכלל אלמה ואף דכתיב נבי דם לשון שאלמה לחייב גם בשאלו דרך אלמה היינו כדם שאבאם שאני' דאלו לגבי אלמה ליכא איסור כלל, לא כי' כחוב לשון שאני' חייב, דאם כי' כחוב לשון שאני' לא כי' חייב כדם שאבאם דאלמה לגמ אינו בכלל שאני' אוא כדאיתא בשבועות דף כ"ג ולכן כתב בהגמוז אלמה לחייב גם בשאבאם ומכ"ב בשאלו כמו שהוא. מעתה ס"ל דאחצובי' לא בכלל אלמה היא ואף דכתיב נבי דם לשון שאלמה לחייב גם בשאלו דרך אלמה בשערוכות מאכלים אחרים וכמ"ב ס"ל דאחצובי' אינו בכלל אלמה ואף דכתיב נבי דם לשון שאלמה לחייב גם בשאלו דרך אלמה בשערוכות מאכלים אחרים, ואין לומר דאין זה שכרת בחוב כו' רק ע"י שערוכות ולא בשאלו כמו שהוא, ז"ל דהא ר' יוחנ קאמר במה אין קיימין אם כדם שאבאם הא תני הם שכרת אינו לא אוכל ולא מאבל, הרי הכי ניחא לי' לאוקמי דמיירי בשאבאם, ובודאי אין שכרת לומר בחוב דם לא יהי' רק בשאבאם ולא בשאלו כמו שהוא, אלא הכי קאמר דלא תימא דש

**ובמה** שכתבתי מלה כמה שכתבו רבותינו ז"ל התחכמים כיו"ט כסי' ס"ט דהיו"ט בכבר שבשה ג' ימים בלא מליחה דמהיכא דהוה מליח יפלו ע"י מליחה ותאמר לכבול רק לגלות, שהכינו לאכול בכמה מקומות כמה דברים שם שפך בזה משום דהוה רק מותרות הגבולים, ולפי מהכא בזה דרק במקום דמקרו לו גזרו הגבולים על דבר המותר מדינא כגון שלא לשמוך על מליעה משא"כ לפו"ז אף במקום שהמותר מדינא, בזה ע"י דלא תמיר כ"כ כדבר המצוי מדינא, אבל במקום שהמיזו רק על דבר שבעי כך הוה ולפי עזובתם הדבר מצוי מדינא לך שייך לאכול בזה הלא גם במקום שהעידו לו על דבר שבעי לאכול כגון לפו לך שוף שלוק בי ס' וגר לבו, עדיזן של הרמבוים ז"ל נמצו עליו דבן הוה כזהמי בלא בשר, ואפילו במקום שלפי עזובתן הוה מצוי בבוה להקל ולומר דלא תמיר מ"ש. ולהמורה ע"ל דרק במקום שבתבו להקל ע"כ ודאי כן הדבר אבל במקום שבתבו להתיר ע"ל דרק מספיקא מצוי בזמן הזה ולכן בכים עוד שפך מותר, וכיוצא לפי מה שכתב הריב"ם [סוכה כב"ת סי' ס"ת] מקור נדברי הגבולים ז"ל מהא דאמרי' פי האכה ביוט שקודם ג' ימים מערפה, מצמל אחר ג' ימים הם מקרש ומעלה נגד, ס"ל לפי מה שכתב הסמ"ע ז"ל בחו"מ סי' רכ"ד ס"ק ח' וכפי' לס"ב ס"ק כ"ג בהגבל פי האכה מן הדבר בבור דאחר ג' ימים יעלה גבי ויטל לחוות דלת יעלה גבי, יע"ש, ס"ל לפי מה שכתב הריב"ם ז"ל דבבר שבשה ג' ימים הפיזבם הדם בהוכו דמי להגבל בי האכה ס"ל כמו החם ם שפך אם אחר ג' ימים יעלה גבי בן בבבר שבשה ג' ימים בלא מליחה ים שפך אם אחר ג' ימיבם דהם בהוכו ולכן בשים עוד שפך ים להקל מעשה ס"ם, בן נראה לבאורה, אך דברי הריב"ם ז"ל פיש מוכרחין, ויעיין בדברי הרמב"ד ז"ל בהלכות מקוואות פרק ב' הלכה כ' דמוכח מדבריו דאין לחוש מעצמו בעצין זה, יש"ש סימן. וגם אם הגבולים רק מעשה שפך אחרי יקפה לפי מה שכתב הב"ח ז"ל פיש דמספקא לן אם הדם מיזבם בהוכו הוי לזו לחוקמי על חזקה דמעיקרא דאכתי לא נזיבם הדם בהוכו, ועפ"י דהוי חזקה העשויה להתעות בבר הבריא הם"ם ז"ל דחזקה העשויה להתעות נ"כ חזקה מעליותא היא ואוזלין בתרה, [וכמ"ש בהכתי להוכיח כן אך בהכתי דלא חזקת הגוף רק חזקת היתר].

ואין לומר דים חזקה לאסוך דהים לא עפלא על ידי המליחה ומעמידין בבבר על חזקתו דלא עפלא הדם מחובר זה מזו כיון דהמליחה הוצת מפלת הדם ושיכר הספק אם מזיבם הדם בזה ים חזקה דאכתי לא מזיבם ומליחה הוצת יפלו הדם, וזה דומה למה שכתב הח"ו ז"ל דבספק איקר הוצץ לו הוי ספק בשחוטה ים חזקת היהר דשחוטה הוצת ואת מועל ואכ"כ כן ו"ש אמלי החמירו הגבולים ז"ל בפרט הדם שבשלו ומלחו. ומזה נראה דהגבולים ז"ל מעמם ואי אפשר דלמאר ג' ימים בודאי מזיבם הדם ס"ב מלן ספין ומלן דקיא לאסר אחרי דברי הגבולים ז"ל בכל הפרישם דברי קבלה:

**אך** לפי מה שכתבתי דהם התברים שקדם מלילו אין שוברים עליו ואיכא לאסר מה"ת ס"ב מעמהון של הגבולים ז"ל מהוך החומר שהחמירו וכיוצא דהכבש שלאחר ג' ימים מזיבם הדם הקלו עליו דאז ליכא לאסר מה"ת כיון דמזיבם ונקרם מלילו הו ליכא לאסר. ואע"ג שהרמבן"ם לשאר בם דם שנקרש מלילו הוחל ודאי כבבו בהבן"ם לשאר בם דם שנקרש מלילו הוחל ודאי לא אסרו אלא

מחשבי' וגם לא שייך בזה הוקל וכלשי כנגדו בהחמ"ל דהא הוי דם התבריס וגם לא שייך בזה להחמיר מחמת דהיתם שמא פלט קודם שנתבטל וכו' עליו לישאר טהרה בחזקת היתר דהי' קדוש בשעה שנפלט, ג"כ לפ שבשעה ללוי בעת מ"מ בעת הוא דם התבריס שבשלו דלא שייך מחשובי', ושם חזקה דמציקרא אלא הי' עליו לישאר מה"ת משולם דעמיד על החזקה שהי' קדוש בעת שנפלט וליכא בזה רק לישאר דרבנן משולם ולכן בשם יש להקל:

**היוצא** מכל מה שביארתי, דם שקרש לפ שהוא דם הנפש או ורקוי בכנגדו בהחמ"ל, ואפ הוא דם התבריס אינו רק לישאר דרבנן, ובדם שבשלו או שהקפיא בחמה היכא שעשה משעה לבבל או להקפות, בזה חייב גם על דם התבריס מה"ת, ואפ נתבטל מלגיו או שעשה בתיקון חכמים והוציון דלא נחשבי' להדם שנפלט, דהו כדם שקרש, דבדם הנפש אמור מה"ת ובדם התבריס אינו אפיל מדרבנן. ובזה יש לדון בהרבה מעניס בדיני מליחה, ויש בזה להחמיר ולהקל בכמה דבריס, לענין כל הקולות שמקילין בהחזושים משעשה דם שבשלו, ולדברי הוה רק בדם התבריס ולא בדם הנפש ובדם הלב. ובדין דם התבריס יש להקל בכמה דבריס היכא שעשה בתיקון חכמים. ובפשל לגיר היכא מליחה נהשב דגיר זה ליכא דהרי דהוקבע כלל בזה בודאי לא שייך להחמיר משעה לחשובי', לדרבה עשה בתיקון חכמים להפליט הגיר, אבל אם במיד מלח בכלי שלוש ממוקב הוי כמו דם הנעלה דאוריימא כיון שנלחו במיד שייך בזה לחשובי' לחשבי'. והמעיין היטב בכל מה שכתבתי יראה ברורה דבריס מחודשים בעניני מליחה:

בהוספתא דם שקרש חשב עליו לאוכלין מעמת טו"מ כמו התם מהני מחשבתו לעשות אוכל כן נ"ל הכא מהני מחשבתו, ולדברי נסתר כל דברי. אך לפי"ז אם הם"ם במלין דקלמר כיון דלקמר תבושי' לחשבי' לא מסתע רק משום דאסור על מטומה, לכן העיקר כמו שכתבתי. ולפי דבריהם למדנו דהא דאסור בדם שקרש הוא רק בשלגלו בעת שהוא קרוש אבל אם הי' קרוש מלגיו או נפלו ע"י חמה, אם לח"כ נעשה לגיל עובריס עליו מה"ת, אם אבלו כאילו לגיל דרק בעה קרישה פשוט, ואע"ג דקי"ל כר"פ וחייב גם בקרש מ"מ כ"מ לענין דם התבריס היכא דלא שייך לחשבי' כגון שקרש מלגיו כעבע הדם או שקרש מלגיו ע"י חמה וחזר ונעשה לגיל, כן נראה לפי מה שכתבתי בדברי. ועל פי כללים אלו יש לדון הרבה בדיני מליחה, ולא עת הקטן פה כל הפרטים רק לזכיר דבר אחד כמה דקי"ל דהמולח כלאי שלוש מטוקב נאסר כל הכבד גם למעלה מן הליר, אאר הדבר תמוה מעט הדבר למדם שברית כזו אבר יהי' כמו נבבה טולו בגיר, וגם העשם שכתבו דקשם חכמים הוא ממן לנו דקאמו כזה. אך לפי מה שכתבתי י"ל דהא הלא ודע דים מחלוקת בין הרחשונים אם המליחה מועלת להפליט כל הדם, ולפי מה שכתבתי נראה לומר דהמליחה בחמת לאו מועיל להפליט כל הדם רק שעשה "מלוח כל הדם ולא הוי רק דם שמלח בין שעשה בתיקון חכמים שעושה כל מה שיכול להפליט הדם, בזה מוכח דלא נחשבי' להדם וליכא דרבה דלאוריימא לגיר, אבל אם מולח בכלי שלוש ממוקב הוי כמו דם שמלחו דלאוריימא לגיר גם בדם חברים משום דלא נחשבי'. והמעיין היטב בכל מה שכתבתי יראה ברורה דברים מחודשים בעניני מליחה:

**אלי' ברוך קאמאי** ראב"ד ור"ם בעיר **מיר**.

# ברית מלה

## כלל א

מכאר אזהרת ושעם איסור אכילת דם, ובאיזה זמן ובאיזה מקום ובאיזה אדם נוהג איסורה, ובו ג' סעיפים:

### ברית מלה

[א] **תורה** צוה לנו משה ע"ה מורשה, והיתרנו בתוכה רמ"ח מצות עשה, ושס"ה מצות לא תעשה, ששיניתם יחד

### תקריב מלה

א) **מורשה**. פסוק הוא במצוה תורה, ועי' בש"ם בסנהדרין דף נ"ט ע"א דלית ליה פלוגתא בזה לעניין עכו"ם שבעתן כתורה שחיב מיתה לאד מ"ד משום גזל, דדרים תיכת מורשה מלשון ירושה, שהשוחט ירושה היו לנו, ועכו"ם שעסק בהורה ולמד תורה גזל ירושתנו, דכתיב תורה צוה לנו מצה מורשה, לנו צוה מורשה ולא לכם, ועכו"ם חייב מיתה על גזלה, כמפורש בסנהדרין דף נ"ו ע"א, אמר רב יחמן בר' יצחק מזהרהן זו היו מיתתן, וכ' הוסף וכ' יהודה ובוכלו תלמידיו דרב אמרי על שבע מצות בן נח נהרג, ולאד מ"ד הוא חייב מיתה משום בועל ארוסה חבירו, דדרים תיבת מורשה מלשון ארוסה, וכזה שהוא לומד התורה נקרא בועל ארוסת חבירו וחייב מיתה, ועי' בח"מ סימן תכ"ה ס"ק ז' בשבח דף ע"ה ע"ב בענין כגר שבא לפני הבי שיניילו על מנת שיהי' כהן גדול, שהקשה שם תיך ה' הלא יכשיר ללמוד אתו תורה קודם שיתגייר, דהרי עכו"ם שעסק בתורה חייב מיתה, ועי' שם מה שחירץ. ועי' בשו"ת רע"ק סי' מ"ח שהקשה עלו שמעלה ממנו דברי ההוס' ביבמות דף כ"ד ע"ב ד"ה לא כימי דוד. ועי' בספר שו"ת נעט טורק פרחה ברכה בחלקד שם לחרץ את דברי המהרש"ם בח"ו ובחב דוה היטת, לוץ יעלב על הדעת להשוה ללמוד עם עכו"ם שרולה להתגייר, הרי מבואר ביו"ד סי' רס"ח, ובכתיב"ם פרק י"ד מהלכות מאכולי גיהה הלכה ב' בגכרי שבא להתגייר דמודיעין אותו מקלת מלות קלות ומקלת מלות חמורות, ומקור דין זה הוא מיבמות דף מ"ו ע"ב, וליה לה מקרא, ומהוס' יבמות לין הכדב גגד מהמרש"ם ז"ל, ע"ש. ועי' בב"י ם משיב דבר ח"ב תשובה ע"ו מה שכתב עם דכתמת אפי' הוה שבבתב ליגמד בגכרי ממי לין מיסר, שהרי ד' לוה ביהושע לכתוב התורה בשבעים לשון בשביל אומ"ע, ומה שלתר שכתוב מניד דברי ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל לא עשה כן לכל גוי ומשפטים כל יודעום, טוחת שכתוב הוא, ר"ל דיוש הלומד ממקון הוהה בהיא ולדאת בהם, ע"ש מה שמבתר שם דברו בבירור כגון, וכן כתב בהיחת דבר בעיקרו י"ח ה', ע"ש, ועי' בשדי חמד בקונטרם הכללים חלק השבועי מערכת הכלף אות ק"ב שכתב שיפה העיר על הגמון פ"י הל' ע"ז ר' דיב בערל קימעל מער קיבוטים שהבאים בשם ס"ת שהל יעקב בלף נוהג לחתוים לחבור לעממו, וכתב שם שוד שבעיקר דין זה רלה בספר יפה כי להרב הגדול מוהרי"ף, ושוד בכמה מקומות, ונם העתיק דברי הראב בכמה מקומות, שעובר בכמה עשין, וכתב שם שהעם בדרך דרם, והמהרש"ל בחשובה חפא ותחמה בלי הרי לו הוץ, ולכן לישראל שהם נוי אחד וכגוף אחד, בשבעים נפש, ויען שם לישראל, ושוד ושוד, להם דוקא ס"ת רחוי, ולא לעכו"ם שהם נופים מוקים בפרדיס. ושוד שעם אחר, דבשוד שהיה בשבן אחד מלמדין לומד כל התורה כולה, ובלאחו מרחה אחו הוא שהות כל אה שיוד, והמלמדו מקיים מלות הבאת אחדה והבאת אחדה רק ליישראל נאמרה, ע"ש. ועי' בשו"ת יד אליעזר השובה ס"ו שאעיה בשם עיקרי הד"ע חלק ז"ד סי' כ"ו לוה ל"ש בשובה בין ישראל לעכו"ם דבר הוא בטבע שהישראל יכול לעמול חלקו ע"ש. ועי' בדברי השורי חבן שחירן את דברי התום' הניגה דף י"ג ע"ב ד"ה לון מוסרין, שהקשה למה לי קרא דמניד דברי ליעקב שהשור לו לישראל ללמד תורה לעכו"ם תיפך לו היה לו לעכו"ם.. ותירן דמשום לפני עיר של חיסיר לימד תורה לבן נח סי' שרי נמ"ל דאשהמר היא משום גזל אם ישראל למד עמו שברי מחל לו, אף שכל ישראל מותפין הן בתורה ואין מחד מהמותפים יכול למחול, שהוי כהא גבי ליעוד התורם דלאו מידי חברו לחבדו ושפיר דמי, לבן לריך קרא למניד דברי ליעקב לומד שבלעדי חיסרת ד"ע נפלא יש ב"מ חיסיר לישראל הלומד אתו משום מניד דברי ליעקב, ע"ש. ועי' בש"ת יד אליעזר השיבה ס"ו פלפול גדול אודות ללמד תורה עם עכו"ם. ועי' בשדי חמד מלת השבועי מערכת הכללם ס' ק"ב בלפול תחוך ועיוף בדין זה, ע"ש. ועי' בש"ת יהוחל יעלה בסוף השובה ד'. ועי' בספר נעט טורק על העורי לבן הל"ל, ותכת שם שכל דברי תמיהים הנה בעיון זה, כיון דלתברי לי ישראל לוין מקפידין מ"ש בשלה נעמדי חיסרת דגל מבל"ע, ע"ש. **ולפי** עכ"ל יש עוד ג"מ גדולה בין בני תגלי ד"ע, דהנה תיבת בסנהדרין דף ו"ז ע"ב, תנו רבנן, חיס, מה תלמוד לומר חיס חיס, לרבות את העכו"ם שמוהרין על עריות ישראל, ואפיך שם הגמרת והא מיהמא שקלא, מיהמא שקלא, לגמרי, זה גילוי עריות, ומשמי הגמרת, הלם, ר"ל, הלי לגמרי הוא מחכתב בעכו"ם על עריות דידהו, והכל, ר"ל, בחיס חיס הוא מחכתב בעכו"ם על עריות דידן, דקתני סיפא בת על עריות ישראל דינן בדיני ישראל, לגמרי הלכתא למר כ' ויתן לת כ"כתב בלת בשבה שהמוסרם, ר"ל ישראלים, דלידהו לית לה מיהה בעבדה המוסרם בלת בשבועה בעל דוקא, דלעניהו בעבדה המ זוסרם לה בשם היה דמיהב קטלה דידהו, ובהיא דינן מהבי מריבוי חיס חיס ודינן בסקילה, וכן הדין לענין חבת חיס שכוסחה לחוסה ולת בשבלה, דלידהו בת"ח בזלת לית לה חיוב מיהה כלל, דהוקת בשולת בעל ים להן דכתיב בתיאיכך והיה בשולת בעל ולת כתיב והיה בת"ח, אלמא דכוותא דכתיב בזה הוא לומר, הבך מת משום בעילת בל בתל ולת משום הקדושין והשלוחין של החיסה אלו, ובדיעד דינן חיב מיהה על תנן בכל שחיי ת"ח כמיסרים בכתובות דף מ"ח ע"ב דדרשינן בתולה ולת בשולה, מתולסה ולת בשיחה, ופירך שם הגמרת, מאי שנולה בלישנא בבולה משום שבעת ובשולה, הלא מהבולה ולת בשולה בפקת, אלת שבעבשה לחוסה ולת בשולה עדיין, ומשעשה קרא מסקנלית ושפיר דמיך ת"ח ממש, אבל אם בת על ת"ח בעל ולת בת על ת"ח ישראל שבשלה, בדיעד דינהו לו דינין לו ושבת בסיף בלילו בת על ת"ח בשולת עכו"ם תבהו, דהכי מוקי לה התם בגמרת רב ששת בר יתקב הכהניתת, דקתני התם בת על בעבה מוסרם דינן בסקילה, בת על ת"ח דינן בחנק, ומקי שם הגמרת דמאי ת"ח דקתני כגון שבשבה בחוסה ולת בשולה, אבל אם בת על אם ישראל תחב שבשלה, בדיעד דינהו לו, ומשום הכי קאמר ר' יוחנן התם לת בלבה אלת בשבועה בעבדה המוסרם ישראל, ולת חזיב ת"ח, ע"ש. וכן פסק הרמב"ם בפרק ט' מהלכות מלכים סלכה ז'. וכן הוא לחוסך לגבי ישראל, אע"ג דגבי עכו"ם אין לסם קדושין ולת אין ניחוי שהגון בהן, דמשום הכי אשוו לחבית את הגע במקומה בניחוי דף כ"ג ע"ב במשבה שם, וכדפירש"י שם ד"ה לאו בת שהיתה לת, דאין להם קדושין ואין ניחוי מהגון בהם. ובמדרי דלעפחו לת חי לו מלי למיעבד בלימותא לאחריני, ע"ש. וכן הוא בקדושין דף מ"ח ע"ב בפירש"י

תחי מ"ד אם תורה יהושב היא לנו או תחושב היא לנו. ועי' בש"ם בסנהדרין עיון יעקב על עין יעקב שכתב ב"מ בין הני תרי מ"ד, היינו דלמ"ד דהמוב מיתה היא משום גזל תו אם ישראל הוא הורגו הוא למחול חלקן למחול הרשות בידו, ומ"ל"ב לע"ד דהחיוב מיתה הוא משום תרוסת תכרו תו אין ישראל יכול למחול חלקן ע"ש. ועי' בדברי השורי חבן שחירן את דברי התום' הניגה דף י"ג ע"ב ד"ה לון מוסרין, שהקשה למה לי קרא דמניד דברי ליעקב שהשור לו לישראל ללמד תורה לעכו"ם תיפך לו היה לו לעכו"ם.. ותירן דמשום לפני עיר של חיסיר לימד תורה לבן נח סי' שרי נמ"ל דאשהמר היא משום גזל אם ישראל למד עמו שברי מחל לו, אף שכל ישראל מותפין הן בתורה ואין מחד מהמותפים יכול למחול, שהוי כהא גבי ליעוד התורם דלאו מידי חברו לחבדו ושפיר דמי, לבן לריך קרא למניד דברי ליעקב לומד שבלעדי חיסרת ד"ע נפלא יש ב"מ חיסיר לישראל הלומד אתו משום מניד דברי ליעקב, ע"ש. ועי' בש"ת יד אליעזר השיבה ס"ו פלפול גדול אודות ללמד תורה עם עכו"ם. ועי' בשדי חמד מלת השבועי מערכת הכלף ס' ק"ב בלפול תחוך ועיוף בדין זה, ע"ש. ועי' בש"ת יהוחל יעלה בסוף השובה ד'. ועי' בספר נעט טורק על העורי לבן הל"ל, ותכת שם שכל דברי תמיהים הנה בעיון זה, כיון דלתברי לי ישראל לוין מקפידין מ"ש בשלה נעמדי חיסרת דגל מבל"ע, ע"ש. **ולפי** עכ"ל יש עוד ג"מ גדולה בין בני תגלי ד"ע, דהנה תיבת בסנהדרין דף ו"ז ע"ב, תנו רבנן, חיס, מה תלמוד לומר חיס חיס, לרבות את העכו"ם שמוהרין על עריות ישראל, ואפיך שם הגמרת והא מיהמא שקלא, מיהמא שקלא, לגמרי, זה גילוי עריות, ומשמי הגמרת, הלם, ר"ל, הלי לגמרי הוא מחכתב בעכו"ם על עריות דידהו, והכל, ר"ל, בחיס חיס הוא מחכתב בעכו"ם על עריות דידן, דקתני סיפא בת על עריות ישראל דינן בדיני ישראל, לגמרי הלכתא למר כ' ויתן לת כ"כתב בלת בשבה שהמוסרם, ר"ל ישראלים, דלידהו לית לה מיהה בעבדה המוסרם בלת בשבועה בעל דוקא, דלעניהו בעבדה המ זוסרם לה בשם היה דמיהב קטלה דידהו, ובהיא דינן מהבי מריבוי חיס חיס ודינן בסקילה, וכן הדין לענין חבת חיס שכוסחה לחוסה ולת בשולה, דלידהו בת"ח בזלת לית לה חיוב מיהה כלל, דהוקת בשולת בעל ים להן דכתיב בתיאיכך והיה בשולת בעל ולת כתיב והיה בת"ח, אלמא דכוותא דכתיב בזה הוא לומר, הבך מת משום בעילת בל בתל ולת משום הקדושין והשלוחין של החיסה אלו, ובדיעד דינן חיב מיהה על תנן בכל שחיי ת"ח כמיסרים בכתובות דף מ"ח ע"ב דדרשינן בתולה ולת בשולה, מתולסה ולת בשיחה, ופירך שם הגמרת, מאי שנולה בלישנא בבולה משום שבעת ובשולה, הלא מהבולה ולת בשולה בפקת, אלת שבעבשה לחוסה ולת בשולה עדיין, ומשעשה קרא מסקנלית ושפיר דמיך ת"ח ממש, אבל אם בת על אם ישראל תחב שבשלה, בדיעד דינהו לו דינין לו ושבת בסיף בלילו בת על ת"ח בשולת עכו"ם תבהו, דהכי מוקי לה התם בגמרת רב ששת בר יתקב הכהניתת, דקתני התם בת על בעבה מוסרם דינן בסקילה, בת על ת"ח דינן בחנק, ומקי שם הגמרת דמאי ת"ח דקתני כגון שבשבה בחוסה ולת בשולה, אבל אם בת על אם ישראל תחב שבשלה, בדיעד דינהו לו, ומשום הכי קאמר ר' יוחנן התם לת בלבה אלת בשבועה בעבדה המוסרם ישראל, ולת חזיב ת"ח, ע"ש. וכן פסק הרמב"ם בפרק ט' מהלכות מלכים סלכה ז'. וכן הוא לחוסך לגבי ישראל, אע"ג דגבי עכו"ם אין לסם קדושין ולת אין ניחוי שהגון בהן, דמשום הכי אשוו לחבית את הגע במקומה בניחוי דף כ"ג ע"ב במשבה שם, וכדפירש"י שם ד"ה לאו בת שהיתה לת, דאין להם קדושין ואין ניחוי מהגון בהם. ובמדרי דלעפחו לת חי לו מלי למיעבד בלימותא לאחריני, ע"ש. וכן הוא בקדושין דף מ"ח ע"ב

בפירש"י

## תקריב מלח

בפיהם"י סם ד"ה לפי שהיו ומשיאי לכון קמץ, וכן הוא בירושלמי ניטין פרק שני הלכה ו' תוא בשוא, ושכחל הבא על לשחט שקדשה לו כלום היא, ואינו חייב עליה רק משום כשו"ע ונזר עני' בית דין לשחטן פעל שלחוה ואינו אלא שבעלה לו נאסה, ויכחל הבא על אמתו ואלא אינו חייב רק משום כשו"ע, אבל בעולת בעל יש להן כלום היא ומותרת לבעלה ואינה מזנה התחיו, ואסורה ליכחל מדאורייתא, כשהיא מיוחדת לבעלה ואינה מזנה התחיו, ואסורה ליכחל מדאורייתא, ועיין בהגהות לפרי ניניון דף כ"ג ע"ב ד"ה פירש"י, וכמהרש"ל שם. ומלת דעבו"ם שפת על אחרת ישראל שנכנסה לחופה ולא נבעלה עמי בדינה דינן, ואם בא על אחרת בחנק. ע"כ ופי זה ני"ט גדולה יש בין מי שבי מ"ד, ואיני, דפ"כ מוכרחין אנו לומר דלע"ד דברים מורשה לפון אחרת שכשהיתה אחרת היא לע"ו, כיוצא לפי שהיתה לפי בדינה דינן ולא בעבלה עמי בדינה דינן דיינינן לה כאחרת. ע"כ ופי זה ני"ט גדולה יש בין מי שבי מ"ד, ואיני, דפ"כ מוכרחין אנו לומר דלע"ד דברים מורשה לפון אחרת שכשהיתה אחרת היא לע"ו, כיוצא לפי שהיתה לפי בדינה דינן דיינינן לה כאחרת, אלא כיוצא לומר לה כאחרת, דהכי הכתוב אחרת מקומות דהשתא מעבלה לחנם, ועיין קדושין דף ל' ע"ב מאחר מאקים על הספיק ראיה חיים עם הלחם כו'. ועיין בע"מ יבמות דף ס"ג ע"ב מאחר רבא בח ואלא כמה שיבא לפה שיבא לפה טובה כו'. ועיין בפרישה ובחידושי הגרעק"א על הטור ח' על הספוק וכו' יעכורו לחם לפניהם פרשה ל' תוא

## תקריב מלח

לעכו"ם שעוסק בתורה מחשב ככה על תרומת ישראל, חייב מקילה כדינא דידן, ואם לעכו"ם שעוסק בתורה מחשב כה"ג על ישראל שלא נעבלה חייב חק כדינא דידן. שלא דבעלי המדרש מתלקח זה כשנתן אחד בעבעלי התלמוד, ועיין בילקוט ברכה התקנ"ב. שאל לפי האמת כפי מה שכתב הרמב"ם ופסק כן להלכה בפרק י' מהלכות מלכים הלכה ט', דעכו"ם שעוסק בתורה אפילו בלאו אחד בלבד, שלא נצטוו עליו אלא שבע מצות שנאמרו לבני נח ומודיעים אותו שהוא חייב מיתה, ולקרוא אסמכתא בעלמא הוא, מ"כ לן שום ס"ג בזה כלל. ועיין בלחם משנה שם שכתב הטעם משום דליכא מידעם לישראל כדי ועכו"ם אסור. ועיין תוס' סנהדרין דף נ"ט ע"א ד"ה דלימא מידעם דתינח קושיא זאת דהוקשה לעיין אסור תמריון ליכא מידעם, אבל לענין דבר מליה לא תמרינן הכי. ועיין היטב דף נ"ט ע"א ד"ה אחד עכו"ם ואחד ישראל, ודעת הרמב"ם הוא להיפך השברית, דמ"ש הוא לענין דבר מליה, ולכן פ"ל להרמב"ם דהחיות מיבה הוא רק מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא הוא. ועיין בספר מעט מורק פ' ברכה שמחה על זה, אך שיך לומר שהעכו"ם יהיה מותר ללמוד תורה משום הפי עשם דמי תוכח מידי, והא שעיקר הלאוי הוא להם על זה הוא רק משום גזל או משום עגרה שלוסקה, הכי לישראל נ"ב לא הותרו בני נח, רק למיד התורה הותרה להם אלא שבזה יהיהם שלהם, אז תרומה שלהם, אבל אין יתברו עכו"ם גם שהיא תיהם תרומה שלהם ולא יהיהם שלהם היא, הגע עצמך, הבי נאמר שהיל ישראל דשלו ושלוש בכסף וחבב שלו שיעוש ותפף בשיהר, יהיה שכרי נ"ב מותר בכספו ויהבנו של ישראל מעשם דמי תוכח מידי, אלא מהאורייתא שבעשם אין זה לא גזל ולא עגרה שלוסקה, רק שם זה יקרא על התיסור הלזה, עכ"ל. והכריו מבוקים ובריהים למיך יעשם. ועיין בתשבת רביו יעב"ץ על הס"ם שהקשה שם, למ"ד דבעכו"ם חייב מיתה משום גזל, הא קיי"ל דאין גזל אלא בדבר שיוכל לעשות מיד בעליו דחשבי מידי, והא לן דמי לה מה שהם מה יהיו חכמים אם העכו"ם עוסק בתורה כלום נקח ממנו מהומה, ויעיין דעכו"ם שעוסק בתורה, היינו טומתו ר"ל שיושב ודורס חדושים ומפרש סתומות, ומיד שהיה רמוי לישראל להדם קדם הוא ויוכה בו, ושיהו דאין כעין גזל ממש, עכ"ל. ולפי שע"ב אין תרוצו עולה יפה, דבתשת הלא קשה לך יכול הכעכו"ם להקדיש עלמו ולגזל לאיזה דבר חדוש מבני ישראל מה שהיה לו לישראל להדם ולפרס, הלא יהוש מתמרם ש"ל בירושלמי ובמדרש, בהפירוש דל' אלעזר על ר' שמון אמר הכי, ר' דבריהם שהם תשמישי של שלום וכולם הם תכדו ים להם תליסין כו', אבל ח"ת אמת מי מביא לנו תמוחים, מי מביא לנו תליסין, ומקום אחר אמרו, לכל יש תמורה חון מנ"ח אמת, ונתמת הלא קישיי נפלאה היא, שנאמרם ש"ל שיהר למתרם ש"ל בקדושין דף ע"ב ע"א לריך שפער מן השוק עד שיברא לריך אחר מתוך שאחר וזרה שהשם וכו' השם (קהלת ג) עד שלא שקעה אחבו של עלי יהיה אחבו של שמואל הרמתי, ושוה אחר ר' יוחנן ביומא דף ל"ח ע"ב, ועיין בשבל התורים על התורה ים פרשה חיי שרה. ומלאה לתרץ דתמרתם ש"ל בקדושין ים שלו אמת ויוב, דשלריך שפער מן השוק עוד אחר מהתיו כמותו, ויוכל להיות שהשני יהיה עוד יותר גדול מן הראשון, כלומר הוא בחמת שהשמואל היה גדול מעלי, לך דבדרי ר' אלעזר משוטע טוב לחרש, דהלא לריך לנקדק בדבריו למה זה שהם בלשון ליומר ש"ח שאת מי מביא לנו תמורתו, מי מביא לנו תליסין בשם הריטר אלא הי' לו ליומר ש"ח שאת אין לנו תמורה ואין לו תליסין, כלומר אחר אלל הד' דבריס ושוה שם תבדו ים ואין לו תליסין יש להם תמורה. לך כוונו הוא בזה לך והבה ידוע מה שהתנו לו המקבלים על הסשוק שלמורה התורה ולא תחשב לבזבוז אלקי כורת את הבריה הזאת ואת התלה הזאת כי את שהר יצנו פה ואת שהר אחר ניצנו פה כו', וכתבו המפרשים שכוונת הכתוב לומר שכל נשמות החדש עלי אבל אלילה מעת התולה הבריאה עד עת קן היטיון, כולם נבראו ואוכנו בתהילה הבריאה, ואמה מיט וקיימים שם בגנזי מרומים כאותר הקבלת נוף, כמאמרם ש"ל בע"ז דף ה' ע"ב אמר ר' יוסי אין לך אדם מישראל שלא עמד על שיבול של הפשטים שבנוף, ושיבול"א שם אחד יש ושמו נוף, ומבראשית עלינו כל הפשטים המתוודעים להולד ומתוסים שם, וכן פירש"י בנדה דף י"ג ע"ב ד"ה שבנוף ופירש אחר, כי נוף שם מקום שמיותר להפשטות שהתינוק לריהם מלד בהפוסים בטוח"ו, וכן הוא בפשטים דף ס"ב ע"ב, ודף ס"ג ע"ב, וגם אחרי מות האדם ישאלו שם הפשטים

לאחרה

## תקריב מלח

לאהבה שהאהבה מחזקת והוא מחפש אחרי והאהבה מוצלחת היא נקודתית מלילה אחת אחת מה שאהב, כח שלמה לומר שהאהובה היא שוד במעלה יותר חשובה מהלילה, שבאהבה יתכן להיות לפעמים שיבוקש ומי ומיום מירון ועידני ולא ימלא מה שאהב, לבל התאהבה היא מחלה כשמעמן מחוה במקום ידוע רק שחוא נגוי לכל ושוא נראה בעליל לאחרן, לך אם יחפר ויבקש ימלא בלא ספק, כן היא התורה אם לך יינע עמו ויבקשהו בעת ימלאהו כיוצא"ב ז"ל ינעשר ומלאתי תמרון, ינעתי ולא מלאתי לא תאחרון. ממלא שלבל אחד ואחד מישראל ניתן לו חלק אחד מהתורה המגיע לו לפי ערך נשמתו ושלו מוטל בימי חייו לעבוד עבודתו עבודה תמה בעמל ויגיעה רבה בחלקו זה, עד אשר יש לדעת ולהבין למען אחדותו אשר אחד ואחדים בחלקו כל הפסוקים והמשים וכל הסודות והדרשות והחידושים הנכללים בחלקו חלק התורה השייך לו, וזה נקרא שלמות הנפש אשר המוב על כל בר ישראל להשיג תלילתו ולהחזיר נשמתו בשלמות כמו שקבלה. ובאמת זהו כוונת מלאמנו ז"ל בע"ז דף ה' ע"ב, תמי דבי חזקיה לשלם ישים אדם עצמו על דברי תורה כסור שעל וכחזיר למשא, וכן מפורש בתמי דבי חזקיה שים לבל אחד ואחד מת"ח תלמידים בתורתו, ולבל אחד מזמנו לו חלקו, וזה לשון התמי דבי חזקיה זועא בפרקא ק', לשלם יהי' אדם כסור לעול וכחמור למשא, כו', ע"ש. ובתמי דבי חזקיה פרק ב' לימא בשיטי לשן קלת, אחדי שים אדם עצמו כסור לעול וכחמור למשא, וכי בתמי דבי חזקיה בטחתו יכשה שנרים שם בשנין אחר. ונראה פיהם בתמיה שים אדם עצמו, ר"ל שיחשב האדם בלבו שלעצמו הרי היא כתורה כמו שלא מהאלה עניין, ובשיחשבה יוליא ח"ש ממנה ברכת שוא, כי חלקו התורה של כל אחד ואחד לא תפשר להמציא אחרת חלק בישראל רבה, ולא מלינו מעולה תולדותיהם היינו של החסידון וכל הפלגיהם דחלוייתה המעולהין לחלקן, וזהו כוונת הכתוב פרי צדיק עץ חיים, ולון עץ חיים חלק התורה שנאמר עץ חיים היא למחזיקים בה, וכן אמרו חז"ל תולדותיהם של צדיקים תורה ומעשים טובים. ועיין בקרא התובן שם בהקדמתו שכתב דענין קבלת התורה הוא בזה, דהקב"ה נתן לנו תורת אמת ונתן לנו רשות לדרוש לתורה, וכפי שלנו כדרכון תורה למשה כן נקבעת הלכה למעשה למעלה, ולך זאת היא כל יקרת התורה ולך זאת היתה תכלית כל עיקר ברילותו מבני כתות הפסים הממרי ומהפפי למען יחזר בבורי תלינו ללחום את מלחמת ה' וחב"ש וגו' כל חפלי תורתינו תחמיידים, ובזה יכה לחיות למעלה רחם בעולם שלמה, וזהו כוונת הכתוב ותחזיבו אחרים שהם בעבורנו שהלחם המתגבר ומתחזק עלינו להלך עד מרולת תחות קנף החמרי והבשרי, הוא מדמה להשתם שהם הוא בעבורה שמה תמיד להלך תמיד בלא מ"ש, ועל זה בדרכי ה' בימי טוטיו ועלה מעלה מעלה עד שכן כ' כאן שבעשים שהה בשלמות עפרו העיקרה, בכל זה יתפלל תמיד גם על זקנה ושיבה, למען יהיה נשמרה דעת ה' לכל בני דורו, להשפיע מרלתנו וחכמתו לכל בני גילו שהוא יהיה יודעין את ה', ואברהם הגיעו היה גדול מחבור, כי חיוך הבלים רק אח עלמו ועלה מעלה לכל כל דורו שהשפו בשקף מים רבים, ואברהם הגיעו לו שגיע למעלה חנך להיות מלוך, לבל הוא הגיה כל קנין ארץ בזכרי שהם כתוחזה כיחידה, וקיי סירחה התעיניות ועשה מלחמי הימים שיהי' נם לחני חתרן, כאשר למד לעבוד זקן ויהו מלחמי שהשיעך בד' שלחי הימים והתרן, ע' שם רש"י על התורה, לימד דעת לח שעם וקרא בשם ד' עד שנעשו לח בכל העולם, עד כאן דברי הקדושים. וזהו ג"כ כוונת משיח לדקה בהשפלה לד' שלהיו לאחור, וגם עד זקנה ושיבה אלהים לח מלחמי גדולה ולחזק על מלה, ולילך המיד עד סוף הדרך הזקן והכסיל, כמאמר החכם מכל אדם, לך מעבד לאים בסיל, ר"ל על אחרם היה המיד שהיא נקרא מלך זקן וכסיל, וזהו מלחמה ובהתגברות עד סיפר הרע שהיא נקרא מלך זקן וכסיל, וזהו מלחמה נדולה ונוראה רבה אשר אין למעלה ממנה, ובס בעולם הנלחמי שלום החמת, הנדיקים נעשים חפצים ממלחמה היקר ובס יותר משהם כעוזה מכל יבינחם בעזה"ו, כמאמר חיוב ובס יותר יבינו כח, ר"ל הנדיקים בסיה יבינו כח בעזה"ו ממלחמת היקר, לבל בס יותר יבינו משהם שלחה ושלה כמאמרם ז"ל בל ר' בון בינע ובסבו בס"ה שהם מה שלא הניע לעלמי ותיק למקה שהם. ובן מיעו במדרש, כד דמך ומח ספדו דר' חיים ב"ר חלפי דרסו עליו חידי ירד לעם לדרשה בנעים ולקוח מן השוק, הקב"ה יש מעשיו של ר' חיים ב"ר חלפי ושלקו מן השוק, עכ"ל בקיצור. ר"ל מחמר שהנשי שלמוחו בזחן מיעטו, או היה שכח שהחלקותו מחה העולם, כי הענה הכלית היה הבלית החפעלה ובטלה, ואז הנדיק פוטו עוד לבוש החמרי שלו, ומחלבש בארח לבוש קדם לשוב להתדבק החלק לל הכלל, וכמו שכתב בעל כלי הקטרת בדרוש ע"ו שזהו כוונת הכתוב, ומכה בן מלה ושברים שהם בחזהו, לל כתחה עיו ולל הם ליחו, ר"ל, הע"פ שלל כתחה עיו ולל הם ליחו והיה בטבע הטבעיות לחזות עוד זמן רב מלד טבעיות הבריחה, מ"מ בחלקם מבה מן העולם מחמר שהנשי בחלקותו ולמחותו הניע קלי וסופו לחיות נשפר מן העולם, לך על נדיקים החסידים המשניים תבלית הבלמחם בעוד החם לעיניים ובעיב לפי דעתי חוב מוטל עליהם לספר ביחס רוחם ומפסם, ולבלי בחזן לפניו יח"ם שיתריך יחיותם ובהחיותם עוד בעולם הזה, בכדי שיוכלו להורות לח הטם הדרך ילכו בה, ולהרבות דעת ותורה ה' לטם בני ישראל להלמיים גם מחבריהם מחיים עמם, לקיים ולהבות לדעך כמוך כתוב לחיות בספר בעני חיים שיהיה על ספר החלים על הפסוק, ונם עד זקנה ושיבה אלהים לח מעזבני, עד תגיד זרועך לדור, לכל יבח נבורתך (התלים ע"א י"ח), בהבית בם בשם הנחון ח"ם, וז"ל שם, שנם החזה אשר הוא בלם כבר בלים לח עלמו בחזהר, כי לוך בדרכי ה' בימי טוטיו ועלה מעלה מעלה עד שכן כ' כאן שבעשים שהה בשלמות עפרו העיקרה, בכל זה יתפלל תמיד נם על זקנה ושיבה, למען יהיה נשמרה דעת ה' לכל בני דורו, להשפיע מרלתנו וחכמתו לכל בני גילו שהוא יהיה יודעין את ה', ואברהם הגיעו היה גדול מחבור, כי חיוך הבלים רק אח עלמו ועלה מעלה לכל כל דורו שהשפו בשקף מים רבים, ואברהם הגיעו לו שגיע למעלה חנך להיות מלוך, לבל הוא הגיה כל קנין ארץ בזכרי שהם כתוחזה כיחידה, וקיי סירחה התעיניות ועשה מלחמי הימים שיהי' נם לחני חתרן, כאשר למד לעבוד זקן ויהו מלחמי שהשיעך בד' שלחי הימים והתרן, ע' שם רש"י על התורה, לימד דעת לח שעם וקרא בשם ד' עד שנעשו לח בכל העולם, עד כאן דברי הקדושים. וזהו ג"כ כוונת משיח לדקה בהשפלה לד' שלהיו לאחור, וגם עד זקנה ושיבה אלהים לח מעזבני, ר"ל בחחי חייתי לחדי ובחחת חזקתו, ר"ל בחחי חייתי לחדי ובחחת חזקתו בן מעזבני

תקריב מלח

ונמכירות רב פעור סי' רך בשים, וזהו ממרו נער הייתי גם זקנתי, ר"ל לף בעוד הייתי נער ועתה ניתים ושים נפשנו בכף ימי ושנותי של שבעים שנה, כי בשים המעשות הנעשי הבליתי והשלמתי מה שהי' לי לחשוב בשבעים שנה. וזהו ממרו כאן, לף כי בעד השנה הבליתי והשלמתי אין לי לנקש על תריסף ימים ושנים, מ"מ מבקש תוכי בקשה זאת מלפניך שתעשה זאת עמדי חסד ותמחה ומל תעזבני עד יקנה ושיבה, עד לעיד זרועך לדור, ר"ל כוונתי בבקשה זאת בכדי שאוכל לפרסם לכל אשר יבא בעולם את גבורתיך וגדולתך, וזהו ג"כ כוונתו בממרו כי, ומתך לעת מצוא זו מיתה, בגרמת ד' ה' ע"ה. ויש לדייקם אשר מיום משיעים תשרת הבלעת בבליהם רק נזמן רב בהשלמת שנותיהם הקלוטים להם. ויש לדייקם שתשמשים קודם שמגיה מלך מיד סיבה מהסיבות הרבות שתוכנות לזה, או מלך סיבה אלוהיות, או מלך סיבה אלוהיות, ממילא נמכתיבך קודם שהגישו למערת הבלעתם ובמלך עוד מלכם חלק הזהוב שלהם בלי קץ הבלעת ובשלך עוד שפון ושנון בחוכם על הנסתרות והחידושים שהי' להם לחדש ולגלות, ולהיותם לאור על פני הבל תרלף אם הי' עוד בחיים חיותם, וזהו לאבדם שתיהם תוצרת, כי אין לשום אדם לחדש ולגלות את כל החידושים והפלפולים הנסתרים והעמומים בחלק חכמי אחר הי' עליו מוטל לגלות, כי לכל אדם ניתן רשות רק להדש ולגלות בחלקו עד הגבולות. וזהו סוכת ד' לנעלה בהסכמה, ואמר כולם אם אחבו לב להם תליסין. ר"ל אותו דבר עצמו שאחבתי, שזהו בתיליות שתעלה אותו הדבר נוסף שאחבתי, אם בעל אחבתם נוסף יעלה אותה, או אחם אחר ישלמהו, אבל פ"א שמת ר"ל קודם זמנו, כי בהסתלקותו נמנעו ונעצרו לו נקדת בלשון מיוחד שהוא מת, רק בלשון נפטר ונעבר מן העולם, כי בשבילתן אחד לזולתו אחד, ובאחר מת קודם שהגיע להשלים עלמות שנתו נקרא מת, כי חלק התורה שהי' לו לאחד ולגלות בעולם, החלק ההוא מת ונאבד מן העולם. וזהו כוונתו באמרו מי יתיא לנו ממורדנו דוקא, מי מביא לנו תלימות דוקא, ר"ל חלקו מה שהי' לו לאחד ולגלות חידושי ודעי התורה שלפנים בחלק ההוא שלו מי יעלה אותם עוד, וזהו לאבדם שאינה אותה לעולם, אבל לתיק כמותו באמת נוכרח להולד, כמ"שמרמז ר"ל בקדושין, ויוכל לחיות עוד גדול ויותר ממנו. ולפי דבריהו חלה

יסלק קושית התוס' בתשובות דף ק"נ ע"ב ד"ה מיומן, ע"ש:

**ויכולם** כ"ב קושית בעל המדרש שמשל שהקשה לך יכול התנא לומר שכל ישראל יש להם חלק לעולם הבא בלא שום מצות בדבר, דמשמע אחר לתיק זה, רשע, והיכן לחיות בזמן, וכי משא פנים יש לפניו וכו' לתיק כרשע מלילה, וגם בעל השקדה כבר עמד על מדוכה זו, ועוד יותר שנדברים כאילו יתמהך הכתובות רב להתוס מלעטוד עבודות ד' במצות שום עבוד לתיום מאחר שאף בלא עמל ויגיעה רבה כ"כ מובטח לו שהוא בן עוה"ב, ר"ל מה לו ליגע עמנו במאם, ועוד הלא סוף הכתוב ממבית רמי' לדבריו הוא הפך לדבריו, שהכתוב אומר ומעך כולם לתיקים, אז לעולם יירבו תרף, עכ"ל. ועי' שם מה שתירץ, אבל לפי דבריהו הלה, אין מקום לקושיתו כלל, דהלך גם ומדקדק היטב בדברי התנא בתמרו ים להם חלק לעולם הבא, כלם לפי תק הדקדוק ואות פשטן של הי' לומר ים להם חלק בעה"ב. לף כוונת התנא הוא כתאר דבריו ובתרו לעיל, כל ישראל יש להם חלק, ר"ל כל אחד מישראל יש לו חלק התורה האמור בו בעת עמדו בברית הר חורב, ואותו חלק יכול להשלח ועוה"ב אם לף יעשוק בו ויעסוק עמנו בגיעה רבה ובשקידה עצומה לנסת תמיד בביב חלקו בתורה ויחזר כבבר חלניו לגלות ולחדש בעולם כל האפשרות והחידושים העמומים בחלקו וישיב הבלעתו ויגיע עד קץ גבולו, או החלק ההוא בעצמו יבוטל על ממעטה וחל הגחלה, נחלת העוה"ב, אבל אם יהי' לף עליו עלל לשלומו, ומת הרמה מתרדמת זמנן מחתם יחול עליו לחיות חולם חלום כל ימי חלק הקדושים בו במספר שבעים שנה ולא יעבוד עבודתו בהתמונות בחלקו חלק התורה הקדושה וחלקו יבחר מעל, וכל החידושים והסודות האפשרות בו יבחר לפון ופתום בתוכו, לום כזה בעת לף לו חלק בתורה ומחלה בעוה"ב. **היוצא** לנו מכל דבריהו הלה, שאין שום אדם יכול לגיע לפי' כמלא נימה בחלק האחר לחבירו, ולף בדעותו לגלות ולחדש בחלקו חלניו שום דבר חידוש, והרשות ניתן לכל אדם לף בחלקו לגלות ולחדש חיזה דבר כפי כח השגתו וגודל שכלו

## ברית מלה

יחד חמה ג) הרי"ג, ובתוכם הזהירנו מצות לא העשה ג) אחת מפורשת בה כמה פעמים

### תקריב מלה

מלה בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה, וכו' כומתם כזה שיקבלו שכר בעד התעסקות שלהם והחזקתם למומה טיבולמלים, ולזה הי' המתה להם שכומהם היתה רבי' בתחת בשביל ישראל כדיוק' יכולין ללמוד תורה, דזין הי' שיעלו שכרן, אבל הקב"ה הרוצה לצבד תמיד יכולין להם שיעזים בשעלם כל מה שבשיתים שכל לעזוך עלמתם עשיתם, וכזה יכולין קונים הבטל זהב שבת, עכ"ל ע"ש. ולפי דעתי הקטנה כבוד בעל ההזב שבת ובעל הפרדם על מקומו יזה בשלום, לפ הקושי' ולפ התירוץ מתקבלים על הלב ולפי רוח הבריות טוב מסם, דאלך יכולים לומר דעיקר שלות הקב"ה הי' להתומות רק על התעסקות והחזקת לומדי תורה ולזה לם נמדו הם עלמם, הרי מסקנת הגמרא פ' קום שהקב"ה אמר להם אחר כל הטובות הזה, מי בכם ירוי יחת, ולפי זאת לפ שלהם הוצה שנאמר ותלת הבורה אחר שם משם, משמע מדבריו שכוונ שלהם היו רק על הלימוד ממש ולא על החזקת לומדי תורה, ולפ המכוון יפי' הדבקה מיוחדל לומם יודעים לומר בעומת דבר מרעה אחי' כבי ים להם שכר טוב לשולם הבא, אין אני מבין לפיהו הלא עם בני ישראל אחי' עם התלים שלהם, לפ אם אינם מקיימים ללמוד ולהגות בה תמיד, אבל עכ"פ מקיימים אותה כל מה שבכוחו בה וטומיים ומתפללים בכל יום, ולדעת ר"ש בן יוחאי אפי' לא קבל רק פסוק לפסוק אחד של ק"ש יפה, ולא הלימוד הוא העיקר אלא המעשה, כמאמר אחת שלא יחרוג ים להם הלק לעוה"ב, אלונו זה אבר ועמך כולם בדיקים וסם לריק מזמת רק על בעל מעשה רב, ולפ פוסעי ישראל הלא מלינים אנה במלות כרעון כדרכם תז"ל בפלח כרעון בקבר כו'. אבל התומות לא נמדו ולא שמרו, ולא קיימו לא מיה ולא מלכתה. וכן משמע מפורש לישבא הגמרא פ', כשנולין לתומות כלום כפיה עליהו אבל הבר בניגים ולא קבלוה כמו שעשה ליבראל, ואמר להם הקב"ה הרשלמות ומיישבו שבע מלות שקבלתם היכן קיימתם, הרי נראה שעזים של הומות אלו רק על דבר שבלת התורה ועיומה, וכן משורם שם בגמרא שוד יותר דשעה כולם, כלומ שבלתה ולא קיימה, ואנחה הגמרא ועל דא אברהמן אמלי לא שבלתה, הרי משורם דבל התעם ומתן שלהם הי' רק לזדוק שבלת התורה וקיומה ולא על החזקת לומדיה. וגם הקושי' אין לם שום שורש מוכרח במקום הזה ולא במקום אחר, דהלת לעך הי' יכולים להמציל עלמם שלא נאמו מפני שהזורה שהקדוה להם מסום גזל, לו משום עריה מהמורלם, שבאמת תורה שלה שבלה ולא מלינו מורבה, לו משום לא לימדום ולא לימדום העולם, הלא קבל אם זה ועל מה זה עבה להם ד' בכה, ומה הרי לעך הזה שהרים בם לאמר להם התורה, הלא הוא

## ברית מלח

ד) פעמים, היינו ה) להתחזק מבלי לאכול את ו) הדם. ואיסור דם נוהג ז) בכל זמן, ונוהג בכל מקום, בין בארץ בין בחוץ ח) לארץ, ונוהג בין באנשים בין ט) בנשים: [כ] ועם בני ישראל תזהרו להשגיח על כל

## תקריב כלח

ד) **פעמים**. שנאמר וכל דם לא תאכלו לעוף ולבהמה, ועוד נאמר שם וכל דם לא תאכלו בכל מושבותיכם, ועוד נאמר לבני ישראל כל דם כל שהוא לא תאכלו, ועוד נאמר כל חלב וכל דם לא תאכלו, ועוד נאמר כמה וכמה פסוקים המזהירים את האדם על מניעת אכילת דם:

ה) **להתחזק**. שנאמר רק חזק לבלתי אכל הדם, עי' בספרי פרשה ראה פיסא ע"כ, רבי יהודה אומר מניין שהי' שומעים בדם קודם מתן תורה, תלמד ר' שמעון בן מזי לומר מה דם שאין בכל המלות לא ממנו, והסיבה הכתוב עליו, שהיו מלוה על תחת כמה וכמה. ועי' בשמות פרשה ד"ע ע"כ.

ו) **הדם**. ובכלה מניעת האדם מן הדם הרבה פעמים בתורה, ד', משום טעם הפסוק, כי מלבד רע מזנו שהדם הוא בעצם רע ממנו, יש עוד בלבלונו עניין רע לגיהנם האוכלו בהשוה בולע מבע"ח אחר כשהוא מגוף אותו דבר גופא הממלא בו שהחיות מלוי בו, לא הוא קונה קלת ממדות לבהמיות ושאני מדות רעות האמצע בהם, ומשו"כ נקראו בגופם, כי יהיו לכל שיש להבהמות גם יכולה בחכמים ז"ל, גם החיוני. ר"ל שלזה גם הבלוות, גם חולין בחוש שיש להן בעשם בחיה לעמוד עלמן מכל דבר רע הרע להן לפי דעתן והבנתן, היינו לעמוד עלמן מפעול בחמת השחיטה ולכלה אחר הלוות להן ולהניר את בעליהן וכל הנילים להן, וגם יש להם אהבה לבעליהן המעידים להם, ושוד כמה דברים לחיים כדומהן. והרמב"ן ז"ל כתב בטעם מניעת האדם מן הדם, כי יהיו הוא שכל דבר הנאכל, אחר זמן מה הוא נתעכל ושב להיות מגוף האוכל, ואם יאכל אדם את הדם, לו יהיו נשפיו החיצוניות והבהמיות, ומזג הרע הנשבע בהדם מטבעיות הבריאה, תהי' בעשם האדם, וישוב גם האדם האוכלו לחיות עבה ושפה ויזיק לו להשבחת הנפשי הלהלות, ע"כ'. ועי' בספר שער בת רבים פרשה ט' על הפסוק כל חלב וכל דם לא תאכלו, שהביא ג"כ טעמים כאלו שהדם מרגיל את האדם לכל מדות רעות שבעולם, ומטעם זה כתב ג"כ הרמב"ם בפרק רביעי מהלכות דעות שבשר מלוח יפה הוא ביותר עד מאוד לאדם לאכלה, ומטעם הזה מפני שהוא מוליד בהאדם דם רע ומרה שחורה, ועי' שם בהסירות עליים למרוקה להבחין מלבי"ם מאת כ"ו שכתב שם בשם הגאון, ולכן בשל שם יתרוק עליהו מהר, עכ"ל. ועי' בדרים פרק ל"ד ע"ש, ובסירוי שם, ומפאילה פרק כ"ח ע"ב, ובב"ב פרק ע"ד ע"ב מפורש שם דבשרת מליחה לא מעלי, וכן דגים מליחים, עי' בירמות פרק ב"ה ע"ש, וכן הוא בשבת פרק פ"ח ע"ש, והכל משום שנמצא הת מזג האדם ומבלבל את שבעו. ובזה ניחא לי ב"ב לפרש דברי המדרש בויקרא ר', וז"ל שם, אמר הקב"ה הני תמרתי לכם רק חזק לבלתי אכל הדם, והם הולכין ומוסיפין, והמדרש הוא מדרש שלוחה לכתורה, כי מה ענין זה לזה, רק לפי דבריו ניחא, וז"ל אלו למדתי ואמרתי להם רק חזק לבלתי אכל הדם מפני שהדם מגשם ומעבה כפי הסוכלו ויתרבה בהם בחות התאוה ורחיתת הדם לחטוף, הלל זה לא הועילו להם שלומה, והמה עושים את שלהם והולכין ומוסיפין לף את שהם אוכלים את הדם. וכן כתב בעל תוספות בפ' רבה שנאמר על הפסוק הזה רק חזק לבלתי אכל הדם כי הדם הוא הנפש ולא הלכלת לומר לו לאבדך תחריב את נפשך ומיד הוסיף ואמר רק חזק ואמץ לעשות כל המלות, ומשו"כ הקדוש בכתה מקומות נזהר הכתוב על האחבת שלא בתאוה עלמו בתאכלות אסורות, ובמדרש תנחומא על הפסוק זאת החי' בכרכם שמיני, ובבעל עקידה שם בפרשה זו, לין מתאכלות אסורות מזיקות את נפש בהם, ומשו"כ נקראו בגופם, כי יהיו לכל שיש להבהמות ומעבדים מהם רוח הטהרה והקדושה, וזהו מתמהני ז"ל יומא דף ע"ש שנאמר ונשמתם בם. ועי' בספר ערך לחם למהריק"ש שכתב דמי שהנה מתאכלות אסורות שנפש הוא נופל אחר התיכה לתוסרת, וכל הספרים הקדושים מלאים מזה והכל מטעם אחד. ועוד טעם פשוט זה כתב בעל החינוך במלוה קמ"ח, משני טעין רחוי שיתכל האדם את הדמים. והרב במורה שלו מוסיף מעוד בתאכלת המיתום שתאכלת הדם ויתאכזרו האדם לשופכי דמים, ומשום הכי אסרה לנו התורה שלא נתרגל בהם, ולא נהיה אכזרים בישוב העולם, ועי' בספר חרדים פרק ל"ב ע"ב, וכל הנלמד מזה שלא יהיה כעין שחיטה אכזרית, ולא יחתוך בסכין קהה, ולא יחתוך בבת אחת את הראש מן הגוף, ולא יחתוך את הגרגרת עד שיגיע לקנה ויחתכנו, ולא יחזור בסכין על השחיטה, ולא יעקור הראש מן הגוף עד שיפרוש הדם, ולא יחתוך את הראש עד שיפרוש הדם, ולא יחתוך את הראש עד שיפרוש הדם, ולא יחתוך את הראש

## ברית מלח

כל נפש מישראל שלא יאכל י) דם, וכל אחד מישראל שרואה שנדמל כמוהו אוכל דם חיוב גדול מוטל עליו להפרישו מאיסורא, וכ"ש שאסור לו להאכילו בידים או לצוותו שיאכל, ואף לקטן אסור להאכיל דם בידים, או לצוותו יל) שיאכל, אפי' בדם שאינו אסור רק יג) מדרבנן, אבל אם רואה שהקטן אוכל דם מדעת עצמו

## תקריב מלח

פרק חכם דף ק"ד, ובתוספה ס' ל"ב, ובתוזוטי הרמב"ן והר"ן בפרק כל כתבי, ובריש פרק מי שהחניק. ועי' בסו"ת פרי יצחק ס' י"ל בתוספת שם רפי' לדבריו ומסוק שם דלפי הרמב"ן לק"מ היתיר מלח לגרפו של קטן מבל לגרפו אסור משום דהתי למסרך, אבל במרמ"ם בסוף הלכות מ"ח כתב להדיא דגם לזריעת הדבקן אסור לספות לו בידים, כביהו' המיומוי יוסף ס"ג, וכן כתב המחבר בסו"ח ס' שמ"ג ס"ק ח', והרב לח הניח שם בלום, וכן היא דעת רוב הפוסקים דלפי' בהיסוד דדבקן אסור לתאכילו בידים מ' לגופו טיעמא. ועי' בח"מ בלי ס"ו סוף ו' שם בהלכות תינוק הקטן שהקשה שם לדעת המתירין מהיתירו שהביא הב"י בינ"ד סי' ע"ח דהיתוך יוצק מפני הסכנה לאחר כ"ד חודש, ס"מ דשם לך אין בו סכנה לשהי מע"ג דהיו לנו לנו מדרבנן, וכן כתב הב"ח שם מפורש, ומ"ש שם לא היו חולה כלל, ועי' בתוספה הרבב"ח סי' ל"ג שדחה קושי' זאת ומסוק דדוקא כשהוא לצורך התינוק מותר לבל שם לך לן להתיעוק לורך כלל בדבר זה ודלי לחשוש לבל הלחילו לגופו ויוצ מפני הסכנה לאחר כ"ד חודש, ס"מ דשם לך אין בו סכנה לשהי מע"ג דהיו לנו לעבוד לפי' על מיסוד דרבנן ולפי' לם הוא לגרפו אסור לם לך לא לצורך התינוק, נזירה למה יהי למסרך, והח"ל בשת הוה כתב דלפ"ז לצורך התינוק גמי התינוק לצורך גדול יש לעמוך על היתוזו ולהקל, ואם לפי לחוש, ועי' הום' פסחים דף פ"ח ע"ל ד"ה שם לבית ע"ש, ולפ שהבאתיה ישראל הורה להלכה בבשהקהו חושי הטיעוה שיתא הינוק הספרים לביהכ"ם ולהיתו היה מהמעשים פוחו טם של מילה בחשבה בלה לפ שפיו לאקהו רק כדי שלא לבדך בדבה לבעלה, שהוא רק לצורך התינוק, ויכול מוכר שלו הוא מהמרדכי והט"ז בח"מ סי' שמ"ו לות ו' שהורו בפשטות שיתו המפתה על ביהכ"ם לקינוק בשתה לוחו לבם, ולפי' הוא נוסף לח המפתחות רק לגרפו הלכ"ע מה שקשה שם מהטוניה דיבמות, ובתב עוד שם שים למעון בזה על הרשב"ם דס"ל דהיטור דדבקן ספינן לו בידים, עד כלן נוכן דברי, מובאים המה בפתיחה שלו לעיטונין. אבל הגאון רע"ק בתשובותיו ופסקיו שלו בסי' ע"ו דחה כל דבריו בשתי ידים, וספק להיטורא ובתב דלעי מובר רק בחונן לחוך הקטן במעשה וכיו' ב"ב לצורך התינוק להרגילו בהטעם שלו, אבל לא לגרפו ע"ם. ועי' בח"ם מלא שבי המובה ר"י שהביא לרב אחד שספק הן זה לחיתר, ובתב לו שהוא נגד המ"ע סי' שמ"ג שספק הם בשם הרמב"ם שלהחילו בידים אפי' בשלה אסור להיטור דדבקן אסור, ואין למעוך על המרדכי בזה, ונם על דברי הש"ו בח"מ סוף סי' שמ"ו לות ו' שבתב דמהמרדכי יש ללמוד דבל מה שמיתר ר"ע נכרי בשבת מותר ב"ב ע"ש קנן, ובתב שם הח"ם בתובה דלפ"ז דשם נקח דברי הש"ו בפשוטן מחום הרבה בל ממון ישראל ולא לגרוך עוד לספוחות עפ"ם בהיתו אפי' בשבת דשם יש לחוש לחום דלי לו אחי לאחוי בעלמא ע"ם מה שהתירוך שם. ועי' בפרדם דוד בפרשה ותמחון דף קנ"ט ד"ה נמרת דמ"ל ברבות מה שבתב שם לודות זה. ועי' בשו"ת בית יהודה חלק ו"ד סי' ע"ם שמשלל לם מותר להלבים תינוק הטומל בעריסה בגד הלוים לו להיות מתחיו, ומפלפל לח בעמו שם ומרחה לדעת להיו לחוש בין לחיטורי תבילה לשהר חיטורין שהיום מעניו תבילה ולמטל נם בזה דהמחל דספי לו חיטורא בידים דמי ומסיק שם לחשוש לפי' בהיטוך בן יומו, ומביא רפי' ממה שבתב סי"ן בשם ס"ח לפי' בהיטוך בן יומו, ומביא רפי' ממה שבתב סי"ן בשם ס"ח דלח התירו אלב בפרק בלי נערין אלא לחיטוך מסוכן דוקא, לבן יש להתחיל, מכוח דהוי ספק בחיטור קורה, דהא לחי שפיו לו הוא מדאורייתא, ומביא רפי' מסוגיא הש"ם והביח שם בשם בעל קרית ספר שבתב מחלוקת בזה, דדעת הרמב"ם הוא דהתחילו לקטנים לוקה מדרבנן, ודעת

אחד המסים ואחד הבשים מיינן, חון מאלמה ע"ם בשמה ויליף שם בגמ' דף י"ב ע"ל, ר"י אמר רב, וכן הגת דבי ר' ושמעאל מקרא דכתיב לחים לו אלא כי יעשו מכל חטאת האדם, הפוה הכתוב אלא לחים לכל טוגיון שבתורה, ופיהם"י שם לכל טוגיון, ולאחין שוגשן מלקות בן, ע"ל. ודבי ר' ליטעאל תגא, אמר קרא שבתורה, אמר תעים לפניהם הפוה הכתוב אלא לחים לכל דיגין שבתורה, ופיהם"י שם דלהמעיגן מוכיחא לתרוצי לדיגי ממון ומיתה למוח על ידן הזורגן, ע"ל. דבי ותקים תגא, אמר קרא ושמית חים לו אלא, הפוה הכתוב אלא לחים לכל מיתות שבתורה, ופיהם"י שם שיתחייב להורגן עליהם מיתה, וכן הטור כופר, הבי אמרבו לכל טוגיון ולישיון שבתורה, ועי' בסחים דף מ"ב ע"ל, ומתמר זה מגלת בבתה מקומות בש"ם:

י) **דם**. מפוס דבתיב גבי דם בל אפס מבם לח תאבל דם, וקיבלו חז"ל דר"ל לח תאבילוס לקטנים, ומ"ם דאסור להאביל לגדולים, וכן איתה בספרא בהו"ב, מפוס דבבאלה בתיב זה בפעמים, בתיב אחר יאבל בל דם וגבראתה, ואח"ב בתיב על בן אמרתי לבני ישראל בל אפס מבם לח תאבל דם, לומר שבני ישראל אוהרוס להזהיר גדולים על הקטנים, ועי' רש"י בריפות דף ד' ע"ב ד"ה תגאה לומן, שם בפוף הדיבור, ומ"ם שגדולים מחייבים להזהיר בדולים בפותם מלאיסורים, שבל ישראל ערבים זה לזה, בל ישראל המה בגוף אחד, וכל אחד מישראל בפרט הוא אבר אחד מן הגוף וידוע דה שהוא פשוט מ"ם ופוסקים שבל אחד מישראל מהויב להבחיר מבשול מדרך ישראל חברו שלא עשמו דבר האסור:

יא) **שיאבל** יכירה לח התבון, וקבלו חז"ל דר"ל לח התילוס לקטנים, וכן בעומאת הבלים בתיב לאבל ולאבנה, וקבלו חז"ל לאמור להגדולים שיאמרו להקטנים, וכן בדם בתיב בל אפס מבם לח תאבל דם, וקבלו חז"ל דר"ל לח תאבילוס לקטנים, וכן פפק הנוחבר והרב בפ"ח סי' שמ"ג, ומוקמת פוסקים פ"ל דאפי' אמירה שיאמר גדול לקטן שיאבל לאסור בגון דם או נבלה בו נתלל שבת דהוי ד"ת, ומ"מ אינה מפורש בדברי ריא"ז בשב"ג בפרק מי שהחניק שבתב דלח יאמר לתינוק שיוציא, שהגדול מוהר על הקטן. ועי' בספר חקרי לב סו"ח ס' ס"ב שבתב ואמה שב"ג לח יאמר לו אמירה בפשטות, ועוד דמיבמות דף ק"ד לח מאמע בן, דקאמרה הגמ' שם מאי לאו דאמר לה לח תאבילו, לח דלא ליספו לה בידים, ואם ליתא עדיף מיבה הוא"ל, לח דאמר בשתי ידים, ומסוק שם הגהון הב"ל בזה הלשון, ואחר חיפוש ל"ל דאמירה לקטן שרי לאסור מד"ת מטעם אחר, ושיטו מדין שלוחות, דבל כי האי גווא יש שיית לדבר עבירה, ע"ם מה שמפלפל עלמו שם בטעון זה ע"ש בהלה שבשה האמור לבו"ע לאסור מה"ת להאביל לקטנים בידים אם לא לגוותם שיאבלו, ורבים מגדולי הפוסקים ואחה הרמב"ם והרמב"ן ושארי פוסקים גדולים פ"ל דמשלם הלה אבל בהאל בלא הוזק בולה, שבל דבר איסור שאסור מה"ת לאסור ליתן לחינוק לאבל או לגוותו שיאבל, או שאר דבר שאסור מה"ת לאסור לגוותו שיאבל או שיעבור, הלה בהלבות דם"ל שבשארי איסורי תורה חון משלשה אלו הוא רק מדרבנן לאסור להתחילו או לגוותם שיעברו, ע"ם טעמו:

יב) **מדרבנן**. לף דים פוסקים דם"ל דאותר להתחילו או לגוותו שיעבור איסור דרבנן, וכן בתב הר"ן בשבה בשם הרשב"ל דלפי מה דמסקינן דקבן אוכל נפוה אין ב"ד מצווין להפרישו ג"ב בשאר איסורי דרבנן אותר להאבילו לבטנים, ועיעו הוא בחו דחזינן בגמ' דף ק"ד ד"ה ולמ"ד בד"ד מצווין להפרישו, מ"מ איסור דרבנן אין מצווין להפרישו, בחו בן להמסבנת דקיי"ל דאין ב"ד מצווין להפרישו רק דלא ספינן לו בידים, ודרבנן מחזינן חד דרבנן דמותר נם לספות לו בידים, וכן בתב הרשב"ל מחזושי על יבמות

## ברית מלה

עצמו אין החיוב חל עליו ולא על ב"ד יג) להפרישו, אם אך עדיין לא הגיע יד) לחנוך, מ"מ אביו מצווה לנער בו ולהפרישו אפילו מאיסור מו) דרבנן, אפילו אם לא הגיע עדיין לחנוך, ואפילו משבותים של שבת ויו"ט וחוה"מ מהוייבים להפרישו אם אך התינוק הוא בר מז) הכנה, אבל על האם אין חל חיוב להפרישו אף לא

## תקריב מלה

ועי' כיו"ד סי' שמ"ג סי"ק ס"ק ג', בהג"ה סם, ובש"ך ס"ק ג', ובפ"ת סם, ועי' בפ"ם בכרכות דף מ"ח ע"ב בכה"ג דר"ה עד שיאכל כזית דגן, ובחום' ד"ה עד שיאכל כזית דגן, ועי' בפ"ו ד"ה עד שיאכל פרי יחק סי' י"ב שכתב וחפי' בעיקר שיטת הרמב"ם דס"ל דחיסור דרבנן ספיגן לו לקבל בידים, יש להסתפק אם הוא חפי' בקבל שהגיע לחיוב או דוקא בקבל שלא הגיע לחיוב דבדברי הם לא פירש מפורש, ומעיין אם מידושי הירושלמי"ת בפרק מרס שהביא שיטת הרמב"ם הנ"ל, וע"ע שם, ומיהו אפשר מש"ה להמילו בידים, וע"ע מרדכיתו ז"ל דבחיסוריס של דבריהם מחמתן חד דרגא ומחמילין אותו בידים בקבל שלא הגיע לחיוב, מיהת כו' ע"ש, וזהו שיטת הרמב"ם הנ"ל, עכ"ל. הרי מפשמע שם דקבל שלא הגיע לחיוב חפי' להחמילו מותר, אבל אין לו פסקין הכי להחמילו בידים, אבל אם הוא קבל מדעמ עלמו אין החיוב חל עליו ולא על ב"ד להפרישו. ועי' בספר מועדי קודש על הדמים בפתחה השטר שכ"ד שמפשמל עלמו שם נדין זה דקבל קטן לגבי גדולה, ומה שיכשב שם בזה הכלל דהרמב"ם דמחלק בין דחוייהת לדרבנן ובדרבנן מחמיין חד דרגא. ועי' בש"ת בית הלוי להגאון ר' יוסף הוי מפלוקם בסי' י"ג שמשמפק בו שם לגבי הרמב"ם דבחיסורי דרבנן מותר לספות לו בידים, המיך הדין במלמכה שהיה בריחה דהשמפקים שספקו כו' שמעון דפשור עליו והוי רק חיסור דרבנן, אי מפיק לן בידים בקבל חיסורי דרבנן, מ' לג, ועי' שם הפלפול הגדול שמפלפל עלמו שם, ע"ש:

טו) **דרבנן**. וכן כמב הטור סי"ד בי' שע"ג דעת הרמב"ם שהביא מלוום לנער בו ולהפרישו, לף שכבר הגיע סם וכמב מיימוני דחוייהת, אבל המ"מ סם בשום ב' כמב דבמתם חפילו באיסורא דרבנן חייב להפרישו ולמכו בקבוקה, בשלמא בפי' ר"י ובכמה חבתי, שלח הבי"מ הוא דבאיסור דרבנן אם לח להפרישו חין ב"ד מוחין ביזו, אבל באיסור דחוייהת ב"ד מוחין ביד בשב להפרישו. ומקו"ה בפי' שמ"ח כמב דבזוהר בחיסוך דבר הבנה החייב על אביו אבל ולחו בר הבנה ליח לן בה, וכן כמב הט"ז בשום ס', וכן כמב הש"ך בס"ע ע"ש. ועיין בפ"ם מגיעב דף ל' ע"ב לענין מלות רואה ברגל שם בבריימה דדרים מירחה כל זכוך, שחיבב כל אחד לנכות לח הקטנים שחייבים בראיה, ואריך שם הגמ' והחנן הכל חייבין בראיה חוץ מחרש וקטן, ומשמי אביי, לח קשיא כאן בקטן שהגיע לחיוב כאן בקטן שלא הגיע לחיוב, ואריך שם טוד הגמ' קטן שהגיע לחיוב דרבנן הוא, ומשני אין הכי נמי וקא משמע לן דאע"ג דאיכא למ' הוא, עכ"ל הגמ'. אבל הרמב"ם בפרק ג' מהלכות מגיעב פסק דקטן שהגיע לחיוב חייב בראיה מה"ת מדברי הל', ועיין שם במשנה למלך מה שהקשה שם עליו על מה שפסק נגד סוגיא הש"ס, ועיין מה שחירץ שם, ועיין שם בכסף משנה מה שהקשה ומתרץ בדבריו. ועיין בפרלם דוד פרשה רחה בד"ה הרמב"ם שפק, שהקשה מלי פריך התקטן קטן שהגיע לחיוב דרבנן הוא, ר"ל דלמ' קו"ע הכי בכל הוכחה, דלמ' בלחם בכל הוכחה דרבנן הוא, ובלן ברחוב כתבה החורה כל לרבות המל מלות רחה קטנים מחחיבים דחוייהת, ועיין שם מה שחירץ כמה תירוצים בפלפולים שונים, ובפרשה וילך מפלפל עלמו בזה פלפול חריף ומשקי שם דפסק הרמב"ם דכל זכורך לרבות הקטנים הוא ממת ויקיב והוא מלינב דרבנן דלחמרים, כמה שכמב הכ"מ שם, ובה מלינב דחפי' ורבא, ע"ש, וכן הוכיח המב"י מהמ"ת סי' ג' דלף הקטן מוכל עבלות לף ב"ד מצווין להפרישו, מ"מ חבי מצווים להפרישו מטעם חינוך כמבואר בדברי הרמב"ם, וכן הוא בפ"ו ה"ח מ"ת ריש סי' שמ"ג, ע"ש. ועיין בשדי חמד כללים חלק ג' מערכת חית כלל ס':

טז) **הבנה**. דמשמע דהוא בר הבנה לף אם עדיין לא הגיע לחינוך, לף בחב מהיר להפרישו מאיסורא ולנער בו לחפילו באיסורא דרבנן, ולפילו בדבר שהוא רק משום שבות דכתיב חעך לנער על פי דכרו, וכן כתב הגר"ח בשם הפ"ח דחוקה

ועיין בפ"ת בשובה ס"ג בקונטרס אחרון שכתב דאם הבן מוחזק שאינו מקפיד אם אוכלין בשר בחלב אין לחוש לו, ועיין בפ"ת יו"ד סי' פ"ז סק"ב

## ברית מלח

לא לחנכו יז) במצות , מ"מ קצת מצוה יש נ"מ עליה לחנך את בנה יח) במצות אבל אם אין האב חי אז האם מחויבת לחנך את בנה במצות לכ"ע : [נ] בין גדול בין קטן המאכיל את חברו דם שיש בו איסור כרת , אין העונש כרת על המאכיל רק על יט) האוכל . אין איסור כרת חל לא על הצבור האוכלים דם , ולא על האוכל באונס או בשוגג , או כ) טועה :

## תקריב מלח

דשוקא במיעוט האוכל בר הבנה , אבל במיעוט הנאתו בר הבנה כ"ש , אף דהתם מיעוט יוצא ממילו מבכמה עמלה , ע"ש :

יז) **במצות** . והא דאילו המלבה בירים סוכה שהעושים את כולה לשבת בשבת , זאת היתה רק מדת חסידות , ועיין בתה"ד ובמ"א סי' תמ"ג , ע"ש . ועיין במלח הרוצים לומ ק' בשלח ת' שמשופק שם שבקש לתועי המחויבין להפרישו , מ' התם נ"מ מחויבת להפרישו לי לא , אם מאכר כיון דהתם אין מחויבת להאכו ה"מ דאינה מחויבת להפרישו , או מאכר דהכותי מחויבת שהי וכו' היכא דמחויבת בלח להאכילו בידים , ה"מ ממי מחויבת להפרישו בהציגו לתוכך , וכזה יתיישב מארת דסוכה דף כ' ע"ב נבי הילני המלבה , והקשה שם על המג"א דבשבת הילני המלבה התמירים על עלמה , אך דייק ר"י מהכא , דסוכה למעלה מל' פסולה , ש"ם פלפולו :

יח) **במצות** . ר"ל דגם התם שייך במצות תינוק , ועיין במחצית השקל ס"ק ג' , וכן כתב בעל תה"ל בכלל ס"א אות ג' דתינוק בר הבנה חייבים התם והתם להפרישו מלוטות ותעלו במצות תוך כתב ר"ל דגם התם חייבת במצות ע , ע"ש . ועיין בשדי חמד כללים מלק ג' מערכת תים כלל ל"ט שבניה מתלוקת הפוסקים אם התם חייבת לחנך את בנה במצות , ומריש הביא רחיים מרש"י מגינה ג' ע"ש ד"ה ותינוק קטן , ומשם מתבאר יפה דגם התם חייבת לחנך את בנה ואחר כך מלח לקרב פתח הדביר שכתב בת"ב דף ק' ע"ב בשם הגאון מקרי לב דשמחת התב לכ"ע

---

# ברית כלל ב מלח

מבאר דין דבל מיני בעלי חיים שדמם אסור מ"ח , ואיזה דם הוא בכרת ואיזה בלאו , ובו ד' סעיפים .

שער הציון שו"ע יו"ד סי' ס"ו סעיף א' .

ג) ועוף . וכתב כש"ך נקוה ג' **דם** בהמה חיה ג) ועוף בין טמאים בין **טהורים אסור, וכן דם ג) שליל, אבל דם דגים** וחגבים מותר : בדם

כסי' ס"ע בשם הטור

דמ"ה דם כוי חיישים עליו, וכתב אחוה פסוק בש"ם וכל הפוסקים. ועיין תקריב מלח נקוה י' מה שהאריכותם שם בדין דם כוי. ועיין שפתי כהן ס"ו נקוה ג' שכ' דמה שהש"ך שינה מל' כמהגר וכתב בלשון חיישים, משום דלכון תקוך מספק איש כאן איסור מצד לא חיוב, לכן כתב בלשון חיישים , כ"ל שחיישים כרת ומזקוה ע' דם בהמה חיה ועוף בין טמאים בין טהורים : ג) **שליל** . עיין ש"ך לוה ב' בס"ו ייי, ועיין שפתי לוה ב' בס"ו כ' שהבינה בש"ם הרמ"ם דדמו הוי כדם האבריס , והר"ן כתב טעם אחר , ועיין שפתי לוה ב"ל מה שהשיב שם על המחבר , ועיין תקריב מלח לוה י"ל שבאתרוכה שם שכל בתרוכה :

## ברית מלח

[א] לא אשרה לנו התורה מפירש אלא הדם של שלשה מינים אלו , הוינו בהמה ח) חיה ועוף , ובשלשה מינים

## תקריב מלח

ח) **חיה** . לקן ללא מכר מפורש מ' במקבלת לענין לישור דם , להבי כתיב בתורה וכל דם לא תאכלו לעוף ולבהמה , לך מאחר דכתיב לישור שם מפורש בתורה לגבי בהמה , ממילא בכלל ס' ג"ב לישור זה , דהי בכלל בהמה היא שמגזר ואת בהמה תאכלו שור שה כבשים ועז עגיל וכפי , בללה תתיש חי תחר בהמה , ושור כתיב ואת בחים תאכלו מכל בהמה , ומשמעים לנו דרשינן בהמה מקומות בש"ם מלמד שחיה בכלל בהמה היא , ושור דם חיה מהבני מכלל ופרט וכלל לאיסורא בש"ם כריתות דף כ"ח ע"א , דפריך שם הגמרא ומימה כו' דם כלל , לעוף ובהמה פרט , ואין בכלל לגלה מה שבפרט , עוף ובהמה אין מודיי אחריני לא , ולפ"ז דם דחיה , ומשני כתיב אחריו נפש אשר תאכל כל דם , אחר וכלל , והוי לו כלל ופרט וכלל , ומהבי כל כעין הפרט , והויו דם חיה ודם כוי , ושור דבפחה דם דחיה לא גריך שום רבוי , דהבי בהדיא כתב בה לחוקת לישור דם , דכתיב לחם לחם אשר יזוי על חיה

דם מעשה דבהדיא כתיב בה , כדעת רבינו גרשום : שלמה

## ברית מלח

מינים אלו נוהג איסור דם בין בזכרים בין בנקבות ג) שלחם, ונוהג בטהורים אף ג) בטמאים, והאוכל כזית דם כהם

## תקריב מלח

ג) **שלחם.** דלפי כל הטעמים הלו שבתורה נוהג שהתחיל בחברה
עי הכותב לתכל את הדם, לא שייך לחלק בין דם
זכר לדם נקבה, ושיין בקובץ השובב מענין זה:

ג) **בטמאים.** במקום הסם מלה קמ"ט דעת הרמב"ם והרמב"ן
וסמ"ג וסמ"ק ספר תרדים מה שכתבנו בזה,
ולא מיבעי דם דטהורה דרשו לזריקה על גב המזבח, דוודאי בטור
משום דם, אלא אפילו דם דטמאה דתינו דהוי לזריקה כמי שהוי
משום דם, ומשמה משמעה היא בתורת דף פ"ח ע"ב. ובכריתות
לעניין זה בפרק דם שחיטה דף כ' ע"ב, מלשון ולבסמה, מה שוף
ובסמה מיוחדין שם במייניהו טומאה חמורה היו לעמוד במקדש
בשהיו נכנסי לעזרת הדם ובגדיהם, ושומאה קלה היו לעזרת טומאת
מלכיו בכביעה, ויש במייניהו לאיסור קודש שחיטה, והיכך לאחר
שחיטה. והמה מין בשר, ומיבעיי עליהם משום דם, אף כל
דהוה־ייני אסור משום דם, אבל כל שאין בו כל אלו, אין בדמו
משום איסור דם לעבור עליו בלאו, וגם יש מפלי אחרת איסור
דם רק שלגים והגיד ותבזיח דהם מהלכי שהים, כמבואר בכריתות
דף כ"ח ע"ב. וכתב הב"ח בטור יו"ד סי' ס"ו דהע"מ הוא אם
איסור ב־ מיהא בטמאים אם לאו, הוא בזה, היינו בלא נתערב
דם בטמאת בזה דגים ותבזיח טהורין, אם נתער דאיסור דם
מיהא בטמאים, הוי לו מין במינו וכמשהו נאבר לפירש"י, אבל אם
נתער דאין איסור דם מיהא בטמאים, והאיסור הוא רק משום
טומאה ולא משום דם, הוי לו מין בשאינו מינו ובטל בשבעים
דבתר שמא אזלינן, עכ"ל הב"ח. והקשה הסמ"ג אם ביו"ד סימן
ס"ו בשפת אות ל', דאיזו מין דבריו על הב"ח, דהלא לו אמי
נאסר דאין איסור דם מיהא בטמאים והאיסור הוא רק משום
טומאה ולא משום דם, הוי אמי מין במינו דהלא בתר שמא אזלינן
ודם נקרא, ושוד הלא אמן לא קיי"ל כרשב"י בזה ואין בלו אום
ג"מ, וכי היימא דהב"ח הוא היכא דיבשל דם דטמאה ונתבטל,
אם נתתר דיש איסור דם בטמאה, אז מחמת דיבשל אזל לו
האיסור דאוריימא, ופשו לו רק לאיסורא דרבנן דהם בשבעים דרבנן
הוא, אבל אם נתתר דאין איסור דם מיהא בטמאה ואין על הדם
הזה רק איסור טומאה אין ג"מ בזה אם בשלו אם לאו, זה אין
סברת כלל, דהלא אף אם נתתר דאיסור דם מיהא בטמאה, ואם
בשלו הלך לו האיסור דם דאוריימא, מ"מ הלא איסור הוחם על
טומאה במקומה שומחה אף אם בשלו, והיכך הלך לו האיסור טומאה
שהוא מן דאוריימא אף במבושל, דהרי הרי איסורי רבעי עליה איסור
דם ואיסור טומאה, איסור דם דאוריימא והוא בכרת דהם גלוי הם הנפש
הוא, ומלקי מיי לקי עליה, ואיסור טומאה דהוא מן דאוריימא לך
הוא בלאו, ואם בישלו נמי איסור דאוריימא של דם אלא הלך לו
לדין, עכ"פ נשאר מיהא איסור טומאה דהוא מן איסור דאוריימא
ובלאו, שכל היולא מהטמא טמא כמבואר בכריתות דף ו' ע"ב
ודלפיכך מהבשלים לאסור לרן, ור"ש אין שום ג"מ בזה, עכ"ל.
לך לפי מ"ש דברי הסמ"ג גם הכא מצומצמים קלת בלשונו,
דהכא ג"מ של הב"ח ואתר אין שום ג"מ בלל בזה, ומשוך
בלשונו וכי היימא הב"ח הוא אם בישל דם בטמאה, ומשוך אם
דגב כ"א אין שום ג"מ בלל, ואפי' אם איסור דם מיהא בטמאים
וכשבישלו אזל לו האיסור דאוריימא, מ"מ יש לו איסור דאוריימא
של איסור טומאה, ואין שום ג"מ גם בזה, ולשון שכתב אין שום
ג"מ גם בזה לזו מגדיל היטב, דהלא קלת ג"מ יש עכ"פ בהם
בישל דם דטמאה, דאם איפא דאין איסור דם מיהא בטמאה אין לו
עלו אלא איסור דאוריימא דטומאה לחוד, דאיסור זה לעולם הוא
עומד בין בישלו בין לא בישלו, ואם איפא דאיסור דם מיהא בטמאה
יש לו שני איסורים אפי' אם בישלו, איסור טומאה דהוא דאוריימא,
ואיסור דם, דם מבושל שהוא איסור דרבנן: **אך** לפי מ"ש נראה לי
לומר, דאפי לו בישלו ואחפש אחר ג"מ בזה כדאי שבישלו דוקא,
אלא אף בלא בישלו עכ"פ יש ג"מ רבות וגדולות בדין זה, אלך גם
מהיכא דאיסור דם מיהא בטמאה ג"כ, הלא יהוא דהוא רק מריבוי
דקרא דילפינן מכל זה לא הלכלו לעוף ולבהמה, וילפינן שם
בכריתות דף כ"ח ע"ב הלא יצא מכלל אזהרה איסור דם רק שלגים
ודגים והגבים ודם מהלבי שהים, בשאר בישלו לעולל, וע"ב
שבשל נא לחבין בשבלול הלל, בשיהא חופן ואפילו דם ריבה לנו
הכתוב איסור דם בטמאה, הלא מוכרחין אנו לומר הלא רבי הכתוב
איסור דם בטמאה שלא רק בדם הנפש חוקת, משום דשני איסורים
חלוקין, היינו איסור דם ואיסור טומאה בשים בבת אחת משמע יתירה,
הלא שייך בזה אין איסור אל על איסור, כמפורש בתוס' ע"ז דף ס"ח
תלק יו"ד המובא ל"ה, וי"ל שם, שברי לכו"ע איסור דם חוא
בשלל, ואפי' לשלן דאמר דמלן דמותר בשלבו מהיר בשבלול
היינו רק שלוש חייב כרת על דמו, כמבואר בחולין דף ע"ד ב',
וכל זה לא שייך בדם שבחברים שברי דם שבחברים כל זמן שלא פירש
הוא מוהר לגמרי, ואינו אסור משום עד שיפרש, ומעולא אין
איסור בחברים אל בבהמה טמאה, ע"ש, ג"כ בדם שבחברים
דטומאה בוודאי לא שייך לאיסור דם, שברי לפי על דם שבחברים
דטהורה נמי אין איסור דם עד שיפרש ממקומו דוקא, ואל זמן
שלא פירש מותר לגמרי כמבואר בכל הש"ם ופוסקים, דברי מותר
הוא מוהר לגמרי, ואינו אסור משום עד שיפרש, ומעולא אין
איסור בחברים אל בבהמה טמאה, ע"ש, ג"כ בדם שבחברים
דטומאה בוודאי לא שייך לאיסור דם, שברי לפי על דם שבחברים
דטהורה נמי אין איסור דם עד שיפרש ממקומו דוקא, ואל זמן
שלא פירש מותר לגמרי כמבואר בכל הש"ם ופוסקים, דברי מותר
לאכול בשר מי בחומלת בלא מליחה אם לך ידים אם הדם שבל נא
שבשר, ג"כ לא יתכן במליחות לחיות אל איסור דם על דם שבחברים
דטומאה, לא מיבעי לדעת הרי"ח שלמבדיל שבחיי המשנה למלך
ובסכיום עמו הכו"ם, דהדם עבור ומעשה חלב בכל מבר ומבר
קודם שיורד אל הדרי הכחל, דאז בוודאי לא חי על דם זה שעת
האיסור לחול עליהם אלא איסור דם, דמעולא לא פירש מן החברים
ממקומם, בשבר בהוך שהבר הדם ומעשה חלב, והוי דם
החברים בלא פירש, כי קודם שהדם מתחיל ליפרש ממקומו להיך
הכחל הרי הוא נעשה חלב מהדם בהכחל נופל, וכל זמן שיהיה עם
בהורא דם הרי לא פירש ממש"מ, אלא אפי' לפי דעת המ"מ
עלמו דס"ל דלאחר שיורד הדם ממקומו להוך הכחל אז נעשה חלב
מהדם בהכחל נופל, והוכיח פלוגתה ס"ז פוף פ"ק מ' ס"ק ס'
ב"ק, ובבאו"ת בגדי ישע תשובה ס"ז פוף י"ח ע"ש. והרי לפפני
לומר לדידי' מהרוגת הדם שהיא נקבת ממש"מ בהחברים והבאורקים
נילד להיך יהכחל כדרך מרוגת הדם בטבעה שם נקרא פירש
ממש"מ, ומהרוגת הדם בהחברים ממש"מ הרי מהחילת בדילה הוא
זה, כי אי אפשר לחיות לף רגע בלא מרוגת הדם, ס"ב הוי לו
פירש ממש"מ מהחילת בריחה, ום לחול איסור בטמאה לף על דם
החברים דהרי בי הטהורים בלו בבה אחת משמע מהחילת בריחה
מ"מ גם זה שברי שפי אפשר להפמר, דשם שהפם שברי שאת מרוגת
הדם בהחברים ובאורקים נקרא פירש ממש"מ, ס"ב היך מוכר
לחכל בשר בי בלומלת המבושר ביו"ד סי' ס"ו ס"ק ל' הלא הדם
פירש ממש"מ במרוגתו הטבעית, ועוד הלא יש דם שפירש יש
מפורש ביו"ד ובשות בומה המה בדין זה אימא נקרא שם שפירש,
הלא ודאי דשם לא מיקרי פירש ממש"מ, כיון שזה דרכו ובטבעו
למיבד עמו כך וזה לך חוות הבהמה ומקרי היינו דבוריהו, ואפי'
לדעת הגאון בעל סדי"ט בסי' קל"ח ס"ק י"ט דס"ל דלא שייך לומר
שברי דבוריהו הלא חוקת בתה שהוא כן בהולדה, הכיוכ הגאון
בעל שו"ת משיב דבר הגה שי נסי' ל"ו ע"ב, הרי הבא ב"ב
מהולדה הכי דבוריהו הלא נקרא זה פירש ממש"מ שהוך ומתבת
מהקומו הטבעי, וכן משמע בספר רחם יוסף על חוזן דף ק"ב ע"ב
בד"ה כל שהדם מלוח כו', וז"ל שם, הא דיוקא דשמעה יש
בהן איסור דם והלא תמרינן הלן איסור אל על איסור, משום דהרי
בהן בשו"ת שיהם, ולף מלן לית לן איסור בה שהם, מודה הוא
דאיסור תמור אל, ודם הלא הוא בכרת ואיסורו תמיר ומשום הכי
אוכ בטמאים, ב"ע, הרי משום דאין איסור דם אוכ בטמאים
הלא בדם שהוא בכרת, ואפי רק דם הנפש שהוא בכרת, דאל עליו
איסור דם אל משום איסור דב"ח, אל משום איסור תמור, אבל דם
החברים הלא אינו בכרת הלא בלאו אף אם פירש, ומילתי אין
איסור דם אל על דם החברים דטמאה, שהרי איסור טומאה קדוש,
ודם החברים לף אחר פירוש אין בו איסור תמור, שלעולם הוא
בלאו, ואין איסור דם אל על איסור טומאה דקדוש: א"ב לפי זה יש
ג"מ גדולה בדין זה, ג"מ דלמאוכלי היא לענין חיוב כתים מלקות,
היינו אם לבל כזית דם הנפש בטמאה, אם נאמר דאיסור דם הוא
בטמאה, חייב שתים, משום דשל איסור כרת מלקי כמי

## תקריב מלח

לקי כמצורף לקמן, וחייב משום טמא"ה, דאיסור טמא"ה היכן שלך לו מן הכלל, דהרי בפ' שניהם כב"ח דהלכה דין זה הוא כרוב', דאם אכל חלב מבלי שבלה לו טרפה חייב שניים מלקות, משום חלב ומשום נבלה, כמבואר בחולין דף ק"ו ע"א דלהכי כתב רחמנא וחלב מבלי שבלה, ומרפה יעשה לכל מלאכה וחכל לך מחלבו, דבתמות מיהרת איסור זה מיותר הוא, דהא לף כתב כאברי מני שיהרו, דבחיב כל חלב ולל דם לל תאכלו, והוא מאחר דבל בזבחים דף ע' ע"ב, דלהכי חזהב המוזהב לאיסור חלב בעבלה ומרפה לומר לך דיבה לאיסור עבלה ומרפה ויחל על איסור חלב, ע"ב"ל הגמרא שם, לף החתם לל בתו שניהם בב"ח דלאיסור חלב בת מתחילת בריאתו ולאיסור עבלה ומרפה בתו לאחר זמן מ"מ חייב שניים משום איסור מוסף, ועי' בתוס' שבחוס שם ד"ה ובת, שהקשה בה דלמ"ד בלאוסר מוסף מל לאסור שבחוס על איסור, ומה לי דבתר דחמנא בלל בני חלב עבילה ומרפה, הל הוי איסור מוסף, ועי' שם בגליון הש"ם שהקשה מלי איסור מוסף יש בעבלה ומרפה על חלב, הלל לל בת לך איסור כולל, ולי משום דעשה מאחר לעבוה, הל בהמה בעל מום דלל חזי לעבוה לל הוי איסור מוסף רק איסור כולל. ועי' בספר כסף משנה פרק ו' מהלכות מעשה הקרבנות הלי י"ג אות ל' שהקשה למה כתב התוס' דהוי איסור מוסף, הלל איסור כולל הי', לו למימר דמינו דחייל איסור מוסף עבלה לו שיבשה על הבשר חייל נמי על החלב. ועי' בשער המלך שכתב כדאת התוס' דהוי איסור מוסף, משעם דעבלה נאחר לעבוה, וכן כתב הרמב"ם מפורש בהלכות מ"ת פרק ז' הלבה ב' דהטעם הוא משום דאיסור מוסף עבלה לו שרפה איסור מוסף הוא על איסור חלב, וכן כתב הפרישה בעור י"ד סי' ס"ד טעם הרמב"ם דמינו דאיסור מוסף בבשרה שהי מוחר מקודם טסף ב"כ על החלב, והלמ"ח והפר"ח שבחינו עליו בזה לל חבינו עליי רק משום חב"ל דזה לל מיקרי איסור מוסף רק איסור כולל כדאת התוס' שם בש"ם שבחוס, ודעת הב"י והב"ח והפרישה וסע"י בהרמב"ם דהוי איסור מוסף, ע"ש בלח"מ, וכדלתיתא בפרק ד' מחין ועוד בהרבה מקומות בש"ם, דלמן קיי"ל דאע"ג דאין לאיסור על על איסור, מ"מ באיסור מוסף חל איסור על איסור, וכ"ש באיסור בב"ח, דהוי בלל גדול לדידן, דקיי"ל דאין לאיסור חל על לאיסור אלא בלחת אד' דברים אלו, היינו לו איסור מוסף, היינו שבאיסור הבי ניתוסף חומרת שלא הי בלאוסר הרחשון, ועי' בבו"ת קול אליהו חלק ו' ד' השובה ז' שבחב בזה הלבון, ודלאה בע"ב דלל בעינן שיהי לאיסור האוסף איסור חמור דלבי עליו, אלא אע"ג דלל נבי עליה קריון ביה לאיסור מוסף, וכבי' רבי' ברוחב מהרמב"ם בפרק י"ו מהלבות שגיאות בלי ב"ח, ש"ם. לו בא לאיסור בשני הוי לאיסור כולל. לו אם שני האיסורים בא בב"ח. לו באיסור חמור, היינו אם לאיסור החמרון הוא חמור בעצם מהאיסור הרחשון. ועי' בסו"ת דברי חיים לבבלין סימן ל"ב שהפליל עצמו שלאוסר לחיל בדין זה דלין לאיסור חל על איסור, לו מתרינן זאת מסברת, לו נזדת הכתוב הוא, ש"ם. ועי' חולין דף ק"ל ע"ל בתוס' ד"ה בעמת, ובפרהדרין דף פ"ב ע"ב בתוס' ד"ה סרב, בתירוץ בתרא, דעולה שם מדבריהם דפעמים לף באיסור כולל ואיסור חמור שניהם בם יחד עמי לל חל איסור על איסור, בגון בבהן עמת שלבל תרומה עמאה שהתרומה עממת תחילה ואח"ב עמאת הגוף דפסול ממיחה מעצם דאין איסור חל על איסור, אע"ג דהוי איסור חמור ואיסור כולל אפי' הבי לל חל, משום דגלי לן קרא שחם דבבעון אין לאיסור חל על איסור. ועי' בחפלרת יהושלים על המשנה שבת פרק ז' אות י"ד, מה שבחב שם. ובלאיסור מוסף לא בלאיסור כולל, שיעות מחולקות הגה בש"ך, ופלוגתת רבות הגה בכל בלעוניהם ובכל פרטותיהם וחלוקי דיוהם, ונם באיסור חמור יש עמי בחה חלוקי דיוים מה זה נקרל חמור לו קל, ועי' בספר מפורש בפרק ה' מהלבות מ"ת הלבה ה', וז"ל שבחב הרמב"ם שהבשר הנפרק ה' מהלבות מ"ת הלבה ה', וז"ל שבחב הרמב"ם שהבשר הנפרק ה' מהלבות מ"ת הלבה ה', וחייב משום טמא"ה, ואע"פ שהוא בעמלתו חלבו מ

## תקריב מלח

אי אתחת, וכמ"ש הסמ"ע מפורש דאי איכא לאוסר מלב טהא בעלמא איכא לאוסר משום ארץ עקוב, ומשום שהי פעמים מלקות, וכן כתב הפרישה שם בשי ס"ד דל"מ הוא לענין מלקות ואינ שהי פעמים, ועוד נ"מ יש לענין מלקות לחייבו פעם אחת, שיכול לחלל אלי אחת על כמה פעמים מהשתא, ואלי אינ רק התמיות או דם האבריס שפרים מבהמה טהורה, דאם נימא דאין לאוסר דם טהא בעלמא אין עליה חיוב מלקות כלל לפעול פעם אחת, לא משום לאסור עמאה ולא משום לאסור דם, דהרי מכל אחד אלי שיעור לכל, ולגרסם לבזיון להקל שבהם לחוב מלקות או לאפשר מאחר דמשני שמות הנה הרבי בני שמות הנה לגאוסרון ואין מצטרפין, דעל כל הפעם הוא לאוסר עמאה ולא לאוסר דם, ועל דם האבריס דטהורה לאוסר אה הוא, וכל היכא שהאשכרון מלוקין כמה בפעמיהקן אין מצטרפין לכזית להוות עוקב, ועיין בתוספות פרק נ' מכמה ד' כסף. ואם לגמר דיש לאוסר דם בעלמא, הוי כאילו אלי אחי אין דם הפעם מעמאה ואלי זית דם התמיות מבהמה טהורה שהיפם משם אחד דעל שהיפם לאוסר דם הוא, ומלפרף להקל שבשהיפם לשיעור כזית להוות עוקב, דם לאוסר אחד לכם כמבואר בתוספות פרק ד' מכמה ד' כסף, דשהיפם מלצטרפין מאחר דשם אחד לשניהם הויגו לאוסר עמאה דאוסר אלב הוא טהא בעלמא, וכן כתב הרמב"ם בפרק ד' מהלכות מ"א הלכה ט"ו, דאם נקח מכמה מיני לאוסרים שוים מכל מין מעט, ובכ"ש נרפם לכזית ואכלו אוט עוקב, והיגו כדין אוכל אלי שיעור, מאחר דכל לאוסר משם אחד אוא, וכן כתב שם מפורש בהלכה י"ו, האוכל אלי זית מן הנבלה ואלי זית מן העכבר גן אחי דשניהם עוקב, ופירש שם הלחם משנה שעמו, משום דבשר מן אחי כתב לעיל דהוי בכלל לאו דבשר בחלב לא תאכלו, ושרפה תחילת נבלה היא, עכ"ל, ר"ל והוי משם אחד. וכתב שם עוד הרמב"ם, זה שבכל כ שאוכלין בלאו אלי מלצטרפין, כגוני לאחין אין מצטרפין אין מנבלה ושרפה הוחל ושרפה תחילת נבלה היא, עכ"ל. וע' תוליק דף קכ"ב ע"ח, זה שבכל כל שהוא משם אחד מלצטרף ומתלי, משני שמות אין מצטרפין ובהר. ועי' בס"ם מעולה דף י"ד ע"ב במשנה שם, הפגול והניותר, וכן בשרץ ונבלה, ובשר המת, אין מצטרפין זה עם זה לטמא בקל בשניהם מפני שהיי שמות המה לאיסורין, ועיין שם ברש"י במשנה, הרי מפורש דכל שני שמות לאוסרון אין מלצטרפין לשיעור, והא דפגול והנותר מלצטרפין לענין אכילה כדעוקי שם שגמרא, דדוקא לענין טומאה אין מלצטרפין, היינו גזירת הכתוב דכתיב כי קודש הוא, ודבשו חל"ל כל שבקודש פגול, ופירש"י שם כי קודש הוא משום השניהם מצטרפין לאכילה:

**היוצא** לנו מכל הדברים הלה, שיש ל"מ נזהוה אם לאוסר דם טיבו בעלמא אם לאו, ועוד נ"מ יש, אם אכל אלי זית דם הפגם מבהמה שהורה ואלי זית דם הפגם מבהמה טמאה, אם נימא דאין לאוסר דם בעלמא, ליכא כרת ואינ ליכא מלקות, כרת ליכא דעל כל הטמאה טהא בעלמא, ליכא לאוסר דם, ועל דם הבשרה הרי אלי שיעור אכל, ונם מלקות ליכא, דאין מלצטרפין להקל שבשהיפם מאחר דשני שמות המה לאיסורין, ואכל אלי שיעור מאיסור עמאה, ואלי שיעור מאיסור דם, וליכא מלקות, ואף לר' יוחנן דס"ל דאלי שיעור אסור מן התורה, היינו רק לענין לאוסר, אבל מלקות ליכא באלי שיעור לכ"ע, אבל אם נימא דלאוסר דם טהא בעלמא, יש כאן חיוב כרת, ונם חיוב מלקות, דמשהיפם יחד אכל כזית דם הפגם, כיוצא דחיוב כרת משום לאוסר דם ונם מלקות, דשם לאוסר אחד להם, היינו לאוסר דם. ועוד ל"מ יש לענין מלקות פעם אחת אפילו בלא צירוף, כגון אם אכל כזית אלם דם הפגם דעמאה, והתרו בו משום לאוסר דם, ומשום לאוסר עמאה לא התרו בו, אם נימא לאוסר דם טהא בעלמא חייב כרת ומלקות, משום כזית דם הפגם דהתרו בו, ואם נימא דאין לאוסר דם טהא בעלמאים, אין כאן לא כרת ולא מלקות, כרת אין כאן אף אלכל כזית דם הפגם אבל מאחר דאין לאוסר דם בעלמא, וליכא כרת על לאוסר דם עמאה, ונם מלקות ליכא כלל דעל לאוסר עמאה לא התרו בו, ומשום משהיפם, דעל דם שהתרו בו אין בו, ועל עמאה אים בו לא התרו בו, כמו שכתב הרמב"ם מפורש בפרק ג' מהלכות מ"א הלכה י', דאם אכל שרצים אינו חייב רק משום לאוכל שרץ ולא משום לאוכל דם, ואפי מילי דהתרו בו משום שרץ אי חייב מלקות, אבל אם התרו בו משום דם פטור שאין אוכל דם אבל כזית אוכל משום לאוכל שרץ ולא משום לאוכל דם, והוא מאחר ר' אינ בכריתות דף כ"ח ע"ב, התרו בו

## תקריב מלח

דאין לאיסור דם טהרה בטומאתם וליכא בהאיסור כרת רק לאיסור טומאה שהוא כלאו ולא בעי תשובה תמורה כ"כ, ועוד יותר לפי' לענין מלקות גופיה נמי ליכא ל"מ לפ"ז דליכא מלקות, והיינו ג"כ לענין השובה דמי שרוצה לשוב בתשובה שלמה ורוצה לפטור את המלקות עלי בכדי לצאת ידי שניהם, כמבואר בחו"מ הלכ' פי' סי' ב' סק"ק ל' בהג"ה, דכתבו האחרונים בתשובותיהם, דמי שמתחייב מלקות יפן לתרבנים זהיובים במקום המלקות, ח"כ אם נאמר דיש לאיסור דם בטומאה וחלב כזית חמיר שהי פעמים מלקות משום איסור דם ומשום איסור טומאה, ומיהו ליתן שני פעמים לתרבנים זהיובים, ואם נימא דאין לאיסור דם טהרה בטומאתם ומיהו רק פעם אחת מלקות משום איסור טומאה, ומיהו חייב אלקות פעם אחת לתרבנים זהיובים, כן נ"ל; **והנה** בטל טור יקרות כתב עוד ל"מ לתרוץ בזה, לענין מי שלחנו בוממם ומלקיון אותו הקל הקל שלחנה, כמבואר בסי"ם יוסף, והרופאים אומרו שמוכרחין לתת לו דם לשתות, ויש לפעמי דם בהמה טהורה ודם בהמה טמאה, יש ל"מ בזה לחוש דם לתת לו את דם טהורה או דם טמאה, והנלפו בטל המיבר הזה כתב ל"מ יזאת נקוכר אמרים ומניעותו דבריהם, אך ורק בשבל רחב לפי ערכו הוא, ואני מעיד בעצמי שהרופא הנדר בהבנת כל המלמר הזה בהשיות הסבר רב ותפיסה בו בשמע רוח חיים ומשמשים מדשים כפי אשר אני יודעי ובודאי לסבון הדין העמוק הזה של בורר בכל בלומיו ופרטיהו עד שאר תבון לבבר בעי"ם ולהסבירו הל"מ הזאת הנפולאה והעלולה, אשר אך בשבר היבר בה המחבר הזה, ואני מעיידי בה בתשובה. דהנה אימא בש"ם יומא דף פ"ג ע"ש, מי שיחנו בוממם מלקיון אותו הקל הקל שבקל, ר"ל אם אין נפעיל דברים האוסרים רק דברים האסורים מלקיון אותו תחילה הקל שבאיסורין, כגון שבל וחבלה מלקיון אותו וכלה דוחים אלא בללו, אבל שבל הוא במיתה, ופיבש"ל בפרק ט' דיבמות דף פ"ו ע"ל, דשבל שבמיתה הוא משום תרומה שבתוכו, דאז לשון רש"י שם, מה תרומה טיבלת בשבל שבל שהוא מופרשה חייבין מיתה על אבילתו של עבל, דהל מיבה כתיב בו, היינו ר"ל בתרומה, וכן פסק הרמב"ם בפרק ב' מהלכות מ"א דשבל ושבלה מלקיון אותו וכלה שהשבל במיבה הוא. וטי' בספרי מסבל לאיתן שהשבה לזיבים", אלא זה וודאי לן דלא פליבת עבל מתרומה נופל, דקי"ל דתרומה טמאה חיבה אלא בשעה, כמבואר בינמות דף ע"ב ע"ב, וכן פסק הרמב"ם בפרק ז' מהלכות תרומה הלכה ג', וכן כתבו התוס' בשבת דף ל"ת ע"ב בד"ה כגון דאיהו, ובשבועות דף כ"ג ע"ב ד"ה דשוקי לה ע"ש, (אך מה מאוד תמי' לי אבר בע"ח דף פ"ו ע"ב ד"ה אבי אתר בתבו מפורש לגיפך דתרומה טמאה במיבה, ע"ש), וא"כ אם יש לפניבם שבל וכלה, נטמא את השבל וכלאילו ולא יהי' בזה אלא איסור עשה, ולא לתלקיון איסור שבלה שהוא בלוז, ואיהיך לפי מה שבתב הרמב"ם בפרק י"ש מהלכות מבלבלין דזר שאוכל תרומה בין שהוהיר בין שהוהיר חייב מיתה לפי זה תהי שפיר, ע"ש, ועי' שם בלחם משנה מה שהקשה עליו על זה, ע"ש, וכי בתב בתמת רש"י בשבועות דף י"ב ע"ב ד"ה הלי טמאה, וכן בתבו התוס' בע"ז דף פ"ו ע"ב בד"ה אבי אתר דתרומה טמאה הוא במיבה, וכן בתב הטרמ"ך בשבת דף י"ד ע"ש בשבת בתמאה פרק ג' אות י"ד בשם הר"ן, דבל בתמת תרומה טמאה אינה במיבה אלא בעשה, אלא דוקא באוכל בטומאת הגוף אז הוא במיבה, בדאיתא בינמות דף ע"ג, והניח בצ"ע. ועי' בתפארת ישראל בס בשנה זו אות י"ד שבתב שמאוד שבתה לגימה פניו על אלשה מבינים בלילו שילבו שוב ברבן שהנה גם בפסיונה אחת בדבר הגלוי לבל בר בי רב, והמה בעצמם עשאים ומתנים בזה, עי' בתוב' שבועות דף ב"ג ע"ב בתוס' ד"ה דשוקי לה, אבל בניעות בזה בתוב דף זה ובבל מקום מי שנזדמר זאת לפיבה, ובפתע פתאום התעלם מעיני השדה בשלשה מקומות את המפורסם לבל, לבן ינע שם בבל מלמי עיוו ומלא פתיון להרן דברי הקדש בשבת בתמאה נבזה ובשפה ברורה ובעמוקה בשלילו יפר ונחמוד, ע"ש, אבל בתמת לפי מה שבתב הפרשת דרבים בדרך החיים דרוש י"ו דאיסור הנבל מיני מיבה, והלא יראי שהביים שתולין שבל ג"ב שהשבל שבל חיב בשביל התרומה שים בה אלא נזרת הבתוב הוא שבל מיני מיבה עי השבל, עכ"ל. ותמיי רבה לי על הפרשת דרבים שבתב קושי' זאת בתם משמו, אשר בתמת קושיא התום היא שם במקומו על רש"י ז"ל בד"ה מה תרומה טובלת, ש"ב לפי שיטתם שיבלת תרומה טמאה אינה אלא בעי תשובה תמורה כ"כ, ועוד יותר לפי' לענין מלקות גופיה נמי ליכא ל"מ לפ"ז דליכא מלקות, והיינו ג"כ לענין השובה דמי שרוצה לשוב בתשובה שלמה ורוצה לפטור את המלקות עלי בכדי לצאת ידי שניהם, כמבואר בחו"מ הלכ' פי' סי' ב' סק"ק ל' בהג"ה, דכתבו האחרונים בתשובותיהם, דמי שמתחייב מלקות יפן לתרבנים זהיובים במקום המלקות, ח"כ אם נאמר דיש לאיסור דם בטומאה וחלב כזית חמיר שהי פעמים מלקות משום איסור דם ומשום איסור טומאה, ומיהו ליתן שני פעמים לתרבנים זהיובים, ואם נימא דאין לאיסור דם טהרה בטומאתם ומיהו רק פעם אחת מלקות משום איסור טומאה, ומיהו חייב אלקות פעם אחת לתרבנים זהיובים, כן נ"ל; **והנה** בטל טור יקרות כתב עוד ל"מ לתרוץ בזה, לענין מי שלחנו בוממם ומלקיון אותו הקל הקל שלחנה, כמבואר בסי"ם יוסף, והרופאים אומרו שמוכרחין לתת לו דם לשתות, ויש לפעמי דם בהמה טהורה ודם בהמה טמאה, יש ל"מ בזה לחוש דם לתת לו את דם טהורה או דם טמאה, והנלפו בטל המיבר הזה כתב ל"מ יזאת נקוכר אמרים ומניעותו דבריהם, אך ורק בשבל רחב לפי ערכו הוא, ואני מעיד בעצמי שהרופא הנדר בהבנת כל המלמר הזה בהשיות הסבר רב ותפיסה בו בשמע רוח חיים ומשמשים מדשים כפי אשר אני יודעי ובודאי לסבון הדין העמוק הזה של בורר בכל בלומיו ופרטיהו עד שאר תבון לבבר בעי"ם ולהסבירו הל"מ הזאת הנפולאה והעלולה, אשר אך בשבר היבר בה המחבר הזה, ואני מעיידי בה בתשובה. דהנה אימא בש"ם יומא דף פ"ג ע"ש, מי שיחנו בוממם מלקיון אותו הקל הקל שבקל, ר"ל אם אין נפעיל דברים האוסרים רק דברים האסורים מלקיון אותו תחילה הקל שבאיסורין, כגון שבל וחבלה מלקיון אותו וכלה דוחים אלא בללו, אבל שבל הוא במיתה, ופיבש"ל בפרק ט' דיבמות דף פ"ו ע"ל, דשבל שבמיתה הוא משום תרומה שבתוכו, דאז לשון רש"י שם, מה תרומה טיבלת בשבל שבל שהוא מופרשה חייבין מיתה על אבילתו של עבל, דהל מיבה כתיב בו, היינו ר"ל בתרומה, וכן פסק הרמב"ם בפרק ב' מהלכות מ"א דשבל ושבלה מלקיון אותו וכלה שהשבל במיבה הוא. וטי' בספרי מסבל לאיתן שהשבה לזיבים", אלא זה וודאי לן דלא פליבת עבל מתרומה נופל, דקי"ל דתרומה טמאה חיבה אלא בעשה, כמבואר בינמות דף ע"ב ע"ב, וכן פסק הרמב"ם בפרק ז' מהלכות תרומה הלכה ג', וכן כתבו התוס' בשבת דף ל"ת ע"ב בד"ה כגון דאיהו, ובשבועות דף כ"ג ע"ב ד"ה דשוקי לה ע"ש, (אך מה מאוד תמי' לי אבר בע"ח דף פ"ו ע"ב ד"ה אבי אתר בתבו מפורש לגיפך דתרומה טמאה במיבה, ע"ש), וא"כ אם יש לפניבם שבל וכלה, נטמא את השבל וכלאילו ולא יהי' בזה אלא איסור עשה, ולא לתלקיון איסור שבלה שהוא בלוז, ואיהיך לפי מה שבתב הרמב"ם בפרק י"ש מהלכות מבלבלין דזר שאוכל תרומה בין שהוהיר בין שהוהיר חייב מיתה לפי זה תהי שפיר, ע"ש, ועי' שם בלחם משנה מה שהקשה עליו על זה, ע"ש, וכי בתב בתמת רש"י בשבועות דף י"ב ע"ב ב

## תקריב

דהתרומה לאיה עולה לגג ע"כ בלחמך ומלח, ור' יהושע סבר במלח שעל ושוד, ומקן קיי"ל הלכה כר' אליעזר, הלח הקם בשולחו מיירי אפילו עכ"פ כזית הרומה בהחולין כדמשמע ליעבא דהכא שם, שכתב סלה על התרומה שעפלה, ולא כתב שהם תרומה שעפלה לתוך תוליו, ע"כ כל כזית הרומה שעל גבול הכרומה שם אפילו אם זה כזית הרומה, מעטה ראין בדיבור, אבל אם כל כזית מהשיעור כזית אז בודאי אין שייך חוש מיעוט אם אכל ממנו ז', מאחר דבכ"ה אין כאן שיעור כזית, ואף בהחולין שיעור כדי לבטל התרומה, אפי' אם לא היה כזית בהתרומה שעפל, אלא ל"כ יש אחד ומלח, או מלח ושוד לבטל אז טוהל אחת מהן היינו שיעור התרומה ושהוא לבטן ומלחך תולין כמו שהיה, ואם אין שיעור בהחולין לבטל את התרומה, אז יאמר הכל לבטן בדמי התרומה תן מדמי שיעור תרומה שבה, וכן היין בלם יש כזית בהתרומה שעפל, אבל בדיעבד אם אכל מן המחומע הזה ב' בודאי יש ל"מ בין אם היה כזית בהתרומה שעפל או לא היה כזית, דאם היה שיעור כזית, ואכל יש בזה מיתה בלא היה בהחולין שיעור לבטל, ובאם לא היה כזית בהתרומה שעפל אז אין חיוב מיתה אפי' אם לא היה בהחולין שיעור לבטל, מאחר דעכ"פ אין כאן שיעור חיוב מיתה. ואף אם נימא דמילי דבטל כזית אלא שלא הופרשה שוד ממנה לא מעשר או הלוי, ולא התרומה גדולה, ואכל ממלח בהבטל כזית התרומה גדולה שלייך להכהן, והרומת מעשר של הלוי בגם כן יש חלק לאחד שלייך ל"כ להכהן, דעל התפוח חלקים של המעשר שלייך ללוי אין בהם חיוב מיתה, דאין חיוב מיתה רק על שני תרומות אלו, היינו על תרומה גדולה, ועל התרומת מעשר שלאו חיוב לתפרים חלק אחד מעשר ממעשרו שלייך ל"כ להכהן, אבל על חלק המעשר של הלוי אין חיוב מיתה, וכן הוא משום בהרמב"ם בפרק י' מהלכות מ"א הלכה ט', וכתב הוא הרומת מעשר של הכהן הלוי הוא אחד ממאה, מעשר מן המעשר אחד משל עשרה ממאה, והכהן משל מה מעשר מן המעשר אחד אחד ממאה, ל"ב לא יתכן להיות שיהיה חיב מיתה בהאוכל טבל אלא ל"ב לכל פחות יהיה ומשהו טבל בכדי שלפיל פרס שיהיה מזה כזית התרומת מעשר ומשהו תרומה גדולה. ועוד יותר קשה לי, דהלא מעשר אשדודית היא בכמות דף י"ג ע"ב דהאוכל כזית טבל חיב מיתה בידי שמים, וכן פסק הרמב"ם בפרק י' מהלכות מ"א הלכה י"ט כחכמים דמסכה זו דהאוכל כזית טבל חיב מיתה בידי שמים, ובכזית טבל הלה לא מצלת מיתה תרומה גדולה ותרומת מעשר אף שיהם גם יחד, ואוך חיב מיתה, ולא אפשר להיות חיב מיתה רק בזה שאוכל כזית התרומה שהופרש כבר אבל לא בעבל, וכ"ש הלא ילוף פסק הרמב"ם בהאוכל טבל חיב מיתה בידי שמים. ועוד אליבא דפסק הכריימתא הטבל ובלה מלילין לומו ובלה שהם בללו ולא טבל שהוא במיתה, ואפילו לפי דעת הטור"א בחלק י"ד מהר"ם שלוה ס"ל שהיר שם מדעתו דברים רמים ואפלאים ביותא לעם אבר נודע ביהודה שמו, ולאחר רציתי את תשובתו ואת ברכתי עליה ברוך מחדש תיושים אחידם דבר כזה מדעתו, והעיד על עצמו שלא קדם לותו בזה שום מפרש לו פוסק לפי דעתו, ואלה המה רעיוניהו ברמיים, ול"ל שם במלה של הפרשה הלה לו תרומה אף כי כל אחת מלוה בפ"ע היל, מ"מ בכל אחת ואחת מהם יש בה שי עניים, הענין האחד הוא להקפיק לאסור טבל מן המלכל, כי קודם הפרשה הי' המלכל אסור באכילה, ולאחר הפרשה הותר המלכל באכילה, אך יש כאל אחד ענין שני היינו שיש עליו חיוב מיתה לבהן, ושני הענינים שלו יתלקחו המה זה מזה, שלענין להפקיע איסור טבל מן המלכל, הזה, אין לזה שיעור כלל מה"ת ואפי' אפלו פוסר את כל המלכל, יבי' כמה שיהי', כמו שהבין הוא בלאמת שהוא תחת פוסרת כל הברי, אך הענין השני שהוא לקיים מלות מיתה להבהן, זהו יש לו שיעור מה"ת, ואפלולי עלמו שם שלפול תרוך ומרק בנתון שכלו העשוי לבלי חת, ומוליא שם לאור שם משפחו כמה הוא השיעור הזה, יבוא שם מקורים ויסודות לאמים מים"ם ופוסקים, ע"ש. ועי' בתוס' ניסין דף כ' ע"ב ד"ה דלמא, ועי' שם בחידושי הגרעק מהרי"ז הוא שם משמלתו תה"ב שהשיג שם על הטו"א שכתב בלא קלמו כזה שם מקורים לו פוסק, ובאמת שעלם ממנו דברי המשנה



מלח

דהטלת מלח שעה מלח ע"ב בלחמך ומלח, ור' יהושע סבר במלח שעל ושוד, ומקן קיי"ל הלכה כר' אליעזר, הלח הקם בשולחו מיירי אפילו עכ"פ כזית הרומה בהחולין כדמשמע ליעבא דהכא שם, שכתב סלה על התרומה שעפלה, ולא כתב שהם תרומה שעפלה לתוך תוליו, ע"כ כל כזית מהשיעור כזית אז בודאי אין שייך חוש מיעוט אם אכל ממנו ז', מאחר דבכ"ה אין כאן שיעור כזית, ואף בהחולין שיעור כדי לבטל התרומה, אפי' אם לא היה כזית בהתרומה שעפל, אלא ל"כ יש אחד ומלח, או מלח ושוד לבטל אז טוהל אחת מהן היינו שיעור התרומה ושהוא לבטן ומלחך תולין כמו שהיה, ואם אין שיעור בהחולין לבטל את התרומה, אז יאמר הכל לבטן בדמי התרומה תן מדמי שיעור תרומה שבה, וכן היין בלם יש כזית בהתרומה שעפל, אבל בדיעבד אם אכל ממנו ז' בודאי יש ל"מ בין אם היה כזית בהתרומה שעפל או לא היה כזית, דאם היה שיעור כזית, ואכל יש בזה מיתה בלא היה בהחולין שיעור לבטל, ובאם לא היה כזית בהתרומה שעפל אז אין חיוב מיתה אפי' אם לא היה בהחולין שיעור לבטל, מאחר דעכ"פ אין כאן שיעור חיוב מיתה. ואף אם נימא דמילי דבטל כזית אלא שלא הופרשה שוד ממנה לא מעשר או הלוי, ולא התרומה גדולה, ואכל ממלח בהבטל כזית התרומה גדולה שלייך להכהן, והרומת מעשר של הלוי בגם כן יש חלק לאחד שלייך ל"כ להכהן, דעל התפוח חלקים של המעשר שלייך ללוי אין בהם חיוב מיתה, דאין חיוב מיתה רק על שני תרומות אלו, היינו על תרומה גדולה, ועל התרומת מעשר שלאו חיוב לתפרים חלק אחד מעשר ממעשרו שלייך ל"כ להכהן, אבל על חלק המעשר של הלוי אין חיוב מיתה, וכן הוא משום בהרמב"ם בפרק י' מהלכות מ"א הלכה י"ט כחכמים דמסכה זו דהאוכל כזית טבל חיב מיתה בידי שמים, ובכזית טבל הלה לא מצלת מיתה תרומה גדולה ותרומת מעשר אף שיהם גם יחד, ואוך חיב מיתה, ולא אפשר להיות חיב מיתה רק בזה שאוכל כזית התרומה שהופרש כבר אבל לא בעבל, וכ"ש הלא ילוף פסק הרמב"ם בהאוכל טבל חיב מיתה בידי שמים. ועוד אליבא דפסק הכריימתא הטבל ובלה מלילין לומו ובלה שהם בללו ולא טבל שהוא במיתה, ואפילו לפי דעת הטור"א בחלק י"ד מהר"ם שלוה ס"ל שהיר שם מדעתו דברים רמים ואפלאים ביותא לעם אבר נודע ביהודה שמו, ולאחר רציתי את תשובתו ואת ברכתי עליה ברוך מחדש תיושים אחידם דבר כזה מדעתו, והעיד על עצמו שלא קדם לותו בזה שום מפרש לו פוסק לפי דעתו, ואלה המה רעיוניהו ברמיים, ול"ל שם במלה של הפרשה הלה לו תרומה אף כי כל אחת מלוה בפ"ע היל, מ"מ בכל אחת ואחת מהם יש בה שי עניים, הענין האחד הוא להקפיק לאסור טבל מן המלכל, כי קודם הפרשה הי' המלכל אסור באכילה, ולאחר הפרשה הותר המלכל באכילה, אך יש כאל אחד ענין שני היינו שיש עליו חיוב מיתה לבהן, ושני הענינים שלו יתלקחו המה זה מזה, שלענין להפקיע איסור טבל מן המלכל, הזה, אין לזה שיעור כלל מה"ת ואפי' אפלו פוסר את כל המלכל, יבי' כמה שיהי', כמו שהבין הוא בלאמת שהוא תחת פוסרת כל הברי, אך הענין השני שהוא לקיים מלות מיתה להבהן, זהו יש לו שיעור מה"ת, ואפלולי עלמו שם שלפול תרוך ומרק בנתון שכלו העשוי לבלי חת, ומוליא שם לאור שם משפחו כמה הוא השיעור הזה, יבוא שם מקורים ויסודות לאמים מים"ם ופוסקים, ע"ש. ועי' בתוס' ניסין דף כ' ע"ב ד"ה דלמא, ועי' שם בחידושי הגרעק מהרי"ז הוא שם משמלתו תה"ב שהשיג שם על הטו"א שכתב בלא קלמו כזה שם מקורים לו פוסק, ובאמת שעלם ממנו דברי המשנה

## תקריב מלח

הרמב"ן הטעם המובר לשתות בעודו, משום דתם נתיקנו נגלה יעבור על כל מיני וכיוצ שיאכל ויעבור הרבה לחזין, אבל אם מתיקלה בשר שתותה אינו מגלה איסור אחר, ומותר לעבור על איסור שקילה פעם אחת מלעבור על איסור לאו כמה פעמים. ועי' בשו"ת ח"ס חלק או"ח הנדפס ע"מ מה שמפלפל עמהן אם בדין זה. ועי' ב"ב בספר תנועת הבדה חלק מעיני שער ברכת המוציאים שער ג' מה שמפלפל עמהן בזה. ועי' בשו"ת שערי דעה בשלה החיים תשובה נ"ג שלפי סברת ז' של הר"ן עלה לו על רעיונותיו מחלת חכם בחולה שהתרך לו לבשל בשבת, אם טוב יותר למנות הבשר הזולה או לבשלו בלא מליחה, או הי דומיא לחה דקי"ל שטוב יותר לשתות בשביל החולה מלהמליחו נבלה בשבת הר"ן ובמ"כ הרחמנים כמה שעמים בזה, וילח לפלפל עם בזה, דבעידן זה דמליחה יש בה שני איסורים דרבון, משום מבשל ומשום מעבד, משלי"ם אם נתיקלה בלא מליחה הוי ז' שבשלו דהוי דרבון, ע"ש. שמסיק שיותר טוב למנות הבשר ולא להתיקלה מיסור, ומצינו שם להלכה כן בשם הרדב"ז בתשובה ח"א סי' תקל"ח, ובכ"ז טוב שכן מצא בספר יגון מבות בתיזונו על תוקן בקניק דהשותו בשבת שהתה בשבילות, לשטות הרחמנים ז"ל טוב יותר למנות החלה שלא יעבור על כל ניתי וכיוצ, ע"ש. ועיין בשו"ת קול ליניו סי' י"ז שמשיפק לו בשל דקי"ל דמי שחתא בוגעם מלכתין אוהו הקל הקל החלה, לו הוי מלתא הוי לתוריותא לו לתמוך מדתוריותא כדי למיהב לו כל מידי דמיכל ולתיקלו לאסור תגור, ורבון הוא דנאמו והתמידו בדבר, והניח שם בשם בעל קריט ספר בפרק י"ד מהלכות מ"ח שכתב דהוי רק לחומר דרבון, דמדתוריותא אין לך דבר שעומד בפני פיקוח נפש, ודעה עלמו כתב להחזיר שהוא מדתוריותא, והניח רחים מהר"ן הל"ל דהוי מדתוריותא, דאל"כ היכי מריק לאל שבת דהוי לאסור שקילה, כדי שלא יעבור החולה לאסור דבבון דהקל הקל החלה, וע"ש מה שמביא עוד ראיות ומברות לדבריו, והניח שם לה בעל קריט מלך רב מהלכות שבת שמתפק בדברי הר"ן הל"ל שם סוגיא ניעור שהוקה שחושה מהלכין אותו משום דהנבלה אינה לאיסורין הרבה, לו דומה כוחה הר"ן לומר דהרוויהו שקולים הפה ואין רחים מהר"ן הוי דתוריותא, ואות דחה שם דבריו ברחיות ברורות, ע"ש. מחזר גי לנו לדברינו דדעת הר"ן דמהלכין אותה ולא נבלה משום דבבנבלה יעבור על כל ניתי וכיוצ ויעבור הרבה לחזין. וכן כתב הב"ח בסי' שכ"ח אות ט', ועיין שם בט"ז אות ו', וכן כתב הפר"ד הרבה לחזין דבבנה לא מיקרי לאסור קקילה בעלמא דמי לחו דשבת, תע"ב הוי לאסור שקילה, עכ"ל. ועיין בשלחן ערוך יורה דעה סי' שכ"ח סעי' ל"ב דבשר שנתיקלה בשבת לריך החולה לבבר נתיכר וכבנבלה מוכרת והמחיה מהלתרת מהלכין אותו הבבלה, ובתם לריכין לו לחנות לו יין בשבת, להגמ"ר והמ"מ מוכח שיתר העכו"ם והשוכר היין, משיהלו יורחל דבשר דהתם יש יותם קול משבת ומפסר ב"ב בלא ניסוך כמבואר בסי"ד סי' קכ"ב סעיף י', ולסע"ז בחו"מ סי' שכ"ח סי"ק ו' שכתב שם דשרו וכן הוא ב"ב דעת הב"ח ולדידן דס"ל בהר"ן דשותין ואין מהניו לו בבלה כדי שלא יעבור על כל ניתי וכיוצ, ס"ב ס"ל מוכח ניחש שהחלל היין ולא הכרי בלא יפסך ויעבור על כל טיפה וטיפה בשותה ע"ש. ועיין בספר תנועת הבדה חלק מעני שער ברכת המוציאים שער ג' שכתב מלן בזה דהיכא דין דומה דין זה דיין נסך, לדיעו של הר"ן, ע"ש מה שמפלפל עלמו שם בזה. ועיין בספר לקוטי ניח לתפיס שבעיה בשם גדול אחד שכתב שלריך עיון בשיטת הר"ן ודעה הס"ח שבל שותשים לחולה בשבת ולא נתיקנו לו בבלה משום שיהיה עושה כמה איסורים, ס"ב בשם יומף דק ס"ד ע"ל דמוקי שם רבא הקבה דשנין לשחולו דפסול מוכיר זמן דמיירי בגון שם שותעין לחולה שבות לו בתוך ניהו ושתו שאר בני ביום הכפורים, בלא יהיה שוב יותר שם יהיה נותרים שם כמה הרוגים. ועיין בספר אבן יהושע דמוח ד' שבשבת זו של הר"ן מיושב מדרש פליאה על הבשוק שתני לו שתותו אח, ותמר שמדרש מבאן שמותעין לחולה בשבת, ע"ש דבריו נתחמדים. ועיין בכתב סופר על התורה שהיקל שם סוגיא ניעור שהוקה שחושה מהלכין אותו משום דהנבלה היא לאיסורין הרבה, לו דומה כוחה הר"ן לומר דהרוויהו שקולים הפה ואין רחים מהר"ן הוי דתוריותא, ואות דחה שם דבריו ברחיות ברורות, ע"ש. מחזר גי לנו לדברינו דדעת הר"ן דמהלכין אותה ולא נבלה משום דבבנבלה יעבור על כל ניתי וכיוצ ויעבור הרבה לחזין. וכן כתב הב"ח בסי' שכ"ח אות ט', ועיין שם בט"ז אות ו', וכן כתב הפר"ד הרבה לחזין דבבנה לא מיקרי לאסור קקילה בעלמא דמי לחו דשבת, תע"ב הוי לאסור שקילה, עכ"ל. ועיין בהלכות נתיכר וכבנבלה מוכרת והמחיה מהלתרת מהלכין אותו הבבלה, ובתם לריכין לו לחנות לו יין בשבת, להגמ"ר והמ"מ מוכח שיתר העכו"ם והשוכר היין, משיהלו יורחל דבשר דהתם יש יותם קול משבת ומפסר ב"ב בלא ניסוך כמבואר בסי"ד סי' קכ"ב סעיף י', ולסע"ז בחו"מ סי' שכ"ח סי"ק ו' שכתב שם דשרו וכן הוא ב"ב דעת הב"ח ולדידן דס"ל בהר"ן דשותין ואין מהניו לו בבלה כדי שלא יעבור על כל ניתי וכיוצ, ס"ב ס"ל מוכח ניחש שהחלל היין ולא הכרי בלא יפסך ויעבור על כל טיפה וטיפה בשותה ע"ש. ועיין בספר תנועת הבדה חלק מעני שער ברכת המוציאים שער ג' שכתב מלן בזה דהיכא דין דומה דין זה דיין נסך, לדיעו של הר"ן, ע"ש מה שמפלפל עלמו שם בזה. ועיין בספר לקוטי ניח לתפיס שבעיה בשם גדול אחד שכתב שלריך עיון בשיטת הר"ן ודעה הס"ח שבל שותשים

## תקריב מלח

בשמים רמ"ק ס"ק ל', שכתב דמוקלה לאכילה ים לו עיקר בדאורייתא משום הכנה דרבנן. וכך מן הדין נראה לי להשתית תב' מוקלה ים גזה שי לאוסרים איסור אכילה ואיסור שעטנז מוקלה, ואלב שחלבו עכו"ם אין בו רק איסור אכילה, אבל זה לא מלאה לי דמוטב להשקיעה באחילה תלב שחלבו עכו"ם מאלב מוקלה, אך באמת מסוק סם וכהב בזה הלשון, אלן אחר העיון ל"ל כלן כהולאתך, אבל לא משעמך, דהנה אותה בש"ע יו"ד סי' קל"ה, בהג"ה י"ל דכל האיסורי הגאה מדרבנן מותר להשתמש בהן לחני אחר חולה שאין בו סכנה ובלבד שלא יהנו ויהנה האיסור. ועי' בתשובת רע"ק סי' ה' שכשאל אם מותר להשתל לחולה שאב"ם פירוש שיהיו בשבת, אם אכילה מוקלה הוי ככלל שאר איסורים, או כיון דהשתלב בעלמו היתר הוא לגמ' דיומא קל נרש הוי כמו שאר מלאכות שבת דהביניהן דברי לחולה שאין בו סכנה, והעלה כן לגזרת דאכילה מוקלה שרי לחולה שאב"ם, ס"ם בתשובה. ולפי זה ודאי דחלב מוקלה קל מחלב שחלבו עכו"ם דמוקלה אין עליו שום אכילה לישראל המותר לפי לחולה שאב"ם, ותלב שחלבו עכו"ם נראין אכילה לישראל הוא, ע"ש מה שהאריך בזה, ואין כאן מקומה להאריך: **ועתה** נחזור לנ לעיינא דלעבי הכ"ת מה שכ' מהי לי מאור על שברהו מבריהה ביומא דף ע"ג ע"ש דשבל ובלוב מלכיון אותו בגלה ולא שבל משום דשבלה היא בלחו, ועבל היא בשיחה, ס"ב קשה לשברת הר"ן הלא שבל הוא רק מיהה בידי שמים, ובין אם יאכל הגבלה או יאכל שבל, ככל יעבור הוא בעלמו אז על הלאוין אז על איסור מיהה בידי שמים, מ"מ מהרינן דמלכיון אותו בגלה ולא שבל שהיא בשיחה, ובאן בשחוטה ובלה הני אם יאכל הגבלה הוא בעלמו יעבור על הלאו, ובשיאכל השחוטה הלא אחזר יעבור על איסור שבת איסור סקילה בשבילו, מ"מ מהרינן שמלכיון אותו בשר שחוטה ויעבור אחזר על לאו זה של איסור סקילה, ולא יאכל בגלה שיעבור על לאוין הרבה, אבל עכשיו לפי שיעשה דלכו"ע מיד מיהה של עבל הוא נזרק הכתוב על כל שבל, והחיוב הוא לא מלד שאוכל חלב התרומה שבת, ויחל, דסכתם אם יאכל אותו שבל שיבל יעבור מיד מיהה על כל כזית וכזית, לכן טוב הוא שילכלנו בגלה לא שיעבור על לאו זה של מלקות על כל כזית וכזית משאכלנו עבל שיעבור מיד מיהה על כל כזית וכזית, אבל לענין גבלה ושחוטה בשבת, בודאי טוב הוא להאכילו שחוטה שיעבור אחד על לאו אחד לא שהוא איסור סקילה, משאכלנו גבלה שיעבור על כל כזית וכזית, דלעיל הרבה דאבלה ממיר מלאו אחד דשבת לא שהוא איסור סקילה. אך לפי דברי אלה שהתחיל קושית נעל קדמן והקל על הר"ן שפ' ביהר שאת ויתר עז, דהקשה על הר"ן לשיטתו שמותב שיעבור אד לאו ולישהוא סקילה מלעבור הרבה לאין לישהוא מלקות, ס"ב קשה עלוי מכריחתא דמי שאהנו בולמא, ובאמת קשי' זאת היא קושית הפר"ח בדרוש דרך המיים דרוש י"ש שהביא קושי' זאת בפלימות, וזה לשונו שם, ושורשות כפלאתי מה שעה הר"ן בזוש שיזונר בו שגיא זו דפלעי רבנן ובן תימא בתרומה ובבל אם מלכיון אותו שבל או תרומה, דה"ק שכר שם דמלכיון אותו בגלה ולא שבל, ואין מלכיון אותו תרומה, ובן תימא שכר דמלכיון אותו תרומה ולא שבל, ולכאה מעכו לה שהם הקשה דחשבר בחולין דייט שיש לו בחולין אך שבל זו לשלכיון לא לאחל שיעבול בתרומה, דכו"ע לא פלעי דמלכיון ומספיק לו, כי פלעי בדלא אשבר בחולין, ר"ל שמוכרחין הכו לשלכילו אם טעו כל מה שנמלא, וס"ל לשה"ק דמלכיון לאו אותו שבל בשוה שהיא עם תרומה ואין מפרישין ממנה שהרומה לשלכילו לא לאחל בש"ש, והרומה תחילה לו לשה"ק, ובן תימא ס"ל דיפרישם התרומה מהשבל וישלכילו כל אחל ואחל בש"ש, דשבל אחילה ובן תימא, כפרש"י שם, ח"ב קשה לפי זה לפי שיטת הר"ן איך ס"ל לשה"ק דמלכיון אותו שבל כמות שהיא עכשיו ואין מפרישין ממנה התרומה לשלכילו כל אחל ואחל, הלא אם יפרישם התרומה ממנה ויאכל חולין ויאכל החולין בטהר, ואין התרומה ממנה מתבטלת אפילו באחל אחל, אבל כשיאכל השבל כמות שהיא הרי יעבור מיהה על כל כזית וכזית, והלא דבישם ק"ו ומה נבי שבת שאיסור סקילה הוא מתרין דמעשה שיעבור איסור סקילה ממנה שיעבור הרי לישראי דלאו דאכלה, והכא הלא בין עבל ובין התרומה הטהורה שבל מיהה כיוי שמים הוא לפ"ב דשלמל שמעו שבל שהיא בשיחה, ואפילו אי אתרין לישראי דלאו דאכלה, שוב יש לומר דשאני שבל דמלאה שמעו שיעבור על לאו זה שלא אכלה, ועי"ש מה שהקשה שם הקוב' עוד בישהות יותר חזקות, ואפלה

שער הציון
ו) הנפש. והיא מצטה מפורשת בכ"מ דכתיבתה, ובטור רים סי' ס"ו, ושו' שם כנ"י וכנ"מ ובפרישה מה שכתבנו בזה, ועו' מ"ש מלק יו"ד סי' ס', ועיין יו"י סי' ס"ו אות ו' בהגהות מה שהעיר בזה, ועיין

**ברית מלה**

מהם במזיד חייב כרת, ובשוגג חייב חטאת 7) קבוע, ואף בשלשה מינים אילו אין בדמם איסור כרת במזיד וחיוב חטאת

## תקריב

נימת דאין לאיסור דם מוכז בעצמה לז אם אי מיני דמים לילי התה דם הנפש מהילין אותו דם דטמאה דילכה לאסור דם הנפש שהוא בכרת, ואין מהילין אותו דם דטהורה דילכה לאסור דם הנפש שהוא בכרת, ואם אי מיני דמים לילו התה דם התביים שפירש לז אין לנו שום ס"מ בזה לחיה גם שילכל, לו דם דטהורה לו דם דטמאה, דעל שניהם ליכא רק לאסור אחד, לאסור טמאה בזה, ולאסור דם בזה. ולפלא גדול בעיני על המחבר הזה שכתב בהחלת פרקה דבריה וז"ל עם בזה לחיה גם שילכל, לו דם דטהורה לו דם דטמאה, דעל לאסור אחד ס"מ טהא בטהורה ואינה מהא בטמאה, ע"כ', אבר מפורש במשנה חולין ובשור בריס סי' ס"ו, ובכל הפוסקים לאיסור דם מהא בין בטהורה בין בטמאה, והי' בדעתי לומר בעצות הדפוס שפל בספר בעל אור יקרות הזה, אבל מה שהבאה לו שחזר בשעותו ובמה שיהם בהחלת, ובכלל גם בזה הלשון, ובקצה הב"י מה שפקפקות יש במה שחבב הרב והמ"ח מהא בטהורה אבל לא בטמאה, לגלי ש"ב נאמר שפשה בפרים וי"ט ועו' שם מה שכתב עוד ש"מ מתרים בזה. ועיין בתחלת לבי בעניינו על היו"ד סי' ס"ד שהביא ג"כ ש"ע נחלה בזה, לעניין שם לכל דם טמאה בשוגג ואח"כ שהו בהמה בשם חטאת, שם מיעת לאיסור לו היו מהא בטמאה ולילכו בהילכו כרת ובשגגתו חטאת, שתיהו כתרה, אבל שם נאמר שים לאיסור דם בטמאה תחייב חטאת על לכילתו בשוגג, שחיעתו שפולה משום דבראה כלילי מקריב קרבן אחין ר' נפתלי הערץ ז"ל, ואח"כ מלאתי הב"ח האחת אות בחות בספר אור פני משה שכתב זאת בשם עצמו, ואיני יודע מי קדם למי, יקובל הדבר ממי שהתרה. ולי"ב הלח יש לנו ש"מ רבות ורבות בזה: אך ובאמת אחר שהביא הב"ח דעת הרמב"ם מודם לזה דים ש"מ רבות ורבות בזה ליכל לומר דעתו כונת הב"ח הוא למלת רק ש"מ בשוגן בזה ביהרע, דם לפי דעתו כונת הב"ח הוא למלת רק ש"מ בשוגן בזה ביהרע, דם ואבל בהיהר גמור בשעת מעשה, היינו שהשתה האיסור לאיסור ובלת שהי' שום חשש איסור אף לאיסור דרבנן בהאיסור הזה אח מלוי בהא"מ שלי לפי דעתו, דאם נהעדר דם בטמאה בדם הנים ותבשים, ואם מעת לאיסור דם טהא בטמאה, אלא הוא לו שין במינו ומשהו לדעת רש"י ותוס בעל לאיסור לשות השתה לאיסור גמור, ואם נאמר דלאו לאיסור דם טהא בטמאה ולא נמלת על דם זה רק לאיסור טמאה לאחר, הלא הוי לו שין בשאינו מינו ובעל בשאים ומשהו האיסור לאיסור גמור ואוכל גם האיסור בהיהר לכו"ע. דאחרי לא בלת הוא ומשהו ואינו ניכר האיסור ואוכל בלת שים חשש אפי' חשש לאיסור דרבנן, כמו שכתב הרמ"ם בפוף פרק נ"ב לעבו' דין דבישול אד בחרי וז"ל שם, דהא דקי"ל דאד בחרי בטל בכל דבר שאינו חבוב ואינו דבר שבמנין, היינו כ"ל דאפי' איסור דרבנן ליכא ומוהר אפי' לכתחילה נאכל כולן כאחד, בין בזה אחר זה, ואפי"ה שהכל בודאי גם זה האיסור לכתחילה, דאחרי אין לנוך להתלוך אחד מהן, מ"מ ניים לן בה, והיינו דנזרינן הכתוב הוא לכתוב גם זה האיסור, דכיוצא אחרי דברים לכתוב, ואד בחרי בטל, ואפילו האיסור עמו לאיסור בהיהר גמור ומותר לו לכתחילה, ואפי' איסור דרבנן ליכא בין דאד בחרי יתירה כי מהייבו הוא האיסור, אבו דעת הרמב"ם שכתב שם בזה, ובטור בסי' ק"ט, ועי' בסו"ו בחין לחין סי' ק"מ מה שכתב שם בזה, ודעת רמ"י והמ"ס היא דרק מדאוריית הוא דבחין לחין בן אחד בחרי בטל ועשה גם האיסור בהיהר גמור, אבל חכמים התמירו לגזרוך ששים כאחר לאיסורים. ועי' בפ"ע בפרישה להלכות תערובות פרק לחלחן דקיי"ב ס' שהפקפק שם בחחיבה של היהר שהתירו בשני חחיבות של איסור דאחרי רבים לבטל, גאמר דאם לבקל האיסור הפך להיהר. כ"ם לחומרא, ומו כולו איסור, וק"ל אבל לאיסור בלוקה על כל אחד ואחד מהם מצוית הכתוב אחרי רבים לבטלה כו', וליבעי אח"כ עכ"ם היה נעד בין התערובות, או דאין היהר נהפך לאיסור, ומיים אמת"ל שהמ"ב בחלק מ' פרק ח' כתב בפפיעות שאין היהר

שו"ע יו"ד סי' ס"ד סעיף א'.

**בדם** בהמה וחיה נמי אין איסור כרת אלא בדם מ) הנפש שהנשמה יוצאת בו, אבל דם



## מלה

נהפך לאיסור ו"מ עוכה בזה, ו"ע, ועין בספר דרכי הלהלה פרק ל"ו שכתב דספפיק של הממ"ג, מחלוקת מפורשת היא בהם"י והום, בזכחים דף ע"ח, אמר ר"ל הפיגול והנותר ונטמא שבלגן זה בזה כו', ע"ם פילפלו התוך והקחוב, ולכן אם לאיסור דם מהא בטמאים ום ס' בדם הדגים והמגבים הטהורים, עשה האיסור היהר גמור לכו"ע ומותר לאכלו בלא שום חשש, והדברה עלוה היא לאכל לוהו המאכל לפי דעתי. ועי' בפ"ת סי"ד סי' קמ"ו לוהו ו' מה שמביא שם, ובפלוף דבריו מבית וז"ל שם, ובפלוף למעה כלן ע"ו דין ח' כתב שם בשם תורת חטאת, דמי שרולה להחמיר עליו ולנהוג לאיסור בדבר בלא מלינו שהחמירו חמורלי בזה, כגון מה שהחבשל בס', לו בכ"ם, הוא כמו נעיטה ויצא שכרו בהפסדו, עכ"ל. ועי' בספר בעל נהלה יעקב שהאריך בזה שהאיסורים טפל בהיהר הוא בעל בס', כי סותך ד' לכל הטופלים. ועי' בספר בני יששכר חודש אדר מהנור כ' וז"ל שם ובזה יין שהדבר הזה מלא הב"ח הוא שהוא ממין לדבר האסור בהיהר בכדי שיהי' היהר בלילה, כי יודע הש"ת שאם מכל הבירור האחר יחשבו, וח"ו יעשה היה שילכל יבואל האחל האסור הזה, כי נפבה היא מלא הש"ת שיהבדר האסור לחיות בלל בבשות ולזה נלל בהחלה הלילו לכל מי שהוא, ואוא יותר מזה מהחה הירא בחוים שיוהע עלמו מלילכל זה האסור בשוגג, אחיעתו פפילה משום דבראה כלילי מקריב קרבן אחין ר' נפתלי הערץ ז"ל, ואח"כ מלאתי הב"ח האחת אות בחות בספר אור פני משה שכתב זאת בשם עלמו, ואיני יודע מי קדם למי, יקובל הדבר ממי שהתרה. ול"ב הלח יש לנו ש"מ רבות ורבות בזה: אך ובאמת אחר שהביא הב"ח דעת הרמב"ם מודם לזה דים ש"מ רבות ורבות בזה ליכל לומר דעתו כונת הב"ח הוא למלת רק ש"מ בשוגן בזה ביהרע, דם לפי דעתו כונת הב"ח הוא למלת רק ש"מ בשוגן בזה ביהרע, דם והם ואבל בהיהר גמור בשעת מעשה, היינו שהשתה האיסור לאיסור ובלת שהי' שום חשש איסור אף לאיסור דרבנן בהאיסור הזה אח מלוי בהא"מ שלי לפי דעתו, דאם נהעדר דם בטמאה בדם הנים ותבשים, ואם מעת לאיסור דם טהא בטמאה, אלא הוא לו שין במינו ומשהו לדעת רש"י ותוס בעל לאיסור לשות השתה לאיסור גמור, ואם נאמר דלאו לאיסור דם טהא בטמאה ולא נמלת על דם זה רק לאיסור טמאה לאחר, הלא הוי לו שין בשאינו מינו ובעל בשאים ומשהו האיסור לאיסור גמור ואוכל גם האיסור בהיהר לכו"ע. דאחרי לא בלת הוא ומשהו ואינו ניכר האיסור ואוכל בלת שים חשש אפי' חשש לאיסור דרבנן, כמו שכתב הרמ"ם בפוף פרק נ"ב לעבו' דין דבישול אד בחרי וז"ל שם, דהא דקי"ל דאד בחרי בטל בכל דבר שאינו חבוב ואינו דבר שבמנין, היינו כ"ל דאפי' איסור דרבנן ליכא ומוהר אפי' לכתחילה נאכל כולן כאחד, בין בזה אחר זה, ואפי"ה שהכל בודאי גם זה האיסור לכתחילה, דאחרי אין לנוך להתלוך אחד מהן, מ"מ ניים לן בה, והיינו דנזרינן הכתוב הוא לכתוב גם זה האיסור, דכיוצא אחרי דברים לכתוב, ואד בחרי בטל, ואפילו האיסור עמו לאיסור בהיהר גמור ומותר לו לכתחילה, ואפי' איסור דרבנן ליכא בין דאד בחרי יתירה כי מהייבו הוא האיסור, אבו דעת הרמב"ם שכתב שם בזה, ובטור בסי' ק"ט, ועי' בסו"ו בחין לחין סי' ק"מ מה שכתב שם בזה, ודעת רמ"י והמ"ס היא דרק מדאוריית הוא דבחין לחין בן אחד בחרי בטל ועשה גם האיסור בהיהר גמור, אבל חכמים התמירו לגזרוך ששים כאחר לאיסורים. ועי' בפ"ע בפרישה להלכות תערובות פרק לחלחן דקיי"ב ס' שהפקפק שם בחחיבה של היהר שהתירו בשני חחיבות של איסור דאחרי רבים לבטל, גאמר דאם לבקל האיסור הפך להיהר. כ"ם לחומרא, ומו כולו איסור, וק"ל אבל לאיסור בלוקה על כל אחד ואחד מהם מצוית הכתוב אחרי רבים לבטלה כו', וליבעי אח"כ עכ"ם היה נעד בין התערובות, או דאין היהר נהפך לאיסור, ומיים אמת"ל שהמ"ב בחלק מ' פרק ח' כתב בפפיעות שאין היהר

שו"ע יו"ד סי' ס"ו סעיף א'.

שער הציון

ויבין במקריב מלח תחת ה':

**דם האברים אינו אלא בלא תעשה, והגי מילי ג) כשפירש מן האבר ויצא לחוץ או שנצרר בחחיכה או שפירש ממקומו ונתעורר לצאת ונגלע במקום נ) אחר, אבל אם ג) כשפירש. לא פירש ולא נצרר מותר:**

וכיון בתוכו-מופנמת בניגוד ס"ה דכיתחות

דף כ"ב ע"ב דם התמצית מותר, ומוקמינן שם בהמתה בדפנות, וכן הוא בסוגי' דיום כי' ס"ו, ויבין שם בג"ה ובג"ת, ומיון דף ו"ד ע"ב ד"ה ונכנסין מבניה, ומיי' פרק ששחט דף ע"ד ע"ב ד"ה הא מנליהו, ומיי' פי"ח מהלכות פסוה"מ ה"ז, ויבין במקריב מלח תוח ס"ו: נ) אחר. ומסתי' ומוקי עליה כגון שנתפח כשעה מפורש לשון מוקין עליו, וזה היא דעת הרמב"ן ז"ל בתשובה הנ"ל, ומיי שם בג"ה ובג"ת ובנלקוטיה, ויבין במקריב מלח תוח ני ותוח נ"ג מה בתלוקמו שם דין זה בתחוטות:

## ברית מלח

**חטאת בשוגג, אלא על דם שהנפש יוצאה ס) בו. אבל דם האברים שלהם אין החיבים עליו כרת במזיד וחטאת בשוגג, והאוכל ממנו אינו עובר אלא ו) בלאו, והאוכל כזית דם האברים במזיד לוקה, ובשוגג ז) פטור. האוכל הצי זית דם הנפש והצי זית דם התמצית לרבנן, או חצי זית דם האברים לכו"ע, מצטרף ח) לכזית, אבל אין מצטרף לענין חיוב ט) חטאת: [ב] דם כוי נמי אסור מן התורה, וחייבין עליו כרת במזיד והטאת בשוגג בעל דם בהמה חיה י) ועוף. דם שליל נבי אסור מן התורה, אבל אין גדמו איסור כרת אלא בדם הבנוס בתוך יא) לבו, אבל שאר כל**

## תקריב מלח

מלכלות תמורות, והיינן דסונית דיבמות אמי' כמ"ד דבשיר קדום בעינן, ולרבי יהודי כזית, ע"ש. ועיין שוד בממחת חיטוך הכ"ל מלוה הכ"ל מה שחמה שם על הרמב"ם דלעניין שיעור פסק דדיון כחולין בכזית להחמיר, ולעניין לימוך פסק דדיון כמשקין להקל, דביותר מרגישים לין מלערף, דהוי קולא, ע"ש:

ה) **בו.** שכל מקום שנאמר בתורה הכרת הכרת אינו אלא דם, ונאמר בו נפש, שנאמר כי נפש הבשר בדם היא. מחתת חיטוך מלוה קמ"ח, ע"ש:

ו) **בלאו.** שנאמר לא תאכלו לעמן ייטב לך וילפינן מיני' מהזהיר לאיסור דם האברים, וכן פירש"י בחומש על פסוק זה, ושיטו מלויבא דחלו התנאים דילפי מהזהיר לאיסור בשר בחלב מפלחי מקדשות בפרק כל הבשר, וחד תנא ילף מהזהיר לאיסור בשר בחלב ממה שכתוב בהורה נ' פעמים לא תבשל גדי בחלב אמו, ואיסור דם לא מנטריטו לו דהא בתיבי לקרבי טובא, ואייתר לסו דהי לקרא על להזהיר מהאברים, כפירש"י בחומש שם, אבל רבי סוקי לו להאי לקרא דלא מהאכלו בשחיטה לאיסור בשר בחלב, בפרק כל הבשר דף קט"ו ע"ב, ולפי דפתי דייק זה רש"י בלשוו שם בג"ה לפ מהאכלו בשום הדיוטו, ומתב בזה שלשון ושוקו לו לבשר בחלב, ר"ל שוומנו שלך רבי סוקי לו להאי לקרא לאיסור בשר בחלב, אבל מהני כל התנאים סוקי לו להאי לקרא לאזהרת איסור דם האברים, אבל מה מלוה לפלא בעיני על רש"י ז"ל, דבחומש על פסוק זה פירש דקאי ההיחוד הזה לדם האברים כשהיו התנאים ודלא כרבי, ובבריחות דף ד' ע"ב על מלמד רבא שם דלמד מהאכלה לשון המשורים בדם לשה, אחת לדם חולין כו', ואחת לדם האברים, כו', ומוזה שם בג"ה כל החמהה לשון, לוה חביב לשו זה דלא מהאכלו למען ייטב לך, וכתב שם מפורש לא מהאכלו על האדן חשפכנו כמים הרי החמה לשון, ודכיוון דהרי לא מהאכלו מיקמיק לו בפרק כ"ה מזהיר לבשר בחלב, עכ"ל, והיינו כרבי:

ז) **פטור.** כן כתב הרמב"ם, והוא מהריטות דף כ' ע"ב, ובחיוך מלוה קמ"ח ע"ש:

ח) **לכזית.** ולוקין עליו, ועיין בבריחות דף ד' ע"ב, למר רבא החמה לשון האמורים בדם לשה, ומתני שם, ע"ש, ועי שם בגמ"י אלא מנה מנה אלא ד' לשון, והכ"ם בפרקה דאה הביא לשון רש"י והיסיף עוד לשו דפרקה דאה, שהחמר רק חת דמו לא תאכלנו, אבל מה חאה קאה לי על הרמ"ם הלא גם מרש"י ז"ל לא מלאם הפסוק הזה מפרקה דאה, ומתב שם מפירש והביא קרא דפרקה דאה רק חת דמו לא תאכלו מוקמינן לו בפרק שני דזבחים דף ט"ו ע"ב לחלב פסולי המוקדשין, ועיין בספר מעין החכמה שהחב נס כן שנס ומפחת זו לא ישרה בעיניו, ועש"י מה שכתב, ועיין בפר"ד דף ס"ו ע"ד, בעמהו על מעין הלשון והלוקין, שהקשה על הרמב"ם בהלכות סהנהדרין, מדוע לא מנה נס האוכל דם התמצית, ודם התנאים, כגון דם הפחול ודם הלבועות ודם ביוצים, ודם הנתנמם לנד בשעת שחיטה דלהיד' מחבב ממי כדם התנאים, ודם הממלך בהכבד, שכל חלב חין חייבין עליהם כרת, רק לוקין עליהם, משום"כ הוא בעמהו בפרק ו' מהלכות מ"א, ועי' בחומ' בבורות דף ט"ו ע"ב ד"ה רק, שפתבו דהרבה לחלין נחמרו בדם ומרבים למלחת אחריהן. ומבה לף כי חמנם הוא דהרבה



ט) **חטאת.** דחוקה לעניין מלכות מלערפים שם לך הם משם אחד, אבל נה לעניין חיוב חטחת, משבואר בממחת חיטוך מלוה קמ"ח חות ג':

י) **ועוף.** והוא פשוט בש"ס ובפוסקים, וחף לדבלי האומר דכוי נבי בש"ע היא, ליש לה בהמה ולה חיה, ומי חלמא דפשיטא היא, מהלכה הוא לוה בהמה ומן החי, ומשום הלא מלערף שום בבהמה, מוה"ב הלכך, ומתן קויע כמ"ד דם"ל דכוי הוא הבא מן הבהמה ומן החי, ודמה לערף שום בבהמה, ומשום הלא מלערף שום בבהמה, כמו שכתב הגמרא שם בכריחות דף כ"ע ע"ב כל לבהמה שם כוי, ליש לומק לרב חלא בר מהבה דם"ל דכוי בבי' בש"ע היא, וכתבו שם התוס', שם בימות דף ע"ד ע"ב, טי בבי' בש"ע היא, וכתבו שם התוס', בבי' בש"ע, פירש לה מ' ולה בהמה, דמי לחו בהמה, ומשום הלא מלערף לרבי, ולה כמו שכתוב בפרק לחמו ומחת בגו דף פ' ע"ב שהוח פסק, דקחני התם ולה הבריאה בה חכמים לו מין בהמה לו מין מ', דלה מלערף לרבי למיסר ספיקה, ומכ"ם לפי מלי דקי"ל כמ"ד דכוי הוה הבא מן הבהמה ומן החי, ומשום הלא מלערף שום לרבי, ומיהו כר' מלעזר ורבנן, ומיהו ס"ל דמכלתי בהמה ומי הוה בא, דס"ל דחי' מתעברת מבהמה, כמפורש בבכורות דף ז' ע"ל, דקחני התם חין מ"ן מר' מלעזר ומחלקותו. ועי' רש"י מיהו דף פ' ע"ל ד"ה בר' בש"ע היא, לעיין מחי פעמים בזה חלבון, ובבי נמי חמרינן בב"ק דף פ"ח ע"ל, וכן ליש בש שם על הגליון מכר"ח נגדה ע"ל, ובחמת חיהו נמלה זו שם בגמרא ולה מכר שם בלילון חי' מהעברת מבהמה, ושניהן זו היא רק בבכורות דף ז' ע"ל. ועי' בחולין דף פ' ע"ל, כוי בר' בש"ע היא לעיון חי' שישר, נמי כיתחו לה בהמה לה חי' מלינה דלא בר בהמה, ללא כר' יוסי דפרק לחה"ב. ועי' בש"ם ובחוס' דף פ"ע ע"ל. ועי' חוס קדושין דף ל' ע"ל ד"ה לא לחי'. ולפונחת דהחלי היא בפרוש דבי, בחולין דף פ' ע"ל, ובשוטרי נקטינן חומרת דהמוייהו, כן כתב הסמ"ק, ובלילון הפלחי, והא לא קחי' שם ע"ל דכוי בר' בש"ע היא, נמה לא מלערף קרא לרבוי מלא ג"ה, משום דבני ג"ה כיוב בחורה חבר על כף הירך, ויליפיו בגמרא כל שיש לו כף חבל נבי דם כתיב לשוף ובבהמה, לכן לריך קרא לרבוי, כן כתב הבריטה, וכל זה הכל לרב חלא בר בהבה, אבל לחן דקי"ל דכוי בש מן הבהמה ומן החי', לה מלערף בום קרא לרבוי, המלחת דפבוחת היא, ומטעם זה הבחים הבי"ע הין שלו כוי כלל, לף לפלא בעיני מחוע כתבו הבי"ע נבי הין דע"ה, הלח נבי ע"ה יהב מלחת דפשיטא היא דהרי ביוך חלבו, דהא כתיב בהדיה חבר על כף הירך וכוי הכי נ"ל בפ:

יא) **לבו.** זו היא דעת הרמב"ם דפליג על הרמב"ן וס"ל דבשר בעלמא נקרא בשר בפני עלמו, דהם הלב בין שחין לריך

## ברית מלה

כל דכו הוא רק כדם האברים, והאוכלו עובר כל"ת, אם אך יב) פירוש. דם עוף יש בו גמי איסור כרת, אם אבל

## תקריב מלה

דס ג"כ חיוב משקה רחו' משקה תמידי לכל חדם. כ"ח לפעמים, ואון זה נקרא משקה תדיוב, דהא אפי עכו"ם שמותר לו לעשות דם מ"מ אינו רוחץ אותו שוחה אותו תמיד כמאכר משקין רחיץ, רק לפעמים ע"י עוד הרחפים, ומשקה כזה לא ידעינן מהאי קרא דהוי בכלל אכילה, ואקמיך התנא משקה את הדם ותכלו, או המחה את החלב ונתנו חייב משום דס ושפוח חלב, ופריך הגמרא הא תינח דס מייב משום דמחהר דאקטו אחשבי', ר"ע למחשבי' אוכל, אבל המחה את החלב ונתנו למחי חייב הא אכילה כתיב בו, כל חוכל חלב, וזה לאו אכילה היא, ונס משקה רחו' אינה שחהי כללות בכלל אכילה משקרא דהנך ותיובתך, ומשני הגמרא, אמר ר"ע אמר קרא נפש כי תאכל את השותה, ר"ע לפי' משקה כזאת נמי יש עלי' חיוב כי אוכל או שוחה דבר, ופרס"י אם משקיהו ומכרחה הנפש, אפי אוחה כמו אם יש את נפשכם, שהוא לשון חאוה וקורה רוח שהנפש יהנה ממנו אע"ג דלא רש"י ז"ל. והא דחניא הכי ר"י ז"ל לשון וכברחה הנפש, אלא הכוונה לשון דכל נפש אחר אחכל, מכוח אחר אחכל, אבל שחר כל כחיב רק אחל כל בחוד ולא נבי אחר, אבל וכברחה הנפש כחיב נבי אחר בפ"ג ב"ב, ה"ג אי זה דרך משקה ממש משקה רחו' מחחזקת בריחה לשחי' ואית משקה חמידי לכל חדם, ידעינן לרבות לעניו איסור מהדחנן בו לשון אכילה, דהכי ככלל אחספוק ושעשה דנך חיובך ואיכחך, ומשקה שאינה בחמת משקה רחו' לכל חדם משקה חמידי, רק שבעשה משקה ע"י שוני, אבל אינה משקה רחו', שאינם שוחים אותה רק לצמאם לשה חלרך גחול, ילפינן מקרא הנ"ל, כל דבר המייב דעחו על חדם, ואף כי מניט שלעניו לכשיר אוכל לקבל טומחה, מיקרי דס משקה ומשה משבשנה משקין המוכשרין, כמפורש במכשי המכשירין פרק ו' משנה ד', ומכוחר בחוספחה דשבת דיליף מהם דכל השבשה מייט אלו משקאים משקה, משום דמיני כל אחד מהם שהוא נקרא משקה בקרא, שנאמר ודם חלניט ישחה, וכן לכולם, ע"ש, אמנם כן הוא דאמה נקראים משקה לעניו לכשיר אוכל, ומ"מ לעניו משקה לשחי' הרי אינו רוחץ בהוא שים מהם שהוא משקה רחו' משקה חמידי, והא רחי' דהרי מים הוא בוודאי משקה רחו' משקה חמידי לכל חדם, וקחניא שם המשנה במשנה ה' חולדות לעיס שיולא מן המעיין אל עין לו מן החוץ מן המוקם מן הבא מי רגלים שכולם נקראין משקה לעניו לכשיר, ולעניו שחי לוץ זה משקה כלל, כי מי הוא זה המוחה אותם לף לפעמים. ח"כ לפי סברת הר"ן ניל קושית הגמרת יומר בחקבה, דלף דנבי אינל כחבה החורה היאר לכל בבחמה חחלבו, מ"מ ס"ל להר"ן דהם בשלל אינו בכלל היאר זה, משום סברת כוונה מחבר דכחבה החורה לאסור משום נבי דם כל דם לא חחלבו, והיכירך החורה לאסור דם מפורש בלשון אכילה, וכחבה החורה עוד מוסף לומ כי כל הנפש אשר חאכל כל דם וכו'חחם הנפש, לאחר אף דם חדם לף בכלל אחי, ופרש המחוור לאסור דם בכל הלכוחות של איסור, אין בלשון אכילה הנכלל בו שחיית משקה לחייב בין בלשון אחי, לף שחיית משקה אינה רחו' בכל לאוסור, לכן בוודאי הדין נוחן שהנדך הוא עם הר"ן, ותמיהני להיחור דכל בבחמה לף חחלבו לף כוונה החורה להחיר דם השליל, דהלף בלשון אכילה לף ככלל אחי ממש, ר"ל בכלל אחי ממש, היינו משקה רחו' כמו יין וחמן כדעת הנוחם', אבל דם שזה אינם ממין משקה ממש ואינה רחו' כ"כ לאחי' ומ"ש דם חלוט אינו בכלל משקה ממש, רק שהורה לאחלו בכלל איסור מלת חחלבו ומהנחם, טוחלו לחלוט בכלל איסור דכל בבחמה לף חחלבו, ולכן כחב הר"ן שפיר דכל היכא דלף אפשר לפרק הדוקא אכילה קאמר מפרשין, אבל החם נבי יוכ"ח לף אם כי כחבה החורה אחיסור אכילה בייה"כ בלשון אכילה ולף בלשון לא חשוה, מהיכא חוסק לאחעני' לומר דאחי' מוחר בייה"כ אויה אחי' שיהי' לו משקה רחו' ממש, לו משקה שאינה רחו' ממש, דהרי כל אחי' רחו' היינו ממשקה ממש, הרי בכללה בכלל אכילה מהקרא דנך ותיובתך ואיכחך, וכל אחי' שאינה רחו', היינו שאינה משקה ממש, או בהעניין, כמ"ש שם, ולף נמלא שום לענו ביחור לשום משקה חיהי משקה אחי', ופריך הגמרת שפיר לומה לף כחבה החורה

## ברית מלח

אכל ממנו כזית במזיד , ובשוגג חייב הטאת , דדין אהד יג) להם . לא תיקרי דם הנפש שהיכיון עליו כרת , אלא בדמים אילו, היינו דם יד) שהוטבה או דם טו) נחירה , או דם טז) עיקור , ואף דם התות הראש כל זמן שיש בו אדטיטות

## תקריב מלח

החיסר מלמון מכילה ולא מלמון לו תעזוה , כן ל"ל . ולפי קו שכלי יסולק זוה ג"כ קושית בעל המאהר ויזבר משה בפרשה אחרי בד"ה בעשור לחודש, שכתב שם, וז"ל שמעתי בשם מהוותים דלם מכל ערב יוה"כ כמוך לחכפה מלי שיעור ומיכף ביוה"כ הכלים עוד מלי שיעור שחיב , דעש"ם משכח דעתו , מתנם קבי' לי מ"ש מלי מקפה הש"ם יומת דף פ"ח ע"ש , למה לה יגמר החיסור ביוה"כ מלמון מכילה , הל מלמוך מלמון לה תעזוה למיזבו אפי' בשחיט מכשיעור , ומשום הזה עכ"ל , והנית ב"ש . לך לפי דעתי אין זה קושי כלל , דאפי' שם כתבה הגהוה לשון מכילה , ממי הוי יודעין דין זה לחוב , מהשתם דכתבה רחמנא לרבות כל מיני דמיעה דעתו על מדם , כפירש"י שם , דמוקי שנת זה מזה, כל מידי דמייעב דעתו על מדם ביוה"כ מיב , יפי' במלון שיכי' . ועי' בשו"ת בתר יעקב מלק סי"ח דפוס פיורדא דף כ"ו ודף כ"ו לשון שם אפי' בחיכלים היו בכל המקרון , בשמלפל עלמו שם פלטול מהוך בזה . ועי' בשו"ת טוב"ל מהד"ח חלק מ"ו השובה קע"ו , ובכו"ש שיכא לון משום ש"ו . ועי' בספר שו"ת בכרי תפרסמים תשובה ל' שהקשו למה לו קהקיש המשנה בחלון דף קט"ו ע"ב נבי תמר בדם מבחלב , שדם תמור בשלל וחלב תמור בשלל, והביא ב"כ בשבועת הר"ן דמה שדם הסור בשלל חיגו מלי חיגורת הדם בעשם מלי מחיסורי הקרבת דכל בהמה חלכלו ממו שכחב הר"ן , שלא שהר מהרי"ק שהקרבת ל' דכתוב הלכלו ממו שכחב הר"ן , ולפי יעתי נס זה חיגה קושי עלומה ל"ב, דהשתא קומר דבפלוגהת לא קמיירי , דהכי לון לחשוב חומרת דדם מה שהיגה בחלב , זה שדם הסור בשלל וחלב מלבד היכא חיסור , שהו דבר שהיגה ווחלת עכ"ע, שהכי בחלב יש פלוגהא ל' מלוב ול' יהודה , ניד שהשה טהב בשלל וחלב חיסור דברי ר"מ , ר' יהודה קומר חיגו מהב בשלל וחלב מהב , חולין דף פ"ט ע"ל . דף ס"ד ודף ע"ד ודף ל"ב ע"ב , ומוסחת בפרק ז' , ולכן לא קחקיש החתת חומרת זחת לגלי דם , שחפשר שגם נבי חלב מלמ חומרת ז , וחתת לא קחקיש רק מירבה הכתוב לגלי , עי' לקמן בכלל נ' חות ל"ם בחרב ל"ב . ועי' במהר"ם ש"ך שהקשה ב"כ , ולחכבו קומר בחלב מבדם בחלב חסור בחלב עשוש חיסור בכ"ח , אבל דם חיגו חסור משום חיסור בכ"ח , דדמים שם בגמרא דף ק"ע ע"ב מתמר שמואל , גדי לרבות חת החלב , גדי לחיגה חת הדם , ומתרכן ב"כ בפרכת בוזה, שהתם לגו משום חומרת החלב הוה חיסור חלב חמור מחיסור דם משום הכי ים בו חיסור בכ"ח , רק משעם דדם לגו גדי הוה , וגם משום מיעוטי אחריהן הכי בלעשו לן שיר לרבות . ועי' בחום' רע"ח על המשנה שהקשה למה לה קהקיש המשנה חומר בחלב מבדם שחלב מבושל טובר עליו ועל דם מבושל חיגו טובר עליו , כמתמר ר' יצחקי בגמרתת דף פ"ז ע"ל , פ"ב טובח מהו לחלב בישרי וכן כתב הר"ן בחידושיו דף ק"כ ע"ח שמזה רבי דדם שביכלו לוקין עליו , והקשה הגאון רע"ח מ"כ קשה לישרי לחתר לה חשיב חלב שביכלו . ועי' בהשגות יהושלם על משנה זו שהקשה על הר"ן שכתב דחלב בין מן בהמה טהורה בין מן חיגו לוקה , חשב גמרת מפורשת היא בש"ם פסחים דף כ"ד ע"ב בחולל חלב מן חיגו לוקה , וכן פסק הרמב"ם , וע"ש מה שתירן דהר"ן קלי על חלב מן שהותרו ע"י תמה , וכיוצ"ב דפסחים מיירי בכלל הותרו ומכלל ממו שהוא דלו מיקרי שלא כדרך מכילה , ע"ש מה שתירץ בזה , ועי' בשו"ת בנין ציון שהקשה ב"כ קושי' זו על הר"ן , ומירן שם בענין אחר , ע"ש . ועי' בשו"ת עטרת הכמוש מלק ד"ה תשובה ז' מה שהקשו ל' למה לה מה שחומרת דם שלל , ע"ש מה שכתב ל' בדרך פלפול . ומה מלוד קשה לי על בעל הח"ל שכתב בכלל כ"ע חות מ' , דם בהמה חי' וטוף מיירין עליו כרת בעוף , ושל שנגה חטחת , וכן דם שלל , משמע זה מיטו , דהרמב"ן ס"ל דלף ר' יוחנן לישו מחייב על דמו כרת , שכיוכו שב"י בפי' ס"ו משום דס"ל דעשה ל"ט עקרו כפי בפני עלמו כלל , אלא הרי הוה כאחד מאחרי אמו על כן ניה בו דם הגפה כלל , וכן ע"ל להעוה סם , והרמב"ם דשלש על הרמב"ן וס"ל דעשה מיקרי כפי בפני עלמו , מ"מ לישו מחייב כרת אלא על דם הבהמה בהוך לבו דוקא , ולישו מחייב כרת על כל שחרי הדמים שלו , משעה שס"ל דדם שלב כיון שהין לריך לנתוק ממנו עם הפגה , גם בשלל חייב , משלי

החיסר מלמון מכילה ולא מלמון לו תעזוה , כן ל"ל . ולפי קו שכלי יסולק זוה ג"כ קושית בעל המאהר ויזבר משה בפרשה אחרי בד"ה בעשור לחודש, שכתב שם, וז"ל שמעתי בשם מהוותים דלם מכל ערב יוה"כ כמוך לחכפה מלי שיעור ומיכף ביוה"כ הכלים עוד מלי שיעור שחיב , דעש"ם משכח דעתו , מתנם קבי' לי מ"ש מלי מקפה הש"ם יומת דף פ"ח ע"ש , למה לה יגמר החיסור ביוה"כ מלמון מכילה , הל מלמוך מלמון לה תעזוה למיזבו אפי' בשחיט מכשיעור , ומשום הזה עכ"ל , והנית ב"ש . לך לפי דעתי אין זה קושי כלל , דאפי' שם כתבה הגהוה לשון מכילה , ממי הוי יודעין דין זה לחוב , מהשתם דכתבה רחמנא לרבות כל מיני דמיעה דעתו על מדם , כפירש"י שם , דמוקי שנת זה מזה, כל מידי דמייעב דעתו על מדם ביוה"כ מיב , יפי' במלון שיכי' . ועי' בשו"ת בתר יעקב מלק מ"ח דפוס פיורדא דף כ"ו ודף כ"ו לשון שם אפי' בחיכלים היו בכל המקרון , בשמלפל עלמו שם פלטול מהוך בזה . ועי' בשו"ת טוב"ל מהד"ח חלק מ"ו השובה קע"ו , ובכו"ש שיכא לון משום ש"ו . ועי' בספר שו"ת בכרי תפרסמים תשובה ל' שהקשו למה לו קהקיש המשנה בחלון דף קט"ו ע"ב נבי תמר בדם מבחלב , שדם תמור בשלל וחלב מהור בשלל, והביא ב"כ בשבועת הר"ן דמה שדם הסור בשלל חיגו מלי חיגורת הדם בעשם מלי מחיסורי הקרבת דכל בהמה הלכלו ממו שכחב הר"ן , שלא שהר מהרי"ק שהקרבת ל' דכתוב הלכלו ממו שכחב הר"ן , ולפי יעתי נס זה חיגה קושי עלומה ל"ב, דהשתא קומר דבפלוגהת לא קמיירי , דהכי לון לחשוב חומרת דדם מה שהיגה בחלב , זה שדם הסור בשלל וחלב מלבד היכא חיסור , שהו דבר שהיגה ווחלת עכ"ע, שהכי בחלב יש פלוגהא ל' מלוב ול' יהודה , ניד שהשה טהב בשלל וחלב חיסור דברי ר"מ , ר' יהודה קומר חיגו מהב בשלל וחלב מהב , חולין דף פ"ט ע"ל . דף ס"ד ודף ע"ד ודף ל"ב ע"ב , ומוסחת בפרק ז' , ולכן לא קחקיש החתת חומרת זחת לגלי דם , שחפשר שגם נבי חלב מלמ חומרת ז , וחתת לא קחקיש רק מירבה הכתוב לגלי , עי' לקמן בכלל נ' חות ל"ם בחרב ל"ב . ועי' במהר"ם ש"ך שהקשה ב"כ , ולחכבו קומר בחלב מבדם בחלב חסור בחלב עשוש חיסור בכ"ח , אבל דם חיגו חסור משום חיסור בכ"ח , דדמים שם בגמרא דף ק"ע ע"ב מתמר שמואל , גדי לרבות חת החלב , גדי לחיגה חת הדם , ומתרכן ב"כ בפרכת בוזה, שהתם לגו משום חומרת החלב הוה חיסור חלב חמור מחיסור דם משום הכי ים בו חיסור בכ"ח , רק משעם דדם לגו גדי הוה , וגם משום מיעוטי אחריהן הכי בלעשו לן שיר לרבות . ועי' בחום' רע"ח על המשנה שהקשה למה לה קהקיש המשנה חומר בחלב מבדם שחלב מבושל טובר עליו ועל דם מבושל חיגו טובר עליו , כמתמר ר' יצחקי בגמרתת דף פ"ז ע"ל , פ"ב טובח מהו לחלב בישרי וכן כתב הר"ן בחידושיו דף ק"כ ע"ח שמזה רבי דדם שביכלו לוקין עליו , והקשה הגאון רע"ח מ"כ קשה לישרי לחתר לה חשיב חלב שביכלו . ועי' בהשגות יהושלם על משנה זו שהקשה על הר"ן שכתב דחלב בין מן בהמה טהורה בין מן חיגו לוקה , חשב גמרת מפורשת היא בש"ם פסחים דף כ"ד ע"ב בחולל חלב מן חיגו לוקה , וכן פסק הרמב"ם , וע"ש מה שתירץ דהר"ן קלי על חלב מן שהותרו ע"י תמה , וכיוצ"ב דפסחים מיירי בכלל הותרו ומכלל ממו שהוא דלו מיקרי שלא כדרך מכילה , ע"ש מה שתירץ בזה , ועי' בשו"ת בנין ציון שהקשה ב"כ קושי' זו על הר"ן , ומירן שם בענין אחר , ע"ש . ועי' בשו"ת עטרת הכמוש מלק ד"ה תשובה ז' מה שהקשו ל' למה לה מה שחומרת דם שלל , ע"ש מה שכתב ל' בדרך פלפול . ומה מלוד קשה לי על בעל הח"ל שכתב בכלל כ"ע חות מ' , דם בהמה חי' וטוף מיירין עליו כרת בעוף , ושל שנגה חטחת , וכן דם שלל , משמע זה מיטו , דהרמב"ן ס"ל דלף ר' יוחנן לישו מחייב על דמו כרת , שכיוכו שב"י בפי' ס"ו משום דס"ל דעשה ל"ט עקרו כפי בפני עלמו כלל , אלא הרי הוה כאחד מאחרי אמו על כן ניה בו דם הגפה כלל , וכן ע"ל להעוה סם , והרמב"ם דשלש על הרמב"ן וס"ל דעשה מיקרי כפי בפני עלמו , מ"מ לישו מחייב כרת אלא על דם הבהמה בהוך לבו דוקא , ולישו מחייב כרת על כל שחרי הדמים שלו , משעה שס"ל דדם שלב כיון שהין לריך לנתוק ממנו עם הפגה , גם בשלל חייב , משלי

## ברית מלח

יז) ארסיטות, ודם הקוה שהנשמה יוצאה יח) בו: [ג] אף על דם הנפש שהנשמה יוצאה בו, אין חיוב כרת עד שיוצא לחוץ יט) דוקא, לבד הדם שבחלל הלב דאף גם הוא דם הנפש מיקרי, וחייבין עליו כרת אם אכל כזית ממנו, אף אם לא יצא כ) לחוץ, ודם האברים שאיסורו בלאו הוא דם התמצית

## תקריב מלח

מהאספמת, דם המחול, דם הלב, דם הכליות, דם האברים הרי הלוקחים בי"ת, ומפני כי קהלי מתמיהין לן חיובין עליו על דם דילי', וכי קאמר רב דחיובים כרת, בדם דאתי מעלמא, ופריך שם שמעת', דם דילי' היינו דם האברים והלא קהלי מתמיהין, ומשני תני והדר תני ופריך עוד, מעלמא מהיכא אתי לי, אמר רב בבעה שהנפשה יוצאה מבקוי פרוע, עכ"ל הגמרא, ופירש רש"י שם, דם דילי' היינו דם הנבלע בהבשר מטבעות שבריאה כשהוא לחוץ, ודם האברים שאיסורו בלאו הוא דם התמצית

## תקריב מלח

טוף לשיטתו דס"ל בשיטת הכסה"נ דעיקר סימנים אינה טרפה, ומוכרחין הנו לומר דדם עיקר היינו דם שחוטה שאתר עיקור ואין זה חידוש כלל בדם שחוטה, ודעת הרמב"ן הוא שעיקור הוא סימנים עיקרי סימנים ולא שמחנו עוד, ועקרו בתוכן שנעשית הבהמה טרפה, וחס"כ שתי בהסימנים העקורים הללו. והשפתרת ישראל בכריתות פרק ח' משנה ג' בתר בפשיטות ז"ל שם, דם עיקור, ר"ל שאתר בסימנים ברוחב כדרך השחוטה רק שאתר בכהן פגום, דבהמה זו טרפה משום עיקור שנעקרו הסימנים ולא שאתרו כדין, ולפי ע"ד רוחב מני חת דברין מדברי כולם:

יז) **אדמיזות**. פתי"ם שלא מצד בהמתה כה המת הרלם, מ"מ הוכיר הרמב"ם משעשה דהוה דבר פשוט, הרמ"ח משה קמ"מ:

יח) **בו**. ר"ל היינו חוקת כל זמן שהוא מקלח ויוצא, ואם ימית לוקה כל דמה הללו מוה שפכה, כר' יוחנן לקיבל דר' לקישנר בכריתות דף כ"ב ע"ב, דלא מיקרי דם הנפש לחייב עליו כרת אלא ס"ב שהנשמה יוצאת בו, היינו כל זמן שהוא מקלח, דהשתא מיני דמים יש בדם הקוה, שהרמחן הוא טיפה תחומה ואינו מקלח הללו שותת, ואח"כ הבי יוצאת טיפה שחוטה וע"כ שותת, אח"כ הבליבי יוצא דם תחום ומקלח, ואח"כ הרביעי הם שהוא שותת, ואח"כ יוצא דם החמישי דם תחום וע"כ שותת, וגר' יוחנן לא הוי דם הנפש הללו דם הבליבי שהוא תחום ומקלח, אפי שהם שחוטים, אע"ג דדם הרחמן והם החמישי תחומים המה, אבל מאחר שהם שחוטים לא הוי דם הנפש הלר' יוחנן עיקר דם הנפש הוא מה שמקלח, לפשוטו יכר הדמים שהם שחוטים אע"פ שהם תחומים לא מיקרי דם הנפש וא"ל הכל מיקרי דם הנפש חון מדם הבי הוי הרביעי אפי שהוא שחוטים וע"כ שותתים, דהוי תרתי לגיסותא, ז"א הוא הכל לפי דעת רבינו נרשום, אבל מלשון רש"י לא משמע כן מדוקא הדם:

יט) **דוקא**. דאתרי בעינן שאתר' הנשמה יוצאת בו, וע"כ יוצא לחוץ, כן הוא דעת התוס' שם בכריתות, וכן דעת העור ושארי פוסקים, וכן הוא פשוטו דסיגיא בכריתות דים פרק שם שחוטה, במשנה ובגמרא שם דף כ"ב ע"ב, דאף בו שפכה כל זמן שלא יצא לחוץ הוי בכלל דם החבריות ואין בו חיוב כרת, הללו בפעל העיטור דס"ל דדם הנפש אפור אף בשלא יצא לחוץ ואף בם בשלא פירש, וכן הוא דעת הרמב"ד כדעת התוס' והנוה, והביאו המגדל עוז, ושפט הרמב"ד הוא כיון דשלא שחוטה כרת בדם הנפש מפני שהוא בא לכפרה, ס"כ נרייכין אנו שיהי' דוקא דם שהנפש יוצאה בו, וכן שיהי' יוצא ג"כ לחוץ דוקא דומיא דדם השומר לכפרה שהוא דם שהנפשה יוצאת בו בשעת שחיטה וג"כ יוצא לחוץ, כן כתב הלבוש, וכן כתב הרי' יונה, ודעת התוס' דאין חילוק בין דם היוצא ע"י שחיטה ואפילו אי ע"י הקוה, כשאין לו מיקרי דם הנפש אלא דוקא היוצא בקילות, משום דתרתי בעינן שיהי' הדם שעיקור החיות תלוי בו וגם שיהי' יוצא עם נפשה דהיינו כל זמן שמקלח, ודעת הרמב"ם דדוקא בהקוה בעינן כל זמן שמקלח אבל בשחיטה אין החבל מוהה במקום שאלו החיות והדם יוצא, ובן בכל הם שים בו אף שהחזיזות מהיר כרת, וכן כתב הרמב"ם כלשון הרמב"ם, אך בזה דעת התוס' והרמב"ם שים שלריכין שיהי' הדם יוצא לחוץ:

כ) **לחוץ**. אף דהשפה בכריתות קחשיב לו בדם הלב מן הדמים שאין חייבין עליהם כרת, מ"מ דיעם מחלוקים יש בדם הלב, כי בזה כ"ע מודים שעיקר דם הנפש בלב הוא, וכמו שכתב התכם אבן העזר, כי עיקר הנפש שבה יהי' החלים הוא הלב, אך בדם הלב נופל יש דעות מחלוקת. ומלוח לפניך לשון המשנה והגמרא לפרר דיעם מילו על בורין ז"ל המשנה בכריתות דים פרק שם בתוספ' דף כ' ע"ב, דם הטחול הם הלב כו', אין חייבין עליו, ואיתא שם בדף כ"ב ע"ב, תנן התם הלב קורטו ומוליא את דמו, לא קרטו אין עובר עליו, אמר ר' יוסי אמר רב, לא שנו אלא שיש שיורי אוכלין בו כזית, אבל לב במאה אים בה כזית אסור ומחייבין עליו כרת, ופריך שם הגמרא מהאמתיתין דלעיל, והוא

בריח מלח

כה) התמצית ודם כג) תשושת. דם התזול, ודם כג) הלב, דם הכליות, ודם המובלע בהבשר מטבעיות הבריאה, הטה

## תקריב מלח

דם הנפש, ומפסיר שנתמעט חלב הנתון על הלב מלשון הדם ונפ' הי' מפסיר שיבא שור ונתלוו דם התמצית יוצאה בו. ובפירוש דדם דיליי המה מחולקים, דרש"י הבין דם דיליי, היינו דם המובלע בבשר הלב, והרי"ף הבין דם דיליי היינו דם הנמלח בחלב נוף הלב מחיים, וזהו דם הנפש מיקרי מלחמר שעיקר החיות וחכונת הנפש הוא בזה הדם, וזהו דם התמיתי של חיות אחי ע"ב נקרא דם הנפש ולפי שלא יפלו לחוץ. ודעה שסמ"ג, וכן דעת הר"ן ממיין, ולשני הגירסאות נכו"ע ים בחלב הלב שני מיני דמיס', ולפי נרש"י והרשב"ם, דם הטעבי מבשר הלב ודם שבחלב הלב, מלח דלהרי"ף דם הכתום מחיים הוי דם הנפש וכשרה, ודם המתכנס בשעת שחיטה הוי דם הבשרים ובלחו, ולרש"י והרשב"ם הוי דם לאיסור, דם הכתום מחיים הוי דם הבשרים ובלחו, ודם המתכנס בשעת שחיטה הוי דם הנפש וכשרה, ג"כ נרש"י והרשב"ם, שני מיני דמיס המה שהמה בלחו, היינו דם הטעבי ודם שבחלב הנוף על הלב, וחד מן הני תרי מיני דמיס, היינו דם המתכנס בלב בשעת שחיטה, לפי המלמדין הנמנה לשיטת רש"י לא משמע רק דם הבלוע בהבשר ודם המתכנס בשעת שחיטה, אבל דם הכתום מחיים לא משמע מלשון הגמרא, ומוכרחין אנו לומר, ולפיהם הסמ"ג והר"ן ממיין בשיטת רש"י, כיון דגמרא בחיבא כי קתני מחתיכין דלין חיינין כדם דיליי, היינו ר"ל שני מיני דמיס, דם המובלע בבשר הלב, וגם דם הנמלח מחלוו מחיים, פיהסם מיקרי דם דיליי, והרי בנוף כמה, ופיהסם בלחו, ואפשר בחמת גם הרי"ף הכין כן, דם דיליי היינו דם הנמלח מחלוו מחיים לגמ' להרי"ף הוא דם הנמלח מחלוו מחיים בכרת, ולרש"י הוי בלחו, לפי שעיקר החיות הלוי בזה הדם כמבואר, מ"מ כיון שלא יפלו לחוץ ממש עם נפשה, הכי כדם התבריס, ג"כ להרי"ף שני מיני דמיס המה שהמה בלחו, היינו דם הטעבי, ודם המתכנס בלב בשעת שחיטה, וחד מן הני תרי מיני דמיס הוי דם הנפש וכשרה, היינו ס"ל להגמלח בחלב נוף הלב מחיים, וכיון דנוף הלב הוי בכלל הלב ממש, ובשיטה בלחו מחיים לגמ' להרי"ף הכין כן, דם דיליי היינו דם הנמלח מחלוו מחיים לגמ' להרי"ף הוא דם הנמלח מחלוו מחיים בכרת, ולרש"י הוי בלחו, לפי שעיקר החיות הלוי בזה הדם כמבואר, מ"מ כיון שלא יפלו לחוץ ממש עם נפשה, הכי כדם התבריס, ג"כ להרי"ף שני מיני דמיס המה שהמה בלחו, היינו דם הטעבי, ודם המתכנס בלב בשעת שחיטה, וחד מן הני תרי מיני דמיס הוי דם הנפש וכשרה, היינו ס"ל להגמלח בחלב נוף הלב מחיים, וכיון דנוף הלב הוי בכלל הלב ממש, ובשיטת רש"י ז"ל נבי לב, וכן כתב המאירי"ם שם, לגמ' פשוט דבגמרא מוכח נבי לב לפ' הבית הרש"ם דק לכון הבי"ף כדלקו תמיד, אבל הוא בעלמא ס"ל בשיטת רש"י ז"ל והרשב"ם ז"ל, אך מתחת שתין ס"ג כ"ב לדידן ע"כ לפ' הם לבחר בן בהדיה נבי לב, עכ"ל. אך מה מאוד קשה לי לפי שיטת הרי"ף והרא"ם, דדם הלב דקתניס בברייתא היא דלמי מיעלמא, כוונת הברייתא היה להשמיענו, דהיינו דם המתכנס בלב בשעת שחיטה, ודם זו הוי דם התבריס ובלחו, וכן שלמר שחיטתן כדם היינו דם דידי', ר"ל דם המלח בחלב הלב מחיים, והיינו דם הנפש וכנ"ל, מ"ש מלי פריך המקשן בס' נוף הלב מחיים ואמאי לא תני ליה מעלמא מלי לפריך הברייתא לגמלמיען לתינו מיהו כדם התבריס, כן הוא הגירסא בהרא"ם מתוך מאחו ביד שלים, הוא להתחתן נוהן בכר, מפ"ש נזמן הזה שהתבריס אני תנאים ואומרים לכל מד ואד תנאים שני, כל אחד ואחד משלם את שלו, והפוסקים פסקיהו כזה הרבה, ה"ב לא קשה כלל קושית המקשן, דדלמא התנא דס לגמלמיען דהתחתן נוהן בכר שהמלח לגמלמיען דאמר דלמי מיעלמא אינו תנאים אני תנאים שני אלו, ולפיהם מתוך מכל דם ודם: ולפסוקי מדעת הגימוסין יוסף, ע"ש מה שהאריך בזה וה"ב בל"ד ול"ש:

כה) **התמצית**. נראבן דר' יהודה דאמר פסקינן כוותייהו, והיינו שהמלח ושחטו ושותת ושותת כשיולא בשעת שחיטה, או מת"כ, מיקרי דם התבריס, דלא כר' יהודה דס"ל דלאי דם החלמית דם הנפש מיקרי ובכרת, דלעיל התם מכל דם ודם:

כו) **השותת**. היינו דם השותת בתחילת הקזה קודם שממחיל לקלוח, ודם השותת בסוף הקזה כשמתחיל לפסוק:

כז) **הלב**. היינו דם המובלע בבשר הלב מטבעיות הבריאה דאלו דם שבחלב הלב הלח כתרנו לעיל בותת כ' בכל, זה דשני מיני הדמים המלמיעים בחלב הלב המה דם הנפש ובכרת:

## ברית מלח

המה רנ כד) בלאו, ואם אבלו כזית דם מהם במזיד כה) לוקה, ובשוגג פטור, ואף דמים אילו אם אכל כזית מהם במזיד אינו לוקה אלא א"ב כשאכל הדם אחר שפירש מהבשר ויצא כו) לחוץ: [ג] משעיקר הדין אינו חייב מלקות על דם האברים שפירש, אלא א"ב על אחד מאופנים האלו, היינו או אם פירש הדם מהבשר כז) מהיים, או שנצרר בהתהוכה הדבה דם במקום כח) אחד, או בשובר מפרקתה של בהמה קודם שתצא כט) נפשה, או אם אכל מאותו הבשר שהדם בתוכו, הרי הוא עובר בל"ת אף שלא יצא לחוץ, אבל אם לא פירש מהיים, או לא נצרר הדבה דם במקום אחד לא היו בלאו, אף אם פירש לאחר שחיטה, עד שיחזי הדם יוצא לחוץ ל) דוקא, אבל לדידן בכל ענין שפירש הדם הכל לג) אסור, לא מיבעי אם פירש מהיים אפי' בהתיכה גופא ממל"מ, כודאי דעובר בל"ת אם אכל

## תקריב מלח

כז) **בלאו**. היינו בתורה וכל דם לג תאכלו, ועוקין עליהם ולחן בהם מיסור כרת, כן פסק הרמב"ם בפרק ו' מהלכות מ"א הלכה ד', וכן פסק להלכה החם הרב בלעומרו מסכת פ' בפרק ה':

כח) **לוקה**. כדין כל לאוין שבתורה שנוקין עליהם:

כו) **לחוץ**. עי' תוס' חולין דף י"ד ע"ב ד"ה ומסכן חברי, ועי' תוס' פסחים דף ע"ד ע"ח ד"ה הלי מליהת, דמחבו מע"ב דמסיון בכריתות דלוקה לגו בדם האברים, הני מילי דוקא בשפירש, אבל בו זמן שלא פירש ולא יצא לחון ארי, כדמוכח בפרק מפנין, וכן פסקו כל הפוסקים:

כז) **מהיים**. ר"ל שפירש מהיים ממקומו ומתעורר ללחת ומבלע במקום אחר:

כח) **אחד**. ר"ל שלגרר הרבה דם בזה החתיכה במקום אחד ע"י הכאות שהכו לוחה, או מחמת כאב המכה, וזה הוי כמו שהוא בכלי, וכמ"ש הרמ"ם הטעם דמגרר הדם, הוי כפירש משום דהה המקום בולע הדם ממקום אחר, ונהה הוא כמו בהחתיכה במקום זה, והוי כמו דם הכמום בהחתיון, דהוי כדם הנבלע בהמהרים, בחאר הוא כמום בהחתיון, ולכן לף אם לג יצא לחון הוי אינו אלא בל"ת:

כט) **נפשה**. משום דאז נבלע בו הדם בליעה יתירה, והוי כמו דם בעין, כמלחאר מהרמ"ם בית ג' שער ג', ועוד דאם הוי אינו פירש ממחיב:

ל) **דוקא**. כן כתב המחבר בסי' ס"ו סי"ק ג', דלא מיקרי פירש אלא"כ הוי יצא לחון לף לפירש לאחר שחיטה, או שהיתה בהחתיכה ומחיים נלאת ונבלע במקום אחר, עי' בגליון מהרש"ל בסי' זה ד"ה הו פסיקים, וכן הוא דעת הרמ"ם לפי דעת הש"ך בסי' ע"ו אות ב', ולפו זה, ועי' בסו"ה בתר יעקב בסי' ע"ו אחרי הש"ך הע"י בדעת הרמ"ם, וכתשובת הרשב"ש סי' תמ"ו כתב מפורש, דהרמ"ם ס"ל דאם שלח פירש מהיים ממ"ע אינו אסור עד שיוצא לחון דוקא, וכן מלחה ג"כ מדבריו בפרק קמא דחולין מהשמעתא דשחט בשבת דס"ל דאם שפירש ממ"ע לאחר שחיטה אינו אסור כל זמן שלא יצא לחון, ומה שכתב בפרק כל הבשר נבי כלי שחיו מוקב דאם שפירש ממ"ע אסור, הוא רק נגון הרמ"ם, עיין פלחי בסי' ס"ע אות ו', אבל לא ס"ל לו לעלמו כן, וכן הוא דעת התוס' שם בפרק קמא דחולין דף י"ד ע"א ד"ה ומסכן חברי', ומטעם זה ס"ל דעובר לחלל לגי שלא נלאה כל לרכו, לף שאחר שחיטה אולך מלד זה לגד זה, ומטעם מדברי התוס' והרמ"ם, דכן הוא דעת ר"ת ג"כ, דלא כמשמע הר"ש בל"ה, וכן משמע ומבואר דעת הסמ"ג, וכן מבואר דעת רבינו יהודה מיב מ"ע אות ב"כ, וכן ומבואר דעת בהגהות בריט פרק כילד אולן וכן דעת הרמ"ם בפ"ב מיה נ', רים שער נ', ולא קבי' מאחר מפרקתה, דמשמי החם דממיים, ועוד דאנלע בו הדם בליעה יתירה, וכן הסמ"ג בשפתי אות ג' בסי' ע"ו כדעת הרמ"ם, וכן כתב מפורש היד אפרים, ודעת הפ"ח הוא, דלהרמ"ם לף אם פירש מהיים שרי, אם לף לא פירש ולא יצא לחון, אלא"כ נלגרר הדם במכה במקום אחר, ודעת הרמ"ה ב"כ דלא מיקרי פירש אלא"כ פירש מהבשר ולא לחון ואז הוא בל"ת, אבל כשפירש לאחר שחיטה ממל"מ בחוהה החיכה לא מיקרי פירש ומותר. ודעת הש"ך בסי' ס"ע אות ב"ב בשם הגר"א דלפי"ז לף יש לחון ולף אם לג אם פירש מהיים, רק פירש ממל"מ ע"י מלחה בית ב"כ פירש ואסור אעפ"י שלא יצא לחון, ומשמע מוכרחין מאי דאמר הש"ך בסי' ס"ע אות ב' דלף הוי אינו אלא פירש מהיים, דלא כמשמע מוכרחין מאי דאמר דכן הוא דעת הרמ"ם דלא הוקשו עליו קושיות הגרי"ח מבני הכי, אבל הש"ך בעצמו מוכרחין מאי דאמר דס"ל דלף ע"י מלחה אם פירש ממל"מ בחוהה החיכה, אפי' לא יצא לחון ולף אם לג אם פירש מהיים, רק פירש ממל"מ ע"י מלחה בית ב"כ פירש ואסור אעפ"י שלא יצא לחון ולף אם לג אם

## תקריב מלח

לכו"ע שהרי פירש מחייס, ואף אם לא יגלו לחזון מיקרי כמי פריש לכו"ע ומכ"ש אם לקרב בהרבה במקום אחד ע"י הכלחת שהכו תוחה דקתמהה הגמרא בפרק ג' הזבחים דס הוא, כל זה הוא רק בהיתה למיגמ, אבל במקבלת משקן הגמרא ודחי דהמיסוי הוה משום שהנעיה, ועיין שם בהרא"ש ד"ה דם המוזלג, ועיין שם בתוס' ד"ה שתא שם בתוספתא, מה שהקשה שם על רש"י, ועיין בשו"ת מהרי"ק קס"ד מה שהקשה שם על התוס' ומה שתירץ, ולכן מוכר לאכול בשר מי בלא מליחה, ועיין שבת דף קס"ח ע"ב בגמרא, שאני דר' חונא דחזי לאומלא, ועיין רש"י שם ד"ה בתומלא דפירש דר"ל כשהוא מי תוכלין תוכו בלא מלח. ועיין שם בתוס' ד"ה דחזי לאומלא, ועיין בהרמ"ם בהלכות שבת פרק כ"ו הלכה ט"ו, הביאם בעל המחבר שו"ת סימן שמ"ה סעיף שיורי ברכה שלו בסי' ס"ו. ועיין תוס' תולין דף י"ד ע"ב ד"ה ומסתין, דדעת כולם כאחד דמותר לאכול בשר מי בלא מליחה, ובלבד שיהיה השבר מהדם בטין שפל התוכיה, דבלא הדחה אסור לכו"ע לאכלו מי, אפילו לאילו הפוסקים דס"ל דטעם הדחה לחשונה הוא משום לרכך התוכיה ולא משום דס שעל גב התוכיה כמי לגיך השבר הדחה אם רוצה לאכול מי, דהא דאיכו לן ס"ל כהני תנאי דס"ל דטעם הדחה בעין, היינו ר"ל לא דס"ל דבין בעין על התוכיה הרי אינם נראים כלל אחר שנתבשל, אלא דס"ל כל הרוצה רוחה שבשר מי מלוכלך הוא בדם על גבה, אלא דאילו הפוסקים ס"ל דבין נחוש לדם הוה לעין מראה שהשלח יבליע לת הדם בעין ולא יבליע עוד, שזהו בלחה דעת כל הפוסקים, וכן בלחה הגר"א להלכה דדם בעין שעל גב השבר המלח מבלישו ושוב חיו יוצא לו ע"י מליחה לף לא ע"י לי, ופוסקים אילו לף ס"ל פברא אחת, רק ס"ל דדם זה דחי לשהר דם הגמלה בהתוכיה והמלח מוליא, אבל לעולל בשר מי בדחלי לרכך הדחה לכו"ע, שאם לא ידיח הרי יאכל הדם שעל גב השבר, ודלא כהכו"ם שכתב דלאילו הפוסקים ס"ל דטעם הדחה דאשונה הוא משום ריכוך, אפילו לעולל בשר מי בלא הדחה, כאשר נבאר הכל בס"ד לקמן, שלאכל בשר מי לריך להדיח תחילה ולריך לנקר חיבי הדם מהתוכיה. ועיין במחות כתבתי פרק ו"ל מסאה ז' הכלישים לוכלין לוחו בסכוה או מדרבנן אפילו לף ס"ל דברי המחבר לוחין מן הדין, שעיר של יום הכפורים שחל להיות בשבת, וכן"ם בחפלאת ישראל שהחוב, ושרי לאכול בשר מי אחר שהיית השבר בהרבה, ועיקרו חוכי הדם לף שלא מלחוהו, ועיין לעיל ס"ח בדם הזבחים לגלי ס"ב פירש, כמ"ש התוס' חולין דף י"ד ע"א ד"ה ומסבין חבריות, וכבא לעיל בשות זה, דלא הוי פירש עד שיולא לחוץ, ואפי' לדעת הרמב"ם בפרק ו' מהלכות מ"א הלכה י"ב דהתם מפוחם לאסור לאכול בשר מי בלא מליחה, י"ל דמשחוכו הכהנים, דאין לאסור מליחה ביוה"כ לף מיבעי לשיטת הרמב"ם דס"ל דפסיק כן להלכה כמ"ד דאין עבוד כוכבים, ומיהו כרבא בפרק דף ע"ה ע"ב, דוודאי מותר, אלא אפי' לרש"י שפוסק כמ"ד דיש עבוד כוכבים, ומיהו כרבא בר רב הוא, ות"ב דף יו לאסור ג"כ במליחה, אלא אמר רב אסי אפי' בין גמרת דאסי' רבא ג"ע הוא לף קאמר אלא מילתא דבעי לאוקמא, ואפשר לאכול ממנו בלחמלת בלא מליחה, אבל ע"י מליחה שרי. ועיין במכבלות בסי' ס"ו לות ג' שהביא שם לגיראת כל אחד אחמר יש קולא ואומרת, קולא היא, ואומרי לאו, וכן להיקר. ומזה אנו למדין דדם שפירש מחיים ממש"ם ומשאר בחתיכה לאסור לאכול ממנו בלחמלת בלא מליחה, אלא אפי' אם לא יגלו לחוץ מיהא אי אפשר לו לאכול אלא אם כן מלין אותו בחוזלי לאסור, ואף אם לא יגלו לחוץ לף פירש ממש"ע ע"י אם לא בחתיכה מיהא, אז לחי' ע"י כח דחיתה המליחה ממי מיקרי פרוש לדיון ואסור, וכן דעת הרמב"ם בח"ם, דאם פירש ויצא לחוץ אם בחוזלי לאסור, ואף אם לא יגלו לחוץ אלא שנשהר דם בחתיכה ואח', כ"כ ויהי לאסור, וכם לאסור דבר תורה, והאוכל עובר בל"ת, אלא שפירש ממקום אל ובמקום אחר ממי לאסור, רק לוחן לו לחידי' היו לאסור אלא מספיקא, דאי הוה ס"ל דהוה ספק על ספק דהוי"ת, ואפ"ל דהוי"ת לחומרת הוא מדהוי"ת, ולכן כתב עוד בלום לאסור דבר תורה ושובר בל"ת, ואינו מובר אלא בעומד דדם במקומו מובלע בהבשר מחלת הבריאה ולא פירש כלל, אף בי הטור לף הבין כן דעת הרמב"ם בח"ם שם, אך עיין בספר יד יהודה דגם הוא הביא דברי הטור ופלפל לדרוך בדברי הטור ושבו, אבל אם לא יגא לחוץ, ואף לא נראר דדם, ואף לא פירש ממ"ע מוכר לאכול ממנו אפי' בחתיכה בלא מליחה, מטעם שאחו הדם הבלוע בתוך החתיכה מבטלת

## ברית מלח

אכל את התחיכה, אלא אפי' אם פירש לאחר שחיטה, ואפי' ע"י האש, או אפי' ע"י מליחה, ואפי' לא יצא להזין נמי

## תקריב מלח

מלי דיתי' שבת מיכל במליחה זו, דהא אפי' לרבה ב"ר רב הונא דס"ל יש עיבוד באוכלין כה מילי במליחה דבעי לאוריי, ומליחת קדשים היו כדבעי לאוריי, וכדמסיק בה הגמרא, כיצד הוא עושה כו', וכן לקדרה, ומליחה לקדרה לא היו כל כך כדבעי לאוריי, ובמ"ב הקשה בס, וכן הסכימו הרמ"ס והר"ן בחולין, וכיון שכן ליכא דיעה שבת במליחה זו למה לי תקריב אפילו בשבת מיכיו תיהא שלא ימלאו בשבת, ואפי' אי נמי עבודה היא הא ליכא כאן דחיית שבת כלל, וע"ם מה שמתרץ בשם הר"י מלפנדרי בשלמי דרסים. ועי' בשפר קדושים ויקם פ' י"ז שהביא ב"כ קונטי ז' וכתב שכל השלמים הוזקקו אל המשכן למען יהיו פנויין אל הגמרן בעל הזיבוחים ע"ם. ולפי דברי המשכיר למען אין פנויין אל הגמרן בעל הזיבוחים ע"ם, אפ"ש שהרי אי אפשר לעשות שום עבודה בלא מלח, ואם כן אין לומר שהיו פנויין אל הגמרן בעל הזיבוחים ע"ם, אלא ודאי שהיו פנויין אל המלח, ולפי"ז אפ"ל דה"ט שלא נתנו שלמי ציבור על גבי המזבח משום דאין מלח מזבח לפנים

## תקריב מלח

הפל מיקרי רקיו לאדם, אבל מ"מ מדרבנן הרי אסור למלוח בשבת, ז', והש"ך מוה ד"ג והוה דעת הר"ן מוכח בהגה שם, והכרעת כמ"ש החום' בשבת דף ע"ה ע"ב ד"ה מן עיבוד, דאפי' ביו"ט אין עיבוד בלא"ה, ע"ש. ועי' בספר אמרי יושר סלמה ס"ל מה שהעלה מוכיח שכן בפלפולו דבר נכון ביאור זה כמה קושיות הפוסקים בהלכה ז, ע"ש. ועי' אם מהשה מה שכ"ד בזה בהל"ע ע"ש, ובאמי חיין מקושים כאשר ביארנו לעיל, אלא מ"מ נאמר דהרמ"א פליג על החום' בזה, וס"ל דאפילו דאין עיבוד בפוסקים לאסור, מוחר מליחה בשבת אפי' מדרבנן, ומיקרי בשר הפל מי רקיו לאדם, ודעת החום דמ"מ מדרבנן אסור, רק לגודל מלוח מאד, כמ"ש ההפלחת ישראל במאמות פרק י"ח מאכה ז', כ"ל זה בכלל פירש עוד הדם מאיל"מ אבל בפסקים הם מהבהר אסי ממ"מ נאסר לכו"ע. וכעין זה מלינו במימי חלב שבעזון עם החלב כרי וכפסקים לאסור משום ממ"ח דלעיל ר"ח בפי' ס"ק ח', וכמ"ש הט"ז שם פיח ובמ"ב שם. והכרעת הפוסקים הוא דאפילו בדבר שאין בו ממ"ח אסור משום בישול, ואפילו בדבר שאין בו ממ"ח אסור משום מליחה, ואפילו בדבר שאין בו ממ"ח ואין בו משום בישול ומליחה אסור משום צלי, ואפילו בדבר שאין בו ממ"ח ואין בו משום בישול ומליחה וצלי אסור משום שלשה דברים

## ברית מלח

נמי אסור, מאחר שפירש (לב) ממל"מ. דם המעורב בסם, ואפי' דם היוצא ע"י כבישה מעל"ע בצונן אסור (לג) מה"ת, ומכ"ש

### תקריב מלח

נעשל בלות זה, משום דבחליטה הוה מלמת לממת ואינו לחוי ליפרס עוד ומשום הכי סרי, ותו לא קי"ל כוותי':

(לב) **ממל"מ.** כתב בתרומת הלשכה ג', שכן הוא דעת הש"ך והמ"ב וסמיעים, וכן הוא דעת הערוך"ה, והוכחו שם לדעת שכן הוא ג"כ דעת הפמ"ג ועוי לעיל בלות ג' שהבחתי שכן הוא דעת הרכב"ח, וכן כתב הידי' בסי' ס"ו בהקצר לות ב', ע"ש:

(לג) **מה"ת.** זו הוא דעת הפמ"ג בסי' ק"ו דהוי דבר תורה מפני שלא שתכה, ולא דמי לדם שנמלח שהוא מדרבנן לפי דעת רוב הפוסקים, משום דבמלוח שתכה הדם ממנה ולכן הוא דבר תורה, וכן כתב הפמ"ג בפתיחה להלכות מליחה, ולפי הנראה בעל בתי כנסיות דף מ"ג ע"ב כתב דכיון דבכוס הרי הוא כמבושל ס"ב בתוי למחלוקת הפוסקים בדם שבמלו, ומכל מן לפי מה דמשמע מדברי הגה שלמנו חז"ן בכוס כמבושל היינו שים בו דין ביושל, אבל הפמ"ג בפתיחה להלכות מליחה ובפיסקי בסרי ק"ב במשבצות סי"ק ס' בתקיעה הבשית כתב דלא תמרו בכוס כמבושל אלא להצלוע והלפלוע אבל לא שיהי בו דין ביושל, ולכן שפך הדם שנכנס לס"א הוי מה"ת, וכן כתב מפורש בעל הממת מוס בהלכות תערובות כלל י"ח לות ס', דבכוס כמבושל הייט ר"ל שנלוע ומפלוע, אבל לוט ר"ל שיהי לכל דבר כמבושל, שהרי בעצין בב"ח פסוף ומוהר מה"א מדבריהי לה שבשל, וכן לעניין שבח יוהדי פשוי שלוט חייב אלא בהוללות שם, ובמש"כ הרמב"ם בפרק ט' מהלכות שבח עב"ל, ע"ש, וכן הוי לה שבכבו לסור מה"ת, וכן הוא דעת הגאון חיד"א בייעיר לתן שם שערכת זו לות ו', וכן הוא דעת בעל יסועות יעקב בו' ע"ג ס"ק ס', ועי' בפמ"ג בסי' ע"ג מה שנתלק בזה שין בין דם שנמלח לדם שבבשו, כתב בתבוע לעיל בלות זה. ועי' בספר עמודי הש בסי' י"ב שעמד ג"כ בזה מפני נוה שהמה דם שבבשו מדם שנמלח והביא ממה מהחוקים שהבדו בזה ותמה על כולם, לוך נעלם מהם דברי הרמבי הזקן שער ב', בשר שבחתוכ בתים מעל"ע, ודברי רש"ל בהגהת שע"ך ובש"ם פרק לל השבר בי' כ' שהמבוז מפורש שהוא לתוי"ה ומסוק שם שהם ים לאורות, ע"ש, וכן כתב הידי' בסי' ע' בהקצר לות ט"ו בשם הרש"ל בתי"ה שלי, דהם הוילת ע"י כבישה מעל"ע בתים הוי דאורייתא, והלח בתי"ה משמע בכמל ג' לות ח' דבשר בתוך דם בכוס מעל"ע הוי דרבנן, וח"ל שם, הלכך היכי שאפל לתוך היסור, לבד מבשר בתוך בשר בלוע בעלן בעין לתוך היסור, עב"ל. ומן שהבא בכמל ו' לות כ' דדם שתעבד בתים הוי בג"כ דרבנן משום דתין לתוי להקרבה, גם זה לוט להוה נגד דעת כל הפוסקים דכולם ס"ל דדם המעורב בתים הי' דאורייתא, והוי יהודי בסי' ס"ט לות ז' בהמחוך כתב מפורש להלן בוותי, דז"ל שם, ובעיקר הדין דס"ה ס"ל דדם המעורב בתים הוי דרבנן משמע היין שאין דתוי להקרבה, לעיל עין הרבה, כי רבים הבה המלקין עליו בדין זה, וגם הרב שדלבו בקונט להבין דבריו תמיד, לת הבין דין זה כלל, ועוד יותר דלפי"ז דם הכבוש בתים שע"ע ומי כתב המרדכי"ל בפ"ח שלו דאסור מדאורייתא, וגם על עיקר הדין דדם שבשלו הוי דדבון ומי כבר לוחו דקאלי דקאלי, דעיקר טעמם הוי משום שאין דתוי להקרבה, הרי לעיל בתה שהבה לס"ה ופי' מה שהבתים, דמשולם לת הוי דתוי להקרבה ופי' כמי שמרבין לו בללו, וכן דם הבשים מה שחייבין עליו אף בבת, אף שמשולם לת הי' דתוי להקרבה, עב"ל, וע"ש מה שהפליא עלמו שם בזה. ועי' בפ"ח בשתים לתם סי' ל"ד שהחזיק מאוד בדעת רש"י ז"ל דדם שבשלו ומי הוי דאורייתא, וכתב שהלילה לפטור בשלו מוכח מהירושלמי פרק שני מסבח י' ה"ח ס"ל דדם שבשלו מוכח מה"א, ואפי' היתה שיעורו אחד מאלפים שב

## ברית מלה

וטב"ש בספק אם נכבש מעל"ע אם לאו, ודאי דאסור לד) מה"ת. דם הנפלט מהבשר ע"י חיסום האור קודם שפתחיל לבשל אסור לכ) מה"ת, וכן דם בתחילת המליחה אף שנמלחה מליחה קדירה נמי אסור לו) מה"ת: [ד] דם חייצא בשעת חליבה מדדי תבהמה מעורב עם החלב, אסור לז) מה"ת, ואם כל החלב יש בה סורייקי סומקי ואדמימות, ואף לאחר שמסננין החלב ועומד אח"כ זמן טה, חזור החלב למראה אדמימות אז החלב אסור

## הקריב מלה

ום"מ דכ"י ס"ל דדם שבשלו מלאורייתא הוא למאור. ולפי ענ"ד אינה נראי כלל, אם לאמת דס"י ס"ל כחמת דדם שבשלו לאורייתא הוא כדמוכח ממה שכתב בקונים ס"ם, מ"מ מסה לן שוס נראי כלל, דהרי לאפסר לומר דבאמת ס"ל לרמ"י ז"ל, דדם שבישלו הוי דבדבן, ומתוך דקאמר הקפה חייב היינו ע"י האור, ר"ל כוונו הוא שהקפה ע"י חימום האור, אבל בלא בישול, דאז הוי לאורייתא, ומה מועיל חמום לי על הדוס, ד"ה הקפה, דפילו שם על רמ"י ז"ל מה שפירש הקפה ע"י האור, ופירש שם פירוש אחר, דמאי הקפה את הדם, היינו ע"י האמה, דאי ע"י האור מוט מייב, דבדם שבשלו ליט שוכר עליו, ובקה לי מאור, הא ניחא דלחמוס' ליט ניחא לכו לפרש כפירש"י ז"ל, דהקפה מיירי ע"י האור, כדמפרש שם הוס' טעמא, וז"ל שם, כדמפרשינן בהקומץ רבה, דשם מוקי הגמרא דהכשיל הקפה את הדם מיירי ע"י האמה, ובחמת קשה מאד על רמ"י ז"ל, מדוע נתפרש דלא כמסקנת הגמרא שם דהכשיל הקפה את הדם מיירי ע"י האמה ופירש רק כדיהוי למימרא, ועל פי הלשון שכתב הפלתי דרמ"י לשיטתו מיול, דדבדן וכ' פפל מוקמן על הא דזעירי, וה"ק ליתא לזעירי כלל, ודם שבישלו ס"ל דבחמת דאורייתא הוא, ולכן פירש הקפה ע"י האור לבוחה שפי, ולפפי' ע"י האור דלא הדר ממי מייב, אבל על הדוס' קשה, מפי דמסקי בלשון דפי' ע"י האור ליט מייב, דדם שבשלו ליט שוכר עליו, דלא מפסר לומר דבאמת דקאמר ע"י האור היינו ע"י חימום בחום של כלי ואסון שהיד שלנות בו, אבל לא מהבשל שוד, דאז הוי לאורייתא, והנוס' נופפ בחולין דף ק"ו ע"ת בד"ה דס דאורייתא בחבו מפורש, ולפ"ע דאמר בהקומץ רבה דדם שבשלו ליט שוכר עליו, אבל מ"מ בחמלה לא בשפלט עד שלא מהבשל הוי דאורייתא ול"ע, וכן הוא בחמת דעת רוב הפוסקים דדם מחמלה בשפלט ע"י האור קודם הבישול הוי דאורייתא, וכן העלה הבית יעקב בחשובה ק"ו דדם בחמלה הבישול לא בהוילת המליחה הוי דאורייתא, בלשון הנוס' שכתב שם דף ק"ו ע"ת ד"ה דם דאורייתא בחבו מפורש, וכן כתב יוסופטוב יעקב בשמו, והסכיב נ"כ שמו, דדוקא בשהה שיעור מליחה לא בהבשל לו הוי דבדבן, אבל קודם לזה דלא שייב עוד רוחס כ"כ נ"ב לא ליסול לאורייתא, ומשום הכי בשמיעט המחבר ס"ב דין דשמיעט לפי תומו, ולפ' הבמ"ע בשמיעט להלכות מליחה כתב בחמלה שכראה לו בדעת ס"ד והב"ש שכל פליטה ש"י האור לו אל כלי לחשון, לו מליחה, מיד הוי דבדבן, דלא"כ מלי פריך הגמרא בשמחות דף כ"ת ע"ת, לחה לי קרא למעוטי דם שמוצי, הלא מליח הוא כדרוחה, ולא הוי דם לאורייתא ולפי דעת רבותי דאין לפוי לבקרה, אלא ודאי בחמלה בישול ובחמלה מליחה הוי דאורייתא, וה"ל לון דם קפוי כלל, דהא בחמלה בישול ובחמלה מליחה הוי לאורייתא, וה"ל הלא אפשר לפלוח הדם ולהעלותו מיד דלא הוי שוד דם לאורייתא, ומשום הכי לריך קרא למעוטי דם שמלייה, אלא ע"כ דלפ בחמלה בישול ובחמלה מליחה ממי הוי דבדבן, ע"כ הפמ"ע בדוחה תמיהא, אבל לנבוף מסוק דכרמ"ש בחה"ב בחלמוד עם הרא"ש ז"ל הסיב דמשום הכי מותבי לגמרא מהך ברייתא דן בו מידי אסור, כי אמת בחמלה מוטו קודם בישול הוי בחר פוהם כבי הונא, וכחה דדם דאורייתא, ע"כ. אלמא דדבדי הבית יעקב יש להב מקום ולון לדחוקן בלאחר יד, ובן הוא דעת הפוס' בחולין דף ק"ו ע"ת ד"ה דם דאורייתא, שכתב בשם הרא"ש דבחמלה בשפלט עד שלא מהבשל הוי דאורייתא, וכן כתב הבית יהודה מפורש בחלק או"ח לחיות שהקפה ע"י האור היינו ע"י חימום בחום של כלי אסון שהיד שלנות בו, אבל לא מהבשל שוד, דאז הוי לאורייתא, והנוס' נופפ בחולין דף ק"ו ע"ת בד"ה דם דאורייתא בחבו מפורש, ולפ"ע דאמר בהקומץ רבה דדם שבשלו ליט שוכר עליו, אבל מ"מ בחמלה בשפלט עד שלא מהבשל הוי דאורייתא, וכן הוא בחמת דעת רוב הפוסקים דדם מחמלה בשפלט ע"י האור קודם הבישול הוי דאורייתא, וכן העלה הבית יעקב בחשובה ק"ו דדם בחמלה הבישול לא בהוילת המליחה הוי דאורייתא, בלשון הנוס' שכתב שם

## ברית מלח

(לח) אסור, והכלים שעמד בהן החלב טעו"ע נכרי (לט) אסורים, ואם אח"כ נתבשל איזה תבשיל בכלים אילו תוך טעו"ע המאכלים מ) אסורים, והחמאה שנעשה מזה החלב יכבר לנכרי, אך באופן זה דוקא שאין לחוש שימכור הנכרי את החמאה מח) לישראל, אבל החלב גופא מותר למכור לנכרי בלא שום מנ) חשש, יכלי חרס ישבר, ואם נתערב זה החלב בחלב אחר יש להתיר התערובות בס', וכל שכן מג) הכלים, אבל אם

## תקריב מלח

(לח) **אסור**. מה"ת משום דם ממש, ואפשר עוד משום דם שים בו כרת, ויש להחמיר לפי בספיקו שספק דאורייתא לחומרא ועיין לקמן בכלל ו"ח אות י"ב, ולכן יש למכור, ולא מהני טיעמוד החלב ויתבקע הדם למעה ויסחר החלב למעלה, וחה"כ יספוך בנחת החלב מלמעלה והדם יסחר למעה כאשר נבחר לקמן, זה לא מהני הכא:

(לט) **אסורים**. משום דקיי ליכבים, ולית שנכבש בהם איסור מעו"ע בתמורים, דכבוש הרי הוא כמבושל:

(מ) **אסורים**. משום דהמבשל מתבשל בכלים לאסורין בני יומו:

(מא) **לישראל**. משעה דיש מקומות שמניחים סיתר בחמאה של עכו"ם, כמבואר ביו"ד סי' קכ"ו:

(מב) **חשש**. דאין נותנ שמא יימכר הנכרי החלב ליהודי, דידוע לכל דחלב עכו"ם לחיר מדינא לסו"ע, ואין להקשות היאך יימכר החלב לנכרי, הרי מבואר בבכורות דף ו' דחלב נופף אי לאו דגלי לן קרא הי' חלב לחיר משום חמ"ה, וה"ב בעניו זה דיש דם בהחלב, דלא התירה התורה חלב כזה, ואפי לו החלב חמ"ה ואסור לי להשתמש בי' כמפורש בבכורות ובע"ז, דעכו"ם נמי מלווה על חמ"ה, והרי הוא עובר על לפני עור, הא לא קשי' מאחר דבלו הוא האיסור רק משום דדם, ואם לא הי' הדם בהחלב הי' החלב מותר לפי' לישראל, ומבואר בהרמב"ם פרק י' מהלכות מלכים דין ו', יאין ב"ב מוליח על דם מן החי, כה"ק דר' חנינא בן גמליאל דף ס"ע ע"ש בשהחדין דפליגי התם דר' חנינא דדים חיבח דמי לפיגו ולאחריו, דהיכ לח בשר בשפכו זה חמ"ה, בשפכו דמו לא ר' חנינא בן גמליאל, אך בשר בשפכו זה חמ"ה, בשפכו דמו לא מחלט זאו דם מן החי, וה"ק דדים מיבחי קרא רק חמ"ה לחוד, אך בשר בשפכו לא מחלט, אי חמ"ה, והלי דמו דרשי לי למיבחי חמ"ה דשרצים, מי שדמו חוזק מבשרו יש בו דין דחמ"ה, יאלי שרצים שאין דמן חוזק מבשרם, דדם שרצים לח בני ישראל אין חייבין עליהם משום דם רק משום איסור נבל, במבואר בכריתות שם והרמב"ם שסק כרבבן ד' חנינא ס"ג, וגבלא בעיני על ר"ע ז"ל דהחזקם בריאות פירש שהחזיר הזה לגויבת דר' חנינא ס"ג ולח כרבבן דפירש שם ג"כ, אך בשר בשפכו לא מחלט הרי חמ"ה, ולח בשפכו דמו לא מחלט הרי דם מן החי אה זה ועל אה זה שבק רבבן ס"ו ע"ש מלשרש לגויבת דרבבן ופירש לגויבת דר' חנינא ס"ג, ובספר דברים ס"ב על פסוקות רק חזק לבלתי אכל הדם, דלפיגו התם נמי רבבן ור' חנינא ס"ג בעניו חמ"ה ודם מן החי ליכולל, דר' חנינא סובר רק חזק נבלתי לכל הדם, כי הדם היח הנפש, זהו דם מן החי, ולח מחלט הנפש עם הבשר זו חמ"ח, ורבבן שבני ורבי הבי, לא מחלט הנפש עם הבשר זו חמ"ח, ונבלתי לכל הדם מן החי הוא הנפש, דדמי לו נדם הקרא שהבשמה יוצחה בו, ויוקים"ו שם לא מחלט הנפש עם הבשר מהרה לחמ"ח, שהוא לגויבת דבו"ע, לגויבת דאריוויהו, והחלת דפסוק אחק מלפרש לא כמו ולא כמר, הלח דבר הוח, ועיין בכסף משנה הלכה י' בדין זה, ועיין בשו"ת מור והלבות בחיותם המלח הוח י"ט שהקשה שם בדין זה, דהלח זה דמי להחבלה בחיות דאסורים דאסורים הנמ"ע לב"ע כיון שלח ניתר בשחיטה עדיין לישראל, ל"ב בה בי"ד בחיותם חמ"ח כיון שלח ניתר בחיב עדיין לישראל, ל"ב נם בה"ד בחיותם חמ"ח קלי נם לב"ע ומחת בב"ע, ע"ש:

(מג) **הבלים**. מקור דין זה הוא בחלח שבעה תשובה כ' בהבית שם שעשה שמורה חמר הורה בדין זה שיקח החלב ויעה להחמע וישל הדם על שולי הכלי למעה, וחחלב יסחר למעלה, ומ"ש בהמשך ושל הדם על שולי הכלי למעה, וחחלב יסחר למעלה מחת והדם יסחר על הכלים בהכלי, והחלב מותר, והמורה הזה נתן טעם להדיה מפני שאין זה דם ממש רק משום כשפים הוא, שב"ל, שבידו לקנח הקנמה, וכתב החחלח שבעה על זה, שהמורה הזה לריך כפרה שהחזיר חת האיסור, והלח חם היו מעשה כשפים הוא זה, מ"מ הי נמור שהתחזה ע"י חלי, ולח חם יחמר שמעשה כשפים הוא זה, מ"מ הי נמור

## תקריב

ים כלן עוד לד היכר להקל, ע"ם, ולכן יש להקיר ההערובות כפי שכתבתי בסי' ש"ל ס"ק ל"ב. ועי' בשו"ת חת"ס סי' ס"ט שכתב כיו דלא נולדו והטריח בדרך כישוב,

תקריב מלה

לגיר הטוען קודם שהתערב הרי זה בטל לף בדבר שיש"מ , עי' סם ס"ך ועי' וכן"ז סיב י"ל . ועי' בספר שבט סתרון בחיבורו על הסניגיות שכתב עמש לזה והחריך סם בפלפול . והנה הגרון רע"א בחידושיו ויו"ד על הגליון סם כתב על דין זה ווע"ש סם , מזה הדין נלמה לי לפי עי"ש לומר דהי"ב במתערב קמח סעין פתיבת שעורין , וחמ"ל כדלי מ"ש מקמח חעין , דמוהר לו לחכל מלוהו הקמח מטעם דבטל , לף דבדיהם הוי לו דבר שיש"מ סמבואר בגמרים דף ס"ט , הכרי יכול לשלל על מדו . [ועי' בהגהת הגרון רע"א , וכן כתב הגרון כ"ז בשם המרכמ"ץ כיוהי' דפעמים גם בכלל הוי דבר שלון לו מהירין , כגון שם לחד מחבי לחד דבר על חברו לו לף מיקרי הלוו דבר שיש לו מהירין דהרי חן ניזוו לשלל על מדו , ע"ש]. מ"מ בחחילת חלות המיסור הי' מעורב ולח נקרל עליו סם היסור משלוש , כן נראה לעני"ד פשוט , ללח כשם"ל בקדם שקיבל חיים בשלשה פעמים סי' ס"ק ח' , דבשם שלון נעשלו ביטול החמחל בדבר שיש"מ , כן הוי מעיל ביטול דמעיקרל , חלח סב מתערב קמח של חעין לף הוי בכלל דבר שיש"מ , היין דמתערב קודם שנלד ולפי לף , וכן מוכח בכמה מקומות , עכ"ל הגרון רע"ק . ובזמת לף מוכל נרלה לעומק דעמו של הגרון הנ"ל , דהל מהום' מעילה דף כ"ל ע"ב ד"ה פרוסה של הקרם, משמע סם מפורש דלף מעיל לף ביטול דמעיקרל דבר שיש"מ , דלחיכל לף במתבטל סם לחר פרוסה בכיים זה הקדם , היין שכעיקר לח הפרוסה שבשעה מעל, דבריי ר"ש , ומקשה סם החום' וליבטל לפי פרוסה של הקדם שנפלה בינחים , וכי חימה דדבר שיש"מ של ע"י פדיון חפי' בלף לף בטל , לל ליכל לשימר , דהלל דבר שיש"מ דדבקן טוח , ומשני דליכל שלל חד פרוסה בכים ליכל ביטול , לי נמי מעבד חבוד ולף בטל , עכ"ל החום' . ועי' בספר משנה למלך פרק ו' מהלכות מעילה הלכה י' , ובפר"ח יו"ד סי' ק"י , שהקשו להמי שיטוית, לל דבר חביב הלף בטל ג"כ דדבקן טוח , וכן הקשה הגרון בעל פלפלת יבמלל על המבוה סם . ועי' בשבוע חק נקן על סם"ם שכתב לסביים שהיתה מ"ש מעבד דבר חבוב טוח , לריך להיות בהקדש ולא בהיתיון , ש"ם . ועי' בס"ח מכ"ם סי"ק חבואה ק"ל פלפל מרוך בדין זה דפרוסה בכים , ע"ש . ועי' בספר עין יעקב להגהות מלקוטים בחלק יו"ד סי' י"ד מה שהחריך סם בפלפולו בדין פרוסה של הקדם , ע"ש . ועי' בפרדס חדר פרבה מועט ד"ה והנה הרמב"ם , שמפלפל עמהו סם בפלפול עמוס בדין זה הרמב"ם , ע"ש . עכ"פ משמע מפורש מהום' הנ"ל דלף הי' דבר שיש"מ , דלולייהל בדין הי' דלף ליבטל , והכלף מבחי הוליל עוד מהו לפרך ר' מהלכות מעילה הלכה י' , דהל דדבר חביב לף בטל דלולייהל הוה , דהל דמ"ד דדבקן הוה , מ"מ לל בעלה הכלוה. ועי' בחשובה ר' בללל מהריק שורש קודם לראות להב"ע , ובללן הגה הי' נ"ב שהיסר מיסור מעורבון קודם שנעשה אחד מהם מיסור , וח"ב קשה מהחום' הנ"ל בע"ז על דהרב בש' ק"ב , ומיהרחין תני עומר דשבבת הרב הוה בדין זה לחיסר מסכבת הגרון רע"ק , וכוחב הרב עומר דכל יפור כח של המבטל ליכל בגדר הי', עד שהיסור שלח הוכר בייהו בשעה קודם התערובות לבטל אפי' בדבר שיש"מ , הייהו דוקל בזה שהדבר המבטל הי' עליו סם היסור קודם שהתערב , כגון הדם וחחלב , לו לכל הפחות שבלו שהיסר בע"ק , היינו היסור והתערובות ר"ל שם היסור בה על המתבטל בעת התערובות , כגון בניניות מלחה מנעים , כמש"כ הש"ך וט"ז שם , ומקורו הוה מהמדרי דשבת , חבל היכל שהמבטל והמתבטל כשהתערבו הי' שניהם קיימר , וחחר התערובות בה שם מהם מהן , מהיכ זה כרב נדון דף דשם הי' בשם שניהם מעורבין מתחלה ניחלו לשולם , שלון מוציל ביטול כלל לף בדבר שלון לו מהירין בשעה במעילה בדין דפרוסה , דהרי לפי רואין דכל יפי כח של המבטל על המתבטל לבטלו , הוה רק בזה שהוה בלמה בע"ע בגדר הוי קודם שהיסור הי' בלמה בגדר הוי , חבל בכהיסור בה לחר התערובות ולח הי' לו להחיר המבטל שום יחום ויפוי כח להיות בלמה בע"ע בגדר הוי , חבל בשם שהיסור של המתבטל , הרי הוי דומה ממש לשלו שהיו שניהם בע"ק מעורבים , דלח מהני ליה ביטול לף בדבר שלון לו מהירין , וכן משמע מלשון המרדכי , וש"ך סם ס"ל דלריך ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר , דהיכי יהיה היסור בהיסר לו לריך ביטול , וכן משמע מלשון הרב בדבר שיש"מ , דלריך ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"ב דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"ג דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"ד דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"ה דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"ו דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"ז דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"ח דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"ט דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"י דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"יא דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"יב דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"יג דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"יד דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"טו דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"טז דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"יז דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"יח דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"יט דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"כ דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"כא דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"כב דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"כג דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"כד דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"כה דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"כו דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"כז דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"כח דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"כט דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"ל דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"לא דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"לב דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"לג דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"לד דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"לה דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"לו דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"לז דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"לח דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"לט דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"מ דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"מא דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"מב דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"מג דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"מד דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"מה דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"מו דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"מז דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"מח דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"מט דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"נ דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"נא דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"נב דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"נג דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"נד דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"נה דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"נו דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"נז דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"נח דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"נט דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"ס דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"סא דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"סב דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"סג דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"סד דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"סה דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"סו דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"סז דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"סח דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"סט דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"ע דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"עא דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"עב דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"עג דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"עד דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"עה דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"עו דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"עז דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"עח דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"עט דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"פ דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"פא דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"פב דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"פג דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"פד דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"פה דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"פו דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"פז דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"פח דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"פט דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"צ דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"צא דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"צב דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"צג דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"צד דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"צה דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"צו דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"צז דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"צח דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"צט דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"ק דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קא דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קב דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קג דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קד דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קה דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קו דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קז דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קח דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קט דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קי דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קיא דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קיב דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קיג דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קיד דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קטו דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קטז דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קיח דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קיט דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קכ דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קכא דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קכב דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קכג דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קכד דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קכה דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קכו דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קכז דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קכח דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קכט דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קל דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קלא דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קלב דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קלג דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קלד דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קלה דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קלו דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קלז דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קלח דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קלט דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קמ דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קמא דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קמב דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קמג דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קמד דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קמה דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קמו דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קמז דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קמח דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קמט דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קנ דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קנא דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קנב דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קנג דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קנד דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קנה דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קנו דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קנז דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קנח דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קנט דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קס דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קסא דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קסב דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קסג דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קסד דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קסה דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קסו דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קסז דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קסח דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קסט דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קע דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קעא דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קעב דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קעג דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קעד דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קעה דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קעו דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קעז דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קעח דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קעט דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קפ דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קפא דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קפב דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קפג דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קפד דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קפה דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קפו דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קפז דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קפח דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קפט דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קצ דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קצא דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קצב דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קצג דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קצד דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קצה דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קצו דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קצז דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קצח דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"קצט דלף בעינן ביטול לפי שהיסור בע"ק נעשה בדבר שהי' לו מהירין , וכן משמע מלשון הרב המחבר סם ס"ר דלף בעינן ביטול לפי

תקריב כלה

שבות אסור, אלא בדבר לא דוקא דומיא דהם הפר ודם הצפור דילף מיני', אבל יכם ביום בעל אפי' לר' יהודה, והא דתמרינן בגילה דף ל"ח ע"ב דהמין בתחין לא בעל לר' יהודה, בקטנה מיירי דהוי דבר המתעבד וכל דבר המתעבד ביום בעל אפי' לר' יהודה, וכן הוא בחולין דף פ"ג ע"ב דהמין בתחין לא בעל לר' יהודה, בקטנה מיירי דהוי דבר המתעבד וכל דבר המתעבד ביום בעל אפי' לר' יהודה, וכן כתב הב"ח בי"ד סי' ק"ע סי"ק ס"ק י"ב, וכמו שהעירנו שמיכם טיהר, והיסוד בזה אפי', והיסוד בזה אפי', לך יש לחלק, עכ"ל. ועי' בספר בני"ת דברי מרדכי בהלטת שבת סי' י"ב מה שהפליג בזה לא בלח. ועי' בספר דרכי תורה במלואים ז' שכתב דעד כאן לא תמרינן דקטנה הוי לה רק לענין קטן שמיהו הוי יבם שהתעברוס ומתבוללים יפה, אבל קטנה לענין לה לתמיהו הוי יבם לשומה לה, ומלבד שבספרת מהנת כן, מלוט שהחום בכמות וכפות חוכחו בם"ם דקדקו בלשונו ולא כתבו רק קטנה בקטנה, והבית יוסף עם שמה לדקדק זאת מס"ם והוס' ע"ם. ועי' בשאגה לענין בהלכות ממזרים סי"ם פרק ג' הלכה י"ד שכתב דדין זה דקטנה בקטנה הוי לה בלה חיגו מוסכם ומתחלוקת כמו'. ועי' חוס' יבמות דף פ"ב ע"ב ד"ה כי ל'. ועי' בהגהות ח"ת חולין שהקשה על ר"י, וכן הכריעו"ת בע"ז הקשה לרב ושמואל הלין ס"ל דמין במינו לא בעל הא תמרינן בכל דוכתא ואיתא בשאגה בשאלה הנ"ל דמין במינו מי גרע מכל האיסורין שם בשאגה, ואפי' אי במינו מיהו לא בעל אפי' יין נסך בעל כפ', ויתיהו דכי תמרינן במינו בשאגה דוקא לא בלה חיגו הא בפר דם הפר ודם הצפור, אבל יבם ביום בעל אפי' לר' יהודה בעל מדאורייתא, רק מדרבנן לא בעל מטעם דהוי דבר שלא"מ, או דבר שבמעון והוקר שם גם מדרבנן בני דלף מדאורייתא לא בעל, דהא ודאי אם ביכר האיסור פשיטא הוא דלא בעל דהרי יכול ליעלו מפש, ובכן הרי האיסור הוא הקדושה שבל הפרושה וזה הרי הוא יכול ליעלו מפש הייט לחלוץ על פרושה לחדש ואין בשלחן מוען גמור. ועי' בשאגה מהר"ם סי"ק הפושה ק"ל שהקשה לו אחד מתלמידיו על תיבור הנוס' התדשים, דהרוצה, דמאחר דיש לה פדיון לא דבר הביכר מהניא סוגיא דבבא מציעא דף ל"ג, גבי מעשר שני דמפלגל בה בגמרא ופרוך שם לדיבור הרוצה, הלא מעשר שני יש לו פדיון, וכל היכא שיש פדיון הרי הוי לנדעת הנוס' חדשים ביכר האיסור וכל היכא דיכר האיסור לגו לף מה"ת לא בעל, וא"כ למה שקלו ותרו שם אי הוי דבר שלא"מ, הא בלאו הכי היון לפסקר לפחות לפרושה דהרי ביכר האיסור ולא בעל מה"ת. ועי' שם שהמחבר הנ"ל הוסיף שם עוד להקשות על הנוס' החדשים שם בפלגול עצום, והאריך בזה לישבו בחומר, ע"ש. לך אחמת לפי דעתי הלזה והרוה, קושית הלחמי דוקא קושי כלל, דבאמת אין המעשר שני חיוב דומה לדין דפרושה, דהתם דאיתי בבבא מציעא שהלה קי"ל שהבת בת כהן הלשון הבא בהעברת פרושה דהקדש בחוב פרושות הוזלין, לו שאמר פרושה בכים זה הקדש, יש בהעברות אלו שני חיובים, חדא חיוב הקדש שהם יהבה מפרושה הקדש יהי' מוכל בקדשים, ועוד יש לחיוב שנוהל לת הקדש לגו נרע הקדש מהדוחם דאם לא יחזיר את הפרושה הרי נוהל הוא לת הקדש, ויש בזה דרכת לחיוב הדרת הממונא ואין שייך בזה ביעול בחוב ובלאו, הגב עלמך אם יתערב פרושה לחוכן בלאלי פרושות שנוהל ממנו דבבלאו וזה לא שייך לומר, דהוזלין ויש הקצה להחזיר נרחוכן דפרושה שהתערבה ולא ממויב הוא להחזירו וכל שלין ממויב הרי הוא נוהג אותו, ונוף הסברא נכונה היא, דהרי ביעול לאסור בחוב היחר הוא מעשם נעירת הכתוב, וזה שממעיב להחזיר נעילה מבהו ממו נעירת הכתוב הוא, לאסור בעוזלו, ואם נעלו חייב להביא חת הנעילה, ל"ב מזה חזינן דעיקר הסיוב שהקפיד הכתוב להחזיר מעשם נעילה, הא גם זה הוא נעילה, ואסור בהחזרו מלבד מה נעילו, ומעשה בהמעבד פרושה דהקדש בשעות הדחיפות, מלך מנוענ לו בבל בשום אופן בשום ביעול בעולם. דחיפה מעיב הוא להחזיר את פרושה לקדש מעשם נעילה, ומעילה גם הדרכת האיסורת לו בבל דאין ביעול בלאלין, דהוי כאומר לאסור ובראה לעין, ומעילה לו קשה מה שחייב קרבן מעילה דלא שייך ביעול בזה, ל"ש מה שמפלגל עמהו שם בדברי הנוס', ל"ש, ומשו"ב בשאגה אי בליכת רק דדרת בהאיסורת: אך בשאגת חתר הטיעון מלחתי לון לי לחזק ולייבר דברי הגרעק דרע"ח ז"ל, ומלחתי שגם בזו של הגרעק בבל בוב בשיטתו ופ"ל בוחבו, דהנה בבל שבר הפלך שהעתיק בשאגה שהקשה ב"ב קמא ב' מהלכות ממזרים מותר לשבר הבן בשבועה סי' ל"ו פסק בחוון מבוקשות אם לן כתב אחר בשבועה דף כ"ח הוי החמין דבר שלא"מ מותר דיכול לאכלן בפסח, ולפי דברי הר"ן בגיטין דף כ"ח הוי החמין דבר שלא"מ מותר דיכול לאכלן בפסח, ולפי דברי הר"ן בפ"ק פרק ד' מהלכות ממזר הלכה י"ב הקשה דברי הר"ן מהדדי, דהר"ן בהשגות סי' ל"ו פסק בחוון מבוקשות אם לן כתב אחר בפ

## תקריב מלח

עיקריא הוא דם התיכוד הי' מהמילה כמויר העולם כפ"ע, והלי סבכת כבהו"ו היא עלבו והוא עד שבבא כל הנשומה התחתונים והא דתם כפ"ת התלינן במעי היויר דם מלה, הוא לך ליתר שאת לומר לו דלוקא שום תפם פיסול בהחלב הנקי לחים לף לפי סבכת הנ"ד דום עשר ועשרה תלב ולהוא במה לך מהפסך עוד היעב לחלב, אין לחוש לזה כלל מעשם דתלינן במעי מבל לזיהה אין שום פ"מ בזה, דבין אם הוא דם מלה אי מעשה כשפים, מאחר דכל החלב יצא נקי ועלול רק בגמר התליבה יצא מעט דם, בודאי דהדם מתבטל בשפים בשאר החלב אם לך יהוא בודאי שים ס' בהחלב עד דהם, בדין כל שאחי חיסורים המתבטלין בס', ובזה בודאי לפי בעל הל"פ ובעל החב"י נמי מודים דבפל', וכן פסק בהלבה בעל בתן שולם סי' ל"ו להתיר הדם בס', וכן בשבה בהבוחן ל"ל להתיר, וכן הוא דעת כל האחרונים ולהתיר. ולהבד בפ"ת ל"ל דאם היו יודוע לו בבירור אם יש ס' בהחלב עד הדם יקה מעט חלב נקי מאחר ועבד בתוכו מעט דם בתוכן שיהי' פחות מ' שים ס' בהחלב עד דם, ואחר שיש ס' בהחלב אם יקה ס' מלקוח חלב ואלן אחד דם ועבד, ואז יהיה אם מרחבו שוה למרחה החלב בהחלבן בידוע שיש ס' נ"כ בחלב בהחלבן נגד הדם ומותר, ואם החלב הלחלבן הוא נקי ואלבן במרחה במרחה חלב השנים, בידוע שאין בהחלב בהחלבן ס' נגד הדם ויאסור, וכזאת כתב הרב ברעטורא בהלכות פרק נ' מבשר ב' לשבר לענין רבישית דם שבשלא בבנד ובן כתב התפארת ישראל, ועין שם במשבה"ל בתוס' ויו"ט ד"ה אם מהבבשת, ובכתב"ם הלבות שחיטה מה פרק ד' הלבה י"ג, ועין במשבה שמוסל מה בהבה שם. ועיין בכרם"י בבא קמא דף ק"ו ע"ב שפיבם שם בחולן אחד בתוכו מים בתדה ואם בשיהעו מים לבלי יוצא רבישית יותר, על נלאה ועבו ולאי אחי כו רבישית הד. ועיין תום' ריה דף פ"ב ע"ב ד"ה אם מהבבשת, מה שהקשו שם. ועיין בתוספתא ואהלות פרק ד' דף ל' ע"ב, רבישית של שבעלע בבטות ועיין בכרם"י הולין פרק ב"ה דף ק"ח ע"ב שם לענין לשער יין הלבב ומוכן לשהק בכזית, ד"ה עבית הוא. ועיין בשור"ת מה"ח סי' תפ"ו לענין לבער בלי לדבר אם היה מחוץ שיעור הלה שהוא מ"ע ביצים וחומש ביצה, שיעלה בלי מים בתוכו ואם בשיהעו מים בתדה אם בשיעור הלב, מ"מ

## תקריב מלח

בעובי וכוחב וקומה, בתנאי שאין הגידול שמגדל תמ"ב כלאסור שומר כפ"ע, ואינו מכר רק בגבל בקמחים, ומטעם זה אם לש לח הוסיף מלחים בטל, דקמח קמח בטל, כן פירש"י שם. ולפי שע"ד נם הטעם מעיד על זה, ובט של הנהון בעל טוב"י בהשגותיה כ"ש בתב לעולי פירוש רש"י, דה' בדעתו לפרש ומומר דמה שהוסיף אינו אלא מעורב כלל בתוך גידול הסיתר ורק שומר כפ"ע וכיכר, אבל לפי דעתו העני' החוש מכריע זאת, ומה שמותר אם לש הוסיף מלחים, הוא מטעם אחר, היינו מטעם המגדלים לפי מנהגו אשר אנשי המקום יודעין, הואיל וגידול הסיתר כצר הי' לו הוי' וחי' מיכר קודם שהעבור העלין בכיכר ושפיר הוא מבטל גידול הסיתר. ודלמה לי שכן הוא דעת הרמ"ה בתו"ח בש"ע כסי' שי"ח, ו"ל אם יש קצן פרי מן המחובר בשר החיטה בשבת, תפי' הי' חולי מצטער יום לאכול לצרורו בשבת משום מוקלה, ואפשר קשה הלא מה שנדל בשבת יהבשל בהוא, ולפי מש"ל אם לית ח' וכ' בשי"ח ה' מטירין הם לא טיכר לאיסור, ועיין בח"מ אם לית ח' וכ' בשי"ח ה' אלישמר הי' ד', ובכ"ז בשלחן ערוך ס"ס ר"ח ובהכ בעלמו בסכר ניע"ד סי' ק"ב דאם לא הוכר האיסור תפי' אם הוא דבר שלמ"ת ובבל אלא ב"כ מוכרחין תפי הוא שומר דאם בע"ש לא הכיר דבה הניחל האסוקף בשבת חבש לאיסור מכר, כיון שחמיד הן נזונין ומהרהין על העיקר, וכנ"ל כל אלו שזכרתי שיך בהן דבר שבת לעולם ע"י העתוקות ובמלח עיין מעורב אלו שיך בלח בשני נוסים שלמיים ופרדיס ותמרהנו תמ"ב, ומשל"ם בכ"ר הלח הדם והחלב נוף אחד הוא בעשם לח"ד דהם בעבור ועשבה הלב מדהם נוסא, ולפי דעת הח"ם והמחבר"ם ש"ך ושוד שאני מחניים הלח נם הש"ך דש"ל דאניים מתפקיון נמי מודם להדם בעבור ועשבה הלב, ואין מוקף ביניהם רק דם אחד כמפר בירושלמי, ש"ם ממ"ש אם נאמר דעשבר הדם לחלב לנמרי, הרי הוא כלו חיתר, ואם לא מצר שוד לנמרי הרי הלך עוד לחיסור של דם מבל החלב, ים על כל החלב שוד לאיסור של ממש, ואין שיך בזה דין דדבר המעורב אחתילה ביחתו לשולם, ושוד לפי ע"ד אין בתן שום מקום מעיד לקושיתו כלל, דהלח כל פלפולו וקושיתו הוא רק על מה דמסתמא מדברי הנח"ם דאינו לו' הי' בדור לנו שכל הדם נלול ומקרקב למעשה ולא בשאר שד בהחלב כלל מהדם אף בהחלב קיבל טעם מהדם הי' בשל העשם בבשים, ומקשה למה יהבטל הטעם בס' לפי דעת המדבר, זה תוכן קושיתו. ואני לא אוכל הבין קושיתו כלל, דהא מפשר לומר דדעת המדבר בחולין הוא לומר, דאפי' דבר המעורב מתחילת בירתו לא בטל, היינו דוקא עיקרו ומשנו הוא דלא בטל, אבל לא טעיה, דטעמו ילא בטל, אף לפי מה שכ' הוא עצמו בשיעור דאוריית הוא בדעת ר"ת ודעימו, כמו שכתבנו אשפסקים ביו"ד סי' ק"ח ס"ק ג', ועל בשו"ת מנח אמת סי' ס"ו, ומשום הכי אפשר דאפי לפי דעת כיו"ד מעיקר הלכה אלא כי' אפ"ה ש"ך ס"ק ל"ח כתב"ש אם לאפוקה אפשרות מעיקר הלכה אלא כי' אפ"ה ש"ך ס"ק ל"ח כתב"ש אם לאפוקה אפשרות מחמת החיתה בלה על אפשרות זו ואפשר נ"ב טעם השיטה אנכוח בהבאר, ואפשר אם הש"ך בלוח על ש"ך דמשמעות דלא נימא דכיון דלאן בהבאר רק טעם שיטה, ואפי לנמרים מן החוב על הפעור ולא מהני הפרשה עליה, אלא כיון דאמן קו"ל דטעם בעיקר הוא דאוריית, הוי כאילו הוא ממש שיטה ואפרי הפרשה עליה ממקום אחר עכ"ל, ואם"ל אם בלות ס"ל כתב בזה דדבר פשוט הוא זה, אבל הא אמי לאסשינן ליטול לאפרים חלב או הבאר גופא דאע"ג דבהבאר ליכא אלא טעמא לחוד, לא אמרינן דהוי כאפרים מחוב על הפעור, אלא יכול לאפרים מבוח אמן קו"ל דטעם בעיקר לאוריית הוא, ע"ש. ועי' בשו"ת משיב דבר להגאון בע"י מוהלאמין בס' ס"ח שנשאל בזה כעין זה, ומה שכתב שם בעיון ומופן אחר, ע"ש, ע"ש מה שאמם כי כן הוא אמן קו"ל דטעם בעיקר הוא לאוריית, אבל הלא יש כמה פוסקים אם"ל דטעימו ולא ממשו דבבל הוא ועל לאמם כמה פוסקים אם"ל דטעימו לא ממשו דבבל הוא דעת רש"י ע"ז דם"ל דטעם בעיקר לאו לאוריית הוא, ופירש שם דגם ר' יוחנן ס"ל דאע"ג דטעם בעיקר לאו לאוריית הוא, וע' בלקט הקמח לאסות שחיטה. ועי' בשו"ת מהד"ת חלק ו"ז שלמה מ"ח שהקשה אם לדברי הפוסקים אם"ל דטעם בעיקר לאו לאוריית הוא לאך יתוור סיגים אם"ם בבכורות דף ו' ע"ב דאפרך אם הגמרא ואם בחמה טהורה ענין דשרי, ע"ם קושיתו בחוכה שכלו. ועי' בספר ובא חמה בדים סי' ס"ח מה שהיכך אם קושיתו בשוב טעם ודפח, ומ"ב הרי אנו יכולין לומר דדעת המדבר כ"ב הני דאו ועוד הלא יתכר מזה אם לאוריית, ובטעמו ולא ממנו לח אמר כלל דאו ועוד הלא יתכר מזה כתב המוצ"ו בשו"ת חלק ו"ל סי' נ"ד בדעת המדבר דאם הדבר המעורב מתחילת בירתו לעולם אינו בטל, אבל דוקא בבשול אחר מהות לוב אחרת עליה, אבל בבישול בבשים הנעשה הוא

## תקריב מלח

אפי' בדיבדבן לח בעל, והקשי' לך אפקי דיבדבן נקולף, הכא לאומתא מחזלין, וכל היכא דבכיסוי מתמרטין מהאי טעמא, בספיקא ממי מתמרטין אפי' מהאי טעמא, ותכן קרי"ל כותיה' בתוס"ת סי' הקי"ג סי"ק ב' וס"ק ב', ובזיר סי' ק"ב ס"ק ל' ותף בס"ם מפסקת לי להל"ן שם להלפאר שיש להחמיר בדבר שימ"ת, ותף כי נקמן בפרק הון לרון כתב הס"ם מותר בדבר שימ"ת, אבל דעת הב"ח בדברי הטור סי' הקי"ב הסי' ס"ם לא מהני בדבר שימ"ת, ותן סמך מפורש הרמ"א בסי' הקי"י סי"ק ח'. ועי' שם בס"ך אות ל"ו ואות ל"ח, ותם בשאם מיזג בהם הלשון, וא"ע אם יש להקל בזה שלא במקום הפ"מ כיון דרובוי הפוסקים סוברים כן, ותן פסק מפורש בעל כללי הרמ"א בכלל ע' אות נ'. ועי' בביח מלוי הלק ק"ח בסוף בשמעת מהרמ"א בסי' הסי' ס"ם לא מהני בדבר שימ"ת, ותן סמך לדעת שהבא שהגיה בהחמד עשר כלל ע' אות ח' בד"ה וחכא לדעת שהבא שהגיה שלא במלאים ותן רבים מהפוסקים לא מהני אם ס"ם בדבר שימ"ת, והבית שם בשם הרבה מרבני התחרונים טעם הדבר דמתחלת רש"י, והרי"ן הוא בשעם תומת"ו ז', ועי' שם בכל הכלל הנ"ל מה שממרין שם בשאלו הוה בפלפולו הגדול בדין זה. ועי' בשו"ת מע"ל סי' ק"ח רים סי' נ"ו דהכא דתין לשמוך אם"ם בדבר שימ"ת. ועי' בשו"ת שו"מ שהובות הלי"מ ח"ב סי' כ"ו דהכא עמי הלא מהני ס"ם בדבר שימ"ת, ע"ש. ועי' בשו"ת מהרי"ק שורש קי"ח שהוא בשם הרב מהרי"ק בשרש הנ"ל שכתב דאפי' בדבר שימ"ת אם ס"ם בדבר שימ"ת, ותירץ דהמחבר ס"ל כפי"ל דס"ל דבדבר שימ"ת לא מהני ס"ם, עכ"ל. ועי' בשער המלך פרק ג' מהלכות יו"ט שהקשה על תירוץ זה הנ"ל, הלא מהרי דמתיתה זו שהביא שהחבר הוא מהרשל"ם כפי' רש"י, והרשל"ם הרי ס"ל דס"ם מותר בדבר שימ"ת ותן הקשה בעל עבודת הגרשוני. ועי' ש"ך יו"ד סי' ק"י שכתב כן פשוט, וכתב שם לתי"ה דס"ם אין להתיר בדבר שימ"ת. ועי' מהרלב"ח שהקשה על התוספות בדבר שימ"ת גפל אחד יום, הלא משנית דזבחים דף ע"ד מיכח דאפי' בדבר שימ"ת מהני גפל. ועי' ריטב"א בשבת מלישא דף כ"ג שהקשה שם משנית דזבחים דף ע"ד על משנית דמדרים דף כ"ו, ותירן שם. ולפי דבריהן יתורן קושית מהרלב"ח, ומהחבר שכתב בשלו דמותר, היינו משום שהביא קושית הרשב"א, והרשב"א ס"ל בשני הערוכות לפי דבדבר שימ"ת מותר, וא"כ דעת המחבר כאן בס"ם דמותר. ועי' בס"ך יו"ד סי' ק"י אות כ"ו מה שכתב בזה. ועיין בפמ"ג סי' ק"ב א"א אות ד' שהביא קושית הט"ז, ועיין ל"ש בלקח טוב ד' ע"ב ד"ה ואפי' בלקח לח בעל. ועיין בספר קנוקות הבשם שער שמיכת יין"ש שער ג' דף ל"ח ע"ב ד"ה ובעבון. ועיין בפמ"ג סי' ק"ב ס"ק ד', ועוד יותר בשפי' בתרי דהכן בדבר שימ"ת ממי מתלוקת הפוסקים הוא, ויש פוסקים שס"ל דדבר שימ"ת לפי' בתרי דהכן פסיקא לחומרא. ועי' בכו"ח רפוד הזהב רים סי' ט' מה שהחיר שם בזה, ומסיק שם לקבל בתרי דהכן אפי' בדבר שימ"ת, אבל עכ"פ הרבה פוסקים יש דמסתמרין אפי' בתרי דהכן, ודעת רש"ל ומע"ה דהא דדבר שימ"ת לא בעל אפי' בחלף, לאו דוקא בשיטול איסור ויהיר שהוא לפניו לתתיר איסורו, אלא אפי' לא בתחזיק איסורא כגון לקוח בידים מן העכו"ם בש"ו ב"ב לסור, ולא שבכלו לרוצה מה דוקא בידים אם מתחמל, משום דהוי דבר שימ"ת, הובא בפמ"ג בהו"ת סי' הקי"ב אות י"ב. ועיין בפמ"ג שם בשלא במלאים מעילה שהקשה לשיטתה שבמ"ש בהפסדים דף ז' בהיבה שבשתנו בה חולין ומע"ש סי' ע"ש. ועיין בספר ומגן הכהן כלל ב' בדין דבר שימ"ת פרט י' שהביא בשם הב"ח דלא קשה כלל מבריית הנ"ל ע"ש. ועוד מה שהביא אפי' זוז"ל לסבר לפי שיטת הב"ח בש"ך חוה"נ מדין ביטול הוא, ומכ"ש בשלכות בדיים פרק ב' הלכה ט"ו דמשום הכי נידולי קנוניות, לסוברין משום דהוי דבר שימ"ת, וכן כתב בשו"ת נחפי מנוחים סי' ו'. ועיין בשו"ת מנחת כהן מלק ממרי חיים דיני ממון סי' ל"ב שהביא לחזק מבוארות דבניהול קושית הרשל"ם שהחריט, וגם הכלאי בשם רמשוט דשמואל שהתבונן בזה שעמת מחריט. ועוד יותר מלינו בדבר שימ"ת דאפי' במשהו אסור כמפורש בשמעה בכוורים, משמע שי ובכוורים בכל שהו משום הוי דבר שימ"ת. ועיין בדיים דף ל"ט ע"ב שהקשה על הרשל"ם מהא דתנן בפ"ק דבכורות דף ט' ע"ב ובמשנה ב' ר"ש אומר ג' דברים בבהמה ואחד בחיה ואחד בעוף, ואי בדבר שימ"ת לא מהני ס"ם, אמאי לא מהני בחיה ועוף, ותירץ דבחיה ועוף לא שכיח שיהא להם סימנים, ולא חיישי' לזה, ותן ראיה לדבריו מהא דתנן בפ"ק דחולין דף כ"ו ע"ב ד"ה ואפי' בלקח לח בעל. ועיין בפמ"ג סי' ק"ב ס"ק ד', ועוד יותר בשפי' בתרי דהכן בדבר שימ"ת ממי מתלוקת הפוסקים הוא, ויש פוסקים שס"ל דדבר שימ"ת לפי' בתרי דהכן פסיקא לחומרא. ועי' בכו"ח רפוד הזהב רים סי' ט' מה שהחיר שם בזה, ומסיק שם לקבל בתרי דהכן אפי' בדבר שימ"ת, אבל עכ"פ הרבה פוסקים יש דמסתמרין אפי' בתרי דהכן, ודעת רש"ל ומע"ה דהא דדבר שימ"ת לא בעל אפי' בחלף, לאו דוקא בשיטול איסור ויהיר שהוא לפניו לתתיר איסורו, אלא אפי' לא בתחזיק איסורא כגון לקוח בידים מן העכו"ם בש"ו ב"ב לסור, ולא שבכלו לרוצה מה דוקא בידים אם מתחמל, משום דהוי דבר שימ"ת, הובא בפמ"ג בהו"ת סי' הקי"ב אות י"ב. ועיין בפמ"ג שם בשלא במלאים מעילה שהקשה לשיטתה שבמ"ש בהפסדים דף ז' בהיבה שבשתנו בה חולין ומע"ש סי' ע"ש. ועיין בספר ומגן הכהן כלל ב' בדין דבר שימ"ת פרט י' שהביא בשם הב"ח דלא קשה כלל מבריית הנ"ל ע"ש. ועוד מה שהביא אפי' זוז"ל לסבר לפי שיטת הב"ח בש"ך חוה"נ מדין ביטול הוא, ומכ"ש בשלכות בדיים פרק ב' הלכה ט"ו דמשום הכי נידולי קנוניות, לסוברין משום דהוי דבר שימ"ת, וכן כתב בשו"ת נחפי מנוחים סי' ו'. ועיין בשו"ת מנחת כהן מלק ממרי חיים דיני ממון סי' ל"ב שהביא לחזק מבוארות דבניהול קושית הרשל"ם שהחריט, וגם הכלאי בשם רמשוט דשמואל שהתבונן בזה שעמת מחריט. ועוד יותר מלינו בדבר שימ"ת א

## תקריב מלה

## ברית כלל

אם יצא כל החלב נקי וצלול בפ"ע, ואח"כ לבסוף החליבה נחלב מעט דם בפ"ע מהכחל לתוך החלב יש להתיר החלב אם אך יש בהחלב ס' נגד מז) הדם, רק צריך להעמיד החלב ומן מה בחבלי עד שישתקע הדם למטה בשולי הכלי, ואח"כ ישפוך החלב ממעלה בנחת, והדם ישאר בפ"ע למטה בשולי מן) הכלי, ומכ"ש לאכל החלב הזה מבושל בורדאי מו) מותר, ובדיעבד אם נתבשל החלב הזה אפי' אם לא הי' יודע לו בבירור אם היה ס' נגד הדם נמי מן) מותר, מכל

## תקריב מלח

ובצל שם תרי' תרכה דיו שפכו כתרע עשם למרוע בשפכיהם תקדושים פלפולים עתומים בסבוכות מסבכות שועא, ולתר כל היניעות והכפלפולים שלהם שפכו בס"ם והחמ"ץ, ולא כתבו להזהיר רק התעדוכות ע"י ביטול, ובצל שם תרי' מתמיר לף בהתעדוכות ולף לתר ביטול ולף בהפ"מ, ועל פי זוהק היזיר רק הכלים נגד לישו ולף זה שם מדע התוספות לחר המעט"ע, לף לת כן דעת כל התחנוסים וכולם מקילים בהתעדוכות ע"י ביטול בששים, וכן כתב בעל שערי דעה בשער החיים מזוכה ב"ב ובשערי דעה שער יסודי השובה ק"ע דיש לסמוך דין זה לקולא ולהזיר החלב לף דוקא ע"י התעדוכות וע"י ביטול בששים. ועי' בשדי חמד קונטרס הכללים חלק השמיני מערכת הבית ס' ד' אות כ"ז ביולת ב"ב להיתרת בדין זה, אבל לף מקטע ביטול, ובכשהיה שהות, ע"פ שעמו ומיוקי כי טוב הוא, ולית מלתו לבו להכשיר רמבו בתוספות דתרומות ובבא דביצה להזיר החלב התלמין שהות נגד כל הנתונים לילו, ולף גם עוד זאת צלת הזכיר שום דין בביטול בששים, ולף בלת שום סברת ורי"ו, ולף שם נתמר דגם הוא הבין הכרי תל"ם והחמ"ץ כדעת הפ"ה, ושת ב"ב לת כתב להתיר בפשוטות רק בדין זה דבעל בתן עולם, היינו היכת דכל החלב יצת נקי וצלול, רק תמ"ב בתוך החליבה נתלב קלת תם בפ"ע מדד בהמהמה, הלת גם הכתין עולם לת התיר בלת ס"ב שכ' ס' בהחלב נגד הדם, ושת לת הזכיר שום זכר לביטול בששים, ומה שמקשה המאכר הזה על החב"י שכתב הטעם לחסור החלב משום דס מתם מטעם דדם עכר ושעכר חלב, ותישתן שמת לף בעכר עוד הדם לגמרי, והקשה שם הלת כמה מפורם דקי"ל בלת בס"ד דס"ל דם עכר ועכה חלב, ס"ק, ושקו"ט ואת ככר קישוטו דבתן קשיתי ותתוי תירוצי מינה, הלת המה המ"ם והעוב"י והמהר"ם פ"ק, והל"ל הקושם פלינקווין, ועוד ועוד, כולם מלופים מקום, ואת. ועי' בספר פי תרי' ס' י' מה שהאריך שם כזה, אבל תתרי בכלות הבל ואתר כל הפלפולים והעיונים שנכנסו, הרין הוא דין אמת כתב בדרכו, דשם לף ים ס' בהחלב נגד הדם, החלב מותר. ועי' בשו"ת שם תרי' סי' ס"ם פלופל לתריך בדין זה והמלת שם שהוא הולך בדין זה עד יותר מחומרא, לף הדין הוא כתוב בספר התבונו. ועי' בש"ת עד תרי' סי' י' שלפלל גדול בדין זה ואתר פלופלו תתרוך מפוק שם להלכה דמי תיכת ס' בהחלב נגד הדם יש להתיר, ע"ש:

מו) **הדם**. דין כל שתרי תיסורין שבטעין בס', כתבר ביאתי הכל בתריכות בשת הקודם:

מה) **חבלי**. כן ג"ל, ולפי דעתו דמי דין זה לדין התבוזתר בין"ד בס"י ס"ק ד' בהגה דכל תיסור שנתבטלים בס' אם לף תבר להסיר התיסור משם לריך להסיר, תע"ב דכבר נתבטל בס', מ"מ לריך להסיר התיסור כבל מה דתפשר, ולכן אם נפל מלב לתוך התבטלו ונתבטל טעמו בס', מ"מ לריך לתת בס מים שנעים ושבע החלב להקפיל ולקח למעלה על המים ושפשר קלום, ואח"כ יסירנו משם, דתתר דתפשר להסירו תי כלילו מכיר לתיסיר ולריך להסירו משם, וכן הוא דעת הש"ך שם בשות ט"ו, ודעת הט"ז בשות ז', תע"ב דהגהה פ"ה בשער כ"ד סי' י' כתב בשם המרדכי בשרש נ"ה דהתקנה פ"י מפי' בדיעבד ס' נמי מהבטלו עיבר, משום שהחלב לף למעלה ומסירין אותו, אבל אתן לף קיי"ל הכי ולא פשקינן כוותר; רק דוקא בשים ס' לנגד התיסור אז לריך לעשות תיקון זה, ומעשה זה נ"ב כתב הפמ"ג בלי"ת סי' תפ"ז בתבטלות בסיפו דתיסור יש תמיר לעשותם משלר תיסורים, דלת בעל תפי' בדתילת ס' לעשותם, פילו אית דס שלפל לתבטל נוזן ויש ס' ונדו דתדיעה בעל בס', מ"מ תשר לתפל התבטל כך נוזן רק לריך להרתיח התבטלו עד שיתבטל הס ויהיו' ס שבישלו ויפקע מיתה תיסור הוכה הדם שבישלו תיו תשר רק מדרבנן ודם מי תשר מה"ת, ותע"ב דע"י ביטול בס' אפשר שיהי' נמור תפי' תדרבנן הוחיל ותיו בתבטלו בתוזן עד ס"ם, מ"מ כל מה דתפשר לעשות שלל לתבטל יש ס', נ"ב לריכין לעטות, ותפי' אם נפלה ומרפה שלל לתבטל יש ס', נ"ב לריכין

דעת

לעטות התקנה התתת, תע"ב דם נפלה ומרפה גם לתתר בעוד הוא תשר מה"ת משום דס נפלה ומרפה לתשר משום העמתים לתסור ליון ורוטבן, ודם נפלה ומרפה הוי בלילה, ותם כן תלי יהיה בזה, עם כל זה חייב לבשל ביהוחל דקידוש הכיטול יש על הדם שי תיסורים חדש תיסור דם ודתי תיסור טמתה של נפלה ומרפה, והוי הדווח דפ"י הביטול יפקע תיסור תחר של הורה היינו תיסור דם וששתר בתיסור תחד של הורה תיסור טמתה, כתבר בתרע לעיל בכלל זה ע"ש. ומפ"ם בע"ד שתין להזיר בתקנה זו בדליכת ס', דהלת הפו"ה כתב שם טעמו משום שתין התבל מקטנו בהרוטב, הלת לפה לטעלה, ולת תמרינן התיכה ס"ג, אבל בס"ד לת שייך טעם זה. עוד בת דגם הטם הם"ך ותט"ו פסקו הלת כוותי',

רק דוקא בהזיכה ס' לו מותר בתקנה ע':

מו) **מותר**. דמתר דיש שטים בתחלב דתיוהר דמותר תף בתיסור דתוריי"ת ומכ"ם בשתבטל ובשבר אתיסור בוודאי דבדגן הוא ונם יש ס' נגד התיסור בוודאי דמותר בלת שום חשש:

מז) **מותר**. דדין זה דין פשוט הוא דדגן"דם שבטלו דרבנן הוא ס"ב תפי' תם הוא מסופק תם יש ס' בהחלב נגד הדם

ומי מותר ביון שהוא ספק דרבנן שמא יש בתן ס' נגד הדם ורשות רובא ודאי חלב הוא דחזוקי' מוכיח ושו רק ספק בשים ספק דרבנן להקל, תף דדם עם חלב הוי מבטל"ע כמו שכתב הפמ"ג בספתו תיכת נמוק תף ע"ת דדם עם חלב תין טעמם שוה, תף דדם עבור ושבשר חלב, מ"מ הטתם"לו טעם דם הוא"דמומה רתי' מתוין תף ק"ם, ותמרינ יהת תשר לן דמת"ל דרת"ל כבדת, ופירש"י שעם דם ולת תמרי טעם חלב ש"מ דתין כו טעם כו', אבל הלת שהב"ך כתב מסופק בפי' ל"ח ס"ק ז' לענין תם של חלב לבשר שוף ושספק מחתר דקי"ל דבשר שוף בחלב דרבנן הוא, ומחתר דספק הוי לו ספק דרבנן ולריך עוד להקל בזה עכ"ל. הרי שמסופק דבתוכו דרבנן אפי' מבטל"ע ומי מותר בבשר ופלוג על בת"ח בזה, וכתן הרי הוא דומיא דספק דתכת ולכן בוודאי מותר והנם שכתב"ך תולק על זה, אבל בתשובות תמות שמואל סי' ס"ח, וכן הפרי תדם תות ט' ועתם כתב"ך, ותף כי לפתרוב תיו דומה לתכת בתבוו, דבשר שוף בחלב עיקרו דרבנן הוא, ומיסור דם הלת עיקרו דתוריי"ת הוא הלת שנעשה דרבנן, ויין נקנן בכלי י"ח אות י"ב, ויין הוס"ם פסקים דף ל' ע"ת ד"ה לשטיטה, אבל לעומת זה יש בתן לד יותר להקל מהבם שבשר שוף בחלב, דהתם תיסור ודתי אינה דברי תמו ויבטל שאפל החלב נקדירה, הלת שתמ מסופקים תם יש ס', אבל בי"ד הלת תם מסופקים תם יש בתן תיסור כלל, דתרי תפשר שתין בתן כזה תיסור דס בהחלב כלל יש בתן תיסור כלל, ושפשר בתן עוד שעטו ד' תולין שיש בתן ס' נגד התיסור ואפי' הוא בשר נבלה ושפשר בשתת נמטה והחלב תבר כמבר נמטלה בלי, ותת"ל שיש בתן עוד שעטו ד' שלא בשקטו נמטה על גולי הבלי ואבמר שוד שעטו דס בהחלב, שמא יש בתן ס' בהחלב נגד הדם, ועוד יותר דספק זה קרוב לוודאי הוא משתר שתין בהחלב שום מבלה תרומות הלת מיכר בתין בתן דס כלל, והוי לו ס"ם תיסור דדגן"דם שבטלו דרבנן בעלמא גם הט"ז מודה דמותר בספק תפי' במבואתם"ן, כמו שכתב הפמ"ג בשפתו תות ז', הנם דקי"ל בכל תיסורים דמשה נבלה ותיסור תיכת נמוק ומשה נבלה דתולי ליכת שיש בהחלב כבר נשבה גם החלב שבה, ולתך מתמר דתתר הכשול התחור גם החלב להיתרת, זה תיכר קשה' כלל, דהתיכת כיון דבשתרי תיסורין מעשה נבלה הוי רק דרבנן כמו שכתב הש"ך בס' ק"ב אות י"ב, דלת כמהרי"ק, ומכו שכתב הפמ"ג שם, הוי ספק דרבנן ולתקל. ועוד שית הלת קיי"ל בשתר תיסורים לה בלת בהפ"מ לת מעשה נבלה כמו שכתב הרמ"ח בס' ק"ב ובפרט בג"ד דהוי לונן בלונן, מ"ש תן תיסור בחלב זה רק מהמת הבטעו שבתיבה, והדם הרי תזר לעיתר בטעת בבול, ותפילו לפי

## ברית מלח

מכל מקום שומר נפשו ירחק עצמו מלאכל הלב מה) כזה:

### תקריב מלח

דרמ"י כג) נמממעיק דלק כבכר ודניס הוי סמנה כמבואר בחמוד משום דקשה לגרעות, מ"מ מעמנו בעל, ומזה ראי' דגם רש"י ס"ל דלק שבכחל בעל בם' בשר בעוף, ודלת כבעל ה"ז מבואר בסוגיין, ודלת כבעל ה"מ ומסכי"ל ומהכי"ו סג"ל. ועי' בבי"ח שלחת שלט מהד"מ הבוכה קס"ה שהביא ראי' משרשת הבכור שאסור משום שבנה מהני עמי ביעול בם', מש"ם תולין דף ל"ו ע"ח מבא דאסר רבון בר רב אחא, ביוכלת בתוספ הוי ואתי שיולט לי"ו ואמר להו לעמני קפילא תרמלאר, ויכולנת שקך דניס קטנים בתוספ על בשר, כפירש"י שם, ולו ניעמת הבשר שאוא משום שכנה לו מהני ביעול בם' לפי דלוט

שבאר רין דכ"ח שרמם אסור מה"ת, אבל לא משום איסור דם, וב"ח שרמם מותר מה"ת לגמרי, ואינו אסור אלא מדרבנן, או משום ס"ע, וכו' כמעיפים.

שער הציון שו"ע יו"ד סי' ס"ו סעיף ט'.

**דם** דגים אעפ"י שהוא מיתר, אם קבצו בכלי ס) אסור משום מראית עין, לפיכך אם ניכר שהוא מדגים כגון שיש בו קשקשים ב) מותר:

ס) אסור. והוא מתחלב כב בכליהו' קף כ"ח ע"ב ואמר כב דם דגים שנתנו דם

דם

ס"ק, וכתב הב"י בכו"כ ס"ו בשעה משום דמתליף בדם בהמה, והמחה שומר מותר לאכל דם. וכו' בהמ"ב בשקן ד' מהכלות מ"ח שהתר דם דגים ותגבים מיהו יש מחמירים לאכלו, ואפי' נתנו בכלי ושהו מותר. וכו' בשקנים מלא תועם ו'. ב) מותר. והוא לוקיחתה דגמרא שם במשקנת בכריתות קף כ"ח שם, דכתם שהוא קשקשים מותר, וכו' בב"י בכו' ס"ו שכתב דמותר אף בהתמילה משום דלא בהמה מי' ושוף, וכו' בשקנים מלא תועם ז': תקוב

## ברית מלה

[א] **דם** דגים וחגבים טמאים, אף שהוא אסור מן התורה, ואפי' בדלא נגמו ס) בבלי, אבל אין עליו משום איסור דם כלל, רק משום איסור טמא, ולוקין עליו אם אך התרו בו משום ג) טמא, אבל אם התרו בו משום דם אין לוקין עליו, וכן דם שקצים ורמשים נמי אעפ"י שאסור מה"ת, אבל ר"ב לא משום איסור דם רק משום איסור שרץ, ואם אכל כזית דם מן שקצים ורמשים, דם שפירש ג) מבשרם, לוקה עליו אפי' בדלא נגמו ד) בבלי דוקא אם התרו בו משום אוכל שרץ, ולא משום אוכל ה) דם: [ב] דם דגים וחגבים טהורין מותר מן הדין לאכלו אפי' אם נגמו ו) בבלי, ובב"ש אם לא נגמו בבלי, אך הנ"מ הוא אם נגמו בבלי אז אסור לאכלו משום מראית עין, ואם אך עשה בו הכירא דקשקשים ז) מותר. דם חגבים טהורים צריך נ"ב לעשות בו הכירא, אבל לא מדינא דם"ע, רק

## תקריב מלה

ס) **בבלי**. דדם דגים ותגבין בין טמאים בין טהורין, ודם בקשקים ורמשים, ודם המדם, אין מייחין עליהם משום דאסור דם מה"ת, והוא מכריחות דף כ' ע"ב, דממעט לה מגמרת לדמים אילו אכל מקרא, ואין איסור דם אלא על דם בהמה מי' ועוף, כאשר בארנו לעיל בבבלי ב', אבל אסורא מיהא איכא נם בדמים אילו, וממולקין המה בתיסוריהם, דם דגים ותגבין מממין מאזר מה"ת אפי' בדלא נגמו אבל בבלי, דמאחר דאיסורא הוא משום שהוא בתמלית נופש כתוב בהמה טמאה, ג"ב מה לי נגמו מה לי לא נגמו:

ג) **טמא**. דהא אף בדגים ותגבין טהורין נמי אין איסור דם, מטעם דאין בהם איסור קודם שחיטה ואיסור לאחר שחיטה, כאשר נבאר בס"ה לקמן, ומ"מ בדגים ותגבין טמאים בודאי אין השחיטה מועילה, ולא שייך בהו איסור דם וגם אין בהם משום איסור שרץ המוס, דדגים לאו שרץ מיקרי, ותגבים אף שהם בכלל שרץ העוף אין מייחין על זמן משום שרץ, דהמם לאו בכבדים, מלא עליהם משום דם דעמאין הוי המלית נופל:

ד) **מבשרם**. דאי לא פירש משעה דאין עליו איסור דם, דהא אף דם בהמה מי' ועוף נמי אין עליו איסור אם כל זמן שלא פירש, רק נהמהמ מי' ועוף מהורים אם פירש יש בו משום איסור דם, אבל דם שקצים ורמשים אפי' אחר שפירש מהן אינו אסור משום דם רק משום שרץ:

ה) **בבלי**. אף שהרמב"ם כתב בשטוי בפרק ג' מהלכות מ"א הלכה י', דם שרצים שפירש ונפל ואכלן לוקה, כתב שם השמטה למלך דזה ודאי אף בדלא נגמו נמי הדין כן מאחר דשעה איסורו הוא משום שרץ ודאי לא נתפתח לן אם נגמו לן לא נגמו, אלא מדרתא דמלתא נקט הרמב"ם, עכ"ל, ואכל כאשר כתבנו לעיל בבבלי זה קות ה':

ו) **דם**. אלא דוקא משום שרץ, אבל אם התרו בו משום אוכל דם אפשר, אפי' אין בהם שיעור אף מדרבנן ואין מייחין עליהם משום אוכל דם ואין איסור דם אלא על דם בהמה מי' ועוף, ורק משום אוכל שרץ חייב בו משום שרץ, דדמם כבכרים, רמ"ם בפרק ג' מהלכות מ"א הלכה י', וכן פסק הרב בדעותיו במשנה שם בכריתות פרק ה' משנה ה', ובבכורים משנה ז' בפרק ב', שכוח שחיט התם דם מהלני שהים שם הם הטרן, ע"ם, והוא מאמר ר' זירא בכריתות דף כ"ח ע"ב דליף לה מקרא וזה לכם השמא, ומהקישא דכל מאן וכל דם לא נאמרו, ומשנה מפורשת היא במכשירין פרק ו' משנה ה, דם הטרן כבשרו, חממת ואינו מכשיר, ואין כיולת בו. וכו' שם בהר"ב ובתפארת ישראל, ונם משנה מפורשת היא בתעילה פרק ד' משנה ג', דם הטרן וכשרו מלכתחלה בתריסות לעיל בכלל ב' אות נ':

ישראל, שכל כאשר נתבאר בתריסות לעיל בכלל ב' אות נ':

ז) **בבלי**. שאני הוא שיהר המה דלא שייך בהו איסור קודם שחיטה ואיהר לאחר שחיטה, דהרי אינן עשויין שחיטה כלל רק בחשיפה בעלמא הי לסם, כשחוטר שכחוב שם שה כל הני היס יחשף לסם, בחשיפה בבהמה ואינה מועלת לנדנים דכתיב וכל חי הרומשת במים, אילו נדנים, וכלל נפש השוללת על האדן לאילו חגבים, ע"ז בית"ר סי' י"ג אות ג', וזהו דעת רס"י בסם בם"ע, ועי"ם במיהושי רע"ק על הגליון על הס"ו הנ"ל. ועי' ע"ז בסי' ס"ה אות ב', ודעת הרמב"ם ז"ל התנצים אינן עושין שחיטה נמי מעעם דאסורה מסוף סוף כמו דכתיב לוסף כשסכ"ו, וגם משום דאתקש לדנים, ובהרב"ח בתו"ס ס"ו הקשה עליו הלא פסוק זה לא כתיב נבי שחיטה דאחריני, ע"ם. ודעת הרמב"ם דאפי' נגמן בבלי ושותהו נמי מותר בלא שום שחיטה דאקשינן לה מהכא, בבשעה דבריית דף כ"ח ע"ב, דקתני התם דם דגים וחגבים מותר אחי לכתחילה, משמע בלא שום הכירא, והלא כיון שאסור בבכלו בבלי מפני מ"ע, ד"ם ל"ל לברייתא דהאי טיעוי הבגמרא משום לגזרה דרב כי היא היא מחניתא, דאיהו בה קשקשים, אינה בלא נדמת הקוסי דלא הוקשי לדנים, מיהו אין קיי"ל דלא כוותי דרב, בלא בבשעה דבריית"ם, וכן הוא דרכו של הרמב"ם בהרבה מקומות דפוסק בבשעה דמתניתא ואינו סומך עלמו על טיעוי דמיקא, דבשיעוי אינו בלא רק לדאות אקושי', אף שהוא בדרך רחוקה ודמיקא. ובעין זה כתב הרב בלאפסי בסוגיא דיעיון דף ה' ע"ב לעיון מחלוקת דרבה ורבא, דפסק כרבא, וכתב הרמב"ן דטעם הרב בלאפסי הוא משום דבגמרא מוקמינן תיובתא, ומסיקין לרבא ניחא, ולרבה קשי', ומ"ש דשניהם לשיעוי דחיקא לן סמכינן, בכיולא הקרבן נתגלו בניעין בשות י"ל:

ח) **מזתר**. זו היא דעת הרי"ף והרא"ם שפסקו כמסקנת דגמרא שם דדם דגים אף שהוא מותר מן הדין, מ"מ אם נגמו בכלי אינו מותר בלא שהוא מ"ב עשם בכיולא דקשקשים משום מ"ע, ואנן קיי"ל כרבי"ף, והרא"ם, והרמב"ד, והרמב"ן, והר"ן, דפוליגו על השלי טיעוי לחיבת דרב הלכתא היא, ובכאשר בכלי לריך הכירא דקשקשים, ב"ח. וכו' הפלגת ישראל בכריתות פרק ה' משנה ה' שפיהם דגם הרמב"ם ס"ל כלל הנך הפוסקים נזה, דדם דגים שנתנו בכלי לריך הכירא, ולא פליג אלא אלל הנך פוסקים נזה, ומיהר שם דבכי הרמב"ם בסדלי נפן, דהרמב"ם מילי מילי קאמי ומהרב"ל נמי מזה לשמור לאכל בשר עוף בתלב שקשים משום מ"ע, אלא ס"ב היא מן השקרים אללי, ומרמ"ח ס"ל דאי דחה דבריו דשלחי דם דגים להשיהר מהדמי לאיסור לוהריית, משום"ב בשר עוף בתלב שקשים דהשיהר מהדמי לאיסור דרבנן, דלף אם הדוחה יעשה ויאמר בשבר עוף בתלב ממש מהר לאכלו, ממי הינו אלא לאיסור דרבנן ולא לריך שום הכירא, וכתב הב"ח דאף אם נגמו בכלי ושותהו נמי אינו אסור אלא מדרבנן, ולא נמלא בשום מקום שהזכר שהשיהר בבהמה, וחגבים שתקנו לנדנים דכתיב וכל חי הרומשת במים, דלף בשבר עוף בתלב שקשים משום מ"ע

## תקריב מלח

הב'ח המ"צ, וכתב וכן ראיתי מהגיון, וכן פסק הב"ח והסכים עמו הש"ך, וכן כתב התפארת למשה"ל בסדר כל הבשר מסנה פ', והש"ך הביא ראי' לדבריו ממ"ש הרב יוסף, סוף סוף טען בעצן הוא, ופירש"י שם שצא מקצה שם עני' הרב יוסף, סוף סוף טען בעצן הוא, ופירש"י שם, אפי' אם המלח ולא נזוב תעש"י שהוא פקוק מפני מ"ע, תעש"י והשם הקיבוץ מתניתי לאיסור דבבשר שנתקר וממילא נופל עמי דבבשר הוא עש"ע. אבל לכאורה לפי דעתי העני' רחוק הש"ך מזה רחי' כלל כשבשרם הנתון בעל יד לחבריהם שם ביו"ד על הנתון, דבאלו התם במ"מ נתחשב לאיסור דאוריי'תא נגע בה, דיש לחוש שמא יבא לכתוב, ומה רפי' התם בשר בשר דנים הכא אמרינן מותר מ"מ מודה הרב דלעיל בקיבול דקקריקים מדלא הניח על המחבר בלוס, ובבשר שוף בחלב שקרים פלוי ופ"ל דאין לריך בקיבול, ומיהו הש"ך בעצמו דחה דיש לחלק בין בשר דאיסורו מדרבנן לאיסור דאוריי'תא שאסרה תורה בשר שוף בחלב מפני שנפל, שהרואה יסתה בין הם לדם שיחשב שזה אוכל דם ממש ויסבור שדם ממש מותר, ובאמת הוא לאיסור דאוריי'תא וכן הוא בתוס' דשה בפ' הפוסקים דכל בקיבול דסהיכר מהדמי לאיסור דאוריי'תא אי אפשריון משום מ"ע ואפי' במדרי חדרים, אבל במ"מ שברואה שהתמוד יוצא בזוג יסבור שהוא שוקל לשוק לאכל ויסבר שהי' מותר בשבת, הלח לא ראה רק לאיסור דרבנן, ואם ירמת דבשעת בלישור דרבנן לא חיישינן למ"ע כיוצא בזה, דלמא דבר הלח שהסם הוא לא בעשם המעשה, דעשה המעשה היא שמא יעשה לומר דמו"מ מותר בשבת, ומשום הסם זו הרי אין לאסור, דהלא רק לאיסור דרבנן הוא, ובדרבנן הלא לא חיישינן למ"ע לפי דעת הרב, וכל שהסם הוא רק שמא יבא לכתוב, הלא הוא חשש אחר לא בעשם המעשה ולא בנופל, ולא שייך לומר דאסור משום מ"ע, ועוד שיש הלא הוי לו גזירה לגזירה, לגזור שמא יוצא בזוג בשוק משום חשש מו"מ, ומ"מ נופל אינו אסור הלא משום גזירה שמא יכתוב, ואתן קו"ו דגזירה לגזירה לא נזרינן בשום רבא בגמרא, הלא מהני דס"ל דנזרינן לגזירה לגזירה, ושין שוה שבת דף י"ל ע"ב ד"ה אמר מבי. וזו אי אפשר לומר דכל היכא שיוכל לעשות ממנו שום חשש איסור דאוריי'תא, אף באיסור דרבנן שני נזרינן גזירה לגזירה כמו בכ"ד בשעיה הבאה, ולפי זה לכאורה אפי' להצדיק בשר שוף ע"י ע"ב, דקקני התם במשה דף ק"י ע"ב, אסור להעלות בשר שוף עם בגיחה על השולחן, ואמר שם רב יוסף דף ק"ד ע"ב ש"מ בשר שוף בחלב דאוריי'תא הוא, דמי ס"ד דרבנן הוא, לפיכך נופל גזירה אטו דאוריי'תא, ולפ"ז מקשה מזה לרב אחי דאיכא בשר שוף עם בגיחה אטו בשר שוף בחלב דאוריי'תא, ולפ"ז מקשה מזה לרב אחי דאיכא בשר שוף עם בגיחה אטו אכילת בשר שוף עם בגיחה, ואיכילת בשר שוף עם בגיחה אטו אכילת בשר בחמה עם בגיחה וכו' לו גזרה לגזרה, וגזרה לגזרה לא נזרינן, וא"ש מקשה מזה לרב אחי דאיכא דמוקי רישא דמתניתין לעיל בריש פירקין כש"ד בשר שוף בחלב דרבנן הוא, כדעת ר' עקיבא, ומניח שם רבי' הלא נזרינן גזירה לגזירה, מחלת תו"ע שלאכלו עם הר על השולחן, ולא נזרינן שבלאכה אטו לכילה שמא לאכול הר ממש, דלכילה הוי נופל גזירה היא משום לכילה הלת ע"י, ואיך שם אבי, מנא לן דא לומר דבשר שוף בחלב דאוריי'תא הוא, הלא בשר בחמה בחמת כוח, רק דנזרינן שבלאכה בשר שוף הלא בשר בחמה דומי דשעת נופל נוף המעבה, והשלאכה בשר בחמה אטו לכילה בשר בחמה דמי לאיסור דאוריי'תא, אבל בחלב תו"ע לכילה גמלאכה עם הר על השולחן אסור דאוריי'תא, עכ"ל. הרי בלאכה נזרינן בשר שוף לאסור אטו שום בשר בחמה, אף בהשלאכה בשר בחמה נופל אמי דרבנן הוא אפי' הכי נזרינן מאחר דיכול לבוא לאיסור דאוריי'תא היינו לאכל בשר בחמה עם בגיחה לה שכוח לגזרה, דומיא דשנין לגזרה דשבת דאין נזרינן שלא יוצא בזוג אטו מו"ש אף שהוא נופל דרבנן הוא, רק מאחר שיוכל לבוא לידי לאיסור דאוריי'תא היינו לגזור לכתוב, ומהלת תו"ע שבשבת רב יוסף רחי' לדבריו, מיהו אפי' כלי בשבת לא יוכל לכתוב אפי' לגזור אטו שום לאיסור דאוריי'תא כפירש"י שם דבתב מפורש משום לכילה לגזור אטו שום לאיסור דאוריי'תא הוא, חמיית דבשר שוף בחלב שקרים, אבל כל היכא דליכא לגזור משום חשש לאיסור דאוריי'תא

הב'ח המ"צ, וכתב וכן ראיתי מהגיון, וכן פסק הב"ח והסכים עמו הש"ך, וכן כתב התפארת למשה"ל בסדר כל הבשר מסנה פ', והש"ך הביא ראי' לדבריו ממ"ש הרב יוסף, סוף סוף טען בעצן הוא, ופירש"י שם שצא מקצה שם עני' הרב יוסף, סוף סוף טען בעצן הוא, ופירש"י שם, אפי' אם המלח ולא נזוב תעש"י שהוא פקוק מפני מ"ע, תעש"י והשם הקיבוץ מתניתי לאיסור דבבשר שנתקר וממילא נופל עמי דבבשר הוא עש"ע. אבל לכאורה לפי דעתי העני' רחוק הש"ך מזה רחי' כלל כשבשרם הנתון בעל יד לחבריהם שם ביו"ד על הנתון, דבאלו התם במ"מ נתחשב לאיסור דאוריי'תא נגע בה, דיש לחוש שמא יבא לכתוב, ומה רפי' התם בשר בשר דנים הכא אמרינן מותר מ"מ מודה הרב דלעיל בקיבול דקקריקים מדלא הניח על המחבר בלוס, ובבשר שוף בחלב שקרים פלוי ופ"ל דאין לריך בקיבול, ומיהו הש"ך בעצמו דחה דיש לחלק בין בשר דאיסורו מדרבנן לאיסור דאוריי'תא שאסרה תורה בשר שוף בחלב מפני שנפל, שהרואה יסתה בין הם לדם שיחשב שזה אוכל דם ממש ויסבור שדם ממש מותר, ובאמת הוא לאיסור דאוריי'תא וכן הוא בתוס' דשה בפ' הפוסקים דכל בקיבול דסהיכר מהדמי לאיסור דאוריי'תא אי אפשריון משום מ"ע ואפי' במדרי חדרים, אבל במ"מ שברואה שהתמוד יוצא בזוג יסבור שהוא שוקל לשוק לאכל ויסבר שהי' מותר בשבת, הלח לא ראה רק לאיסור דרבנן, ואם ירמת דבשעת בלישור דרבנן לא חיישינן למ"ע כיוצא בזה, דלמא דבר הלח שהסם הוא לא בעשם המעשה, דעשה המעשה היא שמא יעשה לומר דמו"מ מותר בשבת, ומשום הסם זו הרי אין לאסור, דהלא רק לאיסור דרבנן הוא, ובדרבנן הלא לא חיישינן למ"ע לפי דעת הרב, וכל שהסם הוא רק שמא יבא לכתוב, הלא הוא חשש אחר לא בעשם המעשה ולא בנופל, ולא שייך לומר דאסור משום מ"ע, ועוד שיש הלא הוי לו גזירה לגזירה, לגזור שמא יוצא בזוג בשוק משום חשש מו"מ, ומ"מ נופל אינו אסור הלא משום גזירה שמא יכתוב, ואתן קו"ו דגזירה לגזירה לא נזרינן בשום רבא בגמרא, הלא מהני דס"ל דנזרינן לגזירה לגזירה, ושין שוה שבת דף י"ל ע"ב ד"ה אמר מבי. וזו אי אפשר לומר דכל היכא שיוכל לעשות ממנו שום חשש איסור דאוריי'תא, אף באיסור דרבנן שני נזרינן גזירה לגזירה, ולפי זה לכאורה אפי' להצדיק בשר שוף ע"י ע"ב, דקקני התם במשה דף ק"י ע"ב, אסור להעלות בשר שוף עם בגיחה על השולחן, ואמר שם רב יוסף דף ק"ד ע"ב ש"מ בשר שוף בחלב דאוריי'תא הוא, דמי ס"ד דרבנן הוא, לפיכך נופל גזירה אטו דאוריי'תא, ולפ"ז מקשה מזה לרב אחי דאיכא בשר שוף עם בגיחה אטו בשר שוף בחלב דאוריי'תא, ולפ"ז מקשה מזה לרב אחי דאיכא בשר שוף עם בגיחה אטו אכילת בשר בחמה עם בגיחה וכו' לו גזרה לגזרה, וגזרה לגזרה לא נזרינן, וא"ש מקשה מזה לרב אחי דאיכא דמוקי רישא דמתניתין לעיל בריש פירקין כש"ד בשר שוף בחלב דרבנן הוא, כדעת ר' עקיבא, ומניח שם רבי' הלא נזרינן גזירה לגזירה, מחלת תו"ע שלאכלו עם הר על השולחן, ולא נזרינן שבלאכה אטו לכילה שמא לאכול הר ממש, דלכילה הוי נופל גזירה היא משום לכילה הלת ע"י, ואיך שם אבי, מנא לן דא לומר דבשר שוף בחלב דאוריי'תא הוא, הלא בשר בחמה בחמת כוח, רק דנזרינן שבלאכה בשר שוף הלא בשר בחמה דומי דשעת נופל נוף המעבה, והשלאכה בשר בחמה אטו לכילה בשר בחמה דמי לאיסור דאוריי'תא, אבל בחלב תו"ע לכילה גמלאכה עם הר על השולחן אסור דאוריי'תא, עכ"ל. הרי בלאכה נזרינן בשר שוף לאסור אטו שום בשר בחמה, אף בהשלאכה בשר בחמה נופל אמי דרבנן הוא אפי' הכי נזרינן מאחר דיכול לבוא לאיסור דאוריי'תא היינו לאכל בשר בחמה עם בגיחה לה שכוח לגזרה, דומיא דשנין לגזרה דשבת דאין נזרינן שלא יוצא בזוג אטו מו"ש אף שהוא נופל דרבנן הוא, רק מאחר שיוכל לבוא לידי לאיסור דאוריי'תא היינו לגזור לכתוב, ומהלת תו"ע שבשבת רב יוסף רחי' לדבריו, מיהו אפי' כלי בשבת לא יוכל לכתוב אפי' לגזור אטו שום לאיסור דאוריי'תא כפירש"י שם דבתב מפורש משום לכילה לגזור אטו שום לאיסור דאוריי'תא הוא, חמיית דבשר שוף בחלב שקרים, אבל כל היכא דליכא לגזור משום חשש לאיסור דאוריי'תא

מ"ע

ודאי נזרינן לף נזירה לגזירה לף בלאיסור דרבנן כמו בשוגיא דשבת, אבל בלמת לון משם שום רחי' כלל, דלמדבה לעיקר הוא, ולמדבה לעיקר הוא, והש"ך רב הביא ראי' לדבריו ממ"ש הרב יוסף, סוף סוף טען בעצן הוא, ופירש"י שם, אפי' אם המלח ולא נזוב תעש"י שהוא פקוק מפני מ"ע, תעש"י והשם הקיבוץ מתניתי לאיסור דבבשר שנתקר וממילא נופל עמי דבבשר הוא עש"ע. אבל לכאורה לפי דעתי העני' רחוק הש"ך מזה רחי' כלל כשבשרם הנתון בעל יד לחבריהם שם ביו"ד על הנתון, דבאלו התם במ"מ נתחשב לאיסור דאוריי'תא נגע בה, דיש לחוש שמא יבא לכתוב, ומה רפי' התם בשר בשר דנים הכא אמרינן מותר מ"מ מודה הרב דלעיל בקיבול דקקריקים מדלא הניח על המחבר בלוס, ובבשר שוף בחלב שקרים פלוי ופ"ל דאין לריך בקיבול, ומיהו הש"ך בעצמו דחה דיש לחלק בין בשר דאיסורו מדרבנן לאיסור דאוריי'תא שאסרה תורה בשר שוף בחלב מפני שנפל, שהרואה יסתה בין הם לדם שיחשב שזה אוכל דם ממש ויסבור שדם ממש מותר, ובאמת הוא לאיסור דאוריי'תא וכן הוא בתוס' דשה בפ' הפוסקים דכל בקיבול דסהיכר מהדמי לאיסור דאוריי'תא אי אפשריון משום מ"ע ואפי' במדרי חדרים, אבל במ"מ שברואה שהתמוד יוצא בזוג יסבור שהוא שוקל לשוק לאכל ויסבר שהי' מותר בשבת, הלח לא ראה רק לאיסור דרבנן, ואם ירמת דבשעת בלישור דרבנן לא חיישינן למ"ע כיוצא בזה, דלמא דבר הלח שהסם הוא לא בעשם המעשה, דעשה המעשה היא שמא יעשה לומר דמו"מ מותר בשבת, ומשום הסם זו הרי אין לאסור, דהלא רק לאיסור דרבנן הוא, ובדרבנן הלא לא חיישינן למ"ע לפי דעת הרב, וכל שהסם הוא רק שמא יבא לכתוב, הלא הוא חשש אחר לא בעשם המעשה ולא בנופל, ולא שייך לומר דאסור משום מ"ע, ועוד שיש הלא הוי לו גזירה לגזירה, לגזור שמא יוצא בזוג בשוק משום חשש מו"מ, ומ"מ נופל אינו אסור הלא משום גזירה שמא יכתוב, ואתן קו"ו דגזירה לגזירה לא נזרינן בשום רבא בגמרא, הלא מהני דס"ל דנזרינן לגזירה לגזירה, ושין שוה שבת דף י"ל ע"ב ד"ה אמר מבי. וזו אי אפשר לומר דכל היכא שיוכל לעשות ממנו שום חשש איסור דאוריי'תא, אף באיסור דרבנן שני נזרינן גזירה לגזירה, ולפי זה לכאורה אפי' להצדיק בשר שוף ע"י ע"ב, דקקני התם במשה דף ק"י ע"ב, אסור להעלות בשר שוף עם בגיחה על השולחן, ואמר שם רב יוסף דף ק"ד ע"ב ש"מ בשר שוף בחלב דאוריי'תא הוא, דמי ס"ד דרבנן הוא, לפיכך נופל גזירה אטו דאוריי'תא, ולפ"ז מקשה מזה לרב אחי דאיכא בשר שוף עם בגיחה אטו בשר שוף בחלב דאוריי'תא, ולפ"ז מקשה מזה לרב אחי דאיכא בשר שוף עם בגיחה אטו אכילת בשר בחמה עם בגיחה וכו' לו גזרה לגזרה, וגזרה לגזרה לא נזרינן, וא"ש מקשה מזה לרב אחי דאיכא דמוקי רישא דמתניתין לעיל בריש פירקין כש"ד בשר שוף בחלב דרבנן הוא, כדעת ר' עקיבא, ומניח שם רבי' הלא נזרינן גזירה לגזירה, מחלת תו"ע שלאכלו עם הר על השולחן, ולא נזרינן שבלאכה אטו לכילה שמא לאכול הר ממש, דלכילה הוי נופל גזירה היא משום לכילה הלת ע"י, ואיך שם אבי, מנא לן דא לומר דבשר שוף בחלב דאוריי'תא הוא, הלא בשר בחמה בחמת כוח, רק דנזרינן שבלאכה בשר שוף הלא בשר בחמה דומי דשעת נופל נוף המעבה, והשלאכה בשר בחמה אטו לכילה בשר בחמה דמי לאיסור דאוריי'תא, אבל בחלב תו"ע לכילה גמלאכה עם הר על השולחן אסור דאוריי'תא, עכ"ל. הרי בלאכה נזרינן בשר שוף לאסור אטו שום בשר בחמה, אף בהשלאכה בשר בחמה נופל אמי דרבנן הוא אפי' הכי נזרינן מאחר דיכול לבוא לאיסור דאוריי'תא היינו לאכל בשר בחמה עם בגיחה לה שכוח לגזרה, דומיא דשנין לגזרה דשבת דאין נזרינן שלא יוצא בזוג אטו מו"ש אף שהוא נופל דרבנן הוא, רק מאחר שיוכל לבוא לידי לאיסור דאוריי'תא היינו לגזור לכתוב, ומהלת תו"ע שבשבת רב יוסף רחי' לדבריו, מיהו אפי' כלי בשבת לא יוכל לכתוב אפי' לגזור אטו שום לאיסור דאוריי'תא כפירש"י שם דבתב מפורש משום לכילה לגזור אטו שום לאיסור דאוריי'תא הוא, חמיית דבשר שוף בחלב שקרים, אבל כל היכא דליכא לגזור משום חשש לאיסור דאוריי'תא

מ"ע

## ברית מלח

מ"ע תמצו רק נזרו משום בבר בהמה, ואפי' לפי דעת הס"ך במפקפק שם בשאר ז' שכתב המדברי הפוסקים שכתבו מהמרים בביטול, מ"מ נראה דכיון דברי המהרש"ל וכן נראים דברי המהרש"ך בפרק כ"ב, הלכה הוה בעלמו כתב שם דבביטול נמי ליכא למינסר משום מ"ע, דהא יכול להיות שמבטל לגורך רפואה, או שהני דבריה, והאי לאסור לבטל בתלב אפי שכתבו, סיעו טוענים לאסור נלמלו. ועי' בספר רחם יוסף על מורן דף ק"ד ע"ג ד"ה מה שהקשה שם, ותירץ ג"כ כזה ודבר שהקשה לי להמקשה ס"ל בביטול דקמי' בבביותא סיעו מהלכה ליכא, ובתב הס"מ עשם הכסמה"ש, הלכה פסוקה בהלכות מ"ת פרק ג' הלכה ד' דבשר חי' ושוף מותר בבישול והבלה, ובתב הס"מ עשם הכסמה"ש, הלכה הפסוקה בכל מפני הכלכה בבשר בהמה, אבל בביטול מבטיל לגמ בהילה ולא יאסרו, ולפ יפה כתב מבשר בהמה טהורה עם חלב טמאה שמותרין בביטול ובהבלה ואין נזירה לגמ עם בהילה לבד, ובתב הרב המגיד בהלכות מ"ת פרק ג' הלכה ד' דבשר חי' ושוף מותר בבישול והבלה, ובתב הס"מ עשם הכסמה"ש, הלכה הפסוקה בכל מפני הכלכה בבשר בהמה טהורה עם חלב טמאה שמותרין בביטול ובהבל

תקריב מלח

מהדדי ממי לא מיסיר דמוריימא, ומהדר בתלפס רוחה רלמון, כן כ"ל פסקא דסיגים זו, וכן כתב הרב בלקוטיו בחיליו פרק ח' משנה ג', נזירה ממא יעלה בתלפס עם בשר קבחמה בתלפס רוחה שהוא מסיר מה"ת, דסיגים מבבל עכ"ל. וכן כתב המהר"ם פ"ק במולין דף ק"נ ע"ב בדפ"ר ד"ה ולמאר לרעלות, דבחמה שם, ובפעמים בתלפס רוחה רלמון כדמשיק לחמור משום מבבל לף שם היו אוכל עכ"ל. וכן כתב הרמב יוסף בדפ"ר הב"ל וז"ל, אלא שעמא ממי משום ביטול דלמת יעלה בתלפס רוחה, דלף בלא מבילה לחמר דהוי מבבל, ולפי דעתי זהו כוחר רפ"ר בתמצה בד"ה ולחמר לרעלות, דבחמה שם דלמת שהי למיכליהו כי הדדי, דקל ונעני ובלעי מהדדי עכ"ל, דיל דסומה רפ"י ל"ל לפי שי מיסיסים לחבני בתמקרא, והיינו מיסיון הרלמון על מבי אבל הכא לו שייה לו לאסוקי עוף ובהיא שהי לאסוקי בשר ובהיא ומיהו לא מיסיה למיגר הבלוחו שהו הבלחה ואכילה בשר בחמה דבי משיק לה היינו מבילה דאחר למיכליהו בחדדי עכ"ל. וכ"ל בוחם רפ"י בשם לומר דחמת נזירה היה, ודקשה לו בתקבן, לף משני לדידי ודאי אין בלן שום חשש מיסיר, דהלא היו לו נזירה בזירה, הבלחה שהו הבלחה, והבלחה שהו מבילה, בלא שהי לדידך דמביכה לך דהבלחה בשר בחמה ואכילה חיא בזירה היה שהחזר דמשיק בוחדי יאכל, ממי קשה הלא לוף בשהן היה ואילו חשם שם יאכל, ושהחזר היינו דשהי דלמת יעלה בשר בחמה ובבינה בתלפס רוחה רלמון דהוי לו ביטול ודלא נעני ובלעי מהדדי, כפירש"י בשהחזרה והוי לו ביטול, ובלו רפ"י שי שהיה בהיה לחו בהיה קלחה, וכהב על היבוח שהשר להבחה עם הבינה, דלמת שהי למיכליהו כי הדדי, והיינו דהחה לחיות של שהי שהשם היה שהם שהי יאכל, ושהח"ם כתב, דקל נעני ובלעי מהדדי, והיינו בשקבח שהי שהשם היה שהם שהי לחפס רלמון דהוי לו ביטול לף לם לא יאכל: **אך** שה מחזר מלחו עשיותי דהן שבר שהי כתבי לחת כל העוזים הלחו, בח לידי ספר לב שהי, ומיהו לא ידעתי בו לחת שהבהה ספרי שבוזחי לביאוחת של הבקשה דהשיבה שבר הי לו, משעו לחת בחות לף בסניהן אחר, לף כי אחר עיון נלון שבלו הרב העלה שם ביאוחת אחרים וכל מפקפת דבריו הקדושים דש לחת ביאוחתו הקדושים ומיילא שהו נם ביאוחתי. והנלון הוה דרך לי דרך אחרת במפקפת סניא זו, לך כל זה בוזה לי שבר עכ"פ בוזחי בהקשה דהבוזה בלו, וז"ל שם, אחר שהי נזירה ממא יעלה בתלפס רוחה. ובחב בזה שלמון לבוזחה משהע דשבשה חו לא בייבן בוחר הבלחה בשר בהמה בתלפס רוחה רלמון דהוי לו ביטול בש"ה, בלא דבוזחן שהו בבלחה בשר בהמה בתלפס רוחה רלמון משיקלא שהי אחר שהי נזירה בזירה, דבא לף אם לומר בלא שהי נזירה, דבא לף אם לומר בלא שהי נזירה, דבא לף אם לומר בלא שהי נ

תקריב

נזיפה. וכן כתיב סי' פ"ח לענין הטלאה על המזבח, ולא תסגיבון לו נזירה לענזרה, הכי נמי תיקן הש"ס דבריהו ויהב סהם דמיהו בכסף בתלב עבו תכמיים חיזוק לדבריהם ככבלי הורה, וכל הרחיקות שנעשית לזה מירוי ג"כ בכתם בתלב, דאין תילוק בין בתלב בתם בהמה מ' בין בסף שוף, בין בתלב מ' בין בתלב שתושם, אי בסר בתל עם תלב שוה ומסיק שם הש"ס, על כן גם בזה ילפי לסתמיר בשוף נזירה אתו בסף, ומשמע דדעת הע"ז דבכסר בתלב נזיקין נזירה נזירה לנזירה לף בכל מיני בסר בתלב דרבנן, ללו דוקא בכסר שוף בתלב. אך מאחר דבעיון הדק סיפוק טיכל בתמת לתרץ אם הש"ם וכל מבריהם דמעמיד בן טעלו עלמן לתלק לפי דעת הע"ז בין מיכול בסר שוף בתלב שאוא מדרבנן לבין שאר בסר בתלב דרבנן, ממה שכתב הע"ז בסי' פ"ו אות ס' לגסור מפני מ"ע בסר שוף בתלב שנאמרו בו דבנן שהיתה מיכול בב"ח, ושוד דלאר הגת אות בתמת דתוריית, ושוד דאפשר דמסה פעמים יבי הבבר בתבלע, וכן כתב הגלמון בעל שדי חמד בקונטרס הכללים מלק ממד שבר מערכת הגימל סי' ב' דבשלמת דפסיחת ומבשל קדובה נזירן נזירה לנזירה, וכתב שמלת כתוב שבת"ה בסי' ריב"ת לדעתו יוכל בן לתיעזר מינכר, וכן לשם בב"ח בסי' כ' דבסמים שבעיה סוף סי' ל"ג שבתב הגלמון הכ"ל בשם השיעה מקובלת לנילה דף י"ח בני עבילת כליס בין שלריך להם כל יום ויום לרבל ומלות עין לשהרון, בשל הוא שלוהם ועזרו תעם, שהוא נזירה לנזירה, וכן כתב הגלמון בשל כלם תנד דים ון לתו', זוה מבא דתמר רב ביבי בשבת דף קנ"ו ע"א נזירה שמת ימתון, ולכאורה הא כיו ון נזירה לנזירה לשף לא ימתון אם לא בסיכול הבבן בין לשוכל על מנת לכתוב ובמפורש בבש"ו ע"ב, לק לפי דבכלו התבשל קדובה הוא שימתון לבן נזירון שפיר נזירה לנזירה, עכ"ל ע"ב. ולפי עב"ד ים לי להביא לתי' מהבלמוד לשף בדרבנן נזירון נזירה לנזירה, דהלא מבשה מפורשת בבי כמו שפבתם בשלך מקום שהנהו, ההולך ממקום שאין עושין מלאכה בע"פ קודם תוא למקום שעושין, ומתניו עליו חומרי מקום שיש מבם, וכדאיתא בלוח"ת סי' תס"ד, תע"ב דבמקום שאין עושין שום מלאכה לא יסיכול בשבת אם לא מבוש בשבת, ובשלמא בשבת ויום טוב שפיר יהא ערוך במלאכה ויבבת ביעור תמץ ויקוח מלא, ובפרוש"י שם לים פרק מקום שנהגו לף היה נזירה לנזירה, ועי' ש"ך בי"ד סי' פ"ב אות י"ח שהקשה מזה על העט"ז, ועי' שם במלואים. ועוד יש לי לתי' כרוחב לפי עכ"ד מגמרת הבבא דף ס"ב ע"א, ותוא ג"כ ביומא דף ו' ע"ב, ובמגילה דף ל"ו ע"ב, דאיתא התם תני בי ר' ישמעאל יוחי תרם בתלמין בפ"ם שם בתלמין בפ"ם, מאי טעמא כיון דאמר רבה בר בר תנא מייב אדם למשמש בתלמין בי שנה ושנה קי"ו תלין, מה לין שלוין בו אלא לזוכרם אחת לתמרה יהיה ועי' על מלתו תמיד שלא ישית דעתו ממנו, תפלין שים בהן לזוכרות הרבה על אחת"כ, שלכן מכל דבר לתו, עכ"ל הגמרת. ועל כרחך מיירי הגמרת בשהולך בהן בדרתו, דלוכ למימר דהגמרת מיירי בשמשתלן בידו כמו שהבין הב"י, דאז מי מייב בהב"ל אפי' בתלמין, דהלא בידו אינו שייך לעשות שלוש שיהן, דהלא יוני מיון שלא יסיח דעתו ממנו ק"ו בתפלין, וזה אינו שייך אלא בשהוא בדרתו דוקא כמו בלין, דוודאי לא תזהיר התורה אלא בשהוא במקומו על מנת, כמו שהבאנו הט"ו בתו"ח סי' ל"ב אות מ', ג"כ דתיירי בשמשתלן בידתו, למה לו להזהיר דבי ר' ישמעאל בהזיר מעשה תוב המשמש ולא ישבח, הא בלאו הבי טעמא אתי מוהר מעשה הבוי לו נזירה לנזירה, דהא תמיכת בדרתו אלא בדאמרי אפי' בריית פעור מעשה שהוא מלבוש, וכן פסק הרמב"ם מפורש בפרק י"ו מהלכות שבת, אלא ודאי לאו טעמא דמשמש, בתמת בן בשהולך מעשה נזירה, דאף בדרבנן אלא יכול לבוא לידי תיסור דתוריית אעי דאין נזירון נזירה לנזירה, ובוקי' זו בפרה ב"ב הרמב"ן ורמב"ה הלוי, מיהו לתי' זו יש לדחות כמו שבתב הש"ך שם אות מ', ע"ש. ועי' בספר מלא הרועים אות נ' בשם הש"ך שבתב דבי"א דאפי' בשהולך בדרתו אין נזירון נזירה לנזירה, ועל מלי שעמא דקתמרה הגמרת משום שאסור להשתמש בתשתו, סתמת הגמרת קאמר לה, כדי שיהי' תדון בבן לפי' דס"ל דנזירון נזירה לנזירה, אבל הא דבי ר' ישמעאל נוקא לתון לניכין לעשות זה, דאלו בניני על הגמרת הזה אפי' לעשם ממנו בתוחו שהוא תיסור דרבנן ואפילו בשהולך בדרתו זאת אפשר דכבר אסרו בב"ד ואפי' בשהולך בדרתו אין נזירון נזירה לנזירה אלא בדבר שאינו לנבוח לידי פגיעה תזרה לפגוע ולעבור, אבל תיכא דליכא חשש תיסור תוריית לא אלריך לתיכא דליכא היוב בזה"ח, דהרי הוא מבשל בניתו ובניתו מיקרי בזה"ח אפי' בשהוא מבשל בפני כל ב"ב, כמבואר בלוח"ת סי' רמ"ב לענין מחלן, כן היא דעת הרב וחן בתן קוסי כלל, ואפשר לומר דמהרב"ל והש"ך הבינו דמשפם הרב דבריו סהם משום דמיירי בכל שאין לפי' בשעורות גדולות דאיכא ס"ע נמוך ממו לא אלריך הרב הביאה, ולכן שפיר הסינו עליו. ועיין בבאר היטב סי' פ"ו אות ז' שהביא קושית הש"ך והב"ח בשבד נכון מאוד, והאלחי בשי פ"ו אות ז' הירה לזה מירי ג"כ בשהם בסר בתלב, דאין תילוק בין בסר בהמה מ' בין בסף שוף, בין בתלב מ' בין בתלב שתושם, אי בסר בתל עם תלב שוה ומסיק שם הש"ך, על כן גם בזה יתלו לסתמיר בשוף נזירה לנזירה אתו בסף, ומשמע דדעת הע"ז דבכסר בתלב נזיקין נזירה נזירה לנזירה אף בכל מיני בסר בתלב דרבנן, ללו דוקא בבסר שוף בתלב. אך מאחר דבעיון הדק סיפוק טיכל בתמת לתרץ אם הש"ם וכל מבריהם דמעמיד בן טעלו עלמן לתלק לפי דעת הע"ז בין מיכול בסר שוף בתלב שאוא מדרבנן לבין שאר בסר בתלב דרבנן, ממה שכתב הע"ז בסי' פ"ו אות ס' לגסור מפני מ"ע בסר שוף בתלב שנאמרו בו דבנן שהיתה מיכול בב"ח, ושוד דלאר הגת אות בתמת דתוריית, ושוד דאפשר דמסה פעמים יבי הבבר בתבלע, וכן כתב הגלמון בעל שדי חמד בקונטרס הכללים מלק ממד שבר מערכת הגימל סי' ב' דבשלמת דפסיחת ומבשל קדובה נזירן נזירה לנזירה, וכתב שמלת כתוב שבת"ה בסי' ריב"ת לדעתו יוכל בן לתיעזר מינכר, וכן לשם בב"ח בסי' כ' דבסמים שבעיה סוף סי' ל"ג שבתב הגלמון הכ"ל בשם השיעה מקובלת לנילה דף י"ח בני עבילת כליס בין שלריך להם כל יום ויום לרבל ומלות עין לשהרון, בשל הוא שלוהם ועזרו תעם, שהוא נזירה לנזירה, וכן כתב הגלמון בעל כלם תנד דים ון לתו', זוה מבא דתמר רב ביבי בשבת דף קנ"ו ע"א נזירה שמת ימתון, ולכאורה הא כיו ון נזירה לנזירה לשף לא ימתון אם לא בסיכול הבבן בין לשוכל על מנת לכתוב ובמפורש בבש"ו ע"ב, לק לפי דבכלו התבשל קדובה הוא שימתון לבן נזירון שפיר נזירה לנזירה, עכ"ל ע"ב. ולפי עב"ד ים לי להביא לתי' מהבלמוד לשף בדרבנן נזירון נזירה לנזירה, דהלא מבשה מפורשת בבי כמו שפבתם בשלך מקום שהנהו, ההולך ממקום שאין עושין מלאכה בע"פ קודם תוא למקום שעושין, ומתניו עליו חומרי מקום שיש מבם, וכדאיתא בלוח"ת סי' תס"ד, תע"ב דבמקום שאין עושין שום מלאכה לא יסיכול בשבת אם לא מבוש בשבת, ובשלמא בשבת ויום טוב שפיר יהא ערוך במלאכה ויבבת ביעור תמץ ויקוח מלא, ובפרוש"י שם לים פרק מקום שנהגו לף היה נזירה לנזירה, ועי' ש"ך בי"ד סי' פ"ב אות י"ח שהקשה מזה על העט"ז, ועי' שם במלואים. ועוד יש לי לתי' כרוחב לפי עכ"ד מגמרת הבבא דף ס"ב ע"א, ותוא ג"כ ביומא דף ו' ע"ב, ובמגילה דף ל"ו ע"ב, דאיתא התם תני בי ר' ישמעאל יוחי תרם בתלמין בפ"ם שם בתלמין בפ"ם, מאי טעמא כיון דאמר רבה בר בר תנא מייב אדם למשמש בתלמין בי שנה ושנה קי"ו תלין, מה לין שלוין בו אלא לזוכרם אחת לתמרה יהיה ועי' על מלתו תמיד שלא ישית דעתו ממנו, תפלין שים בהן לזוכרות הרבה על אחת"כ, שלכן מכל דבר לתו, עכ"ל הגמרת. ועל כרחך מיירי הגמרת בשהולך בהן בדרתו, דלוכ למימר דהגמרת מיירי בשמשתלן בידו כמו שהבין הב"י, דאז מי מייב בהב"ל אפי' בתלמין, דהלא בידו אינו שייך לעשות שלוש שיהן, דהלא יוני מיון שלא יסיח דעתו ממנו ק"ו בתפלין, וזה אינו שייך אלא בשהוא בדרתו דוקא כמו בלין, דוודאי לא תזהיר התורה אלא בשהוא במקומו על מנת, כמו שהבאנו הט"ו בתו"ח סי' ל"ב אות מ', ג"כ דתיירי בשמשתלן בידתו, למה לו להזהיר דבי ר' ישמעאל בהזיר מעשה תוב המשמש ולא ישבח, הא בלאו הבי טעמא אתי מוהר מעשה הבוי לו נזירה לנזירה, דהא תמיכת בדרתו אלא בדאמרי אפי' בריית פעור מעשה שהוא מלבוש, וכן פסק הרמב"ם מפורש בפרק י"ו מהלכות שבת, אלא ודאי לאו טעמא דמשמש, בתמת בן בשהולך מעשה נזירה, דאף בדרבנן אלא יכול לבוא לידי תיסור דתוריית אעי דאין נזירון נזירה לנזירה, ובוקי' זו בפרה ב"ב הרמב"ן ורמב"ה הלוי, מיהו לתי' זו יש לדחות כמו שבתב הש"ך שם אות מ', ע"ש. ועי' בספר מלא הרועים אות נ' בשם הש"ך שבתב דבי"א דאפי' בשהולך בדרתו אין נזירון נזירה לנזירה, ועל מלי שעמא דקתמרה הגמרת משום שאסור להשתמש בתשתו, סתמת הגמרת קאמר לה, כדי שיהי' תדון בבן לפי' דס"ל דנזירון נזירה לנזירה, אבל הא דבי ר' ישמעאל נוקא לתון לניכין לעשות זה, דאלו בניני על הגמרת הזה אפי' לעשם ממנו בתוחו שהוא תיסור דרבנן ואפילו בשהולך בדרתו זאת אפשר דכבר אסרו בב"ד ואפי' בשהולך בדרתו אין נזירון נזירה לנזירה אלא בדבר שאינו לנבוח לידי פגיעה תזרה לפגוע ולעבור, אבל תיכא דליכא חשש תיסור תוריית לא אלריך לתיכא דליכא היוב בזה"ח, דהרי הוא מבשל בניתו ובניתו מיקרי בזה"ח אפי' בשהוא מבשל בפני כל ב"ב, כמבואר בלוח"ת סי' רמ"ב לענין מחלן, כן היא דעת הרב וחן בתן קוסי כלל, ואפשר לומר דמהרב"ל והש"ך הבינו דמשפם הרב דבריו סהם משום דמיירי בכל שאין

## ברית מלה

רק מצד מידת ח) חסידות, ואם רוצה לאכל דם דגים, ובמ"ש דם חגבים טהורין מותר לו לכתחילה ליתן קשקשים בתוך הדם או בציזן להבירא שהוא דם ט) דגים, וכן הרוצה לאכל בשר בהמה בחלב שקדים נמי מותר לו לכתחילה להניח

## תקריב מלח

מלך עלמו ולא משום מסמרת לחומה נזירון נזירה נזירה, וכן הוא כמה ובמה דשוה מחולקות וסברות שוות בדעת המתחוסס בדין זה, ואין להחריך: **ובעצם** הדין דבשר עוף בחלב שקדים נראה לאלמה דשלמי בין ביושל בלילה, דבביושל אם הוא מבשל כביושל אפי' בפני כל ג"ב, אין לריך להניח שקדים דזה מקרי ח"ח, דלהמה ב"ב יודעים תוכן הדבר ויודעים שבחלב שקדים הוא מבשל, אבל בשבועות נדונות לריך לעשות הכירא אחר ביושל דעדת כל שאתחרות, ולענין אכילה בשר עוף בחלב שקדים לעולם לריך הכירא להניח אם שקדים ואפי' בציזן, עי' בכתר הידה בזו"ד סי' פ"ו אות ז' הטעם בזה. ועי' בש"ת תורין הלימתי שהקשה נ"כ על ספק הרמ"א שפסק בי"ד סי' פ"ז סי"ב נ' דאפילו דבקען לא חיישינן למ"ש, מנמרת שרוכה בע"ז דף כ"ת מהא דתנן במתניתין שם, וכ"מ לא יאכל לו את המרחץ מפני שקרבת על שמו ובכרי זה עושה בו מלאכה בשבת, ויש"ת החישינן למ"ש שהטעם יאמר שהעמיד"ם הוא שכיר יום לעשות מלאכת הרחלו בשבת, והכי פה אם הרחלו מלוה להאכיל לעשות לו מלאכה בשבת. עין כאן כל שבות דאמירה לעכרי, ואפי' הכי מצאנו בשבת אמ"ע, הכי' משום דהוי דבר שאינו מתכוין ומ"ש, ועי"ש מה שהפליא עלמו שם דהתם האיסור הוא משום שלימות ע"ם. ועי' בשרי חמד קונטרס הכללים חלק אחד עשר מערכת שמיעל ס' ג' שהאריך בזה, ומפי מה שהוא לא נזירון נזירה נזירה לנזירה, אם הוא משום ומעלתם את משמרתי ולא משמרת לגמרת, ע"ש, ויש לעיין בעיקר בללים דעשו משמרת למשמרתי להעלות בעל השמך שחלב בפרסה משות שחלבת קל"ו אות ב':

במחלוקת שהמעיין בין רבינו המאלות לרמ"א ל"ב, ע"ש:

ח) **חסידות**. דבגמרא לא מתמר אלא דם דגים, אבל דם חגבים לא מכר בתלמוד. ועי' הוס' יו"ט בכיתות פרק ט' משנה ל' שהאריך בל"א ס"ה בדם חגבים לריך הכירא מי לא, וממעט שם שהעתה מותה שדם חגבים הין לריך שום הכירא, דהכא שם דגים רב לא הזכיר בגמרא אלא בדם דגים, ועוד דלא למתמיטו הפוסקים לומר דה"ה בחגבים, ע"ש. ועוד לפי דעתי מלר שהבאלה דם חגבים הין לריך הכירא משום מ"ע, דהרי דם חגבים מלחת דלא שכיחי היו ומעולם דלא שכיח מינו בכמה מקומות אלא הנו חז"ל, אבל מה שנהגה שפפר"ח בסי' פ"ו בסי"ק י"ד פשיט לו דה"ה נבי חגבים דבעי הכירא, ומביה רחי' דהא בבריימה קעריב לכו ומה דם דגים וחגבים מומר, ותוקומתא לה ע"י הילר קשקשים, וה"ה לחגבים, וזה כחוב, ודלא כתוס' "ט בפרק בם שחוטה בהניח זה בל"ע, ע"ש, לכן יש לכל בעל נפש להחמיר על עלמו

## מנהגי להכניס עלמו בספק:

ט) **דגים**. לף במגלה הגמרא בריימה דף כ"ת ומשם שם ד"ה מהלכי חיים משמע שלריך ליהות הקשקשים בתוך הדם משוכזן זוקא, ועוד יותר שלריכין ליהות משוכזן מעלמן לו מוחר לאכל הדם, אבל לערב הקשקשים בידים בתוך הדם לכתחילה זה אסור, וגם לית מיעוטא להניח הקשקשים אלל הדם אלא הזוקק בהוך הדם ומעלמן, ובהיסח הגמרן רע"ל בזו"ד סי' פ"ק ע', חולק מדברי הרב בהגה לא משמע כן דבתב דבשר בחלב בחלב ואינו יש לו להניח שקדים אלל החלב משום מ"ע, משמע דמוחר להניח לכתחילה ולא בלידן נמי מוחר, וכן בתב הב"י בסי' פ"ז בסוף להניח שקשקים מוחר לף לכתחילה, ולא מהי לאחלופי בדם בהגה מי ושוף, וכן בתב הר"ן בפרק ב"ב, וכן פסק הרמב"ן, וכן הניח הש"ך בסי' פ"ז אות ו' דעת המחבר"ע לענין הערובה בחלב שקדים שאסור נ"ב אם לא שיהי שקדים אללו בכוכן לו בלידן להניחה, ממשע מכולם שמוחר לכתחילה להניח ונם משעל בחוכן ובלידן שניהם נם יחד, דהלא לא קבי לו לחלוק, ושוב מלו לחחמיר ב"ב בהכירא דמ"ע, ואין לחלוק ולומר דחמיר דם דגים מבשר שוף בחלב שקדים, דבדה דגים שהיחר מהדמי לאיסור דחוריית, ובבשר שוף בחלב שקדים שהיחר מהדמי לאיסור דרבון, דחשיב דבר הלא הש"ך בחב זה הלמון נ"ב בבשר בהמה בחלב שקדים דיש להניח אללו שקדים, ובבשר בהמה בחלב שקדים נמי



רבא דנזירון נזירה לנזירה, והיינו דקאמרו בש"ם לומר לחלק עשרי לשמשם, דלרבא למאי דלמרינן הכי משמע, אלא לפי שהחפלין הוא דרך מלוכת קבוע לנוח ליהי פשיטא והי לסבור לף לרבא מי נאו הלי טעמא דחיוב למשמע, ע"כ דבריו בל הרשב"ל. ובשם הרב המאירי כתב דלעיוחא דמלחא חמרו כן בש"ם, כלומר לחף לדעת הסוחר שנזירים נזירה לנזירה נמי מוחר הכא נבי הפילון, עכ"ל. לף ח"מ נראה לי שבן הוא הלכה לחפי' בחיסור דבבן נזירון נזירה לנזירה, דהרי קדשים שחוכה ב"י הרי שהמה טעם לפנם ולפי' הכי לסור לבשל בם לכתחילה משום נזירה אלו קדשה ב"י, כמבואר בסי' קס"ה ס"ק ב', והא מנמרת דע"ז דף ע"ו ע"ש, ולפי' לם לף נבנע בהבלי רק לחסור בדבק ובשר מעכ"ע מני לסור לבשל לכתחילה משום נזירה דב"י, ולף דבלי ב"י מני היו אלא לחלק בדבקן, דהרי הכי נקטינן לחפי' בחיסור דבבן מני נזירון אלו ב"י, וכן כתב בשל שערי אפחה בסי' ע"ח, וכן כתב הטוב"י מהר"ח בחשובה ס"ל, ות"ל שם, ובדברי הפוסקים לף מלחאי שום חילוק בזה, וכן עמש דבר בשבלבי חיבה בלי יהי בחיבה לחיסור שיהי, הן אל חורה הן בחיסור על דבריהן לחפי' הבלי בלא הנעלה, הרי מבואר לחף בדבקן נזירון נזירה לנזירה. ועי' בס"ה בסי' בל"ב שהקשה שם על בעל עוב"י על מה שבתב שבדברי הפוסקים לף אלא שום חילוק בזה, הרי שם"ו בסי' ק"ו אות ז' בתב בהדיא לחף בדבקן ונהן טעם לפנם חסור בחלב ואפי' בשום נזירה דב"י, ועי' שם מה שהביא רמ"י בחולין לחשיב קדשים שחב"י חיסור דבבן מפיבלא דר' אמי בחולין דף ק"ל, והא שם אמלחו אינו אלא דבבן ואמלחו הבירו, לחשיי עד לחחר ואפי' מותרת, אלא ש"מ לחף בחיסור דבבן אינה ב"י חסור משום נזירה, ואי לו נזירה לנזירה, אבל בעל הש"ם הל"ל לף עיין בבסמ"נ ביו"ד סי' ל"ג אות ג' בשפתי חם שבתב שם, וח"ל שם, ולחולי אם בלא חיסור דבבן יש לנחד להקל בהפ"מ, דמפיבלא דר' אמי אין רמ"י כ"ב משום דהם שבשלו ודם אמלחו הוי עיקרו דחוריית. ועי' בשדי חמד בקונטרס הללים אות ל"ב, בשפתי חם בחב בשם הפוסקים דר' אמי נופל ללה לחיסור אם דהם שבשלו ודם אמלחו יש לו עיקר בהורה, וח"ל שם, וכן מהבחר לכחורה מדברי הרשב"ם בתו"ה לחמוך בבים ד' שער ד' קרוב לסופו, שחחר שהבריח מלשון הירושלמי דבבל חיסורי דבבן לף הים לסם עיקר בחורה מהני הנעלה שלשה פעמים לבלי חלם, הוקשה לו מהיחיי פיבלא דר' אמי דחימלח הם בבבל וחברה ולא הנעלה, והלח דם אמלחו ובשלו הוא דבבן, ויהיבן כיון לדרך הנעלה שלשה פעמים לבן לו שהבה חוהה שלא יבלו לידי חקלה, ומשמע שכוונחו להוכיח מזה דבחיסור בים לו עיקר מה"ם לף מהני הנעלה, ת"ב מוכח מזה דדם אמלחו ובשלו חשיב ים לו עיקר בחורה, עכ"ל, לף לבסוף דמה שם הברח זה ש"ם. ועש"ד קשה מה לו להשפחי להעיד דם אמלחו ובשלו הוי עיקרו דחוריית, הלא דם שבישלו נופל אהוח מדבבן בין הפוסקים לף דם שבישלו ואמלחו דבבן הוא לף דחוריית, וכמה דחמחת ס"ל דדם שבישלו דחוריית הוא. ועי' בשדי חמד בקונטרס הללים חלק העשירי מערכת הלף אות י"ד ד"ה דם שבישלו ודם אמלחו, שם שבחב בם ש"ם. ובחמת בדין זה לף נזירון נזירה לנזירה לף לא, משלוקת הפוסקים היא, וכמה חילוקי דיוקי שיש יש בדיי זה, ועי' בי"ד סי' ס"ו סי"ק ג' בהגה שבחב ויש מחמירין שוד לכל בשעלה על הקצר של חלבן הף שהפסיק בלל חסור, ובחב הש"ך בחות ו' להעעם הוא משום נזירה שמא יעלה על קצר החלמון שהוא דחוריית חסור, והמה עלינו הפרי חדש מעין לו לנזור נזירה לנזירה, ובחב על זה הכחבי לבל זה הוא רק בגמרת, אבל בחומרת שהחמירו הפוסקים מלינו שובא נזירה לנזירה. ועי' בבבל בפחחת אוח סי' ע' שבחב דמשמעות נזירון נזירה לנזירה בל שלא ממרו בהדיא דלא למינזר נזירה לנזירה, ודבא הגאון בעל שדי חמד לפבוא שבחבתיו בהקדמה לית לן למינזר נזירה לנזירה, ודבא בעל תרעה דבבן בהקדמה הספר, ובפיבלא אות ק"ט דבל בעיקר חיסורו מדחוריית לף נזירון נזירה לנזירה, ודעה מהר"י חבוהב דבשהחיסור דבבן הוא חיסור נזירון לפי בדבקן, וכל שלין עיקר חיסורו מדחוריית לף נזירון נזירה לנזירה, ודעה הגאון בעל שדי חמד לפבוא שבחבתיו בהקדמה הספר, ובפיבלא אות ק"ט דבל בעיקר חיסורו מדחוריית לף נזירון נזירה לנזירה, ודעה מהר"י חבוהב דבשהחיסור דבבן הוא חיסור

שער הציון
שו"ע יו"ד סי' ס"ו סעיף י'.

ג) אסור. וכתוס' מכריחים דף כ"ח ובפרק אמר נתנאל סכי"ף והכל"ם בתוליו בפרק כל כתבי ומ' מקציע מלה: ד) מוצצו. גם זה שם בגמר, ופי' בתמ"י כגם כ"ם, ומי' תוס' בפנים דף ק"ג, ובפשוט ממלך הלכות יו"ע. ופי' תוס' והכל"ם שנותנין דף ס"ו ב"ב. ופי' בקרבן מלה: ה) אינו. כפי' מ"ך תוס' ע"ז. ופי' בפמ"ג, דמשמע להם מלמען מותרין בשיש בהן כוזקה, כ"ם משמעותן, וכיוון דמשמעי בתוספ' נתוקף נליכא מ"ם, היינו שאין מיכיון בפין, ובן משמע בהשגה"פ ומכותה ב"י. ופי' יד אברהם מל הגליון יו"ד. ועיין מקרבה מלה:

## ברית מלה

להניח שקדים בתוך התבשיל או בצידן להבריא שהוא חלב י) שקדים, ואם לא היו לו שקדים להניח להבריא בבישול, או בדיעבד אם לא הניח שקדים אין לאסור התבשיל באכילה בשבילו זה, לא מיבעי בשר עוף בחלב שקדים, אלא אפי' בשר בהמה בחלב שקדים נבי הדין יא) כן. דם דגים שבישלו נמי צריך הבירא יב) דקשקשים: [ג] דם האדם שפירש מבנו מוהר"ת לגמרי, רק מדרבנן הוא דאסור, בין בנכנו בכלי, בין לא יג) כנכנו. אכל פת ויצא דם משיניו על הפת, גורד את יד) הדם, ואוכל

## תקריב מלח

סי' שמ"ע דכתב בשם קטנות הרשב"ם סי' שכ"ם דלף מת עכו"ם לתוך בהמלח, וכן פסק שם בשו"ע דמת לו שנת נוי ולא כמ"ש ישראל לאסור בהמלח, ע"ש וזה שלח מדברי הטוס' שכ"ק דף י' ד"ה שהשוו. ועי' בשו"ת זרע אמת חלק ב' סי' מ"ח מה שתמה שם על בעל בדק הבית למה פסק בהרשב"ם דהוא יחיד נגד הטוס', ע"ש מה שתמה"ל עלמו שם פלפול מרוך בדין זה, ונלפלע היא תמיהתו בעיני, דלפי ע"ל לא יחיד הוא הרשב"ם בדין זה נגד הטוס', דכיוצ הם הפוסקים העומדים בשימתו, ומכולר הוא בש"ם שרעיק בסוף פ"ק ועוד בכמה דוכתי, וכיו"ל סי' שמ"ע וסכ"ד, ע"ש, ועי' במשל"מ פרק י"ר מהלכות מכל הלכה כ"ח שעמד ג"כ בתקיפה זו ובעלה שם דהרשב"ם בתשובה סי' שס"ב, והרימב"ם בתשובה לפתותין הל' ס', והרמ"א, שברי דבין ישראל בין עכו"ם אסור בהנאה מל"ת. ועי' בעיקרי הד"ט בחלק י"ד סי' ל"ח הוא מדברי הרשב"ם שכתב שמקור דין דמת עכו"ם אסור בהנאה הוא מדברי הרשב"ם סי' שס"ב. ועי' בשדי חמד חלק הבושי שו"א דברי הכמים ב"ב שמפלפל עלמו שם אריכה בדין זה ומביא פוסקים לרוב המחמירים בדין זה והרבה פוסקים המקילין, ע"ש. וכל זה הוה רק לענין לאסור הנאה, אבל בהלכה ודאי אסור לשימת הרמב"ם ופי' בשר עכו"ם מ"ח, רק בהנאה יש פוסקים המחמירים. ועי' בהגהות הד"ע בכריתות דף כ"ח ע"ב שהקשה שם לדעת הרמב"ם שבשר חדש מי הוה בעבה, ח"כ לפי מה שכתב התוס' בשבת דף ע"ו ע"ח ד"ה הוסיל, דיש בכלל בשר הוא, ח"כ להתרי ממי דם להוה בעשה של"ע משום דכל היולא מהעמת טמא, ובלחמה היה קושית הר"ן בכתובות דף ס' הביאו המ"מ שם, אך מה מאוד קשה לי על הדברי"ע במקצה קושיתו על התוס' שלא כדין, דהרי התוס' לא כתב בפשיטות רק בלשון ממשע מכלן, ותוס' נופלו הקצה על זה ותירץ ומשיך שם במסקנת דדם לא הוי בשר כלבר, ודין הרמב"ם דין הוא דדם בשר חדם מי הוה בעשה, אבל בשר חדם שת לאסור מ"ם מפני בהנאה, וכן כתב הרב המגיד פ"ג מי' ע"ש מי"ק ח' דבשר חדם מה"ח לאסור, וכתב שם הטעך בתוס' ג' דהיינו בעבה ולא בלוח, וכל זה הוה בבשר העומד מן החדם כשהוא חי, אבל כשר המת לאסור מפי' בהנאה דכר הורה, ע"ל. ומלה שבשר חי מן החדם לאסור מה"ת ולכאו"ע, וכן מפורש בספרא, וכן דעת הרב מקוצי, וכן פסק בעל התוס' שם שאוכר לאסור אע"ע בהמעשה שלריטע שנפל תוכן דבשר חדם לאסור מה"ת, וכבר בספר בי"ח שהשיג על הרב בזה ומה שהאריך שם בזה ליישב מה שכתב בי"ם שהוא לאסור את הדבש משום דבשר חדם לאסור מה"ת, וכבר בספר בי"ח ע"ש ואיך לפרש בי"ד סי' ס"ע הוא ג"כ לאסור את הדבש לך לא משמע, ע"ש. ועי' בפר"ח נקו"ח בשם בי"ם שהוא להתיר את הדבש משום דבשר בדבש טהון לפנים הוא, רק אם נפל לשכר אז אסור משום דבשר חדם לאסור מה"ת. ועי' בשדי חמד קומעדם הכללים חלק התחד עשר מערכת הבית בי' ל"ב שכתב בדין זה של בשר חדם שאסור, שים בזה שלש דעות, דעה אחת פ"ל דאסור מלאוי"ת, ודעה אחת פ"ל שאוסר מה"ת ואסור מדברנן, ודעה אחת פ"ל דלף מדברנן מותר, ולפסוף מבית פ' בשם עריף השולחן שכתב הרמב"ם ושסמ"ג ושס"ג והרא"ה ור"י הלוי והרימב"ם כולהו פ"ל דבשר חדם לאסור מה"ת, והרמ"ם והרימב"ם בפי' תקי"ח הסכימו בזה ושלח לפף שהמחירים לא ממרו מלאכלה ולא למשמש פרוש, ודעת הרמב"ן דלוט אסור מדאוי"ת אבל יש בו משום מלות פרוש, ודעת הרמב"ן והרא"ש בוי"ד סי' ע"ש מ"ק ו' דשתר לכתחילה. סיולת מכל דברים חלה דרבו השפסקים

סדיעור מהדמי לאיסור דאורייתא, ועוד לפי דעת הט"ז בסי' ל"ח אות ס' דבבשר בחלב עשו חכמים חיזוק לדבריהם בכבל הורה,

ת"ש מן לחלוק:

ו) **שקדים**. כן כתב בש"ך בהלכות בכי' פ"ו אות ו', וז"ל שם, בבשר בהמה בחלב שקדים יש להניח אצלו שקדים, ומן לפחזיר בבשר בהמה בחלב שקדים יותר מבדם דגים, דהרי דם דגים סדיעור מהדמי לאיסור דאורייתא:

יא) **כן**. ט"ז בי"ד סי' פ"ז אות ד', ומשמע שם מדברירו דפשיטא בבשר בהמה נמי הדין כן:

יב) **דקשקשים**. ולף דגם דם בהמה אם בישלו אינו שוכר אלו אפי' בלאו הכי אינו אלא מדרבנן כמו שכתב המעדני יו"ט בפרק כ"ב אות ז', דמדמעדני הבגמרא במשנתו דף כ"ח ע"ב דם שבשלו אינו שוכר עליו, משמע מסתמא ודלי דאפי' בלאו הכי עוכר עליו, דהא הגמרא בעי להבית רבי שאין בו שום לאסור דאורייתא, ולא מוי לף דרבנן, ודם דגים נופל אינו לאסור אלא משום מ"ע, וא"כ הרואה יעשה לומר שדם בהמה מבושל מותר, הרי בא לעשות באיסור דרבנן, ולדעת כבר בדרבנן לא חיישינן למ"ע, דומיא דבשר שוף בחלב שקדים, אבל לדעת כל האחרונים דמלכל הבירא לף בבשר שוף בחלב שקדים, גם בדם דגים שבשלו לריך הבירא, רק לפי דעת הש"ך בסי' פ"ז בבשר שוף בחלב שקדים עבו חכמים חיזוק לדבריהם בבשר שוף בחלב, ובזה לא שייך לומר שמתוך שמי כפי דעת הש"ך דם חשוב משום דסתתר מהדמי לאיסור דאורייתא, דהרי דם שבשלו ניכר לכל דהרי בהמה מכמות שהי:

יג) **כנסו**. רק הש"ע הוא לם בבשר לאסור מדרבנן מן הדין משום מ"ע, ובדלא בכשן שנשך בפתו ולא"ל דם של הפת מדם שלא משיגיו, לאיסור הוא רק משום מלות פרישה:

יד) **הדם**. ומ"ם שהוא לריל לא הדם ע"י תערובות עם הפת, ודם הדם הלא הוי לאסור תערובתו בחבר ובחר בעמ"ס לקמן בחות י"ע, דמדלוריי"ת דם הדם לגמרי מותר, ומעמ"י שהעתיק הרמב"ם בפרק ג' מהלכות מ"א הלכה ג' שבשר הדם הוא בלאוסור עשה מ"ת, וכן מבואר בהרמ"ן ביו"ד בסי' ע"ש בה"ג ס"ק ג' שבשר הדם לאסור בחות בהורה. ומכל שם שהך בחות ג' דסיינו בעשה ולא בלאו, וכן כתב בספר תרועת הדיבון בחות ג'. ועיין בשער הלכלה ובפרק ב' מהלכות מ"א הלכה ג' שבשר הדם לאסור מה"ת אפי' בהנאה, וכן כתב בספר תרועת הדיבון בחות ג',

## ברית מלח

ואוכל את מו) הפת . נשף דם מאצבעו אשר למצוין ולבלוע, וכן דם מילה אשר למצוין ולבלוע , רק טותר למצוין מו) ולפלוט. דם

## תקריב מלח

הסופרים ס"ל דבשר חדש מה"ת אסור , מ"מ הדם מותר לגמרי , ומ"מ כדין היולת מן הטמא , דכל זה דכל היולת מן הטהור טמא אינו אלא בדבר טמא שאיסורו הוא בלוע , אבל לא בדבר טמא שאיסורו הוא בעשה , ע' תוספ' ריש פרק ג' מכלתין ס"ל כהרמב"ם בפרק ג' מהלכות מ"ש הלכה י"ב , על דיו של הרמב"ם שכתב דבשר חדש אסור מה"ת והוא בעשה , וז"ל שם , ותפש"י שהדם והחלב של חדש מותרין לגמרי מה"ת , ושאינו כל היולת מן הטהור טמא , אין תקנו בלוע זה אלא לעמת שאיסורו בלוע , אבל בשר חדשים שאינו אלא בעשה עשה , ע"ש . ועי' בספר מנ"ש שהקשה שם על הרמב"ם שכתב על דברי הרמב"ם בפרק ה' מהלכות מ"מ שחזרה על דבריו , שכתב עוד שהוא אסור אבל , ע"ש . ועמש"כ לעיל בשם הרמב"ן ז"ל בשבת עשה דוחה לא תעשה , וכן דעת הרמב"ן והרא"ש בתשובה הכולנו ס"ל דבשר חדש אינו אסור אלא מדרבנן . ועי' במגיד משנה פרק ג' מהלכות מ"מ הלכה י' שהוכיח מדבריהם דבכורות בחלב תלמוד לומר הוא , ואמרינן הוא טמא ואין חלב מהלכי שהוא טמא אלא מטור , יכול יהא מותר לאחר שחלבו שהוא טמא כל כך , עכ"ל הבריתא , ק"ל מוקמיך קרא להיתר חלב חדש , ס"ת דבשר חדש מטור מדבריהם , ולפ"ז כדאמרינן לקמן דברי חדש מותרין מכח היולת מן הטמא , ומיהו עכ"פ בהא כי"ב מודים דשוב אינו בחיסור עשה , ובאיסור עשה לא אמרינן כל היולת מן הטמא טמא , וחלבו מותר , ולכן ה"ה נבי דמו , ולכי אין לאסור אלא מכח היולת מן הטמא , וכמו שכתב שוב לעיל את החי ע"ש הטעמים שם כמ"ש , ומכח זה התירון להתיר דם חדש , מ"מ צריך לגודל את חדש היה הדם מותר דיכר הדם בעין על הכבר , ולכן צריך לגודלו , ועי' ד' לבבוכר בגליון על יו"ד מה שכתב שם . לך לפלוט היש בעיני על הרמב"ם מי הכריחו לאוקמי לאחוק בין לאסור עשה לאסור לאו , ומכח זה התילוק להתיר דם חדש , הרי נזירת הכתוב היה דהם חדש מותר , כמבואר בפרק בם שחיטה דף כ' ע"ב ובמתניתא שם כגמרא מלשון ולהבדיל דם מהלכי שחים , ואין לתרץ דמפשט דשם לא משמע להו מאיסור דם אבל עדיין לאיסור שומאה ים גם בכל היולת מן הטמא טמא טמא , ועל זה מורכח הרמב"ם למימר דכל זה היו רק בטמא טמא בלאו ולא בטמא טמא בעשה , ומעתה זה נמי חלב חדש מותר כמפורש ברמב"ם בפרק ג' מהלכות מ"מ הלכה ב' , וז"ל שם , כל מאכל היולת ממין מן המינים האסורים באכילן על פיהלכן , הרי אותו המאכל אסור בהנאה מה"ת כגון חלב בהמה וכיוצ השוין בטומאתם , בשאסר ואת בת היעטה ע בילמה , וה"ה לכל דבר האסור כיעטה , חלב החדש מותר בהנאה , אעפ"י שבשר חדש אסור בהנאה , וכבר בילמנו שאין בעשה עכל"ל . אלמא דהרמב"ם סובר בפירוש החלב הבא מאיסור לגמי אסור ומאיסור עשה מותר , וה"ה בדם . ועי' בספר מנ"ש שם שהקשה שם לדעת הרמב"ם דחלב היולת מאיסור עשה מותר ומה שהתיץ שם , אבל בלמת גם זה אינו דברי מבואר בבריתות דף כ"ב ע"ש , זה לשם הטמא , זה טמא ואין דם מאכל שהם טמא , וכן בני חלב זה טמא , ואין חלב מאכל שהם טמא . ועי' בכורות דף ס' ע"ש בתוס' ד"ה יכול יהא חלב , דכתב שם דהך בריתא פליג על בריתא דלעיל דבית פירקין דממטיו דם מאכל שהם מדכתיב לשון ולבהמה , וכתב בעל מלמד להועיל שהוא מדברי הסופרים דבשר חדש מותר מבה"מ , מיהו עכ"פ בהא כ"ע מודים דשוב אינו בחיסור עשה , ובאיסור עשה לא אמרינן כל היולת מן הטמא טמא , וחלבו מותר , ולכן ה"ה נבי דמו , ולכי אין לאסור אלא מכח היולת מן הטמא טמא , מ"מ צריך לגודל את הדם מעשות שהוא מותר מדינא , מ"מ צריך לגודל את הדם ועי' ד' לבבוכר בגליון על יו"ד מה שכתב שם . לך לפלוט היש בעיני על הרמב"ם מי הכריחו לאוקמי לאחוק בין לאסור עשה לאסור לאו , ומכח זה התילוק להתיר דם חדש , הרי נזירת הכתוב היה דהם חדש מותר , כמבואר בפרק בם שחיטה דף כ' ע"ב ובמתניתא שם כגמרא מלשון ולהבדיל דם מהלכי שחים , ואין לתרץ דמפשט דשם לא משמע להו מאיסור דם אבל עדיין לאיסור שומאה ים גם בכל היולת מן הטמא טמא בלאו ולא בטמא טמא בעשה , ומעתה זה נמי חלב חדש כמפורש ברמב"ם בפרק ג' מהלכות מ"מ הלכה ב' , וז"ל שם , כל מאכל היולת ממין מן המינים האסורים באכילן על פיהלכן , הרי אותו המאכל אסור בהנאה מה"ת כגון חלב בהמה וכיוצ השוין בטומאתם , בשאסר ואת בת היעטה ע בילמה , וה"ה לכל דבר האסור כיעטה , חלב החדש מותר בהנאה , אעפ"י שבשר חדש אסור בהנאה , וכבר בילמנו שאין בעשה עכל"ל . אלמא דהרמב"ם סובר בפירוש החלב הבא מאיסור לגמי אסור ומאיסור עשה מותר , וה"ה בדם . ועי' בספר מנ"ש שם שהקשה שם לדעת הרמב"ם דחלב היולת מאיסור עשה מותר ומה שהתיץ שם , אבל בלמת גם זה אינו דברי מבואר בבריתות דף כ"ב ע"ש , זה לשם הטמא , זה טמא ואין דם מאכל שהם טמא , וכן בני חלב זה טמא , ואין חלב מאכל שהם טמא . ועי' בכורות דף ס' ע"ש בתוס' ד"ה יכול יהא חלב , דכתב שם דהך בריתא פליג על בריתא דלעיל דבית פירקין דממטיו דם מאכל שהם מדכתיב לשון ולבהמה , וכתב בעל מלמד להועיל שהוא מדברי הסופרים דבשר חדש מותר מבה"מ , מיהו עכ"פ בהא כ"ע מודים דשוב אינו בחיסור עשה , ובאיסור עשה לא אמרינן כל היולת מן הטמא טמא , וחלבו מותר , ולכן ה"ה נבי דמו , ולכי אין לאסור אלא מכח היולת מן הטמא טמא , מ"מ צריך לגודל את הדם מעשות שהוא מותר מדינא , מ"מ צריך לגודל את הדם ועי' הפ' מלחר דיכר הדם בעין על הכבר , ולכן צריך לגודלו ,

## ברית מלח

דם שכון השינוים מוצצו יז) ובולעו. בדם אדם לא מהני הכירא כמו בדם דגים דמהני הכירא

### תקריב מלח

המזבח אלא מחמת איסור דם נבד, משום דמחלוף בדם בהמה, שפיר י"ל דהיכא דיש הוכחה דבא מן המזבח דמותר כמו בדם דגים, אבל הא נב' דם לדם יזה ודם איסור לא יש עוד איסור, שהרי אלב דמותר לגמרי אפילו אם אין בהמה לו שייך, ואפשי"כ כשיזוק מהמזבח כיזוק מן הבהמ הוא, ג"כ אם אינבעו מעפעף דם, היכא דאפשר ליזר דמותר למיקץ ולבלוע מעפע דבא מן המזבח, דאדרבה בכהאי גוונא לא איסור דם מהבהמ, הא כיון שיזר שבא מן המזבח יש בלן איסור שקץ, וכי עדיף בזה דם הבא מבשר חלב, מחלב הבא מבשר המזבח, דבחלב יש איסור שקץ, ובדם לית, ומה זה ועל מה זה, ועי' ע"ב. ובמתא תמי' נהזה היא זו גם לי, דהא גחזל הוכח תפי' מוסדי חשב מי כיוצ בהן הוא, תפי' היא הוכחה לחוך פיו, ומיהן תוכח מכוח מדחזה על שמדר בדברי הכתבים, ממנהר בחמבר ומ"ל, ומ"ו ובש"ך כסי' פ"ג, ועוד שהרי פוסקים, ותפי' חלב חשב מי חיט מותר אלא דיוקא כשפירש מנינו כגון שחלבתו לחוך כלי או לחוך היד תפי' ליד הכשר, אבל גדול היוצ מדלי חשב עשר מעורבת הבית סי' ד' מה שרי אמר בקונטרס הכללים חלק אחד עשר מעורבת הבית סי' ד' מה שכתבתי עלמה שם בדין החלב לדש, ע"ש:

יז) **ובולעו.** משום דליכא כלל מ"ע, כפירש"י שם, וכן כתב התוס' בסי' ס"ח, וכתב המחבר למלך ותע"ץ דקיי"ל דכל דבר שהצרי מהבשם משום מ"ע תפי' בח"ח אסיר, אבר כתב התוס' בכוונה דף ס' ע"ח ד"ה ממעבן בהרגלו, דמיהו דיוקא בהיתר דאוריית, ר"ל כל היכא דהיתיר מקדמי להיתר דאוריית, כגון שנותן בחתוב אבל בא בעבד העם שהם יכלו יכבדו שבבבן בשבת ויטעה ויזר שמותר לבבם בשבת, וביכוון הלא הוא איסור דאוריית, הכם קיי"ל כר' אלעזר ור' שמעון דאפשי תפי' אלא בעבד העם כגון, אבל בלי בהיתר דמתחלה שהוא מותר, הכם לא אבריון היכא דליכא מ"ע, היינו בח"ח, וכן כתב בעל תשובה בתר עשק, עכ"ל הע"ץ, וכן פסק הב"ח ב"כ כהבריו, וכן פסק במ"א בתר"ח סי' ב"ח אות כ"ו, וכן כתב בעל יד אברהם ביו"ד סי' ק"ו, וכתב שם דיד אברהם, דמה שפסק שם הב"ד דלא בדברבן חיישינן למ"ע, ופליג שם על כהב ביו"ד סי' ס"ח ס"ק נ', היינו דיוקא במקום דליכא מ"ע, אבל לא בח"ח, והכיוצ דמשמע תפי' בדרבן שי חיישינן למ"ע ותפי' בח"ח, והיינו בחלב, אינו זה גלוי לבב, דלעולם תפי' בלישור אסור אפי' בח"ח, וכמש"כ הקרבן מנחה בפרק במה בהמה סי' נ', וז"ל שם, דלא דמי דפסקינן הלכה כרב דאפי' בח"ח אסור, היינו דיוקא בלישור דאוריית פסקינן כוותי' אבל בא בלישור דרבנן, וכן כתב בעל הלע"ת ב"כ, ועי' בצה"ש סי' ס"ה, דלהכי לקי"ל כשהוא שם נגיעת בכתוכות דף ס' ע"ח דס"ל ממעבן בהרגלו בינוני, דבאיסור דרבנן לח חיישינן למ"ע בח"ח, וכן כתב הרמ"ה בפרק חבית, והש"ך בסיף סי' רמ"ד, ועוד יש לדחות דלהיות הש"ך שהביא ממו"מ משבת דף כ"ד ולא בזוז משום דמתחזי כמלן דאינו נהנעין למכור, דלמלן התם לחוש בו חשש לישור דאוריית שעת יכבד, ע"כ"ל היד אברהם. אבל לאיני הבל לא שייכי לבצין דבריו הקדושים, דלמלן ועוד דקאמר ומשמע דקלי על דבריו הלבושים והכל עיין לחמ בעיני הלח כל דבריו הלבושים בעיני המה רק על דברי הב', דהלח עלה קלי, דעה שכתב הש"ך דלה בבשר בחלב שקיעים לריך הכילה, לף דהוי לישור דרבנן ולפיב על הרב בדין זה, וכן הבאתי הב"ל בשער דלף ס"ב לענת הש"ך דבדרבנן ממי חיישינן בלע"ע, היינו דיוקא במקום דליכא דבדרבנן לח בפקוק בשבת

## ברית מלח

יח) הכיצד: [ד]ם דגים והנבים טהורין, ודם אדם אינן אוסרין יט) תערובתן ואין צריך ששים לבטל, אבל רוב מיהא בעי כ) להתירן, אבל אסור לערבן לכתחילה בידים שיהו' כל) רוב, ובדיעבד אם ערבב אפי' עירב במזיד נמי כך) מותר, וכל זה אם נתערב ואין הדם ניכר בעין אבל אם הדם ניכר עדיין בעין אסור אפי' אם יש שם כנ) רוב, אבל מותר עכ"פ להרבות עליו אף לכתחילה באופן שלא יהי' הדם כד) ניכר:

דם

## תקריב מלח

דכמעט מעכב, דבפרי התם לדיכת תמצ מיסר דמורייתא, ומשמע דהי"מ הכין כ"כ דהכ ומשום לת פלינ', כדעת התוס' בחולין, ומוכרחין הנ לומר דהכא"נ מתוקן עם התוס' בזה, והרמ"ם פסק כהתוס', ס"כ תף לרב נמי זוקק לתשריית לאסור בח"ח אבל לת בתיסר דרבנן, ס"כ מה לו להביא רפ' מדברי הכה"נ דפסק כתוס ודלת כהתוס, ולהתוס' תף רב ס"ל הכי, ול"נ, ועי' יד יהודע סי' ס"ח אות י"ל בהתירון בסף אם שחתך אלפי עכ"פ קונות אבל שנב והמשנה למלך מעיקרא מיהא מובנים לי, דהלת בכל המקומות בס"ם דרכו לתזוק בין ים בחוץ, או אין בחוץ, בין הי"ר או הי"י בחוץ חולין, וכן בע"ז אם דפרינ הגמרא מילתא דלת מתחתי, ופרש"י אם שחוץ מדם מרובה, והא תמר רב יהודע אמר רב כל מקום שאברו הכתוב משים מ"ע אפי' בח"ח אסור, היינו משום דכיון דעכ"פ אפשר הדבר לתחתי שיבא אם מדם מרובה, מ"ל חל הגזירה ותאסור אף בח"ח, ומשל"ה כאן דעיקר הדבר הוא במקום דאין אפשר כלל לתחתי, ומעם דם שבין הניצים, עכ"ל. ועי' בפרי חדש אהמשל להעתון בעל שמן מוקח בשער אסמיני בגזירת חז"ל מה שמשלשל עצמו אם אפשר עשם בדין זה בתיסרות. ועי' בשו"ת מי מרי' סי' נ' סעיף ג' ושעיף ג' פלוגל מרוך בזה בסמנון מחר, ע"ש:

יח) **הכיא**. אף לפ"ח בהב דמדברי הרשב"ג בהו"א משמע דאין חילוק בין דם אדם לדם דגים דמתחר דשיהם לאסור אחד להם היינו מפני מ"ע, ומהכי הכירת לתדוייקו, ופסק כן להלכה, וכן פסק התוס' מיסור, וכן מבואר בתוס' בכריתות דף כ"ח ע"ב, דלפ"ם הכירת דמתחם הוא מותר, וכן כתב הלבוש בסי' ס"ו אות י"ב מתחר דהוא ממלוקת התוס' והרשב"ג, ובמילחמ דרבנן שעשוק לקהל, אבל הב"י כתב דמדברי רש"י בכריתות דף ס' דלפ"ם דפיכם נפי דם מבין הניצים מילה משום דליכא דחד לו, מבואר דלכ"ע היכא דחד לו אסור, ולפ מהני הכירת, וכן כתב הט"ז סוף כלל ס"ג, וכן העלה לדינה בעל ני יהודע בסי' ס"ו בהלכוין אות י"ג, ועי' לעיל בסי' זה בהות ס"ו בדין התערובת מעשקף דם שבתוכו אם הוא הבשר"ע בשם הרמב"ם דבדם אחד לו מהני הכירה:

יט) **תערובתן**. כיון דמדינא הם עלמן כמי מותרים בשים כמן הוכחה, כ"ם שיעם לאוסרים תערובתן, הנסת מייתוני בפרק ז' מהלכות מ"א בשם הרשב"א בהו"א בתרוץ בית ג' שער ה', וכן פסק הרב בשו"ע סי' ס"ו סי"ק י', וכן פסקו כל האחרונים להלכה:

כ) **להתירן**. בע"ז דהרב כתב כתם אינם אוסרין תערובתם, ומשמע דאינו אוסר כלל אפי' בדליכא רוב היתר גמ דדם, ולפ לפו יכי הי' לו לפרש, וכן משמע בהמה עלמן הם"ך שהב ע"ז בפי' הי"ל שכתב שהרי הן עלמן מותרין בשים בהא הוכחה, כ"ם תערובתן, ומשמע ג"כ דכוותה והתערובתן מותר לגמרי בלא שום הכירת ובלא שום ביטול, ולפ לפו יכי מלינו מהדם עד שה"ך, וכן כתב השמעלי אות ע"ז דכוותה הם"ך הוא התיסור מ"ע ליכא ע"י תערובות, וכן הם"ח בכלל כ"ע אות ע"ז כתב ג"כ שהמת דם דגים ודם אדם שהוא בשוה אינו אוסר תערובתן, ומשמע מפי לגמרי ומה שהביא הרשב"ג מהרי"ו שהוא מיסור מ"ע ליכא ע"י תערובות דכה"ת דדם אינו אוסר תערובתו לפו משום ביטול נראה הוא, דבפרי חדש בסי' ס"ו דקונ בתיסור תורם ולת בתיסור דרבנן, וכתב הט"ח בסוף סי' ס"ו דקונ בתיסור תורם ולת בתיסור דרבנן, וכתב שיבלבו לשון הכל בתיסרות הרבות התינו, מה נעשה לדתם דעת כל הפוסקים, אבל לכל, כמה שיזוכר בו בשמות אות הנ"ל שכתב שם שהמי דשותו כל הדעות הרבות התינו, דמ"מ משהבית דבתיסורי תכילה לת שיך לשתוך בזה, בין תיסור תורם לתיסור דרבנן, מתחר דבשר הוא נעשה תערובת דתיסורת, תף בדרבנן אסור ותפי' בח"ח אסור, לכן מי יקל ולתם כענגדו לקהל כמה שהוא מתחיר, ובפרש שדברי רבני מעם סם, לכן נרין להחמיר לחוות הוב בהשיתר לבטל הדם, וכן פסק הבית יוסף בסי' ס"ו בעמודי זהב אות ג' בהמיר מיהת בעי:

כ) **רוב**. ת"ח כלל ס"ב. תף שמותר להניח לכתחילה דקאמיס להכירת דם דגים כדי שלא יהי' אסור מפני מ"ע, ומ"ה הכא הי' לן לומר דמותר לערב תף לכתחילה היתר בדם דגים תו בדם אדם כתופן שלא יהי' ניכר. אבל בחוצה לת מסתם לת משמע כן מלשון הפוסקים כולם, שכולם כתבו כתהו רק בלשון מיש לאסור, משמע שהוקל בדיעבד אינו אוסר, אבל אין לערב לכתחילה, ומעם הדבר י"ל מפני שדעדין י"ם דמ"ע בדבר זה לפי שיכלה שהות מעבר לחוצו:

**מותר** כג) . עין יד יהודע סי' ס"ו בהלכוין אות י"ב שכתב דבת"ח כלל ס"ב דין ג' משמע להדיא דבדיעבד תף אם ערבו במזיד נמי מותר, ולת נמי דין זה לדין המבואר לאיסור לכתחילה, דתסתר תף בדיעבד במש"כ המחבר בסי' ס"ו סי"ק ה' נפי דם ביצים שמעלת במקום שלינו לאוסר לת הכילה ובטח ושרף הכילה עם הדם ומשתר לכתב שם בלשון דיעבד, וכתב שם הש"ך בשות"ת ס"ת תמחבר דים פוסקים ס"ל דלפן בדם זה לאיסור כלל, ותפי' לתוספים דם זה מדרבנן היינו דוקת רק שלת נלכלו כך בפרן, ומשום מ"ע, אבל אם נתערב שלת מדעת שרי, וכן כתב הרשב"ם, משמע דאם עירב מדעת אסור, וכן כתב הע"ת, וכן מבואר בלבוש, ובהרשב"ם בהו"ח משבואר דהה דיעל אות לו לדם ביצים ודם דגים, ויהיו הע"י כתב נפי דין דביצים על מה שכתב הרשב"ם הטעם לאסור דם ביצים ולת מהי הכירת מה שהביאה מוכחת עליו, משום שיש ב"כ בהם הסים שהסירם דבר תורה, היינו דם ניקוב, ובתב עוד הב"י שם, ולהרמ"ם שכתב דלם לין דם ניקוב לאסור משום מה"ח אז בל דם ביצים לאסור מדברנן, ומלפ לי דהיינו טעמת שלאסרוהו תעם"ד שבילוי מוכיח עליו, היינו מפני שהביצה היא מהשוף שדמה לאסיר מהוריית"ת לכן התמירו בו יותר מבדם דגים ומנבים שהוהים מיהו היינו דוקת כשהוא בעין, ומעשם לא אפשר לאסור לעיבו לכתחילה, אבל הכא מדברת שלת מדעת מעמע דבלי הכ"ע, ועכ"ל הב"י בדעת הרמ"ם, מעמע מדבריו דדוקת מעשם זה שהביאה בפה משוף שדמה לאסור מה"ת לכן לאסור לערב בשוף ואינו מותר אלת מלת כשנתערב שלת מדעת, ולפ זה לת כתב הב"י אולת דרך אפשר לאסור, אבל בדם דגים ומנבים שהוהים עכ"פ בדיעבד אם עירב לת במזיד מותר, לת שלכתחילה לאסור לעשות כן, אבל בדיעבד אם עבר ועירבן אין דיוט כלל מבטל לאיסור במזיד דאסור, רק בדי לת בכהאי גוונא, וכן כתב הת"ח בכלל כ"ב דין ד' דאם עבר ועירבן אין דם דגים ומנבים לאסרין העתובתן, וכן כתב בשומים שם, וכן כתב הממ"ע לדעתו. ועי' בשפתי אות י"ב סי' בכלל שכתב על זה, דמה שכתב הת"ח דאם עבר ועירבן אינו לאסור תעתובתו, היינו דוקת לכתחילה, אבל לדיעד אסור לת בכהאי גוונא, ועל זה כתב הי"ו ואין מלאה כלל. ע"ש שמלאיך שם בדין זה, ובאמת לת נמלת בשום פוסק דין זה בחיוב שום חילוק:

כג) **רוב**. דאסור משום מ"ע, מאחר דיכר הדם, כן משמע בהרשב"ם, ומבואר הב"י ע"ש:

ד) **ניכר**. דלת נהג זה שיהיה הדבר שלין לו שיעור מן התורה שהרבה פוסקים מתירין לחוסף, ואלן יש לומר דכ"ע מודים, ומש בהר"ם בריש פרק כ' דכלאים מבית יהוצלמי דאוסר דוקת לבלבות ולבטל לאסור שלינו רק מפני מ"ע, ומהי לתן מחמירין לבלבות ולבטל לכתחילה לפי לאיסור שלינו לאסור רק משום מ"ע, אבל תם נתערב רק שעדין מיכר הדם בולטי דמותר לכוסף שלת יהי' ניכר, וכן פסק המחבר בסי' ל"ז סי"ק ה', ולפ נראת הרמ"ם שהחמיר לכל

## ברית כלה

[ה] דם שבישלו אינו אסור אלא כה) מדרבנן, וכן דם שמלחו שיעור מליחה, נמי אינו אסור אלא מדרבנן

### תקריב

לאסור דרבנן אין לנסוף ונבטל אזלא במיקלי קלי, אפשר לומר ונלמוק בין לאסור דרבנן ובין לאסור דמ"ע נבד, וכן פסק הוי"ו בהקער לעת י"ח דמותר לנסוכיף:

כה) **מדרבנן**. הכא בזין זה דדם שבישלו ממלוקת הפוסקים הוא לי הוי ד"ח לו דרבנן. דעת רש"י ז"ל בחולין דף ק"ע ע"ח ד"ה הלב, כתב משורש היהי דאוריתא, והוא מכריחות דף כ"ב ע"ח, דקתני התם הלב קורעו ומוליא את דמו, לף קרעו לאו עובר עליו, ומוקי שם הגמרא דווקא בלב שוף מיירי הואיל ואין בו כזית, אבל לב בהמה דים בה כזית אסור, ומיבין עליו כרש, וכן כתב רש"י בפרק העור והמוסר דף ק"כ ע"ח ד"ה הקפה, דאיכא"י שם על עיקר הקפה הקריטה ע"י הקור, הבילא הסמ"ג בפתיחה לאכלות מלימה, ובסו"ת הרי"ח סי' ז' כתב משורש לשטמה רש"י ז"ל למפקנא, אלא רבא מחזיקי, לן בהיהוה למעוטי דלא ידע עוד התיעוק בין הפוסק תיעוק לתפוסק פעמיים, עלתה על דעתו כן, וכן כתב משורש בסמ"ק סי' קל"י, וז"ל שם, אינו בפרק כל הבשר כו', ושיטת רש"י שעשוי כרש אף לאחר שבישלו, וז"ל שאינו סיבר כמותו למעוטי שאסור בהקומץ רבה דם שבישלו הוא עובר עליו. ועי' תוס' חולין דף ק"ע ע"ח ד"ה הלב קורעו, מה שהמה שם על רש"י ז"ל משמע דהקומץ דף ק"ע ע"ח הקשו שהם לא מיירי אלא בדם שבישלו הוא עובר כן כשרש"י, ומשני התם טוגיא דכריתות דף כ"ב ע"ח דמוקי בלב שוף דווקא, ומשני דיבמות מעטב אחר. ס"ט. ועי' בסו"ת שמות אחרי החדשות שלמה ט"ח שמשלמל עלמו שם בטוגיא זו פילפול מרוך וטוב, ומתרץ שם לרש"י ז"ל בגמרא חניחותו בטוב טעם ודעת, והמה שם על התוס' שלו מה דחוויין לרש"י לעוטה, ופלילו מעלם ממנו הטוגיא דמכות, וחם לו למחמד לו לרביעו רש"י ז"ל כזה, ויפה פירש רש"י ז"ל לשיטתו הא מתניתין דפרק כ"ה בלב שוף דווקא, ע"ל, ע"ש. והב"י בסי' פ"ו ד"ה כתב הלבוש"ס, כתב דגם דעת הרמב"ם כן, שכתב הרמב"ם דם שבישלו בתלב פעור, ואין נוקין על תילולו משום בשר בחלב, משמע מדבריו שאין נוקין עליו משום בע"ח, אבל משום דם נוקין עליו עכ"ל. ועי' בסו"ת מהר"ם ש"ק תשובה כ"ג שהקשה שם על הב"י, לפי מה שכתב הת"ם בסי' ק"ו דדם מן החי יהי' אסור משום ליר אבר מן החי, ס"ל כן דם היולא מהבהמה, יוצא בשוהב מפרכוסא שוף ויש לה עוד היות הרבה, ויש בהדם הזה איסור אבר"ח, ס"ל מנא לו להב"י לפייק דין זה לנוקין עליו משום בע"ח ומשום מה דהרמב"ם ס"ל דדם שבישלו דאוריתא הוא, דלמא טוגת הרמב"ם לומר דאין נוקין עליו משום בשר בחלב אבל נוקין עליו משום אבר"ח, אבל בפמא ס"ל להרמב"ם דדם שבישלו דרבנן הוא, ל"ל מאחר שבישלו הלף הלך לו ממנו לאסור דאוריתא, רק שאחר עליו איסור אבר"ח, וכן יכול לומר הפוסקים דס"ל דדם שבישלו דרבנן הוא, ל"ל אין נוקין עליו משום איסור דם, אבל נוקין עליו משום איסור אבר"ח, וע"ש מה שאחרנן. אך מה שפתר קצה לי על דבריו הב"י מה זו להביא מוכרחת לומר, לשוט ולחפש להבין רפי' הרמב"ם ס"ל דדם שבישלו הוי דאוריתא אך מדוייק ומקשה שם עליו מטוגיא דקומץ, הלא הרמב"ם כתב מפורש בהלכות מ"א פרק ו' הלכה ו', ח"ל שם, הלב אם בישלו בלא קריעה וחלבו כך הוא חייב כרת עליו, במה דברים אמורים בלב שהוא שלוק בו כזית דם, אבל בלב בהמה חייב כרת אפילו כזית שהרי יש בו כזית מדם שבתוך הלב שחייבין עליו כרת, עכ"ל. הרי כתב מפורש בלב בהמה שחייבין עליו כרת, ואפילו בדם שבישלו, ומה שהקשה הגאון מהר"ם שיק בתשובה שם, דהרי ס"ל להרמב"ם דדם שבישלו דרבנן הוא, ואיך כתב מפורש קורבן שוגג אחר בישולו ושוהב, ומה לף קרעו וחלבו, ואיהו ס"ל אחר בישולו, אינו חייב כרת עליו, כמה דברים אמורים בלב שהוא שלוק בו כזית דם, אבל אם יש בו כזית מדם שבתוך הלב, הרי חייבין עליו כרת, אפילו יש בו כזית מדם שבתוך הלב, כלן מסיק הב"י בסי' פ"ו ד"ה כתב הרמב"ם שכתב בם לבשלו, ועל זה כתב דדם שבישלו אינו אסור אלא משום בע"ח, דמשמע מדבריו אבל נוקין

תקריב מלח

ס"ב ים היתר לאיסור דם, וכן בהקומץ רבה, מי הלכה היא מזעירי תמר ר' חנינא, וכ"ש יהודה תמר שזירי, ויש היתר לאיסור דם, מי כמקבת הגמרא כרבא וכ"ש בפת דפליגי עלי' דזעירי, ואין היתר לאיסור דם, ולפ"ז אין נאמר כמאמעות פשעת דשי הסוגיות תלוי, דמאמעות פשעת דסוגיין דכריתות ממעט דם מין היתר לאיסורו, ומאמעות פשעת דסוגיין דהקומץ רבה ממעט דם יש היתר לאיסורו, כר' יצחק, דדעת רבא וכ"ש בפת היא מחלי דשקלי וטרי על הגמרא לחלוק בין תעתות החיטים, ובין תעתות הפירות, וכן מסקנת לה לסוגיות דגמרא דידמית מי הלכה כסוגיות דכריתות, מי כסוגיות דהקומץ רבה, ס"כ לשיטתה גם פירכא זאת תיפוש שום לכל נפש היא, ולא תליני דס"ל דם יש היתר לאיסורו, סיינו הבישול, ועוד לפי' אם יעמוד דסוגיות דידמית ס"ל דם שבישלו מותר דם יש היתר לאיסורו, ממי לא קתני חמלי לא קתמרינ התי פירכא דדם, הכי הנמ כי היכלתו ליזל ולחכמ הא תועת נכרי לחיות הר"ן שהביא לו דם שבישלו הוא לתוריית מהמשנה דסולין דף קכ"ו ע"ב דחשיב התם המבשל בקדירה שנתבשל בתוכ הס, ולא קחשיב המבשל בקדירה חומרת ז' שחוב היתר לאיסורו, ודם יש לו היתר לאיסורו אחר הבישול, וב"מ מזה דם שבישלו לתוריית הוא, התם לחיותו כגונא היא, דהלא התנה קא מני ותחשיב כל החומרות שנמנאת בתוכ ואיפשר שנתעלת בדם, וכן כל החומרות הנמנאות בדם, ואיפשר שנתעלה בתוכ, ס"כ מוכח מזה דנפ דם מין היתר לאיסורו, דאם איתא דדם יש היתר לאיסורו ע"י בישול, מי לו להתנה נמנות חומרת ז' נ"כ שחוב מין היתר לאיסורו ע"י בישול, ודם יש לו היתר לאיסורו ע"י בישול, ומדלא קחשיב התנה חומרת ז', ש"מ שנפ דם מין היתר לאיסורו ע"י בישול, ודברי הר"ן שכיוסם שיש תמה, אבל לכת נבי הלריוסת, הלא מין לו להתנה רק לכבוי מילתה בעלמא ממלי לריכי תרוייהו, ועליו לכבוי רלוי שאם היי נכתב אחת יש פירכא מלד זה, ואם היי נכתב הבני הלוי היי פירכא מלד זה, וממילא הוכרחו לכתוב שיהו, ס"כ אם לי פירכא אחת אם לי פירכות רבות, ומפי תולמי דהלי פירכא מהלי פירכא, ולפי ע"ל כלי פירכא דדם לית לחלק ברבויות, עוד פירכא נוליפקא היא מפירכא ז דדם יש היתר לאיסורו, דהקומץ בממלא בהדם יש היתר לאיסורו, אינו נמלא לחלק בין שיוי מעשה בעשה בהדם ע"י מעשה בע"י אחר בעשה בה מעשה בהדם ובישלה ובמתה מלראתה בעלמו', אי בלא לה קל לחלק בין לחזות שיהי לאיסורו, אבל כל זמן שיהי בעלמותה בעבוע בלא שום שיוי מעשה ושיוי מראה, ברי לה לי' לה קולא זאת, אף כי זה נופל בתחת היי טוח שנמלא שבדם יש היתר לאיסורו ע"י שיוי מעשה, ואלב אין בו שום שיהי לפי' ע"י שיוי מעשה, אבל הכל קשה, מה לו להניח חלוק זה שיהיה שהוי דף ע"י שיוי מעשה, ברי שיש לו חילוק בעשה הבשר בלא שום שיוי מעשה, דדם יש לה קולא זאת שאין אוכלים אלא ברבויות הוזקו וקולא זאת הלא היי בעשה הדם בלא שום שיוי מעשה ושיוי מראה, אבל אלב אין לה קולא זאת, שהרי אוכלה בשתהו, לכן שוב לו להניח פירכא זאת, אבל בתחת יש לומר דדם יש היתר לאיסורו ע"י בישול, סיינו דדם שבישלו דבכן הוא, וכעין זה הוילן המהר"ם ש"ך בחולין דף קכ"ו ע"ב על המשנה הנ"ל דקא חשיב שאמת חומר בדם מבאלב, וחומר בחלב מבדם, וחקשה הגאון נמתו למה לית קחשיב התנה חומר דחלב מבדם, שבאמת יש בו שיהי בשר"ם, סיינו שיש בילב אלב בחלב חיב משום חיסור בשר"ם, אבל בדם אין בו משום חיסור בשר"ם, דאם בישל בחלב חיב משום חיסור בשר"ם, כמבואר בחולין דף קי"ג ע"ב, ותירץ שם בהיוון הכי דחומרת ז' לוה חומרת בעלם הבבר, רק ע"י מעשיות, ותמה לו קחשיב לית חומרת חיסור הבייח בעלם הבבר בלא שום מעשיות, ופ"ע. ועי' בחיוושי הר"ן בהביח ריבי' ס"ב, שבישלו לתוריית הוא ממהיתין דחולין דף קנ"ו, דקחשיב המבשל כל החומרות שנמלא בדם יותר מבחלב, וכל החומרות שנמלא בחלב יותר מבדם, ולא קחשיב המבשל חומר בחלב מבדם, שחלב בין לחלב אין בו משום שיהי לפי' ע"י, ומשי"כ בדם שחם לחלב אין בו לוקין עליו, ש"מ שבישלו לית ליה לתוריית (כחסר ביהכו נעיל בכלל ב' חות ס"ב), ש"כ לדידהו ס"מ בין כלי ראשון ובין כלי שני לדידהו נרע ס"ם מכלי ראשון מוכח לטעין חיסור דם, דסיינו שפק נפל דם לתוך דבר ראשון מבשל לכ"ע ופ"ע שפק דבבן ולקולא, אבל אם שפק נפל לכלי שני אין מבשל לוקה, ואי בפירוש הפוסקים דס"ל כלי שני מפליט ומבליע, אבל לכ"ע אין מבשל וסיי



לאחרינן בשפחים דף כ"ד ע"ב דשם אבל אבל אי אין לוקה, וכן שפק הרמב"ם ס"ו. ועי' שם מה שהקשה עוד ומתבן ומייבב. ועי' לעיל כלל ב' אות י"ב. ועי' בספר סרי מפרי, מבעל המאבר מחפה בבקשי בהלבות מליח שכתב נ"כ שדעת הרמב"ם כרבא" ז"ל ומייבב שם דשמה שהיבא דס"ו ע"ש. אבל דעת הפוסק, שם דף ק"ע ע"ל ד"ה אלב, ובדף ק"כ ע"ל ד"ה הקפה, ובדף ק"ח ע"ל ד"ה דם, כתבו להניח דדם שבישלו הוי דרבנן, ובתבו הטעם דשטיל סוגיא דכריתות מיירי בין קודם בישול בין אחר בישול, ולהי מוכרת למוקמי בלב שוף, אבל לאחר בישול אין תילוק בין לב שוף לבב בשמה, דאחרי בלב בשמה שמי פסול, דשם שבישלו דרבנן הוא, ולין עובר עליו, וכן הבית העור דעת הרשב"ל, דדם שבישלו דרבנן הוא משוגיא דמאחז דף כ"ל, וכן דעת המשם"ב, אלא שהמשם"ב כתב דאין לחלק בכל שפיקותיו כל כך, כי יש מיבת לאחוזי בפיקוח, מי שיש לחדון בלאו שי לחלק, מאחר שקרוב מאוד לאיסור תורה, וכן דעת הפמ"ג, וכן דעת הבית יעקב בחלב קע"ו ע"ל להלבה דדם שבישלו דרבנן הוא, וכן כתב הש"ך בס' ס"ו אות ס"ו, וחלן קי"ל דדם שבישלו מי שמלחו מיני אלא דרבנן, וכן הוא בכמה דוכתי, ועי' שם בנקוט"ב בשית הב"ל, וכתב הב"י דמוכרחין אנו לומר דרמ"י והרמב"ם ס"ל דהשתא סוגיא דהקומץ רבה אחי לא בהלכתא והכי"ת כתב עליו שאין בדבריו טעם על מה דחה סוגיא דהקומץ רבה מהלכתא, ובאמת בית מאיר הרבה לתרץ ולישב את הרמב"ם מעפי מה דחה את הסוגיא הזאת מהלכתא, ועי' בעוב"י מהד"ת תשובה ל"ו בשבה שם מבעו הגאון ל"ע ד"ה בגלה"ד ועין בנקוט"ב בס' ס"ו אות ט"ו. ועי' בחיוושי הר"ן שהביא דעת הרמב"ם דדם שבישלו דאורייתא הוא, ומשמעה דסולין דף קכ"ו שכתבו דעל בפות זה, מללו קחשיב המבשל חומר בחלב שלוקין עליו בל אלבו אי בין לוקין עליו אבל לא מבטל, ונם הטע" בעלמו במהד"ת תשובה ל"ו הביא דעת הרמב"ם מס"ם דבכותות, דקאמרה הגמרא שם דחלב חידוש הוא, דדם נעבד ונשתה חלב, ומ"ל דמוהר מלאבור הטהור בב"מ, ואי מה שבישלו דרבנן הוא, ס"כ אלא שבישלו בשר בחלב פשק לו איסור דם. ועי' שם בתשובה הנ"ל בהב"ח שם שהביא דבלתו כי ג"כ בריעין אי לומר דסוגיא דבכותות לא אתי כזעירי, דאל"כ ליכא שום הוה למימר דחלב יהי אסור משום דם, הא דם בעבוד ונעשה חלב חיב לתוי לכפרי, ועי' בחוס' שם ד"ה דם שבישלו, וכיון שנאסרה ונעשה אלב שוב אין חיב לתוי מזריקה. ועי' בספר בית המלך על הרמב"ם הלכות מ"א שבשיג נ"כ דתי' דדם שבישלו עובר עליו מהא דתניא במשנה תולין דף קי"ז ע"ל, תומר בחלב מבדם, ותומר בדם מבחלב, תומר בחלב מבדם ממועלין בו ומיינין עליו משום פיגול ונו"ט, ומש"כ בדם, תומר בדם שהוא בבשמה חיב ושוף, וחלב חיב עובר עליו משום בלבד שבשר, ומשמע מי אם דדם שבישלו הוא עובר עליו, מבש"כ בחלב שחיב שם הקפה החלב ונשתו, אלא ס"ל דעל בפ ממי חייב אם בישלו, ולישב למימר דהתם ושייר, ע"ב מה שמשלפל עלמו שם בדין זה. אבל לפלל בעיני הלא בחמת היא דלית הר"ן אות בחות. ועי' בשו"ת כתב סופר אלן יו"ד תשובה ל"ב שדחה דלית הר"ן והבי"י שבישלו להרמב"ם, ודחה אותם בשבר נכון בשוב עשם ודעת. ועי' פלפו שמשב קושית הפוסקים על רש"י ז"ל בשוב נכון מאוד, דרש"י לשיטתו אזיל דס"ל דדבה ורב שפת אוכלין עב כל מה דשיני, ס"כ ניחא להא דשיני, ומשו לשיטתם אלי, ע"ש. ונלמתת דעת הרשב"ל והר"ן שאינו אוסר רק מדרבנן, וכן הוא דעת רוב הפוסקים החחרונים דדם שבישלו דרבנן הוא, ותפסו דעת הפוסק, וכן נ"כ שיטות רוב הפוסקים רלאסוקים מון מרש"י והרמב"ם, וכן נלמה דעת הרי"ף נ"כ בדש" והרמב"ם, מדלא מבית בשום מקום להא דשיני, ואף קי"ל להלבה דדם שבישלו דרבנן הוא דהרי שפתה מכמות שהי, וגם אינו לפוי לזוריקה, ולא הוי דבר תורה. וכתב הפמ"ג, לללמה אילו הפוסקים דס"ל דדם שבישלו הוי דאיבן, ובתחילת בישול הרי קי"ל דהוי לתוריית (כלאסר ביהכו נעיל בכלל ב' אות ס"ב), ס"כ לדידהו אי"ם בין כלי ראשון ובין כלי שני לדידהו נרע ס"ם מכלי ראשון מוכח לטעין חיסור דם, דסיינו שפק נפל דם לתוך דבר ראשון מבשל לכ"ע ופ"ע שפק דבבן ולקולא, אבל אם שפק נפל לכלי שני אין מבשל לוקה, ואי בפירוש הפוסקים דס"ל כלי שני מפליט ומבליע, אבל לכ"ע אינו מבשל ואוי

## ברית מלח

כו) בידבנן: [ו] דם הכבד שפירש מהכבד קודם חבישתו, נמי הוי כז) דרבנן, ומכ"ש אם נשרה הכבד מע"ע בפיס, בוודאי.

## תקריב מלח

ספיקא דאורייתא ולחומרא, ע"כ. ודעת המחמירים הוא דדם בעוף ממש אינו אלא כשיעור, זה הוי דאורייתא אפי' לשיטת הסוס' וסיעתו ומיהו לחומרא טובה עליו בלמ"ז, מ"מ מיסור עשה יש בו, ומה שהשיגו הסוס' על רש"י בתמיהני הלכה קדושו ומוציא את דמו, הוא רק על מה שכתב רש"י להתחייב כרת, על זה השיגו דאין מיכר עליו ואין בו כרת, אבל מיסור עוזה יש בו, וכן כתב מפורש בשו"ת עמק הלכה חלק ו"ד סי' כ"ה, וכן כתב בעל דלתי הסובה בפתיחה להלכות מליחה, ולפ"ז דעמת רוב הפיסקים הסכימו דדם שבישלו ואפלו הוי דרבנן, בכל זה נראה דדי לנו להקל רק בדם התביים שפירש שהתבשל, וכן בם הוצת ע"י מליחה לפ שכא ממקום אחר לגמרי, אבל לא בדם בעין ממש, ע"ש, אבל לא בן מצטער דעת הסמ"ע בפתיחה להלכות מליחה שכתב בזה הלשון, ומליחה הוי דרבנן לפ דם בעין כדמוכח מש"ם מנחות, ותוס' חולין דף ק"כ ד"ה הקפה, אלא ג"כ נימל דכוונת הסמ"ע על דם הוצת ע"י מליחה ממקום אחר ובא על כשר זה, והיינו דם שנ"ט הכשר, ודם זה קרי ליה דם בעין, ודוחק הוא. ועיין בשדי חמד מערכת הלפ אות י"ד בשלי הצטרפו נקומדים הכללים שהביא מחלוקת הפוסקים לפי זה שבישלו או שמלחו נדעת הסוברים דהוי דרבנן, לי תשב ים לו עיקר מן התורה, ושפ דברי גדולה שמיקרי ים לו עיקר מן התורה:

כו) **מדרבנן**. כמשמש בהגיה בהקונטרס רבה דף כ"פ מגמר רב יהודה בשם שמוני, וכפירש"י וכפירש"י שם למליח הרי הוא כמיתה דלני, והוא מגמר שמואל בחולין דף ק"ז ע"ב, דמליח הרי הוא כמיתה, וכבוש הרי הוא כמבושל. ועי' בשו"ת עב"י מהר"ח חלק ח"ח חשובה כ"ג, ובשו"ת מהר"ם שיק חשובה ש"ג מ' הי' זה לדוראייתא אי דרבנן, ומחמר למליח הרי הוא כרותח הוי לו דם שבישלו ואינו עובר עליו. ועי' אם בשיעה מקובלת על הגליון על פירש"י הנ"ל, אבל כל זה הוא רק לפ מ"ו מעלה בחולין שאינו עובר בחמת מלחו, ואפ אינה זמן במליחה, אז אפי' דם בעין אפליה נמי הוי דרבנן, לדעת הסמ"ע. ועי' בחות הקודש מה שכתבנו שם בזה, אבל בהתלת מליחה הוי לדוראייתא, כמבואר לעיל בכלל ב' אות ל"ו:

כז) **דרבנן**. דין זה מתוקק הרשמשום הוא, דעת הרמב"ם בפרק ו' מהלכות מ"א דהוי לדוראייתא, וחסיב כדם התביים ועובר בל"ת, ובהשגות שגר אפרים כתי ע"פ התוי"ט בזה, וכבית דעת הר"ן דם"ע נמי הוי ד"ת, וכן דעת הרשב"ץ, ולרמ"ה היא מכח סוגיא דגמרא דחולין דף ק"ו ע"ש דקתמרה הגמרא שם, כגדול עילוי בכרת לפיר, דם לדוראייתא, ודעת ר"ת הוא דהוי דרבנן, כמו שכתב אפורט בחולין דף ק"י ע"ב בתוס' ד"ה כבוד מה לחלן בו, וז"ל שם, ורמה דמנחלוראייתא פסיטא דשרי, דדם כבד מותר אפי' לפ שפירש, משום דהא כולו הוא ודחמנא שרי, ותא לאי דלא קאמיב לה הגמרא בפרק דם שחיטה, דקתני התם דם המחלל ודם הכליות ודם התביים הרי חלב בלמ"ז, ולא קתני דם הכבד, אלא ודאי דדם הכבד דרבנן הוא, וכן משמע מכל התמרה בה ילתא דכבד מחלין דף ק"י ע"ב ובו', אפי' לן דמ"ל וכרי לן כבדא, הלא גרמה מפורש שלף שמועה יש היא ודחמנא שרי, וכן הוא דעת הגאון ש"ך, וש"ל בחשובה, וכן הוא דעת הת"ח בלל כ"ד דין י', ופ"ה כלל ע"ז דין י"ב, וש"ך בסי' ע"ג אות י"ם, דדם הכבד שפירש דרבנן הוא, וכן הוא דעת הסמ"ע בשפתי אות י"ד בסי' הנ"ל, וכן קוי"ל להלכה והוי דרבנן, ולזה מיקרי ים אלא מה שהוא בכשך ואלול כמים מתחילה, דמיהכ אל התלך מתפכנו כמים, ועי' פרישה דף כ"ב ע"ח, והבבד מתחילה הוא נשפך כמים רק הוא נקרש ושומר בתוך הגוף של הבהמה, כמו שכתב הלבוש, וכן כתב הרמ"ו ז"ל המעם, שהיתה השמורה יו"ט בחולין בפרק ג' הבבד אות ג' ומעשם זה כתב הפרי תואר דין מחוסר בפ' ק"י להתיר נמי המחוסר בשיעור דם, משום דילפינן בשפחוט דף כ"ב היתר הלחי בדם משום דתקנם למיס, ס"כ דמי לגמרי למיס, דמה מיס שרי בבל עניו אף דם נמי שרי בשחוטה ואשמות שם עליו, ומה שהשלפו עלמו שם, ע"ש, ומסיגיא דחולין דף ק"ח ע"א דאמר שם רב דימי, דהמשנה שם מממאר רב דימי דדם הבבד לדוראייתא, דעת הפמ"ג דקאי על דם המחוסרות שבו, ודם הבבד בכלם הוא דרבנן, וכ"כ בשו"ת מהר"ם שיק חשובה ש"ג מ' הי' זה לדוראייתא אי דרבנן, ומחמר למליח הרי הוא כרותח הוי לו דם שבישלו ואינו עובר עליו. ועי' אם בשיעה מקובלת על הגליון על פירש"י הנ"ל, אבל כל זה הוא רק לפ מ"ו מעלה בחולין שאינו עובר בחמת מלחו, ואפ אינה זמן במליחה, אז אפי' דם בעין אפליה נמי הוי דרבנן, לדעת הסמ"ע. ועי' בחות הקודש מה שכתבנו שם בזה, אבל בהתלת מליחה הוי לדוראייתא, כמבואר לעיל בכלל ב' אות ל"ו:

## תקריב מלח

הרי מוכח מכאן דמעשר ירקות מיקרי מיקרי מן התורה מאחר דיש מיני מעשר שלהם שהם מה"ת, דהרי בללית כיון דהם"ם בפרק המוסר התקבל דף ס"ה ע"ב דלא תמרין כשיין דאורייתא תיקון חלא במלחא דעיקרו דאורייתא הוא, ועי' בספר הנטועות הגדה שער שמחת יו"ט שער ח', שם כתב"ה בשמות עניים שכתבו, דמקשי ע"ב האיך כתבו הפוסקים דבדרבנן מבטלין איסור והא כל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקון, ותירץ דלא תמרו הא מה"ת, ע"ש, וכן כתב התוס' בביצה דף ד' בני מין מבטלין איסור להתירא בהיסור דאורייתא אבל לא באיסור דרבנן, וכתבו התוס' שם, דהיינו דוקא בדבר שעיקרו הוא מדרבנן, כגון מוקצה דעיקרו היום אלא מדרבנן, אבל בדבר שעיקרו הוא דאורייתא כגון תרומה דאיכא שום דבר של תרומה שהוא דאורייתא אפילו תלת דרבנן תרומת מעשרות ותרומת שהתרומה היום אלא מדרבנן, וכן כתב הרמב"ם בפרק ראשון מהלכות מעשר שני הלכה ט"ו, דכל שהוא מדרבנן, ג"כ אין מבטלין, וכן כתב הגאון בעל שדי חמד בקונטרס הכללים בכלל השישי מערכת כלאים אות ד' בשם התוס', כילה דף ד' ד"ה ותנן, וכשם הכ"מ בפ"ו מהלכות מעשר שני הלכה ט"ו כתב, וכשם הרשב"ם בתוס"כ בית ד' שער מ' קדוש לשושו, דהתומות שירות וירקות יש לה שיקר מן התורה מיקרי, וכן הכיח שם בתוס' נ' דכחל נמי חשיב שיקרו מן התורה בשם הרב עירוך השלחן יו"ד סי' ש"כ אות ט', וכשם הגאון עמודי אש בסי' י"ב אות י', ויישב בזה קושית הרבנים ממתק יהודה, ושיני ישראל, ע"ש, וכן משמע מתוליז דף ס"ח ע"ש בני הטוח פלגא דזיתא דתרומה דמפל לזיקוקין, ע"ש, וכן כתב הרשב"ץ בתוס"כ שלו הלמי' יין נסך שנאסר ע"י כת הנבוט בשיקוי כתב נמי הגמרא מיימוני בפרק ט"ו מהלכות מ"א בהרמב"ם דאין מבטלין תורה לכתחלה, משום דהוי כאילו יש לו שיקר מן התורה לכאורה יין נסיכה, לפי דעת הרמב"ם שפסק כן בפרק י"ג מהלכות מ"א הלכה ג', וזה לשון שם, יין שנתנסך לעבו"ם אסור בהנאה, והמיחה ממנו כל זמן שהוא לוקה מה"ת שנאמר יסיכו יין נסיכם. ועי' בס' בלחם משנה מה שהקשה שם עליו, ומפלפל עמהן שם בלפול מרוך. ועי' בש"ת דברי למה נעשין דברי סופרים סי' ד' שכתב שכן דעת הרשב"ץ, וכן דעת הרמב"ם, ונמוקי שם על הרב מוהרח"ח שכתב דשם יוסף לדעת הר"ן ז"ל לא הוי שיקרו מן התורה דאלת שהם יוסי לסור בזמנהו כמו שכתב הרמב"ן בהשגות על מ"ת ק"ל, והניח בצ"ע, וכן הרשב"ם בתוס' בחיבורו, ע"ש. וכן הרשב"ם בתוס' דף ס"ו ע"ב ד"ה ואין מבטלין איסור לכתחילה דאורייתא הוא, וכתב בהיא דף דוקא באיסור של דבריהם שאין לו שיקר מן התורה כגון נותר עבו"ם או תרומות של"ת שהוא לבעל לכתחילה, אבל איסור דרבנן שיש לו שיקר מן התורה כגון שיש לו שיקר מן התורה אסור לבעל, וכן כתב התוס' בהיא דף ו' ע"ב ד"ה קסבר ר"מ בתוס' דאורייתא, ע"ש דבכתוב מגמה מיירי, וכתוב מלמנה דרבנן הוא, מ"מ כיון דעיקר איסורה בכתוב מלמנה ג"כ דאורייתא, וכן כתב בל"ח בשיטות, דהר"ן בפרק רפ' מוה דקתמר רב דימי דם דאורייתא, משמע דדם שבכד דאורייתא הוא, כ"ל לוקה לפרושי דטיבורו דם בעלמא הוא דאורייתא הויהו דם של בשר, וכן מתחייבין מני דם שבכד, ג"כ מפי שלומי דכבד מתחלה, הלח מלב דעלמא מני דאורייתא הוא, ר"ע עם בשר, והיו לי מני לתחייב כחלא עילוי בשרה משום דם של בהמה, אלא ודאי דם שבכד נופל לדאורייתא הוא, ומשום הכי לאסר רב דימי, עכ"ל. ודעת שארי פוסקים לפי שיטת התוס' והרא"ש לית להו דם שבכד שפירש רק מדרבנן לחטר, ורק דם המשוטש הוי דאורייתא לדידהו, וכב דימי דאסר משום דם דאורייתא, הוי אסור רק משום דם המשוטש, ועקה מאוד לבניו כוונת האעודני יו"ע בזה, אלא ג"ע מאי דאמר דאמ ע"ע בהרמב"ם דהעלה הכ"מ בפרק ע"ו מהלכות מ"א, דדעת הרמב"ם הוא דאיך כל הסוגיות חלו, וס"ל דלקי בשר שוף בתוב דאורייתא הוא, ומיקרי דבר דאיקרו דאורייתא לקי דשם בשר בתוב דאורייתא הוא, אבל דעת התוס' הוא דמיקרי איקרו דאורייתא לקי בשם בעלמא, ועל הרמב"ם נוסף לדיך עיון מכל מה סוגיות שם"ם והוס' שהביאו דשיקרו מן התורה מיקרי בשם בעלמא, ומכל מקום בכבד אנו כל הסוגיות חלו: **והנה** בדעת רש"י ז"ל כי ס"ל דם הכבד שפירש דאורייתא הוא לא דרבנן, שיטת מהולפות יש בזה. שיטה אחת היא שיטת הרמ"ך ז"ל, שיטה בשניה היא שיטת הט"ז והכר"ת והבעל"ע, שיטת הרמ"ך היא דרש"י ס"ל דדם הכבד שפירש דאורייתא הוא, ומשיטה הט"ז והכר"ת והבעל"ע, רש"י נופל מבפקא לו אי הוי דאורייתא אי דרבנן, כלאבר

## תקריב

דבמה פיני, דהש"י ס"ל, חיובם מפמ הוא דהכבד הוקו דם הוא ורחמנא אמרי, כל זה הוא רק כשהדם הוא בהוקו, אבל כשהדם פירש ממנו [אתי], הדם אסור מה"ת, ובענין זה מליטה בכמה דבריס שקודם שפירש מותר ולאחר שפירש אסור, לכן בנלה מליהה פסיעות דאסור, אלא אפי' לאחר מליחה ממי שאפשר לאסור מעטים ריבוי הדם שבו אלא מפנים כל הדם, ולא מהני לו כח המלח להפליט נמרתי, וכמו שכתב התום' בחולין דף ק"ו ע"ב ד"ה כבדא מה לחזן בו, אם בחיוהן הבשר של החום' שם בד"ה ועוד י"ל, ותפסה שע"י המליחה לחוי ולא נמרתי הוא"ב ע"י בשיטול יולא, ויויי' דם שפירש ואוור ובלבן בהבשר ואופר הבשר שממהבדל עמו, וכן כתב הר"ן, דאם נאמר דהמיבעית היו לחומרא לאסור אף לאחר מליחה, מוכרחין אנו לומר דאם כבד שפירש לחוריינתא הוא, ומעטים יש דהה לו ג"כ הרשב"ץ בתי"ם שלו דעת הר"ח דהמיבעית היו לקולא מליחה, משום דס"ל דאם הכבד שפירש לחוריינתא הוא, וע"פ בממהבדל שהוא קרוש, אבל ג"כ אם הכבד שפירש דרבנן הוא לאסור, וכי נמי דמדו דבנן לא אסרו אלא היכא שהדם בעין והוא עיכר, מ"מ נראה דגם מהלכני שהיו לאסיריו דם שבין השיעים מוקני ובולעו מפני לבת חוי לו, ועבל הכבר נוהרו משום מ"ע, אבל בשיטול שהוא עיכר הדם כלל קמיבעי לו לאסור אפי' בנלה מליחה, ולא נגיר בישול כבר קודם מליחה לפי בשר קודם מליחה, ואפי' לאחר מליחה בעוד בשר קודם מליחה, כמש"כ התום' בחולין דף ק"י ע"ב בד"ה מה לחזן בו, אבל לאחר מליחה פסיעת דהכבד לא נרע משאר בשר, מ"ב מוכרחין אנו לומר לשיטת הרמ"ם דלרמ"ה דם הכבד פשיט הוא דאוריינתא, וכ"ת דם הכבד שפירש דרבנן הוא, אבן לא לאחר מליחה דהוי דאוי דם ואסור, דאפשיטא להלכתא מליחה, דהאמ סם, הנה מרש"י חילון דף ק"י ע"ב אין הקרש כלל אלא ס"ל דדם הכבד שפירש לחוריינתא הוא לו דרבנן, ובשי אבני המיבעית לו הם כבד שפירש היו לחוריינתא הוא לו בעבל מלח מה לחזן בו, ופירש"י מה לחזן בו, מה לחזן בו מיבעין בו, אבל הכבד שפירש דרבנן הוא ולא נזרו אלא היכא דהוא בעין ועיכר, אבל בבישול לגמרי אפי' עיכר לא נזרו, ואותר לף בלא מליחה כלל, או לאסור לבשל לף לאחר מליחה מפני שהדם בו הכבד שפירש לחוריינתא הוא, ואפש"י שכלו הם הוא ורחמנא אמרי, אפי' הכי לאחר מליחה ובישול הוא הרי הוא בה ואסור מן התורה, ומפני ריבוי הדם שבו אין כח במלח להפליט כל הדם ואח"כ בבישול יפלוט ויאסר הקדירה, זו היא דעת הסמ"ג, וכן כתב בהגיה במשבצות סי' ע"ג אות ל', לגדולה ז"ל שהביאוה היא לו דם הכבד שפירש הוא לחוריינתא לו דרבנן, ומפרש להיבעית הכי, וכן הבין הסמ"ג דעת הע"ז ב"ב מהריונ שכתב הע"ז ד"ה כי ע"ג אות ל' וז"ל שם, ופירש"י דהמיבעית אי אקלי אסי לאחר מליחה, משמע מלבושו דהבין דעת רש"י ז"ל דהמיבעית היא בין מלפני מליחה בין מלאחר מליחה, וכן הבין הסמ"ג דעת הפר"ח ב"כ ובאמת משמע בהדיא דהמיבעית דהבכד מה אהנו בו, ודאי לשונו שם, מחוך פירש"י משמע ומוכח בהדיא דהמיבעית דהבכד מה אהנו בו, ודאי דפשיטא לו דהמלח לינו מועיל כל הנוי משמע דיבוי הדם שבו, אלא דמשפקא לו דכיון דרחמנא אמרי הבבד, לף דמו שפירש אסור, לו לגמרי לאחר שפירש ואיכ הרי הוא דם ואסור, ח"כ הפם הסברת זו שנתחמה ריבוי הדם אין המלח יכול להוציא כל הדם לגמרי, ואפשרית זאת אריך להיות לף לאחר מליחה אסור דהמליחה לא מהני אריך ב"כ הסברת הנ"ל דהלא כולו הוא דם והרחמנא אמרי דאפשרית זאת אריך להיות מותר לף קודם מליחה, אם לף לא נזרו אלו אחר בשר בשר, הלא מלחה מהניא ב"כ דעת רש"י דהמיבעית היו בין מלפני מליחה בין מלאחר מליחה בכמו"ל. לף מה מקור הענין לי על מה שכתב הפר"ח שזו היא שיטה הר"ן בפירוש מלכות שלו, והמה מקור על הר"ן נמה יתכן לעשות ולא נדע"ז, ומנין היא שהמיבעית נהוה היא, הר"ן שם בתשובה כתב מפורש ח"ת בשאת ברעי"ז בתלמוד, אבל המעיין בהר"ן יראה שפשיטא הר"ן לפי שיטה הרמב"ם היא, דהמיבעית זו היא לחומרא, משום דדם הכבד שפירש לחוריינתא הוא ס"ל להר"ן, לף לפי שיטה ר"ת וסיעתו דס"ל משום דדם הכבד שפירש דרבנן הוא ומקולאיינתא לגמרי אפי', וגם זו פשיטא לו דלאחר מליחה הרי הוא כשאר בשר, דהמלח מפליט ממנו כל דמו כמו לגי, והמיבעית היו רק לקולא מליחה



## מלח

אי נזרו דבנן בבישול משום דס לאחר דעלמא אי לא נזרו מלאחר שליט בעין ואינו ניכר בבישול, לפיפכו קאי' לי טובא בזה, דהא מפקמת הגמרא שם דף ק"ו ע"ב, דבשר בר רב נתמן מסנהא דהוה כבדא דהוי בה סימפוני דבלעה דמא, ואמר לה אמאי עבדיתי הכי ע"ש אלא היכא דבשול ולא נתבשל ולא נתעכל אלא נתבשל ולא נתעכל אלא נתבשל ולא נתעכל אל

## תקריב מלח

לגיך שום תיקון אחר"כ אבילו הב"י, רק מלו"ה מצא ג"כ ללדעת הכה"ג משום דס הסימטוטות מאחר דאפשר לתקוני ומלריך טעילת הסימטוטות לאחר הלבי ללמוח בב המוח לו פלטו כל זמן וכל זה בבישול אחר בבי, ולכן כתב הב"ח בשם הלו"ה מקנה זו דטעילת הסימטוטות, אף לשיטתו דפסק כדעת התוס' ולא מלרכי קריעה וחיתוך מלל בלבי לבד וכדפסק הרב בעלמו בס"י ע"ג ולא לריך קריעה וחתוך אלא בשיעור בשאר אחר הבי, אם לו זה כתב בעילת הסימטוטות אחר הבי אם רוצה לבשלו ולא קרעו ולא חתכו מקודם, כתבב הלו"ה שחשב לדעת הב"י, מלא דבבישול אחר בשלו בי לית מלן דפליג אלריך טעילת הסימטוטות אלא דבב"י סבר דיי בחיתוך הסימטוטות לבד לאוליה דס בבשר בהם ולא מלריך ליטול הסימטוטות עלמן משום דמדמה דין זה להחותין שביר המבולר בס"י ס"ב ס"ק ה', ולדין דוודיין שבשר ס"ב דאם לא חתכן לא חתכן בשלריך לאוליה אחר"כ, דמחמיריק שם אף בדי קליפה שבינהן, ע"ש בד"מ סוף ס' ע"ב, אלא ב"ל דלהלבינהיל היל בדאוה מלמיל ללא ידע עוד מכל הסברות והפסקים אלו, ג"כ קשה לטיעת הפוסקים כר"ב דהם בבבד דלבינן הוא ומדטוייהל לגמרי שרי, ונם זו פטיעה לו דלאחר מליחה הרי הוא בשאר בשר שנמלח בס"ל דהמלח מפליט ממנו כל דמו כמו בלבי, והלינהיל היל רק מקודם מליחה לו נזרו בח רבנן בבישול משום דס אחר אי לא, מאחר שיהו בעין ואינו ניכר, הלא קיבלי נפלאתי משום דס לפי דעתי הקשה לון בלבה מדעתה דבשל הלבינה שיהי מותר לבשלה שלמה בקדלה עם שאר בשר הרי הם הסימטוטות לחוריית ואולי ללם בם בבבד, כמו שבבבד הזעם והרל"ם, ואין יכול, מותר לבשלו בקדרה עם שאר בשר, הלא בעל הלינהיל הוא עוד בהחילת הבקלי ועוני שלו, ולא ידע עוד מכל הך שבחות ומסקנת הגמ' דבעי קריעה וחיתוך, והלינהיל שלו הוא רק לאבור שלמה אם מותר לבשלו קודם מליחה עם שאר בשר, אי נזיחין משום דס של בשר אחר אי לא משום דלא אכרה, ב"ב קשה נהי דמשום דס של עלמו נאמר דמותר לבשלו לגמי נזיחין משום דס של בשר אחר, אבל משום דס הסימטוטות הבטח בהם נאמר דאסור, דהלא המה מן הטהורים ובכרם, וזו אין מברת שיהי הסימטוטות עם הדם הבטח בהם דבשעבוטו בם, כבל בבבד דרבי בוזלרי יש ס' בכל בבבד נגד הסימטוטות והדם שלהם, דהרי בחתיכה של בשר בדם מעורב בלמות יש הרבה, ס"ו בתוכיה ומעבטעות הבריאה והמבשל בלא הדחה מחויב דיש דעות דס"ל שבחתיכה עלמה היל ס' נגד הדם והמלח שעליו, והמלח הלל הפליט בל הדם מהחתיכה ובלעה לתוכו בתוך שיעור המלוחה, לבד המעט דס שנתן לתרן בשעת זמן המליחה, וזכו דאסן לן קיי"ל דבי לחלבה ולא פסקינן כוותי', כמו שבתב הלו"ה בעלמו, וז"ל אם אבל אחו אם לא פסקינן כן לחלבה, הבילו הם ס"ו לוח ס"ל, אבל בעיון דס בחתיכה לחוד שעל גבה בלא המלח, הטלה הפלי"ג דס ס' בחתיכה עד הדם, דהקשה אם דברי הרב מהדדי, דבסי' ס"ט ס"ק ב' בהג"ה בתב אם יש ס' בחתיכה נגד הדם שעלי', משמע דיכול לאוות שבחתיכה יש ס' נגד הדם שעלי', וכסי"ק ט' בתב דאין בחתיכה רק שלשים נגד הדם והמלח, ואינל הפלי"ג אם, דבסי"ק ע' דמיירי בבבד שהוא מתמלח כראוי, והמלח הפליט מחוך החתיכה כמעט כל הדם שהי בתוך החתיכה ובלעה לתוכה בשבע המלח שמשכח אח הדם לתוכה לבד ומבל הדם שיולא ובשפך לארן בעת הפלישה, אבל בל יאר הדם בשאר בחתיכה, והמלח נופל ג"כ, לאיכך בתב הרב דאין בחתיכה ס' נגד הדם והמלח, אבל בסי"ק ב' בתב"ה דשם מיירי בבבד שאינה והוה כיון ומבשלו אלמן, אלא שלא הודח הדם רחוטה ונם מיירי שם בדיעבד כמו שמשמע אלמן שם שבתב אם אינה אלא הדיח תחילה דהיינו רק בדיעבד, ובדיעבד הרי אנו מסתפקים על זה מעשה, דהבדחה שרלשונה היל אינה אלא משום דס שע"ג היינו דס הלבנון שאל נב הבשר, כמו שבתב הש"ך בסי' ס"ט אות י"ד, מ"ב המלח הפליט בל הדם של החתיכה עלמה כיון, ונם המלח הוות בחתיכות והיאיבו הוא רק משום הדם שהי על נב הבשר שהמלח מבליעו לתוך הבשר והל מפליטו ונב הדם שהי על נב בשר והבליע לתוך החתיכה, על זה לו בתב הרב אם הי ס' בהחתיכה נגד הדם שעלי' היינו הדם שהי על נב הבשר, ונפי זה ניחא ג"כ מה שפיטה הש"ך שלשון הח"ח, הניחו הש"ך ס"ט סיף ס"ו, וז"ל אם, בתוב בח"ח בלל ל' דוודאי אין בחתיכה ס' נגד הדם והמלח שעלי', ובאמת בח"ח לא בתב הבבד תיבת וכוודאי, רק בתב הדם והיו לך התוכה בו', ע"ש, ואפשר שבחתם הוקש

## תקדיב מלח

מי הגיר להם ניגוחות ו' שנת מאכר זה הקטן החלב מתרפא הרבה יותר ממחר לחר, ומכ"ש הבית ל"ה מדין דפיקים בסי' ס"ו סי"ק ס', דבעינן ס"ח בולים לבטל לח לחישור, משמע דלין כל הבתים שוות, ס"ה בחלב הלפברים מי יודע אחה אבר ניתן הלב יותר, אבל הפלחי רחב מלייחו דשלחי הלם בבולים דעיקר הבירה היחה רק בבולה שם בה לחפלה לו דם וכולה משמש"ן דמן הלחרים לריך ס', ולכן חשבו שנת בולים לחתיים קלנים הנה ולינה ס' ויחי' לישר לחוריירחא, ודמי לדין זה הכא דנעשרה משמ"ן ומודע שבי' רוב ונשבר ולא מודע לם ר' ס. דהוי כה לפקיף דרבנן ולקולא דומיח דשפך, ועין כחב הפר"ח, ועי' בשו"ת אדמי מז שחלב י"ר שמחולים בבנים רלי' למחיבת הש"ך והב"ח סי' ס"ח, ממ"ש בד"ב דף כ"ו דחיכת החם אמר שוחא לילן המסוך למולר ועי' סי' ל' חמה נאן חוח, ולין מביחין ממנו בכורים כי, ג"כ משמע מפי' נסמך ס"ו חמה ולכן למולר ולה הי יעקה ברחים רק חלי חמה מקרקע של חכרו, ופי' הכי לין מביחין ממנו בכורים, וכן משמע להמקבל ולכחי פם לי שלנה המחנה, ר"ל דהי לו לפי' לוף ר"ו חמה לין מביחין ע"פ. ועקה לכחורה הל הימקה הוי מב"ח ומן המורה ברובא בעל, ס"ב ספיר קרין מחלך, שלח ע"כ שם לריכים למולר לחין חע ביקולו ביעקה ר"ל דהלי שורם השומר בחוך קרקע של חברו בחלי הלמה הלו נורם יעקה יוחר מהבהמים לחיים, ובזה נפחר בבנה הש"ך מה שבחב דמ"ח מב"ח ברובא בעל ורק מדרבנן בעינן ס' וכו' פסיקא דרבנן, ולפי מה שבחבתי זה לוח, דמ"ב לחמרינן בבהמיו גוונא, אבי י"ל ומי נבי בכורים דיעקה לפי חמה בעל ברוב ולכו לו להבית ממנו ביכורים אלא ע"כ דלא לחמרינן הכי משום די"ל דהאי חלי חמה נורם ליעקה הרוב, ויעקה לוקי חשרים המה מועטים ולבני לין מביחין ממנו בכורים, ס"כ ס"ב לענין חלב י"ל דהאי חבר נורם ר"ב חלב, אבל ב"ח ס' משקין בה וכחב דסיעטו לאו סוע הוא, והבית רש"י שם מהחוס שלין משם רבי' כלל, והדין עד הש"ך ממ שפסק דמ"מ מב"ח בעל ברוב, ודבריו נכונים המה דחומה ממש לשפך, והכל בחסר כחבנו. ועוד יחר דבשפך הרי בה בפסק רק מכח שפך, ואם לא הי' שפך היינו יכולים לשער שם יש ס' שם לאו אבל בחלב חבר הוילה הלא לין לנו יכולים לידע שם יש ס' שם לאו אפי' בלה שפך, לף לפלגרא לף דמי דין בחלב חבר הוילה לדין בשפך, אבל בלה שפך אף עצ"ע הוכל ועבדי בשפך דבר טוב ברחם דכל שעתי הפוסקים בחמת הם לף עצ"ע בחלב חבר הוילה, דהנה לכחורה קבי מלי שנת שפך מלא בפך, לף לא בשפך ודעינן שרובא הוא ולפי מלא בלה שלי אבבר לבעמד על שיעורו שם ס', אעפ"י שהוא בלה מלא בפך, אפי' הכי יאין לנו מיניון להקל, כמו שכחב המחבר בסי' ל"ח סי"ק ג', ולבב לף הניח על בה בלום, ומלי שנת בשפך ולא דעינן לו יש ס' דמוחר לום לף דעינן דים רובא, בלה שם שפך הר הוא, כמו שהקשה בשפ"י יד המלך, ובם הש"ך ומכ"ש בסי' ל"ח הרגיטו בזה, ובחב המרדכי בעם בזה, וכן הכרמב"ם והסמ"ג ושחרי פוסקים, משם לחם לא לו' בשפך הוי הספק חלוי בחברון ידיעה ולא מיקרי ספק, דדעת פוחים הוא זה, וכמ"ש מהרשד"ם דלא לחמרינן ספק דרבנן לקולא היכא שהספק בח מחמת חברון ידיעה, ועי' בשפר לרעת הרמב"ם ופ"ל דמחי לחמרינן בעירובין דף מ"ב ע"ב גבי עבים שנתקבלו עשו"ם, ולמחי לפי' שפק חברון ידיעה ומשני דהוי ספק דבריהם, ועצ"ל בספר חלקת הדשן שנחלב שם דנם בכחלן הוי ספק לבל הפולה ע"פ, מה שהרחה לדעת שם, משמ"כ בשפך דבח הספק מבח שבשך והוי הספק דרבנן נמור, דבלופם הש"ך ומכ"ו בסי' ל"ח, ולף כי לפעם פפיקה לבלותה לימה ודעת דין בחלב חבר הוילה לדין דשפך, דהלה בשפך הוי הספק מבח שפך והלי חלב חבר הוילה לדין חלב פפק נמור, ובחלב חבר הוילה הספק הוי משום דלין לנו יכולים לעמוד על שיעורו, והוי דומיא דלין משפך שלין לנו יכולים לידע שם יש ס' שם לאו אפי' דדעת פוחים הוא זה, אבל בחמת שם בחלב חבר הוילה מני דעת הש"ך בחמר דהוי ספק נמור ולף ספק מלד חברון ידיעה, דהנה הגליון רש"ך בסי' ס"ו הקשה על הש"ך דבחב שם בחות ח' לעפ על מה שפפק בסי' סב בחב"ה לענין בעינת שנעבו מחלב בהמה ומחמת בהמה מחי"כ ומעלמת טרפה, דספק המחבר לף היחה בחזקת, הולכים בו אחר שיעור החזות ובקרבה חלבה שם חלב בחזקת

המשך

## תקריב מלח

## תקריב מלח

זו מין דמוי כלל, דמשום חסם מיכ טעמי הסופקים מין מגו מחזיקים מלח דוקא בכפ"מ וע"י הזומ"ם, אבל בגוף הסם זה ביניהו מחזיקים לף בגוף הפ"מ ובגוף הזומ"ם, אבל הכל רק בדיעבד, דלכ נאמר דלכ לף בתחילה למיהי הטעמים של הסופקים רק למעשה משום דס שע"ג הכשר מ מיהר לף לכתחילה נמנות כשבר בגוף הדמה לתשובה ס"ב להנך פוסקים דס"ל הני טעמא משום הדס שע"ג הכשר לף נתירון הדמה כלל שרוי משום הדס שרי' על גב הכשר יכשבל כפ', וס"ב לפוסקים הנ"ל יחבשל דין הדמהה לתשובה כלל, וז אין סברת נומר כלל, דהלח ליח מלן דפליג על דין הדמהה לתשובה, דדין משומש הוא בתלמוד, ולף רב הונא לף קאמר נשלח ומדיח אגלף בדמלאי בי שבתי כדמוקי לה הגמרא, והפוסקים נופלו לגמ מחולקין אגלף בהשעה הדמהה לתשובה אבל בשעה הדין לגירוף הדמה ליח מלן דפליג, וכן כתב מיטשות יעקב בפי' ס"ע דלכתחילה לף בשום בתחיכה ס' מד הדס בעין אעפ"י לחזרה בביטול ולף בשליחה בגלי הדמה לתשובה משום דלין מבטלין מיכוב לכתחילה, ולף אם לין מוכח לבטל מ"מ לחזר, עכ"ל, דהה כלל נדול ומיוסכם מכל הפוסקים דלמנים ותחרומים דכל היכא דאפשר לכתחילה לחיכוך, בודאי מחזיקים לגמרי לכתחילה ולהוליף לחיכוך דלמן קי"ל דאפשר לשומעו לחזר, אף דלין זה רק בכב"ח אבל בשאר לחיכוך ים דעות שונות ברשב"ם לחזר, ויש מתירין, אבל כל פוסקיהיהו הני רק בהא, מ מתירין מחיכה עשבה נבלה בשאר לחיכוך מ נ"ל, לפוסקים דס"ל מחיכה ס"ע לף בשאר לחיכוך, לאפשר לשומעו לחזר לדידהו לף בשאר לחיכוך, ולפוסקים דס"ל לף מחיכה ס"ע בשאר לחיכוך לדידהו לאפשר לשומעו ג"כ מזה בשאר לחיכוך, אבל לפי מאי דקי"ל לגן לף מחיכה ס"ע לף בשאר לחיכוך, ס"ל לאפשר לשומעו ממ לחזר בכל לחיכוך, כמבואר בי"ד סי' ק"י לות ב', וכן קי"ל לכלבה דאפשר לשומעו לחזר, וכמו שכתב הל"מ, ובהב"י בסי' ל"ח סי"ק ד' בשם המרדכי, דאם נפל חלב בתוך התבשיל לף אם יש ס' בהקדרה נגד החלב ע"מ לגרוף לגן את הקדרה או ליתן מים לתוכה כדי להקפיל את החלב שיתפוס אם בתוך התבשיל לאפשר לשומעו לחזר, ומיהו אם בלילו לגרוסי' מעכ, דלאפשר לשומעו לחזר, ובספר יקוט הגרשוני על לו"ח בסי' ס"ע לות י"ד שהוא מכוסק עם בדין זה של הרמ"א אם מותר לעשות תיקון זה דהשרת החלב בשבת, שרוי הוא מתקן לוכל, או כן ולוכי דמי לה לאפרת נרף של רפי המוזכר בסי"ח בסי' של"ע בפ"ח לות י"ד, ע"ש, ועי' עם ביי"ד ביד אברהם שהקשה דברי הרמ"א מהרדי', דבסי' ל"ח כתב בשם המרדכי דאם נפל חלב בתוך התבשיל לף דיים ס' בקדרה נגד החלב, מ"מ צריך לגמן את הקדרה או ליתן עם מים לוגים ומעט החלב לתקפיל ולהליף למעלה על הפנים ויסירנו משם, ובסי' ק"י כתוב כתב, ולדידן מאי אם החלב הוסלק מהלוגר מותר, ולא כתב צריך להמתין עד שיתנפו או ליתן מים לוגים כדי להקפיל החלב שיעמד למטה, ויכול בפ"ש, ולפי עכ"ד אין כאן קושי' כלל, דהכה הטעם בסי' ק"י הביא בשם הרשב"ם ותכב עם דין אחר שהוא שחים, וזה לשונו עם, אלב שהמפלה בקדרה שים בה ס' לנגבל החלב, ג) צריך ליזהר עלמו שלא יסיר שום דבר מן הקדרה בעוד שהחיכה החלב בתוכו, וכ"ל דהיינו שמא תשאר החחיכה אחרונה בשעה שלא יהי' לנגבל החלב, ואשאר החלב לל מה שבקדרה. כ) ונם לא ילילמה החלב, כ"ל היינו החחיכה בעוד שהקדרה והחחיכה רוחה, וכ"ל משעם שהחלב שבה יאשר בה החחיכה, ומה הקמת שיעמיד עד שיתנפו הדבכל והקדרה, עכ"ל. וזה הכל לפי דעת המחבר דס"ל דדעת הפוסקים דס"ל דלא מהניון החיכה כ"ע בשאר לחיכוים, אז אין לדונים את החיכה החלב כל החחיכה, ונם לא יסיר שום דבר מהקדרה בעוד שהיא רוחה, משעם שמא לא יאשר בהקדרה ס' לנגבל החלב ואשאר החלב כל מה שבקדרה, על זה בא הרמ"א שם בסי' ק"י ס"ק ב', ותכב ולפי מה שהבחני דמיכו דכלל לחיכוים החיכה כ"ג, דכר פשוע הוא שיהיה החחיכה החלה, הוא שמא ילילב, דחיישין שמא שאשר פחות מס' בקדרה ואשאר החחיכה אבל החלוקה אבני שבכה שאין לדונים החחיכה בעת שהקדרה רוחה, לגידן אין שום שקופקא כזה, שאשר לגידן בלוקי כמי החחיכה כ"ג, אלא מסיר חוכף הפיסור ואין צריך להמתין עד שיתנפו, כ"ל אין צריך להמתין עד שיתנפו כדי להניל את החחיכה שלא יאשר מחה החלב, ולגידן היא בלוקי הכי

המשך

## תקריב מלח

לימא. ועיין בספר ניח יתק בהתחלה בלקוטי דיוקים לות ס' דכתב שם דלאחי בדבר פרות רק מעד אחדות ומי למניין היכא דלא תפסד שלחי, וכן מלינו בפוסקים דדבר למניין קליפה ולא תפסד לגמלפו מוחר בלא קליפה כמו שכתב הרב ביו"ד בסי' ק"ח ס"ק ד' בהג"ה, וי"ל שם, ובמקום שכבשר לריך קליפה אם לא קלפוהו וכיוצא כך מוחר בדיעבד, אף דהרישב"ם והמרדכ"ל והמרדכ"י והט"ז הסכימו כולם לדעת לאחת דלריך ס' נגד הקליפה ונם הש"ך שם בקות ת' דכיון דאם מלחים לחלוטין אם על הרב ממח שכתב בסי' ק"ח ס"ק ד' נגד הבריו ליו, לך לכשאף משיק שם הש"ך בקות ת' ומחד דכיון הרב שהחיר בכאן בלא ס', היינו דוקא במקום דלא שייך נה קליפה, והיינו היכא שבבלו בלאחן ובלקליפה מתערבה ובכאן נותנת לו קליפה לא שייך אבשר בלא קליפה ובבלו דלאחן בלא ריכר דלא שייך כו קליפה ולא תפסד מוחר. וכן כתב הר"ח והר"י, וכן היא דעת הרמ"ם, וכן פסק הרא"ש בכלל ל"ם שבשל מקום שהלריכו חכמים קליפה ובישל כך בלא קליפה לפי"ם לם יון ס' נגד הקליפה מוחר לפי' לכתחלה, והלא בשב"ח שהפס דעת הרמב"ן לחומרא וכתב בפי' כ"ב ובסי' י' דלריך ס' נגד הקליפה, ובש"ך דחה בה בדבריו. וחת"ל וכתב הרב בסי' ס"ע ס"ק ט"ו בהג"ה לעיין בזה שם שחמש דבר לה בכלי האפסר ע"י מליחה דבעינן ס' נגד קליפה ום"ל דחה בה בכלי, עיין שם היטב בהש"ך דלריך לם דברי הרב בשלד נכון דלא יהי' שיהרים זה לא זה, משום דיש דעות רבות דהקערה שמלח בה בשר לעולם היל תמיד, לכן המעיר בה הרב. וכן פסק בשל שבות שעקר חלק ב' סי' ק"ט בשל בהמה וחי' הס"ח ולרך שבורת מלוה ותהיי נעשה בה לאחת מהשלל שה שאר בשר בהמה וחי' הס"ח ולרך שבורת שפיפיות, ואת"ל ניקבו מלמעלה כלי לעשות בן יעקב הס"ל דכל מליחה בקליפה סני, ואכת הרי לא תפסד לקלוף ותהיי בלי קליפה, דמאחר דאי תפסד הרי הוא כדיעבד דמי. וכן פשק ב"ל המחבר בסי' ק"ח נבי מדרה שיש עליה שמוחים של חיסור לחסור ליחן עליה היחר כל היום. מיהו כשליחה בת יומא מוחר להשתמש בה משום דאי תפסד בעינן אחר. וכתב שם הש"ך בשות ס"ע בשם הטוש דבפרק בחרלו דע"ז, ולא נזרו שחיה ב"א אלא ב"א אפי' לכתחלה, כיון דלא תפסד שהרי העש"ם לא יפעש לו לעשות מדה חדשה בכל פעם שיפסוף עליה חיסור, והיינו אם בשות ת' כתב הטוש משום שהרי לא קיימן בת עכו"ם ואין להם להלן מדרה אחת שמוליח עליה חיסור נ"ב ולא תפסד להיהר מזה שהרי העכו"ם לא יפעש לו אם נאמר נ' שיעשה מדרה חדשה תמיד, ע"ב היהר נ"ב לישרחל להשתמש בה קף לכתחלה. ועיין בם במשבלות שות ת' שכתב דהוקף במדרה של עכו"ם היהר כש"ך לישרחל להשתמש בה קף לכתחלה, אבל לא במדרה של ישרחל. ועיין בלבוש רס"ף ביו"ד סי' ק"ב ס"ק ב' ד"ה ואפי' בשר, וכן כתב בעל בבעת שחוט שחלה ט"ו בדין הזיכת בשר שנקרש מהול הקיר, ואפשר קודם המליחה וכי' הזיכה עבה מעוט ולא יפסר רק שיבושים מבחוץ אבל בלמלישה תוך עובי הזיכה עד לא יפסר כלל ולא הרגיש בזה בעת המלח המליחה עד אחר שבחה הבשר שיעור מליחה, ומשלמל עלמו סם לעיון הם מהני שיחיתו כך במלמו עד שיפסר לגמרי ותת"ב ימלאנו שיח, דאף הזיכה שמלחה שתי פעמים מוהר, אף שבחה בלשון מוהר המחבר בשיבוד, אך לפי הטעם שבתב דלא חיישינן שמא הבי יבליע הדם הנשאר ממליחה הרלשונה וכיוש דעת הרמ"ם ז"ל שבתב הטור ומבו שלין דרך המלח להבליע רק לשפלים, אל"ב לפי זה בשעם לעולם מוהר למלוח שי פעמים אף לכתחלה, ולדעת הפוסקים דס"ל דאסור למלוח שי פעמים משום דהמלח הבי יבליע המלח שעליו לשוני, כיון דוקא למלוח שי פעמים ולא יותר לדעת הרמ"ם ז"ל, אבל כל זמן שהבשר עדוד להפליט ניר בשעה שבא עליה המלח הבי אי המלח הבי ג"ב משליט ואינו מבליע מה שפלט המלח הרלשון כבר, ולא דמי לנתז בעין ממש דאמרינן דאסור כמבואר בט"ו סי' נבי בשר שמלח בלא הדחה דאשונה כמ"ש בם הט"ז בשות ז', ובסי' ע' לות ב' בשעם לזה. וכתב הנבעת שלחן ת"ן שם, ותת"ב בשמעתת הר"מ דוקא בשיעבד שם מלח שי פעמים מיהר אבל להבחלה אסור למלוח שי פעמים. ועיין מסמע ב"ב בח"מ סי' ט"ו דין ב', ומ"מ הכא כיון דאי תפסד בעינן אחר הוי כדיעבד, ובן כתב הט"ז בם בשות ב', מ"מ הכא כיון דאי תפסד בעינן אחר הוי כדיעבד, וכמו שכתב הרב בהג"ה בתן העתר סי' קס"ט ס"ק י"ג לעניו חולה שלוט יטל לעשות, שיכול לתלון שמא מיושב דכל דבר שאין לו תקנה אשוב כדיעבד, והמקור הוא מש"ם בתוכות דף י"ד ע"א מתחר הני לרב יוסף והא נמי כדיעבד דמי, עיין רש"י שם, וכן כתב התום' בפסחים דף ל' ע"א ד"ה בהזיכתו בהיכון הבני בל הקליפה אלא מוח"ל וכ"ש מפרש, דכיון דהקדוחת של מרם הן שם יהיה לאוסרים הין לסם תקנה זה חשוב כדיעבד, ופע"ע דלעניו חיסור הקדירה שהיה ב"י שבריון לה בקורים של חרם שח"ם שאין לה תקנה, משום דאיכא בלע שאין חיסור הרבה, אבל הכא ליכא בלע משום כדיעבד דמי ויכול לבטל, וכמו שהביא החך יעקב בהלכות פסח סי' תכ"ח שראה אבל מוח"ל הבלוח מהר"ם שבא לפניו שחלה על החת שהוליאו עמה מהעור מבל יפחה מכשי זה חשוב כדיעבד, ופע"ע דלעניו חיסור הקדירה שהיה ב"י שבריון לה בקורים של חרם שח"ם שאין לה תקנה, משום דאיכא בלע שאין חיסור הרבה, אבל הכא ליכא בלע משום כדיעבד דמי ויכול לבטל, וכמו שהביא החך יעקב בהלכות פסח סי' תכ"ח שראה אבל מוח"ל הבלוח מהר"ם שבא לפניו שחלה על החת שהוליאו עמה מהעור מבל יפחה מכשי זה חשוב כדיעבד, ופע"ע דלעניו חיסור הקדירה שהיה ב"י שבריון לה בקורים של חרם שח"ם שאין לה תקנה, משום דאיכא בלע שאין חיסור הרבה, אבל הכא ליכא בלע משום כדיעבד דמי ויכול לבטל, וכמו

## תקריב מלח

היכא דלי אפשר בעיון אחר לכו"ע מותר ואף להש"ו ביו"ד בסי' קל"ו ס"ק ד' דמשמיר בדין זה וכתב דכי ממריק היכא דאין טוענו לבעל יתורה טירוח קשה היכא דלי אפשר בעיון אחר אבל היכא דאפשר להקן בלא ביטול איסור כותלתי אסור, מיהו עכ"פ בלי אפשר הלא דם שהיכה ז' ומהב דמוקר, ואפילו"ח והש"ך משמע שם דפליגי על הש"ו שם כתומכת ז' וכ"ל דמשחר דאין טוענו לבעל די בזה לחוד, וכאן בנ"ד הלא שייהם המה נס יחד, אי טוענו לבעל וגם אי אפשר בעיון אחר כותלתי דשרי לכו"ע, ועיין בשער המלך פרק ע"ו מהלכות מ"א דכתב דמשום שפחים דף ל' ד"ה ולישמיטנו לף משמע כן כאפר בתבש לעיל. ועיין בב"י בסי' פ"ד ביו"ד בשם בעל ת"ח על דבר דם שנפגלו בו מנולים שמותר לאפות עם הבשר, מאחר שאין פיהם אלא לאכן אות הדם, וכן אפר הבו"ש שם, וכן כתב הש"ך בסי' ע"ו לעיין לענין לעיל אלא שאושה ביין לכן שהוכשה מרפיהם לעיין חתך בספה, אז לענד אלא בהמה ביין לעיין החתם שמא יבא לאחות ממנו עם בשר, וכתב הש"ך דבין שאין פיהם לעיבו כדי לשחוט בספה, אז לשחוטו עם בשר, ס"ב כן הוי מבטל איסור לכתחילה, דאין כוונתו אלא לאכן אות דבין, והמחת יעקב כלל פ' סי"ק פ' דאפ דבריו בדין זה דלא דמי לדין זה דבשר, דהתם הלא אינו אסך אלא כשאינם ולא בעינהו, ויותר עוד היה לו לה' מתערבים כלל, ומש"ב נבי החלב שלא הוה בעלמו אחך בהחלב להביא כתוך שין ופיה מיקרי מבטל איסור, ע"ש. אבל בב"ד שלא אין לחוש בדם המשומשות כלל, ואפילו היה זה לו ויותר עוד היה לו אם לא היה כלל, ועוד יותר דאפלו הוא בספק בעלם הדבר אם יש כאן איסור כלל, דהכבד שנמלח הרי הוא כשאר בשר שנמלח ואלא נשאר אחר המליחה כלל שום דם בהכבד אף לא בשאינו מושוה, ז היה דעת ר"ת ושיטתו, ויש דעות רבות דס"ל דאף בשאר בשר נופא נמי אין הולה מפליט כל הדם לגמרי, כמו שכתבתי בעיו"ט יבקאן בכלל ו' אות ג', ס"ב אין כאן איסור והלי רק ספק איסור, וכל היכא דאין להיתר יש בבירור, רק אפשר שיש כאן איסור ואפשר שאין כאן איסור כלל, אין כאן מושם מבטל איסור לכתחילה, כמו שכתב הש"ך בסי' פ"ד אות מ' לעניו הנשים מהלושים דמותר לעסק, שאף אם יאמרו ההלושים יבבעל כפ' בתוך הקמח ואין זה מבטל איסור לכתחילה כיון דספק הוא אם נתערב כאן שום איסור כלל דאפשר שלא היה שם אלושים. ועיין בשדי חמד בקונטרס הכללים, מלך רחבון מערכת הלף אות ס' שהולך וסופר ומונה את דעות המקילין בזה, ובסיום הענין הש"ו דלא אמריני אין מבטלין לכתחילה אלא בשהוה ולפי אבל לא בשהוי אפשר אף אם יש כאן איסור כלל, ע"ש. וכן אפר הש"ך בסי' ק"ב אות מ' לעניו אם יש כאן איסור לתוך הקרק או לתוך התחיבה, ולא עדיו לתיה התחיבה כפל, שיעבר את הקרקע, ולא אמריני אף יעבר לכתחילה ונבטל את האיסור, דיעיו שלא עדיו בבירור לתיה התחיבה כפל הרי נכנם כל הקדרה בספק ואין כאן משום מבטל איסור לכתחילה, ואף כי כבו הדעות דס"ל דאף בבאר שיש נ"ב דעות דס"ל שמפלים בגמרי אף בבבד והמומשות, ס"ב אין כן מיקרי איסור ולפי שלא מיקרי ספק במיעוט התלוי ועיו כן משום מבטל לכתחילה, כמש"כ בהש"ך סי' קנ"ה בשיטת הש"ך בסי' ק"ב אות מ', ובזה מובן לדעות הסברת שכתב המרדכי בשם הגהות' ובפר התחומה בשוף פרק כ"ה, דהתיבה שנמלחה על כרחך פלוגתא כל הדם שבתיבה מחמת המלח, שהרי בשעתו אוהה בקדירה, פעמים שמתקרין אותה לתיבה דקות, ס"ב וצא מזנה הם בשפלר שלא פלטה המליחה ונמה לא יאסר הבל, שלא ולפי המלה מוציא כל הדם בין דם שבתיבה עצמה בין הדם שבלועה בה ממקום אחר ולא נשאר בה כלום, אבל שיטת המרדכי דם אחר המליחה בוודאי יש ס' בהתיבה עד מעט הדם שלא פלט המלח, ואף אם בתיבה נקב ס' הלא יבלי בתיבה בקדירה ויתבטל בברוטב ולא יפסיד בעיון אחר, ועוד דיש מקיון לבעלו, ועוד כמה פעמים בתיבה בישרו, וקיבוץ כזה הקצה בבעל לבי לפניך בסי' ס"ט אות מ"ח, לעיין תפיבה שבתה נ' יפים בלא מליחה ואח"כ מליחה כדיבה וכולה, דפסק שם הרמ"ך ס' עד בתיבה, וכתב שם הש"ך דהיינו דוקא להיות הקדירה עם התבשיל שבתבשיל עמה בקדירה, אבל בתיבה עצמה אפשר עכ"פ והקצה המחבר הנ"ל הלא דם שבישלו דרבנן הוא ובלן כיון שנמלח ויצא דמו רק דמיושיון שמא מה שמניחים בתיבה ולא היה כח בהמלח להפליט יפליט אח"כ בבישול, ס"ב עכ"פ הוי ספק שמא יש ס' נגד הדם שבתיבה, ואפק דרבנן לקולא הוא, ואיהו דמיושיון שמא הדם שבתיבה אחר שנתעורר ע"י הבישול ללפת מומל"ע, יפלר הדם במקום אחד מיוחד ללרי בהתיבה ולא נתערב בהבבשיל להתבטל, עכ"ל:

**ולפי** עכ"ל בתמת נ' אוכל להבין קושיתו והיולו מהחל ועד כלה הלא הכל בבשר שנתה נ' יפים בלא מליחה ברי אתחיק מיעוטא הוא לף לפי מה שלמה עתה, וכל דבר שהוא בחזקת אפילו בחזקת איסור דרבנן לא אמריני בו ספק דרבנן ולקולא, כדאיתה בפרק בכל מערבין דף ל"ב, שמי שנתעלם שומתה דרבנן ויבד לעבול, ספק בכל ספק לא עבל, או שהבל בוודאי רק שיש ספק אם יש בהמקום מ' מלה או לא, או שהיה לפניו שי מקולות, בתחת יש מ' מלה ובתחת אין מ' מלה ואינו יודע בפיהם מהן מבל, אי יפוי מעמא, אעפ"י שהוא ספק של דבריהם, וקיי"ל הלבתא בותרי, ומפרש שם הגמרא המעמא משום דתמיהי דמעיקר עמא על חזקתו, ואין ספק מוציא מידי חזקה זו, וכן הקפה בעל נקוה"כ על הע"ו שכתב דאפשר שבישלה כאר ובבאה אם מלחה אם לאו קדם הבישול, ומסיר הע"ו מעשה דהוי ספק דרבנן דהם שבישלו דרבנן הוא ולקולא, והקצה בעל נקוה"כ אלא הבא להתחיל לאסור הוא ולא לתחיל לפיקוח דרבנן לקולא, ובתב שם עוד דהקטוך יש בהמלח אם לאו דהיכא דאיכא למיחש לאיסור דאורייתא אפילו בהיתר דרבנן לא אמריני בספיקא דרבנן לקולא, ע"ל. וכן אפר הש"ך בסי' ק"י, אם שכחו מי שוד סניף להתיר בבבדת הנ"ל דהרבה נקבה ומחוה לה, דבוודאי מלחה מפני שרגילה בזה תמיד למלות הבשר ומכ"ם בי"ד, ועיין לקמן בכלל י"ח אות ס"ל מה שהתרבתי בזה בשהתקיק בה הש"ך וחכ"ז בדין זה, וכן בתב הש"ך בסי' ק"י סי"ק ס"ג בדין כ' דלאו דוקא נבי מומלח שם לא עיקר בדהויהת אמריני הבי, אלא אפי' בישור דרבנן שהיו שוין בהורה נמי אמריני הבי, בשיטי אתיביי דר' יוסי דקיי"ל בותרי, ועוד דהבל הלא הספק הוא על התחיבה ונבע עוד עבי, ואם בתוב בבשר שנתה נ' יפים בלא מליחה ומלחה אח"כ בדאפי לף אמרינ אתחק תיסורא מעמא דלא הוי רק תומרת הגפוים ס"ב לפי זה הדרא קושיא לדוכתא עוד ביתר שאת ויתר עז ממה בתבת התחיבה אפורה, הלא הוי לו לתרוי פקיקא לקולא, ל', שמא הדם שבתיבה בתחיבה בשהלה ע"י הבישול כל הדם לפרושי ממ"ע ויצא ונתערב בכל הרוטב מפורש היעב ואתבטל בם' ולא מצי אף בשהוי אפשר לאחת בתחיבה במקום אחד מיוחד שלא נתערב ברוטב התבשיל, ואף אם נאמר שאפשר לחוש שיש בתחיבה נתערב ברוטב התבשיל להתבטל בם', הלא אפשר לחוש שיש בתחיבה נתערב ברוטב, וגם אין זה ספק חברון יוהיא, שהרי הוא ספק לכל, וגם הוא ספק דרבנן, כמו שכתב הע"ו בספק אם מלחה, ואלו אחת אין מכרע לומר אבל דם שבתיבה לא נתערב ברוטב התבשיל ולא נשאר בו אלא רק מאחר כולא בחוך התיבה, ות"ב אין בתיבה ס' נגד כל הדם שבה, בעודש, ואפשר הלא הוא מבואר אחת, ועוד שהרי אם לא נימא הבבישול לו מהני כלל לחוש עיפה אחת דם שבשר שהבה, ס"ב ממלי אמור לבטל הבשר הזאת, הלא אם מלחה בתוך מדיחה דנמלח מותר לבבלה בלא מליחה, אלא משום דאין אנו בקיאין בתלושה משום בה אחרינו, וכבדא כמו שבתב שהתיר הע"ו בלשונו ח"ו, קלת קבה הוא דם שבישלו דרבנן הוא, וכאן כיון שנמלח ויצא דמו רק דמיושיון שמא מה שנתעיבם בתוך הבשר יוצא ע"י הבישול, משמע שלאחו דף המליחה עושה פעולתה בבשר שבתה להוציא הדם, אלא שהדיחון שמא מעט דם יש שנתעיבם בתוכו שלא יוצא המליחה ויוצא אח"כ בבישול, ס"ב אף אם ניתה שגם בבישול לא יוצא להפליט לגמרי ויבשר ויבשר אחת מעט דם בתיבה פיה מיוחד שלא יתערב בהרוטב, הלא זה הדם מעט מן המעט הוא, וקרוב לוודאי שיש בהתיבה ס' נגד פיפת הדם הנשאר, ואמה יאסר התיבה, ואף נם לאחו מיוחד, בתבת הא דם שבישלו דרבנן ומבין שנמלח ויצא דמו רק דמיושיון שמא שנתעיבם יוצא אח"כ בבישול, משמע דבשר שבתה אינו מתיבם כל בשר שבתה נ' יפים בלא מליחה, רק מעט דם נתיבם, ולא מצינו יוצא מלוי קיבל מן הלהשומים שכל בשר שבתה נ' יפים מעל"ע ולא נמלח.

## חקריב מלח

שבוב לינו פולע דמו , שמחייבים למיסור מלב והם שבתוכו , ומשמע שכל דם החתיכה מחייבם . לך נוכל לתרץ את המחבר הנ"ל דכוותהו היה לספרש המרדכי בפרק כ"ש בדין הנ"ל נבי כשר שהתבשל בלא מליחה עם החתיכה תחרות עלותה והתבשל החתיכה בהרותב כמ' , והרא רשב"ם החתיכה עלמה מותרה , ומפרש הם מעטו ע"ם , ורלב"ן ממו הטיב לו החתיכה תסורה , ויייק לה מדברי שמואל דלמר אין הבשר יולא מידי דמו הנ"ב מולחו ס"מ הלם ביטלו בלא מליחה לך דאיכא ס' בהותב נגד החתיכה , החתיכה עלמה תסורה , דלמא עם יולחת הדם מן החתיכה בביטול הבשר שבתו לא נק פליג לו דיקוקא דמיה , וחזר ונבלע בהחתיכה עלמה מה שיולא ממנה , ואפשר שרי' שם מעט הם שלא יפא עוד ומלח מין את מעט ויעיר , דכל ליה בהו הם דהם נמלח וזכה הדם הזולא מין שיעור לאסור , עכ"ל הרמב"ן. ומכ"ם בפ"ר בבשר שנשה דהתם ההקנה בהחתיכה בודאי שוכל לומר שבעת כלאת לאסור החתיכה , והשבר שהמחבר הנ"ל קולר למעשן . מאוד לא לעניבו , והנה בפ"ד לה פייך תירוץ זה , שהרי לא הניחם מעולם, לך פרכת הגמ' שהכל לחות הלא הוי לבשר שנשה , דשלה הלם מדם הסימנות היה כתב הגהמרם"ל בס"ג שלו שלנה ק"ב ופסק בן להלכה דבר דבר היה לחוריימא ואח"כ נתבלבל דהוי הדבקן הין לומניים בזה שפק הדבקן לקולא , ושי לקמן בכלל י"ג לאה ע"ב מה שהתרבו בזה , ודם הסימנות לחוריימא הוא רק ע"י הבישול ואמנה דבקן לא לסניין בזה שפיקא דבקן לקולא , אבל בלא שום ס"ם יש בכל הבשר ס' נגד דם הסימנות ואפילו דבל הקדרה מעורף לזה נגד מעט הדם של הסימנות שבשר לאחר הגעילה , וכמו שמלקת המרדכי"ל מדברי מהר"ם מרוטענבורג בדין הבשר שנשה נ' יומים , דלוקא לאחר שליחה לאסור לבשל , אבל לאחר שלי מוהר בבישול משום דאין שפק שפלט כל דמי ע"י הגלי וחפי' שם הטלת עומר שהשבר שלה יפא בל דמו ע"י הגלי פ"מ כיון שעשלה בל בלרבו לה שאר הבר מועט וה"ל שלה יהי' ס' בהחתיכה עלמה נגד מעט הדם ומותר לבהחילה לבשלו, אבל לבשל בל בשר לאיך אין שם שאר בשר בלא מליחה בלל , שלה דם הסימנות הוא לחוריימא לאסור ועוד בבהמ , ונגד בל הדם של הסימנות מי יודע שם יש ס' בקדרה והו לי' שפק בחיסור לחוריימא דהחזרה אח"כ ע"י הבישול לאיסור דהבן ולא לתניבן בזה שפיקא דהבן לקולא , ואם נאמר דבשל הלינעית זה בוודאי הוא שי נאי בחוף זה דוקא בשהיו שיש ס' בקדרה נגד דם הסימנות שנו שאר בשר מותר לבשלו , הלא הוי לי לבשל הלינעית זה לפרש דבריו דהלינעית שלו הוא רק בשאין שיש ס' בקדרה נגד הסימנות והדם שבהם , כדעת הרמב"ן והטור דבשיש ס' נגד שיהם , אף דהר"ן כתב דלין לריך לס' דבשיש ס' נגד בל הדם שבחוף , הלא כבר כתב הר"ן דנם דעת הר"ן דבשיש ס' נגד בל החוף מיילינו ודם החוף בהר"ן נאי דוקא הוא , אלא משעה שיולא דעקר האיסור משום הדם הוא , ודי לו לבשל הלינעית לפרש בל זאת , ושוב שיית לין שאר לבשל הבשר בקדרה עם שאר בשר , הרי בשיהי לבקדרה לבשל ע"י שאר שר הבשר ל"י עי' הסימנות והדם שבהם שהוא לאסור דוקא ויהי' לריך לטיוק בקדרה ס' נגד בל הבשר , ושי בש"ך בסי' ס"ם אות מ' , ושוב מלא לין לריך כלום לס' נגד הדם שנולא בהסימנות בשר נגד בש , בשי נבי בשל שהתבשל עם שאר בשר בלא קלישה אפי שארב ושוכח בבותל המבושלין שהו בש , ובשם שם הש"ך בסי' ל' אות ד' ו"ל שם , ואחיה בש"ם ושוכחה מלל שהפקרים דשיעו בל נגד בל הבשר שבקדרה אפי' אם הבשר יולא מידי דמו ע"י הגלי פ"מ כיון שעשלה בל ס"ם עם הבשר שבקדרה ס' יפא בשר שהתבשל בלא מליחה בלריכי ס' נגד בל החתיכה , ולא שבי בש' נגד הדם שבחתיכה עני מהאי טעמא דלא ידעינן כמה דמו נפיק מינה , וכן בכמה ובכתי וכתו שהקשה בעל בדק הבית על הרמב"ן שכתב הטעם על מה שכתבתי מן המעיין לבעל החלב בש' מטה דהוא עלמו בשר ומלטרף עם הבשר לבעל החלב שבו , והקשה על זה בעל בדק הבית הרי בשהל עשה בלוה , אף כי הרמב"ן יולץ שם בשמעתא דבית בשהל זה לא עשיית עבירה ולא עשיית חתיכת לאיסורא לעולם כתוך הקדרה שהרי התבטל החלב בש' , עדיין בהשבר לפחתו מעתה בקדירה שהי בשהל עלמו , ומתחילה בעת שנעל לקדירה הי' עדיין בהשבר לפחתו בשהי בשהל וחוזה

## ברית מלח

בוודאי דאינו אסור אלא מה"ת: מדרבנן

### תקריב מלח

עומר סברת מ"ב בס"ק ל"ב לסיעתו ר"ת וסיעתו, דבעל כרחיעבין לה לעיל הוא הדין כו, אבל לסיעת רוב הפוסקים דדם הכבד דרבנן הוא, וכן נתן קו"ל להלכה:

כח) **מדרבנן**. דדכר פשוט הוא דדם הכבד נופל נמי תחת שם מלח לחסור מדרבנן לפי דעת רוב הפוסקים, וכן קו"ל להלכה, ומכ"ש כשנכבש דהוי ממ"ש דרבנן, לו כבוש הוי כמבושל ממש הרי הוא לו! מרי דרבנן, ואפ"ו לו כבוש לא הוי כמבושל ממש נמי דרבנן הוא, דהלח דם הכבד דרבנן הוא ומי' לקמן כלל כ"ד אות נ"ג, ועי' בש"ת דברי חיים להנתן מצלמא בחלק אבי העזוב מ"ש שמקו"ל לעמרי בכבד שנכבש מעצמו ע"ש, וכשוחר יבחר:

---

## ברית כלל ד מלח

מבאר דין אכילת בשר חי בלא מליחה, ובו ז' סעיפים.

שער הציון שו"ע יו"ד סכו' ס"ז כעיף ב'.

ס"ו אות ל'; כסף סכ"ו, ועיין תקריב מלח:

ל) בהדחה. היינו לחדיח כדם בעלמא

**מותר** לאכול בשר חי ל) **בהדחה בלא מליחה**, **ובלבד שלא יהא בו מהחוטין שרם בהם, שהדם שבחוטין הוא ככנגם ועומד בכלי** (וט"ז סי' ע"ו):

השובר

## ברית מלח

[א] **הרוצה** לאכול בשר כמו שהוא חי מותר לאכלו אף בלא ל) מליחה רק שצריך להדיח הבשר תחילה קודם ג) האכילה ולנקר

### תקריב מלח

ל) **מליחה**. כן מבואר בס"ם בכמה מקומות דהאיסר לאכול בשר חי בלא מליחה הוא משום דם, והטעם הוא כיון שהדם הזה עדיין מובלע ומקרום הבשר, ואינו יכול לצאת משם אלא ע"י מליחה, ולפ"ז אם נתן מלח על הבשר בתחלת הצלייה ונצלה הבשר כל זמן שלא נתעורר ללאת, דכל זמן שלא פירש הדם מקרום למקום הזה לא נקרא הבשר שלא פירש ומותר, וכן נראה לדינא לחלק בין מליחה, שהמישול יפריש לח הדם מהחתיכה ויוצא להתבשל ולהבדל התבשיל, והדם הזה יבלענו בחזרה לתוך החתיכה ונמצא החתיכה ויכי הכל לחלר החתיכה עם התבשיל, ולפיכך לה מצינוהו דנמרא דהוצין מהא דקתמר שם דף י"ד ע"א, דהסותם בשבת מיחיב ויוה"כ אסור בחליבה ליומא, ומקשה שם הסוס' ר"ת ופסכין חבריי, דלמאי ג"מ קתמר הש"ם דאסור לחלוב היום, הא בלאו הכי לא יוכל לחלוב הבהר היום משום דח"ל לחלוב בשבת, דהמילה בשבת מיחיב משום מעבד כדאמרינן בפרק כלל גדול, ותע"ש בתוספי הגמרא שם בחולה יבשי לחוחתא, מ"מ מליחה בחציחי נמי מיחיא לאסור דהיכן דיכול לבוא בחולה סוגלת לחמיהן בפרק שואב שרלים בחולה לה מליחה וטיבולי מטבילין, שבח דף ק"ח ע"ב, הלא וודאי דבשר חי מותר לחלוב בלא מליחה, והכי ילשות יעקב הקטן, מלי מקשה הסוס' לחלוב ג"כ קתמרה הגמרא דאסורה לחלוב היום, הא בלאו הכי אסורה היום משום שלא מלחה, הא בחלבו בחומץ נמי מותר לט"ע כמבואר בהדיא בס"ם, וה"ב יש ר"מ היכא בחלבו בחומץ, ושפיר שם דגם מליחה בחומץ אסור בשבת, כיון דמקודם החליחם ט' בשבר אסור בחליבה ל"ב החליחה מחבר בשבת ואסור, ממ"ב בעל הה"ד דאסור לבשל אסור לדבק בשבת משום דמקנח, דומיא דשבילה בלים, ועוד ר"ל לה הוי, מדקאמרה הגמרא היכא דשלחו בחומץ קודם מליחה דמותר לה שבישה לח"ב משום שכבר נפלמה הדם, וקשה הלא מה בכי דנפלמה הא ע"ם הוא לחוכ בשר עם דמו, אלא ודאי דמותר לאכול בשר חי, דכל זמן שהדם מחוך החתיכה לית לחשר, רק כשיולא ט"י ביבול או ע"י לגי לא בכל חוקן שבעולם, כתבר ביתרנו לעיל בכלל כ' אות ל"ב, אבל בשר חי מותר, כן דעת הסוס' בחולין דף י"ד ע"ח ד"ה ומכאן חבריי, ועי' בשבר המלך על סרמ"ם בפרק ו' מהלכ' מ"ב שכתב בזה הלשון הנה מלחתי למותר ל"ע בסיעה מקובלת למי' ביה פרק ג' דף ס"ם מהמיתין דהנן התם ר' עקיבא לומר לחי' היא הי מביא עובחתה כתב ז"ל סם, מכלן שמעינן דבשר בחוחמה לה בעי מליחה, דחי לה הרי כתבו הבחוחים דשיעור מליחה הוא כשיעור לגי, ומחי מיכא דקחני דמ"ק לכשיעורא דר"ע, דהא ר"ע מיקל הוא יותר מה"ק מדקחמר חפי' כו' ע"ש. ולכאורה היה רש' כנוכח עד שים לנמנם על דברי התוס' ז"ל בפרק קמח דחולין דף י"ד ד"ה ומכאן חבריי שהולרכו לכחיל עלמה מרחוק להוכיח דבשר חי אין טעון מליחה, וחממי לה הוכיחו ממחיתין דיהן דמוכח בהדיא דבשר חי אין טעון מליחה, ובוודאי קשה לדעת הרמב"ם ז"ל דבשר חי טעון מליחה ע"ש. אך לנכחוף נמסיק דהם דחחר הרבותא דלא מלחה לחון רש' ממחיתין דיהן, ס"ם מה שהחלה לדחות שם בפלוחתו הרב. וכן דעת הלחם"ד דבשר חי אין לריך מליחה, דהם מחכיבים שלא פירש מוחר, וכן דעת הרמב"ן והרשב"ח, וכן דעת הרמ"ם והר"ן בפרק קמח דחולין, וכן דעת הרב הנעזר. ועיין בסו"ת חייט שחל בשוודי בירבר שלו בסי' ס"ו הוצה בדבריו לעיל בכלל ב' אות ל"ח ע"ש. ועיין הוס' יו"ט מחחות פרק י"ח מסנה ד' ד"ה שוליין שחוא חוכיח מי, ע"ש. וכן קו"ל להלכה דמוחר לחלוב בשר חי בלא מליחה לם אך אין בהוחה החיכה מהחלב וחחוחין שהדם כשם בהם:

ג) **האבילה**. דחם לה ידיח, חיסור נמוד הוא לחלוב הבשר חי, דהכח ס"ע מוכיח שם דם בעין על גב הבשר, דלח לחיוך פוסקים דלא ס"ל הטעם דדם אע"ג, דיש ר"ל, לח דלא ס"ל שים דם בעין על הבשר, הלא אין שום חיי יכול להכחיש חת הסוס, והבר הגחלם לעיל הוא שבל בשר יש דם על גבה, אלא דהבך פוסקים ס"ל דלא חיישיק לזה זה שמא יבלוע המלח חת הדם בעין הוא לחוך הבשר ולא יפלוט עוד, וגם לא חיישינן לשמא לא יפוג המלח מחמת שלגלל הדם הזה שעל גב הבשר, וה"ב לפשוטה מי' דיי בחמת שלחחר המליחה ידיח היטב חת הבשר ויעביר כל שלגלל שעל הבשר עם המלח ביחר, אבל אין לריך להחה משום דדם אע"ג דבשר לשפיחה אין מלוכ בין דם הבשר נופל לדם שעל גב הבשר, והמלח מפליט שניהם בבוח נם יחד, ולפ"ז הכהרתי שבחה לחלוב בשר חי אינו לריך להחה כלל רק להפוסקים אלו דס"ל דשהדחה קמייחת הוא בכדי להעביר הדם שעל גבה של החתיכה, אבל לפ"ד דס"ל שהשהדחה היא לך לרכך הבשר אין לריך להחה כלל אם לך היחה לחלוב בשר חי, דאה עשוח הוא בידו. וכן כחב השיעות יעקב בשו' ס"ו דבשר חי לריך להדחה, ובחב שפוחם שהכהרתי עשה בזה. ועוד דדם הבשר נופל שוחק ע"י הוחקת הסכינא בשעה שהוא מוקך את זוחן המלוחה לחחיכות ויוצא ע"י החיכוך הדם על החתיכה ולריך להדחה לאחרו הדם, דקי"ל בנמנית לחבב הוחקת הסכינא מבלוע בלע, וכי היכא דחבלוע אין יכול לחלוב הבשר, וחה כחב מיקרי דם בעין לענין כמה דבריה הגמדכי בפרק כ"ה, וחה כחב מיקרי דם בעין לענין כמה דבריה כלקמן

שו"ע יו"ד סי' ס"ו סעיף ג'. שער הציון

**השובר** מפרקתה של ג) **בהמה אסור לאכול מבשרה** ג) חי, אא"כ מולחו יפה, וע"י ג) בהמה. ויינו קודם שמפלת נפפה דווקא, ש"ך שם **מליחה** ד) **מותר אפי' לקדרה, ולצלי מותר אפי' בלא ה) מליחה.** [הגה] ומכמו ו) שנתייר לחתכו ומלחו לאף נגלי, וה"ה אם מותר כיון בשר ז) מבית השחיטה קודם שנתלש נפפה (ר"ן). ו"ל שם ניחר לבתחלה אות ג': ג) חי. שמדם ממטולב לפי שמבשר מבהמה לו לחתוך סכין נלבה כדי לקרב ח) מיתתה, משום שמטלש בה בתרים (צמיון ואת וב"י בשם שבולי לקט): ממפקרת

## נצרר

פירש יכולה לנקר ומותר ונכלש בתרים, שם בש"ך אות נ' בשם העור, והש"ך שם באות ח', ובית כתבות הני"ף והרא"ש, עי' בכיאור הגר"א, ומי' מקריב מנחה: ד) **מותר**, עי' ש"ך אות ד', דש"י מליחה יפלת, ולפ"ז אפי' מי שאין מעיקר הלת מהני לו מליחה ע"ש: ה) **מליחה**. היינו אם הלכה כן לחתו מהל אם לא נלכה כל נכיכי הני לו כשבר מי, ש"ך אות ס' בשם הר"ן: ו) **להחמיר**, עי' ש"ך אות ו' שם שהאחרון כתב דבשר דנפשה בתרים ומליחה מהני מיושת לפו"ע אפי' לקדרה, הלת נרש מהלכר כתם. ומי' מ"א: ז) **מבית השחיטה**, עי' ש"ך אות ז' מה שתמה שם על העמ"י, ובחכר שם דמשמע כיש כשר מבית השחיטה קודם שנתלש נפפה לגיל מחיטה ומליחה לף נלגי, וכן כתב שם בשות מ', ובחכר שם בשות מ' דלף שנתלש קודם לפו לא מלחי, מה שלקו כן כשבר מבית השחיטה של בהמה הלת מכר מליחה בש"ך, והדברים הוב פשוטים לה מלכרי מליחה לגלי ש"ך. ומי' מקריב מלח מה שבירכתי שם דין זה בתליטת: ח) **מיתתה**. עי' ש"ך אות מ' מה שממכן שם שמיטת דבכי הכא מכו', כ"ג ש"ך ס' ו. ומי' סי' זה ס"ק ד' בתרישם. ומי' ש"ך אות ג' מה שתלין פלפול

## ברית מלח

ולנקר ממנו חוטי הדם והחלב ג) שבתוכו, ואז אין צריך למלוח אף מעט את הבשר קודם ד) האכילה מ"מ שומר נפשו ירחוק עצמו מלאכול כלל בשר חי בלא מליחה

ראויה

## תקריב מלח

כדלקמן, לך לעניו הלילה אין שום שפקפוא בזה, דכל דם שאחיה כהוגה, והו דם שפיכת ואסור דאוריית, נכן צריך להדיח המליה כראוי, וכן העת הר"ן, ולריך לדחה יפה מדינא, כן דעה כל המפקפים, וכן הוא בהלכה, ודלא כהרמב"ם, ומותר להדיח הבשר כתי אחי לפני בשבת אם רוצה לאכול מי, כמו שכתב הטו"ת סעיף ב' בשעה שהוא מגולח ש"ך סי' שכ"ח אות ז', ע"ש. ולפלה בעיני על הגיון בעל יפותות יעקב הנ"ל שכתב בלשון עיון בטו"ת, שמפלפל עלמו בזה לי מותר להדיח הבשר בשבת היינו קודם המליחה, ומ"ל רלי' מהשום דחוץ דף י"ד דאותר להדיח הבשר קודם המליחה בשבת, ומפלפל עלמו שם בפלפול חריף, ע"ש, אבר אם ש"ך בעלמו הביא זאת בקיצור, וכתב שם בפי' הנ"ל אות ה' בה"ל בזה הלשון, ומבואר מדבריהם (היינו ר"ן התוס' והרא"ש שהביא שם לעיל) שמותר להדיח הבשר כדי לאכלו ע"ש. ועיין בחמלות השקל שם על זה בהאמר ד"ה ומדבריהם נלקח. ועיין בספר לב לחי על חוץ דף י"ד על התוס' ד"ה ובסכין חבריו, ע"ש:

ג) **שבתוכו**. המלב דבר פשוט ויחוש לכל דחסור, ונם הדם שבחוטין הוי ככשם ושומד בכלי ואסור מה"ט, תוס' והרא"ש והר"ן בפרק קמא דחולין, וכן דעת כל הפוסקים:

ד) **האכילה**. כן הוא דעת כל הפוסקים הלחלוטים והלחרונים דבשר מי מין לריך מליחה כלל שם רוצה לאכלו כך כמו שהוא מי, דלא כהרמב"ם שכתב בפרק ו' מהלכות מ"א הלכה י"ב, הרוצה לאכול בשר מי מולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה ואח"כ יאכל, ע"ל. והוא הדב מהר"י בן חביב הקשה דברי הרמב"ם שהבדי, דלכה ואם אלנו בחוטין מותר לאכלו כשהוא מי, דמשמע דעשוח הוא משום דשבר דם שלברים שלא פירש מותר, וזה סיפך ממש שכתב הלילה, הרוצה לאכול בשר מי מולחו יפה יפה, כרי ס"ל דדם שלא פירש אסור, והעלה שם דבאמת ס"ל להרמב"ם דם שלא פירש מותר בהמות הויא האליהה, ואפי' הכי צריך בשבר מי מליחה, משום דבבל בשר שיהוור ים לאש שמא התהיל להתפרד קלת דם מהשברים ולכך לריך מליחה, ומיהו לין לריך לשהות במלחו כמו לקדרה שלא מליחה דרך עולאי כמו שלגי, שלא שבשבר הוי שבר לריך הדחה יפה ואח"כ מותר לבשל, ומשום הכי לריך מליחה יפה ומדיחו יפה ואחר כך יאכל, ואי"כ מה קושלא מי שהוא מגולח יכולים במליחה זו שלא היה אוכל מעולה ואוכל מוריד, בשלמא נבי לי מלכינן מליחה קלת קודם הלילי ומבלי להשהות במלחו כלל, אפשר לומר דהמליחה יועיל קלת לסיוע שלא תהא הדם מהחתיכה, והשתא שהם שניהם יחד יפלטו חיצה כל הדם מהחתיכה, דחיתת המליחה ודחיתה הלילי, כמו שכתב הלו"ש מפורש בכללי מ' דין ז' שכלי לריך מליחה קלת קודם ותפש"י שלא יפשה במליחה כלל, מ"מ מועיל המליחה לגלי להעיל הדם, ע"ל הוא לקמן בכלל כ"ט, אבל בע"ד מפי הועלת ים במליחה בלא שהי כלל, ובפשוט היא זמן הלא נרע עוד יותר בפשר בחצו. ולפי ע"ד הייתי אומר בפשיעות שדעת מהר"י בן חביב בדעת הרמב"ם שוא בחמת הש"ע להרמב"ם דבחמת לריך למלוח מליחה יפה יפה, רק מין לריך להשהות במלחו כדי שהוא כדאתב מולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה ומח"כ יאכל משמע בלא שפיר מלי, וכל עיקר להרמב"ם הוא בבשר חי רק בכדי שלא יהיו כחוטין מפני שהחומן מלמיח חת הדם שלא יוצא, ומדחיק חת עלמו להקל חת הרמב"ם דש"ע שזה שהחיר חו"ע לאכול בשר בחומלח היינו דוקא כשהחומן חת הבשר בחומן ומלמיחו חותו, אבל בלא זה אסור, וכתב שעשמא רבה לריכה במילתא, ע"ש. אבל לפי מה שכתבנו לין שום מקום לקיומו כלל, דהרי היו קופות הבשר מעבה ואע"ג שלא חות בחוטין, וגם לין חת שלריכין לשיעור דווקא אבר לו, אבר בחמת לא משמע כן בכל הש"ם דהם דהיינו חז"ל לאכול בשר בחומלח היינו דוקא על ידי למיחה בחומן, ועשה ממנו לפי שעה דברי הב"י והבשר משבה שבחתי, שחילו היינו משפיק בבכל היבר. ואפי בחמת בשר ולא מלבו, ודעיוחיהו קלנו מהבין לירות המחבר"י בן חביב משעם וקשו' לחתק, מה שכתב דהרמב"ם פ"ש דדם שלא פירש מותר ומשום הכי מהני מליחה, ומ"מ בלא מליחה בשי מליחה לאכול בשר מי אפי' דש בחום שמא התהיל להתפרד קלת דם מהשברים ומיהו אין לריך לשהות במלחו כדי לקדרה שלא מליחה דרך עולאי כמו שלגי, ע"ל. ודבריו תמוהים המה דמשמע מדבריו דהמליחה לריך לשהות שלא מליחה יפה יפה ומדיחו יפה יפה, והלא לפי דעתי מליחה זו לא די שלא תועיל כלום שלא תפפיד הרבה, דמחמר דשפה במלחו אינה אמן אפי' שם לא שפה שמן שיעור מליחה כמו לקדרה, הלא הטלת יהחיל להפרים הדם בחתיכה ממ"מ ולא תגמור להפליט הדם מלחר שלא שפה שמן מליחה היינו שיעור מליחת קדירה ומרי יאכל דם שפיכת, ואם נאמר דכוונתו דרך שרלי כמו שלגי, היינו ר"ל מליחה מועטת ונם לא שפה, דלפיש דבר אינ יפרש דברי הרמב"ם שכתב שלא מולחו יפה יפה ממעט המליחה יפה ובאו' כמו שלקדרה בעי הרמב"ם כמו שהשקה הב"י והכשף משפה, ושוב שים הלא מליחה מועטת גם היא מהחיל להפרים הדם בחתיכה ממ"מ, ובעבא הב"י דלף מליחת לגי משליט מעט, המליחה מועטת אין בכחה להפרים כל הדם ולהפליט, אבל בחתיכה והוי דם שפיכת בחתיכה, ואם נאמר דכוונת הרמב"ם מולחו יפה יפה, היינו ר"ל בחמת מליחה לאו' דמה שאמר הרמב"ם מולחו יפה יפה, היינו מר"י בן חביב בדעת הרמב"ם הוא דמה שאמר הרמב"ם מולחו יפה יפה, היינו ר"ל בחמת מליחה לאו' ואוכלו כדמשמע לישנא דהרמב"ם מולחו יפה יפה ומדיחו רק מולחו ואוכלו כדמשמע לישנא דהרמב"ם מולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה ואחר כך יאכל, ת"ל מה תועלת יש במליחה זו שלא היה אוכל מעלה ואוכל מוריד, בשלמא נבי לי מלכינן מליחה קלת קודם הלילי ומבלי להשהות במלחו כלל, אפשר לומר דהמליחה יועיל קלת לסיוע שלא תהא הדם מהחתיכה, והשתא שהם שניהם יחד יפלטו חיצה כל הדם מהחתיכה, דחיתת המליחה ודחיתה הלילי, כמו שכתב הלו"ש מפורש בכללי מ' דין ז' שכלי לריך מליחה קלת קודם ותפש"י שלא יפשה במליחה כלל, מ"מ מועיל המליחה לגלי להעיל הדם, ע"ל הוא לקמן בכלל כ"ט, אבל בע"ד מפי הועלת ים במליחה בלא שהי כלל, ובפשוט היא זמן הלא נרע עוד יותר בפשר בחצו. ולפי ע"ד הייתי אומר בפשיעות שדעת מהר"י בן חביב בדעת הרמב"ם שוא בחמת הש"ע להרמב"ם דבחמת לריך למלוח מליחה יפה יפה, רק מין לריך להשהות במלחו כדי שהוא כדאתב מולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה ומח"כ יאכל משמע בלא שפיר מלי, וכל עיקר להרמב"ם הוא בבשר חי רק בכדי שלא יהיו כחוטין מפני שהחומן מלמיח חת הדם שלא יוצא, ומדחיק חת עלמו

שו"ע יו"ד סי' ס"ו סעיף ד'.

**שער הציון** פלפול גדול בקמיצה דבכי הכא ובשור ס"ב ס"ק ו' ומליחה. מי' ס"ק ו' מוכח דאמקמיץ לבישמו לחוש דם ל' כל ג' ימים ואפי' בלא מליחה.

**נצרך** הדם מחמת מכה אסור לבשלו עד שיחתוך המקום וימלחנו יפה אבל מותר לצלותו בין בישפוד בין על גבי גחלים אפי' בלא היחוך ט) ומליחה. (הגי"ה) וי"מ דמקום זה יש להמתיר (תרוה כלב ג' וכל ט) : צריך

נקוף בית המטבחים לו להתוך בע"ח בשר קודם מליחה הוחיל ונמצא שם הדם בשעת י) השחיטה (תרוה כלב ג' וכל ט) : צריך

לתן לציר מליחה קלת פשיעה דהכא לא פדוף מקמר בשר, ועי' תקציב מלח : ו) שחיטה. עי' ש"ך חות י"ח בכתב דזה קלי מלנקלו, אבל לקלי דיעו בשאר בשר, דהת בשלבל הדם נופל דיעו בשאר בשר, ועי' תקציב מלח :

להדיח

## ברית מלח

ה) ראויה : [ב] אבל הרוצה להתוך התיכת בשר בבית ו) השחיטה קודם שתצא נפשה ולהתחזק עד שתצא נפשה ולאבול, או אומצא ז) דאסמיק, אסור לאבול אותו הבשר חי בלא ח) מליחה, ע"י הדחה וניקור לחוד, רק צריך לתתוך הבשר ולמלוח מליחה ראוי' בדין מליחת בשר ט) לקדרה, ואפי' לצלי צריך בשר זה מליחה מרינא י) לבתחילה: [ג] אבל התוחך בשר מבהמה שנשברה ספרקתה קודם שיצאה נפשה, התיכת בשר זו אסור לאבול חי אא"כ הותבו ומולחו יפ) יפה, ואף לצלי אסור בשר זה לבתחילה בלא מליחה, רק צריך מליחה לא מצד הדין, רק מצד הזמרא

## תקריב מלח

הדם עם עלמו לאכול בשר בלא מליחה שמא מתוך הרגל לאכול בשר חי בלא מליחה, בשר שנמלח בחוך ג' ימים ובבל בשר ג"כ בלא מליחה, לף יש לחוש בחוחו בשר גופא שמא ימלך עלמו מבלי לאכול בשר זו מי רק מבושל ושכח ובבל בלא מליחה, לף כי תבשל הקוקס,היל זו: ראויה. דבעל כפף יש לו לחוש לדעת הרמב"ם דפסק בהלכות מ"מ פ"ל הלכה י"ב בפרק י' דלף בשר חי בעי מליחה, מעטם דס"ל דם החברים לף בלא פירם לאכור מלחר דרלוי הוא ליפרש וגם צריך להכהות במלחו כשיעור בשברת הצ"י, ואכלף מפנה דלא כתב"י בן הבוב, וכבל לעיל בשת הקוקס, ולף לדעת הרמב"ם בן תבוב יש לומר דהרמב"ם בעיהו חיל דס"ל דם שבישלו דמורייתא הוא ולכן תיישען שמא יבא לבשלו ג"כ בלא מליחה כשהר בחתי בחות הקוקס והרי יבא לידי איסור אכילה, לף לפען לא קי"ל כוותי בפרהי, רק לפן קיי"ל דם החברים בל זמן בלא פירם מותר, וקיי"ל דם שבישלו חיט עובר עליו והוא רק מדרבנן אסור, לכן ליזהר מותר לאכול בשר חי, דלא חיישינן שמא יבא לבשלו בלא מליחה דלף יבא לבשל בלא מליחה לא יהי' אלא איסור דרבנן ולא נזהיר משום זה. וע"ל בעיל בכלל נ' חות י"ו מה שהארכתי עם בזה, ולפ"ז דבסי' ס"ט סי"ק י"ב בתב הרב בשר"ה דחיישינן לתקלה שמא יבא לבשלו, בלא מליחה על ענת בלעהו לח"כ דחיישינן לתקלה שמא יבא לבשלו, ותתם נמי הכי דם שבישלו דרבנן הוא ומ"מ חיישינן לתקלה, יש לחלוק דהתם התם דלי מהיר לו להשהות הבשר והבשר הרי הוא בשר בשר שעומד לו לצלותו ולוהו לפרש ואהר ממעט בלל, לכן תשם קרוב הוא זה שמא ישכח ויבשלנו כמו שתם בשר בי בעני לילי לחבל לי בעני מבושל לחבל על ידי מליחה, לבל הכא בבהוקה לתכול בשר חי בלא מליחה בלל, ובשתם בל אחד מישראל מוהבל הוא לאכול בשר לבישול, והוא דבר רחוק שיבא לידי איסור. ועי' בשו"ת שו"ת לף אליהו סי' ל"ו דף י"ו ע"ב שהביא שבהות בשין לוט. ועי' לקמן בכלל כ' חות ל"ו מה שהבאתי בזה, ולף עוד סיפ נשפ לזה דלף שם בן ואולי יאכל ויבשל הלא לא יבא רק לאיסור דרבנן ובצולתא דלא שביחא לון לחוש. ועי' בשו"ת בתב סופר חלק ראשון הטוהב כ"ח מה שבתב שם, לף כי מלשון הגמרא לא משמע כן, דלחיבת בחולין דף ל"ג ע"ב, הבולה לאכול בשר מבהמה קודם שהלא נפשה, מוהר בזה בשר מבית השחיטה ומולחו יפה יפה, והבי בלבף בולה שאעפ"ב שהבולה שבישל בי לריך מליחה, וכן בביא לחלפם ל"ל בלבותיו, לבל הרמב"ד וכל השומדים בשיטתו דלקרעו לומר ובשבו חדווקא, בשותר מבית השחיטה לריך למלחו מבוה דבלא הפי, הו בחולין דף לחמשים בשורים בפרק בלל בולין דף ע"ד ע"ב, ובחולין דף ל"ג ע"ב, לבל בשבת לחריפא לן פ"ע עוד ובכן לחוש לדעת הרמב"ם ולהחמיר מלחר לישנא דגמרא בפשטות משמע בותי', וכן בתב בשל מגדל עוז, וכן משמע בחוב בחומ' דה' לנוטפה ממין. ועיין בספר מוסף יהושע סי' ס"ו חות ל' שהשיב בה על מה שלא רלה שום מחר משום בלי הרמב"ם שיפרש לדעת הרמב"ם בחומן שלא יהי' קשה עליו משנינו דהס"ם דחולין דף ל"ד ע"ב, וע"ם מה שהיל לפרש הרמב"ם בשני חופנים בדרך פלפול, דהרמב"ם חזל נשיטתו. ועיין לעיל בלל זה חות נ' :

ו) **השחיטה**. ל"ע שהבך חתיכת בשר מבית השחיטה קודם שהלא נפשה, ונולה להמתין עד שהלא נפשה ולאבול, ויהיו

נמרא משמעת בחולין דף ל"ג ע"ל, דהולה לאכול מבהמה קודם שהלא נפשה חופך כיון בשר מבית השחיטה חמולחו יפה יפה בשר חי בלא מליחה, לפעמים יפה ויבבל בשר ג"כ בלא מליחה, לף יש לחוש בחוחו בשר גופא שמא ימלך עלמו מבלי לאכול בשר זו מי רק מבושל ושכח ובבל בלא מליחה, לף כי תבשל הקוקס,היל זו: ראויה. דבעל כפף יש לו לחוש לדעת הרמב"ם דפסק בהלכות מ"מ פ"ל הלכה י"ב בפרק י' דלף בשר חי בעי מליחה, מעטם דס"ל דם החברים לף בלא פירם לאכור מלחר דרלוי הוא ליפרש וגם צריך להכהות במלחו כשיעור בשברת הצ"י, ואכלף מפנה דלא כתב"י בן הבוב, וכבל לעיל בשת הקוקס, ולף לדעת הרמב"ם בן תבוב יש לומר דהרמב"ם בעיהו חיל דס"ל דם שבישלו דמורייתא הוא ולכן תיישען שמא יבא לבשלו ג"כ בלא מליחה בחוך בחי בחות הקוקס והרי יבא לידי איסור אכילה, לף לפען לא קי"ל כוותי בפרהי, רק לפן קיי"ל דם החברים בל זמן בלא פירם מותר, וקיי"ל דם שבישלו חיט עובר עליו והוא רק מדרבנן אסור, לכן ליזהר מותר לאכול בשר חי, דלא חיישינן שמא יבא לבשלו בלא מליחה דלף יבא לבשל בלא מליחה לא יהי' אלא איסור דרבנן ולא נזהיר משום זה. וע"ל בעיל בכלל נ' חות י"ו מה שהארכתי עם בזה, ולפ"ז דבסי' ס"ט סי"ק י"ב בתב הרב בשר"ה דחיישינן לתקלה שמא יבא לבשלו, בלא מליחה על ענת בלעהו לח"כ דחיישינן לתקלה שמא יבא לבשלו, ותתם נמי הכי דם שבישלו דרבנן הוא ומ"מ חיישינן לתקלה, יש לחלוק דהתם התם דלי מהיר לו להשהות הבשר והבשר הרי הוא בשר בשר שעומד לו לצלותו ולוהו לפרש ואהר ממעט בלל, לכן תשם קרוב הוא זה שמא ישכח ויבשלנו כמו שתם בשר בי בעני לילי לחבל לי בעני מבושל לחבל על ידי מליחה, לבל הכא בבהוקה לתכול בשר חי בלא מליחה בלל, ובשתם בל אחד מישראל מוהבל הוא לאכול בשר לבישול, והוא דבר רחוק שיבא לידי איסור. ועי' בשו"ת שו"ת לף אליהו סי' ל"ו דף י"ו ע"ב שהביא שבהות בשין לוט. ועי' לקמן בכלל כ' חות ל"ו מה שהבאתי בזה, ולף עוד סיפ נשפ לזה דלף שם בן ואולי יאכל ויבשל הלא לא יבא רק לאיסור דרבנן ובצולתא דלא שביחא לון לחוש. ועי' בשו"ת בתב סופר חלק ראשון הטוהב כ"ח מה שבתב שם, לף כי מלשון הגמרא לא משמע כן, דלחיבת בחולין דף ל"ג ע"ב, הבולה לאכול בשר מבהמה קודם שהלא נפשה, מוהר בזה בשר מבית השחיטה ומולחו יפה יפה, והבי בלבף בולה שאעפ"ב שהבולה שבישל בי לריך מליחה, וכן בביא לחלפם ל"ל בלבותיו, לבל הרמב"ד וכל השומדים בשיטתו דלקרעו לומר ובשבו חדווקא, בשותר מבית השחיטה לריך למלחו מבוה דבלא הפי, הו בחולין דף לחמשים בשורים בפרק בלל בולין דף ע"ד ע"ב, ובחולין דף ל"ג ע"ב, לבל בשבת לחריפא לן פ"ע עוד ובכן לחוש לדעת הרמב"ם ולהחמיר מלחר לישנא דגמרא בפשטות משמע בותי', וכן כתב בשל מגדל עוז, וכן משמע בחוב בחומ' דה' לנוטפה ממין. ועיין בספר מוסף יהושע סי' ס"ו חות ל' שהשיב בה על מה שלא רלה שום מחר משום בלי הרמב"ם שיפרש לדעת הרמב"ם בחומן שלא יהי' קשה עליו משנינו דהס"ם דחולין דף ל"ד ע"ב, וע"ם מה שהיל לפרש הרמב"ם בשני חופנים בדרך פלפול, דהרמב"ם חזל נשיטתו. ועיין לעיל בלל זה חות נ' :

ז) **דאסמיק**. כמובהר בפרק כ"ל דף ע"ד ע"ב, ובחולין דף ל"ג ע"ב, ופירם לומלא דאסמיק היינו כ"ע שהבהמה המחים ומתקבץ שם הדם ומדמים הבשר. ועי' לקמן בכלל זה חות כ' מה שהלכתי שם בזה :

ח) **מליחה**. דיש לומר לדעת רש"י והטור, וכן כתב רב אחאי גאון דש"ל שהשיטה מבוארת הדם בלמה, ולף משמע דהדם עוד בלמה, ועי' התוספות בלבו הדם בהבשר, וכן כתב הב"ח בסי' ס"ג חות ז' בשם תי"ץ, וכתב הרי"ז שכתן להחמיר, וכן כתב הרמב"ם :

ט) **לקדרה**. עי' בתו"ם שכתב דמוהר לחתוך בשר מבית השחיטה בעודה מפרכסת, ומדיח יפה יפה ומולחה יפה יפה יותר מבשר אחר, משמע שלא מלאו דמליחה יותר מבשהר לף לבישול, בשרי בם לבישול כתב בן, והוא מרש"י חולין דף בל"ח ע"ב וי"ל דם יפה יפה, יותר מבשאר בשר מפני שלא הספיק דמו לצאת, ובשהיכהו בלבו הרי בח בחוזר, לפי שבשהכהו מלאם בשהרה היה מתלחלח ומליחה דמה יפה, ע"ל שם. ועי' רש"י חולין דף ל"ג ע"ב ד"ה ומיחו יפה יפה, לבל היי' בסי' ס"ו חות י"ח בהאחוך בשר שבבשר מבית השחיטה מן לריך מליחה לבישול יותר מבשאר בשר, והרמב"ם לא לטם דברי רש"י ול"ל בכוונה אחרת, וכתב שם שבהם בעזיקון הקבו"ם, לבל מליחה רלוי מיהא בעי לף לצלי, ועיקר הטעם הוא משום שאלר שם הרמב"ם דם בשעת שחיטה :

י) **לבתחילה**. הנה הב"ך בסי' ס"ז סי"ק נ' חות ח' בתב בשם סר"ן שבשהך אפי' בישבב אם נלנה בלא מליחה לאסור, וכתב שבן משמע מדברי התוס' בפרק השותט דיש דף ל"ג ע"ב ד"ה מולחו יפה יפה, דמשהך בזה בשר מבית השחיטה קודם שהלא נפשה לאסור מדיעה לגלי בלא מליחה לף בדיעבד. ועי' לקמן בכלל זה חות י"ז שבירהתי שם דלף בשהך בזה בשר מבית השחיטה רק לבתחילה לריך מליחה לף מדינה לף לגלי, לבל בדיעבד נם בזה מותר, ע"ש :

יא) **יפה**. לפי שהדם נתעורר לצאת בשעת שחיטה, וכשמצר מפרקתה תיש יכולה לזוק ולהוליה כל דמה, ומותר ובבלע הדם

## ברית כלח

יב) חומרא: [ד] וה שאמרנו שכל מיני בשר אילו צריכין מליחה אף לצלי, הינו דווקא באופן שלא ישהה הבשר בטלטול שיעור יג) מליחה, וצריך שיהי' נצלה כל צרכו יד) דווקא, ובדיעבד אם נצלה בלא היתוך ומליחה, אפי' בתחך בשר מבית השחיטה נסי טו) מותר: [ה] וה"ה בחותך חתיכת בשר ששאר מקום של הבהמה קודם שתצא נפשה נסי אסור לאכול חי בלא מליחה, אבל לצלי בשאר בשר אין צריך שום חתיכה ומליחה טז) לכו"ע: [ו] לכתחילה אסור לשבור מפרקתה של בהמה או לחתוב מכין בלבה כדי לקרב יז) ביתהת, וכן התיכת בשר שנצרר בה דם הרבה מחמת מכה או כאב, אין לאכלה חי, אא"כ חותך אותו מקום, ואח"כ חותך מקום התחך יח) למטה, יפה, ונותן מקום התחך יט) למטה, אבל

## תקריב מלח

הדם בהמבריס, לכן אסור לאכול בשר זו חי בלא מליחה:

יב) **חומרא**. ר"ן מלד חומרת טהרין לעשות כן, אף דדעה הרמב"ם בפרק ו' מהלכות מ"א הלכה ט"ו דאף לצלי צריך חיתוך ומליחה יפה מדיעא, אבל המחבר והרב כתבו דלצלי מותר מדינא אפי' בלא חיתוך ומליחה כלל, משום דחומ' ומליחה מהמת שחיט, אך מלד הטומרת מיי טהרין דאחמת והיהיש ושלחו אף לצלי, דלא נרע כאר זה מלאר כאר דקרי"ל בריש סי' ע"ו דכל לצי בעי מליחה קלת, ומ"ש שם בהב"ח שות מ' דבהמת בעשר מפרקתה לא מכר בש"ם שום מליחה, ומהרבב רוב הפוסקים ס"ל דלא לריך מליחה לצלי, ועי' בש"ך בסי' כ"ג בי"ד שם שות י"ב. ועי' בש"ע של הגאון רש"ז בעל התניא ז"ל בהלאות שחיטה בסי' כ"ג סי"ח ס' בשות י"ז שכתב ג"כ דלעניו מעשה יש לחוש לעירבה רש"י לכתחילה בבהיתת המפרקת, אבל מדינא אין לאסור כזה בין בלצי בין לקדרה, רק ישהא כמו עם שאר בשר אם אך אינו רוצה לאכול חי:

יג) **מליחה**. דאי שהה הבשר כמלאו שיעור מליחה אז יהיה נבלע כל הדם שעל החתיכה לתוך החתיכה ולא יועיל עוד הלצי:

יד) **דווקא**. דאי לא נלנה כל לרכו טוי לו בשר מי. ושוב נרע יותר דהשם החתוך להפריש את הדם ממש"נ ואחון ואפשר שנבלע מעט ס שיצא ע"י הקס על נב הבשר, וכשלוקה הבשר מעל האש והבשר אז רותח, אפשר שיהי' נבלע בחזרה ולדידן קס אם אם לא נבלע בחזרה מה שיצא לאון נמי אסור, מ"מ החוב הדום פירש בפניט ממש"נ:

טו) **מותר**. כן כתב הירי"ו בסי' ע"ו בס"ק נ' בהקר שות ו' דאף החותך בזית בשר מבית השחיטה נמי בדיעבד אם נלנה בלא מליחה מותר, וכן משמע בת"ח בסי' כ"ע שות י"ח, וכן משמע בעיון הטוהן בסי' ס"ו שות י"ח שהביא דעת הרמב"ם שכתב וה"ה אם תיקן בשר מבית השחיטה קודם שהלא נפשה, עכ"ל המחבר הל"ל, ולומר כמו שנפשה כשובר מפרקתה לריך תיכה ומליחה אף לצלי, כמו כן בחותך בשר מבית השחיטה קודם שהלא נפשה, משמע דדין אחד להם, ועיין שם בס"ך ובש"ז שמחולקין המה בביותא של הגמ"ה זו שם, ולפי דעת הט"ז הנ"ה זו שייך בפיף דבור אין לריך מליחה ומיהה, וכתב הירי"ו שכן עיקר שרק לכתחילה יש למחוו יפה בעת צלי, אבל בדיעבד אין להחמיר בזה, ע"ל, וכן כתב הכלי"פ דבשובר מפרקתה יש להקל בדיעבד ומשמע שם דכן הדין בחותך בית בשר מבית השחיטה, רק בזה הות הב"ח בין שהר בשר לצלי, דבשהר בשר די שם נלנה חצי שלוחו, ובבשר זה לריך לחיות נלנה כל לרכו, כמה שכתב הס"ך והר"ן והרשב"ש:

טז) **לכו"ע**. כן כתב הירי"ו בסי' ס"ו ס"ק נ' בהקר שות י', רק שיהי' נלנה כל לרכו כתהר בתרנו בשות הקודם:

יז) **מיתתה**. משום שמבליע דם בהמבריס, הרב בסי' ס"ו ס"ק נ' בשם בעל בעיטון זהב, וב"י בשם שבלי הקנ, וחע"ש הרב בתב בי"ד בסי' כ' ס"ק ה' דשף הסוהב לעות יכנה על רפאה כדי נקרב מיתתה, תירן הס"ך שם בשות ט' דאפשר דאון הדומים עניריון כל כך אחר הלשם כמו במפרקת או בלב, וסי"ז שות כ' בתב דבסי' כ"ג מייתי הרב בשבתה הבהמה מ' השוף שון רב אחר הפחיטה ועדיין היא חי וכבר יצא ממנה כל הדם מה שיש בלשת בעיטון, ומה שמחלר קלת יהי' נבלע בהמבריס, וכתן מייתי הרב שרואה למהר מיתתה תיכף אחר השחיטה בשוד הדם שוק וזה נבלע כל הדם בהמבריס, עכ"ל. ובאמת משמע כן בלשון של הרב בסי' כ"ג שבתב בהגה"ה, בהמה או שוף שסובבה לעות, משמע שון רב אחר השחיטה, ומה שהעלה מתלליס שהרב שם בסי' כ"ג לא כיון



לאמר רק לענין דין דסריס בלא יחתוך פעם שי בסכין שלא יהי' סריס במשטע בתחלת, ועל זה אמר שעוד מזה שיעבה על הפסק משיחתוך פעם שי אבל בתחת הכלה ממי אסור משום שמבליע דם בהמבריס, ואתב שם הט"ז על זה דלין זה תירון כלן. ובאמת לומי מבין מדוע לא יובאר זה התירון בעיני הט"ז, אבל הלבוש משום כן דהרב מדבר שם בדין דסריס בשחיטה ותב לאפי' בדיעבד המעבה בשהיה, ולכן לא שייך בזה שחיט, שזה בהכרח שלא נשחט עדיין כל הפסק ולא יחזר ויחיט, משמע שעלה טובה היא ז, שזה עוד יותר משחיטת פעם שי, אבל בחמת נם בהבלה לא יובאר בעיני הרב, ומה שכתב הס"ך בסי' ל"ג סי"ק ע' שות כ"ע לענין השוחט על אחוז לשוחט שיכב לה קן בוחטו ואיט קוב מעבר לעבר, שים לתקדק בזה שהוא לסור לסור לחוריתה. ובתב שם הרב שיותר טוב שלא לתקדק כלל בבדיקה הוחטו ולמעוך לחיוכ, מלבדוק ולהכל במקום לשיכה בישוחטו, ותב שם הס"ך דמוחג שם הרב שוח בזה דהעפלה שלא לבדוק סיל שוכה יותר מהעלה לבדוק ולבקל שם לא ניקב מכני הלדחים, אבל בחמת נם זה וגם זה לא יובאר בעיני הרב, עכ"ל הס"ך שם, וה"ה לחן, ע"ש. ועיין בעיון הטוהן ס' ס"ו שות ע"ו שבתב דבחמת אין למיון דין זה בסיבית הסתרכת לא תחיבת הסכין בלבה לדין דהבלה על רפאה, דיק בסיבית הסתרכת עצה מרובה ואין בה בח להתחמת ולטוליא דם ומבליע דם בהבריס, וכן בחתיבת הסכין בלבה, אבל בהבלה על רפאה היא מהבללבת ואין עצה מרובה ומוליאה דם הסתקדם פ"ה שם ס"ק ע'.

וכן כתב הט"ז בשם הנהת תבר"י:

יח) **יפה**. דמחתך דלריך שם דם הרבה ויכי שבבר ותעורר הדם לללת ע"י הבהלה וחזר ונבלע בתוכו וזקרם ותהקשה ואיט יולא ממט ע"י מליחה עד שיעשה לו פתח ללאת ויהיו ע"י תיבוך ומליחה לבד ע"י, וכל זה הוא לבשול, אבל לללי מליחה בלא תיכה בין ללולמו בשפוד בין ע"ג נחלים משום דהשם יחתב הדם, וכן תיפסקק הלבה בנמרא חוץ דף ל"ג ע"ב, ע"ש. ולכן לריך לחתוך לחוץ המקום שהדם מתקבץ שם ואם לאו לא יועיל לה למליחה:

יט) **למטה**. זהו לפון הטור, יש מהלמוים שבתבו שלריך להיות מקום החתך למטה, וכן כתב הב"י בשם הרא"ש והר"ן, ובשם הרתב"ד והרשב"ץ שם בסי' ס"ו, וכתב הי"ז שם בהקר שות י"ב, ולא יועיל למה שהעתיק בשו"ע, והרמ"ק בסי' ס"ה הזכיר, ואולי משום דפשוט הוא, ע"ל, וכן לימת בלללי תשובה שות ס', ות"ל שם, עיין רמ"ח בסי' ס"ה שתלריך שיהי' מקום התחך למטה. ובאמת הבריסה נפלאים המה בעיני, והגה בסי' ס"ו ס"ק ד' בדין דלריך הדם לא הזכיר הרב דלריך להיות התיתוך מלתחת רק בסי' ס"ה ס"ק ג' אלל קרוס שעל המוח בתב ותיהות להתת, ואפשר דשמי לו להרב בין קרוס שעל המוח דלריך להיות התתך למעלה משום דהקרוס ממיר שים בו תוטין על דם, כמה שבתב המחבר בסי' ע"ו ס"ק נ', הקרוס שעל המוח יש בו תוטין והדם שלהם הוי בכלל בללי, ולכן מלריך שם הרב תיכה לתתת, וכמו שבתב הרב בד"מ בסי' ע"ה שות נ' שם בקוביהו על הב"י, שבתב דמוהכרחין הלו לומר דהקרוס של מוח נרע טפי משאר בשר, מעשה שים בו תוטין, אבל בעלרי הדם מחמת מכה לו מחמת כלה המבולבל בסי' ס"ו ס"ק ל' שבתב שלרי במקום אחד ומוחך אותו המקום שם הדם בעלרי ואבתר המחיבה כמו בל שחבי המחיבות של בשר והוא מולחה כדין, לבן לל הזכיר כלן שלריך להיות התתך לתתת, ואמנם דבעוד הבית דעת הגלוסים לולו להלריך המיבוך מלתחת לף בעלרי הדם, ובתר התתך מלתחת, ואפלו בשר הדם לל הזכיר ולל שביה בלום, חוץ מהגלוסים שהדם מתקבץ שם בשם התוך שהרחב"ד הב"י בסי' ס"ו ד"ה יש מהגלוסים, הביח שם בשם התוך שהרחב"ד

## ברית מלה

אבל לצלי בין ע"ג נחלים בין בשפוד מותר בנצרר הדם בלא חיתוך כ) ומליחה, אבל מליחה קצת מידא בעי אף כל) לצלי, ואם החתכו ומלחו כדין מליחה קדירה, אז כל מיני בשר אילו מותר אף כך) לקדירה, אם אך הודח כג) מתחילה: [ז] לכתחילה, יש לקלוף מקום בית השחיטה, או להתיך אותו בשר קודם הב) המליחה. דין חליטה אינו נוהג בזמנינו כה) כלל:

### תקריב מלה

הוא שכתב כן, ושעמא הוא דכל היכא דבעי חיתוך בעינן מתיכו לתחת:

כ) **ומליחה**. פף דדעת הס"ו הוא שכהגה הרב שכתב והנו להחמיר לחתכו ולמלחו אלא מיתוך בשר מבית השחיטה וכהמה שכבריה מפרקתה, צריך להכתב בכלן אלא דין דעלרב הדם, במב"ם הוא מבכל, וח"כ דעתו שגם בעלרב הדם צריך חתיכה ומליחה עכ"ל, אף דמדינא דעמרם מותר לאכול ע"י חליטה, אבל לא כן הוא הש"ך, וכן פסק בעל היא יאמק בעמודי זהב שלו בהש"ך, וכן כתב בעל הת"ש בכלל כ"ש אות י"ש:

כא) **לצלי**. כשהר בשר כמבואר בריש סי' ע"ש וכל צלי בעינן מליחה קלה מכ"ש כבה כשהר בשר בירחו לעיל:

כב) **לקדרה**. דמשהר לחתכו לחתיכות, ומצל אותו המקום שהי' הדם ומלחו עוד לו לחטלה לעשות פשוטה היעב כהלכתו בשר כמה:

כג) **מתחילה**. דשם לא הודח כדין אלא מתחילה אף אם נמלא כדין ג"כ הבשר אסור לקדרה לכו"ע בתין הפ"מ, כשהר נבשר בעו"ה לקמן בכלל י"ז בדין בשר שנמלא בלא הדחה דלמטה ס"ם:

כד) **המליחה**. הרב בהג"א שם בסי' ס"ו ס"ק ד', וכן כתב בד"מ בשם הבלבו והמו"ה, ומפלפל עלמו שם לתלוק בין הרב ובלבו, והעעם הוא הולל, ולרב הדם שם בשעת שחיטה ומקום זה הוא כעדר מחמת מכה, ולכן יש לקלוף בית השחיטה או להתיך בתוכו בשר

---

## ברית כלל ה מלה

מבאר דין דהדחה ראשונה ובו ס"ז סעיפים:

שער הציון

שו"ע יו"ד סי' ס"ט סעיף א'

ג) להדיח. כ"י **צריך** ג) להדיח הבשר קודם מליחה, (ופם הדיחו כ) הטבח תין לריך להדיחו בניה) (טור), **ואם אדר** ס"ך אות ג', וט"ז אות ג' מהביאור

וט"ז אות ג' מהביאור

ס"ק ד' אות ג' בהגהות מיי' פ"ב מהלכות מאכלות אסורות הלכה ג' ובהגהות מרדכי פרק כל הבשר אות ג' ובהגהות אשרי פרק גיד הנשה אות ב' ובהגהות מהר"ם פרק ב' מחולין אות ב' ובהגהות אור זרוע הלכות שחיטה סי' ס"ו, וטור, בקציר מלא בשוליהם שם כל הטעמים וכו"מ שבשיטה: כ) **הטבח**. כי' ע"ך שם כהה טעמים להדחה זו, וכ"מ בין הטעמים חילו. וטי' שפתי אות ג', וטי' בקציר מלא בשוליהם שם כל הטעמים וכו"מ שבשיטה: כ) **הטבח**. כי' ע"ך אות ג' וט"ז אות ב' שכתבו דלין מוכיל לף ג'יעבד מה שהטעמים והולים הלכות שלמות בני מעמי בהטבהה בעלמה לנמלוה, ע"ם מה שהמיהו בזה, מיהו לי יהעינן דהדחה הטבה המבין מהטעמים הדמיון יפה, וטי' שפתי המובה אות ב', וטי' מהליר מלא.

לטעים

### ברית מלה

[א] **אין** הכשר יוצא מידי דמו חמובלע בו מטבעיות הבריאה אא"כ מדיחו יפה יפה ומולחו יפה יפה, וחוזר ומדיחו יפה ג) יפה, לכן הרוצה לאכול בשר מבושל אין לו תקנה אחרת כי אם להדיחו יפה תחילה, ואח"כ למולחו ולהדיחו הדחה שני' לאחר המליחה כדין, כאשר נבאר הכל כל דין ודין ד) במקומו, לכן אסור למלוח עד שישרה

### תקריב מלה

ג) **יפה**. זה לשון הגמרא בחולין דף קי"ג ע"ש, ממר שמואל אין הבשר יולא מידי דמו עולא ס"ב מולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה, לחמר רב הונא ממר מולא ומדיח, במתניתא תנא מדיח ומולא ומדיח ולא פליגי כה דהלכי כי מבתי, הא דלא חלכי כי מבתי, עכ"ל הגמרא. ולדידן אין שום נפקותא בזה כלל, בין חלכי כי מבתי בין לא חלכי אסור למלוח הבשר בלא הדחה תחילה, וכן לפי' לחטול בשר מי שהי אסור לחלוח בלא הדחה לחלוטה, מכל מקי מעמים אלה נבשר בעו"ה, ודעת הרי"ף, והרשב"ם והר"ן לריך להדיח היטב ולשפשף בידים עד שיולא המים זכים ולולים הכיחם הת"ד חבל מדברי שמואל לח משמע כן, שלח הזכיר מדיחו יפה יפה כי חם בהדחה חחרונה, וכן הרמב"ם לח הזכיר מדיחו יפה יפה רק בהדחה חחרונה, ובחמת נם הכבבת מותם כן, בהדחה חחרונה שים חבם שיחכלו היטב ודם נהן לריך להדיח כמה פעמים עד שיולא המים זכים, חבל בהדחה

ד) **במקומו**. היינו בדין ההדחה לחמוה בכלל זה ובדין המליחה בכלל ו' ז' ח' ט', ובדין ההדחה חחרונה בכלל ט"ו, חשר נבחר בעו"ה הכל בהדר נהן חם חים יבח על מקומו בעלוס:

לעמים

שו"ע יו"ד סס' כ"ט סעיף א'

שער הציון

**ארז שהריח תחך כל נתח** ג) **לשנים או לשלשה** (מי שהסיר ד) מלפי הרגלים למחר שהסרחה) (פרוש כנ"ל ד' ו"ז) ג) לשנים, מקור
**צריך לחזור** ה) **ולהדיחם.** [הג"ה] (ויש לו עשה כן הוי כלא הודח ו) כנ"ל) (שם), דין זה הוא בהמחבר,
הדחה ובמ' פ"ו הוא ב'
לכתחלה לוקחו מתוך

כשכיון מכל לא כיר ובו' בגיון כ"מ"ם, ובו' מקריב מלא: ד) **מלפי.** כ"ל מהפלים על בשרה, ע"ש בשלחן ע"ר הוא ד' מה בשהיה בזה, ובו' מקריב מלא: ה) **ולהדיחם.** עי' ש"ך דכתב דלף בדיעבד יש לסמוך אם לא הדיח, ואחב דוקחה מפלים, ובו' פמ"ח: ו) **כלל.** עי' מיוחני כ"מ"ת מה שהקשה על זה ומה שיישב שם, ובו' מקריב מלא:

## ברית מלח

**שישרה אותה בכלים תחילה, הן בשר בהמה הן בשר עוף, בפני כמה** נ) **טעמים, אפי' שחט בהמה ולא יצאה מטנה שום**

### תקריב מלח

נ) **טעמים.** עי' בב"י שהביא כמה טעמים להחמה הרמחוה, ובו' בספ"ג שם בפתיחה להלכות מליחה שהביא ג"כ שמה טעמים להחמה הרמחוה, ובכלל פותם מחה מחה בעמעם ומיעוקם. ט ע ם ה ר מ ח ו ן הוא משני שבעה המלח הוא מבלי להפליט ברחיחתו מלח הדם שבחוכם הבשר מבעוניות הבריאה משני שהוא לה בעבעו, אבל בו הדם שבחוכם יש לחוש שמא נשאר בבשר מקודם, וה"ב אם לא ידיח הבשר קודם המליחה יש לחוש שמא נשאר בו מאיר שיוחו המלח מלהפליט כל הדם שבחוך הבשר בשעה מבעוניות הבריאה ובפליט אף בם ליכר, אז בחוך זה הזמן יהיה ניכר ובמפשר הדם הנשר שהיה מקודם על הבשר ויהיה נימם ונגלל והמלח יבליעבו עמה בחוך הבשר, אח"כ כשנשחה לו ואו הוא עוח להמלח להבליעו, ולא יבליע עוד המלח מאחר שהדם הפבבי להליעי בבר נפלע, זו היא דעח הרמ"ם בפ"ב מ"ו, והביאו הר"ן בפרק כ"ה בחוספחא ביאור, וה"ר בפי' פ"ו, והקשה שם המ"מ עליו אם כן המלח יבליע נ"כ לחוך הבשר אח דם הפליטה נופל שעל הבשר שפלע מחמח מלמא שמחמח זה הלח אע"ג דניכים הרחה מחרוחה לט"ע, ר"ל לאחר שפלע המלח אח דם הפליטה שעל החחיכה קודם שיזיח אח הבשר יבליע המלח אח דם הפליטה שעל החחיכה לחוך החחיכה, דאי קודם לכן אין לחוש, דבל זמן שהחחיכה מוחמח אף ניר אינה בולעת דם, אבל עחה שבלה בל זמן הפליטה שלה, יבליע אותו לחוך הבשר. וה"ב למה ניחוש דוקא לדם שהיה על הבשר משיקרא, ניחם נ"ב דדם הפליטה נופל מאיליו בשעה שהוא לח ומיד שנח דם שפלע, אף שנח דם שהיה על הבשר משיקרא, דמאי שנח דם שפלע, הרי הוא בבר יבש ואינו נוחן טעם בבשר, ומשום הכי הוצרך הוא לומר דט"ע להרמ"ם דהדם שהחיכה על הבשר מכבר הוי במו דם בעין וים בה בחלח להבליעו אף לאחר שיזוח מלפלוט אבל לא בן דם הפליטה אין בה בחלח להבליעו לאחר זמן פליטח הדם ויבש, ומב"ם דיוש מפלע אותו הדם שהיה על בניו לאחר שפלע כל דמו וניזוו, זו דוחק נדול ע"ל הפמ"נ. אבל לפי דעחו הקלוסה לא לוכל לחבין קושית המו"ב על הרמ"ם, אף לא שבחב הפמ"נ והלחן זו החחיכה אבר ו' רחשים קטים לי מה שבחב המשבנות בפי' ט"ע אות ג', הדם בעין שבחב ט"ע בשעה שי להדחח הבשר שהוא טעם הרמ"ם הוא לאו דוקא להרמ"ם דם ט"ע הבשר מקודם מליחה לא היו דינו בדם בעין, דמ"ב אף חוך שיעור מליחה יבליע, ולא שייך בדם בעין משעה דחידי דעיל, ולא שידי דפליט, ולא משרק שריק, ע"ל, אבל נפי דעחו אין בחן מקום לקושיחו בלל בחבר בשר בעיר. ושוב שיש בחוכי הדחיקה לו לחמר דבמלי לו להרמ"ם בין דם שבחיכה על נב הבשר מקודם מליחה לדם הפליטה, לח אבין דבריו הקדושים מכאן ושב בלה, הלח יחיב דעח הבחב מיימוני בשם הבמ"ק וכן הוא דעח הפמ"נ, והמ"ה בעלמו בפיחחה להלמות מליחה הביא שם בעחם והוא מעשה המנושי להדחח הבשר בהדחה רחמוה, דהעשם שלשם הוא מעשם דם ט"ע הבשר דהוא דם הלכלך ט"ע הבשר שהשלח מבליעו ואינו מפליעו לפני בחוך שיעור מליחה, וכן הוא דעח הש"ד והבחב ש"ד, דהדם ט"ע הבשר הוי במו דם בעין, וכן בחב הש"ך בסי' ס"ט אות ז', וכן בחב הוא בעלמו בסמבנות אות ג' שם לבדיל, ולאלו הטוסקים הוי ט"ע הבשר במו דם בעין, אף בלא מפורש להטוסקים אלו דם ט"ע הבשר הוי במו דם בעין דהשלח מבליעו ואינו מפליעו אף חוך שיעור מליחה, אף"ב מדוע לא נאמר שבשם נאמת ג"ב להרמ"ם ולא חעקבו מידי בשבר בשר בעי"ה, דהלא טבל לפרש דעח הרמ"ם הבי, דמ"ע נמי בשילו ולהפליט, ולא בדעח הרמ"ם בפרק ב"ם, שביאו העור, והובא בספ"ג שם בפחיחה להלכות מליחה שהביא ג"כ שמה

## תקריב מלח

דמיירי דעדיפה לפלוגי מיהא בוצעת, כי המלח מבליע את הדם שעל גב הבשר לתוך הבשר אע"ג דהיתי דם פליטה, קאי ר"ל דמלחי הדם דאלו המלח הבשר לא נקרא זה דם פליטה, דהמלח הבשר עוד לא עשה שום פעולה מלחת משהי הפשלות הבשרות שלה, והוא בלחה על החתיכה בכל הקפה ובצוצה ומלחה דם הכליות על החתיכה הוי בגדר דם שעל גב הבשר, ואי לא היתה מיקלה פעולת הפליטה לשמוטי ודאי שהיתה מבלוע את הדם לתוך החתיכה, אבל היכא שהמלח עשה כבר פעולתה בחתיכה לתוך הבשר מה שהיא בעצמה פלוטה, והם דפסיק הכא בפ"ק ס"ק ג', אם מלח החתיכה בלח הדחה רשאי עם שאר החיטות שהדחו דרין, והתם החתיכה לבדה ושאני החתיכה מהבשר, וכתב שם הש"ך בשום ע"ז דמשום הכי הבשר מיתרחיש משום דלבר' שתחרות מיקרי דם פליטה וכשהוא כך פ"ואו, הרי שקף בדם פליטה היה מבליע לתוך הבשר, שאני התם דכשמוח זה הדם הוה דם שעל גב הבשר שהמלח מבליעו ואינו מפליטו ומשום הכי שוהה החתיכה עצמה לשמוטי, ולכן המלח מבליע שוהה, והם רש"י דהכי קי"ל במליחה לחייבי דעדיפה לפלוגי מיהא בוצעת וכמו הכי החתיכה היתה עדיפה להפליגו דם של עצמה לית ליה בוצעת מיהא דם הבשר מהחתיכה להתחרש, אלא משום דדם זה הוא בתחת דם בעין ובבי דם בעין לפי שתחילו מיידי דעדיפי לפלוגי לית ליה, אלא דהכא מיקל בה טעמא ליטר המלח מפליטה ג"כ מתחר דהיכי דהיה מיהא דם בעין על החתיכה הבשרי, ואם אחר שהמלח מפליטה ג"כ לכן יהיה לה לחתיכה לחזר ולספוג בה מחדש דם בעין ממש לתקל בה ולומר שהמלח מפליטה ג"כ, ומשום זה שתמירין שהמלח מפליטה ג"כ לכן קיל טובא מהם ש"ך דם פליטה, אבל דם פליטה ממש שפלוטה היא עצמה לית בוצעת להבליע שוב לתוך מהו הבשר שהפליטו ממנה, ובזה יתורץ ג"כ קושית הש"ך בסי' ע' סוף ב', שהקשה שם על מה דפסק הרב בשר שמלח שתי פעמים מותר משום דמתחר פלוטה שהבשר מרוה להפליג לקי לית ליה בוצעת, והקשה הש"ך אמאי לתמירין בם בעין שקל מן הבשר בשעת מליחה, ותי"ל דכיון דהרב לית ליה בוצעת אלא מה בעין ממש ל

## תקריב מלח

בעון ממ"ש שע"ג הכאר, דדם בעין נקי ונגלל לכן מחמירין בם בכמה דברים, ומשל"ש דדם שע"ג הכאר שכבר נקרש מעט ונם הדם מעורב בדברים אחרים, ומכ"ש דדם שמחיצם ונשכר מעט אין בו בהכרזתה לאחר גלח המלח להכליע אותה בתוך התחיצה, ועי' ס"ך בסי' ע' אות ג', ובשפתי כהן ס"ל, ואין לחוש לדם שע"ג, שהמלח יבליעו לתוך הכאר, לח בתחלת מליחה ולח כתוך פישור מליחה, מ"מ לריך שהדם ולשאוב בשיטתו מעטים לחיישינן שמח יפחת ויהיה הכאר במלחו עד לחר שליעת בכ"ל דמו ואינו, ויהיו לאחר י"ב בשעה באין בם ס"מ, ולאחר כ"ד שעות בהס"מ, שכתוך זמן זה בודאי יפי מיקר הדם היבש, ואחר שתמצור המלח לעשות פשוטה הפליטה לף פליטת הליר, לח העשה פשוטה הבליעה ולח הפליט שוד בדין זה בשע"ג, ובפרע שפיון להכאר שום פליטת עלמו, לבל דם הפליטה לח יכליע לתוך הכאר מחמת שלין שלטנה להכליע לח הדם שהיל בעלמה פליטה פעם לחת, ולכן להרמ"ה בדיעבד הם לח הודה בתחילה הם לף לח שהה במלחו זמן פליטת כל דמו ואינו, והיחיד הדמה שע"ג הכאר מותר, זו היח דעת הרמ"ה בפי דשלי, ודעת הסמ"ק היח דלה חיישינן לדמה שמחיצם שלא יפי' כח בהמלח לעשות פשוטה הבליעה תחילה, ללח כיון דפשוטה הבליעה יוהר קרוב לה, והמלח שומד בכל תקנה היח שהה פשוטה הבליעה תחילה ונתבליע לח הדם בעין שע"ג הכאר לתוך הכאר, ואח"כ היח מליחה פשוטה הפליטה להפליט דם של עלמה, לכן להסמ"ק לח הם לח הדיח תחילה לאחר הכאר מעט התמלח נתבליע לח הדם שע"ג הכאר ואינו מפליטו דאין שבט הבליעה נפלט לגמרי, ולח בשבוע לח יפלט, ולכן פסק הט"ז בסי"ד בסי' ע' אות ב' הכאר שהה במלחו עד לחר פליטת כל דמו ואינו ונמלה שיח לאחר הכאר נכו"ע, משום דהמלח הבי מבליע לח דם שלכלוך שע"ג הכאר מפליטה הרמלוחה נכו"ע, לבד דעת הרמ"ה דס"ל דלשולם אין מבע המלח רק להפלים ולח להבליע, לבל לח כן דעת כל הפוסקים רק כולהו ס"ל דמבע המלח לעשות שני פשוטות, להבליע ולהפליט, רק נדעת מיה פוסקים היאך יכולה לעשות שתיהן בב"ח, ולכן נאחר הכאר משום דהמלח הבי מבליע לח הדם שע"ג הכאר, שכרי אין לו להמלח שהה פשוטה הפליטה כלל, ולכן היח עושה הפשוטה להבליע לח הדם שע"ג הכאר מפליטה הרמלוחה, לח פשוטה הבליעה לבד, ושוב לף יועיל שוד מליחה שנית, ס"ל היינו מליחה שלישית מלחר דחין לה דם של עלמה ולף לית בל עלמה, לע"ג דלדעת הרמ"ה אין מבע המלח להבליע דם פליטה לחוך הכאר, כרי בילהו לעיל בחו' זה דלבעי המלח הבעית לף מיקרי זה דם פליטה רק דם שע"ג, וזו אין מכרע לומר היל"מ היח בין הרמ"ה לרסמ"ק היח כזה, דלהסמ"ק המיקרי דם שע"ג דם בעין, היינו דוקל הדם שיולל מהכאר ע"י דוחקת דסביעת בעת שהוהקין לח החזה בשלמה לחיוהת, כדכתב המרדכי, וא"ל שם, והיכל שהתכו הטבח בהמחים, לפי מליטתו בי טבחי מקודם לריך לחזור ולהדיחו קודם מליחה, דהרי ממרינן בפרק קמל דחולין דחפי' בע"ד בית המטבחה עוך הוח ע"ש דוחקת דסביעת מבלע בלע, ל"כ כי היכח דמבליע ע"י דוחקת דסביעת הרי ממי מפלים נ"כ ע"י דוחקת דסביעת, ולחזו הדם מיקרי דם בעין ומבליע ואינו מפליט לפי' בחוך שיעור מליחה כדמשמע מלשון הסמ"ק שם בפרישה שלכאורה מליחה שכתב שם בזה הלשון משום דם שעל פי הכאר ממנה דוחק הקופין ע"ל, לבל דם שלכלוך שע"ג הכאר שהה דם הבח על הכאר מבית השחיטה, דם זה לף מיקרי דם בעין, וכמה"ה ובכ"ש בשכאלו דעת הרמ"ה לף הכיהו בדם בעין רק דם שע"ג הכאר שמחיצם, והיינו דם שלכלוך מבית השחיטה, ולכן לפי זה שפיר כתב הסמ"ג דקושית המשכ"ל על הרמ"ה קשי' חזקה היח, דס"ל ניחם ל"ב שלהר זמן פליטת כל דמו ואינו יבליע נ"ב דם הפליטה שלהר מעלמה דחיו ואינו דם פליטה הם, זה לו לשכאר לומר בשום לופן חנח דבבלע ואח היח בגד בחום וגבד הבכל לומר דהם היולת מנוף התחיבה עלמה על ידי דוחקת דסביעת לדם בעין יחבב, ודם בבל על הכאר מעלמה על ידי התחיבה לדם פליטה יחבב, דהחיבה שעה שהתבה הדם היולת שע"י המליחה, דדם מהתחיבה נופל ע"י דוחקת דסביעת מהדם היולת ע"י המליחה, דדם היולת מהתחיבה ע"י המלח דם שע"ג הכאר, ודם בעין נקי ונגלל לכן מחמירין בם בכמה דברים, ומשל"ש דדם שע"ג הכאר שכבר נקרש מעט ונם הדם מעורב בדברים אחרים, ומכ"ש דדם שמחיצם ונשכר מעט אין בו בהכרזתה לאחר גלח המלח להכליע אותה בתוך התחיבה, ועי' ס"ך בסי' ע' אות ג', ובשפתי כהן ס"ל, ואין לחוש לדם שע"ג, שהמלח יבליעו לתוך הכאר, לח בתחלת מליחה ולח כתוך פישור מליחה, מ"מ לריך שהדם ולשאוב בשיטתו מעטם לחיישינן שמח יפחת ויהיה הכאר במלחו עד לחר שליעת בכ"ל דמו ואינו, ויהיו לאחר י"ב בשעה באין בם ס"מ, ולאחר כ"ד שעות בהס"מ, שכתוך זמן זה בודאי יפי מיקר הדם היבש, ואחר שתמצור המלח לעשות פשוטה הפליטה לף פליטת הליר, לח העשה פשוטה הבליעה ולח הפליט שוד בדין זה בשע"ג, ובפרע שפיון להכאר שום פליטת עלמו, מ"מ לריך שהדם ולשאוב בשיטתו מעטם לחיישינן שמח יפחת ויהיה הכאר במלחו עד לחר שליעת בכ"ל דמו ואינו, ויהיו לאחר י"ב בשעה באין בם ס"מ, ולאחר כ"ד שעות בהס"מ, שכתוך זמן זה בודאי יפי מיקר הדם היבש, ואחר שתמצור המלח לעשות פשוטה הפליטה לף פליטת הליר, לח העשה פשוטה הבליעה ולח הפליט שוד בדין זה בשע"ג, ובפרע שפיון להכאר שום פליטת עלמו, לבל דם הפליטה לח יכליע לתוך הכאר מחמת שלין שלטנה להכליע לח הדם שהיל בעלמה פליטה פעם לחת, ולכן להרמ"ה בדיעבד הם לח הודה בתחילה הם לף לח שהה במלחו זמן פליטת כל דמו ואינו, והיחיד הדמה שע"ג הכאר מותר, זו היח דעת הרמ"ה בפי דשלי, ודעת הסמ"ק היח דלה חיישינן לדמה שמחיצם שלא יפי' כח בהמלח לעשות פשוטה הבליעה תחילה, ללח כיון דפשוטה הבליעה יוהר קרוב לה, והמלח שומד בכל תקנה היח שהה פשוטה הבליעה תחילה ונתבליע לח הדם בעין שע"ג הכאר לתוך הכאר, ואח"כ היח מליחה פשוטה הפליטה להפליט דם של עלמה, לכן להסמ"ק לח הם לח הדיח תחילה לאחר הכאר מעט התמלח נתבליע לח הדם שע"ג הכאר ואינו מפליטו דאין שבט הבליעה נפלט לגמרי, ולח בשבוע לח יפלט, ולכן פסק הט"ז בסי"ד בסי' ע' אות ב' הכאר שהה במלחו עד לחר פליטת כל דמו ואינו ונמלה שיח לאחר הכאר נכו"ע, משום דהמלח הבי מבליע לח דם שלכלוך שע"ג הכאר מפליטה הרמלוחה נכו"ע, לבד דעת הרמ"ה דס"ל דלשולם אין מבע המלח רק להפליט ולח להבליע, לבל לח כן דעת כל הפוסקים רק כולהו ס"ל דמבע המלח לעשות שני פשוטות, להבליע ולהפליט, רק נדעת מיה פוסקים היאך יכולה לעשות שתיהן בב"ח, ולכן נאחר הכאר משום דהמלח הבי מבליע לח הדם שע"ג הכאר, שכרי אין לו להמלח שהה פשוטה הפליטה כלל, ולכן היח עושה הפשוטה להבליע לח הדם שע"ג הכאר מפליטה הרמלוחה, לח פשוטה הבליעה לבד, ושוב לף יועיל שוד מליחה שנית, ס"ל היינו מליחה שלישית מלחר דחין לה דם של עלמה ולף לית בל עלמה, לע"ג דלדעת הרמ"ה אין מבע המלח להבליע דם פליטה לחוך הכאר, כרי בילהו לעיל בחו' זה דלבעי המלח הבעית לף מיקרי זה דם פליטה רק דם שע"ג, וזו אין מכרע לומר היל"מ היח בין הרמ"ה לרסמ"ק היח כזה, דלהסמ"ק המיקרי דם שע"ג דם בעין, היינו דוקל הדם שיולל מהכאר ע"י דוחקת דסביעת בעת שהוהקין לח החזה בשלמה לחיוהת, כדכתב המרדכי, וא"ל שם, והיכל שהתכו הטבח בהמחים, לפי מליטתו בי טבחי מקודם לריך לחזור ולהדיחו קודם מליחה, דהרי ממרינן בפרק קמל דחולין דחפי' בע"ד בית המטבחה עוך הוח ע"ש דוחקת דסביעת מבלע בלע, ל"כ כי היכח דמבליע ע"י דוחקת דסביעת הרי ממי מפלים נ"כ ע"י דוחקת דסביעת, ולחזו הדם מיקרי דם בעין ומבליע ואינו מפליט לפי' בחוך שיעור מליחה כדמשמע מלשון הסמ"ק שם בפרישה שלכאורה מליחה שכתב שם בזה הלשון משום דם שעל פי הכאר ממנה דוחק הקופין ע"ל, לבל דם שלכלוך שע"ג הכאר שהה דם הבח על הכאר מבית השחיטה, דם זה לף מיקרי דם בעין, וכמה"ה ובכ"ש בשכאלו דעת הרמ"ה לף הכיהו בדם בעין רק דם שע"ג הכאר שמחיצם, והיינו דם שלכלוך מבית השחיטה, ולכן לפי זה שפיר כתב הסמ"ג דקושית המשכ"ל על הרמ"ה קשי' חזקה היח, דס"ל ניחם ל"ב שלהר זמן פליטת כל דמו ואינו יבליע נ"ב דם הפליטה שלהר מעלמה דחיו ואינו דם פליטה הם, זה לו לשכאר לומר בשום לופן חנח דבבלע ואח היח בגד בחום וגבד הבכל לומר דהם היולת מנוף התחיבה עלמה על ידי דוחקת דסביעת לדם בעין יחבב, ודם בבל על הכאר מעלמה על ידי התחיבה לדם פליטה יחבב, דהחיבה שעה שהתבה הדם היולת שע"י המליחה, דדם מהתחיבה נופל ע"י דוחקת דסביעת מהדם היולת ע"י המליחה, דדם

מלח

תקריב

דם בעין משום דהמ"ז קרי לו דם בעין, בתמיה תיפוק ליה דלאו כלל, דטבול יומר דבתמיה נמי הוקמ"ל הוה כדעת הסמ"ג, אך לא משמע רק מעצמו אחר, והכא התו"ד הקשה על הט"ז כמה קושיות בכמורים שלו, והעלה לתרוץ אלו שכפלפל אלו לא עשים המכתימין אלו לומר דהמ"ז דם בעין דקתמר נמי הוקמ"ל הוה, אבל להמ"ך לף אחו"ד מודה דמ"מ להרמ"ה דדם שע"ג דם בעין מיקרי. וכן כתב הבית יוסף בעמודי אהב שלו כשהבית אם שלשה פעמים להתיר להשוה, וכתב שם עשה השלישי שהמלח מבליע בו בעין שע"ג הבשר לתוכו, וכתב שם שכן הוא דעת הרמ"ה, מפני הדם שמתיבש על גבו ויש נותן שלמחר שיעה מלפליט בו', וי"ל משום דם שעל פני הבשר שיעה מחוקקו להדיח נזיקה שמא יפחתם ומן מרובה כיום המיש, שהרי הבשר פולט דם ואיר י"ב שעות ש"מ. ט ט ע ט ם ם כ י להמהה הרמשוה הוא כדי שיתרבך הבשר ויוצא דם התחיה ע"י המליחה, שלפ יפי' הדם נקרש על פניו לפ יפי' כה בהמלה להפליט כל הדם מהתחיבה, זו היא דעת הר"ן, וכתב הע"ז שם פלוגת ג' כפי' ס"ם, וי"ל שם, ומלשון דבמה פליגי הים מוכרין וכתם מתירין, נעיון לפי' הר"ן בהמה החולה, כי היא מתירין בשם ס"ם, ס"ל הטעם הבני, וכתם מוכרין ס"ל הטעם הרמשון, ס"ם. ומי' בספר לקט פירש שכתב שם בלקט הרשלה שלו כפי' ס"ם פלוגת ג', שלשיי"ד פירש כן, דהכא מיירי בשם ס"ק הוא שם מוכרין, אבל לכל הדעות מותר בדיעבד בהדוח"ם, והרמ"ה לף הזמ"ם מן לריך שם לף יהיה שהה מהתיבה כדין בתוך מעי"ע, ולפלה בעיני על המחבר הע"ל מבר שעה ממנו מה שכתב הגהמן בעל בית מוקר שברא יהא פלוגת, וכתב והבבור לשעה זה שם מלה בלא הדחה והוא עדין תוך זמן פליטה לליר, לף מליחה שיה אין לריך אלא הדחה בלבד, ומדי, ולפלה כתב"ם שכתב שזה שעה שיה מוכרין ע"ל הבעל בית מוקור, ולפי דעתי שהבבל בין שעה הר"ן לשעה הרמ"ה הוא כך, והרמ"ה ס"ל דהדם שמיבש על גבי הבשר לא יפעי לא שהמלח מלעשות פעולתה להפליט לח דם התחיבה נופל, רק דחיים שהדם שמיבש יהי' נמוך לאחר זמן רב, הייט לאחר פליטה כל הדם התחיבה ואילה ואז יבליע המלח את הדם שע"ג לתוך הבשר ולא יפליט עוד מחמת דהוא בעין דם בעין, ושוד דאין בה דם כל שלמה לף לא ליר של שלמה, ולהר"ן אין הפשי לזה רק אחיים שהדם שע"ג הבשר יפעי את המלח שיפליטים את דם התחיבה, ורש"י שלזה בין אי הטעמים אילו, כתב נראי בשי"ה לקמן בזאת זה. ט ט ע ט ם ם כ י הוא כדי להעביר ליכלך הדם שעל פני התחיבה, דאל"כ המלח יהמלח מהדם שעל גבו ולא יפי' כח בהמלח לפליט כל הדם מהתחיבה שלמה, זו היא דעת המרדכי ים בהסכפת הש כוותו הוא דבלא ההדח אין המלח מפליט אלא מהדם שהתחוז והוה בלא המלח כלל ופפוסקים שפסו לעיקר שבדין זה דכוותו דאין המלח מפליט כלל ע"ם, אבל בבני ובלא יבי' כח בהמלח לפליט כל הדם מהתחיבה שלמה, זו היא דעת המרדכי ים בהסכפת הש כוותו הוא דבלא ההדח אין המלח מפליט כלל מהדם שהתחוז והוה בלא המלח כלל ופפוסקים דמכי שלמה אלא הדחה בלבד ולא המלח מפליט כלל ע"ם, פליגי לף יפי' כח בהמלח לפליט כל הדם מהתחיבה, זו היא דעת הי"ם שמהרדכי, והבה דעת כל הפוסקים וכן כתב הר"ף משום בבי' ס"ם פלוגת ג', דעדיף ליה שמהרדכי והר"ן, דהא הסמ"ג כתב דבמאת שם נעיון הטעם בדבריהם מלפה שים ס"ם נדוחה בייהם, ולהר"ן הטעם הוא לף משום דהם שמיבש על התחיבה שלא יהי הדם בהמלח לעשות פעולתה בהטעם להפליט כל הדם מהתחיבה, והבה הוא לף לרכך מיבוש הדם שמיבש, כמו שדייק בלשון וכתב שלפ יפי' הדם נקרש על פניו לפ יפי' כח בהמלח להוליא כל דמו, וא"כ להר"ן אין לריך לומרות מלי שעה הוקמ"ל דוקא שמיבש הדם שעל גבי', ול"ש שכן דעת רבי"ה שבמרדכי, דהקשה שם על מלי שעה דוקא, וי"ל שכן דעת רבי"ה שבמרדכי שהבשר בלשעה הדשה שיוליא כל הדם ממנה, וא"כ לריך ברי' בדים שלא יהא בהמלח כלום שיוליא כל הדם מהתחיבה, ולהקשה שם על הבשר בלשעה הדשה שיוליא כל הדם ממנה, ומשמע מלשון שכותבים לרכך כל התחיבה נופל שיוליא כל הדם ממנה, וא"כ לריך ברי' בדים שלא יהא בהמלח כלום שיוליא כל הדם שעל גבי',

## תקריב

כעומעים קולות ותומרות לכל לחד ולחד כפי שנבאר בעז"ה, דלר"מ אם שכח ולא נתנה במלחו עד לאחר פליטת כל דמו ולירו אז אינה מצלת את הדם שרי מתיכם ע"ג המבר ומתרץ כתוך זמן זה ולא מהני עוד הזמ"ם, אף לשיטת הפמ"ג, להרמ"ה דם שע"ג לא מיקרי דם בעין מ"מ לא מהני הזמ"ם מלחר לחן נהם דם ולירו של עלמו, רק הדם שבלועה עכשיו, כדם פלוני לא ממירין בו כעכו"ם דהוי דם דעלמא לענין זה, וכמו שכתב הפמ"ג בפתיחה להלכות מליחה, כרי מומרת להרמ"ה, ולהר"ן הכשיר הוא מפני שהדם שנתיבש אינו מניח להפליג הדם, אז מפני שהתחיבה נופת אינו רוכך כדעת רוב הפוסקים, לדידי' מכני הזמ"ם אף לאחר פליטת כל דמו ולירו, הלי קולא להר"ן, ולהיפך להר"ן אף בתוך שיעור מליחה אין שבאר מוהר חמ"ס ע"י הזמ"ם דוקא, הרי מומרת להר"ן, ולהרמ"ה תוך שיעור פליטת דמו ולירו מותר אף בלא הזמ"ם דהרי לא נכלע עדיין כלום מהדם שע"ג, הרי קולא להרמ"ה, ואפלו בעיני על הפמ"ג דכתב בפתיחה שלו דלכל הפחות לבד מסמ"ק מכני הזמ"ם אף מפני להרמ"ה דלא מכני הזמ"ם, היינו דוקא לאחר פליטת כל דמו ולירו אבל תוך שיעור פליטה אפי' להרמ"ה מכני הזמ"ם, לא סוכל להכין את זאת בקנה אכלי, אלא להרמ"ה בתוך שיעור פליטה לאה זה לו הזמ"ם מלחר דלא נלע עוד כלום מדם שע"ג, ובלחר יבול תוך שיעור פליטה הרי ודאי הבשר לקדהה דיין כי בשר שלריך הדחה לחר מליחה בעת בישול ואין לחר מיוחר כלל, וכן כתב בעל לחם פיוס על מליחה, להרמ"ה אין מתבשל לחר שיעור פליטה אף אם יש ס' בקדהה עד הדם שע"ג בחתיכה ואז הקדהה והתבשיל מיהר, אפי' הרי החתיכה עלמה לשורה אף בדם מ"מ, דדם הלבוך שבלועה הוי לו דם הבא מעלמו והוי לו דם הפרוש לכו"ע שהרי פירש מעלמו, ואף דם עלמה שבלועה מלחר שיצא לאוץ ובלועה בחזרה מיקרי ג"כ בוודאי דם שפירש לכו"ע שהרי פירש, ואף להרמ"ה כגון אם מלחה פעם שנית בלחר בישולו, ונתברר החתיכה נותנ אף בדמיהם ס' נגדה דיש לה דין החיכה שמלחה בלא הדחה דאינה נותנ לאחה היתר לאוחה מחיכה רק בהם"מ ונם זה דוקא ע"י הזמ"ם, ויין שהתבשלה כך אין מקנה להחיכה נותנ משום דהיא כ"א, דדם הבלועה בחוכה הוי דם פירוש לכו"ע, כמו שכתב הרב בפ"ע ס"ק כ', וכן כתב הש"ך שם אות י"ב, הרי מומרת להרמ"ה, ואהר"ן אם מלחה בלא הדחה רלשונה ונתבשל כך אם אף יש ס' נגד אותה החתיכה אף החתיכה בעלמה יהיה אסור בהפמ"ג אז בפ"ע ס"ק י"ח, וכ"ח דין ג', דלא שייך כלל החיכה כ"א דלא נאסר הבשר משולם, אלא עתה מחמת הבישול נאסר כמו שכתב הש"ך שם בחות מ"ו, דזה כלל נדול הוא דמחמת זה הבשול אם נתבשל בהחתיכה עלמה מעבשה אינה נעשית החתיכה נבלה לעולם, הן בשנודע מי הן לאחר בישול, בעודנה חי לא נעשית נבלה מעבשה דהם החברים שלא פירש מותר לכו"ע נבד מדעת הרמב"ם, דמעבשה זה פסק הרב בפי' ק"כ סי"ק ד' בשא"ה החיתכה שלא מלחה הון ג' ימים אעפ"י דיש מומרים דמיקרי דבר שיש לו מתירין כיולל ומותרת נללי, אפי' הכי בעלה מעבש לחין לאוסרה מחמת עלמה אלא מחמת הדם שבלוע בה, ולהדם הבלוע בה לא יהי' היתר לעולם והחתיכה בלא הדם אין בה שום איסור בעלמה, וז אין שברת לומר דהחתיכה יהי' נעשית נבלה מחמת הדם שבחוכה דהלא הדם כל זמן שלא פירש מהבשר הרי הוא כהבשר עלמו והיתר הוא כאסר בתנינו לעיל, ועוד אי"כ כל החתיכה בשר עד שמלחה בללות המה ואח"כ ניקח דכיון שרמלי לאוקיי ממנה הדם ע"י נלי לא יי'. ובבישול נמי לא יי' כמש"כ הש"ך שם אות מ"ו, והפ"ת אות כ"ו דבבישול כל מה שפירש יוצא לאוץ וכל מה שלא יצא לאוץ כל פירש כלל, ועי' בלקי לעיל על י"ד סי' ק"ב, הרי מומרת להרמ"ה, וקולא להר"ן, להרמ"ה אם מתבשל לאחר פליטת כל דמו ולירו אף דהחתיכה עלמה אסורה ולא מהני ביטול בם משום דהוי כ"א, אבל בעניו היתר הקדהה והתבשיל אינו לריך ס' רק נגד הדם שע"ג בשבר, אפי' דם החתיכה נופת אינה מלטרפת לאיסור בשר לאוסרה אף אם יש ס' נגד כל החתיכה לאפיר הקדהה עם החתבשיל, דהם שע"ג הבשר לא היתה המלה להפליג כל הדם מהחתיכה, הרי קולא להרמ"ה ומומרת להר"ן. אך לפי מאי דקיי"ל אין החתיכה נעשית נבלה אף בשאר איסורין אין שום ס"מ בזה, דאף לדעת הרמ"ה ס' נגד כל החתיכה והחתיכה עלמה אסורה, ואפי' למ"ד המליחה לא מהניא ח"ב, מ"מ בבישול אף החמ"כ כ"א לבו"ע, להרמ"ה הבשרה הוא מפני הדם שהחתיכה



## מלח

ע"ג הבשר, וכן להמדקדי דהבשרה הוא מפני שהמלח יתמלא מהדם שע"ג ולא תעשה פעולה אף בפליטה הרבה, אין לריך שרי אלי שאם הוזקק רק לריך להפליג הדם שעל נב הבשר, ולהר"ן לפי דעת רוב האחרונים דבעינן הוא משום ריכוך, אז כל החתיכה לריכה שרי אלי שאם הוזקק, הרי קולא להרמ"ה ותומדה להר"ן, להר"ן דבעינן שהדחה הוא משום ריכוך אז אף אחר החתיכה לענין אחר הבשרי אז לאלם תחיכה לענין אחר לריך להדחה שרי רק מליחה, דהרי נתרכך בשעת הרתחון, אבל להמדקדי דהבשרה הוא מפני שהמלח יתמלא מן הדם אף אחר החתיכה לענין אחר לריך להדחה, ואלמלא הדחה שרי' הדמלח בתוכו אינו יתמלא מהדם ולירי' בחתך לחתיכה הבשר מותר להפליג כל הדם מהחתיכה, ולידי' מקום יתמלא מהדם שיצא ע"י הזוקק הדחה שרי' דהמלח בתוכו אינו יתמלא מהדם שנתבשל, והר"ן בפ"ע הסכים שאין לריך הדחה אלא הזוקק לעשות פעולה בפליטה הדם, והר"ש בפ"ע הבשר הר"ן הוא מפני הדם שנתיבש ע"ג הבשר בלא הדחה הבשר מותר להפליג הדם ולא תעשה פעולה בפליטה הדם, יש ל"מ להיפך, כיון שר"ן וכן להמדקדי, להר"ן לריך הזוזק"ם, מיהו אם מלח שנית נ"כ בלא הדחה הבשר מותר דלאחרינן המלח הראשון לבד מסמ"ק מכני הזוזק"ם אפי' להרמ"ה דסכרת הוא מפניהם ע"ג הבשר, אבל עתה המלח השני יצמלל להפליג מותר הדם מהחתיכה, אבל להמדקדי דהבשרה הוא מפני שאין יתמלא יתמלא ס, ל"כ אף אם יתלא שנית בלא הדחה שלא נם המלח השני שמלח ס, ל"כ אף אם יתלא שנית בלא הדחה שלא נם המלח השני יתמלא הם ולא תעשה פעולה כיטוב, ולריך זוזק"ם להדיח ולמלחו שנית, אבל מליחה בלא הדחה לא יועיל. עוד יש ל"מ בין הבשרה הלו בבלל, להפוסקים דס"ל דבשר הבשרה הוא משום דם בעין אז אפי' הדם שבחיכם, אז מפני שהמלח יתמלא מן הדם שע"ג הבשר, ולידהו אין לריך שרי אלי שאם הזוקק רק להבחיה לריך להפפיק היטב שנית, אבל בדיעבד אף בלא הדחה רק שהחתיכה מונעת אז הזוקק אם עוד לא נמלח לריך לאחר ולהדיח, אבל אם כבר נמלח די בדיעבד בשריב מונעת כמו שכתב הש"ך בסי' ס"ע אות ס', אבל להפוסקים דס"ל דבשרה הוא משום דיינו לא מהני שריב מונעת אפי' בדיעבד, ואפי' לאחר מליחה לריך הזוזק"ם, כמו שכתב שם בסות ו', והש"ך בסות י"ב, וכן בסמ"ק ובהל"פ הרי כבר בילחנו בס"ע שבישים, אך להסמ"ק יש יותר מומרת מלבל אך פוסקים ועמיהם דלבל לוש בהעמים של שאני הפוסקים מהני הזמ"ם, ולהרמ"ה אף דנם לדידי' לא מהני הזמ"ם היינו הזוזק"ם לאחר זמן פליטת דמו ולירו לדידי' אין לריך כלל הזמ"ם, אבל לסמ"ק דבעינן הוא משום דם בעין, לעולם לא מהני הזמ"ם בין לאחר זמן פליטה בין תוך זמן פליטה, ובבל לבוזבי שרב הלריך מאור בפלוגתו בדעת הנ"ל והעלה שם שבבת מדשה בדעת הי"ח שבבת"ם ע"ש, ולפי שיטת הי"ח שבבת"ם מהמירים עוד יותר אף מהסמ"ק, לדידהו אף בשם ס' נגד הדם בעלמו נמי לא מהני ואפי' ע"י הזמ"ם, ולהסמ"ק מהני אם יש ס' נגד הדם שע"ג, רק אפי' לפי שבבת הלבוזבי שרב יש נ"ב מומרת להסמ"ק יותר מלפי"ח, לדידהו אין איסור אלא דווקא לאחר זמן פליטה איסור מליחה, ואל"כ ודאי מהני מליחה שנית לדעיין יש בו דמו, ואילו להסמ"ק נם בזה אסור כמו שכתב בהג"א ס"ק נ', ולכל העומים אילו אם מתבשל שלמ הדחה ומליחה אסור בין בהפמ"ג, ולהרמ"ה אם מתבשל בלא הזמ"ם כתוך איסור פליטה הכל שרי. ועי' עוד בשיעורו יעקב בפי' ס"ע בהלכות לקנן אות ג' שכתב עוד בשם ש"ם בין בני פוסקים, כגון אם יש בפק כל הדם מחיה ומלח ואח"כ מבשל כבר, ל"כ הוי לו בפק בדרבנן ולקולא, אמנם כי כבר נודע דאם נולד בפק בבל הורה ואח"כ נעשה דרבנן אלוקים בתר עיקרו, דהיינו בעת לדת בפק כמבואר לקמן בבלל י"ח אות כ"ח, ועי' לקמן בבלל י"ט אות ל"ב, וזה יהיו מה שהבאו הפוסקים דהחתלת מליחה שנשה עדיין זמן מועט במליחה הוא חשוב כרותח ואסור מא"ת, ועי' שו"ת ב"י, ול"כ כיון שלא הפפק בעת שהחתיכה במלחו יש מקום בפק אם כבלע הדם שעל החתיכה לאוך החתיכה, ללדעת הפוסקים אף אם לא נמלח הבשר ואף אם לא שהה שיעור מליחה מ"מ נבלע הדם, ול"כ חשוב עלה בפק בבל הורה, ואף לבלאורה אין כאן בפק בבל אחורב דהרי אין ל"מ בזה רק לאחר מליחה נמורה, דמקודם בבלו הרי אסור, מ"מ יש ל"מ לענין לאכלו מי דאין לריך מליחה כלל רק משום דם בעין שבבלע בתוכו אסור אף אי, ול"כ עלה בפק בבל הורה, לכן אם שהפפק העשה של דם בעין להחמיר, ע"ש מה שמוקק אז, ומה שבתיב שוד ל"מ בויכוח, ועי' לעיל בבלל נ' אות כ"ו, ועי' לקמן בבלל י"ח אות י"ב, ועי' בבפות זאב בה בריעת להבבת אות י"ד

שער חצירן שו"ע מסו' ס"ט סעיף א'

ז) חיטב. פי' ס"ך הדחת הכשר לכתחלה יזהר לנגבותו גם הני שעה ולמדינתו היטב ממי הסריוס אבל אם לא שרתו רק מדיתו ז) היטב פני יהוש ס' שכתב ליה, ומחר כך ת) ימתין משש שיטפשטו המים קודם שימלחו שלא ימס המלח מן המים ולא יוציא רק מדיתו (הגהת ס"ל והגהת מהר"י פפ"ם וכהיוך כלל ג'):

מעלה בכ"ש, ומי' מקציב מלח שמלקחי הין זה בשעה מוקפים: ת) ימתין. עי' ש"ו סוף ד', וס"ך סוף ו' שכתבו ובלבד שלא ימתין כל שיתחיל לגמרי, דלח לא יוסיף המלח כלל ולא יוציא דם. ועי' מקציב מלח שבלחמי מחיכוכת:

## ברית מלח

שום דם, אפי' הבי הכשר צריך הדחה ד) לכו"ע: [ב] תכלית השרי' היא לעשות שלש פעולות לצאת לכל הדעות, שתים הנה ה) מכחוץ, ואחת היא ו) מכפנים, שתי הפעולות שבכחוץ הנה, ראשית לרחוץ ולנקות את הדם בעין והדם שנתיבש על גב ז) הבשר, שנית לרחוץ את כל החוזל והעפר ושאר כל הלכלוך הנמצא על ח) הבשר, ופעולה האחת שבכפנים, היא לרכך כל החתיכה עצמה ט) היטב, ובל' שלש הפעולות אלו, חמח הכנות ותקון למליחה, בבדי שתובל המלח לעשות פעולתה י) היטב: [ג] אין שורין בשר בכמים קרים יא) מאד, ובזמן שהקור גדול מאד, או

## תקריב מלח

מה שכתב שם. ועי' בערוך השלחן ס' ס"ט שמביא שם כל הנ"מ אסור בין כל הטעמים הלו בהרחצת הדעת ובכשביר יפה לף מעיס:

ד) לכו"ע. לפי' להך פוסקים דס"ל דטעם הדחה הוא משום דס שע"ג, לו משום שיממלא המלח דס, וזה לא שייך כלל, מ"מ לריך הדחה ושרי משום דע"י דוחקא דכשיגיל כשחוכקין את הדופן המלוכה לנתחים יפלטו דס החבריס מהבשר לחוץ ובשי הדחה:

ה) מבחוץ. היינו לרחוץ ולנקות את שני מיני הדמים אשר על החתיכה, היינו דס בעין שעשל על הבשר ממקום אחר שהוא דס בעין ממש, ודס שיצא מהחתיכה נוסף ומהלכלוך הבשר ומיתכם הדס על גבה, וכן שאר כל לכלוך מעפר וחול הממלא על הבשר שמעכב את המלח מלהוליא את הדס:

ו) מבפנים. היינו לריך כל נוף החתיכה בכדי שתוכל המלח לעשות פעולתה שיצא לחולין כל הדס מהחתיכה ותהי' הבשר כשר ולחוי לחליחה לכל הדעות:

ז) הבשר. היינו דס הנמצא בתוכה נוסף היוצאת מבית החתיכה בעת שהיא מוקפת ומוכל על הבשר, או דס נגלל ממקום אחר שנופל על הבשר או מיקרי דס בעין ממש:

ח) הבשר. היינו דס היוצא ע"י דוחקא דכשיגיל ומחר הלכלוך שעל גב הבשר, ולפ כל דס הלכלוך שע"ג הבשר לו היוצא ע"י דוחקא דכשיגיל מי מיקרי דס בעין, לך לא דס בעין ממש, ועעיין ביומ ס"מ רבות בין דס בעין ממש היינו דס הנפש או דס נגלל ממקום אחר שעשל על החיתכה בעתי רחיצת המליחה, או על החתיכה שעשל הדם נגלל, ובין דס שע"ג הבשר, היינו הלכלוך שעל הבשר, או דס הוצא ע"י דוחקא דכשיגיל דהנה בס"ו כתב הרב בס"ק ב' דלכלי שם לא הדיח ולא מלח כלל, או מלחו בלא הדחה רלשונה מותר בדיעבד שם לך לא שהה שיעור מליחה במלחו, והמחבר פסק כן לכתחילה כדעת הטור, וכתב הש"ך בשות ג' שעם לדברי הרב משום דעלת משהה מעשה שהיא, ודס בעין ממש שעשל על החתיכה שעשל הדם לא ממהיר טלא משהה שהיא ושאר עד ס' כנגד הדם, ואע"ג דהאי דעת שע"ג הבשר שני מחשב לנו כדס בעין שלא הודח ולא נמלח, דהא מלאי טעמא שם נמלח בלא הדחה רלשונה מסור לקדרה אפי' בדלא שהה שיעור מליחה, ונלפי דבשהה שיעור מליחה, מעשה דכיון דלא הוזח ולא נמלח כלל לף שעשה שיעור מליחה, וי"ל כיון דלא הוי דס בעין ממש ממהיון שפיר טלא משהה שהיא, דהוה מלוק הוא מדס בעין ממש, דדס בעין ממש שם נפל על גבי שעשל שהה או אפי' נפל על החתיכה בעוד שהי החתיכה עוד לוק, ואח"כ נלוק לאסור שם בהא"ע, אבל ס' ס' בהחתיכה גבי הדם לדעת הרב בס' ע"ג, וכדי נעולה לדעת הב"י, וכשר בלא הדיח רלשונה ולא נמלח ונלפי כך, ע"פ בדיעבד שרי לדידן, דעולא משהה שהיא, רק לכתחילה לריך הדחה, ודס בעין ממש שם לא נפל על ע"ג בשר שהוא בתוך מליחתו שהוא כרוחה הלא מבליעו הוקה שם בדלא שהה בין לקדרה אפי' בהא"ע שהיא, ודס שע"ג הבשר שם נמלח בלא הדחה ממהיון עוד משהה שהיא, ואפי' ע"י מליחה שנית, בין נגלי, ולא נמלח בלא הדחה רלשונה שם דוקא בשהה שיעור מליחה אסור דאז שם נמלח מבליעו בחוזק ואסור לקדרה אפי' בהא"ע, או אפי' בעש"ק, וזה ג"כ דוקא בלא הדיח"ם כאסור, אבל בהדיח ומליחה שנית מותר אפי' בכהאי נוגע ואפי' לקדרה בהא"ע בדיעבד אבל אם לא בעש"ק לף בהתיר לרישונה בשהה ומעלה קדרה, כדכתב הפמ"ג במשבצות זהב ס' בסי' ס"ג, ומותר לף בלבי דמשוק שם"ך לדיעק בסי' ס"ג סוף ס"ב ס"ג ו"ד, דבכל מקום דשרי לקדרה ע"י הדוחק"ם כל שכן דשרי בלבי, אבל בדלא שהה שיעור מליחה אף דוקא לקדרה אסור ובלאן הפ"ג, אבל בהפ"ג שרי אף לקדרה ע"י מליחה שנית, ובלבי שרי לף בלאן הפ"ג, דלא כהכ"ח, מנשם דלא בבלע כ"כ בחוזק וגם לא בבלע כ"כ הרבה, ולף דאיו יוצא ע"י מליחה אבל יוצא ע"י לבי דוקא משהה שהיא ולא מהני ולבי מהני, דס בעין שעשל על הבשר בלא מליחה דמליחה לא מהני ולבי מהני, דס ודס שע"ג הבי מבושר בסי' ס"ג ס"ק כ' דבשר שנמלח ושהה כדי מליחה ואחוזתו אח"כ בכלי בלא הדחה הוה נאסר רק כדי קליפה, כמו שכתב שם הרב מפורש בהא"ע, ועיין בשפתי זהב ס' בסי' ע"ו. ממלת ד' חלוקים יש בין דס בעין ממש לדס שע"ג הבשר דמקרי נמי דס בעין וכולם לחומרא בדס בעין ממש. ו', ודס בעין ממש לא מהני מהבי הס"מ ובדס שע"ג מהבי הס"מ ע"י הדחה מועטת ומליחה שנית. ב', דס בעין ממש שעשל על גבי שעשל הוא נאסר הבשר ולא מהניון טולא משהה שהיא, ובדס שע"ג החתיכה לכתחילה לריך הדחה לגלי, אבל בדיעבד אם לא הדיח תחילה ומלח ונלפי כך מותר, ולהמיון טולא משהה שהיא, ולפי' לא נלפי אוד רק מלח בלא הדחה מקרי נמי בדיעבד, ומותר לגלי אם רק לא שהה שיעור מליחה ולא לריך שהיה שיעור, כן כתב הש"ך משהה בסי' ע"ו סוף ט', ומה שכתב הרב בשהו לו שמלחו בלא הדחה ונלפי כך מותר, לאו למימרא דלכתחילה אסור אפי' בגלי, דהא בס"ח כלל ס' דין ב' משמע להדיא דמותר בגלוחו טע"ש, הכי מפורש דלף המליחה מקרי דיעבד לף בדלא נלפי אוד ומותר בגלי, כמבואר לקמן בכלל ס"ג סוף ע' ואות י'. נ', דס בעין ממש שעשל על בשר מלוח חוץ שיעור מליחה אפי' לא שהה רק מעט מאד בשעה שהבשר לף בגלי, ודס שע"ג הבשר אם מלח החתיכה בלא הדחה רלשונה, אם לף לא שהה שיעור מליחה, עב"פ בגלי מותר. ד', דס בעין שעשל על בשר מלוח לאחר שיעור מליחה אסור טולא משהה שהיא, ומשא"כ דס שע"ג אינו אסור רק כדי קליפה כמבואר בהג"ה בסי' ס"ע ס"ק כ':

ט) היטב. שאם לא ילקך החתיכה היטב ע"י הבי' לא יהי' כח עוד בשאלת להפליט כל הדם מהחתיכה ואפי' אחר מעשו דם בהחתיכה בלא יוצא במליחה ואפ"ל ע"י ביטול יוצא ויאסור הקדרה והתבשיל, ולא ידעינן כמה דם שאחר במליחה ולא עתה ע"י הביטול:

י) היטב. כי שאם אלם הבי הבשר נחלוש נמוטו אח שלוה מלעשות פעולתה בהלכות הלישות לפי דעת הפוסקים האוקיון בדעותיהן ובסברותיהן, ויש להם לכולם:

יא) מאד. דסמים קרים ביותר מעבדי לו להבשר, ואפשר לף יועיל עוד מליחה, אף דהרמ"א הסכים לדעת אלו הפוסקים דס"ל דטעם ההדחה בלאומא הוא מטעם לרכך הבשר, הא מדרבה הסים מעבדי לו להבשר ואפשר כדלמיון נבי ריחה, ע"ש.

ממעמ

## ברית מלח

או שהטבים קרים מאד, ישימו הטבים באור להפיג מעט ציננתן ואח"כ ישרה בה יב) הכשר, ואם שרה הכשר בטבים קרים יש להתיר בדיעבד להדיח שנית בטבים יג) פושרים ואז למלוח, ואם מלחו אחר השריה בטבים קרים בלא הדחה שני' בטבים הראשים לשרי', ס"מ מהגי יד) הדוס"ש, ואם לא הדיח הדחה שני' ומלח כך מותר, ובדיעבד אף אם לא הדיח ולא מלח פעם שני ונתבשל כך נמי מותר: [ד] אין להדיח בשר הדחה ראשונה בשכר, ואפי' בדיעבד לא מהני וצריך הדחה טו) שניה, וכן אין להדיח לכתחילה את הכשר הדחה ראשונה יז) בטי פירות, אבל בדיעבד אם הדיח שפיר יח) דמי, בין בהדחה ראשונה בין בהדחה שני', אבל מדיהין אף לכתחילה בשר בטי יט) נשמים: [ה] לכתחילה צריך לשרות הכשר בטים חצי שעה כ) דווקא, וחטים יכסו כל הכשר ויהיו וישפשף הכשר

## תקריב מלח

מסמע מדבריו דלף סתם מים מערבי לו להכשר, עיין ביד יהודה כט) ס"ע בהלכות פת ג' שהיקל אם דלת קשה מידי, ומריחה לוקח כלך, כלל, והכא קו"ל כאו"ע סי' י"ח גבי הרוג דלון מעידין עליו לגחר ', יומים, והטעם הוא משום דלמחר נ' יומים מתפח הפח וכשבוצה טרהו לוקח הפניש, מיהו אם יוכלו למיס מעידין עליו אף יותר מג' יומים, משום דקריזות הטים מסייע לו, ומעמיד טוב הפניש שלא יתפח, מיהו קו"ל אם דלת מערבי לו, ומעמיד טוב מן הטים אז אף יותר ג' יומים ממיהמו אין מעידין הו עליו משום דמחמה שרייהו בהטים מתפח תפח מיד, הרי לנו דיוקין דיש בהטים שי כמה. ג', שהטה מערבי לו כל זמן שהוא בטים מתפח קריזות הטים, אך מעמ"י כן מתן כו הטים למלוחים ממחת הסבר', אך קריזות הטים מסייע הלמלוחים כל זמן שהוא בתוכו, אבל משעל לגחר שעלה מהטים ונעבר הקריזות חו פושל בו הלמלוחים דקודם, שיתפח מיד, ואף דשם לריכין עכ"פ שעה אחת חון למיס, אמי התם משום דלנו לריכין שיתחמה לגמרי שלא יהי' ניכר, אבל להיות מלוחלח לבד, י"ל דהוכף שעבר הקריזות של הטים מהכשר הוא מלוחלח מכח הברי' דמקודם, ולא קשה לו מידי מריחה, דשם הבדוקה היא דוקא בעת שמונח בהטים, לזה אמרינן שפיר דהטים מערבי לו, מכח"כ כאן דהמליחה היא לאחר ההדחה, הו שפיר אמרינן דמועיל ההדחה המקולח לרכך הכשר. ועיין בכ"י לו"ח סי' תפ"ז שכתב מפמ כעין בכרמ"ן זו לענין חטים שנפל למים, ובלמחר רלוניי שבעת מונח בטים כיון שנעבע בטים עד שמת סם שם הרי כלו הטים בטעיו לגמוי כעין זה ולאו פרט יהושע, ומה"נ דמיא למתי מערבי לו להכשר, מ"מ בשעלה מן הטים וכולה מעבע מאד לסוכו, הרי מפורש בסברלוי, ועי' בימבוח דף קנ"ע ע"ב בשם ס"ח סי' ד"ם ומזון לאלחר, ועי' שם דף קכ"ח ע"ח:

יב) **הכשר**. כן כתב הב"י בסי' ס"ע, ולפ"ז לא כן מדברב ע"י הקוף הטים מערבי לו להכשר כתב ביאלרו בשות הקוסס, ועי' בעיוך השולחן בסי' ס"ע אות י"ו שכתב דיש ליזהר מאוד כמדיינהו דמזן החיבם שהכשר לף שלישה מלאה קרע וכפור מ"מ היל קשה מאוד ולעבד לאחוזה הרבה ולף בטים נוגעים מאוד ועוד לפרושה בחמין דיק שהחום יהי' מועע שהחלן קריב לפושרין דבלא זה ודאי לף יפלוע בחלה לח כדם כשאר מוכן זה בחום הרלוחה, ויש לחזר ולהחזיר לח הבשים על זה מאר, וכ"ם אם יש להכשר קרע וכפור לאחור למלחו עד שילאו הקרע והכפור ע"י שרייתו בחמין דאם יחלחו בעודו בקרע וכפור יכול לאחור הכשר עכ"ל:

יג) **פושרים**. ומלוח סח"כ, לף לדלורה יש לעיין אם מהני הו הדחה שני' בפושרין לרכך ולאחר כיון דמקשה הכשר ע"י הטים הקרים לף יתרכך שוב לף בפושרים כמו דלף מהני שריה בפושרים לכשר שעשה נ' יומים בלא מליחה, מ"מ הכא יש להקל ולהחזיר בדיעבד, דלא נרע מהיכה זו מתחיכה מלאה קרע וכפור דאחר הרב בסי' ס"ח דמיהר לשרות בפושרין, וכן כתב הגרשון רע"ק בהגהותיו ס"ס:

יד) **הדומ"ש**. ממ"ע לו משום ריכוך הדחה שני' מרכך, לו משום דם שע"ג אח מהני נם הדחה הרלשונה בטים הקרים, עי' מיהושי רע"ד על הע"ד בסי' ס"ע על המחבר סי"ק ס', ועל הב"ד לוח ס"ד, אבל לפלן בעיני מה שכתב שם בפשוטות דאם מלמ כך מהני הדוס"ם ממ"ע, דלו משום ריכוך מהני הדחה שני' אחר ההדחה לו נופל אם מלחו ועוד אם מהני עוד הדחה שני' אחר ההדחה בטים קרים, דאפשר דמערבי ולא מהני עוד הדחה שני' לף יש לפלוק,

## ברית מלח

הבשר במי השריה כה) היטב ואם הדיח ושיפשף היטב במים ולא שהה השיעור בדין מותר בדיעבד אף אם עוד לא כב) נמלח , ומותר למלוח ולבשל , אבל אם לא הדיח היטב , רק הדחה מועטת אז אם עדיין לא נמלח צריך לחזור ולשרות חצי שעה כג) דווקא בדין , ומולח אח"כ , אבל אם כבר נמלח מותר בדיעבד אפי' בהדחה כד) מועטת , ובעל נפש יחמיר על עצמו להדיח ולמלוח כל זמן שלא נתבשל כה) עוד : [1] אם הדיח הטבח את הבשר בבית המטבחיים אין צריך להדיח עוד כו) בבית , ואם יודעין שהדיחו הטבח אך לא ידעינן האיך הדיח אסרינן מספתא הדיח כז) בדין הדחה ראוי , ומה שרוחצין הטבחים את הבהמה בכית המטבחיים כבדי לנקות וליפות את הבשר למכירה, לא

## תקריב מלח

כה) **היטב** . כן כתב הפו"ר , יזהר לכתחוא יותר מהני שעה ומח"כ יספיק הבשר במים יפה , ואף דהרב בהג"ה בסי"ב כתב ס"ע סי"ק ח' לית הכי בזה הכשיר אפילו בהגבת ס"ד שכתב רק להדיחו היטב במים אבל אין קיי"ל כזה כהפו"ר ולריך שפשוף בהתחלה ממי הסרייה , אבל בזה לא נמלח צריך לחזור ולשרותו למחר , ומותר בשר מעושן נמלח מחמ"ת על הבשר עוד לתלותם המים המעורב בדם , אפשר דזה המעשן לתלותם המים עם הדם אינו חשיב דם כעין, וגם לא שייך החסם שמא יתמלח המלח דם, ועי' בית"י בסי' ס"ט בהתירוץ ח' אם שהתירו כזה , וכן כתב הס"ך בסי' י' בי"ד סי"ק נ' חות כ' בשם הרשב"ש והר"ן דלריך לשפשף היטב בידים להעביר כל הדם שע"ג הבשר עד בילוע המים בלא מרחיק דם , ובהדחה ושפשוף לחד סברא אף לא נמלח כעשעתם מותר , ומשם רבוך חוכח , ומשום להעביר ממי מיכא , והמחבר בסי' ס"ט לא הזכיר בישוב דהני שעה לסרייה , היינו משום דס"ל כטעם הפוסקים דס"ל דהחדחה היא משום ס' כעין , או שלא יתמלח המלח דם , או כדעת הר"ן משום הדם שבתיכים על נב הבשר , ולכן לריכה בהדחה ושפשוף היטב כני, או ס"ל כדעת הרמ"ה , ואין קיי"ל דבקיעין לחומרת לחום לכל הדעות להתחלה , ולכן אנו מלריכין שרייה אלי שעה דווקא כדי לרכך הבשר , ובכרכי שהמ"ח כתב בלשונו יזהר לשרותו יותר מהני שעה, ואם בעל ערוך השולחן הקשה בסי' ס"ט חות ע"י על מה שהחמירו בעלי הש"ע שלחחר השרייה דיחזו היטב שמי השרייה חוזרים מבין הדחה זו מה טיבה , דלחחר השרייה אלי שעה מה צורך עוד בהדחה ושפשוף , ויותר שם תירוץ דחוק , ולפי דעתי נראה פשוט, דהשתם הוא שחת לפעמים יקרה שיעבור זמן מרובה מהשחיטה עד השרייה הבשר אלל הטבח"ש , ויש לחוש שמא בזמן זה בשר מקרם ומתקרר מלח רים על הבשר ולא יועיל השרייה לבד , לכן מלריכין שרייה כדי לרכך הבשר וכבדי שיוכל היטב הדם שבקרבו ומתקרר , ולחח"כ ע"י ההדחה ושפשוף יקלה את הדם שנמלא מהבשר :

כג) **נמלח** . ואין לריך לחזור ולשרותו שנית , דבדיעבד נקטינן כדעת הפוסקים דס"ל דטעם ההדחה הוא משום דס שע"ג הבשר ודי בהדחה ושפשוף היטב , אבן אין לריך לחזור ולשרותו אפי' אם עדיין לא נמלח , דאין אנו מחזיקים לטרפיהו מכח, כדעת אח"ל . ומה שלאור מהיטה לי על בעל המחבר הלבוש בסעמא שכתב שלבת בלא שעמא , שכתב בסי' ס"ט סעיף ג' חות ז' דאם לא שהה כשרייה , רק שהיטה היטב אני לי לריך הבשר ואין לריך לחזור ולשרותו לשרייה , אלי טעמא ריבוך אנו בשיע שרי' אלי שעה דווקא כמובן לכל , ונם הוא בעלמא כתב שם בחות דקודם שהדחת הבשר הוא אלי שעה דווקא כדי שתרבך הבשר ויוצא דמו ע"י מליחה , ואף בהבשר עדיין יש עם הדם דמקרי הח"ד להחיל בהדחה מועטת , גם בזה הסיבון עליו המחזיקים מעטה זה לעיקון ריבוך לו מהני הדחה מועטת. ועי' לקמן בכלל זה חות כ"ח וכ"ט :

כג) **דין** . בהדחה מועטת לו שני כל שמן שלא נמלח ולריך לחזור ולהדיח היטב כדין שרי' ומליחה לכתחילה לכל הדעות :

כד) **בועטת** . דמתחר הבשר נמלח אף בהדחה מועטת שני לו בדיעבד , כן כתב הס"ך בחות ה' שם , וכמו שכתב הרב בהג"ה בסי"ק כ' , וכן משמע להדיא בח"ח רים בלל ע"ו , דבקיעין בועטת , וכאן כתב רק אם הדיחו היטב שני , אלא ע"כ דהתם בח"ח מיירי אחר שנמלח ואפי בדיעבד בהדחה מועטת, וכאן בהג"ה מיירי קודם מליחה עדיין לכן דווקא אם הדיח היטב אז אין לריך לחזור ולשרות אפילו פעם שנית אף אם לא נמלח עדיין, ולזה בבעל ג"ח דף כ"ח ע"ב שכתב דהרב חזר בו בלן בהג"ה ממה שכתב בח"ח וכן כתב הגמ"י בשם עלו זה שכתב הף לאחר מליחה מקרא חזרה, רק דהגמ"י השיג עלו בזה שכתב הס"ך דאין כאן שום

בדיעבד וכני לו בסריה מועטת , והוא ס"ל דווקא אחר הביטול אז מיקרי בדיעבד אבל במליחה לא מיקרי בדיעבד , ולריך לחזור ולשרות ומלוח , והס"ך הסכים לדבריו , ועי' בפמ"נ בשפתי חות ה' בסי' ס"ט. ולפי מלוקות בדבר בדין זה, לכתחילה לריך לשרות הבשר אלי שעה דווקא , ובדיעבד אם לא שהה אלי שעה רק שפשף היטב בידים והדיח, אז מותר בדיעבד ואין לריך לשרותו עמנו לחזור ולשרות אחר הפעם אפי' אם עדיין לא נמלח , אבל אם לא שפשף היטב ולא הדיח בידים היטב רק הדיח הדחה מועטת , אז אם כבר נמלח מיקרי בדיעבד ומותר ואין לריך לחזור ולשרותו , אבל אם עדיין לא נמלח לא מיקרי זה בדיעבד ולריך לחזור ולשרותו ולמלוח אלי שעה כדין ולמלוח מליחה לחוי, כדין כן העלה הס"ך בסי' ס"ט חות ה' לדעת הרב כדי שלא יהי' דברי הרב סתרי אהדדי , ובן דעת הגמ"י רק שהגמ"י ס"ל דלא מיקרי בדיעבד רק דווקא לאחר הביטול , אבל קודם הביטול לריך לחזור ולשרותו ולהדיחו ולמלוח ואז ממ"ע מותר , אי משום דם בעין הרי העביר אף על ידי הדחה ושפשוף לאחר מהעשעת , ואי משום ריבוך הרי מהני הדחה הבני והפמ"נ מתרץ לו להס"ך ומשמע דס"ל כוותי' דאף אם עדיין לא נתבשל

ממי מיקרי בדיעבד מאחר דכבר נמלח :

כה) **עוד** . לכאול נפל יש לו לחוש לדעת הגמ"י דלא מקרי בדיעבד ולשרותו אלי שעה כדין ולמלוח אבל קודם הביטול לריך לחזור ולשרותו אלי שעה כדין ולמלוח . ועי' בספר הפתרת למשה שהסכים כזה על הס"ך ודעתו דלא כהפו"ר דס"ל דאף לאחר מליחה מקרי בדיעבד אף אם עדיין לא נתבשל , וכתב להשמ"י דכל זמן שלא נתבשל לא מקרי בדיעבד ולא מהני הדחה מועטת דמאחר דאנן מספיקא קיי"ל כהני תרי טעמי לחומרא , ש"ב יש לחוש לדעתם , ואפי' בדיעבד לחזור ולשרותו אלי שעה , וזה נלון להעשות דריבוך ולמלוח לא עדיין לא נתבשל , ולא לסמוך עלמו אעשמא דלעשיר הדם לו שלכלוך לחוד אפי' בדיעבד , ומה שכתב הרב בהג"ה בסי"ב בס"ק ג' ואם לא הדיח רק עשע מותר בדיעבד היינו ע"י הדחה"ש , דמותר ממ"נ , עכ"ל . וכתב עוד אף שכתב"ח לא משמע כן אפשר אחר זו הרב כלן בשו"ע וכתב שכן נראה לו למעשה דלא כהס"ך בחות י"ח , עכ"ל , ולכן יש לחוש לכל חלה ולהחמיר מי שחם לנפשו , ומה שכתב שם המחבר שכ"ל, מיהו אם שהה הרבה בין הדחה למליחה עד שמיקרי בדיעבד לכתחילה הדחה"ש , לא אוכל הבין כוונתו , דמאי חידש לחמשיען בזה דמליחה טעם לא יועיל הוה"ש :

כו) **בבית** . הרב בהג"ה בסי"ק ל' בשם הטור . לך קשה לי הא דהחם ולא ימם המלח שוב ולא הטעם פעולתה היטב להוליא הדם כלאור , דמש"כ הרב בעלמו בח"ח אלו דין כ', ובח"ד בסימוחים חות י' כתב בזה בלשון, אבל בשאול עוב לנמרי לאחר השרי' לשפר ולשטוף אפילו בדיעבד , וכן כתב הש"ך דאף שאם מתעב לנמרי לשטוף , אך י"ל דהרב מיירי ב"כ דווקא בשלא שהה בהמיים שעת הרבה יותר מדאי וכו' עוד קלא לחות בהבשר ולא ינב לנמרי , דמש"כ הש"ך בחילושים חות י' , דאפי' לאילו הפוסקים המחילון בדיעבד אף בלא הדחה כלל , אפשר לומר דשם מיירי ב"כ שהבשר הי' לח קלא , אבל בשאול נוב לנמרי אפשר דאפי' לעולם בדיעבד ע"ש , אך הרב קמ"ל דאע"ג דמו שכתב הפרישה דלא בעינן הדחה כמוך למליחה דווקא אפי' לפי הא טעמא דסהדחה אין מטוח ריכוך , רק שהיקור הוא שלא יהי' ממונב לנמרי , אבל מיקר אחרי השרי' בעוד המים זבים על הבשר אפשר דנרע עוד טפי כמליחה אז כמו שבבשר לקמן כלל זה חות ס"ו משום דהמלח ניתם מלהחזיק המים ואין בהחה לעשות פעולתה היטב :

כז) **בדין** . וכן משמע בב"מ , ולא מיישע שמא חזר ונתלכלך עוד הפסם בבית המבח . עין בזר זהב על טי"ד , וכתב

המחלת

## ברית מלח

לא מיקרי הדיחו הטבה, ואם הדיחו הטבה בשעה שהיי' הבשר והדם עוד חם, או אפי' הדחה מועטת בלא שפשוף נמי מהני כמ"ש בדיעבד. ולירין מתוכיס כל אחד ואחד לשרות הבשר בביתו דווקא, ולהירין השרי' שרייה ראוי' חצי שעה דווקא כמ) כדין ולא לסמוך עצמו על הדחת בית המטבחיים, וצריך לדקדק היטב במקומות שנראה הרבה דם בההתיכה, או מקום אחד ששם נצרר דם הרבה ע"י כאב או חולי, או במקום בית השחיטה, וכן בחלל העופות לשפשף שם היטב בידים במים, ואם יש שם עוד דם בעין על ההתיכה אף לאחר השרי', צריך לקלוף מעט באותו המקום: [ז] אם מצד אחד הדיח הבשר היטב ומצד השני הדיח מועטת, או אם הבשר כבר נמלח מותר בדיעבד, ואם עדיין לא נמלח צריך הדחה שני' כדין ואח"כ נ) למלוח, ואם מצד אחד הדיח היטב, ומצד השני לא הדיח כלל, או באין הפ"מ אפור אפי' אם נתבשל, וכהפ"מ מותר דווקא אם כבר נ) נתבשל: [ח] אם חתך כל נתח לשתים או שהסיר מלפי הרגלים לאחר השרי', צריך לחזור ולחדיח נ) ולמלוח, וכן אם הסיר עור האווז מעל בשרה לאחר ההדחה צריך לחזור נ) ולהדיח, ודווקא אם חתך בסכין צריך הדחה שני', אבל אם החך ביד אין צריך הדחה שני'

## תקריב מלח

המלח כפי זה דווקא במקום שמסתכא הוא כן שהטבחים שורין הבשר במים, אבל במקום שאין המנהג כן לא מהניגן הכי, משום שבשריה הבשר במים מסוי מיניה דנמרא ממהוקר בב"מ בפרק שהב, מפני שמסתה את הבריות, וכן הוא בתו"מ סי' רכ"ח ס"ק ט', וכתב הסמ"ע שוח ט"ו אחת מרכך כל התהיכה היא סברת היש מוסכמים, כשאר פלוגתא דרבי יוחנן ור"ל בפרק בעל כל זאת סי"ב ס"ק ג':

(ז) **נתבשל**. לעיל"ד שם בעין יש להחיר אף בעין הפ"מ, דהא אפי' בלא הדחה כלל כל התהיכה מותרת כמ"ש בתו"מ סי' ס"ט ס"ק ג', ועיין בש"ך שם בהגה"ה ועיין מה שכתב שם, ועיין שם בש"ך שוח ט"ו, ועיין בש"ח בשר יעקב בסי' ס"ט ס"ק כ' ד"ה בהגה"ה, מה שכתב שם, ומכ"ש הכא בכ"ד אחלי מהיכה שהחה היכה, רק אפי' אחת לא הדחה כלל, בוודאי שיש לחוש שבאותו המקום שלא הודחה יתמלא המלח מהדם שיש לחוש שבאותו המקום שלא הודחה יתמלא המלח מהדם ומהלכלוך ולא תעשה שם פשלחה להוציא הדם והוי כמולח מפ"מ דמותר בהפ"מ כמו שכתב הרב מפורש בהגה"ה בסי' ס"ט ס"ק ד':

(ח) **ולחלוח**. כן כתב האחכר והרב בסי' ס"ט ס"ק ג', וחהו לעיכובא, משום דעיקר העשה הוא משום דם בעין

שנמלח על ההתיכה במקום שהחך, ומקור דין זה הוא מהמרדכי ומביא רמ"י מפרק קמא דחולין ע"ש, וכן מביא הש"ך לדיעה בסי' ס"ט שוח ג', רק אין לריך אלי אלא שעה, ואפי' הכלא אין אנו מקריבים ומחרך, וה"ה בהעופות, והא רמ"י הכלא אין אנו מקריבים להסיר עופי הרגלים קודם הצרי, משחמת הוא דמרכך כל הבשר, ואין כאן רק משום דם הפליטה שיצא מדווקא דסכיתן, אז הדם שיצא מחת הגלפים שהמה מקדימים דם בעין, ופני לסם בהחמה בעלמא, כן כתב הש"ך שם בשוח ג' בשם המרדכיע, והא דמרכיע הדחה שיש היינו רק בפומו מקום שחתך, וכן כתב בהדיא בספר בל"ע, ולחה"פ, ועיין בפוף הסי' סי"ק כ' בהב"ח שם שכתב שם ואם רוצה להדיח שם שיעה, משמע דקצי קמח דחולין נבי הטבח לריך שיהיה לחוד, אבל דעת הר"ן בפרק קמח דחולין נבי הטבח לריך לחזור ולהדיח, וכן דעת הרי"ף בן חביב, וכתב שם הש"ך ד"ה דהר"ן לשיטתו מוכ דס"ל דטעם הדחהה הוא משום שיתרכך הבשר, וכיון דבשרא מקורם הרי מתרכך ומפי מיכפת לן במה שתחתו תח"כ לשעה, ולפי דעתי נלפא לי שנם המרדכי לשיטתו מוכ, דס"ל דהטעם הוא שלא יתמלא המלח מהדם שפ"ע הבשר, להכי שפיר מלריך להדיח מחדש שם תחך לשעה, תח"כ מלמאי דברי הלב בהב"ח מפורש ומשוחר, ולפלא בעיני על מאר לא הביא הש"ך שת הב"ח הנ"ל שאר לך זה דהכא בקורט העוור, ועיין לעיל בכלל זה שות ג"ק מה שכתבתי שם, ולדיהן דקי"ל להחמיר ולחוש לכחחילה לכל הטעמים לריך להדיח אפי' בדיעבד, ועיין בש"ח שוח"ל שכתב דפשוט הוא דאפי' אם תח"כ את המלח שנמלח שם זה כמו שהיה מעיכה לן מכאי מלריך להדיח שיה, וכהסיר עופי הרגלים הטעם הוא שלריך לחזור ולהדיח, לפי שאם שמרנה בהעופים מוחזק הרבה בדם, כן כתב הפ"ח, אבל אם לא הסיר עופי הרגלים אינו נלפה חוץ מן בעין הנוגע בהעופים מפשיקים, ואפי שאין נלפה חוץ מן המלח אפילו רק מפניהו רק מפניהו, כמש"כ הש"ך שם בשות ד':

(ט) **ולהדיח**. דהש"ך כתב נבי הסיר עופי הרגלים אחר השריה לריך לחזור ולהדיח, ודווקא שהסירם לאחר ההמתה

(ח) **ולמלוח**. שם בסי' ס"ט שוח ס' דבהדיח טובא שיה, ודווקא בדיעבד אבל לכחחילה מדיעבד לריך להדיח אפי' לאחר שנמלח, ומה שכתוב בבריית בעופות אף שנמלח נ"ב קולא גדולה היא זו, ולכן מהיכה זו מאחר שעשה לא הדחה כלל כדין ולא לסמוך עלמו על הדחת בית המטבחיים, ולריך לדקדק היטב במקומות שנראה הרבה דם בההתיכה, או מקום אחד ששם נלרר דם הרבה ע"י כאב או חולי, או במקום בית השחיטה, וכן בחלל העופות לשפשף שם היטב בידים במים, ואם יש שם עוד דם בעין על ההתיכה אף לאחר השרי', לריך לקלוף מעט באותו המקום: [ז] אם מלד אחד הדיח הבשר היטב ומלד השני הדיח מועטת, או אם הבשר כבר נמלח מותר בדיעבד, ואם עדיין לא נמלח לריך הדחה שני' כדין ואח"כ נ) למלוח, ואם מלד אחד הדיח היטב, ומלד השני לא הדיח כלל, או באין הפ"מ אפור אפי' אם נתבשל, וכהפ"מ מותר דווקא אם כבר נ) נתבשל: [ח] אם חתך כל נתח לשתים או שהסיר מלפי הרגלים לאחר השרי', לריך לחזור ולחדיח נ) ולמלוח, וכן אם הסיר עור האווז מעל בשרה לאחר ההדחה לריך לחזור נ) ולהדיח, ודווקא אם חתך בסכין לריך הדחה שני', אבל אם החך ביד אין לריך הדחה שני'

(ז) **נתבשל**. לעיל"ד שם בעין יש להחיר אף בעין הפ"מ, דהא אפי' בלא הדחה כלל כל התהיכה מותרת כמ"ש בתו"מ סי' ס"ט ס"ק ג', ועיין בש"ך שוח ט"ו, ועיין בש"ח בשר יעקב בסי' ס"ט ס"ק כ' ד"ה בהגה"ה, מה שכתב שם, ומכ"ש הכא בכ"ד אחלי מהיכה שהחה היכה, רק אפי' אחת לא הדחה כלל, בוודאי שיש לחוש שבאותו המקום שלא הודחה יתמלא המלח מהדם שיש לחוש שבאותו המקום שלא הודחה יתמלא המלח מהדם ומהלכלוך ולא תעשה שם פשלחה להוציא הדם והוי כמולח מפ"מ דמותר בהפ"מ כמו שכתב הרב מפורש בהגה"ה בסי' ס"ט ס"ק ד':

(ח) **ולמלוח**. שם בסי' ס"ט שוח ס' דבהדיח טובא שיה, ודווקא בדיעבד אבל לכחחילה מדיעבד לריך להדיח אפי' לאחר שנמלח, ומה שכתוב בבריית בעופות אף שנמלח נ"ב קולא גדולה היא זו, ולכן מהיכה זו מאחר שעשה לא הדחה כלל כדין ולא לסמוך עלמו על הדחת בית המטבחיים, ולריך לדקדק היטב במקומות שנראה הרבה דם בההתיכה, או מקום אחד ששם נלרר דם הרבה ע"י כאב או חולי, או במקום בית השחיטה, וכן בחלל העופות לשפשף שם היטב בידים במים, ואם יש שם עוד דם בעין על ההתיכה אף לאחר השרי', לריך לקלוף מעט באותו המקום: [ז] אם מלד אחד הדיח הבשר היטב ומלד השני הדיח מועטת, או אם הבשר כבר נמלח מותר בדיעבד, ואם עדיין לא נמלח לריך הדחה שני' כדין ואח"כ נ) למלוח, ואם מלד אחד הדיח היטב, ומלד השני לא הדיח כלל, או באין הפ"מ אפור אפי' אם נתבשל, וכהפ"מ מותר דווקא אם כבר נ) נתבשל: [ח] אם חתך כל נתח לשתים או שהסיר מלפי הרגלים לאחר השרי', לריך לחזור ולחדיח נ) ולמלוח, וכן אם הסיר עור האווז מעל בשרה לאחר ההדחה לריך לחזור נ) ולהדיח, ודווקא אם חתך בסכין לריך הדחה שני', אבל אם החך ביד אין לריך הדחה שני'

## ברית מלה

(לד) שני', מ"מ נכון וראוי להחסיר ולחזור ולהדיה אפי' אם תתך (ס) ביד, ואם לא הדיה שנית אחר שתתך בסכין ומלחו כך נאסר הבשר באין הפ"מ, ובהפ"מ כותר ע"י (ו) הדום"ש ובהתך ביד אם לא הדיה שנית ונמלח כך מותר בדיעבד, אפי' באין (ז) הפ"מ, מיהו אם לא תתך כל התתיכה לחצאין, רק תתך מעט בתוך התתיכה מותר (ח) בדיעבד. אכלה תתוך מהבשר יש להחסיר נ"ב לכתחילה לחזור ולהדיה במקום (ט) שאכלה: [ט] צריך להסיר טלפי הרגלים קודם השרי', וכדיעבד אם לא הסיר תטלפים ונשרה כך מ) מותר, אם נשרה תתיכת בשר בחים הצי שעה כדין, רק הצי תתיכה היתה תוך החים, וחצי התתיכה חוץ לחים, צריך להדיח ולשפשף היטב בידים הצד השני שהיי חוץ לחים, ואח"כ יחלח כך מת) הכשר, ואם נחלחה ונתבשלה כך בלא הדחה ושפשוף היטב את הצד השני

## תקריב מלה

ההדחה, אבל אם לא היה מסולס היה נאסר הכל כתתיכה בשר תתך וסיה די בהדחתן רק כמות שהן, האוכל ואין כאן דם נראה לעינים, ס"ב ס"ח הבח בסכסכות שוד התוות מעל בשרה לאחר ההדחה אף אם לא היה מסולס היה נאסר הכל כתתיכה בשר תתך, מ"מ כיון שמסולס העור ולפי שם דם בעין על הבשר אף בלא דוחקת דסכינא, כן כתב בעל לחם פיהם בפרוש שלו, ועיין שם בפ"א סות ז', ולפי דעתי יש להקל בעור התוות, דהלא יהוא דבעור התות יש בו נקבים שמניע המים לתבשר, כדמשמע מש"ם דפרק דף ק"ח ע"ב, וכדעת המל"י דהדחת העור מהני אף לתבשר אף אם נפסק העור תת"כ, אין הבשר תתוך כל כך, ומ"מ בשר תתוך בלא העור אסור לבשל עם חלב אפי' בדיעבד כשבח בתוך תת"כ אם לא נתח לפנים, דהוי כבולעת בעקלת בתוך התתיכה ולא מעבר לעבר מותר בדיעבד ואין לריך להדחה, מ"ע ממתמיר להדיח תבת עליו בדבה, דלפפשר דוחקת בשבחר מעט מקום בלא מלח מ' שרי, אבל אם שפלה הרבה לפפשר לחתוך דבתוחו מקום ולאבל מחתת מלחו הוא, עיין בפ"ח בכורי, ס"ע סות ד':

(לה) **הפ"מ**. מלחתר דרבים המה הפוסקים דס"ל דאין הדם ממנו רק דוקא לאחר תתיכת הבשר, אבל אחר תתיכה ביד אין לאסור מטעם זה, ומעט הפוסקים העומדים בשיטתו להחמיר בדין זה, לכן בזמינו יש לסמוך על הדוב להקל ולהתיר:

(לז) **בדיעבד**. להא בוודאי יש ס', ולפי לדעת המחבר דס"ל דאין הוי אלא מקום כמו שלא מלחו, מ"מ הרי לפי בשאחר מקום בלא מלח נמי מהיר הש"ך בסות כ' בשר ס"ם, ועיין שפתי חות נ' בשר ס"ו, ואין השולס מדקדקים בכך, ואפשר לומר שאין כיון הרב לדקדק בלשון ולכתוב אם אחר כל נתח לבדים, ר"ל דוקא כל התתיכה ודוקא לבדים, דאמנם אחתכו טוב, אבל אם אחר בעלמא בעקלת בתוך התתיכה ולא מעבר לעבר מותר בדיעבד ואין לריך להדחה, מ"ע ממתמיר להדיח תבת עליו בדבה, דלפפשר דוחקת בשבחר מעט מקום בלא מלח מ' שרי, אבל אם שפלה הרבה לפפשר לחתוך מקום מלחו הוא, עיין בפ"ח בכורי, ס"ע סות ד':

(לו) **שאכלה**. מלחם דע"י דוחקת דסכינא ר"ל דשניים מפליגי דס, לפ' דעתם מזה לא אסר אלא בשאכלה בעין, אבל אם נתבשל ונתעכל אין לריך להחמיר, וכן כתב התו"ד סות נ' בבישולים דזהו מבעי הטלת להתמשך דוקא אחר תתך התבשיל, דאי לא תימא הכי אין שייך לומר מותר לתלל בשר אי בחומלא דה דהם ולא ע"י דוחקת דשיים והוי לו דם שפירש, היינו דהם פירש ולא על נבי תתיכה, ונם הכתו"ש כתב דאין להחמיר, כאשר כתבנו לעיל בסות נ"ל, אבל לענין בשות נ"ם בירבו טובד דיש לחוש לבתילה לדעת הפוסקים דס"ל דאף בתתך ביד לו בכל אחרי דבריש מלילת דס ועי' בי"ד בסי' ס"ו בהאחוזין סות ה' ובהקלר שם סות נ', ובצו"ת הרד"ם חלק יו"ד סי' כ"ב שהביאנו כולם על התו"ד בזה והרלו לדעת בדשיות בדורות הלרין להחמיר אבי, משום דנם ע"י בישול ולא דם, וכל דוקא דוחקת ע"י לישה דבר שיהי' לריך הדחה, ע"ש. ובפר"ח הקשה הלא דוחקת דסכינא לאו כלום הוא, דכל דוחקת הוי מפליג אלא עם חום קלת, ובסכי"ם מירן דשאני בשר דרכיך מאד משום דכי מפליגי אף בדוחקת לאחר, ובפמ"ג פליג עליו דמליגי בכמה מקומות אף בחולכין דוחקת לאחר לאו מפליגי. ועי' בספר חוספת יהושלים שכתב לדיוק דאם נתן בשיעו מהתתיכה לריך להדיח מקום התתיכה בשוכה שאחר בידו מהדם האפלו אבל דוחקת דשיעו, ודוקא התלך באחר בידו מהבשיכה היו אחת מבחוץ לריך להדיחו, אבל התלך בשיכה שבתוך הפה אף שיצא דם לחוץ אין מוכר דהוי לו בבלל דם פירש לא פירש, ומה שפירש כשהוא בפיו לא מיקרי פירש, ע"ש:

(לח) **מותר**. דהוי לו כתתיכה עבה ודי בהדחתן כמות שהן, דדם בעין ליכא כל זמן שלא הסיר הטלפים, ומשום כבוד תפשר נמי היו שמדחה כל הבשר מתרבך ב"כ המקום הוה אחר בתוך הטלפים, וכל זה בבלא הסיר הטלפים אחר הבדי' ב"כ ומלה כך על הטלפים היינו כשהתך רבוי הטלפים למעה כדין המבואר לקמן בבלל כ"ב, אבל אם אחר הבדי' הסיר הטלפים ולא הדיח לוחו המקום ומלח כך. עי' לקמן בבלל כ"ב סות נ' ואות ד' מבואר בבלל בבירור ס"ב:

(לט) **הבשר**. דלפר טעמים ההבדה היא משום דיכוך הלא המיס מרבך כל התתיכה לף חלי העיוכה אחון למיס, דהרי אנו רואין בתתיכה עבה ונסה אלוד ומזה כולה בעים בשיעור הלא התתיכה שרי לכו"ע דתמרינן המיס מרבכין כל התתיכה ס"ב נם הבח שרי, אלא רק משום חוק הטעמים דס"ל מפני הדם שע"ג הבשר, או מפני שהמלח יתמלא מהדם, או מפני שהדם שהוסיכו, ס"ב לריך להדיח היטב הלד השני ולפשפשו בידיים היטב, כן כתב הפמ"ג. ועוד

## ברית מלח

השני שהוי חוץ לטים, הרי הוא כבשר שנמלח ונתבשל בלא הדחה מכ) ראשונה. מ"מ

## תקריב מלח

דמסתפינא ממרת דהתי הלכתא כי' בדעתי לומר מדריסה טיפך פנרתו, דזוקא לאוכל הפוסקים דמ"ע דהסדחה היא משום דם שע"ג, או משום דם שהיכם, אי שהמלח יחמלת דם די למאי חטיכה העליונה בפפוחך והדחה היטב נמי, אבל לפוסקים לויט דמ"ע דהעצם הוא משום כיסוך אי מדרבנן לריך שריי' אפי' שעה זוקא שיית למאי העליונה, והמיט אין בכחה לרכך מה שחוץ ממנה, והא דאי' דאף בכבוס מע"ע דאף קיי"ל דהוי המבושל כמעט לכו"ע, מ"מ הביא הרב בפי' ק"ס בהג"ה סי"ק ס' ד' דכוח שומה, יש לומרין מה שחוץ לבשיה ויש מרירין, וכתב שם הש"ך שוא ג' שנמצאי הרב במ"ח בלל ב"ס דין ו' גרסה שאן עיקר כדעת המרירין, וכן דעת הב"ח והרשב"ץ, וכן פסק הע"ז בסיס מרירין, מעשם דאין לה הכשיחה עשה פעולה בהלך הבי שחוץ ממנה, ואפי' לפיס שיסרין דיוקא משום דע"י הבשיה,שהיי המבושל הבשיה שלמעה היה מפעפע למעלה כמו בשיטול, אבל לא בשריי חלי שעה, ומה שמצדיק רלי' מחטיכה עבה ונסה מלוי פיכה רלי' בלל, הנ"מ נהולה יש בין מחטיכה עבה ונסה שחיכה מוכחת טולה בחוך המיס מוקפת במיס מכל עבריה ואין לה שום מקום פני מ'מיס שיצולש שם תוך האויר על החטיכה ליבשה ועשיב את הריכוך כעבוב של האויר ליבש, אי המיס עושה פעולה בחוך רב בלוי שום מפריע, ואיל עושה פעולתה בכיב כל החטיכה ומרכך כל החטיכה מכל שלדיים ופיכתה אפי' היא דקה עבה מאד, אבל בשהחטיכה היא חלי חון לחיים, אי המיס עושה פעולתה רק בלוחו לד שמוכח בתוך המיס, אבל מצד שני שאין מדרכה לחיים דוקא כח האויר ומון יבשת בתוך החטיכה ומקרישה ומעכב את המיס מלרכה ואין כח בהמיס לעשות פעולתה לרכך עד קלה שלעיל אפר חון לחיים בהשר ממעמת האויר מעכבה ומתגבר לה, ולדרכה האויר גורס עוד שהשבר מתקשה עוה עוד יותר, וכן בלבד הכחב סופר בחטוכה ל"ח בסוף לענין עוף שהשה ג' יחים ומהון הנ' יחים בדיחה בבים ובחון ע"ג בשר העוד המותר לף לבחחילה משום דעוד העוף מוקב ומפולם ובכמה המיס לחוך המוחן והבשר, אבל נבי עור העוף דיוחד לוכב מוקבת מעבר לעבר ונם דיו עבה מאוד, ס"ע מודיים דאפי' בדיעבד לא מהני אם לא היחה רק ע"ג בשר לחוך ולחוד, אבל אם שפך מיס עם נם לפיס יש להקל בדיעבד מעשם דאויר היו דמהני הדחה מלד אחד, ואחד שפשר לומר דכל שהשר מופה אינה מתקשה כל כך דאויר נוכה להכשיר שמתקשה, אבל כל שמבוסה בבשר והשבר אין האויר שולע בו ואינו מתקשה, עכ"ל, הרי מפורש בדבריו ע"ש. ועי' לקמן בכללו אי אית ליי' מה שכתבנו שם, ועי' בפ"ח נטוע שורק סי' ל"ג בשפוח ובמלח שם ב"ב בדבריו. ועי' בשו"ח עוטו"ד לענין עגלים שלא הופשלו משוק, ועי' בש"ח מור והלטות בחלב יש במלח לחוש ל"ד לענין בשר שיש מוחו בקרח ובשר עליו ג' ימים דלא נאסר בקדירה, דהתם שיש מוחו בתוך הקרח לויט מלערה, דאפשר קיש לטי להשמוחם הבשר שפשה ג' ימים מהיכם דמו רק דוקא בשמלח בו מיוחד, אבל לא בשמוחה החת הקרח לויט שולע בו לוויא לבשר, ומשו בשר בשר"ח בל"י סי' מ"ו, דלולא הילחה הי' אומר דה"ה אם נקבר המח בקרקע ב"ב לא נחפה כי האויר גורם, ובבי הכי נחוש לחכמח ולא אחפה מלומר שבשר כוחש, ע"ל. ונם דעתו שם בחוח שלי"ל דהשריה לויט מועיל להחיטה שחון למיס, ומוכרחין לפי להשמש בשבשת מחת, דאל"כ בחמת קשי מאי שנא בחטיכה עבה שמלח מכל הלדדין שמוחרת אפי' היא עבה ונסה מדלה מלמעלה ומלמטה ומלדדין לא מהני דהחטיכה היא דקה מן הדקה, אפי' בכי אסור אפי' בדיעבד אם לא בפ"מ, ולא אחו מוכרחין לומר שבשר בחת מועשה דהחטיכה כשיבוי מוקפת מכל הלדדין במלח ומלח עושה פעולתה מכל הלדדין אי אין כח בהמיס לעשות פעולתה להאויר לעבר העבה, אבל כשהחטיכה מוקפת מלד אחד אי אחו מקום שהאויר שולע בה ומיבש ומקשה בשבר ומעכב פעולת המלח אבר מלד אחד שבי להפליט את הדם מלד אחד בלא נמלח, ואפי' לפי דעת הרשב"ץ דמהני מליחה מלד אחד ל"ע דמליחה הלד הזה מועיל לף לכל החטיכה, שאי מלח דכח דחיתת המלח פועל להפליט הדם בין מלמטלה למעה בין להיפך, וכן כתב סיד"י בהלחוך אות י' סי' זה, וכן משמע בדבריו מלה בחוך שיושר מליחה, ע"ש, וחילוק זה כתב הגאון בעל יד אפרים

## ברית מלח

ס"ם בתפ"ט מג) שרי : [י] בשר שנשרה במי חם בכלי שאינו מנקב , אם הבשר כבר הודח הדחה ראשונה קודם שנתן בתמיס אלו , וגם לא שהה שם מעל"ע , הבשר מ) מותר , ואם הבשר הזה לא הודח עוד הדחה ראשונה קודם השרי"ו אז נאסר מה) הבשר . דם בעין שנפל על בשר תפל ונתיבש אין די בהדחה לבד אפי' בדיעבד , אלא צריך שיפשוף היטב בירים עד שיעביר את הדם ואז מותר מו) בדיעבד : [יא] בשר שנשרה במים מע"ע שלם , בין שהיה הבשר מלוכלך בין איני מו) מלוכלך נאסר הבשר

וגם

### תקריב

ים בהקדמה עוד שלשים שרי , ובהדחת מל"ח ומלח סרי ים בהתיכה ס' וגי' דהם והמלח לכו"ע ובשי , וכל זה לחך פוסקים דס"ל דהעושה הוא משום דייקור , אבל לפיהך הפוסקים דס"ל דהעושה הוא משום דם בעין לא שמענו ממלח מל"ח , מ"מ דוקא בהדחת מלך אבל בהדחה בתמיכה אם הדם רק מל"ח לכו"ע שרי דהוי ים בהתיכה ס' וגי דהם והמלח שעלו , וכל זה לא דברינו רק הכל בדיעבד , אבל לכתחילה ולהי לריך לכדיעבד מכל הפדרין לכו"ע :

מג) **שרי** . כדיעב הפ"ע בשפתי חות נ' בסי' ס"ט , דלמלי ניחש לה , לו משום דהם בעין הלמ הי' ראוי להתיר לף כלמ הפ"מ ודפח תמיכה מ בם שלשים נגד כל הדם בעין שאל התמיכה ומכחמת ים שלשים נגד לי אחד לבד לכו"ע , רק בלמ הפ"מ אין להתיר משום דהפסיון לעיקר העשם של המרדכי דהמלח יהמלח מהדם ולא העשה פעולתה היטב , וחו לעיטוכא , ול"ל הוי כמלח מל"ח , ס"ל אין להתיר כ"ל בהפ"מ , אבל בהפ"מ יש להתיר לכו"ע מלחר שרק לי אחד לא הודח והמלח שעלי הדם אין בלח חשם משום הדם בעין דבולעי ים ס' בהתיכה :

מד) **מותר** . לף שבשו"ת משלח משם סי' כ' כתב שהשבר שלשבר מלחר דמי היס מלוחים המה וחינם לאון לאוסרן

מחמת מלחן והוי כמלח בלי שלמ"ע ולכן מלחר השבר , עכ"ל אבל הבלח בעל מחזי"ל מפיג עליו ומחיר מכמה שעמים , דלף שהאיס מלוחים המה מ"מ אין בהם כח כ"כ להפליט כמו המלח עלמו , ולפי"ז אם נימל דהוי שפיהה הוי לו שפיהה דרבנן ולקולא דהם שמלחו דרבנן הוא , ועוד י"ל דזה שמי היס אינן לאון לשבי' לאו מחמת מלחן הוא אלא מפני שהם מיס מלוח , ומלחר שבבר הודח הדחה לשלמה במים מחלים הדחם דם בעין שמ"ל בלו בהבר ליבא, והחם הוא רק שמל היא בבלל מלמ בלי שלמ"ע לכן ים להתיר הבשר , לף שהם עושים מ"מ לימם כמלח ממש להפרים הדם ממל"מ , בן כתב בעל ל' לפרים משנו , ולרמ"א שהבפיס שם הבלח מחזי"ל הל' . וכן כתב הרדב"ז בעניו מעולח יוים דמי היס כשמרחיקין לומם על הם מחמעט מריחם ולרואים לשחוט ולבן מולחים לשבי' . ועיין בקיצושו יעקב בסי' ס"ע חות ג' לעניו זה לי הוי שפק דרבנן מלחר דעיקרו הוא מן החורה , דספק הוא בחילת העליחה , וכן בחילת הבשיפה הוי בחוריימא , ע"ש מה שבחב . והמ הספר משלח משה חיט חמא ידי , לך מה מלוד מולחה בפלחה על שני גלוסים לזו שהחבו שיהם בשם בעל משלח משה , וחה כתב לדיקך זה , הבלוח בעל יד לפרים של הבלוח ע"ר בשיל משום שבעל משלח משה החמיר לאסור הבשר הזה לפי הבחורת הלחה דלעיל , רק שהחזי"ל משיג עליו להתיר מכמה טעמים בשהוא בדחה דלעיל בשלמ"ע בשלמה מל"ח , ובעל מקי דעת בסי' ס"ט חות ט"ו הביא ג"כ שלמה זו וכתב שבעל משלח משה מיהר הבשר מכמה טעמים בשהדח הבשר הדחה לחלוטה , ול"ע , ועיין שם בחקי דעת שבשיל שלמה לחוש מיס מבלרות של מלח שלחלוין מהן ומרחיקין לוחם ושובים מהם מלח , ובשיס לנו עלומים כמה מלות שלי הבשר לשהוי ממחת מלחן והדיחים שם מהחמשים לפעמים בשיס לנו במקום מלח , ולקחו מיס לנו ובדחו בהם בשר קודם העליחה במקום הדחה רלשונה , והעלה המשלח משה להתיר הבשר אם לך לנו שהה מיעוי בשיחה , ולם שהה מיעוי בשיחה יש להחיר הבשר בלחן הפ"מ , ובהפ"מ יש להתיר לנלי , ע"ש . ועומם שהבול שהבדילו הבעל בעל משלח משה להקל בשי היס ולהחמיר בשי בלרות , משום דהחום מעיד שי הבלרות לנו מלוחים והריפים המה מלוד , משל"ל בשי היס , לשו שבחב הבעל בעל מחזי"ל שהזכיר לעיל , וכן לשי בשי בדין הי דשי היס שהבחב בהם בשר השיב הבעל בעל יד לפרים על הבעל בעל משלח משה לשיטתו דס"ל שהבעל הפ"ל החמיר לאסור, ומכחב עם הבעל בעל מחזי"ל להקל ולהחיר , מכחב טעמים ובעין

### מלח

שום חילוק בין שיעור בשיחה לאין שיעור בשיחה , בין הפ"מ לאין הפ"מ בין קדרה לנלי , ובשבר שהבחב בשי הבלרות לא הניח על המשלח משה להקל רק שהפיס עמו מבלי להחיר בלמ בהפ"מ דוקא ובלמ שהה שיעור בשיחה היינו שיעור שיחה מיס על הבם ויחמיל להרחיק , ובשהה שיעור בשיחה לא החיר בלמ בהפ"מ וגם זה בנלי דוקא , ס"ב . ובל זה שדברו הוא הבל לפי דעת בעל חק הדעת שהביא דעת בעל משלח משה להקל בשי היס יותר מבשי הבלרות , אבל לפי דעת בעל יד לפרים דעת בעל משלח משה בשיהה להחמיר :

מה) **הבשר** . משום דיש בהן חשש מרחי לגישתא, חשש שמל משלח בבלי שלמ"ע ויש לחוש ג"כ משום הדם בעין שעליו שמל בבלע בהתיכה לבן ים לאסור . ועיין ביד לפרים שרלה מדבריו שגם הוא לא הקיל בדין זה דמי היס בלא דוקא לף בשבר כבר שולת הדמה לבלוטה בשיס מלוחים ותפ"ל בשרם בשי היס , והחמיר של הגאון בעל משלח משה הוא רק שמל הוא זה בבלל משלח בבלי שלמ"ע ובזה שלופן הביא עליו בעל מחזי"ל ומבשה שעשים בשפר מלבון , אבל לף אם לא שהה עדיין הדמה לבלוטה מקולח בשיס מלוחים שיש שם ג"כ החשש של דם בעין לו גם המחזי"ל לא הקיל , ע"ש

שרי מעולח בדבריו :

מו) **בדיעבד** . דמה שהחיר הש"ך בדיעבד בהדיח טיבה בלא שרוי , היינו דוקא בשתיכ בשר אבל בבל דם בעין שאפל על הבשר ומיבש אין מועיל הדחה טיבה לפי בדיעבד כי אם ע"י שרוי , אבל שעה , דאז מתרכך כל התיכיה והוה שתיכה על נבה , או עכ"פ אם הבשים כל התיכיה בבלי של מים ומיפפ היבב בידים בל דמו הבלבל בו וכן כתב ט"ו דבל מקום שים על הבשר בריזות הוי בדבר שמלח בה לפעמים לריזות הן קרוש וכמו שמפלח ברבלי השופות דס קרוש, דס זה ודאי לא יעשור בהדחה לבד אלא ג"כ ע"י שיפפוף היטב בידים ולריך לזהקף בזה , ע"ש :

מז) **אינו** מלוכלך . אע"ע דהמחבר בס"ק ע"ו כתב בלשון שבר המלוכלך בדמים , והוא לשון רבינו יהוחם, בבילו הב"י דבבר המלוכלך שבשרה במים מע"ע קבלתי שלמור דדמי לכבוד, אבל בס"ד בי"ד בסי' ס"ע בשות ב"ל כתב דאין ב"מ בזה בין מלוכלך לאיט מלוכלך לענין לבשל בקדרה, מעשה דבבות הרי המלוכלך בשומאל , ולא נקט המחבר מלוכלך אלא לרבותא דאי אלללי מיהר בדמים ובבר במים מע"ע אי' מיהר אלללי , דבין שבלע בהבשר ע"י בבישה או לא מהני לי ע"י מלימה ולא ע"י אלללי , ומשום הבלע בהבשר בין בענין שנבלע בבשר הרי מבואר בסי' ס"ע ובסי' ע"ח ובסמה מקומות דאינו יוצא לא ע"י מלימה ולא ע"י אלללי , ועוד דאפי' המחבר לבין שאין הבשר מלוכלך אלא בדמים אבל בשאר מיני לכלוך אפי' בשאר מיני בשיפה לא הוי מלוכלך אלא ע"י מלימה , ול"ל בשלמ"ע בשלמה מל"ח , ובן כתב הלח בשלמ"ע בשלמה מל"ח , ובן כתב הלח בשם הפוסקים דבבל מקום שים על הבשר בריזות הן קרוש בשלמה בה לפעמים לריזות הן קרוש וכמו שמפלח בברבלי השופות דס קרוש, דס זה ודאי לא יעשור בהדחה לבד אלא ג"כ ע"י שיפפוף היטב בידים ולריך לזהקף בזה , ע"ש :

מז) **אינו** מלוכלך . אע"ע דהמחבר בס"ק ע"ו כתב בלשון שבר המלוכלך בדמים , והוא לשון רבינו יהוחם, בבילו הב"י דבבר המלוכלך שבשרה במים מע"ע קבלתי שלמור דדמי לכבוד, אבל בס"ד בי"ד בסי' ס"ע בשות ב"ל כתב דאין ב"מ בזה בין מלוכלך לאיט מלוכלך לענין לבשל בקדרה, מעשה דבבות הרי המלוכלך בשומאל , ולא נקט המחבר מלוכלך אלא לרבותא דאי אלללי מיהר בדמים ובבר במים מע"ע אי' מיהר אלללי , דבין שבלע בהבשר ע"י בבישה או לא מהני לי ע"י מלימה ולא ע"י אלללי , ומשום הבלע בהבשר בין בענין שנבלע בבשר הרי מבואר בסי' ס"ע ובסי' ע"ח ובסמה מקומות דאינו יוצא לא ע"י מלימה ולא ע"י אלללי , ועוד דאפי' המחבר לבין שאין הבשר מלוכלך אלא בדמים אבל בשאר מיני לכלוך אפי' בשאר מיני בשיפה לא הוי מלוכלך אלא ע"י מלימה , ול"ל בשלמ"ע בשלמה מל"ח , ובן כתב הלח בשם הפוסקים דבבל מקום שים על הבשר בריזות הן קרוש בשלמה בה לפעמים לריזות הן קרוש וכמו שמפלח בברבלי השופות דס קרוש, דס זה ודאי לא יעשור בהדחה לבד אלא ג"כ ע"י שיפפוף היטב בידים ולריך לזהקף בזה , ע"ש :

פוסקים

שו"ע יו"ד מסי' ס"ט סעיף ט"ו

**בשר** המלוכלך ח) בדמים שנשרה במים ג) מע"ע, יש אוסרים לאכלו כי אם צלי אלא א"כ יש במים ס' נ) כנגדו (עי' ס"ק נ"י, ויש מיקילים לפי ד') (לע"ג, ובכי נהוג) (תו"ה) :

שער הציון

ח) בדמים. זהו לשון הכיתו יהומפס

ט"ס ט"ו תוס' ס"ק, ובקצ"ע. ס"ו ובכ"מ. ס"ז ובכ"מ

הג"ה סופ' נכ"י ובכ"ך

כסי' ס"ש תוס' ס', ובקצ"ע עם דחוקה נקט מלוכלך, וכ"ש מה שהאריך בזה, ועי' ס"ו עם תוס' ס"ו דכתב דלפי דוחקא נקט מלוכלך רק ג"כ פלא פדיין דמו ס"ו מלוכלך: ג) מע"ע. סי"ט ס"ד עשות שלמות לא פחות ובלא חילוף כמיש בזה הסמוך בתחתיתם, ועי' פ"ם תוס' ס"ד ובח"מ: נ) כנגדו, עי' ש"ך תוס' פ"ח שכתב דאז התחילה עלמה נמי מותרת, וכן דעת הכי בתי"ח כלל ג', ועי' ש"ו תוס' ל"ו, ולכל הפחות"ל שתוכה כתחילה עלמה: ד) לצלי. עי' ש"ך תוס' ס"ב דכתב דהי"ח מיקילים לפי' אם היו מלוכלך כדם, ועי' מקציע מלא:

## ברית מלח

וגם מח) הכלי, ואין תקנה לאותו בשר אף מע) לצלי, ואם הבשר הי' אינו מלוכלך וגם יש בחמים ס' נגד הכשר אז דווקא לקדרה אסור אבל לצלי נ) מותר, נח) ובהפ"מ אם יש ששים בהחמים נגד הבשר יש להקל ולמלוח אח"כ ולבשלו

## תקריב מלח

כוסקוס ס"ל דלח הוי כבוש רק אם נשרה פחות מלשה ימים דוקא. ושוב יש פוסקים דמהימני כשום ללצלי, לכן לרוך כל האפשרות חילו זו לזו והתיר ללצלי בכשום בפחות, אבל בכשום בציר לח רלה לסמוך עלמו על סברות אלו להקל, וסט"ו כתוח ס"ו שם כתב דסוחת המחבר בלמודו בשר המלוכלך, היינו ר"ל בשר שלח שלט עוד דמו ע"י עלילה וסוח מלוכלך עוד נדמו אינו מבשיל, אבל במלוכלך ממש גם המחבר עשה דחשוב לף ללצלי משום דהוי דם בעין, וזהו הדין עלמו שכתב הרב בם"ק ס' בהב"ח בסי' ס"ט, ועי' בכנסה"ג בהגהות ב"י אות רכ"ח, ובס' שלחן גבוה שם ס"ק ל"ח ע"ש. וכן כתב הגר"ח בהש"ך המלוכלך ללו דוקא הוא, דלל"ג לח מהני ללי דם בעין הוא, ודעת הרב בהג"ה שם דבשלמן ס' בהמים מו לפי' ללי חשוב מלוכלך בסי' ס"ח בס"ק ס', ועי' בכנסה"ג בהגהות ב"י אות רכ"ח, ובס' שלחן גבוה שם ס"ק ל"ח בסי' ס"ט, ועי' בכנסה"ג בהגהות ב"י אות רכ"ח, ובס' שלחן גבוה שם ס"ק ל"ח ע"ש. וכן כתב הגר"ח בהש"ך המלוכלך ללו דוקא הוא, דלל"ג לח מהני ללי דם בעין הוא, ודעת הרב בהג"ה שם דבשלמן ס' בהמים מו לפי' ללי חשוב מלוכלך בסי' ס"ח בס"ק ס', רק שבבלי ללי חשוב מלוכלך בסי' ס"ח בס"ק ס', דבבלי חרם יפן בחרם ים חילוק בין בלי חרם יפן לבלי חגים חדם, דבבלי חרם יפן בחרימים מע"ע לחזות בחתר ס"ו בכוסות, ובבלי חרם חדם נאסר לף בפחות מע"ע, ולחה נקרא בלי חרם חדם ולחה נקרא בלי חרם יפן מבואר בי"ד בסוף סי' ק"ג בבאה"ט ובש"ך, ושם בהבאור ס"ק כן שים חילוק בין בלי חרם פחוש ובין בלי חרם גלי"שנבע, ועי' שם בדרכי השובה מה שכתב שם. ולענין בלי מתכות לף דיש לחיש לפוקים דם"ל דבלי מתכות לח דמי לבלי עץ ובלי חרם ולחה בולע עד ש"י כבישה, אבל המבשלות בסי' ק"ג שות ב' בחב' בלאכה דבשום מע"ע לחשב בם בבלי פחותות, ע"ש. ולענין בלי זכוכית כתב שם המבשלות דהאוקיר בהם"ע שלח מהני ביה כבישה לפי' בשהם מע"ע לח הספיק, ועי' ביד"י דיש סי' ק"ס שהעלה שם בהחלט לגיעל דבבלי זכוכית אין שייך לח בשום בלל לף בדברים תדיפים כרבה, ע"ש. ועי' בדרכי השובה בסי' ק"ס אות י"ח שכתב דבן נוהגין כל בעלי בוחלה להקל להדיח בזה, ע"ש. ולכן בסי' ד' דשרח הבבר עם הזה בבלי מעל"ע בחשב בבשר ונם הבלי חש לח סי' ס' בהמים נגד הבבר. ועי' בדרכי השובה בסי' ק"ס שהביח כמה פוקים דם"ל דחחילה ל"ע בכבוש, ונם שייך בו דין לחסור דבוק, ע"ש:

מע) **לצלי**. הח בדין זה דבשר שבשל מע"ע בפחות ם נ' דשוח חלוקות בם"ם, חיבח ע"ל דם"ל דחסור חפי' ללצלי, ובחבח ס"ל דמחיר ללצלי ורק לבישול חסור, ובחבח ס' סי"ט ע"י פסק כדעה הח"לעה לבישול חסור ולל מוחר, והרב בהג"ה בס"ק הבי"ל פסק כדעה הרחשונה דחפי' ללצלי חסור, ובחב ובכי נהוג, דבין דע"י הבבישה יולח ובחב, ובכללות שוב לל מהני לל מועיל ולל בלי, וכן הוח דעה כל האחרונים:

נ) **מותר**. לף דדעה המחבר דלפ ים ס' בהמים מוחר לף לקדרה ע"י מליחה, דמה שיש בחמים נגד הבשר הוח רק ס' ומה שלח יולח עכ"פ ע"י מליחה, ובכ"ז ס' חסור לקדרה ומוחר ללצלי, ודעת הרב דבפחות ס' חסור חפי' ללצלי, ובם ס' מוחר חפי' לקדרה ע"י מליחה, והש"ך בחות ס"ח לל רלה לסמוך על זה וס"ל דבבשים ס' לח מוחר רק ללצלי בזוקה, אבל בפחות ס' חסור חפי' ללצלי, וכן כתב המ"ל סי"ל ג' דלויות העיקר לקל ולהחיר לוחה ללצלי, וכן דעת הנקבי בחות ס"ל בסי' ס"ם דלפי שי בחים ס', חבל לקדרה ע"י מליחה חסור חפי' כשיבשה עלי עד ס':

נא) **ובהפ"מ**. עורם דין זה לקל בחיסורין היכח דלוכל הפסד ממון, כוח בס"ם מולין דף ס"ע ע"ב, דחיתח החם היחה נקב דסמחה חלב עמח דחלי לקמי דרבח, חמר רבח למחי ניחם לה חדל דהל חמר רב עשה חלב עמח עמי פוחם ושוד הטורה מסה של ממונם של ישרחל, ופיבש"י עם כר"ה הפוחה מסה, ול"ל עם, בחורח בהיחם נקפל לן מוחה הכשן ופיבו חת הבית, וכי מה בח זה ללמדנו ע"ם. וכחמת היח מבחר מפורשם בגבועים פרק י"ב מבחה ה', והמי' לי בלו רש"י ז"ל שהביחו חת הבורח בהיחם ולח

## ברית מלח

ולבשלו, או אפי' אם אין ס' בחמים נגד הבשר מותר ג"כ למלחה ולבשל בקדרה שיש בה נ"ט) ששים, אבל אסור לבשל אותה התיכה לבדה נ"ג) בקדרה אפי' בחפ"מ, ואם נשפך חמים ואינו ידוע אם הי' ס' בחמים נגד הבשר חבשר אסור

## תקריב מלח

דאל"כ הרי ג"כ מקפין נדין שוה פרוטה וכאן הוא ממילה אלא ש"מ שחזו נחשב לספסד כלל, ובכהנות קוטה ומחזיר לונמה, ש"מ שמה שהוא פחות ממשות עד שהוא הוי הספד מועט, וא"כ כל מה שהוא יותר משהוא הקרן הוי ס"מ. והתחרוצים נמנעו בזה לדון בייך לפסוק הלכה פסוקה בכל יותר משהוא הוי ס"מ לגבי כחים, ולפעמים עשה הדבר יהתלף לפי הענין עשה הדבר או לפי כחים, ולפעמים עשה הדבר דבר יקר מאוד אבר יעלה יותר משהוא לפך מדובה ונחשב זה לס"מ להקל משעם שהוא יותר משהוא, ולפעמים עשה הדבר דבר זול מאוד אבר יותר משהוא יעלה לדבר משהו ונחשב זה נ"כ לס"מ להקל משעם שהוא יותר משהוא, ול לפעמים ההספד אל יותר משהוא יעלה לפך מועט לך יהי' זאת אלל חים עד מאוד ונחשב זאת להס"מ אבר הוא בחמת הס"מ לגבי עני כזה, ולפעמים הספד קטן בזה ממש אלל חים עשיר גדול מאוד ונחשב כמי אבר להס"מ בחבר הוא יותר משהוא אבר בחמת לא נחשב לך בזה למחומה בעיני עשיר כזה ולחוכא ושלולא יהי' שיעור זה בעיני הבריות, וכעין זה כתב הגאון בעל תורין הגליחה בס' ל"ד שהמיר ס' נבוך בזה החיך אנו מקילין בטריפות הריאה במקום הס"מ של הענבת, דהכי דאיתיר הוי הס"מ, מ"מ הלוך מוהר להקוטים לקנות הזה לדיהכי לאו הס"מ הוא, וגם בעל דעה קדושים בכללי הס"מ שמביא בירים ס' ס"ס שהבה שלא התיר בהס"מ ועי' בסו"ר ס"ק ח' סי' ס"ס שהבה שלא התיר בהס"מ אלא לחרים למה יקנו ממנו לכתחלה, וקנוט ורוקח שמחויב להודיעם, ואם לא הודיעם ומכר סתם אבר הוי מום במקח ותחזר, אלא דאם לא ממלא בעיר בשר אחר בשר כשר כי אם מבהמה זו שהוחר בהס"מ הותר לכל, רק בשעלי אפס המחמירים על עלמם עי"ש. ואמנם מתבואר דעי"ת לא כדאי ן דאם מבואר דגם בעבה המיכר לאחרים מחירין בהס"מ, אמנם הא והרוח שלריך להודיעם בדברי הח"ס, ונלון בכי הלי נוונא להזיל מעט לעניים. ועי' בתשובות הגאון רע"ק סוף סי' מ"ל שכתב שהוא מפוקפק בכמה ענינים המלוים בהס"מ, אם הטבח אחט ב' או ג' בהמות ובכולה סי' שלוה אחת דלבני בחמה לאחת לא הוי הס"מ ולגבי שלשתן יחד הוי הס"מ, ע"ש מה שהאריך בזה. ועי' בסו"ר רב פעלים חלק ט"ו שלוה ח' שגם הוא הבית שלוה כעין זה בתם כשר, להעשק ניחם שותפים והסיחק של העשק הוא הס"מ, אבל לפי החלוקים לא יהי' ס"מ לכל אחד ואחד, ומפלפל עלמו שם בדין זה בפלפול אריך מאוד בדעת הפוסקים והשתוכות ומעלה שם דלין שום ס"מ ושום חילוק בזה והחבירו הס"מ לפי העשק. ועי' בתשובת מר הכרמל חלק א"ד סי' ס"ז שהעלה דלין לזה דבר קלוש כלל, והכל לפי דלות עיני המורה ולפי הענת והזמן ולפי האדם שההספד הוא כלו חם לגביה הוא הס"מ מיקרי הס"מ, ע"ש. ועי' בס"ד סי' ס"ק כ"ב שכתב הרוכח דמקילינן לגורך גדול כעין בהס"מ אז כבוד שבת, כתב על זה מהר"ם מינץ בתשובה סי' ט"ו דהמחבר לומר להם העשם מפני מה מיקל ו כדי שלא יהמהו למה אוסר לפעמים ולמה אתיר לפעמים, עכ"ל. ועי' בספר כללי הוראה שהמה עליו מס"ם דבבת מלינא דף ס"ב מהא דהמהו תרי כוהאי דהוי עבדי שיכא', כו', דיש לדקדק משם שיכול סברת מהר"ם מינץ, ועי"ש מה שחילק בזה, ע"ש:

**ששים**. דבהס"מ יש לסמוך על הע"ז שהבריע בחות ל"ו כהרב דבים כ' מוהר' אלי' שהביא בקדרה אם סי' ס' בחמים נגד הבבר, אז לף אם אין ס' בחמים נגד הבבר ובבל בקדרה שים בה ס', דעה שלא יצא ע"י מליחה יוצא ע"י ניסול ואתבטל בס', ומבטל לאסור לא אתבטל כאן ביין ולפך בלא הבישול אי אתבטל בס' ע"י ליי, כן הוא דעת ט"ז, ולכן יכולין למעוך עליו בהס"מ. ועי' במשבצות תות ל"ז שכתב דבכוח לויו חמיר כ"כ בניסול ממם שהרי מיט מלח מבליע ומפליט, אבל מיט מבלבל טעם התחילה, וכן פסק בת"ח:

נג) **בקדרה**. משום דחישינן שמא ע"י המליחה לא יצא כל הדם וע"י בישול יוצא הזה כלל נדול הוא וגם אין מיט רוחץ בחוזק

## ברית מלח

אסור לקדרה ומותר בד) לצלי: [יב] כשר שנשרה במים קודם המליחה ונספק הוא אצלו אם נתבשם מעל"ע, חבשר אסור מה) לקדרה, ומותר לצלי, וכן כבד שנשרה במים מעל"ע נמי הדין כן, אם לא הודה עוד הכבד הדחה ראשונה

## תקריב מלח

כחום בעיניו שרתיחתה חוש המור יש בו כח יותר להפליט מכח רתיחת המליחה:

ד) **לצלי**. מלחך דכשעבו דעת כל הפוסקים דכבוס ממטבל הוי דאוריי"ת, ואף כי הגמרא בעל פ"ת בדרך משא השפרדי כמי"ז נבי כביסת דגים טהורים עם עמשקים כתב דכבוס כמטבל הוי רק מדרבנן, אבל הגאון בעל שדי חמד בחלק הכללים מערכת כ' כלל מ"ב התפלא עליו שהוא נגד דעת כל הפוסקים דס"ל בפשיטות דהוי דאוריי"ת בשאר כשרים, ועי' במ"ד בסי' ק"ה בביאורים אות כ'. ועי' בתקוח חיים סי' תמ"ד בחיושים אות ט"ו שכתב דהעיקר לדינא להחמיר, דעשה דוחק ע"י כביסה הוי דאוריי"ת, ס"ש. וכן כתב בנמי יוסף על הפתיחה בשלטי הגבו"ר בלק נ' אות י"ח סי"ק פ"ב לדינא ס"ש, ומעשה זה בספק הרב בסי' ק"ה סי"ק ג' בסה"ש דבספק כבוס לקולא מלבד בכשר כחלב דאזלינן לקולא דמן התורה לית לחלב רק בבישול ממש. ועי' בעיון יוסף בשלחן בסי' ק"ה אות ט"ו שהעיר דלכאו' כמטבול הוי דאוריי"ת בשאר מיאוסים ממה שנמנו חז"ל על עכו"ם דחידוש הוא דלו הבי ליה כולי עלמא בתלת שרי, ואם איתא דאיסור כבוס הוא מדרבנן, מיהו חידוש יש בזה, אלא ודאי שהוא מה"ת, וכן נראה דעת כל הפוסקים, ועכ"ל וא"כ אם נספק דמים אם סי' ס' בהמים נגד הבשר אין להתיר בשר זה לקדרה כ"ש לכלי חרוסת, דמדוע יסומר דין זה מהדין דאם יש בספק אם נכבס מעל"ע, דהעת הוד הפוסקים דלאו מוקר רק לכלי ולא לקדרה, מאחר דבעז"ת בשום שאחר זה, כדעת הרב דמחמיר בספק כבוס, ואף דהעת הט"ז שם להקל בספק כבוס, אבל הפר"ח דחה שם דבריו, וכן כתב הש"ך בסי' תמ"ו אות ל' שכתב דספק כבוס אסור. ועי' במשבצות כסף ס"ד אות ל' שכתב דמעשים בכל יום דאסיר"ן בספק כבוס, וכן הנלה בעל נקודת השלל בסי' פ"ג דהעיקר הוא כדעת הסוברים דספק כבוס אסור מדינא, ועי' בחו"ד בסי' ק"ד בביאורים אות נ' ובסי' ק"ה אות ד'. ועי' בית"י בהלכות אות נ' ובהקלף אות ח' בסי' ק"ה שספק כן בהלכה דהעיקר הוא כדעת המחמירים לאסור בכ"מ בספק כבוס, ולפי דעתי דין זה דספק אם הי' בהמים ס' נגד הבשר נרש עוד יותר מדין זה דספק אם נכבס מעל"ע במים, דכספק אם נכבס מעל"ע הרי הספק הוא בעצם הדבר אם נכבס כלל אי לאו, דהרי אם לא נכבס מעל"ע הרי הבשר זה כשאר בשר כשר שלא נמלח עוד ויש"ל מליחה בס"ע, אבל בספק אם הי' ס' בהמים נגד הבשר, הרי בעצם הדבר אין כאן ספק כלל דוודאי יש כאן איסור דהרי בשרה ודאי מעל"ע, אלא שהספק הוא באפסד אם הי' ס' לבטל. ועי' בע"ד בסי' ק"ה אות נ' שמעשה זה ראיה להקל בספק נכבס מעל"ע, ומה שכתב הגאון בעל יד אברהם בסי' פ"ט בסי"ק ע"ו דבספק אם הי' ס' בהמים דבשה"ת לא נתיר מעשה דשם זה מעורב הוא במים ואינו רואי להקרינ על גב המזבח ולא הוי רק דין דכבוד כדם שנמלח, ממ"ש המ"ח בכלל ו' דין כ', וכאו' פ"ש בסי"ק ע"ו דלדינא הרי דעת הפמ"ג מפורש בסי' ק"ה דהוי דבר תורה, אף כי מעורב במים מפני שלא נשתנה, ובכה מעשה דלא דמי לדם שנמלח שהוא מדרבנן משום דבמלח נשתנה הדם מכמות שהי, אבל אי"ש כבוסה הוה משתנה ונכן הוי דבר תורה, וכן כתב הפמ"ג מפורש בפתיחתה להלכות מליחה, וכן כתב הר"י בסי' ע' בהקלף אות ט"ו בשם הרש"ל דהוי דבר תורה, וכתב מפורש דלא כהפר"ח שכתב בכלל ו' דין כ' דהוי דספק דרבנן, אף כי לכאורה יש להקשות לפי דעת המהרש"ל דס"ל דדם שנכבס במים מעל"ע הוי דם דאוריי"ת, וכן הוא דעת הסברו"ם, והגרעק"א בשו"ת סי' ק"ט דהוי דאוריי"ת, ואכל כתב בימלו בכל ב' אות ל"ג, אלא דהכא ס"ל דכל יום נומר לשעתה ס"ל דהוי דם דאוריי"ת משתמת ס"ל דכבוס לא הוי כמטבול ממש מדאוריי"ת, רק מדרבנן הוי כמטבול, וא"כ לשעתה צריך להיות היהר לבשר זה ש"מ, רק מדרבנן אין היכל דהוי ספק הוי ספק דרבנן ולקולא, אבל בחמת אין כאן קושי', כלל דאפשר נומר דחפי' לילו הפוסקים דס"ל דדם שנכבס

## ברית מלח

ראשונה מקודם נאסר הבבד אפי' ט) לצלי בלא בישול אחר הצלי, ואם הבבד חודח הדחה ראשונה תחילה, או שיש ס' בחמים נגד אותו הדם לבר, יש להמחיר ולהקל להחיר הבבד לצלי בלא בישול אחר הצלי, וגם זה דווקא ט) בהפ"מ, והכלי שבו נכבש הבבד אסור לעולם, אא"כ יש ס' בחמים נגד כל הבבד או הכלי וגם הבבד מ) בותר, ואם הוא ספק אם נכבש מעל"ע נו) מותר, וכל זה שכתבנו דבשר או כבד שנכבש מעל"ע בחמים דנאסר, היינו דווקא בנשרה בחמים מעל"ע ס) שלם, אבל אם נשרה מעט פחות ממעל"ע לא מיקרי סח) כבוש, ואם באמצע המעל"ע

שפך

## תקריב מלח

ס) **שלם**. כיוצא כ"ד שעות שלמות, והוא דוקא דין זה דכבוש, כמה וכמה שיעות מחולקות יש, שיטת הרמ"א ז"ל דכמה דוכתי בס"ח דלא תמרינן בבוש כמבושל לכ בכבוש כחושן ואיר דוקא, הני נראה מדבריו דלא מיקרי בבוש רק דוקא בדבר חריף, אבל בכבישה בחמים ושארי מקרים שיהן חריפין לא שייך בזה בבוש, ודעת הרמ"א והטור והש"ע דבכל דבר לא שייך כבישה, ושיעור הכבישה הוא מעל"ע, ויש מפוקפקים לחמורם ס"ל דלא הוי בבוש בפחות משלשה ימים, כמו בעיהוי כלים דלמרינן בפרק לן מעמידין דף ל"ג ע"ב, דממלאין מים ומערין ג' מעל"ע, וכמו שפפליטה שוה ג' ימים כמו כן כבלישה ג"כ שלשה ימים, אבל לדינא לא קיי"ל הכי דלא דמי לאוכלים לכלים, וז"ל הב"י בשפרו אבבקו רוכל סי רע"ו, שלמנם מהות הכבישה מלינו מילוק רב בין המפרשים, דרמ"א פירש בבוש בחושן ומפקת מקומות פירש בחושן וחבלן, וריבים המה העומדים בשיעמו, ובמרדכי מלאתי בפרק כ' מיי"ש שבבבו בשם גדולים דלא בלבד שבחושן היא בבבישה אלא אף שהוא בבל מקרן לה קרוי בבוש, ובלבד שישהה דבר מבבש שהוא בדבר לה הוה ג' ימים מעל"ע, ואחרים החמירו שד יותר דבבישה יום ולילה שני, עכ"ל, ויש שוד בתר ושמה שפקים דלף בימים שיך בבישה ובמעל"ע, ועיין במרדכי בפרק כ' דביאה שהקשה על רמ"י ז"ל ממתיתין דשביעית פרק ז' מעבה ז' דוד שבבשו בשמן, דמשמע דבבל דבר לה שייך בבישה, ועיין ב"ח יח סי' ק"י שמיישב שם קושית המרדכי על רמ"י, ובתב דרמ"י לה פליג אבישה הראשונים דבבוש בשלר לה שלוט תריף בעיון מעל"ע, וכן בתב התוס' יומי בסי' כ"ז דקושית המרדכי על רמ"י לה קשה מידי, דרמ"י מפרש שהם בשום שבבי שיעמיד על הלם ויתחיל להרתיח, על בן מפרש בחושן ויור, אבל שלא בחושן ויור שורה בש רמ"י דע"י שתמירן בשום רק שהשם בעיון כ"ד שעות, ובבאלי גוונא מיירי מתניתין דשביעית, ע"ש, ולפי עכ"ד בלאו הכי קושית המרדכי על רמ"י לה קשה כלל, לפי מה שבתבו הפוסקים הנ"ל בשם בע"ז פרק לן מעמידין סי' ע"ד דשמן זית הוה עז וחריף ובלע בקנק, ע"ש, ג"כ יש לומר דשהמירו בשביעית מיירי בשמן זית שהוא ג"כ דבר עז וחריף ולכן שייך בו בבישה בדשה רמ"י ז"ל, אלא ע"ב ניחא דדשה המרדכי היא דשהם שמן היוא שמן זית, דשמן זית מיקרי תמיד שמן זית, אך עם כל זה ראיתי, אם ניחא דשמן שהם היוא שמן זית מי לא קשיא קושית המרדכי על רמ"י ז"ל, לפי מה שבתב הר"ש בפירוש המשנה שלו על מתניתין דשביעית פרק ז' משבת ז' דוד חדם שבבשו בשמן יון דשעה ורד מקלו ביותר בשמן ודוקא ורד יון אבל לא חדם, ש"מ דבבלעת לו שמרין בבוש גבי שמן, רק ורד שהוי ועיין שלקי בסי' ק"ם אות ב' ע"ם, ועיין שם בס"ך אות ב', ובט"ז אות ג', ובגליון רס"ח ד"ה בתוך ליר אי אות חומן ע"ם, ועיין בשו"ע סי' ר"ב שלמה ס"ו בהמשבת שהחומה בד"ה ובבאלו שרש לקוה, שמפלפל שלמו שם שלמול מרוך בדין בבוש ובביאור כל הבריאו שלה, ולפי דבריו ג"כ ניחא קושית המרדכי על רמ"י ז"ל. ע"ש היוצא לנו מכל דבריו שלה אבל הפוסקים שהחמירו ואף בשה וכמה פוסקים שהחמירים דלף בימים שיך בבוש ובמעל"ע היינו כ"ד שעות ואז מיקרי בבוש במבושל, אבל עכ"פ בפחות ממעל"ע אף בל שעות לא מיקרי בבוש לטו"ש, וכן אנו קיי"ל להלכה:

סח) **כבוש**. כן בתב הרב בסי' ס"ם ס"ק ג' בשם"ה, בתבר כן תמוה חז"ל בהמשה הטעם שלשה דווקא בכ"ד שעות אז יותר עשה בבוש אבל מעט פחות לא מיקרי בבוש בתבר בתרוי לעיל בשות הקודם, וכן בתב בעל שב יעקב בסי' כ"ו וכן בתב המ"א בבלל כ"ד בשם חמוי מהר"ש דבשיל דוקא מעל"ע שלם וכן מלאה דעת המחבר שבתב בשר שנשרה בחמים פוסקים דלף בחמירים אף לגירסת בני לליה מקודם בסמוך לחלה, וכן ר"ל: וסי' אחד שבתבתי, דהש"ך מבאיר והט"ז מקיל, הוה רק מעשה זה דהט"ז ס"ל דבבר עד שמלחה שוחד בחוקת היבר, והש"ך ס"ל דבבר קודם מלוחה בחוקת לישוב שוחד, לכל בלבר בבלר בעו"ה שוקר פניהתם ושעה בל אחד ואחד לקמן בבלל י"ט אות ב"ח הבל בהריטת, משמע מפורש דלף היכא דהבבר הוה בחוקת לישוב אף לדעת הט"ז, אם בן הט"ז מודה דלוקין לחומרת אף בספק דרבנן, וכן פשטו שם להלבה בעל אור יקרות ובי"ח וכו', ועוד שלחי פוסקים דהמקוה"ב לחשוד, היי הבר"ח דבני הש"ך דבר בתוך לו שיקר מה"ח לו חמרי' בספק דרבנן לקולא היכא דלחחזיק לישורא, וכי משום שים חיוב דעות מועטות שחולקים על הש"ך בדין זה בתב דין זה בלשון לחמה, ודוחק לומר דמשום דבר בש"ם יש בחיוב מקומות דהמבעל לחומרה וים מקומות דהמבעל לקולא בספק דרבנן לחחזיק לישורא לכן בתב בלשון לחמה, דהיי בחמת לעניו דיבא לחלוק לחומרת בדעת הש"ך. ועיין בעב"י חלק י"ד סי' ס"ה בהה"ק מה שמפלפל עלמו שם פלפול חדוך בדין זה דבשר שנכבש, ובעל י"י בתב דווקא לקדרה חשר לבל בללי מוהר הבלחו הכי רבו לחוק הפוסקים המחירים לף והלי בבוש בללי, ובתב עוד יותר דהמקול לף לקדרה לל בספסד, עכ"ל. ולבן נקוט מילה פלגא בידך לחשר לקדרה ולהחיר עכ"פ בללי מלאר דיש הרבה פוסקים דמחירים בבוש בללי, אבל אם ידוע שהי דס בעין ממש על הבשר אז בודאי חשר לף בללי לף בספק בבוש, חש"ך ידוע שהי ס' נגד הדם בעין אז מותר בללי:

ט) **לצלי**. דמלחר דאין מהניון לישור בבבד שנתבשל כדעת הרמב"ם, ש"ב בם אם נכבש מעל"ע בחמים אסור דבבוש בהי בתבשיל, לף הרבים המה הפוסקים המקילים בבבד שנכבש מלאר שנתבשל בתחלה, ש"ב בלא מילו אין להחמיר בבבוש שלהם פוסקים אלו שנתבשל בתחלה, ש"ב בלא מילו אין להחמיר בבבוש שלהם בתבשיל ממש לעניו בתה דברים, והבו דלא נוסיף עלה, אבל בחמת הספרי בסי' ס"ע אות ס' בתב בספשיות לחשר בתו בבבד, וכן בתב הגאון בעל בנפי יונה בסוף יומ בסוף הבלים, ואחר בו מהבירי הרחבומים שהחמיר לפלפל בבה דהבירה, וכן בתב בשו"ת ש"ל דהעיקר בדברי הש"י להחמיר ולחשור, ובתב לדיהן דהמהניון לחשר בבר שנתבשלה, ה"ה אם נכבשה מעל"ע בחמים יש לחשר, וכבין שלר בשר שנכבש בחמים מעל"ע בלא מילוה, ע"ש, וכן בתב המ"י וכן בתב בשו"ת נחלת שבעה סי' ל"ב. וכבי"ת בשר יחתך סי' מ"ו שים לחשור שכבד לף בללי, ועיין בעוב"י מהר"י חלבו בסי' ק"ג בשם מהר"ם מלובלין דלף בבבד שנתבשל בתחלה בדרישה לדינא, וכן בתב בשו"ת זרע חמת חלק ב' סי' ל"ג, דאע"ג דלם בחמו להבריע מילה עיקר בדברי המקילין מ"מ שלא במקום הספר לחוש לחומר לדברי המחמירין ולחשור, וכן בתב הגאון בש"ת ס"ח סי' ל"ד:

מ) **בהפ"מ**. כן בתב הגאון בעל שלה למחתה דהפ"מ ים לסמוך על דעת המקילין, וכן בתב בספר בתר יעקב בסוף סי' ט"ב להקל בהפ"מ, ע"ש:

מ) **מותר**. כן בתב המ"י, ועיין בשפתי בסי' ע"ב אות ס"ב שהבא בשמו ותפשר דלף בבבוש אחר הלי מותר:

נו) **מותר**. במ"ש מבבר בספק אם שהה מעל"ע דמותר לללי בתבר בתרוי לעיל בבלל זה אות ל"ב, ולפי דעתי טוהלי דמותר שבבד לף בבישול אחר הלי, דהיי לף בבבד ים פוסקים דמחירים אף לקדירה בלי לליה מקודם בספק בבישה, ומ"ש בבבד בתבר לליה טוהלי דמותר לבבעי אחר הלליה, בן ר"ל:

## ברית מלח

שפך המים הראשונים ונתן שם מים אחרים, נמי לא מיקרי בבוש, ויש להתיר למלוח סב) ולבשל: [יג] עופות שנשרו במים בדין שיעור חצי שעה, רק שנשרו בשחי עדיין שלמות ולא נפתחו, רק במקום אחד אצל הצואר הי' פתיחות הכשר ונם האבדים הפנימים מותרים לבישול בשאר בשר ע"י סנ) מליחה, אבל אין לשרות עופות בשחם בנוצתן, רק צריך להסיר סהם הנוצות קודם סד) השרי', ואם עבר ושהה אותן בנוצתן צריך שרי' סה) אחרת, וכן אין לשרות לבתחילה עגלים בעוד לא הופשטה עורן מעליהן, אפי' הן פתוחות והודחו גם מבפנים, אבל בדיעבד אם הודחו תוך

## תקריב מלח

סב) **ולבשל**. כן העלה בעל שבות יעקב כסי' כ"ו דהא דתמרינן כאן במגזל היינו דוקא בנתבשה הבשר בחמים לגמוי אבל אם נתבשל בחמים רק כ"א שעות כגון במגזל מותר אפילו בתוך כדי נטילת שחרית ולכן אם נתבשל בחמים רק כ"א שעות אפילו אם לא נתנו שכר המים הראשונים לתוך כ"א שעות ונתן שם מים אחרים ובישל שם הבשר עוד שתי שעות לא מיקרי בבוש וכן כתב המג"א בלל כ"ו ס"ק כ' בשם תשו' זקנו מהר"ם שפירא להלכה למעשה להתיר בנידון זה שלף שע"י צירוף שהה בשר בחמים מע"ש אלם, כל שלא שהה בישול מע"ש אלם לו הוי כמבושל דזה לא מיקרי בבוש, אף דמשמע שם דלא הקיל רק בבבד, אך בשו"ת שב יעקב מקיל בכל נווני, הביאו השפתי כסי' ס"ע ס"ק ס' נדינת דלא מיקרי בבוש רק כ"ש שעות לרופס ובלותה תמיס עלמן, ואף דבשו"ת חקרי לב בספרדי חלק ב' סיו"ד סי' ע"ב העלה שם להחמיר אפי' בכבוש מע"ש בסרוגין, אבל הנלפע"ד זכול (לאברהם היו"ד סוף ס' הארוך להגיה עליו שהוא תומכות ימירה אלא כל דלא הי' בבוש כ"ד שעות שלופס לא הוי בבוש, ע"ש. ונראין דע"א בריש סי' ק"ה הביא בשם שו"ת מעיל צדקה להקל אם נלקח הבשר מהמכוש כתוך מע"ש זמן מועט אפי' אם התירון לאותה תמיס עלמה כל שלא שהה מע"ש בפושט אחת ובלו אחד בלא הפסק לא הוי בבוש ע"ש. ועי' בשו"ת שמן רוקח התכלת מהודעלי מליהלי חלק י"ד סי' ס"ד שנימנה בספק זה מהא דתניא הבי"ו בסי' ק"ה בשם המרדכי שכתב בשם הר"ם דבבוש הוא דוקא בג' ימים, ומבוש רק' מהא דתמרינן בקונקיס בי נכרים ממלמין אותן ג' ימים ומערן מע"ע, וכפולנו כך בולעני, ע"ש, וש"כ בע"ב לר"ת אף דלא מ' ג' ימים לרופס, ומ"ת נשמע לדידן דקיי"ל בבוש בשע"ש מה לא בנידון לרופס כ"ד שעות, ומשום זה הוא נמוך קלת בדין זה למעשה, עם כל זה מסיק בסוף ובדיו בזה בלשון. ממש מלד הבבבל מספהבדין דבני הנלעון שהביא במתחת יעקב, וכן כתב הנקוניס"ב בסי' קל"ה סי"ק י"ב דבבוש לא הוי כמבושל בנוכבב בסיומנין, וכן כתב בבי"ח בס"ק ס' ס"ח ובשו"ת ב"י החדשות מהבאהן מהר"ם מלבלוויין, וכן כתב הנלעון רס"ח, ובשו"ת כתב הבלעון בתירוץ בזה בסי' ל"ו ומסיק שם ב"ב להתיר, ואף שים בלן מסם חיסור דתולייתא מ"מ המיקל בזה אף בלון שם"ח לא הפסיד, הביאו היו אחרים, ובזה מן חיוק בין בשר לבבד, ואף דדעת הסמ"ע בסי' ק"ם מחבלת אות ג' דאין להתיר בהחוץ המים אלא בבבי"ח דוקא, אבל בשו"ת בסי' ק"ה אות ט', וכן בנקונ"ב שם מבשע דהרוויחו ס"ל דלא מיקרי בבוש אלא בשע"ש בלם ובאותו מקום נופה דוקא, ועי' בשדי חמד בללים מערכת כ' בלל מ"ב שסופר ומונה שם הפוסקים המחמירים והמקלים, ובדים הפה הפוסקים המקלים הרבה יותר מהמחמירים והעלה שם במסקנת דבפתוח ממש"ע אף זמן מועט לא מיקרי בבוש ואפי' בסרוגין ע"י נירוף לא מיקרי בבוש, ע"ש:

סג) **בלידה**. אף כי הי' לן לומר דמאחר דפתוח ממקום אחר נחא נמי שפיר פתוח בלל ומוסכרים הפה מבל לד אז הוי להו כאחוכה עבה ובשה שיכולה להוות אפי' עבה ובשה מאד אפי' הכי לא בה שרי' אלי שעה ואין לדקדק בדבים, רק בלל הוא לנו בשרי' אלי שעה די לבל האוכה שבעולם אפי' היותר עבה ובשה, בדעת הרשב"ם, וכן בדעת רשע כל הפוסקים אבל יש מקום אחר פתוח אבל הוא ומלו ופתוח לחוץ הבעה הבי היא בדיכה שרי' מבחון ומבפנים בתו במלחמה, מ"מ יש להקל ולומר דמאחר שיש בסם מקום אחר פתוח אבל הוא למעלה הרי בודאי נכנס המים מעלמן בפנים ובשרי כ"ב הבשר מבפנים ונם האברים הפנימים, ולא דמי לעגלה, כמובן, אבל בשאר בעופים מבל לד ואין להם שום מקום אחר, אז די להם בחתת השרי' מבחון לדבך בתו אחוכה עבה, אך בחתת מי שבשר לחוות זאת במילות, דהרי מ"מ מי הטף בנור מבל לד ואין בה שום מקום אחר ופתוח לחוץ הבעה, אף בחתם הרי בחוכה עבה ובשה ונכנס לפנים ולא הבי' השרי' מבחון, אבל בחתת בשאר בעופים הפנימים שבאוכה עבה אחת, אבל בחתת הפנימים הבל הי' לחוות, ואחתר דמוכרח הוא לפחות ולבקוע הטף מחתת השלמה, הרי מחויב הוא ג"כ לשרות מבחון ומבפנים אלא ש"כ נימה שאינו מקפיד על שבשרים הפנימים אם יהי' שרי' אחר ואלמלי בך בשהן שלימות בוודאי מועיל השרי' והמלימה לשבשר בדין בל החוכה עבה ובשה, ועי' לקמן בבלל י' אות י"ל ואות י"ב מה שבתבתי שם:

סד) **השרי'**. ולא דמי לרגלי בהמה דמותרין לשרותן בשעון, דשאני לאוור העולם, אף אמנם היה בחוכה אחת עבה ובשה שרי לה השרי' מבחון, אבל מאחר דהרי מוכרח הוא לפותחה ולבקעה לשים לשליחה מהחברים הפנימים שבאוכה, ולי יומלחה בשות שהיה שנורה מבל לד אף כי בחתת הוא בחוכה עבה אחת, אבל שבשרים הפנימים הבל הי' לחוות, ואחתר דמוכרח הוא לפחות ולבקוע הטף מחתת השלמה, הרי מחויב הוא ג"כ לשרות מבחון ומבפנים אלא ש"כ נימה שאינו מקפיד על שבשרים הפנימים אם יהי' שרי' אחר ואלמלי בך בשהן שלימות בוודאי מועיל השרי' והמלימה לשבשר בדין בל החוכה עבה ובשה, ועי' לקמן בבלל י' אות י"ל ואות י"ב מה שבתבתי שם:

סה) **אחרת**. אפי' אם מלמ, דלא חשיב אחת אפי' לשרי' מועטת דמחוור שם הש"ך בדיעבד אם מלמ, והא לא קשי' מאחר דהשרי' חיוב מהבחת אף לשרי' מועטת ומלמה בך הרי מלמ בלא הדחה בלומה ום לחוש להיזיח ואפ"ה לענין שבלא בהבשר, דשרי אם מלמ דהשרי' אף על נבי הטלות חיו מועיל, מ"מ דבאחת אפי' אם עושה שום פעולה על הבשר, ועוד דבאחת אין בעין על נבח

**שער חציון**

ס) קרח. סי' ל"ד ס"ק כ"ט ומוא"ר סי' ל"ג, וסי' ס"ח ס"ק ל"ג ומוא"ר סי' ל"ד ס"ק ב: סוללת. סי' ל"ב ס"ק ל"ג ומוא"ר סי' ל"ג ס"ק ב: ומוא"ר סי' ל"ד ס"ק ג: סוללת. סי' ל"ב ס"ק ל"ג ומוא"ר סי' ל"ג ס"ק ב

## ברית מלח

היד סולדת בה בכדי למהר ההפשרה והריכוך שיוכל למהר ע), מליחתו, ולא מיקרי אורחים לענין זה לחקל בחמתם בשרי, או במליחה, אלא דווקא כשנתארחו בביתו או שזמן אצלו אורחים שנתארחו אצל אחרים, אבל אם רוצה להזמין את חברו לסעוד אצלו בעודת מריעים לכתחילה לא יזמינו כשיודוע לו שיהי' טורח להקל בעדו בעניני ההדחה עת) ומליחה, אבל אם בבר זימנו אצלו או יש להקל כמו מפני שאר עג) אורחים, אך נכון וראוי לכל בעל נפש לזהר עצמו לכתחילה שלא להניח הבשר רק בכים שאין היד סולדת בה, וכן הוא הדין בשאר בשר בשעת ההחק גדול, או בערב שבת ואין עוד שהות הרבה, או לכבוד אורחים הנוגים, או לצורך אדם הלוש גדול שקשה לו להמתין עד שישרה חצי שעה, מותר להקל שלא לשהות חצי שעה כמים רק ישרה אותו מעט במים ואחר השרי' מעט ישפשף הבשר היטב בידים בכמה פיטות מחולפות, עד שלא יהי' עוד אדמימות בהמים, ואז יכול למלוח עג) ולבשל: [טו] ואחר ההדחה הראשונה בדין, צריך שימתין מעט שישפשפו המים קודם עד) המליחה, אבל לא ימתין עד שיתנגב הבשר עה) לגמרי, ואם יש עוד לחות קצת שרי בדיעבד אם נמלח כך, ואין צריך הדחה ומליחה שניה אף אם לא נתבשל עדיין, אבל אם לא נמלח עוד צריך הדומ"ש כדין, אבל אם הי' הבשר נגוב לגמרי אז אסור אפי' עז) בדיעבד, היינו אפי' אם נמלח כבר אך שלא נתבשל עדיין, אבל אם בבר נמלח ונתבשל מותר אף בבהאי גוונא, אך ראוי ונכון לכל בעל נפש להחמיר לעצמו בנגוב לגמרי לאסור הבשר אפי' אחר הבישול אם לא עז) בהמ"ט: [מז] מי שאין לו מים להדיח את הבשר ההדחה הראשונה, אין לו תקנה לאכול הבשר ע"י בישול כי אם ע"י צלי אש, או ע"ג נחלים, או על נבי שפוד ויצלה צלי' עח) ראוי', ואח"כ יש עוד להחמיר ולקלוף את החיצון ולבשל ולאכל את עט) השאר:

## תקריב מלח

ע) **מליחתו**. מאחר דקיי"ל דכ"ש מינו מבטל אפי' היד סולדת בה, ולפ"ז היה דעות דמ"ל דכ"ש מבליע ומפליט, מ"מ לזהר לחומרא הנזכרים לו לזהר שבת אפי' לכתחילה, עיין לקמן בכלל ט' אות ס"ח, ומשום דנדול כבוד הבריות, ומלח שבת:

עא) **ומליחה**. מאחר דלח הי מעודת מלוה נמורה רק מעודת מהה ורעות, אין להקל בזה לכתחילה בשאר מיני חמם מיסור דס דמורייתא אלא עמה וכמה רבותא ס"ל דלף דס במלחו ודס שבישלו ממי הוי דלורייתא כשאר בלרתו זה בכמה מקומות:

עב) **אורחים**. כן כתב היד אפרים, דמאחר שכבר זימנו צריך לנהוג בו כבוד לנדול כבוד הבריות כמבואר בכמה דוכתי שכתם מלוה עשה נדמי מפני כבוד הבריות:

עג) **ולבשל**. כן כתב הח"ת בכלל ג' אות נ', וכן כתב הרב מהרש"ם בקיצור ש"ע שלו סי' י"ז אות נ' לדיעה, ע"ש. ועיין בשו"ת דברי מלכיאל חלק נ' סי' כ"ב שבח לידו שלמה כתו והביא נ"כ לשפוף הבשר היטב בידים מכל הנדרים בכמה מיעות מחולפות עד שיסיר המים נקיים בלא סוס מרחית דס ואז יכול לו למלוח ולבשל, וכל זה הוא דוקא בלא שיש סוס משיעה בזה בלא שלו הבשר מקודם, היינו אפילו אינה סיבה זו מקרה לו שלא השיגו הבשר מקודם, אבל אם היה אינה משיעה בעינן זה הרי זה כמיקל במהנהני ישראל לכתחילה וה ולמי מסרו, הובא ובביו בדרכי תשובה בסי' ס"ט אות כ"ב:

עד) **המליחה**. שאם יהיה המים עדיין הרבה על הבשר וימם ניכף המלח ע"י המים ולא תפליט את הדם ולפעמים מזדמן שהמלח עוד דק מאד בודאי שיהיה ימם ניכף אם יש הרבה מים על הבשר ואז יש לחוש אפי' בדיעבד, כן כתבו הפוסקים, והיד"י כתב זאת מפורש בהקצר שלו אות י"ח בסי' ס"ט ע"ש:

עה) **לגמרי**. דמו מאחר שלא יהיה בהבשר סוס לחות לא מדבק המלח בהבשר ולא תעשה פעולתה עוד רק תפול מעל הבשר, ש"ך אות ו' וט"ז אות ד' בסי' ס"ט, וכן כתב המה"ד דייהר שהבשר לא ידבק בו המלח יותר ומוח לעלוי, וד"ל דוקא לחות אבל כשמיעה עדיין הרבה על הבשר אז נרע יותר שהמלח ממם ואין לה סוס כח הרחיקה לעשות פעולתה, כתבר בתרטו הבל לעיל בשות ע"ך בכלל זה:

עו) **בדיעבד**. כן פסק התמ"ד, וצ"ע דמקור דין זה הוא מהמ"ה, והמ"ה בעצמו הלא כתב בכלל ג' דין ה', וז"ל אם סס, וכל זה הוא לף לכתחילה, וכן דעת המבטות בסי' ס"ט אות ד' דוקא לכתחילה אסור, אבל בדיעבד מותר, אבל המ"א כתב כבישול הוא דמיקרי בדיעבד, אבל קודם הבישול לא מיקרי בדיעבד, לכן יש להחמיר ולהקניף הדמה ומליחה עוד בשעת, מאחר דבזה עו"ש מודים דלא הבשר נגוב לגמרי אין בכח המלח לעשות פעולתה לחולת הדם כמו שכתב הט"ז שות ד', והש"ך שות ו' בסי' ס"ט ולכן יש להחמיר מאחר דיש לו תקנה מיד עי' יד החומ"ם בדעת הנמ"י ושוד שאר פוסקים, אבל לא בבר מקבל לו מותר אפי' בלא הם"מ, בדעת הפוסקים המקילים, דלמאר בישול נקרא בדיעבד לכו"ע, וכן כתב בעל בלי הורחם בכלל י"ב אות ו' בשם המבטות אות ד' בסי' ס"ט דלמן קיי"ל דעיקר הטעם הוא לו משום ריכוך לו משום דס בעין:

עז) **בהפ"מ**. דיש לחוש לדעת הנמוק בעל כפי יוכה שבחב בהמלח לא הדיחו ומלחו בשעת, דאפי' עיעיו רואות שאין המלח פועל בדבר יבש לגמרי, ואם נתבשל כך הוי לו כמבשל בלא מליחה, וכן הכין החמודי דיעל בהלטת מליחה אות מ"ב דעת הם"ד והט"ז, דדעתם לאסור אפי' בדיעבד בעוד לגמרי, וכתב דנראה לו להדין שמהב, דאפי' עיעיו רואות שהבשר נגוב לגמרי אם יסנזו עליו מלח ויסחה כך במלחו אלי שעה לא יפוף ממנו אפי' עפה אחת ובוודאי דמלוח יבש אין פוגם כלום וכ"כ הלם בהבשר אפי' שהב זמן מרובה ע"ם. וכן כתב היד"י בהאריך שות ז' לדיעת ע"ש. ועם התי"י מפורש בזה שם מתירותיו שות ג', וכתב דכשהוא מהיבש לגמרי אפשר לאסור לגף בדיעבד אם לא הדימו ומלחו שניה ע"ם, לכן יש לחוש לדבריהם בשין הפ"מ:

עח) **ראוי'**. היינו עד שיעור כל דמו ותמיהים מבחוץ בבדי שיהי' רואי' לאכילה לזיוב בני מדם ותה"ב מותר לו לף לבשלו, ולף דיש מקילים לומר דהוש רק שיעור חלי לליטה דזהו ממלכל בן דרוסלי', לף לכתחילה יצוה עד שתהיינה מבחוץ כדי לללת מידי ספק, ושוה בדעת הרמב"ם. ועי' בסי' ס"ט אות ס"ד שהביא לת הרמ"ל שפסק בהרמב"ם שכן משמע בפ"ו והשהמ"ם ש"ך כתוב מפני שאין הנשם בקיאות בדבר מהבין לללותו כ"ב עד שיתיבש מבחוץ ותה"ב יכול לף לבשלו, ובתב הט"ז ונראה שכן דאוי לנהוג ללכת כל הדעות. ועי' במהבלות אות ל"ד שכתב נ"ב שהאוי לנשות כן לכתחילה, וכן כתב היד"י בסי' ע"ו בהקצר בסוף הסי' דיכון שהדבר מסור לעיים עד כן דאוי לזהר בזה, ע"ם.

עט) **השאר**. לף כי לקמן בכלל ג' נתבאר דלם נלה הבשר כל לרמו מוהר מה"ב לף לבישול, ולא מזכר שום קילוה, רק שאני התם דהלה מיירי שהוהר הבשר קודם הלי' שלא בעין שעל הבשר, אבל כאן מיירי שלא הודם עוד הדחה לשהוה לכן לריך קילוה אחר הלי', מ"מ קילוה זו היה מדעת הלה רק מעד חומרת בעלמה, שמדיוק מותר אפי' לם לה הדיח הבשר קודם הלי', מהדה בעין שעני' דלמרינן טרח משבח שביב, הכל כאשר נבאר בעי"ם לקמן בתריבות בכלל ג' בשות ד'. ועי' לקמן בכלל ט' אות ס"ו, דף כל מדם יש לעשות לדקדק ולהחמיר לקלוף את החיצון ולאכל מה שהשר:

מבאר כל פרטי הדינים של כלי השריה, וכו' סעיפים.

**שער הציון** שו"ע יו"ד מכ' ס"ט סעי' א' בהג"ה

ו) **בשר**, כי ס"ל ונהגו עלמ להשתמש בכדברים מהדיש בכלי שמורין כו ג) בשר, ומש נשתהה הבשר בשרייתו מעע"ש, הבשר וגם הכלי ג). תמורין ומי' נקמן סי' זה, מבל בכמות ממעע"ש אין להקפיד, ולה בתקום שנאסר בכלי מותר לחזור בו ג) ולפרוח בו (בהגהוי):

עם מות ז' שבתוב ממעע"ש שבי להשתמש בכלי מלחר עלמ. שבה בה מעע"ש ומיו הוא עלמ בשם, רק נהגו עלמ להשתמש בה לכתחלה אפי' בשעו שנדבק בה עדיין דש, מיהו בדיעבד אפי' אפי' נשתמש בה בותה דש בשבר, ומש ס' מותר הבשר אפי' נקדרה, ס"ל מות ת' ומות ס', ומי' שם בש"ת מות ו' בשם הר"ת: ג) ולשרות. אפי' נשני, שם יון ס' בהמיים עד בשבר, ומש"ה מעע"ש ומיו נותע, ס"ל מות י' בשם מו"ה, מבל מעע"ש לתמוך נשרות בה בשר בשר: דהיי יון שיון בה הבשר שפני מעע"ש ומיו נותע, ס"ל מות י' בשם מו"ה, מבל מעע"ש לתמוך נשרות בה בשר בשר:

## ברית מלה

[א] **כלי** המיוחד לשרות בה בשר תמיד, נוהגין להחמיר שלא להשתמש בה שום דבר לח אפי' בצונן ורותח אפי' דבר ח) יבש, אבל דבר צונן יבש לגמרי, אפי' אם המאכל הוא דבר שאין דרכו להדיחו קודם האכילה, מ"מ מותר להשתמש בה, רק ידיח אח"כ את המאכל ג) היטב, ואם המאכל הוא דבר שדרכו להדיחו קודם אכילתו מותר להשתמש בה דבר צונן אפי' הוא לח ג) קצת, ובדיעבד אפי' השתמש בה רותח גמי מותר אם אך הדית הכלי ד) תחילה, ומכ"ש שאסור ליקח כלי שריי' שמיוחדת תמיד לשרות בה בשר ולהדיחה יפה יפה ולהשתמש בה התר תמיד, אפי' אם נמר בדעתו שלא לשרות בה עוד ה) בשר, מיהו ע"י הגעלה בוודאי ו) דשרי: [ב] כלי שרייה ששהה בה כי ההדחה מעל"ע שלם בלא בשר רק המי שרייה לבד נאסר הכלי אם אך אין ס' בהמים נגד ז) הדם בבוש בכלי מעל"ע אוסר בכולו, ומכ"ש המאכל ואם נבבש בדבר חריף נאסר בשיעור שיתנו טים על האש ויתחיל ח) להרתיח: [ג] ובן הכלי שמרחיקין בה בשר לאחר המליחה, לכתחילה אין להשתמש בה בשום דבר, ובדיעבד מותר

## תקריב מלה

ג) **יבש**. ולפ שהכלי לא נאסרה בשבריה פחות מעכ"ש דאז שיעול בבושה להיות כבוש כמבואר, ומעשה זה שם שרו בשר הכלי וטפלר בה מעע"ש דש בשבריו דאז הוי כלי חרש ואפי' דאסור להשתמש בכלי בשורין בה בשר אפי' בשעה אחת, מפני שהדם שעל הבשר נדבק בהכלי קף שעה אחת, וחיישינן שמא נשלר מעע"ש דם על הכלי וכניכש ולא היה לה הכלי היעב אחר הבשייה וישתמש בה ולהכלי לאיסור. ועין בספר דברי דוד"ס על הלכות מליחה שכתב לתין קפידת לא דוקת בכלי שריי' תמידי שעומדת רק בשריית בשר תמיד, בזה הוא לתין להשתמש בה דשר אחר כדי שלא יבא ליבי מכשול שישתמש בה בפעמים ושכח מלהדיחה ויהיה עליו דם בעין, וכמו שנזכו חז"ל על הטבח שיהי' לו ג' סכינים נזהיר שמא יחתוך חלבים ואח"כ בשר, אבל אם יהי' הכלי מיוחד לשריית בשר וממלך מעולה לבשולי מבשרי, ואיתיה לדבר אחר ולא יבוא עוד לשרות בה בשר בותה בוודאי היה מותרת ע"י הדחה היטב, ע"ש, אבל היד"מ בסי' ס"ט בהקלר לות י"ב כתב דלא מהני בדיעבד אלא דוקת בכלי שאינה מיוחדת בכלי בשר שבשלו ואכו בה בשר, אבל ליקח כלי שהיא מיוחדת לשרות בה בשר ולהדיחה יפה ויחזור וישתמש בה היאך לאסור לף אם נמר בדעתו שלא לשרות בה בשר עוד, דכיון שיודיע מהמליה לבלי שריי' תמידי ומבלי להשתמש בה היאך נשתרת בתיסורה לשולם, עכ"ל ע"ש, וכ"פ הגרעק בגליון לות ל"ב בסי' ס"ט, ע"ש:

ג) **היטב**. דדבר יבש לגמרי לין הדם מדבק בהכלי, מ"מ לריך להיות המאכל קודם האכילה, וכן כתב הגלון רע"ק בתשובה, ולא תיסיקו דלמא מהאי ויאכל בלא הדחה מאחר דהמאכל הוא דבר דלאו לוודאי בהדחה, כיון דבדיעבד אי דיון דהשתא הכלי הודח היטב כמו שכתב הגלון רע"ק בתשובה ובשיה יקרת מהאי טעמא בספיקא בו רותח מותר בדיעבד, לכן יש להקל ולהתיר בדיעבד דהא לאיסור ס"ס לא יתיתב גמי לאיסור בדבר, דדבר יבש לגמרי מתיר הרב בסי' ל"ח ס"ק ב' להשתמש אפי' בכלי איסור אם לא בלע הכלי רק בלוען, וכ"ש בזה דיש להקל:

ד) **קצת**. דמאחר דהמאכל הוא דבר שדרכו להדיחו קודם האכילה, הלי בוודאי יודיח לותו, ומ"ל ליתת שום תשמיש, כן כתב בעל שלרי יהודה, ובמהומר לקמן בסי' ל"ח ס"ק ב' בזי"ד:

ד) **תחילה**. כן כתב הת"ח בשם הפ"ה, מבל הת"ח כתב שתם לאסור להשתמש בכלי שבורין בה, מיהו בדיעבד מותר, מבל הס"ך בסי' ס"ט לות ז' כתב דאפי' בשתמש בה לותה גמי אין בדיעבד תם רק הדחה קודם, וכן כתב בש שע"ו בלות ח', וכן כתב הגר"ז בסי' ק"ה בהקלר לות י"ב, וכן משמע שהתחומש, דהכי משמע מדיע הכלי היא לכי בשר שהרי הדם לוען הוא ונם אין לורין בה הבשר מעע"ש, ולא הי בכות ולא בלע הכלי שום איסור ואין כאן אלא נזהר מלגע בשיה שבבל אין לאן שום איסור מדיני. וכן כתב הגר"ז שלינו אלא נזהר הומרת בעלמא:

ה) **בשר**. כן כתב היד"מ בהקלר לות י"ב וכתב העעם שם משום דלכתחילה כשיחדה לשרות הבשר על כרתך לא יחדה רק על מנת אלא להשתמש בה עוד שום היתר לעולם, ע"ש. וע"ל סיונהו ס"ל מחבר דלכתחילה יחדה לכלי שריי' תמידי ונמר בדעתו מבלי להשתמש בה עוד שום היתר לעולם, לא הי מהר בה שד ותשבר שפעמים עמוד בה מי הבריי' מעע"ש והי הרבה דם בהכלי עד שלא הי בהמיים ס' נגד הדם ותאבר הכלי, כמשהר לקמן בותה ז' וישתמש בכלי איסור:

ו) **דישרי**. דלא יהי' כלי זה נרע ותמיד לאסורה מכלי איסור תמידי שלא עכו"ם שבישל בה תמיד כל דבר תאסר מ"מ מותרת ע"י הגעלה, וכן כתב היד"י בהקלר לות י"ב בסי' ס"ט, וכן כתבו כל התחרונים. ועיין בספר שורש מעקב שורש הרתשון לות ב' שכתב דגרתה לו דלא בעינן הגעלה דוקת, דעכ"פ מהני הכבר לכלים שלא ע"י עירוי שלבה יותם בתוס מחלפים, דהת לא תאסר רק ע"י לתן, ומביא לראי' מסי' קל"ח ס"ק ד' לענין הכבר כלי חיין, אבל לכאוף מסרק לדינא דאין הדבר ברור לו דתאסר דיש לתלק, ותביא בא"ע בסי' ס"ט:

ז) **הדם**. אע"ג דהבא"ח כתב דהבס"ת יש להתיר, אבל בתמת אין כאן שום עעם להקיל אפי' בהס"ת, מלחר דדם בתיס הוי מבטל"ת ואינו ס' מלטוריית ואם אין ס' הוי כבוש לו ונאסר הכלי, וכן הגלתן רס"ח הסתיע תיבת הס"ת כי נלאה מפורש שנעתו לאסור אפי' בהס"ת. ועיין בהגה פינה באבן האזלה ובשיה יקרת לות ע"ו ובאבן האזלה לות ו' שכתב בהאלו דאם אין ס' בתיס נגד דם נאסרה הכלי אפי' בהס"ת, ע"ש. ועיין בש"ך בסי' ק"ה ובתשו' הלם אלעזר סי' ל"ו שכתב דאפי' אם נאסרה הכלי ע"י הבשר אין הבשר נאסר, דכיון דאין הכלי נאסר אלא מלד שנבלע בו הדם אין הבשר נאסר, ועיין בש"ך לות ל"ב שהקשה ג"כ מלי מהני כאן הגעלה הס"מ והלא דם שנבלע בשר אסור מה"ת כמו שכתב הסמ"ע בפתיחה להלכות מליחה, ובסי' ק"ג, ואפי' איסור דרבנן כבוש כמו איסור בכבוש כדבר, דבסי' ק"ג ס"ה מה שאמרכו לעפי מלי דקיי"ל דבשאר איסורין לא בלע לא אמרינן נעשית ובלה בהס"מ, ותם ביישבו לת"ל שהיתר בהכלי אין המדומע מדמע לגלי לפי שהחסון, ע"ש בתריעות, מ"מ להלכה דעת רוב הפוסקים דאם אין ס' בהמיים נגד הדם אאפי' בהכלי בבבישה מע"ע אפי' בהס"מ, והלי בשאל דלכי תשובה שכתב שאפשר לתקן בסי' ל"ג ס"ק ב' בזי"ד בהס"מ מועטת שבית בעל מוי ותהלות בתוכו בי המלח סי' י"ט אאפי' בסי' י"ט אאפי' בשיל בתות זה, אבל בתחות ממעע"ש אין להקיל לכו"ע אפילו בדלוכה ס':

ח) **להרתיח**. כן הוא דעת רוב הפוסקים, וכל מקום שהשיעור בתיס הוי מע"ע, לו בדבר מריף הוי כשיעור שיתנו טים על האש ויתחיל להרתיח. עיין פלתי דמשמע שם מדבריו

שו"ע יו"ד סי' ס"ד סעיף ט"ז

שער הציון

**אין** מולחין הלבים עם הבשר, ולא מדיחין אותם עמו, וכלי שמדיחין בו חלבים אין מדיחין בו בשר, וכבין שרותכין בו חלבים אין רותכין בו בשר:

ט) בשר. עי' ס"ס תולין דף מ' ס"ב, ועי' בסור בסי' ס"ד בשם הכנסת"ג, ועי' לקמן בסמ"ק ס"ה אות ג', ועי' לקמן בכלל ח"ח ואות ג', ועי' לקמן בכלל ח"ח אות ו"ו ואות י"ט בציורים שם הכל בתמיהות ובעיונים, ס"ס:

## ברית מלח

**מותר**, אף במקום שבלי השרי' נאסר מדינא, מ"מ מותר לחזור ולשרות בה בשר, אבל בשר בשר שנמלח ונתולח כדין אסור עוד לשרות בכלי הזה שנית מעל"ע יח) שלם, ואפי' בדיעבד אם שרה בה הבשר נמי יג) אסור, וכל זה דווקא אם הניח הבשר הכשר לשרות בכלי זה הנאסר באותו רגע גופא אחר כלות המעל"ע של הבשר התפל, אבל אם ידוע לו בוודאי ששהה מעט רגע בנתיים ודאי יג) דשרי: [ד] אין שורין בשר להכשיר למליחה, בכלי בשר לכתחילה, והעובר על דברי חכמים נועריז יד) בו, ובדיעבד אם שרו בשר בכלי בשר פעם או שתים לא נאסר הכלי בכך, וידיחנה היטב בחמים צוננים מבית ומחוץ באופן שלא יהי' נדבק בה שום דם ומותר להשתמש בה אה"כ מדינא אפי' רותחת ואפי' טו) לכתחילה: [ה] מותר לשרות בשר בכלי של עכו"ם מן) מדינא, אבל ראוי ונכון הוא שלא לעשות כלי עכו"ם לכלי שרייה יז) תמידי. כלי שמדיחין בה הלבים אין מדיחין בה בשר

## הקריב מלח

יג) **דשרי**. דהכי לא עשה כשום עד עכור שמעל"ע, והיתר של על"פ הרי בא כאן קודם האיסור של הכשיסה לכו"ע, ולכן שרי, וכן כתב המ"א מסורת בסי' תמ"ו אות ט"ו, ועי' בא"ר בשר יעקב מלק"ח כסי' ס"ט סי"ק ס' ד"ה ש"ך ס"ק ו', ועי' בסמיטת סוס י' שכתב דלפ"ז שכתמירו בזה לא התמיר כלל בכתמיר נוגע שהניחו התימר קודם שכשירנו לה האיסור, אבל לם שהתה קלח בנתיים גם הוא מודה לזין להתמיר דלו נתמיר כבר הוא נעל"ע, ע"ש, ובזה זה דוקא ביזוע לו דוודאי שלשה מעט רגע בנתיים אבל בללו הכי לסור להלל לו לשפר לנמלם כ"כ ועי' במטה יהוסף שם. אבל מה מאוד קשה לי, הלא לף לם יזוע לו שהפגם בא קודם להכשיסה כדאיה הש"ך מ"מ הלא לף נעל"ע להתחילה הלא לסור, ובפרט לפי דעת האו"י, שהניחנו לעיל בשות הקודם בוודאי שים להתעיר, לפ"ז נתעי דגם כאן ביומנו הוא להקל רק בדיעבד דוקא, ודוחק ול"ע:

יד) **בו**. לף דדעת הרשב"ל והפר"ח להקל בזה משעם דכיון דהכלי הכי דרכו להניחה קודם שנמתקם בה, דמשעם זה אין למנוע מלהשתמש בה לחסור גוף ושח"כ להניחה ולשב"ש בה ביותר, ולא תיישיך לפשיטה דמאחר בזה"ע כסי' ל"ק סי"ק ס' ג', ועי' בביאור הגר"א סי"ק ל' שכתב ג"כ דהחתם שמת נדפק בה דם הוה תומרת בעלמא, ובזה בתב בעל שולחן נבוה בסי"ק ז' דהוה רק מנהג פרישות לבד לא מדינא ואין לנעור בהמיקל בזה, לבד המבואות בסי' ס"ם תוס ה' העתיק דברי הב"ח לדינא שכתב דהמקילין בזה לשתוק בשר בכלי שמשתמשים בה דבר חיתר רלוי לנעור בו, ע"ש. וכן נוה דעת כל הפוסקים להלכתחילה אין להקל ורלוי ליזהר בזה כי זהו הקנה חכמים שלא לשנות בכלי בשר, והשונר על זה הוה עובר על הקנה חכמים, כן בתבו האחרונים, ובתב הב"ח מיכו בדיעבד אם שכח ושרה הבשר בכלי בשר מדיחה יפה יפה ומשתמש בה, לבד לכתחילה ולפי דאין להקל, ומה שהניח בתחש"ם בשם הב"ח דמה שנתבע לשרות בשר בכלי שקירון פעמיל מי קטשעלע לו יפה הם עושים, אלא ה"ק רולים לאו"ש להבשיל, דין זה לו נמצא בהב"ח רק בעל לחם הפנים בתב כן. ועי' בספר דברי יוסף סי' ה"ל שהביא של גוף הענין בשם שבתב לאו"ש רולה להבשיל, ולפי"ז רולה להבשיל גמי אסור להתחילה ותיישיך דלמת מסתברי ס"ש:

טו) **לכתחילה**. ולעבי הכלי מיקרי בדיעבד, ולף הכלי חיוב כלי בריי, המיזי רק שרה בה פעם או שתים ודיוק יפה, הכלי כשר לבל מיני הפשים

טז) **מדינא**. כן בתב המ"א, והטעם הוא דהלל מן שורין בה הבשר מעל"ע ונם נוזן הוא ולוכל שום תבש בדבר, ועי' בסו"ת משחת בשמין סי' ל' שכתב ג"כ שמותר לכתחילה לשרות הבשר בכלי עכו"ם ולף תמרינן בכסף נוזל מידי דבעינן שהחה חיישינן דילמא מבל בלא החה כיון שהוא בתוך הבשר, סוכף בתמח"י כלל נ' סי"ק ו' ועי' בסו"ת משפה מבחסב הספרדי חלק ו' ד' סי' ל"ל מה שהאריך בזה, ע"ש:

יז) **תמידי**. דיש לחוש שלא יבא לאחזה הקלה ע"י זה לם לתירהו לנמרי שיניע עצמו להשתמש בכלי עכו"ם ויבא לידי נקיה כלי עכו"ם לתשמישם:

## כריתת מלח

יח) בשר, ומכ"ש שאין מדיחין אותן שניהם יחד בכלי אחד, מיהו בדיעבד אם הדיח הבשר עם החלב אפי' בכלי אחד לא נאסר כ) הבשר:

## תקריב מלח

יח) **בשר**. עי' נס' חמודי דיומא מליחה לוקח ס' שכתב דהיינו ר"ל בתוכו ממש עלמא סהודתו החלבים, אבל אם חלבים שפט ממש הנפסדים מיתר לף לכתחילה לנקרות בשר בכלי שאחו בה שכתב כל שניהן ביחד חריים בכלי, ע"ש. ולפלא הוא דבריו בעיני הלא גזרת משנתנו היא בתוליו דף ח' ע"ב אמר רב יהודה אמר רב הטבח צריך ניסוי לו שני כלים של מיס, אחד שחדים בו בשר ו' שחדים בו חלבים, וצריך הגמרא ומקען לו חדה ויהיה בו בשר והוי חלבים, ומשני נזיהה שמא יזיח בו חלבים ואח"כ בשר, וצריך הבחנה ממי מחלפי, ומשני כיון דלאיכפת הרמי אית לו כניכרי, ועי' סה"ת סי"ק כ"נ ובכריתי שכתבו מבואר בגמרא שלף אם מיחד כלי לאחת ומחר להיות בו בשר חמילה ואח"כ חלבים וכן בכיון מהר לאחוך מליחה בשר ואח"כ חלבים לף מסני וצריך לכתחילה שני כלים ושני סכינים, ע"ש:

יט) **אחר**. כן משמע ל' המחבר בסי' ס"ד סי"ק ט"ו שכתב אין מולחין חלבים עם הבשר ולף מזידין לאוסם עימו, אבל לקח קצה לי על גבי בשר ומלחו ואח"כ לקח בקצה השני של חלב ומלחו אין בזה משום בשר בחלב אלא שהוא מאכיל שני מינים זה אחר זה, וצריך להמתין בין אכילת בשר לחלב כדי שיעבור טעם הבשר מפיו, וכן הוא מדברי הגמרא שם דקאמרה שם ונתקן לו חדא ויהיה בשר והדר חלבים, הרי משמע דזה פשוט דשניהם יהי בזוגלי לאכל כאחד בירבוי ליעל בכלל זה תוס' י"ת:

כ) **הבשר**. רק לריך שיפסוק הבשר היטב במים כ"כ הרא בסי' ס"ע בהג"ה בסי"ק י"ן וכתב ואם עשה מזיהר רק שיפסוק הבשר היטב, ע"ל. וסמקור הוא מהר"ן בחולין פרק קמא, ועי"ש דהטה מיירי הרב בקרומין שאינם רק חלב כחום ולזה מספיקא ומלן מיירי בחלב עמן, אין שם ס"מ כלל בזה, והחילוק בין כחום לעמן המפקפק ולזה מספיקא לף לריך רק ברוהה כגון במליחה לו בבישול, אבל בבריי' כמים לוננים אין שום ס"מ בין כחום לעמן, רק לכתחילה ים לחום עמן יהבהד תחיכה חלב קמן לף הבשר ומלחם תח"כ, אבל בדיעבד מיהר ע"י שיפסוק היטב. ועי' במשבצות זהב ס' בסי' ל"ח שכתב שים להחמיר לפי' בדבריים שאינם שמנים לפלריך שיפסוק היטב ולף שכני בהדחה, ע"ש. ועי' בספר ערך השולחן שפסדרי חות ס' שכתב דלאו דוקא בדבר שמן והש"ס בכל דבר שמדבק לף מהני פשה דהדחה, ולריך שיפסוק גדול דוקא, ע"ש:

---

## בריית כלל ז מלח

מאמר פרטי דיני כלי מנוקב של מליחה חבשר ובו ד' סעיפים:

שו"ע יו"ד מסי' ס"ט סעי' ט"ז

שע"י הציון

**אין** מולחין [בשר] אלא בכלי נ) **מנוקב**, **או על גבי קשין וקיסמין או במקום מדרון בענין שאם ישפך שם מים יצאו** ג) **מיד**, [הג"ה] ולף חלק בריטעי שמים זכין ממנו אין לריך להניחו ן, ממדרון, אבל

שו"ע יו"ד מסי' ס"ט סעי' ט"ז

נ) מנוקב. והוא מש"ם מולין דף קי"ב ע"ב, עי' בפלת למאמר כלל י"ב דין ג' בש ספר מועת הפלם מה שכתב שם, ומי' בספר מור וקלוסה נסהכל מה שהעלה בש"ע בשם קצי' בילים שם דיוכ בכלי מנוקב לי נף ע"ש מה שהעלין בזה: ג) מיד. והוא דעת הרמ"ם בפוין דף קי"ב ע"ב, ומי' בשולחן גבוה סי"ק ס"ב ומהמ"י בלל י"ח סי"ק ג', ובילי' לליך לשום שהמים יצאו מיד קלת בשפא ולף מיעין מיפון ומי' אם שהמים דסכל לפי לשות הפין ע"ש: ד) **במדרון**. ומי' במ"א בסי"ח סי' תל"ב שכתב דלם מולא ד' אות מ"ב סעיף מופפח

## בריית מלח

[א] **אחר** שעשה ההדחה הראשונה כדין, היינו שנשר הבשר ככלי חצי שעה והמים הדיחו ויריכבו הבשר מכל הצדדין, מ"מ אסור לאכל הבשר הזה מבושל עד שימולחנה תחילה כדין, בבדי שתמלח יוציא בל ה) דמה, וצריך לחזות לכל אחד כלי המיוחד דק למליחה דוקא והכלי תהי' מנוקבת כדין מכל ב) צד: [ב] אין מולחין בשר אלא או בכלי מנוקב או על גבי קשין או במקום ג) מדרון, והמולח על דף שאין לה נקבים, אף אם היא דף חלק ואף

## תקריב מלח

ה) **דמה**. והוא מלשון שמועל בם"ם חולין דף קי"ג ע"ל, לון הבשר יולא מידי דמו ולח"כ מליחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה, והסבר הדבר הוא כך, שהדם המונלע בהבשר מטבעותיו הבריולה קבוע חז"ל שלון להוליא מהבשר ללא לו ע"י לני הלם, שהלם מפליטו, לו ע"י מליחה, שהמלח יש בה מהמצוי כח לדחיפה חוקה מאד ומעבה לחמצוי הדם לליו והשלוים ולהוליא הדם מהבשר ולפי' הרי מליחה עבה ארבה מאוד, וכך ברל מדון כל להיות טבע המלח להמשיך כל הדם המונלע בהמליחה. והנה לענין פעולת המליחה מה היא עושה, לם היא מוליאה כל הדם מהמליחה עד שיהא לחרוכה ולא ישאר לף משהו דם בהמליחה, ואה שיולא אח"כ מהמליחה מוטל בספלא הוא דמיקרי ולא דם, כמאמר רבא בחולין חגר בשר מיקרי, או לפשר נוגע דאין בהמלח כח כ"כ להוליא כל הדם מהבשר, רק מעט דם מוברר להיות נשאר בהמליחה רק אח"כ בשהמים המליחה במים אחר המליחה ואח"כ לבישול בתוך הקדרה, אז קודם שהמים המליחה לח חום הסור וקודם שחום הסור מתחיל לעשות פעולה פעולה המליחה להפליט הדם מהמליחה, ונהקאה שם הדם בהמליחה ואין יולא לח"כ לפי' בבישול. בדבר הזה יש מחלוקת הפוסקים, הנה הפמ"ג בפתיחה להלכות מליחה העלה דהמלח מוליא כל הדם מהמליחה עד שיהא לחרוכה ולף נשאר בהמליחה לף מעט, וכן מתב המגדולי בשף פרק כל הבשר בשם שתום' וספר התרומה, דהמליחה שמלחה עד כריחך לומר דשלשה כל דם שבמליחה מחמת המלח, דלי נאו הכי למחוקין לח המליחה

שו"ע יו"ד סי' ס"ט סעיף ט"ז

אבל אם אינו חלק ברהיטיו צריך להניחו במדרון שיצאו המים ממנו, (שערים ש"ו וכב"י בשם ס"ח סי קע"ב), ואפי' בכלי מוקצה מהמת איסור מוקצה מחמת מקום (נקוט כללי נ'), וכן לא יעמידו על גבי קרקע כי היא ככלי שאינו מוקצה מהמת איסור ג"כ להניחו במדרון אלא שיהיה צריך לקנח תוך הכלי מוקצה קח לו מיסמין כי סבור שהוא סנקנים, (סנסת חסכ"י שם סכ"ם הגיר מהמת, ואפי' בפ"ת ס"ק ה' שמפיג עליו האין צריך להניחו במדרון כי סנקנים הוא מלח סדומית ואינו מפיג כלום), ובתוך כלי ג'), ובדיעבד אין לאסור לכל ד) זה (ד"ט):

שער הציון

הדם וצלא דקי סבור, ועי' במחיצים הקקל בשבוע על ס"ה ומחנק שם, ועי' ביד"י ובשבועות שטעם בשפתמות פ"ב: ד) זה. עיין ע"ז בפי' ס"ח ס"ה ועי' בפ"ת ס"ק ה' שמה שאמר שם, ועי' במ"ש מהכ"מ בנית הלבי בתשובה ניו"ד סי' כ"ח, ועי' בחמת יעקב כלל ל"ח ס"ק נ', ועי' בשפר דבקי דוחים על דבר שני"ת בחות נ"ח, ועי' בשפר בקפי יוכה בסי' ע', ועי' בכנה"ג בהגהת העור אות ו"ו פ"ב. ועי' בתקוני מלח מה שהארכתי ובילכתי שם הכל עי שמן:

## ברית מלח

ואף שאין בה גומות מ"ם צריך להניחה דווקא באלכסון ד) מעט, ואם הדף חלוק ברהיטני ואף אין בה גומות, והיא חלקה כ"כ שהמים יכולין להשתפך ממנה אותר אף לכתחילה למלוח עליה אף אם לא הניחה במדרון, ואם אך יש בה גומות אף שהיא חלוקה ברהיטני אסור למלוח עליה אף אם מניחה ה) במדרון, ואפי' אם הוא מולח בכלי מנוקב כדין לא יעמיד הכלי ע"ג קרקע, כי צריך לזהר עצמו שיהי' הנקבים ו) פתוחים, וכן צריך ליזהר עצמו לכתחילה לשום לתוך הכלי המנוקבת קש או ז) קיסמין, ובדיעבד אין לחוש לכל ח). זה. יש לדקדק ולזהר עצמו שלא להניח שום בשר שלא הודח, לא על שום דף או שום שולחן שאינו מיוחד ט) לכך, וכן יש ליזהר מלתת מלח על מקום המיוחד להניח שם הבשר תמיד כשטביאין סבית י) המטבחיים: [נ] אין להניח בשר בקופה המיוחדת להביא כל המאכלים לביתו כגון פירות וירקות וכל שארי מיני יא) מאכל, וכן יש ליזהר בכל או בכלי או במטפחת שלקחו בהם בשר מהטבח שלא להשתמש בהם דבר אחר אפי' צונן אם לא שיזיח תחילה הטל או הכלי או יב) המטפחת, וצריך לכל יראי שמים להיות לו קופה מיוחדת לזה שישתמש בה רק להביא בשר טבית המטבחים, ואף בשר כשר שהודח ונטלח כדין אין להניח בקופה המיוחדת להביא צרכי יג) הבית ובדיעבד אם הניח הבשר על איזה מקום מהמקומות שזכרנו ומצא אח"כ שהי' קצת מלח תחת הבשר שרי אפי' בלא יד) הפ"מ, וכל זה שבתבנו שטותר בדיעבד, היינו דוקא כשהי'

## תקריב מלח

יתפכטו, כן כתב המחבר שם, והוא מלשון שמולח בפרק כ"ב דף קי"ע ע"ב, אין מיירדין בשר מלח בלילי ע"ג כלי מנוקב. וכן הוא מפורש בהרמב"ם, המולח צריך שיעמוד ע"ג כלי מנוקב או ע"ג קסמין או על עפיס, כללו של דבר צריך שיהי' בתוכו זה בשעה שיפך מים עליו יהי' המים יוכלין לחזר אז מותר למלוח עליה בשר:

ז) **מעט**. בכדי שיהי' בהשבר להדם והוא למשך עלמו ולזוב לתוך לא לכלי שהמחבו כן כתב הרב בהג"ה שם שם בפי' ס"ט ס"ק ז"ו ממשנה ריש ביצה ובזוהר לקנן בכללי י"ד, הקו"מ כתב בשם שמ"ע דף ע"ב, דדף פשוט ממי מותר למלוח עליו, והתה"ד כתב שמלח בשם ס"ו שהמולח ע"ג דף שהיה מנוקב במדרון השבר מטר, ועל זה כ' הרב בהשות מזוזותיהן שלא יהי' מחליקם ביניהם וכתב דשם מיהו אלח ברהיטני שצריך להניחו במדרון שיצאו המים ממנו ודף חלק ברהיטני שהמים יצוי ממנו אין צריך להניחו במדרון, ותו מוכן כוותו שלא בהתה"ד:

ח) **במדרון**. מפני שהקנין לזר בהגומות והוי כמולח בכלי שהיו מנוקב, ס"ק כלל ל' סוף י"ב. ועיין במג"א סימן תנ"ו שכתב דשם מלח ע"ג שור מופסט מבשמה צריך ג"כ להניחו במדרון שלא יהכנס תחתיו הליר. ועיין בשו"ת יהודה יעלה חלק יו"ד סי' ר"ו שמשלו לו בשבר שלח שהם בישור מליחה ומטיחו בשק והניחו תח השק עם השבר במקום מדרון בחותן שיוכל הדם לזוב, מי מחבב השק בלי מנוקב אי לא, והשיבו מפלפל עלמו שם ומצדי לדחות להחיר מ"ם ופוסקים, והוא הטעה לו שם בפלפולו ב"כ שבדיעבד ולפי דיש להתיר, והיינו בהיכי דשק שפוח והי' הדם יכול לעבור בו כמו על דף הפוחת במדרון, אבל אם השבר בתוך השק הי' מונח כמו בתוך כלי, מה לי שהי' מונח במדרון הא נתעבב הדם בתוך השק ובוודאי לא מהני במדרון. ועיין בשו"ת אור יצחק שמחלק בתם יש להשק נקבים מרווחים או נקבים דקים ונקטנים, וע"ש מה שהאריך בזה שוכח. ועיין בשלח למעמה שכתב בשם ספר תורת השלם כעין זה בתם מלח בשר ובוכך מותו בחיוב בגד שתחן, שמחלק ג"כ בתם הי' הנקבים גדולים ומרווחים ובפי עיני המעמה, ובפי הנראה דמי לומר דמשום להתמיר, וכן הוא דעת הב"ח בשער מ"ם סימן כ"ב אות מ', ועיין ביד"י בהקקל אות ק"נ שהביא ג"כ דברי השלח למעמה ומסיק שם כזה הלשון, ע"כ יש לנהגל למעמה כזה לגמרי, ונעשה לא רחיתי ולא שמעתי למאי כן, עכ"ל:

ט) **פתוחים**. וקרקע הוא שפך אלל הפוסקים אי הוי ככלי מנוקב או לא, כמנוקב בהרב בהג"ה בית"ד סי' ע' ס"ק ו', ובשפתי כהן שם ס"ק ל"ב, ובחכמת אדם כלל ל"ח דין ב', ובחוות יאיר סי' ל"ג, ובשו"ת יהודה יעלה חלק יו"ד סי' ר"ו שכתבו אלל שהם בישור מליחה ומטיחו בשק והניחו בחותן שיוכל הדם לזוב, אי מחבב השק בלי מנוקב או לא, והשיבו מפלפל עלמו שם ומצדי לדחות להחיר מ"ם ופוסקים, והוא הטעה לו שם בפלפולו ב"כ שבדיעבד ולפי דיש להתיר, והיינו בהיכי דשק שפוח והי' הדם יכול לעבור בו כמו על דף הפוחת במדרון, אבל אם השבר בתוך השק הי' מונח כמו בתוך כלי, מה לי שהי' מונח במדרון הא נתעבב הדם בתוך השק ובוודאי לא מהני במדרון. ועיין בשו"ת אור יצחק שמחלק בתם יש להשק נקבים מרווחים או נקבים דקים ונקטנים, וע"ש מה שהאריך בזה שוכח. ועיין בשלח למעמה שכתב בשם ספר תורת השלם כעין זה בתם מלח בשר ובוכך מותו בחיוב בגד שתחן, שמחלק ג"כ בתם הי' הנקבים גדולים ומרווחים ובפי עיני המעמה, ובפי הנראה דמי לומר דמשום להתמיר, וכן הוא דעת הב"ח בשער מ"ם סימן כ"ב אות מ', ועיין ביד"י בהקקל אות ק"נ שהביא ג"כ דברי השלח למעמה ומסיק שם כזה הלשון, ע"כ יש לנהגל למעמה כזה לגמרי, ונעשה לא רחיתי ולא שמעתי למאי כן, עכ"ל:

י) **המטבחים**. ג"כ מהאי טעמא דמחבר דיניו לאיש שם השבר ולפעמים לא יכינים שם שם מלח ויבואו המלח לתת הדם שעל גב השבר ולא יועיל עוד המליחה אח"כ, ט"ז בסי' ע"ג אות ל"ט, ובדיעבד אין לאסור מלח שזרוהו בעלמו:

יא) **מאכל**. מפני שהדם נפרך בקפוחה ואח"כ מדבק בם כאוכלים המונחים שם ואוכלים אח"כ את המאכל בלא הדחה, דהרי לפי תורתיהו בהדחה, פר"ח:

יב) **המטפחת**. מפני שעל פי רוב נדבק בהם קלח דם מהבשר, אבל אם היתה לותה מותר אף לכתחילה ולא גזרינן דלמא יסבח אח"כ מלבוזה, דאיו מלח מותרת ותכירות בעלמה, ובדיעבד מותר אפי' לא היתה מקודם, וכל הבי בדיעבד מותר לא מיירינן לכתחלה שמא יסבח, כמו שכתב הט"ז בסי' ל"ג אות ס' בשם הב"י בסימן ב', עי"ש:

יג) **הבית**. כי הירקות מבשלין אותן בחלב ויבא לידי איסור בב"ח אי"ה בסוף הלוייתיה, ונכון יש לזהר מאד בזה:

יד) **הפ"מ**. משום דלמרינן דעד מעט המלח מבטיל קלח דם בעין שעל

## ברית מלח

כשהוי הדף ההוא שהבשר הוי מונח עליו חלק טו) ברהיטני, אבל אם הדף לא הוי הלק ברהיטני אסור הבשר אם אך הוי נראה טעם לחלוחית על פו) הדף, ואם לא הוי נראה שום לחלוחית באותו מקום יז) מותר: [ד] בערים הקטנות שנשים נוהגות למלוח בשר על הספסל יש ליזהר להעמיד את הספסל באלכסון ולמלוח תמיד על קצה יח) הספסל, וכן יש למחות בהנשים שמולחות על הכסאות ועל התיכות עצים או על איזה דפין שבא לידם, דבוודאי יש שם נוטות רבות ואז נאסר הבשר אפי' בריעבד וצריך עכ"פ ס' נגד יט) החתיכה, וראוי ונכון לכל איש ישראל שאך יראת ד' תקוע בלבו שיהיי לו רק דף מיוחד למליחה דף הלוק ברהיטני או לעשות מקנים קלועים מיוחד כ) לזה, אז אין שום חשש איסור בזה כא) כלל וכלל:

### תקריב מלח

טעל הבשר להוך הכשר, בוודאי יש בהחתיכה ס', וכן כתב הספמ"ג:

טו) **ברהיטני**. דיש להדס מקום לשוב ולינוק למיחם שמץ פירש הדם ממל"מ בהוך החתיכה, אלא כל החתם הוא רק מפני מעט הדם שנכלע בהבשר, ונגד מעט הדם בעין בודאי יש ס':

טז) **הדף**. משום דהמחר דקרמה מעט למלוחית, הכי נרלה שכשנלה התחיל לעשות פעולתה פעולת הפלישה וכו' כמלה בכלי אלפ"ל דכמה לח מהני ס', דהטעם הוא מפני שהוא דחוק מלפלוט למעה ודהס פירש בתוכה ממל"מ ולא ידענן כמה דס פירש המלה, וגם כן אין יכול לידע מקום הפלישה הכן הוא שיהיה מפסר לאחוך מהו המקום:

יז) **מותר**. דמאחר דהדס יש לה מקום לשוב ולא נרלה שום לחלוחית על הדף, הכי נרלה שהמלח לא עשה עוד שום כעולה להפרש אם הדם מהחתיכה, רק יש הפש שמא נכלע מעט דס בעין בהחתיכה, ולזה בודאי יש ס', מ"ד ס"ק י"ז, וכאחר כתבנו לעיל בכלל זה אות י"ד:

יח) **הספסל**. משום דבאלנלע הספסל יש נקבים נהולים ומתקבץ שם הלוי והבשר נכנס לתוך הנקבים וסליר, דאלו מיסור נהול דהוי כמלה בכלי שלמ"נ:

יט) **החתיכה**. דמישנין שמע לא היה כח בהמלח להוליה כל הדם מהחתיכה מחמת הגומות, והדס הנשאר בהחתיכה הוי פירש ממל"מ ודס שפירש מהה"ת, אף כי הרכיב פוסקים ס"ל דלא מיקרי דס שפירש לחוץ עליה מה"ת אף"כ פירש ויש לחוך, אבל מאחר דיש כאן חשש איסור לתוריית יש לאסר ולהחמיר, לכן כל בעה"ב מחויב להבניח טיבה על מליחת הבשר מאחר שהבשר מוכר לנשים ובפרט לנשפות, ולזן מדקדקים בזה:

כ) **לזה**. שבזה יש הרבה רווח בין קנה לקנה ויוצא עם הדם הטיבה, ולף בכלי מליחה כזה יש להזהר שלמו להניח עץ הפתח רלם אחר כדי שיעמוד במדרון, ולא הוי מולח בכלי שיש בה הפנת מחויב הוא לעשות כח הרבה נקבים נדולים בשולי הכלי כמו שתמנו מז"ל חולין דף ק"ו אין מולחין בשר אלא בכלי מוקב ר"ע בכלי שריך להיות מוקב בשולים, אבל יותר טוב שלא למלוח בכלי דגם בזה שריך להיות זהירות יתירה, דלפעמים הבשר עלמו פותם הנקבים:

כא) **כלל**. כן כתב הגהמ"ד בשם מהר"י מרטנבורי הביאו הב"י הל"מ והמ"ח, כי לו אין שריך הזהירות והזריזות שכתבנו ואם חשש שמא יבא להשתמש בה דבר רותח כדעת המ"י ושריך לכל איש ליזהר בדבר כזה מאד מכלי מליחה להכשל מ"ע בדבר איסור כזה שהרבה פוסקים ס"ל שהוא איסור דאוריית אפילו בכשהוא מבושל:

---

## ברית כלל ח מלח

מבאר דיני מליחת בשרים מלח סולחין ובאיזה אין מולחין, ובו ו' סעיפים:

שער הציון

שו"ע יו"ד סי' ס"ט סעיף ג'

ג) בקמח. עי' ש"ך סוף י"ז, וט"ז סוף י"ב, ובכנו הטעם מפני שהוא

**לא** ימלח במלח דקה ה) בקמח, ולא במלח גסה ו) ביותר שנופלת מעל הבשר אילך **ואילך** (ואם מין מלח אחד רק מלח דק ז) בקמח מותר ח) (ד"ט):

בגלל נהבשר ולפו מפלים, ועי' בהגהת יד אשר, ובשו"ת מהר"ם מלא חו"מ סי' י', ובעבור השולחן קטיף כ"ו ס"ק ג: ג) ביותר, זהו דעת כיצוח יהושם, ועי' בספר שולחן נטוח ס"ק י"ד, ועי' בס' מור וחלטית בשולחן הטהור סי' ס"ו, ד) בקמח, עי' ש"ך סוף י"ח, דלפי דוחק סיכח דלא תפשר בעצין אחר, אלא אף אם שכר ומלח אין מעכירין לוחו בהדוחש"ם, ועי' בשתי חוח הט"ו: ה) למלוח, עי' ש"ך סוף י"ח, ועי' מ"ד סי' י', מה שכתב בזה, ועי' בכנה"ג בהגהת הטור סוף ק', ועי' בנליון רש"ל, ובספר רחש פה בפינת יקנת סוף ט"ו ס"ק ג, ועי' מקניב מלח:

מקור

### ברית מלח

[א] **אין** למלוח לבתחילה במלח דקה ג) בקמח, אא"כ אין לו מלח אחר רק מלח ד) דקה, וכן לא ימלח במלח גסה ה) ביותר, ואם

### תקריב מלח

ג) **בקמח**. כן משמע בש"ם חולין דף קי"א ע"ח, וכן כתב הב"י וכן פסק בשו"ע סי' ס"ט סי"ק נ', וכן כתב הרמב"ם בפרק ו' מהלכות מ"א, וכן כתב הר"י בשם הרמב"ן וכן כתב הש"ך שם בשית י"ו ובסי"ז בשות י"ב, והטעם הוא מפני שהמלח הדק ממם מיד מלחלוחית הבשר ונכלע בהבשר ותיכף עושה פעולתה כראוי להפליט הדם, וכן כתב הח"ד סי' ו' שבמקום שהמלח גם מעני למלוח במלח דקה שם כיון הרבה מלח על הבשר, ולריכין לשמור שהמלח שמתקבץ על הבשר בכדי להבשר ותיכף עושה שום פעולה בהבשר, ועיין בספר מיבוח טוהם על הסמ"ק ל"ח קל"ז שכתב דמלח שהמלחלח מעט"ם שהוא ממועלת חמור למלוח בו דוקא נרע ממלח הדק בקמח, ובשום מעיד על זה:

ד) **דקה**. כן כתב הרב בהג"ה סי"ק נ' דאם אין לו אלא מלח רק מלח דק בקמח מותר למלוח בו, וכן כתב הב"י שם,

שו"ע יו"ד סי' ס"ט סעיף ט' בהג"ה .

שער הציון

מלח שמלחו בו פעם אחת ה) אסור למלוח בו פעם ב) שנית, (כל בו וד"ע ודעת רוב הפוסקים), וכ"ם שמשער למעל ו) אפור, מי"ש ז"ך מות מ' כפם מלח אחר ג) שמלחו בו .

סמ"ח בכלל ע"א דין כ', וכדאיבאד שם

מתבשל מותר, ועי' פכ"ח, ועח"ת בחיבור בית מאיר, ועי' בלחם הפנים, ועי' בספר מפגעת השולחן הספרדי, ועי' ממ"ו ובמו"ח סנו"א, ובמחיבי הגרע"ח : ג) שנית. עי' נב"ק בשם הסמע"ן בפרק כל הבשר, ועי' בפרק ג"ע המתם פוף פי' ס"ע, ועי' ביל"ע : ד) שמלחו. עי' ש"ך סי"ע שכתב בשם הפר הפי הבבאתבאל מותר ובטיפ בש"ע, ועי' במ"א כלל ע"ו ס"ק ח', ועי' בכו"ו, ועי' יד"א, ועי' בלחם פיפה, ועי' בשולחן גבוה, ועי' מקנייב מלא :

## ברית מלח

ואם אין לו מלח אחר רק מלח גסה ביותר ד) יהדקנו, ואם אי אפשר להדקו מחמת שהוא קשה כאבן ודומה, ואין לו מלח אחר מיקרי זה ג"כ בדיעבד, ובדיעבד בכל מלח שמלח סגי, הן במלח גסה ביותר הן במלח דקה ביותר אף אם יש מלה ה) אחר: [כ] צריך לזהר עצמו ולדקדק שלפעמים ע"י שתיקת המלח בכלי השחיקה נמצה מן המלח הרבה להיות דק כקמח, וכשהוא מולח במלח זה נמצא שמן כל המלח יהד יש מקומות חרבה מן חכשר שלא בא עליו מן המלח ו) הדק, ס"מ מותר ז) בדיעבד, רק אם מלח במלח כזה צריך לכתחילה להדיח חבשר אחר המליחת בכלי מנוקב קודם שיריחנו בכשאם"נ, או ישפשף היטב המלח מעל הכשר בירים קודם ח) שיריחנו, מ"מ אם לא עשה כן וחדיחו כשאר בשר כדין ובישלו כך נמי מותר, אך ראוי ונכון הוא לכל אחד שיזהר עצמו למלוח בשר לא במלח דקה ולא במלח גסה, רק במלה בינוני ט) דווקא: [ג] מלח שמלחו בו פעם אחת אסור למלוח בו פעם י) שנית, ובדיעבד אם מלח בו פעם שנית אז עדיין לא נתבשל חבשר, ויריחנו ויחזו ויפלחנו

## תקריב מלח

כוונתו במלח דקה מן הדקה, אבל במלח דקה מהם גס הרמב"ם ס"ל כש"ך ונעוזר ומה שהע"י וסמ"ק הנ"ל מהפוסים מתירין במלח דקה היינו ע"י שמשים מלח דקה מן הדקה גס רש"י והפוסים מודיעים דאין למלוח בו, ע"כ תוכן דבריו. אבל בתמת אין לנו יודע מנין לו לחלק חילוק זה מאחר כך שאין בתמת מפורש כתב הרב בס"ח סי"ט ג' דבדיעבד מותר אפי' במלח דק כקמח, וכן נדעת רש"י כתב שהם כל מלח שמלח, וכן כתב בת"ח כלל ע"א אות י' דבבר כתב מהר"י טוכאן בהם"י דמולחין בכל מלח, אף כי יש לומר דבעל עניך הטולחן בלהחילה דווקא, אבל בדיעבד הכל מודים דבכל מלח שמלח מותר, אבל בלשון של הת"ח לא משמע כן שכתב בשם מהרא"י דמוכחן בהם"י דמולחין בכל מלח, עכ"ל, ומשמע דה"י ס"ל דאפי' לכתחילה מותר למלוח בכל מלח בלין מלוק, וכ"ע, אבל בדיעבד מותר לכל הדעות בכל מלח שמלח, וכן דעת כל האחרונים :

ה) **אחר**. הרב בהג"ה בשי' ס"ע סי"ק ג', וכן כתב שם הש"ך בשות י"ו דבבל מלח שמלח סגי בדיעבד, וכן כתב בת"ח דבדיעבד בכל מלח שמלח סגי, וכן כתב בת"ח בלל ע"ז דין י', ובשפתי כהן ס"ע אות י"ח, ובן כתב הר"ן בשם הראבי"ה ס"ה בשם מהרא"י דאין להניח בהם"י למלוח בין במלח גס בין במלח דק כדעת הרמ"ם דבבל מלח מותר למלוח, וכן כתב הראבי"ד, וכן כתבו התוספות ועי' בד"מ אות ה' בשם ראש"ה בשיטו הע"ז אות י"ב, דבל מלח שהוא גס ביותר מותלח מותר משום דאין הוא בשר למליחה ואם הוא גס ביותר צריך להדיחו כאשר בתבוא לעיל בשות ד' בבלל זה, אלא שהמלח הגס צריך ניפוץ קודם שהדחה בתחבוא ובמלח דקה אין להקפיד, ובל מה שיותר מוב בהן ובלאו הוא בבל מיש שבלל ליתר ולהזהיר לת בשיש שידקדק שהמלח יהי גס בקת, היינו מלח ביוטי :

ו) **הדק**. ויבול להיות שהשאר הרבה מקומות בהחמיבה שלא במלח בלל וזה לאור מדיעה בשה שהמחבר בס"ק ד' שבריך שלא יהיה המלח מבלי מלח, והרב בבית י"ל שלא בדיעבד לאור בשו בהחב הת"ק שם בשות כ', והרב קלי גם מריעה שלא בדיעבד צריך שלא יהיה מקום מבלי מלח, וכן מוכח בת"ח שלא בין ז', אף שהרב מסיק שם בדבריו שאין העולם מדקדקים בבך אבל הלא כתב הת"ד דלא שרי אלא דוקא בשאין מקום מועב מבלי מלח, אבל אם נשאר הרבה פניו אף בדיעבד אסור דאותו מקום נתבל מחמת מלחו הוא :

ז) **בדיעבד**. מותר בלל מלח שמלח דקיע"ל בשם"ע, וכדעת הרמ"ם בסי' מ"ו דבל שהמלח דק, ביותר מהפוך בין בשר לשומן, ואין בשו"ת הרמ"ע מפאנו ובהג"ה בשו"ת מהרי"ל סי' ל"ה שהביא בשם השונה הנהון מהרמ"ק דהמלח הנשחק בשם אין למלוח בו כי על ידי הליטון מתם בח המלח וע"ע על בל הפעולה שהמה מלבנים המלח בשם לפסח ואחר בך מולחין בו, עכ"ל, ועי' בשו"ת בש יעב"ב חלק ג' מיו"ד סי' ל"ו שבתב בפשיטות דמלח שהמבשל לו שבבשל לפי שבבשל בפי במה ימים לא בלה ממנו בח המשך אבר בעבנו להפליש בס, וכן שהמלח ומהטיבו להוך הטר חס שהי חולק ושלט בשם בהמלח בי"ב עד שהמתם בשם ומי שהר למלוח בו אפי' לבתחילה, ולפי' ליבון נמור לא מבטל מהמלח בח המשך, והביא במה לראיה לזה :

ח) **שיריחנו** כי למלח בזה אין מועיל ניפוץ רק הדחה בבלי מנוקב קודם שיריחנו בבשאם"ע וגם לריבה שניפה נדולה להעביר המלח מעל הבשר, דמלח דק בקמח נדבק בהבשר ולא שני בהדחה בעלמא, וכן בתב הראבי"ד שלריך שניפה ושיפשוף היטב בבלי מנוקב קודם, בבדי שלא יתמהה המלח בחניפ ויתבלע בהבשר, בי בתבר יהי הבשר בבלי שהמ"ע עם חיפ להריחנו מחלח המיפ שוביריס בח פלינתה הבשר ומחלח הדם שבל פני הבשר חוזר ובבלע בחוכו, עכ"ל, ודברי חעם הם, לבן לבתחילה וודאי בבן הוא לחזם נדברי הראבי"ד ז"ל, ובן בתב הגליון רפ"ח :

ט) **דווקא**. דאז הוא יוצא לבל הדעות, דהרמב"ם דקדק בלשונו ובתב שלא למלוח במלח דקה, משמע אבל במלח בינוני מודה דמותר, והרא"ם ז"ל בי"ב דקדק בלשונו ובתב שהמלח נסה לו יתלח בו ויותר מוב למלוח במלח דקה, משמע שהמלח דק נסה לו יתלח בו ויותר מוב למלוח במלח בינוני, ומחל דבמלח בינוני שביהם מודים דמוב למלוח בו, ובן בתב רבינו ירוחם מפורש דלריך למלוח במלח בינוני ובן פסק הרב בהג"ה בסי' ס"ע בשם הבלבו, ובן הוא דעת רוב הפוסקים :

י) **שני**. בן פסק הרב בהג"ה בסי' ס"ע בשם הבלבו, ובן הוא דעת רוב הפוסקים, מלחר דאין קיע"ל שהמלח שמלח בה בשר למוד מפני הדם שבבלע בתוכם, והא לחי' דהלח דעת בל הפוסקים שוב בזה דבשר שהמבשל בלא הדחה לחלוטה שהיא מפורה בשם אין ב' נגד המלח בעלי', ושם ניתת דאין המלח שאבר מהדם בדעת הר"ן בשם הרמב"ן דס"ל דהמלח אינו בועב בל הדם שהמחיבה לנוכה, אלא היא שניפת ומבלה את הדם לגמרי, ש"ב למה מלריבין ב' נגדו, אלא ודאי דאין לנ קיע"ל בותרו, בוה, רק קיע"ל דהמלח מוכן בל הדם שהמחיבה ובועב ובוכו, לבד מעט הדם הטוף על בב הקדרה ע"י הבלי מוקב, ובם בבנוס שאם הפוסקים דס"ל דאפי' לאחר שהוחב הבשר שיעור מליחה, המלח עוד רוחת והוא בשהקנו עוד לעשות פעולת הבליעה וספליטה, וכן פסק בחמת הרב בהג"ה בס'

## ברית מלח

יח) ויטלחנו, רק שאין למלוח בשר זה שנית עם בשר שלא נמלח עוד כלל

## תקריב מלח

בסי' ע"ח סי"ק ה', דאפי' לפ ממלח הבשר משני המדרין רק מלד אחד, לכל הפחות בדוחקי דאסור לערב בשר זה עם ממלח מלחו מחזיב זה. וגבי מה שלוד קשה לי על הרב, ומ"ש שיעשהו שהשב דאם מתפם טעם זה דהמלח אחר שיעור מליחה לא פסק עוד כחה ותיחתה וזהו ממלח נמור, יש לחלוק הבשר הראשון בהפל לף בדיעבד מעטם דאסמלח מפליט הם שבלוע בה בשבשר הראשון ויבליע בהשני הבי דאפי' הפל ולא יפלוט עוד דהוי כמו דס בעין דלא אתמרינן בי' חידי דיפליט דס דידי' יפליט ג"כ דהס שנשלע בתוכה מהמלח, וקשה דהרי בסי' ס"ם בסו"ק נ' בהג"ה כתב דאפ ממלח אחיכה אחת בלא הדחה עם שאחי אחיכות שהודחו, שאאחרי האחיכות מוחרות ואוחה אחיכה לאוכלה, ואכאי שם הכ"ך בשות ע"ז דטעם משום דגבי אחיכות האחרות מיקרי הס פליטה וכבוב"ם, לף דהכא יש על האחיכה דס בעין ממש מ"מ אתמרינן לגבי אחרות דוי הס פליטה מהבשר הראשון דהיכא דהבשר הראשון הוא בעמת דס פליטה מהבשר הראשון ולף שהבשר השני הוא בעמת דס פליטה מהבשר הראשון, שהרי הבשר הראשון הודח הודחה בפשוטה ולף שהבשר השני הוא בעמת דס פליטה מהבשר הראשון, ואפ"ה הבשר השני אסור לאכלו עם בשר אחר, ואפי' אם הבשר השני הוא בעמת דס פליטה מהבשר הראשון, מ"מ כיון דהבשר השני הוא בעמת דס פליטה מהבשר הראשון

## כרית מלה

**כ)** כלל, ואם נתבשל הכשר בלא מלידה שנית מותר בדיעבד, אבל רק בהפ"מ יג) דזוקא, וה"ה שאין למלות במלה זה בשר כשר שכבר נמלח ופלט כל דמו וצירו או נמלח שיעור מליחה והודח, אבל בדיעבד מותר ודווקא יד) בה"מ: **[ד]** כלח של דגים מלוחים הנקראים הערינג שנתיבש ומלח בהם בשר, אפי' בדיעבד שהבשר כבר נתבשל, פ"מ יש להחמיר ולאסור טו) הבשר, כים שהדיוחו בהם הבשר קודם המליחה ונתאדמו ולא הי' בהמים פ' נגד הדם שבתוכו, והמים הזה נשפך על מלח יניח את המלה להתיבש, ואה"כ מותר למלוח בו בשר תפל להוציא את מן) דמה, מ"מ בעל נפש יחמיר עלי'עצמו למלוח במלה זה, אבל לתת את המלה הזה לתוך מאכל לכתחילה יז) אסור, אבל בדיעבד אם

## תקריב מלח

יכ) **כלל**. משום דחלוקין הכל לחומרא, דיש לחוש לדעת הפוסקים דס"ל דלא פסק כח המלח לעולם, והמלח טומד המיד בהקפה והיחתה ג"כ מכי לידיהו וכל כל הדם מהכשר בפעם הרחשון וכשימלחו עתה עם שאר בשר הפל הבלע עתה דם מהכשר שנמלח עתה פעם הרחשון וגם הפלוים עוד, כמו שמתבשר בשאחר כמו"כ מ"ע לאת מ"ו נכי קודם אחר שיעור מיל, ע"ש:

יכ) **דוקא**. דהכ הת"ח בכלל ט"ו דין כ' כתב סתם דבדיעבד מותר, וכתב הפ"ד בוי"ד סי' פ"ט אות מ' דהוגות הת"ח להחיר בדיעבד בלח הדומ"ם לף בלח הפ"מ, אבל הפר"ח והמג"י וביבית מלר הביגו עליו בדין זה, וכ"ל מאחר דכל עיקר הטעם של הרב להחיר בדיעבד הוא לף משום שהוא סומך עלמו לדעת הפוסקים דס"ל דפסק כח המלח, מ"ב לף עשה המלה שום פעולה בהבשר, מ"ב מלו מהני אביגול הרי הוא בבשר שאחבשל בלא מליחה דלף בדיעבד אסור, והמג"י כתב מפורש דיש לאסור לף בדיעבד אם נתבשל בלא הדומ"ם ולף בהפ"מ, ביון הרביה פוסקים פ"ל דפסק כח המלח לאחר שאלא שום פעולה בהבשר הרחשון, ועי' בספר מוחם יהושע על מליחה סי' פ"ט אות ט"ו שדעתו נוטה לחומרת המג"י וכתב שפ"מ בן נסמוך על הפ"ד ועל האחרונים שהעתיקו דברי הפ"ד בלהלכה, ולדעתי כלל זה הרב בהג"ה בסי' פ"ט סי"ק ג' ממה שהתב הוא מלחה החיכה ולא נתלחה כלאתו דיכה לאיש לא נתלחה כלל, והלא הכל במשמע, ודעת הפר"ח בעלמו בסי' ל"ת סי"ק ה' דלף בהפ"מ אמרינן שלא פסק כח המלח לף לאחר שיעור מליחה, דלא קיי"ל כהביאל ביעו' דפסק כח המלח, וכתב דאף עבר ומלח במלח זה שני בהבי וא"ל דיכול לאחזר ולמלות פעם שנית, וכתב שכן עיקר, לכן לדינא נלפלח לכל הדעות אם עבר ומלח במלח זה בשר חבל ולא נתבשל עוד לריך הדומ"ם, ואם נתבשל כבר מותר אבל לר בהפ"מ דוקא, אבל כל זה דכתבנו לחקל בשם מלח במלח זה בשר תפל דאם לא נתבשל עוד לריך הדומ"ם ואם נתבשל כבר אז מותר, כל זה הוא דוקא לר בהפ"מ אבל בחן הבשר יש להאמין בכל זה, ועי' בס' מומח יהושע על מליחה סי' פ"ט אות ט"ז מה שהעתיק שהעתיקו דברי הפ"ד להלכה להחיר בדיעבד, אין לף הפניעו על אמו"י ואפ"ה שהביאו בזה על הפ"ד, וכתב דמ"מ אין שום רמי' להחיר בדיעבד, כי מה שכתבו הת"ח שם להחיר בדיעבד קאי רק על מה שהתירולה לאכול לאחר החיכה אם מלחה במלח זה בחן שום הקנה על זה קאי להחיר ע"י מליחה שנית, אבל אם נתבשלה ע"י מליחה הראשונה אין שום רמי בת"ח להחיר, והמג"י העלה שם לאסור אפי' בדיעבד, ומהמחבר בעל מומח יהושע כתב ג"כ שלריך עיון בדין זה, ובספר שדעת הפר"ח ג"כ כהמג"י ועי' שם במ"י שכתב מפורש שהפ"ד לף בדין זה, ולף עלה זה על דעת הרב כלל, ומפשע דבריו מלאה שדיעתו לאסור בכה"ג, וכן מפשע קלת כפוסקים כמו שכתבתי, וכן עיקר, עכ"ל:

יד) **בהפ"מ**. כן כתב הת"ח מפורש בכלל ט"ו דין כ', דלפי מאי דקיי"ל דהמלח מהני, מ"ב בכלל בהבשר ואינו מפקיע,

ניחם תומרת יהיבה לאמר, לף אמנם דהמלח עוד לף פסק כחה ולהיחתה, מ"מ לוחש עוד בכח רחיחתה ליחתה גמורה כמו שהיתה קודם המליחה הרחשונה דהרי עכשה הפליטה בבשר הרחשון ומשם מעט מה שהיחה שלה ולף הפליטה כל הדם מהחיכה מבשר השני כדעת הפר"ח בסי' ל"ת סי"ק ה', הלא יועיל עתה המליחה במלח הבשר, ולף שייך לומר מאחר דהחיכה שהחיכו מקצי הפליטה מאחר דהפסיק הבשר בלומר דלא הפיק כל הדם מהחיכה הרי יש עוד דם בהחיכה וכל שיכה דים עוד דם בהחיכה לף אמרינן נפחמו נקבי הפליטה ואין לחוש לשום דבר:

טו) **חבשר**. דנרע מעלה שמלחו בו פעם אחת, דאיון שבבשר מעל"ע בגיר ליח בו ממלה במלח כזה ואין לו עוד שום כח בהחיכה לעשות עוד פחה פעולה הפליטה נכו"ע, כן כתב בעל ח"ד בסי' ל"ש, והביאו הפ"ת בסי' פ"ט אות ט"ו:

טז) **דמה**. כן כתב הר' אפרים בשם הבחי' תלק נ' סי' ס"ו והביאו הפ"ת בסי' פ"ט אות ט"ו, וע"ש היד אפרים שהביא שם בעמו ושמוקו משום דלף דמי למלח שמלחו בו פעם אחת שאמנם למלות בו פעם שני, דהתם שאני משום דאמרינן דהמלח בבר פסק כחו שוחל ושבה פעולתו במליחה הרחשונה, משא"כ המלח הזה לף עשה עוד שום פעולה ועדיין עומד בכחו ושקפו אין להחמיר דאמרינן אגב דפליט דם דידי' לף יפליט, ושמרק שריק עם מליחה, ע"ש תוכן דבריו ודעתו, אבל לפי מה שכתבנו לעיל בכלל ב' אות ', במלח שמלחו בו פעם אחת דיש שם שי משמות, והחשם הבי בירורו שם דהוא שמ שאינו יפליט המלח ממנה לת הדם הנבלע בה ממליחה הרחשונה ויוכלו לחבשר, ג"כ נם בנידון זה יש להחמיר בכל בעל נפש להחמילה, אבל בדיעבד מותר לפי' בלח הדחה ומליחה שניה כאשר כתבנו לעיל בכלל זה באות י"ח משום דבדיעבד חפסינן הבבבל דספק בה המלח, מ"מ בנידון שהם הדומ"ם דיש להחמיר שהם משום דהתם הם הנבלע בהמלח ממליחה הרחשונה הוי דה ממש, אבל בנידון דידן הלא הדם הנבלע בהמלח הוא מעורב בדוב מיס רק דלא הי' ס' בהמיס לבטל לישור שהם נעתרי, לכן בדיעבד מותר אפי' בלח הדומ"ם, כן נ"ל:

יז) **אסור**. מע"ש בדיעבד אין אסור משום דאמרינן שמעט הדם שבחוכו מתבטל, מ"מ לכתחילה אסור לעשות כן, כן כתב בעל יד אפרים בשם הבחי' תלק נ' סי' ס"ו, והביא שם עוד בשם הבחי' דאם יש מלח הרבה מאלו לף יהיה המלח כחוך גיחו בלא יבא לידי מכשול שיטעו להם מלח זה לאוך מאכל, מע"ש דבדיעבד מותר משום שמתבטל משם הדם שבחוכו מ"מ נכון ואלו הוא ליזהר עלמו בזה לכתחילה, עכ"ל ע"ש:

משהר

## ברית מלח

אם כבר נתבשל יח) מותר, וכ"ש שאסור לאכל המלח אחר שמלחו בו פעם אחת אפי' אם נתיבש יט) היטב: [ה] אם מלח בשר בכמלח שהי' מעורב בגרש הנקרא גרופין, או בדבר אחר שאין מולחין בו, ואותו הדבר הי' בערך שליש או רביע מן המלח ולא שהה עדין שיעור מליחה, יש להדיח הבשר ולמלחו שנית יפה בכמלח כ) הראוי, ואם כבר שהה הבשר שיעור מליחה יותר להדיח רק הדחה כל) מועטת וימלחנו שנית על מקום נקי ולא באותו כלי או באותו מקום שמלח כא) בראשונה: [ו] אסור למלוח הבשר בצוקער כג) הנודע, ואפי' בדיעבד אם נמלח בצוקער

ואף

## תקריב מלח

יח) **מותר**. כתב בתרומת הקדש דמעמד הדם שבחוכו מתבטל, וגם לית מקרי זה מבטל לכתחלה, דהרי בדיעבד מעשה וכפרט לפי הרמ"ש הנ"ל מין עבד המלח להפליט יותמה הדם שבגוף בה:

יט) **היטב**. ולפ דבספר תפי' רבדבי המיר לפ לכתחילה לאכול את המלח אם לא נתיבש היטב, אבל הם"ל בסי' ס"ט קוה ס"ג, והספר"י חולקין עליו, ולפ נאמר דהדם שבו כלה והלך לו ל"ב מה לו לחרב בקנ"ב לחזיר בשר יבש בכ"ר משעם דוודלי ים בו ס', ופיפ לו דאין בו דם כלל, וכש"ך הניח דין זה בצ"ע, ועיין בכו"ם שכתב להדיוט מפסק פסיעה לו דאסור לפ לדעת הר"ן, ע"ש שכתב שם דלדין לפסבר לסותמו לאסור לפ בשאר לישרים, והחו"ד כתב על הכהו"ם דלפ כאן שום הפיסה על הם"ך בסבברא זו, ע"ש. ועיין בספר תומת יהושע מה שהקשה שם על הכהו"ם קוש' תחרת ותעמו מזה שם לחיזר. ועיין לקמ פימה בסי' זה בס"ה לות כ"ו שכתב שברא תחרת לאסור המלח לגבילה, שהרי הגר"א בסה בסמ"ק כתב דלכן בעינן ס' נגד המלח משום דהמלח אוסר כל הקדירה כלומר הי' המלח כולו דס דקי"ל תחיכה כ"ג, וא"כ לפי זה לפ אחר נרוסת מהר אח"כ לגבילה בשמיצים מאחר שכבר נאסר ונעשה נבלה, ושוד דגם אפשר לפותמו שרי קי"ל דאסור, ובפרט לפי דעת הרמ"ש בפרק כ"ה סי' ל"ו שכתב דטעם המלח הוא להפליט הדם מן החתיכה ולפותמו לפ יהיו יכול לנתח עוד מן המלח, וכותמו שפקפק בסי' נ' ס"ק ה', בוודאי דאין לחזיר המלח בגבילה אפי' מיבש היטב, ע"ש. ומה שכתב המחבר הזה דאין מחזיר המלח לסות מותר אחר שמיצים מאחר שכבר נאסר, עיין בזיו"ד סי' מ"ב ס"ק ו', לענין טוליח שהקטיעה, ועיין גם בס"ו לות י"ג, ובפ"ך לות מ"ו, ע"ש. ועיין בממ"א כלל ע"ו ס"ק ה' שהביא מדברי הא"ם שמותר מדברין לפפי' מיבש לגמרי לאסור ואין לסמוך על דעת הפפי דברבי התו"א, ע"ש. ומשמע שם מדברין הנה ודלי לאסור ואין כאן שום פפק אפי' לדרפו לפפק ספיקא, ע"ש:

כ) **הראוי**. דין זה הובא הלכה למעשה בספר ת"ד סי' ל"ו, והובא בס"ת סי' ס"ט לות י', וז"ל בס, ומעשה שמלחו בשר במלח מעורב בגרופין שלים או רביע, והוסיף שהבשר אסור, כיון שהגיעים כלאו הכי מבלי דקדוק אם יש מקום סמוי ובהסתרף זה מהקטנים גרופין או מיהו מין אחר הי' הרבה פסוי בלא מלח ובאותו מקום יהי' נאכל מחמת מלחו וזה מעכב אפי' בדיעבד לכו"ע, ע"כ. אך ראיתים דבר אין לחי מבין לשונו שכתב וזה מעכב אפי' בדיעבד לכו"ע, הלא במה נהג התחיכה זו מהתיכה שמלחה מ"ש, דיש הרבה פוסקים דס"ל דמותר בדיעבד בשמלח מ"ש, ויש פוסקים דס"ל דאף לכתחילה לית לרך למלוח משני טלדדים הנזכ דאף לפ קי"ל כהי לדיל בלכתחילה, ובהפ"מ הלא גם הרב מורה המיתר כדבתב מפורש בסי' נ"ה בס"ק ד', ועיין שם בס"ו לות י"ד, ומאי שנא מחיכה זו דתמורה אף בדיעבד לכו"ע, ואו אין שכיחה לומר דמאחר דלא נתפשט המלח בכל המקומות נהיו טפי מהחיכה שמלחה מ"ש, דהלא הגר"א בלות י"ד כתב בשם הראי"ה ובשם רש"ל דאם מלח משני הלדדים ולא נתפשט המלח בכל המקומות, קיל טפי מנמלח מ"ש, הלא ל"ב שפיר מבלי מלח ובהסתרף זה מקום הנרוס לא נחוש שבשם"ה יהי' נאכל יותר ממחמת שלא נמלח וזה אסור אף בדיעבד לכו"ע, אבל בחמת סברת המוקב וקלושה היא מאד. ועי' בס"ת שכתן יעקב סי' ו' שכתב מעשה זה שהביא דשם הורה להתיר בשלוה זו אם הבשר כבר הודח והיו שפפים להורותם הרב ההוא ושביב לו בתן לו שום תפיסה על תורתו, אף שבתי' התחיר בזה משום שבלוחו שכי מהניין מלהניח מקום סמוי ובהסתרף מקום הנרופין יהי' נאכל מחמת מלחו, אבל מאחר שהנחון הנ"ל לא הניח

שום רתי' על דין זה והספרות יסולין להתהפך לכל לד ומסהימת הפוסקים משמע דבכל נוחל שרי, והרבה שם להשיג עליו, ובכה מי יודע אם נשאר מקום סמוי מבלי פיזול מלח, ואפי' אם יהי' פסיקת הרי כיון שהרבב"ח והב"ש מתירין אפי' בנמלח מ"ש בס"פ לין להחמיר בספיקא והניח רתי' מש"ם עד דעת הת"ד והבה ודאט נקרא נאכל מחמת מלחו אלא ס"ב הי' אי אנקט נרופין ואחד מלח או ודאי נקרא נאכל מחמת מליח והניח רתי' לזה עש"ם דתיקן קו"ב נבי גזזת דפקל דבבה לבדה המכשה, וכ"ן שם, והניח שוד רחוק לזה ומסיק שם ולפי זה אפשר דיש לו לחלק בין מי שלא נתיבש היטב לגמרי אלא שהוא מיבש כל הצורך ואינו מוכן לאכילה עכשיו אלא לאחר זמן, ובין מי שנתיבש לגמרי ומוכן לאכילה עכשיו, דבאופן זה אפשר שפיר יש לחלק בין מלח שנמלח מעולם ולא נתבשל כלל לבין מלח שנתבשל ונתיבש ואח"כ נמלח שוב, דבאופן זה אפשר דלא נאסר אלא מלח שנתבשל ונתיבש ואח"כ נמלח שוב, אבל מלח שלא נתבשל מעולם לא נאסר אלא בנתבשל ונתיבש ואח"כ נמלח, ולפ"ז אפשר דאם נתבשל ונתיבש ואח"כ נמלח שוב אפי' אם נתיבש היטב אסור

## ברית מלח

ואף נתבשל הרי הוא כבשר שלא נמלח ונתבשל בלא מליחה כד) כלל, ואין לצוקער שום דין מלח בין לקולא בין כה) לחומרא, וכן אין למלוח בשר כזה הטין שנקרא כו) אהלוין ואם מלח בו בשר הרי זה ג"כ כבשר שלא נמלח כז) כלל:

## תקריב מלח

סם, הצוקער נקרא בלשון מחכרי הגויים הקדמוניס בשם מלח לימיהלי ומכאן היה נוכחה לפסק ההלכ"ם לצוקער נתן כמלח ממש לענין מליחה הקדמונית, וזה נחמס שקרא מלח דכתו שזה למלח לשאוב הלח ממלח ממש וממילא נרמה לעני"ד שבמקום שאין מלח אין שום פקפוק למלוח בצוקער וכמו שמותר למלוח הקדמיס בצוקער כאי נמי לקדמיה רק שלריך שיהיה הצוקער בתוכתו כמו מלח לג דק ביותר ולא גם ביותר, ושם כל זה אם מלה בצוקער דק ביותר אין למלוח בדיעבד, ואפשר שמותר רוב פסיעותיו לו דיכר כו מרן בשוף סי' ס"ט, ע"ש. ועיין בספר מבצרת המלוחן שהספרדי שכתב שכן ה בקבלה מרבותיו שהצוקער מועיל דס כמו המלח ע"ש, וכן כתב בספר מעשה מרכבה הספרדי חלק ו"ד סי' ל דנידה, דק ביותר, רק היכא שהצוקער לג דק ביותר ולא גם ביותר, ע"ש. אבל האחון בעל רוח חיים הספרדי חות ה' הביא בשם רב גדול אחד דמחבו עלה בתורלה זו דפסוט הוא לחין הצוקער שוהב הדם כמו מלח, והמורה שמורר למלות בצוקער הוא מכשיל את הרבים ע"ש, ועיין בספר שיורי מנחה מערבת ה"ח חות י"ד, ובעדוגת שבשם חות י"ז שהמהרו ז"ל ע"ל הנ"ל, ועל עיקרי הד"ט לית לה בזה כלום, ואפילו אי נאמר דבעינן זר כזה שנהבשל בלא מליחה, ע"ש, ועל פעני דברי המקילין אילו פסק בעל המחבר סו"ת מי מי בסי' ס"ט הלבה פשוטה דמותר לכתחלה למלות בצוקער, ואפי דעתו העיקה שהקנה שהרבה ולא יתמר ולא יכתב בספר, דלא מלינו בשום מקום שום זכר מהקנה הראשונים והתחנונים דהולכו בשפה מחד בכתו שאין לכתב הקנה לחללו אלא רק ע"י מלח שו נלינ, וכמוש"כ המחבר בסי' ס"ט ס"ק כ"ח דבמקום שאין מלח מלוי יכלה הבשר עד שיוב כל דמו ותמ"כ יבלאו, ולא הזכיר שום הקנה אחת, וכן כתב הרא"ש ז"ל פשוט בספר התיטוך אלוה קמ"ח, וז"ל שם, ולא מלחו התבואה להוליא הדם אלא במלח שהוא שוהב הדם ומיבשו בעבוב, וכתו דה דוחק וכבש בשבר ושוין את הדם, ע"ש, הרי בתב להדיא שאין הקנה אחת אלא רק במלח, ע"ש, והדברים פשוטים, ועי' בספר יד יהודת בסי' ס"ט בהלחון חות ל"ח שפסק שם מהרוחת ומלוה על פני עיקרי הד"ט, וכתב שרי לו מדי דכולי עלמי יפסיק לכתוב על דבר הפשוט וחין כו שום סברת בעולם אפי' לעשות מזה תיהר סרוף ופסק כולי ובלי להמות אותו למלח, וכתב עוד שהמהוב פשיטותו לו דיכר כזה מרן החחבר, וכתב שבחלה הפורחת בתורל העבד אחר לו יהא כו אמותה וחו לו, וכל מי שיעמוד על עיקרי הד"ט למלות בשר עם צוקער, או לפי לעשות מזה תיהר סרוף ולד סמך בעלמא ליערקי, חויא דרבנן לית לו אחותא עכ"ל הוד"י, ועי' בספר מלחכת שמים כלל י"ד חות ד' מה שהשיג ג"כ על בעל הלק"ט הנ"ל בדין זה, ע"ש, ועיין בספר עתה"ק בקונטרס התשובות סי' ס"ו סח, ובשם בספרו שבחב ג"כ חללה וחלילה לסמוך על זה, והדברים נרחה בחום שאין מלח כלל, כי האמת עד וחמיץ, והצוקער מתוק הוא וגם אין בו שום לד מריפות, עכ"ל, ועי' בספר רב פעלים חלק י"ד שלוב ד' שהשיג ג"כ על בעל עיקרי הד"ט בזה וכתב שזה שהמלח מועיל להכשיר הבשר הוא מפעם דקי"ל שבשר המלח לוקיח הדם מן החחיבה מפני שהוא חריף בשבעו ומחזק ומרחיב את הבשר, והדם שבתוכו זב לחוץ, וכמו שזיכר בלבוש ובפוסקים, והצוקער אין בו שבע זו לחמם ולהרחיב ולחץ ויוצי להפליט הדם מן הבשר, ואף שבבר מהר"י חלגיז ז"ל בהלכות קטנות שלמד מלח גמור שמעמיד הדבר זמן רב, ואל חחמה שהוא מתוק, שהרבה דברים יש ביולת בזה, סוף דבר המעמיד בקלו מלח בריח עולם וקיומו, ע"ש מה שהרבה לדבר פלוחה זה, אך בחמת אין דין זה שיך לג"ד כי מליחת הבשר לחליבה הוא שיהיו הדם לחץ בתוכו ואז לא שיך אלא במלח דוקא שהוא חריף ושבע הוא לחמם ולהרחיב הבשר עי"ש זה יוצ דהם לחץ, ופעולה זו לא יעשה הצוקער לג מיבש ולא מקלחה בחתר הוא רק מתוק, אך בעיון שם, הצוקער נקרא בלשון מחכרי הגויים הקדמוניס בשם מלח לימיהלי ומכאן היה נוכחה לפסק ההלכ"ם לצוקער נתן כמלח ממש לענין מליחה הקדמונית, וזה נחמס שקרא מלח דכתו שזה למלח לשאוב הלח ממלח ממש וממילא נרמה לעני"ד שבמקום שאין מלח אין שום פקפוק למלוח בצוקער וכמו שמותר למלוח הקדמיס בצוקער כאי נמי לקדמיה רק שלריך שיהיה הצוקער בתוכתו כמו מלח לג דק ביותר ולא גם ביותר, ושם כל זה אם מלה בצוקער דק ביותר אין למלוח בדיעבד, ואפשר שמותר רוב פסיעותיו לו דיכר כו מרן בשוף סי' ס"ט, ע"ש. ועיין בספר מבצרת המלוחן שהספרדי שכתב שכן ה בקבלה מרבותיו שהצוקער מועיל דס כמו המלח ע"ש, וכן כתב בספר מעשה מרכבה הספרדי חלק ו"ד סי' ל דנידה, דק ביותר, רק היכא שהצוקער לג דק ביותר ולא גם ביותר, ע"ש. אבל האחון בעל רוח חיים הספרדי חות ה' הביא בשם רב גדול אחד דמחבו עלה בתורלה זו דפסוט הוא לחין הצוקער שוהב הדם כמו מלח, והמורה שמורר למלות בצוקער הוא מכשיל את הרבים ע"ש, ועיין בספר שיורי מנחה מערבת ה"ח חות י"ד, ובעדוגת שבשם חות י"ז שהמהרו ז"ל ע"ל הנ"ל, ועל עיקרי הד"ט לית לה בזה כלום, ואפילו אי נאמר דבעינן זר כזה שנהבשל בלא מליחה, ע"ש, ועל פעני דברי המקילין אילו פסק בעל המחבר סו"ת מי מי בסי' ס"ט הלבה פשוטה דמותר לכתחלה למלות בצוקער, ואפי דעתו העיקה שהקנה שהרבה ולא יתמר ולא יכתב בספר, דלא מלינו בשום מקום שום זכר מהקנה הראשונים והתחנונים דהולכו בשפה מחד בכתו שאין לכתב הקנה לחללו אלא רק ע"י מלח שו נלינ, וכמוש"כ המחבר בסי' ס"ט ס"ק כ"ח דבמקום שאין מלח מלוי יכלה הבשר עד שיוב כל דמו ותמ"כ יבלאו, ולא הזכיר שום הקנה אחת, וכן כתב הרא"ש ז"ל פשוט בספר התיטוך אלוה קמ"ח, וז"ל שם, ולא מלחו התבואה להוליא הדם אלא במלח שהוא שוהב הדם ומיבשו בעבוב, וכתו דה דוחק וכבש בשבר ושוין את הדם, ע"ש, הרי בתב להדיא שאין הקנה אחת אלא רק במלח, ע"ש, והדברים פשוטים, ועי' בספר יד יהודת בסי' ס"ט בהלחון חות ל"ח שפסק שם מהרוחת ומלוה על פני עיקרי הד"ט, וכתב שרי לו מדי דכולי עלמי יפסיק לכתוב על דבר הפשוט וחין כו שום סברת בעולם אפי' לעשות מזה תיהר סרוף ופסק כולי ובלי להמות אותו למלח, וכתב עוד שהמהוב פשיטותו לו דיכר כזה מרן החחבר, וכתב שבחלה הפורחת בתורל העבד אחר לו יהא כו אמותה וחו לו, וכל מי שיעמוד על עיקרי הד"ט למלות בשר עם צוקער, או לפי לעשות מזה תיהר סרוף ולד סמך בעלמא ליערקי, חויא דרבנן לית לו אחותא עכ"ל הוד"י, ועי' בספר מלחכת שמים כלל י"ד חות ד' מה שהשיג ג"כ על בעל הלק"ט הנ"ל בדין זה, ע"ש, ועיין בספר עתה"ק בקונטרס התשובות סי' ס"ו סח, ובשם בספרו שבחב ג"כ חללה וחלילה לסמוך על זה, והדברים נרחה בחום שאין מלח כלל, כי האמת עד וחמיץ, והצוקער מתוק הוא וגם אין בו שום לד מריפות, עכ"ל, ועי' בספר רב פעלים חלק י"ד שלוב ד' שהשיג ג"כ על בעל עיקרי הד"ט בזה וכתב שזה שהמלח מועיל להכשיר הבשר הוא מפעם דקי"ל שבשר המלח לוקיח הדם מן החחיבה מפני שהוא חריף בשבעו ומחזק ומרחיב את הבשר, והדם שבתוכו זב לחוץ, וכמו שזיכר בלבוש ובפוסקים, והצוקער אין בו שבע זו לחמם ולהרחיב ולחץ ויוצי להפליט הדם מן הבשר, ואף שבבר מהר"י חלגיז ז"ל בהלכות קטנות שלמד מלח גמור שמעמיד הדבר זמן רב, ואל חחמה שהוא מתוק, שהרבה דברים יש ביולת בזה, סוף דבר המעמיד בקלו מלח בריח עולם וקיומו, ע"ש מה שהרבה לדבר פלוחה זה, אך בחמת אין דין זה שיך לג"ד כי מליחת הבשר לחליבה הוא שיהיו הדם לחץ בתוכו ואז לא שיך אלא במלח דוקא שהוא חריף ושבע הוא לחמם ולהרחיב הבשר עי"ש זה יוצ דהם לחץ, ופעולה זו לא יעשה הצוקער לג מיבש ולא מקלחה בחתר הוא רק מתוק, אך בעיון שם,

כד) **כלל**. ואם עדיין לג מתבטל צריך להדיח הבשר ומלוח כדין שאר בשר הפל במלח ממש ושיעור מליחה, ואם בשר מתבטל הרי זה כדין בשר שנתבטל בלא מליחה כלל המבואר דינו בקונט' דיני מליחה סי' ע"ג, ע"ש:

כה) **לדוטרא**. זהו לשון בעל ערוה"ש בקונטרס התבואות בסי' ע"י, ולא שיין להקל למלות בצוקער מלח קף להחמיר אין לחוש לזה כלל נדין הוא שהצוקער ממלח, כגון אם נמלח בשר בצוקער כלא הדחה רחבוה, או בכלי שנמל"ע לא חיישינן לבשר שנבלע הדם בעיון לחוך הבשר ולא יועיל עוד הדומ"ם, כי אין בצוקער שום דבר ממש לא להחחיר ולא להקל ומלוח לממוק דבר זה מספרו מאר כתב, עכ"ל, ועי' בספר דלחי השובה בהלכות מליחה בסי' ס"ט אות ק"ו:

כו) **אהלוין**. הע"ג שהוא לוט דומה לצוקער שהוא בחמת דבר חריף וזח בטבעו, מ"מ אסור למלות בו, בפלוגתא התלח תלוי בשני הבריים, ה', להריחת ולחמם את הבשר, ב', מלח יש בו כח הפליפה להפליט ולהוליח כל הדם הבלוע בתוך הבשר, ומ"ב בכל דבר חריף שלא מלח אסור להיות לף שמחמם את הבשר ומרחיבו, לף לחץ בטבעם להליח ולהפליט דם, ולכן בוודאי דאסור למלות בו, ועי' בשו"ת חמרי חם חלק ו"ד סי' כ"ח, ובשו"ת פומיר"ך קמא סי' קי"ל, ובשו"ת כתב סופר שמחלו מרב אחד בשלהב זו שנמלח בשר במיץ זה בסקרא לחלוין והמורה מלח שהיו מלח לא לחחיר מעשם הנסיון שיפה בו ומלח בו בשר ולאחר שנשף ממנו ליר ודם כמו מעלת, וכן אמר לי רופא מומחה שטבעם של החלוין להמשיך דם ולירי כמו מלח, ונם רואה בשר משבה שהוא טוב, שכתב שהחלוין הוא מלח ושל כן בדיעבד לדיעבד, וכולם בפה אחד הסיבו לו שהלוה לסירות כן דפשוט הוא דעל פי דת ודין תוס"ק אין זה בכלל מלח כלל לשום דבר ואפי' שבשקים שאין מלח מלוי שלולו את הבשר שמתבטל בלא מליחה, ע"ש. ועי' בש"ת מהרי"ל שניאל סי' מ"ד שכתב ג"כ שהמורה טעה בזה וכתב שהו אין בו מלח רק מה שהמהו לו חז"ל שלריך למלוח במלח דוקא, וכל שכתב לג הוכרח המלח בו כדי להפליט דמו אלא שהוא לריך שהוא מלח ראוי למלוח בשר כזה הטין שנקרא כו) אהלוין ואם מלח בו בשר הרי זה ג"כ כבשר שלא נמלח כז) כלל:

שער הציון

ו) שיעור. מיר במקום שאין מלח מצוי יצלו הבשר עד ו) שיעור כל דמו ואח"כ יבשלוהו: אחר

כ"י גפני, כ"מ פוס כ"ד, ופי' נכ"ל בתוה"מ, ופי' יד אפרים על הגליון, ופי' במה"ב בשמות כ"י, ופי' בשו"ת גור אריי הלוי ז"ל מ"ק מ"ח, ופי' מקנין מלח:

## ברית מלח

[ז] במקום שאין מלח מצוי יצלה הבשר כל כך עד שיתיבש הבשר מבהוין, ואח"כ יריחנו ויבשלנו ובדיעבד אפי' אם בשלו בלא הדחה אחר הצלי נפי כת) מותר:

## הקריב מלח

מלח בכל דבר תריב שבעולה תיהא כלוס היה, ואפילו שאינם עומדים שום פעולה בשבר כלל, מוהר הבשר בהדחה ומליחה שיהא גם לה מהנכל עדיין, אך במין שהאוזן מפסר דגרע טפי מבשאר דברים חריפים, כי מי יודע שבעו אן ואולי דרכו להיקר למשך ולהצליע הדם בתוך הבשר, זה ע"ל דהבשר מחור ואינו מעשיל אף הדומ"ם, דדיעתא פליגו ובלב, ולהומרא בקטינן, כן כתב בעל שו"ת דברי חיים הסובה ס"ה, ע"ם פלפולו החדוק בזה. ופי' בעו"ת כתב ספר מי ל"ו שהרעיש ג"כ מאוד על רב אחד שבר הדפסו רוח בהוראה שהורה למלוח שום שהריף שקורין שאלי"ה, ובהב עליו שהרופא זו שלח בקודשה היה ולאלי היא לשלוח שם לה חזר בו מהוראתו, ופי' בעו"ת שולן ומשוב קמא מ"ח סי' קמ"ב שהשיגל ג"כ במליחת הבשר בזריע שהקרא האזנין, ובהב שאין לו שלה רק מה שמעתי רי"ל לאזנו מניה הדם שלה רק בשלה דווקא, ופי' בספר חמדי חם מ"ח בי"ד סי' ס"ח שהשיגל ג"כ מהכם אחד שם שמלח בשר בהאזנין הקרא בשאון חכמים קרוב מה דיו והבאתי הי"ע בתפלה על שלחנו כי לוד יעלה על הדעת לבדות דבר שלבו, דבר שלה נמצא בשום פוסק, ואחר כי חכמים הגיהו לו למלוח במלח מי יעלה על לבו למלוח בקרוב, והיכיח מכמה מקומות דלמדים אין לנו שלה מה שמעתי חכמים ואין לנו לבדות דבר שלבנו ע"ם. ופי' בספר חסד לאברהם מהבאזן ר"ח מחומים סי' ל"ב שהביא ג"כ מעבאד כזה שמלחו בשר עם הקרוב שקרא להאזין והורה רב אחד שהשבר שלה מהשגל עוד. קריהב הזומ"ם, והשבר שכבר מהשגל שרפה, והשיגים השבירי, והאזן הב"ל הכניס עצמו דעב הורה. ואין למדוך על הרופאים שלומדים שום לו פעולת מלח, ע"ם. אך לא לוהל הבין מדוע השבירי השלים מחחר דאז דעין אח השבר הזה כשבר שמשבחל בלא מליחה כלל הרי גם השלים קריכין לאוזן לחומים, ואם שאמר השבירי שלהחמיק בשם שחחר מליחה כלל ואינו נרקב ע"כ לא שמענו שום רופא שיקח שזי שבל"ם בהשלים, מ"מ הכל קשה הלא שמ"ם ג"כ לשחילה לחטר, דהרי זה לחטר להשחמם בכלי עופשי אף שם שלח מיהו ב"י, ואפשר שהשמיני הזה שייבי שהחזיב לחחר מליחה ולזירוף דעת הרופאים שם לו פעולת מלח ומיעוטא דמיעוטא מהספוקים השלוים בשיטחה לכן הקיל בהלים. ואחר זה בא לידי ספר שו"ת יד אלעזר ורחיתי שם בהשובה ס"ד שהשיגל ג"כ שלה זו בשבר שלחו בו שהאזין והורה לחטר בלא שום ספק ובחב שפעולת האזנין הוא למוך ולעשר הלות הדם, ואפשר שלה יועיל שוב מליחה ובשירותא דסיפ' ושלחי בחלוים פעולים, ומ"ש נעשין הלים שהשבשל בהם השבר הסלים ג"כ להשבשיר מכחה פעמים, ועוד יוסף זה משעם שהאזנין מהן פעם לפנם בהשבר ובהלים, וכמו שבחב בעל חסם נפי שפי' ק"ן דלחו חוקה לחפר ובוריות ע"ל שלה גם לעזה ולפם ומניירותא דסיפ' ושלחי בחלוים פנימים, הוא הדין מי שהאזין, בוודאי פועם בפעם ויש להשבשיר הלים, אף דבני חפר נוהפ הקפה ומי הש"ך ל' שם על המחבר בפי' ס"ה חות כ"ח על מה שפסק המחבר בס"ק ל' שם דהוי ע"ם, והבב לא הניח עליו לעם, והחב הש"ך דדין זה לא נמלא בשום פוסק וגם בפ"ח לא הזכירו, עכ"ל. לבל עי' בפ"ח חבם בפי שלחה ק"ן שהחה שם קוסיא הש"ך וחבב דבשר מבושר בנמלח ובכל הפוסקים שכל מהן בעם שהיה בפ"ח מוהר ואפי' אינו שם נחל חומיא דקדרה שהיה בי"י שהיה פוגמה שלח מיד יוהר מבי"י, ס"ם אפר בימים שהוא שנם נחל וגרנש לכל, אלו כי וכוללו לאחבי הלבשים הפוגמים, הלח אוזן עליו מבחן ואיך מוכל יעשם, לבן יש לפקוק הלבה למעשה בדבני הפ"ח שהלים שהזהרו באפר ומים מהרגין מעשם בע"ם, וגם בוריות

שלח בכל דבר תריב שבעולה תיהא כלוס היה, ואפילו שאינם עומדים שום פעולה בשבר כלל, מוהר הבשר בהדחה ומליחה שיהא גם לה מהנכל עדיין, אך במין שהאוזן מפסר דגרע טפי מבשאר דברים חריפים, כי מי יודע שבעו אן ואולי דרכו להיקר למשך ולהצליע הדם בתוך הבשר, זה ע"ל דהבשר מחור ואינו מעשיל אף הדומ"ם, דדיעתא פליגו ובלב, ולהומרא בקטינן, כן כתב בעל שו"ת דברי חיים הסובה ס"ה, ע"ם פלפולו החדוק בזה. ופי' בעו"ת כתב ספר מי ל"ו שהרעיש ג"כ מאוד על רב אחד שבר הדפסו רוח בהוראה שהורה למלוח שום שהריף שקורין שאלי"ה, ובהב עליו שהרופא זו שלח בקודשה היה ולאלי היא לשלוח שם לה חזר בו מהוראתו, ופי' בעו"ת שולן ומשוב קמא מ"ח סי' קמ"ב שהשיגל ג"כ במליחת הבשר בזריע שהקרא האזנין, ובהב שאין לו שלה רק מה שמעתי רי"ל לאזנו מניה הדם שלה רק בשלה דווקא, ופי' בספר חמדי חם מ"ח בי"ד סי' ס"ח שהשיגל ג"כ מהכם אחד שם שמלח בשר בהאזנין הקרא בשאון חכמים קרוב מה דיו והבאתי הי"ע בתפלה על שלחנו כי לוד יעלה על הדעת לבדות דבר שלבו, דבר שלה נמצא בשום פוסק, ואחר כי חכמים הגיהו לו למלוח במלח מי יעלה על לבו למלוח בקרוב, והיכיח מכמה מקומות דלמדים אין לנו שלה מה שמעתי חכמים ואין לנו לבדות דבר שלבנו ע"ם. ופי' בספר חסד לאברהם מהבאזן ר"ח מחומים סי' ל"ב שהביא ג"כ מעבאד כזה שמלחו בשר עם הקרוב שקרא להאזין והורה רב אחד שהשבר שלה מהשגל עוד. קריהב הזומ"ם, והשבר שכבר מהשגל שרפה, והשיגים השבירי, והאזן הב"ל הכניס עצמו דעב הורה. ואין למדוך על הרופאים שלומדים שום לו פעולת מלח, ע"ם. אך לא לוהל הבין מדוע השבירי השלים מחחר דאז דעין אח השבר הזה כשבר שמשבחל בלא מליחה כלל הרי גם השלים קריכין לאוזן לחומים, ואם שאמר השבירי שלהחמיק בשם שחחר מליחה כלל ואינו נרקב ע"כ לא שמענו שום רופא שיקח שזי שבל"ם בהשלים, מ"מ הכל קשה הלא שמ"ם ג"כ לשחילה לחטר, דהרי זה לחטר להשחמם בכלי עופשי אף שם שלח מיהו ב"י, ואפשר שהשמיני הזה שייבי שהחזיב לחחר מליחה ולזירוף דעת הרופאים שם לו פעולת מלח ומיעוטא דמיעוטא מהספוקים השלוים בשיטחה לכן הקיל בהלים. ואחר זה בא לידי ספר שו"ת יד אלעזר ורחיתי שם בהשובה ס"ד שהשיגל ג"כ שלה זו בשבר שלחו בו שהאזין והורה לחטר בלא שום ספק ובחב שפעולת האזנין הוא למוך ולעשר הלות הדם, ואפשר שלה יועיל שוב מליחה ובשירותא דסיפ' ושלחי בחלוים פעולים, ומ"ש נעשין הלים שהשבשל בהם השבר הסלים ג"כ להשבשיר מכחה פעמים, ועוד יוסף זה משעם שהאזנין מהן פעם לפנם בהשבר ובהלים, וכמו שבחב בעל חסם נפי שפי' ק"ן דלחו חוקה לחפר ובוריות ע"ל שלה גם לעזה ולפם ומניירותא דסיפ' ושלחי בחלוים פנימים, הוא הדין מי שהאזין, בוודאי פועם בפעם ויש להשבשיר הלים, אף דבני חפר נוהפ הקפה ומי הש"ך ל' שם על המחבר בפי' ס"ה חות כ"ח על מה שפסק המחבר בס"ק ל' שם דהוי ע"ם, והבב לא הניח עליו לעם, והחב הש"ך דדין זה לא נמלא בשום פוסק וגם בפ"ח לא הזכירו, עכ"ל. לבל עי' בפ"ח חבם בפי שלחה ק"ן שהחה שם קוסיא הש"ך וחבב דבשר מבושר בנמלח ובכל הפוסקים שכל מהן בעם שהיה בפ"ח מוהר ואפי' אינו שם נחל חומיא דקדרה שהיה בי"י שהיה פוגמה שלח מיד יוהר מבי"י, ס"ם אפר בימים שהוא שנם נחל וגרנש לכל, אלו כי וכוללו לאחבי הלבשים הפוגמים, הלח אוזן עליו מבחן ואיך מוכל יעשם, לבן יש לפקוק הלבה למעשה בדבני הפ"ח שהלים שהזהרו באפר ומים מהרגין מעשם בע"ם, וגם בוריות

---

מלח ומיעוטא דמיעוטא לא מהני כלל, ואפילו בשנמלח במהרי"ל בחיוש לזין שומעין לו, כי התמת מכחיבו, ומי יודע אם הי' שם דברים בגו, עכ"ל. וכן כתב הפר"ח בי"ד סי' ס"ט סעיף כ"א.

כת) מותר. ז"ל המחבר בפי' ס"ט סי"ק ס"ח במקום שאין מלח מצוי יכלה הבשר עד שיוב כל דמו ואח"כ יבשלו ובשעות מלוקות יש בזיון זה, היינו בזיון לני זו, ומשה הר"ן והרשב"ש והטור והב"ח והדרישה, ובחב הט"ז בפי' ס"ט חות כ"ד בשם הגחת ס"ד, ול"ל סם, מלחר דלין ה"ב:שם בקיצור בלני זו, לכן טיהגין מט שלוטו ב"כ עד שיחיבש מבחוץ ואח"כ מבשלין אותו בלה הדמה, ולפון של הט"ז מגומגם הוא מאוד לפי דעתי מה שבחב שאח"כ מבשלין אותו בלח הדמה, משמע שדוקא קלמר מבלי להדיח הבשר אחר לני זו ודבר חימה הוא הלח שאלי"ה בחלוים, וא"ש נעשין הלים שהשבשל בהם הבשר הסלים ג"כ להשבשיר מכחה פעמים, וכמו שבחב בעל חסם שהאזנין מהן פעם לפנם בהבשר ובהלים, וכמו שבחב בעל חסם נפי שפי' ק"ן דלחו חוקה לחפר ובוריות ע"ל שלה גם לעזה ולפם ומניירותא דסיפ' ושלחי בחלוים פנימים, הוא הדין מי שהאזין, בוודאי פועם בפעם ויש להשבשיר הלים, אף דבני חפר נוהפ הקפה ומי הש"ך ל' שם על המחבר בפי' ס"ה חות כ"ח על מה שפסק המחבר בס"ק ל' שם דהוי ע"ם, והבב לא הניח עליו לעם, והחב הש"ך דדין זה לא נמלא בשום פוסק וגם בפ"ח לא הזכירו, עכ"ל. לבל עי' בפ"ח חבם בפי שלחה ק"ן שהחה שם קוסיא הש"ך וחבב דבשר מבושר בנמלח ובכל הפוסקים שכל מהן בעם שהיה בפ"ח מוהר ואפי' אינו שם נחל חומיא דקדרה שהיה בי"י שהיה פוגמה שלח מיד יוהר מבי"י, ס"ם אפר בימים שהוא שנם נחל וגרנש לכל, אלו כי וכוללו לאחבי הלבשים הפוגמים, הלח אוזן עליו מבחן ואיך מוכל יעשם, לבן יש לפקוק הלבה למעשה בדבני הפ"ח שהלים שהזהרו באפר ומים מהרגין מעשם בע"ם, וגם בוריות

---

הנקרא זיוף לינו חובר כלל, ולפ שמעלה במהרי"ל בחיוש לזין שומעין לו, כי התמת מכחיבו, ומי יודע אם הי' שם דברים בגו, עכ"ל. וכן כתב הפר"ח בי"ד סי' ס"ט סעיף כ"א.

כת) מותר. ז"ל המחבר בפי' ס"ט סי"ק ס"ח במקום שאין מלח מצוי יכלה הבשר עד שיוב כל דמו ואח"כ יבשלוהו: אחר

כ"י גפני, כ"מ פוס כ"ד, ופי' נכ"ל בתוה"מ, ופי' יד אפרים על הגליון, ופי' במה"ב בשמות כ"י, ופי' בשו"ת גור אריי הלוי ז"ל מ"ק מ"ח, ופי' מקנין מלח:

מבאר כל פרטי דיני מליחה איך למלוח בכמות ובאיכות, ובו י"ח סעיפים:

שו"ע יו"ד מכו' ס"ט סעיף ד'

שער הציון

**יפזר** עליו מלח שלא ישאר בו מקום מבלי א) מלח, וימלח כדי שלא יהי' ראוי לאכול מלח ג) מלח. סוב בשם כנה"ג, והוא עם אותו ב) מלח, ואינו צ"ריך להרבות עליו מלח יותר ג) מזה, ומולחו משני ד) צדדים, מימנה דמשמע[ל] מולין ועיפורת דף ק"נ ע"ב, ופי'

נמו"ח זכרון יעקב קי"ו, ופי' נקפך דביכי הוזאפ הלק ב' פרק י"ב: ב) מלח. ר"ל אפי' אם היתה התיכה בעם ובבה, סוב בשם הרבה"ק, ופי' נרי"ש בהקלה לחום ב"מ, ופי' בשו"ת יזכרון יעקב שם בשם הרב"ק, שם בשם הרמב"ן, ופי' בנין שלמה בכללון ואפי' אם היתה התיכה בעם ובבה, ר"ל אין צריך לשפשפה בכללון ואפי' אם היתה בעם מלוח אין צריך לזותבה בפיוס, ע"ן לחום ב"מ בשם הרמב"ן, ולפ"ז בהמבדלי, וכן כתב הרמ"ע, ופי' בשו"ת יזכרון יעקב שם מה שכתב בביאור הענין בשם הרמב"ן לחום ב"מ, והוא ג"כ מתאמר בשותל מולין דף ק"נ ע"ב ומשם"ם מתמוה דף כ"ח, ופי' בביאור הגר"א לחום כ"ב, ופי' פר"ח סי' פ"ו, ופי' בשו"ת בשלמי למנחה כלל ב' דין ו':

הנפקים

## כריתת מלח

[א] **צריך** למלוח הבשר עד שלא יהי' ראוי לאכול הבשר עם אותו א) מלח, ואין צריך להרבות עליו מלח יותר מדאי ולעשותו ב) בכבוין, וצריך לדקדק לכתחילה למלוח התחיכה מסביבים סביבים בכל מקום שלא ישאר מקום מבלי ג) מלח, ואין העולם מדקדקים בזה ד) כ"כ, אבל עכ"פ צריך מדינא למלוח כל התיכה משני ה) הצדדין, ועיפורת

## תקריב מלח

א) **מלח**. זו היא דעת הרמב"ם, משום דלמ הוי מליח כרותח דלעי למ ס"ל כמ"ד נמלח בפופן זה שפיר נאכל מחמת מלחו. ועו' מפליגים במליחה כמו בללי, ובישו ר"ל שצריך לרחוש שיהו מלח כ"כ עד שלפ הם היתה התיכה עבה לפ יהיה רלוי לאכול מחמת מלחו אלמו מליחה, פישיהה רוב המלח מקלקל טעם הבשר לפ פסרות עבה הרבה, יד"י בפי' פ"ט בהלכה אות כ"ש. ועיין בפי"ח יזכרון יעקב שם מה שכתב בביאור הענין בשם רוב הפיעורי שלמדנו שלמדנו מזה:

ב) **כבכין**. כן כתב הרמב"ם, ופירו ר"ל דאין צריך להרבות עליו מלח יותר מדאי עד פישיהה עשה כבכין בגודש, רק צריך לפזר עליו מלח עד שיתכסה כל הבשר סביב סביב מהמלח, וכן כתב בעל פי"ח יזכרון יעקב סי' ו' דמלשון הרמב"ם יש יסור עליו מלח משמע שפין צריך לדקדק פישיהה נרגרי המלח מונעין ודבוקין זה בזה בכל התיכה, שהרי לאמרו רק שצריך לפזר עליו מלח, ופם הוא עוד עליו מלח כ"כ עד שנרגרי המלח מונעין זה בזה אין זה נקרא פזור, שלפ הוא בבכין שמכסה לח כולה, ונם הדבר קשה מאד, ע"ש:

ג) **מלח**. כדי להפליט מידי דמו טיבה, כן כתב המחבר בסי' סט"ו ס"ד, והרב לח הביא עליו קלום, וכן כתב הטור בשם הרא"ש, והוא מלשון שמועל בתוליו דף קי"ב ע"ב, אין הבשר יוצא מידי דמו אלא"כ מולח יפה יפה, וכתב הר"ן בשם הרמב"ן דלשון יפה יפה משמע שריבה מליחות מסני הלדדין ומחזרו, ופשו ומיהו לכתחיל בכל הדעות, אבל בל שאלח מכל הלדדין סביב סביב אפי' היו התיכה עבה ופשה ליח לן בה, וכן כתב הרמ"ם בספר היניך מלוה קמ"ו, וזה לשונו שם, וכן הדבר ידוע ומפשה שאם יאלח אדם התיכה על בשר יפה יפה בשיעור שנתנו חכמים בשיעור יצא הרם עם המלח מכל הבשר ומפי בתיכה גדולה על שור הפפום ויותר, שהדבר הן שבזיון וקלה נעון, ואם בא לאחר מליחה אלו רוצין שיוצא ממנו עוד יש לו הודיע דם אלא בשוהב מחזם הוא חשוב, ועל כיוצא בו נאמר בנמרא רבה קרא לו אחר בשר ומריהו, עכ"ל ע"ש, ואין צריך למלוח כ"כ עד שלא יהיה נאכל מחמת המלח אף לאחר שנתנו מחלמלח. אלא יש לומר שאיני מלח עם אותו מלח בשהוא עליו הוי מליח כרותח דלעי, רשב"ם ור"ן, ודלא כהרא"ש:

ד) **כ"כ**. ש"ך בפי' ס"ט אות כ' בשם הב"ח, ובדיעבד מותר אפי' אם אין המלח מכסה בכל מקום ואפי' נאין הפ"מ, ואין צריך לאחוז ולמלוח אף אם לא מתבשל עיד, כן כתב הפ"ח, וכתב הש"ך בשות ב"ח יזכרון יעקב סי' ו' דמלשון הטור נראה בהדי' דבדיעבד אין יסור אלא בשלא מלח כלל, אבל אם מלח מעט אפי' בלא שהיה בשר בין המלח לבשר אין יסור, וכן דעת הט"ז שם בשות י"ד להתיר בזה בהש"ך וכן כתב בעל ביח יצחק בעמודי זהב שלו אות ח' בפי' ס"ט, דכל הפוסקים המחמירים לא הזכירו בדבריהם כ"א מליחת שני לדדים לבד, אבל שלא שאר מקום מבלי מלח לא הזכיר שום פוסק רק הרמ"ם לבד, והטור הלא כתב בשם הרשב"ם דאין צריך בזה אפי' לכתחילה, רק שיש לומר שלא כ"כ עד שנרגרי המלח מונעין זה בזה אין זה נקרא פזור, שלפ הוא בבכין שמכסה לח כולה, ונם הדבר קשה מאד, ע"ש:

ג) **מלח**. כדי להפליט מידי דמו טיבה, כן כתב המחבר בסי' סט"ו ס"ד, והרב לח הביא עליו קלום, וכן כתב הטור בשם הרא"ש, והוא מלשון שמועל בתוליו דף קי"ב ע"ב, אין הבשר יוצא מידי דמו אלא"כ מולח יפה יפה, וכתב הר"ן בשם הרמב"ן דלשון יפה יפה משמע שריבה מליחות מסני הלדדין ומחזרו, ופשו ומיהו לכתחיל בכל הדעות, אבל בל שאלח מכל הלדדין סביב סביב אפי' היו התיכה עבה ופשה ליח לן בה, וכן כתב הרמ"ם בספר היניך מלוה קמ"ו, וזה לשונו שם, וכן הדבר ידוע ומפשה שאם יאלח אדם התיכה על בשר יפה יפה בשיעור שנתנו חכמים בשיעור יצא הרם עם המלח מכל הבשר ומפי בתיכה גדולה על שור הפפום ויותר, שהדבר הן שבזיון וקלה נעון, ואם בא לאחר מליחה אלו רוצין שיוצא ממנו עוד יש לו הודיע דם אלא בשוהב מחזם הוא חשוב, ועל כיוצא בו נאמר בנמרא רבה קרא לו אחר בשר ומריהו, עכ"ל ע"ש, ואין צריך למלוח כ"כ עד שלא יהיה נאכל מחמת המלח אף לאחר שנתנו מחלמלח. אלא יש לומר שאיני מלח עם אותו מלח בשהוא עליו הוי מליח כרותח דלעי, רשב"ם ור"ן, ודלא כהרא"ש:

ד) **כ"כ**. ש"ך בפי' ס"ט אות כ' בשם הב"ח, ובדיעבד מותר אפי' אם אין המלח מכסה בכל מקום ואפי' נאין הפ"מ, ואין צריך לאחוז ולמלוח אף אם לא מתבשל עיד, כן כתב הפ"ח, וכתב הש"ך בשות ב"ח יזכרון יעקב סי' ו' דמלשון הטור נראה בהדי' דבדיעבד אין יסור אלא בשלא מלח כלל, אבל אם מלח מעט אפי' בלא שהיה בשר בין המלח לבשר אין יסור, וכן דעת הט"ז שם בשות י"ד להתיר בזה בהש"ך וכן כתב בעל ביח יצחק בעמודי זהב שלו אות ח' בפי' ס"ט, דכל הפוסקים המחמירים לא הזכירו בדבריהם כ"א מליחת שני לדדים לבד, אבל שלא שאר מקום מבלי מלח לא הזכיר שום פוסק רק הרמ"ם לבד, והטור הלא כתב בשם הרשב"ם דאין צריך בזה אפי' לכתחילה, רק שיש לומר שלא כ"כ עד שנרגרי המלח מונעין זה בזה אין זה נקרא פזור, שלפ הוא בבכין שמכסה לח כולה, ונם הדבר קשה מאד, ע"ש:

ה) **הצדדין**. אפי' אם נותן הבשר מלח מלד אחד לא מהני ואין צריך להפוך את התיכה ולמלוח מלד השני, זו היא דעת הרמ"א בסי"ח, והטור כתב בשם הרשב"ם בסי' ס"ט דאין צריך למלוח התיכה משני הלדדין, והקשה שם הש"ך בריש סי' ס"ט בד"ה ובעיקר המליחה, וז"ל שם, הלא מבואר בדברי הרשב"ם בתי"ח שלו דנם שלא ס"ל דצריכין לכתחילה למלוח משני הלדדין, ע"ש, ועכ"ל הב"ח. ונלמענ"ד שאיני מבין בשמועה הרשב"ם סי' רס"ח דאיהי שפשה ליחת מפוש דמצריך למלוח לכתחילה משני הלדדין, ע"ש, ונם הב"י בעצמו מביאו שם בשוב דבריו והלכה בעיני על אחר שעשם מעיני לפי שעה השובה הרשב"ם הב"ל אחר משם יחמוך עוד יותר מחיתתו על הטור מכוכר לעיל, והנה הב"ח רוצה ליבב בהא דכתב העור בשם הרשב"ם ודין צריך למלוח משני הלדדין, כוונתו ר"ל, דמלד הדין ס"ל לרשב"ם דלאו מחיב למלוח משני הלדדים, אבל זאת מכתב מורה הוא דמלוה מן המובחר הוא למלוח משני הלדדים, וכמו שכתב הרשב"ם בהא"ח שלו עכ"ל. ונעכ"ד עדיין צריך עיון גדול, מלחר דהרשב"ם בעצמו ס"ל כמו דמלוה מן המובחר הוא למלוח משני הלדדין, וכמו בשמעמ בחמת ליבמ דצריך, עי' בנליון מהרש"ל בשות סי' ע"ח שכתב דלשון צריך י"ל שהוא למלוה מן המובחר, ונחת הלא יהוש דכל הוכח המלוה מן המובחר לעשות כן אזי לריכין לעשות כן לכתחילה, ובפרט שמלינו דעת התוס' שלשון צריך הוא לכתחילה, עיין תוס' ניטין דף ל' ע"ב ד"ה מי מהניא, ותוס' חולין דף נ' ע"ב ד"ה מן השוחר, ופ"ה כיון דלפי דברי הב"ח נם הרשב"ם מודה דמלוה מן המובחר הוא למלוה משני הלדדים, לפי זה הדבר קושה שלא נחזה, לחולק כתב העור בשם הרשב"ם ואין צריך למלוה משני הלדדין, דשם לכתחילה משמע, חוא חיפוק בשאם, אולם לפי פ"ע ניחא לי לומר ולביכה קשה הב"י על העור בחופן אחר, ובעיו"ש יתיישב בזה הכל בשהר נכון, דהנה לכלורים שמדתי מלחומם, דלפי דברי הב"י בשכתב דמחוש"ב נראה דמצריך לכתחילה למלוה משני הלדדין, ים להקשות קושיא גדולה ושפיתים רבה מדברי העור לקמן, וכן הכילחו הב"י בשם בדברי הקדמונים, ע"ש דכתב בזה הלבון, חקבל גדולה היא למלוה במלח נפה, וזו שיג נ"כ דעת הרמב"ם בפרק י' מהלכות מ"א, והרמ"ם ז"ל פליג על הרמב"ם וס"ל דזוקא במלח דקה צריך למלוה, ושעמו ומעמן עמו, מפוש דשם במלח במלא נפה הלא יפול המלח מלד השני הייט מלד הראשון כשאר שיפשך את התחיכה למלאה מלד שאר אחל מלח דק יותר מהפוך על הבשר ומתדבק ופועל לשוחה את הדם, כי הוא נדבק בו, וכתב הפרישה, דהרב"ם כתב כן לפי שבדרכו דס"ל דלריך למלוה מכל לדדיו, אבל הרמב"ם לא נילה דעתו בזה, ומשמר שאיל סובר שלין לריך למלוה אלא מלד אחד, ולכן כתב שלריך למלוה במלה נפה שהוא טוב יותר למלוה בו כשלין מולחין אלא מל"ח, ופ"ב הרשב"ם שמי אלינו, ד"ל דס"ל כלין כהרא"ש דלריכין למלוה התיכה לכתחילה משני הלדדין, ואולי עוד מדינא שמי, ועיין בב"ח שם שכתב שם בד"ה ומה שכתב הרשב"ם ס"ל לוך יוכל לומר דהקפה גדולה היא למלוה במלח נפה, וכדברי הרמב"ד המבואר שם בב"י הנ"ל, הא נם אלינו דהרשב"ם יש לומר שלא מלח כבי ביתו שיזהרו עלמן למלוה בחופן שלא יסתר מקום מבלי מלח:

ה) **הצדדין**. אפי' אם נותן הבשר מלח מלד אחד לא מהני ואין צריך להפוך את התיכה ולמלוח מלד השני, זו היא דעת הרמ"א בסי"ח, והטור כתב בשם הרשב"ם בסי' ס"ט דאין צריך למלוה משני הלדדין, והקשה שם הש"ך בריש סי' ס"ט בד"ה ובעיקר המליחה, וז"ל שם, הלא מבואר בדברי הרשב"ם בתי"ח שלו דנם שלא ס"ל דצריכין לכתחילה למלוה משני הלדדין, ע"ש, ועכ"ל הב"ח. ונלמענ"ד שאיני מבין בשמועה הרשב"ם סי' רס"ח דאיהי שפשה ליחת מפוש דמצריך למלוה לכתחילה משני הלדדין, ע"ש, ונם הב"י בעצמו מביאו שם בשוב דבריו והלכה בעיני על אחר שעשם מעיני לפי שעה השובה הרשב"ם הב"ל אחר משם יחמוך עוד יותר מחיתתו על הטור מכוכר לעיל, והנה הב"ח רוצה ליבב בהא דכתב העור בשם הרשב"ם ודין צריך למלוה משני הלדדים, כוונתו ר"ל, דמלד הדין ס"ל לרשב"ם דלאו מחיב למלוה משני הלדדים, אבל זאת מכתב מורה הוא דמלוה מן המובחר הוא למלוה משני הלדדים, וכמו שכתב הרשב"ם בהא"ח שלו עכ"ל. ונעכ"ד עדיין צריך עיון גדול, מלחר דהרשב"ם בעצמו ס"ל כמו דמלוה מן המובחר הוא למלוה משני הלדדין, וכמו בשמעמ בחמת ליבמ דצריך, עי' בנליון מהרש"ל בשות סי' ע"ח שכתב דלשון צריך י"ל שהוא למלוה מן המובחר, ונחת הלא יהוש דכל הוכח המלוה מן המובחר לעשות כן אזי לריכין לעשות כן לכתחילה, ובפרט שמלינו דעת התוס' שלשון צריך הוא לכתחילה, עיין תוס' ניטין דף ל' ע"ב ד"ה מי מהניא, ותוס' חולין דף נ' ע"ב ד"ה מן השוחר, ופ"ה כיון דלפי דברי הב"ח נם הרשב"ם מודה דמלוה מן המובחר הוא למלוה משני הלדדים, לפי זה הדבר קושה שלא נחזה, לחולק כתב העור בשם הרשב"ם ואין צריך למלוה משני הלדדין, דשם לכתחילה משמע, חוא חיפוק בשאם, אולם לפי פ"ע ניחא לי לומר ולביכה קשה הב"י על העור בחופן אחר, ובעיו"ש יתיישב בזה הכל בשהר נכון, דהנה לכלורים שמדתי מלחומם, דלפי דברי הב"י בשכתב דמחוש"ב נראה דמצריך לכתחילה למלוה משני הלדדין, ים להקשות קושיא גדולה ושפיתים רבה מדברי העור לקמן, וכן הכילחו הב"י בשם בדברי הקדמונים, ע"ש דכתב בזה הלבון, חקבל גדולה היא למלוה במלח נפה, וזו שיג נ"כ דעת הרמב"ם בפרק י' מהלכות מ"א, והרמ"ם ז"ל פליג על הרמב"ם וס"ל דזוקא במלח דקה צריך למלוה, ושעמו ומעמן עמו, מפוש דשם במלח במלא נפה הלא יפול המלח מלד השני הייט מלד הראשון כשאר שיפשך את התחיכה למלאה מלד שאר אחל מלח דק יותר מהפוך על הבשר ומתדבק ופועל לשוחה את הדם, כי הוא נדבק בו, וכתב הפרישה, דהרב"ם כתב כן לפי שבדרכו דס"ל דלריך למלוה מכל לדדיו, אבל הרמב"ם לא נילה דעתו בזה, ומשמר שאיל סובר שלין לריך למלוה אלא מלד אחד, ולכן כתב שלריך למלוה במלה נפה שהוא טוב יותר למלוה בו כשלין מולחין אלא מל"ח, ופ"ב הרשב"ם שמי אלינו, ד"ל דס"ל כלין כהרא"ש דלריכין למלוה התיכה לכתחילה משני הלדדין, ואולי עוד מדינא שמי, ועיין בב"ח שם שכתב שם בד"ה ומה שכתב הרשב"ם ס"ל לוך יוכל לומר דהקפה גדולה היא למלוה במלח נפה, וכדברי הרמב"ד המבואר שם בב"י הנ"ל, הא נם אלינו דהרשב"ם יש לומר

## תקריב מלח

משמשת הרמ"ם ז"ל אמת כאמר יהפוך החפיכה למלוח מלד המני יפול המלוח מלד המניכה, היינו מלד הרמצון כמיכר לעיל. ועי"ל זה סתירה עמומה בהרמ"ם לפי דבריו הב"י הנ"ל, ונפלא בעיני מדוע זה ומה זה המסיעו עמען מזה כל מסלה כלי הטעם, והנה הרמ"ם ז"ל, י"ל דלשיטתו אזיל דס"ל דצריך למלוח מסני הלדיון ואולי עוד מכל הלדיון כמו שכתב הפריטה, וכן נמי הרמב"ם דפליג על הרמ"ם בהדיא, היינו דצריך למלוח במלח נסח, אפשר דפליג נמי בתרתי, היינו דס"ל למלוח רק מ"ש, דבזה לא נילה הרמב"ם דעתו אי מ"ש או מסני הלדיום ונוכל לומר דפליג על הרמ"ם גם בזה, והרמ"ם והרמב"ם תמהו אזה לשיטתיהו, אבל על הרמב"ם לפי דברי הב"י קשיא, דמזכה שברא אליבי' דבי מרי, דבעיקר המליחה ס"ל הרמב"ם דתקנה נדולה היא למלוח במלח נסח, וכמשת המליחה ס"ל שהרמ"ם לצריכין למלוח מסני הלדיום, דהוי תרתי דסתרי, וי"ע על הב"י שהקשה קושיות על המור בעת כי היה לו להקשות יותר לפי פשוטו מדברי הרמב"ם הנ"ל נופל בהו"ה אלו, על דבריו בהפוכה אלו הש"ס, ותמיה לי על הפריטה שעשל ושרת עלמו לייטב בסדר נכון הרמ"ם והרמב"ם אלו על אחד לשיטתו, ושעלים עיינו מדברי הב"י הנ"ל לסתור את עלמו מהקשה אל הקלה. ואמר על כן אתמיה לי לומר דבר חדש בעולם, ובזה יהיה נם הרמב"ם לשיטתו, וכן יתורץ בזה נ"כ קושית הב"י על המור, ובחדוש מחמת בעו"ה דהרמ"ם הרמב"ם ז"ל בתוס"כ כתב בזה הלשון, וכמו שמעתיק הב"י בפעמי נ"כ לשון הרמב"ם, וז"ל, כיצד מולחין את הבשר לקדרה, נותנין אם המלח מסני לדיום מולח ואוסף ומולחו יפה, וז"ל ניתן עליו מלח עד שיכסנו כולו אלא מולחו יפה יפה עד שלא יהיה לאור ללחלו מהוסף מליחה, ע"ם כו', ויראה לי ב"ד"ל למלוח מסני הלדיון אלא למלוח מן המוחבר ובדוחפפר אבל ניכה ולא לחפצר אם לא מולח יפה יפה מבחון שפיר דמי ואפי' היהה החליכה עבה ובפה המלח מפליט את דמה ומוסכו מבפנים, עכ"ל הב"י. והנה לכאורה מדקחמר נותנין את המלח מסני לדיום משמע דבדבר הב"י המלריך נ"כ ודיוק למלוח לכחחילה מסני הלדיון, ולא כהב"ח, דאם נאמר דנם הוא שוחפו לך מעשם מלוח מן המוחבר, ג"כ היה לו לומר כן בחחילה מלח מסני לדיום אבל ניכו אם ניכו את המלח מסני לדיום ובחפצר, ואם לא חפצר כו', אלא ע"כ מדחמם דבריו בחחילה משמע בחמת מזה דנם הרמב"ם ס"ל דמדינא לריך למלוח לכחחילה מסני לדיון, וי"ל דמזה לקח לו הב"י לראיה דנם הרמב"ם מודה להרמ"ם בשם רש"י ותוס' דבריו בחוכחב נ"כ, וכן נלאה בדוק מכלל דלא כהב"ח, אלא דבזה יהיה לפי ע"ל הנ"מ בין הרמב"ם והרמ"ם ז"ל, דהרמב"ם יסבר דעיקר המליחה הוא דמלד אחד יהיה מלח טעם, וי"ל מלד אחד לריכין להזכר שיהיה מולח טעם, ובלד הסני נם אם יפול מהם מלח ולא יהיה שם מולח טעם ע"כ סני נם בזה, וג ס לכחחילה מוהר לעשות כן, ולכן ספיר שבר הרמב"ם דהקנה נדולה היא למלוח במלח נסח, ולא חיים דלמא כשהר יהפוך החמיכה לנד הסני יפול מעט מלח מלד אחרינא, ובדוחה הרמ"ם ז"ל, דהא יש בידם קוף שיהיה הלד הסני מלוח היטב, ומה לי אם מלד הסני היינו ע"י נד אחרינא לא יהיה מולח כ"כ טיבב, לכן סני נם בזה לא נילה לכחחילה, ונחמת עיקר המליחה מלד אחרינא היא מדינא, ולא אוקמה לן אם יפול מהם מלח כשיהפך לנולה מלד הסני טיבב, אלא המלח מן המוחבר למלוח מסני הלדיום, היינו לד אחרינא ב"כ כמו שכחב בלשונו כדי להפליג מידי דמו הוצב, אבל בחמת עיקר המליחה שיהיה מדינא מלוח היטב אינו צריך אלא מ"ש, היינו מלד הסני, וזה לעי"ד נכון ונכוח. ובזה אחי שפיר לשון החוס"כ, ומלאה מדבריו ברור כי שוחפו לריכה לא כוונחי בזה, דזה לשונו שם, ונחנין את המלח מסני לדיון, כ"ל מלד אחד יהיה מלוח ומלד הסני מלוח מן המוחבר, ומסוק שם מולח ומוסכי ומלח יפה יפה, ואמר למה כחב יפה יפה אלא הלד הסני ומלד אחרינא, ולפי ע"כ כדבריהו, דלד מלד אחד לריך שיהיה מולח יפה, כיון דהקנה נדולה היא למלוח במלח נסח, ולכן כחב ספיר מולח, היינו הלד הרמצון מלד מלוח מן המוחבר, ואפשר על לד הסני ומולח שם יפה יפה מלד הנין, ואח"כ הולך ומוסיף נין לעיקר ומסוק בשעת לפי דבריו הרמצונים, ע"ל לפי סברהו מלד אחד מדינא לריך שיהיה מולח היטב, ומלד הסני מלח מן המוחבר, היינו מלד הרמצון לית שיהיה מולח מלד הסני יפול המלוח שם הוא רק מלד מלח מן המוחבר, ולכן כחב דכל עיקר המליחה מסני הלדיון לדעתו אינו אלא למלוח מן המוחבר, כ"ל אחד מדינא רק לד אחד מהנין לזיונו מלוח היטב, ולד הסני הוא רק מלד מלוח מן המוחבר, ש"ל נוחם בראת דעתו אם לא מלח אלא מ"ש אם לך מי יכיר למלוח אותו אחר מלוח היטב, ובן אמרינן ריש מחחוכה עבה, ע"ם. אבל הרמ"ם ז"ל ס"ל דעיקר המליחה שלריך לזיון מלוח היטב מסני הלדיום, ואולי עוד מכל הלדיון ודמומה שלשון שכחב שלא יפלר מקום מבלי מלח, ועי' פריסה אות ו' שכחב בזה הלשון, כחב מורי ורבי, מאר מחחיב, שולי עיקר דיון למלוח מסני הלדיון היינו, עכ"ל. וכ"ל הפפריסה ליון עלמו על מה שכחב הרמ"ם, שבירור המור, שלריך לפנר עליו מלח הרבה, ועל זה כחב מחחר דיקוק הרמ"ם לכאורה בכלון מלח הרבה, ס"ע הרמ"ם ס"ל לריך למלוח מכל הלדיון היטב, ועל זה כחב לפפריסה, כחב מו"ר מוהר החמיר הרמ"ם בזה שכחב לפנר מלח הרבה, שלא עיקר דיון למלוח מסני לדיון היינו, כדי ללחם מהר"ם ס"ל דעיקר המליחה לריך שיחבר עלמו מלוח היטב, ונוחה נלחה ב"כ דעיקר החלונחא היא רק במליחת היטב. ובלם מחוקחת בדבר, ולפרסב"ם מדינא רק מ"ש לריך שיחבר מעלה היטב, ולפי"ל דהר הבעי הוא רק מסוס מלוח מן המוחבר, ולפי"ל דהר מסני הלדיון לריך לחבר מעלה היטב מסני הלדיון, וכ"ל דהרמב"ם ס"ל דלא כהרמ"ם ז"ל דלריך למלוח מסני הלדיון רק מ"ש, ומלד הסני הוא רק מסוס מלוח מן המוחבר, והרמב"ם ס"ל דלא לכחחילה נמי הדין כן, והרמ"ם סלים ום"ל דגם לכחחילה לריך שיהיו מעלה היטב מסני הלדיום, וכל אחד שעמו ושיעמו עמו, וכן י"ל דהרמב"ד נמי ס"ל כהרמב"ם ז"ל דין הוא נמי ס"ל דחקנה נדולה היא למלוח במלח נסח. ומזה יוצא לנו דבר חדש, בשם שחמה מלד אחד יפה ומלד הסני לא מלח כלל יהי' המקולין מרובין מן המחעורין, דהא הרמב"ם נמי ס"ל דמלד אחד סני, ופ"ל דהרמב"ם והרמב"ד והרמב"ם ס"ל כולהו ס"ל דאם מלח רק מלד אחד טיבב סני, ועי' סם בב"ח ד"ה ומה שכחב הרמב"ם, ע"ם, ועי' בהמחבר כמי' ס"ם ס"ק ו', וכהרב סם, ובב"ח סם בשם הרמב"ם, ועי' סם בע"ז אות י"ד דחעמו לחחוש יותר בשם מלח מסני הלדיום אף דלא מלח מסני הלדיום מחוד, מחם מלח מ"ש היטב. ועי' במשנחת סם אות י"ד, ולפי דבריהו לכאה זה אינו, דכל עיקר המליחה מלד אחד מחהיל מ"ש היטב, ואם לא מלח מלד אחד לריכין להזכר שיהיה מולח היטב, ובלד הסני נם אם יפול מהם מעט מלח ולא יהיה שם מולח היטב ע"כ סני נם בזה, וג ס לכחחילה מוהר לעשות כן, ולכן ספיר שבר הרמב"ם דהקנה נדולה היא למלוח במלח נסח, ולא חיים דלמא כשהר יהפוך החמיכה לנד הסני יפול מעט מלח מלד אחרינא, ובדוחה הרמ"ם ז"ל, דהא יש בידם קוף שיהיה הלד הסני מלוח היטב, ומה לי אם מלד הסני היינו ע"י נד אחרינא לא יהיה מולח כ"כ טיבב, לכן סני נם בזה לא נילה לכחחילה, ונחמת עיקר המליחה מלד אחרינא היא מדינא, ולא אוקמה לן אם יפול מהם מלח כשיהפך לנולה מלד הסני טיבב, אלא המלח מן המוחבר למלוח מסני הלדיום, היינו לד אחרינא ב"כ כמו שכחב בלשונו כדי להפליג מידי דמו הוצב, אבל בחמת עיקר המליחה שיהיה מדינא מלוח היטב אינו צריך אלא מ"ש, היינו מלד הסני, וזה לעי"ד נכון ונכוח. ובזה אחי שפיר לשון החוס"כ, ומלאה מדבריו ברור כי שוחפו לריכה לא כוונחי בזה, דזה לשונו שם, ונחנין את המלח מסני לדיון, כ"ל מלד אחד יהיה מלוח ומלד הסני מלוח מן המוחבר, ומסוק שם מולח ומוסכי ומלח יפה יפה, ואמר למה כחב יפה יפה אלא הלד הסני ומלד אחרינא, ולפי ע"כ כדבריהו, דלד מלד אחד לריך שיהיה מולח יפה, כיון דהקנה נדולה היא למלוח במלח נסח, ולכן כחב ספיר מולח, היינו הלד הרמצון מלד מלוח מן המוחבר, ואפשר על לד הסני ומולח שם יפה יפה מלד הנין, ואח"כ הולך ומוסיף נין לעיקר ומסוק בשעת לפי דבריו הרמצונים, ע"ל לפי סברהו מלד אחד מדינא לריך שיהיה מולח היטב, ומלד הסני מלח מן המוחבר, ולכן כחב דכל עיקר המליחה מסני הלדיון לדעתו אינו אלא למלוח מן המוחבר, כ"ל אחד מדינא רק לד אחד מהנין לזיונו מלוח היטב, ולד הסני הוא רק מלד מלוח מן המוחבר, ש"ל נוחם בראת דעתו אם לא מלח אלא מ"ש אם לך מי יכיר למלוח אותו אחר מלוח היטב, ובן אמרינן ריש מחחוכה עבה, ע"ם. אבל הרמ"ם ז"ל ס"ל דעיקר המליחה שלריך לזיון מלוח היטב מסני הלדיום, ואולי עוד מכל הלדיון ודמומה שלשון שכחב שלא יפלר מקום מבלי מלח, ועי' פריסה אות ו' שכחב בזה הלשון, כחב מורי ורבי, מאר מחחיב, שולי עיקר דיון למלוח מסני הלדיון היינו, עכ"ל. וכ"ל הפפריסה ליון עלמו על מה שכחב הרמ"ם, שבירור המור, שלריך לפנר עליו מלח הרבה, ועל זה כחב מחחר דיקוק הרמ"ם לכאורה בכלון מלח הרבה, ס"ע הרמ"ם ס"ל לריך למלוח מכל הלדיון היטב, ועל זה כחב לפפריסה, כחב מו"ר מוהר החמיר הרמ"ם בזה שכחב לפנר מלח הרבה, שלא עיקר דיון למלוח מסני לדיון היינו, כדי ללחם מהר"ם ס"ל דעיקר המליחה לריך שיחבר עלמו מלוח היטב, ונוחה נלחה ב"כ דעיקר החלונחא היא רק במליחת היטב. ובלם מחוקחת בדבר, ולפרסב"ם מדינא רק מ"ש לריך שיחבר מעלה היטב, ולפי"ל דהר הבעי הוא רק מסוס מלוח מן המוחבר, ולפי"ל דהר מסני הלדיון לריך לחבר מעלה היטב מסני הלדיון, וכ"ל דהרמב"ם ס"ל דלא כהרמ"ם ז"ל דלריך למלוח מסני הלדיון רק מ"ש, ומלד הסני הוא רק מסוס מלוח מן המוחבר, והרמב"ם ס"ל כולהו ס"ל דאם מלח רק מלד אחד טיבב סני, ועי' סם בב"ח ד"ה ומה שכחב הרמב"ם, ע"ם, ועי' בהמחבר כמי' ס"ם ס"ק ו', וכהרב סם, ובב"ח סם בשם הרמב"ם, ועי' סם בע"ז אות י"ד דחעמו לחחוש יותר בשם מלח מסני הלדיום אף דלא מלח מסני הלדיום מחוד, מחם מלח מ"ש היטב. ועי' במשנחת סם אות י"ד, ולפי דבריהו לכאה זה אינו, דכל עיקר המליחה מלד אחד מחהיל מ"ש היטב, ואם לא מלח מלד אחד לריכין להזכר שיהיה מולח היטב, ובלד הסני נם אם יפול מהם מעט מלח ולא יהיה שם מולח היטב ע"כ סני נם בזה, וג ס לכחחילה מוהר לעשות כן, ולכן ספיר שבר הרמב"ם דהקנה נדולה היא למלוח במלח נסח, ולא חיים דלמא כשהר יהפוך החמיכה לנד הסני יפול מעט מלח מלד אחרינא, ובדוחה הרמ"ם ז"ל, דהא יש בידם קוף שיהיה הלד הסני מלוח היטב, ומה לי אם מלד הסני היינו ע"י נד אחרינא לא יהיה מולח כ"כ טיבב, לכן סני נם בזה לא נילה לכחחילה, ונחמת עיקר המליחה מלד אחרינא היא מדינא, ולא אוקמה לן אם יפול מהם מלח כשיהפך לנולה מלד הסני טיבב, אלא המלח מן המוחבר למלוח מסני הלדיום, היינו לד אחרינא ב"כ כמו שכחב בלשונו כדי להפליג מידי דמו הוצב, אבל בחמת עיקר המליחה שיהיה מדינא מלוח היטב אינו צריך אלא מ"ש, היינו מלד הסני, וזה לעי"ד נכון ונכוח. ובזה אחי שפיר לשון החוס"כ, ומלאה מדבריו ברור כי שוחפו לריכה לא כוונחי בזה, דזה לשונו שם, ונחנין את המלח מסני לדיון, כ"ל מלד אחד יהיה מלוח ומלד הסני מלוח מן המוחבר, ומסוק שם מולח ומוסכי ומלח יפה יפה, ואמר למה כחב יפה יפה אלא הלד הסני ומלד אחרינא, ולפי ע"כ כדבריהו, דלד מלד אחד לריך שיהיה מולח יפה, כיון דהקנה נדולה היא למלוח במלח נסח, ולכן כחב ספיר מולח, היינו הלד הרמצון מלד מלוח מן המוחבר, ואפשר על לד הסני ומולח שם יפה יפה מלד הנין, ואח"כ הולך ומוסיף נין לעיקר ומסוק בשעת לפי דבריו הרמצונים, ע"ל לפי סברהו מלד אחד מדינא לריך שיהיה מולח היטב, ומלד הסני

מל"ח כל פרשי הישם, ועי' בשו"ת בשמים רלם השובה נ':

ומבפנים

שו"ע יו"ד סט' סע' ד'

שער חציון

ועופות צריך למלחם גם ה) מבפנים ואם לא מלחם אלא מבפנים או מבחוץ, וכן רחיכה שלא נמלחה אלא מצד אחד ו) מותר, [תג"ה] ויש לחוסיפס סט' ז) בדיעבד, (מהרמ"י בהגהות ש"ד ותרוה כלל ס"ו), ובמג"א כלל ס"ו אות ס"ם, ועי' סוף ס"ק מ), לעורן, ויעוקה שם כגר ט) נתפקל כך,

אבל

ה) מבפנים. עי' סוף ס"ק מ"ם, ועי' יו"ד סי' ס"ט סעי' ד', ועי' סוף ס"ק ל"ג, ועי' בא"ח פ' שמיני אות ל"ב, ועי' בכנה"ג הגהות אות ס"ם, ועי' בתשובת מבי"ט ח"ב סי' ר"ל, ועי' בתשובת מהר"ם בן חביב סי' ק"ל, ועי' בתשובת מהר"ם אלשקר סי' ל"ב

**שער הציון** שו"ע יו"ד מכו' ס"ט סעיף ד'

י) ר"ב שערות. עי' לעיל סי' ק' ס"ק ל"ב. ועי' בחידושי הגרנפ"ח מה שהקשה שם, ועי' בחו"מ ס"ק מה שתירץ שם עכ"ל. ועי' בספר מנחת שמואל ס"ק ל"ח, ועי' בספר תפארת למשה, ועי' בית מפעים ועי' ת"ש:

## ברית מלח

יח) **אסור**, ובחפ"ס יש להתיר גם הבשר לקדרה ע"י יב) הדוש"ש, והאברים הפנימים אם אין הפסד בזה ישליכם, ובחפ"ס יקח הלב והכבד והטחול, ונוהג בכל אחד ואחד כדינו, הכבד יבשל ע"י צלי, והלב ע"י קריעה ומליחה, והטחול ע"י ניקור ומליחה, וכולן מותרין לבישול, אבל הכב"ע יג) אסורים, ובכ"ש אם הי' בהעופות אצל הצואר מקום פתוח לחלל הגוף שהסיס יכולים לבנים דרך שם לתוך החלל בעת השריי', ואח"כ נמלח העוף כראוי, הרי דין העופות אילו כדין בשר שנמלח יד) מצ"א, ואם עדיין לא נתבשלו והוא בתוך י"ב שעות יחזור מן) וימלחם, ואם הוא לאחר

## תקריב מלח

המליחה הועילה להוציא כל דמה, ובפרט שהרבה פוסקים ס"ל דמגלח מ"מ מיתר, ועי' לקמן בכלל כ' בדין זה מוועות שלמות שהזהרו ועבר עליהם ג' יומים אין לו היתר הדין, ע"ש:

יח) **אסור**. ולפי הכתוב"ם נפקא לה"מ לענין שלמים שאין בהם סדום מקום פתוח לחוץ הסעופ והזהרו ומעולם כך מוקפיים לף לכישול רק שהבש"ע יוליאו מהם וכן כתב הח"ד דזווקא שם נפתחו לריך לגעלות משני הצדדים, אבל שם שם מעורים אין לריך לפתחם ולמעלה בסימן, וכן כתב הפר"ח ס"ב והשופות מותרין לף בבישול, והלב יקרע ויכבד ילנה, וכן כתב בשולחן נבוה בסי' ע"ג סי"ק י"ז, ובש"ח דבר משה חלק ו"ד סי' ר', וכן היה דעת הרו"ד בחידושיו אות י"ו לסקל וכן היה דעת הי"ד בהלכה אות ל"ו דהבכד מיתר לף בבישול רק להחברים הפנימים המעורים, וכן דעת המשבצות בסי' ס"ע אות י"ג דתרעובות שלא נפתחה אין בכך כלום ולורכה היו בחתיכה עבה מלחר שלא נפתחה ואין חלה מבולה לאויר השלם, ואי משום דשמא הלב והכבד שלמו דמם ונכלע בהם שלהם בהתרעובת, אין בכך כלום ליון לעיין בסי' ע"ב ועי"ב, אבל בדעתי אין מסה שום הברע כלום. ולפי עכ"פ יש לאסור הכבד לקדירה בפסיעות מכתה וכמה טעמים, ג', דהרי לכמה פוסקים שהזה הטור אינו מועיל להבשר להיל הכבד לף מ"מ, דהרבה פוסקים ס"ל דהדחה הטור אינו מועיל להבשר להיל הכבד לף מ"מ, ואי משום דשמא הלב והכבד שלמו דמם ונכלע בהם שלהם בהתרעובת, אין בכך כלום ליון לעיין בסי' ע"ב ועי"ב, אבל בדעתי אין מסה שום הברע כלום. ולפי עכ"פ יש לאסור הכבד לקדירה בפסיעות מכתה וכמה טעמים, ג', דהרי לכמה פוסקים ס"ל דהדח

## ברית מלח

לאחר י"ב שעות אז הכשר אפור לקדרה ומותר מז) לצלי, ובהפ"מ אפי' תוך מעל"ע יחזור יז) ויטלחם, ואם כבר נתבשל, אז באין הפ"מ יש לאסור, ובהפ"מ יש ימ) להתיר. עור הצואר שקורין העלויל צריך למלוח משני יפ) הצדדין: [ג] כשר שנמלח מצ"א, וכן עופות שנפתחו, והבשר או העופות הודחו הדחה ראשונה ונמלחו מליחה ראוי', רק שנמלחו מצ"א, היינו העופות לא נמלחו רק מבפנים או מבחוץ לבד, ועדיין לא נתבשלו, ואף לא הודחו עוד אחר המליחה, אז באין הפ"מ אם הוא עדיין בתוך י"ב שעות שנמלחו יחזור ודיחום תיכף מעט ויחזור כ) ויטלחם, ובהפ"מ אף תוך כ"ד שעות יחזור ודיחו מעט ויטלחם כו) שנית, ואינו צריך למלוח רק אותו הצד שלא נמלח, ואם הכשר כבר הודח הדחה ראוי' אחר מליחת צ"א, אז לא מהני עוד מליחה שנית אף תוך י"ב שעות באין כך) הפ"מ, ובהפ"מ מהני מליחה שנית אף כל תוך מע"ע אף כשהודח הדחה ראוי' כנ) כבר, ואז יטלחנה אה"כ משני הצדדים דוקא

## תקריב מלח

הדם עוד מאד המליחה, אבל אם כבר הודח הרי אינו עוד בכוח להפליט עצמו, ויבלע מזה הבשר שנמלח עכשיו, ויש מתירין אפי' בהודח מקודם הכל כשכבר נבלע בעוף כנ"ל, ובהפ"מ לקמן בכולל זה בסי"ק נ' בדין דמנמלח מצ"א:

מז) **לצלי.** וזה פשוט הוא לגבי מותר לבשל משאר שהיה הכל ואין הכר שנמלח כבר כולו מהצד שנמלח עתה, ואפי' אם כולו נמלח מבחוץ כבר:

יז) **ויטלחם.** דבהפ"מ לתמרון דפולט יותר כל מע"ע, וכל זמן שפולט יותר לית בלע דם, כאשר כתבנו לעיל בסוף ע"ו:

יח) **להתיר.** כדין בשר שנמלח מצ"א דמותר בהפ"מ כמבואר בי"ד ס' ס"ס ק"ד ד' בהג"ה וב"ד והנ"ל שם, ובלחם בכולו כנ"ל בסמוך, ועי' בי"ד ס"ס בהערת המחבר, שכתב בפי' ע"ט שכתב דלמע"ג שבסימנו המחבר והרמ"א להקל בזה בהפ"מ עכ"פ, מ"מ בל שומר נפשו ירחק ים ולו להתחיל מזה כיון דיוד פוסקים ס"ל דמליחת שני הצדדים מעכב:

יט) **הצדדים.** כיון דכל החלל פרוש משני הצדדים, ועי' בי"ד בפי' ס"ס ס"ק ד' בהערת הוא כ' שהעור דבשמלח בשני הצדדים מבחוץ מצד אחד לא מהני לכו"ע, וכן דעת כל המחרוצים, לכן עור הצואר שנקרצת בעלע"ל צריך למולחה משני הצדדים, והיינו רק כשהופשטה מעל הצואר אבל כשהיא עדיין על הצואר העוף דכר פשוט הוא דלאו מחיב להפשיטה כדי למלחה משני הצדדין כמו בשומן שעל החלולות שאינו מחיב להפשיט השומן מעליהם כדי שימלחנו משני הצדדים כמבואר לקמן בכולל פ"ו הוא ט"ו, ע"ש:

כ) **וימלחם.** הלשון משמיע דעת הרמ"א להצטרף בשמלח מצ"א לף שהבשר כדעת המרדכי"א בהגהת ס"ד והתרומ"ד, בפרק העור יוצא מידי דמו על שמלחנו יפה משני הצדדים, משעה שלקח הדם ממנו תחת עכרו תחת השמלח שבצד השני, ולא דמי לתחיכה עצה, שסה אין מקום לדם להתפשט בפנים ולכן ממהר ועכרו תחת השמלח מבחוץ, וכמי שהניחו בלחוש, רק שם לא נתבשל עדיין יש להבשר הזה מקום, ויש הוך י"ב שעות ע"י מליחה, דמתחר שהוא עדיין בתוך י"ב שעות עדיין יש בו פליטת דיר דהיד שבי שנמלח, ולכן יחזור ודיחו מעט פושט כצד שנמלח לף שדחה מעשה, דבשדחה מועטת לכו"ע אינו סותם נקבי הפליטה ויחזור וימלחם, דמתחר דהיד שנמלח פולט דיר עדיין יפלוט ג"כ מה שיבלע שהא מצד השני שנמלח שהא, אז לאחיה דעות יש להקל מעשה דאבד הפליט דיר מנמלח, ולכן יש להחיר לף בשיש שנמלח יפלוט הלד שנמלח מהאי שלאינו נמלח, ולכן יש להחיר לף בשיש הפ"מ תוך י"ב שעות אם שוד לית בלע מאחר המליחה:

כא) **שניה.** דבהפ"מ נקטינן הלי שברה דכל כ"ד שעות פולעות דיר בדלקמן, ולכן דיחו ג"כ מעט שלא יסתמו נקבי הפליטה, ויחזור וימלחם שניה לפי דעת הש"ך דלף קודם ביטול שייך הפ"מ, דמה שרשלי נגלי לף כלום הוא שמחשב שלאינו לקרבה, ולא כל הנפש שווין בזה, כי יש לך אדם שמחשב זאת לו להפ"מ כשהוא מוכרח לגלותו וגם לף יתעצב בזה כשבא כמו במבואר, לכי עוד לאן נורך בדול מזה, ולפי דעת הט"ז, קודם ביטול מי הוקק תוך י"ב שעות מהני מליחה שניה אבל לא לאחר י"ב שעות, דאז אפי' בהפ"מ לא מהני מליחה שניה, דקודם ביטול לא שייך הפ"מ משחר שרשלי נגלי, אבל לאחר י"ב שעות בלף שפיר לפ"מ נכו"ע, ולאחר כ"ד שעות בהפ"מ לדעת הש"ך, אז לא הודח תיכף אחר המליחה הרחה ראוי' אז לא מהני מליחה שניה אפי' בתוך ל"ב שעות ואפי' כל תוך מע"ע כמבואר לקמן בהפ"מ מהני אפי' בתוכן זה ואפי' כל תוך מע"ע כמבואר לקמן בכולל זה תוא כ"ג. ועיין יד"י בפי' ס"ט בהתוך תוא כ"ב שמחדש שם שכבר תודח שהפ"מ וטמ"ך לא כליני בדין זה, ולא הבפמ"ג וכל המחתרצים, ע"ש. ועי' בספר הפתחים למה שכתב דבלאחר סיום בהפ"מ אפי' לאחר כ"ד שעות ממי שרי, דלא יהי' לנף שום חזר ומלח כלל וכבלו ממי לנף התיר הרב בהפ"מ, לנף שכתב שם שים מקום ב"ב שיחזור וימלח לד משני וישהר שיהי' לד שחוזר ומולח למעט והלד שכבר נמלח יהי' נמלח, דשם אינו מפעפע למעלה כמבואר בפי' ע' סי"ק ב' נבי דגים ושופות, ויהר עצמו שלא יהפוך ממן הפמם דלכו להתפוך במליחה, כמו שכתב המ"ך שם תות ח', ועי' בספר בית יסראל בפי' ע' שכתב דלדעת המחבר, שכתב בפי' ע' בלות ג' ולפי' שופות שע"ת לתם לעמור כל פליטת ניקו עד שיעמוד בשר שוד לפלוט לת ממנו ממילא דשיעור זה הי"ב שעות לפליטת ניר לא הוי לשופות, ולפי התשבון דבבהמות הוי השיעור י"ב שעות הוי בשופות לכל היותר שעה אחת או שתים אבל לף י"ב שעות, אבל המפקפות בפי' ס"ע תות ט"ו, ובספרי בפי' ע' תות ג' כתב דחיוק זה בין שם תות תוך י"ב שעות לא נלו, קלו ממי לשוף דנם בשוף הוי שיעור דפליטת ניר עד י"ב שעות, ע"ש:

כב) **הפ"מ.** נלעת הש"ך דש"ל דמתחר דהודח הדחה רחויה בהמנין נקבי הפליטה, תע"ב דמבואר בפי' ע' דדוק"ל בשים ניר לחוד מהניין דע"י הדחה בהמנין נקבי הפליטה, ובהרמ"א בסי' ס"ג בשים ניר ב"ב דם בהחיכה הלף לו לף למהניין דע"י הדחה בהמנין נקבי הפליטה, וזה החיכה הלף יש בה עוד דם, אבל מלחר דהיד השני שנמלח מין בו דם ובודח שפיר מהניין בו בהמנין נקבי הפליטה בשוף הלד ואין הקהה לנד בו שנמלח מבפר, בפפי בפי' ס"ע תות כ"ג, ולחר שם כ"ג, ולחר זמן פליטה לף מהני מליחה לנד שלף נמלח ודיחוהו שהיד השני שנמלח ופלט בו דמו ודיחו יבלע שהא מנד השני שנמלח שהא, ולף שייך בו כבוכ"פ מלחר דאין לו ניר בל עלמו, וכן דעת הש"ך תות כ"ף ותות כ"ב בפי' ס"ע:

כג) **כבר.** דלעניו דיעת מסקנת הע"ז להקל עוד יותר מהש"ך, דלהש"ך דוקא אם לף הודח, אז באין הפ"מ הוך י"ב שעות מהני מליחה שניה, ובהפ"מ לחר י"ב שעות עד מע"ע מהני, ובאם הודח אין הקנה נאוחו בשר לפי תוך י"ב שעות ולפי' בהפ"מ, ודעת הע"ז דלף אם הודח ולף באין הפ"מ מוהר לפי' לחר כ"ד שעות ע"י מליחה והדחה שניה, מלחר דקי שברה דפליטת ניר פוסק לגף רק י"ב שעות ניהם מוסכמה מכל הפוסקים, דהעיקר הוא כהפוסקים דש"ל דשיעור פליטת ניר הוא כ"ד שעות דברי הפליטה ב"ב ניהם בהפ"מ, והלי שברה דמהניין נקבי הפליטה ב"ב ניהם מוסכמה מכל הפוסקים, ומפ"ם דיש כאן היהר בלנו הכי, בוודאי דיש למעיין על הפוסקים אלו ולהקר כל שברוהיהם ולהקל בהפ"מ כדעת הט"ז, כן דעת הגרע"א בחיבושיו, וכן דעת כל המחרוצים, וכן דעת הי"ד בפי' הל"ע בהקבץ תות ל"ז, והמן לף לאחר כ"ד שעות ולף באין הפ"מ מוהר לסע"ז, דהוי מדאה מהיכה שמלאה מל"ע לתלחות בפי' ע"ה ס"ק ח', דאם נשאר בפנימי מוהר לאחר ונמלח לפי' לאחר מע"ע מעטם שאינו מוחזקן בדם, ואבל הלא החחיכה יוהר מאה מוחזקן בדם הלד שלא נמלח, שהרי בעיבוד מוהר בהפ"מ, והמקוב"ה מולף עליו בזה וס"ל דשחי מלחות שלו מוחזקן בדם רק בהשופן ושהופן לא נמלח כלל, לכן מוהר למעוט לף לאחר י"ב שעות, אבל בנמלח מל"ע לף, ועוד דבפי' ים עוד קולא לחת דהלף הרבה פוסקים מיירני בנמלח מל"ע ולף"ל דלף בנמלח מל"ע פולע כל דמו, ג"כ יש להחיר מלד ם"ם, די"ל שמא הלכה כהפוסקים אלו דש"ל דמליחה ל"ע פולע כל הדם וממלחה בשר זה כלאחר ואין לריך לנוס, ולפ"ל דמליחה ל"ע פולע כל הדם, שמא הלכה כהפוסקים דש"ל דהדחה אינה שמאחת נקבי

שער הציון שו"ע יו"ד מסי' ס"ט סעיף ה'.

יג) החתיכה. מי' ש"ך תוס כ"ך ופ"ו תוס ס"ו ופי'. **אחר** שנמלחה יג) **החתיכה אם תחך ממנה אינו צריך לחזור ולמלוח מקום יד) החתך:**

בכה"ג בהגהת נ"י תוס ק"ע, ופי' במגלות תוס י"ו, ופי' בית"י בהלכות תוס ס"ו, והגהלה תוס ס"ב: יד) החתך. מי' בלח"ע תוס כ' ופי' בהגהת תמני נגון מה שכתב שם, ועי' תו"ד בהיתוים תוס ס"ק ס"ם:

## ברית מלח

כה) דווקא, ולצלי שרי בבל כה) ענין, וה"ה בשומן עור אווז שמינה ראוי לחקל יותר מבשאר בשר: [ד] אבל שומן הכנתא שנמלח מצ"א מותר למלוח השומן שלית אפי' לאחר זמן כו) מרובה, אבל להתחילה צריך למלוח גם שומן הכנתא משני הצדדים, ובעוף נקרא מצ"א, היינו דווקא דנפתחה בראיו ונמלחה כולה, אלא שלא נמלחה משני הצדדים היינו מכחוץ ובכפנים אלא רק מצ"א היינו או מבפנים בולו, או מבחוץ בולו, אבל אם לא נמלח העוף רק צלע אחת ממגה מצ"א, או הצלע הזה תוי נמלח מצ"א, אבל הצלע השני הוי כלא נמלח כלל לבו"ע, ואפי' בדיעבד אם נתבשל אוהו צלע אחר, ואף בהפ"מ כז) אסור, ואפי' אם מלח צלע אחת מכחוץ ומבפנים נמי הוי הצלע השני כלא נמלח כלל, ואם לא נתבשל עוד, או אם נזכר תוך י"ב שעות ולא הודח עוד שרי ע"י הדחה מועטת ומולחה שנית, ואם הוא אחר י"ב שעות אסור אפי' כח) בהפ"מ: [ה] אם מלח חתיכות בשר מכל הצדדין ואח"כ בקע אותה חתיכה לשתים או לשלש התיכות, אם בקע אותה אחר שנמלחה שיעור מליחה, אין צריך להדיח ולמלוח אותן שני הצדדים כט) החדשים, אבל אם בקע אותה תוך שיעור מליחה צריך לחזור ולהדיח אותן שני הצדדים החדשים הדחה מועטת

## תקריב מלח

נקבי הפליטה ויוציא המליחה. והכה בעל רחם פיהו על מליחה העלה דנם הש"ך מודה להפ"ז דהפ"מ מועיל מליחה שנית לף לאחר ההדחה במכ"ם מהפ"ז, ע"ש מדחה מכחתו זאת, ומ"מ מסיק שם לדינא דיש לפסוק כן, דבתחת הפר"ח והפ"ש מוקים ג"כ על דין זה דע"י ההדחה נסתתמין נקבי הפליטה, ופ"ל דההדחה לאיה שהמוח נקבי הפליטה, ואתבו דהרב בעלמא חזר בו ממה שכתב בח"מ דין ה' כלל ו', ועיין בספר הפלרת למשה שמקיל עוד יותר, ולפי' לאחר מעל"ע יש לו הקנה לנורך שיחזור ויחלח כל הנשי רק שיהיה שיהי הלר שחזר ומולח למטה, והלר הנשי שכבר נמלח יהי' למעלה רק שצריך שידע שלא נשתנה דהחם מליחה ולרכה להתחבך, עכ"ל, ועי' בית לחמיים שכתב דהפ"מ יכולין למעוך על החפפ"מ לחקל ע"י מליחה שנית גם לאחר מעל"ע ולזהר שלא יחפסך, עכ"ל, לכל מלחר דהחם מליחה לרכה להתחבך וזה מן הדברים הקשים לזהר שלא יתחבך לכן אין לחקל בזה בלאחר מעל"ע, לכל שלש"ם בהפ"מ ולחי דיש להחיר למולחו לף לאחר ההדחה ולף לאחר י"ב שעות ולבללו, לכל שלא במקום הפ"מ ולחי לחלין לחקל לאחר י"ב שעות, לף ש"ח שפולט לינ כל מעל"ע, וכן בחמת הבפ"מ, מ"מ בלין הפ"מ כיון שים הקנה בללי לפי טרח משלח שלחר ולין הלר שמולח כבר בולע מהלר שלא נמלח ולחי, לם בולע לחניין כבוכ"ם לף שלין לי לינ על עלמו, ובשר שפולט לף בולעה לם הרי לינ לה הקנה בללי, לף כלן כיון שבולעת ש"י לגי הבליעה ובפליטה בלין כלחר ולחי לחלין לחקל ולהחיר לבישול:

כו) **מרובה**. מעשה לחלן מוחקק כ"ב בדם, ועיין במפגלות בפי' ס"ט תוס ש"ו שכתב דשומן שלינו מוחק כ"ב בדם בוודלי לכהמילה לפי לממלה מפי לדין ובדיעבד לף לאחר זמן מרובה יחזור ויולמנה ושלית דמי, ועי' בספרי בפ' ע"ם תוס ע' ובמפגלות שם תוס נ' שכתב שים להחיר בדיעבד שומן שלא נמלח לללי מ"ש לף בלא הפ"מ ולף שלא שתפגלו כך בלא הזמ"ם מלחר לפינו מוחק כ"ב בדם, ע"ש, וכן כתב הגלוח רע"ש בחיבושיו, וכן כתב בספר עטרת לבבשם תוס ה' לדינא, לבל חיד"י בפי' ע"ש, ובכלן הטלה דשומן דיש בבשר לעיון נמלח מ"ש ולין לחקל בשומן הנמלח מ"ש יזהר מבבשר בשר, ע"ש. ועיין בעטרת שלמה שכתב דבל זה הוא רק בשומן הבמלח, לבל בשומן עור דלוחת שמינה לפו"ע לין לחקל בזה יזהר מבבשר בשר, ע"ש:

כז) **בהפ"מ**. דעוף שמולח בלר לחר הייט לללי אחת לף שהוא שלש ולא יפחה לפו"ע לף אשר לף בדיעבד, והלר הבפי לינ לף פופה לפו"ע לף אשר לף בדיעבד, והלר בללי, ולף דמי לחחילה עבה, לן בהב הפר"ח בפ"ק ס"ו, ומפגלות שם, ומ"ש בפפחתה. ולפעי"ד בחמת לף דמי זה לחחילה עבה וגפה שמועיל בה בחלילה לבל הדם שבפים לחפליט, משום שבלן הרי החלל מפסיק, כמו שכתב המפגלות תוס ע"ו וכן כתב הגליון רם"ש בשם הפר"ח, ודבר פשוט הוא ועיין בספרי לחמי טעם שלמה ע"ח מה שהרבה לפלפל עלמו שם בדין זה:

כח) **בהפ"מ**. וכלן לף לחקל בהפ"מ בל חוך מעל"ע כמו בשלח מ"ש, ולחניי"ה כלן בל הני קולות הדחם, וגם זאת לי לפפר לומר שיחזוך הלר שלא נמלח ויולח לחזו ויולח מבני הלדיין, בלחר שלי לפפר לשלם, מפגלות תוס ט"ו בפי' ס"ע, ע"ש:

כט) **החדשים**. לף הפכנה"ג בהגהת ב"י בהות ט' שפפקף בזה לי לריך לשלח מלר הבני לו דלמת דוקא לם בקע קודם המליחה, לך הפפ"ע העלה דלאחר שיעור מליחה לין לריך לשלוח לוחן שי הלדדים החדשים, דבבר נפלע בל דמה שלשך, וכן כתב בהשובת הרבב"ח השלח סימן כל הדם, ולפי' היל עבה ונפה מאוד, וכן דעת הש"ך והפ"ו דלאחר שיעור מליחה לין לריך לשלוח שי הלדדים החדשים, ודלת בדעת הרמ"ם בב"ח, ודעת הר"ש ז"ל דפ"ע דים בהמיכה עוד דם לפי' לאחר שיעור מליחה, וכתב הח"ד שלף שלא בעי מליחה לבל הדחה מיהא בעי לם שלא בשלך קודם ההדחה לאחיוכה, לבל לם נאחך לאחר שהדחה שלאחיוכה לף ההדחה לל בעי לאני שי הלדדים החדשים, וכן כתב החו"ד בחיבושים תוס ס"ק דבשאלך קודם ההדחה בחציאתה לי לריך להניח במקום שהחתך רק לם שלאחך לאחר ההדחה בחציאתה לו לפי' ההדחה לף לריך, עכ"ל. ובאמת לין לפי יכול להשיג רוס כוחת דעתו הרמה, למה זה ושל מה ההדחה

## ברית מלח

ל) מועטת ויפלח אותן שני הצדדים (לן) החדשים, ואם נתבשלו כך בלא הדחה ומליחה שנית אותן שני הצדדים החדשים נאסר הבשר באין הפ"מ, אבל בהפ"מ הבשר (ב) מותר: [ו] תרנגולת שלא נפתחה כדינא והיו בה מקום שיכנסו שפה המים לתוך חלל הגוף, והיא נמלחה כדין והדחה את"ב כראוי, ואחר ההדחה שני' נתנה בכלי ומלחה שם לקיום, והו' ציר עולה על גבה, ונשארה בתוך הציר כשיעור שיתנו מים על האש ויתחיל להרתיח, צריך ס' אף כנגד

## תקוריב מלח

ז אם אם מצך קודם ההדחה בתחילה אלא מתוך הוא להדיח הבשר בלא הכי כדין הדחה כל בשר אחר שמליחה הצלת כל בשר שנמלח צריך הדחה בתחילה מדינא, מ"ב ממילא ידיח גם אותן שי הצדדים החדשים, ואם בשר הדחה הדחה בתחילה כדין אלא כתבו גם המה דפשיטא הוא דלא לריך לעשם מחמר דנמלח וכולה כדיבו הרי ודאי דמותר לתחוב הבשר בכל תוקן שילחה, ול"ע בזה:

ל) **מועטת**. ר"ן אות מתיר להדיח החדה רחו', דהלא משום חיכוך כבר, ואחשש הוא רק משום הדם שיוצא ע"י החיתוך מחמר דים עוד דם בהחיכוה כיון שהוא עוד בתוך שיעור מליחה, ולזה די בהדחה מועטת רק להדיח הדם, אבל אם יוצא להדיח הדחה רחו' אם בתוחי דמותר, דלא שייך כאן למיחש משומהו נקבי הפליטה ע"י ההדחה זו, דלא תמיהון מקבוי הפליטה ע"י הדחה רק כשהבשר פעם אבר כל דמו ואין בו רק פליטת לר, אבל בל זמן שיש עוד בהבשר פליטת דם, אז ההדחה פוחחת נקבי הפליטה, וכאן הלא הוא עוד בתוך שיעור מליחה ויש עוד דם בהחיכוה:

לן) **החדשים**. מפני שע"י תוחקת הסכינא יוצא הדם מהחיכוה ונוקבי דם בעין. ש"ך אות כ"ד, וט"ז אות ט"ז בסי' ס"ט, וכמ"ש הרב שם בשו"ה סוף ס"ק כ', ואפי' אם יעמ"ש דדם הוצא ע"י תוחקת הסכינא לא הי כדם בעין, מי אמור דתוחקת אם הוא ממלח מכל לד אז הדם נגרר אחר המלח, ומש"ב בשהוא מעולב לגמיר השוכט מלד אחר, כן כתב המחבוחת בתוה"ש, וכן כתב המהרש"ל בים של שלמה שלו בפרק כ"ה סי' ס"ג דקוט לחו לרבנן דאם לא מלח החחיכה מכל לד אז אותו הלד אלא ממלח עומד הדם על שפתו ללחת ואין אם מלח אינו אלא מחו בכח החולה, עכ"ל. ולדעתו נעבי אין לחי מבין דבריו את המובלעות הנ"ל, דמחי מבחיעא בדין זה, הלא דבריו הפוכ ומוכרחים בהפ"ך אות כ"ד, ע"ש. וכן בחבוח הוא בהט"ז בסי' ס"ט אות ט"ז, ועל הש"ך נ"ב לריך עיון

ולא הבין נדבריו אם שום אבר מהבהמה נ' ומהפרק בדין זה:

לב) **מותר**. דבהפ"מ במיבון מעטמת דיבון בחוחר בחבוח בהג"ה בסי' ס"ט סק"ב, לף דבחוך נשם חבוחות ממילא בחחיכה המלמעלה נשאלה נהבהמות הגדולות מבני החדה מבני מלדיים הלא מבני הלדיים נהלכלך בהפ"מ ע"י החומ"ם בשם"ב הרב בהג"ה בשם"ך ב', והש"ך בחוח בהפ"מ ב"ב, ובחוך כך נחת לשים ולא הדיח בין בחוך שיעור מליחה בין חוך אחר הבריו, בין בחוך היבון בהפ"מ ע"י החומ"ם בשם"ב הרב בהג"ה בשם"ך ב', והש"ך שם בחוח בשם מהרש"ל בהבבל כך בלא הודח אותו מקום מוחר בהפ"מ, דמשום דיבוך לוכח בשם"ך הש"ך שם בחוח ב', ומשום זה שע"ג הרי יש בחחיכה פ' נגד לד אחר, ואי משום טעם המרדכי שכחלא יחמלח דם והו כממלח מפ"א, הלא לף חיבון לבבלחו רק בחוך הפ"מ כחבר בחרט נעיל, אבל בהפ"מ הרי בקונון טעם דיבוך במבואר בפ"ק דבחוחין ד"ב, ע"ל. אך אף הלי ועוי בדעת לף לוכל לחבון קשיהו, הלא אפשר לו לומר דבוחת הרב בחמרו בלא הודח בלל, ובחר המדיש הודחו היטב כדין, וכן הסם וכן הכל מוחר בדיעבד בלא החומ"ם עם בלא הפ"מ, כמו בלא הודח בה מעט ומ"ש דשרי כך בהפ"מ עם פ"ק, ז אם אם מצך קודם ההדחה בתחילה אלא מתוך הוא להדיח הבשר בלא הכי כדין הדחה כל בשר אחר שמליחה הצלת כל בשר שנמלח צריך הדחה בתחילה מדינא, מ"ב ממילא ידיח גם אותן שי הצדדים החדשים, ואם בשר הדחה הדחה בתחילה כדין אלא כתבו גם המה דפשיטא הוא דלא לריך לעשם מחמר דנמלח וכולה כדיבו הרי ודאי דמותר לתחוב הבשר בכל תוקן שילחה, ול"ע בזה:

ל) **מועטת**. ר"ן אות מתיר להדיח החדה רחו', דהלא משום חיכוך כבר, ואחשש הוא רק משום הדם שיוצא ע"י החיתוך מחמר דים עוד דם בהחיכוה כיון שהוא עוד בתוך שיעור מליחה, ולזה די בהדחה מועטת רק להדיח הדם, אבל אם יוצא להדיח הדחה רחו' אם בתוחי דמותר, דלא שייך כאן למיחש משומהו נקבי הפליטה ע"י ההדחה זו, דלא תמיהון מקבוי הפליטה ע"י הדחה רק כשהבשר פעם אבר כל דמו ואין בו רק פליטת לר, אבל בל זמן שיש עוד בהבשר פליטת דם, אז ההדחה פוחחת נקבי הפליטה, וכאן הלא הוא עוד בתוך שיעור מליחה ויש עוד דם בהחיכוה:

לן) **החדשים**. מפני שע"י תוחקת הסכינא יוצא הדם מהחיכוה ונוקבי דם בעין. ש"ך אות כ"ד, וט"ז אות ט"ז בסי' ס"ט, וכמ"ש הרב שם בשו"ה סוף ס"ק כ', ואפי' אם יעמ"ש דדם הוצא ע"י תוחקת הסכינא לא הי כדם בעין, מי אמור דתוחקת אם הוא ממלח מכל לד אז הדם נגרר אחר המלח, ומש"ב בשהוא מעולב לגמיר השוכט מלד אחר, כן כתב המחבוחת בתוה"ש, וכן כתב המהרש"ל בים של שלמה שלו בפרק כ"ה סי' ס"ג דקוט לחו לרבנן דאם לא מלח החחיכה מכל לד אז אותו הלד אלא ממלח עומד הדם על שפתו ללחת ואין אם מלח אינו אלא מחו בכח החולה, עכ"ל. ולדעתו נעבי אין לחי מבין דבריו את המובלעות הנ"ל, דמחי מבחיעא בדין זה, הלא דבריו המה מוכרחים בהפ"ך אות כ"ד, ע"ש. וכן בחבוח הוא בהט"ז בסי' ס"ט אות ט"ז, ועל הש"ך נ"ב לריך עיון

ולא הבין נדבריו אם שום אבר מהבהמה נ' ומהפרק בדין זה:

לב) **מותר**. דבהפ"מ במיבון מעטמת דיבון בחוחר בחבוח בהג"ה בסי' ס"ט סק"ב, לף דבחוך נשם חבוחות ממילא בחחיכה המלמעלה נשאלה נהבהמות הגדולות מבני החדה מבני מלדיים הלא מבני הלדיים נהלכלך בהפ"מ ע"י החומ"ם בשם"ב הרב בהג"ה בשם"ך ב', והש"ך בחוח בהפ"מ ב"ב, ובחוך כך נחת לשים ולא הדיח בין בחוך שיעור מליחה בין חוך אחר הבריו, בין בחוך היבון בהפ"מ ע"י החומ"ם בשם"ב הרב בהג"ה בשם"ך ב', והש"ך שם בחוח ב', ומשום זה שע"ג הרי יש בחחיכה פ' נגד לד אחר, ואי משום טעם המרדכי שכחלא יחמלח דם והו כממלח מפ"א, הלא לף חיבון לבבלחו רק בחוך הפ"מ כחבר בחרט נעיל, אבל בהפ"מ הרי בקונון טעם דיבוך במבואר בפ"ק דבחוחין ד"ב, ע"ל. אך אף הלי ועוי בדעת לף לוכל לחבון קשיהו, הלא אפשר לו לומר דבוחת הרב בחמרו בלא הודח בלל, ובחר המדיש הודחו היטב כדין, וכן הסם וכן הכל מוחר בדיעבד בלא החומ"ם עם בלא הפ"מ, כמו בלא הודח בה מעט ומ"ש דשרי כך בהפ"מ עם פ"ק, ז אם אם מצך קודם ההדחה בתחילה אלא מתוך הוא להדיח הבשר בלא הכי כדין הדחה כל בשר אחר שמליחה הצלת כל בשר שנמלח צריך הדחה בתחילה מדינא, מ"ב ממילא ידיח גם אותן שי הצדדים החדשים, ואם בשר הדחה הדחה בתחילה כדין אלא כתבו גם המה דפשיטא הוא דלא לריך לעשם מחמר דנמלח וכולה כדיבו הרי ודאי דמותר לתחוב הבשר בכל תוקן שילחה, ול"ע בזה:

ל) **מועטת**. ר"ן אות מתיר להדיח החדה רחו', דהלא משום חיכוך כבר, ואחשש הוא רק משום הדם שיוצא ע"י החיתוך מחמר דים עוד דם בהחיכוה כיון שהוא עוד בתוך שיעור מליחה, ולזה די בהדחה מועטת רק להדיח הדם, אבל אם יוצא להדיח הדחה רחו' אם בתוחי דמותר, דלא שייך כאן למיחש משומהו נקבי הפליטה ע"י ההדחה זו, דלא תמיהון מקבוי הפליטה ע"י הדחה רק כשהבשר פעם אבר כל דמו ואין בו רק פליטת לר, אבל בל זמן שיש עוד בהבשר פליטת דם, אז ההדחה פוחחת נקבי הפליטה, וכאן הלא הוא עוד בתוך שיעור מליחה ויש עוד דם בהחיכוה:

לן) **החדשים**. מפני שע"י תוחקת הסכינא יוצא הדם מהחיכוה ונוקבי דם בעין. ש"ך אות כ"ד, וט"ז אות ט"ז בסי' ס"ט, וכמ"ש הרב שם בשו"ה סוף ס"ק כ', ואפי' אם יעמ"ש דדם הוצא ע"י תוחקת הסכינא לא הי כדם בעין, מי אמור דתוחקת אם הוא ממלח מכל לד אז הדם נגרר אחר המלח, ומש"ב בשהוא מעולב לגמיר השוכט מלד אחר, כן כתב המחבוחת בתוה"ש, וכן כתב המהרש"ל בים של שלמה שלו בפרק כ"ה סי' ס"ג דקוט לחו לרבנן דאם לא מלח החחיכה מכל לד אז אותו הלד אלא ממלח עומד הדם על שפתו ללחת ואין אם מלח אינו אלא מחו בכח החולה, עכ"ל. ולדעתו נעבי אין לחי מבין דבריו את המובלעות הנ"ל, דמחי מבחיעא בדין זה, הלא דבריו המה מוכרחים בהפ"ך אות כ"ד, ע"ש. וכן בחבוח הוא בהט"ז בסי' ס"ט אות ט"ז, ועל הש"ך נ"ב לריך עיון

ולא הבין נדבריו אם שום אבר מהבהמה נ' ומהפרק בדין זה:

לב) **מותר**. דבהפ"מ במיבון מעטמת דיבון בחוחר בחבוח בהג"ה בסי' ס"ט סק"ב, לף דבחוך נשם חבוחות ממילא בחחיכה המלמעלה נשאלה נהבהמות הגדולות מבני החדה מבני מלדיים הלא מבני הלדיים נהלכלך בהפ"מ ע"י החומ"ם בשם"ב הרב בהג"ה בשם"ך ב', והש"ך בחוח בהפ"מ ב"ב, ובחוך כך נחת לשים ולא הדיח בין בחוך שיעור מליחה בין חוך אחר הבריו, בין בחוך היבון בהפ"מ ע"י החומ"ם בשם"ב הרב בהג"ה בשם"ך ב', והש"ך שם בחוח ב', ומשום זה שע"ג הרי יש בחחיכה פ' נגד לד אחר, ואי משום טעם המרדכי שכחלא יחמלח דם והו כממלח מפ"א, הלא לף חיבון לבבלחו רק בחוך הפ"מ כחבר בחרט נעיל, אבל בהפ"מ הרי בקונון טעם דיבוך במבואר בפ"ק דבחוחין ד"ב, ע"ל. אך אף הלי ועוי בדעת לף לוכל לחבון קשיהו, הלא אפשר לו לומר דבוחת הרב בחמרו בלא הודח בלל, ובחר המדיש הודחו היטב כדין, וכן הסם וכן הכל מוחר בדיעבד בלא החומ"ם עם בלא הפ"מ, כמו בלא הודח בה מעט ומ"ש דשרי כך בהפ"מ עם פ"ק,

שער הציון שו"ע יו"ד סי' ע"ב סעיף ד'

ו) חיתוך. עי' ש"ך נקי' מ"ב סוף ס"ק ב', וכפמ"ג שם סוף הל"ע, ועי' בשלחן גבוה בק"ק י"ח ס"ק ב) יפה. עי' ש"ך נקי' ס"ק ב"ח ס"ק ג', ומ"א סוף סי' ק"ג, ומ"מ סוף סי' ק"ג, ועי' בכנה"ג בדי"מ נקי' זה, ועי' בשלחן גבוה בק"ק י"ח ס"ק ג) חיתוך, אבל נהגו לקרעה ולפתוח הקנוקנות הגרולים שלה, ומנהג יפה הוא:

בריית מלח

כנגד הבמ"ע, וכ"ש נגד הקורקבן, וק"ו נגד הלב נג) והכבד, ואם עדיין לא נצבש כשיעור בבישת ציר, אז לצורך שבת או לצורך אורחים הנונים והפ"ט יש להתיר התרנגולת ומכ"ש לד) הכלים: [ז] שומן של בשר ומכ"ש שומן עור האווז צריך מליחה משני הצדדים, ודינו כדין בשר לה) ממש. בשעה שמתקנין הריאה, יש ליזהר לכתחילה שיפתח הקנוקנות שבה קודם ו) המליחה, ובדיעבד אם לא נפתחו ומלח כך את הריאה נמי לז) מותר: [ח] אסור למלוח שום עוף על הנוצות שלה, רק צריך למרוט את הנוצות, ונם נוהנין לחרוך את העוף על האש קל במהירות להסיר ממנה שרשי לח) הנוצות, וכן אסור לכתחילה לנפח את עור העוף מן הבשר קודם המליחה, אף שחזר העור ונתדבק אל

תקריב מלח

נג) **והכבד.** לפ מנבעי דלריך ס' נגד הלב והכבד שהם בוודאי לחלוקין לפחות כדי ליטול ממם הכבד והכמ"ע, ומלחזר דנפחתה ממילא מחויב למלוח מכאי הלדדיים, ממה"ב בלב ולויחה מלחזר שלוח לקרוע הוי כחתיכה עבה, ומפיק שם דלפפחי לומר דלף הט"ז לפ קלמר מלפ דלכתחילה יש לחזר, לבל בדיעבד בוודאי דמוחר. עכ"ל, ועמה מצו מוסנין לפחות קנוקנות הריאה מפני הדם שבהוכן דבלה כדם בעין, ממה שכתב הריב"ם הטעם, וכן כתב בעל תמים דעים בשם הר"ש, וכן כתב הח"ד בשם הממ"י, וכן הריאה על עוף לם מלח לח השוף מוכחין לזה דיש לו טי לף בשלמו מע"ף, ואם מלח הטוף מקודם ומבקעים, דין הריאה כשלמה מפני הלדדין, לף לכתחילה לריך להוליח לח הריאה מן השוף קודם המליחה ולעולמה בס"ע דיש לחוש דלמוח לפ יניע בה המלח, וגם לפעמים נלרר בה הרבה דם עד שלבר לין בה בהמלח להוליח, כן כתבו הלחרונים, ומחמה שבזמינו הלה לפ לריכין לף לפ מעמיד שיחלה שום לדם לח ריחה השוף ויהלבלב רק מהניח לבהליכה עם הקרון, לכן מלרדיני שלין לין זה לריך לפעים:

נד) **מותר.** דלח מיטו בגמרל מיחוך וקריעה חלה בלב ותיטין הלסוריים מכוח דם, דבלב מתקבץ הרבה דם לחוכו, לכן לפמו קורעו ומיטלו לח המו, וכן החוטין הלסוריים מכוח דם יש בהם הרבה דם והדם הוי כבשוח בבלי, לבל לפ בריחה וקנוקנות שבה, וכן כתב הכי"ב להיתי, וכן כתב המ"י בבלל ע"ו חות ס"ק יועיין בי"ד שכתב דבל זה הוח מלד הדם, לבל יש ליזהר בללו שבי ולקרוע הריחה ולפקוח לוחה שם הקנוקנות, מכוח שנחוחזו שים הרבה מוקעים בהריחה והם לשרים, וח"ל להסוריס ולכפרישים זולת בהסרת בל המיכוחות. ועיין בכנה"ג בהגהת ב"י סוף סי' ע"ב שבתב דלך בבהמה נהגו לקרוע הריחה, לבל ריחה בל עוף לפחי בהמלה ליו לריך קרישה, ב"י, ע"ש, ועי' שולחן נבוה שבתב שבן נוהגין. ועי' בי"י בהקלר חות כ"ב בסי' ע"ב שבתב דבל זה הוח בפחם לבל לם מלח לפעמים שם נלרר הרבה בריחה בל עוף לריך ליו הדין ליחסבו והסכוך הדם ולהיוחו שם סיכה, ובתב בעל דברי יוסף ס' מ"ו דבין שבתב הלבוש שרד בסי' ל"ח סעיף ע' דבסיף בעופות לריחת דם לחוש לו שלוי מבוי הסחיבה, ל"ב כיון שהוח מלוח ומלח דבסיים לריכין לבחוק מחר מי בבל ריחה בל עוף, ע"ש, וכן בתב בעטרת לחבן ובספר בית דוד בספרדי חלק יו"ד סי' י"ח, ע"ש:

נה) **הנוצות.** עיין בדרכי השובה סי' ס"ח חות י"ב, ובסי' ס"ט חות י"ל בשם רל"ב, לם מלח התרנגולת עם הנוצות לי מבי בה מליחה כמו בשר לו לף, ולויחי שהשיבון למלוח התרנגולות ומלנן, ובסי' ס"ח בלל ל"ג בתב שהם דמבי מליחה על נב הנוצות כיון בשר, וכן בתב הבפתי בסי' ס"ח חות ס"ו, ראיתי למהר"ם בוטלן ז"ל בתשובה סי' ס"ט שבתב הרנגולת ומלחה ע"ג הנוצות ניהה לעה מה שבתב ומלחה ע"ג הנוצות בשוב זה אמת ויליב, דמבי מליחה ע"ג הנוצות כמו ע"ג הבשר, וכן מלחתי בס"ח שלו בלל ל"ג בתב שהם דמבי מליחה ע"ג הנוצות, וכן מוסבון בעל ס"ג. אבל הנלחון בעל ס"ם בחלק שבי סי' ס"ח בתב דחפי' לשרות ע"ג הנוצות נמי אשר, ומ"ב שלסוב לומות ע"ג הנוצות, כמו שבתבנו לעיל בבלל ד' חות ע"ג וחות ס"ד, ועוד יובר

## ברית מלח

אל הבשר אח"כ עוד קודם (מ) המליחה, אך בדיעבד אם נמלח העוף לאחר שחור העור ונתדבק אל הבשר ונתכשל כך מ) מותר, אבל אם מלח העוף על העור קודם שחור ונתדבק להבשר, אם עוד לא נתכשל יפשיט העור והוא מל) מותרת, והבשר יחזור וידיחנה ויומלחנה שנית אפי' לאחר שיעור מליחה, ואפי' מג) הודח, רק לא ימלחנה עם שאר מג) בשר, ואם כבר נתכשל הוי בכשר שנתכשל בלא מליחה מד) ואסור: [מ] תרנגולת שנמלחה עם הקורקבן, או אף עם הזפק בעודם שהי' דבוקים לה ולא נפתחו ולא הורק מהם הפרש שלהם, יחתכם אחר המליחה ויזרוק את הפרש שלהם והקורקבן והזפק מותרים, וגם העוף מה) מותר:

צריך

## תקריב מלח

יותר כהב החי"ם בתשובה הנ"ל שמינו מחמין טיפעה בזה כוס שחה שמותר למלוח ע"ג המלח, דלמ דמי לרבוי הבשר שנמלח עמהן על הבשר, בתשר הבשר מחובר לגוף הרבה כמו עלם הטוח, ועלות העוף הוא נשם כפרד, עכ"ל. ובספר כנפי יוכה להגאון בעל מעיל צדקה בתי"כ בזה והעלה להיתר ושתב להכריען מעיד על זה שכשמולחין ע"ג המלח אין כאן שום טעם מלה להבשר, וכן דעת כל המתרומים להמתיר בזה, ולא ראינו ולא שמענו שיהי' מולחין על גב המלח, ושתה נתנו בזה לימור נמור, רק מסירין תת המלח מן העוף לגמרי ואח"כ מוכיון אותה על תת קל לא תת שום נדול ובמהירות שלא יתחמם הבשר והלם, רק תת קל שיוכל לשברוף ולעקות תת כל המלח הקבוע שבאחרו על גוף העוף ולברוף תת שרשיהם בכדי שיהי' נוח למלח לעשות פעולתה ולהפליט הדם שיש מהעוף, וכן כתב סיד"י בסי' הבשר ואין חלל בהיהם תעיד ונם בעיקרן תתה דקין מאוד, תפלת המלח דמתי שבשר רגילין תתה לחות נתדרין מהבשר ולעמוד קלת זקופין ורוח בת בהיהם תמיד ונם בעיקרן תתה עבין, וקשה להחמין היהי' סופל המליחה שעל נכן להבשר שתחתיהן, ואין להחיר כלל ובלל מליחה על העלות לף בדיעבד, ולא ראינו ולא שתענו היהי' נהנין למלות על נב העלות ונם הר"מ לא כתב בפשיעות רק מהשתף בזה ושתף עלמו על המנהג ואין לחר תתעה בכוונה הדברים מלינו ותתחלה הי' מוחזקו לו לסיתר נמור ועכשיו הוה לסיתר ואין להסיר כלל ובלל, עכ"ל. ועי' בהנהת הגלון מהרם"ק על הסמ"ג בשפתי בה שהעלה ג"כ דאם מלח על נב העלות יש להסור בבירור, דמה שכתב הרב בר"מ דהמולחין ע"ג העלות בע"כ דל"ל העלות הלהות הנהלתים לאחר שמולחין העלות הנדולות ממנה דבהם שפיר מהי מליחה כמו ע"ג שבר, וע"ש מה שהאריך לתסור. ועי' בדלתי תשובה, ובירי שהכיו לדבר פלות זה ושתבו שתפשם בעת השהט שעל נב הבשר מולחין בכל יום אבל ע"ג העלות לא ראינו ולא שמענו היהי' טהיו לתלות ובדבר המעי בכל יום קי"ל דלא ראינו היו ליהי', ע"כ אין להקל בלל, דלף דמתחילה הי' מהזיקין זה להיהר נשר, מ"מ היין דשכיו טהיו להמתיר אין להתיר לף בדיעבד, ע"ש:

(מ) **המליחה**. מקור דין זה הוא מובא מהבי"ה שהתב דאם מפרידין הבשר מן העוף היינו אם כפתיהו ומלחתיו

כך על הבשר תסור לפי' בדיעבד, ושתב בעל שיטו"ק שהר"ן סי' קכ"ה דהבי"ה מיירי בנמלח רק מבחוץ על הבשר ומפנים בין הבשר והבשר לא נמלח כלל ולא תסור אפי' בדיעבד ואפי' בהפ"מ, דהר"ן אין מליחה לבשר זה כלל לא מבחוץ ולא מבפנים, ושור בין דהחויר נמנה מבפנים נ"כ היינו בין הבשר והבשר אין מוחר לנתי בהפ"מ דוחק בין בשר שנמלח פ"א, וכן הדין אם הי' הבשר שמח מחמת שכב נ"כ היו שיטין מליחה ע"נ בשור לחוללת דם העוף, ועי' בפ"ח מה"ש סי' לטבין סי' כ"ש, ועי' פר"ח סי' ע"ז בקו"א שכתב נ"כ שלא יפה עושין זאת שהפתחין הבשר ומפרידין אותה מהבשר כדי למהוחה אחר המליחה ומולחין כן על הבשר, כי המלח אינו יכול להוציא מה הדם שבבשר העוף, ואפי' בדיעבד יש להסור אם נתלו אח"כ במליחה זו, ומסיק שם שהבין כהיום וברורים ורלוי לנעשר כמי שהוא כן, וכן כתב המחבר בסי' ם"ש אות י"נ לדינא ע"ש:

מ) **מותר**. אף כי הנאון יעב"ץ בשדוחי שלו במנדל עוז דיני מליחה לות כ"ה מחמיר בזה אף בדיעבד ואף אם מכיר הבשות אח"כ, וכן המפחתו בשר שלו שן כשל הוא בידם בים בזה משום מוקה ונעבת דעת, נם טהיטים מכשול בשבשר הבשר שלין המליחה מועלת במקום המפוחה אפי' כשר יש ממנו הדוח והוא מיטור נמור ע"ש. אבל לף כן הוא דעת הפוסקים, דלמיטו ס"ל דמחמר

הנשפות יש חזר הבור לחיות דבוק ומנחובר להגוף ומחשב כמחיכה אחה, ומהיר נ"כ אף אלך לו ולא יקבר אח דחיטת המלוחה, וגם יש נקיבים בהבור ויש פוסקים דס"ל דהנקיבים המה מעבר לעבר, לכן יש לחקל ולהחיר בדיעבד אם כבר נתבשל, וכפרט שדעת המי"א שכ"ת למחחה כלל ע' דין ו' ס"ק ע' דאם מעבירין אח"כ הנפות עד שבחוך מוך למקומו הרחוק דבוק בהעוף יש להחיר אפי' בהמלוחה, לכן אחר הביטול בוודאי דשותר למוכר בשוק, וגבול כזה לא נחבטל ודאי דאשור נם בשוק זה, רק לריך לסטול הבור וסיל מוכרת ובבשר יחוור וידיחנה ויומלחנה שנית אפי' לאחר שיעור מליחה ואפי' מה) הודח:

מד) **מותרת**. והבור ודאי נחבשת מנלחה כדלעיל, ולף שהבור נ"כ מנלחה רק מל"ת, הרי בידינו לעשל בכלל זה בשות י' לענין מליחה, ואינל בכלל ד' אות ם"ב לענין שדחה דיש נקיבים בהבור ומועיל נ"כ במליחה ובבי' להבור לחיותו לות הדם מן הבור מאי שבחיבה, ועוד הלא הבור דק הוא מאוד ואם לין בה כ"כ הם הרבה, ואפי' עור אות דים בה כ"כ דם יוחר מבבשר שיפות כדאמ הטו"ש, מ"מ לין בה כ"כ דם כמו בבשר:

מה) **הודח**. דממ"נ מיחר, אי טועיל לה המליחה הרחבוחה הרי אה אה מוב, ואה יפסיד לה הבדחה ומליחה הפאי, ואי לא טועיל לה המליחה הרחבוחה הלא לא פלטה עוד כל דמה ולא נפחחו עוד נקבי הפלטה ויועיל לה המליחה הפאי כמו שבחב הפפחי בפי' ם"ש בשות כ"ו בדין הביטה שלא נמלחה רק כדי הילוף מיל, עי"ש:

מו) **בשר**. דחיטיגן דלמל הועיל לה המליחה הרחבוחה ופלטה כל לימה, ומ"ם דמה, ולף הודחה דנם שהמו נקבי הפלטה והבלוע עתה מהבשר בממלא פעם ראשון ולא הפליט טוד מאחר שהודחה:

מז) **ואסור**. כן כתב המחבחת בסי' ם"ש בקו"ח בשם הבי"ה, ופשוט הוא, ועי' בליון רמ"א על י"ד בשם אחו"ם, ועי' בב"ח בדבי מלכיאל חלק ג' סי' ל"ד שהאריך הרבה בדין זה והבריה לגדר ולחפש זכות על מהבי ישראל, אבל בשוק דברין מכיח ומ"מ על מורה שיכול לבטל מהבי ישראל בשעה בוודאי לאו להחמין בזה ולבטל ולנחת ידי דברי הנאון יעב"ץ החושש לענין שליחה, ונם כי הוא משום מיאוס שמנכים כשיהוא לחוך הבשר ותשבר שיהיו בזה לבריות הקולטים הבשר שם המנחת הוא חיש מוכה, אבל במקום שיש להקנים שם יחפלו לבטל מהבי זה, בכנון זה החכם עיון ברחבו, ובפ"ש ולח ר' יחמע עלמו מלחמול הבשר המעופה וממילא יחבטל מאליו שיש מקפידים על זה, עכ"ל, ע"ש:

מח) **מותר**. דוקא כשנתבטל כך מחר המליחה שם הפרש או הירוק שמיו, בכלל ט' אות ע' בשם תניו הנאון מהר"ם שפירא לחלוה לנעדי בלון שבדל בין הם"ע ובין הם"ת, ובין קורקבן לזפק, והרחה שם ממה שעמיש לחיסור, מ', משעש שהמלבל שבחובא בעלב דם ופלוטו חל"ב בבישול ועוד דמלח מל"ת, והמנ"א הסיג עליו להחיר נבי קורקבן משום דהמלבל שבחובו לפרבמ דהרי נבלע המלבל הוא מבל נבי זפק לף מחבשר המלבל שבחובו לפרבמ דהרי נבלע המלבל מיקה בהבשול ומולחין בו בשר, ובבל כמ"ש כחב להחיר אפי' בזפק מעשם הסקלום של הזפק מפסיק והקלום בעלמו אין בו דם לחלן מחיקון דם בכמ"ע וכ"ש בזפק, ואלו דוחקים בחתו דוחק בשבין בכוונה ובדוחק ודלוי לעשות מה הדם שבבשר העוף, ואפי' בדיעבד יש להסור אם בטלו אח"כ במליחה זו, ומסיק שם שהבין בכוונה ובדוחק ודלוי לעשות בתי שהוא כן, וכן כתב המחבחת בסי' ם"ש אות י"נ לדינא ע"ש:

מ) **מותר**. אף כי הנאון יעב"ץ בשדוחי שלו במנדל עוז דיני מליחה לות כ"ה מחמיר בזה אף בדיעבד ואף אם מכיר הבשות אח"כ, וכן המפחתו בשר שלו שן כשל הוא בידם בים בזה משום מוקה ונעבת דעת, נם טהיטים מכשול בשבשר הבשר שלין המליחה מועלת במקום המפוחה אפי' כשר יש ממנו הדוח והוא מיטור נמור ע"ש. אבל לף כן הוא דעת הפוסקים, דלמיטו ס"ל דמחמר

שער הציון

שו"ע יו"ד סו' ס"ד סעיף כ'

**אין** מולחין הבשר קודם שיסירו החוטין ו) והקרומים האסורים ז), וגיד הנשה, ואם מלחן מסירם את"כ ומבשל הבשר, ויש מי שאוסר עד שיסיר ממנו כרי קליפה. [הנ"ה] וי"מ דבעיון ג) שפיר כמו בשאר חלב הנמלח עם בשר, דקיי"ל בשפיר, כמו שיתבאר סי' ק"ח, ויש להקל ולהתירו ע"י

מה שכתב עם מדברי הירושלמי פרק ג' דתרומות: כ) **וגיד הנשה**. כ"ע מודים בגיד עצמו שאפי' בגיבול לית תוקפ, דאין בגידין בטבח כשאר כלל ממעותר כפי' ס"ה, וכמו"כ ק', כן כתב הב"ח: ל) **ששים**. עי' בפ"ת שם בשם הח"ד, וכ"כ בשפר תבואה, ועי' ש"ך בפי' כ"ש לחם מ', ועי' בשפר תבואה שלמה בתשובה לפי זה, ומה' בתי"ם כלל פ"ו אות ק"ו, ועי' בתי"ם סי' ס"ב ס"ק ז' לדיעה, ועי' בדבני שלמה, ויוקף דשת, ועי' בהגהת מהכש"ק על הפמ"ג פ"ג:

## ברית מלח

[י] צריך להסיר מהבשר כל הגידין והחוטין והקרומים האסורים, הן האסורים משום איסור דם הן האסורים משום איסור חלב קודם המליחה, ואם מלחן בלא ניקור אז באין הפ"ט בעינן ששים מן) נגדם, ובהפ"ט יש להקל ולהתיר ע"י מן) קליפה, וכל זה הוא רק במליחה, אבל אם כבר נתבשל, אז אם יש ס' בהחתיכה נגד החוטין והקרומים האסורים, בעינן ס' בכל הקדרה נגד כל החתיכה, ואז הקדרה והתבשיל מותר והחתיכה מת) אסורה, ואם לאו הכל מן) אסור. אין מולחין הבשר והחלב שניהם גם ג) יחד: [א] שליל בן ט' מת, או בן ח' חי שנמצא בבטן אמו לאחר שחיטה, הבשר שלו צריך הדחה ומליחה כשאר נ"ח) בשר. דם בעין ממש שנטף על החיתת בשר רותחת

## תקריב מלח

דמתמל והוי פירכא, כתבר בעה"ת לקמן בכלל כ"ו אות מ"ע ואות י' ע"ש, אבל במליחה דעת כולם שוויס דבין בקדקבן בין בשפת קיבל נאדוק את הפרס וכבל מותר, לפ מיבעי קודקבן דמתמלל פרס בעלמא הוא וקדוק שלו עב בודאי דמסתיק ולפ הוא בעלמי מני מותר משום דפרס בעלמא הוא, אלא אפי' בשפת נמי הטעם מותר משום דקדוק מסתיק, ואי משום שלא נמלח יזהק והקודקבן בפיס הא קיי"ל דבשר חלב שלאו מגולה לאויר העולם אין צריך לנעלם בפיכר. ועי' במשבלות בפי' ס"ט אות י"ג שהעלה ג"כ להתיר. ועי' לקמן בכלל כ"ו אות מ"ד ואות מ"ה מה שהפרעו שם בעניין דיעת אפי' בשפת ותמצא כך, ודוקא בגיבול אבל מלו מליחין בין המחתיכין לנמחי אפי' בשפ"מ, ובין המקילין לנמחי אפי' בלח שפ"מ, ואפי' אחתיכין בתוך הפ"מ בהמני' בשם חמיו הגאון מהר"ם שפירא לאסור אם אין ס' בהטוף והקדרה עגדם, ובהפ"מ לית מקילין בהפוסקים המקילין לנמחי, ודעמת בשל בכלי"מ שפאל לכל גדולי הורמה וכולם נהגו להתיר, ואין אפי' בתין הפ"מ דאפי' מחמירין להאריך ס' נגדם, אבל לא בעינן ס' בהטוף עלמו נגדם, ואם לאו יהי' הטוף נעשה כבלה משום איסור דבוק, דלא שייך כלל איסור דבוק אלאחר שהרכיב פוכלים מחיתין לנמחי, וכל כאשר נבאר בעה"ת לקמן בכלל כ"ו, אבל במליחה מותר וכל בתין שום הבלל, וכן כתב הב"ח שער מ"ה אות ל"ב, ובמ"א בלל ל"ד אות כ"ה, דבשלמה עם הטף בם לומר משום שפם הברם חיזו מעולל עדיין, ובשלמה עם הקודקבן כיון שהברם כבר בהעבל שם היו לו שלא בדיך שנאמן ושרי, ולפעמה מסיק שם דבשלמה אם לף עדיין לא נתבשל אף בזמן שפשיעה דאין צריך לנוס, אלא שוב וחכף את הזמן ושומד במקום קליפה, ע"ש:

מן) **נגדם**. כמו בשאר חלב הנמלח עם בשר, כמו שנתבאר בס' ק"ט סי"ק ח' בהג"ה שם, ואף דיש הוטרי מתירין להאריך ס' נגד כל התחיבה מעשב דאפן קי"ל מחיבה עשבית בעלמא לאיסורים, אבל לא בזה דעת שארי הפוסקים, דאיתא פ"ל דשאחר הקרומין בחושים וחוטי הדם אין נחשבין לזה אלא מוערא ויש פוכלים דמתירין לגמרי, לכן די אם נחמיר להאריך ס' עד החוטין והקרומים לבד, ולא לחמיר מהיכה ג"כ במליחה שלף, וכמו שכתב הגאון מהרש"ק בהגהותיו על הפמ"ג בס' ב"ח בשפתי שלף סי"ק י' לענין שלא מלחר, כתב דהעיקר לדינא דלא לחמירינן בחוטין אלו אחיכה ג"כ ומני בשים ס' בכל הקדרה עד החוטין, ע"ש, וכ"ם דיש להקל כזה במליחה בכל החוטין והקרומים. ועי' בתפ"ת על מהרי"ט בשם שו"ת ס"ם שמחלק בזה דבשאר בחום, אבל בשלמה אין לחוש לדעתו, ויש לומר דחיכה ג"כ אפי' במליחה, אבל בשלו הקרומים שפיכם מפשם מעשק מן החלב, רק משום שמרוחים על החלב או החלב עליהן בזה יש להקל, ולזן צריך ס' רק בבשול:

מן) **קליפה**. מאחר דיש מהיזין אפי' בלא קליפה וגם מן שייך למיגזר משום חלב שמן דמפשפע, דכל הקרומים

פירש

ע"י ד) קליפה (המגיד כתם המפקיעים), אם יש בו הפסד קצת, מותר דיש מתירין לחי' נתן קליפה, ונכ מין שיוך לנשור ד) קליפה. עי' סמ"ק חלב בתר שמן המפשפש, דכל הקרומים אינם רק חלב כתוש (מרדכי ופסחים), ילפה דיש למשוך תחתן דמתיר בקליפה, חוות מ"ו, ופרי' בנתה"ם על תה"מ ש"ק ס"ו מה שכתבתי ועי' נקמן סי' ק"ס:

שם בכם סו"ס נ"ס סי' כ"ז, ופרי' פ"ח בפרי ק"ה ס"ק נ"ב, ובבגי"ה בפרי ק"ד ס"ק י"ח, ופרי' בפרי"ח ניח יותר להשלחן מלנטר, ופרי' בפרי"ח מימיו"ד ופרי' בפרי"ח ניח שלמה בשיו כתשובה מי' שכתב בזה, ופרי' מקדיש מלח:

## ברית מלח

מחשת סליחה, בין שהדם צונן בין שהדם עדיין חם, נאסר הבשר כדי קליפה, אבל טיפת חלב שנפלה על חתיכת בשר רותח מחשת סליחה, צריך ס' נכ) לבטלו: [יכ] אשור לטלוה בשר ולכרוך בבגד אף אם השעה דחוקה לו נג) מאר ואפי' בדיעבד אם כבר עשה מעשה הבשר נד) אסור, ואפי' בשק דמלא חללים מרווחים נמי אין לעשות כן לכתחילה אבל בדיעבד יש נה) להתיר אם אך הי' השק והבשר מונח במקום מדרון באופן שיוכל הדם לזוב לארץ: [נו] בשר שנשלח ונפל לתוים שנתאדמו בהם הבשר, והי' טיט מפני שהדיחו נגד הדם, בין שנפל בתוך שיעור מליחה בין שנפל לאחר שיעור מליחה צריך להדיח הבשר, והכשר ו) מותר, אלא שההחילוק הוא ביניהם שבשר

## תקריב מלח

פירש נוקין עליו, ואם לא פירש מן נוקין עליו עכ"ל, הרי מבואר דלעניין איסור דם הוא שוה לכל בהמה, ולזה כתב"מ שכתב סדש שליל חיט לאסור רק מדרבנן. ועי' בספר עמק המלך על הרמב"ם פרק ו' מהלכות מ"א הלכה ה', ובשפתי סי' ס"א חות ל' שהשיגו ג"כ על הב"ח והיכהו ולכאיי ליכא נימוח איסור לגו עכ"ל כדס בתפניים ללא שלון בו ברית, ע"ש הכל כתכר כתבנו ועיין מנחה"ב כלל ו' קונץ קניף נ' ושערון סוף סי"ק ד' שכתב דפקוח הוא דומיו לאסור, ומתכר דומיו לאסר לרוץ להתוך המיומים שלו מיוף לתכ שסוללו מכנון לתו בשיטו תם בכרי לנוליכ כל דמו היטב, דאלי"כ יתקרר הדם בגופיי ושוב לא יוכל דמו, כדמשמיע בעודיני בסי' כ"ב, עכ"ל, ע"ש, וממילא מובן שלרוץ הדם ומיומים כלל שלכר בשר בלתן שום שבוד, וכן הלכה למעשה כתכר ביתרה לעיל בכלל ב' אות י"ג ואות י"ב, ע"ש:

נכ) **לבטלו**. מפני שהחלב גוזל מאוד ומכלע הרבה ובעומק ולכן לריך ס', ממ"כ דם בעין הוא עב ונם מסרק שריק ולכן די בעובילה, לף דבכי דם בעין לא מתיירן מסרק שריק כמבואר בחוב הטפיים, פייט ר"ן לא מתיירן מסרק שריק אלא יבלע בעמרי, חבל עכ"פ מהני דלא נכלע הרבה:

נג) **מאר**. כעין שלריך לנקות בדרך והבירורים מתתירין עליו, מי שפר עת האורך מ"מ הכל מאסר:

נד) **אסור**. משום הבקבוק שהעומים ומ"מ להדס ולזקה והוי כממלא בכלי שחמ"ע כן כתב המחתת יעקב בשם מורת החשק ע"ש, ולא שהם בשם מהר"ם מדר"ת שם בשם ס"ת יהודה ישלה סי' כ"ו ואם אינה בשר שהוא בתוך שיעור מליחה בשק במקום מדרון שמותר בדיעבד, והיכה הוי תרתי למעלותא שהשק עבוי מהחילה מלינתו בכבכת מלוים חלוים והניתין אין מהוקים ומעודין זה בזה, חבל בגד שהחילה הרינהו עשה שיהי' הניתין מהוקין ומעודין מאוד ומשלכות קמח לל אחת עד שבר לפעמים לף ניים לו לחשבר לזוב בניהם ומ"ם דם שהוא עב והוי לו דין דלף שלוט חוץ לכיסוי ויש בו עוד נוומת ונם כבגד נכלע בו הליר ומיהו יוצ"ל, לאסור לף בדיעבד, כיון שכתב הגר"א בשם הודת השלם דכבגד לתי בדיעבד לאסר דוודלי הבקבוק מהומים, אם לא שיהי' הבגד לאוד מזוזה הבקבוק, ומכי עיני המורים, ומכי הבלחה המשום לל פוות כאר הדבר לבטל המעכב הזה לגמרי, והשלת למחתה כתב על זה ציים עוד חשם לחר שמחקמת הלחלוחית והחלת מהבשר ע"י הבריכה, ועי' ביד"י בסי' ס"ט בהלכר חות ק"ג שכתב שים לבטל המעכב לגמרי, ובעת לא רלינו ולא שמענו לבטל בן, עכ"ל, לכן יש לחשוב בבגד לתי בדיעבד, ממ"כ בשק דבקבוק המה מלוחים שכתב בעודיני בסי' כ"ו ועיין בס"ח שטו"ד קמח סי' ק"י שכתב דבני החומת החשם והשלת נמחתה וכתב נ"כ שם לא לחברו נ"כ חלת כשברכו בשמרטוט לחון בו בקבוק דבאה יש לחוש לחשם לני שלוט מחוק, חבל שק לא חשרו דהוי ככלי מחוק דמלת חלוים, ע"ש, הרי מפורש דבריהו. ועיין בס"ח שער שי"ם שלוה כ"א שמחריך שם בפילטולו ומסוק שם לחשוב לף בדיעבד בבגד, הכל כחתר בתבנו, ע"ש:

## ברית מלה

שבשר לאחר שיעור מליחה שנפל למים אילו, אינו צריך מליחה שנית רק הדחה היטב, ובשר שתוך שיעור מליחה שנפל לתוך מים אילו צריך נ) הדומ"ש, ומכ"ש בשר שלא נמלח כלל ונפל למים אילו, ואפי' הי' המים מעורב ג"כ בציר מכשר מלוח נמי הבשר נח) מותר אבל אם לא הי' המים מרובין נגד הדם, והבשר לא הודח עוד הדחה אחרונה אחר המליחה, אין להכשיר הבשר הזה בלא הדומ"ש נט) מדינא: [יד] בשר שנקרש ונעשה מלא קרח אסור למלחו כך עד שיתרכך אותה החתיכה כמו שהיתה ס) מתחילה, ואם הוא נחוץ מאד וצריך להבשר, ניגון לצורך שבת או לכבוד אורחים הגונים מותר אפי' לכתחילה להניח הבשר בכלי שני להתפשר אפי' אם סח) היר פולדת בו, ואם אין הי"ם בו אז אפי' בכלי ראשון מותר, ואם אך אפשר טוב ליזהר עצמו שלא להניח אפי' כ"ש רק בסים שאין סכ) הי"ם, ואם הדיח את הבשר בעת שהי' קרוש ואח"כ נפשר הבשר צריך להזור ולהדיח אחר התפשר, וברי'עבד אם מלח כך אחר התפשר בלא הדחה שני' סג) מותר, ואם מלח את הבשר בעוד שהי' קרוש ושהה שיעור מליחה והודח כבר אחר המליחה, או אף אם לא הודח עדיין אלא שהוא אחר י"ב שעות, הבשר אסור לקרירה ומותר סד) לצלי, ואם הוא תוך י"ב שעות ולא הודח עוד לכתחילה להניח הבשר בכלי שני להתפשר ואח"כ סה) היר פולדת בו, ואפי' בכלי ראשון מותר, ואם אך אפשר טוב ליזהר עצמו שלא להניח אפי' כ"ש רק בסים שאין סכ) הי"ם, ואם הדיח את הבשר בעת שהי' קרוש ואח"כ נפשר הבשר צריך להזור ולהדיח אחר התפשר, וברי'עבד אם מלח כך אחר הה

## ברית מלה

ולשהות שיעור מליהה אחר סו) ההפשר, ואם לא מלהן פעם אהרת אחר שנפשר רק שהה שיעור מליהה כמלה הראשון אחר ההפשרה, או אפי' אם לא שהה שיעור מליהה אחר ההפשר רק כציורף זמן המליהה ששהה קודם שנקרש, וזמן המליהה ששהה אחר ההפשר שניהם יחד הי' שיעור מליהה ונתכשל כך בוזתר סח) בדיעבד, אבל אם עוד לא נתכשל צריך מליהה אחרת ולשהות שיעור מליהה. מ"ט בעל נפש יחמיר על עצמו מבלי לאכול בשר זה ששהה שיעור מליהה ע"י צירוף אפי' אם כבר סכן) נתכשל, ואם נמלה כשר כדין ואח"כ נמצא באמצעיתו קרח וכפור, אם לא הודח עוד ידיחנו מעט להעביר כל הלכלוך של ע) הציר, וימלחנו שנית אחר החפשרה ומותר אפי' שלא עח) בהפ"מ, ואם כבר הודח הכשר כראוי אין תקנה לאותו בשר רק ע"י עכ) צלי, ואם הודח פעם ראשון כראוי ומלחו שנית יש לאסור הכשר אף ענ) לצלי באין הפ"מ, אבל בהפ"מ יש להתיר לצלי אף בנמלח אחר ההדחה ראוי' אם הוא עוד בתוך י"ב שעות, אבל לאחר י"ב שעות אין להתיר אלא א"ב יש הפ"מ ושעת הדחק יחד אז יש להקל עד מעל"ע, אבל לאחר מעל"ע אין להקל בשום צד ובשום אופן, ואפי' לצלי עד) אסור: [מז] חתיכה שאינה מלוחה

## תקריב מלח

סו) **ההפשר**. כן כתב הש"ך בשם הרש"ל בסי' ס"ט סוף י"ל, והסכל מפכים לזה, דהלח יודע דפעם אחת לא נקרא הכשר מלח משמעות התחיל הקופת הקיר להקרים הכשר מעט מעט ולא עשה המלח עוד שום פעולה ולא פלע הדם, לכן טוב למלחו שנית ולהסמות שיעור מליהה מחדש:

סח) **בדיעבד**. כן כתב הש"ך בשם הרש"ל בסי' ס"ט סוף י"ל, והסכירוי טעמא בשיעורי מאחר שהכשר הי' קרום ונאחר המלח עוד פעולה טעמא בשיעורי מאחר שהכשר הי' קרום ונאחר המלח עוד נכתב ונקבה, ומאחר שהכשר עתה שיעור מליהה אחר ההפשר לא שהה שיעור מליהה ע"י הקירוף מותר בדיעבד אם כבר נתכשל, וכן כתב הפר"ח דאם שהה שיעור מליהה בהפשר ראשון ושני אעפ"י שהקרים בהגיהי מרדכיי וכן כתב בעל פלח המנחה בכלל ט"ו דין ג' סוף ד', וכעל מחצית השקל בחדושו לש"ך בסי' ס"ט סוף י"ל דמלעדפין הסכימו על קודם הקריפה ומאחר ההפשר. ועי' בח"מ כלל י' סוף ה' שכתב ג"כ דלכתחלה אם לא נתכשל עדיין צריך להמתין תח"כ שיעור מליהה, אבל בדיעבד אם כבר נתכשל מותר אפילו שיעור מליהה נם ע"י קירוף כמה שרי, מוכח מזה קודם הקריפה ואחר ההפשר, ע"ש, וכן כתב בעל משמרת שלום בסי"ד סוף י"ל לדיוק. ומי' בערוך השולחן בסי' ס"ט בסוף י"ח דכתב ג"כ דמלעדפין הזמן קודם הקריפה ומאחר ההפשרה ואם לך יש בהסיפם שיעור מליהה כשר בדיעבד, וכתב עוד בסוף י"ט דכן משמע מתוך לשון הגמרא ס"ד וי"ש סי' ל"ג וגם מה שכתב הש"ך כן הוא דממ"נ אם הקריפה קולקל כל כת המלח שעל הבשר שלוש יכול לעבוד עוד פעולתו, מ"ב לא ניהגי לף אם יפחה אחר הקריפה שיעור מליהה ואם הקריפה כל קלקל כת המלח למה לו להמתין, עכ"ל, ואפשר אם על פשרת הפוסקים המתעדרין להילוף לף מכני וכתב שלף שכולשון הש"ך ומשמע קלת כדעה המתמיהין מ"מ המעיין בש"ס שם ובדבריו בהגהה ש"ד י"לפה דגם סוגת הש"ך כן הוא וה שכתב ושכה שיעור מליהה אחר ההפשר ר"ל טוענו עם מה שכתב קודם שנקרש, וכן עיקר לדינא, עכ"ל, ע"ש:

סט) **נתבשל**. מאחר דמלשון הש"ך שכתב ושכה שיעור מליהה אחר ההפשר משמע שכוונתו דוקא שיעור מליהה אחר ההפשר, אבל לף מלעדפין הזמן קודם הקריפה והזמן אחר הקריפה הייט אחר ההפשר שיט שיעור מליהה אחר הקריפה, וכן משמע דעת הפסקי בסי' ס"ט סוף י"ל שכתב דאם לא נתבטל רהיתר בהשהוי וצריך לשהות תח"כ שיעור מליהה, וכן משמע דעת השפתי כהן ס"ל סי' ס"ח, וי"ל דס"ל דאם לא נתכשל הוך השיעור צריך להמתין תח"כ שיעור מליהה, עכ"ל, ואפי' בעל עיון השולחן שדעתו טובה לנעלרע לדעת המקילין, מכל מקום כתב לבסוף כן כ"ל לדינא לכל למעשה יש לחוש לדברי המתמירין, לכן רתוי ונכון לכל בעל נפש להחמיר לעצמו ולחשוב לפי' אחר הביאור כן כ"ל:

ע) **הציר**. דכהדחה מועטה לבו"ע לא נסתמין נקבי הפליטה ומ"ש ודאי מהני מלוחה שרית לאחר ההפשר:

עח) **בהפ"מ**. דמאחר דיש עוד פליטה ליל יחזור המלח הבלוע ויפליט כל מה שנתמלא התחיכה לאחר שנפשר, ובפרט שדעת הד אחרים לף מליחה שרית מיו ועוד לריך דמתחר ההקריפה הי' נתמלא התחיכה וכל הביאורי נפשר כרתוי אין לחוש כלל כיון שהמלח עשה פעולתה להוליח הדם מכל הלדדין אז נם הדם שבאתלא התחיכה אית ממש משם לכל לד שהמלח שם מבחוץ ומוליח הדם אין לו דין פליטה לאחתו לד שלא נמלח כלל, ול"ל הכא מאחר דלא הדיח רק מעט ומלח שרית לאחר ההפשר כוודאי מותר לף בתין הפ"מ:

עכ) **צלי**. ולף מהני לבשר זה, שיחזור ויתלחנו שרית לאחר שנפשר, ולכיון דהבשר מפכיניו הי' נפשר בשעת מליחה ופלו כל דמו, ואתה בשמירת הדחה לתרי' שפתנו נקבי הפליטה ושוב לף יהי' בכח המלח לשפליט להדם שבפיים התחיכה, ואין תקנה לבשר זה ל"ת ע"י לני לף, כן כתב בעל לית מן בפרשת אחרי, לף כי בעל השובת הר הכרמל דחה שם הטעם שהה ושיפר שם מטעם אחר, היינו משום לשהותו חלק שבשר שכבר שהה כמלחו כדאי' ולא דמו ושוהו שפתנו נקבי הפליטה, וכשמולח שרית יחזר ויבלע מבשר זה שבחלמ"ש התחיכה ולא יפליט עוד, ושוב העלה שם דנם משום זה אין לחסור, ע"ש. ולף דעת הי' לפרים להיהי, אבל בשעת נפשת שלוש פסק להלכה מבואר בשלחה"ש שם דמאחר דשהה אין תקנה לאותו בשר ל"ת לנלי, וכן כתב הנוול מרכבה דמאחר דלדעת אין תקנה בשעשה שהה משום ריכוך הבשר ולף לא יהוש שבשהה בשעה בעת שרי' הבשר קרוש לא עשה שום פעולה לריך הבשר, וע"ל כלא לריך עשה להניחה טיבו בדין שהה לשטוה, ל"ל יפוכו ויסתמו נקבי הפליטה, ואין תקנה לאותו בשר כ"ת ע"י לני, וכן כתב בעל לפוש"ל בחידושיו דיעם שלו סי' ל', ובביאורינו ס"ק י"ו ופפק שם לדינא כאמצעת שלוש בכל דבריו, ע"ש:

עג) **לצלי**. דמאחר דשהה ונסתמו נקבי הפליטה ומלח תח"כ יבלע הנחת לח הדם מתוכו בשר רק שם רוטב יתהוך תוכו התחיכה מכל פריכותי' לח כל הבשר לשר לח נקרם ונמלא כלתו ונשאר רק מעט שהתחיכה שאר היח נקרם ויומיין עד שבר יתפכה מהכפוי והקרח ותח"כ יזלחנה ב"פ לח בכל לח עם שאר בשר דים לחוש לדעת היד לפרים דס"ל דהמלח עשה פעולתה בשלימות והוליח כל הדם לף מהתחיכה הקרושה, וכן דעת תשובת הר הכרמל, ומעלה שם בשוף ובכיאור שלין לחסור לוחה מהיכה הקרושה, וח"כ הלח דעת שיטפס שון שלין בהתחיכה כם כלל ועתה בשימלחנה עם שאר בשר יבלע התחיכה זו דם מאחר הבשר ולף הפליט עוד מאחר דמלין לף פליטת עלמה והיי, נאמרה, ומ"ש שלין נמלחה עם זה הבשר נוחל שאחזנו ממנה, דים לחוש לשיפר שוף יש בה דם ויבלע שאר הבשר ולף הפליט עוד מאחר דלין להם דם של עלמן, ולפי דעתי שאר הבשר שלין לריך כלל מליחה שרית מאחר שאחזנו לוחה מהתחיכה הקרושה והית נוסף לריך מליחה רק משום חשש ריכוך, ל"ל שאר הבשר שאחזנו ממנה יתמלח לפלוט לף לריך השש זה לעמוד לאחר מליחה שרי', לף לין מי שיומר זה למעשה כן יעשה, ולכן בוודאי יזהר למלחם זו ב"פ וזו ב"פ, וכן הוא דעת הח"ד בחקנה זו לחתוך שניהם בשר הבשר ולהעמיד להבשיל, ותח"כ למלחה ב"פ, ע"ש. לכל דעת התמרוסים לוחה מהיכה הקרושה זו, ראיתים משום דקשה לעמלם בהחיתון, ועוד דים לחוש בשפתר משם משם, ושמא מקודם נקבים ונקלה יותר ממה שהוא עתה לחיטו, ואפשר שמעטם זה לריך שאר הבשר ג"כ מליחה שרית:

עד) **אסור**. עיין היד לפרים שהביא דברי הר הכרמל, והרא"ד בזה, ובביאור לדינא הלא בפ"ע לין להקל בלל בזה, לף בהפ"מ יש לסמוך על דברי הפוסקים דס"ל דבהדחה לא נסתמו נקבי הפליטה ולהחיר לחי' לח הודח ומלח שרית. ממש לחי' בפ"מ

שיעור הצניון שו"ע יו"ד ססי' ע' סעיף א'

ס) מוהרח"ו. עי' [הג"ה] מהיכה שמלח מותה ב' פעמים ס) מותרת, ולא חיישינן שמלח השני מבליע הרס הראשון, עיין בח"ס (שפתי מהרש"ו סי ס"ו):
מות ב' פעמים ד"ע נכי' ס"ק כלה הדמה מחיים,
ווזוקא בזיעבד ס"ם, ומי"א מ"ח כלל ל"ב מות ב"ש ב'; ומי' ממ"ש כלל ע"ו מות מ"ד, ומי' ביד"א בהלכות מות ב', ובכלבו פינה ב"א מות ב' ומפ"ח מות ח' פ"ב, ומי' תקציר מלת מה שביארתי פ:

## ברית מלה

מלוחה שנתערבה תוך חתיכות מלוחות שיעור מליחה והודחו כדין, צריך לחזור ולמלוח כולן, רק יזהר למלחם כל אחת ואחת עה) בפ"ע, ואם ההתיכות לא הודחו עדיין והמה עוד בתוך זמן פלישת ציר, יכול למלחן כולם עו) כאחד, ובמקום שאין מלח מצוי ואם ימתין עד שישיג מלה יתקלקל הבשר, או במלה ההתיכה ברוב ומותר לבשלם כולם בלא מליחה עז) שניות, אך יבשל כל אחת ואחת בפ"ע, ואם ההתיכות התפלות הי' שנים או שלשה, והי' קטנות מאד, ונתערבו עם עוד איזה חתיכות שנמלחו והודחו כדין והי' ג"כ קטנות מאד שאי אפשר למלחם כל אחת ואחת בפ"ע, וגם אי אפשר לבשלם כל אחת ואחת בפ"ע, אז אם אין הפ"מ נאפר הכל, ובמקום שיש הפ"מ יחלק כל הבשר לשני חלקים חלק אחד יהי' רק כשיעור הבשר שלא נמלח וחלק השני יהי' כשיעור הבשר שנמלח, וימלח כל חלק וחלק בפ"ע, ואח"כ יכול לבשלם כולם עח) כאחד: [יז] חתיכה שנמלחה ושהה שיעור מליחה

## הקריב מלה

בהפ"מ אין לסמוך על זה להקל מלא כתוך י"ב שעות שהוא זמן פלישה ליר, אבל בלחתי"ר י"ב שעות אין להקל מלא ס"ב הי' הפ"מ ושעה החסר מיושם גם יהי' וחי' זה להקל עד שעה"ע, אבל בלחתי בהפ"מ מעל"ב אין להקל בשום לד ובשום תוקן, עכ"ל, ע"ש. ועיין בסו"ת מאמרי ספר חלק יו"ד סי' ג' מה שהאריך שם דברי בעל נויה הן, ומי' בספר ערוגות הבשם מות ב' שהעלה נ"ב דבפפ"מ יש להקל ע"י מליחה שניה אף אם כבר יוצא כלילו, ועיין בח"ד בהלכות מליחה מות ב' ס"ק ל"ת בשלחן ב"י להקל בזה, ע"ש:

עה) **בפ"ע**. אבל לא טלם כאחד, דמלחי התחיכות שמלוחות כבר אודמו נסתמו נקבי הבליחה ועתה כשימלח אותם כאחד כלחתי"ר יבלעו התחיכות שלוחות מהתחיכה שהפלה לחר מלחה עתה ולא יבלעו עוד מאחר שלין להם פלישת עלמן ולף הרמ"ו בסי' ס"ט מות ב"א הבין מדברי שהחבר והרב שם בס"ק י"ד שהתחיכה זו שהפלה בעודה חד בחרי, וח"ל למלח סולן מספק, ולא הוי דבר שיולח"ה, כיון שלריך הולחה למלח כמו שהסורש בסי' ק"ב בטען כלי, עכ"ל, וכן כתב הש"ם שהוא בסרק ב"א סי' ס"ו דהתחיכה הפלה בעודה בדוב ולא הוי דבר שיולח"ה מעשם דיבש הוא ובטל בדוב, ולא הוי דבר שיולח"ה ע"י מליחה, משום דדבר שיולח"ה לא מקרי מלא כשהחזן מחיר זה הדבר בלא שום מעשה, ועוד דיש כחן שפסה מלא, ועוד שלין לשום לשלקל לולי שהחתיכות שלוחות מלחם שי פעמים ולא יהי' שוב לחליבה, עכ"ל. והא דלא הוי דבר שיולח"ה ע"י ללי, כתב הש"ז בשות ב"ה הל"ל הטעם בשם מהרא"י, משום דהרי מ"מ אין היתר זה למי שהוא אסור עכשיו, היינו לקדרה. וכן כתב הש"ך הטעם הזה משום בשר בחלב ס"ט שות ב' ס"ק ל"ח, וכסי' ק"ב שות י"ח, משום דהרי לללי לא נאסר מעולם, ועשם זה כתב ב"ב הרב עלמו משרש בסי' ק"ב ס"ק ד' בשל"ה נבי התיכה שבשה נ' יושם בלא מליחה ונתערבה בחתיכות דשוק בעודה דלא הוי דבר שיולח"ה מעשם שהיא מותרת ללללי, משום דאין להיסורה מלא מחמת הם הבלוע בה ולכן הוי בעודה, ול"ל כוותו נ"ב מלחר להיסורה מחמת הם הבלוע לא נאסרה משום ללללי, אבל הפ"ח בסברת ז) וכן בעל האו"ז בסי' ק"ב משני ב"ב על הרב בשם הה"ד בסברת ז) ממעשר שי הוה דבר שיולח"ה שאול ויכול להעלותו ולאכלו בירושלים והי מעשר שי מעולם לא נאסר לאכלו בירושלים ואפי' הכי הוי דבר שיולח"ה, כמו כן בשר בלא מלח שנתערב במלוחות, אע"ג דמעולם לא נאסר לללי, אבל בעל עכ"פ יש להשמיט על זה דין הדבר שיולח"ה, ושוי' בסי' ק"ץ, וכן כתב הפל"ח דבשר בלא קיבה בחוכי שיולח"ה שהבין מדברי המחבר והרב בסי' ס"ט בסי"ק י"ד החתיכה שלא מלחה שנתערבה במלוחות דבעודה, וב"ב דלא הפסיד הש"ם, אלא משום דאיכא לחזור ולמלחן ואינו כן דהא דעה הפלוסים"כ, וכן כתב בעל ת"ח בשין דמלוח להסיר האיסור ממש"כ הרמ"א בסי' ס"ח סי"ד ד', לכן בוודאי שלריך למלוח כל חתיכה בפ"ע ויבשלו בלא יינמו זה בזה ובכלי שלא יתערב האיר, וכן כתב בעל ערוך השולחן בסי' ס"ט סות ב' דלא כדעת רבותינו בעלי השו"ע בסי' ס"ט וב"ח, ק"ב מוכח דלא כ"ל כלי דיבש דמבטל בעודה, ולא כדעת הש"ך בסי' ס"ט סות ב'

שו"ע יו"ד סמ' ע' סעיף ה'

**יש** אומרים שבשר שנמלה אסור להשהותו במלחו לאחר פלישת כל צירו, דהיינו י"ב א) שעות, לפי שחוזר ובולע מלחלוחית דם שעליו ושעל המלח, ויש מתירים להשהותו במלחו אפי' כמה ב) ימים, ולכתחילה יש לחוש לדברי ג) האוסרים, ובדיעבד ד) מותר:

שער הציון

א) שעות. כן סי"ל דעת הטור בשם בה"ג, ועי' מ"ז סק' ב', ופמ"ו מות מ', ומשכנ"ת סק' ט', ומות י"ב ס"ק ג', ועי' תקניב מלה מה שכתב שם: ב) ימים. זו דעת הטור בשם הרמ"ם, ועי' מ"ז סק' ב', ופמ"ו מות י"ב: ג) האוסרים. עי' בפיתורי יפנ"ץ בדיני מליחה פנק ב', ומות מ"ב מה שכתב שם: ד) מותר. עי' בשפר לחם פיתה בה"ט מות מ', ופמ"ו מות מ"ו, ועי' במשכנתת סק' ט', מות י"ב ס"ב, ועי' תקניב מלה:

## ברית מלה

מליחה בדיעבד, אסור לכתחילה למולה פעם שנית קודם שהחיה אותה ואפי' תוך מעל"ע פנ) למליחתה, ואפי' למולה אותה בפ"ע, אלא אם רוצה למולה פעם שנית ידיחנה יפה יפה קודם המליחה פ) השנית, אבל בדיעבד אם מלח אותה פעם שני בלא הדחה אחר המליחה הראשונה פא) מותר, ואפי' בשהה מקודם מעל"ע או יותר נמי פב) מותר, וכן

## תקריב מלח

מלח ומלק בפ"ע שלא יגעו הבני מלקים זה בזה ומז ים למעוך שלומו מועט שמוצא בלי מחך בפ"ע הוא שומן שלא נמלח, והרוב שמוצא בפ"ע הוא שומן שנמלח ומח"כ יכול לענן ביחד ולמריחן דבעל כרוב, ומעפ"י שם כמה פוסקים דס"ל דלא בעל כרוב מ"מ בי"ד כיון שנמלח ונלחך שנמלח לא חי רק לאסור דבבן ע"כ יש למעוך על הפוסקים דס"ל דבעל כרוב וח"ל מליחה כלל, עכ"ל. ול"נ לפי דעתו ה"כ בכבר בלאבן זה נמי הדין כן מלחך ללא תפס שבבלי ז לקולא דבשומן חין דם הרבה רק מלדבק כתב שומן דיוט בשאר בשר ממילא נשמע שדעתו הוא שדין אחד הוא להם, כן נ"ל:

עט) **למליחתה**. משום דלכתחילה מיתיקן כיון דכבר שהה במלחו שיעור מליחה יש דם על החתיכה יש לחוש שמא יבלוע הבשר דם שבעני', כן כתב הפ"ת בכלל ל"ב אות כ"ח, אך דבתוך מעל"ע יש הרבה פוסקים דס"ל דעדיין פולט ליר ונליהם שמצינן להתיר בהפ"מ נעיין בסמוך משום זה דכל מעל"ע פולט ליר, ויש פוסקים דס"ל דכל זמן שהבשר שוכח בפלישת ליר מיהו בולעת דם מ"מ אין לסמוך על זה להתיר לכתחילה למלוח פעם שנית בלא הדחה אחר המליחה הראשונה, מלחך דיש פוסקים דס"ל דכל שפולט ליר לא בלע יש לחלק דאפילו אחר שפלט ליר עדיין יש בבשר מלחות מליחה דיש מתירין להכשירו אפי' כמה ימים ממלחו כמבואר בבי' ע' ס"ק ס', ונ"ל מיישבן שהבשר יבלע מהמלח מלחך הבשר שבעלי, מ"מ המלחות שעל גביו, משום דמתירין לך אם יפלוט, משו הם מהמלח מחרק שריק, וכן המלחות מפרק שריק ונופל לתוך דפקדי התם דבשר ספק הם המלח לדעת הרבה פוסקים וחין בו בית לסבלוע לכן מותרין אם לטעמיה דמשרק שריק מספ"ב בס"ד דלא שייך זה יש לומר אחר מעל"ע, וכן הוא דעת בעל עזרת הבולען בסי' ס"ו אות כ"ג לומר לאחר מעל"ע, אבל הפמ"נ במשבצות בסי' ע' אות ב' ספק לדיקא לחיתר אפי' לאחר מעל"ע מלחוד שכן הפסיקו המג"א בסלי ס"ק אות מ"ד לך בשבח מקודם מליחה מעל"ע לא יותר, ולך דמי דין זה לדין הבשר שנמלח בלא הדחה ורחיצה דאחר הבשר, כמבואר בסי' ס"ט ס"ק כ', משום דמתירין דהמלח מבליע להדם שע"ג הבשר מפליטו, שאני התם דהיכא דם בעין, דבדם זה מתירין המלח מבליעו ואינו מפליטו, אבל לא בס"ד דאינו לגלג דם פליטה דהכי כבר הודח הדחה ראשונה קודם מליחה דרחמנא, כמו שמלינו במה שלוקים בין דם בעין לדם פליטה, ולכן מתירין כמו שאין דרך המלח להבליע רק להפליט כדעת העור והרמ"ם לכן בדיעבד יש למעוך עליהם ולהתיר לך לאחר מעל"ע ויותר, וכן כתב המשבצות בסי' ע' אות כ', ח"ל שם, ואפשר לדיקא כפי הדלקת מהם"ך אות נ' שרי לאחר פליטת כל ליר וכן הסכים המג"א לדיקא להתיר, ולא דמי לדם בעין שבשל על שבשר בשעת מליחה דאחר הבשר תע"ג דבאותה שעה כ' שרוחו להפליט, שאני התם דהוי דם בעין ממש לך לגלג, אבל לך דדם פליטה, הכל כאחד בתרתי, ולדעת הט"ז בסוף ס' שם בוודאי דלא דמי דין זה לתתם דשאני התם די"ל דאין המיסור מחמת שהמלח מבליעו אלא שהבשר עלמו הוא רוחה מחמת המליחה והוא כמו דם בעין שיצא על הלבי, ממ"ה כאן שאין המיסור רק מלד מלח הבני ובזה אין מיסור כלאחר כיולחנו, וכן בשעת הט"ז נמי לך דמי לבשר שנמלח בלא הדחה דלאחר הבשר, דהתם המיסור הוא משום לד המלח, שבשעה שבא המלח על החתיכה כי' בה החתיכה תפלה בלח שום עסק פליטה ובליעה, ע"כ אתרין דהמלח התחיל לעשות פעולה בהבשר בשבאה לידה והיא פעולת הבליעה להבליע הדם בעין שעל הבשר מבחון, ולא פעולת הפליטה שהיא בתוך הבשר, אבל

## ברית מלח

וכן עיקר דאפי' לאחר פליטת כל צירו, הויינו לאחר בע"ע אפי' אם מלחו נמי פג) שרי: [יח] בשר שנשרה ונמלח כדיני לכתחילה אסור להשהותו במלחו בלא הדחה אחרונה שיעור פליטת כל צירו, והויינו י"ב פל) שעות, ובדיעבד אפי' אם שהה במלחו כמה ימים נמי הבשר פה) מותר,

רק

## תקריב מלח

מבל בע"ח הלח כמבח המלח המני על הבשר מלמח של המחיכה המלח הרחמן שכבר עשקה פעולתה ומעך כל הדם לתוכה מעכבר, לח חיישינן שיחזור הדם להתבלע בבשר לח ע"י מלח הנני כי לח יעיכנו המלח הרחמן, ועוד יותר דבתמת הני מלח הנני לח נרע כלל ממלח הרחמן שעומד ב"כ בתקפו וכמ להרמ"ם ונם להטו"ר לחר מיומלח, ותמש"י כן הרי תמרו משופים דלה לחר פליטה הלה לח חיישינן למיתי הדם ומחלח שבירי בשבר שבנומות משום שהמלח הוח מניח לדם להתבלע בהבשר, ולפן קיי"ל מוחייבו בפי' ע"ה, ועוד דהם הבלוע בהמלח הרחמן ולפי הפן בכח המלח הנני להפליט ולהבליע בהבשר, ולחלומות שעיני הלח יש מפקפק ס"ל לילר ממ ולח דם, ולפפי לם ימים להחשב לו בעל רס"ם בפי' ע' בפ"ח חות ו' דם לחום חלי מלח בהלחלומות שעל פני הבשר עוד שיהם שיפון דם ונמח לילר, הלח מעם מעשר היח ולפי לם נימח שהמלח יבליע חוקן השיפון דם לתוך הבשר הלח יבבמלו בששים בפן פשק ולפי לפשר בעינן לחר, לפן בדיעבד לם מלחו לף לחר זמן פליטת כל צירו חלי לפשר בדיעבד, ולדעת ס"ך בחות נ' שם הלח טעם לחר הוח לחיכה החם, משום דהחם הוח דם בעין והבח הוח רק דם פליטה, הכל לפשר ביולרו לעיל, ועי' ביו"ד בפי' ע' שהרבה להשיב והכשיג על דברי הפ"ו, וכתב שכן משמיה הוח בדעת הטורים והתו"ה להיות לפי' לפשר מעל"ע, וכתב שכן משמע מרמי הלחיכולים והפ"ו בפיקוח וכן עיקר, וכן כתב בעל רס"ם בפ"ו חות ח' שלהלכה נרחה לן עיקר להיות כזה בפשיטות, ע"ש:

פג) **שרי**. הלח כלשון הפ"ו שכתב שלחר שפלט כל צירו חיינו

לחר מבע"ע ומבירש בעל החו"ד בביחורים רים פי' ע' לחסור, רק העיקר הוח לדינה בדעת המשבלים פי' ע' חות כ' ודעת הממ"י בכלל ט"ו פ"ק י"ד דס"ל דחפי' לחר זמן פליטת לית מני מוחר בדיעבד דבני מעע דם למיניע מפרק פריק, וכן כתב הת"ח מפורש בכלל ט"ו דין ו' וז"ל שם, לך כבר מהבחר שהה שהה הבשר במלחו זמן מרובה שמותר בדיעבד, עכ"ל, וכן כתב הב"י בפי' ס"ם בשם מרדכי"ו, וז"ל הבשר שנמלח ולח הדיח ונמלח שנית לח ידענה למחי מיהם לה לי מיחש שמלמה שבי יבליע בחחיכה לחלומית דם שעני' מרי מחבר"י בשם בפרק כ"ה דלקן דרך המלח להבליע הדם, עכ"ל, ומחחר דהפשם פנרש מחבר"י לפקל לענין דיעבד משמע להדיח מדעתו להיות לף לחר זמן פליטת לית היינו לף לחר מעל"ע, דהרי לדעת הרמ"ם לין שום ב"ע בין הוך זמן פליטת לית ובין לחר זמן פליטה לית הבשר כתבר כתבנו. ובדברינו לנוכ יסלוק ב"כ לנמרי סברת בעל ערוך השלחן בפי' ע' חות כ"ג שכתב לחסור לחר זמן פליטת לית מעטה יכיון שפיטה טרופה לפעות בולעה, ולח דמי לנלי הרמ"ם בלי לחר הפליטה לחי' כמה ימים שהיו מופר ולח היישינן שהמלח יבליע הדם שעליו, דזהו מפני שהמלח זה כבר לבד כמו מבמ"ב מלח לחר ולפי יבליע, עכ"ל, לבל לפי מה שביחרנו בכל זה נכון בכל המעמים והטיעות לין כלן שום מקום מוחה לפברתו זחת לף לכח הפיסוח שלו, וכן דעת הממ"ג להלכה, וכן כתב בפ"ח מקום שהמלו, וני' בית חברהם, וכן נרחה לי להלכה לפעשה, דפרי לפו יוהין בבשר שהמלח דעת הטור בשם הרמ"ם, וכן הוח דעת הפוסק דמיהר להפשות במלחו לחפי' כמה ימים מע שם ס"ל דדם מבדק בריק ומיפל, ומ"ע לנו לחמיני מבדק בריק, במליהה לבל כלן מלחר שהמלחומית היח מעט לחמיני מבדק בריק, ושוב ס"ל שהבשר שהמלח שלש לית לעולם, והדם שבהמלח נופל לין שבעו להבליע בלנ שהמלחומית היח מעט לחמיני מבדק בריק, ומ"מ לפי מה שכתבר שהמלח שלש לית לעולם, והדם שבהמלח נופל מסך הלחלומית ב"כ לנו ומ"ש ומפני שלח יבליע עוד ומפני נופל מסך הפפוק גם שהיהבר ושה"מ בבשר בע"ח בלח שהלח בבל ב' ביום, וכן כתב בעל ערוך השלחן בפי' ע' חות כ"ש ומעשר שיהיהו כך במלחו עד מלפ"ק ולח יהיהו בעלמו ולח להיות ע"י עכו"ם, ע"ש. ועיין בספר תקי דעת בפי' ע' חות ע"ב שכתב נ"כ דלפי זה בשר שהלח בעבד שבת ושכח שלהיהו ומזכר בשבת לחבר להיות בשבת לפי', ע"י עכו"ם כיון לילכה פסיפה כלל רק לריך להמתין עד מלפ"ק, לו בע"פ ברחילה לח הידים ע"ג הבשר, ומ"ב לעיין בפו"ח סי' שכ"ח במ"ש שם

מלח לחר מע"ע, כן נ"ל:

פד) **שעות**. הנה המחבר בפי' ע' סי"ק ה' הביח שני דעות בדין זה, לחת לאיסורי, ויהו דעת הרמב"ם, ויבו"ן בשם הר"י יונה, דס"ל שמחמת חום המלח חוזר ובולע מלחלומית דם שעליו ושעל המלח, ויוכ לחחר שיהיו המלח רוחה חוזר ומיזב דם,

## ברית מלה

רק קליפה מיהא פו) בעי, ואפי' כשנמצא גומות בהבשר והוי מלאים ציר לאחר זמן פליטת הציר נמי פז) מותר ע"י קליפה, ולצלי מותר אף בלא פח) קליפה:

### תקריב מלה

שם. וכן כתב נעל בית יוסף ביו"ד סי' ס' חלק ג' בתיקון סכיה שלו אות ח', ועיין לקמן בכלל י"ז אות כ"ד ועיין בכלל כ"ג אות מ"ז ואות מ"ח ואות מ"ת מה שכתבתי שם בבירור יותר:

פו) **בעי**. כן הוא בחידושי רע"ח. וכן היא דעת בעל התיון במלה קמ"ח, ס"ק:

פז) **מותר**. דבדיעבד לא חיישינן לזה מומר שמלח ממחה בהליר והדם עשאה לגוף ונעלם בהבשר. ועיין ברמ"ח בסי' ע' נמצאים גומות בהבשר מלחום שם שהעלה שם לדינא דאפי' שכמלחום גומות בהבשר מלחום ציר לאחר פליטת הציר לא חיישינן שמחה המלח בהליר והדם מתדבה ונעשה לגוף ונעלם בהבשר, כי המלח אינו מניח הדם להתבלע בהבשר כמו שמעשב אח הדם שעליו מלהתבלע בהבשר, עכ"ל. וע"ש בח"מ סוף ח' וכפ"י סוף מ"ו, וכן כתב המשבצות כסי' ט' אות י"ב וכתב דפסוס הוא, ע"ש:

פח) **קליפה**. כן כתב נעל התיון מלוה קמ"ח ע"ש:

---



מבאר שיעור זמן שהיית הבשר במלח, ובו ד' סעיפים:

שו"ע יו"ד סי' ס"ט בעיף ו'

שער הציון

**שיעור** שהייה במלח אינו פחות מכדי הילוך ח) מיל שהוא כדי שלישית שעה ג) בקדוב, ח) מיל. עי' ש"ך נסו', ס"ע סוף

הג"ה

כ"פ שכתב עזכו"פ

מיתוק"ן כדעת הכסף"ג, ולפ"ז כן הוא דעת כסמ"ס בפרק ו' מהלכות מ"א, וכעת כ"י בהכמ"ס: ג) בקרוב, עי' פר"ח סי"ק ס"י, ובתק יעקב סי' מ"ג סי"ק י', ובפלה למתחה כלל ע"ז דין ח', ומי' בכנו"ש ובכפתי יוסף, ובשו"ת תוסף ני"ש סי' ס' מס שהעיקו כזה ע"ש:

### ברית מלה

[א] **שיעור** זמן שהיית הבשר בהמלח, המנהג הנכון הוא בכל תפוצות ישראל לכתחילה להשהות הבשר במלחו שיעור שעה שלמה, ואין ח) לשנות, ובדיעבד אם כבר הוחר אחר ששהה במלחו שיעור מיל ג) מותר, ולכבוד אורחים הגונים או לצורך שבת. או כשהוא בדרך ואין השיירא ממתינים עליו, או שאר שעת הדחק

### תקריב מלה

ח) **לשנות**. כן כתב הרב בהג"ה בכמ"ע ס"ע ס"ק ו' בשם הת"ם, והגהת ס"ד, ור"ח, ועשם הדכר הוא משום דשיעור מליחה הוא כשיעור לגי, כמו שכתב התוס' בחולין דף קי"ב ע"ל ד"ה הני מילי, דשיעור מליחה כשיעור לגי, משום דממעיטין מלוח הרי הוא כמותה דלגי, וכן כתב הרמ"א, וכמעם זה כלל גדול הוא שמליח כמותה דלגי, והיינו כשיעור לגיים שהוא המחויכה לפי גדלה ועביה, והומלי ואין שיעור זה שוה בכל המחויכות לכן קבעו להו שיעור מובלג ומספי שיעור שעה לשיעור זה, דזה ודאי סני לף להמחויכה היותר גדולה, והשעה היא שעה כינונית ולא שעה זמנית, דהיינו שלריך לשהות מלך אחד מכ"ד מלכי המלו"ע שהוא יום ולילה, כן כתב הכנ"ם, והכשיר יוסף ט"ם. והמקור הוא מהגמרא דפסחים דף כ"ח ע"ל, דבעכר הפסח הי' מקדימין עשיית התמיד שעה כדי שיהי' שעה אחת סמוי לגלות הפסח, ת"ש דשיעור לגי' הוא שעה, הביאו הב"י בסי' ס"ע, ומלה הכי הוא כדאמר לגלי', לכן גם במליחה משערינן כמו שעה והיינו שעה כינונית, כי ע"כ בירושלים סי' יום ולילה שוין, פלתי. ועיין בכו"ת מהר"ם ש"ק שמשבה לי שהקשה על הת"ק, הא פסח בני לגי' שלמה, וא"כ לעניו דם דמי כמלכל בן דרומאי דהוא חלי לגיהו כל היותר, ויש כמה פוסקים דס"ל דמלכל בן דרומאי הוא רק שיעור לגי ומה כבר יצא כל דמו, ומ"כ לכל היותר מון לריך לשהות שיעור מליחה רק חלי שעה, וכן פקפה הפלמי, וע"ש בתשובת מהר"ם ש"ק מה שמהרץ שם, ועיין בספר בכור שור על פסחים דף כ"ח בשינ"ע על התי"ד בזה וכתב דמון רמ' מפסחים, דשם קאי רק שעה אחת לכניו ונלקטו עלים, אבל הלגי' כי מצלנין הפסח עם חבבה, וג"כ מון רמ' לשיעור לגי'. ועיין בית מפרים שהביא בשם רמ"ו בפרק כל שעה בפסחים, דמה שהביא התי"ד משם רמ' לענין שיעור מליחה שהוא שעה אינה רמ' כלל, וע"ש בנכוון שוב שיבא דברי התי"ד בשוב עשם ודעת, דהא לימא בירושלמי פרק כ"ל קוף הלכה י' דמה שעלה בחץ למעד בתוך שיעור שעה, עללה בתוך החמוד בשיעור חלי שעה, משום דהמעור מלמף כל החוס של כל מרפא העלים, והחם גדול מאוד ומלה על כל גוופיו, וכיון דלגי' הפסח בחמור הוא סיה לריכה שעה, ובחון היה לריכה שני שעות, וחלי לגי'הו הוא שעה חץ למעד, והא דשיעור מליחה כללי, כלומה כיון דבמליחה לא שיך זחת, דההכל בח מכל האדדין ומי רק לגלי מכחוץ למעד, מ"כ מבהמת שיעור לגי דחמרו כוותם על חוץ למעד, וכל הפחות מידי ספיקא לן נפקא, ולכן החמירו והיינו הטוהם להשהות שיעור שעה שלמה כמלח, ודברי הת"ד נכונים המה, ועיין בספר דרכי הוראה פרק ל"ג שמביא מת תמיהת הכנו"ם על הת"ד ומה שמחרץ שם, ועיין בשו"ת בתר יעקב על יו"ד בסי' ס"ע סי"ק ו' מה שמפלפל עלמו שם בלנול מחוך בדין זה, ע"ש:

ט) **מותר**. דיש לסמוך בדיעבד על המחבר דשיעור שהייה במלח הוא כדי שלוך מיל, וכן כתב הד"מ סוף אות ז' בסי' זה, והיינו קרוב לשלושים השעה והיינו י"ח מיטען, והוא דעת החוס"ע שהביא הכ"י, והביאם הב"ח שם בשם כ"ה, אך הביעור הזה הוא שני חומשי שעה והיינו כ"ד מיטען, זו היא דעת הרמב"ם בפרק ו' מהלכות מ"א, וכן דעת רש"י ז"ל, ועיין פר"ח סי"ק כ"ו, ובתק יעקב סי' הל"ט סי"ק י', ובמלחית השקל, שהלם שכיהו מהר"ם והרע"ב שהוא שיעור כ"ד מיטען היינו שני חומשי שעה, ועיין בכנפי יוכה ובשו"ת תוכף ני"ש סי' ס' שהאריכו בזה והעלו כן ברמזים ברורים שכן עיקר לדינא דהוא כשיעור שני חומשי שעה דווקא, ודעת הי"ו דלף בדיעבד ל"ע שם יש להקל בפחות משיעור זה היינו כ"ד מיטען, וכן כתב בתשובת הכ"י דים להחמיר להלריך שני חומשי שעה משום חומר איסור דם דתוריקא, וכן מצא הח"ת בדינ בכללו ל' אות ע' דיכון דים סרכה סופקים דס"ל דדם שנלמו הוא דתוריקא וים כבללו הוא דתוריקא ע"כ יש להחמיר לף בדיעבד להלריך דווקא כ"ד מיטען, וכן הוא דעת הרב נרעמוח לפי החשבון דמהלך מדם ביומי ו' פרסאות ביום היינו י"ב שעות, וסומכו במלח ממלח, במלח נימטרי"ת מיל, מ"ש, וס"ל. ועיין בס"ד שכתב שלח שוד סימן מחד מהפסוק דכתיב בעלמי מכל הדם, סופי ניבוחיו המה לחזיות מיל, ע"ש. ובטור כתב וי"ל ושיעור שהיינו במלח כתב הרמב"ם כדי סילוך מיל, ופ"ת הרא"ם ז"ל כתב כדי לגי, עכ"ל. ומלאה שם מדבריו דים חילוק בין שיעור מיל לשיעור לגי, ע"ש. ועיין בשו"ת בתר יעקב חלק יו"ד סי' ס"ע סי"ק ו' שמקשה שם מנא לו להטור להקל בין הני שני השיעורים ועשאה מחלוקת בין הרמב"ם והרא"ם ז"ל, ומפלפל עלמו שם

**שער חציון** שו"ע יו"ד סי' ס"ט סעיף ו'

ג) בדיעבד. מי' [הג"ה] ועל זה יש למעוך ג) בדיעבד, אז אסי' למהילה לכתחילה לכתחילה לכתחילה, אז לעורך שבת, אבל נלענ"ד הכי המנהג להשהות מ"ו נקבי מ' אות במליחה שיעור ד) סעה, ומין בשמות, (מהרש"ם בתה"ד סי' קפ"ז, ובהגהות ש"ד, ואו"ח כלל ל"ו): ס"ו, ונמ"ך עם אות מ', ומי' בשו"ת

משלחן בנימין סי' ס"ב, ומי' ביד"י ובפ"י מה שכתבנו בזה: ד) **שעה**. פירוש שעה בימות הלוח לחלק מכ"ד חלקי המעב"ם, סי' כמו"ם ומי' בספי יוסה מה שכתבנו בזה פ"ם, ומי' מקריב מלח שבימחמי בכל שם:

## ברית מלח

הדחק טוהר אף לכתחילה לבשל הבשר אחר מליחה שיעור ג) מיל, אבל בלאו הכי יש להחמיר ולמלוח שיעור שעה ד) שלמה: [ב] והא דכתבנו דבדיעבד אם הודח מותר במליחת שיעור מיל, היינו דווקא כשהבשר הודח וגם נתבשל כבר, אבל אם עדיין לא נתבשל הבשר אף שהודח הדחה ראוי, יחזור וימלחנו שנית ה) מם"נ, וצריך להשהותו עוד מחדש במלחו שיעור ו) שעה, מיהו אין למלוח אותו הבשר לכתחילה עם שאר ז) בשר, ובדיעבד אם נמלח הבשר הזה שנית עם שאר בשר יש להתיר אך דווקא ח) בהפ"ם, אבל באין הפ"ם יש לאסור אותו הבשר שנמלח ט) כבר: [ג] והא דכתבנו דאם לא נתבשל עוד דצריך הדוח"ש היינו דווקא בדלא שהה רק שיעור מיל בצמצום, אבל אם שהה מעט יותר מחצי שעה, ומכ"ש אם שהה קרוב לג' רבעי שעה, אז אפי' לא נתבשל עדיין אין צריך למרוח עצמו

## תקריב מלח

שם לפלוט תריך על זה, ועיין בשו"ת מיוסף כ"א השובה ס' דעשה שם חשבון נכון לזה, וכן מפורש בדריסה, ע"ש:

ג) **מיל**. היינו כ"ד מיטעזין שהמה שני מוחסי שעה כדעת רש"י והרמב"ם, ולפ"ז כי הס"ך בסוף כ"א שם הסכים לדעת המחבר והרב דשיעור מיל הוא שליסית שעה בקירוב היינו י"ח מיטעזין כדעת הפוסקים, וכן הסכים הפפתי בכי' ס"ע אות כ"ה, ולפי עוד כי הם שלמלו דרבנן הוא ויש להקל, מ"מ מלחר דשי עמודי הפוסקים הלא המה רש"י והרמב"ם ז"ל ס"ל דשיעור מיל הוא שני חומשי שעה, והרב בחומים הולכים בשיעתם, והלריכו לשיעת רש"י והרמב"ם עיקר, כלאר בחרתי לעיל בלות הקודש, לכן בודאי צלריך להפות שיעתם. ועיין בחוון ג"א דדעתו ג"כ בשיעור מיל בעלמה וכתב ג"כ שלריך שני חומשי שעה היינו כ"ד חלקי השעה, לכן בעת הלורך לו בשעת הדחק יכול לסמוך עליהן לפי לכתחילה, דרבים המה הרעות הס"ל דשיעור מיל הוא שיעור מליחה, וכמו שכתב המחבר"ם סי"ק, ולדינא נלהה דבדיעבד לם שהה שיעור מיל תשב שיעור מליחה כדעת המחבר, וכמו שכתב הרב שם לדעתו, ושעת הדחק בדיעבד דמי, וכן כתב הב"י בשם התה"ד עלמו דבשעת הדחק יש לסמוך לף לכתחילה לדברי הרמב"ם בפרק ו' מהלכות מ"ח הלכה י'. וכן הוא קבלת הגלוונים, ועיין בעיוד השלחן בפי' ס"ע אות י"ח שכתב דלעניות דעתו לם עושים לכבוד שבת לו אורחים בדיעבד יכילנו לסמוך לדוחתן בדעת הרמב"ם לו בלבל הפחות ימלחנו וישהנו במלחו י"ו מיטעזין לף פחות, וכן הוא מוכח ובל, ע"ש:

ד) **שלמה**. ומחמר דיש פוסקים דס"ל דסם שנמלח לחוליית הוא, וכן הוא דעת הרדב"ז, ודעת הח"ל שהוא לחיצון ובקי בהולכה, דסם שנמלח ובבשל לחוליית הוא, לכן לף לחקן לן קיי"ל כוותיהו בזה, מ"מ יש להחמיר לכתחילה ולמלוח שעה שלמה כדעת הרב בפ"ם בלחר בחוח בחות הקודש, ועיין בספר לחמי טעם שלמה ס"ו שמהפקק שם בשלח בשר ושהה כדי ללי מיטעזין דהיינו ע' מיטעזין לדעת הלוח"ב חו י"ב מיטעזין לדעת רש"י והרמב"ם, ולח"ב נלמה בלי לגיולהו דהיינו בשיעור רבע שעה שם מוכה לאסול בשר ושהה בשיעור לגי' הוא שיעור שעה וכל שבלה בלי לגיולהו תוכר בלכולה ובפחות מלי לגיולהו לסור בלכולה, לם מלערף הסרי הסמלה ושסרי דלגי' להיות בלכולה, ומבלבל שם עלמו בזה ומסחר אלגו שם הפקק עומד על מכונו, ע"ש. ועיין בעיוד השלחן בסי' ס"ע אות י"ז שכתב שם עשים על מה שנהגו העולם להשהות בשלחן שיעור שעה לסר נלדע לן מהה שנהגו העולם בזמרת זו מה שלין נכון בדיעבד שלוכה בכתבו רק כדי לגי' בפי קבלת הגלונים ומסיק שם שהעשה הוא שלא יסרכו לשום שבשר מיד בשים רותחין דבוה מתקלקל שבשר, וגי' שם שמסיק שם לחם עושים כן לכבוד שבת לו לכבוד אורחים יכילנו תיכף לשים רותחים בשם"ב הרמב"ם, והוא בעלמו מסיק שם שלין המנהג כן, ואחר כל דבוליט הרח"ם והרשב"ל והשוו וכל השלחנים דם דברי הרמב"ם מה שמלריך להעיל בשים רותחין וקבלה בידם בשיעור שם די בשהיה לחזיל כל דם:

ה) **מם"נ**. לו בשר שלנו כל דם בשליחה שהשהוה כדי ספיר דמי דהבדחה ומליחה שניה לא יועיל ולא יזיק, ולפי עדיין לא

ט) **בשר**. דמחמר שי' שיעור מיל פליט כל דמו כדעת רוב הפוסקים, ושהה יכילו מהבשר אחר אחר ימלח עמה ולא יזיקו עוד מאחר דהודח, ולא שיך כאן חיידי דטריד, ולא כהב"ם, וגם לא שיך כאן להקל משום ס"ם, דלמה שלבה דהוי שיעור זה לוקו פליט כל דמו, ואפי' אח"ל דמפליט כל דמו שמא שלבה לחין שהמחין נקבי הפליטה, משום דהספקא לו פליט כל דמו בחוך שיעור מיל לא מיקרי ספק בלל, דאנו הוספנו זה לעיקר דבשיעור זה פליט כל דמו, והשליחה הסניה לך לומרת היא, כן כתב הספפי בסי' ס"ע אות כ"ו, וכן כתב הי"ד בסי' ס"ע אות ס"ה דלח ימלחנו עם שאר בשר שלח פליט דמו, וכן כתב בעל לחם מ"ה שיעור בחות י"ז בפניט:

י) **בהפ"מ**. מאחר דיש פוסקים דס"ל דבחוך שיעור זה לח פליט עוד כל דמו וח"ב לח נשתמו עוד נקבי השליטה, ולף אם נאחר בחוך שיעור זה פליט כל דמו, מ"מ הלא מיטעזין המה הפוסקים דס"ל שבחוך זמן דשתמיין נקבי הפליטה, והמה לך הרב בפ"ח, והסכים עמו הס"ך, וכן משמע מהר"ן בשם ריבומיו והוא ריטב יומה דאם שהה שהיה בשתמיין נקבי הפליטה, אבל לח בן דעת רוב הפוסקים, וכן הב"ח לף לף בי לכאורה הוא טועה עם המחמירים, אבל מ"מ הניע עליהם והביא ראיה מדבו של הרשב"ל דהדחה חיכה שהמתת נקבי הפליטה, שכתב בזה לשון, דמוהי הרב לאחר בפירוש בשר שפליט כל דמו והודח, ואחלה עם שאר בשר שלא נמלה שרי ע"י החוש"ם, הרי מבואר דס"ל דלא נשתמיין נקבי הפליטה, והסכים עמו הפר"ח, ויש רבים מחרוים דס"ל כוותיהו, וכן דעת הל"ל, לכן יש למחוך עליהם בהש"ת להתיר הבשר, וכן כתב הבכרתי דבמקום הש"ת יש להקל, וכן כתב הפמ"ג במשבלות לועמין דיעת הל"ל בסי' ת' כתב דלין לזה שום שורש בהפוסקים דאחר שהודח לא יועיל עוד שליחה שנית להפליט הדם, וכן דעת הפ"ב בסי' ל"ג, ומכ"ו בלל ו' בשם ספר תמוס דעיט כולם מקילין בזה בדין דשתמיין נקבי הפליטה, לכן יש להחיר בהש"ת בפשיטות:

ט) **כבר**. דכיון דיש פוסקים דס"ל דבחוך שיעור זה פליט כל דמו ונם הודח ונלע עתה מבבשר שנמלח עתה ולא יפליט עוד

## ברית מלה

עצמו לחזור ולמלוח י) שנית: [ד] לענין שיעור מליחה אין שום חילוק בין שור שלם או איזה בחמה דקה, בין חתיכה קטנה וקלושה לגדולה, או בין חתיכה דקה לחתיכה עבה או בין בשר שור או שאר בחמות גסה לבשר עוף, רק שיעור אחר הוא יא) לכולם:

## תקריב מלה

עוד, וכן כתב נס הלבוש בסי' ס"ח סי"ק ז' דאם היה לחתר שיעור מל' יום חשש שפגם קלת מליחה מקום וכשמוזר ומולח בולע המקום שכבר פגם מהמקום שלח פגם, אף דלח קי"ל הכי כמבואר בתשובת משלח בסימן ס' כ"ג, מ"מ בס"ד ובלתין הס"מ בוודאי שים לחוש להם:

**שנית**. ואין להסכיל המלח בתוכם, שהרי אף המחמירין דס"ל דווקא שיעור שעה למליחה בסתר כתבנו לעיל בשות ג' בשלל זה, ושיעור שעה שני אף לפסח שהוא גוף אלם, וכך משום לח פגם בחתירה אף בחתיכה קטנה להשהות שעה במליחה, אבל מלחר דשעה קדוש לנ' רבנני שעה יש להקל בלח מליחה שיות, כן כתב הרנוך מרבבה, והרבה דעות יש דלף שיעור לני הוא רק כדי היתוך מיל, וכתב הב"י ומתבש דלדידהו שיעור מיל שני חצי לשור שלם אלא דלח פלוג, ודעת הס"ז דשיעור מליחה בשיעור מליחה חוזה חתיכה עלמה כפי שזיבה וגודלה, וכן דעת אבי"ם, אלא דבתב דלא נרלה כן משעב דלא נתנו חז"ל דבריהם לשיעורים, לכן יש להקל בזה, ולא כבשל יפה שיבתב שם בשות י"ז בפיסא דרבתה לו להחמיר אף בבשלי גוונא לחזור ולמלחה כל זמן אלא שתבשל משעב דבל חיתר קולף או שיה רק לדעת התב"ד דס"ל דשיעור לני הוא כפי לניית בזה בין לקולף בין בשומט, ועי' ב"י, ועי' שולחן נבוה סי"ק ב', ויד"י בהלבר שות מ"ג, ועי' בדמ"ם סי' ס"ט שות י"ז בפיסא שבתב שם דל"ל דדווקא בתחיבה גדולה מ' עבה שם לח שהה במלחו רק שיעור מיל ולח שהבשל עוד לריך הזמון"ם ולהשהות שיעור שעה, אבל בחתיבה קטנה מ' דקה יש לדמר אלא שלא יפרדר למליחה שיות אף אם לח נתבשלה עדיין, עב"ש. ואין לחי יודע מנין לו זה לחלק בדבר אבר לח חילקו בל הפוסקים, ומליני בתה מקומות בהס"ם דחמ"ל השוו מדוחיהן מקום לח פלוג. ועיין שם בפ"י שות כ"ח בשוף שמעיה שם דבתי הרי"ף ומסיק שם בל הענין, עוד אבר מסוף דבריו לח משמע בתו שפסק בפיסא להקל בחתיכה קטנה. וכן בחמת רלוי ומכון מבלי לחלק בין מחיכה לחתיכה, בי מי יוכל לשער ולכון להדר:

---

# ברית כלל יא מלה

מבאר דין סליחת הדבה חתיכות יחד ומליחת בשר ודגים יחד, ובו ו' סעיפים:

שו"ע יו"ד סימן ע' סעיף א'

**מולחין הרבה חתיכות זו על גב זו, אעפ"י שהחתונה גומרת פליטתה קודם לעליונה לא אמרינן שהזורת ובולעת מדם העליונה, לפי שהוא שוהה הרבה לפלוט ציר, וכל זמן שפולטות ציר אינה** ג) **בולעת, ואפי' מתקבץ הרבה ציר ועומר בגומא שבן החתיכות**

שער הציון

ג) בולעת. מקור דין זה הוא ממה שפתוב בש"ע סימן ק"ב סעיף ב' ובש"ך שם ס"ק ג' ובט"ז שם ס"ק ב' ובפרישה שם ס"ק ב' ובחוות יאיר סימן ע"ד ובפתחי תשובה שם ס"ק ב' ובחוות דעת שם ס"ק ב' ובערוך השלחן שם סעיף ב' ובשו"ת חתם סופר חלק יו"ד סימן ס"ו ובשו"ת בנין ציון החדשות סימן ל"ב ובשו"ת מהרש"ם חלק ב' סימן ס"ב ובשו"ת שבט הלוי חלק ב' סימן ל"ב ובשו"ת מנחת יצחק

שו"ע יו"ד סימן ע' סעיף א'

**החתיכות מותר, במה דברים אמורים במולח בשר עם בשר, ואפי' בשר שור עם גדיים וטלאים, ואפי' עם עופות, שאי אפשר להם ג) לנמור כל פליטת צירן עד שינמור בשר שור לפלוט את דמו, [הג"ה] ומכל מקום נוהגין להחמיר להתולש שכל החיכה שים לה בית קיבול כגון דופן שלפני מהפכין לותה שיהא הפה, אבל בדיעבד אין לאסור, (פ"ו סתימות). אבל בשר עם דגים אפי' בשר עופות עם דגים אסור למלוח, לפי שהדגים פולטין כל צרכן קודם שיפלוט העוף את דמו, ואם עבר ג) ומלחן יחד, העופות ד) מותרין, אבל הדגים צריך ליטול מהם כדי ה) קליפה, ואם**

שער הציון

ג) לנמור. מי' ש"ך סק"ו ס"ק ט"ו. ועי' בקריב מגן ג) ובמלחן. מי' ש"ך כה' ע' סוף ס"ק כ"ה. ד) העופות. מי' ש"ך כה' ע' סוף ס"ק ל"ו. ועי' בספר תוספות יום טוב פרק אלו טריפות. ה) כדי. מי' ש"ך כה' ע' סוף ס"ק ל"ו. ועי' בספר תוספות יום טוב פרק אלו טריפות. ה) כדי. מי' ש"ך כה' ע' סוף ס"ק ל"ו. ועי' בספר תוספות יום טוב פרק אלו טריפות.

## ברית כלח

**בשר גדיים וטלאים, או ב) עופות, ואפי' בתחיכות שמלחן זה אחר זה ושוהה זמן מה בין מליחת התחיכות התחתונות להעליונות צמי דינא ג) הכי, מ"ם אם התחיכה הראשונה שהה כבר שיעור מליחה, לכתחילה לא ימלח עליה שום תחיכות ד) תפלות, אבל בלאו הכי מותר, ואין צריך להשהות לתחיכה התחתונה אלא כשיעור מליחתה ה) לחוד, ואף אם מתקבץ הרבה ציר ועומד בין הנומות שבין התחיכות נמי ו) שרי, ואף בהציר של הנומות אין צריך להשהות כשיעור פליטת ז) העליונה, ואף בלא מליחה שני' ח) שרי, ומ"מ נכון להחמיר לכתחילה שכל התחיכה שיש לה בית קיבול כגון רופן שלמה מהפכין אותה שיוכל ט) הרם, אבל בדיעבד אין לחוש לשום י) דבר: [ב] וכל זה רמותר למולח**

## תקריב מלח

ג) **הכי**. מ"מ לא יפלטו אפי' העופות התחתונות את ציר עד שיפלטו הדגים. כבר שור שהעליונות את דמן, ומתירין מיידי דעיקר למפלטו ציר לא בלע, וכדפירש רש"י שם בפרק כ"ה קי"ל, דכל זמן שעדיהים למפלטו פיהם בולעין ומפלטת זה מה זה, עכ"ל. אי מעטם כבוב"פ, וכן כתב הטור, וכן כתב הרשב"ץ בתו"ה, וכן משמע בהולין דף קי"ב ע"ב, דאמר שם רב נחמן דגים ועופות שנתלוו זה עם זה לחמירים, משמע דווקא דגים ועופות, אבל כל מיני בשר מותרין משום דלחמת הן, ומשמע לה כתב רק העופות דיחידי דעיד לא בלע, דמהלה מעמת לף לכתחילה שרי, אבל בחמת ס"ל ג"כ הטעם דכבוב"פ, ולא כתבו טעם זה משום דלכתי טעמת רק כדיעבד שרי ולא לכתחילה, עיין משבצות כסף, ט' אות ג':

ד) **תפלות**. כמבואר בס' ע' כ"ק ו' כל דיעם לגו בפרטורקון, וכדין תחיכה שנמלחה שני פעמים המבואר לעיל בכלל ט' אות ע"ו ואות ס':

ה) **לחוד**. דעיקר הטעם הוא דחיידי דמודוח לפלוט לה בלעה, וכן דעת רוב הפוסקים, וכן קי"ל לעיקר, כמו שכתבתי לעיל בכלל זה באות ג', ולפי טעם זה אין לריך להפהות, וכן כתב מפורש בעל יד"ה, ובעל לחם פיהם ט"ס:

ו) **שרי**. מ"ג דמעטם משרק שריק היה לנו לאסור אפי' בהאי גוונא דהכי זה לא שריק, מ"מ מיהר מלד הלי טעמת דמרוד הוא ולא בלע כל זמן שפולטת ליר, וה"ה לטעטם דכבוב"פ, כדעת התום':

ז) **העליונה**. נ"כ מטעם דחיידי דמרוד הוא ולא בלע, כתבו כתבו לעיל, ושוד הכי כתב הב"י דמה שממלח בהנומות ליר הוא ולא דם, ופיין בהפלטת לעמה שכתב דחפי' אחר י"ב שעות שכבר נמר פליטת הליר אמי מיהר, ע"ש:

ח) **שרי**. וכן פירש הב"ח בהטור, ולא מטעם דמה שממלח בהנומות ליר הוא ולא דם, דכי ממרינן דכל מה שממלח בהנומות ליר הוא ולא דם, אין זה רק לאחר זמן פליטת דם מהעליונה דממרינן קמת קמת אחל לו ומלי ליר הוא, אבל אם העליונה היא עדיין בתוך שיעור פליטת דם בוודאי כל מה שבהנומות דם נמור הוא, עיין משבצות סי' ע' אות ג':

ט) **הדם**. דלהתולה חיישינן להטעם דמשרק שריק ובהאי גוונא לא שריק, ד"מ בבשר חלוש"ה בסי' ס"ע אות מ', וכן פסק בשו"ע בסע"ה:

י) **דבר**. דבדיעבד פסק הרב ג"כ כדברי המחבר דאין לחוש לשום דבר, מטעם דחיידי דעורד לפליטת לה בלע, וגם מטעם בבוב"פ, וה"ה לשאר שמדש דכל אלו התרבצה טעמים שכתבנו לא שייכי אלא רק בדם של דבר טיהר ולא בשאר איסורים אפילו בשאלי

שו"ת חוות יאיר סימן ע"ב

ב) **עופות**. מ"ש לחלח מהן לגמור פליטת ליהן עד שיגמור בשר שור לפלוט דמו, אף דים תומרים דעד שיפלוט בשר הטור דמו פליט בשר העוף כל דמו ולידו, אבל אמן לא קי"ל הכי, אלא נם עופות פולטין ליר י"ב שעות, וכן משמע דעת הרב, ועיין בשפתי כהן סי' זה אות ג' שהאריך בזה:

שו"ע יו"ד סמי' ע' סעיף א'

**ואם לא ניטלו קשקשיהם כשנמלחו** ו) **מותרים**, [הג"ה] ויש מחמירים כל ז) הגיגים (מרוקי כנ"ג) סם ו) מותרים. סי' ס"ג ס"ק כ' לעיל ס' נעל הפוסקים, לפלוג מסעיניו במליחה כנ"ל, ויכול ח) נהוג, ודווקא דלית נהו קשקשיה דרפו קרמיוסו ופלגו מיד, בכתב דהקשקשים אבל אי ליתי נהו קשקשיה כן) מותרים, לעיל פוסעין מיד ולא בלעי מן י) השופות (הרמ"ם וסם), דאיידי דטרידי לפלוט סם מקום קליפה, לא בלעי, מידי דהוי אסמי תחיכות שנמלחו יחד: [שם סעיף ב'] **במה דברים אמורים כשנמלח שניהם יחד, או שהעוף מליח ודג** יא) **תפל, אבל אם דג** יב) **מליח ועוף תפל ונתנם זה אצל זה** יג) **העופות** יד) **מותרים**, דמפסידת למקום מה שכתב שם, ומי' מקריב מלח: טו) **מליח**, כי' ע"ז כסי' כ' לות ד' מה שכתב שם כשם הכ"ה שבשיע בשם הכסם"ת, ומי' מקריב מלח: שער הציון

ומי' בשבועת השופט לות ב': ח) **הרגים**. סי' כסי"ב כ"ק ב', משום דאין לחו קנקפון, ומי' שמסי כסי' ע' לות ב"ח, ומי' כיד"י בהמחוד לות ו': ט) נהוג. כי' כס"ח שסר סי' לות ב"ק מה שהמר שם על כהב בשין זה, והניח בל"ש ס"ם: י) **מותרים**. סי' בכהו"ש, ומי' כמל"י סלל ב', ס"ק כ"ד, ובמשבצות לות ב', ומי' בסי' ק"ד בשפתי הם שכתב הם שהמר שם בלישה: י) **העופות**. סי' בשפתי למקם מה שכתב שם, ומי' מקריב מלח: יא) **תפל**. סוד בשם הפוסק, והכמ"ן, והכמ"ם, ומי' בסי' ס' בס"ך לות ו' הם שהחיץ בזה: יב) **מליח**, כי' ע"ז בסי' כ' לות ד' מה שכתב שם בשם הכ"ה שבשיע בשם הכסם"ת, ומי' מקריב מלח:

## ברית מלה

**למלוח הרבה התיכות זה אחר זה, היינו דווקא רק אם מלח בשר עם בשר אפי' עם גדיים או טלאים, ואפי' עם בשר עוף אבל בשר עם דגים אז אפי' בשר עוף עם דגים נמי אסור** יא) **למלוח, ואם עבר ומלחן שניהם נם יחד, העופות** יב) **מותרים** יג) **לעולם והדגים אסורים, בין שמלחן יחד זה אצל זה, בין שמלח העופות על הדגים, ואפי' הדגים על העופות לעולם העופות מותרים והדגים** יד) **אסורים, והנ"מ היא רק בזה דאם חי' הדגים מלוחים מונחים על העופות אינם נאסרים רק כדי** טו) **קליפה, ואם הדגים המלוחים חי' מונחים אצל הבשר המלוח ומכ"ש תחת העופות הדגים נאסרים בכולה, אא"כ יש ס' בהדגים נגד** טו) **העופות, ואפי' בהפ"מ נמי הדגים אסורים אם אין בחם** יז) **ששים, ואפי'**

## תקריב מלח

מותרים לשלם, כלי לעולם לחו דוקא הוא, דלחחר י"ב שעות ועכ"פ לחר שעל"ע ליכל טעם דחיידי דטרידי ובולעים ופולטים, ומכח שם דבמקן הפ"מ יש לחמור, לכל היד"י בסי' הכ"ו בהקלר לות ו' בהכ והרחה לדעת מפורש דחפי' חם שהם מעל"ע לו יותר מ"מ השופות מותרים, חע"ג דלדידן מהיכה ס"ל והדגים מעפים בפלה מ"מ חין הדגים חוסרים לח השופות מעפום לחר, דהכי מבואר בסי' ק"ל בהם"ך לות ל"ח דהחיכה שלשום כל לילה ובלעה הם חין חוסר לחרת מ"ו לגי משום חיסור בולע משום דחינו יולא בלח רוטב, ומכח שם על הפמ"נ שהרי הוח בעלמו פסק שם להלכה הכל שחין הקנה ע"ש מליחה לח לגי לו הוי חיסור בולע, ומח נקח מהפ"ה סוף כלל י"ב, ותוך פסק ובכח כלן דמה שכתב הם"ך השופות מותרים לשום לחו דוקח הוח משום דלחר י"ב שעות ומכ"ש לחחר מע"ע ליכל טעם דחיידי דטרידי ליפלוט לח בלעי, מלחר דהדגים חינם פולעים הם ומלחר חין הדם יכול לילך ולחסור לח השופות, מעעם דחין הלחכר יכול לילך ולחסור לגלן במקום שהחיסור יכול לילך ולחסור, ועיין שם בהגהוך חות ג' מה שהחיך שם לדיחה:

יד) **אסורים**. כ"י בשם הר"ן שהביח בשם הרחב"ן שחסר הכל בדג טמא שמלחו עם דג טהור, וכן בסוף הכימב"ם בפרק ע"ו מהלכות מ"ח נבי בבר שבלה שמעלת ובבלע עמו בבר שחוב, וכן בבר דג טמח מלוח שבבלע עמו דג הפל דמלחר מפני הכמלית הבבלה ולית הדע בלע עמו שבבלע בהבבר שבבשר הדג מהור, ע"ש בהלבה ל"ך, וכתב שם הב"י דלפ"ע לחבך פוסקים דמליחה מוסר בבולה:

טו) **קליפה**. סייש ליפול מבן כדי קליפה, בע"ג דדם חינו מפעפע למעלה מ"מ קליפה מיהח בעי, בממ"כ המחבר בסי' ע' ס"ק ב', כמו נבי מהיכה שמומחת מקלחה בליר דמה שלמעלה מן הליר מיהר מיהח קליפה בעי, ש"ך בסי' ע' לות ט', וכ"ה לפי' הרב מרבב"ם, והרמ"ם, והטור, והכ"ן, בכל הפוסקים שבידינו דדווקח בשהיו דדם חינו מוסר במליחה רק כדי קליפה, והוח דעת הרמ"ם והטור, והמ"ל בכלל כ"ב ס"ק כ"ב מוקף על הש"ך בזה וסי"ל דלפי' קליפה לח בעי, וכתב דלח נרוך רק להדחה והסבים שמו היד"י בהקלר לות י"ב בסי' ע', ובכח שכן עיקר, דדם שריף וחינו מפעפע למעלה, ולח דמי לחהיכה שחני בליר, דבפנים לח שייך שריף, חבל בשהדגים נבוהים מהבשר לירכון קליפה במקום החכך, עכ"ל, ועיין בריחם יוסף מוין קף ק"י ע"ב שדחה שם דברי המ"ל, והביח ריחי להש"ך דלפי' חם הדגים מונחים על השופות ממי בעי קליפה, ע"ש:

טז) **העופות**. דלמו מסעיניו במליחה שם, ומכי יכול, כן הוח דעת הרב שם בשם הלחיך:

יז) **ששים**. וכל זה הוח דוקח בחיסור מליחת לח כיון דבלוע עם ליר ושומן לכן חסור שם, ולפי' בשם"מ, ממ"כ

במליחה

שער הציון

שו"ע יו"ד מסי' ע' סעיף ב'

יג) זה. מי' ס"ק
סם מות ז' מה
שהקשה שם ומה
שתירץ שם, ועי' יד
אברהם, ועי' בקצה
הלבוש סוף סמיטות
שהאריך מה שכתב

או זה על גב יג) זה אף דגים מותרים בלא קליפה, [הג"ה] וכן אם יד) הדגים טו) מונחים על העופות טו) מותרים אפי' במלח יתר, דדם הוא מעט שנמצא במעלה ולא נרע מתחיכה המונחת בגיר, דמה שנמצא מן הגיר שהקשה שם ומה שתי (לעיל כלל י"ג) וכן אם לא היתה הדגים אלא העופות ולא להיפך יז) שנמצא בתוכן יש לומר דאינו בולע כלל, ועי' יד אברהם, ועי' בקצה המטה מותרים אפשר דאפי' בשעת הדחק יש להקל יח) מונחים (ל"ע, וכן משמע בלבוש), ואם נתנו דגים בכלי שנתנו בו בשר, הדגים מותרים

שם מה שכתב
שם מכס הטעו"ש, ועי' תקציב מלת י: ד) חדגים. מי' ס"ק שם מ"ת מות ז' מה שכתב מהכ"ג בפרק כ"ם סי' פ"ג, ועי' פ"ז מות ה' מה כתב רע"ץ, ועי' ד"י בהגהות שם מ' מה שהלבה למעשה שם בדין זה, ועי' תקציב מלת: טו) מונחים. מי' ס"ק שם מ"ת, ועי' תקציב מלת: טז) מותרים. מי' ס"ק שם מות ה', ועי' בחו"י כלל כ"ב ס"ק כ"ב, ועי' ד"ז בהלכות מות ה', ועי' בלקט יוסף מעיין קף ק"ב סי"ב, ועי' תקציב מלת: יז) ששהו. מי' ס"ק מות ח"ק בסי' פ' מה שכתב שם דלת דמי לבשר ובניבה בסי' ק"ל, וכן הוא בס"ת דין ו"ק שם ס"ה, ועי' פ"ז שם מות ו' בשם מ"ה דלת דמי למעשה דשם בסי' ק"ם ס"ק כ', ועי' מנקנות מות ו' מה שכתב שם, ועי' ד"י בהקל מות ו"ג: יח) העופות. מי' ס"ק שם מות ו"ב בשם ס"ת, ועי' תקציב מלת: יט) מלוחים. מי' ס"ק שם מות ו"ג שכתב משמעת דלווקא דיעבד מעתיין, ועי' מה שמצדיק בזה שם, ועי' פ"ז מות ז', ועי' משמעת שם מות ז', ועי' בלקט פיפה מות ד' מה שהעלה שם לדינה:

## ברית מלה

ואפי' הזומ"ש לא מהני אח"כ להדגים שנמלחו עם יח) בשר, ואפי' עם בשר יט) עוף, אבל העופות מותרים כ) לעולם, זמ"ם המחבור לעצמו מבלי לאכול גם העופות במקום שהדגים נאכרים תבא עליו כל) ברכה, ומכ"ש בשיש שומן בהדגים ראו מרינא העופות אסורים ואפי' תוך כב) מע"ש: [ג] והא דאמרנו דאם הדגים המלוחים הי' מונחים על העופות אינם נאכרים רק כדי קליפה, היינו דווקא אם ידוע לנו בבירור שלא נתחבבו הדגים ולא נשרקו במעלה למטה, אבל אם אינו ידוע לנו בבירור, אז הדגים אסורים עד כג) ששים, ואם הדגים הי' מונחים בצד העופות המלוחים נאכרים עד ס' כאשר כתבנו, אך אם הי' חתיכות גדולות מאד וגבוהות יותר מחתיכות הבשר יעולים נגד הבשר למעלה מהבשר ששם אינו נוגע בהבשר, מה שלמעלה מהבשר מותר אפי' באותה חתיכה כד) עצמה, רק קליפה

## תקריב מלח

במילחת שהי' מיסורים מיסור כתום, גיונון מהכרם"ן, ובזה יסולק ממילחת הכ"ם בשער פו"א מת ל"ת שהמחה שם על הרב במה שכתב לאסור לגמרי בזה ומשמע לחפי' בהפ"מ, ולפי הרמ"ן כתב בעלמו בס' ק"ה ס"ק ס' דבהפ"מ יש לסמוך לחפי' לדיק להקל בהיסור שלהן בו שמצוית לאסור במילחה רק כדי קליפה, ודם הלח הוי כתום בנגיעה מלילחה, ומה שכתבה דם מבל מיסורין, ע"ש. אבל לפי דברי הגיונון הנ"ל לא הקפה כלל בין הבלוע כלן הדם עם גיר ושומן לכן אסור בס' ולפי' בהפ"מ, וכתב הר"ן דהא דלח ברינן הדגים במילחה אח"כ משום שהיו המלח מפליט הלח דם המובלע בהחבים משעתו ולא השובלע ממקום אחר כיון שהן דם מעונן כלל הלח אחוז שבלעו ולח שיך בו לחידי דיפלוט דם לחידי יפלוט נ"כ דם שבלע, ע"ש:

יח) **בשר**. אע"ג דגבי בשר כי הפי נותנ לחמרינן דמהני הזומ"ש נומר לחידי דיפלטו דם לחידי יפלטו נמי דם דאתריבי אבל שהי דגים כיון דרכו קדמייהו בלעו טובא, והדם הבא להם מעלמא נסרך ביותר:

יט) **עוף**. כתבר ביאנו לעיל דבני דגים לן לחמרינן לחידי דיפלטו דם לחידי יפלטו נ"כ דאתריבי בהחבים נבי בשר, דאפי' דגים דרכו קדמייהו ובלעו טובא והדם הבא להם מעלמא נסרך בהם ביותר, ש"ך בסי' ע' בחות ו' בשם הב"י, וק"ת בלל כ' דין י"ד, ובשאי מסוסקים, ע"ש:

כ) **לעולם**. לחידי דעדיפי לפלוט לן בלעי, וכן הוא דעת הרבה מסוסקים ומכרכן במיוחד בשאר דברבן דשם שמלחו אינו אלא להחמיר ולהאסור מדרבנן משובח בכמה חוכחי, ולא כהב"ח שכתב להחמיר ולהאסור מן הטעות עד ס' משעם שהוא לאסור נמור לחורייתא, והגלון רע"ק בתשובה על י"ד המה ב"כ עליו בזה ולחה הוי דם שלחו בליבא לאסור לחורייתא, וכן המה עליו בעל כמ"ע, וכן הוא דעת רש"י ז"ל דהטעמה מותרים, ונם הרמב"ם בפרק י' מהלכות מ"א פסק הרש"י וכן הסכים הרשב"א והר"ן, וכן כתב התוס' והסכים מיימוני וכן הוא להלכה, ב"י בסי' ע':

כא) **ברבה**. דהרי הדגים עשנם נבלה ויש לחוש שמא הדגים שלחם ותוחרין ובלעון בהעוף, זו היא דעת הרשב"ם הביאו הרמ"ם, לף דכל הסוסקים התחרונים לית לחו לעשם זה אבל הרשב"ם שם לפסור מעשם זה, הביאו הרמ"ם ולף דלילר נבדו היו יכול לילך ולהמר מעשם דקיי"ל דאין להלמר יכול לאסור לגלי הוקא במקום שהאיסור נופל יכול לילך ולהמר, ובאן הגלי הדם שהוא האיסור הוא היו יכול לילך ולהמר מעשם דחיידי דעדיפי לפלוט לן בלעי, מ"מ היים הרשב"ם מלחר דבבלן לליר הרבה יותר מהדגים, ושוד דבלא בלוע כלן הדם עם לילר ושומן בהחבר לחוד ולא בחיידי דבלעי, ולהב הלילר עם השומן בבלוע ב"כ הדם בחוך הטעות ונתברכן בילן הלילר מרובה על הדם, ועי' בעוד מה שהקשה שם על הרמ"ם ומה שהחברל שם ומילשב, לכן בעל נפש יחמיר לעלמו, ובן כתב בעל רלם פיפה, ע"ש:

כב) **מע"ע**. דבאחרה שמן לח שיך הטעם לחידי דעדיפי, ועי' בשפתי סי' ע' חות ל' מה שהחריך שם בזה:

כג) **ששים**. דסתם מלילחה דיך להתהבך עלילן להתהטן, ש"ך חות ח' בשם מהכ"ג בפרק כ"ה סי' ע"ב, ובן פסק הטו"ז שם בחות ה' בב' זה בשם הרמ"ל, דבפסק יש להחמיר ולהאסור, עי' בדרכי תשובה סי' ע' חות ט"ו, לף הילר"י בסי' ע' בהחלון לחה ח' הרבה להמה בן זה, הן מלד הסברל דהרי מיהכא חיכי יחם שיהבהך מעלמו, דבהחר מיחלין לחוהם על הבלי בעת האלילחה לין מליחין שהסם מעקומם ולחין טובעין זה בזה עד עת ההדחה, ונם הבלוע בם רחוים מלטין הסוסקים ללח חפי בזה מסברת, ובאים ד"ל דבזמן המהכ"ל הי' דרך האלילחה בחופן שבי' מלו להתהבך בחמלח, אבל בזמן הזה שמולחים כל לחד בפ"ע ובחהר מעיחין שוחו לחן שיחין שוחו עד שעת ההדחה לכן לחן לזוח לח כלל, ואם אירע שמלח יתר ונחנו על הטוף ומלאו הן בן בשעת ההדחה לחן שום חשש כלל, עכ"ל ע"ש, אבל מה שעשה ו' שעשתו יהיודה שיש עוד עוד דעת על הסוסקים הגדולים שהאסורים הם בלוח כולם כחתו דבריהם לאסור, והמה המהכ"ל, והש"ך והט"ז, ובפרט לפי דעת הט"ז בסי' ע' חות ח' שבחב דים בלן שפך לחוריית, ועי' שמה בס"ק ל' שיש ע"ד חתה ב"ב עליו בזה דהלל הוי דם שלחו בליבא לאסור לחוריית, וכן חתה עליו בעל כמ"ע, וכן הוא דעת רש"י ז"ל דהטעמה מותרים, ונם הרמב"ם בפרק י' מהלכות מ"א פסק הרש"י וכן הסכים הרשב"א והר"ן, וכן כתב התוס' והסכים מיימוני וכן הוא להלכה, ב"י בסי' ע':

כא) **ברבה**. דהרי הדגים עשנם נבלה ויש לחוש שמא הדגים שלחם ותוחרין ובלעון בהעוף, זו היא דעת הרשב"ם הביאו הרמ"ם, לף דכל הסוסקים התחרונים לית לחו לעשם זה אבל הרשב"ם שם לפסור מעשם זה, הביאו הרמ"ם ולף דלילר נבדו היו יכול לילך ולהמר מעשם דקיי"ל דאין להלמר יכול לאסור לגלי הוקא במקום שהאיסור נופל יכול לילך ולהמר, ובאן הגלי הדם שהוא האיסור הוא היו יכול לילך ולהמר מעשם דחיידי דעדיפי לפלוט לן בלעי, מ"מ היים הרשב"ם מלחר דבבלן לליר הרבה יותר מהדגים, ושוד דבלא בלוע כלן הדם עם לילר ושומן בהחבר לחוד ולא בחיידי דבלעי, ולהב הלילר עם השומן בבלוע ב"כ הדם בחוך הטעות ונתברכן בילן הלילר מרובה על הדם, ועי' בעוד מה שהקשה שם על הרמ"ם ומה שהחברל שם ומילשב, לכן בעל נפש יחמיר לעלמו, ובן כתב בעל רלם פיפה, ע"ש:

כב) **מע"ע**. דבאחרה שמן לח שיך הטעם לחידי דעדיפי, ועי' בשפתי סי' ע' חות ל' מה שהחריך שם בזה:

כג) **ששים**. דסתם מלילחה דיך להתהבך עלילן להתהטן, ש"ך חות ח' בשם מהכ"ג בפרק כ"ה סי' ע"ב, ובן פסק הטו"ז שם בחות ה' בב' זה בשם הרמ"ל, דבפסק יש להחמיר ולהאסור, עי' בדרכי תשובה סי' ע' חות ט"ו, לף הילר"י בסי' ע' בהחלון לחה ח' הרבה להמה בן זה, הן מלד הסברל דהרי מיהכא חיכי יחם שיהבהך מעלמו, דבהחר מיחלין לחוהם על הבלי בעת האלילחה לין מליחין שהסם מעקומם ולחין טובעין זה בזה עד עת ההדחה, ונם הבלוע בם רחוים מלטין הסוסקים ללח חפי בזה מסברת, ובאים ד"ל דבזמן המהכ"ל הי' דרך האלילחה בחופן שבי' מלו להתהבך בחמלח, אבל בזמן הזה שמולחים כל לחד בפ"ע ובחהר מעיחין שוחו לחן שיחין שוחו עד שעת ההדחה לכן לחן לזוח לח כלל, ואם אירע שמלח יתר ונחנו על הטוף ומלאו הן בן בשעת ההדחה לחן שום חשש כלל, עכ"ל ע"ש, אבל מה שעשה ו' שעשתו יהיודה שיש עוד עוד דעת על הסוסקים הגדולים שהאסורים הם בלוח כולם כחתו דבריהם לאסור, והמה המהכ"ל, והש"ך והט"ז, ובפרט לפי דעת הט"ז בסי' ע' חות ח' שבחב דים בלן שפך לחוריית, ועי' שמה בס"ק ל' שיש ע"ד חתה ב"ב עליו בזה דהלל הוי דם שלחו בליבא לאסור לחוריית, וכן חתה עליו בעל כמ"ע, וכן הוא דעת רש"י ז"ל דהטעמה מותרים, ונם הרמב"ם בפרק י' מהלכות מ"א פסק הרש"י וכן הסכים הרשב"א והר"ן, וכן כתב התוס' והסכים מיימוני וכן הוא להלכה, ב"י בסי' ע':

כג) **עצמה**. דלח נרע מנקל מלי לגיר, ש"ך בסי' ע' חות ט' בשם הגהות שבסוף מה"ה שער ח"ג סי' ס':

שו"ע יו"ד סי' ע' סעיף ב'

שער הציון

כ) מותרים, דאין הדגים נותנים הדם שנכלל דאין מליחה לגליל, (ב"י בשם הגה"מ פ' ק"ע), והיכ דאמרינן דאם הדג מת תפל ופשוטה מליחים כלל) אסורין, היינו דווקא שהדג כב) פלט כבר דמו והוזה, אבל אם עדיין לא כב) פלט דמו ולא נמלח משלם מותר, דאנב דיפלוט דם דיניה דפלוט ב"ב הדם שבולע מן השוטות, (סברת עלמו, וכן משמע לקמיך כלל י"ג בשם הסמ"ק) כמו התיכה שנפלה לגיר קודם מליחה דמותר מהאי טעמא כמו שנתבאר לקמן סי' זה, (כך) ועי' לקמן סי' ע"ח ס"ב בהגה"ה מליחה ממעין דהוי כרותה:

כג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ו שכתב דהוזה נמי הכי, ועי' תקציב מלח: כד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: כה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: כו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: כז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: כח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: כט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: ל) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: לא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: לב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: לג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: לד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: לה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: לו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: לז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: לח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: לט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: מ) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: מא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: מב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: מג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: מד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: מה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: מו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: מז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: מח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: מט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: נ) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: נא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: נב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: נג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: נד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: נה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: נו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: נז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: נח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: נט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: ס) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: סא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: סב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: סג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: סד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: סה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: סו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: סז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: סח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: סט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: ע) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: עא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: עב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: עג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: עד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: עה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: עו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: עז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: עח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: עט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: פ) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: פא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: פב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: פג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: פד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: פה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: פו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: פז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: פח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: פט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: צ) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: צא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: צב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: צג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: צד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: צה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: צו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: צז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: צח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: צט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: ק) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קי) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קיא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קיב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קיג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קיד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קטו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קטז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קיז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קיח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קיט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קכ) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קכא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קכב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קכג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קכד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קכה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קכו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קכז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קכח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קכט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קל) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קלא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קלב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קלג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קלד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קלה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קלו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קלז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קלח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קלט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קמ) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קמא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קמב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קמג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קמד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קמה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קמו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קמז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קמח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קמט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קנ) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קנא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קנב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קנג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קנד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קנה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קנו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קנז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קנח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קנט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קס) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קסא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קסב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קסג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קסד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קסה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קסו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קסז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קסח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קסט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קע) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קעא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קעב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קעג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קעד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קעה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קעו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קעז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קעח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קעט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קפ) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קפא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קפב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קפג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קפד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קפה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קפו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קפז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קפח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קפט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קצ) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קצא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קצב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קצג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קצד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קצה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קצו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קצז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קצח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: קצט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: ר) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: רא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: רב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: רג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: רד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: רה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: רו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: רז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: רח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: רט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: ש) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שי) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שיא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שיב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שיג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שיד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שטו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שטז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שיז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שיח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שיט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שכ) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שכא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שכב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שכג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שכד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שכה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שכו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שכז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שכח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שכט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: של) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שלא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שלב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שלג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שלד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שלה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שלו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שלז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שלח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שלט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שמ) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שמא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שמב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שמג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שמד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שמה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שמו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שמז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שמח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שמט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שנ) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שנא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שנב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שנג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שנד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שנה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שנו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שנז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שנח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שנט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שס) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שסא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שסב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שסג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שסד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שסה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שסו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שסז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שסח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שסט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שע) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שעא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שעב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שעג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שעד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שעה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שעו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שעז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שעח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שעט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שפ) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שפא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שפב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שפג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שפד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שפה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שפו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שפז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שפח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שפט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שצ) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שצא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שצב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שצג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שצד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שצה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שצו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שצז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שצח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: שצט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: ת) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תי) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תיא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תיב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תיג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תיד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תטו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תטז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תיז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תיח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תיט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תכ) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תכא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תכב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תכג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תכד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תכה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תכו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תכז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תכח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תכט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תל) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תלא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תלב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תלג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תלד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תלה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תלו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תלז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תלח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תלט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תמ) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תמא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תמב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תמג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תמד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תמה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תמו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תמז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תמח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תמט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תנ) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תנא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תנב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תנג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תנד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תנה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תנו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תנז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תנח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תנט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תס) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תסא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תסב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תסג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תסד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תסה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תסו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תסז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תסח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תסט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תע) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תעא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תעב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תעג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תעד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תעה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תעו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תעז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תעח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תעט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תפ) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תפא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תפב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תפג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תפד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תפה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תפו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תפז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תפח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תפט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תצ) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תצא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תצב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תצג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תצד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תצה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תצו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תצז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תצח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תצט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תק) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תקא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תקב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תקג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תקד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תקה) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תקו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תקז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תקח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תקט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תקי) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תקיא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תקיב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תקיג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תקיד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תקטו) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תקטז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תקיז) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תקיח) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תקיט) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תקכ) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תקכא) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תקכב) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תקכג) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תקכד) פלט. עי' ש"ך שם אות ט"ז, ועי' תקציב מלח: תקכה) פלט. עי' ש"ך שם א

## ברית מלח

אפילו כן) לדידן, והא דאמרינן דאם לא נמלו קשקשיהם הרגים מותרים אפי' בלא קליפה, ואפי' כן) לדידן היינו דווקא כשהדג שלם, אבל כשהדג מחותך צריך קליפה כמקום ל) שהחתך וכל זה הוא דווקא כששניהם מלוחים, או שהעוף מלוח והדג חפל, אבל אם הדג מלוח והעוף חפל ופונחים זה אצל זה, או זה על גב זה, אף הדגים מותרים בלא (לא) קליפה. וגם זה יש לדעת שאף במקום שהדגים נאכרים, אינם נאכרים רק משום איסור דם דווקא, אבל לא משום איסור סכנה מחמת שנמלחו עם (לב) בשר. והא דכתבנו שאם הדג חפל והעופות מלוחים הדגים אסורים, היינו דווקא רק כשהדגים פלטו כבר דמם, אבל אם עדיין לא נמלחו עוד כלל או אף אם נמלחו ולא פלטו עוד דמן, אז דווקא באין חפ"ם הדגים אסורים אבל בחפ"ם לג) מותרים: [ה] לכתחילה אין למלוח דגים ככלי שנמלח בה בשר

## תקריב מלח

כ"כ הס הרכב אפי' אחר פליטת דם ועיר הדגים, ע"ך תוס' ז' בסי' ע', והט"ז בשות' י"ס כתב דלא קאי כלל דבסי"ק ג' סם טוס דעת הרי"ץ, ובזה הוא מתולק עם הרמב"ם וס"ע בלתיהם שהטהור מלוח מחמת הטעמה עד שיפליט ויבליט ג"כ בכתיבה טהור

(לב) **בשר**. דאין סכנה במליחה כ"א בבישול דוקא או בכלי, כיון ממנותר ביו"ד בסי' קט"ו ס"ק ג' בהג"ה, וכן כתב סם הע"ת בשות' מ' בסי' קט"ו ס"ק ג' בהג"ה, וכן כתב ג"כ בסי' ע' סות ג, וכן כתב הגרע"ק, ע"ש, אף שבהגהת חכמת שלמה הרבה להסיג על דעת הע"ת כזה והבית כתב בלשון דנס במליחה שייך בו סכנה וכתב שכן הורה הלכה למעשה, רק שכתב דכל זה הוא רק לענין העופות והדגים עצמן אבל הכלים וס"ה שאר התבשיל שמבושל בהן הדגים הללו מותרים, וכתב עוד דלפ"ד הע"ת דמיקל במליחה ברוב הוא דוקא בלי פליטת דם אז בשר על בשר או דגים אז גיר דגים אז בכר לכו"ע אבל, דזה נרע ממליחה, עכ"ל. והנה מה שכתב דוקא בפלי גיר של בשר על בשר על דגים או גיר על דגים דוקא לכו"ע, משמע דשוותו דפלי גיר בתוך שיעור מליחה דוקא הוי גיר ויותר מליחה כרמיותם לני ומפשר דים נחום מסוס סכנה, אך הלח אז ני"ב ני"ב חסם לישור זס, אך מה שהאמיר במליחה מסוס סכנה בשר ודגים אין הדין שמו מאחר דכל הפוסקים דעת כולם סוס כזה דאין סכנה במליחה, ומפורש הגמ"ת בתו"ח סי' קע"ג סות ג' דפעת בשחוב הטבשיים ג"כ מפורש הגמ"ת בתו"ח סי' קע"ג סות ג' דפעת בשחוב הטבשיים בענין הסכנה הדגים ובשר יחד, ועיין בדברי הפוסב בסי' ע' סות י' שהעמ סם ג"כ על הגאון בעל חכמת שלמה על מה שהרבה להשיב ולהבית על הע"ת כזה, אבר בחמת לא מצי הע"ת ללת דין זה, רק מבאן הפ"ה מלד דין זה, ובחב שאו אין לנו ללת דברי הרחפוטים ע"ש. ועי' לעיל בכלל זה סות ס"ח מה שהאריכתי שם בדין זה, ע"ש:

(לג) **מותרים**. אע"ג דהרב החיר בכל סופן בתון סוס חילוק בין הס"מ וין שאר הן הס"מ, אבל כל זה הוא רק דעת עלמו ויחיד הוא בזה, דהמחבר סיסר בכל עיון, וכן כל האחרונים מולקים עליו בדין זה ופוסקים בכל עין, לת מיבעי דאם הגי הפל שלט כבר כל דמו, בוודאי דהדגים פסורין אפי' אם לת נתרשו הדגים עוד, דאם עכ"פ הגי פלט כל גירו קודם שיפליט השוף דמו, ומה שכתב הרב תיבת והוגש לאו דוקא הוא כמו שכתב הב"ח בסות ג' סם, אלא אפי' אם לת פלט עדיין את דמו, או אפי' לת נמלח עוד כלל ומי הדגים אם יבלשו, ולת אמרינן דיידי דפלטו דם דידהו יפלטו ג"כ דם הבשר שיבלשו, שהדגים שריך בהם הרם ביותר כדעת רבותיו של הרמב"ם, ועיין בי"ד בסי' ע' בהקר סות ג' שדחה כל הטעמים של הרב והכ"מ שהסכים עם הרב, ועיין בהי"ש בס' ט"ו סות הע"ת דעתו לאסור מטמה עשמים, ל' מסים דדם הגים לת הוי פלת כליר בעלמת, ובליר לת אמרינן בסוב"ם דם של הבשר ע"י פליטת דם ליר של עלמו, ועוד דיש שלהם מועט הוא מלוי ולאחר פליטת הדם והליר שלהם עוד יאמר דם בהשופות ובלבי הדגים, ועוד דהדגים יפו קרמיותו ובלבי מלוי ובכרך הדם בהם ביותר, ועיין בשפתי חות ו' בסי' ע' מה שהאריך בזה ודעת הפ"ה לאחר כדי קליפה, והיד' בתב שכן עיקר, אבל הפ"ך בפפלו האריך בתב לסתיר בהפ"מ, וכן כתב בעל בית יאתק בשמועי זכר שלו בסי' ע' סות י"ח דכאן הפ"מ יש לאחמיר ולאסור הדגים כדעת הע"ת וכל התחרושים, ובכפ"מ יש לסמוך על הקל כדעת הרב והכ"מ, וכן הוא דעת הפ"ך בפפר האריך רק שהוא בתב שבפפ"מ מוכר רק ע"י ההדה ומליהה שנית. וכן כתב בח"מ בכל ני"ב סות ב' בהג"ה ומ"מ וכל זה הוא דוקא בנעלו קקשקשיהם, אבל אם לת נעלו קקשקשים והם הפגים שלת נמלחו מעולם וקומו אצל העופות במליחתן, כתב האמבטוח

## ברית מלח

לז) בשר, ובדיעבד אם נמלחו בה, הדגים לה) טותרים, אך חדגים צריכין הדחה, אבל אם קינח הכלי תחילה קודם שמלח בה הדגים, או אפי' אם לא קינח הכלי, רק הדגים שמלח בה, מלח אותם לקיום מותר אף לו) לכתחילה: [ז] אין למלוח לכתחילה דגים בכלי מרפה שנתרפה מבליעת שאר איסור, ובדיעבד לז) מותר, אבל מותר לבשל דגים בכלי בשר אפי' כשהוא ב"י אם אך לח) הודחה, וכן בנבבש דגים עם בשר שיעור כדי שיתנו טעם על האש ויתחיל להרתיח אין להחמיר בזה לט) כלל, אבל אם נבבש דגים עם בשר מע"ע שלם יש להתפקפק בזה, ולכן יש להחמיר טפפיקא מ) לכתחילה:

## תקריב מלח

המכבדות כאות ז' שיש להזיר לף בתין הס"מ, ע"ם. ועיין בערוך השולחן סי' נ' לות י"ט מה שתמיהין בזה, ע"ש:

לד) **בשר**. מע"ע דקיי"ל דתין מליחה לכלים כתבו כתוס' כאות קודם דבדיעבד בעי הדחה לכתחילה, דמיהיכין דלמא מצחלי להדיח כמבואר בסי' ק"ו בריש הסי', ומע"ש דבסי' ס"ע בס"ק ט"ז שפק שם הרב דלף לכתחילה מותר למלוח בשר שמלח כשר והודח, ובלי טעמ"ע שמלחו כו בשר, שמי התם דלמרמי דבשר להיתיר קודם הביטול, ממ"ש נבי דגים דלמו מורחיהו להיות קודם הביטול, וכן כתב הרשב"ץ בתו"ה בית ד' סוף שער ג', וכן כתב היד"י בסי' ע' בהקלר לות י"ד בשם הט"ך דלכאי כתב הרב וחם מלח נשטן בדיעבד משום דסתם מליחת דגים נקדחה תין דכלי להדיח, ומוכרחין הם לחלק בין דגים שמולחין לקדרה לבשל מיד שתין דכלי להדיח ובין דגים שמולחין לקיום שדרכן להדיח מת"כ קודם הביטול, ובסבי מיירי הרשב"ץ בתשובה סי' קכ"ע והבי"י הביאו, ש"ך בסי' ע' לות י"ב ובסי' ק"ו לות נ' חילק הש"ך חילוק אחר, ע"ש. ועיין בספר ערוך השולחן סי' ע' לות כ"ם שכתב דדודחי מפני המיסור מותר לף לכתחילה, וכוותם הרמ"ע בתשובה סי' קל"ו והבי"י הביאו, ש"ך בסי' ע' לות י"ב ובסי' ק"ו לות נ' חילק הש"ך חילוק אחר, ע"ש. ועיין בספר ערוך השולחן סי' ע' לות כ"ם שכתב לשון דיעבד משום דלכתחילה יש לחוש לחסם שכתב, מ"מ דודחי לכתחילה לסור נעשות כן דלא נרע מדיחת שמבואר בסי' קע"ו דלכתחילה לסור ע"ש:

לה) **טותרים**. דתין הדגים בולעין הרם שבכלי דתין מליחה לכלים להקליט לף בשמרי דיסוריים כשעות הרוס בחולין דף ק"ו ע"ב, וכן כתב הב"י בסי' ס"ע בשם הגהת ס"ד, והש"ך בסי' ק"ה בשם הרא"ז דוקא בשר חיות אבל בשר בהמה דקה לאו בהאי גוונא הקילו למלוח בם דתין מליחה לכלים להקליט, וכן כתב הת"ח בשם הפ"ה בכלל י"ם דין ע' דמותר למלוח ומלוח בם בשר, וכן כתב המע"ז לות י"ב, וכן הוא דעת רוב הפוסקים, ועיין בשו"ת בית שפר סי' קל"ח דתין מליחה יו"ד הטובה ל"ע מה שהקשה בם על הרמ"ם ז"ל דתין מליחה לכלים ודתין דמיטר ומעמ שמולחו יחד, מה שמפלפל עלמו בזה ומה שמתרץ בם מת הרמ"ם, ועיין בית"י בסי' הל"ל לות ע"ו בהקלר שכתב דלמי אם נבלע בכלי מיסור שמן ע"י הבישול נמי תין המלח מפליטו, ותין לחי מבין מחי אמי דקמחר מחחר לף בליעת מליחה תין כח בהמליחה הסני להפליט, מכ"ם בליעת בישול בוודאי דתין המלח מפליטו בשעת הבישול ביותר מבליעת מליחה, וכן בהמליחה הסני להפליט, דע"י הבישול היסור יותר נבלע ומסתרך בהכלי מעל ידי מליחה, וכן ספק הרם"ך בספרק כ"ה סי' ע"ג, וח"ל שם, לחי לומר שתין מליחה לנילע לעץ להפליט היסור כלל לחי' בבליעה בכלי היסור דתורייתא, עכ"ל, דלח כהב"ש בשם הרשב"ץ דם"ל דדוקא נבי כלי בהחר מבלישה דם תין מליחה לכלים לחסור הדגים לף דרשו קרמיהו, אבל בשחרי היסורים שנחחר הכלי מהם ע"י מליחה בשר, מחחר היות הדגים לחסורים לפי שבליעת שחר היסורים מסרכרכת יותר בהדגים משום דרשו קרמיהו ועיין לחסורים סי' ע' לות ז':

לו) **לכתחילה**. דמחחר לף חם יחבל הדגים חת"כ בלח הדחה נחי מין היסור, מחחר הקינח הכלי תחילה, וכל דכר שבדיעבד תין היסור מותר לכתחילה ולף מיהיכין לחסתלי בהדיח, וכן בשמלח לקיום נחי מותר לף לכתחילה מחחר דודחי יהיה חת"כ קודם הביטול:

לז) **מותר**. נ"כ משעמ זה שבתבו כאות הקודם דתין מליחה לכלים להפליט מהכלי החלה, לבל לכתחילה ודחי לחסור:

לח) **הודחה**. מע"ע דלעיל בשר בחלב בלועין זה בחחר החבשל ונם הכלי, לבל הכל מותר משום דתין בולע הפלוע ומוסר משום סכנחת, ואיסור דם הלח תין בולע:

לט) **כלל**. מחחר לף כתם מע"ע נמי יש פוסקים דס"ל דלח טוי כתם, ולף לחלו הפוסקים דס"ל דהוי כתם מ"מ לף הוי כבכתם ממש לעיין נמי בשר בחלב בישלו בקדירה בבשר מקומות, ובסרט שלח נכבש מע"ע, ודבר תריף נמי לף שי, לכן נהודחי שתין להחמיר כלל, וכן פסק היד"י בהקלר לות י"ח בסי' ע':

מ) **לכתחילה**. דשם המ"י הניח דבר זה בצ"ע לף שיך שכתב בשבכבש בשר עם דגים מע"ע שלם לף לחו, ותחן הכי קי"ל דחמירת סכנחת מפיסורת לכן יש להחמיר מספקח, וכן כתב בעל רמ"ם דבבשבכבש מע"ע מחלוקת הפוסקים הוח ולכן יש להחמיר, ועיין בספר ממרי עטם שלמה ס' מה שהניח שם בשם הרשבו"ם שבתב בשם הגרשוני יעב"ץ בשם הגרון בעל חכם לבי, לענין דגים ושוחות שנמלחו יחד כמה הוח הבישול שיהיו מוחרים יחד שיהיו נחחרים, ועיין שם מה שמפלפל עלמו שם בלשול תרוך בדין זה, ומה שמסיק שם, ע"ם:

---

# ברית כלל יב מלח

מבאר דין בשר בשר שנמלח עם בשר מרפה, ובו ד' סעיפים:

שו"ע יו"ד מסי' ע' סעיף נ'

שער הציון

**בשר** שחוטה שמלחו עם **בשר** ל) **מרפה**, **או שהמרפה מלוחה והכשרה תפלה**, ל) מרפה. עיין ט"ז נסק"ו ס' לות ע', ושו' סניף והם

השולחן נסק' ע' לות כ"ם מה שהחניף שם בזה ועיין מקדיש מלח:

## ברית מלח

[א] **בשר** שחוטה שנמלח עם בשר נבלה או טרפה שניהם יחד, או שהמרפה היא מלוחה ומונחת אצלה, נאסר הבשר ל) הכשר, ואפי' אם הטה מונחים בכלי מנקב, ואפי' אינם נוגעין

## תקריב מלח

ל) **הבשר**. דמע"ג בסיום בולעת מדם המרפה מעטם ולית נבלה ומרפה ומרפה הוה מדאוריימא, לית מרפה מי שהיא עדודה לפלוע דם בידה, מ"מ בולעת מיהא, כמרפה עלמה כמבואר בחולין דף ק"ב ע"ב העמתים לממר לית בלוע הוה מפלק פריק, לבל לא בלית והוצב דעני לפעמו דלמא לית הקפה בשול הקדרה הבלוע וסירמת ודוקנן וקיפה שלהן, וקיפה הוי הקפה בשול הקדרה הבלוע וסירמת לא בלוע, משום דדם מפלק פריק, לבל לא בלית והוצב עריפה דמפלק פריק, כמש"כ המחבר בסי"ק נ' לענין דבעי קליפה לעיפתו, כמו שפירש רש"י שם, וכן כתב הש"ך, ועיין בית"י סי' הל"ל בהגהות לות י"ב, ובהקלר לות כ"ת, ועיין במבלעות סי' הל"ל לות ט' שמחבו

שער הציון

ג) נוגעין. טי' מ"ל ופסקו כי' ומ"ש בסמוך אות י"ז, וכי' בי"ו אות י"ב וכ"ל בסמוך כ"מ, וכי' בקריב מלח: ג) בולע. טי' ס"ק אות י"ח ופי' יד"ו בהקלך בסמ הלבוש"ח: ד) בנוגעים. טי' ס"ק אות י"ח מה שכתב שם, וכי' בקריב מלח: ה) בעומדים. טי' ס"ק אות י"ח מה שכתב שם, וכי' בתקנת השבים סי' ס"ק ב' ועי' מה שכתבתי בס"ח סוס"ג אות ב' ועי' בקמן בסי' ק"ס סעיף ג' ובמ"א סק"ב: ו) דאמרינן. טי' ס"ק ב' ועי' בסי' ק"ס ס"ק ד', דשם כתבתי דין זה בתיבות, וכי' בקריב מלח:

שו"ע יו"ד סימן ע' סעיף ג'

והם ג) נוגעין זה בזה אסור כדי קליפה, שאעפ"י שאינו ג) בולע מדם הטרפה בולעת מצידה, אבל אם הכשרה מלוחה והטרפה תפלה מותרת בהדחה בלא קליפה, בין נתן כשרה למעלה בין נתנה למטה, ויש מי שאוסר ד) בנוגעים זה בזה וסובר שלא הותרו אלא ה) בעומדים בסמוך בכדי שפליטה של זה נוגעת בזה, [הג"ה] וכשהטרפה מלוח וכשר תפל תפי' בכבלי נוזלת תסור ו'), ועי' לקמן סי' ק"ס מתנו דיוקים:

[שם סעיף ד'] **הא** ז) דאמרינן דאינו אוסר אלא כדי קליפה הינו בששתין בחרישות, אבל אם

## בריית מלח

ג) נוגעין זה בזה, ואפי' נפרדו זה מ"ה קודם גמר פליטתן, מ"מ נעשה הבשר השהיטה ג) טרפה, ואפי' לא נמלחו יחד, אלא לאחר ששהה שיעור מליחה הניחם יחד, מ"מ טרפה אם אין ס' בחבשר השחוטה נגד הבשר הטרפה, דק בהם"מ וסעודת מצוה יש להקל כשהניחם יחד לאחר ששהו שיעור ד) מליחה, וכל החתיכות מצטרפות לבטל החתיכה הטרפה בס' אעפ"י שאינן נוגעין כל החתיכות בבשר הטרפה עצמה רק שנוגעות זה ה) בזה נמי מצטרפות: [ב] ואפי' אם יש ס' בכל החתיכות לבטל זה החתיכה הטרפה, מ"מ צריך לקלוף החתיכה הבשרה במקום שהיא נוגעת בהטרפה, ואם אינו ידוע איזה מהן נגע הבל ו) שרי, אבל אם אין ס' בכל החתיכות הבשרות נגד החתיכה הטרפה, הכל אסור לכו"ע ז) מה"ת, אא"כ טוענים החוקים זה מזה עד שפליטת של זה אי אפשר להיות נוגעות זה מ) בזה: [ג] ואם הוא ספק אם נמלח בשר השחוטה בהדי בשר נבלה או טרפה, או בהדי שרצים נמי אסור ט) מה"ת, ואין חילוק בין בחוש י) לשמן לדידן, אבל בספק אם נמלח עם דגים טמאים יש י"א) להקל, וכן בספק טרפה בגון בשר שנטרפה מספק ונמלחה עם ב"ח חתיכות בשרות בפלים בכותבה, ולא נודע הטרפות עד אחר שנמלח והודח אז נודע שיש כאן חתיכה אחת ספק יב) טרפה, יש להתיר התערובות שנמלחו עמה ודוקא אך בחם"מ, ואם הוא אך יג) מב"מ, אבל

## תקריב מלח

שכתבו לעיל מיהו מבשר טריפה לף לאחר מעל"ע לף אם שהה בטרפה כמה בימלח כל זמן שלא נתייבש יולא ממנו לעיל משעו משעו ואילך, לכן לדידן דקיי"ל דכל מליחה לחברת בם, הבשר אסור בכל גווני אם אין בה ס' נגד הטריפה, ומסי"ב לעיל דנים טעמים בכל דבקנן, במבושל בסי' ס"ע סי"ק ס', ובעין שפתי אות י"ח שכתב הטיב ווזוקק בעין בהם שטעמים שהם כחושין, אבל אם הם שמנים הוי י"א, ע"ש, וכן לעיל יולא מבשר שאסור משום דם אינו אסור אלא מדרבנן, ומ"מ לענין ספיקא, בי"י, וס"ך בסי' ע' אות י"ח סי"ק ס':

**נוגעין.** מאחר דלעיל מהטרפה עוטף על"ע על הכשרה נאסר הבשר הכשר לף אם אינן נוגעין זה בזה, והא דכתב המחבר וכס נוגעין זה בזה, כתב זאת רק לרבותא דכבוש סעטים דאם הכשרה מלוח והטרפה תפלה לא אפי' בנוגעים זה בזה ממי מוכר דלמעיין אין כח כל כך ברחיתת המליחה על הכשרה להרחיק את הטרפה התפלה כל כך שהיא רוחחת עד שתפליט ממנה ותבליע בהכשרה כשהבשר כתבשו לעיל בכלל י"ח אות ל"ח, ולכן אין הטרפה התפלה עושה שום פעולה לאסור הכשרים המלוחה:

**טרפה.** דלכך פטור הוא דמה שנעול מה שהשריץ עתה, דטלא לף קודם גמר הפליטה בלעה לעיל דטרפה הוי כטרפה כשהבר כתבנו בסוף ס' בכלל זה:

**מליחה.** משעה דכתיב בס"ע יב לאות דנים הפוסקים דס"ל דלמעיין לאחר שיעור מליחה לעיל דוחה הוא ובכלל ז' דספיקא דרבנן אף בבשר, אבל בכס"ע ובסוגיא מלוח יש למחוך על דעת הפוסקים דס"ל דלמחר שיעור מליחה אין המלח מחבב כרוחה טוב דבשר אפף כח המלח, אבל בשהשרין בתוך שיעור מליחה אסור לכו"ע אפילו בכס"ע, ובאין שום ספרש אם הטריפה למעלה או בשהרה למעלה, דלף דמי לדנים ושופות דמחלקין בזה ובשהדנים מונחים למעלה מהרוס, דיוסו משום שדם פוסו מפעפע למעלה, אבל לעיל שריפה מפעפע למעלה:

**בזה.** כמו שכתב הרב בסי' ק"ס סי"ק ט', ולף מיבעי ליה שהטריפה מונעת בכל התחיבות דוחלי כולן מלטרפות לבטל האסור, דהא טעם האסור מתחלק לכל התחיבות, אלא אפי' אם אין בכל התחיבות מונעות בהטריפה, רק התיבה אחת, והתחיבות התחרות מונעות בהתחיבה שנוגעת בהטרפה נ"כ כולן מלטרפות לבטל הטריפה בס', ת"ח וס"ז בסי' ק"ס סוף כ"ה:

ו) **שרי.** דבכל ברוב, כתבתי הכל בסי' ק"ס בתריבות ע"ש:

ז) **מה"ת.** דכל שפליטת ליר בבלה לו טרפה נוגעת בבשרה לאסור לס"ע, כיון דעכ"פ ליר נוסף על הבשרה מה לי נוגע לו אינו נוגע, וכן הוא דעת כל הפיסקים, דגיר דסרוך לף לתריון מטרק שריף ולף אינידי דעיר, ולא בבול"פ, ואפי' בלאסור דרבנן ומ"ס ליר בבלה טרפה לו טרים לאסור מדאורייתא:

ח) **בזה.** דמאחר דהטה דמוקים זה בזה עד שלו שפטר לינע ליר של זה בזה מלו הטם מיבא כלן:

ט) **מה"ת.** דיסו לי ספיקא דאוריית'א ולאומרת, ס"ך וס"ז סם, וכן כתב הס"ד בשער י', וז"ל סם, לו מיבא ספיקא סם נמלח בשר שחוטה בהדי בשר נבלה הוי ספק דאוריית'א ולאומרת וכן פסק וכתב הב"י בסוף סי' ע' בשם המרדכי, וכן כתב בת"ח סי' כ' בשם הס"ד:

י) **לשמן.** דלמן יתן אם בקיאין להלק בין כחוש לשמן ומטעירין בכל מליחה בס', וכן כתב הרב בסי' ק"ס דלין חולק במליחה כין כחוש לשמן כמו בבישול, ועי' בסו"ת רע"ח המובא י"ט מה שהעיר שם:

יא) **להקל.** לעיל דנים שמעים הוי לדבנן מבואר בסי' ע"ג סי"ק ה', ולפיכך ספק שם המחבר שמובאר לקמן מעמו"ס דנים מלוחים טרוים, לעפ"י שמוכחים עם הטעמים בכלי אחד, דשמא לא נמלחו יחד, וכתב שם הגר"ז בסוף ע' דספיקא דרבנן נקולא ולף להרב בשיש שם ים מוסכין, שאני התם משום דפיקא דגליס לדבר מלאחר שהשה מוכחים בכלי אחד, אבל בב"ח הלא מייירי שלא מלח מוכח הבשר הבשר עם הדגים הטמלים, רק שעלה לו ספק בביעוותיו שמא מלח, בוודאי לחמיין ספיקא דרבנן ולקולא:

יב) **טרפה.** בגון שמלא מים בהדאם ולא נדקו אם הי' השוה מקוף לו לא, ועוד בהאי נוזלת, לו שבטרפה מלד ספק פלוגתא דרבוותא:

יג) **מב"מ.** היינו שבני לו שעשה אחד להם הוי מיו ואם לאו לף אם הוא ספק אלמלו שמא מלוקין המ"ה בשעמו ממי מסאר, דבזה חלוקין בתר טעמא ולא בתר שמא, ושעה סיהבר הוא מבא דכתב הב"ח בדים סי' דדיני ס"ם, דאם ספק אחד בבוקו ובספק אחד בהשערוכות אם לא עדע ספק הרחמן מחילם משניהן לו לס"ם במקום הס"ם וס"ם ושוחר מאחר דשני הספיקות בלים בחוד, וכן דעת

שו"ע יו"ד ססי' ע' סעי' ד'

שער הציון

אם אחת מהן שמינה אפי' אם התיכת הטרפה מ) בחושה וחתיכת הכשרה שמינה מפעפע האיסור בכולה אם היתה הטרפה המלוחה ט) למטה, משום דתחאה גבר י), (וטי' ס"ק יב כילד מוהגין):

מ) כחושה. כי' ס"ק כח ופי' ס"ק נסי' ס"ק טוב ופי' ס"ק נגעים כסי' ס"ק ופי' כי':

כפי' לנכוחה מה שהמיר שם בדין זה ע: ט) למטה. עי' ס"ק שם מות ס"ב, וסיינו בשפעפוע היוא בשעתה אחוזה, ופי' תקריב מלח: י) ועי', עי' נסי' ק"ס דשם מבואר להדיא מן מילוף בין שהמלח עליון או מתחתן ואין מהו בקילוף בין כחוש לשמן, ופי' ס"ק:

## ברית מלח

אבל קליפה עכ"פ מיהא יד) בעי, ואם בדיעבד נתבשל בלא קליפה נמי טו) שרי, ואפי' אם אינו ידוע לו בבירור שרתיכת הטרפה נגע בשני החתיכות החיתר שיהי' ברור לו שהי' חד בתרי, ואפשר שלא נגע האיסור רק באחת, ס"מ אף בכהאי גוונא בהפ"מ טז) מותר, ואין בזה שום נ"מ אם מבור אותו התיכת הטפק איסור ומשליכה, ובין אם אינה מבירה כלל, ואף אם היא מבחנת הראוי להתכבד נמי יז) מותר, רק אם אינו מכיר את התיכת האיסור יסבר אחד מהן יח) לנברי, והשאר צריכין יט) קליפה, ואם בישלם בלא קליפה נמי שרי, וכל זה הוא כשהטפק טרפה נמלח עם טינו אבל אם נמלח עם שאינו טינו אסור כ) לכו"ע אפי' בהפ"מ: [ד] וכל זה שדברנו לאסור הכשר השחוטה, היינו דווקא כשהי' שניהם מלוחין הכשרה והטרפה, או הטרפה מלוחה והכשרה טפלה, אבל אם הכשרה היתה מלוחה והטרפה טפלה ואינן נותנין זה בזה, רק שהן עומדין בכפוין כבדי שפליטה של זו נותנת בזו, מותרין בלא קליפה, רק סני לה כא) בהדחה, אבל אם הפליטות אינן נותנות זו בזו, אפי' הדחה לא כב) בעי, ובשאין נותנות זו בזו בין

## תקריב מלח

דעה הנמ"י והפר"ח, והעלה שם הפמ"ג דה"ה לענין שפך הדבנן ע"י נילוד כגון שפך מ סוד הוחה וע"י נילוד בת למישור דרבון ולא מודע המישור עד שעשה דרבון בס' ס"ק תסוכת ולפ"ז להחיר בהפ"מ וכן כתב הפמ"ג בסי' ס"ק בשם תשובת הלפ"מ להחיר שפך מישור הוחה שעשה דרבון בהפ"מ, ועי' בפ"ו ס"ק לוד תקריסה בסי' ק"י שהבי"ת ג"כ להחיר בהפ"מ, ועי' פלתי בסי' ק"י ס"ק ל', ועי' לעיל בכלל ג' מות ס"ו, ועיין מ"ש בלל ס"ג מות ס"ג, ועי' בעב"י סי' ל"ב וסי' ל"ו, ועיין בלב"ש, וכמ"ש סי' ל"ב שבשפך לחתיר בהפ"מ שפך טרפה שמלחה עם כשרה ולא מודע השפך עד לחל"ב, וה"ה בל"ד דמ"מ מן התורה חד בתרי בעל ודהי לו פשיקל דרבון שבא ע"י נילוד, ולכן יש לחתיר הכשר שמלח עמה אם הוא מב"מ, מאחר שלא נודע השפך עד אחר שמלח וחודח בין אם ידיעון בבירור שנגע תשיכת האיסור בכשר תשיכת האיסור בעת המלימה, בין אם יש לשפך שמא לא נגע האיסור רק באחת מהשיכת החיתר, וגם אין ב"מ בין אם מכיר עתה התיכת השפך שהיתה איסור ומשליכה, בין אם לא הכיר הוא, ואף אם השיכת האיסור היא מכירה בעת המלימה, אין לה מכיר אלא אחד מהן, ולפ"ז אם אחת מהשיכות החיתר, וגם אין ב"מ בין אם מכיר עתה התיכת השפך לחתר איסור ומשליכה, בין אם לא הכיר כלל אחד הוא, ואף אם התיכת האיסור היא מכירה בעת המלימה, אין לה מכיר אלא אחד מהן, ולפ"ז אם אחת מהשיכות החיתר היא מכירה הרתוי' להתכבד לך בשם חיוו מכיר מהשיכת השפך איסור, העלה הט"ו למטר לחתר מהן לנכרי ומהשיכות לכישת קליפה, ואם נתבשלה כך בלא קליפה מותר, כן כתב בעל ש"ם סי"ק י"ח, ובמ"ב סי' כ', ובקיפה לריך לף בדפוסים ס'. ועי' בסי' ק"ה בהשובת השיב משה חלק יו"ד סי' ל"ב דהחיר בהרגיעות שמלחה עם הרבה בשר ומלחו לחת"ב בהתרגיעות מהב בלל הגוף ולא הי' ס' בהבשר עד התרגיעות ואחיר משעה דהתרגיעות עם בשר סיו מב"מ דמה"ת ברוחב בטל, רק מדרבנן בעי ס', וא"ב בבלן הוא שפך שמא נפל אחד מהאבריס הפיוסים היו פפיקא דרבון לעניו הבשר כיון דלא מודע לשפך קודם שמלח, וא"ב שרי הבשר כמו בשפך, כן ל"ל בדור, ע"ש. ועי' בפמ"ג בשפתי בסי' מ"ח סיי"ד סיח ה', שלא כדי והחיר ב"ב הבשר שמלחו עם התרגיעות רק לא משעה של בעל הסיב מבה, רק משעה ס"ם שמא לא נפלו האבריס הפיוסים, ושוד שמא הלבה דמלימה היוה לוסרת רק כדי קליפה ע"ל, וע"ש. ולפי דעתי ל"ל לומר שהנתן בעל הסיב מבה לא ניחא לו הס"ם זו דבעל פמ"ג משעה דהפשר דשפך זו לו מלימה לוסר כדי קליפה לא מיקרי שפך משעה דפלוגתא דלבוותא הוא, ולפ הבל"י פיקפק על דין זה, ולפשר הוא דמשעה זה ג"כ ס"ם. וסיינו לקמן בכלל כ"ח מות ס"ה לענין בשר שהשה שהמעורב עם בשר שהה ומלחו ואינו ניכר החיכוב, מה שהמבחני שם: יד) בעי. דיוהו דבר פשוט דהקיפה מיהא בעי, דלפני לם יש ס' ממי בשי קליפה כמבואר בי"ד בסי' ק"ה, ע"ש:

טו) שרי. כן כתב הט"ו סי' כ' דלמיניו משהמת כל מקום שנגע במישור יש ס' נגד הקליפה, ועוד ביון דמהבשל בשר נשחט המישור מהשיעור קליפה והשתא בו בוודאי בשר מועט הוא ובעל מה"ת בטל בדין ס"מ, עכ"ל:

טז) מותר. מעשה שפיקא דרבון שבא ע"י נילוד ולא טדע, ואע"ג דשם לא נגע רק בחחת הוי לו חד בחד ואינו

## ברית מלח

בין אם הכשרה המלוחה למעלה והטרפה התפלה למטה, בין אם הטרפה התפלה למעלה והכשרה המלוחה כנ) למטה, בעני קליפה באין כך) הפ"מ, אבל בהפ"מ כני כה) בהדהה, וכשהטרפה התפלה או אפי' כשהחתיכות אינן נוגעות זו בזו, רק הפליטה של זה נוגעת בזה נמי ט) אשור, מ"ט בספק טרפה שנטמלח עם כשרה, והי' האיסור מלות, וההיתר

### תפל

### תקריב מלח

לויה יכולה ליגע בפליטה של זו, ומו שיך כאן שום חסס, ולפ"ז כוס זכוכית מן שיך כאן. וצ"ע לענין בכלל זה סוף מ':

**כנ) למטה**. כן הוא דעת התוס' והרמ"ם בחולין דף קי"ג, ושעמם הוא מסוס לענין מליח כרי הוא כרוחם לא שיך בזה, דמחמת החום שהוא נוגר מרימה את הבלו או מלבן מהו, כי כן הוא דרך הולדת החור, אבל בהדיחה שהוא בלי מחמת מליחה אין כח בהחזיקה החפלה לעלן ולבטל כח המליחה, כי כן דרך המלוחה שמיה יכולה להתבטל כ"ג ע"י החום, וכן אין כח בהדיחת המליחה לעשות הבשר מלוח, כן כתב הסמ"ק בסי' מ"ג חות ו' בשם הר"ר בסי' ר"ם חות מ"ג, ולשיטת התוס' והרמ"ם אפי' קליפה לא בעי, והא דתמרינן בגמ' נבי תתלי ושלף, תדמיקר לו בלע, היינו דוקא כחום של לני, עכ"ל. ועוד דהין זה מדמיקר לו בלע, ודין דהקולח נבר הוא לף תומלת דהכן. וצ"ע מנ"ל בחו"מ סי' הס"ו חות נ'. וצ"ע בי"ד סי' ע' בשפתי חות כ"ב בכוף:

**כד) הפ"מ**. דהעת הר"ן וסה"ת להחמיר בנוגעות זו בזו מפעם ס"ל שהיחת הכשרה המלוחה חזקה כ"כ לחתם ולהכרית את הטריפה התפלה עד שהפליט ממנה והבליע בהכשרה, דלא כהרשב"ל, כן כתב הע"ז בחות י' בסי' ע', וס"ל שלא הותרה אלא דוקא כשאין נוגעות זו בזו רק שומדים בסמוך בכדי שפליטת זה מגעת אזה, ומ"מ אפי' הדחה אינו מהיר כשהכשרה מלוחה והטרפה התפלה, היון שאין נוגעות זו בזו, ום מהירין בהדחה לף בנוגעות זו בזו ולא בעי קליפה כשהכשרה מלוחה והטריפה התפלה רק כני בהדחה, כן הוא דעת המחבר שכתב בין לם נתן הכשרה למעלה בין נתנה למטה מותרת בלא קליפה רק בהדחה כני כדעת התוס' והרמ"ם, לף להעור לו זכר נם הדחה, אבל הב"י כתב בלשה בהדחה מיהא בעי כדין בבל ובגיטה שנינו זה אזה ליעוס כמטבח בסי' ק"ג, ומה שלא הזכיר רבינו בהדחה משום דלא שלטריך לו דסתם בשר חי אין מוכלין ואין מבשלין אותו בלא הדחה, עכ"ל. הב"י, וכן כתוב בס' בשם הג"ה לדרוך בהדחה בעוס הישב, והמחבר שסתם לקמן בסי' ק"ג ס"י י' דלם הזהיר מזה והאיסור הפל אין לריך בלא הדחה, על כרחך מיירי שם בשנעשים ושתם שם בשבת הלכתא, וכן בסי' ק"ט ס"י ט' בסתם כ"ן, וכן בספרי ס"י משמע להדיא שהשברת הרלשונה עיקר, ולכן הביא השברת התחתונה בשם יש מי שאומר, וכן פסק בת"ח בסוף כלל כ"ג בשברת הרלשונה, וכן הוא דעת מהרש"ל בפרק כ"ה בין ס' ט', וכן הוא דעת העמ"ן, וכן פסק הס"ד בסי' ע' חות י"ב, ועי' לעיל בכלל זה חות כ"ח, ולכן במקום הפסד יש להקל כמו שכתב הרב ה"ה בסי' ק"ה ס"ק י' דבמקום הפסד יש להקל, וכתב שם הס"ד בחות ו"ן בעי בסי' ע' בשם הר"ר חות כ' וסה בחות כ' כתב הס"ד שקוטות הרב בסי' ק"ה הוא בהפ"מ, לכן בחוץ הפ"מ יש להחמיר ולהסור כדעת הר"ן וסה"ת:

**כה) בהדחה**. דבהפ"מ יש לסמוך על המחבר והרב שכתבו בסי' ק"ג ס"י י' שבמקום הפסד יש להקל, ועי' בחדושי הגרע"ק על י"ד שכתב בשם הכנ"ע דמחבר הרב לא הזכיר בדבריו הפ"מ, וכתב דכן בתבו הבפסד יש להקל כיומתו להקל אף בהפסד קלת, מ"מ יש להקל ולהחיר בהפ"מ כדעת הע"ז בדעת הרב, ובפרע שנת"ח מהיר בעמי, וכן הוא דעת המחבר"ל:

**כו) אסור**. ר"ל אפי' בשרק הפליטה של זו נוגעת בזו, והחדוסות אינן נוגעות מ"מ אסור, והיה אף כי לדידן אין שום שפקוחא בין שהשמן במלוח לו בשהכוחות במלוח וכן לון שום ט"מ בין שמן לכשום, דאף בשמן אין מוליך בין החוות עליון לו התחתון, מ"מ לפי אמרו בקולים למלך בין כחום לשמן ומשעיניכן כל מליחה בפ', הכל כמבואר בסי' ק"ה ס"ם, מ"מ נפשיל בה עיול יפה אף שעיס בדברי המחבר ז"ל, והיה מחמת שאין מאה לומר דשהחתיכות נוגעות זו בזו אינו אוסר רק כדי קליפה, שיטו דוקא שהשמיטו



כחוסות ואת לון שום ט"מ שם המיטר לבד מלוח, או שם אף שיהם מלוחים, וכן המיטר במעלה, בין המיטר במטה, הכל בעי קליפה, כמו שכתב הש"ך בסי' ע' בחות כ"ב בסוף, דהשתיהן כחושות לון חלוק לענין קליפה שם בעלות במעלה או במטה ולעולם אוסר המלוח הכחוס את הסיתר התפל הכחוס בס"ם כדי קליפה, לבד שהסיתר מלוח והטרפה הפל או מוהר בהדחה לבד בלא קליפה, אבל שם אחת מהן שניהם לא לף מיבעי בשהשניהן מלוחין בוודאי דאוסר בסי' ע"מ שם הסיתר שמן והמיטר כחוס, ובין המיטר במעלה בין במטה למעה והסיתר למעלה הכל מסור, ואם רק המיטר מלוח והסיתר תפל או שם המיטר המלוח במטה והסיתר בתפל במעלה אוסר בכלי, אבל אם תחיכת הטרפה שהיא במטה והיא כחוסה ותחיכת הכשרה שהיא במעלה היא שמיה מ"מ שמיר משום דחזיל בתרי בשמיה ומפעם לה להטרפה הכחוסה, והטרפה המלוחה שהיא במטה מפעם לף במעלה והחיכת הכשרה שהיא במלוח, ממו שהתבו העור והכ"ע בסי' ק"ג, והוא מגמרת החולין דף ק"ג מדברי רב הוא שם דאמר שחי מלב דמפעפע, ע"ש, ומלחם הני היא בחיתת לני, אבל שם היתה הכשרה התפלה במעה, אעפ"י שהטרפה המלוחה במעלה היא שמיה אוסר אוסר בכל קליפה רק כדי קליפה, דהתפלה הכשרה שהיא מאה מלוחה נוהר ומלבן הנשוחה בן היא דעת הש"ך בסי' ע' בחות כ"ג ואות כ"ה, וכן כתב שם בנקה"כ ע"ש, וכן הוא דעת היד אפרים, ולפי שיטתם מיירי המחבר כאן בבל בשעיף ד' רק בהמיטר בבד ממלח אבל המיטר הפל, דאי בשניהם מלוחים אין כ"מ חיה הוא שמיה ואינה אוסר בחתם, ואינה היא במעלה ואינה היא במטה, ובהב שם הקוה"ב שהש"ך הביא הוא סותר דברי עלמו, דבאן בחות כ"ב כתב דאף בשהמיטר אוסר אבל מלוח אם הוא רק במטה אז אף המיטר הפפל אוסר בשהטרפה המלוחה שהיא במעלה והטרפה המלוחה שהיא מפעפע אף אם הבשר בבולה אף שהיא במעלה, ובסי' ק"ג חות כ"ה כתב שם לבד מלוח אם הוא רק במטה אז אף המיטר הפפל אוסר בשהטרפה המלוחה שהיא במעלה והטרפה המלוחה שהיא מפעפע ואוסר אח הבשר בבולה אף שהיא במעלה, ובסי' ק"ג חות כ"ה כתב שם לבד מלוח דוקא בשהשניהם מלוחים אז אפי' בשהטרפה במעלה היא מפעפע ואוסר בבולו את המיטר, אבל אם רק המיטר לבד מלוח, אז דוקא בהמיטר הפפל אוסר בבולו את המיטר, אבל בשהמיטר במעלה והוא שמן לא אוסר בבולו את המיטר, אבל בשהמיטר במעלה והוא שמן והמיטר כחוס אף שהוא במעה אוסר בבולו, ובסי' ק"ג בהגה"ה ובסי' ק"ה בהגה"ה. ולפי דעתי הרגיש ג"כ בקושי זו בעל הגהון מהרבבה על הגליון ו"ד, ובעל הגליון הש"ך בס"ק ט' בחות כ"ב בסוף, דבשניהן כחושות אין חלוק לענין קליפה אם הענות במעלה או במטה ולעולם אוסר בלא קליפה, ובין בשהמיטר במעלה בין במטה למעה והסיתר במטה אוסר בלא קליפה, אבל אם אחת מהן שניהם בוודאי דאוסר בסי' ע"מ אם הסיתר שמן והמיטר כחוס או הסיתר שמן והמיטר כחוס, ובין המיטר במעלה בין במטה למעה והסיתר במעלה הכל אסור, ובין אם המיטר מלוח והסיתר תפל לא אסר אם לא בשהמיטר במעלה והסיתר במטה, ואם רק

## ברית מלח

תפל למטה והאיסור לטעלה, יש להתיר בתפ"מ וס"מ ע"י כז) קליפה. אם מלח בשר עם חלב יהד, אז אם יש ס' בחבשר נגד החלב הבשר מותר, ואם אין ס' בהבשר נגד החלב הבל כמ) אסור:

### תקריב מלח

היו שמיעה דוקא, כמו שכתב בעל הנגוד מרבינו על היות לם היתה הטרפה המלוחה למעלה, כתב שם, היינו כשהיו בעלמה שמיעה, ומעכרמין מט לומר כן בדעת בעל הנ"ח, מלחר דלינן כמם"ב שם בסי' ק"ס ס"ק כ"ח, וכן מרכחין מט לומר בדעת בעל הנגוד מרבינו דכתב על היות המחבר שכתב והחיכה הבשרה שמיעה, כתב על זה, היינו שנם הבשרה מלוחה, הלח נילף מדבריו שהנין שהמחבר מירי בבבא זו בבשיהם מלוחים, ותח"כ על בבא הבי' לם היתה הטרפה המלוחה למעלה, כתב, והיינו שהטרפה בעלמה שמיעה והו"ק. ח"כ מע"י קפ', לו הנין שהמחבר מירי בכל הפטוף ד' בבשיהם מלוחים, הלח בבשיהם מלוחים לין סוס ע"ם לם היתה שמן לא היתה שמן, מלחר בשיהם מלוחים, ושוד למה זה דוקא לם הטרפה המלוחה למעלה, הנח לפי' בשהיו למעלה לין ע"ם וכו'. לין שברא לומר שדעתו דלה בבשיהם מלוחים היו חוסר בבלו לדעה המחבר רק דוקא בבשהיו היו שמן והיו למעלה, הלא המחבר כתב מפורש שלה שהטרפה טרפה היו כחוסר רק שהיו למעלה לוקמת בבלה, הלא ע"כ הנין דמיירי ד' הע"י מלק לשני בבות, בשני דיעים מהלקין בבל הרלשון מיירי בשאמלאו שיהם ולה לין ע"ם לם היתיר היו שמן והיו למעלה, ולף לם היתיר היו שמן והיו למעלה עמי חוסר בבלו מלחר דשיהן מלוחים, ובבא השני המתחיל לם היתה, מיירי בשהיתיר לבד היו חוסר, ועל זה כתב המחבר דדוקא לם הטרפה למעלה מהוס והתלה נבר, וכוונתו שהיו נם שמיעה כמו שכתב בעל הנגוד מרבינו, וכן היו דעת הש"ך בשמת שם בחות כ"ל דעל בבא הרלשון לפי' לם היתה הטרפה כחוסר.



מבאר דין בשר חפל או שנמלח והודח, וגפל לתוך בשר שחוא בתוך שיעור מליחה, או לציר, ובו ח' סעיפים:

שו"ע יו"ד סכ' ע' סעיף ו'.

שער הציון

**יש** אוסרין ליתן בשר שלא נמלח כלל או ח) שנמלח ושלט כל דמו עם בשר שנמלח קודם פליטתו דם, לפי שהבשר שלא נמלח או שנמלח ופלט כל דמו חוזר ובולע ממנה שחכרו פולט, ויש מתירים ע"י מליחה ט) שימלחנו אח"כ כי או יפליט כל דם שבלע, ויש

ח) שנמלח. עי' מ"ך תוס כ"ו שכתב שכוונתו הוח שפלט כל דמו ונשלם, ומי כמו"ש וכ"ן ונפ"מ בלו ג'.

ומי' תקריב מלח: ט) שימלחנו. עי' ש"ך סס תוס כ"ו, ומי' שפתי תוס כ"ו, ומי' נקוחה"נ, ומי' נכנה"נ נהגחת ש"י תוס ב"ח מה שכתב שם בשם המהרש"ל ודעמ"ח, ומי' תקריב מלח:

### ברית מלח

[א] **לכתחילה** אין ליתן בשר שלא נמלח כלל עם בשר שחוא בתוך שיעור מליחה ולא פלט עוד כל ח) דמו, ובדיעבד

### תקריב מלח

ח) **דמו**. לפי שבבשר התפל הזה לינה מלוחה לו נפלטו ממנה לגוף מלחר שהיה מלוח מלוחה, ומלחר שחיה פולטה כגוף הוה בולעה דם מן הבשר המלוחה, דהלה ליכא כלן הבבא לייתי דעיד לינו בולע, זהו דעת רש"י תוספ"ן שבבא המחבר הדעה הרלשונה בי"ד סי' ע' ס"ק ו' וה"ה דעת הטור שם הרשב"ל וכן כתב הכ"י שם הר"ן, ועשם שלהם הוה דיבון שבלעו מדם המחר ממילן שבמלח היו מפליט גלח דם על עלמן ולח מה שבא לה ממקום לחר, וכל זה הוה דעתם קודם שחזלו מדבריהם והודו להר"י יונה וכתב הבית יוסף בעמודי זהב בלי לוות נ' בסו' ע' חלק נ' לוות כ', דדעת רש"י מוסיף הוה דעת המחבר בשם הר"ש דלח ממילן בבובש"ם במליחה, הלח לגב דעיד היו בולע, וכל זמן שחיו מלוח היו מניח ובולע. ומשום הכי לסור ליקן בשר הפל חלל בשר שהוה בינוך שיעור מליחה מפעם שבולע ולח פליט בלח מלח, ע"כ. ולפלח המה כל דבריו בעיני, ולחיפך דבר הלח שנה ברורה, דהלח דין זה כתב הטור מפורש בשם הרשב"ל, וסיים בזה הלבון, ובסה"י כתב שחזר להיות מיקר ע"י המליחה, דכשם שיפליט דם של עלמן כך יפליט דם שבלע, הרי כתב מפורש דדעת הרשב"ם

בחזוק

שע"ת הציון

שו"ע יו"ד סי' ע' סעיף י'.

ג) זה. סי' ש"ך סק"ב. ד) האוסרים. סי' ש"ך סק"ב. ה) שכבר. סי' ש"ך סק"ב. ו) ואפי'. סי' ש"ך סק"ב. ז) פלטה. סי' ש"ך סק"ב. ח) שהרי. סי' ש"ך סק"ב. ט) נוהגין. סי' ש"ך סק"ב. י) פלטה. סי' ש"ך סק"ב.

ויש מתירים בכל ג) זה, ולכתחילה יש לחוש לדברי ד) האוסרים, [הנ"ה] ואפי' בדיעבד יהיה לאחרו אם נפל בשר ה) שכבר פעם אל דמו ואינו אלא בשר אלא שפה עדיין שיעור מליחה (מהרש"ל בתשובה ס"ק), ויש מהמירים שכל מעת נעת לאחר שמגולחה ו) סולא ליר, ואם נעש תוך זמן זה נשבר שמגלח ואע"פ שהם עדיין שיעור מליחה חיוב לאחרו, וכן ז) נוהגין (ב"י בשם הגהות ומהרש"ל, ומפ"ת, ומלבדי בשם ר"י), לתן במקום שתין הפ"מ בי לאחרו י"ב שעות, וקודם

בזה, יפי' שפתי חות זה, ושו' נתי נדיהן מה שכתב שם על הגליון, ושו' תקציב מלה: ה) שכבר. סי' ש"ך סק"ב ביאור ג' ושות ב"ש, ובמ"ש חות פ"ת, ושו' פמ"ג, ושו' ב"ש, ובמגדנ מעשת בניסין, ושו' בחמ"ש בכלל ו סק"ק י"ד, ושו' בחמלת השלה בש"ך סעף סי' ב"ש שהביא דבריהם לדינה, ושו' בחידושי חות יקותיאל נסי' זה, ושו' בח"ת בכלל ב"ש חות ב"ב, ובהכנה תנוקי חות יש נדון בין הפוסקים דהות כפתחון נקבי הפוליה, ושו' בפ"ת שיקות"ד מליחה סי' קמ"ה שהכא שם, ושו' בחשמרת שנות שהביאתו ומתחת פלא, ושו' בפ"ת סי' ל"ח ס"ק ב', ושו' בפ"ת סי' ל"ח ס"ק ב'. ו) פלטה. סי' ש"ך סק"ב. ז) נוהגין. סי' ש"ך סק"ב. ח) שהרי. סי' ש"ך סק"ב. ט) נוהגין. סי' ש"ך סק"ב. י) פלטה. סי' ש"ך סק"ב.

צמן נדיך נמנהג אנים, ושו' שפתי כהנה בלדעת הפ"ת בדיך מליחה אנית, ושו' בפ"ת תורת יקותיאל, ובידי"א, ושו' בפ"ת הני בעמים, ושו' בספר מוצא תדמה בתיקונים לוח"ד כפו' זה, ושו' תקציב מלה:

כגג

## ברית מלה

ובדיעבד ג) מותר, ע"י שימולחנו אח"כ, ואפי' אם לא הודח עוד התחיכה התפלה הדחה ראשונה נמי ג) מותר, אבל אם נתערב התחיכה התפלה הזאת אלא הודחה הדחה ראשונה בין חתיכות מלוחות ושהה שם, יש לאסור התחיכה באין ד) הפ"מ, אבל במקום הפ"מ יש לחתיר גם ה) בזה, וכן בשר שהשה שיעור מליחה ופלטו כל דמו ולא פלטו עוד כל צירו, לכתחילה אין להתיר להניחו עם בשר שהוא בתוך שיעור מליחה, ובדיעבד ו) מותר, אבל בשר

## תקריב מלה

בחזרה, דהי בזה שהיחתה מגלח עוקה פעולתה רק להבליע דמה בתוך התחיכה התפלה דם היוצא ממנה, אבל אין בה כח להפליט מח"ע מה כדם בחזרה מן התחיכה התפלה, כמו שהכה הפ"ז בי"ד סי' ע' סוף ס"ו, וכתי נמי דהי דעת הפרמ"ל והב"ח ושהרי הפוסקים וכן מוכה דעת הפ"ך בסי' ע' שיש ל"ב להחיר בשר זה ע"י מליחה, אפי' אם לא הודחה הדחה ראשונה דהשתא נמי ממילא בזה דיה הוי ממלח בלא הדחה דהשתא דהה אסור אפי' בדיעבד, אלא ע"כ משום דס"ל דאין כח בהיחת הציר להבליע הדם בעין שעל הבשר להוך הבשר, וכן נ"ב ס"ל להים להוכיחן דלא ממילא כשולטו עתה הדם משהיחות המלוחות ע"י כח המלח של המליחה דפליט נ"ב אח"כ אח"כ אם הדם הזה שבלעה עתה ע"י ממלח שמגלחתה אח"כ, כדעת מקלח רבותיו ב' הרשב"ם דס"ל דבשם שהמלח פועל דם החיכה גופא מה שממלח בם מטבעיות הבריאה כן מפליט המלח נ"כ דם הבלוע בהחיכה ממקום אחר, זה לא ממילא, ולא ממילא כשו"ם אלא בתוקף זה דוקא בשהבליעה והפליטה בשם אחד והיינו בשהיה מלוחה עתה ממילא כשו"ם אבל מעתה ועתה אין על החיכה מלח והדם הבלוע בה ע"י מליחה אחר החיכות המלוחות שהיו אחר המליחה, ולפי שכבר נ"ל דעיקר הבליעה בשם הוא ע"י מליחה אחר המליחה, אבל בשאר מקומות אין בהחיכה הסיר אלא להחבלע היא עתה ולא להבליע הדם בעין שעל החיכה להוך החיכה, וכן כתב הפרמ"ל ריש כלל ל"ב בשם המרדכי, וכן פסק המרדכי"ל בתי"ט בלי, ועפרק כ"ב סי' ע"ו, וכן פסק הב"ח, ומשמע דכן היא דעת הרב, וכן פסק הפ"ו, וכן פסק הרי"ו בהקלר בלי סי' ע' אות ל"ו, ולפי זה לא הודח מהחיכה מהחיכה ולפי זה אם יש עליו דם בעין מימ עמי מותר, ולפפי' כשמעתיב מהיכה הפלה אלא הודח עוד הדחה ראשונה אין מהיכות מלוחות ושהה שם כיוהב, הש"ך תוכר, והמש"ה מתיר:

ד) הפ"מ. לפ המש"ה מתיר לפ בזה, והיד"ה בהקלר אות ל"ו כתב דכן עיקר כשו"ע, מ"מ בלין הפ"מ יש לחוש לדעת הש"ך שכתב מלתא בעלמא דאין שתערב בין המלוחות ושהחיכה הפ"מ בי"ט לפ"ד החיכה הקבלה עיש מהגלח עלמה:

ה) בזה. דהפ"מ יש לעמוך על המש"ה והרי"ו שמתירין בזה, ושוד דהרי ק"ו בסי' ס"ט ס"ק ב' דלפ אפילו במליחה גמורה בלא הדחה לחמורה נמי מותר כשם"מ, ס"ב:

ו) מותר. לפ דדין זה דבשר שנשה בלא הודח לא הודח לא נמלח בשו"ע שום יש מהמירין בזה דיוהם להו בלכתחילה, והשתחר לא שהזכיר בסי"ק ו' רק לן מהמירין ליהן בשר בלא נמלח בלל, לו בשר נמלח ופלט כל דמו שהם והשה לפ הש"ך בהות כ"ו ח"ן שם, ופלט כל דמו והודח, כן הוא בהו"ה ובהר"ן, וכתב שם ורחה טעמו משום דליון דהודח לחר שיעור מליחתו נסתמנין נקבי הבליעה, לבל לם שוד לא הודח לפ שבשר פלט כל דמו פ"מ כיון שעדיין פולט ליר מיו בולע, פ"ע זה שבשר, ופלט כל דמו שהיר דמו וחיהו, וכן הוא בהנהת מהרש"ל לעור, וכן הביא הדריפה בלם שמ עכ"ל

בשר כשר

נמלח הכל, דפי לח תימה הכי הלוך מיומין בשר עד נב בשר שמא שהתחתון חיהו פולטת לת כל מה שבלעה מן העליונה, ותו שהיכה לחת לפ הדם בחזרה מן החיכה התפלה, כמו שהכה הפ"ז בי"ד סי' ע' לות ה', וכפ"ז הרי דעת הפרמ"ל והב"ח ושהרי הפוסקים וכן מוכה דעת הפ"ך בסי' ע' שיש ל"ב להחיר בשר זה ע"י מליחה, אפי' אם לא הודחה הדחה ראשונה דהשתא נמי ממילא בזה דיה הוי ממלח בלא הדחה דהשתא דהה אסור אפי' בדיעבד, אלא ע"כ משום דס"ל דאין כח בהיחת הציר להבליע הדם בעין שעל הבשר להוך הבשר, וכן נ"ב ס"ל להים להוכיחן דלא ממילא כשולטו עתה הדם משהיחות המלוחות ע"י כח המלח של המליחה דפליט נ"ב אח"כ אח"כ אם הדם הזה שבלעה עתה ע"י ממלח שמגלחתה אח"כ, כדעת מקלח רבותיו ב' הרשב"ם דס"ל דבשם שהמלח פועל דם החיכה גופא מה שממלח בם מטבעיות הבריאה כן מפליט המלח נ"כ דם הבלוע בהחיכה ממקום אחר, זה לא ממילא, ולא ממילא כשו"ם אלא בתוקף זה דוקא בשהבליעה והפליטה בשם אחד והיינו בשהיה מלוחה עתה ממילא כשו"ם אבל מעתה ועתה אין על החיכה מלח והדם הבלוע בה ע"י מליחה אחר החיכות המלוחות שהיו אחר המליחה, ולפי שכבר נ"ל דעיקר הבליעה בשם הוא ע"י מליחה אחר המליחה, אבל בשאר מקומות אין בהחיכה הסיר אלא להחבלע היא עתה ולא להבליע הדם בעין שעל החיכה להוך החיכה, וכן כתב הפרמ"ל ריש כלל ל"ב בשם המרדכי, וכן פסק המרדכי"ל בתי"ט בלי, ועפרק כ"ב סי' ע"ו, וכן פסק הב"ח, ומשמע דכן היא דעת הרב, וכן פסק הפ"ו, וכן פסק הרי"ו בהקלר בלי סי' ע' אות ל"ו, ולפי זה לא הודח מהחיכה מהחיכה ולפי זה אם יש עליו דם בעין מימ עמי מותר, ולפפי' כשמעתיב מהיכה הפלה אלא הודח עוד הדחה ראשונה אין מהיכות מלוחות ושהה שם כיוהב, הש"ך תוכר, והמש"ה מתיר:

ז) בזה. דהפ"מ יש לעמוך על המש"ה והרי"ו שמתירין בזה, ושוד דהרי ק"ו בסי' ס"ט ס"ק ב' דלפ אפילו במליחה גמורה בלא הדחה לחמורה נמי מותר כשם"מ, ס"ב:

ח) מותר. לפ דדין זה דבשר שנשה בלא הודח לא הודח לא נמלח בשו"ע שום יש מהמירין בזה דיוהם להו בלכתחילה, והשתחר לא שהזכיר בסי"ק ו' רק לן מהמירין ליהן בשר בלא נמלח בלל, לו בשר נמלח ופלט כל דמו שהם והשה לפ הש"ך בהות כ"ו ח"ן שם, ופלט כל דמו והודח, כן הוא בהו"ה ובהר"ן, וכתב שם ורחה טעמו משום דליון דהודח לחר שיעור מליחתו נסתמנין נקבי הבליעה, לבל לם שוד לא הודח לפ שבשר פלט כל דמו פ"מ כיון שעדיין פולט ליר מיו בולע, פ"ע זה שבשר, ופלט כל דמו שהיר דמו וחיהו, וכן הוא בהנהת מהרש"ל לעור, וכן הביא הדריפה בלם שמ עכ"ל

שו"ע יו"ד סט' ע' סעיף ו'



וקדר זה אין להחמיר ח) כללו וכל שכן אם לא נמלח כלל דאפי' אם נפל לגיר תמים אין להחמיר על ידי שיפלוט ה) כללו . פי' ש"ך סד
סח לות ל"ג ,
ומ' בקפר מוקפות
ירושלים נקוטר הוללות מיקור מה שכתב שם , ופי' תקריב מלח :
להחיר

## ברית מלח

בשר ששהה שיעור מליחה ופלט כל דמו ז) וצירו , אפי' בדיעבד אם נתן הבשר הזה אצל בשר שהוא בתוך שיעור מליחה נאסר הבשר ח) כולה ,

ואף

## תקריב מלח

עכ"ל , ומלח לציעות הש"ך היש מוסרין אלו מוסרין כל מיני בשר אלו , היינו כל שלשה מיני בשר הנזכרים ליהן אלל בשר שהוא בתוך שיעור מליחה היינו בשר שלא נמלח עוד כלל , ובשר שנשה שיעור מליחה וכאלו , ודין זה לבשר שנשה וכאלו מקורו מהר"ן , וח"ל שם , ומלא תידי דמו וכאלו , עכ"ל , וכן כתב הב"י בלשון הרשב"א . ומן השניהי הוא בשר שפלט כל דמו וצירו , ודין זה הביא הגאור בלשון הרשב"א , אם שנה הבשר במלחו כדי פליטת צירו , עכ"ל , וכל שלשה מיני דמים אלו האמורים , ועל זה הביא המחבר היש מתירים האוסרים שהזכירים ש"ע מליחה אח"כ , כי אז יפלוט כל דם שבלע , ואח"כ הביא המחבר היש מתירים השניים שהזכירו בכל זה , וכתב שם הש"ך בשם ב"ח , וכן הוא דעת הע"ז שם בשם י"ד היש מתירין האלסוקים כוותיהם להורות דק בבשר שלא נמלח כלל על ידי מליחה אח"כ , שבשו שהפליט אח"כ דם של עלמו הפליט נ"כ דם שלא נמלח כלל , בין שבשלו שפלט כל דמו וצירו , אי אפשר שלא פלט כל דמו שהרי הפליט נ"כ דם של עלמו , ומזה מודיש לשיש האוסרין אלו לחשוב שיעור פליטת עלמן , ושיש מתירין השניים מתירין בכל זה , ר"ל כוונתם להורות אפי' בשני מיני דמים אלו השניים , היינו בשר שפלט כל דמו וצירו , לו בשבר שנשה שיעור מליחה אח"כ ר' אלעזר בשם ר' יוסי , אם נתן

שער הציון שו"ע יו"ד סכ' ע' סעיף ו'

מ) להתיר. כי' סס דיני יפקיע נ"כ מה שכלפי ממקום לחבר, ואפי' מלוה שכבר ולא שהם עדיין שישור מליחה ומכל לגיר, ים כן) להתיר, ס"ק גות ג"ד (חוץ כלו ס'), אם לא נכנס בתוכו יום י) שלם, אך אם שהם שיעור מליחה ובכל לגיר, יש מוסכרין שוהו לף על פי שלא ואות ל"ו, ומ"ש אות ח"י, ובי' סעה הוכחתן, ובידי לתבים על הגליון, ובי' בספר מחוג על דין זה, ובי' בספר סוסם יקוסיאל, כלה זמן פליטת לגיר ומ"ש בשלחן ערוך (רס"ג בס"ו סעי') עדיין (רס"ג בס"ו סעי') ומ"ש לעורך שספסך נחוג יש להתיר גם בזה כל זמן פליטת לירו, דהיינו ויחזור ויפלטנו שנית, תוך י"כ שעות ע"י שיחזור וידיחנו (שנסת ס"ך) ויחזור יב) וימלחנו. ובן אם נפל לגיר קודם שספה שישור מליחה ידיחנו ובי' בכוכב"ג בשבוש כ"י אות ס"ת, ובי' ויחזור

בשו"ת אות כ"ב, ובמתמ"י בכלל ו' ס"ק י"ד, ובי' בשו"ת שבד"ס חלק יו"ד כי"ב מס"ב בזה בתשובות, ובי' בקונ"א מלה: י) שלם. עי' ס"ך בס אות כ"ו, ובס"ו אות י"ח, ובי' בשו"ת חוכמת, ובידי לתבים על הגליון, ובי' בספר מחוג על דין זה, ובי' בספר סוסם יקוסיאל, אות כ"ו, ובס"ו אות ל"ח, ובי' בשו"ת ב"ב חלק ב' סי' כ' מה שכתבתי בזה: כ) עדיין. עי' ס"ך בס אות ל"ח, ובי' ס"ק אות י"ח, ובי' בקונ"א שבי לגיר חלק יו"ד סי' כ"ב, ובי' בשבות חכמת שלמה מה שכתב שם, ובי' בי"ד ס"ס אם בשלחן ערוך ס"ב, ובשקבל אות מ"ח: כי' ס"ך בס אות ל"ח ואות ל"ט, ובי' בשו"ת חכמי לבב חלק מלוה יו"ד סי' כ"ב מה שכתב שם בשלחן זה, ובי' בחידושי הגאון רע"ק אות ל"ו, ובי' שפתי כהני ס' אות ל"ח, ובי' בספר סוכת יקוסיאל סוף סי' זה, ובי' בשו"ת מהר"י הלוי סי' ל"ב, ובשו"ת פרי מגדים סי' י"ח, ובי' בספר תוכחת יהושע אות י"ב, ובי' דיי"ו בהלכה אות מ"ד:

בדיעבד

## ברית טלח

ואף נאבר ט) מיד, ולא מהני עוד אף י) הדומ"ש, ואף לצלי יא) אסור, אא"כ יש ס' נגד הבשר שלא שהה עדיין שיעור מליחה, וכל זה הוא באין יכ) הפ"ם, אבל בסקום הפ"ם יש לחקל ולהתיר עד מעל"ע אפי' בלא יג) הדומ"ש: [ב] יה"ח בבשר ששהה רק שיעור מליחה ופלט רמו ולא צירו, רק שתיכף אחר יד) שיעור המליחה טו) הודה הדרתה טז) גמורה, ונפל אח"כ אצל בשר שהוא עדיין בתוך שיעור מליחה נמי נאבר הבשר מיד ובבולו באין הפ"ם, ואף לצלי יז) אסור, אבל בהפ"ם יח) מותר, והמורה שהורה לחקל ולהתיר בבשר ששהה והודה שנפל אצל בשר שהוא

## תקריב טלח

ט) **מיד**. כן כתב הרב בסס הס"ח דמאכר בכולו, ונס משמע דנאסר מיד ואין לריך שיעור כביסה מסוס דהוי רוחה מיד משמת המליחה לכן נאסר מיד ובכולו, ולף המהרש"ל דס"ל דבשר שכבל לגיר אינ אסור אלא בצירו, מונה סס שיעור כביסה, מובה לקמן בסריסין, מ"ש משמע בסברו בפרק כ"ס סי' ע"ד ובסי' ע"ה דמודה הכת דמאכר מיד, ובלף סס שעמו דכיון דמיד שנפלט מן הבשר טפל עליו פ"ב מיד הוא נבלע, ושוב דכלן הוא רוחה מיד משמת המליחה, והפמ"נ כתב דהעסס מסוס דיש כלן תרתי לריעותא דחיתה לגיר וכחיתה דמלח:

י) **הדומ"ש**. דכלן כיון שכבר פלט כל דמו וליכו ס"ב לין עכוד שוב לא ע"י מליחה ולא ע"י גלי כמו שכתב הס"ך סס:

יא) **אסור**. כמו לגישול מעסס שכתבנו בחית הקודס דאוכו יוצא שוב לא ע"י מליחה ולא ע"י גלי כמו שכתב הס"ך סס:

יב) **הפ"ם**. כן הוא דעת והכרעת הרב דכלין הפ"ם דספסין דסכבית דלאחר י"ב שעות כבר כלה כל פליטת הליר כדאיב הר"ר יוסס, והלרשב"ל, ונלע לאחר כולה ומיד ואין לו סוס תיקון לאחר בימתו לעיל בכלל זה:

יג) **הדומ"ש**. דבהפ"ם לף אינו מסוכים על הפוסקים דס"ל דפליטת הליר כ"ד שעות, וכיון שפולא ליר אינו בולע ואינו לריך לף הדומ"ש כדעת הס"ך סס בחית ל"ב דס"ל דנס לריך למירן בחידוי דעיד לף בלע, אבל נהני"ו דס"ל דלא למירן בחידוי דלאחר למיפלט ליר לף בלע, לדידי' לריך הדומ"ש, וכן כתב הפמ"נ דלאחר"ו לריך מליחה שנית ודעת הר"ש בפ"ב כבי' ע' אות ס' דלף הש"ו ס"ל דאין לריך מליחה שנית, ועיין מה שכתב שם, אך מנ פסקינן להלכה כס"ך ואין לריך הדומ"ש, וכן כתב הי"א בבי' ע' בשקבל אות ל"ו דלפי' המהרש"ל מודה בזה דמודב בלא הדומ"ש דחידוי דעיד למיפלט ליר לף בלע, וכתב מפורש ודלא כהט"ו, וכן משמע מהלבוש שכתב הרב בסי"ב בס"ק ו', ח"ל, ואם נגע תוך זמן זה לבשר בתוך שיעור מליחה אינו נאסר כבשר, משמע דלא נאסר כלל ולא בעי לף מליחה שנית, ונס אין לריך להטהוה כשיעור זמן פליטת העליונה מלחר דלף בלע כלל, וכן כתב הס"ך, ודעת המהרש"ל בתו"ס שלו להיתר עד מעל"ע לפי' בתין הפ"מ, הגיחי שם הס"ך בחות ל"ג, וכתב שם הס"ך שדעת הרב נלתה לו עיקר לפי שהרבה פוסקים ס"ל שאחר י"ב שעות שוב אינו פולא ליר, והמה הר"ר יוסס, והרמ"ס בשבר, והל"ח והטור, ובידוי יוחסס נמוב ע"ו אות כ"ב, והרמ"ס בספר התוטך מלה קמ"ח בסוף, ובתוור, והרב המניר, וכן דעת המחבר, והכלבו, ועיין מזה בספר תורת יקוסיאל בדיוקים היולאים אות ס':

טו) **שיעור**. דדוקא סס הודה תחר שיער שעה שהיה זמן פליטת כל דמה ולא בשעה שיכה בה רק פליטת לירה לף לחמיגן כיון שהודה בסחמין נקבי הפליטה כמבואר בכל הפוסקים:

טו) **הודה**. דמ"ל דהודסה בסחמין נקבי הפליטה, ולא סיוך לו לף לחידוי דעיד לף בלע, ולף בבוכ"ם, כן הוא בהט"ס, ובכ"ן, ובדבתב הת"ס בכלל ו' סוף דין ה', לבל כל זמן שלא הודה עדיין לף שבשר פלט כל דמו מ"מ כיון דעדיין פולט ליר אינו בולע לדעת הס"ך בחות כ', ומקור דין זה הוא מהר"ן והרשב"ם, והמה כתבו עיקר דבריהם להסמעבו דין דבשר שבשה שיעור מליחה והודה, והטור כתב דבריו בדין זה על בשר שנפלט דמו וליכו, ובחמת טעם מחר לשמיכם:

טז) **גמורה**. דדוקא בהחזה גמורה וע"ש סיסטוק היטב שהחמין נקבי הפליטה מבל החזה שהיא ע"י העברת מים בעלמא אינ נסחמין נקבי הפליטה, ס"ך חות ל"ד ואות ל"ה, מ"מ בהפ"מ הוא מקילין לף אם הודה החזה גמורה עד כ"ד שעות, כלשבר נבשר טעמו לקמן:

יז) **אסור**. דאר טעמא לשניהם כמו שכתב שם הס"ך בחות ל"ח דכיון דשי מיני בשר אינו בולע ואין בהם מה לפלוט ולשבר הבשר מיד ובכולו, ולף לפלי. ועיין יו"ד בהחזך חות מ', ובשקבל חות מ' שכתב דדוקא בבצלי, בל הוכח דמוסר ע"י מליחה שנים ה"ה דמוסר לפלי, וכל מקום שאסר לאסור, אסור לף לפלי, ע"ש:

יח) **מותר**. דטעמא לאר לפי מיני בשר אינו, בבשר שפלט בל דמו ולירו מחמירין בחין הפ"מ, אבוס דחיכינן לדעת השסקים דס"ל בלאחר י"ב שעות בבר בלו בל פליטת לירה ואין לף תקנה עוד, ובהפ"מ בחיכינן על הפוסקים דס"ל פליטה ליר עד כ"ד שעות, בן בבשר שבהם שיעור מליחה והודה ממי בחין הפ"מ בחמיגן מבוס דחיכינן לדעת הפוסקים דהודה בסחמין נקבי הפליטה, ובהפ"מ בחיכינן לף בהקל עד כ"ד שעות, דבהפ"מ חיכ בחמיגן לדעת הפוסקים הרבים דלף ס"ל בחי שברת דבהודה בסחמין נקבי הפליטה, והמה הפ"ל, והסובה משתת בירמיין. ועיין בחמ"ו בלל ו' ס"ק י"ד, ובחתלית הסקל בס"ך סוף סי' ל"ש שבתב דבירוב בהט"ס ס"ק ו', ח"ל, ואם לפס הודה בסחמין נקבי הפליטה, וכן הוא דעת הט"ז, ועיין בספר הוכת יקוסיאל בחידושיו לסי' זה שהחריך עובת בעיון זה ובביא ג"כ דעת המקילין הנ"ל והעלה ג"כ להקל בזה לגמרי, וכן הוא דעת הספר"ח והברו"ס, וכן כתב בח"ס בלל ל"ב אות ה"ב להקל, וכן הוא דעת בעל הסלוס והבכו"ס, וכן כתב בעל ת"ד להקל, וכן הוא דעת בעל הסוים ובהפמ"נ, מ"מ אחר הדעות הרבות שהלינו אין להקל בזה בחין הפ"מ, בי אם בהפ"ם דוקא, ואין לנו להקל בגד הרמ"ח והס"ך, וכן כתב המפקפק בסי' ע' אות ע"ו דלעניין דיעת הבבול ל"ש בסי' ח' הקל בהפ"מ, והס"ב בסי' ל"ש והסמיך על בלל ו' אות י"ד בסס בעל תמיס דעיס הקילו וע"ב הניו בהפ"מ עפ"ש, עב"ל, אבל

שו"ע יו"ד סי' ע' סעיף ו'
שער הציון

וימזוד וימלמו, מיהו אם מלמו בלע הדמה לאחר שנפל לגיר, סרי יג) בדיעבד (מרוך כ"כ), וכל זה לא מיירי מלא בגיר יג) בדיעבד. עי' שהוא כרוחה כמבואר לעיל סי' ס"ם, אבל דם בעין שנפל על בשר שהוא בתוך שיעור מליתתו והוא מפיג כרוחה כמבואר ס"ב ס"ק ב, וע"ש ס"ק יד) נאסר בדיעבד דם בעין לא אתמרינן מיידי דסריך ליפלוט לא בלע, ולא כבוש"ס, ושם דלמרינן תוכו כבושו מ"ב ס"ק, וע"ש נקמן סי' ק"ג יד) נאסר בדיעבד דם בעין לא אתמרינן מיידי דסריך ליפלוט לא בלע, ולא כבוש"ס, ושם דלמרינן תוכו כבושו ס"ק ו', ועי' מקריע מנח"י כללי ס"ק ב', ועי' מקריע מלא מה שהאכמרי בזה: יד) נאסר. עי' ט"ך שם תוס' מ"ד, ועי' מיהושי הרש"ש, עי' בפרי"ח סי"ק ג', ועי' מקריע מלא מה שהאכמרי בזה: כדיעבד אין נוערין יט), כו, ס"ם חלילה לשום מורה להרים ראש ולחקל גם בזה כ) לכתחילה: [ג] וכן תדין בכשר שנטלה ולא שהה שיעור מליחה, ומכ"ש בשר שלא נטלה כלל ונפל לציר כבלי כח) מנוקב מבש, היינו שיש להציר מקום כב) לוזב, מותר הבשר ע"י הדחה כג) ראוי, ומליחה

## תקריב מלח

אבל כדיעבד אם המדיח הניח ע"י הדומ"ש אפי' בתוך שיעור מליחה אפי' הדומ"ש, כדיעבד אין נוערין יט), כו, ס"ם חלילה לשום מורה להרים ראש ולחקל גם בזה כ) לכתחילה: [ג] וכן תדין בכשר שנטלה ולא שהה שיעור מליחה, ומכ"ש בשר שלא נטלה כלל ונפל לציר כבלי כח) מנוקב מבש, היינו שיש להציר מקום כב) לוזב, מותר הבשר ע"י הדחה כג) ראוי, ומליחה

תקריב מלח

יט) בן. מטעם דרבנו המה הפוסקים ולא מ"ל מפי סברת הנמקמן נקבי הפליטה כמאי כתבו בלאות מקודם, ומש"כ בבשר שנפל כל דמו וניכו כמה הפוסקים דס"ל דפליטת ליר הוא רק י"ב שעות, והמה מנגודי הרמשונים הניחמוס לעיל בכלל זה תות י"ג. ועיין בלמח לוק סי' י"ח שנשאל דין זה והשיב להחיר במקום הפ"ח מטעם דהך שבלא שהל ידי הסדחה נפקחין נקבי הפליטה ולכן מלך מקיל בזה אפי' שלא בהם"ח ע"י ביחצר וימלמו אין נוערין בו. ועיין בשו"ת משאת בנימין סי' כ"ג בהוא נקול נ"כ בדין זה, וכן כתב בספר המים דעים מפורש, ות"ל שם, ואם נגע תוך זמן זה בבשר שנמלח ולא שהה שעדיין שיעור מליחה הוא שלא נאסר, ולאו לדין מליחה שנים תמ"ב, וכן נהנין, עכ"ל:

כ) **לכתחילה**. ואמן לא מתלקינן בין בשר שנפל כל דמו לבין בשר שנשחה ושהה ובשניהם נהגינן לאסור באין הפ"ח לאחר י"ב שעות, ובהם"מ לאחר כ"ד שעות. והיא לגו מוכח דבריו אלא שכל דברי המחבר בסעיף ו' בפי' ע' מתלק לאחים שהן מרבבע, מרבבע מיני בשר המה, בשר שלא נמלח כלל, ובשר שנמלח שהה שיעור מליחה ולא הודח עוד, ובשר שנפל כל דמו וניכו, ובשר שנפל כל דמו בשיעור מליחה והודח כהוגן אבל אם נמלח כלל, ובשר שהי כבוש בין שנמלח ובין שלא נמלח לאחים, ושהי מיני בשר שנפל כל דמו בשיעור מליחה והודח כהוגן אבל אם נמלח כלל, ובשר שנשחה שיעור מליחה ולא הודח עוד, ובשר שלא נמלח כלל, ובשר שנשחה ולא נמלח כלל, ובשר שנפל כל דמו וניכו, ובשר שנשחה שיעור מליחה והודח כהוגן אבל אם נמלח כלל, ובשר שנשחה ולא הודח עוד, ובשר שלא נמלח כלל, ובשר שנשחה שיעור מליחה ולא הודח עוד, בכל אחד הוא דין אחד לאיסור, להחילה אסור להחיתם אבל בשר שהוא כתוך שיעור מליחה, ובדיעבד מותר בכשיסה, ובשר שנפל כל דמו וניכו, ובשר שנשחה שיעור מליחה והודח כהוגן, בכל אחד מהן הוא דין אחד לאיסור, כאין הפ"מ בפחד י"ב שעות אסור ולא מהני הדומ"ש, ובהפ"מ מותר עד אחר י"ד שעות אף בלא הדומ"ש, ושני בשרות אלו שני מיני בשר הנאמרים הנה להיתר, ושני מיני בשר האחרונים הנה לאיסור, ובכל בשר יש כי קולא שבדיעבד מותר אף כאין הפ"מ, ובבשר שלא שהה שיעור מליחה מותר אף בלא הדומ"ש, כדעת הפ"ך, ובכל הפני' יש קולא שבדיעבד

שו"ע יו"ד סי' ע' סעיף ו'

שער הציון

פו) הציר. עי' כסנהל לציר, סיומו דווקא מה שבתוך טז) הציר, אבל מה שלמעלה מן הציר טן) שרי, עי' ש"ך אות מ"ה, ועי' פ"ת מה שכתב שם על בשר נאכלו כך מלבי מנחת יקוש פש"ך בסי' פ"ו מי שיין בו לישול דבוק, ועי' בסקציר מלח: סו) שרי, עי' ש"ך אות מ"ה, ועי' פ"ת מה שכתב שם על סמ"ק שמצה בזה הדין, ועי' בסנהגה מהגם שלמה שהתפלח נ"ב על דברי הבעה"ט, ועי' בחמה"י בלבי ז' ס"ק ל' מה שהקשה שם, ועי' בילי"ש בקלף סוף נ', ועי' בקציר מלח: יז) לדבר. עי' ש"ך אות מ"ו, ופ"ז אות כ', ועי' בתשובת תפסנות יעקב, ועי' בשו"ת לחן שמי חלק י"ד סי' מ"ג, ועי' בקציר מלח: יח) בבלי. עי' ש"ך אות מ"ח, ועי' בש"ת מעשה בנימין סי' ס"ד, ועי' בחנה"ג בלבי ג' ס"ק ב', ועי' בספר מ"ד בלבושי מלוחה אות נ', ועי' בחי"ד בסיבוש אות ס', ועי' בתנה"ג בלבי ג' אות י"ח ובלבי ג' אות ל', ועי' בספר מ"ד בלבושי מלוחה אות נ"ב, ועי' בלבושי מרדכי סי' ס"ג אות ל"ב, ועי' בדבשי שלמה בלבי ג' אות ל"ב, ועי' בקצה החשלן סוף כלל ג', ועי' בספר שפה ברורה אות ספר על היו"ד, ועי' בסנהגה יד שלמה, ועי' בפתוח תיכוו ס"ק נ':

## ברית מלח

ומליחה כך) ראוי' שנית, ואפי' אם הכשר שהוא בתוך שיעור מליחה הודח קודם שנפלה לחציר, וכן הכשר שלא נמלח כלל אפי' לא הודחה עוד הדחה ראשונה נמי מותר עי"ש כה) הדומ"ש, אם אך לא הי' מונח הכשר בהציר כשיעור שיתנו מים על האש ויתחיל כו) להרתיח, אבל אם הי' הכשר נכבש בהציר כשיעור שיתנו מים על האש ויתחיל להרתיח נאסר הכשר ולא יועיל עוד הדומ"ש באין כז) הפ"מ, ובהפ"מ יש לחקל כל שלא נכבש יום שלם, ע"י כח) הדומ"ש, אבל אם נכבש יום שלם היינו טעל"ע, אז אפילו אם נכבש במים נמי

## תקריב מלח

והט"ז כתב בשעמו משום דציר טיו מלח מורכן וממריץ כו כבוכ"פ, הרי דס"ל דספיר נבלע בו מלח דכבוכ"פ וה"נ בוודאי דלציר החמה תמלא קודם המלויחה האני והחמה לחוי לצדיק הציר הנסמך על גב הכשר, רק בדיעבד מותר משום דהוי דרבנן. ועל הת"ש יותר קשה לי שמשיק שם בדבריו, וכ"ם אם לא נמלח עדיין כלל ומפי' לה היחה ג"כ החמה רלמעשה נמי מותר, משמע דבכשר זה נמי מותר בתפסים שכתב הכשר שהוא בתוך שיעור מליחה, אלא מלוק שום תילוק ביניהם, משמע דמה שכתב נמי מותר קאי על התפסים שנמלחו ויניעו ידיחמת החמה מועטת, והא דאי' שכתב כ"ם כשר אלא שלא נמלח כלל, ובחמת הכשר אלא שלא נמלח כלל בוודאי לכו"ע אפי' לדעת המהרש"ל נמי בעי החמה טיטב מחמר אלא שהוא החמה לחמוכה החמה בעין בעל הכשר, וכמו שכתב המהרש"ל גופא יפסיד עליו מיס ודי כיון שהחמה החמה רלמעשה הוא כניעתה בהוחמת דבעי החמה טיטב כדין החמה הכשר בתר קודם המליחה, והוא כתב החם נמי מותר משמע משותר בתוכן זה שכתב לעיל נבי הכשר שאוא בתוך שיעור מליחה, וכ"ע. ועי' בבית יוחק סי' ט' חלק ד' בשאורי אהב אות י"ב שכתב ג"כ דדווקא לאחר שיעור מליחה דיש לחוש אלא שפתחו נקבי הפליטה, לכן לריך וזהירות לשמור עלמו אלא ידיח היטב, משא"כ בתוך שיעור מליחה אלא לריך להזר ולחוש לזה, מדרבה משמע היח להדיח היטב, דכל זמן שיש דם בהחמיכה לא נסתמיו נקבי הפליטה, ע"ש:

כז) **ראוי'**. הרב בהג"ה שם בסי' ע', וס"ל שם אות ל"ב, דבוון דלא שהה עוד שיעור מליחה ויש בו עדיין דם לחתרין שפיר דע"י שיפולו בו דיודי רלניט ג"כ דם מה שבלע ממקומו לחר שלדעת ס"ו ולפ לדעת המהרש"ל שגם הוא מודה לזה, ועי' שפתי אות ל"ד:

כה) **הדומ"ש**. דבשר שאוא עדיין בתוך שיעור מליחה אפי' אם הודח קודם המליחה להציר לא מסתמיו נקבי הפליטה דדווקא הדחה בתוך פליטה ליר מוחמת נקבי הפליטה, ובבשר שלא נמלח כלל אפי' אם לא הודח החה רלמעשה נמי מועיל הדומ"ש, ולא חיישינן להיש שע"ש הכשר שיהי' בלוע בהבשר ולא יפלוט החלח עוד בחמלוח קבי דם בעין, דשאני ליר ממלח דלאן אם נדחיחה הציר אלא להחבלוע היח עלמה ולא להבלוע הדם בעין שעל הבשר לחוך הבשר כלחר בחלימי בזה הכל בחריפות לקמן בכלל י"ח אות י"ב, וכוח פשוט. ועי' בבאה"ג בהגהה ב"י אות ל"ת שהכל דבכל מקום שנמלח בה ידיחנה ויחזור וימלחנה פעם היינו מיד ולא לאחר זמן, ע"ש:

כו) **להרתיח**. דבאחת משיעור זה לא הוי כבוש לכו"ע ואפי' בציר, ואלו הי' כאן כלי שלוט מועק לא הי' כאן חשיבות שיעור מליחה דכאן מיירי בבשר שאוא בתוך שיעור מליחה, או בבשר שלא נמלח עוד כלל, אבל בב"ד מיירי בכלי מועק לא שייך לומר דמלח בכלי שלמ"ע, ולכן מועיל כאן הדומ"ש, ומדאיירי לא שייך כאן לא חשיב כבוש כלל מלחר דהוי בכלי מועק, אלא רק מחומלת המציר

הרב לסמוך בשהה מעל"ע שלא לדעת הש"ך, ובשהה שיעור כביעה על הלם לדעת הט"ז, כוודאי דמהני הדומ"ש:

כז) **הפ"מ**. הנה כדין זה הוא מחלוק הש"ך והט"ז, דהנה מבואר בת"ח דין ד' וכן כתב הרב שם בהג"ה בסי"ך ו' בלשונו הטהור, יש להסיר אם לא נכבש בשעתו יום שלם, והקשה הש"ך שם בשות ל"ו, והט"ז בשות י"ח, הלא יוין דכלן בעפל לציר מיירי, ובעפל לציר הלא כתב בחחבר דמפרש בסי' קיב סי"ק ג' דשיעור כביעה הוא כשיעור שיתנו מים על האש ויתחיל להרתיח, והרב שהה שם בדבריו והא הניח עליו בלום, והט"ז הקשה דאם נכבש יום שלם מלי לומיל ליר לפי' מים נמי הוי מסר, דשריית מעל"ע הוי כבוש וכבוש הרי הוא כמבואר, ועוד דבת"ח בלל ו' דין ד' בביא ג"כ דאם לא נכבש כשיעור שיתנו מים על האש ויתחיל להרתיח אלא שהה לאחר זמן בחחבר אלא קלישה, ותירן שם שי מיוחוים, ע"ש, ובמיוחן האני כתב לאוזן דאחם מיירי בכלי שאינ"ש אבל הכא ע"י מיירי בכלי מועק, דלי בכלי שאינ"ש הלא ס"ל להרב דמעט מועיל הדומ"ש, ובכלי מועק לפי' הרמ"ש מודה דלא הוי כבוש אלא כיום שלם ועם לא מדיעה רק מלד מומחת, וכן מבואר להדיח בדברי הפ"ח שכתב משום דבכלי מועק אין מועק מאחר כלי כביעה, ומעיקר הדין אף בכשהה יומם משום דבשעיקר לא שייך בו כביעה כלל מעיקר הדין אף בכשהה יומם ואינו אלא מומחת בעלמא, ע"ש, וכן משמע להדיח מדברי הגר"ש ע"ש, וכן הא משמע בדברי הח"ד, ועיין בספר שחל בן עלי שהבאנו ג"כ על דין זה, אלא בחוך כך יראה נ"מ בשיעור המליחה שאין שיעורו אלא כדי שילוך מיל ונם לפי' נפי מה שמקיל בהספר גהל בפליטת ליר ג"כ אלא בי"ב שעות וש"ב נשאר ח"ב בהציר אחר שיעור מליחה שאחאר לפי' בשעבד, ע"ש, והא"ז הירן שעשות סופר יש כאן מה שכתבו יום שלם ולריך לכתוב אם לא נכבש כשיעור שיתנו מים על הלם ויתחיל להרתיח, ועיין במעט יוהוחן מה שהירן שם הירון אחר, ממלא דעת הט"ז הוא להחמיר לאחר שיעור כביעה על הלם שיהו מועיל עוד הדומ"ש בבשר שכתוב שיעור מליחה, אפי' אם לא הודח קודם הפליטה ליר, ובבשר שלא נמלח כלל אפי' אם הודח הדחה רלמעשה מהחילה קודם הפליטה להיות בכל מוקן לחאר, ודעת הש"ך בחוח ל"ו ובנקוט"כ הלא כהמ"ל וס"ל לדווקא אם נכבש מעל"ע שלא מו מיהו מועיל הדומ"ש וגם זה לא מדיעה רק מלד חומרא בלבד בילחתו לעיל מאחר שמיירי בכלי מועק בבשר שלא נכבש כשיעור שאל הלם מועיל לח"ה הדומ"ש, לכן נלחן הפ"מ דם נכבש כדאי לחק בפי' ס"ל בלק ד' אות ה' לחלוק בין הפ"מ לחין הפ"מ, אף דלא מלאתי בשום אחד מהמפרשים לחלוק

שו"ע יו"ד סי' ע' סעיף ו'

שער הציון

כשר שנעג בתחיכה שממלחה ככלי שתיגו מעוקב וכתיכה, דיוקה כתילו נעשה יפן) כלומר, (ד"מ). כשפן ליר ספפן מיס מוסר יפן) בציר. פיין ע"ך פות מ"מ, ודיגין שם בשחיט"ם, ודיגין כשפ"ך פות מ"מ, וכן כתב כשלי

דלוי לדרכן ופסיקה כ) לשקל (מרדכי פכ"ם). ליר מעוכב עם מיס תפילו הי' המיס מועטים לא הטיבי פוד רוחם ודיוקם כא) פופסק, (כ"י בשם תגור). (דין בשוס שיין לקמן סימן ק"ט) :

לשוכ, ודיגין כשו"ם ממודי לפ בקוקפפם דיפי פו"ם סי' י"ב: כ) לשקל. סיין בתודוסי כפ"פ, ודיגין בדפכי תפוכה סי' ס"ז פות ה' שכשיק מה שכתב השפ"ע בשם הרשב"ץ ודיגין תקציק תלם: כא) אוסרת. שיין ש"ך פות נ', ודיגין בשו"ת תפכ"ו ווייל סי' י"ם, ודיגין כתו"ד בקיצורי דיגים שכתבתי סי' זה פות נ', ודפי' בפ"ת ובשו"ע, ודפי' בשכה"ל בשם ס"ה פות ס"ב, ודפי' בפדי שלמה מלק ג' בפרק ו' מהלכות מ"ח סי' כ"ם, ודפי' בפ"ח סוף סי' ס"ם בשם הגהפ"ד, ודפי' בפ"ז סוף סי' ל"ם, ודפי' בתיבוסי טהר"ש, ודמהלות השקל, ע"ם, ודפי' בתולי שלמה ח"ב סי' ל"ב, ודפי' בתולי שלמה ח"ב סי' ל"ב

## ברית מלח

נ) מעל"ע, אכל בשר ששהה שיעור מליחה ולא הודה עוד ונפל לציר אפי' (מ) בכלי מנוקב, או שהציר נפל על חבשר, אז באין הפ"מ (מ) נאסר הבשר מ) מיד ובהפ"מ יש להתיר כל זמן שהוא בתוך שיעור פליטה היינו י"ב שעות ע"י מ) הדוש"ש, אם לא נכבש עוד בשיעור כבישת מ) ציר, רק ידיחי הבחה מנ) מועטת ויחלחנו, וצריך להשהות במלחו כחדש שיעור מר) שעה, ובדיעבד אם נתבשל כך אף בלא הדומ"ש, הבשר מותר במקום מ) צורך גדול, אבל לאחר י"ב שעות, או אפי' בתוך י"ב שעות רק שהודח הדחה נמורה, נאסר הבשר אף מ) בהפ"מ ומיד, ומ"מ בהודח תוך י"ב שעות במקום הפ"מ ום"מ יש להקל ולהתיר הבשר ע"י הדומ"ש

## תקריב מלח

סמליחה, כן כתב הש"ד אות מ', וכתב בעל רפ"פ בפ"י אות ס"ה בסי' ע' שזהו דבר פשוט לכו"ע:

נ) **מעל"ע**. עיין ברפ"פ בפניט שכתב דהה הלוי במתלוקת שתי הדעות, ובהפ"מ יש להתיר בשיעור כבישה ציר עד מעל"ע:

לח) **בכמ"צ**. ויש להציר מקום לזוב דמי מוהר כדעת הרב דפ"ל כבכו"פ גם ציר, ממ"כ בכלי שמש"נ דנאסר מיד, דאל לא הלוי ציר ואפור לגמי, וגם הרב מודה לזה, וכן כתב הש"ד בהקדה אות כ"ב בשם הש"ס בפרק ב"ה פי' ע"ז, ובפס הפ"מ כללו ו' דין ס', וכללו ו' דין כ', ובפס הש"ך דאפי' אם ציר בכלי מנוקב ממש טיט שיש להציר מקום לזוב ממי אפור:

לט) **נאסר** הבשר. כן כתב הש"ך בשות ס"ו בשם הפ"מ, ומוכח מזה דאין חילוק בין לדעת הרב בין לדעת המהרש"ל, בין נפל הבשר לתוך הציר בין נפל הציר על הבשר, וכן כתב הי"ד, וכן כתב בעל רפ"פ בהפניט שלו, וכתב המהרש"ל בשם הגהות פרפ כ"ב ותמהני המרדכי בפרק כ"ה דאפי' לכלי אפור, וכיון דלכלי אינו מועיל כ"ם המליחה לינו מועיל, אף שהבשר עדיין פולט ציר לא ממרינן לידי דעידי למיפלט לא בלע, הלא בין לדעת המהרש"ל בין לדעת הרב ממרינן הבשר בלע ציר, דהוקא לידי דעידי למיפלט ציר לא בלע דם ממרינן משום דדם מסרק סריק מסבעו, אבל לידי דעידי למיפלט ציר לא בלע ציר זה לא ממרינן לידי לא סריק אלא מהכא הציר מוה הוא להתבלע ואגב הציר בלע נ"כ הדם, ומבשר הציר לחוות משהבר בהבשר ולהתבלע בו, אע"ג דהבשר שוד בתוך פליטת ציר, כן כתב הש"ך בדעת המהרש"ל, וכן כתב הפר"ח, וכתי' כתב דהוי נגלע בהבשר אף כשים עדיין פליטת ציר משעה שנישה, כן הוא דעת הפוסקים הילו בדעת המהרש"ל, אלא שהמהרש"ל ס"ל דגם זה לא ממרינן, דאידי דיפלוט ציר לידי דעידי, ופליט נ"כ הציר שבלע, דדוקא כשהתחילה עוד בתוך שיעור מליחה וים לה עוד זמן כל עלמה ממרינן לידי דיפלוט גם לידי דעידי, ופליט נ"כ דם שבלע מתחילה, טיט דם דלמרינן, אבל מיכא דליה בה דם כל עלמו רק ציר לא ממרינן לידי דיפלוט ציר לידי דעידי, ופליט נ"כ הדם שבלע מהתחילה, והאי ציר הלא הוא ציר הילא בתוך שיעור מליחה הוא ודם הוא, ולכן ס"ל דאינו מועיל עוד הדומ"ש, והרב ס"ל כוותי' בחדא, דלא ממרינן לידי דעידי למיפלט ציר לא בלע ציר, ופליג עלי' בחדא, וס"ל דממרינן לידי דיפלוט ציר לידי' ופליט נ"כ הדם שבלע, ולכן לעבר צריך לומר שהמהרש"ל דלמ"ל היא עיקר דלא ממרינן לידי דיפלוט ציר לידי' ופליט נ"כ ציר, טיט הדם שבלע לכן כתב לאסור בתן הפ"מ דלא מהני הדומ"ש, ובהפ"מ המיר ע"י הדומ"ש דוקא, דאלת זה הוא ס"ל דלא ממרינן לידי דעידי למיפלט ציר לא בלע ציר, ואפשר דבלע ציר לריך הדומ"ש, ובהפ"מ לא הם לדעת המהרש"ל וס"ל דאגב דיפלוט ציר לידי' ופליט נ"כ מה שבלע, מאחר דהוא עדיין בתוך שיעור פליטת ציר, טיט בתוך י"ב שעות ולא הוזח שוד הבשר, ואלו הלא לכו"ע דזמן פליטת ציר ממשך י"ב שעות לכן מהני הדומ"ש, אי נמי יש לומר דהרב הלריב עלי על המהרש"ל בתרתי, דהמהרש"ל ס"ל דלא ממרינן לידי דעידי למיפלט ציר לא בלע ציר, ואפי' בלע ציר ודוקא דם לא בלע, והרב ס"ל דממרינן לידי דעידי למיפלט לא בלע ציר, דדוקא לידי דיפלוט ציר דוקא כדמתמה בתה"ה שהביא שם בשם הרמ"ם, ובסימני ת"ח דמסתמא שם להדיא דהרב מהיר שם במקום צורך משום הטעם דלקמן לאחר שיעור מליחה כיון דעדיין פולטת ציר לא בלעה כלל, ופליג עלי' גם ביה, והמהרש"ל ס"ל דגם זה לא ממרינן לידי דיפלוט ציר לידי' ופליט נ"כ מה שבלע, והרב ס"ל דממרינן לידי דיפלוט ציר לידי' ולא בלע הדומ"ש, אלא בתמת מדינא להרב מותר אף בפיו הפ"מ ולא בלע הדומ"ש, אלא שבפיו הפ"מ יש לחוש לדעת המהרש"ל שמא בלע, ואפי' בלע ציר, רק שהדומ"ש מועיל לכל הפחות שלא יהא בלוע כדי שיעור שיפלוט בפליטתו, ולכן בשעת הדחק אפי' בלא הדומ"ש יש להקל, ובפיו הפ"מ יש להקל ולהתיר הבשר ע"י הדומ"ש

מ) **כיר**. כן כתב הרב, והטעם הוא דמאחר דהלי ציר רוחה הוא ואמן קי"ל דקמן בסי' ק"ס ניע"ד דכל רוחה דמליחה אוסר כבולו, לכן אפור מיד אף להרמ"ם, וכן כתב הש"ך בסי' כה, וכן כתב הש"ו והסמ"ק והגה"מ והגר"ש ופסק"ש, אף כי בעל הכל"פ חולק לפיטעמו שם בדין זה דבשה פיטור מליחה, כמו בדין הבשר בתוך פיטור מליחה דאינו נאסר מיד אלא עד פיטור כבישה ציר, אבל בדין זה, לבד שהוא נגד דעת כל האחרונים, דבללא שהה יש הרבה פוסקים הש"ע בוותי', אבל בבשר שהה בהלי ציר בתוך מהנגדים לו, וכולם כתתי עומים ומומרים לאוסרו מיד, וגם לא מהיגיו לו שם כל דבריו וטיעוותיו בדין זה, וכבל הסעיף הזה רק דרך אחרת היא לו דרך לא פלולה לגבוים, לכן יש לאסור בדעת כל האחרונים דמאחר שהשה פיטור מליחה ואין לו שום פליטה יש לאסור מיד, ולא דמי יין זה לדין הלא שהה דעדיין יש לו פליטה הש. ועי' בבית יוסף בשולחן שיטור מליחה לגבל אחר פיטור מליחה, וכן הוא משקנת הבדיי בין נפל בתוך פיטור מליחה הדהה לגבל אחר פיטור מליחה, וכן הוא מפקנת הש"ך בשות ס"ו בסי' ע', וכן דעת אלא"ה בכמה דוכתי, והכי נהגינן ואין לשנות:

מא) **הדומ"ש**. שאו פולט לית לכו"ע אפי' אלא במקום הפ"מ, כמו שבתב הרב לעיל שם, לכן בהפ"מ מהני הדומ"ש, דהבהפ"מ לא הם כזה לדעת המהרש"ל וס"ל דממרינן לידי דיפלוט ציר לידי' ופליט נ"כ מה שבלע, כתבר פיהבו בשות הקודם, וכן כתב בעל בית מאיר:

מב) **ציר**. טיטו בשיעור שיתמו מים על האם ויתחיל להרחיק דבזה נם הרב מודה דאסור דים למוש לדעת המהרש"ל דלא ממרינן ציר בבוכ"פ כיון דמיידי לאחר פיטור מליחה משא"כ בבשר אלא שהה הלא אאפר לדעת הש"ך עד יום אלא מקום דפולט עוד דם וממרינן בבוכ"פ לכו"ע, לכן מחיר בם עד יום אלא ע"י הדומ"ש:

מג) **מועטת**. רק להעביר הציר ולילולך בשפיכת מים בעלמא, דבזה אינן נבחמין נקבי הפליטה, כן כתב הש"ך והמהרש"ל בסי' ע"ז, ובקן לריך זהירות לשמור עלמו בזה מאחר דהוא אחר פיטור מליחה:

מד) **שעה**. בבדי פיטלית הוא שבלע אבל הציר, כן כתב הי"ו בהקצר אות מ"ד בסי' ע':

מה) **צורך**. היינו לורך גדול, דממרינן לידי דעידי למיפלט ציר לא בלע בלל אפי' בשאר בשר, ועשו בשווה הרב שאה שבתב לצורך גדול בשות ס"ו בעדת הרב, ועשו בשווה הרב שאה שבתב לצורך גדול ים להתיר ע"י הדומ"ש היינו לכתחילה אבל בדיעבד אם בבר נתבשל בך בלא הדומ"ש ממי מוהר, וכן הוא דעת הי"ו בהקצר שם אות מ"ד, אבל אאז"ה הקשה על הש"ך בזה, והעלה דקשה לסמוך עליו בדין זה, ע"ש:

מו) **בהפ"מ** ומיד. דלאחר י"ב שעות אינא מיבא דבריהם, דים פוסקים מדלא דמאי פלוגתא דרבוותא הוא, דים פוסקים דס"ל דלאחר י"ב שעות אוב אין לה פליטה ציר דצופה, והיל דעת הרמב"ם ודעת המהרש"ל דבלר לא ממרינן בבוכ"פ ציר דלאחריו, וכיון דבלאו הבי אין אנו מחיירין לאחר י"ב שעות רק דווקא בהפ"מ, לכן יש לאסור בבן אף בהפ"מ, והלא יהי' הבתי קולא, והבתי קולא בהפ"מ לא מקילינן, וכן הוא דעת הש"ך, וכן אם הודח הבשר לאחר שיעור מליחה הדהה לאחיר הרי שמהמין נקבי הפליטה וכולו לא יועיל עוד הדומ"ש:

## ברית מלח

מז) הדומ"ש, וכל זה הוא דווקא בציר היוצא מהבשר בתוך שיעור מליחה, אבל הציר היוצא מהבשר אחר שיעור מליחה, הבשר מותר תוך י"ב שעות אפי' באין מת) הפ"מ, ובחפ"מ אפי' עד כ"ד שעות: [ה] בכל הדינים אילו שכתבנו שצריך לחזור ולחדיח אחר הנפילה לתיצר, אם מלה בדיעבד בלא הדחה ההילה מותר מע) הבשר, וכל זה לא אמרנו אלא רק בציר, אבל דם בעין שנפל על בשר אפי' על בשר שכבר שהה שיעור מליחה, נאסר הבשר מיד נ) ובכולו, רק בהפ"מ ופ"מ ובבשר ששהה שיעור מליחה דווקא אז יש נח) לחקל. והא דכתבנו דבשר שנפל לציר אחר פליטת כל דמו וציר כב) דיודי', או שהודח אחר שיעור מליחה דנאסר הבשר, היינו דווקא כזה שבתוך גג) הציר, הוא דנאסר גד) מיד באין שיעור לדבר, אבל מה שהוץ לציר גה) מותר, רק קליפה טיהא ט) בעי: [ו] בשר שנפל על גבי מ) קרקע, תוך שיעור מליחה, והי' שם על הקרקע הרבה ציר כנגס, מה שבתוך הציר אסור

## תקריב מלח

מז) **הדומ"ש**. כן פסק הפ"ך והמ"א בלי"ב חות כ"ה, אבל בכבר לאחר י"ב שעות נח מכי הדומ"ש כשוס טוב אפי' בצורך גדול וכדכתבנו לעיל, דיכודח לאחר שיעור מליחה קל נ) מכבר לאחר י"ב שעות, דהכח רבים כמה מהמחירין, דס"ל דיכודח לאחר י"ב שעות נדע עפי מאחר דלאחר י"ב שעות בכר כלה כל פליטת הציר, וכלן רבו הפוסקים המקילין מעשה דס"ל דלא כמריץ הודח ומהטו מקבי הפליטה:

מח) **הפ"מ**. דציר היולת בתוך שיעור מליחה דס נמוד הות לבו"ע, אבל בציר שלאחר שיעור מליחה אין חוכר לבו"ע כל זמן שהבשר פולטת ציר, וכזה לף שהבהב"ע מודה דמחריץ לחידי דיפוש, ונס לחידי דעביד, דדווקא בציר היולת בתוך שיעור מליחה שהוץ דס נמוד ושבשר שעבל נתוכו הות לאחר שיעור מליחה שהציר טולת מבשר בה הות ליר קלוש דס נמוד נע שלא למחריץ בו לחידי דעביד ליפלוט לף בלע ולף לחידי דיפלוט ליר דידי' יפליט ג"כ מה שבלע, אבל אם נס הציר שעבל הבשר כבה כזה נתוכו הות הציר שלאחר שיעור מליחה שהות ג"כ ליר קלוש ואינו דס כוודאי נס הבה"מ מודה למחריץ לחידי דעביד, ולחידי דיפלוט, ועי' בדי"י בהסיוק לות כ"כ ובהקלר לות מ"א שכתב ג"כ כזה. ועי' בבנימת מכמת שלמה שכתב עוד יותר מזה ולמריץ שם הרבה בדין זה, ע"ש:

מט) **הבשר**. כן כתב הרב, דלף דנוי נכבר בשעלה בלא הדחה קבלייה המבואר בסי' ס"ט ולכאורה, דהחם הוי דם בעי' ממש, משא"כ הכא הוה רק מחמת הציר, והציר הוי כדם לגימה, ס"ך סב לות מ"נ, ועוד דהעם המרדכי"ל דלף לריך כלל הדחה אפי' לכתחילה:

נ) **ובכולו**. דווקא בציר שהחיטה שלה הוה רק מחמת רחיחתה כמבואר בסי' כבי' ל"ת סי"ק ה' ובסי' ס"ט סי"ק כ', וזה לט מחלקין בין בשר שהוה בתוך שיעור מליחה לבשר שחסר שיעור מליחה, בין תוך י"ב שעות לו לאחר י"ב שעות, אבל דם בעין שפל על הבשר תעש"י שהוה נוק ביותר מבעבע אם הוה תוך שיעור מליחה ומל דם עליו אז בוודאי הבשר אסור אפי' בהפ"מ ופ"מ, והבשר הוי רוחח מחמת רחיחת הבשר בעלמו ולף מבעבע אם הוה תוך שיעור מליחה ומל דם עליו אז בוודאי אסור, כמבואר בסי' כבי' ל"ת, ומחבר בטולה, ואפי' לגבי אסור, אלא אפי' לאחר שיעור מליחה דבשר פשר כח המלח, מ"מ הבשר אסור, כמבואר בסי' כבי' ל"ת, ומחבר בטולה, ואפי' לגבי אסור, אלא אפי' לאחר שיעור מליחה ומל דם עליו לבטולי, כמבואר בסי' כבי' ס"ט סי"ק כ' בהבשר בעבד דם שאל עליו לבטולי, כמבואר בסי' כבי' ס"ט סי"ק כ' בהב"ח, דלגבי דם בעין לף מחריץ לף לחידי דעביד נמי בלע, ולף בהבא"ש, ולף מבחר"ש, ולף מבחר בריך כן כתב הרא"ש בסח פ"ה, וכן בהבו החום' בפרק ד"ה דף קי"ג ע"א ד"ה אין, ע"ש, וכן הות בחידושי הרב"ה. ועי' בסו"ת ריב"ש סי' ק"נ שבחב דפבוט הות שלריך שיהי בתוכה מהיכה עלמה ס' לבטל דם ואין שלאחר המהיכה שנמלאו עמה מלערפות לס', ואם אין בהמהיכה עלמה ס' עשאת המהיכה בלה ויש לה דין אחור דוקח אם ביטלו אפי' ס' עם כל המהיכה יחד, לריך שיהי בכל העבוכות ס' כנגד תוכה המהיכה, ועי' שם מה שהלריך בזה בבלפלוי:

נא) **להקל**. דבהפ"מ בבשר שבשה שיעור מליחה ממריץ הבשר לאיש כוכח ואפי' בלא כוכח והדם הלא הוה טון, לכן יש להקל, ועי' בסי' ל"ת עיקר דיעה לאיש:

נב) **דיודי**. היינו תוך י"ב שעות בלין הפ"מ, או לאחר י"ב שעות בהפ"מ לפי דעה הרב כמו שבחבנו לעיל דאיכא תרתי לריעותא, או שהודח לאחר שיעור מליחה ובהמהיר נקבי הפליטה ואין מועיל עוד מליחה:

נג) **הציר**. דמה שכתב בהציר יש בה חסם שמא נתבלע הבשר, ומיין זה בחסם בין הודח לאחר שיעור מליחה, בין לף טוהם, בין תוך י"ב שעות יש עדיין בבבר כלה פליטת הציר, או בהפ"מ אפי' לאחר י"ב שעות יש עדיין פליטת ציר בבל המופיעים בייך כל החילוקים לילו, או מועיל הדומ"ש או לף:

נד) **מיד**. כן כתב הרב דלעיל דקי"ל כל מליחה בפ' פסיטוי דבשר מיד בכל מה שבתוך הציר בטולה ומיד ואין שיעור לדבר דיכון דקי"ל כמבואר בסימן מקומות, ובסי' מהנין ואין לסומת, ס"ך בסי' ע' חות מ"ו, וכל זה שלף במקום דלף מבאי לאיש הדומ"ש, בנון לאחר שיעור מליחה ואין הפ"מ או לאחר י"ב שעות לף בהפ"מ דלף מבאי לאיש הדומ"ש, או לאחר מה שבתוך הציר בטולה ומיד ואין שיעור לדבר דיכון דקי"ל מליחה בבשים מ"ש מיכף מה שבתוך הציר שוה בהל בשפים, וכן כתב הברו"ן, אבל מיכח דמבאי לאיש הדומ"ש אינו לאחר מה שבתוך הציר אלא מד שיעור בבשה ליר, ועי' בספר תוספות יוחלים בקיצור טולחת מיבור מה שבתב הם"ח בסי' בעין אם בישלו בך, ע"ש, ועי' בשו"ת משבבות יעקב, ובבו"ח אבן שהי' חלק ח"ד סי' מ"ב שבחבו דלף הדבין הוה דמה שבתוך הציר לאבר מיד אין מ"מ אם לף בשה בלל ומיכף הולילו אח הבשר מהציר אין לאסור, והרמ"א בלי"ב לף אפי' לאחר שיעור שיהן על הפור ויחמיל להרחיק, אבל אם לף בשה בלל י"ל דגם הרמ"א מודה בזוע לאבר ולף עדיף מלבור חס שנגע בהיבר חס שבתב הם"ח בסי' ק"ח חות מ' בשם הח"ד לזוע לאבר ליכך חס"ל שבה קלת, וכ"ם בלן בציר דלף הוי רק דבבון ואם עמד אם בשעה שפל לבציר ותיכף ומיד שבניה ים לגדד ולהקל ובבית אם דלי' מש"ם ומיכף אם דעב"ף קליפה מיהא בעי, ע"ש. אבל בזה פוסקים אחרונים שבינו על הח"ד בזה ובטלו להחמיר דלף מהני קליפה, ויש לאסור אף בדלף שבה בלל, ע"ש:

נה) **מותר**. דדם זיזו מפעפע למעלה, ה"ח בשם הוא"ה בלל ו' דין י"ל, ואפי' אם מה שבחוך הציר הוה שמן ממי מותר כמבואר לעיל שם ביו"ד בסי' ס"ט ס"ק י"ח, ובסי' פיבה בס"ח, ס"ך שם לות מ"ב, ולף מהריץ דמעפעע ע"י הסומן דהרי קי"ל דאין הממחר יכול לילך ולאסור אלא במקום שהאיסור בעלמו יכול לילך לשם, הוכח לעיל בבלל י"ח חות י"ב, וכן כתב הוד"א בהלקט חות ל', ולפי בהבבר בוטב בסוף חות ל"ב שעשה בדברי הש"ך וכתב לאסור אפי' מה שאין לציר. ועיין בפ"ת חות ד' שם שהביא עליו זוה, וכן בתשובת פרי הבושם סי' י"ח הביא ג"כ עליו זוה, ועיין בהגהת חכמת שלמה שהפליא ג"כ על הבפה"ע הל"ל, ועיין בממ"ש בלל ו' ס"ק ח' שהקשה שם לדיון דקי"ל בעלית הרי הוא כרותה ומבלוע בכולו ס"ב קשה לין ספק הרב דמה שאין לציר מותר, ואיהן לם דבש"ך מוכהיון אפו לומר דלף דקי"ל דמילוי הרי הוא כרותה ומבלוע בכולו מ"מ לעיון לאסור נס מה שאין לציר לף מחמיריון הוו כפי בדבר כחום בדם ביון דנס מה שמוסרין מה שבתוך הציר הוא רק מממבאי ותומרא בעלמא וכבו דלף להוסיף עליה ע"ש:

נו) **בעי**. היינו למחוך כדי קליפה במה שאין לציר בכל ענין ואפי' הוא אינו שמן ממבואר בי"ד בסי' ס"ט, וכ"ח, ועט"ב דהרב פסק לה דגלאחר כולו משום דהתם מיירי בתוך שיעור מליחה והדם פורש ממ"מ כדהבאת שם הש"ך אבל הבא אבי בקליפה, ש"ך חות מ"ב שם, וכן כתב הי"ד בהקלר חות ל':

נז) **קרקע**. וכתב הש"ך בסי' ע' חות מ"ו דהיינו בתוך שיעור מליחה, דלאו אחר שיעור מליחה אין שום מ"מ אי קרקע

## ברית מלח

אסור ומה שחורן לציר (מ) מותר, רק קליפה טיהא בעי, אבל אם לא הי' שם הציר כנוס רק הקרקע הי' לה מהציר, אינו צריך אלא (נ) קליפה באותו מקום, וכל זה בקרקע שאינה מכוסה בנסרים, רק רצפה של עפר כמו שנמצא בהכפרים, אבל אם הי' הקרקע מכוסה בנסרים דינה ככלי שאם"נ (ס) ממש, וכן רצפה של אבנים או של לבנים דינם ככלי שאם"נ (סא) ממש, אבל אם נפל על הקרקע בשר שכבר פלט כל דמו נאסר (סב) הבשר, ט"ס בהם"מ

## תקריב מלח

קרקע מחצב ככמ"ש סי' לח, דספי' בכלי מעוקב ממי אסור, הכי מין כאן להציר מקום לזוב ומאסר מה שבאותו מלאי, ועיין במגא"י כלל ג' ס"ק י"ח שהפליא שם על הש"ך בזה דהבית מהמברח לומר, דבע"ז מיירי הכא שהכשר פלט כל דמו ונ"מ, ואין לומר כדבני הש"ך דהכשר שכבר פלט כל דמו היה נולע מהכלי מין שהכלי מעוקב עדיין לא הוה מהדס ולא על הכשר שנמלח עליו, ע"ש. ועיין בפוסח משאר ס"ק נ' שהסיק שם על דברי הבית המנוקד ובתב שם דאין שום הפיסה עליו בזה ועיין שם כל דבריו הנמלכים בשוב עשם ודעת:

(מ) **מותר**. מקור דין זה הוא בע"ז כסי' ס"ט בשם הגאונ"ד ר' וכן כתב הת"ח בשם הפלי"ם, וי"ל לשעיין דהקרקע מחצב ככלי מעוקב משום דהציר שומד להתבלע בהקרקע דלאב דאולי לא בלע, ומהבי לו מת"ב הדהה ומניהה, ואין להקשות מי לא בלע לעולי מיפטריך הדומ"ם, הלא כבר כתבנו דספי' בכלי מעוקב יש לחוש שמא בלע קלת, או שמא הקרקע מחצב ככלי אתמ"ג ואסאר הבשר דלמ מהני מה דהומ"ם, לכן מספקא לי להתיר מה שאין ליזר ולאסור מה שבאוזר ליזר לאסור מדינא דספי' מי הוי מחצב ככלי מעוקב ממי אסור מאחר דיש על הקרקע הרבה ליזר כגון מיקרי זה כאן מקום להציר לזוב כמו במולח בגיניות ע"ג עניים שבתבצ ליציל בשות ס"ב בכללי זה, דמה שבאוזר ליזר אסור, ועיין במגא"י בכלי ו' ס"ק י"ט ובכלי ה' ס"ק י', וכן כתב הגר"ז בסי' ע' בהקלאי לות ס"ב ס"ק ו' ובכלי ה' ס"ק י', וכן כתב הגר"ז בסי' ע' בהקלאי לות ס"ב ס"ק ו' ובכלי ה' ס"ק י"ט שהסיק מעשה בשיקת דרבנו משום דהוי ספק בהכרזן ודישה. ועיין בדברי שלוו ויוסף דעת אחמה על זה דהא הוי ספק מכרזן ודישה לכ לעולה, ע"ש. אבל במה שאוזן ליזר יש לתלק ולהתיר, דהכי ספי' בכלי אתמ"ג ממש נופל ממי הלא לא הוי רק מומרת בעלמא לאסור מה שאוזן ליזר, ודעת הרמ"ם בתמת הוא להתיר מעשה שם שלמעלה מן הציר, וכמו כיון דהוי קפיקא לי קרקע הוי כלי מעוקב אי לא בולה לים להתיר, דמי למה שכתב הש"ך בסי' ס"ב בלות ס"ב דבספק שם נפלו קודם שחשב שיעור מליחה או לאחר שחשב שיעור מליחה בבאתמ"ג דמוהר מה שאוזן ליזר, עיין ש"ך בסי' ע' לות מ"ו, והשתא בסי' ע' לות מ"ז כתב דספק הוי כעין ס"ם, שמא הוי הקרקע ככמ"ש, ולפי"ז אתי"ל דהוי כלי אתמ"ג מחמת הלבה בהמ"ם דמהיר מה שלמעלה מליהר לף בכלי אתמ"ג ממש, אבל קליפה מיהא בעי במה שלמעלה מן הציר ושנצ בהציר. ועיין בב"ח בשאר מ"ה שהלה ל' שמפשפל עלמו שם בספוקא רבה ומכוך להלבה דמה שלמעלה מהציר מוהר לפי לף הנציר מיד, ומה שכתוך הציר לאסור שם, וכן משמע בפ"ם סי' י' דין כ"ח, ע"ש. ועיין בש"ת משאת בניימין סי' פ"ד שהחלק שם לח שכל שבאר במקום שהדיחוך שם קשור קודם הנליחה דאז לוחו המקום מהלהלו מהמים שהו שם קודם הנליחה ואין בלוחו ליר כח לאסור, או לח שכל שם הבאר במקום אחר, ע"ש. ועיין בתמת"ש כלל ו' ס"ק ב' שכתב לחפאר שגם הרמ"ם מסכים לזה והרמ"ם לא מיירי רק היכא שהלה הבאר במקום אחר, ע"ש. ועיין בתמת"ש ובמחיצים השקל מה שכתבנו שם עה דברי הש"ב, ע"ש:

(נ) **קליפה**. לף דהשמ"ב בשפתי לות מ"ו בסי' ע' בתב וז"ל שם, ובקרקע לוי לאסור רק בדי קליפה, משמע מלבוה בתן חילוק ולפי' בשהציר מרובה על הקרקע ממי די בקליפה, ועיין בית"ם בס"ו לות פ"ב בסי' ע' שהקשה שם הלבה בת"ח בתב מפורש בלבוה דלף נרע מחסיבה אחרי בציר ולפי' חוץ לציר, הרי מבואר מדבריו דלף קרקע דמי ממש לגין חסיבה אחרי בציר ולפי' חוץ לציר, דהשם כל מה שבציר נאסר כולו ומה שלמעלה מהציר נאסר עד קליפה. ובן בזה שקשק הרב לבתוב בלבוה דיוה מלוי ולפי' לא בלע כלל, הם בילתו דספי' בכלי מעוקב ממי אסור, אבל אם בלע אפי' כ"ש דאסור, ומה שבתב דמ"מ אין לריך בזה מקום להקל בכלי מעוקב ממי שבתב בקרקע לציר, ועיין במגא"י בכלי ג' ס"ק י"ח שהפליא שם על הש"ך בזה דהבית כנוס רק הקרקע הי' לה מהציר, אינו צריך אלא (נ) קליפה באותו מקום, וכל זה בקרקע שאינה מכוסה בנסרים, רק רצפה של עפר כמו שנמצא בהכפרים, אבל אם הי' הקרקע מכוסה בנסרים דינה ככלי שאם"נ (ס) ממש, וכן רצפה של אבנים או של לבנים דינם ככלי שאם"נ (סא) ממש, אבל אם נפל על הקרקע בשר שכבר פלט כל דמו נאסר (סב) הבשר, ט"ס בהם"מ

(ס) **ממש**. כן כתב הזד"י בהקלאי לות ג"ב בשם המגא"י, והלף בהכרחי שחילק בזה וכתב שהלפה בל לבנים שקורין טינעל בל מבנים בעורים דינה כדין קרקע, וכן בל לבנים שקורין טינעל לספי' לבנים שרופות הוי ככלי אתמ"ג, וכן דעת הח"ג בכלי ל"ב לות י"ו, ותמי' לי על בעל בית יעקב שהביא לת הבתי הנ"ל בחיקון בבית שלי לות ג' וכתב שם בזה הלשון, כתב הבתי"ו וחזוקה לפפה בל עפר כמו שיש בכפרים, אבל לפפה בל מבנים נמוים שקורין גיבלעטעט שטיין, וכן לפפה בל גיבלעטעט ניעגל הם בלי חרס נמור ואין בלן מקום בפך והוי ככלי אתמ"ג, עכ"ל, אבל בעל הבתי כתב משום לפפה בל עפר כמו שיש בכפרים, וכן לפפה בל לבנים נמוים שקורין נאלאנישעט שטיינער, אבל לפפה בל מבנים כו', ונצה ברוזה, וכן כתב בעל בלה בשמה שוף בלל ו' דבל זה הוה בקרקע משפר מתיה בזה הוה המבפקא לן אי הוי ככלי מוקב או ככלי אתמ"ג, ומשל"ה בלרפת מבנים או לבנים הוי דינו בוודאי ככלי אתמ"ג וללא בהכרחי ושאני סוסקים שמחלוקים בין מבנים ובין לבנים, וכן כתב שד"ה בהמהין לות כ"ח והבקלאי לות ג"ב דהעיקר לדינה הוא בדעת הבלת לשנות דבין בלפה בל מבנים ובין בל לבנים הוי ככלי אתמ"ג, ע"ש ושמוש מה שהלת שמשה דבל זה הוה רק בשאין ליזר מקום לזוב בהרלפה, אבל בשיש לו מקום לזוב כגון ביני וביני או שרי בשיפוש וכיוצא בזר לכו"ע דאין בלן מקום להתפתק עלי בוודאי הוי ככלי מוקב, ע"ש:

(סא) **הבשר**. לף דבד"י בסי' ע' בהקלאי לות ג"ב הביא בם בשם המג"א סי' ס"ד, ובשם המגא"י בלל ו' לות ל' דאסר אפי' בשהציר מרובה על הבשר, ועיין במגא"י בלל ו' לות ל' שהביא בשם הרמ"ם דאין לריך לשפוך הבשר אם הציר מרובה, ועיין בפ"ת בסי' ע' לות ל"ב

## ברית מלח

בהם"מ יש להקל ולהתיר סג) הכשר, אכל אם נפל שם בשר שלא נמלח עוד כלל הכשר מותר ע"י סד) הדומ"ש, אם אך לא נכבש בהציר שיעור כבישה של ציר, אבל אם שהה שיעור כבישה יש סה) להחמיר, וכן בשר שלא נמלח כלל ונפל אצל חתיכה שנמלחה בכלי שאם"נ ונאפרה וסלקוה מיד, הכשר מותר ע"י סו) הדומ"ש, ואם שהה שם הכשר שיעור כבישת ציר נאסר הכשר כולה ולא מהני לה עוד סז) הדומ"ש: [ז] וכל כיני כשר אילו שתכבנו שאם נפלו לציר שמה שבתוך הציר נאסר, היינו דווקא כשהני הציר בלא תערובות טים, אבל אם הי' הציר מעורב בטים, אז אפי' אם לא הי' בהטים ס' נגד הציר לבטלו מ"מ הכשר מותר אפי' אם יש בהטים רוב נגד סח) הציר, וכן אם הי' ספק אם הי' זה ציר או טים, ונפל הכשר לשם, הכשר מותר אפי' מה שבתוך סט) הציר: [ח] כשר שנפל לתוך טים שנתאדמו מפני שהדיחו בהם הכשר קודם המליחה, ואין ס' בהטים נגד הדם שבהם, יש להתיר הכשר בין אם הוא בתוך שיעור מליחה, וכן אם הוא לאחר שיעור מליחה, ואפי' אם הדוח הכשר

אחר

## תקריב מלח

ה"ס, וכן ספק בעל רמ"פ כסי' ע, בס"י תוא פ"ו, ועי' סם בפ"ט תוא פ"ו. ועי' בהדיא לעיל בכלל זה תוא מ' מה שהתבונן שם, ועי' במגא"י כלל ו' ס"ק י"ח מה שהביא שם להקשות על הס"ך בדין זה, ועי' בפרמ"ג משולו"ק ע' שהסך קושית הממ"י על הס"ך והכתם לדעת דמין שום תפיסה עליו כזה, ע"ש:

סג) **הכשר**. היא לף פה נפל ליר בכלי תוא מתירין בהפ"מ בס"ק כלאן, לף דהתם תוא מתירין בהפ"מ ע"י הדומ"ש דווקא תבל כאן לריך לתני הדומ"ש מתחר דקדוק היא תיתב כלי שתמ"ב וודאית, בוודאי דיש לסמך מתחר דהבשר מדיען לף הוחת ויש לה שוד פליטה ליר, דתפי' בנפל לציר בכלי בכתחי גוונא אין תני תוטשון בשר"מ לדעת המהרש"ל ותמרינן תירוי דיפלוט ליר דידי' יפלוט בי"ב הציר בבלוע, וכמו שכתב בעל בית תפיר, עיין לעיל בכלל זה תוא מ"ת, ולכן יש לסמוך תדעת הוד"י שהכיל בשם המ"ב ובשם המ"י דמהירין לעולם אפי' באין הפ"מ, כן נ"ל ועיין לקמן בכלל זה תוא ס"ה:

סד) **הדומ"ש**. דכשר תפל אפי' אם נפל ליר בכשתמ"ב נעזר ממי שרי ע"י הדומ"ש, דאין בח בהיר ליפרש דס התכוכה ממל"מ, כמו שכתב הפ"ת בכלל ה' דין י"ב דדווקא אם מלח מליחה ממש בכלי שתמ"ב הוא לתסור, ועי' בשפתי תוא מ"ז ולכן שרי ע"י המליחה שנוכרת למלה תא"ב מתחר שהיא תפלה, דתירוי דיפלוט דס דידי' יפלוט בי"ב מה שבלע, ועי' לעיל בכלל זה תוא ס"ו:

סה) **להחמיר**. כן כתב בעל רמ"פ כסי' ע, בס"י תוא פ"ח בשם הגהגע"ת, דאפי' מה שכתב הפ"ך בתוא ס"ו שם בתירוצו הבי דס"ל להרב דבתין להיתר מקום לזוב עשה כבוס בשיעור זה, ותימו מוציל לה עוד מליחה, ת"ב נס בס"ך יש לתסור בשיעור זה כיון דתמהמיר מספיקא לבתיכתו בכלי שתמ"ב נעזין מה שבתוך ליר, עכ"ל:

סו) **הדומ"ש**. כן כתב הפמ"ג ומהרש"ל בכרק כ"ה סי' ע"ז, וכן כתב הרב בהנ"ה, והטעם הוא דדווקא בשר תוך שיעור מליחה שפל לכלי שתמ"ב דאפשר מיד שטעמא שבלע בכלי שתמ"ב, אבל בכשר הפל לתמרינן תירוי דיפלוט דס דידי' יפלוט נ"ב מה שבלע, וכן כתב הת"ח בכלל ו' דין ד', וכלל י"ל דין י"ג, וכן דעת המהרש"ל בתי"ה שלו, ובספתו פרק כ"ט סוף סי' ע"ו דהתיכה תפלה שלא נמלחה עוד כלל שתמערבה בהתיכה מלוחות בכלי שתמ"ב ובלעה דס דמותרת ע"י מליחה דלוט נאסר תנך דווקא כשנמלח מתיכה בכלי שתמ"ב משום דאפשר הוא דחוק, ועי' המליחה הכה פורש ממל"ע, ומש"ב הבח, וכן כתב בשכר בחר שבע, ועי' בפלתי תוא ס' שהקשה הא לך התיכה שנמלחה בכלי שתמ"ב נאסרה מזמת הדס שנרים ממל"מ ואיה עשים עבלה, ת"ב התיכה התפלות בולעות משמעות שהיה התיכה ולא שייך כאן תן שהאסר יכול לילך ולתסור במקום שתן שהיסור עלמו יכול לילך בשם ולתסור, ולריך לבוות כולו תסור, ועי"ש מה שכתבתי, ובתב דלכתחילה יש להחמיר. ועי' יי"ד בהקלה תוא ס"ד שכתב דלא שייך כאן קדושין אלא, משום דאין הבשר האסר כי', ובתב שהוא דלא שייך כאן קדושין, משום דאין הבשר האסר כי' בעין,

## ברית מלח

אחר שיעור המליחה דמותר ע"י מליחה ט) שנית, וכן בשר ששהה שיעור מליחה ופלטו כל דמו וצירו, ומכ"ש בשר קודם המליחה דמותר ע"י מליחה ט) שנית, רק יזהר עצמו שימלח בשר זה בפ"ע ולא עם שאר עת) בשר:

## חקריב מלח

ממתח חסרון ידיעה דלא הוי ספק לכן לא מצינן ספק דרבנן לקולא, אבל בכ"ד הלא הספק הוא אי יש כאן ריעותא כלל או לא דלפסבר שהוא מים להלועין ואין כאן שום איסור, עי' ש"ך תוא"ט, וכאלו גוונא מצלק במשמרת הבית דף ע"ט ע"ב גבי דם שנישלו, ע"ש. ועוד כ"ל דהספק יש לחוש כמו שכתב דאי אתה מקיל בזה יבא ג"כ להקל אם נפל בשר ע"ג קרקע דדם ממש, ועי' יו"ד בהקפר לות ס"ו בסי' ע' מה שהקשה על הש"ך בתירוץ זה הלא דם ממש הוא דם בעין ודם בעין אפי' בכלי מוקב ממש ממי חסחר ס"ב אין יבא להקל בזה והקשה שם עוד יותר ותפש שם התירוץ של המגה"י מטום דהוי חסרון ידיעה, אך נפי דעתי אין מקום לקולאתו כלל, דלפסבר נומר דמה שכתב הש"ך יבאו להקל אם נפל ע"ג קרקע דדם ממש אין כוונתו אלא מי שיודע שהוא דם ממש יבא להקל מלתר שהקרקע בליר, הלא במשמ מעין יקח לו מאים הזה אם כל זאת להקל לו קולא גדולה בדם שהוא איסור תורה"ת, ואף לא יכין להכחל בין ליר לדם ממש כשבירת הוי"ו, אלא כוונתו הוא נומר דאם אתה מיקל בשבר שנפל ע"ג קרקע לליר, וליר הוצא מהשבר תוך שיעור מליחה הוא דם בעצם ומרתחו במעט דם ממש והכותה יעשה נומר שהוא דם ממש ומ"מ מותר ויבא להקל בדם ממש והוי מצי גזירה בעלם המעשה ובחסם איסור תורה"ת כמו דגזרינן לאסור דם דגים ותבנים שקורים אם כנסו בכלי מטעשה שהרותה יעשה נומר שדם ממש מותר כמו שכתבנו לעיל בכלל ג' אות ז', ולעניין בשר שוף בחלב שקיים שם, אבל ליבר המעורב בחים ניכר לכל שאין זה דם ממש ולכן יש להקל מאחר דליכא חשש לטעות. ועי' בתיבוסי הגרש"ן ז"ל שכתב דזה דוקא בנפל לתוכה תחיכה הפלה שלא נמלא עדיין ושכתב כדי שיכחית, אבל אם נפל לתוכה תחיכה הפלה שלא נמלא עדיין בתוך שיעור מליחה דאסור מה שבתוך ליבר לכל שעדיין לא יצא התחיכה מידי דמה הוי כמו מתחיל איסור, ע"ש, וכ"פ הגאון בעל מקנה אפרים ח"ד סי' ל"ב:

ט) **שנית**. מקור דין זה הוא בת"ח כלל י' סי' י', ובכמ"ש תוספות מבעלין כח ליבר, ע"ש, ובטו"י מהר"ח סי' מ"ח כתב ג"כ להחיר, ועיקר הטעם הוא דזה הלא מבותר שהדם בעין בעל השבר קודם שהחל לחלוטת לו מחבב דם בעין רק לגבי תותה התחיכה אבל לגבי שארי התחיכות שעמו מיקרי דם זה דם פלוטה, ולכאי כתב הרב בפי' ס"ס ק' בהג"ה דאם נפלה התחיכה בלא התחה לחלוטה עם שארי התחיכות שהותרו התחה לחלוטה, שבשארי התחיכות מותרים ותותה התחיכה לשרוה, ותחב אם הש"ך בסות ע"ז משום דלגבי התחרת מיקרי דם פלוטה ואסרינן בבוב"פ, ומעם כמן זאת הוא נפי דעתו דבשתת מיחה עשם יהי' נבדל מהחה התחיכה לאיסורא יותר משארי התחיכות, עשם תבלי זאת הוא משום שהותו הדם בעל נב השבר יבא מבשבר נופל ומעמנו בשעת נחיתת התבנים ותנב בותקו דסביבית שפלע הדם מהשבר ועדיין הוא שפר על פי אותן התקנים שבפלעה מהן ובקל הדם ננתן ובבלע שם בתחזה ע"י רחיתת הפלוחה, ומשום הכי לותה תחיכה לשרוה, משל"כ שארי התחיכות מותרות, וכל זה הוא רק בשהותו הדם מותה עוד בשקומו מהשבר ונפל לתוך מי השהדה דאל"ה מחדם בהותו השבר נופל, דין בשר זה עלמו הוא כמו דין בל שארי התחיכות, ולכן לא מיבעיא בשר שנולה והוא שנשלו הדם הזה מחדם בהותו השבר נופל, דין בשר זה עלמו הוא כמו דין בל שארי התחיכות, אלא אפי' בשר שנולה ע"י אות כ"ו ממחתך הסכין דמיירי בשנשחט כהלכתו ויעשה נומר שנשאר בשר מהשבר ונפל לתוך הקדרה דאל"ה מי יודע אם נשאר בשר בשבר, ואפי' הכי הוא רק בשנפל בעוד שהוא חם ונתבשל בתוך הקדרה, אבל אם נפל אחר שנתקרר הקדרה אין לחוש כמו שכתב דאי אתה מקיל בזה יבא ג"כ להקל אם נפל בשר ע"ג קרקע דדם ממש, ועי' יו"ד בהקפר לות ס"ו בסי' ע' מה שהקשה על הש"ך בתירוץ זה הלא דם ממש הוא דם בעין ודם בעין אפי' בכלי מוקב ממש ממי חסחר ס"ב אין יבא להקל בזה והקשה שם עוד יותר ותפש שם התירוץ של המגה"י מטום דהוי חסרון ידיעה, אך נפי דעתי אין מקום לקולאתו כלל, דלפסבר נומר דמה שכתב הש"ך יבאו להקל אם נפל ע"ג קרקע דדם ממש אין כוונתו אלא מי שיודע שהוא דם ממש יבא להקל מלתר שהקרקע בליר, הלא במשמ מעין יקח לו מאים הזה אם כל זאת להקל לו קולא גדולה בדם שהוא איסור תורה"ת, ואף לא יכין להכחל בין ליר לדם ממש כשבירת הוי"ו, אלא כוונתו הוא נומר דאם אתה מיקל בשבר שנפל ע"ג קרקע לליר, וליר הוצא מהשבר תוך שיעור מליחה הוא דם בעצם ומרתחו במעט דם ממש והכותה יעשה נומר שהוא דם ממש ומ"מ מותר ויבא להקל בדם ממש והוי מצי גזירה בעלם המעשה ובחסם איסור תורה"ת כמו דגזרינן לאסור דם דגים ותבנים שקורים אם כנסו בכלי מטעשה שהרותה יעשה נומר שדם ממש מותר כמו שכתבנו לעיל בכלל ג' אות ז', ולעניין בשר שוף בחלב שקיים שם, אבל ליבר המעורב בחים ניכר לכל שאין זה דם ממש ולכן יש להקל מאחר דליכא חשש לטעות. ועי' בתיבוסי הגרש"ן ז"ל שכתב דזה דוקא בנפל לתוכה תחיכה הפלה שלא נמלא עדיין בת

שו"ע יו"ד סי' ס"ט סעיף י"ח

שער הציון

**בשר** שנמלח בכלי שאינו מנוקב ג) ושהה בו כשיעור שיחנו מים על האש ויתחיל ח) שנמלח. כי' ע"ך בסי' ס"ט

ג) להרתיח, כל מה שממנו בציר אסור לאכלו אפי' ד) צלי, וחלק התחיכה שחוץ לציר

תוס' ע"ז, ועי' נקיון רס"ט, ועי'

בהכלי שכובה בסי' ס"ט תוס' רל"ו, ועי' מקנ"ו מלח: ג) ושהה. כי' ע"ך תוס' ס"ב, ועי' ריב"א בסי' ס"ט בשם ב, ובכי' ס"ט בשם סם, ובכי' ס"ט בשלקו כשם הנ"ל והעור מה שכתב סם, ועי' מקנ"ו מלח: ד) להרתיח. כי' במיוחס הגה"מ פ"ג ח', ועי' ריב"א בסי' ס"ט בהלכות תוס' ס"ד, ובכל"פ בא"ח תוס' סי' מ"ג, ועי' בכל"י ובספר תפלת יעקב, ועי' בספר משמרת פלוס מה שכתב סם: ד) צלי. עי' בע"ך תוס' ס"ב, ועי' פר"ח ס"ק ל"ח, ועי' בכאור הגר"ש ס"ק ח', ועי' בשפתי תוס' ס"ב:

## ברית מלח

**[א] בשר** שנמלח בכלי שאינו מנוקב, **אפי'** לא נמלח הבשר רק מעט במליחת ח) צלי, **ואפי'** לא שהה רק מעט ג) במליחה, נאסר כל ג) **התחיכה אפי' מה שחוץ** ד) לציר, **ואפי'** לאכול צלי אסור אם אך נראה מעט ציר ה) בהכלי, וכן נוהגין ואין ו) לשנות, **ואפי'** בהס"מ ועת הצורך נמי אין ז) להתיר, אבל אם לא שהה רק מעט ולא

## תקריב מלח

ו) **צלי**. לף דדעת המחבר בכ"י דאינו נקרא רותח אא"כ הוי נמלח מחמת מלחו, כמו שכתב מפורש ביו"ד בסי' ק"ל ס"ק ו', והוא דעת הכ"ו, ובסקיוט נמלח מחמת מלחו אז גם המחבר מודה דאסור כולו מעטם דכבוש כמבואר, והיד" כתב דאין עיקר הטעם הוא מעטם דכבוש הוא כמבואר ובולע ממנו ניכול, וכל שכולע ע"י ניכול אין יוצא ע"י האור, דא"כ למה בחבו הרמ"ם והעור דכאמת משיעור זה לא נאסר אלא קליפה כדין מליח הבי הוא כמותה, הלא מלחר דאינו כבוש גם כדי קליפה לא יהי' נאסר, אלא עיקר הטעם הוא משום שהדם והיתר מתכנסין בהכלי תחת הבשר והוא התיסוד ממש והוא דוחה ממש ובולע הבשר ממנו כל כך בליעה יתירה שלא תועיל שוד המליחה כמו שכתב המחבר" בשם הת"ז, ע"ש. אבל אנן קיי"ל במליחה מו בקיאין הויה מיקרי הוא נמלח ממחת מלחו, ולדינן אפי' במליחה מועטת מיקרי רותח דדעת הרב שכתבוהו בשם הת"ה והמרדכי בשם ר"ב ס"ל דאפי' אם הוא נמלח ממחת מלחו עכי אסור, משום דלף במליחה לגי מועט ניכול דם כדעת הט"ו, ופירש ממל"מ, ואחרו הלם שיזכל מיזר ונכלע בהבשר, ועי' ביד" בהקלר תוס' קכ"ה בסי' ע' שכתב דלף במליחה הרגילה לנו דווקא אם הי' לכל הפחות מליחה אבל בזמנם המעט מלח בעלמא לף אם נמלח אם מעט ציר אין לאסור רק מה שבחוך הציר, אבל מה שחוץ לציר מותר, וכתב עוד שם שאם נמלח מליחה גי ושהה שיעור מליחה דינו כדין מליחה קדירה לאם הניחה לאחר שיעור מליחה בכלי אמ"כ לא נאסר רק מה שבתוך הציר ומאחר וניחתו וימלחו שנים, אבל אנן לא קיי"ל הכי דק אנן קיי"ל דנאסר מיד כדעת הר"ם:

ז) **במליחה**. דעת המחבר בכ"י הוא דלף אם שהה כשיעור שיתחו מים על האש ולא נאסר אלא כדי קליפה, הייני במקום שנוהג בהתיכה שהי' בהציר, ר"ל מקום התחך וכדיון ב' תחיכות הנזכרות זו בזו, ואפי' אם יש בם שומן, ולא אמרינן שמוליך שומן הדם עמו לטעטע במעלה בכל התחיכה, דקיי"ל בכל הוכחה דאין המאכר יכול ליהך ולאסור אלא במקום שהשיאור עצמו יכול ליהך לשם מאר הטעם, ומש"כ הכא, ס"ך תוס' ע"ב בסי' ס"ט, ואם אין יכול ליהך אוכל לו הי' מותר מעך הציר כל התחיכה אסורים, אלאי בשם הפר"ח תוס' כ', ומתך דכל זה הוא רק כאם ספק הוא לו שנשב שהי' רוב התחיכה בתוך הציר, אבל אם ברור הוא לו דלא הוי רוכא בתוך הציר אי"כ בעל דאין אנו בתרי גווני רק רוכא, ולדינן אין שום נקוקות כזה, ואם לא שהה שיעור זה אז מה שחוץ לציר מותר לגמרי, ואף מה שבתוך הציר אינו נאסר רק כדי קליפה כדעת הרמ"ם ובטור לענין מליח כרותה, ואם לדעתן בשר שנכבש בסי' ס"ק ע"ו בסי' ס"ט בעינן שם מעט"ע דווקא להיות נחשב ככבוש, היינו משום דהתם ליכא רתיחה דמליחה, ומהאי טעמא נופל ספק שם המחבר דמיותר לגי, אבל הכא דיש רתיחה במליחה טעמא כבוש בשיעור זה שיתנו מים על הבשר ויתחיל להרתיח ואף לגבי אסור, ס"ך בסי' ס"ט תוס ע"ח ותוס ע"כ כדעת המחבר שיש דעת הרמ"ם דס"ל דהמליחה הוי מחמת שנכבש בציר[ח]ומדין דהוי כמבושל ומ"ל דכבוש בציר ומעט מיד לא תפסר שחתר מיד כיון שהוא טון, ושיעור כבישה בציר הוא כשור כדי[ט]שיתנו מים על הבשר ויתחיל להרתיח, והמחבר ספק כאיסור. ועי' ביו"ד בהיתוך רע"ח ז"ל מה שתמה שם על המחבר. ועי' ביו"ד בהלכות תוס ס"ד בסי' ס"ט מה שמחבין שם.

ועי' בספר רמ"ם בס"ה תוס מ"ג מה שכתב שם ג"כ להחזק קושית הגרע"ח ע"ש. אבל לדידן דקיי"ל כדעת הרב אבל אבי במליחה גרי ואף לף שהה נאסר מיד ואפי' מה שחוץ לציר, אם אך נמלח מעט ציר בהכלי דהוי רותח ממחת מליחה כדעת ר"ח דס"ל דנאסר מיד כדעת הרי"ף שכתב בשקט מפני שהדם שהושט סריכם וחוזר ובולע במקום אחר אינו יוצא עוד לעולם לף ע"י מליחה ולא ע"י צלי, ולכן במליחה מיד הדום מתחיל לנתות ולהפריש הדם ממקומו:

ג) **התחיכה**. מעטם שהציר מעכב פליטת הבשר והדם מתחיל ליפרש ולנתות ודרך הדם לידד למעה וכשהוא בא במקום הציר אינו יכול לנתת ותחזר לתוכו ונכלע ונסתכך בה כ"כ עד שאינו יוצא עוד, וכיון דכבר פירש לחוץ ונבלע במחיה הוי ל דם שפירש ממש ותמור. ועי' בכנ"ג בהגהות ב"י אות רס"ה שכתב בשם הת"ה דאפי' לף יש בהבשר ס' כנגד הציר לא מהני בזה, ואין לומר דלא אמרי הציר נרוש מדם לגוי שהוא דתורייתא ובטל בס', דזה אינו דהכא הוא הפיסור מכח הדם שבתוך התחיכה שפולט ואין להחזיר, ע"ש:

ד) **לציר**. ומעטם בזה כתבו התחרונים מבוש דהדם שבתוכו פירם ממל"מ ואינו יוצא לנמרי כיון שהוא פולט מליחתו מתחר שהוא יוצא ע"י מליחה ולא ע"י צלי דהוי ו דם שנבלע הבא ממקום אחר שאינו יוצא עוד לעולם. ועי' ביו"ד שכתב דלף פליטת הציר מהעכב לנתת, ע"ש:

ה) **בהכלי**. אפי' אם הציר אינו רק טופח תחת הבשר ומי אסור אבל אם לא נמלח לא נאסר הציר בהכלי הלא בירתו לקמן בכלל זה דבלא שהה ונמלח מליחת צלי דמותר כל התחיכה. ועי' ס"ך בשח ע"ם שכתב דזה מיירי דווקא בשפל קודם שהשה שיעור מליחה הוא דאסור אם שהן לציר, אבל אם נפל לשם אחר שהשה שיעור מליחה מותר אם שהן לציר. ועי' בט"ז מהרי" מבסברי חלק י"ד סי' י"ז מה שהאריך בזה, ע"ש, הכל בשאר בירתו לקמן בכלל זה:

ו) **לשנות**. כן כתב הרב בהג"א בכי' ע' סי"ח ו' בשם הרמבי"ה והגהות ש"ד ותו"ה, ועי' בח"ת בכלל ל"ה תוס ו', ובגיטת מהם שער מ"ה תוס ג'. ועי' לקמן בכלל זה תוס ט"ב:

ז) **להתיר**. כן כתב השפתי בסי' ע' תוס ע"ד, ולף דמחיכה בדמה לף יש ס' בהבשל נגד התחיכה אנו מתירין בהס"מ אי לעת הצורך אפי' התחיכה עצמה הסמוכין מהעת הס"מ בשהוכה כגון כ' סי' ס' י"ו דשם שיריים ממל"מ הוי לא נאסר, שהם עצמה הוא כמו שכתב הט"ו תוס כ"ג ומה שפירש יגא ע"י ביטול ומחבטל ומה שלא יגא לף פירש כלל, משא"כ כאן כיון לאיכא עוד עצמה לאסור אנו לכן אסור לף בהס"מ, ולא קאי מחיכה שבשלה להוך הציר אלאו אסור אלא מה שבתוך הציר במבואר כשוף פ', דהשם מיירי שהבשר כבוש ופלט כל דמו, הלכך אינו נאסר אלא מה שבתוך הציר, דשם אינו מספיצא למעלה, אבל הכא בשמלח בכלי שאמ"כ הכל נאסר שהשם פירש ממל"מ ואינו יוצא ממנה לפי שהמקום הוא חזק כיון שאין הכלי מנוקב ושוב אינו יוצא לף ע"י מליחה לף לא ע"י צלי, כן כתבו הפוסקים, ומהרי"ח והרב בח"ח כלל י"ב דין י' ונפקמינס

שער חציון שו"ע יו"ד סי' ס"ט סעיף י"ח

ה) קליפה. סי' ל**ציר אין אסור כמנו אלא כדי** ה) **קליפה ואפי' אם יש בה שומן**, [הנ"ה] וים לומרין כל החתיכה אפי' מה שתחת ון) לציר, (סור ומרדכי בשם תה"ק) ואפי' לא מלח רק מעט כדרך שמלחין ללאי ואפי' לא שהה שיעור מליחה בחזקיה הגכמ"ח רק ז) מעט עד שנרקם ויר ח) בהכלי, (מרדכי שפ"ח בשם רמבי"ם והגהת ש"ך ותרוה כלל י') וכן מהנין ואין ט) לומר. ס"ק ק"ח, וגקפ"ם ומכל מקום טוב לסור רק לותה התוכח המוחמת למעה בכלי ומוגעת בציר, אבל שאר התחיבות שעליהם המלוחים עמה כפ"י לות ס"ק קכ"י: ו) לציר. סי' ס"ך לות ס"ך וסי' כמ"ג

שהחת ס"י לות כמ"ה מסקו"ה, וסי' ח"ך בלמות מניחה לות ס"ג, וסי' יו"י בהלכות לות ס"ו, 'והמקר לות קכ"ד: ז) מעט. סי' מ"ך לות ח', וסי' כמו"ה בים שנמה הלק ג', מיו"ד סי' קמ"ח, וסי' כמו"ח שומ"ך מליחה סי' קי"ו וסי' ס"ח: ח) בהכלי. סי' ע"ך לות ס"ה ופי' ס"ו לות ח"ך וסי' כמ"ג בהגהת ש"ך לות רס"ו, וסי' שולחן גבוה ס"ק ס', וסי' בהלכות תינוק ס"ק ל', וסי' מהכי"ם מהכמי הלק יו"ד סי' י"ו, וסי' כמו"ח כשם תי' הלק יו"ד סי' ח' מה שכתב שם בתיבות: ט) לשנות. סי' ס"ך לות ע"ו, וסי' סכ"ח ס"ק ס"ג, וסי' כשלחן ס"ק י"ע, וסי' כקפר תמחמת שנוס נמ"ו ס"ק מ"ח, וסי' כשלי לנוסה מה שכתב שם, וסי' כחידושי הגנמ"ה, וגקפר בים מאור, וסי' כהגהת תשמ שלמה, וסי' כשו"ת מהכ"ו שכנפסד ים שכהכם, וסי' בש"ת שער אפי' לות ג', וגמ"ק כלל ל"ה לות ס"ו, וסי' כהגהת יד שאול נסי' כ', כל סס"ד לות ו', וסי' מבניות לות ס"ה, וסי' כהכיפו יוכה נסי' ע' מה שכתב שם, וסי' ממש"ו כלל ו' ס"ק ז', סי' הס"ה ס"ש: י) מותרות, (שם בתרוח וכלבנו) וכו' נהוג:

## ברית מלח

ולא נמלחה רק מליהת צלי, ואף לא נמצא מעט ציר בהכלי מותר כל ח) התחיכה, וכן בנד שנמלח בכלי שאינו מנוכב נמי הדין כמו ט) בבשר: [ב] כל זה דאמרנו דאם לא נראה ציר בהכלי דמותר כל התחיכה היינו דווקא שהריחה אך בהתחלת חמליחה, אבל בשר שהי' בתוך שיעור מליחה ונתנה בכלי שאמ"ג נאסר מיד כל התחיכה אפי' מה שחוץ י) לציר, ומה שכתבנו דאם נמצא ציר בכלי שנאסר כל התחיכה אף מה שהוץ לציר, היינו דווקא אותה התחיכה גופא, אבל אם התיכה זו שנמלחה טן הציר נתערבה אח"כ בתחיכות אחרות הד בתרי ואין מכירין אותה במלה ברוב ומותרת אפי' יא) כבישול: [ג] וה"ה אם מלח תחלה בכלי מנוקב כדינא ונפל הבשר תוך שיעור מליהה לכלי שאמ"ג נמי אסור אפי' לצלי, ואפי' יב) בחמ"ט, אבל אם הי' הבשר מלוח אחר שיעור מליחה, או אפי' בבפך אם

## תקריב מלח

וכסיגים שם, וכל שאחי התחדוים, ואף דבשוכר מפריקה של בהמה דמי אסור לאכל ממנה בחומלת מעשם זה שהרם פורם ממל"מ ואפי' הכי מהני מליהה לו לגי כתבותה בסי' ס"ו, הכא שאני ריבוין פסיהם ע"י מליהה גרע טפי, לי ממי כיון שנמלח בכלי שאמ"ג לף שלא שהה שיעור כפיהה מ"מ הוי כבוס בציר ושהה מעט והוי כמבושל, ס"ם בשפתו לות ס"ד שהרם לות מהכי לות ט"ו אלא לגי' לחי"ם, ועי' שם בם"ך בתות ע"ד, ולא מיבעי לכפוסקים דס"ל דדם שפיהם מ"ג"מ לף אם לם יפ לאון מיקרי פרים עד ביולת לאון דוקא אבל לשיטו כפוסקים ס"ע דלא מיקרי פרים עד שילת לאון דוקא אבל אם לם יפ לאון אלא מלא כדין, כן כתבו התחדושים, וכן כתבו שאר אחרונים והח"ש בכללו ל"ב לות י"ד:

ח) **התחיכה**. דכל זמן שלא נרקה ציר בכלי מיכ שלא פעל המלח עדיין שום פעולה בהבשר והדם לא פירם שוד ממקומה, ח"י סי' ל"ח, וכן כתב הל"ח בפרק כ"ם לות רל"ג, וכן כתב הרי"ף:

ט) **בבשר**. כן כתב הספרי בסי' ס"ט לות ס' בשם הי"ש והממח"י, וכתב דפשוט הוא דאסור לף לגלי כמו שאר בשר שנמלח בכלי שאמ"ג, וכן כתב הח"ש בכלל ל"ח לות ס"ז, וף הבאתן בעל כתב סופר חלק יו"ד סי' ק"ו וע"ב, וכן הבאתן מהרם"ק דעתה להקל בזה לעת הצורך ולכבוד שבת, אבל בעל שמרת שלום בסי' ס"ט מפקפק בזה על הבאתן מהרם"ק וכתב דמין למוד עליו בזה להקל מלא למחמיו מד מהשוקים לחמעיטין דין זה, ודעת המחבר"ו והבי"ו והש"ל להחמיר בחין חולק עי"ז, ע"ש:

י) **לציר**. כן כתב הל"ח בפרק כ"ה לות רל"ג, וכן כתב בספר מ"ד דווקא בתחילה מליהה לחמירין מלחר לגי נרקה שוד ליר בהכלי הרי ניכר שעדיין לף עשה המליחה שוד שום פעולה בהבשר ולא פירם שוד הבשר ממל"מ, אבל בתחלת המליחה שהמלח כבר התחיל פעולתה, פלוגא מעט מעט מיד, ואם היים בכלי שאמ"ג לו נפל ע"ג קרקע שאחר מיד אפי' לא נרקה ליר בהכלי, דוודאי הדם שרם ממל"מ, וכיון' בשאלתות לות ס"ט בסי' ע' כתב דכשחולת כבוד לף כיוון יפה, ופסק שם דאם אין בו ליר ממש לו אפי' אם נפל תוך שיעור מליחה לכלי שאמ"ג דוודאי הלא פלטה כבר מ"מ כל זמן שאין מכפים שם הליר לה נהשרכה שוד פלימתה עדיין, דכל שיקר עיכוב הפליטה הוא משהח הכלי אלא משהח דאין מקום לכלי לשוב ומכניס משהיו ומעכב הפליטה, ולף לדעת הרב ר"ם נמי מותר, וכן מבואר משובת הרמ"ם לפיטת רביו פרץ בכלל ב' דין י"ו:

וכפוסקים שם, וכל שאחי התחדוים, ואף דבשוכר מפריקה של בהמה דמי אסור לאכל ממנה בחומלת מעשם זה שהרם פורם ממל"מ ואפי' הכי מהני מליהה לו לגי כתבותה בסי' ס"ו, הכא שאני ריבוין פסיהם ע"י מליהה גרע טפי, לי ממי כיון שנמלח בכלי שאמ"ג לף שלא שהה שיעור כפיהה מ"מ הוי כבוס בציר ושהה מעט והוי כמבושל, ס"ם בשפתו לות ס"ד שהרם לות מהכי לות ט"ו אלא לגי' לחי"ם, ועי' שם בם"ך בתות ע"ד, ולא מיבעי לכפוסקים דס"ל דדם שפיהם מ"ג"מ לף אם לם יפ לאון מיקרי פרים עד ביולת לאון דוקא אבל לשיטו כפוסקים ס"ע דלא מיקרי פרים עד שילת לאון דוקא אבל אם לם יפ לאון אלא מלא כדין, כן כתבו התחדושים, וכן כתבו שאר אחרונים והח"ש בכללו ל"ב לות י"ד:

ח) **התחיכה**. דכל זמן שלא נרקה ציר בכלי מיכ שלא פעל המלח עדיין שום פעולה בהבשר והדם לא פירם שוד ממקומה, ח"י סי' ל"ח, וכן כתב הל"ח בפרק כ"ם לות רל"ג, וכן כתב הרי"ף:

ט) **בבשר**. כן כתב הספרי בסי' ס"ט לות ס' בשם הי"ש והממח"י, וכתב דפשוט הוא דאסור לף לגלי כמו שאר בשר שנמלח בכלי שאמ"ג, וכן כתב הח"ש בכלל ל"ח לות ס"ז, וף הבאתן בעל כתב סופר חלק יו"ד סי' ק"ו וע"ב, וכן הבאתן מהרם"ק דעתה להקל בזה לעת הצורך ולכבוד שבת, אבל בעל שמרת שלום בסי' ס"ט מפקפק בזה על הבאתן מהרם"ק וכתב דמין למוד עליו בזה להקל מלא למחמיו מד מהשוקים לחמעיטין דין זה, ודעת המחבר"ו והבי"ו והש"ל להחמיר בחין חולק עי"ז, ע"ש:

י) **לציר**. כן כתב הל"ח בפרק כ"ה לות רל"ג, וכן כתב בספר מ"ד דווקא בתחילה מליהה לחמירין מלחר לגי נרקה שוד ליר בהכלי הרי ניכר שעדיין לף עשה המליחה שוד שום פעולה בהבשר ולא פירם שוד הבשר ממל"מ, אבל בתחלת המליחה שהמלח כבר התחיל פעולתה, פלוגא מעט מעט מיד, ואם היים בכלי שאמ"ג לו נפל ע"ג קרקע שאחר מיד אפי' לא נרקה ליר בהכלי, דוודאי הדם שרם ממל"מ, וכיון' בשאלתות לות ס"ט בסי' ע' כתב דכשחולת כבוד לף כיוון יפה, ופסק שם דאם אין בו ליר ממש לו אפי' אם נפל תוך שיעור מליחה לכלי שאמ"ג דוודאי הלא פלטה כבר מ"מ כל זמן שאין מכפים שם הליר לה נהשרכה שוד פלימתה עדיין, דכל שיקר עיכוב הפליטה הוא משהח הכלי אלא משהח דאין מקום לכלי לשוב ומכניס משהיו ומעכב הפליטה, ולף לדעת הרב ר"ם נמי מותר, וכן מבואר משובת הרמ"ם לפיטת רביו פרץ בכלל ב' דין י"ו:

יא) **כבישול**. ומן לריך ס' דמחמר דמן המהרם חד בתרי בטל אלא דמדלכן לחסר עד ס' בניטול, כדאי המם הסיפוקים שהמוירן מה שמון לגיר, היינו הרמ"ם והרטב"ח לסמוך עליהם בכי הלי גזוכת בחסרי דרבנן דדם שנמלח בכלי שאמ"ג, ודם שבישל בלמו בכי דרבנן הוא, מהרש"ל בפרק כ"ם ס' ל"ו, הביאו הש"ך בסי' ס"ו אות ע"ו, והט"ו שם בחות מ"ד, וכתב שם הש"ך דיש לסמוך עליו בזה כיון דבלאי הכי דם שנמלח ובשבישו הוי אלא דרבנן. והנאון רש"ל הקשה לפי מלי דקי"ל דעעם כעיקר דחוריית הוא הכי מניעת לף הוי ביטול בתרי במין בשאינו, והכא הי בעני בשר הוי מיעו דלא מיעו, והכיח ס"ע. לף לפי מלי דכתב היי"ו דעעם דם הבשר ונוף הבשר טעם אחר לגמי, וכן בחמת רחיתי בעיני כתוב מוסרים בשוי"ו מלק יו"ד בפביטות דטעם דם החבדים טעם בשר יש בו, אך מקום מבקן בכותו כל דברי הקדושים שנלמוו ממני לפי טעם זו, ונם החביטות הנמה מב"מ בשמת, ל"ב לף קשה מידי ועיין בהרב לעיון מב"מ בשמת, ועיין ברמ"ם בפי' ס"ע בח"ה לות מ"י שהיכין שם ולף קבי כלן, ובודאי לענד הדם עלמו בפירם ממל"מ בחביטה יש ס' בכל החביטות עלמן, כי אפי' לפי דעת הר"ם ובודאי דאין סברת לומר שלף הפלים כלל הדם מכל החביטה דהרי יש נרלה לעין במהקבן שם הרבה דם בהבלי, ולף מיהו לומר שלף הפלים כל הדם מהחביטה רק משהר בהחביטה, לכן סברת היש שבודאי נגד הדם פירים ונשהר בהחביטה שם יש ס' בהחביטה עלמה, ושוב ליכא ליסור רק נגד החביטה שנחברה, ומפשר לשהיעו לחסור, וחכו מב"מ ומ"ע דמדבנן לריך ס' בבישול בשבוחל בי"ד סי' ק"ו ס"ק כ', לף דבכלאי נוהג לין להחמיר, ועיעין דיעת מין נ"מ בזה כלל כיון דבלאי"ה דם שנמלח ודם שבישלו הוי דרבנן, וכתבתי בס"ך בסי' ס"ו לות ע"ו דחפי' בשלח ע"ו חפי' בשלח מליחת קדרה ושהה ג"כ שיעור מליחה ממי יש להחיר בכהאי נוהג, והח"ש כתב דלף להפוסקים דס"ל דדם שנמלח ודם שבישלו לחוריית הוא בשל בעל מלחר דהכי הפוסקים מלינין לעמרי מה שמון לגיר, וכתב הוי"ד בסי' ס"ם בהקדר לות קכ"ח דהיינו דווקא בחבך ע"ב אותה מקלת שהחיתה שהי' מוגת בהליר, לבל אותה קלת שהיתה שהי' מוגת בתוך הליר, שלא אחורה מדינא לדינן:

יב) **בחמ"ט**. חש"ע דהח"ח בכלל ל"ב לות ע"ו כתב דלם מלח תחילה בכלי מעוקר כדין וחח"כ נפל מעלמו לתוך כלי שאמ"ג או ע"ג קרקע, אפי' תוך שיעור מליחה לם לף בהכשר שהחיכה לם בבשר וכבישו תיקף, לאו לאחר דק מה שבתוך הליר וה לאחר תיקף לבל מה שנמלח מן הליר מוחר, דשיקר הטעם בחמת דאחרין בנמלח בכלי שאמ"ג אפי' מה שנמלח מן הליר הוא

לוט

## ברית מלח

אם נפלה קודם שיעור מליחה או אחר שיעור מליחה, אינו אסור אלא מה שבתוך הציר, אבל מה שחוץ לציר יג) מותר: [ר] אף לפי מאי דקיי"ל דאם נמצא ציר בכלי נאסר כל התחיכה אפי' מה שחוץ לציר, היינו דווקא אותה התחיכה עצמה שמקבלתה תוך הציר ומקצתה חוץ לציר, אבל התחיכות שעל אותה התחיכה שנסלחו עמה ואינם נוגעות בתציר מותרות אפי' בלא קליפה, וכן יד) נותנין, ואותה התיכה שמונחת מקצתה תוך הציר שנאסרה אפי' מה שחוץ לציר, אין חילוק כה בין היא שכונה בין היא שכונה נגד הציר, או אין ס', בכל ענין טו) אסור, ה"ה בהתיכה שלא נמלחה עדיין כלל, או נמלחה ולא שהה עדיין שיעור מליחה ונפל בכלי שאמ"צ נאסרה מיד אפי' מה שחוץ מן) לציר: [ה] כשר שנגעה בציר שיצא בכשר אחר ששהה שיעור מליחה, ולא שהה כלל

## תקריב טלח

מינו אלא רק מסוס קטן ומינו שייך זה לעיקסי' רק דווקא בעלמא משיקרא בכלי שלינו מנוקב ואין יש להחמיר, אבל ככל המתחילה מלח כלבי מנוקב כדינו ומחוך שיעור מליחה נפל מעלינו בשוגג לכלי שלנו: והגביהו תיכף לא שייך למקסי' ואין למאסר רק מה שבתוך הציר אבל מה שלמעלה מן הציר מותר כהגביהו תיכף, ע"ש. וכן כתב בב"ח סעי' סוף ס"ה אות ג', אבל היי"א בהקדה אות קכ"ז כתב משום דלאסור לף מה שחוץ לציר וז"ל לף יסמוך שם מים על דעת הח"ס ז"ל כתב להתיר בנפל מעלינו, משעם דבני מברלי"ו בהנהם"ד דהטעם הוא דאסרינן זה פירש ממל"מ משום דלא נעשה כתיקון חז"ל, ולפיהשם פשוט דאין זה כמו מבטל איסור אלא עיקר הטעם הוא דמאחר דלא נעשה כתיקון חז"ל הו לה איסור מעלמא, וכן כתב הש"ך מפורש בסי' ס"ס אות ע"ה דבין דעדיין לא פלט כל דמו הוי מעט כמונח בכלי שלנו"א ומאסר לף מה שחוץ לציר, וכתב שכן פסק בתשובה מהלח בסימן סי' ל"ט, וכן מסעו מדברי מ"ה כלל ו' דין י"ב, וכן מסעו להדיא מדברי הפוסקים, וכן מסעו בחוץ לף קי"ג דאסר משום דהוי כמונח בשר אלא בכלי מנוקב, מסעו בין אלא מלח עדיין כלי, או בהוך שיעור מליחה, אבל לאחר שיעור מליחה לא שייך לאסור מה שחוץ לציר, כאשר ביארנו לעיל, לף כי הח"ס בכלל ל"ב אות ע"ז מתיר לגמרי על הכלי ואפי' לאחר שיעור מליחה, ומ"מ אין להקל כלל, וע"ש מה שהאריך עוד בזה לאסור לפי' לגלי, ועיין בש"ת עוטו"ד קמא סי' קי"ב שהסיכו ג"כ על הח"ס בזה, ע"ש:

יג) **מותר**. ש"ך בסי' ס"ע אות ע"ב בשם הגמ"ר, וכ"כ ע' אות מ"ו, וכן הסכ הינ"ש בהקר אות קכ"ז בסי' ס"ב, וכן נוהג דעת הח"ס בלל ל"ב אות ע"ו, וגם הסכבלת טוהנת כן, דהלא בשאר שיעור מליחה נמי ש להתיר מה שחוץ לציר, והכלי שבתוכו אם שהה שיעור מליחה נמי ש להתיר מה שחוץ לציר, דהלא הח"ס מתיר בנפל לפי אם נפל בתוך שיעור מליחה, ולבשעתו הטעם הוא רק משום קנס וכמו לף שייך למקסי' דסרי מלח כדין ומחלת נפל, ולכן לף מהמחניון בנפל בתוך שיעור מליחה, אבל לאחר שיעור מליחה אז בשפק בוודאי דים להתיר מה שחוץ לציר בחב"ש מתוך שיעור מליחה, ועוד כתב הינ"ש דם דגרמא לו לאסרו על הח"ס בזה, ופ"ז שכתב הש"ך דאם הוא בשפק אם הוא תוך שיעור מליחה לו לחב איסור מליחה דמותר, ונראה לי בפשוט להתיר כאן מטעם אחר, משום דהוי ספ"ס, ואין הלכה כהאוסרין, שאין דמהניתן בכל ענין מה שחוץ לציר, ואפ"ל הלכה כהאוסרין, שאין שהה שיעור מליחה, דאז וודאי מותר (עי"ש), וכל כהן אם בדי לו שהה שיעור מליחה לאחר שאחה שיעור מליחה בוודאי מותר:

יד) **נותנין**. כן כתב הד"מ וכת"ם בשם הגמ"ר, דלא שייך טעם דהב"ח דלא בשותה התיכה מעוגת בציר ובשולי הכלי, אבל אחיכות המוחות למעלה נבוי דידהו הוי ככלי מנוקב. דאין חיכה החיכות מוגעת העליונה מלמעלה, וכן כתב הגר"ז בשם הד"מ, וכן כתב הע"ז אם בשם הגמ"ר, דאפילו אם קליפה לא בעי, ואפ"ג החיכות העליונות פוגעות זמן למעה, והחיכות התחתות הנה מלמעלה, מ"מ חיכה אחת חיכה דשקה כ"ב ע"ג מברהה שיעבכו התחתות את העליונות מלמעלה, והיד לבדיהם משיב שם על הע"ז בזה, וס"ל דאי אפשר להתיר מטעם זה בלא קליפה, ומינה דאי' מ"ם חולין דף קי"ב נבי דגים שופות, ע"ש. ומ"מ בכלל ב' ס"ק כ"ב הגיה בפ"ע כי אף הדגים בעי קליפה למעלה, וכן יהב בעל רמ"פ אות קפ"ח בסי' ע' דהעליונה לא בעי קליפה אף אם התחתונה מגעה דלא החמירו בכחאי נוונא, וכן כתב הלבוש, הביאו הגרא"ז בפ"א אות קפ"ח, וכן כתב הינ"ש בשות. קפ"ם, וגם מהקבץ הרבה ליר בין התיכה לתחיכה מ"מ כל שמ"ע

### ברית מלח

כלל בחציר אינו נאסר אלא כדי יז) קליפה: [ו] בשר שנמלח בשיעור מליחה והודח כדינו והניחה בכלי שאמ"ג על חתיכת בשר שלא נמלח עדיין כלל, ואח"כ נמלחה החתיכה העליונה שנית וציר הי' זב מהחתיכה העליונה שנמלחה עתה פעם שני לתוך הכלי, והחתיכה התחתונה שלא נמלחה עדין כלל הי' נשרה קצת בתוך אותו הציר בהכלי שאמ"ג נאסר כל מה שבתוך הציר אם אך נשרה בתוך הציר שיעור כבישה, ולא מהני לה מליחה יח) את"כ, אבל מה שחוץ לציר מותר אפי' בחתיכה יט) התחתונה: [ז] בשר כשר שנפל לציר היוצא מבשר טרפה לאחר ששהה שיעור מליחה ואין ס' בהבשר נגד הציר, או שנפל ציר זה על גבינה ואין בהגבינה ס' נגד הציר, נאסר הבשר או תנגינה כ) כולה: [ח] אם מלח בשר ואח"כ נתודע שהבשר היא טרפה, ואחר ששהה הבשר שיעור מליחה חניח הבשר יחד עם בשר כשר, ויש הפ"מ ום"מ יש להקל כח) ולהתיר חבשר הכשר, אבל כדי קליפה יש לאסור אפי' כא) בהפ"מ, אבל אם לא הי' שם ציר כלל ואף חכלי לא הי' מלוכלך בהאיסור, אז סגי בהדחה לחוד כג) בהפ"מ, אבל בשר שנפלט כל דמו והדח כדינו ואח"כ מלחוהו לקיום ומלחוהו עם בשר טרפה נאסר חבשר אף כד) בהפ"מ:

### תקריב מלח

שמא"כ ממש, או נפל לציר ע"ג קרקע, דנפל לתוך ציר בכלי שאמ"ג שמם אסור אף מה שחוץ לציר, ובנפל לתוך ציר ע"ג קרקע שרי מה שחוץ לציר מאחר דהוי ספק לו קרקע מחסר בכלי שאמ"ג או בכלי מנוקב, ודין זה דציר ע"ג קרקע דמי לדין זה דאם נפל בבר לתוך כלי שאמ"ג ופקפק אם נפל תוך שיעור מליחה או לאחר שיעור מליחה, ס"א לחסר דהוי הכא ג"כ ס"ם כמו אם הסם במ"ב דשמא קרקע הוא בכלי שאמ"ג, ותמ"ל דהוי ככלי שאמ"ג, שמא הלכה כהרמ"ם דמקיר כמה שחוץ לציר אף בכמלח בכלי שאמ"ג, דמין לומר שכוונת הציון שלו הוא תוך שני הדיעים בנפל לאחר שיעור מליחה, או בספק, הלא שני דיעים הוא מקרוב ושרשם הוא רק בהש"ך בסי' ס"ע אות ע"א, וכסי' ע' אות מ"ז שבזה שני הדיעים הוא רק מנהג אורחי':

יז) **קליפה**. הייט אפי' לדידן, דמאחר דרק נגעה ולא שהה כלל לא נכלע עור כלל, לכן צריך לקלוף רק מקום הנגיעה מאחר דיש דעות דמ"ן דמותר בעלמא הוא כמבואר בסי' ס"ע סי"ק כ':

יח) **אח"כ**. מעשה בזה בא לפני הס"ז בשבי מווינים ושפק אם שרם לסמוך על הרמ"ם והרשב"ם שלא לאסור רק מה שממשמש בתוך הציר אבל מה שחוץ לציר מותר אפי' בחות התחתונה ולא ממשב חוץ התחתונה בכמלח בכלי שאמ"ג, והכא הוי כאן מליחה כלל רק הוי דין כבוש בציר המכר בריש סי' ק"ס, ושם הביא הרבה יש מקילין בזה שחוץ לציר, כן כתב הס"ז בחות מ"ד, והכמה"ג הביא עליו בזה ותיתר לף מה שבתוך הציר, והוא כדעת מהרש"ל, וכן כתב הידי' בהקצר חות קכ"ח דרמלה לו להתיר, והסמ"ע הסכים עם הס"ז לאסור מה שבתוך הציר, וכן כתב בעל רמ"ם בחות קפ"ג בפ"י בסי' ס"ע דיש להחמיר בזה, דבשביעה ציר כשיעור שיתנו מים על הסם ויתחיל להיתיר הענין לכבישת מים מעכ"ע שתהו יותר עוד ע"י מליחה, וחלא כמוהרש"ל שמחלק בזה, ע"ש:

יט) **התחתונה**. אפי' נדעת הס"ז והרי"ף ומי מוחר דלא שייך כלל בהחתם דסיים ממ"ש כאחר ביאתנו לעיל:

כ) **בולה**. המוכל לף שהיו לאסור משום דס מ"מ חשוב כרוחח מעט ואסור משום טרפה, או משום כב"ח, ולף משום דס נופלת ממי ים לאסור כמו שכתבנו לעיל, רק דמשום לאסור דס היו נאסר גלגל מה שבתוך היור כאחר כתבנו לעיל, אבל מה שהיו לציר מותר היכא דליכא החתם הדס פירש ממ"ש, דדס התחיכה התחתונה היו מפעפע למעלה, אבל משום ציר של טרפה יש לאסור אף הכל אם לא היו ס' נגד היור:

כא) **ולהתיר**. ודווקא בהפ"מ וס"מ נ"ב אז יש להקל ולהתיר משום שני דרמ"י אבל בהיו הפ"מ יש לאסור מעשה דרמ"י אפי' בהפ"מ כאחר ביאתנו לעיל בכלל זה חות ט"ז, ועי' לקמן בכלל י"ז חות כ' מה שכתבנו שם:

כב) **בהפ"מ**. דבאחר כדי קליפה לבד הלא לא שייך הפ"מ, אבל לף מהניתי בחופן זה שייך הפ"מ אפי' בכדי קליפה בוודאי שים לחקל:

כג) **בהפ"מ**. והייט בס"מ נ"ב כמבואר בהב"ד, ועי' ברמ"ם חות ל"ד בסי' ס"ע:

כד) **בהפ"מ**. ט"ז ופר"ח, משום דהבשר חשוב היותה ממנ כל זמן שהוא לח, דווקא בסמלח עשה פעולתה להוליף דס לו אמריק דלאחר שיעור מליחה ספק בהה לכן לקולא אתיקיו שם בהפ"מ בלאחר שעברה שיעור מליחה, אבל לא בסמלח לא עשה עוד שום פעולה להוליף דס, ובלאו הכי הלא המלח לא עשה עוד שום פעולה להוליף דס, לף שהי' פועלתה עתה ליר לא ספק בזה כח המלח, ע"ז בחות נ"ו בסי' ס"ע, ומבבלות חות ס"ו בסי' ס"ע, וכש"ך בסי' ק"ע חות י"ח, והיד' בהקצר חות קל"ו בסי' הכ"ל, וכן דעת בעל רמ"ם בסי' ס"ע בחות נ"ו בס"ג, ועי' בס"ע ס"ק ל"ב, דלא כהרב בסי' ק"ע בהג"ה ס"ק ס' דמשוום דין בשר ובגינה לאיסור דס, דבשר בשר בסמלח לקיום אחר בסמלח והודח כזום דיום לבשר בסמלח להוליף דס. ועי' שם בש"ך חות י"ג מה שכתב שם:

---



מבאר דין כלי מנוקב, וכלי שאינו מנוקב שנמלח בדם בשר, ובו י' סעיפים:

שער הציון

שו"ע יו"ד סי"ט סעיף ט"ז

ג) **אסור**. עי' ס"ך **ואם מלח בכלי שאינו מנוקב** ה) **אסור להשתמש באותו כלי בדבר** ג) **רותח**, בסי' ס"ע אות ס"ו.

ס"ע אות ל"ט, ועי' בבכ"ג, ועי' פר"ח ס"ק ל"ב מה שהביא בשם הב"י בשם סה"ת, ועי' בכה"ג שהעתיק שעור חות ל"ז מהגהמ"ר: ג) רותחת. עי' ס"ת חות ל"ה מה שהביא בשם הפמ"ג בהמבואר שוף סי' ל"ב, ועי' בחו"י שוף סי' ק"ל, ועי' בכה"ג בסי' ל"ב שוף ס"ק ל', ועי' בחו"ד בכיוצאים חות ג', ועי' בקפר יד יוסף על ב"מ דף מ', ובמו"ת קפר יהושע סי' כפ"ט:

### ברית מלח

[א] **אם** מלח בשר בכלי שאמ"ג, דקיי"ל דהבשר נאסר בולה, אבל הכלי אינה נאסרת אלא כדי ה) קליפה, ואפי' אם

### תקריב מלח

ה) **קליפה**. דמליחה היא לאסרת הכלי יותר מכדי קליפה, כדמ"ש. ועיין פלתי חות י"ז בב', זה שהעתיק בל"ש ממש בלשון לא יהיה הכלי נאסר בכדי מעשה בכוס, הא לכיר שהם הכלליים והפרטים והתוקפים שפרש ואילך שם בדיני כבושה וכבושה בכלי שיעור שיתנו מים על הסם ויחמיל להרתיח דזהו לאסרת הכלי יותר מכדי קליפה, ועיין בסי' ק"ב זה שהעתיק בל"ש במבבלות חות ל' ואות ב' כל הכלליים והפרטים והתוקפים שפרש ואילך שם בדיני כבושה וכבושה

שו"ע יו"ד מסי' ס"ט סעיף ט"ז שער הציון

[הג"ה] ואם נשתמש בו נעי קליפה אם הוא דבר נ) יבש (רשב"ם) ואם הוא דבר לח נשען שפוש נגד ד) קליפה מן נ) יבש. עי' ס"ך אות ס"ק, ועי' מה שכתבתי בזה בשלמי צבור ח"ב סי' ל"ב ס"ק ל"ב: ד) הקערה (נ"י בשם י"ת), ויש אומרים שאפי' בצונן אסור להשתמש בו בלא ו) הדחה, אבל מותר לחזור ולמלאת בה בשר ביותר בבר"ח אות ס"ב, ועי' במחצה"ש ס"ק ל"ב, ועי' בכה"ח אות ס"ב: **ואם נשתמש בו בלא הדחה ידיח מה שנשתמש בו**, [הג"ה] אבל מותר לחזור ולמלאת בה בשר ביותר בבר"ח אות ס"ב, ועי' בכה"ח אות ס"ב: מחבשם, ועי' מקיצ מלח: ד) קליפה. עי' ע"ך אות ס"ה, ועי' בתמ"ד שהניח שם בנ"ש, ועי' בחו"ד בביאורים אות ס"ב ובמיוחסים אות ס"ו, ועי' בתמ"י כלל י"ח ס"ק י', ועי' בספר בית יהודה מה שכתב בענין זה בתשובות, ועי' בתפלת למשה, ועי' בספר בן מנחם על דיני קפיטות בי' ס"ב: ה) הקערה. עי' ס"ע מה שכתב בשם ס"ך, ועי' מיהודו הנ"ש, ועי' בספר בית מנחם, ועי' בספר בן מנחם על דיני קפיטות בי' ס"ב: ו) הדחה. עי' ע"ך אות ס"ו, ועי' בית מתיר, ועי' בתמ"י כלל י"ח ס"ק י', ועי' בשנות חתן סופר כתך, ועי' יו"ד בהגהות אות ע"ב: שבקפה

## ברית מלח

אם נמלח רק מליחת צלי ג"כ נאסר הכלי בכדי ב) קליפה, ואסור להשתמש עוד בכלי ג) זה רותח אפי' אחר שהורה ד) הכלי, ואפי' לא מלח הבשר כי אם מעט, ולא נראה רק מעט ציר בהכלי ג"כ נאסר ה) הכלי, ואם נשתמש בה בהכלי שאסו"נ בדבר רותח אפי' דבר יבש לגמרי, ואפי' שהקערה קר, צריך קליפה מהמאכל שהניחו בה, וכ"ש כשיש במאכל קצת ו) רטיבות, ואם המאכל הוא דבר לח רותח אף שאינו לח משש ברוטב רק שהוא כעין דבר גוש שיש בו להות, וכ"ש דבר לח מטש היינו דבר שיש בו רוטב משש בעינן ס' נגד הקליפה של כל הכלי שנשתמש ז) בה, ואם

## הקדיב מלח

וכבישה בכלים, וע"ש כי רבים וברורים המה ותו לתפסר לפורעם. ועיין שם שכתב דכבוס בחמין וניר השיעורו הוא בכדי שרחיצת היום דווקא בחולו לאבל בכלי שיעורו דווקא מענ"ש, ויש לענין להקליע האיסור בהכלי שאפו"נ בדבר רותח אפי' דבר יבש לגמרי, ואפי' שהקערה קר, צריך קליפה מהמאכל שהניחו בה, וכ"ש כשיש במאכל קצת רטיבות, ואם המאכל הוא דבר לח רותח אף שאינו לח משש ברוטב רק שהוא כעין דבר גוש שיש בו להות, וכ"ש דבר לח מטש היינו דבר שיש בו רוטב משש בעינן ס' נגד הקליפה של כל הכלי שנשתמש ז) בה, ואם

ובכשיה בכלים, וע"ש כי רבים וברורים המה ותו לתפסר לפורעם. ועיין שם שכתב דכבוס בחמין וניר השיעורו הוא בכדי שרחיצת היום דווקא בחולו לאבל בכלי שיעורו דווקא מענ"ש, ויש לענין להקליע האיסור בהכלי שאפו"נ בדבר רותח אפי' דבר יבש לגמרי, ואפי' שהקערה קר, צריך קליפה מהמאכל שהניחו בה, וכ"ש כשיש במאכל קצת ו) רטיבות, ואם המאכל הוא דבר לח רותח אף שאינו לח משש ברוטב רק שהוא כעין דבר גוש שיש בו להות, וכ"ש דבר לח מטש היינו דבר שיש בו רוטב משש בעינן ס' נגד הקליפה של כל הכלי שנשתמש ז) בה, כה, ואם

ג) **קליפה**. כן כתב הכנה"ג, וכן דעת שערי הפוסקים דבכלי אף אם לא נמלח רק מליחת צלי אוסר הכלי בכדי קליפה, דיש הרבה פוסקים דס"ל דכלי טוח יותר נבלוע מן הבשר, ואף אם פוסקים דס"ל דמיחך דמרובה כלי קשה נבלוע יותר מן הבשר, ואפי' דעתי ים להניח דלויה דעם הפמ"ג ס"ל דכלי קשה נבלוע מחוכל, דבי"ד בסי' ק"ה ס"ק ג' לענין איסור שנתבשל עם היתר בתוך כיר לו בתוך תוכן דשוב כלי קשה נבלוע יותר מכלי טיהות ונאסר כולו כמבושל עם, וכתב המבשלות אם הכלי דווקא בחולו לאבל בכלי מפוסק הוא אם מבלוע בשני הזה לו לתפסר שלהבליע בכלי בעוין מעל"ע דווקא ע"ש, ועיין בנקה"כ בסי' ל"ע בד"ה כתב ע"י בשם הגהכ"ד, ועיין בי"ד סי' ק"ה בחו"ד בביאורים אות ג', וכסי' ל"ו אות ו' מה שנתבאר שם בשעת שטוח, ועיין בסו"ת בשע שורק חלק יו"ד בסי' מ"ח מה שמפלפל עלמו שם בדברי החו"ד ומביא שם מהלוקת הפוסקים אם כלי קשה נבלוע יותר מנאסר לתם לגמ', ע"ש.) מ"מ לפי מהנ"ל להחמיר ולאסור הכל כדי קליפה אפי' אם לא נמלחה בה רק מליחת צלי כדעת הכנה"ג והפוסקים העומדים בשיטתו, וכן כתב הט"ו פשוט בסי' ס"ע אות ע"ו דהכלי יותר נות לבלוע מן הבשר שחין לו מקום ללחת, ועיין במבשלות אות ה"ל מה שתמה שם על הט"ו, ע"ש:

ג) **זה**. עיין ש"ך אות ס"ב בסי' ס"ע, ותמ"ל דאין קי"ל כאין מליחה לכלים, היינו ר"ל דדבר איסור הנכנס ונבלע בתוך הכלי מבשר לכלים ונפלט מהם בשר אחר ולפי דבשיר הכלי בוטעת ט"י מליחה, ואף אם שבלוע בה מבשר דווקא על ידי רותח המליחה פוסק ונפלט אבל ונפלט ע"י רותח הנישול, דהא עתמרינן מלית דכי הוא כרותח היינו רותח ללי אבל לא כרותח בישול, ועיין ש"ך אות ס"ח בסי' ס"ע:

ד) **הכלי**. זהו לשון הגמרא בחולין דף ק"ח ע"ב אמר רב יהודה אמר שמואל קערה שנלת בה בשר אחר ללחול בה רותח, ואמר הרמ"ם דבלויה מוקמה חיירי, אבל במוקמה לית לן בה דהא מוקמה לחלול אחי פעמים בכלי מוקב, אלא ודאי משום דבכלי מוקב הדם מצרב שריק למעה, אבל בלויה מוקמה אסור, וכהב

---

הערות מהגאון הצדיק אדר"ת וצ"ל מירושלים, יצו"ת.

*) בכלל ט"ו אות ג' כתב להניח מהלוקת הפוסקים אם כלי בולע יותר מבשר, ויתיר להשיבו ממה שפקפקתי זה שניס רבות ממה שפפקיתו שדעת הרבה פוסקים דהדהה מותרת נקבי הכלים, שהוא היפך ממה שכתב בכלי דיקה בחולת שומנה משקה עליון מקבל שומנה, ומה ניקב כעוגם מדבה שהוי מבשל מלחול כלי עול, (והבי קי"ל לענין נט"י), הרי דיקה המכנים הוא נחול יותר מהמולית, ומ"ל שבשבר הוא היפך דהדהה שהחמת נקבי הכלים ולא נקבי הכלים, וצ"ע דכלי שתי מבשר, וי"ש, עד כאן דבריו הקדושים.

שער חציון שו"ע יו"ד סי' ס"ט סעיף ט"ז

ו) שנקבה. מי' לגחר ז) שנקבה, ומי' נקבה מומ קי"ט ו' מה שכאמת שסה כבר במציחה יהודה, (ב' בסם נעסח ש"ך ומרוך): וש"ן מומ ס"ו [שם סעיף י"ן] אבל אם הוא מנוקב מותר לאכול בו אפי' ט) רוחה, ויש אוסרין ברוחה, ומ"ח מומ מ', ומי' ידי"י בהקלר מומ (ויש ליזהר י) לכתחילה, ובדיעבד יל) מותר), (מרוך כלל נ'): קי"ב, ונכלל"ש בס"ה

מומ ס"ח ומ"ו מומ מ"ם, ומי' מ"ח מי' מ"ו, ומי' מ"ח מי' ממ"ו מומ ס"ו, ומי' מחיובי הגבול כוף ס"ק ו' מה שהניח בשם המאירם מלח: ח) נקובה. מי' ש"ך מומ ס"ח ומ"ו מומ מ"ם, ומי' מ"ח מי' ממ"ו מומ ס"ו, ומי' מחיובי הגבול כוף ס"ק ו' וכהמחה יד ח:כסם, ומי' בשער שנומנת הנומם מה שכתב בזה: ם) רוחה. מי' ש"ך מומ ס"ב, ומי' ש"ך מומ מ"ב, ומי' מכוונת מומ מ"ב, ומשמי מומ מ"ם, ומשמי מומ מ"ם, ומקויב מלח: י) לכתחילה. מי' ש"ך מומ ס' ומי' כיו"ל בהקלר מומ קי"ח ממשפקק בזה ס"ם, ומי' כמוכת יקמיחל ס"ק ו', מה שכתב בשין זה, ומי' מקויב מלח: יל) מותר. כי' ס"ו מומ מ"ב, ומי' ידי"י בהמלוך מומ ם' ובהקלר מומ קי"ו, ומי' כמוכת יקמיחל ס"ק ז', ומי' מקויב מלח:

## ברית מלח

ואם הקערה היתה הם והבשר מ) צונן, ובמ"ש כששניהן החין אז אם המאכל דבר גוש ויבש לגמרי בלא שום רטיבות סגי בקליפת ט) המאכל, ואם אך יש בהמאכל קצת רטיבות בעינן ס' נגד קליפת כל י) הכלי, היינו כל הקערה, ובתם כלי יש בהחבישל שבחוכה ס' כנגד קליפת הכלי כשהיא מלאה חוץ מן יג) הקערה, ובמ"ש בדבר רטוב לגמרי בוודאי דצריך ס' נגד קליפת כל הקערה אף במקום שלא נגע שם יג) המאכל, אבל להשתמש בהכלי שאמ"נ בדבר צונן, בכלי חרס אסור לכתחילה אף אם הודח הכלי, ובשארי כלים אף לכתחילה מותר להשתמש בהם בצונן אף בלא הדחה הכלי רק בקינוח היטב קודם שמשתמש יג) בהם, ובדיעבד אם נשתמש אף בכלי חרס בלא הדחה הכלי, ובשארי כלים בלא קינוח הכלי, ידיח הדבר שנשתמש יד) בה: [ב] ובל דינים אילו אינם אלא רק דווקא באקראי בעלמא, או שאין לו כלי אחרת, אבל בקביעות אפי' ע"י הדחה אסור להשתמש בה אפי' בצונן ואפי' בשארי טון כלים, אבל מותר לחזור ולמלוח בשר באותו הכלי לאחר שניקב אותה, ואפי' בלא הדחה נמי

ט) מותר, וכן מותר למלוח בה אפי' בלא נקיבה,

בשר

## תקריב מלח

שמא לא יכנו ובלע מכולו, ואפי' הכי מיהו צריך ס' רק נגד הקליפה ולא נגד כל הכלי, דמליחה מיהו מוסרת כלי רק כדי קליפה:

ח) **צונן**, לף כשהבשר צונן ממריץ דחמחה נבר והקערה מרוח מחמם ג"כ הבשר והוי כשיעור מעוט והבשר בולע, כן כתב הש"ח בכללי ע"ח דין ח' דדין קערה זו כדין שאני טרפה שממנו הו מיתר וצריך לתן תבלי נבר, ולכן לי הקערה קר ומתו בו רוחה יבי לו בקליפה, ומם הוא דעוד בעינן ס' נגד הקליפה, ומם הש לשמה לו שיעור חמין הכל לפחות לי ליכא ס' נגד קליפה כל הקערה, עכ"ל, ע"ש:

ט) **המאכל**. מע"ב לתמן קיי"ע דחם לחוך חם לחני חם שיעור יבשיש נמי לפחות בכולו, היינו דווקא בשני התיכות דלתן לו בקינוח כין כחום לשתן, אבל החיכה בכלי הבי דהבלי מפלוט ממנו הדבר הבלוע בו לף בלא נוטב, היינו רק כדי קליפה ולף יותר ומפרש לכי קליפה. ועי' ס"ך כפ"ו ק"ט מות נ':

י) **הכלי**. דמו לף הכלי מוסרת לה המאכל בכולו לף במקום שלא נגע בו המאכל כיון שהוא חם:

יא) **הקערה**. דווקא בשאר כלים קיי"ל דים בחם שבחוכם ס' נגד קליפת כל הכלי, אבל בקערה שהיא רחבה ושחם מהבר בהרבה ומיהו נבוה ממרינן דמפחמת ליכא ס', כן כתב הש"ך וכן כתב הפ"ח, ועי' בחיבורי הרי"ב, ועי' בספר בית מבחם ובהגהת יד מבחם:

יב) **המאכל**. דכיון דהקערה חמה פולטה לף למעלה, ועוד דמ"ל שלא יחמעט ומוצ בכולו, ולף שכתי ס"ק ד' כתב הרב דבמקום שהבשר צריך קליפה ובישלו כך מוהר בדיעבד מעמם דמפחר שלוה לחוי לנקוף, ומ"ב מחפר צריך בבא ס' נגד קליפת כל הקערה, לך י"ל דכלו דבלוע הכי יש הרבה פוסקים דס"ל דלאחר שהחמה הקערה ורחמה שוב מחמת המלח שבה, מע"ב לתן לה קיי"ע דבי מ"מ בשה כתך הרב לשחמיר ולהצריך ס' נגד קליפת הקערה מחמר דדעה הרבה"ם הוא דמרינן נשוים ס' נגד הקליפה כדמוכח לקמן בית"ד סי' קל"ב בשניטות, ומשם תבשיל תן בו ס' נגד קליפת כל הקערה, מע"ב לתן קיי"ע דשהם כלי בו ס' נגד קליפתו, היינו דווקא בשאר כלים אבל לא בקערה שרחבה היא ומיהו נבוהה ומשחמעת ליכא ס', ע"כ"ל הש"ך. ועיין בספר ערוך השולחן חלק יו"ד סי' ס"ט מה שהקשה עה לכאורה על הש"ך עה כלל זה שהחם הקערה שרחבה היא ומיהו נבוהה משחמעת ליכא ס', ומתרוץ עה בקושיתו והניח הני המשיעה לו מה הפמ"ג ממה שהחמיק בקונטרס מלוח, ותחר מהיכות דבריהם כתב שתחרי שוכו לדקדק

רוחמת

## ברית מלח

בשר שכבר נמלח כדינו ושהה שיעור מליחה יז) והודח, ואף בכלי חרס ג"כ דינא הכי לענין זה כמו בשאר כלים, רק הנ"ם הוא ביניהם בזה, דבכ"ח צריך להדיח הכלי יח) תחילה: [ג] וראוי ונכון לכל איש ישר הולך מבלי למלוח בשר כשר שכבר נמלח והודח מדמו, בכלי שנאסרה מהמת מליחה, בין כ"ח בין בשאריי יט) כלים, מיהו אם מלח לא ישהה שם הכשר הכשר הוה באותו כלי כ) מעל"ע, ובדיעבד אף אם שהה שם הכשר הכשר מעל"ע נמי כמ) שרי: [ד] וכל זה דאסרינן בשאריי כלים, דמותר אף לכתחילה להניח בהם צונן, היינו דווקא בכשר הי, משום דאורחי' כ) בהדחה, אבל שאריי דברים צוננין שאין דרכן בהדחה, אפי' בשאר כלים אסור להשתמש בהם לכתחילה בלא כן) הדחה: [ה] וכל פרטי דינים אילו שבתבנו מיירי הכל בכלי שאמ"נ דווקא אבל בלי מנוקב שפיר שמותרים בו בשר מותר אף לכתחילה להשתמש בהם בצונן אפי' בכ"ח, רק להשתמש בהם ביותחין לכתחילה יש ליזהר אף בשאריי כלים, ובדיעבד מותר, אבל בכ"ח אפי' בדיעבד כן) אסור, אבל בצונן אין נ"מ בכלי מנוקב בין כ"ח לשאריי כלים ומיהו אף לכתחילה ואף בלא הדחה לבו"ע, רק בקינוח כה) היטב: [ו] כלי שנפל בו ציר שנטף מבשר אחר ששהה שיעור מליחה, והכשר לא הודח עוד, אם נפל שם הרבה ציר בענין שאי אפשר בקליפה, או אפי' אם הי' מעט ציר, רק שהכלי היא ב"ח שנ"כ אי אפשר בקליפה נאסר הכלי כו) מולח, ואם הציר הי' רק מעט והכלי היא כלי עץ, נאסר הכלי כדי כז) קליפה, ואם נשתמש בה בהכלי בדבר רותח צריך לשער נגד כל כמ) הכלי, ואם הי' הכלי חולבת ויש בה לבלוך, אף אם הכלי אינה ב"י ונתנו בה הכשר אחר ששהה הכשר שיעור מליחה נאסר הבשר כולה

## תקריב מלח

רוחמה היא לעולם, מ"מ מותר לחזור ולמלוח בה בשר לאחר שעקבוה:

יז) **והודח**. הרב בא"ח סי כשם הגהת ס"ד, ושני הדיוקים תלו מצוחרים המה בהגהת ס"ד, הביאם הב"י, והחזיק והדגישה הקצו הלח צריך לחתוך מאחר שעשוי כעוף שם שהה כשיעור שיתנו מים על הפה ויתחיל להרתיח כמקי"ס הטור בסי' י"ח, וכמובאר בסי' ק"ב סי"ק ס', והציח בל"ע, והט"ז בלחות מ"ש, והס"ך בלחות סי"ח כתבו דלא קשה מידי, דדווקא לענין שם נמלח מתחילה ככלי שלמ"ע ובבשר נפרה בציר למ"ה דבשיעור כביאה כזה נאסר הבשר מהיר נופף, אבל לענין אין מליחה לכלים לעולם אין כח מלח ויר להפליט מהכלי אחר שנאסר בשיעור מליחה, לכן הבשר מתר מאחר הבשר בעצמו כשר הוה רק מלד הכלי מ"מ לענין דקי"ל אין מליחה לכלים להפליט מהאשור מה שנבלע בה ולהפליט בדבר אחר, ועי' ע"ו ועיין נקוה"כ מה שהסכים עליו, ועי' במגה"י בלל י"ח סי"ק י"ד, ועי' בספר ערוגת הבושם מה שכתב בזה:

יח) **תחילה**. כן הוא דעת הס"ך בסם הט"ח בלל י"ז דין ג' דלקמ"ה בכ"מ מ"מ לענין אין מליחה לכלים, כי זו לא מליחו הומרה בכ"ח מלא לענין בלוע בתוכו, אבל לא לענין להפליט מתוכו, דמדברה לענין הגעלה קי"ל דענ פליט וכ"ח הוי פליט, וכן כתב המהרש"ל מעורש בפרק כ"ש בסם מהמ"ק מפורש דלין מליחה לכלים כין כלי עץ בין כ"ה, וכן כתב הסמ"ק מפורש, אבל להמה תחילה צריך, כן הוא דעת הט"ח והס"ך:

יט) **כלים**. מסוס הרחק מן הכיעור והדומה לו כמו שכתב הרשב"ץ לקמן בסי' ק"ה לענין נבילות לאסור לכתחילה מסוס הרחק מן הכיעור והדומה לו, ע"ש:

כ) **מעל"ע**. דדעת הט"ז בסוף מ"א לאסור הבשר שנשרה בלאומו כלי מעל"ע אפי' בדיעבד, מעשם בביצת מעל"ע שהרי יש לה ליר וכבוס הרי הוא כמבושל, אבל לן לאסור בכיעור כביצת ליר כיון כשיעור שיתנו מים על הפה ויתחיל להרתיח, דכל זה שייך דווקא בל הבשר שנשרה בתוך ליר, אבל כלי אינו מפליט מעולה בשיעור קלר כזה רק דווקא בביצת מעל"ע, וכן כתב הס"ך בסוף ס' בסי' ס"ע, ואפי' לפי דעת הפוסקים שהבאתי לענין בכולל זה סוף ס' דכלי אינו יותר מהבשר, וכן בהבנו לקמן בכולל זה סוף ס"ז, היינו דווקא רק לענין זה שהכלי יבלע ממקום אחר, אבל לענין להפליט מהזה הבשר יותר מהרבה מפליט מהזה ממה שהכלי מפליט, ובפרט זה שהכלי הוא לבלוע יותר מהרבה מן הבשר ומי לא מלינה דט"ע הוא רק מחלוקת הפוסקים היא בלאחר ביתרה לעיל בכולל זה סוף ס':

כא) **שרי**. זו היא דעת הס"ך דלפי' בדשה שם הבשר הכשר בהכלי מעל"ע ומי מותר, דסי' דבמעל"ע הוי כבוס מבושל ממש דמפליט אף בכלי כמו שהבאתי בבית סי' ק"ב, מ"מ כיון דלא מפליט רק מאי מעל"ע דלו הוא ליר י"ו, מ"כ בשעת הפליטה הוי נותן טעם לפגם ומותר, וכל זה הוא רק בדיעבד, אבל לכתחילה הרי נותן טעם לפגם אסור מבושל לקמן בלל ז"ך סי' קכ"ב, רק בפחות משיעור זה דהיינו פחות ממעל"ע גם הט"ז מודה דאין להחמיר,

וכתב הממ"י הביאו הח"ד דכל זה מירידי במליחה מועטה דהליר לא מזיב מרוח, אבל במליחה מרובה דהליר הוא מרוח אסור אפי' לאחר ששהה שיעור מליחה, אבל אם יהוי להבליעה והפגימה בלו כאחת נאסר במעל"ע לבו"ע, כן פסק הממ"ג בסי' תמ"ז הוא ס"ו, וכן הוא בהגהת הו"ם על הרמ"ג ס"ז ג', וכי' בהו"ד ס"ו נעש שורק מלן הו"ת סי' כ"ג הוא ד':

כב) **בהדחה**. מז מותר להניח בכל כלי אסור, ולא למיהן כיון דבשי שהחה שיפ למלוח מאחלי ולאכול לו בלא הדחה מאחר דהבבר מומי להדחה בהדחה מומי ידיח:

כג) **הדחה**. דכיון דבשי שהחה אח"כ מישוין למלוח מאחלי ואכול לו בלא הדחה כעבובור בסי' ל"ח כי"ד סם ס"ק ב':

כד) **אסור**. הבה דעת הממבור דלל מנוקב מותר לאכל בו דווקא אפי' לכתחילה דבין דהוי מנוקב לא בלע מידי, משום דמסרק אריב, בן כתב הס"ך בסי' ס"ע הוא ס"ו, והט"ז בלחות מ"ב, והמחבר הביא בס"ו סהם לוסרין בהחה, וכתב שם הרב בהג"ה דיש ליזהר לכתחילה ובדיעבד עוזר, וכתב שם הס"ך בלחות ג' בשם הת"ח בלל ע"ו דין ז' דבשאלי כלים יש ליזהר לכתחילה מלהשתמש בהם דווקא ובדיעבד עוזר בכ"ח, אבל דעת מהרש"ל הוא דבשאלי כלים עוזר לאכל בהן דווקא אפי' לכתחילה כיון שהם מנוקבים, וכ"ח אפי' מנוקבים לאור ואפי' בדיעבד דכ"ח בולע אפי' ממנוקב כמו לוכל, והבריע שם הס"ך בלחות ע', דבשאלי כלים לאסור לכתחילה ועוזר בדיעבד כיון שהמה מנוקבים, וכ"ח אפי' בדיעבד לאסור, וכן פסק הב"ח והלבוש בלל נ' דין ל'. ועיין בספר תורת יקותיאל ס"ק ו' שכתב ולפי ט"ד דווקא לכתחילה יש ליזהר בלא להשתמש בכלי מנוקב שמלחין בה בשר, ועיין בשולחן גבוה ס"ק ס"ו שכתב ולענין מעשה כבר נהגו העולם בלא להשתמש בכלי מנוקב שמלחין בה בשר בלל נכלל לא רוחה ולא לוץ ומתוה ישרתל תורה הוא, ע"ש:

כה) **היטב**. לליטת שוס משם נכו"ש, כן פסק הס"ך בסי' ס"ע סוף ע', ועיין בתשובת מהרי"ל בן חביב סי' ל"ג:

כו) **כולה**. כן משמע מלשון הרב דכתב והכלי בעבל בו מזהו לליר לאסור, וכתב הס"ך בלחות ס"ב, אבל כ"ב דבבר נתבאר בשו"ע בסי"ק ט"ו בקערה שנמלחה בה בשר המליחה מיום מוסרת כולו רק כדי קליפה, לכן מזהירין אם לוחר להרוב מיידי בלן בעין שפי אחסר בקליפה בעין בעבל בה הרבה ליר, אז אסיל כ"ה שגם כן אי אפשר בקליפה כמו שכתב הרב בסי' ל"ה סוף סי"ק ה', והווקא בלי שנאר, אבל בלי מנוקב אינו נאסר אלא בקליפה אחת אף כאן, ע"ש:

כז) **קליפה**. כעודב בפוסקים דבל מליחה וליר אינו אוסר רק כדי קליפה, ועיין בשפתי לוח בס"ב בסי' ס"ע שכתב לפף מעט ליר ולפף ליר כזה אוסר עכ"פ את הכלי ליר קליפה לפף בכלי עץ, לפי דעת הבמ"ע ואחרי פוסקים דס"ל דבלי עוד יותר לבעבע בו הבשר, כאחר שעוזין לעיל בבלל זה לוח ב', ע"ש:

כח) **הבלי**. כדין היכר שעותנין בכלי לאסור, בלא שבא"ם הוא שבשתן יש להחיר בהם"ן ומ"ש:

## ברית מלח

בולה אם אין ס' בהבשר נגד כמו) הלבלוך והכלי ג"כ ל) נאסר, ואם יש ס' בהבשר נגר הלבלוך הבשר לא) מותר והשאר הכל לב) אסור, ואם אין בה לבלוך אפי' הכלי היא ב"י נמי הבשר לג) מותר, וכל זה הוא באין לד) הפ"מ, אבל בהפ"מ, ועוד לזה נ"ב ס"מ יש להקל ולהתיר בכל לה) גוונ: [ז] בשר שנפלט כל דמו וגם הדיח כדינו ואח"כ מלחוהו לקיום בכלי תוכלת, נאסר הבשר והכלי אף ט) בהפ"מ, ודווקא בכלי עץ אמרינן דאינו אוסר הכלי רק כדי ל) קליפה, אבל בכ"ח נאסר כולה, הבשר וגם לח) הכלי בכולה, אבל אם שהה הבשר והציר מע"ע בהכלי אז נאסר הבשר וגם הכלי בכולו אף לט) בכלי עץ: [ח] ציר שנסף על הכלי בין שהיא משארי כלים, בין שהיא כ"ח, בין שנסף מבחוץ בין שנסף מבפנים אינו אוסר אלא כדי מ) קליפה, ואם נשפך הרבה ציר בהכלי שא"א בקליפה אז בין שנשפך מבחוץ, בין שנשפך מבפנים בעי הגעלה מא) בכ"ר, ואם נפלה הטיפה מבחוץ ולא נתעכבה על הכלי כלל

## תקריב מלח

כמ) **הלבלוך.** דלף לאחר שישור מליחתו נחשב כרוטח, זהו דעת הסמ"ק, הכיאה הב"י, ודלף דאחן על פומו ליר ין דס מלוח דהרי הוא מוהל בעלמא, מ"מ כיון שהוא יוצא ע"י המלח נהוה הוא ום ן דין בשר מלוח כי ממר בשר הוא, וכתב הס"ז דאם הכלי היא ב"י אסר' אחן בו ניכלוך עמו אסור, שם בהוח מ"מ נשם הב"י, והב"ח אות ס"ב שם חולק עליו על הס"ז ומ"ש דדעת הרב יוא דווקא כשיש בו ניכלוך אפי' הכלי היא ב"י עמו מותר. ומבל אם אין בה ניכלוך אפי' הכלי היא ב"י עמו מותר. וכן כתב בח"ח סוף כלל י"ד בהדיא, ע"ש. ועי"ב דבהגהות ש"ך שממנו הוציא הרב עקור דין זה, מבואר שם דאם הכלי היא ב"י לריך ס' נגד כל הכלי, מ"מ הי' מקום לו לחרב לפסוק דלא כוותי' בזה כיון דקי"ל דאין מליחה לבליט, וכן כתב בסי' קי"ב בי"ו ס"ק י"ב בשם"ח דאם מלח הייתה בכלי מיסור מותר, דאין מליח כרוטח כל כך להפליט מה שבלוע בהכלי, וכן עיקר לדי' דעת מרדכי"ל בפרק ב"ה סי' ס"ו, וכן כתב בח"ח שם דלא כהפ"ח, וכן כתב בשפתי אות ס"ב להלכה דאסור' בליטות בעון אין מליחה בליטים, וכן עפסק הי"ו בהקצר אות קי"ז, וכן עפסק בעל רע"ם דלא עפמ"ש, שתפב דברי הנהפ"ח להלכה, וכן עפסק הי"ו בהקצר אות קי"ז סי' ס' כ"ש, ונפלא בעיני על בעל בית יהקן שעפסק בעמודי זהב אות ס' ס', זה, דבאם יש ניכלוך אפי' מיהו ב"י, לא שהיא ב"י ואפי' אין בה ניכלוך נמי אסור, ועפסק בהפ"ח נגד הש"ך ושאפי' הפוסקים האחרונים, והלא ידוע דהני תרתי אמלי דברבי הש"ך והט"ז לף שהקושים המה בחכמה, אבל אין במדינות אלו קבלנו עליו לעפוק כהש"ך בס"מ אף שהסכימו עמהט אלו להקל, כמו בהבה הוא בעמוו בהאי הסקדמה שלו, שהבה בחחלה הפרו בית יוסף ע"ש, ובפרט שבל האחרונים מסכימים להש"ך:

כן) **נאסר.** כמו שהבשר נעיל דהאסר הדי קליפה. ואותו שלי אסר בקליפה נאסר בכולו, והל האחרון אין מליחה לבליט היינו להפליט ממנו מה שבלוע בה אבל ודאי יש מליחה לבליט להבליע בתוכה:

לן) **מותר.** כדעת הש"ך וכל הפוסקים האחרונים:

לב) **אסור.** דהיינו שבלע בהכלי בשאר בשעות הקודם דיש מליחה לבליט להבליע בתוכה, וכן בציר:

לג) **מותר.** כמו שבתבו דאין הכלי אוסר בשאר מליחה לבליט להבליע משהיכה, רק בשום ניכלוך אז בעיון ס' נגד הניכלוך אבל בשאר מיהר דאין בה בהציר כח להציל את מה שבלוע בהכלי:

לד) **הפ"מ.** מעשם ג' דרכ"י דלף לאחר שישור מליחה נמי רוטח הוא, וכן דעת הרמ"ך דבבאלי נוהג ים לסמוך על התוס' והרא"ם דס"ל דדעת רש"י דהוי מוהל בעלמא ולא הטיב רוטח כלל לאחר שישור מליחה:

לה) **גוונא.** דהיון דבבר אחיא דם שפך בח הפלה ואבן יש להקל ואומר דלאחר שפהה שישור מליחה לא מחשב לי' בהבר רוטח, וכ"ל דלדעת הרב דבבה"מ אפי' קליפה לא בעי, ואפי' בעמן ניכלוך המלב, בהאי גוונא אמרינן הבציר לא מחשב רוטח, וכן מבואר בי"ד בסי' ל"ה ס"ק ה' בהג"ה, וכן מוכח בהט"ה סי' קי"ב להדיא, ס"ש, ג"ך אות ס"ד, ים לסמוך אמעשם ב' דרכ"י דאפילו בכל גוונא אפשר דאם הפלה עוד רוטח, דהוי בען לאחר בען, אבל באין הפ"מ יש לאסור אמעשם ג' דרכ"י באחר בפלוגו:

מא) **בב"ר.** דלף דמי לבבין שחקך בשר הבעלות, דהבבין מוחב אמעשם משרק שריק ואינו נאסר אף בדי קליפה, דהבבין

## ברית מלח

כלל, אלא שהריק תיכף מעל הכלי, או גם קליפה לא מנ) כעי: [ט] אם נטף ציר של בשר מלוח על כלי מכחוץ ולא מכפנים והוא עש"ק ואי אפשר לו להכין כלי אחר, מותר לו לגרור היטב הכ"ח ולכבשל כה לכבוד מנ) שכת, אבל אם אירע זה בחול או אפי' בע"ש רק שהי' כאפשרו להכין לו כלי אחר, אז אפי' בדיעבד אם כישל באותו הכלי כאותו חיום איזה תבשיל, נאסר התבשיל וגם מד) הכלי: [י] אם נטף ציר של מליחה על קנקן של פארציאלי אצל האוזן של הכלי מותר הכלי אף בלא קליפה, אך כל זה דווקא אחר מה) המעל"ע, ומכ"ש כשהציר הוי אחר שיעור מליחה בזודאי דהכלי מו) מותר:

## תקריב מלח

נרע טפי משום דטיפה הטופת עליו הרי נסחרת ומתעכבה עליו ונלח שרקה לגמרי וכן לריך סנעלה כ"ר ולא סגי בעירוי, אבל על הסכין לא יתעכב מלומה, מ"מ אם נסחמת כו בתוחו כלי סגי בשטיפ נגד הקליפה:

מנ) **בעי**. דלא נרע מסכין המנומר לקטן דמותר לף למחוך בשר אפי' בתוך שיעור מליחה, ואל דמסריון שם בתוך שיעור מליחה להתוך לכתחלה אין לסתילה מסום הסכין, דדם מסרק שריק ללא היסור הוא רק משום החזיקה נופל, משום דדם בעין שיוצא על החזיקה מדוחקק דסכינא, ואם רולה להתוך ולהדיח שם היעב במקום סתחך ומלוח שם פעם אחת בוודאי מותר לף לכתחילה כלשכר כשבר בע"ה הכל בכלל שלחר זה:

מנ) **שבת**. משעה כוה בא לפני שפת"נ ופי' ע"ש ולא הי' לפשר להכין כלי לחר והחיר לבשל בקדירה זו על שבת משעה דהרב בפי' זה מתיר בדיעבד, לף כי הש"ך בחות ע' סופר ספי' בדיעבד, וכן הוא בפי' ל"ת, היינו דווקא בשבל לחזו לבל מלחון הי כלי מעוקב דשריק וטפל מיד לשפר דהש"ך נ"כ מודה דחינו סופר יותר מכדי קליפה, לכן לכבוד שבת שלח הי' לשפר לו

---



מפאר דין סכין שחתכו בו בשר מלוח, ובו כ' סעיפים:

שו"ע יו"ד סי' ס"ט סעיף כ'

**אף** על פי ששהה הבשר במלח כשיעור, אסור לחתוך ממנו בסכין קודם שידיחנו ואם חתך צריך ל) **להגעילו**, [הג"ת] ויש מתירין ג) לחתוך בסכין לאחר שנשהה כשיעור מליחה לתין מליחה

שער הציון

ל) **להגעילו**: פי' ש"ך לוח פ"ו בשם המהרש"ל בתו"ה בלו, ושיהו כשבלית הל"ל

יונה בלהמליה, ופי' בחמ"י כלל י"ו ס"ק י"ד, ופי' בלח"פ בח"ה לוח ס"ו שם בהמליה שם: ג) לחתוך. פי' ש"ך לוח פ"ו, ופי' בחמ"י שם בשהקשה שם ומה שמיכן ופי' מקדיש מלח:

מלימה

## ברית מלח

[א] **אף** כי מדינא מותר אף לכתחילה לחתוך בסכין כשר, אפי' כשר שהוא כתוך שיעור מליחה עוד, ואף עור קודם ל) התדחה, ומכ"ש כשר שכבר שהה שיעור מליחה רק שלא הודח ב) עוד, רק שהסכין צריך התדחה אח"כ, או קינוח בדבר קשה אף שלא נתייבש עדיין הציר שעליו, או נעיצה בקרקע עשרה פעמים אם אך נתייבש עליו הציר, ואז מותר לחתוך בסכין זה אפי' ג) רותה, מ"מ נכון וראוי הוא לכל ירא שמים מבלי לחתוך לכתחילה

## תקריב מלח

ל) **התדחה**. כן כתב הרב בפי' ס"ע פי"ק כ' בהג"ה דמה שהסור לחתוך בסכין כשר בשר שהוח כתוך שיעור מליחה חין האיסור ממנת הסכין אלא משום שעל ידי החתך יולא דם בעין על הבשר, ואם רולה להדיח הבשר שם במקום החתך וחחיר ומלולו מותר וכן כתב בת"ח והעתיק הוח משום דהדם מסרק שריק ואין הלכלוכיות נחחזו על הסכין כלל, ושוד כתב שבתב הש"ך בשקום"ב דלא מהחה הדם על הסכין, דהלא ההולכה והשופלה מקנח הלבנון מהסכין, ואף שהשפיר בחות פ"ח ובחידושי הגרע"ח שקנו על דין זה דאין האיסור ממנת הסכין ומ"מ בחימה, אבל הבשל ידי"ש בשאחוך אותו ל"י שהאוך לאכול זאת והעלה שכן עיקר לדינא דאין האיסור משום הסכין רק משום הדם היולא ע"י הבשר, ואם אך רולה להדיח ומלולו מותר, ועיין בד"י שכתב בשם הל"ת דאם מלח בלא הדחה שרית נמי מותר בדיעבד, לף המליחה שרית מעכב אפי' בדיעבד, ע"ש:

ג) **עוד**. דאל בוודאי אין שום חשש דאשם מעשם דאחר שנשהה שיעור מליחה אלא יש לו כל הדם, ועוד דספסק כת המלח מהמיחה כדעת רש"י ז"ל ואפי' להשוקטים אינו דש"ל דלא שפיך עוד כת הרחיחה מהמלח והבשר, מ"מ קי"ל דאין מליחה למחכת כלל, וכן שפיך הל"מ בשם בת"ח בשם התה"ד, וכן הוא בהגהות ש"ך מפורש דמותר לף לכתחילה, שם בפי' ל"ת, וכן פסק הח"ה בכלל ל"ו:

ג) **רותה**. כן כתב המהרש"ל בתו"ה שו שער ע', וכן שם מהך בלאי עד שלא יצלה כל לרכו ומי דינה הכי, בש"ל מהרש"ל, משום דשם מסרק שריק ואינו יכולו בהסכין כמבואר בת"ח סוף כלל י"ו, אבל היכא דליכא למימר דמשרי שריק ודאי דיש מליחה לכליס לענין שבולע שפיר ע"י מליחה, ומשום הכי לאחר הכלי שלמ"ל שמלה בו, וכן עיקר דמותר לכתחילה לחתוך, רק שהסכין צריך ל' התדחה תה"ב אפי' אם עדיין לא נתקשה הליר כמש"ב הש"ך לות ל' בשם הל"מ, והה"ח, לו שניהה בקרקע אם נתקשה עיון קליר

**שער הציון**

ג) **מליחה**. עי' נ) מליחה נצלים, וכן עיקר ד) דמותר, (ת"ש סי' קי"ב ותו"ה כלל ל"ו), אבל הסכין צריך ה) שלחה אחר כך, אז נשיפה בקרקע אם נתייבשה עלי סכיר, (מהרי"ן), ונהגינו קודם שיעור מליחה לתן המישור משום ו) הסכין אינה מפגת אלא משום טיפת דם

שו"ע יו"ד מסי' ס"ט סעיף כ'

סמ"ק אות פ"ח, ועי' מקוביץ מצה: ד) **דמותר**.

מי' ש"ך אות פ"ט ומה שהמה הס"מ ומה שהמה שם ומה שהאריך בזה, ועי' מקוביץ מצה: ה) **הדחה**. מי' ש"ך אות ג', ובד"מ ובת"ח, ועי' בספר יד יוסף מה שהאריכו שם על הש"ך והניח בצ"ע: ו) **הסכין**. מי' ש"ך אות י"ב מה שהקשה שם, ועי' יד מבהיר, ועי' נלען רש"ל, ועי' שאגי אות ק"ח, ועי'

## ברית מלח

**להתחילה בסכין כשר אפי' בשר ששחטה שיעור מליחה עד אחר** ד) ההדחה, **ומכ"ש בשר שהוא בתוך שיעור מלירה**, בוודאי דאין לחתוך ה) **לכתחילה**: [ב] מיהו כדיעבד **אם חתך אפי' בשר בתוך שיעור מליחה נמי בותר**

## תקריב מלח

הגיר מז צריך לעטון שפיר פעמים בקרקע קשה, כל פעם בקרקע אחרים, כמבואר בסוף סי' קכ"ו, הרב בהג"ה שם, דדווקא בשוד הגיר לה על הסכין אז די לו בהדחה, אבל אם נתקשה הגיר על הסכין אין דווקא בשיפה בקרקע קשה שפיר פעמים, ר"ן בסם התה"ד ופ"ה, ממעט מדבריו הב' המובר לחתוך אפי' לכתחילה, וכן כתב הת"ח מפורש וכמ"ש לק קכ', כיון דהסכין צריך הדחה אח"כ מ"מ לחתוך לכתחילה בסכין כשר ביו"ד סי' ק"ו, והסכין הלח הוה דבר שאין דרכו להדיח כמבואר בסי' ס"ח ק"ו, הים לומר דדווקא נבי כלי מיטיון שאין יכול להדיח, אבל בסכין הרגלה מבואר בי"ק סי' ק"ו, הים לומר דהסכין הרגלה נמי אין יכול להדיח, ואם יולה להחמיר נו יולה בעיפת הדם שעליו ויזיחנו מ"מ שאני הכא, כיון דמדיעה ליכא לאיסורא לאחר שנחתה שיעור מליחה לרוב הפוסקים מעטם דספק הם המלח, וכל דבר שבדיעבד אין לאסור מותר לכתחילה, וכן כתב בעל רח"ש בפ"ק מה' ט"ו דהדחה זו אינה מעיקר הדין הלא הוא תומרת בעלמא, והוא מהרי"ח והתה"ד לא הזכירה כלל, ואפי' קודם שיעור מליחה נמי אין המיסור מלד הסכין אלא משום שיצא דם בעין על הבשר, ואם אין דעתו לאכול הבשר עד אחר שיעור מליחה ואפילו בשר בחלב, הרב בהג"ה שם, וכן כתב בת"ח מעטם דדם מבלע בריק, ועיין לעיל באות מ' ע"ש. והקשה הש"ך באות כ"ג הא נבי כלי מטוקב ג"כ מותר מעטם זה, ואפי' לכי הרב שם הרב לכתחילה ומתי אתו אחרים, ותירץ שם הקצות"ח דהתם שהדם נתלח בכלי ושכח שם, משא"כ בסכין שתחוך לפי שעה ואין תלח כלל על הסכין אין הסכין בולע כלל משום דמבלע בריק כמו שמבואר לעיל בכלל זה אות ו', ובנקודו רש"ל בחדושיו על יו"ד הקשה, מה התיחיבה כולה רוחה מחמת המלח, ות"ל דקשה אלא כשיולא הדם ממקום שחתך ע"י דווקא דבסיכוי והוא דם בעין וכמו שמקדק הרב בעלמא בלשונו וכתב אלא משום שיולא דם בעין על הבשר, הרי תיקף נכלע הדם על החתיכה כמו דם שחט שנפל על החתיכה קוך שיעור מליחה דאסור מיד ואין שיעור בדבר כמו שמבואר בפי' ע' פ"ק י', ואיך כתב שאם רוצה להדיח אם היבב ולאחזר ולמלוח אם מותר לך לכתחילה לחתוך בסכין, אלא מאי מהני שהחתה שמדיחו אח"כ, ואין מהני מליחה אנית להדם בעין שנכלע בהבשר, עכ"ל, והיה בלי"ע. ויוד אבהיה מינך דלא קאי לו להרב להדם שנכלע בהחתיכה דם בעין אלא נעיין זה לעיקר להדיחו דאם לא יהיה ויועלת לו אם יחתוך אח"כ את הבשר שהרי הוא הפשט פשוטה היטב להוציא הדם, בשעת שהדיחו בהדחה קמייתא, אבל לענין זה אלא ויועיל לו הדוחק"ם לא מיקרי זה דם בעין אלא דם שהוא לח ויולא ע"י הדוחק"ם עכ"ל. אבל לפמאי דבר קשי לי על בעל יד אבהיה, דאם נימא דכוונת הרב הוא מחמת שהמלח יהמלח מהדם ולא הפשט פשוטה היטב עד"ז, א"כ אין שום נפקותא לזיה דם הוא שם מי דם בעין אי דם הבלוע, ומהנו זה דקדק הרב בלשונו וכתב כזה הלשון אלא משום שיולא דם בעין על הבשר ויאסר הבשר מהדם בעין שעליו, וכמו שכתב הגר"ח, וק"ע. עוד אנית לפלא בפיני על מאי שני נפיעים מהיריים שנעלם מהם הממ"נ אבר בבר קדמם בקושי' זאת בשפתי כהנת פ"ח, וכתב דאולי המעט שנבלע בהחתיכה בבל הוא, ואין זה מבטל איסור לכתחילה כיון דאין כוונתו לבטל, ומפיק שם דמ"מ קשי', ובעל יד"י רמה קושית הקמ"ע ובתב דלא קשה מידי, דהא זה שהין זה דם בעין ממש ולא מתמרגין נבי אלא בעת שהוא דם ראשייתא ולא בעת שנעשה מקודם דרבק, דמעטם זה הם מלחה מחיבה בלא הדחה דאסור עם שהרי מחיבות שהדחו, מ"מ רק היכי אסורה אבל שהרי החתיכות מותרות לח אם נעלות בהחתיכה זו, דלבבי החתיכות הוי דם בעין של החתיכה זו כדם פליטה כיון שנעשה מהמליה דרבק, כמו שכתב

הפ"ה, ס"ה הין לחוש לזה מב"ע, מ' מהם סברת הפוסקים דהבשר רוחה הוא בתוך שיעור מליחה ובבוא לאסור מחמת שרחיתת החתיכה תוך שיעור מליחה יבליע את הדם שנפלט ע"י דווקא דסבירא לתוך החתיכה, ס"ב מרי בבר רחיתת הבשר הרחיה נ"ב הדם שבה ושפה דם דרבק עוד מקודם שבא לבלוע דם בעין, ואפי' לשיטת הרב דלחה בת"ח בלל מ"ז ות"ל סם, אבל תוך שיעור מליחה אסור לחותבו דע"י החיתוך יולא דם בעין ויש לחוש שלא יאבר הבשר מהדם בעין שנלע שנבלע בהבשר ע"י מליח שעליו, עכ"ל, והבה דקדק בלשונו ולא בתב שיבליע את הדם מחמת רחיתת הבשר בעלמא אלא ע"י מליח, וה"ב לשיטתו שפיר ים לחוש שמא בהפוסקים הנ"ל דאין הבשר רוחה תוך שיעור מליחה ואינם מרחיה את הדם שבתוכה והוי דם לפוייהת, והת"ח לשיטתו חזיל הנ"ל דגם ניר מבליע דם בעין ושפיר יש לחוש דהסכין יולוך עליו מליור ויבליע את הדם בעין לתוך החתיכה והוי דם בעין דאוייהת, אבל בחמת הת"ח בת"ח מזה בו הרב בתב סי' ק"ו בהשלמה"ב דאין ליור מבליע דם בעין וה"ב ממ"ע אין חסם בזה, עכ"ל. לכן ספק דבדיעבד שם לא הדיח אחר החיתוך מותר, אבל לפי עי"ז לא מהני בשר לי מלוח על הרב לליבא דבו"ה הלא לפי דעת רש"ל לא מהני החומ"ם לאחר החיתוך מעטם דהוי דם בעין שנבלע, ולדעת הוד מבריהם מהני החומ"ם לאחר החיתוך, אבל בלא החומ"ם אסור לבו"ע אפי' לחד מבריהם, ואפי' אם ימלח שם שניה אח"כ בלא הדחה ומי שאור מעטם דהמלח יחמלח מהדם, ס"ב אין מחיר הרב לאחוז לכתחילה אפי' בחוך שיעור מליחה אם אך רוצה להדיח אח"כ בקושיא הת"ך על הסכין, כמבואר בי"ד בסי' ק"ו בדיש דסי' ס"ח בחוב"ש אבל אם נבי ניתא נוף המלבל צריך הדחה, ואז הוזקי שם"ך אחוב"ש אם נבי ניתא בבא, ואין לומר דהבשר הוא דבר שדרכו להדיח ואין לחוש לשמא יבבח כמבואר, זה לימ דבשר דרבו להדיח רק מקודם למליחה היינו שלחה רחיצתה לו לאחר שיעור מליחה שיש אחה שהה מחרונה, אז בשר שנמלח והודח כדיש ושבח אחה זמן בבלי כמו שנתלחין כמה פעמים בשר פעם אנית בבלי לקנוס אחה זמן, אז דרבו להדיח קודם הבישול קודם שנותנין את הבשר לקדירה, אבל בשר בתוך שיעור מליחה אין דרבו להדיח ופם יהבוך אפשר שיבבח להדיח, ואפי' לדעת הוד"י שפפק דבדיעבד שם לא הדיח אחר החיתוך מותר, וכל שבדיעבד אין ליסור מותר לף לכתחילה ולא חיישין לשמא יבבח אבל הלא הוי"י בתב מפורש דדווקא אם מלח שניה בלא הדחת הבשר היש לומר שהתה מ' מותר בדיעבד, אבל מליחה שניה מיבא בעי לף בדיעבד ומה שהבאל בן בלא הזומ"ם לאסור, ח"ב ויש שומ שמא יבבח גם ההדחה גם המליחה, לף יש לומר כיון דהדם היולא מהתהך הוי דבר המיחה לעיפים ואי יה שור שמוע לפניך ויבבר להיות, כמו שבתב הש"ך לענין הסכין:

ז) **ההדחה**. דיש לחוש לזה שבתב התום' שאין לתלל בזה שבשר מהגו טעם מיסור בזה, וכן בתב הגהת מיימוני והבבה"ג ומהרדבי והר"ב והש"ך והמ"א, ודעתם לאסור אפי' בדיעבד מפום דמיטיון הר"ב שהחך יולא הם מהתיחה ומ"ש דווקא דסבירא לה דמיטיון הר"ב אינו בהבשר, מ' מעטם דע"י דווקא דסבירא ודיחוח הבשר יולוים בסכין ויבליע בהבשר, ולפיזה בלא לניך הסכין לף בעלמא, וכן דעת מהרש"ל, תע"ב דאמן לא קי"ל הבי מ"מ יש לחוש לבתחילה לבל הדעות חולו:

ח) **לבתחילה**. כן בתב המחבר בסי"ק ב' בסי' ס"ט, וזו טיח כדעת רבינו יונה, הבולח סבור, ועי' ברא"ש בפ"ח אות ט"ו בתב בשם רי"ף שבתב דזה בבל דק לדעת הפוסקים החולקים על רש"י ז"ל, ום"ל דלף לאחר שיטור מליחה אינ היולא ממנו אלא דם נמור והוי דומה לשולא עד שיזיחנו, ולכן ם"ל דנם הסכין נאסר מבלישה

שו"ע יו"ד מסי' ס"ט סעי' כ'

שער חציון

דס כשין על הבשר, ואס רוצה לסדיחו עס ס'סיב (למחוי ז) ונמלחו עס מוחר:

ומי' בתיבוטי הגבוהן בע"ח עס שסקפה

עס על דין זה ובאימו בתימה, ומי' ניד"י בהסכון לאס ס"ו שסחיך למכן זאת, ס"ס: ז) ולמעלחו. עי' ניד"י בשם הע"ח עס שהחיך כזה, ומי' ת"ח:

## ברית מלח

ו) מוחר, ואפי' אם איכא נוטות בהסכין נמי ז) מוחר, אבל בסכין של איסור אסור לכתחילה לחתוך בו בשר בחוך שיעור ח) מליחה, ובדיעבד מוחר, אך באופן אם הי' הסכין מקונח ט) היטב:

## תקריב מלח

מבליעת הדס שע"ג, כי רחיסה המליחה מבליע בו בהדס, ואין המלח מעכב אח הדס מלהחבלע בדבר אחר ומדרבה מביא עוד להבליעו, ולכן אסור ג"כ להניח הבשר בחוכו למחר פליטת דמו ואילו בדעה הרחשונה בסי' ס"ק ס', ולכן אפשר המחבר שם (עיל בדס לאוס לכתחילה להיות מי שאוסר במעשה דרס"י, וכן בסי' ס"ק ס' ג"כ בס לכתחילה בלבד) אבל בסכין נמי לכתחילה:

בסכין, ולעיל זו לריך הסכין הגעלה:

ו) **מוחר**. משום דאין מליחה לכלים, הרב בהג"ה שם בשם חו"ה, ולפ"ה, ואע"ג דהרב כתב ויש מתירין לחתוך בסכין הבשר לאחר שנשחש שיעור מליחה, מ"מ ס"ח בשר חוך שיעור מליחה, רק ס"מ סיא דהבשר שוחש בחוך שיעור מליחה בשהיא חוכך בסכין מחדיב הוא לבדיעבד אבל לא לכתחילה - וז רק לכתחילה, אבל בדיעבד אם אחר לחן לריך הגעלה, ס"ך שם ס"ן, ומהרש"ל בפ"ו שלו שבר ע' שפך לכתחילה יש להגעיל רק בדיעבד מוחר אם קנחו בדבר קשה, והמחבר עלמו לשחר בלא הגעלה בפ"ע עליו ברכה, וה"נו דווקא רק לעלמו ולא לאחרים, וכן עיקר, כן כחב הרב שם בהחלוך:

ז) **מוחר**. דבדאיכא נוטות לא לריך מבחר מליח מפני הכי שרי מעשה דאמרינן דע"י שהולכה והבוכאה טפל הדם ומהקנח הולכלך זו מן הנוטות, ס"ך שם מהרש"ל בח"ה שם, ובהגהת ס"ך שער ע', וכו' בכלי מעוקב, אבל לפי דעת המחבר לדעת הים לוסרין אם מחך לריך הגעלה לבשעיל הסכין, אבל לפי דעת המחבר בעלמו לין לחוש לסכלוי - וז רק לכתחילה, אבל בדיעבד אם מחך לין לריך הגעלה, ס"ך שם ס"ן, ומהרש"ל בפ"ו שלו שבר ע' שפך לכתחילה יש להגעיל רק בדיעבד מוחר אם קנחו בדבר קשה, והמחבר עלמו לשחר בלא הגעלה בפ"ע עליו ברכה, וה"נו דווקא רק לעלמו ולא לאחרים, וכן עיקר, כן כחב הרב שם בהחלוך:

ח) **מליחה**. כן משמע בח"ח שם ע"ם, וכן דעת הרבה פוסקים:

ט) **היטב**. כן כחב הס"ך בשי' שו חות פ"ע, ע"ם. ועי' בספר יד יוסף שהחפלא על זה, דהא אם מחך בסכין אל אסור מיבא דומקח דסכיבא ודבר מריף, דהא מלא טוי דבר מריף וקי"ל דדבר מריף ודומקח אוסר כדי נטילה כמו שביאר בסי' ל"ו גבי למן, והניח בל"ע, אבל הרב בח"ח בלל ו"ז כחב כן משרש שם בשובח דמוחר משום דאין מליחה לכלים להפליט, ובהגהת שיטי מקונח היטב, וכן עשק בעל רמ"ש בפגים חות רע"ו, ע"ש:

---



מבאר דין דהדחה אחרונה, וכו ח' סעיפים:

שו"ע יו"ד מסי' ס"ט סעיף ז'.

שער הציון

**קודם** שיתן הבשר בכלי שמדיחין בו, י) ינפץ מעליו המלח שעליו או ישטפנו במים י) ינפץ. עי' ש"ך

**ואחר** כך יתן הבשר בכלי שמדיחין בו וידיחנו ב) **פעמים** ג) **וישטוף הכלי בין** חות כ"ו בשם

רחיצה הרמב"ם, ומי' פ"ח ס"ק י"ח וכ"ם, ומי'

פ"ח

נספר ל"ע המגש ס"ק נ': ב) **פעמים**. עי' בבינוד הגר"ח, ומי' בהגהת תמלי בתוך שכתב שים בתן בירבע מחמת ויש ל"ח בזה, פ"ם: ג) **וישטוף** עי'

## ברית מלח

[א] **לאחר** שמלח הבשר כשיעור הראוי היינו שעה שלימה והיה הדחה ראשונה קודם המליחה כדין, אז לריך להדיח אח"כ הבשר מהמלה והדם שעל החחיכה, ולכתחילה לריך להדיח שלש **פעמים**, כיצד יעשה בין אם מדיח בכלי בין אם מדיח ביד לריך לנפץ תחילה את המלח ביד מעל ג) הבשר, ואח"כ אם רוצה להדיח הבשר בכלי ישטוף תחילה הבשר במים ביד **פעם** ב) אחת, וכל זה דמני בנפוץ ושטיפה הוא רק אם מלח במלה גסה אבל אם מלח במלה דקה לא מני בזה, רק לריך לשפשף הבשר בידים היטב להסיר המלח הנדבק ג) בו, ואח"כ

## תקריב מלח

ג) **הבשר**. זה לשון הרמב"ם בחו"ה, המעלה לריך לזהר עלמו בהדחה שלאחר שיעור מליחה שיפנץ המלח מן הבשר שלשטפו במים עד שלא יהנו בחוך הכלי עם המים שהוח מדיחו בו, והעשה הוח כדי שלא יהי' נבלע המלח והדם בהבשר, ולפ"ז הבשר עם מלחו בכלי אע"פ עם המים נמלח המים שוביהם כח סלילוח פליטח הבשר והמים יהי' רוחח, ואז הדם שעל פי הבשר והדם שעם המלח מזיהים ובלעיהם בחוך הבשר מחמת המלח שעמו בכלי, וכן כחב הש"ך בחות כ"ו בשם הרמב"ם, לכן יפנץ מחילה בידו ויטשטפו במים בידים, וכן כחב הטור:

ב) **אחת**. וזה חשוב כהדחה פעם לאחת כדעת הע"ז בסי' ס"ע חות י"ו, דהרוויחו ביחר הוא דווקא במקום הדחה אחת:

ג) **בו**. כן כחב הרמב"ם שהמלח הנשחה נשפך הוא שפלת מעל הבשר, ואח"כ רשאי להדיח הבשר בלאחה עלי שילא, אבל אם מלח במלה דקה לא מהני נפוץ לאוד רק לריך נפוץ ושטוף היטב בידים כדי להסיר המלח מן הבשר שהי נדבק בו היטב, ואוד כדי שיוכל להדיח אח"כ בחוך הכלי עם המים. ועיין בפ"ח ס"ק י"א שכחב עוד יותר דהמלה דקה לא מהני כלל נפוץ רק שלריך להדיח הבשר בכלי משקה מחילה ולריכה שפיפה גדולה להעביר המלח שנדבק

שער הציון

שו"ע יו"ד סי' ס"ט סעיף ז'.

**רחיצה לרחיצה**, [הנ"ח] ו"ח ד) שנריכין להדיח הכשר ג' פעמים (מחוש"ע) בשם ח"י ומהרח"י ומ"ה כ"ח הכשכ"ח, וטיין בשם"ע, בהגהת סמ"ק, ס"ק ז) ושפשוט לו כן ו) ישפשוט לו בהחיצה, על כן ו) בסמים מעלין וידיחו ג' פעמים וחכי חסו, ולכתחילה יתן מיס שרביה פעמים, אין ישים ז) סמים תוך הכלי ואחר כך יניח בו כשכר וידיחו ג' פעמים, וחכי חסו, ולכתחילה יתן מיס שרביה וטיין בהגהות רעקיש"ם בשהחה רעקיש"ם בשם מהר"ם מלבים (ד"ט). מותר להדיח הכשר במי ם) פירות ואין לריך מיס, (בה"ל פ' שסותם, ותוס'

ס"ק חות כ"ח מה בהלכיך נשה, ועי' תקריע מלח סי': ס) נוהגין. עי' ס"ק חות כ"ע, ועי' תקריע מלח סי': ו) ישמשנו. עי' ס"ק חות י"ו מה בהלכיך נשה, ועי' תקריע מלח סי': ז) **המים**. עי' בכנסי' שנלי דוד חות ח"ו, ועי' בכפר שנלי דוד חות ח"ו, ועי' בילי"ש בהקלר חות מ"ח: ח) פירות. עי' ס"ק חות ל', ועי' בחשובת רדב"ז סחדשות סי' ל"ו, ועי' ניושובות יעקב לור"ח סי' ק"ט ס"ק ו', ועי' בספר מקר הלכה חות מ' מנך מליחה חות נ', ועי' בכפר מבושם נעי מיי' חלק י"ד סי' ק"י, ועי' בחמ"ו כלל ע"ו ס"ק ל"ד ובמקח חפנים בקונקרב סהלוות נסי' ל"ו חות י"ו, ועי' בספר בית יהודה, ועי' בשו"ח מנן סלקח סי' ל"ד, ועי' בשו"ח נור לעי' יהודה חלק ו"ו סי' ס"ה, ועי' בשו"ח מהכ"י תקנעני חלק ו"ו סי' ס"ו, ועי' בשו"ח עומ"ל קנסח סי' ק"ח, ועי'

## כרית מלח

ואח"כ יתן טים הרבה בהכלי, בין אם מלח בחלה נבה, בין אם מלח בחלה דקה, ויריחץ שם את חבשר היטב בחים שני י) פעמים, וישטוף את הכלי בין רחיצה ה) לרחיצה, ואם הוא אוחז את הבשר ביד ומדיח בלא כלי אינו צריך רק נפוץ לחוד, ואח"כ רחיצה שחי ו) פעמים: [כ] ובמנהגינו תמיד בין אם אנו מדיחין בכלי בין אם אנו מדיחין ביד, לנפץ תחילה ואח"כ להדיח שלש ז) פעמים לכתחילה, ואם מדיח בכלי ונפץ את המלח תחילה ביד אבל לא שטף בחים צריך לכתחילה לכל הל' עיות הרבה חים ח) בהכלי, וגם ישים חטים תחילה בהכלי קודם שמניח הבשר, ויריחץ הבשר בתוך החים שלש ט) פעמים, ובדיעבד אף אם לא שטף בחים אחר הנפוץ קודם ששם הבשר בהכלי, ואף הניח הבשר בהכלי קודם שנתן שם החים לתוך הכלי, ואף אם נמצא שם מעט מוחל בהכלי מהבשר קודם שנתן שם החים נ"כ י) מותר, אבל אם נמצא שם ציר ממש בהכלי מהבשר קודם שנתן שם החים נאסר הבשר כדי י"ו) קליפה, וכל זה הוא כשלא נתבשל עדיין, אבל אם כבר נתבשל אפי' אם לא הדיח מקודם רק פעם אחת נמי מותר

## תקריב מלח

שנדבק בהבשר, ע"ש. ויש פוסקים דס"ל להיפך, דבמלח דק מין לריך נפוץ ומ"ש שפשוף מעשה שהמלח הדק נכלע בהבשר ולא נשאר ממנו על הבשר כלום, ותו"ל דעת רש"י ז"ל שכיולו הטעוי, דרק מלח נסה לריך נפוץ אבל מלח דק מין לריך שום דבר רק שפיפה יפה בלא שפשוף נמי מהני מצי שהא נתפל מעלמה ונכלע בהבשר ולא נשאר ממנו על הבשר כלום, וכן הוא דעת מהרש"ל, ביניהו הר"מ חות ס', והטור לא הזכיר רק דברי רש"י, וכן כתב בספר לשה לרך החדם ס"ק נ' שמין כן דעת הרב בח"מ אלא דמדברינ מלח דק קל טפי אח"כ נפוץ מדיעא, ומפיים שם בדבריו ומ"מ נרחה דאין לסמוך להקל במלח דקה יותר מבגסה וגם במלח דקה לריך נפוץ ושפיפה כמו במלח נסה, ומיהנגינו להחמיר במלח דקה יותר מבמלח נסה כדעת הרשב"ם והסכ"ה, וכן בחמת נכון להחמיר כי רבים חמי הממדינין, וכן כתב בעל ר"מ בס"ח חות ס"ו:

ד) **פעמים**. ודהחה שני לריכה לומה שלש פעמים היינו שחי פעמים מלד הדין שהוא לכתחילה כמו שמפורש בחגולה ובפוסקים, ודהה פעם רחיצה הוא משום הסבר חמלח ודהה, ופעם שחי הוא להעביר נחלוחית המים הרחשונים שחלחו עד שילחו המים זכים, וכן כתב הרח"ם, וכן כתב המרדכי, ועוד כתב שם המרדכי דיליפין שחי פעמים ילין מדברי שמואל בחניין שלחמר ומרימו יפה יפה דמשמע שחי הדחות, ופעם שלישית חוא מדיעתן לעהר מים שניים שנעגו במים הרחשונים, דהיינה בשם שנהמר לעהר", ועיין בביחור הנר"ח חות ל"ב, ועיין ביד"י בהקלר חות ו' בכתב הלבו"ש לריכין ליזהר להדיח היטב בהרחוה עד שילחו המים זכים בלא מליחה דם ויעביר כ' בהלישת המים המעורב בדמים, ס"ש:

ה) **לרחיצה**. כדי שלא ישאר ליחה דם נעפל ומדבק בהכלי ובהדחה חחרונה יעפל הדם הזה בהבשר ויפסר על הבשר ויהי' זה דם בעין שיביש המלח ולא יפליע עוד, ושוב כיון דמים זכים בלים נעהרו נעמרי שם לא יפעוף הכלי מהמלח והדם שנדבק בו, הרי נם שם לא יהי' עוד זכים ולנלוים, וכן כתב הטור, וכן כתב הרמב"ם מדיעה יפה יפה עד שילחו המים זכים:

ו) **פעמים**. וכן דעת הם"ך בחות כ"ח, וכן דעת הע"ו, והע"מ שם להביה בין החדה בכלי לחדחה ביד החה זה חוא, דכשחוא מדיח בכלי לריך מקודם נפוץ ושפיפה ושניהם יחד נחשבים לחדחה פעם חחת, וחמ"ל לריך ליחלה בכלי שחי פעמים, וכשחוא מדיח ביד בלא כלי לוי לריך רק נפוץ לחוד וחמ"ל ליחלה שחי פעמים:

ז) **פעמים**. כן כתב הפר"ח וחמרי פוסקים, ועיין לקמן בסלג זה חות ע' מה שכחבתי שם:

ח) **בהכלי**. מדי שיבעלו המים כח המלח וליהי כמים הכשר בתוך הכלי אל מים שלש יפליע המלח חת הדם בתוך הכלי, זו היא חשם הרמב"ם. ועוד לריך לומר דעדיף הנחת המים מיימוי שכחב החיימין שמא יהי' המלח רב והמים נתעבה בהם דם ודו"ל מרומה ונחשב הבשר והכלי, לכן לריך לומר שיהי' המים הרבה מהבשר שלח יעשו מיהם רחתון ולריך ליחן ב"כ מים בהכלי עד שיהי' המים רלוין לשהוחן במלחן ויבעלו כח המלח, עכ"ל:

ט) **פעמים**. כי הפשיפה והנפוץ לעפה חחת יחסב ומחחר שלח שחף לריך הדחה שלש פעמים. וכחב הגחלן בעל כנפי יונה דזה דבר פשוט הוא דרק היכח דליכ לו מים מרובים שישחוף הבשר בחילה בחוך חו חדין הוא שלריך לעשות כן שישים המים חחילה בחוך הכלי ודיחמה חח"כ נ"פ בחוך הכלי, אבל אם יש לו מים מרובים בחולה יחהר טוב שישפשפנו מבחוץ ומחילה, וכחב עוד דפשוט הוא דמ"מ אפי' אם מדיח כמה הדחות בידו מבחוץ לא מהני ולריך ע"פ להדיח נ"פ נ"פ בחוך הכלי דוקא, ומ"ש מה שכחב הנר על הבשים שמדיחים נ' הדחות בידם ואינם מניחים חח"כ הבשר בהכלי שלא מים להדיחו בחוך הכלי שלין זה נכון כי מלח הדחה חיא מלח בלבי, ע"ש מה שהלריך בזה ודלפי בזה וכן דעת הגשוף הבשר במים מחילה ביד בחיר וחח"כ להניח בכלי ולהדיח יפה, וחח"כ לחזור ולשפוף ביד בחיר, וכן כחב היד"י בהקלר חות מ"ח שזו היא הדחה המשולה ע"ש:

י) **מותר**. משום דבשפיפה זו פעמה כבר מבר מהבשר כל המלח והדם ולא נשאר עליו רק למלוחו מהלח המלח והדם, והמרדכי והב"י והש"ך מהבו דאין נאום בשפה מועפת כזה כיהי, בכלל המלח והדם בהבשר כיון שנשפוקים בהחחת הבשר, וכן כחב הב"ח דחפי' בתרחי לריעותא אין נאסור הבשר, דהמרדכי והנהגה אשר"י וחש"ך מהמת קלמרי וגם הבינו שום דבר לא נאון ולא בשיפה, והמהרש"ל כחב הטעם בפרק ג"ה מי"ו ס' ל' משום דכעבד המלוחים שנאסר נאחר שהדחה בוודאי יש ס' בהחתיכה, ומ"ש אם יש ס' אם מעבו מים בהבלי בוודאי מיהר דאפי' מים מועטים משבירין כח המלח וליהי, כן כחב הרב בסי"ק ח', והמרדכי והרא"ש, וכן הוא בסי"ה ס' קע"ו, וכן דעת הב"י, וכן כחב הטור, ואפי' אם נשאר שם מעט לא מהריען שהוא בעלמא אין בינו שכבר שהה שיעור מליחה ופפה כח המלח, ומטעם דהש"ך בסי"ק כ', וחח דקי"ל שם לאסור כרי קליפה היינו רק משום דשהה זמן מרובה בכלי וחיינרן דלמא מים בו נם מימוי דם, אבל בשעה מועפת כזו לא מיירינן למימוי דם כלל, כן כחב הב"י בשם הם"ד, והר"מ בשם הא"ח, וכן כחב בהגהת אשר"י, וכן הוא במרדכי בשם רלב"י:

יא) **קליפה**. נדעת הרב בפע"ב בסי"ק כ' בסי' ס"ט:

מותר

שו"ע יו"ד סמ' ס"ט סעיף ז'

שער הציון

[שם סעי' ח'] **אם לא ניפץ המלח שעליו ולא שטפו אין לאסור כי הטם שבכלי מבטלין כח המלח**, [הג"ה] ואפי' הטם מועיל מ"מ מבטלים כח מליח (ד"ע ותוס' כלי י' ומהרי"ו) וי"ב מתירין אפי' לא סי' טם בכלי וכיוצא בו כשבר לתוך כלי שטופין בהדחה כשבר, (ב"ל ואו"ה כלל ג' ו', וע"ש ס"ק), ויש לסמוך עליהו ואין בכל זה רק בהדחה רגילה אבל לתוך הדחה רגילה אין לתוך (כך משמע ממרדכי וכ"ל), ואין יכול אחר להדיחו בכלי אלא כשר אם הדיחו בכלי עכו"ם מותר, ואם היו שנים מיחו יב) בכלי שנפסל כח המלח שהיו תמוך שוד כרוחה, אפילו הכלי תוחבת אז בטרפיה נ"ב) מלובלך מאוד, (נתוח) : בשר

ומוס' שם) ומיי' שפיר פ"ק ה"ג, ומיי' בשו"ת ס"ל סי' כ' : כנ"ל. מי' ס"ק לוח ג"כ, ומיי' נמצא לזה בזק המחבר פ"ק ד', ומיי' בהלכות לוח ס"ת, ומיי' מקוריא סלת : חילוק. מי' ס"ק לוח ל"ג ומ"ו לוח י"ח, ומיי' לגי לקיחה, ומיי' שמחי לוח ל"ב, ומיי' ור"י בהקבלה לוח כ"ג, ומיי' מקוריא סלת : **כבלי**. מי' בשולחן גבוה פ"ק ס"ק מ"ו מהרי"ו וכבה"ל, ומיי' בלבוש תשובה כסף כ' לוח ס"ו מה שכתב שם : יב) מלובלך. מי' פ"ח לוח י"ח ומיי' בשו"ת ס"ק כ"ב ובדגול מה שכתבתי שם בתירוצי : מרדכי

## ברית מלח

יב) **מותר** : [ג] אין החילוק בזה אם הנית הבשר בכלי בשר או בכלי טרפה או חולבת, אם אך הכלי לא הי' מלובלך אי החילוק בזה, ואפי' הכלי היא ב"י מותר, ואפי' אם אין מים תחילה בהכלי נמי יב) מותר אבל אם הי' הכלי מלובלך או אפי' הכלי אינה ב"י אינו מותר אלא א"כ הי' שם מעט יד) מים, אבל אם לא הי' שם מים בהכלי נאסר הבשר עו) כולו, ונם הכלי נאסר אם אך אין ס' בהבשר נגד הלבלוך, אבל בחמ"מ וס"מ יש עז) לחקל, אבל אם יש ס' נגד הלבלוך אז הבשר מותר, והכלי יז) אסורה, וצריכה הגעלה אם היא אינה יח) כ"ח : [ד] בשר שנמלח ושהה כדי שיעור יט) מליחה ונתנוהו אה"ב בכלי שאפ"נ בלא הדחה שני' ונתמלא ביציר, וכן בשר שנפל לתוך ציר היוצא מהבשר אחר ששהה שיעור מליחה ושהה שם שיעור זה כדי שירתיח אסור לאכלו אפי' צלי מה שבתוך הציר אא"כ יש ס' כמה שכתוב הציר נגד כ) הציר, ובהם"מ יש לחקל ולהתיר בכדי קלי'ה

## תקריב מלח

יב) **מותר**. דכדיעבד סגי לן בהדחה אחת בהתחוב, הכא שם בסי"ק ט' בשם מהרא"י בהגהת ס"ד, דבהדחה אחת כבר עבר מעלת המלח והדם ולא נשאר כ"ש לאחותי המלח והדם ומיהו שיך שום חשש משום מה לאסור. ועי' לקמן בסוף כ' לוח כ' מה שהתבתי שם :

יג) **מותר**. ט"ז לוח י"ח, וש"ך לוח ל"ג בשי' ס"ט משום דאין מליחה לבלוע לחבלוע משם ולהבליע בהציר אפי' כשיורי שמן, וכן הוא בהלכה, עיין שפ"ד, ועי' יד) בהקבלי לוח כ"ב שכתב דכל זה הוא דווקא לענין הבשר אין היזק, אבל בכלי תולבה בוודאי נאסרה מיד אם אין שם מים, לף שאינו בולע מהדם הוא בולע מציר הבשר, ע"ש :

יד) **מים**. דמשחר דהי' שם מעט מים דגיש שם הבשר יהי בוודאי יש ס' נגד הלבלוך שעל הבשר :

טו) **כולו**. משום דהבשר חשיב הואיל ומבלוע כל הדם והלחלוחית שעל הבשר להוך הבשר משחר שמוחו בכלי שחמ"ע וכשיגע ס' וגם קליפה בחתיכה המעמת בהלבלוך, עיין בית"פ סי' ס"ט לוח ע"ו :

טז) **להחקל**. דיש טוען דאחר שנשה שיעור מליחה לא מהבב עוד לחזור לכיון דהמלח עשה פעולתה הטבעיית וכוליכ הדם מן הבשר ונשה המלח ולא מהבב עוד לחזור לבולעו, ויש לסמוך בזה לחדעת הי"ג ז"ל דתיור בכל נוזי ממנהר בהי"ה, וכן פסק בית"ד בסי' ס"ט ובש"ך סי"ק כ', ובסי' ק"ל סי"ק ה' :

יז) **אסורה**. והיל לקיחה הגעלה דהכלי נאסרת מיד אם לא יהי שם מים, לף אם נימל דאינה בולעת מהדם בולעת מציר, וכן כתב הי"א בהקבלי לוח כ"ב, וכן כתב בעל ר"ה, וכן נהנו הכיוש יאכן כתב הש"ך לוח ז' בשמודי זהב לוח ג' :

יח) **כ"ח**. דבכלי חרס הלח יותר הבלוע מיט מהני הגעלה :

יט) **מליחה**. דהייט שיעור שלים שנה דהוו שיעור שהי' בשעת מדיעה, ולא מהבב עוד דותחה, ולכן אין נאסר מה שחוץ לציר :

כ) **הציר**. כן פסק הרמ"ל, והט"ז לוח מ"ח בסי' ע', ובקב דעות רס"ו ז"ל שכן נהגו, וכתב הט"ז ולזה נכרח שהרי מוכח מה שבתוך הציר כדי קליפה לגמ מלריך ס', ועי' בסמ"ע בלי י"ד סי"ק ג' שכתב לף המהרש"ל לוח לוסר מה שבתוך הציר מלריך ס' שפה בתוכו כדי שיהיתת, אבל בלא שהה כל כך לוח לוסר יותר מכדי קליפה, אבל מה שחוץ לציר אין מלטרף לבטל, דהם לוח מפעפע למעלה. ואנה נדון זה הוא מחלוקת רש"י ותוס', דהנה זה מוכפח נמו מכל הפוסקים דמליח הרי הוא כרותח, בין נוף התחיבה

כבח

בין ליר הוילת ממנו, וכל זה הוא רק בתוך מליחה אבל לאחר שיעור מליחה יש מהמרין שבשר פסק כח המלח ולא חשיב עוד רותח, ולף הליר הוילת ממנו לאחר שיעור מליחה לית דס בלל רק מוהל מן הבשר, ומ"ב דשבשר עדיין מלוכלך מבחוץ מהנים שם ומלח שעליו והליר מתערב עמהם מ"מ בעל הוא ליר הזה כיוצא בעכו"ם, ו"ל דבל זמן שלח היתה הבשר עכ"פ הדחה אחת בתחוב נחשב הליר הוילת ממנו לומת לעולם, ובזה הני שיטת הי"א ותוס' מעשה בזה לוכע בביתו בשר הש"ך ז"ל והחיר, והכהו הסוס' והרמ"ם והמרדכי בפרק כ"ה וקבלת מיימוני בפרק ו' מהלכות מ"א בשם סמ"ג והראב"י, וכן העור ומהרי סוסקים, דעשה ז"ל הוא דס"ל הליר הוילת מהבב כלי שחמ"ע שיעור מליחה היט לגמ מהבל בעלמת דהיינו דבשיעור מליחה יולת כל דמו, ולף לם נשאר מעט שלח יצא מ"ה המליחה לא יולת עוד ע"י לני ולא ע"י ביזול, ואעפ"י שהמלח שעל הבשר מסור מפני הדם שהוכרב בו, ומעשה זה הלא הוא ליר לנייל להדיחו יפה יפה קודם הביזול, מ"מ אותה הדם נדבק הוא בהמלח ומתחיבב בתוכו ואין לו כח לצוא בהבשר, כן כתב הש"ך שם בשם ש"מ, והט"ז שם בשם מ"ז, ואעפ"י שהמלח והדם נתמזה בהשחול, אין כח בהשחול לבלוע לח הדם בהבשר כי השחול נופל לוט ויוצא והדם נשאר בעלים כמה כלליר, דאל"כ נאסר כל הבשר שמיחין בשיר להדיחו בשביל שנתמזה המלח והדם שבתוכו ובלא נתמזג בהבשר, הלא לי מיט מה לי שוהל שיהם היתר הלא, זו טעם מ' הרמ"ו, כן כתב הטור, וכן כתב הש"ך בסי' ס"ט לוח ט"ע בשם הסוסקים, והרמ"ם כתב שוד וזה לשוט, לי נמי טעם הרמ"ו הוא משום דהמלח בעלמו שפסק כח מחמת שהי' עשוי לבעות פעולתו להפליט הדם כל בעת שיעור המליחה ויולת כח המלח שם הדם, והמלח נופל לף נחשב שוד ויוצא לחר שיעור המליחה זו, מטעם זה הסיר רש"י ז"ל, ותו היה טעם שני של רש"י ז"ל, וכן הוא דעת רש"י בשבשר שפל לתוך ליר הוילת מהבשר לחר שנשה שיעור מליחה. אבל לף כן היה דעת הסוס', שבתנו שלון להקל בזה שבשר נהנו הטעם לחיסור, וכן כתב הגהת מיימוני וסמ"ע ומרדכי וס"ד ותו"ה ומ"ל לחסור, ומשמע מלשונם דהם חושבין כולו משום שבתוך הליר וכן פסק בלח"י מפורש, ממטעם דס"ל דלטעם"י דבשל בשר שנמלח ונשאר בתוכו לחיסור לגמרי מהליר הוילת ממנו משום דהבהמה נחשבת לנקבי הבלועה, ו"ל בן ליר הוא לגמ מוהל בעלמו, וכן בל בשר בשמבשלין אותו לף בשמבשלין אותו בלא הדחה לחבשלו לגמרי ס' לגמ נגד שמלח והדם שבשר, ולא חיישינן שמא נשאר עוד דם בהחיתה ושמא יפרש ע"י הבישול ולהלריך ס' נגד בל בשר, משום דהחם אין בו רושם שום מלוי ליר ממנו, לכן לף חיישינן זה ואנחנו שבשר יצא בל זמן ממנו בתוך שיעור מליחה, אי לף שם לף יצא ממנו לגמרי מהמרינן בין שנשה שוד לף יולא עוד, ומבא"ש

שו"ע יו"ד מסי' ס"ט סעיף כ'

**בשר** שנמלח ושהה כדי מליחה ונתנוהו אחר כך בכלי בלא הדחה ונתמלא מציר יד) **מותר**, ולפי זה **בשר** טו) שנפל לתוך ציר היוצא מהבשר אחר טז) **ששהה כדי מליחה**

**מותר**, ויש מי שאוסר בזה ובזה, ויש לחוש לו **לכתחילה**, [הנ"ה] ויש מהפוסקים (תוס' ורא"ש וכמה מן האחרונים) אפי' בדיעבד כדי יז) קליפה, (הנסת ג"ד ובסמ"ק ומהכ"י ומהכ"מ וב"י ותרוה) ובכי יח) נהוג, ודווקא מה שמונח בתוך יט) הציר, אבל מה שחוץ לציר מותר, וכן אם היו הבלי הנותנת טעם בו כ) לכתחלה אסור אפילו נתבשל כמה פעמים, דלמה שנתבשל בו אותו ה

שו"ע יו"ד מכו' ס"ט סעיף כ'

(ד"ע, ועיין נקמן סי' ע"ח), ולפי דבריו אף על פי ששהה הבשר במלח כשיעור אשר לאכול ממנו עד כ') שידיחנו יפה יפה, וכשיוצים לעשות מליח להתקיים לאחר ששהה במלחו בכלי מנוקב כשיעור הראוי כה) מדיחים אותו יפה יפה וארב כך דורים ומולחים אותו כדי שיתקיים ואפי' בכלי שאינו מנוקב, ואפי' לפי סברא זו אם רוצה למלוח ולאכול צלי בלא הדחה עושה ואינו חושש לדם שעל המלח שאשם שיאבו ומצע המלח מלבלוע דם, והני מילי במלחו ומעלהו לצלי, אבל אם שהה במלחו בולע הרם ונאסר ולפיכך מריחו יפה יפה כו) וצולה ואוכל (וע"ע ס' ע"ו מדין כשר שמלח ולע"ה טוהה וכלבו קך): אחר

שער הציון

כד) שידיחנו. עי' ע"ן אות ס"ה וע"ח אות כ"ב, ובי' בכ' תפלה: למעשה, ובי' מקנין מלח: כה) מדיחים. עי' ע"ן אות כ"ב, ובי' בולען בגוף ס"ק ב' מהדו"ב ג', ובי' מקנין מלח: כו) וצולה. עי' ע"ן אות ג"ב, ובי' בכנסת מלח לקמן בכלל ג' כל דיני צלי, ובין מקנין מלח: רוממין

## ברית מלח

להדיח אף הדחה אחרונה כז) כמי פירות, אבל בשכר כותר אף לכתחילה להדיח הדחה אחרונה, ואין בזה שום חשש אפי' מצד כז) זהירות: [ו] פעמים שנמצא על הבשר גומות מלאות ציר אדום אחר המליחה, אין להקפיד כלל בזה. אם נמלח בשר בע"ש ונשכח ושהה כך במלחו עד שנזכר בשבת, ובשבת הלא אסור להדיח אפי' ע"י נכרי, מותר לו להשהות הבשר כך במלחו עד מוצש"ק ואז כט) ידיחנו, ואם אך הוא צריך להזהין ידיו בשבת מצד איזה צורך, מותר להזיע ידיו בשבת על הבשר ל) ושרי: [ז] אף לאחר שנמלחה הבשר כדין ושהה שיעור מליחה כדין מ"מ אין תקנה אחרת לאותו בשר שתהי' טותרת לאכול מטנה חי ומב"ש לקדרה כי אם ע"י הדחה חוזקא שידיחנה יפה יפה לא) יפה, אבל בלא הדחת מים אף אם יתחוך החתיכה מכל צידי צדדין לא לב) מהני, רק צריך להדיחו יפה בטים דווקא קודם פליטת כל נ) צירו: [ח] הרוצה להניח בשר אחר המליחה להתקיים איזה זמן, צריך שיהי' הבשר נמלה תחילה שיעור מליחה כדין מבולי מנוקב, ואח"כ להדיחו יפה יפה מהמלח והדם שעליו, ואח"כ

## תקריב מלח

סוגם על הספרי הנ"ע לריך עיון, דהיה בעלמו כתב במסכלות לעיל סוף י' בזה הלשון, לריך הומות"ם, וכן בשפתי לוח י"ד, ועי"ש, והלח כבעל הלבושי סרד דחוק עליו. ועי' בס"ח אות ס', ועי' במה שכתב לעיל אות ה', והוק, ופ"ב לוך מהכין כאן דמיירי בדישבד ובים ס' נגד הדם, ופ"ע. סוגם לדעת הלבושי סרד וכן לדעת המהרש"ק יש לחלן כן דהם שבבי ובים ס' סוגי לריך הומות"ם כו', ופ"ב לדידהו שפיר מהכין קושית הס"ך בזה:

ט) **במי פירות**. דיש נוחם לדעת הספ"ח דמהמיר בזה כי מנהוגי הכלי"ם, ובהמובא בפ"ב מהמיר בהדחה מחרונה לף בדישבד, וכן כתב בשולחן נבוה פ"ק ל"ג ובדי"ו בהקלף סוף מ"ש לדינא, ועי' בסו"ס מגן כאלף ס' ל"ד מה שהלריך בזה והעלה לדינא שלכתחילה לחבר ובדישבד מיתר, לכן יש לנוחם להבריסה:

כז) **זהירות**. דלון לנוחם סיתי כ"ב בה בעבשוח שבשר להזוח מטרפי לו להבשר שם הדם והלחלוחים שעל בשר, כי אם יש פירות שום בפה ממש, בשר בשבשר לף מעט מן הבולה שבוחין, והוכל דהוכל הוא מיס לגמיס דמשום הכי אין בשבר משום ביטול עכ"ם וגם מברכין עלי' ברכת שהכל משום דהבולה בעלה לגבי הגוף, כמ"ש הס"ך בדי"ד סי' ק"ו אות ל' בשם הגהות, והרמ"ם ומהרי"ו פוסקים, ע"ש, ואלן אין חשש בזה אפי' משום זהירות:

כח) **בזה**. משום דהוי לו מוכל בעלמא כן כתב הבל"י, עכ"ל, ולמן קוי"ע כלבו הפוסקים דס"ל דשיעור מליחה מועיל כל הוא מהחתיכה ולא בשאר בלוע ומה שיוצ"ח אח"כ הוא רק מוסל בעלמא:

פט) **ידיחנו**. משום דמותר דאי לאפשר מלד חיסור הוי כדישבד, וכדישבד הרי בישלו לעיל בכלל ג' אות פ"ה דאפי' אם שהה הבשר במלחו כמה ימים דמותר, וכן כתב בעל לחם"פ דכולי האי הפוסקים מתפרין אלו לסמוך עליהם בבהמי נוחש הבילוי הבל"י:

ן) **ושרי**. עיין בבאר היטב שהביא שהגהות ר' אברהם בוחש הוכיח לרחון ידיו על הבשר בשבת, ועיין שם לענין בשר שיש הפלגיי הוא בשבת, מה שהחבבו שם לקמן בכלל ל"ג אות מ"ח ואות מ"ע ועיין בספר בית יוסף בי"ד סי' ע' חלק ג' בחיקון הבית אות ל' שהמעם מלשון שהגהות ר' אברהם בוחש לכחון לח ידיו חפי' בבשר שמלטו ע"ש ושכח וזכר בשבת, ובלמה לף כתב כן הגאוי הנ"ל רק בהדחה לחמוה לה יום הפלגי הוא בשבת, ויש לזה כמה הילוקים, ועיין לעיל בלל ע' אות פ"ד:

לף) **יפה**. משום הדם והלחלוחית שעל הבשר שהוא לחסר לפ"ע, כן כתב האחסר, וכל הפוסקים מודים לזה, שזה מבואר בהלמוד הוזין דף ק"ו, אמר שמואל הין הבשר יולא מידי דמו אלא מלאו יפה יפה ומדיחו יפה יפה, וכתב הס"ך אות פ"ה, והט"ז אות ג"ב, דכוונה האחסר לפמשטין דלעשה הים חוסיין דס"ל דהלירי חיולא מהבשר אלא לאחר שיעור מליחתו דומה הוא ותיבף ל"ל ולא שהל בשלמא ובבלע בבשר, פ"ב לשון לאחל מן הבשר אפ"ב מדיחו יפה יפה, ויש לשום להם:

לב) **מהני**. לף כי שיקר טעם הדחה לאחר שהליחה הוא משום שהשלה הוא מלא דם שבלע מהבשר ולחלוחית שעל הבשר, ולפי זה בשחקר מכל הלדדין לריך להיות מיתר לחלוח לף בלא הדחה אחלוחים, אבל מלחר דים פוסקים דס"ל דהלירי קודם הבלחה חשיב דם, פ"ב לסברת ז' לעילה לריך הדחה להחסים נקבי הפליטה, דלף אם יתחוך מכל הלדדין לחסיר, כי דם הבשר חיולא מהבשר דם הוא, לף קשה לי לפי דעת הפוסקים חילו דלא ס"ל הלי שברא שהשתין נקבי הפליטה, פ"ב לדידהו לין שום חילוק בהקנת בהדחה, אלא פ"ב לאחר שהשקים חילו ס"ל דהלירי חיולא מהבשר אחר שיעור מליחה מוכל בעלמא הוא ולא דם, ועיקר ההדחה הוא מהחת אלחלוחית והוא בעל בי הבשר, ומשבר דלדידהו אחרי חיוהר מכל הלדדין בלא הדחה, רק דאמן לף קוי"ל כוותייהו, ועיין בשפתי לוח פ"ב, והט"ז כתב דלף להפוסקים חילו דס"ל דהלירי חיולא מהבשר אחר שיעור מליחה מוכל בעלמא הוא ולא דם, מ"מ לריכין שהיה יפה יפה כמו שהוזכר בהלמוד ובפוסקים, אלא דהא"ח בזיהם הוא בזה, דלהלי הפוסקים דס"ל דמוכל בעלמא הוא אין מוכרח להיות הבשר מיקף אחר המליחה אלא יכול להיות הבשר לף בכלי שאמ"כ ובבשר פילגא בבשר הו ידיחנו, אבל לשברת חילו הפוסקים דס"ל דדם הוא, מוכרח הוא להדיח היקף קודם שיתחו בכלי שאמ"ב, ונם אין להיות בכלי שאמ"ב עד לאחר הדחה ראשי', ועיין במבשלות אות ב"ב שהשה שם על הע"ו דהלא רס"ו ל"ל שהוא בעלמא שהחיר לף בחיר אלא בדישבד דווקא אבל לף להחלילה, אבל לפי מה שבחב שפתי אות פ"ה בדישבד דלדידן לף הלמן קוי"ע דלאחר שיעור מליחה הם בעלמא מליר אחר, אין הטעם מלד דס"ל חיולא הוא דם, אלא משום דהדם בעלמא שבל הבשר מחיים הטעם הבשר ומבלועים בו, פ"ב ליכא להב"ח דהא"ו, דלסברת זו אפי' להפוסקים דס"ל דמוכל בעלמא הוא מ"מ לריך להדיח היקף אחר שיעור המליחה אלא להבליט הטעם הבשר והמלח:

לג) **צירו**. דלא ימתין עד לבשוף חיבשין אלא"ב יחזיר ויבלע הבשר כמו שמבואר בפי' ע' סי"ק ה', ע"ש, וכדעת הסמ"ק:

שיעור הציון
יז) יוחנן - כוונ ו ד ס ם כל המנוקדים, וכן בכל כלפ"ך נסמנות,

שו"ע יו"ד סימן ס"ט סעיף י"ט

**אחר שנמלה הבשר והודה מיהר ליתנו אפי' במים שאינן** יז) **רותחין, ויש מי שמצריך ליתנו במים** כח) **רותחין**, (ומשמע בסמנהג דלעשומה וכן כט) עיקר, (ב"י ודעת עלמו):

והכי"מ בשלומן בנוהג אות ע"ב: כט) עיקר. עי' בתה"ש אות ס"ה, ועי' בנה"י פ"ק ל"ח מה שכתב שם, בשם המוקח, ועי' מקריב מלה אות כ"ב, ועוד בשלומן בנוהג אות ע"ב: כח) רותחין. כן כתב הסמ"ק בפנק ו' מלכות מ"ל, ועי' ע"ך אות ס"ח, ועי' בנה"י פ"ק ל"ח אות כ"ב, בשם הסוקח, ועי' מקריב מלה אות כ"ב, ועוד בשלומן בנוהג אות ע"ב: כט) עיקר. עי' בתה"ש אות ס"ה, ועי' בנה"י פ"ק ל"ח מה שכתב שם, בשם המוקח, ועי' מקריב מלה אות כ"ב,

## ברית מלה

ואח"כ חוזר ומולה אותו יפה בכלי שאפ"נ כדי שיתקיים אויה זמן לד) שירצה, ומליחה זו יש לה דין רתיחה לה) לבו"ע, וכן אם רוצה לצלות הבשר אחר המליחה צריך ג"כ להדיח הבשר יפה יפה, ואם לא הדיח קודם המליחה השני' לקיום בוודאי נאסר הבשר, וכן אף אם לא הדיח קודם הצלי נמי נאסר המלח לו) והבשר, אחר שמלה את הבשר למליחה ראש' מליחת קדירה ושיעור מליחה, והדיח הבשר הדחה ראשונה ואחרונה כרין מותר ליתנו אח"כ אפי' לכתחילה במים שאינן לז) רותחין:

### הקריב מלה

לד) **שירצה**. נתחב סם נסי' ס"ע סי"ק כ', היינו לשיטתו בסופק דיש נתוש לכתחילה לסכבל מחבושה, ס"ך לוה ל"ב, וכן כתב הב"י מפוסק נסי' ע' בסם הל"ח יונה ז"ל, ועיין בספר רמ"ם לוה ס"ו בפ"י שכתב לשון הרי"ף שהביאו העור ומשמע בפרק ו' מהלכות מ"ם, אבל למקומות שמשתמשין לזה מהני תלישה ברותחין משעה שיולא הדם מסם קודם שיתחמם הדם, אבל הרמב"ך והרא"ש והרשב"ל והכ"ן והכי"מ והעור מולקין עליו וס"ל דלין לא נתוש שכוח דם נשלר בהחבושה לאחר שיולה מליחה, וכל היולא ממנו אח"כ חוזר ונשלר בבשר הוא ומוהל בעלמא הוא ולא מיישינן לו, וכתב הב"י לעניין הלכה פין דכל הני רבוותא מולקין על הרמב"ם, ואף כותיהו נקטינן, ומיהו היכא דאפשר, ציותלי טוב לאתו לדברי הרמב"ם ז"ל, עכ"ל, וכן כתב הב"ך בשות הל"ל שלאחר הבישול השחבר הלי סברת לומר דהיכא דאפשר יש לאתו לעשות כן, וכן כתב הב"י, וכן כתב הרב בהג"ה שם דהמנהג הוא כסברת הרלשוה וכן עיקר, דהעת הרב לאתן לאתו לכל הלה כמבואר בדברינו בה"ח סוף סלן ט"ו, דס"ל דאחר שנחתך שישול מליחה כבר יולא כל דמו ומה שיולא אח"כ אינו אלא מחמת מזוג מים הלה מהל בעלמא, ס"ך שות ע"ח. וכן כתב הרב בד"מ, ז"ל שם, מימו לא ראיתי ולא שמעתי שום אים מי שהוא מוסם לזה, עכ"ל, ומזו נ"ב דעתו בסלן, וכן כתב הי"ו דלא קי"ל כהרמב"ם, ס"ם, ועי' בכנה"ג בהגהב ב"י שות רס"ג שם שהמריך שם בזה, ועי' בדרכי משובה שם' ס"ו שות ס"ג שכתב בזה הלשון ובמדינתנו לא נמלאו לנו ראיתי לאי מי שמקפיד על כל זה, ס"ם. ועי' בעיון השלחן בסי' ס"ע שות ל"ו ושות ק"ג שהוכיח שם בהכרח בבראיות דלעת העור והמו"ל הוא דגם מהולמת רס"ו מוכח דלא ס"ל כותיי דהרמב"ם בזה, ולפ רבינו הב"י לף ע"ב בשומלת דלמריך, ושם ס"ו שות ז' שכתב דיחזור ויפלוק מה שנלוב כמו שנהר שפלל לעיל, ועי' שפתי חיים ח"ב, ומבצלתי שות ז':

לה) **לבו"ע**. וכשהמלח עשה כבר פעולתה להוליא הדם מן הים פיסקיה דס"ל דלחתר שישול המליחה פסק כח המלח, אבל בהמלח לא עשה עוד שום פעולה שבעו לא פסק עוד כחה לף בפעולות ליר ושו רוחם לפי"ע, ס"ו שות ל"ז, ומצבלתי שות ה"ל:

לו) **והבשר**. כן הוא דעת המחבר בסי"ק כ' והרב לא הביא שם כלום, וכן הוא דעת כל הלחרונים, משום דהמלח מבליע הדם ס"י במליחה הסני' וס"י הללי והמחבר. עי' ס"ו בסי' ע' שות ד', ועי' במבצלתי פ ה"ל:

לז) **ריתחין**. וכן עיקר זהו שבמלח לפסוה בהבית המחבר וכן כתב הרב שם בהג"ה שכן עיקר, והמחבר שם בהמר הטעם כותח מזוג לא מהני ליה כלל דמו ומה ס לא חמ"ב חעפ"י שהוח מזוג לגמרי מיהו לאו מיהל בעלמא, עכ"ל. ועי' בנ"י פ"ק ל"ד שכתב בשם הסוקח דלפי מה שבמלח לפעמים על הבשר נומות נומות מלמות מי מזוג לין להקפיד בזה דסוי רק מוכל, ע"ם, וכן כתבו כל הפוסקים, וכן כתב הב"ך דנ"י מליחה יולא כל דמו בדחיתא בפסחים דף ע"ד ע"ב, וכתוקן דף ל"ע ע"ב בתוספ' דלמריך, והבא בשם הכ"ן, ומחבכר כבית עוד דשם שני' דמריך ליקנו במים רותחין, וכתב הב"ך הטעם בשות עוד דשם שני' דמריך ליקנו במים רותחין, וכתב הב"ך הטעם בשות ס"ח דהטעם הוא כדי להחליט ולהכמיה הדם הנשאר בבשרו, וכן כתב הגר"ש, ולריך לחלוט כדי לעשות הדם

---

## ברית כלל יח מלה

מבאר דין בשר שנמלח בלא הדחה ראשונה, ובו ו' סעיפים:

שיעור הציון
ו) וימלחנו. הכ"י בבית דעת הרא"ש נפסק כ"ה דמקום הב"י אי אפשר נפ"ן וא"ל להכין לחתת כלפי המה הכא"ח והכ"מ לכמוך פליגה, ועי' ש"ך אות י"ב שכתב דדעת הכ' לכמוך על הרא"ש וכ"כ בפ"מ סימנו זוהק ע"י הסוס"ם, וכן מה שכתב הכה בשו"ע בלתיר בסקום הב"ח נמי ע"י הסוס"ם דוהק, ועי' ש"ך אות ז' שכתב דיחזור ויפלוק מה שנלוב כמו שנהר שפלל לעיל, ועי' שפתי חיים ח"ב, ומבצלתי אות ז':

שו"ע יו"ד סימן ס"ט סעיף ב'

**אם** מלח **ולא הדיח תחילה ידיחנו** ו) **וימלחנו שניה, ויש אומרין**, [הג"ה] וכן נוהגין ומפי' לא

## ברית מלה

[א] **אם** מלח כשר **ולא הדיח תחילה אפי' לא מלחו רק מעט כדרך שמולחין לצלי, ואפי' לא שהה שריון במלחו שיעור מליחה נאסר הבשר לקדרה ולא נהגו מה שידיחנו ויהזור ו) וימלחנו, ובהפ"מ אפי' נמלח כדין מליחת**

### הקריב מלה

ו) **וימלחנו**. דעת הכמ"ם היא דמעט המיסור הוא משום שפולט וחוזר ובולע משום לא בריך היון לא נמלא כראוי מאחר דלא הוזה המלח, מיהו הסמ"ע והסמ"ק ומהר"י עטרון כתבו המעם בל המיסור משום שהדם שע"ג הוי דם בעין ולא מתרוין נבי

שו"ע יו"ד מסי' כ"ט סעיף כ'

שער הציון

לג מגלה רק ב) מעש כנרך שמולמים לגלי , תפי' ג) לג שסה במגלתו סיפור מיוחד , מיהו במקום הפ"מ יש ג) מעש. עי' מ"ז סהכיל בשם הפ"מ

משמיט לשה , וכ"י שם מהגיה בשם הכ"מ דמשמע במילתיה מוסיפא ולא שסה , ואין כן דעת הפ"מ , וכ"י במשנת חות הכ"ל : ג) לא שהה . עי' ש"ך חות י"א שהגיה בשם הר"מ דהיינו דווקא לקדיחה , אבל בלגלי שרי אם לא שסה בסיפוק מלוחה , ומהכ"מ משמע דאפילו לא שסה שרי לתקוך אף בלגלי , וכ"י שפתו חות הכ"ל והפ"ח דמעשה לפנינו בשהה כדי הכנה , וכ"י במפלגתא למעט שיעור שהה בגלגל לגלי שרי אבל בלגלי בשהה כדי שיעור הכנה בשאר מלוחות , ומשמע בן נס דעת הטמ"ח : להמיר

## ברית מלח

מליחת קדירה ואף שהה שיעור מליחה מותר לקדרה ע"י כ) הדומ"ש , ולצלי מותר כדלא שהה במלחו שיעור מליחה אף באין נ) הפ"מ , אם אך נמלחה רק מליחת צלי , ובהפ"מ אפי' נמלחה מליחת קדירה ואף שהה שיעור מליחה נמי

## תקריב מלח

נבי' משרק סריק ולא כטוב"פ , ודעת הפ"ך היא דאפי' פיירי דעליך להתיר בהפ"מ , ע"פ. אבל הגהון בעל עלי לבושה מולק עליו וכתב דפשיטא היא דאם במכשל כך בלא הדומ"ש אפי' בהפ"מ אסור לכ"ע , ע"כ :

נ) **הפ"מ** . אם אך לא שהה שיעור מליחה , וכן כתב הרב בהג"א בסי' ע' ס"ק ב' וז"ל אם והמעט למהרם תחילה ונם נמלוח קלת כתבר מהתב בשפוד ושלהו מיד , מיהו אם לא המיתו ולא מלחו כלל מ' מלחו בלח דהתם תחילה ועלקה כך מותר , ובלבד אם לא שהה שיעור מליחה , והטה הפמ"נ משרש דדעת הרב בחם לא שהה מליחת קדירה , ועוד דים חוש לנרישותא , היינו אפי' אם מלחה כאפי' בתין אם ס"מ , דאי בהפ"מ אפי' בהרהי לגרישותא אפי' לקדירה , וכתב הפמ"נ שכ"פ הוא דאפי' בחלל למעלותא להיקר כשמלח רק מליחת צלי בוודאי דמותר בלגלי בתין אם ס"מ , אפי' אם שהה שיעור מליחה , והביא ראי' מת"ח כלל ה' דין נ' דבללא שהה שיעור מליחה הסכים לאסור לכתחילה דלא כהמ"א , וכתב שם לך בתין לחוי לאסור , משמע מלשונו דנם בתין לחוי לאיסור , ויש הוא כשהסכים בללא שהה אם לא לאסור לכתחילה בלגלי אם לכתיר , ואפ"כ כתב וכן נהגו רק מעט כמו מליחת צלי לאסור לקדירה , משמע מכל לגלי מותר , אלמא דיפה כ' לאסור אם לא כשהיתר ממליחת צלי מכח שהיתר דלא שהה במלחו , והסכרת מהגת ג"כ הכי , דהא בללא שהה ע"פ אפי' מליחה כרחוי , ובהוך שיעור מליחה הלא רוחה הוא ומבליע סדם בשין לתוך התחיבה אפי' הכי אפי' לגלי אכ"פ במליחת לגי דמדיעה לא הוי רוחה כלל , אלא משעה דתין אט בקיתין בדבר אט מתחרין בוודאי דאפי' עכ"פ לגלי , כן הוא דעת הפמ"ג דלגלי בהרהי למעלותא אפי' אט , אז אי לא הוי שה , אלא בתין אם ס"מ לדעת הרב , והמ"א משרש דעת הב"ח בח"ם ובהסכ"ח דדעת הרב בהרהי לכתוב מיהו אם מלחו בלא שהה מחילה ועלקה כך מותר ובלבד אם לא שהה , היינו דוקא בחמלח ב"ג מליחה לגי דהוי אפילו למעלותא , דאפילו דאם שהה אפי' הרב בהרהי לגרישותא אפי' לקדירה , אבל בהרהי למעלותא מהיר הרב אם מלחו קלת אי אפשר אם לא שהה , ועל זה כתב מיהו אם מלחו בלא שהה היינו מליחה קלת מותר אם לא שהה , דהוי תרתי למעלותא , ולדעת המ"א מן סתם לגרב בין קדירה לגלי בתין אם ס"מ , ג"כ משמיטם בתין תרתי למעלותא אמור , ובהפ"מ בשמיטם אפי' תרתי לגרישותא שרי , והפמ"ג מסיג עליו , דאי דעת הרב בפי' ע"ז ס"ק ב' דלף לגלי בשין תרתי למעלותא דווקא , ג"כ הא דכתב הנקוה"כ בפי' ע"ז דהרב מתר בו בכלן ממה שכתב בח"ח ובשעל דעתו לגבי תא"ח דאוסר בלא שהה לחוד , ואולי לדעת הפמ"א לא אחז בו הרב ולא סתך עלמו מעולה לדעת תו"ח , דלף מתחילה דעתו כן , אלא ודאי דדעת הפ"ך דלהרב חדא למעלותא מהני בלגלי , אז בלא שהה לא מליחת לגי . אבל לפי עכ"פ נראה לי דלא קיי לן לנעול הפפתי להביא מתניתא דמתני לחמו ולמיחו דעת כי קרבה יסותנו לבוא בדברי הפ"ל הפ"ל בעלמו נוגעין , דהפ"ך הפ"ל הבית דעת המהכפ"ל שחולק עם הרב דפסק דלף בללא שהה שיעור מליחה קדירה אסור בי"ב לגלי , ע"ש . ג"כ הלא מוכרחין לזה לומר דהפ"ל למעלותא מהני לומר דאפילו בללא שהה , היינו בללא שהה , אבל מ"מ דעת הפמ"א ודעת ההפלו"ח דהרב מיירי בתרתי למעלותא אף בלגלי , אז לא שהה , אז מליחת לגי ב"כ , ג"כ בהא נם הב"ח מודה לזה דמותר , והדרהב לדעת הב"ח בתרתי למעלותא אף לקדירה אפי' ואף בתין אם ס"מ , ועי"ש במפלגתא חות ח' , ומכוחזר כן בדברי הפ"ז חות ח' בהדיא . וכב"ח על הרב וכתב וכן פסק הב"ח , ג"כ דעת הרמ"ל הוא וכ"ח נ"ב דתרתי בעינן , אלא ע"כ בתרהי למעלותא מיירי הרב כן נראה לי

לפי

תקריב מלח

לפי עי"ל, ודעת התפלמ"ם נ"כ כדעת הנמק"י ולפלוי דוקא בתרתי למעלתא שרי, נ"ל שסא מליחת לפי כעל כמו לקדלה, ומשרש דבריהם הרב בהג"ה בפי' עי"ז נ"כ הכי, וחחי"ד בביאוריהם לות ח' כתב נ"ל בהשפתי ולפ כסמנמ"ק בדעת הס"ך, וכתב מדכתב הס"ך בתם נ"ל שסא דוקא לקדלה אסור אבל לפלוי מותר ולפ כתב כן במליחת לפי המותר לפלוי, נלפה דוקא בדלות שסא שיעור מליחה מתיר הס"ך לפלוי תף במליחת קדיה, משום דבדלות שסא שייך בקיאות דהא אנו רואים בעוש שעור לפ שלחה הישיוי, אבל במליחת לפי ושסא נרפה דלמסור, דבמליחת לפי אין אנו בקיאין, ואפ אנו רואין שסא שיעור מליחה, ושסא שברחנו היא שיפך סברת השפתי דדעת השפתי היא דמליחת לפי קיל מלח שסא, ולדידי לפ שסא קיל ממליחת לפי. ולפרבע דעות בדין זה דבשר שנמלח בלח הרוסה לשלוחנו דעת הפמ"ג דדעת הס"ך בהרב הוא הכי נדינה, דלקדיה בתין הס"מ אפי' בתרתי למעלתא אסור, ושסא"מ אפי' בתרתי לגרישתא שרי, במ"ש מלקדה, ודעת הממח"ש ושהשלמ"ח בלקדיה כדעת השפתי קולא, דכתין הס"מ בתרתי למעלתא נמי אסור, ושסא"מ אפי' בתרתי לגרישתא נמי שרי, רק בללי מתולקן אתם, ולשסא"ד בחת למעלתא שרי, אז לפ שסא, אז מליחת לפי, ואיהו ס"ל דלפי לפלוי דוקא בתרתי למעלתא כמו לקדיה שרי. ושהו"ד ס"ל דבללי בחת למעלתא שני דעת השפתי, רק בזה מתולק הוא, ולהשפתי תין ס"מ היה מבן הא החת למעלתא, אז לפ שסא, אז מליחת לפי, ולשהו"ד דוקא בללו שסא לאוד שני אבל במליחת לפי לבד לפ, ושב"ח ס"ל דלא כשלמו, ולפיהו ס"ל דבשרתי למעלתא אפי' בתין הס"מ שרי ואפי' לקדיה, ושסא"מ דוקא בחת לגרישתא שרי, אבל בתרתי לגרישתא לפ, וללי דוקא בתרתי לגרישתא לפ, וללי דוקא בתרתי לגרישתא שרי כמו לקדיה, ואפ דלא כשלמו. ושפה לכל הדעות אינו שהשתניו בללי יותר מבשסא"מ לקדיה, ולשסא"ד בשסא"מ לקדיה אפי' בתרתי לגרישתא שרי וללי דוקא בחת לגרישתא שרי, ולשהמנ"ח שהשלמ"ח שפה מתעוררין עוד יותר בללי, דבשסא"מ לקדיה מ"ל בהשפתי דאף בתרתי לגרישתא שרי, וללי דוקא שרתי למעלתא בעי, וגם החו"ד מודה דללי דוקא בדלות לגרישתא וחדא למעלתא שרי, וחחו"ד דוקא לת שסא, דלדידהו לת שסא יותר טוב וקיל ממליחת לפי, ולהב"ח ב"כ בשסא"מ לקדיה בחדא למעלתא שני וללי דוקא בתרתי למעלתא, ומוכרחין אנו לומר דללי דקא מיירי הכא בתין הס"מ הוא, דאי בשסא"מ ס"ל אפילו נרע לפי שלקדה אסור, דאל"כ אמאי קאי על שלקדיה, כמו שהשלמ"ח בפ' ע' דבכל מקום דשרי לקדיה ע"י הדוחק"ם, ומוכרחין אנו לומר דהב הס"ך כתי' ס"ש לות י"ג, וכפשה מקומות מלינו ללי קיל שלקדה. ולפי שיטתו יתורץ מה שיש להקשות על הס"ך דכתב בפי' ס"ש לות י"ב וי"ג, דם אם שסק הב"ח דבשסא תבול לף במקום הס"מ ולף ע"י הדוחק"ם לת מתורץ כמ"ש בשפתי בלילות עפ"ל, ולפלוה קשה על הס"ך הלת מבואר בהיש בהב"ח על השולחן ערוך לף ק"ט ע"ח למעלה שם לכתב בזה שלטון, אבן במקום הפ"מ אין לחתניר על אפי' שסא שיעור מליחה, ע"ש. לף הס"ך ממשך לדברי הב"ח שכתב בדף ק"ח ע"ב למפה בסוף העמוד ד"ה ומ"ש ואם מלח ולו היום מחולה, דמסיק שם בהיש בזה הלשון, ללא סעיקר לאפי' בללו שסא שיעור מליחה לסור אפי' בללי, ובשסא"מ שרי בשיתור וירחיצו וימלחו שניה אפי' לקדיה בדברי הס"ך כלון, ולפ"ב דברי הב"ח הלת שתה סותרין זה את זה, ומוכרחין אנו לומר דמה שכתב הב"ח בסוף העמוד בדף ק"ח ע"ב דבשסא לסור אפי' בשסא"מ ובהדוחק"ם, היינו דוקא בשסא ומללה ב"כ מליחת קדיה דאי לאו הכי הרי בשסא"מ בלא לקדיה בשסא"מ בתין הס"מ אפי' בשסא"מ בללו שסא, ושהו"ד ס"ל דבשיתור אתם ע', ושב"ח ס"ל דבשיתור הכי אפי' בשסא"מ בלא לקדיה בשסא"מ בתין הס"מ אפי' בשסא"מ בללו שסא, ומה שכתב בדף ק"ע ע"ש למעלה דבשסא"מ תין לתמוך כלל אפי' שסא שיעור מליחה, היינו דוקא בשסא"מ בתין הס"מ, דשי חדא לגרישתא, דדברי הב"ח מתולקן בשלמה דקל"מליחה לגי', דשי חדא לגרישתא, ואפ בתרתי לגרישתא קדיה ובשסא מלוקת. ת', בתרתי לגרישתא סיינו בשלמה קדיה ובשסא שיעור מליחה, גם בהס"מ ולף ע"י הדוחק"ם נמי לסור. ב', תרתי למעלתא, סיינו בשלמה לגי' ואם לף שסא, אז נם בללו הס"מ מותר ע"י הדוחק"ם, ובב"ח בזה לשיטתו מיל דס"ל דתין אנו בקיאין בשלמה לגי', ושין שם בע"ז לות ח', ובדברי הב"ח נופלו. ג', בחדא לגרישתא והדא למעלתא, סיינו בשלמה מועלת ושסא מודה נם הב"ח דבשסא"מ מותר ע"י הדוחק"ם, ולף ע"י הדוחק"ם לת מתורץ כמ"ש בשפתי בלילות עפ"ל, ומוכרחין אנו לומר דבשסא"מ בתין הס"מ הוא, דאל"כ מה שכתב הב"ח דבשסא תסור לף ולף ע"י הדוחק"ם, ס"ל כ"ש דבשסא תסור לף בהס"מ ולף ע"י הדוחק"ם, היינו כ"ש דבשסא תסור לף בהס"מ ולף ע"י הדוחק"ם, ומוכרחין אנו לומר דבשסא"מ בתין הס"מ הוא, דאל"כ מה שכתב הב"ח דבשסא"מ בתין הס"מ לת מתורץ כמ"ש בשפתי בלילות עפ"ל

שו"ע יו"ד סט' ס"ט סעיף כ' שער הציון

ד) להתיר ואם לא הודח רק מעט קודם שמלחו מותר ה) נדישבד , ומזה מדין לא היו ס' כתחיכה נגד הדם ו) שעלו, ואם ד) להתיר. פי' ע"י חום ב' נמלח תחיכה גלא הדחה עם שאר חת טות, שאר תחיכות ז) מותרות, ושיו לפמוים , (נתחיך כלל ד' דין ה'): שכתב דהיינו אפי' נשהה בתלמ, ומי

מצעתם חות כע"ל דאפי' במלחם תליתה קדירה מותר בהם"מ : ה) בדיעבד . עי' ש"ך חות י"ד , וט"ז חות י' שכתבו דהבך שני הסימים הויון דוחק במ"ש דעשם ההדחה הוא משום דם שעל שפתי , אבל במ"ש דפשטם אות משום ריכוך לא מהני הני שני עשמים דתחילה , אלא שהתחיבים שמנו עלמן בדיעבד על עשם שלמצון , ובפר הש"ך דשון שנמלח אף אלא ניעלו שדיעו מתחב דיעבד ולפי זה לפחיבתו ונתלמו . ומי' שאפי' אות הש"ל , ומי' מצעתם חות ס"ג שנמלח עם ב' , ומי' בשפר נשיני שלא שחוק עם של הש"ז , ומי' במיוחי בש"ל עם שלא עם הש"ן : ו) שעליו . עי' ש"ך חות י' שכתב הטעם דלגבי מלמות מיקרי עם פליטה וכבוב"א , והט"ז חות י"ח כתב מוד עשם משום דלא מעקר אריח ולפו שפשפא מתחיבה כמלוחה וליו . ומי' שאפי' ומבלעות . ומי' מקרינ חלא :

## ברית מלח

נמי ד) טוהר: [ב] וכל זה דשרי לקדירה בהם"ט, היינו דווקא רק ע"י הדחה ומליחה ה) שנית, או שיהי' ידוע שהי' ס' בהתיכה נגד הדם שע"ג, אבל אם נתבשל כך כלא הדום"ש , או שאינו ידוע בוודאי אם הי' ס' נגד הדם שע"ג, אסור אפי' בהם"ט ו) לבו"ע, ואפי' אם הודח מעט קודם המליחה או אפי' ידוע שהי' ס' נגד הדם שע"ג, ס"ם צריך לבתחילה ז) הדום"ש אפי' בהם"ט, ובדיעבד אם אך הודח מעט קודם המליחה, או שהי' ס' בהתיכה נגד הדם שע"ג ונתבשל כך כלא הדום"ש ח) שרי, אבל אי לא הודח אף מעט או אינו ידוע בוודאי שהי' ס' בהתחיבה נגד הדם שעליו, מסתמא אסרינן דלא הי' ט) ששים, ואף אם ידוע בוודאי שהי' כ' בהתחיבה נגד הדם שעליו, ס"ם נכון לקלוף את הבשר אם נתבשל כך מאחר דלא הודח כלל בראשונה, ואו מותר אפי' באין י) הפ"מ, אבל

## תקריב מלח

קדירה, להפ"ז העיקר הוא בהזמן ולא בעשם המליחה. אך לחר עיון נוטה לפוהי והכמתי דבמאת דעת הע"ז אינו כן, דמשמע מדבריו בשות ס' דלעיכת דיוי' מליחה לאי אינה מעלה כלל מאחר דכשעה הוא משום דם בעין דאפי' מליחה לאי לא מפקר שלא יפלוט כל שהוא מן הדם ומותר ואסורו, ושוב בתב שם מפורש כזה הלשון, ומש"ה ל"ל בתב בהפיר במליחה מועשת ולא שהם ומשום שומנו לנקילון, ולא כלה כן נעש"ב, ע"ש. אך י"ל דפ"ז לבש"ו הניחת דמלח לקדירה מליחה מועשת לא מן לאי בקילון לבל כשהוא נועה לבתחילה לגלי שמרינן שפיר דבקילון לאו ובכל"ח, ונ"ל לענין לגי שפיר מיקרי תרתי למעליותא, כן נראה לענ"ד. ומי' לקמן בכלל ג' חות י' :

ד) **מותר** . דלא נרע הפ"מ לגלי מפפ"מ לקדירה ומותר אפי' בהרתי לרישותא, הכל בשאר בישלו בשות הקדש , רק לגלי מותר לא הודח הדום"ם שם ש"ך בשות י"ג ובשאר דלקמן בפי' ע' בהבחר דבכל מקום דשרי לקדירה ע"י הדחה ומליחה שניה. כ"פ דשרי לגלי , וזה ודאי דשוחטו דשרי לגלי לא בלא הדום"ם, ולפי ע"י הדום"ם לא מלערץ לשמעתין דמיירי דיעבד דאפי' לגלי נרע מבישול, ושוב הלא הוא דבר פשוט דיהון דאנו מהירין הבשר ע"י הדום"ם שרי דיהיינו לא בלא מעלה בלל ולמה לא תשחרי לגלי :

ה) **שנית** . ובהחחה מועשת בי דמשמע בזה להמרדכי דמעשה שבחות מעט בני מליחה שנית, בן בתב הפ"ך, והט"ז : ו) **לבו"ע** . דמשום דם בעין אינה ומשום עשה דקלקל נמי לאיכא, ס"ב בתבאל בדמה , וכן משמע שברת הש"ך דבבי בלא מהני בהפ"מ בלא ע"י הדום"ם, ובשתבאל לא שייך זה , עי' בשפר עלי לבושה , ועי' בשפר יד יהודה :

ז) **הדום"ש** . לפ בהפ"מ, אף בי לפי מאר בתרע לעיל לפי דעת הש"ך בדעת הרב דאם הודח מעט ומעלה בך מיקרי בדיעבד אחר המליחה , ועוזהר לבבל בלא הדום"ם , אבל לא בן דעת המבשבות בשות י' דס"ל דלך הוקא ע"י הדום"ם מועיל מלערץ , ע"ם פלפולא ויומנתאו שנים , וכן דעת הלבושי שרד בשות ק"ח וק"ע , לבתחילה ידיעתו דעשם ההדחה לבשלמה הוא משום דם שע"ג , אף לענ"ד וכדישבד לפו שהביחס לעשם זה , לו בשים ס' בהתיכה נגד הדם שע"ג, דהם התיכה הלא פלעה המלח בשם"ב סט"ו חות י', וב"ך שם חות י"ד , ע"ש לבתחילה יש לחוש לעשם הש"ך ס"ל דשעשם הוא משום ריכוך , וכן הוא דעת הפמ"ג בהבך דבשם מועשת וכיש ס' , דהוקא ע"י הדום"ם מועיל , וכן דעת הלבושי שרד בהבך הרחי דיעם ללבתחילה לגלי הדום"ם , וכן בתב הפמ"ג משום בשאחי לומי י"ד דלא בשיהיון בוודאי שהי' ס' בהתיכה נגד הדם שעליו לגלי מותר לגלי בהדום"ם לף בשם"ם , וכן דעת כל האחרונים . ומי'

ברע"פ בשות ח' שכתב דבהודח מעט ומתבשל יש לחלק לף בגין הפ"ם :

ח) **שרי** . כן דעת הלבושי שרד , ע"ש . וכן בתבו כל האחרונים דבדיעבד ממילין משעם זה משום דם שע"ג ומהי לפי' בגין הפ"מ, דבאם מתבשל כו"ע מודים לבפ"ז והט"ז דהרי לף בגין הם"ג שהודח היטב מעט או שהי' ס' בהחחיבה :

ט) **ששים** . כתו שבתב הפ"ח דין ג' דמהמת לף בגין לף מהיבה שם בה ס' נגד דם שעלי, הבילו הש"ך בשות ע"ו, לגל"ב יהוו שהי' ס' . ומי' בשפ"ח בשר שעבר הלע ח"י בס' ס"ם ש"ך ג' מה שבתב שם, ומזה שם בוחה להחת בהבחב ש"ך ע"ש :

י) **הפ"מ** . בן בתב הגאון רע"ק בחיושיו על י"ד דבלא הודח בלל לפי' לף ה' ס' בהחיבה בוודאי נגד הדם אעלו ולף אם מתבשל ע"מ שלא ניהי לריך קלופה , וכן בתב הבית מאיר בשם הבחי דכל הבחב בחם שבתב דלא מהני בשם ס' בהחיבה בוודאי אלא

## תקריב מלח

קמייתא הוא משום דס ב"ג הכבר היינו כוותו להסמ"ק דטעמו הוא משום דס בעין, רק להסמ"ק דס"ל טעמא משום שהמלח ימתיק מהדם, וס"ל משום דס שעל הכבר שהמלח ימתיק מהם, ולכן השמיט הט"ו שיבא בעין וכתב רק משום דס שעל הכבר כדי שלא יהי' דברי הט"ו סותרים זה את זה. ולענ"ד צריך עיון לפי זה בלשון הט"ו שהמיר אסור בסי"ג ס', ובתמיה בסי"ק ס' מן שום זכר כלל להך ע"ד שהביא הפלפי"א, ולך עשם הר"ן נתמר שם. לכן לפי עכ"פ נלפה לי ללמוד ברור דלא כהמחבר בסי"ג, ובזוה הט"ו נראה לכוונה לדברי הר"ן דווקא מאזר בסי"ק ס', ס"ב הדרה ב"ש על המחבר לזה, ולזוי טוות הט"ו למקום אחר, ול"ע בזה. תמוה מח"ש מלפחי לפיהי את שהחבר נסבי דדברי הט"ו הר"ל המה מבוארין לות בזות בלשון ממש בדברי תמוהות פרק כל הכבר סי' מ"ו לות ט"ם בשם מהרש"י, ס"ב י"ב לו לעיין ולהסתבל בזה שלכאורה נראה להסך בשיטת ב"ש, הא מלתתי להעלון בעל הלבושי שרד דמשיג ב"ב בזה על המחבר כמוש אתר וגל כן הוא נוטה מדרך בעל הפמ"ג ופ"ל דמה שכתב הט"ו כאן משום דס שעל הכבר, דווקא לגיבת הסמ"ק מיירי, ע"ש בדברי, וכן מלאתי ב"ב להעלון מהרש"ק ז"ל בהגהותיו לפמ"ג דמשיג ב"ב על המחבר בזה. ולענ"ד נראה לי להלוק הוא עם בעל הפמ"ג, ואם הלא טעמו, דהנה רלשית עמדתי בדברי שבתב בשם מהרש"ק לות י' כרים דברי ומבית בזה רפי' דעב"ם מה שמתיר הסמ"ק בהדחה מועטת, לו בשום ס', היינו דווקא בלא הדוש"ם, מדקאמר הט"ו אבל לש"ל לרבך הי תרתי דיוק אסורין, ולפי ס"ד דסמ"ק לגיבת דסמ"ק כאן מיירי בלא הדוש"ם מיירי, ס"ב בין בש"ל בזה תתה לי להמבלות לבבית דסמ"ק מפרש הי דיוק בלא הדוש"ם מבבת על המחבר, דלפי בהדוש"ם אמתי לש"ל משום דיוק אסור, הלא מלתית דברי הט"ו שבבת בהאזר על המחבר מבואר היטב דבלא הדוש"ם מיירי, דסק"ל דווקא בלא הדוש"ם משום דס שעל הכבר נוהר והלי מ"ד נאמר שהמלח מיימוי והסמ"ק דטעמו הוא משום דס בעין, ס"ב ס"ב בלא הדוש"ם מיירי כאן, דלפ נאמר הם לגיבת דסמ"ק אסור בלא הדוש"ם ס"ב אך אפשר לפוש דלגיבת דסמ"ק יש' מותר בהדוש"ם, והיי קבלי דסמ"ק ממ"ג לא אתמין דלגיבת הדוש"ם לפ ב"ב מדברי הט"ו דלגיבת דסמ"ק לא מהני הדחה מועטת לדס בע"ש הכבר, ובאמר עוד דס ב"ג הכבר, ס"ב אך מהני אח"ב הדוש"ם דהא בדס בעין לא מהני הדוש"ם, ע"ז י' לות ד', ופה נאמר דהדחה מועטת מהני לדס שע"ג הכבר, ס"ב מאחי לריך עוד הדוש"ם, אלא ע"ב מדקתני אבל לומר דהט"ו מיירי בלא הדוש"ם, ולזאת באמת ב"ש בדברי המבבלות הל"ל דמסק"ק אתיי ס"ב בין ס"ב מדקתני אבל לומר דהט"ו מיירי בלא הדוש"ם, בין אם בעין דס בעין, בין ס"ב מדוש דיוק דרי, עב"ל. ובאמת זה לות דמ"ש מדוש דס בעין לא אפשר בשום לופן לדיוק דבלא הדוש"ם יהי' לאסור ובהדוש"ם אח"ב יהי' מותר, וכמו שבילתנו, כ"ל דפי' לאמר דלגיבת הבאמ"ו ואבמ"ק מיירי בלן הט"ו יהי' לפן הט"ו יהי' לפן הרתי דסתרי אמ"ש בתבר בתבנו לעיל. אולם אחר שעיון מלאתי לתיבי לאר לי שום להבית דפי' דלגיבת דסמ"ק אמ"ש בשום דוקן לדיוק דבלא הדוש"ם דס בע"ש הבכר בלן הוא דסמ"ק והבמ"ז, ע"ב ב"ש לו לומר דבאמת"ם מייבי בלן, דהנה הט"ו כתב בשות ג' בס, ות"ל, ויש לומבית לתיו המה הבמ"ק ונוכר"י מדיוקן דס"ל דבלאי הכל דבלא דס בעין ולא לתמיך דיוקא ע"י מלימה, ע"ש, והוה מדכתב הט"ו בסמ"ק המעיקרן מדמין דין זה דבבר שבמלח בלא הדחה לבבר שבלן לגיב, אי לבבר שבמלח שבתוטו עם בבר שלא נמלח המבואר בסי' ע' דתמרינן התם דמיבי הדוש"ם, ויש לאוקמי פליני שליטס בזה דבלא דס בעין, ולפ"ז לומר לפשוטו דהדחה מועטת מהני דס"ב בלא הדוש"ם, ולפ"ז לא אתמין דלגיבת הדוש"ם לפ ב"ב מדלתית דברי הט"ו שבבת בהאזר על המחבר מבואר דיטב דבלא הדוש"ם מיירי, דסק"ל דווקא דלגיבת הל"ד משום דס שעל הכבר נוהר והלי מ"ד נאמר שהמלח מיימוי והסמ"ק דטעמו הוא משום דס בעין, ס"ב בלא הדוש"ם מיירי כאן, דלפ נאמר הם לגיבת דסמ"ק אסור בלא הדוש"ם ס"ב אך אפשר לפוש דלגיבת דסמ"ק יש' מותר בהדוש"ם, והיי קבלי דסמ"ק ממ"ג לא אתמין דלגיבת הדוש"ם לפ ב"ב מדברי הט"ו דלגיבת דסמ"ק לא מהני הדחה מועטת לדס בע"ש הכבר, ובאמר עוד דס ב"ג הכבר, ס"ב אך מהני אח"ב הדוש"ם דהא בדס בעין לא מהני הדוש"ם, ע"ז י' לות ד', ופה נאמר דהדחה מועטת מהני לדס שע"ג הכבר, ס"ב מאחי לריך עוד הדוש"ם, אלא ע"ב מדקתני אבל לומר דהט"ו מיירי בלא הדוש"ם, ולזאת באמת ב"ש בדברי המבבלות הל"ל דמסק"ק אתיי ס"ב בין ס"ב מדוש דיוק דרי, עב"ל. ובאמת זה לות דמ"ש מדוש דס בעין לא אפשר בשום לופן לדיוק דבלא הדוש"ם יהי' לאסור ובהדוש"ם אח"ב יהי' מותר, וכמו שבילתנו, כ"ל דפי' לאמר דלגיבת הבאמ"ו ואבמ"ק מיירי כאן הט"ו יהי' לפן הט"ו יהי' לפן הרתי דסתרי אמ"ש בתבר בתבנו לעיל. אולם אחר שעיון מלאתי לתיבי לאר לי שום להבית דפי' דלגיבת דסמ"ק אמ"ש בשום דוקן לדיוק דבלא הדוש"ם דס בע"ש הבכר בלן הוא דסמ"ק והבמ"ז, ע"ב ב"ש לו לומר דבאמ"ם מייבי בלן, דהנה הט"ו כתב בשות ג' בס, ות"ל, ויש לומבית לתיו המה הבמ"ק ונוכר"י מדיוקן דס"ל דבלאי הכל דבלא דס בעין ולא לתמיך דיוקא ע"י מלימה, ע"ש, והוה מדכתב הט"ו בסמ"ק המעיקרן מדמין דין זה דבבר שבמלח בלא הדחה לבבר שבלן לגיב, אי לבבר שבמלח שבתוטו עם בבר שלא נמלח המבואר בסי' ע' דתמרינן התם דמיבי הדוש"ם, ויש לאוקמי פליני שליטס בזה דבלא דס בעין, ולפ"ז לומר לפשוטו דהדחה מועטת מהני דס"ב בלא הדוש"ם, ולפ"ז

## ברית מלה

אבל אם הזדמנה מעט ונהבשל כך אז אפי' נמלוהו מליחה קרירה ואף שהה שיעור מליחה נמי בותר אפי' בלא הפ"מ ונם באין שום י"ס) קליפה: [ג] חתיכת בשר תפל שלא הודח הדחה ראשונה ונענה להתיכה אחת מלוחה שהיא בתוך שיעור מליחה, יש להתהיכה זו דין חתיכה שנטלחה בלא הדחה י"ב) ראשונה: [ד] חתיכת בשר תפל שלא הודחה הדחה ראשונה ונפלה לציר, מהני לה הרומ"ש אף באין יו"ב הפ"מ: [ה] אם נמלחה חתיכת בשר שלא הודחה הדחה ראשונה עם שארי חתיכות שהודחו כדין, וגמלחו יחד, שארי החתיכות י"ד) מותרות, ואותה ההתיכה עצמה אסורה

## תקריב מלח

מ', עכ"ל, כן מלאה נעג"ד ליטר ולתרץ דברי הפמ"ג. ועיין בספר עטי נחזה שמהכתן שם קושיה הפמ"ג על הט"ז בסותן אחר, ע"ש:

י) **קליפה**. כדעה הלבושי שרד וכדעת כל האחרונים דמאחר דבבר מהבטל היי זה בדיעבד לט"ש ומהיכין בטעמו דיש לחוש להדחה מעט ויכיו להדיח מעט בעין, ובזה ט"ש מודיט לטע"ז והב"ח דשרי אפי' בתין פמ"ו ואף בלא שום קליפה, ועי' לעיל בכלל זה אות ו':

יב) **ראשונה**. שהמלח מפליט הרם בעין שעליו ולא מהני לה הדחה ט"ם כי אם בסם"ת, כן כתב הירי"ו והיר מהרהם, שהדין בחתיכה שנמלחה בלא הדחה דמהני לשהות שנתבשל לעיל בכלל זה אות ה':

יג) **הפ"מ**. כן בהב"ח בשם הכלבו ה' בשם הממדקי בשר שלא הודח ולא נמלח ומלל לציר תוהר ומדיחו ומלחו ומותר, ובהב"ח שם בדין ג' בשעה משום דאין בו בריכות הציר אלא להחבלע היה עומה ולא להבליע הרם בעין שעליו לחוכו, וכן פסק המהרש"ל בתו"ם, ובערך ל"ב סי' ע"ו, וכן פסק הב"ח, וכן כתב בהגה שי' בש"ד בשם הר"ר יעקב טוען עמק, דהפי' לאחי דחמרינן בשר שנמלח בלא הדחה קמיירת אחי בשר בחם בציר, ע"ש בשעה. ועי' ש"ך בסי' ע' אות כ"ט ואות נ', ובסי' ע"ו אות ע', ועי' בשפתי כהן ע' אות כ"ט מה שכתב שם. ועי' לעיל בכלל י"ב אות כ"ב ואות כ"ה. ולפי זה נלפה לי לחדש דבר מדעתו שמה שנוהגים העולם שט"ם בבית המטבחיים פה בתרנות הבריה שהבר שמפשיעין השוהות מן הטעלים המה מרחיצים את בשר העגלים מבחוץ במי מלח בכדי ליפות את מראה הבשר שט"ז אה נראה הבשר לבן ויפה, שלזן למחות בידם מעשה החטא שמשים המלוחים יבליע את הדם בעין שעל הבשר לתוך הבשר, כי לפי דעתו אין שום חשש בזה אפי' לכתחילה, וה"ז זה הוא במכ"ש מדין זה הבשר שלא הודח ומלל לציר, דהרי בר מיינו שמעו מבשר מלוח שהציר אינו רוחה לבי"ע, עם כל זה מלבר הבשר ע"י הדומ"ש, ע"כ לא נהיו מיט לוט מהציר זה, לף שכאן מיירי בדיעבד כמו שמשמע לשמה דיכתב ומלל לציר, מ"מ מותר הבא לף לכתחילה, והנה לף בפמלא"מעט התיכה בשר שלא הודח הדחה ראשונה מיי יש פוסקים דמתירין הבשר בהדחה ומליחה שניה אם לף לו שהה שיעור מליחה בהמליחה מועטת, מעטה דהמליחה מועטת מפליט מיט מליחו כל הדם בעין נהוך הבשר ללף מעט ובזוהלו יש ס' בהבשר נגד המעט דם בעין שנשאר בהבשר ע"י המליחה מועטת, ואפי' בדשהה בי' לן להתיר ללף משום דאין מיט בקיפין להבחין לכן אנו מחמירין בדשהה, אבל בדלא שהה לאפי' במליח ללחו, ספק הרמ"א בס"ט ע"ש דמותר ללני, ומשו שבהב שם הש"ך ובהלא שהה בזוהלו מיט מפליט הרם בחוזק וגם מיט מפליט הרבה, לפי זה בזוהלו יש לנו להקל במליחה מועטת ולומר דבהכלאי נוונא בקיפין בין דמדיעה מוהר דבזוהלו יש ס' נגד הדם בעין, ולף כי כל דברי ללא המה רק לשיטת הב"ח דמשום לוהט לבקיפין בדבר זה, אבל לחמת מעשה מדברי הרב שדעתו טעה להחמיר, ועל נומר דכל זה הוא רק חוזק במליחה ממש לף שרוב מליחה מועטת, דדעת הפ"ז דאפי' מליחה מועטת מפליט ומפליט מעט, אבל בב"ד שמלח ממש אין כאן על הבשר רק מיט מלוחים, וגם היחים מיט מלוחים כ"ב לשיה רוחת ציר ממש וגם עיד שהמיט מיט מתבבין על הבשר זמן מועט רק הפועלים מעבירים מהם על הבשר כשהעטו דרך העבירה בעלמא ומקנחים היכף שלא יטחר הבשר לה ויפחר הבשר, כוודאי דאין שום חשש בזה אחר שלא יכניע המי מלה את הדם בעין נאוך הבשר וכוודאי מוחר ע"י הדחה ומליחה דאפי' לפי שעושים הח"ב כהבשר כדין, ומפיני מיט הפוסקים דשע"ת בעין, היינו שדם בעין נגלע בהבשר ומיט מועיל כמה פוסקים דלא שני לטו בין דם בעין נדם פליטה, ומפיני מיט הפוסקים דשע"ת בעין, היינו שדם בעין נגלע בהבשר ומיט מועיל

ח"כ הרומ"ש, כל זה הוא דווקא בדם בעין ממש, היינו דם שנשטף על הבשר, אבל דם שע"ג הבשר לף שלא מציגין לו לדם בעין, מ"מ יש הרבה חולקים להקל בדם שע"ג מבשר בעין ממש, בתבר מבואר בפמ"ג בשם ומהה מלוקים ומהבשר בתרכתי בזה לעיל בספרי בתריכות, ובפרט שבשעת מיט מציגיט כלל. ובעל יד לפרישי הבפמ"ג ח"ב ס"ק ח"ש הביא שלמה בניהון מיט מבחרות של מלח שמשפין מהם מלח ומהה מלוחים מחד ס"ק להשהחם מחמת מלחם ומהדיהם שם מהמשפין לפעמיים במיט לוט במקום מלח ונקחו מיט לוט ובהו בהם בשר קודם המליחה במקום הדחה לכאורה, ונהב לפרישי הדם ממל"מ ומהמשפוהת רק משום דם בעין שעליו, ובעליהי להיהי בלא שהה שיעור כביצה, ואם שהה שיעור כביצה יש לסקפר בתין הפ"מ ובהב"ח יש להיהיר בלני, מ"ב ס"ל לפי דעתי בדור ופשוט הוא שאין שום חשש בזה אף לכתחילה. ועי' בספר יד' בסי' ס"ט בהמחיר אות י"ח ואות י"ב בהריהוב הציר אלא להחבלע בבו"ה מהר"י מבטחי הלק יו"ד סי' ט"ו בשבר הפל שלא הודח ולא מלה שנפל לתוי משפחי ממנו מלח, והמחרם הניר ע"י הרחה ומליחה מעטה שהי' הפ"מ, והנלון הזה בהריך זה והעלה דאפי' בלא הדחה קמיירת אחי בשר בחם בציר, ע"ש בהדחה ומליחה. ועי' בשו"ת מעיל צדקה סי' ק"ל שהבריל מעשה שהעו ומהו בשר קודם מליחה אחי מלה ומהיר הרב ע"י הדחה ומליחה, ועי' מערכים על דין זה, והנלון מהרש"ל מהנליהה ז"ל מבחר הפסיק לנעש הרב המחבר ומהיר רק שלא יהי' המי מלח מחוקים ללא מחבב בכוחב בנון אחי' המיט רוב בשיעור בדי שיהא מים על הפור ויהחל להליקים עם לחסור ולא מהני הדחה ומליחה, ע"ש:

יד) **מותרות**. כן כתב הש"ך בסי' ס"ט ס"ק כ' בשב"ה, ובהב התרות מיקרי הדם בעין זה על החיכה בשר שלא הודחה, לדם פליטה, ותפ"י שהעיין בהחיכה שנמלחה ולא הודחה לחייבין בו בכוב"ע, וי"ל היין שהדם ניחם ועשה לנוע קדם בוש על החיכות החמרות הרי הוא דדם פליטה, וכן כתב הפ"ח בכלל ד', בכלל ה"ש אות ד' דאפי' לם החיכות החמרות נעשות בהחיכה שנמלחה ולא הודחה, מ"מ נבני החמרות מיקרי דם פליטה ומשרק שריק, לו בכוב"ע, וכן הוא דעת הגיון רש"ל בס"ק הנ"ל דהדם בחתיכות אחי ד', וחש"ו בחות י"ת בחב הרחי לניבותא, ל', דחמרינן משרק שריק, כ"ל לויני דעריך לף בלע, ושוב ראיתי שפעפע מהחיכה בחיכה במליחה לו בלני, וע"ב חמרינן כבוב"ע, כ"ל בלע לף בלע קלח, דהיון שיעם בחילה ואפ"ב בלע לף בלע, ואפי' לם בלע קלח, דהיון שיעם מליחה שהוא מדבהן לף מהחיכות בחתרות לף הוי בשר ובהם לוין הלישתי סי' ק"ל שהקשה מדוע זה לף ניחא לו לחש"ו לומר בם שבהב שם הש"ך בלות ס"ו בפשיטות משום דלבני החתרות מיקרי דם פליטה ובבוב"ע, ומשו בעי בזה שבהב דהוי דבהן לאחר שמלח ומירך דדברי הפ"ו לוט מבעים מהפ"י בלל ד' סי' ה', והח"ב בשיטתו חולל דבבלל י"ב סי' ו' לענין בשרב ובריפה שנמלחו דפסק דהין האסור משום דאפשי' פליטה בועטת מדם הטרפה בועטת היא פליטה, ובהב שם הפ"ב משום משום דלין ממשים דלוריהה הוא, לבן מחמרינן בו. ועי' בלל י"ב אות ז', ולף לחמרינן לף משרק שריק ולפ"בבוב"ע, ולף לחידי דעריך, ואף בבי לוטר בה משפחין שבחות לוט, והרי מחלק הפ"ה דהבך מלחה בלני לף בחמרו רק בלוטר דם משום דדם שבחלחו דרבבן הוא, אבל בשמועה מרפה שהיה דלוריהה לף בחמרינן על דם לף בהקל בלוטרי דלוריהה, והב"ל בסי' ע' דומה לדבריו והחה לוטן בללחת יד, והן הן דברי הפ"ו בבלן בשם הפ"ה, דהבך בשר שהוא בחמרינן הבא שברחת לוט היינו רק משום דדם שחלחו דרבבן הוא דבהר שהוא לוטר דלוריהה לף בחמרינן על דם, והב"ל בסי' ע' דומה

## ברית מלח

טו) אסורה ואם נתבשלה זו ההתיכה אח"כ בעינן ס' נגד ההתיכה והדם שעלי', וההתיכה עצמה טו) אסורה אפי' בשיש

## תקריב מלח

מצומרין המה, ט"ל, ומה שכתב ויין עצמו בהם"ך לוט י"ע חפצר בלעצים הדפוס היה כתמה הוא בלוט י"ח. ומה שכתב הם"ך דמ' לדברי הפ"י והח מותם בלחתר יד, לא לוכל לתבין דבריו ולוט דהלא גם הם"ך כתב כדבלין, לכל התעיין שם, ות"ל דדווקא גבי דם אתמיין לחידי דעדיף, אבל לא בשאר לוסורים, ולוי נבלה ומרפה דלוטייהו הוא, ממ"ל ליר דעים מתמים טוי דרבנן, ומיהו מבשר דלמור משום דם ממי לוטו לתור תלת מדרבנן, ומיהו משום דהם"ך לא זכיר אם רק בשבות דלחידי דעדיף לא בלע ולא הזכיר שמי שבשרות לוט בשאר וגם לא ליבר אם רק מלוי דגים מתמים ולוי מבשר לחבור משום דם, דלא הוזיל בלשון מפורש בלשון הט"ו. ובוי בשבר יוסף דעת סי' ס' בלחתע הכשובה שגם הוא עומד על מדוכה ז' לומר זה ושל מה תלה הפ"י היכתו משום דהוי דם דרבנן, ובוילן ל"ב דהפ"י לכיון שהוא חוזל רק בשופן לחב, דהפ"י פסק בכלל ה' דלא לתניין בשוב"ם רק בדם פליטה שהוא מדרבנן, אבל דם בעין שאכל על בשר חצי בשעת פליטה לוסר כולו בלילו אפ' חצי חגב ושארי לוסורים, היי נרחה דלשה"ו אין שום חילוק בין דם פליטה לדם בעין רק בזה שדם פליטה דרבנן הוא ודם בעין לתוריתה הוא ולוי ל"י כל החילוקים חילו מה שכתב הם"ך בשות ס' בבוי ס"ש, וכן הוא דעת כל הפוסקים, ולכן כתב הט"ו בכוונה דברי הפ"י דכעטם הוא משום דהוי דם שאכלוהו ולוטו לגלי מדרבנן, וה"ה אם היתה התיכה ד שאכלה, נ"ב החתרות מותרות כמו מכר מלח ושמח דפל כן כתב פלו"ה, וכן כתב הם"ך שלין המלח מהתיכה זו משיעיל להוסיף יוכל להבליע בחתרות, ולין לומר כלה התיכה דרחשוה ג"כ ולוסרת נ"כ בחתרות, דלין הלאבר יכול לחשר כלן כיון דלין בלילת דם בעין חולך עם הבלועות בחתרות, ועי' בשפר זכ"ל חלק מ' הלכות פלילה סי' ס"ט שכתב דשם התיכה שאכלוהו בלא הדחה בתיכות בחתרות שאכלוהו כדין ולין מכיירין לוהה, נמ הדין לוהה התיכה בשלה בדוב כדין יבש בישה, ולאעפה טוב לחזור ולאכלן שית כשלכתן ושרי, ט"ש:

טו) **אסורה.** היינו לפי פרטי הדיעות שהתלהו לעיל בכלל זה בתריכות, משום דלאעיין דלוהה התהיכה בולעת לוכף הדם בעין לוהבה בעת שהדם שוד גוש ועב, כן כתב הסמ"ע, ודין התיכה זו כדין התיכה שאכלוהו בלא הדחה דרחשוה בשאר בילרו לעיל בכלל זה חות ג', ובאשר מבר בתריכות חודש התיכה זו בשות שחות"ן, ועיין בשפר יוסף דעת שכתב שם בסי' ס' חילוק בין התיכה זו לתריכות התחרות, ע"ש. ועי' בשפר רבב שקל בבור זכ שכתב דלפי זה שם לך מכיר לת התיכה בוודלי שלילבה, אבל לם לין מכיר לוהה התיכה, הרין לוה פשוט דלפלוט בדוב ומוהר לבשל כוון, ולף הם"ך בסי' ס"ט חות י"ח כתב שם שבני התיכה שמהה שלמה ימים בלא שלילה והתערבה דלוטו מוהר חלת דווקא לם מרבה עני' עד שמים, ולוי הוא מוהר לבשל כוון, אבל בב"ד י"ל לדיעת הרבה הם"ך כתבו דבשפ"מ מוהר ע"י הוומ"ם, שבי נמי בין שהוא דבר הנאבל להרבות עד שמים של בן ים לתקל גם בלא הרבה עד שמים ע"י הוומ"ם, ושיהו שיחזור ויריח וישלה כל התיכה ושהיכה. ולמה נרחה דלין לשלהם יהי רק כל חמי ושמי בפ"ע, לכיון דלמן קי"ל דהשיקר הוא כשעם המרדכי בשהדחה שקודם השלילה, ושיהו בלא הדחה הוי בלא שלילה בלל ושבר בב"ד התיכה זו שאכלוהו בלא הדחה הוי בלא שלילה בלל, ושבר כל התיכות בלא שלטו דעל ושל"ה אם שלהם בולם ביחד בשלילה ספי הרי הוא מולח בשר שפלט כל דמו עם בשר שאכלו קודם שליפתו דם דקי"ל דאסור בסי' בשיעבד לדעת הרב בסי' ס' סי"ק ו', ועיין יד"י בסי' ע' בהתירוך חות י"ו ובהקלר חות כ"ב שכתב דבל זה מיירי רק בדם שעל גב הבשר, אבל אם הי' דם בעין ממש על הבשר זה שלא הוזיק לו ווזוק אם לין התיכה זו טובעת בשר התיכות רק שהפליטה של זו טובעת בזו לן זו לתחר, אבל אם התיכה נופל טובעת בשאלי התיכות לן בלו זה בפלוגתה הפוסקים לי לתניין בדם בעין שיהי דעיד לי לא, ולי לתניין שיהי דעיד לף בדם בעין זו בזו, ולי לא לתניין לף בשנועה התיכות נופל זו בוודלי יש לאסור לף שאר התיכות אם לך טעם התיכה נופל בשאלי התיכות, ט"ש:

טו) **אסורה.** זה לפון הט"ו כלל ד' הביולו הר"מ לות ד', אם טעם שאר התיכות שהדחו אבל בשר טעמלה ולף

הודה, והאחרים מותריס, אעפ"י שטעטים בהתיכה שטעלהה ולף הודחה מ"מ לעבי התחרות מיקרי דם פליטה ואסרה שרוק לו בבוד"פ וחם תקבלה זו התיכה לת"כ בעינן ס' נגד כל התיכה ולוהה התיכה לסורה לעולם עכ"ל. והסבר טעם הט"ו דוה כך לפי דעתי, לעולם בעינן ס' נגד התיכה משום דים לחוש שהעליה לף שהיה פעולה טוב ולף הפליטה כל דם הטעבי העלף בתוך התיכה טעבישת הבריאה, כן נדעת הפוסקים דם"ל דעעם ההדחה הרחשונה היה משום שלא יתעלף העלף דם משהו בעי"ג הבשר ולף תעשה פעולה טוב, וכן נדעת הפוסקים דס"ל דעעם ההדחה הרחשונה היה משום שלא יתעלף כדי לרכך הבשר שתוכל העלף לעשות פעולה טוב, הרי לתן לף נפלט כל הדם ושפלט דם בתוך התיכה ובכשיו ע"י הבישול הפליטו הדם ושן שו יודעין כמה דמף נפל מיני ובכן לריך ס' כנגד כל התיכה כדעת הרא"ש ושארי הרחשונים, והט"ו בשם הת"ה, ובפרט לדעת הפוסקים דס"ל דעעם ההדחה רחשונה היה משום הדם שע"י. נפלו ולוטו ע"י העלף לבן לריכין ס' נם נגד הדם שע"י כדעת העתי"ו, ושם יש ס' נגד התיכה והדם שעלי לף מהבישול מוהר הדם העפלו מהבשר בלא הדחה בסי' ק"ב, ואפ"ה

## ברית מלח

בשיש ס', אבל אם הבשר הודחה טעם תחלה הכל י"ז מותר : [ו] שומן אווזות שלא הודח הדחה ראשונה ונמלח ונתבשל כך נאסר השומן כאין הפ"ם, ובהפ"ם י"ח מותר.

## תקריב מלח

אסור, דהא דמתירין התחיכה בבשר שנמלח בלא הדחה לחשוה בהפ"מ היינו דווקא ע"י הדום"ם, אבל מאחר שהתבשל בלא הדום"ם אסור לפי שנמלח, הרי לו לאסר לומר כן, דלפי דעתי מלי חילוק ים ותתי חילוק שייך בביטול בין דם שבשוך הבשר לדם שע"ג הבשר, הלא הרבה פוסקים לא ס"ל כלל הלי סבוכל הדהם שע"ג הבשר מיקרי דם בעין רק כדם פליטה נחשב, ואפי' לדעה הפוסקים סלוי דס"ל דם שע"ג הבשר הוי כדם בעין היינו שבהדחה רק לענין זה שהתחיכה מבליע לוחה ואינה מפליט ומבישול אח"כ יפליט, וכן כתב הי"ו מפורש בסי' ס"ט ס"ק ב' בהאריך לות י"ח לפי לאילו הפוסקים דס"ל דהוי דם בעין מ"מ כיון שלוט דם בעין ממש על כן דווקא נבי מליחה הוי דם בעין אבל בשאי דעריף ממליחה לא מחשב לענני דם בעין כלל, ע"ש. וכן כתב הפ"ח בשמעו כלל ד' דין נ', ושם בדים דין ג', ע"ש. והביאו נם הרכ"ם, ע"ש. ג"כ ב"ם דלענ' ביטול לא מחשב דם בעין רק כדם פליטה ג"כ אפי' ג"מ שייך בשל ביטול לדם העבשי לו לדם שע"ג הבשר, ושוד הרי מפורש בתב סב"ח בסי' ס"ט בב"ה בשר שנתבשל, דלא נפקא לן מינה בין הודח תחילה בין לא הודח תחילה, ולדעת הפוסקין לעולם צריך ס' כנגד כל התחיכה דלא ידשינן כמה דמת נפק מינה ואינ עלמה לשורה, ולדעת המתירין לוחה התחיכה, לפי' לא הודח תחילה ונמלח נמי צריך, הרי כתב מפורש דלפי' בנמלח ולא הודח הדהה דלחשוה נמי מוכר בהפ"מ, ועי' בדלקמ סימן כפי' ס"ע סי"ק ב' בפניש שהביאו נ"כ דין זה דתחיכה שלא הודחה הדהה דלחשוה שנמלחה עם שלרי התיכות שהודחו הדהה דלחשוה אבל הודחה הדהה דלחשוה ואינ לחשורה, ובכתב עוד ובמתבשלה זו התחיכה עי' לקמן בסניף י"ל, הרי מדמה התיכה זו לתחיכה שתחבשלה בלא מליחה דמוכר בהפ"מ כמבואר שם בס"ק י"ל, ו"ע :

י) **מותר**. כן כתב מרב ניו"ד בסי' ס"ט סי"ק ב' בהג"ה דשם ולא כלל



מבאר דין דבשר שנתבשל בלא מליחה, או נמלח שלא כראוי, ובו י"א סעיפים.

שו"ע ו"ד מסי' ס"ט סעיף י"א

**בשר** ג) **שנתבשל בלא מליחה, צריך שיהי' בהתבשיל ששים כנגד אותו** ב) **הבשר ואו** ג) **הבשר** מ"ד בשם סמ"ק, וכן הוא בהמכתי"ג

דלפני שמוה בקליה שמקלחה חם וכיר כולהה בם כמי הדין כן, ועי' בנוה מלוי י"ח, ועי' בפ"ת סוח י"ח, ועי' מקנייב מלה : ב) **הבשר**. עי' ש"ך וט"ז דהפעם סוח משום דלא ידשינן כמה דמת נפק מינ', ועי' ב"ח מה שהקשה על זה, ועי' בפ"ת סוח י"ח, ועי' מקנייב מלה :

## ברית מלח

[א] **בשר** שנתבשל בלא מליחה, או אפי' אם לא נתבשלה עדיין רק ששם הבשר בקדרה שמקצתה חם באופן שהיד ג) **סולדת בה, צריך שיהי' בהתבשיל ששים נגד כל אותה** ב) **התחיכה, ואם לא הודח התחיכה** עוד גם כן ההדחה הראשונה, **צריך שיהי' בהתבשיל ששים נגד כל התחיכה והדם** ג) **שעלי**. ואם יש

## תקריב מלח

ג) **סולדת**. כן כתב הש"ך בסי' ס"ע סוח מ"ד בשם הת"ח בלל ב' דין ז' בשם קצרות ס"ד דלפו דווקא נתבשל בלא מלח אם זם הבשר בקדירה כלי רלמון שמקלחה חם וכיר סולדת בה כמי כן, וכן כתב הת"ח, וכן הוא במהרי"ל מנורר, ומשמע דלפי' אם הבלי רלמון הוסר מכלם וכח מרחיחתו נמי אסור מאחר שיש"ב, ונם יון מילוק בין בשר שור לשאר בשר ולפי' בשר עוף ושיון בממ"ש שכתב דזה קאי על התחיכה שהתחיכה עלמה נפלה לקדירה כלי רלמון שבולו חס, אך היה לו לחתממה רק מקלחה וכיר סולדת בה ולא נתבשלה כולה, וכן הוא בהגהת ס"ד בהגיה בסי' ב' דעל התחיכה קאי, וכן הוא במהרש"ל. ועי' ט"ז בס סוח ל"ג בשם המהרש"ל שדעתו לומו כן, ע"ש. ועי' בספר חיי עולם הלבה ל"ב מה שכתב

שער הציון

שו"ע יו"ד מסי' ס"ט סעיף י"א

ג) הכל. עי' ס"ז ס"ק ל"ג. ד) מותר ג) הכל, הגה, ויש מוסרים מותה החתיכה אפי' בלתיכה ס' נגד ד) החתיכה. (מור בסם י"ס, והגהת מיימוני פ"ג מ"ג אות ל"ו שכתב בשם ס"ג ותרוה"י ומרדכי בשם רמב"ן), וכיו נסוג אם לא נתרך כגון לכבוד שבת או כמה שיצא מהכלל לכבוד ס) מוסיפים, ולא יש למחוך מלכתי במקומין, (כי' בשם פו"ח ור"ע, עי"ש), ואם נתלחה ולא נתלחה ו) כלשני היכא הוי דם המבריח כלומו לא נתלחה כלל, וכן בשר שנשחה ג' ימים בלא מליחה אף אם לא נתלח דינו כלומו לא נתלח, ואם נתבשל נתרך כמה שיצא מהכלל לכבוד ס) מוסיפים: ס' ז) בגבדו, (ת"ה):

ס"ק אות ס"ו ד) החתיכה. עי' ס"ק אות מ"ו שכתב שהמנהג הוא שמטוטו פורש ממנו"ח, ופי' ס"ז אות כ"ח מה שכתב שם, ועי' תקניב סלח: ה) אורחים. עי' ס"ק אות מ"ו שכתב שם בשם מ"ח דה"ס במקום הפ"מ, ועי' ס"ז אות כ"ח, ועי' תקניב סלח: ו) בראוי. עי' ס"ז אות ל', מה שכתבנו שם בשם הפ"ה ומה שכתב שם בשם עלמו: ז) בגבדו. דהיינו לסמוך מה שנתבשל עמה, אבל בתחילה עלמה לבקורה, ס"ק אות מ"ח בשם הת"ח, ועי' נתר הימב, ועי' פ"ח, ועי' תקניב סלח מה שכתבתי בזה:

## ברית מלה

יש ס' או הכל מותר לכד התחיכה עצמה שהיא ד) אכורה, אפי' אם הודחה הדחה ה) ראשונה, רק לצורך כגון לכבוד שבת או לכבוד אורחים, ובמ"ש במקום הפ"מ מותר אף התחיכה עצמה אם אך יש ס' בהתכשיל נגד כל התחיכה, ואפי' לא הודח התחיכה הדחה ראשונה נמי מותרת ו) כהפ"מ, אבל אם אין ס' בכל הקדרה נגד כל התחיכה, או הכל אכור התחיכה אף ז) הקדרה: [ב] וכן שומן שנתכשל בלא מליחה נמי הדין כן כמו ח) בבשר, אלא דבשומן אם יש ס' הכל מותר אפי' התחיכה נופא, אבל הרנגולת שליטה שהיא חלולה ונתבשלה בלא מליחה אכור

## תקריב מלת

דמת נפיק מיכה ועי' שפתי כהנת דהפי' בהפ"מ לון לסמוך לשער בכמה דמת נפיק מיכה, ולריך ס' כנגד כולה דזוקא, ע"ש. וכן פסק הפר"ח, וכן הוא דעת התוס"י והתיכה עלמה מיכה מלערפת לס', לף דדעת הסר"ח והכרי"ם דהתיכה עלמה נמי מלערפת לס' כמו בכחל, מ"מ לעיון דיוק מסיק הפמ"ג במשבלות כסי' ס"ט אות כ"ו דמלמון בכחב לם יש ס' נגד לוהה תיכה מצטרף בעינן ס', וכן כתב הבני"י בשות ס"ה דלון לוהה תיכה מלערפת, ואפי' לפי דעת הסר"ח והכרי"ם דס"ל דהתיכה עלמה מלערפת היינו רק לעשה זו דהתיכה עלמה ג"כ מוהרת והיינו דעת הרמ"ם והטור, וס"כ מלחר דהבשר היהר הוא רק בכלוש בו דם ומהיכה היהי שלח לצורף לנטל התיכה כמו בכחב הכרי"ם מפוהם, וכן הוא דעת הה"ד דלריכה זו דהתיכה מלערפת לנטל. אבל דעת המשבלות בשם גדולים הוא דלף לריכה זו לון התיכה מלערפת, **ועי'** בזיד"י בסי' ס"ט בהלחון סוף סיף ז' ולו"ל שם, בשר שנשהו בקדירה בלא מליחה וע"ם היו והתילוה נפוח דוחק מהרי עטרי חדש שהמים הלה רוחחין המה וכו' לו לחלוטין, ועוד הלה הרלב"ד ס"ל דלא לריך ס' רק נגד הדם דנפק מיכה והדם הלה הוא שיעור מיעט לכן לף דמלן לא קיי"ל כוחי כזה מ"מ בשעה"ק לן לנטוך טורחים הגוסים לו הפ"מ יש לסמוך לחשת המיהין ולפרף נ"כ לת התיכה לס' והיל עלמה מוהרת, והיו"י כתב פשוט דבשעת הלרך לחניין דשיט סורם כלי ממל"מ מלת מה שהתיהל לכרות יצלת מיד ומה שלת יצת לו סיכם כלי וכו' לו דם התבהם שלת סיכם לף דהתיכה עלמה דבוק לד לחד לחבהו ים לחוש שהדם שהתיהל לכרות מהתיכה קדם ניצת בלע עמה פיהו הלד שלת סיכם, מ"מ בדם שפיכם ממל"מ לת מהמיהן כ"כ לומר לימור דבוק ובפרט בהפ"מ:

ז) **הקדרה**. זה דכר פשוט הוא מלחר דהתיכה לסורה בהין ס' נגדה לף שהתיכה לוסרת כל הקדרה, לף דכמ' בן אברהם על דיני שפיקות אי' מ"ש כתב שם לעיון שכלים שתבשל בהם בשר שלת ממלח דיהין דהם שבישלו היו שלת מדוברין יש לסמוך על דברי הסבורים בהרמ"ל דמשערין במה דניפק מיכה וח"ל לשער כנגד כל התיכה ויהין שים לימוד יפה דוודלי ים שפים נגד הדם שיצת מן הבשר יש לחשיב הכלים לאחר מעל"ע לבל מדברי בעל הלב"ש ממעל שהין לעשות מדעת הרלב"ן שום סכק שלנתה ולכן יהין להקל בזה כלל. ועי' בפו"ח מוסת חמ הספרדי סי' ח' שהאריך בזה והעלה נ"כ להיסוד וכתב דעיון הסברת הרלב"ד דמי' היה מכל הפוסקים יהין לעשותה אפי' סניף לשום דבר, ע"ש. ועי' לקמן בכלל זה אות י"ד ואות ע"ו:

ח) **ראשונה**. מלחר דהטעם הוא לחו משום דהתיכה ס"ג רק משום דהרוטב מבלבל טעם התיכה לפי דעת הפ"ך, ולפי דעת הפ"ו משום שהמבלה בדמה, ל"ב מחי מועיל ההדחה הראשונה:

ט) **בהפ"מ**. ס"ך בסי' ס"ט אות מ"ו בשם הת"ח ועי' שפתי כהנת אות ל"ו שהשיב עליו מה בת לומשעיון דהלה דבר פשוט הוא דס"ל בהפ"מ וכן כתב הת"ח בביאור הב"י, וה"ל שם, בשר שנשהו בקדירה בלא מליחה וע"ם היו והתילוה נפוח דוחק מהרי עטרי, חדש שהמים הלה רוחחין המה וכו' לו לחלוטין, ועוד הלה הרלב"ד ס"ל דלא לריך ס' רק נגד הדם דנפק מיכה והדם הלה הוא שיעור מיעט לכן לף קיי"ל כוחי כזה מ"מ בשעה"ק לן לנטוך טורחים הגוסים לו הפ"מ יש לסמוך לחשת המיהין ולפרף נ"כ לת התיכה לס' והיל עלמה מוהרת, והיו"י כתב פשוט דבשעת הלרך לחניין דשיט סורם כלי ממל"מ מלת מה שהתיהל לכרות יצלת מיד ומה שלת יצת לו סיכם כלי וכו' לו דם התבהם שלת סיכם לף דהתיכה עלמה דבוק לד לחד לחבהו ים לחוש שהדם שהתיהל לכרות מהתיכה קדם ניצת בלע עמה פיהו הלד שלת סיכם, מ"מ בדם שפיכם ממל"מ לת מהמיהן כ"כ לומר לימור דבוק ובפרט בהפ"מ:

י) **ראשונה**. מלחר דהטעם הוא לחו משום דהתיכה ס"ג רק משום דהרוטב מבלבל טעם התיכה לפי דעת הפ"ך, ולפי דעת הפ"ו משום שהמבלה בדמה, ל"ב מחי מועיל ההדחה הראשונה:

יא) **בהפ"מ**. ס"ך בסי' ס"ט אות מ"ו בשם הת"ח ועי' שפתי כהנת אות ל"ו שהשיב עליו מה בת לומשעיון דהלה דבר פשוט הוא דס"ל בהפ"מ וכן כתב הת"ח בביאור הב"י, וה"ל שם, בשר שנשהו בקדירה בלא מליחה וע"ם היו והתילוה נפוח דוחק מהרי עטרי, חדש שהמים הלה רוחחין המה וכו' לו לחלוטין, ועוד הלה הרלב"ד ס"ל דלא לריך ס' רק נגד הדם דנפק מיכה והדם הלה הוא שיעור מיעט לכן לף קיי"ל כוחי כזה מ"מ בשעה"ק לן לנטוך טורחים הגוסים לו הפ"מ יש לסמוך לחשת המיהין ולפרף נ"כ לת התיכה לס' והיל עלמה מוהרת, והיו"י כתב פשוט דבשעת הלרך לחניין דשיט סורם כלי ממל"מ מלת מה שהתיהל לכרות יצלת מיד ומה שלת יצת לו סיכם כלי וכו' לו דם התבהם שלת סיכם לף דהתיכה עלמה דבוק לד לחד לחבהו ים לחוש שהדם שהתיהל לכרות מהתיכה קדם ניצת בלע עמה פיהו הלד שלת סיכם, מ"מ בדם שפיכם ממל"מ לת מהמיהן כ"כ לומר לימור דבוק ובפרט בהפ"מ:

יב) **אכורה**. לף שדעת המחבר שהתיכה עלמה נמי מותרת כסים ס' נגדה, וכתב הם הפ"ו. כלות כ"נ דעתה של המחבר משום דממיהן שכל מה שלת לחוץ מן התיכה פ"ע כשיהל לבו מתבטל כס' ומה שנשאר בתיכה עלמה לא יהל לחוץ לו פיהם כלי לף תמל"מ ואי אפי' לא דם מלת פיהם, ולת קשה מתבר מפרקמה של בתים בסי' ס"ו דכל מודים דמשר משום שהדם פיהם ממל"מ, אפי' התם יהל ע"י בישול הוה דמיהם, עי"ל. אבל דעת הרב בהג"ה בשם הטור והגהת מיימוני בשם סמ"ק והגהת ס"ד והתרוה"י והמרדכי בשם הרלב"ן דהתיכה עלמה לאכורה לעולם לפי' בדוחיכה ס' נגד התיכה ולפי' הודחה הדחה ראשונה, וכתב שם הפ"ך בלות מ' דהטעם הוא לפי משום דהתיכה עלמה שרש ממל"מ, וכדוחיכה דהגהת ס"ד, והט"ז כתב הטעם משום שהמבלה דהתיכה דהמה והשיכר הוא מהמת עלמה שהלר הטעם במקומו ומטר, ועוד דהשיב כיהיבר הדבוק ים לחוש שמא הגיעה עלמה התיכה פעם אחת תין לרוגב קדים שלעלה כל דמה ומלערה התיכה, עכ"ל הפ"ה, וכ"ו מכו, ולפ"ז מיכר התיכה מבלוכה אבל אם היו מכיהר בכל ברי כן כתב בעל שולחן נבוה סי"ק ס"ו ומשמע הוא דמיירי בשים עכ"פ הוב בשלר התיכות נגד התיכה עלמה דאל חד אחד לין להקל, ועי' לעיל בכלל י"ח אות ע"ו, ע"ש:

## ברית מלה

אסור כהאי גוונא בכל אופן אפי' בשעת הדחק ואפי' בהפ"מ, וכל זה הוא דווקא כשהכני טעיים ט) בתוכה וגם הסה עוד דבוקים י) להתדנגולת אז מהמרינן בה כ"ב, אבל כשאין הכני מעיים בתוכה, ואפי' חריאה אין בתוכה, או אפי' כשהם בתוכה רק אינם דבוקין בהעוף או גם בזה מותר בשעת תרהק יא) והפ"מ: [ג] התיכה שנתבשלה בלא מליחה ונתערבה אח"כ בחתיכות אחרות מבושלות כשרות אינה בטלה ברוב אא"כ הי' כ' טתחילה נגד החתיכה בעת הבישול או שנתוסף עלי' עד ששים ואז אפי' אם החתיכה זו נפלה לקדירה אחרת נמי בטלה יב) ברוב, ובע"ש או בהפ"מ אז החתיכה זו אינה אוסרת יג) לגמרי, אבל אם לא הי' טתחילה בעת הבישול ס' נגד החתיכה, אז הדין כן, אם נתערבה אח"כ חתיכה זו בחתיכות אחרות מבושלות כשרות אין צריך רק רוב לנגדה יד) לבטלה, והחתיכה עצמה ג"כ מותרת, אבל אם החתיכה זו נפלה לתבשיל צריך שיהי' ס' בהקדרה נגדה

## תקריב מלח

לאסור לותם החיכה לף בשים ס', כמבואר בסי' ס"ע סי"ק י"ל, מ"מ הכא שאני דהסומן יותם בקדרה ואינו ניכר ובטל, וכן הוא דעת המחבר"ע בסרק ל"ה סי' י"ו, ובפ"ב ע"ש. ועי' לקמן בסלל כ' לות ו"ד:

ט) **בתוכה**. דכשהבני מעיים בתוכה אז אסור בכל אופן לכו"ע, ולא מבעי לדעת הט"ז בסי' ס"ט לות כ"ש בשם הת"ח בלל ב' בהדגמות שם פירש"י ז"ל, דמשום דאסור לבדיקו אסיי בכשיון שנתבשל בתוכה אסור מעשה דמישיגין שנתבשל פירש ממ"ע ואסור אפי' בשעת הדחק ובהפ"מ, דהת"ח הביא את המרדכי שהביא בשם ר' שמשון בן מנחם דכתב דאפי' למאן דאמיר בבשר לבל בהדגנולת שלימה שנתבשלה יאסר להשמיר אפי' בשים ס' בהשים נגיה מפני המעיים והכבד שבתוכה דכשמן ומכחי בדיקולא דמיי ודם הפלט מהם נפלט בהדגנולת ושוב לית יוסף הדיוחיון מולגין דם הפלט בהדגנולת שנפלט מהבמ"ע לתוכה ושוב לית יוסף, וכן הוא דעת המרדכי בשם ר"ם שנתלן, ותשובה זו הובא ב"כ בהשובת מיימוני ושל"ה בשם הת"ח דה"ה לי ליכל הבמ"ע בתוכה נמי אסור בהדגנולת מאחר דהיא תלושה דהם פורם ממל"מ ואסור בכבה"ע אפי' בשעת הדחק והפ"מ, אלא אפי' לדעת הש"ך דמשיג על הט"ז בסברת זאת לומר דמאחר דיהא תלושה דהם פורם כה ממל"מ יותר מבשאר בשר מ"מ מודה הוא בזה דבשבשל מעט בתוכה לאסור אפי' בשעת הדחק והפ"מ דמעשה המרדכי דהם הפלט מהבמ"ע נפלט בהדגנולת ואינו יוצא. ומה מלוי תמי' לי על המנח"י שכתב דדעת הת"ח לאסור הוא משום דלף אם אין הבמ"ע בתוכה מ"מ אלא יש שם הריחה ומשום שכי הוא אוסר אחר מפורש בתב שם הת"ח בזה לשון הכיולו סט, וז"ל שם וכ"ל אי ליכא במ"ע בתוכה ממי אסור מפורש בהדגנולת כו"ע דמאחר שהיא תלושה הרם פורם ממל"מ, ואחר, הרי הוא אוסר מפורש מעשה שהרם פורם ממל"מ, וב"כ אין נפקותא בזה אם הריחה בתוכה לי נלו:

י) **להתדנגולת**. כן משמע דעת הש"ך בנקוה"כ, וכן כתב בעל רפ"ו בפ"י לות קכ"ל בס' נ"ז, וכמ"ש הרב בסוף סי' ע"ג:

יא) **והפ"מ**. לף כי הט"ז בלות כ"ט כתב בשם הת"ח בלל ב' לף מכבה"ע נוהג לא לאסור לחי' בשעת הדחק ואפי' בשעת הדחק ואפי' בשם הפ"מ ואפי' כשאין הבני מעיים בתוכה משום דחיכה לאיתם שמא פירש הדם ממל"מ והבשים עמו בשר אפי' בשר רברבי, ונפ הת"ד דעמו כן, אבל הנקוה"כ מציג על הת"ח והט"ו ז"ה וכתב ע"ל בדוה דאפי' בהדגנולת מותר בשעת הדחק לו בשם"מ כשאין הבני מעיים בתוכה ולא נגע מחיכתה בשר, ומשו דשם פורש ממל"מ עוד שהשמטנו לאו הנוף מבשל בהמים, וכן פשט בעל בתר שבו דף פ"ו, וכן פשט הפר"ח לחיר בפשטות שם בסי"ק י"ד משום שהרוטב שבולל ומוליך הרם בכל ומבשל בם', אבל כל זה הוא דווקא בהפ"מ, וכן כתב המבשלת בלות פ"ע דאין לחיר בהדגנולת אפי' כשאין הבני מעיים בתוכה כ"א בהפ"מ דווקא, אבל לפי מסקנא שבוקעין שהדגנולת נשמים ונוקעין ממנה כל הבמ"ע ואף שהיא דשוהר בשם הפ"מ וכם"מ בשים ס' נגדם:

יב) **ברוב**. דמאחר דהי' מהתי' נגד החתיכה בעת הבישול אין החתיכה האוסרה מלד הדין רק משום חומרת משום דחיישינן לדעת המפוקפק דם"ל דהחתיכה נתבטלה קודם שנתבשל הדם בכל הקדרה וכן מבואר דעת הרמה מפוקפק דקודם שנתבשל הדם החתיכה בכל הקדרה נתבטלה החתיכה וכן הוי דעת הת"ד דקודם שכח החתיכות מוליו את הדם מן החתיכה הדם פורש ממל"מ בחתיכה גופא והחתיכה זו נהבטלה בדמה והיו בכלרי התיכות שהחתיכה

## ברית מלח

נגדה טו) לבטלה, ואז אפי' היא עצמה מותרת ואפי' אם היתה חתיכה היאוי טז) להתכבד בין אם היא בטלה בששים בין אם היא בטלה ברוב : [ד] בשר שנמלח מצד אחד וכן עופות שלא נמלחו רק מבחוץ או רק במבפנים וגתבשלה כך ואין ס' בהקדירה נגד הבשר, אסור הבשר והקדירה באין יז) הפ"מ, אבל בהפ"מ יח) מותר, וכן אם נמלחה חתיכה ולא נמלחה כראוי, דינה כאילו לא נמלחה יט) כלל, ואם נתבשלה כך צריך ס' בהתבשיל נגד כל כ) החתיכה, והחתיכה עצמה כא) אסורה אם לא בהפ"מ דאז החתיכה עצמה ג"כ כב) מותרת, אבל בשר שנמלח ושהה שיעור מליחה

## תקריב מלח

ג"כ קושית הס"ך על הרב והכין שהרב מחיר מיתבטל ברוב, ועי' בפלי"מ ובגדול מרבבה ובמעשה יהושע שכולם דחו קושית הס"ך דלעיל בקצי"מ כלל ובדברי הרב כשולם הפוסקים ומדויקים היטב דהחתיכה בטלה ברוב. ועי' בש"ת תולדות יצחק סי' כ"ב שכתב דלפסקי מיירי כאן שהי' מחתיכה מבקדירה ס' נגד החתיכה ולא לוקה החתיכה היא חשובה מלח רק מלד חומרא ולהכי היא בטלה ברוב ובנקוף העגל להלכה ולמעשה אם לא כי' מהמילה שפיש בהקדירה ומהקדירה החתיכה מלד הדין לפי' הכי היא בטלה ברוב כדמשמע מפסקי דבריו של שהי' שכתב שהם ולא פירש דבריו בענין כזה שהוא כ"מ לדינא, ע"ש. ועי' בדרכ"מ פיסא סי' ס"ע סי"ק י"ד בתבו לדלקמן לות ל"ו מה שמתרץ שם קושית הס"ך על הרב, ועי' בלבו לדחוק שהרב הרבה תירוצים לתרץ קושית הס"ך על הרב ומסיק שם שלכך בטל ברוב לפי שכתלו שהי' ספק כי אפשר שיש ס' בג' התחיכות נגד כדם שבחתיכה אחת וא"כ הוי לו ס"ם, שמא יש ס' ואח"ל שלון ס' שמא החתיכה זו מהיתרה היא והדין בל הרב דין ודאי הוא בטלה ברוב ואפי' לא היה מהמילה שיש בהקדירה עדיף מפי בטלה ברוב, וכן הוא הנ"ל דאפי' לפי' לא היו מהמילה ס' נגד החתיכה והוא מלשון הרב"ל דאפי' אם לא היו מהמילה ס' נגד החתיכה מדינא אסורה, ועי' בלבושי שרד שכתב דלפי' הרב"ל דאפי' אם לא היו מהמילה ס' נגד החתיכה עדיין מפי בטלה ברוב, וכן דעת הנ"ל דאפי' אם לא היו מהמילה ס' נגד החתיכה והוא מלשון מדינא דהש"ך שהעתיק מפי בטלה ברוב, וכן הוא דעת הרמ"ע ומיכוין כמה שעמיש לדבריו, ונלמעשה הסכנה נתמת כן, דהא מייני כאן דהחתיכה מתבשלת בלא מליחה והעדיפה בחתיכות מבושלות בשרות בדין וצוב לו יבשלם עוד ובוודאי יתבלו כך ולא שיוך למיתם שמא יבשלו חיתן בעם ולכן בטלין ברוב כדין יבש ביבש במבמ"ע ולתוס למלח יבא לחתם שלשתן יחד על הסם היא חשבת רמוקה ויין להתעיר כ"כ משום זה ובפרט בלחוש לדבון דדעת הר"ן דבלחוש לדבון לפי' במבמ"ע לא בעינן ס'. ועי' לקמן בכלל כ"א לענין חתיכה בשר שנתבשל נ' יום בלא מליחה והתעדבה בתחתית בשרות מה שכתבתי שם :

טו) **לבטלה**. דבשלה לבוודאי יש לחוש לדעת הש"ך דבעינן ס' וכלה הוי מבטלה"ע ומתן טעם והחתיכה בלא מליחה הוי לחוליוחא ובפרט שם עוד כמה פוסקים דס"ל כהש"ך דלפי' לא מהעדיף יבש ביבש בחתיכה זו בבני חתיכה לחתיכות מבושלות מי בעינן ס' לבטלה. ועי' בש"ת בלחי יעקב בסי' ס"ע סי"ק י"ד בסוף שמשיק שם שהעיקר הוא כדעת הרמ"א לענ"ד כמו שהבין הש"ך דהרב לא קאי אלא לחתיכה מהמילה לחלחכה, ועי"ש מה שמשלשל עלמו שם בשברת יפרה לחרץ את הרב ובאמת שפברתו אלת מלא במחי"ל בכלל כי סי"ק ס' ועש בהב שמלא שהפרי"ח ג"כ מבאר דברי הרמ"א בהג"א ובח"ח בלחי בהב, ועי' בשפתי לות ל"ו שמחזק קושית הס"ך על הרב ומתרץ מה שהקשה בעקופי"ב, ע"ש. וכן בספר בית לחחן בעמודי זהב שלי לות כ"ג בסי' ס"ע חלק ד' פסק כ"ב בהס"ך דלמלח ס', לכן לף בזיבש ביבש רבו הפוסקים דמתירין מטעם דלין לחן חשש שמא יבשלם ויבן עשם מלחר דבשר מבבשלו כולם ולחוש לדמלח יבא להחם שבשלו יחד על האש חבשת רמוקה וכו' ולין להחמיר כ"כ מלחר דאין קיי"ל דדם שבישלו הוי דרבנן ולויה רק בזיבש ובדיבק לו נזרו ולכן בטלין ברוב בדין יבש ביבש בחבמ"ע, אבל בישה דהחתיכה יפלה להבשיל בוודאי דבעינן ס' לבטלה בדעת הס"ך וכל הפוסקים העומדים בשיטתו, כן נ"ל. ועי' בספר שערי אחחה בשער נ' סי' ל' דדין זה שאין לות בלא מלח נמלח שנתערבו עם שומן שנמלח ונודע מה שהפליל עלמו שם בזה בלמול מדין ומספק שם להחיר דבבל, ע"ש :

יז) **להתכבד**. בעשם לין לפוסקים אחחת עלמה בלא רק מחמת הדם הבלוטה בה והוא הלא הוא לחלי לחלי, להתכבד, כן כחבו הפוסקים, ועי' בפמ"ג מה שכחיב בשם הלי"ח :

יח) **הפ"מ**. הרב שם בסי"ק ד' בהג"א בשם מהרל"ו והאחרון, וכחב והכי נהוג, וכן כחב הש"ך שם בלות ל' והוא דעת



מהרדכי והמ"ה דש"ל דלף בדיעבד לחסר בבלא מלח מבני לדדים, והוא דעת הי"ל שהבלוע הרב בהג"ה ומפסק דבדי שמולל הכי לדינא ולעיבובא דמוקמאמר לין הבשר ויולא מידי דמו בלא ג"כ מולחו יפה יפה משמע דלוכו ויולא מידי דמו לגמרי בלא ג"כ מולחו יפה יפה מבני שלדנין, ועי' בספר לחמי עגם שהלה ע"ש שמפלפל עלמו שם בפעול לחיל בדין עוף שנמלח בלא לחת מבני שלדיים ובלע לחת לא נמלח בלל, וכן מחיכת בשר שנמלחה חני' כרלוי מבני שלדיים וחני' לא נמלח בלל, ע"ש מה שמאריך שם בלריכות בדין זה, ודין זה הובא ב"ב לעיל בספרי, ט"ש :

יט) **מותר**. הרב שם בלשון בחב לם לא לאיך, רק הש"ך וחב"ש בחבו שם לכוונו חוא להפ"מ, וזה לין מיוק בין לם הלד הגמלח למעלה לו לם חוא למעה דבוודלי המלח מולן הדם ומוליכו לל המקום שבר חוא לם בין מלמעלה בין מלמלה, חבוחב הרב מבואם סי' ק"י, וכן כחב הי"ד בסי' ס"ע בישקר לות ל"ו ובלא כת"כ. ויהר פרפי דיעים לולי מבשר שנמלח מל"ח ושוחה שנמלח מל"ח עי' לעיל בכלל ט' דבר מבואר הבל בפרטיהם בשלר בכלן, ע"ש :

כ) **כלל**. הרב בסי' ס"ע סי"ק י"ח בהג"ה בשם הלחוון, ועי' ש"ך דמלחה מליחת קדירה רק דלא שהה שיעור מליחה וזה נקרל שלא נמלחה כראוי טיעו ל"ל דמלחה כלן כלן שיעור מליחה, דלי בוכחו לל נמלחה כראוי בדיעבד מוחר, ומ"מ כחב כלן דהוי בלא נמלח כלל ולגיל ס', ללא ודלי דמיירי כלן רק בדלא שהה שיעור מליחה, ועי' במפבלות לות הל"ל שהקשה הלה בממלח מל"ח לל הלחיר הרב רק בשם מ"ח בוקק, ולוכן שם לישון דמוק בשלמלח מל"ח לל הלחיר הרב רק בשם מ"ח מלישון מוחה החתיכה לגוקר לגן, ע"ש. ומני בבבלי הל לל מוכל הבין ולידל לשומק דעמו של הגמלן של"ל דהבא בסביר שעין הדק היטב לפי קולר הבמנטן, הנה הרב כחב דין לחד בשם"ה זו דהחיכה שנמלחה לל נמלחה כראוי טיעו ל"ל שלא שהה שיעור מליחה, לבל בממליחה שיהה מליחה ראוי לעלם, כן לפי מוכרחין טיעו בחתיכה בעלם לל שיהה מליחה ראוי טיעו דממלחה מל"ח לו שלא פיזר ממלח בכל מקום, שלא כחב בסי"ק ד' בהג"ה דבממלח מל"ח מוחר בדיעבד ומכ"ם בלא פיזר לחלן קי"ל דקיל יותר מממלח מל"ח בדבתב בסי"ק ד' בלות י"ד בשם הרמ"א ומוחר בחתבשל, ול"ב לחמל מלריך כלן ס' בחתבשל, ועל זה בלחמת קלי קושית גדולה, ויש הלה בסי"ק ד' לל הלחיר הרב שלא חוקק בדיעבד ובפ"מ, ומה שלחר שהם בדברים בלא שום עשם הבבר כיון דמל"ח מוחר בהפ"מ לין לו לחחמיר בלל ובפרט בדם דדבון, ומל"ז בא להבריח הפ"ז בזה הוא הדבר שמייני כלן בממלח מל"ח. ולפי דעתי שברח הפ"ז בזה הוא פשוט שבחתבשל כלן הרב שהם שלולו לא נמלח בלל ולא שחלק בין לגוקר ובין שלא לגוקר ע"ב לל שהייני בלל בממלח מל"ח דבממלח מל"ח הרי הוא שחלק בין לגוקר ובין שלא לגוקר, שם בסי"ק ד', ומה שבהב הפ"ז שלשון דבמלד אחד הבריש הרב בחוחר בדיעבד בוחו על בדיעבד בחבוחר בסי"ק ד', דשם חפוסק דבדיעבד חוחר טיעו דווקא בהפ"מ ושחלך עלמו על המבין, ובלן הלה לל חילק הרב שום חילוק, שלא ודלי דלא שהייני כלן הרב בממלח מל"ח רק בדלא שהה שהם חבל המליחה עלמה היתה מליחה ללוי, כן כלשם לעיל"ד :

כ) **החתיכה**. טיעו לשחיר כל מה שחבשל בקדירה עם החתיכה, ש"ך בסי' ס"ע לות מ"ח בשם מ"ח דין ב' :

כא) **אסורה**. ש"ך שם בלות מ"ח בשם הת"ח בלל ג', וחבל בחוחר לעיל בפלל זה בבשר שחבשל בלא מליחה, ע"ש :

כב) **מותרת**. בלל מרחי דיעים של בשר שחבשל בלא מליחה, לף הרב"ח דהרב כחב שם בלשון חם לל לגוקר, לף הפ"ז והם"ך

## ברית מלח

מליחת דק שלא פיזר עליו מלח בבל מקום כג) מוהר: [ה] אשה שבישלה בשר ושכחה אם מלחה את הבשר תחילה ונתבשלה כך נאסר הבשר והקדרה כדין בשר שנתבשל בלא כד) מליחה, מ"ט בהפ"ט ופ"מ יש

## תקריב מלח

והפ"ך כתבו שם הזוקף על הפ"מ קמ"ו. ועי' לעיל בכלל ז' אות ד' ס"ק ט"ו, ס"ע ט':

כג) **מוהר**. חמי' בלח הפ"מ. פ"ך ופ"ז שם, וכן כתב בעל בית יצחק בעמודי זהב שלו אות מ' דכל הפוסקים דהכרי לא הזכירו כדבריהם כ"ת מליחת שני לדדים נבד אבל שלח שיהר מקום מבלי מלח לא הזכירו, רק הרפ"ם נבד כתב זאת, והטור כיהב כשם הרשב"ם דאין לריך ליהר בזה אף לכתחילה, אבל לחן לא קיי"ל הכי בלכתחילה, אבל בדיעבד ודאי דיש להחיר, וכן חן מחברין בזה, אבל יש לכל ירא שמים ללחת ידי חובתו בדעת הרפ"ם ולריהר עלמו שלח ישהר מקום מבלי מלח, ועי' לעיל בכלל ט' אות ד' כל דבריו שלח בתריסיה, ע"ש:

כד) **מליחה**. הנה הע"ז בסי' ס"ט אות כ"ה כתב שמעשה בזה בח לידו והחיר מעשה שפק דרבנן לקולא, דחמי' שם לא ממנה לא נשהר רק לחיסור דרבנן מחמר דכבר נהבטל ודם שבשלו דרבנן הוי לחיסור דרבנן, ועוד שכבר נקום"ב מעלה ימי' למעוט קודם הביטול, והא דלא חלינן כלן כחר חזקה דלא ממלחה משום דיש כלן רוב נגד החזקה דרוב פעמים מולחין מחילה ורוב עדיף מחזקה כמו שכתב הרפ"ם, עכ"ל הע"ז ע"ש, וכן הוא בהרא הרבה פוסקים להחיר כדעת הע"ז, והפ"ח והחמ"ב מלדדין לסקל ולכאורי, והפ"מ הביח בפ"ש, ף כי לכאורה נפי דעתי יש להקשות על סברת הע"ז מסוגיא הפ"ם דקי"ל דבהמה כחי' בחזקת עומדת לכשתחבע ולא חחי' כשרה מד שרוב בהמות כשרות הנה כתב פרישי דיבמות דף ל"ת דחמרינן שם אשה נ החזקה איחר לשון עומדה לכשיומת בעלה ולא חחי' מוחרת לשוק, וכן בחמח לכשתחבע חחי' כשרה, מ"מ בשלה איחה שפק בשחיטה חרי נשחר בהמה בחזקת איסור שחיטה ובזמה הרבי קיי"ל בפ"ם וכפוסקים דכל שפק בשחיטה מרפה, ף שבחי' קודם השחיטה הי' לה חזקת איחר שפק בשחיטה חחי' כשרה, פל על זה לא חו דיון לם שחבאו, פ"ב לכחורה הי' לן לומר בן בפ"ך ב"כ דהבשר הזה הי' עומד בחזקת כשרה לכשחימלה ובשעת דחלילף שפק במליחה הרי הבשר נשחר בחזקת איסה מלוחה, ף כי הי' לה להבשר חזקת כשרה לכשחימלח, הרי עלי זה לא חו דיון לם נמלה. אבל בחמת מוכרחין לא לומר עלחת פ"ז חיש דומה דין זה לחהם, דחהם לם נחמת לח בחזקה שהיחה בחלוי הרי נשחר הבאהם בחזקת לם נחהבה כללוי הוי לא שפק בחיסור לחורייחא, והיכח דהוי שפק לם נחהבה כללוי הוי לא שפק בחיסור לחורייחא, אבל הכח מחחר דהבשר ככר נחכשל ודם שבישלו הוי דרבנן וה"ב לף גם נמלה כלל הוי לא רק לחיסור דרבנן והיכח דהוי שפק לם נמלה הוי לא שפק בחיסור דרבנן ועוחר, ועוד דהחם בהבהמה לף שייך בהברת הסרכה נקנה וחלוב לה. ועוד לפי טע"ש יש עוד סברת להקל בלן בהבשר יוחר מבהמה דהחם בחזקה לחם חזקה ודאית בהמחבחת חחי' כשרה דהרי חפשר דלא חיחה שריפת קיומות שחמלא בה שהחי' שרפה מד חיינ ולא מד חומרא והחזקה היא לחיה אלא מחמת רוב בעזה דרוב בהמות כשרות הנה, אבל בע"ש הרי החזקה שהבשר בחזקת כשרה עומדת לכשחימלה הרי היא חזקה לגמרי בכשחימלה הפ' בוודאי כשרה גלא שום שפק דין הוא לפי דעתי שיטת הע"ז, וכל שיחר של הע"ז לחמ"ל דבשר לא מיקרי בחזקת איסור אלא בחחיל איסורא, דמ"ל לחמ"ל דבשר לא מיקרי בחזקת איסור אלא מחר דמוחר נלכל נפי רוב גלא מליחה אם לף כורח יפה מהדם בעין שעל בניו, ושוב מעם מוסף לזה להקל משום דכרכת נקנה וחלוב לה, וכן הפר"ח והפלחי בסרכיהו ב"ב עמו, ועי' בשב שמעחחא ג' פרק ז' שכחב ב"ב בהע"ז דלין על הבשר חזקת איסור מעשם זה שכיון דבהחיבה כולה חיחר היא חלה הדם שבחוכה הוא באיסור ומשפק חנו חלינן שמעמה וחוסר דם שלו, מליחה, ע"ש פילפולו. ועי' בפ"ח נעט סורק סי' ל"ב שהעחו ב"ב בהע"ז לחיחר חפי בהחי שהלחי חשחבם בפי' בפ"ש בדחוקה בשר שלח נמלה וכלבו בה דם ממקום אחר כמו בפי' ע' זה מיקרי בחחיל איסורא לפל שחם בשר לף מיקרי בחחיל איסורא דמיחר חמלח דהרי מוחר לחכל בלח הבשר בשהוח חי ע"י הדחה לחוד בלח מליחה דהם כחבריט שלח פירם מוחר ומלוחים הוי רק מכשיר שלח

## תקריב מלח

לגלי הפני, ולא שייך כאן הפ"מ מלחך דלחו לגלי, הרי להפ"י מה שיכול לאכול הכבד לגלי מיקרי רחוי לגירסו, וכן מוחר הכבד לאכל אי, לכן פ"ל דכבר מיקרי דבר שלא מחתיזק אימורין דלעולם אין על הכבד חזקת איסור מבלי היות רחוי לגירסו, רק אם נתבטל בלא מלילה, דהרי מותר לאכל מי ומותר לאכול גלי והמליחה היא רק מיקון שלא יתפוח הכיבוח את הכבד, והפ"י פ"ל אם בלות כ"פ דלף בלא נתבטל שייך הפ"מ ומותר כל כ"ד שעות, משום דפ"ל דמה שרחוי לגלי לא מיקרי רחוי ות"כ לגירסו, כ"פ הוא דמה שרחוי לאכל אי לא מיקרי רחוי לגירסו ולכן פ"ל דהכבד כל זמן שלא נמלחה כרחוי מיקרי אינה רחוי לגירסו ולכן מיקרי זה לחתיזק אימורין דרבי אסור לבשל עד שימלחה ומה שיכול לאכול אי ולגלי לא מיקרי אינה רחוי ולכן הוא דעתו להחמיר ולחלוב. והשלח למחתה והשכוי"ו חלק ב' סי' פ"ט, וכן הביה"ל והב"ח כולם הסכימו לבעל עקוה"כ להחמיר, וכן משמע דעת שער המלך ובעל אור יקרות, ועי' בספר מחזיק ברכה חלק יו"ד סי' פ"ט שפסק ג"כ להחמיר בשהפקיד אם נמלח, כדעת הש"ו. ועי' בש"ח שכתב שורק חלק יו"ד סי' ל"ב בניון אם שהיתה רגילה למלוח הכבד ע"י מפרחת עכו"ם ועתה מניחה הכבד ושכחה אם מלחה אם לא שפסק שם ג"כ להחמיר בזה ולמחות, ע"ש. לך כל הכליו וכבוזוחיו לימ מוכיח כי לפי קט שכלי, ועי' בנימת לחים תשובה ס' שפסק שם ג"כ להחמיר בזה ולאסור ודחה שם בפרת הש"ו הנ"ל מה שהעיר מעשה דאזלינן בתר רוב שנולדין, דהתם בפרת ז' ליתא דכי אזלינן בתר רובא היינו לוקח מיהא דהכוונה והמעיון שיעיש המה מליין במעשה לו שיעשה אחר ממילא לו אזלינן בתר רובא אבל היכא דהכוונה תלוי במעשה והמעיון הוא ממילא לא אזלינן בתר רובא דלא עדיף רוב דאזלי במעשה מהמעיון דממילא, והכא הלא הכוונה תלוי במעשה והמעיון הוא ממילא, עכ"ל. ולפי שהקלקן בעל יד לחברתם דחק שם קושיתו על שע"ו ובחב דבדרבנן מהני לא רוב כלא, והביה רבי' מש"ם פסחים דף ד' דהמסביר ביח לחברו בי"ד בניסן דקוי"ל שהוא בחזקת בחוק, ואך חזקה מכח רובא הוא דיוב בני אדם בהודקין בודקים בחמי בש"ב מהכ"ח וסוי רוב הלוי במעשה וגם בחזיק איסורא חמיר בבית מבית ואפי' בכי מקום שיש לחוש שמא נפל מעצין אחר לתוכו אין מבטלין אותו משום ספק ספיקא דספק נפל

## ברית מלח

יש כה) להקל, וכן הדין כשזכרת ווראי שמלחה רק שכחה אם הדיחה הדחה אחרונה, או אפי' כששכחה שניהם את מעשה המליחה אף הדחה אחרונה, נמי יש להתיר בהפ"מ אם כבר כן) נתבשל, אבל בלא הפ"מ הכל אסור, ומכ"ש

## תקריב מלח

עד כדם נמי יש להתיר לף להתחלה לכישול הכרי עם הבשיל בודאי יהי' ס', ואי משום דאין מבטלין איסור לכתחלה זה לא אמרינן אלא בודאי איסור לאכל היכא דאפשר הוא שבודאי כשהוא בכשרים בכחה יהיה. וגם עוד יש סברה להקל בנמלח מ"ח הכרי יש סברה פוסקים דס"ל דנמלח מ"ח מיקר נמרי, אבל כעכ יש כאן בודאין לד אחר להקל לפי"ד כאחר דבודאין אפשר שאפי' אחר מליח קרוב לודאי הוא שבודאי נשאר הבודדים דרוסק דרובא בעה שהוא שוטח פסימים נשחטין נ"כ הבודדין ממילא ואף מינים שאינו מלוי הוא שלא יהי' נשחטים הבודדים בעת שחיטת הפסימים, כמו שהבה הבקרי ביו"ד בסי' כ"כ לות ג', וז"ל שם ולפי שאין זה מלוי לא ליהני להתירן. ועוד יותר דהלא בודאין לף לא מהני מהום בעת השחיטה אין רישומן ל"כ לף אם נמלא כך הלא הדין מפורש שאסור אח"כ מחמיץ ומרי, ואפי' לפי דעה שיש מהמירין אוסר אפילו אם נמלא כך לא מהני, וכן הדין נ"כ אחין נלנוסף כך כשהיה שלימה, מ"מ אם נלקח כשהיה שלימה מקור אח"כ נ"כ אחיון ואוסל אבל כדי שיעלה, ובפרט שמסכה הנולם הוא לכשיר הרחם מכל שף קודם שהמליחה לו הלכי וכל שהובר הרחם ממנה לא נקרעת עוד שלימה כמנהור כל זה בהבה בהג"ה בסי' כ"ב סי"ק ג'. ועי' בשג"א ובד"מ ובמרדכי ובכ"ח בריש פרק השוחט שכולם כתבו דאפי בשחטים בזה על הר"ח ודי בשבחת הרחם. ועי' בש"ו בסי' כ"ב אות ז' שכתב בש"כ בזה בלשון, לכן נראה כר"ח דדווקא עם הרחם מיקרי שלם אבל אם אחוכיכן הרחם אין אנו מריחים לחתיכת טוודיין ואף דכאב מתחכה אבר אבר היינו בלותר בכחה נחלה צריך לחתוך הסותר לשני חציהה אבל שוף שיאמרו דק די בהברת הרחם, עכ"ל, ועי' בחמצעות אות ס"ל שכתב דמשמע דס"ל כמאחר דמלמו מהנין לאסור הכשר שאינו מליח עכ"ל דאין לחתיכת טוודיין לף לכתחלה, פ"ם כל פרעי דיעם מלו ותרתה שאין דין דוודיין חומר כלל נדין דמליחה כ"ל. ועי' בכאר עריך הבולען חלק יו"ד סי' פ"ם אות ס"ק בכתב בם ולפי עכ"ד אע"ג דאין אנו מומכין לחשוטת עכו"ם בכמוהר בריש סי' ל"ח ולבד זה נעיון לעשות אם יש בהכבר טעם דם נ"כ קשה לעמוד על זה מפני שגם לאחר שיעור מליחה כשאר מוהל כדם כמו שכתב הכרו"ם, מ"מ הא זהו ברור דאם הכבר לף נמלא כלל אף שהנשב מלא בקדירה כדרכה תמיד מ"מ יהי' הכבר שהתבטל הפל מבלי מלא כמוהב ובאחר החום בתמת תעיד על זה, ואם לף יהי' מפל ושעמו יהי' כעוד זאת סי' מוכיח שהבשר נמלא וזה נראה דמלמו נם עכו"ם שיהו אחוהם מכום שלימו יכול לשקר בזה שהרי שיהרלל יכיר בשקרו תיכף ומיד, ולכן נראה לעכ"ד ליתן לעכו"ם לעשים אם יתנר שהוא בהגיון ביכולה לאמוך על הנדולים המפירים, ע"ש, ונראה לאמוך עליו בזה יאמוך, וע"ש מה שכתב עוד שם בזה:

כה) **להקל**. כן כתב אמה"ב דרק בהפ"מ כדלי הוא הע"ו והפר"ח והפלתי לאמוך עליהם להקל בדין זה, וכן כתב הפמ"ג להלכה דווקא בהפ"מ יש להקל, לכן בהפ"מ יש להקל ולהתיר, ועוד דלא נרע הפ"מ מבדיעבד, דבדיעבד הלא אתה הפלתי שמי שפוסק בהפ"ו אין נוענין עליו בשיפה, וכן כתב הנמה"י דבהפ"מ המקל בהפ"ו לא בספיד, וכן כתב המשבצות בשות כ"ד בלשון זה ומ"ש בהפ"מ יש ללדד ולהקל ובפרט שדעת הב"ח הוא לשנוף שפיקה דבקון לקולא אפי' בחמחיץ לאיסורא. ועי' במעה יהושע שכתב בזה בלשון, ואין להקפיד לשטות הע"ו דס"ל דבשר שנתבשל ופפר אם נמלחה דמותר מעשם שפיקה דרבון, ג"כ נמה לו לחרר לחמשיעו בשבע"ב בסי' ס"ע בשר"ף ור"ש דבשר שנמלח ופפר אם נמלחה תוך ג' יפים מותר מעשם דיהו רק חומרת הנקומים, הלא אפי' בפפר אם נמלח כלל ומבדיל ממי מותר מעשם שפיקה דרבון לקולא, ד"ל דבפפר אם נמלח כלל גם לו הוי שפר דרבון, דקי"ל דמליחה הוי עיקר קליפה, וא"כ אין כח בהמלח להפליט יותר מכדי קליפה ולא מיקרי זה דם שנמלח דהא כתוב בהמליחה לו עשה שום פעולה בהריחה ובוודאי שפיקה למותרת, ואח"כ הדיחה הע"ו אם מעשם שפר דרבון לקולא היינו דווקא לאחר

## ברית מלח

ומכ"ש אם ידוע לה ודאי שמלחה רק אשת הריחה תבשר תדהה אחרונה והלבה לה ובעלת תבשר אינר יודעת אם הדיחה אחר ששהה שיעור מליחה היינו שיעור מיל, או תוך שיעור מליחה היינו תוך שיעור מיל בוודאי דיש להחמיר ולאסור באין כז) הפ"מ, אבל הכלים יש להחיר כדיעבד אפילו באין הפ"מ

## תקריב מלח

כז) **הפ"מ** . לק כי הגאון בעל העטרת לקם סי' קט"ו סעי' ב' בהגה יו"ד סוסורה ס"ו מפקפל עלינו אם שלשול תורך בדין זה ומרלה אם כתב להיורת להחיר מעשה זה לק הוי רוב התלוי במעשה מסום זה הוי כמו חזקה על חבר שאינו מוציא מ"י דבר שאינו מחוקו כמו שכתב רש"י בפסחים דמין נמנום וישלול אחר רוב בדבר, אלא חזקה ולפי על כל החברים ומסום הכי לק מיקרי רוב התלוי במעשה כיון דכל החברים כמה אלל מליחה הוי כמו מ דחזקתו בדוק בש"ם פסחים דף ל' ע"ב , ולק לדעת הגאון ב"ב המחמיר בשכחה אם מלחה, היינו מסום דס"ל דאולי מלחה היכה יודעת , וכל זה הוה רק בספק נמלח כלל אבל בספק אם שכה שיעור מליחה לק שיך זה , וא"כ כלה"נ נלאה ברור דנם הס"ך מודה לזה דאי לספק נמלח מעשה הספוקים מכחישים לשיעור מליחה הוה כשיעור לגי' שהה החיכה עלמה כמבואר ביו"ד סי' ס"ט דזה הי בחמת זמן שהעו שהכר ברור דבכאלי נוהי מותר בספק , עכ"ל . ולק כי עפר לנכי תהה כפוח רגלי הגאון ב"ל לק לפי עלי"ך הספרת שתפת לסיקר דדין זה כיכח שיורה יודעת אם שהחה תוך שיעור מליחה אי לאחר שיעור מליחה יש להחמיר בו כמכ"ש מדין זה לק שהחה שכחה אם מלחה כלל , דכל פוגמת הס"ך והס"ז החם הוא רק משום דהט"ז ס"ל דבשר הי לק מיקרי מחחזיק לאוסרא וספק דרבנן להקל והס"ך ס"ל דבשר הי מיקרי מחחזיק לאוסרא ויכיכ דלחמחזיק לאוסרא לק מגזירת כפוקא דרבנן לקולא, אבל בכ"ר היכה שוהלי מלחה אלא שיורה יודעת אם מיצה לאחר זמן השיעור אי בתוך הזמן השבר זה לכו"ע מיקרי שלחמחזיק לאוסרא דשלחמחזיק שוהלי אלחמרינן מלחה כדין מליחה קדירה ובכל הלחרינן כהרגלה המיד דווקי הם פירם ממל"מ בתוך שהחיכה ועשה חזקה לאוסר דהם פירם לאסור , ולהט"ז לפי מליחה לגי מפרים הם ממל"מ ומפלינו מעט, ומכ"ש הכה דשלא מליחה קדירה מלחה קדירה בלא שהה שיעורי־מליחה נהג עפי ממליחה לגי ושהה שיעור מליחה כאבר בישהו במקום אחר ועשה הם פפרים , וכמו שכתב הגאון רע"א בחידושיו דהם נפל החיכה שממלחה ושהה בתוך שיעור מליחה לספק ליר ספק מים לאסור כל מה שבתוך הליר דכל שעינן לן לפי שהחיכה מידי דמה הוי כמו מחחזיק לאוסרא , ע"ש , ודעתו הם לפי שהחיכה הפלה אלא נמלח כלל ומכל לספק ליר ספק מים שמי לאסור משום דזה נמי הוי מחחזיק לאוסרא, אבל בבשר הפל בישהו לעיל בכלל זה אוח כ"ר דהיכ מחלוקת הס"ך והט"ז לי מיקרי מחחזיק לאוסרא כי לא, אבל בשר כתוך שיעור מליחה מיקרי מחחזיק לאוסרא לכו"ע, ומי לעיל בכלל י"ג אות ס"ט. ומי' בחידושי רע"א עה"ש סי' ס"ק ס"ו ס"ק ס"ו. ומי' בחיכה שבשר ג' ימים בלא מליחה ואם נתבשל צריך לק , ונקשה הם הגאון ב"ל דמשמע מדברי הרב דלא הוי אלו כשר זה מבשר אלא נמלח כלל, הלא כיון דנמלח ים לחוש דבשעת מליחה יצא קלח הם ונבלע ויהי לו הם פפרים ויצא לחוץ דהוי לאסור לחומייהו, ועשהו לפוסר לחוש לזה מחיכה אחי בהם"ז, ע"ם הגה דבריו נקון בכלל כ"א אות ו', ופשוט דבר"ד הבשר מיקרי מחחזיק לאוסרא, ובמחחזיק לאוסרא אלא נם הס"ז מודה דאפי' בספק דרבנן לק לחמיץ בפיקוח דרבנן נקולא אפי' בלאוסור דרבנן אלון לו עיקר מן התורה, כדמוכח בעירובין דף ל"ט ודף ל"ו . ומי' בחי"א מהר"ן יפה סלק סי' ח' שכתב דזה אלון בפיקוח נפש כלל

שו"ע יו"ד סמ' ס"ט סעיף י'

שער הציון

עכו"ם ו) משמש בבית ישראל ונתן בשר כ) בקדירה ואין יודע אם הדיחו, אם יודע העכו"ם מנהג ישראל סומכין על ג) דבריו, אם ה' שם ישראל יוצא ז) ונכנם, אסור

ו) משמש. עי' ש"ך נקו"ס ס"ק ל"ו

כ) בקדירה. עי' כנה"ג הגהות ב"י אות מ"ב

ג) דבריו. עי' כנה"ג הגהות ב"י אות מ"ב

ז) ונכנם. עי' כנה"ג הגהות ב"י אות מ"ג

## ברית מלה

כמ) הפ"מ, אבל אם היא יודעת כיוצא ששהה שיעור טיול רק שהפסק היא לה אם שהה שיעור שעה, פשיטא כמ) דשרי, וכן אם היא זוכרת ודאי שעשתה הדחה ראשונה וגם הדחה אחרונה רק המליחה לבד אינה זוכרת אם עשתה אם לאו, יש להתיר בפשיטות אף הבשר אף באין ג) הפ"מ, וכן אם היא זוכרת שמלחה את הבשר אך אינה זוכרת אם מלחה משני הצדדים מותר אף להתחילה לבשל הבשר כלא נ) הדומ"ש: [ו] אשה ששלחה בשר לבעלה לכפר ולא הודיעה לו כתוך מכתבה אם מלחה את הבשר אם לאו, והכעל בישל את הבשר כלא מליחה, ואח"כ נפל לו ספק אם הי' הבשר מלוח אי לא אסור לו לאכול את הבשר עד לב) שישאל: [ז] עכו"ם המשמש בבית ישראל אין להניחו להתחילה לעשות כל הבשרי הבשר, היינו הדחה ראשונה או ההדחה אחרונה, ובכ"ש מליחת הבשר, רק צריך כל אדם

## הקריב מלח

ומלוח כאחד, והבית רמי"ם מסיים ברכות נבי ספק לו בוכתבתם מיזה דמוייהמ לא נפקא לכן ספק להלכה למעשה אין אנו מייסינן לזה מ"מ בב"ד בודאי דיש לנקוף חמם זה לקניני לחומרת ולחסור, וכן נלענ"ד לפי עי"ד להלכה:

כמ) הפ"מ. ולפענ"ד הכליס בודאי דיש לחומר לחשיטת הע"ז וכל הפוסקים העומדים בשיטתו לפקל ולהתיר לפי' בכתבה ומכ"ם להתיר הכליס בדיעבד, וכמו שספק כן מפורש הגהון בעל יראה יעלה בחלק יו"ד בהשובה קט"ז כמו שכתבנו לעיל בשות הקדוש:

כמ) דשרי. ולפי זה מיקרי הו מהחזיק לאיסורא דשיעור מליחה מדינא הוא רק שיעור מיל ומה שלמ"ד מצריך לשיעור במליחה שעה הוא רק מצד חומרא. ועי' בספר חומות יהושע שם י"ח שכתב דכל מקום שכתבו תוך שיעור מליחה הוא רק תוך שיעור מיל ולהכי שיעור מליחה הוא לחחר שיעור מיל כי מה שלמ"ד מצריך שיעור שעה הוא רק מצד חומרא ולא מצד עיקר הדין, וכן כתב מפורש בעל חמת מלמה בהגהותיו דלפ"ד שיעור מליחה הוי רק שיעור מיל ולחחר שיעור מיל לא מיקרי רק חומרא בעלמא להשהותו, ולחחר שיעור מיל לא מחצב שוב כרותח:

ג) הפ"מ. דמחמר דשמה הדחה לחסורה ומחסורה בודאי שמה הכל כדין והכעל בשות שכחל ובודאי מלחה כחבר היה רגיל חמיד, ואף שד שספק דדכען הוא ואף עוד דנס דברי הע"ו דבחי טעם המה רק לחקן לא קי"ל הכי לכן יש להקל בנידון זה:

נ) הדומ"ש. מעשה כזה בא לפני הגאון ר' שבתי בעל ז"ל והתיר, דלפ"ד שאוסר בשכחה אם נמלח, אבל בהכאי נוחש גם לימי מורים דמחתר, דהתם הטעם הוא משום דמעשה רב ואין שכחה, אבל בהכאי נוחש מדרבנן אחר שנמלחה לד אחר הבעל הדבר היא שוב שוטה ואלחה מכל הגדין, ושוב אפי' אם מיחם שנמלח לד נמלחה לו הסי הלח הדבה פוסקים ס"ל שאף להחחילה מלימה לד הסי הוא רק משום מלוה מן המובחר, ואפי' לפי דעת מיני הפוסקים דס"ל דלריך מדינא למלוה מצי הגדים ואפ"ל קוי"ל כוחייהו לדינא, הלא בודאי יש בכל החיבה כ' נגד הגס כל אלי החיבה כמ"י לכו"ע, ולא שייך כאן אין מבטלין איסור להחחילה דלא ממרינן אין מבטלין לכחחילה אלא בדבר שיש בו ודאי איסור אבל היכא דהוה ספק אם יש איסור כלל לא ממרינן אין מבטלין ומסוק לכחחילה, כמבואר בפוסקים:

לג) שישאל. עי' בפמ"א שכחלם מדאה פניס לכאן ולכאן, ומסוק דאין להחיר אלא בשאין אפשר להשאל ע"י המומחים שבודאי מלחה, ובטוי"ו והיד אפרים מוקמין עלוי דאין להחיר ע"י לומחות דבר שחפשר להשאל בחבר שבת, וכחב היד אפרים דכן נלחה לו לחורות, וכן כחב בשו"ת חכמ"י, שכיון שהמלאכת בפי' ס"ט בשות כ"ד בחחד שנמלח לו בשר ממדינה בערב שבת אחר חצות וכחב לו במכחבו שמכיוד שחזו בשר זה לשבת להנה מחנו שבשבת וחח"כ נפל לו ספק חולי לא הוחר ולא נחלה, ופסק נ"כ שהשבר אסור לחלט עד שישחל לו, וכ"י הכיחו, שכיון שהמלאכת בפי' ס"ט בשות כ"ד בחחד שנמלח לו בשר ממדינה בערב שבת אחר חצות וכחב לו במכחבו שמכיוד שחזו בשר זה לשבת להנה מחנו שבשבת וחח"כ נפל לו ספק חולי לא הוחר ולא נחלה, ופסק נ"כ שהשבר אסור לחלט עד שישחל לו, וכ"י הכיחו, שכיון שהמלאכת בפי' ס"ט בשות כ"ד בחחד שנמלח לו בשר ממדינה בערב שבת אחר חצות וכחב לו במכחבו שמכיוד שחזו בשר זה לשבת להנה מחנו שבשבת וחח"כ נפל לו ספק חולי לא הוחר ולא נחלה, ופסק נ"כ שהשבר אסור לחלט עד שישחל לו, וכ"י הכיחו, שכיון שהמלאכת

שער הציון

שו"ע יו"ד מכו' ס"ט סעיף י'

או שום קטן בן ה) דעת, הגה, וכתב מוהריטש ו) כני (טור) ולו במסיח נפי ז) תומו שהחיוהו יפה ולו שיקראל לפי בנניון מהכפ"ח קטן יולא ונכנס ח) למרתת מוחל ויודע מנהגי בן) ישראל, מיהו אם מיחה בעכו"ם אלא ט) יחיהו בלא רשותו והוא עבר ופי' תקציב מלא : דעת. פי'

בשפתי חוח מ"ב ועי' כיד"י בכתורן חוח מ"ב, ועי' בשפר מעשרת מלוס פל השפ"ע, ועי' בעו"ח בא למשה סי' ל"ב : ו) סבי. פי' בשפתי יוגה מה שכתבתי שם בזה לדיוק, ועי' בשפר דגלי יוסף סי' תפ"ד, ועי' בעו"ח ח"ם הלק ל' מתה"ש סי' מ"ו, ועי' בשפר ענתי המלך על הרמב"ם בפרק ט"ו מהלכות מגולות הלכה כ', ועי' בשפר מנדים תקציט סי' פ"ד חוח ע', ועי' מה בזו"ח פלף התנך כי' (י"ב בתרוכות : ז) הנומר. פי' ל"ך חות מ"ג וע"ו חוח כ"ל, ועי' בחוחת מהנני לו) ישראל, אבל כשאינו יודע מנהגי ישראל נאמן אפי' בסתם (ח) מסל"ת, ואם מסל"ת לפני בעל הבית שהחיוה זה לא מהני דזה לא מיקרי מסל"ת לע) כלל, ואין אנו צריכים לשניחים יחד דווקא, מסל"ת ויוצא ונכנס אלא בחד מיניהו סני, או מסל"ת או מתרחת מ) לחוד, ביהו אם מיחו לו לשעכו"ם שלא יהיה בלא רשות הבעל הבית

## ברית מלה

אדם לזהר עצמו שיעשה כל הדברים האילו וכיוצא בהן רק ע"י לנ) עצמן, וכדיעבד אם נתן העכו"ם הכשר בקדירה אחר שידוע שנבלתה כראוי ושהה שיעור טלילה ולא נתבשל עיד כמאכל בן לד) דוסקאי ואין יודע אם הדיח העכו"ם הבשר אחר הטלילה אם לאו, אם אך יודע העכו"ם מנהגו ישראל ומפיח לפי תומו ואומר לפני אנשים שאינגו מכיר אותב אף גם לא שאלוהו אם הדיח אם לאו, והוא אמר לפניהם ע"י קושיון דברים הרבה שהדיח נאמן הוא לסמוך על (ל) דבריו, או אם ישראל אפי' קטן בן דעת יוצא ונכנס שם נמי אמרינן דנאמן העכו"ם משום ט) דמרתת דווקא ויודע מנהגי ט) ישראל, אבל כשאינו יודע מנהגי ישראל נאמן אפי' בסתם (ח) מסל"ת, ואם מסל"ת לפני בעל הבית שהחיוה זה לא מהני דזה לא מיקרי מסל"ת לע) כלל, ואין אנו צריכים לשניחים יחד דווקא, מסל"ת ויוצא ונכנס אלא בחד מיניהו סני, או מסל"ת או מתרחת מ) לחוד, ביהו אם מיחו לו לשעכו"ם שלא יהיה בלא רשות הבעל הבית

## תקריב מלה

דלא שייך לומר כן כיון דאיכא בסתלה. ולפי טע"ד הוא הסברת הלימך לפי' דלעת הסמ"ג שם כשמבשלת הוא ב"ד שמתירין שם קלת בדין זה ומסיחה שם שמכל מקום לעניז דיעה אין לי מומר לה לאיסור ולא היתר והניח בצ"ע, מ"מ בדין זה הוא מוחה דאסור לאכול עד שיסתלל, דהסם כיון שהי' בש"ם אחר מלוס ואפשלת הלא יש לחוש שבשר זה שרוי בהסם ואפילו והוא כוהב לו שיסחה מן הבשר הזה בשבת מפחמת שלא ל) בשר שהוסקר כדעו יום ובלילה לדבר שבועולי ממלא, אבל כאן אין שם רגליים לדבר בוודאי לאסור עד שיסתל. ועי' בש"ו שולל ומביא מהרי"ע סי' ק' שכחב דכל זה שכתבנו הוא רק בשפק אם ממלא, אז בשפק אם הוחם אחר שמילחה, אבל ביודע שנתחם לך שפק הוא לה אם מלחה כהוגן, או שיודע הוא לה שהדיחה אך שפק הוא לה אם הדיחה כהוגן לריך לאחוז ולמלוח או לאחוז ולהדיח כהוגן אם לך עדיין לה נתבשלה, וש"ם שעמו ומעוקו מ"ש דברכות פרק ג' גבי שפק בי בוכחבתם בחיוה וכתבתם הוא עומד, הוסף לעיל בכלל זה חות ב"ד, לף כי מדבריו משמע שם בדעמו עומה להקל בשפק ממלח, אבל בל זה הוא במקום שלי חפשר בשתלה, אבל בכאן מאחר דחיוחם בשתלה בוודאי בים להחמיר :

(נ) **עצמו**. בן כחב הב"י סי"ק מ"ו בשם קונטרס בשל הסמ"ג, ועי' בשו"ח הרדב"ז ח"ח סי' מ"ז שכחב דשם לך מחרים עומדים ש"ג מוברים לו למלוח, ומיילי כאן בחופן שלין בו משום מרחים עין כגון שים בש"ע וכיולא בו, כמבואר בי"ד סי' ס"ג, ע"ש :

(ד) **דרוסאי**. דלא מהני עוד חיחוי של ישראל לפו"ע ולא נאסר בשבר משום בישולי עכו"ם, אבל אם כבר נתבשל ממלל בן דרוסאי, הלא בללו הכי אסור משום בשולי עכו"ם ולא מהני חיחוי של ישראל להבשר"ח הוכיח בשוב, ובן פסק בש"ע בסי' ס"ם ע"ש, והמקור הוא במרדכי בשבת סוף פרק ילילות השבת חות ל"ח שכחב שם בל זהוח במשלל בן דרוסאי אין בו משום בשולי עכו"ם ממלן שרבינו יהודה מפרש ב"ה בהבשיל שנתבשל במשלל בן דרוסאי היל ובכרי לה מהני חיחוי דישראל אף"ב ואסור משום בישול בכרים, אבל לדעת הפוסקים דס"ל דבעבידו ופסחהו לה שייך האיסור משום בשולי עכו"ם לו לדעת הפוסקים דס"ל דמיהני חיחוי אף להחר בשנתבשל במשלל"ד ח"ל מוהר אף לאחר שנתבשל במשלל"ד :

(ה) **דבריו**. הדווקא במשל"ח סומכין על דבריו במקומר בחבע"ז סי' י"ו נבי מסל"ח בעובדים ע"ש אבל בללו הכי לה מיקרי מסל"ח כיון שיודע מנהגי ישראל :

(ו) **מרתת**. הדווקא בעבדו ופסחהו שייך מרחת אבל לה בחים בכרי, ש"ך שם בשם חפי רבכרי, מלחר שיודע שבשבת ש"ב מקפיד עלי זה, אבל עכו"ם אחר לה נוהגים על הקפדה בשבת"ב, בן בחב הפפחי בסי' ס"ם חות מ"ב, וכן בחב החוו"ד להיל אבל לה בן הוא דעה אפילו ב"ה, וכ"כ נבחר לקבון בכלל זה חות ג', ודווקא אם העכו"ם יודע מנהגי ישראל שייך מרחת דאי נמי לה הכי לה שייך מרחת

נסוף

שו"ע יו"ד מסי' ס"ט סעיף י'.

על דבריו אסור לסוף חזיון דלישנו מרמת ואין יח) לממן גס כן לחדבריו, (הגהת ש"ך ותו"ה):

שער הציון

בכנה"ג בהגהות ב"י אות קפ"ע. הפ"ח

בחליחס כן, ושו' מקיב מגא: יח) לממן, עי' תו"ד בביאורים אות ט"ו, ושו' כיו"ד בהלכות לוע"ם ז"ל, ושו' כיד' בהלכות אות מ"ד, ובשקלים אות ע' מה שכתב שם לדינא, ושו' מקציב מלא מה שהלכתי בזה לדינא:

## ברית מלה

הבית, והוא עבר על דבריו אז אין לסמוך על דבריו בשום אופן, והכשר והתבשיל מת) אסורין: [ח] אם העכו"ם אין

## תקריב מלה

בסוף דבריו כתב עוד, אי נמי משום דסבר הסמ"ק דכי לחמרינן לחין עכו"ם נמסן במקו"א מלא בעודות לסמה בלבד היינו דווקא בלישול דלחדייהק אבל בחיסור דרבנן גם עכו"ם נמסן במסכ"א כו' עכ"ל ע"ש. וא"כ לדיך טיון נדול כאן בדברי הש"ך דקאמר דלהני הסמיוט המסבר דין דמסכ"א הכא משום חיערוכ של הב"י שמתבין את הסמ"ק והסאקותא ש"ט בין לישול דחדייהק לאיסור דרבנן לא אזלא אליבי, ור"ל חזר בו מזה הכיטוי וכ"ל דנם בדרבנן אינו נמסן במסכ"א, והא רלי' דפסק לקמן בסוף סי' קל"ו דנם בדרבנן אין עכו"ם נלמן במסכ"א, והביאה שם מחלוקת הפוסקים בזה ופסק שם בב"י ובשו"ע דאינו נלמן, ולכן הסמיט כלן דין זה במסכ"א, אבל בשאר זה אינו הכא הב"י בעצמו מתבין מיכן זה, והוא משעם דחזקתן מדיתין משעם דעכו"ם מקניותא קפדי, לאחר שהקפה שם על הסמ"ק מש"ם בבב"ק דף קי"ד ע"ב, דמין עכו"ם מסכ"א נמסן רק בעודות אשה בלבד, הרי ברשה בעלי דש"ע דבשאר בעלמא אין עכו"ם נמסן במסכ"א לסי בדרבנן, ואפי הכא לחיכה טעם לחקניותא קפדי, ולא כי' לי להסתבר לסמיט כלן דין דמסכ"א, וכמו שכתב לעיל, וא"כ הלא אין שום סמיכה עשה לב"י משום משום, דלקמן בסי' ק"ו הלא ליכא לשום בעשו"ם מקניותא קפדי משום הכי לא מסיען, ודו"ק. ומזה נראה נ"כ ברור כדעת הלב דנם המחבר ס"ל דנמסן כלן במסכ"א, מלבד רלים הש"ך שנמבאר שם, ובאמת נם שב"א בעלמא ס"ל כן, וכמו שבינארנו לעיל, וא"כ הלא נם לפ"י ז"ל נמי י"ל דלא דמי לשוף דעכו"ם מקניותא קפדי דווקא בלישול מדוע ומפ זה נקט הש"ך משעם דעכו"ם מקניותא קפדי דווקא בלישול דהא"ח ולא בלישול דב"י הלא הוא בעלמא מבית הב"י ס"ל עם כל דבריו ואף נעלמו ממנו דברי הב"י הב"ל הקודמים, וע"ש, אבל לא כן דעת הש"ך עלמו בשות מ"ב, רק הש"ך ס"ל דדעת המחבר בדרך אחרת בדין זה, דרק מרמת לאוד מכני כאן, אבל מבא"ח לו מכני כלל מעום דהמחבר לשיטתו אול שכתב בב"י דמסכ"א הריב"ח והסמ"ק אוסרין, רק הסמ"ק מתיר ולכן אפשר כהכריט דמסכ"א לא מכני כלל, אבל במרמת הסמ"ג והסמ"ק מתירין, רק הריב"ח אוסר לכן אפשר להתיר במרמת ב"כהכריט, ועוד משום דהכא אתחזיק איסור ח"ו בעי להחמי וכל כיכא דאתחזיק איסורא לא מהימן עכו"ם במסכ"א אף בדרבנן כמו שלן עכו"ם נמסן לומר בכלים אחרים שהשכרו אף דמדרבנן הוא ונם הרב מורה נזה שם דמהמבר נלא הניח בם כלום, ומה שהקשי הרב הכא לענין הדמה דמסכ"א מהני היינו משום דהכא יש עוד סברות לסתיר, ל', משום דעכו"ם מקניותא קפדי, ותע"ב דיש חזקה איסור ואף אם מסכ"א מהני במקום חזקה כמו שכתב הש"ך בסי' קל"ו אות י"ט, אבל במקום דליכא ריב נמי החזקה דיוב עכו"ם מקניותא קפדי מהני מסכ"א דיש ספק הקולו ומהימן בדרבנן, ועוד כמו שכתב המחבר מלא תחשו"ו סוף"ס ל"ל דזה ברור דעכו"ם נמסן בלישול דרבנן במקום שיש רגלים לדבר אף אם אינו מסכ"א, ומבית שם ולפי' לדבריו בסוף סי' קפ"ח ס"ק ט', ובכן הכי דש שמלחו דרבנן הוא ויש כאן רגלים לדבר מאחר שיודע מענגן של ישראל בזודאי עשה כהוגן ומסתבר מאחר דמסתם עכו"ם נזהרים בשל ישראל בזה כמו שכתבו הרבה אחרונים ז"ל מדלמרה הגמרא ומדיהו יפה יפה, ועוד אף אם היית שי פעמים ממי יש לחוש לממא אינה שכיחה בהכלי קודם שנמן המיח בתוך הכלי, ועיש בעור בזה שנפשר אף בדיעבד, ובן מוכרחים אנו להעתיק דמסכ"א נ"כ, ולכן לענין מליבה אם אנו סעכו"ם ואין יודע אם בכלי רלשון לו בכלי שי אנו מקילין רק בחחת דווקא, אבל בשם מרמת מועיל נ"כ בלישול לחדייהק כמ"ש הש"ך בסי' קי"ו בי"ד אות ל"ב, ובכל בשם יודע מנהגן של ישראל, ובשם מרמת הביא היד"י בהתוך בסי' ס"ע אות מ"ת



דמסכי נ"כ בין בעבדו ושפחתו בין בבל עכו"ם אף שלינו משמשו אם לך העכו"ם משחר שיעשך בשבת לחשרשל כל מה שקילבל מזה ולא יוכל למנת עלינות דברים, וכן כתב הת"ל והמ"ח, וא"מ בין עבדו ושפחתו לשחר עכו"ם טוב מזה, דבעבדו ושפחתו שייך מרחת לשלם ואין לריך לעיין על זה אם יכול למנת אינה עלינות דברים אם לאו משום דסתם עכו"ם מחינים לעשות הכל על לד היותר טוב ומוטיל לפי דעת הבעה"ב שהכל בשחרי עכו"ם משמשת ממילין המרחת עלת אם יודעין היטל למנת אינה עלינות דברים ואינה מינילים דזה בוודאי לא שייך מבין כלך, דז"ל הת"ל, נוי לו שפחה שפם בשר בקדרה כו', אם יודע העבו"ם שדרך של ישראל להדיח ובוזק במרחת וירק שלשחר בשם נחמן אם כי שם יונה וכבש שם ישראל בלי מחיצן בין דעת ומרחת, ומלאה דבשבדו ושפחתו שייך מרחת לשלם, עכ"ל הת"ל, וכל דבריו לקוחים המה מהמ"ח שכתב בזה בלשון, אך לא נקרא מרחת אלא הכא שלא כי יכול למנת שום עלינות דברים ומפחד שיהי לריך לפרוע, מק"ו מיין כלך, עכ"ל. ועל זה כתב הש"ך דבשלמ דבשבדו ושפחתו שייך מרחת לשלם, היינו דחין לנו' על זה אם הוא יכול למלא אינה עלינות דברים אם לא דסם מחייבים לעשות הכל על לד היותר טוב, אבל בידוע שלי אפשר למנת עלינות דברים משיטת שבכל עכו"ם שייך מרחת, ובאמת מהמבר שכתב משום היינו ל"ל דמסתמת כן הוא, ואל"ב מה ל בבית ישראל נתת שם הבשר בקדירה, ואין להחמין לעכו"ם משום שפוקי דרבנן לקולא הלא דם שלחו ודם שבישלו דרבנן הוא ופסק דרבנן להקל, דלח מיקרי ספק דרבנן מאחר שעלה בספק קודם שנתבשל, כן כתב השפתי כסי' ס"ע אות י"ת, ואל"ע קושה הבשול נמי הוי ספק דרבנן דהם שלחו נמי דרבנן הוא, זה אינו דקודם הבישול לא מיקרי ספק דרבנן דלא הוי ספק כלל מאחר דאתחזיק לאיסורא, דבשר שנמלח הוי בחזקת איסור עד שיהיה וקודם הבישול לא יוכל לומר ספק דרבנן מאחר דעומד בחזקת איסור ויכול לחלק לאיסור ולהיות הבשר אין כאן ספק דרבנן. ועוי בספר בפי יוסף סי' תס"ד מה שהעלה בזה. ועי' לעיל בכלל זה אות ס"ו ואות כ"ו:

מת) **אסורין**. כן כתב הד"מ בשם הנמ"ד ותו"ה, והמ חזיק דלוט מרחת ואין לסמוך נ"כ על דבריו, וכן כתב הרב בהג"ה בסי' י' בסי' ס"ט בשם הנהת ש"ך: והמ"ל, ובחב הת"ל אבל בסמ"ק מלי לף בהאי נוונא ס"ם בשם סהמ"ל מה שהאריך בזה, דקלי ליכא למיחש כלל בשל הרב דהכא ואין לסמוך נ"כ על דבריו, משום דאל בסותן אי אמ"ל נ"כ לף מלי, דאי בדליכא טעם דמרחת הלא דבריו מיום מעלים ומיום מוציחין, דאפי' אינו יומר כלום ממי שהאיש בבית מעשה למרחת, ומכל שכחב שם"ך מפורש בחות מ"כ, ומכוונתי בב"י, אלא דאכב ס"ל דכל עיקר הסיבה דסמ"ק טוב דווקא בידוע מנהגו ישראל דלח מסתמת משהל לעשות לפן שראל, אבל כשאינו יודע מנהגו ישראל הוין עם סמ"ג דמ"ל לף מלי, ול"ב נ"ל שפבשבה בנים ישראל בזודאי עשה כהוגן ומסתמא לף מלי, כלשון שלי אינה עשה זאת ולא שמע לו ועשה כלשון שלי לף בידוע שלינו משהל לעשות לפן ישראל ל"ב הדבל בסחמת ב"י דלא מלי מפ"ת לפי בידוע מנהגו ישראל לעשות הפוך ממיחה לו והוא עשה עד לעשו לו לו שום נחמת לו משום מרחת ולף לף משום דמ"ח, וכן כתב בעלון בע"ת הרב בחכתי לקמן דלמו משהל, והרב דייק מדכתב הסמ"ק דהעבו"ם נחמן במס"ת ומיהו שם ום"ם דם יודע מנהגו ישראל, ל"ל דיינו דיש בזה פרוץ דמסתמת משהל לעשות לפן ישראל ולפו משהו מנהגו ישראל כיון דהסמ"ג ס"ל דלף סמיכון מסל"ת לף ניחה לו להמחבר לפסוק כהסמ"ק אלף בהכתי נוונא בידוע מנהגו ישראל דיש עוד סניף

## ברית מלה

אין יודע מנהגי ישראל אינו נאמן אלא במסל"ת דווקא, אבל אינו נאמן מטעם מכ) מרתת, ואפי' כשהקטן מעיד עליו שהדיח הבשר קודם ששם הבשר בקדירה אינו מנ) נאמן, ואף בדרבנן ואף בכמה מר) שבידו אינו נאמן, וכן הדין אם מלו עכו"ם תרנגולת ולא ידעינן או בכלי ראשון או בכלי שני מלו נכרי נאמן או בטרחת אם יודע מנהגי ישראל, או מה) במסל"ת, וכן כשמלח העכו"ם הבשר ואינו ידוע אם מלה בכלי מנוקב או לאו, או שאינו ידוע אם מלה משני הצדדים נכי מוהר או במרחת אם הוא יודע מנהגי ישראל, או מו) במסל"ת: [מ] אם נתן בשר בקדירה בלא מליחה רק בהדחה ראשונה לבד, וברור לו כששם שהמים הי' רותחין על גבי חרש, ר"ל חמים הי' מבשל, ויש לזה צורך גדול כענין שהוא ע"ש ואין עוד זמן להכין תבשיל אחר ואף גם הם"מ, מ"מ אין לו להמורה להקל לכתחילה ולהורות היתר בזה רק בדיעבד אם השואל עשה זאת בשוגג והמורה הורה והתיר את התבשיל עם הבשר אין נוערין מן) עליו: בשר

## תקריב מלח

דמסתמא ליכא מכשהו מהמכונ, ולזה כתב הרב דכיון דחזינן דמעמה מרלוש של ישראל לאוכל לו דך סניף ולא מכני עוד בתורת דמסל"ת כמו בלא הי' יודע מנהגי ישראל, אבל לא כן הוא דעת המחבר כנ"ל ובזבחופיס לות ס"ו שכתב דבמסל"ת נאמן ולפי לף בכשלו נוונע, והלשון אין למיוד על דבריו שיוך ני"כ במרחת והקשה מזה על המ"ב דכתב דלשון סומכין על דבריו במעמא דף במסל"ת ולא במרחת, ודעת הי"א כפי' ס"ע שהקשו לות ע' כאשר כתבנו וכתב מפורש ולא כהחו"ד דהיכא דעבר על דברי הבעה"ב לף מסל"ת לא מהני, וכן מבואר בלבוש, וז"ל שם, אבל אם אין יודעין בו שהרגיל ולא מיחה בו כלום והטעה"ס מסל"ת יש מתירין ויש מיסרין הרי מבואר דאם מיחה לא מהני מסל"ת לף לעיל מתירין. ועי' בכמ"ג בהגהת ב"י לות קע"ג שכתב דפשוט הוא דלאו דווקא נכי הרחם ולא לפי' לות שמיחה, וכל הדברים דעכו"ם נאמן ביולא וכנכי דאם הרחיצו לו אלא לעשות אלא בפניו ושפשו אלא בפניו שהיו נאמן לפי' ביולא וכנכם ומכ"ש במסל"ת, ע"ש, וכן הוא דעת הגאון רע"א וז"ל לדיוק לא במחוי"ד בזיכורים לות ט"ו שכתב דאם שכחה הרמ"א לף אם מיחו לעכו"ם לין למסור מדבריו היינו במקום שסומכין עליו משעם מרחת אבל הכא הכל סומכין עליו משעם מסל"ת בוודאי נאמן לף בכהאי גוונא, ע"ש:

מב) **מרתת**. דמלי מתרחת שיוך בו כשאינו יודע שלריך לעשות בזחת ולינו עושה:

מג) **נאמן**. מלחר לחחמיר לימורה קבן לינו נאמן. ועי' בשפתי לות מ"ב שכתב לחפי' אם הקטן יומר שהרגיל בעשות הבשר וסס בקדירה כמי לין להחיר, דכיון לחחמיר לימורה לף כמה שבידו לינו נאמן לפי' בדרבנן. ועי' לי"א בהלילוך לות מ"ב. ועי' בספר משמרת שלום, ועי' בשו"ת כר לשמואר סי' ל"ב מה שהעלה שם בזה ע"ש:

מד) **שבידו**. דקטן לין לו דין על להיות נאמן בלימורין כדקיי"ל בנדון דעד לחד נאמן בלימורין, דהיו זה חווקה בנדון נלמד מבל לא בקטן:

מה) **מסל"ת**. לף להמחבר ספק בפי' ס"ת דלינו נאמן רק דווקא במרחת ולא במסל"ת, ומשמע שם מדברי הפ"ד דהבין דגם הרב מודה לזה, דמה שהוא נאמן כאן בהדחת הבשר במסל"ת הוא משום דס"ל דלספק דף בלישה נאמן דהוי ספק"ק דהא דקיי"ל לאין עכו"ס נאמן במסל"ת היינו רק בעבודת אלם בלבד, כל זה הוא דווקא בכל מילי דלוליית אבל בכל מילי דרבנן נאמן, וכתב על זה הר"ש דלפי זה אפי' אם מלא העכו"ס בע"ע ומי יש דיבנן שום דבר שבישלו אינו אלא דרבנן, ואינו נאמן במסל"ת, הלא מפורש דלא כהפ"ד, ובאמת נוכל לפרש עוד שבאת הגי"ה דבשר מי לא מיקרי לחחמיר לימורה דהיי דס שלא פירש מוכר וחני לאומלא לו לגלי. ועי' לעיל בכלל זה לות כ"ו ולות כ"ז, דהמלינה והמליחה המה רק להכשירם שלא יבא לידי לימור ע"י הבישול, ומוכיחין אנו לומר להכרע לא מיקרי לחחמיר לימורא מלחר דהיתיר במליגה:

מו) **במסל"ת**. דמלחר דמתיר כרב במליגה במסל"ת בוודאי בזה ממי יהיו כן, דהם שלמלו ממי דרבנן הוא ונם לף מיקרי לחחמיר לימורא לדעת הרב כלחר ביולחו, ובפרט לבא לין דבוודאי מלמו רק לינו יודע שם בבלי מעוקב מלא לו לף, לענין זה לף מיקרי לחחמיר לימורא, ובספק שם פיזר עליו מלח מכרעי לו לא מלה מצני הנדיים, שלא בללו שכי אנו מקילין דין זה בלוודך אפי' בוודאי, ולפ"ב במסל"ת ולפי דיש להחיר ובפרט נדעת הרב הזה לף מיקרי לחחמיר לימורא דהם שלף פירש מוכר שלחר ביולחו לענין. ועי' בספר

## ברית מלח

[י] בשר שנמלח ופלט כל דמו וציורו, או אפי' תוך זמן פליטת מח) ציר, רק שהודוה מעו) יפה, ובלעה כזית דם צריך ס' נגד כל התחיכה והתחיכה עצמה כ) אסורה. אם בישל בשר ונמצא בקדירה אחר הבישול תחיכה אחת שנצרר בה הרם בין עור לבשר, או בין הבשר והעצמות, צריך שיחי' באותה תחיכה ס' נגד נח) הרם, ואז הכל מותר אפי' התחיכה נופא, ואם אין ס' בהתחיכה נגד הרם אז צריך שיחי' בהקדירה ס' נגד כל התחיכה והתחיכה עצמה נג) אסורה: [יא] בשר תוך שיעור מליחה, היינו תוך שיעור מיל, או כדי שיעור צלי, אסור לאכל ממנו נע) חי, אבל בשר שנמלח כראוי והודח כראוי הדחה ראשונה ואחרונה מותר לאכול ממנה בשר נר) חי. אשר לבשל תחיכת בשר בלא מליחה ולהוסיף עלי' אח"כ עד נס) ששים:

## תקריב מלח

זה שם, ועי"ל נרמה דהפמ"נ שכתב בשם שכה"ג דרק מין לנעוך עליו במיפה על מי שהוריה בזה כהפ"ו מבל להורות כן להתחילה לא, וכן כתב הח"י, ואפן לא בקיאין אנו בתליתה ואפן קי"ל דלפי במקום שאינו מצוי מ"מ מבליע ומפליט והוה פורס ממל"מ, וכן נרמה להלכה וכן פסק הרב מפורש בח"מ ולפי בדיעבד לא מהני מליטה. ועי' שם בש"ך בסי' ע"ג אות י' מה שמתרץ שם דברי הרב דלא יהי' סותרין זה את זה, ומשמע דשם הוא פסק גן להלכה למעשה, וכן דעת הפר"ח, ודלא כהמ"י שכתב להקל בהש"ע או בע"ם, אז לכבוד תורתם, וכן מוכרע להחמיר. ועי' ברמ"א בסי' ע"ג בס"ה אות ה' שמפלפל עלמו שם פלפול מרוך בדברי הס"ך בסוגית הרב ומסיק שם בסוף דבריו שדעת העור וכ"י והכרמ"א, דעת כולם צוויש המה לפסוק בדעת רוב הפוסקים דס"ל דחליטה היא מועלת בלל לף בדיעבד וכרי קי"ל, עכ"ל ע"ש. לכן אין להורות כן לכתחילה רק לח הסומל עבה זמת בסוגב והמורה הורה כן בדיעבד להיהר אין נוהרין עליו. ועי' לקמן בכלל כ"ה אות ע"ו לעניין סומן שחחה נ' יניח בלא מליחה אם מועיל תיקון זה דחליטה בזוחמין מה שכתבתי שם ומה שהבאתי שם בשם מהר"ל מפלמנק, ע"ש:

מח) **ציר**. דווקא בתוך זמן פליטה ניר דמו שהתמין נקבי הפליטה ע"י שהחחה מלחר דמין בו דם, אבל בתוך זמן פליטת דם לא נהמין נקבי הפליטה ע"י שהחחה אפי' ע"י החחה מרובה כמבואר בכל הפוסקים:

מט) **יפה**. דמלחר שלין בה פליטת דם והוחה יפה לו שהתמין נקבי הפליטה אפי' בתוך פליטת ניר, אבל בתוך פליטת דם לין שהתמין נקבי הפליטה אפי' ע"י החחה יפה כמו שהחבחי בשות הקודם:

נ) **אסורה**. דהתחיכה מעלת נכלה ואין מועיל לה עוד מליחה ולריך ס' נגד כל התחיכה והתחיכה עלמה אפי' אסורה, ממ"ע בפתיחה להלכות מליחה:

נא) **הרם**. ין כתב הבי"ח דהין התיכה זו הוא כמו בלב, ודבר זה מנלח לפעמים בבשר בהמה שאינו ניכר מבחוץ רק אחר הבישול כשהתחין הבשר לו ויולין אחת ולריך ליזהר עלמו מאחד מזה, ובן מלוי זה על פי רוב בעופות בהירלסים בין הרגל אה בשדוך להמוף ודבר זה מלוי מאוד, ע"ל, הביחו הב"י בסי' ס"ו בהקלר סוף ד"ה ולריך ס' בהתחיכה נגד אותו המקום, ואם לאו לריך ס' נגד כל התחיכה מעשה איסור דבוק ואפשוט הוא, וכתב נ"ב פ"ם לעיין בזה בעופות:

נב) **אסורה**. כמו בלב בסי' ע"ג סי"ח ב', דאם ניטלה בלח קריטה דבעינן ס' נגד כל הלב ואפי' נמלחה הלב מקודם ויש לו הרם העבוי שבבשר הלב מ"מ אמרינן דבעינן ס' נגד כל הלב מעשה דלא יהיה כמה דמו נפק מיהו, בן כתב הגאון, וכן פסק הלו"ה דאפי' הרם שבחללה לבד נ"כ כי אסבר לטער, וכן כתב הר"מ, וכן פסקו טז והש"ך, ואפי' בדאיכא ס' נגד כל הלב מ"מ אמרינן דהלב עלמה אסורה דכיבוד הר"מ בשם הש"ד וכתב שם דהכי נראה, אבל נ"ב דנכון לב לוכח התירא מעשה הלב שיש ולהיה בולעת בלל כשיעור רש"י ז"ל מ"מ אפן לף קי"ל כרש"י ז"ה רק בשיעת התום בשם ר"ת ור"י, מכ"ש בס"ד, אך מה שכתב המחבר הל"ל זיבה כמו בלב, לשון מיני מדוק היטב, דבממת אינו דומה ממש ללב דהלב בשעה בעינן ס' נגד כל הלב ולא מזהר כל מה שהחבאל בשמה והלב בעמה אסורה, ואם אין ס' הכל אסור, אבל אם יש היחר לשטר את הרם במלח בהלבה כמה הוא, אבל בס"ד אפי' אם אין ס' בהקדירה נגד חחיכה, אם אך יש ס' בהחחיכה נגד אותו המקום אלרור שם הרם שיהר כלחר בחבחו לעיל בבלל זה, והה מש יכולין לסמור דאפו דבריו שדעת העור וכ"י והכרמ"א, אך מסחר לומר דמה שכתב המחבר הל"ל דיבה בלב, פוחמו הוא על בבא הבחים בשם אין בחיחה החיכה ס' נגד אותו המקום אי היה שוה ללב, דאם יש בהקדירה ס' נגד כל החיכה והחיכה עלמה אפי' אסורה, ואם אין ס' נגד כל החיכה והחיכה לא אפי' כל מה שבקדירה מחחר, אבל בבא הדחתן ודאי דאינו דומה ללב, בן ל"ל, ודוחק. ועי' בבית יוסף בסי' ס"ו בחיקון הבית שם אות ג':

נג) **דג**. המלח מרחיק את החחיכה והדם פורס ממל"מ ע"י כח המלח לדיתן, ואף כי לא יצא לחוץ, פמ"ע בפתיחה להלכות מליחה. וכ"ל שכוחת הפמ"ע בהיחת לדיתן דאינו לשיעתו דס"ל כהפוסקים דס"ל דדם פורס ממל"מ בחחיכה נוסף ע"י כח הלח ה' אף ע"ג כח המלח אף שלא יצא לחוץ אפי' מיקרי ממי פירש ואפור לחחר בישולו לעיל בבלל ג' אות ג', דאי לאו הכי אמאי החחיכה לחורה לאכלה מה אם יהיחה דשפ מה שיצא לחוץ לא חזרה עוד להחבלע תוך החחיכה דהא החחיכה עדודה היא לשפוך ולהוליא בועלת, דאפן לף קי"ל כהפוסקים דלולו דס"ל דהמלח שפלע ומבליע את הדם בחוכיה לחוך החחיכה. ועי' לעיל בבלל זה אות ב"ד מה שהבאתיו שם קושית הגרמ"א, אבל אפן לף קי"ל הכי ומ"ב הדם שפלע ושאר עב גב החחיכה והודח ולית כאן חשש משום דדם שע"ג, ומה שכחב החחיכה לף פירש ממל"מ אבל מאחר שלא יצא לחוץ ונם פירש ע"י כח המלח לף מיקרי דם שפירש, אלא ודאי כאפר כתבנו:

נד) **דג**. ולא אחמיניך שמא לף שלא המליחה כל הדם כדעת הרמ"ה בב"ח שלי, כי אפן לף קי"ל הכי, וכן משמע ב"ב מהר"ן דיש קלת שם בהבשר לף לאחר שיעור מליחה כדעת הרמ"ה, ומ"ב לדידהו הוי לו דם שפירש ע"י המליחה ואשור לדיתן לף אם לא יצא לחוץ, מ"מ מותר, ולפמש, משום דבממת בנית הבשר להטיב עליהם בזה, ועוד משום דהוי לו ס"ם שמא הלבה בהפוסקים דס"ל דהמליחה פולעת כל הדם ולא כשאר מלומה, ואפי' אם הממא לומר דהלבה כאן בהפוסקים דס"ל דאין המליחה פולעת כל הדם אומר עוד דם בתוך החחיכה אחר המליחה, שמא הלבה בהפוסקים דס"ל דדם שפירש ממל"מ בחחיכה ולא יצא לחוץ לא מיקרי דם שפירש, ובפרט היכא שפירש ע"י כח המליחה דיש פוסקים דס"ל דע"י כח המליחה לא מיקרי פירש כלל:

נה) **ששים**. דאין מבטלין אותה בהתחילה, אף שבשעת עשיה כל זמן שלא נתבשל החחיכה הרי היא החיכה היחר ודיי שיהיה הדם לא פירש, ובהאי גוונא לא מיקרי מבטל איסור בהתחילה, ג"כ היחר נמור מ"מ אסור לערב בהתחילה, ואף בחמץ קודם הפסח אף שהוא בלא בטל ה"ז בחיקון הבית שם אות ג':

יחתך בסי' ס"ו בחיקון הבית שם אות ג':

נג) **דג**. המלח מרחיק את החחיכה והדם פורס ממל"מ ע"י כח המלח לדיתן, ואף כי לא יצא לחוץ, פמ"ע בפתיחה להלכות מליחה. וכ"ל שכוחת הפמ"ע בהיחת לדיתן דאינו לשיעתו דס"ל כהפוסקים דדם פורס ממל"מ בחחיכה ונוסף ע"י כח הלח ה' אף ע"ג כח המלח לדיתן, ואף כי לא יצא לחוץ, פמ"ע בפתיחה להלכות מליחה, ע"ש:

מכאר דין בשר שנתבשל בלא הדחה אחרונה ובו ה' סעיפים :

שו"ע יו"ד סימן ס"ט סעיף ט'

שע"י הציון

**בשר** שנמלח א) **ונתבשל בלא הדחה** ב) **אחרונה**, צריך שיהי' בו ג) **ששים כדי המלח** ד) **שבו**, הגה. וכל הקדירה ה) משערה בששים (ש"ך וט"ז ועי' ס"ק כ"ד), ואם יש ו) בקדירה כ"כ כמו התחיבה שנמלחה ולא סודח כלל עכי דווקא אינו בששים עכ"ל התחיבה ז) בולעי היא ס"ט בולעי ח) ששים נגד ט) שנמלח שעליו (במרדכי כלל י"ג ד"ה), ואי ליכא ס' בקדירה נגד יא) כמלח אפי' (א יב) כוסס רק בכלי יג) שני כלל יד) אסור לתחתר

ועי' בסי' ק"ה סוף ובחלטת בהוכיח יש כמלח סי' ז' : אחרונה. עי' בשפר בית יוסף, ועי' בתוספות רע"ק, וביו"ד, ועי' בכנסיית הגדולה בסוף סי' ס"ט, ועי' בפרישה בסי' ק"ה ס"ק ג' : ששים. עי' בשפר בית יוסף סי' ק"ה ס"ק ג', ועי' בכנסיית הגדולה בסוף סי' ס"ט, ועי' בפרישה בסי' ק"ה ס"ק ג' : שבו. עי' ס"ז אות י"ט ס"ק ל"ד, ועי' תקציר מלה : ס) מצטרף. עי' ס"ז אות ל"ה, ועי' כנסיית הגדולה בסוף סי' ק"ה, ועי' פתוחי נעול ס"ק ל"ה סוף שכתב בשם י"ח, ועי' תקציר מלה : ז) **בקדירה**. עי' ס"ק אות י"ד בשם כ"מ, ועי' תקציר מלה : ז) **דהתחיכה**. עי' ס"ז אות ל"ח סוף שכתב בשם הפרי חדש, ועי' בתוספות ד"ה ס"ק ג', ועי' בכנסיית הגדולה בסוף סי' ק"ה, ועי' בפרישה בסי' ק"ה ס"ק ג' : **בוודאי**. עי' בשפר בית יוסף סי' ק"ה : ח) **בולעי**. עי' בש"ך סי' ק"ה ס"ק ל', ועי' בפתוחי נעול שם, ועי' בתקציר מלה : ט) **ששים**. עי' בשפר בית יוסף סי' ק"ה ס"ק ל"ה, ועי' בפתוחי נעול שם, ועי' בתקציר מלה : י) **המלח**. עי' בשפר בית יוסף סי' ק"ה ס"ק ל"ה, ועי' בפתוחי נעול שם, ועי' בתקציר מלה : יא) **כוסס**. עי' ש"ך אות ל"ה סוף ובחלטת בהוכיח יש כמלח אפי' ז' : יב) **המלח**. עי' בשפר בית יוסף סי' ק"ה ס"ק ל"ה, ועי' בפתוחי נעול שם, ועי' בתקציר מלה : יב

שו"ע יו"ד מסי' ס"ש סעיף ט'

שער הציון

ממחר דים סם מלח ועיר מסי' בסלי סיר סו) מבסל (סם דין ם' ומרדכי), ובסר סו) יכם ים למחיר מסי בסלי למסון דומלמי יו ם' מסר"ם נגד המלח ממחר שכנר יו) מחיכם, (מרדכי פכ"ה ורמ"ן וכ"י, רשבת פמ"ר"י, וס"ד), סגל למחלוקת יוחר מסי' בשנר יכם שלא נבשלו פו ית) להיחוו כמים שהיי קולח בסם בלא הלחם מחרוחה. (ס"ד בס), וכל זה מיירי שלא הוחם בחחרוסם כלל, אבל בשר"ח סי' ק"ם ח', וסי' ק"ם ס"ק ס"ג, וב"ח בשם ארחות חיים בשם ר"י הלוי כחב דאפילו אם הוחם רק פעם אחת ומרחיב כך מותר בבישול אחר בלחוד שני ליה בכלחה מחרוחה. (מהרש"ל בחשובה סי' ל"ד):

סימן ל"ג :

סו) מבשל. סי' ס"ך חות ג"ם, וסי' ס"ו חות ס"ב, וסי' ס"ו חות ס"ב, וסי' ס"ח מוסף"ד קחת סי' ק"ם, וסי' שפחי חות ג"ח וחות ל"ח, וסי' קמ"ד בבישורים סי"ק י"ב: עז) יבש. סי' ס"ך חות ג"ם, וסי' שפחי חות ל"ב, וסי' ס"ח ס"ק ל"ח, וסי' חקניב מלח: יז) נתיבים. סי' בפסר שחל בן סלו, וסי' חקניב מלח: יז) הודח. סי' י"א בפלקט חות ע"ב, וסי' בפסר ס"ד כלסות מליחה חות כ"ב, וסי' י"ד סם מה שכחב מכ"ח והכ"ם, וסי' חקניב מלח מה שסחכחבו בזה בלוזה:

## ברית מלח

ובהתבשיל ס' נגד הדם והמלח, וכן אם נשרה הבשר הזה לאחר שיצר מליחה בסים מעל"ע שלם נסי הדין ו) כן, אבל אם אין ששים בהתבשיל והחתיכה נגד הדם והמלח שעל החתיכה אז הכל אסור אפי' אם לא הושם רק בכלי שני שהים"ב נסי ז) אסור באין הפ"ם, אבל בהפ"ם מותר בב"ש אפי' ח) בשותפ"ב, אבל בשאין היד סולדת כה מותר אפי' באין ט) הפ"ם: [ב] אבל אם לא שהה עוד שיעור מליחה ונתבשל כך בלא הדחה אחרונה, הרי זה בכשר שנתבשל בלא מליחה שצריך ס' נגד כל החתיכה, ואף אם יש ס' נגד החתיכה מ"ם ההתיכה נופא י) אסורה, אם לא

לצורך

## תקריב מלח

כחב הגאון הכ"ל בחיוסיו לדיל, וכן בספר ביח מברכם בחידושיו להלכות מליחה סות ה' כחבו בהחלט לדיל להתיר, מבל זחת לבלא בעיני דהגאון הכ"ל פסק בן להיחר בפשיטות בשם שבפתי אחר בשאלתי כחב מפורש דלעיל דיל ג"ע. ועכ"פ נרחה לי ליחר לעיל דיל, אף דגם הכ"ג מבכיח ג"ב להגאון הכ"ל ובמחת יהא בחול דומלמי לוט בחוחק כ"ב בדם, דמעשם זה מלינו שבחה פוסקים בקלו במה פעמים בשחל לעיל מם עבר ג' יחים בלא מליחה שהחוו בזה במה הקלות להחיר בשבר ובאר בעי"ה לקחן בכלל אחד זה, וכן רשיחי בספר מרחב בהן שבחב דבשחל בחלת רק מל"ח דחודה מוכר למלח בשיח אף בלא בדם, וכמו שבחב הס"ר בסי' ע"ב בשם ה' בשם הר"ח לעיל שחל בשבשל בלא מליחה דחם ים ס' נגד השחל דאף השחל גופא במי מוכר אף בלא מליחה בשבר בהאי גוונא לחלוט בחין הפ"ם וה"ה בשם הר"ח ומהר"ם ומהר"ם בוכנין, ועיין מבבחים אות כ"ב בסי' פ"ע שבחב דהכי הלוכחין הבשר משיב הב"ם עם רביחה שלא מבשל אחרו, מ"מ נוחר בשר שבשבר מבלוע בהבלי ב"ב זה אין נרחה מבל הילי הסיע על הפמ"ג בזה והעלה לדיל משמעחים לשון הרמ"א ואחרי פוסקים דיהיו שוה ממם לאם הושם בב"ר. וכמו דבבלי לחשון מאבר גם הקריבה בן הדין בהבאחו נוחע, ע"ש:

ז) אסור. ואף דקי"ל בלי שני חיוו מבשל, וכן בוח דעח המו"ה ועוד פוסקים רבים, מבל מאחר שיש שם שלח ועיר חפשר המבשל לאף בב"ם, בן הוח דעח הרב בח"ח, והש"ך ומהר"ם טיבלין בהשובה סי' ב"ו, ודעח הספר לחי רבבי דה"ה שומן וכל דבר חריף ונוסה להחבשל אף בב"ם ואפשר דבריהם החריפים נרע עוד יוחר ממלח, מעשם שלא הפסן עוד בוחן, עיין שפחי בסי' ס"ע שחה ל"ח, בן יש להחמיר ולאסור בחין הפ"ם דיש לחוש לדברי הר"ח והש"ך ומהר"ם בוכנין, ועיין מבבחים אות כ"ב בסי' ס"ע שבחב דהכי הלוכחין הבשר משיב הב"ם עם רביחה שלא מבשל אחרו, מ"מ בשר שבשבר מבלוע בהבלי ב"ב זה אין נרחה לחלוט בחין הפ"ם וה"ה בשם הר"ח

## ברית מלה

לצורך, או בהם"מ, דאז התחיכה עצמה נמי מותרת: [נ] וכן כשר שנפל לקדירה רותחת שהו' בה כארשט מחופין מאור עם חלב, והיס"ב אז אפי' בשר שור ואפי' בב"ש נאסר הבשר (י), והבארשט, רק בהנאה יש להתיר (יג) הבשר והתבשיל, וחקערה יש להקל ולהתיר אחר יג) מעל"ע, אבל אם הו"ם בס"ר אפי' בלא סליחה נמי יש יד) לאסור: [ד] בשר שהורח הדחה ראשונה וגמלח כדין, ואחר המליחה הדיח חצי' של החתיכה הדחה ראו', וחצי' השני' לא הדיח כלל, מותר כל התבשיל, ואף אותה חתיכה נופא נמי מו) מותר: [ה] בשר שנמלח כדינו אחר ההדחה ראשונה ולא הורח הדחה אחרונה, רק הניח הבשר כך להתייבש עז) הבשר, אין לבשלו אח"כ בלא הדחה אחרונה, אף יש לזהר מכלי להניח הבשר אף בפים שהיו סולרת בה בלא הדחת אחרונה רק יניח בפים קרים תחילה בדר"ן, וטוב ונכון להדיח הרחה שני' של כשר יבש בפים יז) פושרים, אבל ברייעבד יש להתיר הבשר אפי' אם לא נתייבש לגמרי, אלא אפי' אינו אלא נגוב, מיקרי לעניו זה יח) יבש, אפילו אם הניח הבשר יט) בב"ר, כל

זה

## תקריב מלה

מפורש בעל המחבר הכ"ל עצמו בתוח כ"ו אם במלחה תחיכה ולח ממלחה כלל היינו שלא שהתה שיעור מליחה דיוה כלילו לח ממלחה בס"ק כ"ל ובלח ממלה כלל ומתבשל כרי רק דעת המחבר היא דהתחיכה עלמה מותרת בשים ס', אבל דעת הרב בהג"ה שם דלמ בשים ס' והתבשיל מותר מ"מ התחיכה עלמה לאוכיב, לפו משום דהתחיכה כ"ע דלא שייך זה כלל, רק משום דהכושר מבלבל טעם התחיכה וגורם שהדם שבתוכו פירש ממל"מ כדעת המרדכי, והנהח ס"ד, וכן ספק מפורש הש"ך שם בתוח מ"ו וסק"ו בתוח כ"ח, וכן כתב מפורש בעל בית יוסף בסי' ס"ט תלק ג' בעמודי זהב שלו תוח ט', וח"ל סם, אבל אם לח שהה עוד שיעור מליחה הוי כלח ממלה כלל וצריך ס' בנגד כל התחיכה ומבותר הדין בסעיף ו', ושם מבותר דהתחיכה עלמה מפורש לחפי בשים ס', ומכפי שהתבותר לעיל בכלל י"ט תוח כ"ח, מלח מ"ב מלמד שעשות הדפוס יש שם בדברין, וכן מה שכתב שם בלבושו, ומשומן מפתמת יש ס' נגד הדם והמלח שעליו, כדעת הפמ"ג והגרע"ח אבל לח כן מבכי עמדי, והעליבי לעיל בכלל יה תוח ה' נזיעת הלין חילוק זה בין שומן לבשר, ע"ש:

יג) **והבארשט**. מעשם דע"י דבר חריף מפליט, ולפי שיש"ם מוכה לזה, דגם בישים לח הקיל אלח בממלח דווקא מעשם דפסק כת המלח, ממ"ב כלן ואפשר דגם הש"ך מודה לזה, כן כתב השפתי כפי"ם בתוח ל"ז, ועי' לעיל בכלל זה תוח ו':

יג) **הבשר**. הכלח לף לדעת האחמירין פוש רק מפליט ומבליע אבל לוש מובל לכו"ע:

יג) **מעל"ע**. לף דהפמ"ג בשפתי תוח ל"ז בפי' פ"ט כתב דהקערה ל"ע לדינה, אבל בלעל"ד יש להתיר הקערה אחר מעל"ע, ולפמש דבר המלאון הפמ"ג משמע דמה שכתב והקערה ל"ע לדינה היינו כוונו לוף מעל"ע, דהכי הוי מדבר שם לחדות שיכור וכיוצר של כבשר וכחבישל והקערה, וזה לכל היקף, אבל לאחר מעל"ע לשבר דגם השפתי פ"ל דהיל מוכרח, ועוד יש להתיר הקערה אחר מעל"ע בכמ"ש מעירוני דכלי רחשון, דעירוי מכ"ר הלא גרע מכ"ש בקופן אם ומ"מ לוש מבליע יותר מכלי קליפה ומכ"ש כ"ש שלא ע"י עירוי דיש להקל יותר ולהתיר מ"מ יון לפי לומר בכלי דעתי להורות כן הלכה למעשה:

יד) **לאסור**. כן משמע דעת הרב בהג"ה בסי"ק ט', וכן כתב מפורש בה"ל בלל ב' סי' ר', וכביו יראוה מהיר בבשר מי שלא נמלח ונתבשל בכלי רותח שהושר מעל הפם, ומביו דלפי' מדברי הרמ"ם בפרק בירם שכתב דלף שלן בבשר מתבשל מ"מ בלחוטיות שעליו מתבשל, ומשמע הש"ו בתוח כ"ג להתיר, וכתב שכן דעת מהרם"ל, ומשלשל עלמו שם הש"ו בתוח הל"ל בשלשל עשם בדברי הרמ"ם ז"ל בדין זה, ומביא שם דברי הת"ח דלעיל בעל רבינו יראוה דם"ל דשותר, ע"ש, ומשיק דלח כהש"ך, משום דבהרמ"ם משמע דווקא מלח וכ"ל לוסר אבל כ"ר בלא מלח לא, ר"ל בשר מי שלא נמלח עוד מותר לחת נם בכ"ר, ע"ם, ושיקר לפיהו הוא משום דמדברי הרמ"ם משמע דלא לעניו שבח מייהי ע"ש, ועש"ל צריך עיון, אמאי לא הביא ראיתו מדברי הרמ"ם הל"ל נופל שבחת, וז"ל שם, ומותר לחת בשר מי לתוך כ"ר, ובחמת דל שכלי מהבין זחת, אמאי פלינ הת"ח על רבינו יראוה בעת שמבותר היטב בהרמ"ם ז"ל כמהו, ואי משום דלח מזכיר המור בתו"ח מלח ולעשות ולחלק בלל, וא"ת הוא לדינא דבהג הפלפי בפי' הל"ל תוח ו' דמדברי הרמ"ם עכ"פ מבותר בתר היטב בדבריו יראוה, ואפי' בהרמ"ם עכ"פ מבותר בתר היטב בדבריו יראוה, ואפי' לעשות ולחלק בלל, וא"ת הוא לדינא דבהג הפלפי בפי' הל"ל תוח ו' דמדברי הרמ"ם ז"ל בתוח ל"ז, וכן כתב המג"א דמהקול בהם"ז בהם"מ לח הספיק, ועי' היטב מה שכתב המשבצות בפ"ק הל"ל בזה, אבל בהמלה בלל ומתבשל הרי רק דעת המחבר היא דהתחיכה עלמה מותרת בשים ס', אבל דעת הרב בהג"ה שם דלף בשים ס' והתבשיל מותר מ"מ התחיכה עלמה לאוכיב, לפו משום דהתחיכה כ"ע דלא שייך זה כלל, רק משום דהכושר מבלבל טעם התחיכה וגורם שהדם שבתוכו פירש ממל"מ כדעת המרדכי, והנהח ס"ד, וכן ספק מפורש הש"ך שם בתוח מ"ו וסק"ו בתוח כ"ח, וכן כתב מפורש בעל בית יוסף בסי' ס"ט תלק ג' בעמודי זהב שלו תוח ט', וח"ל סם, אבל אם לח שהה עוד שיעור מליחה הוי כלח ממלה כלל וצריך ס' בנגד כל התחיכה ומבותר הדין בסעיף ו', ושם מבותר דהתחיכה עלמה לאוכיב לחפי בשים ס', ומכפי שהתבותר לעיל בכלל י"ט תוח כ"ח, מלח מ"ב מלמד שעשות הדפוס יש שם בדברין, וכן מה שכתב שם בלבושו, ומשומן מפתמת יש ס' נגד הדם והמלח שעליו, כדעת הפמ"ג והגרע"ח אבל לח כן מבכי עמדי, והעליבי לעיל בכלל זה תוח ה' נזיעת הלין חילוק זה בין שומן לבשר, ע"ש:

יה) **והבארשט**. מעשם דע"י דבר חריף מפליט, ולפי שיש"ם מוכה לזה, דגם בישים לח הקיל אלח בממלח דווקא מעשם דפסק כת המלח, ממ"ב כלן ואפשר דגם הש"ך מודה לזה, כן כתב השפתי כפי"ם בתוח ל"ז, ועי' לעיל בכלל זה תוח ו':

יו) **הבשר**. הכלח לף לדעת האחמירין פוש רק מפליט ומבליע אבל לוש מובל לכו"ע:

יו) **מעל"ע**. לף דהפמ"ג בשפתי תוח ל"ז בפי' פ"ט כתב דהקערה ל"ע לדינה, אבל בלעל"ד יש להתיר הקערה אחר מעל"ע, ולפמש דבר המלאון הפמ"ג משמע דמה שכתב והקערה ל"ע לדינה היינו כוונו לוף מעל"ע, דהכי הוי מדבר שם לחדות שיכור וכיוצר של כבשר והקערה, וזה לכל היקף, אבל לאחר מעל"ע לשבר דגם השפתי פ"ל דהיל מוכרח, ועוד יש להתיר הקערה אחר מעל"ע בכמ"ש מעירוני דכלי רחשון, דעירוי מכ"ר הלא גרע מכ"ש בקופן אם ומ"מ לוש מבליע יותר מכלי קליפה ומכ"ש כ"ש שלא ע"י עירוי דיש להקל יותר ולהתיר מ"מ יון לפי לומר בכלי דעתי להורות כן הלכה למעשה:

יז) **לאסור**. כן משמע דעת הרב בהג"ה בסי"ק ט', וכן כתב מפורש בה"ל בלל ב' סי' ר', וכביו יראוה מהיר בבשר מי שלא נמלח ונתבשל בכלי רותח שהושר מעל הפם, ומביו דלפי' מדברי הרמ"ם בפרק בירם שכתב דלף שלן בבשר מתבשל מ"מ בלחוטיות שעליו מתבשל, ומשמע הש"ו בתוח כ"ג להתיר, וכתב שכן דעת מהרם"ל, ומשלשל עלמו שם הש"ו בתוח הל"ל בשלשל עשם בדברי הרמ"ם ז"ל בדין זה, ומביא שם דברי הת"ח דלעיל בעל רבינו יראוה דם"ל דשותר, ע"ש, ומשיק דלח כהש"ך, משום דבהרמ"ם משמע דווקא מלח וכ"ל לוסר אבל כ"ר בלא מלח לא, ר"ל בשר מי שלא נמלח עוד מותר לחת נם בכ"ר, ע"ם, ושיקר לפיהו הוא משום דמדברי הרמ"ם משמע דלא לעניו שבח מייהי ע"ש, ועש"ל צריך עיון, אמאי לא הביא ראיתו מדברי הרמ"ם הל"ל נופל שבחת, וז"ל שם, ומותר לחת בשר מי לתוך כ"ר, ובחמת דל שכלי מהבין זחת, אמאי פלינ הת"ח על רבינו יראוה בעת שמבותר היטב בהרמ"ם ז"ל כמהו, ואי משום דלח מזכיר המור בתו"ח מלח ולעשות ולחלק בלל, וא"ת הוא לדינא דבהג הפלפי בפי' הל"ל תוח ו' דמדברי הרמ"ם ז"ל בתוח ל"ז, וכן כתב המג"א דמהקול בהם"ז בהם"מ לח הספיק, ועי' היטב מה שכתב המשבצות בפ"ק הל"ל בזה, אבל בהמלה בלל ומתבשל הרי רק דעת המחבר היא דהתחיכה עלמה מותרת בשים ס', אבל דעת הרב בהג"ה שם דלף בשים ס' והתבשיל מותר מ"מ התחיכה עלמה לאוכיב, לפו משום דהתחיכה כ"ע דלא שייך זה כלל, רק משום דהכושר מבלבל טעם התחיכה וגורם שהדם שבתוכו פירש ממל"מ כדעת המרדכי, והנהח ס"ד, וכן ספק מפורש הש"ך שם בתוח מ"ו וסק"ו בתוח כ"ח, וכן כתב מפורש בעל בית יוסף בסי' ס"ט תלק ג' בעמודי זהב שלו תוח ט', וח"ל סם, אבל אם לח שהה עוד שיעור מליחה הוי כלח ממלה כלל וצריך ס' בנגד כל התחיכה ומבותר הדין בסעיף ו', ושם מבותר דהתחיכה עלמה לאוכיב לחפי בשים ס', ומכפי שהתבותר לעיל בכלל י"ט תוח כ"ח, מלח מ"ב מלמד שעשות הדפוס יש שם בדברין, וכן מה שכתב שם בלבושו, ומשומן מפתמת יש ס' נגד הדם והמלח שעליו, כדעת הפמ"ג והגרע"ח אבל לח כן מבכי עמדי, והעליבי לעיל בכלל זה תוח ה' נזיעת הלין חילוק זה בין שומן לבשר, ע"ש:

יח) **יבש**. מלחכר שלין עני' הלאלחוחיות, וכן כתב הגהת ב"ד בשם הרלחב"ן דבכר זה לי ביטל צריך לעטר נגד הדם שעליו, וזה דווקא, כשבכבר עדין לח קלח, אבל בשר נגוב לגמרי לח בעי שיטול, עכ"ל, מבמע מדבריו דלפו דווקא יבש חלח לפי עגוב לבד ולח יבש היו נמי כיבש דלין עליו לחלוחיות ולח בעי שיטול, דגבד המלח בוודאי יש בהחתיכה, וכן כתב הד"מ, וז"ל שם, וכ"ל דהמקול לח הספיק, דהרי לפי בבשר לח פ"ל למקלח רבותא דלין החיכה שלין בה שיש עבד המלח שעליו ולכן יש להקיל בבשר יבש דלפי' לח נהיבש לגמרי מ"מ ודאי לוכה פ' עבד הדם והמלח שעליו, כ"ל עכ"ל:

יט) **בב"ר**. דווקא יש ס' נגד המלח שעליו מלחכר שבבר נהיבש ס"ך תוח ל"ח, ושפתי תוח כ"ל וכן כתב הב"י בשם הם"ד

## ברית מלח

זה לא אמרינו אלא בלא הודח כלל הבשר, אבל אם הודח הבשר מתחילה אפי' רק פעם אחת ונתבשל כך כ) מותר, אבל אם הודח הבשר והוכשר כדינו בכל דכר קודם שנתיבש הבשר, מותר אח"כ אפי' לכתחילה לכשל הבשר בלא שום תיקון ואין צריך אפי' שום זריזות לזה אפי' כח) לכתחילה:

## תקריב מלח

הש"ך, שהרמב"ן וריב"א מתירין בשר יבש שנתבשל בלא הדחה מחמת שהוא בדיעבד דהדחה מהזרוה היא להסיר הדם שנתלבן מבחוץ ושפיר שנתיבש בלא הדחה אין בו למיחש הדם, אבל לכתחילה מיהנן ליזהר ולהדיח, ומבלי להדיח במים שהיו טולדת בו רק להדיח במים פושרין:

כ) **מותר**. דבדיעבד סגי לו בהדחה אחת בתחילה, הרב בהג"ה בסי' ס"ט ס"ק ע', והטעם הוא דבהדחה אחת כבר עבר מעליו הגושא והדם, ולא בשאר כ"א למלוח הדם ומלח ואין בהם כדי לנסבר, ולדעתי במכ"מ הוא מבאר שלא נתיבש רשל כתבנו לעיל בכלל י"ו אות י"ב בדין הדחה מחמוצה דבשר שנמלח בלא הודח רק פעם אחת ונתבשל כך מותר, לפי שהדם עוד כל המלח עם הדם הבלוע בה ולחלוחית עוד בשרן, מכ"מ הכא שבשר נתיבש הכל, אבל מ"מ לריכין שיהי' הדחתה פעם אחת הדחה טובה, וכן כתב הגה"מ בשם הסמ"ק דבדיעבד אם לא הדיח רק פ"א בצוב אין קפידא, עכ"ל, ממנה מלבוש דשכ"מ לריכין שיהי' הדחה פ"א הדחה טובה, הגם דבמלח אנו לריכין הדחה ב' או ג' פעמים כמו שנתבאר לעיל בכלל י"ו, מ"מ בדיעבד אין כאן איסור אחר אלו לא הודח רק פעם אחת בצוב וכשנתבשל כך מותר בלא שום תיקוח דוודאי גם בהדחה אחת בלחוד אם שפיר, עי' בעיון הקולח בסי' ס"ט אות נ"ו וכל זה בוודאי אם כבר נתבשל אבל אם עדיין לא נתבשל לריך להדיחו שיתן, כן כתב הרו"י בשם הרא"ש, ובשם הרמ"ם ס"ם, וכל זה בהדיח רק פעם אחת בוודאי עוד פעם אחת אפי' לא נתבשל עדיין, כן כתב הרו"י בסי' ס"ט בס"א אות ס"ג ובד' שאר ס"ם, דהלא דעת הסמ"ק להתיר בהדחה אחת ולפי לכתחילה, וכתב הב"י דשאר פוסקים חולקים עליו דס"ל בהדחה אחת כבר עבר מעליו כל המלח והדם ואין בהם כדי לנסבר, עכ"ל, וכתב הד"מ בשם מ', וכן כתב בת"ח בשם מהרש"ך בהגהת ש"ד דבדיעבד יש נהוג כהדברי הסמ"ק להסתפק בהדחה אחת ג"כ אם היתה בה מעט מעלמא בהדחה כזו שיהא מותר לאכול עמה ובכר סגק לת ידיו מלאכול בלא הדחה ולהדיחו פעם אחת אפי' אם לא נתבשל עדיין, כן ג"ל:

כ) **לכתחילה**. ועי' בש"ך אות ס"ו דמסיק שם בזה לשטן דיוהלמי הוי כשהר בשר, ועי' בשפתי אות ס"ל מה שכתב שם בזה. והנה לדעתי הלה טוענ השפתי לחרן ולכרר את דברי הש"ך אבל לכאורה נמה נרגום בעיוהרים ומלח דשניעא, דלא מחדם ל' הש"ך שום חידוש כלל בדבריו, ולכן גם השפתי לנהר כוונת הש"ך בתופן אבר לכאורה יש בדברי הש"ך ס"ל מהרי"ומ, ר"ל דכוונת הש"ך הוא בבשר כזה שמלח הדיוו אחר שנמלח בדיוו והודח כדיוו, אח"כ חוזרין ומולחין את הבשר שנית ומיבשין אותו, דלפ בתופן זה כתב הש"ך דס"ל שום זהירות אף לכתחילה ומותר לבשל עם המלח, ותמעיקין הש"ך דליכא שום חשש דלמא המלח השני הולית עוד מעט דם מהחיכה מה שאפשר מהמלוחה הראשונה כדאמרינן הפסקים דס"ל דאין המלח הראשון מוליח כל הדם מהחיכה וא"כ יש חשש איסור דם במלח השני קמ"ל דלא חיישינן לזה. אבן בחמת לפי עניי"ד נלפה דגם ביאורו מלהא דפשיטא היא, ובאמת מלהתי דאיתי לה עכ"ל דברי הש"ך ס"ל ונם פופן ביאורו של השפתי הנ"ל מבואר ומפורש בב"י על הטור, וז"ל שם, דאולי לפי מהנה שהשרדים המדיחין ומכשירין את הבשר אחר שנתבשל שהוא לטולת דמו, ואותרין ומולחין פוהו שנית ומיבשין פוהו, דכיון שבשר הודח ממלוחה הראשונה והוכשר כדין כי מלח לו שנית מלי הוי אפי' לאכלו כך במלחו שרי דבוודאי המולח היולל ממנו משרי בי, עכ"ל הב"י. ובכל זאת כתב שם הד"מ דעל מנם כתב זאת הב"י, ולא ה' לו להב"י לכתוב כל זאת, ע"ש. ולכאורה ל"ש מה זה ושל מה זה לא כתב הש"ך שהשהה דבדי הב"י אבר זה תמיד דרכו בקודש, וכל שאומר דבר בשם אומרו, כו', ובזה ל"ש על הש"ך, ולפ נם השפתי אחת בעת ראה את דברי הב"י הב"ח, וגם הד"מ אחר אבר כבר הקדיש עלמו לכתוב על הב"י דלא ה' לריך לו לכתוב כל זאת, אולם לאחר העיון מלאתי מן לי שמוני ים ליבב זה בדברי הש"ך לקמן בותת ל"ב, ע"ש, ועי' שפתי שם אות ס"ל:

---



מבאר דין בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה ובו כ"א סעיפים

שו"ע יו"ד סי' מ"ט סעי' י"ב

שער הציון

**בשר ששהה** ח) **שלשה ימים מעת לעת בלא** ב) **מליחה נהיבש דמו בתיבו ולא יצא** ג) שלשה. עי' בסי' ס"ט סעי' ג' ובש"ך שם אות ב' ובסי' ע"ג סעי' ב' ובש"ך שם אות ב' ובסי' ק"ה סעי' ז', ובש"ך שם ובסי' ק"ך ס"ק ז', ובש"ך שם ובסי' ק"ך ס"ק ז', ובסי' ק"ך ס"ק ז', ובסי' ק"ך ס"ק ז',

שער חציון שו"ע יו"ד מסי' ס"ט סעיף י"ב

שכתב שם, ומי עוד ע"י טליחה, ואין לאבלו ג) מבושל אלא ד) צלי, ואדר שצלאו לא ה) יבשלנו ואם בישלו ו) מותר, ואין

ס"ע שוה כ"ו

צ"ל הכי כל זכריו נאסו ידיים : ג) מבושל. עי' ש"ך שוה ס"ע, ומי' נאסן לתת למכירים"ם, ומי' כתב"ה הכא גור אר' הגוי סי"ק ז', וגם כן כתב בעל תומתן נבוט בסי"ק ס"ע, וכבל עיזרי בכבה שוה כ', ס"ם, וגי' בתו"ה מהכא לגוד מיה"ר סי' ל"ב, ומי' בתו"ה שהש"ל לתקה מיה"ד סי' נ"ש, וכן כתב בעל תומתן בלבם בסי"ק ס"ע, וכבל עיזרי בכבה שוה כ"ש,

שו"ע יו"ד סי' סט סעי' י"ב י"ג

ואין ז) להשהות כשר ג' ימים בלא מליחה ח) דהייטיון שמא יפשלו (כ"י בסח שפקו מהרמ"י סימן קי"ח) : [יג] [ואם שרה ז) להשהות אותו] מי"ד לחם ב"ב, ומי' שמ"ח דצריך מליחה אלא ב' ימים . ומי' בספר הליטות מולח ב' ימים ורוחץ ומי' בשלה"ג מלח ב' ימים ורוחץ ומי' בתוספתא פ"ח ה"ו ובקובץ לחם פ"ו : ח) דהיישינן : מי' בח"ד לפניו כבד וכחל , ומי' בשו"ת כתב סופר חיו"ד סי' מ' בתשובה מיטור פ"ק ו' , ומי' בתורת משור פ"ק ו' , ומי' בשו"ת מחם סופר סי' ס"ו וכבחב סופר סי' כ"ח , וכשו"ת עטורה"ן בקו"ח סי' ס"ח :

ברית מלה

ואין היתר לבשר זה ע"י בישול אפי' אם נתן הבשר בים ז) פושרים כ"א ע"י הצלוי' ח) דווקא , ודקות חצלי' צריך להחחילה לנקר הבשר מגידי הדם וחחלב ולמלוח ט) קצת ובדי עבד אף אם לא ניקר הבשר ואף לא מלחו קצת קודם הצלי נמי י) מותר, ואפי' אחר חצלי נמי אסור לכתחילה לבשל יא) הבשר , ואפי' צלי קדירה אחר חצלי נמי אסור

תקריב טלח

שכתב שם הרב בהג"ה , מיהו בהונגריה פי המכה אין נ'חשוב רק כשהעשה חוך ג' ימים אבל מה שנעשה מחלבה קודם לזה שרי, וכתב על זה בש"ח תולדות יעקב סי' י"ח דמה שכתיר הרב מה שנעשה מחלבה קודם ג' ימים , לא הניר רק בהס"מ אבל בשאר הס"מ בזוחל דעתו לחשוב מחלבה קודם מה שנעשה מחלבה בשעת הס"מ אפילו בפירוש הניחו לכי שכתב עלמו על מה שכתב שם לקמן בהג"ה נבי סרכא דהס הבהמה לבדקה רק מחמת סרכא דהעה המחבר להחיר הבניטות אף שכתוב ג' ימים משום דחוי לי ס"ם , והרמ"א כתב דאפי' בסרכא יש לסמור חוך ג' ימים בחין הס"מ, ומה"מ הכא נבי הונגר סי המכה דדעה הב"י ובחרי פוסקים לסמור אף הבניטות שנעשו בזוחלי לא שרי אלא בהס"מ דווקא , ומה"מ דוקא לומר שהיה סרכא אחת בכ"ד ג"כ לסמ"ל, דהחם בהונגר כי המכה אם השוערא יעשה לומר דמחחר הדבר מחיר אחם מה שנעשה מחלבה קודם ג' ימים ויחיר מה שנעשה קודם ג' ימים אף בהס"מ , הי הניכ להקל אפילו בהס"מ דווקא בחין הס"מ , אבל בשאר הס"מ אפילו בסרכא , כ"ם הכא דהרב שחם הניריו בבשר שנחה ג' ימים ומלח ומחבשל שהחירה עלמה אסורה ולא חילק בין הס"מ לחין הס"מ , והכבל מוהה דבווחנו דווקא בחין הס"מ אבל בהס"מ החחיכה עלמה נמי מוחרה במה"ם מבשר שהחבשל בלח מליחה ושם דלח פירש שמך עלמו לומר שיבין בווחנו , ובאל הלא חין לחוש לשום דבר, דהלא אף אם לחר שנה לומר דמדשחם הרב דבריו שחם ש"מ שהחחיכה עלמה אסורה לעולם אפי' בהס"מ , הלא יחמיר על עלמו ולא יחכל , ולא יבא שום חקלה נחה וח"כ חין לחוש לשום דבר בלל, כן נ"ל, ואף אמנם שהם כחב כן מפורש בכלל ו' סי' כ' אות ב' בשע"ב דחיכת ס' אותה החיכה אסורה ולא חילק בין הס"מ לחין הס"מ אלא שכתב לחלק בשאר עופות שיש להם עיקור שכוותו אף בהס"מ לאסור להחחיר בבשר שהחה יותר מבבשר בלח שמלה בלל, כן חוא לפי עד"ז :

ז) פושרים. כדי שיהפשר ויהעורר דמו לצחה לח"כ ע"י המליחה, אף דבעבד לחם למהרי"ק כחב די"ל שבורין שאומו בפושרין עד שיתעורר הדם ויוצא ע"י מליחה , ע"ם, וכן כחב בש"ע הרב נור מרי' הלוי סי"ק ז', ו"ל עם מלאתו כתוב שנהוה"ר יהודה מוויילנלה החיר בשר שהחה ג' ימים לחת לוחה במים פושרים כדי שיתעורר הדם ויוצא ט' ע"ם אבל דעת הש"ך בסי' ס"ע אות מ"ם בשם הח"ח בלל ד' דין ד' דכל זה לא מהני וכן כחב המהרש"ל בח"ה סי' ד' ובפרק כ"ש סי' ס"ם, וכן כחב הל"מ אות כ"ח בשם מ"ה דלא מהני מים פושרין , וכן כחב בספר שיורי ברכה להקולן מד"ם על ז"ד בסי' ס"ע ו"ל שם כחב בספר גור מרי' שאי"ר יהודה מווילנלה החיר בשר שהחה ג' ימים לחת לוחה במים פושרים כדי שיתעורר הדם ללחה ויוצא , אבל אין לסמוך על זה כלל , וכן כחב בשולחן עבוה סי"ק ם מ"ש דאין לסמוך אדברי המקילין בזה בלל להעיקר כדעת המחמירים בזה, ע"ם , וכן כבבו החחדוש דאפי' אם יהיהו במים פושרים לא מהני בלל, ע"ש :

ח) דווקא . כן כחב האגודי והגה"מ בשם מהר"ם, דבל מה שכחב הש"ם שעורר את הדם ללחה חוא יוצא ומה שאנו עושה הוא לו דם שלא פירש, אף דבעיטול אין אנו מחיניו מלד זה שעשה רק בהס"מ דווקא וכאן בלאי אנו מחיניו בלא פלוט בין הס"מ לאין הס"מ משעשה בין החחיכה עלמה , משום דמבלבל שעם החחיכה ובורס שהם שכחובו שהם ממש"מ ובשאר בחחיבה , אבל בח הלאי בל מה שיא שעשה בבחה ממש"מ בין החחיכה עלמה לשאר הדם היא מעלמה לאין שעשה בבחה ממש"מ בין בלא מליחה אלא שהוא לח יותר ומה שיא לח פלוטה לא שכיח שיהא בה דם כלל , ומה שכחב הש"ך בשם הרמ"ע מפאנו דאפי' בלא מליחה אסור משום דם שבבשר , לאו דוקא , אלא אפי' בלא מליחה נמי אסור משום דם שבבשר

שער הציון שו"ע יו"ד סי' ס"ט סעי' י"ג

מ) במים. עי' אורחות חיים הל' יום הכפורים אות ט) במים חוץ הג' ימים יכול י) להשהותו עוד י"ח) ג' ימים אחרים יב) פרות חצי שעה (מור). ס"ך אות כ"ג ופ"ח אות י"ב, ועי' בנקודות הכסף, ועי' בפרי חדש סי' ס"ט ס"ק ב', ועי' בשו"ת מהרי"ל סי' ק"ח, ועי' בשו"ת נוב"י יו"ד סי' ק"ל, ועי' בשו"ת מהר"ם דנר סימן ל', ועי' בשו"ת מהר"ם מרוטנבורג נדפ' ס"ט סימן ק"ל, ועי' בשו"ת מהרי"ו סי' ק"ל, ועי' בשו"ת מהר"ם מינץ סי' ס"ו, ועי' בשו"ת מהר"ם בנו סי' ל"ב, ועי' בשו"ת מהר"ם מרוטנבורג נדפ' סי' ס"ט

שו"ע יו"ד סי' סעיף י"ג י"ד

כשר שנמלח יג) ואפילו אם נמלח תוך ג' מותר (כמהרי"ו) : [יד] **בשר ששהה שלשה ימים בלא מליחה ונתערבה אותה בחתיכות אחרות , בטלה** טו) **ברוב ומותר לבשל** בתוך : יג) **ואפילו** בולען.

שער הציון

מליחה מום ג' ועי' בשבטת תמני טו' ואפילו בכחב"ש סי' קי"ז , ועי' בש"ת מוסף מ"ב סי' קי"ז , ועי' בש"ת מהרי"ט צהלון סי' ל"ב , ועי' בש"ת יד יוסף סי' כ"ב , ועי' בשבטת תכמת שלמה , ועי' בש"ת דברי מחקר סי' ע"ב , ועי' בש"ת מוסף מ"ב סי' קי"ז , ועי' בש"ת מהרי"ט צהלון סי' ל"ב , ועי' בשבטת תכמת שלמה , ועי' בש"ת דברי מחקר סי' ע"ב , ועי' בש"ת יד יוסף סי' כ"ב , ועי' בש"ת מה שהחריך סי' נ"ה , ועי' בש"ת מוסף מ"ב סי' קי"ז , ועי' בשבטת תמני טו' ואפילו בכחב"ש סי' ל"ב

שער הציון שו"ע יו"ד מ"ר ס"ט סעי' י"ד

סי' ס"ך קוט כ"ו מז) **כולן**, **ואפי' היתה ראוי' להתכבד**, וכן סדין יז) בהסבלה נלע מלינאה ומתעבד ח"כ בתחבות, (פו"ס) : וקוט כ"ו, וסי'

בסי"ח תוכ"מ קמ"ב, וצפ"ח בקצוי סי"ט סי' ו' קוט ב' מה שהעיר בשם תשובת כנס (בשלמה סי' י"ב ו"ל, ועי' בסקר כ"מ שכתב כיון שהכלי בשם כים סלומה, ובכנפי יונה, ועי' בסי"ח זכ קוט כ"ו מלח ג' סי"ד ס"ק ו' : יז) **בתבשלה**. ועי' ביו"ד בהלכה סי"ח ס"ק ו"ל, וכן כתב בקצר כתר לחכהם סי"ק ל"ח, ועי' בפ"ח פועה"ד קמ"ח סי' ק"ד, ועי' בכנ"י סי"ק ס"ח, ס"ב, ועי' תקיע מלח :

## ברית מלח

**הלחלוחית** של יט) **הים**, אבל אם **חבשר או העוף נשרה זמן** מה **בים**, **או הודח היטב בים משני הצדדים קודם שעבר שלשה ימים**, **חבשר או העוף מותר למלוח ולבשל אף שעבר שלשה ימים מעת שיציאת** כ) **הנפש**, **מאחר שלא עבר עוד** ג' **ימים מעת השרייה** : [ד] **אווזות או שארי עופות שנשחטו והדחו במחוץ תוך** ג' **ימים כשהי' עוד שלמים ולא הי' בהם שום מקום חלול שיכנס שם הים לתוך חללם**, **ועברו עליהם** ג' **ימים בלא מליחה משעת יציאת נפשם**, **צריך להשים את העוף והיא טותרת אפי' לבישול ע"י מליחה ראוי**, **והחבשר לכתחילה איני מותר אלא** כ"כ) **לצלי**, **ובדיעבד אם בישל אף הבשר ע"י הדומ"ש אחר שפחת אותם כראוי מותר**

## תקריב מלח

שלמן הי' אחד משובח ואחד דק כדי שיהי' שניהם כלים לצלות בב"ח, סיימו לרבנן שם ד"ע דשיעור בזה והעלה להקל : ג"כ נמה בפשוטו לחזות אחד משובח ואחד דקה, אלא משום דאמרי' אמיך ומיק קלים במקצת הגמרא שם המאכילהו מתוקמא לגויהו, אבל אליבא דלא יהודה אין רואי' מכאן, והלא ס"ל דבל יום הי' נוהג ובל יום כדעיות הסוין סיימו ע"ש, ג"כ הי' מוכרח לזה שכל היין משובח כדי שיהי' כלים בשוב, אלא דבשבת דף ע"ז ע"ב קאמרינן הגמרא שם דדם שמיך אבל יין קלים, סיימו לענין דם מקרי יין קלים אבל לענין מים מקרי יין שמיך, אבל בידוש"מ ממלא סיפך דתלמודא דידן, דאיתא התם אמר ר' יוסי בשם ר' מאיר, נקב שתיו מוליא מים מוליא יין ושתיו מוליא יין מוליא שמן, ושתיו מוליא שמן מוליא דבש, וכן כתב הר"ש בפירוש המשניות בליס פרק ג' משנה ג', ואיתא התם, ספר והעפי שיעורן בשמן, וכתב הר"ש סיימו כוסם משקה של שמן, ואין שיעורן שוה לבל מים, דבל שמן דק תדע דבלי המחזיק מים ויין אין מחזיק שמן, וכן כתב הרב ברטנורא שם, ושוי' במכוסדין פרק ג' משנה ב' בהרב שם, ומה שהקשה שם התוס' וי"ט, ובאמת תדשם מה שאמרתי שם, ע"ש, ולפי זה לפי דעת הידוש"מ אינם נרע מבל המשקין דלעיס לריכין נקב משום יותר מבלבל המשקין מ"ב אין רואות המנחת יהודה ריפי בלל משם הלחלוחית שלהם הרוי נרע יותר מהשום דלהיו שנרכת מב"ח מים, אלא אפשר לומר דהיינו נרע יותר מאחר דהשמן מהר"ש שפת דף ק' משנה ב' ומשמע שם דשור לקרידה, ואיתיא שוה שם"ם שפת דף ק"ח ע"ב ומשמע שם דשור לקרידה בלי נקבים ועולה לף להבשר, ע"ש. ואחמת משמע ב"ב מחולי דף ק"ע ב' הבי, דקאמרה הגמרא שם דניחא מלחולי מחלמל משער לעבד בחמ"ב רש"י שם, ואין בחב מוטב"י בחלק לי"ח סיף סי' ס"ו, ח"ל שם, שם שרי מחוסה שלשום שלא יפחתנו בלל שם יועיל הבדי בתוך בג' ימים לף לאחר בג' ימים, ודעמה לקמל, לף שבירתני במקום אחר דהקבים שבעור אינם שולטין מעבר לעבר, מ"מ מהכך משער לעבר ע"י שריית מים ומותר לח"ב ע"י מליחה, ע"ש. ועוי' בח"ל בלשות מליחה אות י"ג בשולד ב"ב להקל בדין זה, וכן בחב בשו"ת מוטו"ד מליחתי סי' ק"ח שבן הוא מוהה לאחיו בזה, ושיין שם בש"ת שמי סי' מיו"ד סי' ב"ל ובשו"ת שואל ומשיב תניינא חלק ג' סי' מ"ב, ואחלה הלבה אות מ' ערך מליחה אות ג', ושיין בית"י בהקער אות ש"ח ושם בהאריך אות ל"י מה שהאריך בזה, והעלה לדינא בהעיר אות ל"ב שהדחה מעור מועיל להבשר שהיו שוברת עליו לויה נקב, הרי שם מועיל שהיו יולא דרך אותן הנקבים ב"ב לף מקרי נקבים בלל, י"ל דהא דאמרינן דבל נקב שהיו שוברת עליו לויה יקב היינו דווקא לענין הבשר בשעת השחילין על השור דבעינן שיהי נקרא בשיב הפה, ומאחר דהרוי שוברת עליו לף מקרי נקב לפסול ומקרי בשיב הפה אבל לענין שריית בשר דווקא מעור לף לריך שרי, ומן מה בתים טיב, וכן הביא הר"מ והטו"ר

והש"ך ע"ב :

כ) **לצלי**. כן[2] הוא הגמ"י בלל ג' קוט ה' בשם תניו תגמון מהר"ם שפירא, לף שהמאי"י מוקף עליו בזה וס"ל דגם שבשר מוהר לקרילה דס"ל דהדחת העור מהני לף להבשר להקיר לקרילה, ואיתיא שוה שם"ם שבת דף ק"ח ע"ב דמשמע שם דשור לקרילה אלא בו נקבים ועולה לף להבשר, ע"ל. ואחמת משמע ב"ב מחולי דף ק"ע בל הבי, דקאמרה הגמרא שם דניחא מלחולי מחלמל משער לעבר בחמ"ב רש"י שם, ומ בחב מוהה שלשום שלא יפחתנו בלל שם פי' ס"ו, ח"ל שם, שם שרי מחוסה שלשום שלא יפחתנו בלל שם יועיל הבדי בתוך בג' ימים לף לאחר בג' ימים, ודעמה לקמל, לף שבירתני במקום אחר דהקבים שבעור אינם שולטין מעבר לעבר, מ"מ מהכך משער לעבר ע"י שריית מים ומותר לח"ב ע"י מליחה, ע"ל. ועוי' בח"ל בלשות מליחה אות י"ג בשולד ב"ב להקל בדין זה, וכן בחב בשו"ת מוטו"ד מליחתי סי' ק"ח שבן הוא מוהה לאחיו בזה, ושיין שם בש"ת שמי סי' מיו"ד סי' ב"ל ובשו"ת שואל ומשיב תניינא חלק ג' סי' מ"ב, ואחלה הלבה אות מ' ערך מליחה אות ג', ושיין בית"י בהקער אות ש"ח ושם בהאריך אות ל"י מה שהאריך בזה, והעלה לדינא בהעיר אות ל"ב שהדחה מעור מועיל להבשר שהיו שוברת עליו לויה נקב, הרי שם מועיל שהיו יולא דרך אותן הנקבים ב"ב לף מקרי נקבים בלל, י"ל דהא דאמרינן דבל נקב שהיו שוברת עליו לויה יקב היינו דווקא לענין הבשר בשעת השחילין על השור דבעינן שיהי נקרא בשיב הפה, ומאחר דהרוי שוברת עליו לף מקרי נקב לפסול ומקרי בשיב הפה אבל לענין שריית בשר דווקא מעור לף לריך שרי, ומן מה בתים טיב, וכן הביא הר"מ והטו"ר

והש"ך ע"ב :

כ) **לצלי**. כן[2] הוא הגמ"י בלל ג' קוט ה' בשם תניו תגמון מהר"ם שפירא, לף שהמאי"י מוקף עליו בזה וס"ל דגם שבשר מוהר לקרילה דס"ל דהדחת העור מהני לף להבשר להקיר לקרילה, ואיתיא שוה שם"ם שבת דף ק"ח ע"ב דמשמע שם דשור לקרילה אלא בו נקבים ועולה לף להבשר, ע"ל. ואחמת משמע ב"ב מחולי דף ק"ע בל הבי, דקאמרה הגמרא שם דניחא מלחולי מחלמל משער לעבר בחמ"ב רש"י שם, ומ בחב מוהה שלשום שלא יפחתנו בלל שם יועיל הבדי בתוך בג' ימים לף לאחר בג' ימים, ודעמה לקמל, לף שבירתני במקום אחר דהקבים שבעור אינם שולטין מעבר לעבר, מ"מ מהכך משער לעבר ע"י שריית מים ומותר לח"ב ע"י מליחה, ע"ל. ועוי' בח"ל בלשות מליחה אות י"ג בשולד ב"ב להקל בדין זה, וכן בחב בשו"ת מוטו"ד מליחתי סי' ק"ח שבן הוא מוהה לאחיו בזה, ושיין שם בש"ת שמי סי' מיו"ד סי' ב"ל ובשו"ת שואל ומשיב תניינא חלק ג' סי' מ"ב, ואחלה הלבה אות מ' ערך מליחה אות ג', ושיין בית"י בהקער אות ש"ח ושם בהאריך אות ל"י מה שהאריך בזה, והעלה לדינא בהעיר אות ל"ב שהדחה מעור מועיל להבשר שהיו שוברת עליו לויה נקב, הרי שם מועיל שהיו יולא דרך אותן הנקבים ב"ב לף מקרי נקבים בלל, י"ל דהא דאמרינן דבל נקב שהיו שוברת עליו לויה יקב היינו דווקא לענין הבשר בשעת השחילין על השור דבעינן שיהי נקרא בשיב הפה, ומאחר דהרוי שוברת עליו לף מקרי נקב לפסול ומקרי בשיב הפה אבל לענין שריית בשר דווקא מעור לף לריך שרי, ומן מה בתים טיב, וכן הביא הר"מ והטו"ר

והש"ך ע"ב :

## ברית מלח

כ) מותר בחפ"מ, והאברים הפנימים אם אין הפסד בזה ישלימם, ואם הפ"מ יקח הלב והכבד והטחול ויתנהג בכל אחד ברינו הכבד יבשל ע"א צלוי, והלב ע"י קריעה ומליחה, והשחול ע"י נקור ומליחה וכולם מותרין לבישול, אבל הכפ"ע כג) אסורים לעולם, והשומן הפנימי הנקרא פלאסטערין מותר כד) לעולם, אבל אם הי' האווזות או שארי העופות

## תקריב מלח

ספר השוחב ל"ח בעגלים המכחשים שלפעמים יעברו עליהם ג' ימים מעל"ע ואם יפציעו העור יהי' הפסד גדול, שרב מחב חוזה להמיר בשפוך מים תוך העגלים מחב הבשר והמבחים הפנימים ולשפוך מים הרבה על העור מבפנים וע"פ שהוא הולך על המוזה הזה חיו"ד סי' כ"ע שכשלב נ"כ שלוה זו אם יש היתר לזה לשרות העגלים ע"ג העור כדי שלא יסחה ג' ימים בלח מליחה, והשלב הביא לחיות להיתר, והעלון הל"ל דמה שם רשיחתו, מ"מ מסיק שם דשם זוחה המוזה להקל בזה מן לסחור הולחתו, אבל הגאון בעל יהודת יעלה חיו"ד סי' ק"ו נשלב נ"כ שלוה זו והביא דברי הגאון בעל שמרי חם ופפק המיחר לעשות כן חף לכחחלה, ע"ש החוספים שלו, וכן בשו"ח עטרת"ש בקו"ח סי' נ"ג והליחחי סי' קנ"ה בשלב נ"כ שלוה זו והעלה נ"כ לדינה דמותר לעשות כן חף לכחחלה, ע"ש כל החיפעים שבר כחב בלישה חוסן מוחר חחת, חך בחשובה שחח"ו ובמהדורת חליחחי סי' קמ"נ כחב שם בפשיטות להקל בזה, אבל בעת הכחב שחח"ו שנלה מליחה ומוחר לבשל חת הכבד ע"י שרוי ומליחה כדין, ע"ש. ועיין בערוה"ש חורות שלו בשלמת בבשמה ולח נפטע עוהו ועבר עליו ג' ימים, רק בחוך הג' ימים נשרה במים כמו שהוח שלם שם עוהו ע"ם שמפלב עלמו שם ומהשרך עלמו בשוך כחוך המחבלב להחיר ולחסר, ומרחה פעם לכחך ולכחך, ולבסוף מסיק שם דשלו שלו מכחמה ושבל, כיון דקי"ל דשלו כוי עוהו כבשר ח"כ הכי מחבב שור שלו כבשר והיו כחשיפה עבה לעניו מליחה ושרוי' לחך לין להשמיר כלל בשלו, ועיי' מזה בספר מנחים חדשים סוח ס"ו, ועיי' בשו"ח מור וחלחות בחוכ"ע שם שהמלין בזה ומה שהעלה שם בדינה, ע"ש:

כב) **מותר** - חך בהפ"מ דווקא, חך דהמחן בעל כחב ספר כחב דבדיעבד חך חם לח הניח השוף רק מבחון יש להקל מחמר דעיקרו הוח רק חומרת הבחושים, חבל מחמר דהוח בעלמו לריך לשמעוהן דחם הדיח גם מבפנים מרבי מפי הלדוים, הלח ביחה שים סברת נשר שבתב חון לח יהי' מחבב להבשר חך להדחה מחת טיע מל"מ, והב"ש שפיקא הלח חוכר כלל לקדיחה, משום דלח הוזה כלל הסקנדים חיפם יוכדין לחוך הבשר, רק כחב שבח עלמו להקל הסבדי' מרכך חשר לח קי"ל כן בבשר שנשלכיון שרוי' מכל הלדדין דווקח וכחן הוח מל"ח, וחך הדחה מל"ח לח הוי לגיבב דכ"ע, ולגיבב לולו הפוסקים דס"ל דחין הסקנדים יכולים עד הבשר חין כחן להבשר חפי' הדחה מל"ח, לכן חם בישלם ע"י מליחה חין להחיר כ"ח בהפ"מ דווקח, ולפי דעתי יש עוד לד סברת להחמיר, דהרי מי יכול להבחים דבר הנרחה לעיניים שהעופות יש להם הרבה דם בחלנם ומחיבם:

כג) **אסורים** - כן פסק בעל חבר נקבלהם דחך גם החבדים הפנימים שייך בהפ"מ עכון חם נשחנו הרבה עופות לחיות בעודם ובשרו חם לבעודם מלה, חבל הבמ"ע חסיריים לעולם מעשם פסוק דהפ"מ לח שייך בהם הפ"מ דהרי מובלילהן לחו בר מינם הוח, ועיי' לעיל בסלל ע' חות י"ב:

כד) **לעולם** - הנה בדין זה מרחיב הדבור מעט ולעיל בו ביחל יפה חך נעים. הנה הגחון הגדול שר התורה מרן הפ"ם בבלי וירושלמי הגחון דוידב' הבית רפי' בשלה בדין זה לפי נחון נדלו ורחוק שבלו להחיר החבדים הפנימים לבושל חך לכתחילה,

## ברית מלח

העופות פתוחות אצל הצואר במקום אחד שהי' פתוח לתוך חללו שהמים הי' יכולין לכנוס דרך שם לתוך החלל , יש להקל ולהתיר העופות לפתחם אזהר הנ' ימים ולשרורם ולמולחם כדין ולבשל הערוי אף הבשר

## תקריב מלח

כן הוא דהתחזוקם מסיגים עליו כדין זה כמש"כ הטוב"י מהד"ק תסיבה כ"ד שדברי הסבו"י המה דברים שלין בהם ממש והטיר לח לחסור , עכ"ל . וכן מבואר רע"ק בסי' מ"ד סוף ג"כ על הסבו"י בזה . וכן בסי"ח בר ליומי חיו"ד סי' י"ד דחה ג"כ את הסבו"י מהלכה , וכן היה דעת הלבושי שרד והתו"ם , אבל כל ההסבות אילו הוא רק בעורות הסוויס דווקא משעם שלד העליון אל העור שלפי הטעת אילו לח בעבעו וכזה גם הסבו"י מודה משום בשפיו ושוד שלימו יכול להתמיק אל החום , רק שהסבו"י ס"ל שלד העליון מהלחלה מלחלוחית של עבר השני שלפי פנים ושל זה כתב הטוב"י דזהו סברת הגרש , ועוד דבעור קטוף ים בו דם לכו"ע אלא שלון בו הרבה דם ממו בבשר אבל עכ"פ דם יש בו אבל שומן הממלא בבטן הסוויס הנקרא פלפלעטערין כו"ע מודים שלין בו דם וגם החום מעיד על זה וגם הוא רכיך ולח מאוד ואלו דוחק בעיטו שלין נוגעין בשומן זה בלבד מחמת רכותו ולחותו ואפילו בדבר שאיל רק מומחת הגדולים וכו' בחשובת הריב"ם הסוכה ס"א שכתב שדין זה לא נאמלו בב"ם בבלי וירושלמי לף כתמיד ב"ק ו' לף ה"ל מכר בחנוני הרחוקים ולף בחדושי הרשב"ם , רק הרמ"ע ז"ל כתב שכן נאמלו בתשובת הגאונים שלון דמיה יוקר ע"י מלוחה , וכן כתב בשו"ת שמש צדקה חיו"ד סי' ל"ו , ולף עוד שהשוחזות הולחו תוך שלשה ימים מבחוץ כוודאי דלין להחמיר בשומן הפנימי , כמו שכתב הב"ד בסי' ס"ט וסי"ג ו"ל סם , ואפשת לן לחתיר בדיעם שלין כיון שלף מלוח מומלת דבשר שהשה ג' ימים בלח מלוחה בב"ם וגם הריב"ם סי' ס"ו שדת בה נרמ"ן עכ"ל . ולפי דעתי הענ' ים עוד שבדת להקל לף בחברים הפנימים , ומפ"ש בשומן הפנימי , דמחבר דהמה מומחים בפיים מוקפת בגוף חלווז ולין מקום חלל שיכנס שם האויר ויבשו ולהקשותו הוא שומיים תמיד בעבעולות לחותם ולוים מחקשים כלל דהשבר לומר דעיקר טעם מומת הגלוים דבשר שהשה מתקשה הוא רק משום שהאויר שולט ביבשו ולהקשותו . וכו' , וכן"ם מור ואהלות בהלכ' יט המלח פיש י"ד לשון בשר שהי' מוחת בקרא הקרא לימו עליו ג' ימים , דלא נאמר לקדירה דהשתן שהי' מוחת בתוך הקרא לימו מלמדנו דאפשר קיום לזו בהגלוים דבשר שהשה ג' ימים דמהיבש דמו בתוכו הוא דווקא רק בשמוש בו מיד אבל בו בשעה תחת הקרא דלוחץ שולט בו לחיב ליבשו , עכ"ל , וכן כתב בשו"ת סי' מ"ז דלוחץ שיהא סי' לומר הב"ה שם מקור שעת בקרקע דלא נאפה ג"כ מהאי טעמא , כי רק כתיב גזרם , עכ"ל , וכן כתב בספר בחשובה ב"ח לשון שני שנעל שם הדיח אוחה תוך ג' ימים מבפיים ומבחוץ על השור דמיהמת לף דאמן קיי"ל כדעת הפוסקים דלריכים שיהי' מאי הלריים ושור הענל בוודאי לאוכ מעקרא וגם היא שבה מאד מ"מ מיהר דאפשר ליהר דכל שהשור חופה אינה מתקשה משום דלוריך גוזם לשבר שמתקשה אבל כל שמלוחה בהשור אין לשור שולט בו ואינו מתקשה , עכ"ל , הרי מפורש דבדניהו וכו' בש"ת נפע שורק חיו"ד סי' ל"ב שכתב מפורש שאין שדעתו סיובא לאחר ג' ימים הוא רק מחמת שיר החיצוני ולכן לענין מום שבעלם , העלם מנין שלא נתחלל , ואפילו דעתון לא נפ"מ מוחין דף מ"ו שמחלק הב"ח דלכן מוחן כשור מקרי מום פיבשה עד שתהי מוליא דם משום דשיש בה לורון , אבל נבי ריחה דלא שלים בה לורון לריך לטיום בפרך בגמרון , וה"ק כאן שהשה מנין שלא יהיבש , עכ"ל . ומוכרחין אנו בגמרא להשמיט בשבת זאת דאל"כ בגמרא קשי' מאי שנא מהיהיבה שבה שמלח מכל מלדדין שמוחבת אפי' היא שבה ובשה יותר מדאי ותמיהין הגמי שמא מפיגיע ממנה כל דמה ולירה , וכמגילה מ"ש יכול לשום אפי' מהיבה דקה מן הדקה אפי' הכי אסור אפי' בדיעבד אם לא בפ"מ , אלא מוכרחים אנו להשמיט בשבת זאת ולומר משום דהיהיבה בשיש אילו שולטת בה אפי' מכל מלדדין שבעולם , וב

## ברית מלח

כה) הבשר ואף האברים הפנימים מותר למלחם ולבשלם: [ה] עופות שנשרו בנוצתן תוך ג' ימים ואח"כ עבר עליהם ג' ימים בלא מליחה משעת יציאת נפשם, הדין הוא כך אם הי' העופות מונחים בכלי מים או אפי' בחל שוטף, וראש העוף הי' למעלה, נאבר העוף מצד חומרת כו) הגאונים, ואם הי' טונה בבלי וראש העוף למטה כשולי הכלי, וכן בשיבולת הנהר ושטף המים עבר דרך רגלי העוף לצד הראש יש לההיר הבשר כז) לבישול: [ו] אם נשרה הבשר תוך ג' ימים והי' חצי התיכה או רובה במים וחצי' הי' חוץ למים ואח"כ עבר על הבשר הזה שלשה ימים הבשר מותר אף כח) לקדירה, אבל הבשר צריך אח"כ שרוי' קודם המליחה, אפי' אם שרה הבשר שרוי' ראוי, בתוך הג' כט) ימים: [ז] בשר ששרה אותו במים ונקרש תיכף הבשר עם המים ונעשה קרה, ושהה כך עם הקרה כמה ימים בלא מליחה, אם לא שהה עדיין ג' ימים שלמים אין לאסור ל) הבשר, ואם שהה ג' ימים שלמים יש לאסור הבשר לקדירה לא) כמ"ג, אבל לצלי לכ) מותר בכל ענין: [ח] בשר שהי' טלא קרח ושרה הבשר

## תקריב מלח

מם"ס יהושלמי היא רפי' מהימנא לפסקו כן הלכה אף למעשה. והבתרי זמרת להגאון ידיד"ו והגאון הנ"ל הסכים עמי, אך בחבר נפ' דעתי הכבד בלתו הכי קיימ לנ', והלב והקורקבן מותר ללוקו דבריהם המפורסם המ ס"כ ונם יש להם הקנה בלעזי לכן נ"ל דיש להורות כן לרבים הלכה למעשה בספרינו, בחבר יש להם מחלוקת שלוקם מקילין להחבריה הפנימים רק בלעז, ובחמת אין נהו למדע מחם דבר בעניני הטבחות מדעתנו מה שלא מידנו הנלמדים, לכן בהכתבי שבאין הפ"מ יתלוכם והכפ"מ יתבשל עמם כדין חבר בהכתבי בפנים, אבל הסומן הפנימי הקנה פולחבעברית אבר אין להם סוס הקנה לכן הי' נראה לי להורות כן הלכה למעשה להחיר לשלם. ומה קשה לי על הנאון בעל עיוך השלחן בחר' ס"ם בסוף אות ע"ב שהחב דבה בעניני הטבחות, ולפי שאין מידנו הנלמדים מה שלא מידנו הנלמדים, לכן הוא מחוייב לסמוך על הפ"מ יתלוכם והכפ"מ יתבשל עמם כדין חבר בהבתבי בפנים, אבל הסומן הפנימי הקנה פולחבעברית אבר אין להם סוס הקנה לכן הי' נראה לי להורות כן הלכה למעשה להחיר לשלם. ומה קשה לי על הנאון בעל עיוך השלחן בחר' ס"ם בסוף אות ע"ב שהחב דבה בעניני הטבחות מדעתנו

## ברית מלח

הכשר תוך ג׳ ימים ואח״כ עבר השלישה ימים בלא מליחה אסור הכשר אף (ג) בדיעבד, וכן כשר שנשרה במים ונקרש המים והוי מונח שם קרוש שלשה ימים, אסור הכשר לקדירה (ד) ממ״נ אבל לצלי (ה) שרי, ולכתחילה אין לבשלו אהר הצלוי, ובדיעבד אף אם בישלו אהר הצלי נמי (ו) מותר, ואם הי׳ הכשר בונה בהקרישה רק מעל״ע, או לדינא מותר אף (ז) לכישול, אבל למעשה בין שהי׳ נקרש ג׳ ימים, בין מעל״ע, לא יאכל הכשר רק צלי, וגם לא יבשלנו לכתחילה אחר (ח) הצלוי, ובדיעבד אם בישלו מותר: [ט] אם נשרה הכשר תוך ג׳ ימים בכלי פירות ואח״כ עברו הג׳ ימים יש להחמיר מכלי לאכול הכשר מבושל ע״א הדמ״ח, כ״א (מ) צלי: [י] אין להשהות לבתחילה בשר בחמה או של עוף שלשה ימים בלא מליחה, אף על פנת לצלות ולאכול אותו כך בלא מ) בישול, אבל בבד ובחל טותר להשהותם על גנות לאכלם

## תקריב טלח

דווקא, ודעת הקדיית תניס דוד דלף ג׳ ימים בקדת מין בהמ לאסור, ומעשיו אם נמטאו אח״כ תוכף בימים ט״ם:

מרכך אבל מ״ט עכ״פ תוט מלרף עת הכלי: בהמי פירות להתקשות

(ג) **בדיעבד**. כיתוש שהשריו בתוך ג׳ הימים הוא לרכך הבשר ובזמן שהוא נקרש קשה הוא כתבן ואין הבשר שושה שום פעולה עליו, ולהיתו לרי קטן מהם בהכרעת מרי אלו המובה ה׳ בכח ההיתרת דעדיף ו להתיר ועומר שבשר שנקרש לפ שהחילה אין לריכים לשרותה תוך ג׳ ימים ותפי אם שהה כך קרוב כמה וכמה ימים ג״כ כשר, והביאו שבות הכרם מברות דשושת אפר אין להם שום יסוד בהלכותים ובתשובות, ולכן בריו דברי רוח הוא, ועל רלה מה שהחה שהפרי רלה ה׳ הבשר מלא קלח ומרלו בתוך ג׳ ימים אסור לפ בדיעבד, וכן כתב מפורש בשו״ת מעשת בנימין סי׳ ק״ח, רק שהחה שם רלה ה׳ שפך לם נקרש מיהר, ע״ש, ודבר זה הלא פשוט הוא ומלחת דפשיטת דהוי שפך בחומרת הג׳ימים, וכמבואר בש״ך בסי׳ ס״ט ס״ק י״ג בשר שמלח ושפך לם שלח מלח תוך ג׳ ימים מותר, וכתב הגר״ז בלקט שפיקה דרבינו להקל וכ״ם כה״ג שהיא הומרת הגלויים ע״ש:

(ד) **ממ״נ**. לו הקרישה הוי כימים הרי לאסור משום בשום דבשום ולבשום הוי בשום ממ״נ בדעת הממחי״ טופת לעיל בכלל זה, וכן כתב בשו״ת בסוף הספר סי׳ י״ד, והשפתי בחות ס׳ הביאו, לף שבשו״ת כתב דלעולם ממנו מה שבתב הש״ך בס״ק סי׳ ס״ב סי״ק ג׳ דבשר שנתבשל במים שנקרש לף מעל״ע דהוי בשום, ע״ש. אבל הממ״ג בשפתי שם העלה דבל שאינו נוגע בלל הוי בשום, וה״ב לם נקרש ג׳ ימים בווודאי שים לאסור לבישול משום ממ״ג לו לף הוי בשום רק בשבר שבשבר הרי בשר שהה כאן בשר לקדירה, ולו הוי בשום הרי ממי לאסור לקדירה, והתי״ד כתב בהלמיי תוך ג׳ ימים הוי לרבך ובזמן שנקרש קשה הוא כאבן ואין שושה הבריי שום פעולה, עכ״ל:

(ה) **שרי**. ג״כ משום ממ״נ, אי לף הוי בשום הוי לו בשר שנשרה ומותר לצלי, ולף לדעת הב״י משם הת״ה דהוי בשום, הרי בלולו יכי הרבה פוסקים ס מתירים בשום לצלי וכמ״ש ממ״ג: כתבו בתבו לעיל בכלל זה חות ג״כ, ועי׳ בשפתי חות הנ״ל, ועי׳ בשו״ת מבל מן שמואל סי׳ מע״ג שנם הוא כתב שם שאינו לאסור רק לבישול אבל לא לצלי, ע״ש:

(ו) **מותר** בשאר בשר שנשרה להלכתילה לאסור לבשל אחר הצלוי, ובדיעבד מותר, לפי דעת הטפתי ועוד אחרי פוסקים דש״ל דבל שאינו נוגע לו בייוך בו בשום, ע״ש:

(ז) **לבישול**. כן טעה הממ״ג שם בדווקא אם הי׳ מונח כך ג׳ ימים לו חיטו מוהר רק לצלי דווקא אבל אם לו הי׳ מונח כך מעל״ע ע״י שהיה בין לבישול, ולולי בשבו״י בשם הת״ה שבתב בשום שנקרש מעל״ע דהוי בשום אחאר הכרעת מרי פוסקים דש״ל דלא הוי בשום:

(ח) **הצלוי**. דבל זה להיות דפמ״ג נבישול הוא רק לזירת אבל למעשה העלה בהשפתי דלף שהה בשר בשום לא להתיר רק לצלי דמחאר דיש דעות הרבה דש״ל דהוי בשום יש לחוש לדבריהם ג״כ, ועי׳ בשו״ת מבל מן חם בסי׳ כ״ט בדין זה, ומעשה זה ג״כ לף שבשלו אחר הצלוי:

(ט) **צלי**. דמי פירות אינן מתכרכין לו לבשבר כמבואר לעיל בכלל ר׳ אות מ״ב, ועי׳ בשפתי אות נ״ב, ועי׳ בשו״ת מור ואהלות סוף סי׳ י״ד שכתב לאסור בשר בסוף הב׳ ימים קודם שנתמלאו ב׳ ימים משע״ע בהמהו במי פירות ועי׳ אם עד שנתמלאו ג׳ ימים משע״ע יש להקל דלף שבמועט המה דברי הפמ״ג דמי פירות אינו בטל

## תקריב מלח

כגון חלת לחם הפנים וקונכת יקח, אבל בכל הנאה משום דכ"ע דף כ' ע"ב בשם הר"ח, דהוה מעון הוא מטי ומכיחת טובא, ועי' בפמ"ג בהלכות שחיטה סי' ל' שפתי תורה ד', מ"ש לג מיושבין שמא יסכח, ועוד יותר הלח יכולין לברר המתח קודם השחיטה היינו לבדוק הסכין קודם השחיטה, והתבזותא צור בתר השיקר הוא כשפיר הבה"ע שהוא על פי הגמרא, והתום' והרא"ש ומלאי כל הפוסקים שהסכימו לה"ר, ובתב עוד דה"ל לג בתבו הב"ח, והש"ו, דמין ליתן לחם לבהמתיה לשחוט, אלא משום דבתבו דהעיבד לג בדקינן להו אפי' אחת קטן וקטי"ל דמ"מ לכתחילה לא יחוט בלא בדיקה כלל לא בתחילה ולא בסוף על ממך דוחב מעון אלא שחיטה מועמדים הם, אלא יבדקנו קודם השחיטה, ואין הכי נמי אם יולה ליתן לו לשחוט על סנך שיבדקנו אח"כ אפיר דמי אפי' לדיבה, וכן לענין שחיטת קטן דמ"ל להב"י, וכן בתב בבה"ע יו"ד סי' ל' דקטן שים כו חדש למעלייתא, או מומחה, או יודע לומר ידיו מוחר ליתן לו לשחוט לכתחילה לשחוט שומדים על נביו, וכיבוה שלין תחיים שומדים על נביו אפי' שם בו הרחי למעלייתא, מומחה יודע לומר ידיו, שחיטתו פסולה לף בדיעבד, ומהרש"ל והדריסה בתבו שלכתחילה אסיר ליתן לו לשחוט עד שיהי בולהו בו, מומחה יודע לומר ידיו, ולחיים שומדים על נביו, וכבלין בו לגי חדש מבני גילו, מומחה לו יודע לומר ידיו, אז אפי' בשחמתים שומדים על נביו, הינו מוחר לכתחילה לשחוט ואינו לבי מיבעי ליה דבשלין לו שומד עד שיהי בולהו בו, מומחה יודע לומר ידיו, ולחיים שומדים על נביו, ובכלין בו לגי חדש מבני גילו, מומחה לו יודע לומר ידיו, אז אפי' בשחמתים שומדים על נביו, ואינו לומר ידיו, אלא הוא בשלין לו ולא יחוט אלא בבדיקה מלפניו, וא

## ברית מלח

לאכלם צלי בלא מלח) בישול, וכן כשר ומכ"ש כבד שכבר שהה בדיעבד ג' ימים, מותר להשהותם עוד זמן מועט עד שיהו' צריך לו מב) לצלותו, וכן כשר ומכ"ש כבד שהה ג' ימים וצלאו, מותר להשהיותו אה"כ ולא היישינן שמא ישכח מג) ויבשלו: [יא] וכן אין ראוי ונכון לכתחילה לשרות בשר ע"מ להשהותו ג' מד) ימים, אבל אין לדקדק הרבה בזה ואין להקפיד אפי' בבשר שכבר נשרה תוך ג' ימים ורוצה להשהותו עוד שלשה ימים פחות חצי מה) שעה, ולעת הצורך או הפסד קצת יש להקל ולהשהות הבשר ג' ימים או אף שלישים או יותר ע"י שרי' אחרת

## תקדיש מלח

קנינהו הזמן הלח על דברי המחבר דקי שכחב ומחר שלעלו לא כל מדם נקי ברגעים דפחות מהני שעה לאו מדעתי' של מדם לדקק, והתם דמדינה לחי' רק רגע אחת קודם כלות הג' ימים שני, ס"ם, וכן כתב במשכנות חיים ל"ד ובשפתי חיים ס"ב. ועי' בהגהת תאמרי בירור שכתב דכל שהתחלת השריי' כי' קודם גמר הג' ימים שפיר דמי אפי' בתחלת מהני שעה דלא תמרינן דלפי מוח הממעך הבריי' עד אחר ג' ימים מעל"ע מ"מ כיון דהי' התחלת השריי' קודם כלות ג' מעל"ע לא גמעך התקשות הבשר וכיון דלא הוילפת מן המים עד חני שעה מהתרכך מיקר בשפיר דמי, ע"ש. ועי' בפ"ת בסי' פ"ט לות ג' שהביא בשם בעל נית חן פרשה לחני מוח בשפיר דמי מוח הממעך דלמאי דלמרינן בפ"ק דפסחים ל"י מדם שעה בני שעות ס"ל לן להשהות בשר בלא מליחה רק ג' ימים פחות שלם שעות, ע"ש, וכפ"ת כתב על זה ולפי ע"ד המחבר ימוקה היא דוודאי חזקת בתסור דתוריית מיישינן דמחמת בפסחים דף י"ב ע"ב, ומכ"ש בשר הלח הוי מלח תומרת הרמוים ואין להחמיר בדיוים שלו ממש"כ הש"ך בסוף ס"ג, ושוב י"ל דזה דמי לשה שכתב המרדכי שם שכ"כ הש"ך בסוף ס"ג לר' מאיר, דבהמשך הזמן לח מיישינן שיטצו כגון שם לח מומר ה' שעות עמוד מיתים לח לתמרינן שמא עבה ולח הי' מלח ד', דאין זה מין כלל לשעות דלחיה שעה, ע"ש, ס"ב ס"ה כאן י"ל כן, ע"ש, ועי' בספר תורי דעה בסי' ס"ע ד"ה ס"ח ס"ק ג', שהחה שם שכבת שם ס"ח ושכב שם דהשתם שלו חוט כמן דזה לח שיך הכח דוודאי זה לח יפב כל המשך הזה למחר ממה שהה, אלח דבשעה שהחה חשב כמה שעות בימם, אבל לדינה ודלו לחי"כ לני ולח מבחל, ולח דשיעור מהוך מהו בתחומים ג' ימים ובוודאי יכבי לאו גם עשוחיהו, וי"ל דבתמת השיעור הוח בג' שעות יהב ומכן, עכ"ל. ומדבריי המחבר הנ"ל משמע דם"ל דשיעור שלשה ימים שהמו בתחומים הוח בלירוף עם שיעור העשות של ג' שעות בתדם יכול לעשות, וע"ל כוונו הוח לומר דבתמת לין בשבר בלא מליחה ותקשה דמו מלח דוקא בשלשה מעל"ע עם שלו שעות אלא רק מחמת החשה שהדם יכול לעשות ג' שעות נקו לאו שהשה מעל"ע שוות בכדי לחף אם לתעמיד יעשה תדם ב' שעות אין בכך כלום בהמשך הבשר לח ניקשה עד ג' מעל"ע וי' שעות, זה הוכן כוונה לפי דעתי, ולפי זה יולח מדבריו קולא גדולה, בלא יודע הצעה"ב במכוין עם יולחת עבשה של השהמה לח משוף כגון שחרש על לוח שכתב בחיה עד היה יולחת עבשה ועבר על הבשר בזה ע"ד שעות לא לפי ע"ד שעות ומלמה שבשר עוד מוהר מדינה דבתמת מעיין לן שהקשה ומועיל עוד שריי' ומליהה כשאר בשר, אלא רק משום לנא כלנו לשבר הבשר ס"ב לעת הלורך לו הספר בודאי דמיכל להחיל הבשר הזה בשריי' ומליהה לכישול כשאר בשר, אבל לפלא הוא שהביא רמיחת בשר ובהגה בשיני ובהגה בשר שהחה ג' ימים מעל"ע וכן העור ומשמ"ה לליו כולם דקדקו להשהות בשר שהחה ג' ימים מעל"ע ג' ימים שהחה ג' מעל"ע עכ"ל שהחה בהיבת מעל"ע לומר שאיין לחוש לי' מעל"ע מכיון היום ע"ב שעות, וכן כל המקומות שהביאו הפוסקים לשבר מסס שהיה בתומים דין זה דבשר שהחה שמשו מסס ג' ימים מבוגים, היינו הרבה"ם הביא המקור מדין המוכלל בי המחבר בסי' פ"ח ס"ב, והכאן יעב"ל בשלמ בסי' ס"ע לות ע"ב הביא מקור מסלחי דמשה דאין מעיינין בכל המת אלא עד ג' ימים ע"ש, ומכל מקורות משמע דהשלשה ימים האה מבוגים דמשך זה שהקשה הבשר, ועוד קשה לי לפי שבארנו בשלמ בסי' ס"ע לות ע"ב דבין מקור מסלחי דמשה רק עד ג' מעל"ע וי' שעות ולא דבר לבוגים בגבולו הזמן שלשה ימים הוי רק מהמה הטעות שהדם יכול לעשות בג' שעות, ס"ב מה שהלחיב בבה"ל שם שדקק מי"ל סי' ל"ו שכתב בדין בשר שהחה, דלפי זה מיקה בחני שעה אחד שלות הימים השלשה קרשהו לכמה קרעים והדימוהו וכי' מי שרייחה מדום כמו

## ברית מלח

אחרת היטב בזמנו מן), וכדינו, ובעל נפש יהנר עצמו מלהדיח כמה מן) פעמים: [יב] אסור להדיח בשר אם חל יום השלישי בשבת שלא יעברו הזמן, ואפי' ע"י גוי אין מח) להדיח, ואם הבשר אינו ראוי כ"כ לצלי כמו לבישול כגון אווזות פטומות, או אפי' בשר בהמה אם אינו ראוי כ"כ לצלי כמו לבישול, מותר אף בשבת להדיח ע"י מן) עכו"ם ואם אי אפשר ע"י עכו"ם או צריך לו לרחוץ ידיו בלאו הכי, ירחץ ידיו על הבשר ג) ושרי ובדיעבד אפי'

## תקריב מלח

מי סריות שהר בשר ומלמוח ואחר המילוח והרחב בהרייתא מיל שומקת ואחת חיורה, חליה לחקל ומסתיר לתי למיפה לתין להזיעו לבישול ואפי' מלמוכו כמה פעמים ומרחה המים לבנים ונקיים מין להסניח על פה, ע"ם והמחזיק ברכה בפוח ל"ת והיד תסרים הביחוחו לדיה, הוכה לקמן בסעי' מה פוח ע"ג ולפי דבריו המחבר תהדיי דעה למה טלי אתי ומודע זה המחיר כ"כ במלי שעה יותר מג' ימים והמסתיר לתי למיפה, אבר לפי דבריו הוא עוד בשר בשר ויועיל שרי' ומילוח כשאר בשר, לכן לפי דעתי מין זה ברור ונכון כ"כ לכתר בהם, רק לפי דעתי הוא דבשר שנשהה הוא דווקא בשלשה ימים מכווים ולא נתקשה הבשר, והא דלא חיישינן לעניות דג' שעות הוא פשוט לחירון בעל ס"ת דאך תומרת יתירה היא דוודאי דווקא בשלשה דתוריית חיישינן לעניות בדומות בשפחים דף י"ב ולפי בחומרת הגאונים, ומכ"כ הש"ך בסוף ס"ג, ועיי' בשפר עדוונת הבשה חות ט' שהקשה ב"כ לענין כלים שלחים ס"י החיינו כ"ד שעות, וב"י דאפס טועה בג' שעות וב"מ בי' שעות, מ"כ למה פני בחעב"ע מלמוח ימים ושעה, ולא מיינו בשום מקום שלעולך לאוסוף עיד שעות על המעב"ע משום דלמא טועה הוא וכמו כן כל בעלי הלהה לימם מהקדוקים רק שיהי' מעב"ע ואם עבר מעב"ע ברגעים מיעטים מבשיון ולמה לן ימים דלמא משעה קמני אסור, וזה לח דמי לחלי בשר ס"ע בשפ"ם חות ג' שהחה דבדי השפר לוות ס' משעה דהחם לן הוי רק חומרת הגאונים משמ"כ הכא דהוי משפח מדינה, ע"ש מה שהחב ושים בש"ע, הרי גם בשל ערוגות הבשם הפם שבבל ז' לענין בשר שנשה משעה דהוי רק חומרת הגאונים אין להחמיר בזה ליחוש לעשוה, וקוקי' כוו הקשה ב"כ בשי"ר בית שלמה חלק ג' סיי"ד סי' קכ"ם לענין כבוס דהוי בחעב"ע, ולי"ו ולפ"ז אי לן להחמיר בכבוס בפחות ממעב"ע ב' או ג' בעות, וח"ב לח דמי לבשר שנשה ג' ימים, דהתם אין להוסיף שום חומרא כיון שגוף האיסור לח מכר בשרות והא רק חומרת הגאונים, משמ"כ בכבוס שים בזה ס"ח לענין איסור מדינא דגמרא, הרי גם היח חפם שבבל ז' לעיקר, ועיי' בשפר דרכי שלמה חלק שני פרק מ"ב סיי מה בהה בשר בי קבלי ז' ומה שהחב שם, והדברים בחי בחבני בטוחב והרוחים המה בעי"ה. ועיי' בש"ך חות ל"ג שמשמע שם בשם הסימני ס"ח שאין להחמיר אלי לכתחילה לשרות פעם אחת ע"מ להשהות ג' ימים, לכן לכתחילה אם רוצה להשהות הבשר עוד שלשה ימים צריך שריי אלי שעה כדיעו כמו שהחב הע"ז. וכל האחיינים, ואין די בהעברת מים בעלמא כמו שנרגילין לעשות בבית המעבחים, רק בדיעבד שבשר שהה ג' ימים והבשר הי' מעוקר מניני הדם מותר לבשלו לף אם לא שרלו רק מעט לף כל ימים מלחר שלין שם דם אלא מה שמוללא בבשר, וס"ח לח"ב קודם שמלילחה לקדירה בין כך ובין כך לריך הדחה אחרת לף בדיעבד כמבואר בע"ז חות ב"ב, ואלי שעה לחו דווקא אלא פחות מעט כמבואר בש"ך חות ל"ד, ובחב הש"ך דאין להחמיר בזה כיון שהוא תומרת בעלמא, ועיי בשו"ת יד אליעזר סי' ק"ל שהעלה שם מהמה פופקים דכמן הדבר לפי' לכתחילה לשרות בשר בחוך ג' ימים כדי לבשלו אח"כ עוד ג' ימים, ואם מעמם המדברי הב"י אין הכרע לחחר לכתחילה ע"ז מבואר להדיא בפ"ב כלל ב' חות ל' דבשר הדבר, זאת עוד בשוף דבריו שם, ובמקומות אלו מעמ"י שבבשר מלוי בשפע טיבון כן לף בדיעבד, ואין פילה פה ומפלף, ועוד מבואר מדברי המג"א בסי' שכ"ו חות ל' שבחב דאסור להדיח בשר שהל יום ג' בשבה, וכן ממה שבחב בסי' ת"ק חות י"ג, וכן משמע מדברי הח"י בשם מהרי"ט, ע"ש, וגם שמע דבר להדיח אחי' מהיום גדולות ברכה, ומגה שבספר דמשק אליעזר דף ש"ל ע"ג קלע מנר על המעמים המדוחין בלא מחא כשיעור שלמה וכחב דלחלי לנחה חוחה לממחים בתו שבשו הכהנים בתעות כל יום וחף גם בדיעבד הוקל, על כל זה לף בבר בחב בספר בשי"ר דבמהבר הוא בדיעבד בדיעדו"ב, ש"ם, עב"ל:

מי סריות שהר בשר ומלמוח ואחר המילוח והרחב בהרייתא מיל שומקת ואחת חיורה, חליה לחקל ומסתיר לתי למיפה לתין להזיעו לבישול ואפי' מלמוכו כמה פעמים ומרחה המים לבנים ונקיים מין להסניח על פה, ע"ם והמחזיק ברכה בפוח ל"ת והיד תסרים הביחוחו לדיה, הוכה לקמן בסעי' מה פוח ע"ג ולפי דבריו המחבר תהדיי דעה למה טלי אתי ומודע זה המחיר כ"כ במלי שעה יותר מג' ימים והמסתיר לתי למיפה, אבר לפי דבריו הוא עוד בשר בשר ויועיל שרי' ומילוח כשאר בשר, לכן לפי דעתי מין זה ברור ונכון כ"כ לכתר בהם, רק לפי דעתי הוא דבשר שנשהה הוא דווקא בשלשה ימים מכווים ולא נתקשה הבשר, והא דלא חיישינן לעניות דג' שעות הוא פשוט לחירון בעל ס"ת דאך תומרת יתירה היא דוודאי דווקא בשלשה דתוריית חיישינן לעניות בדומות בשפחים דף י"ב ולפי בחומרת הגאונים, ומכ"כ הש"ך בסוף ס"ג, ועיי' בשפר עדוונת הבשה חות ט' שהקשה ב"כ לענין כלים שלחים ס"י החיינו כ"ד שעות, וב"י דאפס טועה בג' שעות וב"מ בי' שעות, מ"כ למה פני בחעב"ע מלמוח ימים ושעה, ולא מיינו בשום מקום שלעולך לאוסוף עיד שעות על המעב"ע משום דלמא טועה הוא וכמו כן כל בעלי הלהה לימם מהקדוקים רק שיהי' מעב"ע ואם עבר מעב"ע ברגעים מיעטים מבשיון ולמה לן ימים דלמא משעה קמני אסור, וזה לח דמי לחלי בשר ס"ע בשפ"ם חות ג' שהחה דבדי השפר לוות ס' משעה דהחם לן הוי רק חומרת הגאונים משמ"כ הכא דהוי משפח מדינה, ע"ם מה שהחב ושים בש"ע, הרי גם בשל ערוגות הבשם הפם שבבל ז' לענין בשר שנשה משעה דהוי רק חומרת הגאונים אין להחמיר בזה ליחוש לעשוה, וקוקי' כוו הקשה ב"כ בשי"ר בית שלמה חלק ג' סיי"ד סי' קכ"ם לענין כבוס דהוי בחעב"ע, ולי"ו ולפ"ז אי לן להחמיר בכבוס בפחות ממעב"ע ב' או ג' בעות, וח"ב לח דמי לבשר שנשה ג' ימים, דהתם אין להוסיף שום חומרא כיון שגוף האיסור לח מכר בשרות והא רק חומרת הגאונים, משמ"כ בכבוס שים בזה ס"ח לענין איסור מדינא דגמרא, הרי גם היח חפם שבבל ז' לעיקר, ועיי' בשפר דרכי שלמה חלק שני פרק מ"ב סיי מה בהה בשר בי קבלי ז' ומה שהחב שם, והדברים בחי בחבני בטוחב והרוחים המה בעי"ה. ועיי' בש"ך חות ל"ג שמשמע שם בשם הסימני ס"ח שאין להחמיר אלי לכתחילה לשרות פעם אחת ע"מ להשהות ג' ימים, לכן לכתחילה אם רוצה להשהות הבשר עוד שלשה ימים צריך שריי אלי שעה כדיעו כמו שהחב הע"ז. וכל האחיינים, ואין די בהעברת מים בעלמא כמו שנרגילין לעשות בבית המעבחים, רק בדיעבד שבשר שהה ג' ימים והבשר הי' מעוקר מניני הדם מותר לבשלו לף אם לא שרלו רק מעט לף כל ימים מלחר שלין שם דם אלא מה שמוללא בבשר, וס"ח לח"ב קודם שמלילחה לקדירה בין כך ובין כך לריך הדחה אחרת לף בדיעבד כמבואר בע"ז חות ב"ב, ואלי שעה לחו דווקא אלא פחות מעט כמבואר בש"ך חות ל"ד, ובחב הש"ך דאין להחמיר בזה כיון שהוא תומרת בעלמא, ועיי בשו"ת יד אליעזר סי' ק"ל שהעלה שם מהמה פופקים דכמן הדבר לפי' לכתחילה לשרות בשר בחוך ג' ימים כדי לבשלו אח"כ עוד ג' ימים, ואם מעמם המדברי הב"י אין הכרע לחחר לכתחילה ע"ז מבואר להדיא בפ"ב כלל ב' חות ל' דבשר הדבר, זאת עוד בשוף דבריו שם, ובמקומות אלו מעמ"י שבבשר מלוי בשפע טיבון כן לף בדיעבד, ואין פילה פה ומפלף, ועוד מבואר מדברי המג"א בסי' שכ"ו חות ל' שבחב דאסור להדיח בשר שהל יום ג' בשבה, וכן ממה שבחב בסי' ת"ק חות י"ג, וכן משמע מדברי הח"י בשם מהרי"ט, ע"ש, וגם שמע דבר להדיח אחי' מהיום גדולות ברכה, ומגה שבספר דמשק אליעזר דף ש"ל ע"ג קלע מנר על המעמים המדוחין בלא מחא כשיעור שלמה וכחב דלחלי לנחה חוחה לממחים בתו שבשו הכהנים בתעות כל יום וחף גם בדיעבד הוקל, על כל זה לף בבר בחב בספר בשי"ר דבמהבר הוא בדיעדו"ב, ש"ם, עב"ל:

מי) **וכדינו**. לף שלין דעת הרב בח"ח טועה לזה, מ"מ בסמיע מה שבח בסי"ם בשם הגהות מיימוני פ"ח מהל' מלוכה ומאכלות אסורות אות ב' שכתב דאם נמלח בשר בשבת יש להקל בדיעבד אף בשעת הדחק, ועיי' בשו"ת חות יאיר סי' ס"ו

## ברית מלח

אפי' אם הדיח בעצמו נמי חכשר נח) מותר, וביו"ט שרי בכל ענין אפי' ע"י נכ) עצמו, אם רק נוקר הכשר מהגידין נג) מעיו"ט: [יג] בשר שנשחט בערב יו"ט שחל להיות ביום ד', ונמצא שהי' יו"ט יום ה' ויום ו', ואח"כ הוא שבת, והשכח לא הי' יכול למכור כל הבשר קודם יו"ט ונשאר אצלו הרבה בשר שיהי' לו הפסד בין אם ימלחנו קודם נד) יו"ט, בין אם לא נה) ימלחנו, ישרה הבשר בכלי בין השמשות של ערב יו"ט ויניח הבשר עוד שעה אחת אחר צאת הכוכבים ואח"כ יקח הבשר מן המים ויניחה בלא שום נו) שרורי', ואז יניחנה במקום נקי ויסתיו עד מוצש"ק אחר צאת הכוכבים כמו הצי שעה קודם הזמן ששרה אותה במים בתחילת הלילה נז) ביו"ט א', ואז תיכף ומיד ישרה אותה במים כדינו ויהי' אח"כ מותר נח) למורכה: [יד] בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה ואח"כ שרה ומלח את הבשר כדינו והדיחוהו הדחה אחרונה וצלאוהו מ"מ אינו מועיל זה להתיר הבשר בהתחילה נט) לבישול רק בשעת הדחק בגון בע"ש או שעודת מצוה וצורך גדול הוא לו, אז מותר אף לכתחילה למלוח שיעור מליחה ראוי' ולצלותו ע"פ חצי צליותו ואח"כ מותר לבשלו, אבל לא באופן ס) אחר: [טו] בשר שנמלח והודח כדינו ואחר המליחה נפל לו ספק בהזמן אם נמלח תוך ג' ימים, הבשר ספק) מותר, אפי' אם לא נתבשל עדיין, וכ"ש אם נפל לו ספק בהכמחה אימת נשהמה אם עבר ג' ימים אי לא דמותר לאכול כה) הבשר אבל אם נפל לו ספק בהבשר אם מלח אי לא וכבר עבר הנ'

## תקריב מלח

מרדכה בחלק מו"ח סי' שפ"ח, ועיין בכאה"ט שהביא שהגאון ר' מרדכי כהנא כתב כן להתחלה לחתן יהיו על הכשר בשבת, הביאו בעל ערוך השלחן בסי' ס"ט סוף ס"ק דביו"ט ודלא מוכח ע"י עלמו דהא יכול לבשלו ביו"ט, ס"ב מכ"ם סכת כ"ד בוודאי למוכר לעשות כן ולמכור הבשר מחר השבת:

נו) **לבישול**. דחיישינן שמא אף שיסיח הממליחה והצלוי' לא יהיו עשוי לבישול כל הרס, ואח"כ בבישול יזלף, ועי' בשו"ת בית יעקב השוכב קנ"ו לענין בשר שנשה ג' ימים בלא מליחה שממלח ומדיח ואח"כ מלפתוסו בכלי שהיו מונחים בו בשעת מליחה בשר שממלח ומדיח בזמנו, שהחמיר שם בשבשולו שהבלוי והשלם שם לדינא לאסור שאר הבשר שממלח עמו, ע"ש:

ס) **אחר**. הנה בעו"י כתב בסי' ס"ט בסוף ס"ב בסוף שממלח קונדן יכן צ"ב שם שאם אחר שהשכח הבשר ג' ימים מלאחזו בשיטור והדחתו ועלאתו, שוב מותר לבשלו אח"כ לכתחילה, וכן הוא בתשובת סמ"ע שהביאו פוסקי זמננו, שבאו מצדדי לקולא שאחר שמלחו שם כשלה יפה יפה מותר לבשלו לפי שלא במקום מליח ושעת הדחק, וכן פסק בתשובת באר עקב, וכן הי' מהג, וכן כתב בכאה"ג, ודמש"ה, ובעל ס"ם הביא דוחק לכבוד בר מלוה, ובתשובת מעיל צדקה סי' י"ב כתב שלין למהוך על הקיבוץ וכן שמלח הט"ז אפי' בהש"ע והמ"ה כתב לדדיין בכל ענין לסור, ובלבוש המשבצות זהב ס"ב והתירוך שם לפרש דבריו ומסיק שם דלעניין דינא כתב הכנה"ג בהגהת ב"י בשם מהר"ם הלוי דבשבת שבת והתוקה לו שנתמלא מותר לף לכתחילה לשבל אחר שלאי', ומסיק שם וביאלה לי דים למלוח תחילה שישוב מליחה ולצלותו עכ"ם בחלי שלימה שלא יזב כל דמו שבשר שהמליחה הכללי פושל יותר מהמליחה ועוד לי להקולא שהרס לנמרי, אבל בהפסד מועט יש להקל לף ע"י מליחה ולצלי' לבשלו אח"כ, וכן הוא דעת הפמ"ג דלא כהכלי' שכתב להתיר, וכן הוא דעת הערוך והפרי"ח לאסור, ע"ש. ועי' בב"י שער שלר אח"ש שלא כ"ח, ועי' לעיל בכלל זה אות י"ד שהארכתי בדין זה ובירכתי הכל דעת הפוסקים והעלוני שם בשם שו"ת מעט מים ובשם ד' בהקלר אות פ"ב שכתבו דלף בקורך גדול יש להתחיר לצלותו עד שיעלה כל גרגו ואח"כ יתן במים רותחין דהוי כהלישה, ע"ש:

נז) **ביו"ט**. בשותן שיהי' נ' מעל"ע קשות חלי שעה, ועי' בשו"ת פני משה הלק ג' סי' ב' שהאריך בזה בשובבות סו והעלה להתיר להדיח לשרות הבשר ביו"ט לף שהוא לצרך מול, ובלבד שהמילוי מים יעבו מעיו"ע שלו הין שום בית מיחם משום יו"ע מכין לחל דהין זה הכח מקרי הלא מיקון מלחת בעלמת הוא, ומשום עירחא נמי ליכא כיון דמילוי המים עשה בעיו"ע ומה עירחא ליכא בכה להבליע הבשר לחוך המים אלי לאו עירחא מיקרי, אמנם למעשה לף שמך עלמו לחורות כן להתחילה הלא בליוף יחיר שילכלו הקלבים חליכה אחת מהבהמה או ביו"ט ואז יכולין לסמוך על הסיחר הנ"ל, ע"ש בתריכות:

נח) **למורכה**. הלא שום חשם כדעת הביה"ל ולקע הקמת, ודלא אפי' ביו"ט נוהא דרכים הכה המחירין בלא שום

ברית מלח

חנ' ימים הבשר כנ) אסור: [מז] בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה ונתערבה אותה תחיכה ששהה בחתיכות אחרות שלא שהו עדיין ג' ימים וכולם לא נמלחו עוד ואין יכול להכיר אותה תחיכה ששהה, אותה החתיכה ששהה בטלה ברוב, וצריך למלוח כל אחת ואחת בפ"ע, ואח"כ לבשל כל התיכה והחתיכה סד) בפ"ע, או אפי' כולם יחד כשיורבה בהחיתר

## תקריב מלח

עוד דהוי ספיקא דאוריימא אין להקל, אח"כ מצאתי לרוימי בהגהה חכמת שלמה להגאון מהרש"ק, ובהגהותיו על הפמ"ג בפתיחה לשלמת מליחה שכתב כן מפורש שפף שמדברי הכרוי"ף בחמת משמע כן דאפי' אם נפל לו הספק קודם המליחה נמי יש להקל למנות ולבטל מ"מ מאחר דמלשון הרמ"א שכתב רק אם נמלח ופפק אם נמלח תוך ג' ימים לו לא, משמע דכשנתיין לו נמלח כלל אחור למלחו לכישול כיון דסוף כל סוף עדיין חסר לו מעשה המכשיר, ס"ב מה חזית דמימת דעשה לו מעשה דמליחה להכשירו, יעשה לו מעשה אליני' להכשירו ויוקל מידי ספק, ופיוס כ"ש למעשה, ע"ש. ועיין בפמ"ג דברי מגאם סי' ע"ג שכתב דלילה שלח יש לעשות כמ"ש בח"א בשם מהר"י טרמשון בבשר שהשה ג' ימים דש לו הקנה לשרותו בפושרין כדי שיקוורר דמו ויפליט ע"י המליחה, ומ"ש ולא מהני כאן כמהר"י טרמשון להקל ולממוך בבשר שהשה ג' ימים בלא מליחה על הקנה זו, מ"מ בכ"ד בספק שהה ג' ימים בוודאי דש לממוך על זה, ע"כ על ע"ש. ולפי דעתי לפי דעת הב"י שם והריב"ש ושו"ת ויען יוסף דבשר שהשה הוי ס"ם כמו כ"ד בוודאי דיש לממוך על הקנה זו, כן נ"ל:

סג) **אסור**. לף הטע"ז בפי' ס"ע בתוס כ"ד מהיר מעשה דוודאי מלחה לתמרון מרכה נקעה לה ואחלה, אבל הקנה"כ וכן שארי הפוסקים חולקים עליו לפסוק הבשר מעשה זה דמחמר דיש על הבשר הזה חזקת איסור, ע"ש. וכן היא דעת הח"מ וב"ח ואחרי פוסקים רבים לאסור, ועיין לעיל בכלל י"ט אות כ"ד שהארכתי שם בדין זה ובירורי כל בבירור, ע"ש:

סד) **בפ"ע**. התיכה עלמה מולחת מעשה ביטול ברוב מלחה דאינה מכירה היא בעלה ברוב כדין יבש ביבש שמבואר בי"ד בסי' ק"ט דבטל ברוב, רק שלריך לשלחם כל אחת בפ"ע, כן כתב הש"ך בסי' ס"ט אות כ"ח, ואע"ש דקי"ל בסי' ק"ט דהיה ביבש בטל ברוב שהי' דוקא במין במין אבל במין בשאינו מין לריך שיעור שיש מעשה לפי ערכו, וס"ב הכא ממי האיסור הוא מעוט דש ואכי זה במין בשאינו מין, אפ"ה הכא יתן טעם בהקדרה כשיבושלו, אך כיון דיש שאלות לו שבישלו דרכן הוא ס"ב לון כאן אלא איסור דרבנן, ואפי' לאולו דספיקות דאסורות אפשר שם בספיקות דרבנן, מ"מ הכא לא שייך כלל לומר שהרי יתן טעם בבישול, דאנשים שהרי הרי שאוהב תחיכה תפילם בבישול בוודאי שתבטל הרי בשבשים בכמוים שבקדרה, ועוד שהרי בכל תחיכה יש ליר ב"כ שהוא מדוש כדם ויולא בבישול ואין הפרש בהעניין, ולכן לא שייך כאן טעם זה שהרי יתן טעם בבישול, כן משמע מדברי הפלתי בסוף י"ד. ועוד יותר יש לומר עיקר לאסור אם בשר שהשה ג' ימים בלא מליחה אינו אלא מומרת בשומנים יש לומר דבשומנים לא נזכו כולי האי, ולכן התחיכה בעלה והיא עלמה מותרת. ועיין בש"ת בית יעקב שלמה סי"ד שהשה שה על הש"ך על קושיתו שהקשה שם בסוף ס"ו עיש בדבר שהתחיכה בעלה ברוב ומותר לבטל טון, והקשה הש"ך הם הוי לו מבטל"ע ולריך שבש, וכתב הגאון בעל בית יעקב שבמחילת בבוד הש"ך לה דק בזה וכתב שבעלה ממנו דברי הש"ך שכתב דרין בית בישב ביבש שבשלו מיד שהוא בעלה בלא מיון משום דבלה בהר טעמה, לכן אפי' ביבש ממי בעיון ס' כי הוכח לאם מבטל להו לא ליהי לידי טעמה דהוי איסור דאוריימא, ע"ל, וס"ב לא קשה מידי, דבדין הבשר שהשה ג' ימים בלא מליחה לא ש"י איסור דאוריימא כיון דאין בשר שהשה יתן טעם כלל בדוב, ע"ש, ואפי' לקקנה שלו יהי לידי איסור דאוריימא מדרבנן, משום הכי בטל ברוב, ע"ש, ואפי' לקנה פוסקים רבים לאסור, ועיין לעיל בכלל י"ט אות כ"ד שהארכתי בזה בדיני בישול בשר בחלב, ומסיק שם שכן נ"ב דעת הרב דש שבישלו הלא שיו איסור בלא רק מדרבנן, ע"ל, אח"כ מלאתי שיותי שהבעל נקוה"כ מקשה שכן קושיא שיו אות בותת וכתב ולא יהיתי לסוף דעתו אל מלאתי"ך הגאון ז"ל, והנה ב"ע, והנתי מאד, לך זאת כי לעולם בעיני על נאון גדול כבעל בית יעקב שנעלם ממנו דברי הקנה"כ, לך אחר העיון בחמת מלאתי

## ברית מלח

בהחיתר עד ס', ומכ"ש אם מלחן כולם יחד בטעות וכבר נתבשלו כך ולעת האוכל נזכר שהתיכה אחת היא מכבשר ששהה ג' ימים בלא מליחה שכולם מותרות באכילה אפי' אם לא ירבה בהחיתר עד סה) ששים. וכן אם נתערבה התיכה שנמלח אחר ששהה ג' ימים עם שני התיכות שנמלחו כבר תוך הג' ימים ואין יכול להבירו אותה סו) חתיכה, אוהה התיכה במלה ברוב ומותר לבשלם כל אחת (ואחת סז) בפ"ע, או אפי' כולם יחד כשיבדה על החתיכה ששים סח) לבטלה, ואפי' היתה החתיכה ראוי' להתכבד נמי בטלה סט) ומותרת, ואין צריך להשליך אחת מהן או ליתן ע) לעכו"ם, וכן חתיכה שנתבשלה בלא מליחה ונתערבה את"כ בהחיכות מבושלות כשרות נמי בטלה עא) ברוב. אבל חתיכה שלא נמלחה ועוד לא עבר זמנה ונתערבה עם החיכות שנמלחו והודחו ועוד לא נתבשלו חתיכה זו אינה בטלה בחב רק ימלחם כל אחד ואוהב בפ"ע, ואת"כ מותר לבשלם כולם עב) יחד: [ז] כשר ששהה ג' ימים ותיכף כחצי שעה אחר כלות חג'

## תקריב מלח

לחל"כ בספרו הקדום כתב פעמים כשמח ומכן עם הש"ך בחידושי תורה, והלח נראה שהי' נזהר לחתך ומספר להיות שהקפוה"כ לג הי' שוד בימיו, ועיין בהפלאה ומשה שכתב שכן שיקר בכוונת דעת הרמ"ח כלן ומכש"כ הש"ך בשלמן ביו"ד בסי' ס"ט דבדרבון נם בשלוט מיט שני בחוב ע"ם, והוי"ו בסי' ס"ט בהקלר לוחם פ"ג כתב לוירון לחתך, משום דשעם דם בהבשר ושעם נוף הבשר עם לחתך בהם וגם שהחיתות שם מצ"מ בשמן, וכן הוא מפורש בעב"י דהם החברים עשם בשר יש לו, אך לפי שעה זו נעלמה מרעיוחתי מקום שנכון לברירו הקרוסים, ועיין בפמחים דף כ"ב ע"ח בתוס' שם ד"ה והרי דם, ובחוס' שבת דף ע"ו ע"ח ד"ה הוחיל וכול לרקרק, וכח המקבו שם על הברכת זו דשעם דם החברים הוי כבשר, ועיין בספר הקנון שה הפלום חבר לו מכבר יגל לחזור הטעם שם דף ע"ו ע"ח ד"ה ומה דברי, שנחתן שם קושית החוס' בעוד טעם ודעת ע"ם, נכן החתיכה בטלה ברוב לדעת כו' ע"ש, ולפי' החתיכה היא לחזי' להתבשל ממי בטלה משום דהין חיכורה מחתת עלמה גלח מחתת הרם שכלום בה מעבשיות הבריחה והרם הלח חוט לחזי להתבשל הוא כמבואר בסי' ק"מ סי"ק ג', וכן חין לה דין דבר שיש"מ דלח בטל, דמחתר דחין לה היתר לשם שהוח מחזיר היינו לקדירה, וללו הלח לח בחתכלה מעלום ממש"כ הש"ך בחות ס"ו וחות ס"ז בסי' ס"ש, וחכ"ז שם בחות ג"ם, ועוד דדבר שיש"מ לח שיך בלח ש"כ לח יניע לו הפסד מזה, ולדיוק שלין לחי בקילוח בללי על הלחם הוי הפסד נמור. ועיין בביחוחי הגר"ח ז"ל שלינו על זה בלחיכה ביבמות דף פ"ב, וי"ל דלמרינן שם נבי חתיכה חמחת מהחערבה בחוליו דהכח ר"ח למימר דלח בטל משום דהוי דבשלמ"ח, ומכוק שם דר"ח בהוחה הוק, לחמלן לי לכחן מבחי חבי, ולח ילחבחל לעולם לחזור, ש"ב, וה"ב לח מיקרי דבר שיש"מ לח נללי מבחי חבי ולח נלחב מעולם כמו חעמח לכחן, עוד מבוחם שם הגר"ח ז"ל, בלח מדברי הבי"ף בפרק ניסב"ח עם פ"ל, וה"ל הבי"ף שפסק שם בפח שהמבח עם הללי שהמור לחלוי בכוחמח משום דהוי דבר שיש"מ לחכלו עם לללי, ולח חמרינן הך סברח הללוי לח נלחב מעולם וכן כחב הב"י בשם ה"ר בסי' ס"ש בדין זה שח דלח כהרי"ף והבוח רמ"י על דין זה מיבחית דף פ"ב הנ"ל ועיין בספרי שלוח שלום סי' ז' חות ו"ח שהמחב שם על זה וכחב שהרמ"י שלהם מיבחות הוכח בבר בר"ן נדרים דף נ"ב ודחי לה בשמי יהים ומחלק בין דין זה לסוגיח דיבמות דבשבת נמלחה, ש"ב בדברי הקדוסים, ועש"ם בספר שלוח שלום הנ"ל במיבב שם בפסק הלכה ללת שבסמ"ק ס"ש בשילהו"ל רבב, ש"ם, ובחב הש"ך שם בחות ס"ח דחין לריך לנללו חחת מהם, נ"ב מבחי מעמח, וכן נדעת הרמ"ח בי"ד סי' ק"ע דמחיר שם בחעבד שם בישלם כחלב ש"ב בשם הרמ"ח כלן ולהחיר לבשל כולן כחלב בפי' לכחחלה, ש"ם, וכיון ר"ל לפי דעתי כסיבחב עליהם עד ס':

עח) **ברוב**. לף היש פוסקים דש"ל דבחה לריכין שפוש דווקח שהרי הוחיל הו מיסור נמור הוח וחיש דומה לבשר שנפנה שהוח רק חומרת הגחוים ולכן להפוקקים דש"ל בסי' ק"ע דגם בחיסור יתן טעם לריכין גם בזה ס', כמו שכתב הש"ך בחות ס"ז ושוב הדעיקר לדינה הוח דהיסור דרבנן לו חמרינן כן כמו שכתב הפר"ח בסי"ק ס"ח ס"ק ג', אבל לפי מה שכתבנו ובידרנו לעיל בסלן זה בחות ס"ך כל הטעמים חלר מחחמח בטלה שם החיבה ברוב, וחי לעיל כל הטעמים ללן פיבים ב"ב הבח ובטלה החיבה ברוב, וחי לעיל בסלן י"ט סי"ק ג' בהמלרכתי ובידרתי דין זה בסדר נכון וחחלקתי שם בין היכח דחתבשלה לומה החיבה בלח הי' ס' בקדירה עגדה רק רוב, ובין לם הי' ס' בקדירה עד, ועי' בי"ד בהקלר לוחם ב"ו, ובספר בחר חברהם לוחם ב"ת, ע"ש:

עט) **יתר**. לף שים פוסקים שרוצים להחיר נם זה סיחי בטלה ברוב ולין לריך למלחם כולם מספק, מעשם דיבש ביבש בטל

ס) **ששים**. כן כחב הר"ם הלוי בסי' י' הוכח בבחה"ע בסי' ס"ע לוח מ"ל דסולם מוחרות בחכילה, ולף שבחשובות מעיל שמואל סי' י"ל חולק על הורחת הר"ם הלוי ז"ל, שבחשובה מעיל שמואל סי' י"ל חולק על הורחת הר"ם הלוי ז"ל, שדי מחד הסיג עליו בזה הרבה ע"ש:

סא) **ס"ע**. לף לפי מה שכתבנו בסי' ק"ב בשם הרשב"ם דבשר בשר בחלב ס"ע לח חשיב בשר, ולכן בחלב בלבד חל

## ברית מלח

תנ' ימים קרעוהו לכמה קרעים והדיחוהו והיו מי השרי' כמי חשרי' של שאר בשר ומלחוהו ואחר המליחה והחדחה אחרונה אויל טומקא ואתי חיורא, ס"ט חלילה להקל ולכשל אפי' אם מלחוהו כמה פעמים והציר נקי ולבן אין להשגיח על עכן) זה. אסור לתחוך בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה דק דק ולערבו בו שומן ותבלין ומלאות ממנו כרבשתות כדי לאכלו צלויות ע"ג נחלים או ממונות ברטין עב) חם: [יח] שומן אווז או אפי' שארי עופות ומכ"ש שומן בהמה שלא הודח הדחה ראשונה ושהה ג' ימים בלא מליחה דינם כדין בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה, ואסור לכשל ע"י מליחה, ואף אסור לערב שומן זו עם שאר שומן שלא שהה כבדי שיתכשל פה) בששים, ומאחר דלדעת הנאונים אין היתר לשומן

## תקריב מלח

בטל בכוב, ומע"ג דהוי דבר שלמ"ת ע"י מליחה מ"מ מיהר לדבר שלמ"ת גם מקרי מלח כשהמעמן מהיר זה בלח מעצמו, ושוד שיש כלן הפסד מלח, ושוד שאין רגומו לקלקל לוש מחתיכות המגולחות במלחה שני פעמים ולח יהי' טוב למליחה, כן היה דעת הפ"ו בסי' ס"ט חות ס"ק בשם הי"ש בסי' פ"ו, אבל מדברי רבותינו בעלי הטע"ע בסי' ס"ט ס"ק ב"ה וכסי' ק"כ מלאה לח ס"ל כן, ושוד יש מהפוסקים הגדולים כמו בעל עקה"כ והפר"ח שחולקים על זה, וכן הוא עיקר לדינה דבר זה גם מקרי הפסד יש לזה דין דבר ש יש"ת ולכן ימנהם שנשהמעו נקבי הפליטה ויבלעו מלוחה תחיכה שלח ממלחה עדיין לו לח יהיה יכולה כולם על הפה, ואם התחיכות שממלחו לו הודחו עוד כהב בעל ערוך השולחן בסי' ס"ט חות ס"ד שנראה לו שיכול למלחן כאחד דזה הוי כדיעבד ע"ש ועי' בבל"י סי"ק ס"ח שהביא דבריהם ושיט ח"ל, וע"ל בוודאי לכתחילה לריך לחזור ולמלוח אבל לח לו לח יהיה מלוח לו שהוא שעור לשבח ולין לו שני מלוח עוד שני פעמים ים יש להחיר לפי' לכתחילה, עכ"ל, ועי' מבבלות חות ל"ש שכתב נ"כ דלח הוה במקום שיין המלח מצוי ולח יתמיו יהי' נפסד לין לריך למלחם רק שלריך לבשלם כל לחת ולחת בפ"ע, ע"ש, ול"ל בכדי שיכול למלוח על כל לחת שו היו שלוחה, לך מחמת שיש הרבה פוסקים שחולקים על זה ובפרט הפר"ח שהוא גדול מן המחרוניס לכן לח לריני למלך בזה:

עג) **זה**. מקור דין זה הוא בסי"ח שמש לדקה שלמה ס"ו, וכתב שם לף לכלכורה נראה לומר דכיון שכולו הפך לכן שיעור הוא לבישול חוץ מכדי שיעור שנפך לו דמו ושניהם ראי' שם מהפר"ח בסי' ס"ט פעיף ל"ב בשם רש"ל בפרק כ"ב, לך לכאוף משוף שם לדינה דלף שם הי' מי שריימה ממו מי שריימה שלר בשר ומלאוחו ולחר המליחה והדחה כהריימה הוץ משוקה ולחי חיוחה חלוה לחהיר לבשלו ולפי מלאוחו והדחוחו ממה פעמים והמים נקיים ולבנים ין להכשיח עם זה, ע"ש:

עד) **דם**. מקור דין זה הוא בסי"ח משם לדוד להגאון מהר"ר דוד שלרדת ס"ל חיו"ד סי' י"ב שכחב מפורש דבשר שנשה ג' ימים בלא מליחה מותר להמלח דק דק ולעבד מלח ושומן בלא מלח ומלאות מעי הבהמה שלא נמלא במעיו כהרשחות ולהלכן לגויות ע"ג נחלים ומותר לנגנוב בשיר שרוי ולעמוד כך חמת הנחלים ומותר להשהותה ולהלכם זמן רב, וכתב דלף שם המעי החלון והשומן ממלאו לא לריכת לן, לך יותר עוד טוב' בלבי מליהה, עכ"ל ע"ש, בתריהון. אבל שלנה זו הוצה ל"ב בסי"ח שמש לדקה שלנה ל"ש וכתב שם להיקר בזה הלשון, שלנה זו בלו ושלנו לח פי לחד משאה שמוקרעים עלמם לדבר שלנה ודומקים וממכרים לפנים ממחלפת ושוהה שיהה בכחו להמיהת דעדיף לן, ושוה שיהב לשם שהוא שלנה זו שמוהה היא בעיני כל ואי אפשר לקיימה, לף דבשר ששהה מוהר בעל ס"ע שם הכא לאסור מעעם הבני מעים קשים המה ואין מחזיקין לח הבשר ושוהה אוהן לאוץ ומפלח הבשר שמעולה בעוהו בשחיטה בכללי ומאסר, ושוד לריכה למיחב דשמא יבשלו מוייהו קודם לבלייו, ולח חבין בשה שכחבו הפוסקים בסי' ל"ו דבר אמת לן שפה אוץ להמעורות לילו שלא יגאו מלא מפי המחמיהים החכמים בעיניהם מחפלחים בעיני המעון ושקר בפיהם לאמר שמוני שורחה בהיוהו, ובדוחה מולחנות היא מלבם, לעשות פמוהות להבל פיהם ושהמת דעהם פיל, ושוד הבשר המלות בחליהה מרובה כדי להחקיים ושנוי חוך לוולחי פלוחות לו בעוך הבני מעים הוא בבטוש ושוהה ומבושל, והמורה היהר בזה רחוי הוא לחלי לשוחט, ושוד על החפלים לפלפל בדברים כאלה להלהות רוח מביאחם לעיני הסדיוהות לחי קולא ושם בוים לו מחעבר, ואשרי מזה שמחה תמיד ושפרעו חמורים לרכיס, עכ"ל, ע"ש, והספיים עמו הגאון בעל יד אפרים ושוד שמה נחוצים

## ברית מלה

לשונן זה כ"א ע"י צלוי׳ ובצלי הרי אי אפשר דהרי כל השונן יהי נימם וניומה וכלה באש ויופסד כל השונן לכן בהפ"מ ישרה השונן במים פושרין כעין שעה שלמה עד שיתרבך השונן היטב ואח"כ יטלה השונן שיעור מליהה והדחה כדין ואח"כ יחליטנה ברותחין אשר על האש ואז השונן עו) מותר. בשר ששהה ג׳ ימים בלא מליחה ואח"כ נמלה

## תקריב מלח

רק בשונן הכנעה שהוא כולו רק בשונן, ועי׳ בחוו"ד שכתב דיש הקנה לשונן ששהה ג׳ ימים בלא מליחה היינו דיש להחיר השונן ע"י ניטול במים כפי שהי׳ לפני המליחה ומכיש שיבלשו ליטול ישפין, ומין זה מבעלי ליטול לכתחילה דהכי משונן אינו מבעלין בהמים ואח"כ יבלע השונן מהמים גם זה יתבטל, מין בכך כלום, ולפיהש ההבלעה היתה נתה אחר הניטול, ושוד דמוהו הוא רק להחיר השונן לבל יעבד השונן בשונן אחר עד ס' יין אחר, ע"כ החוו"ד. ועי׳ בספר ברית מלה אחר לפני בהלטת מליחה דף כ' ע"ב שדעתו נ"כ בדעת החוו"ד לבטלו במים הרבה שים ס' עכ"ל ולפפוך תש"כ את החוקר, ועי׳ בספר בית יהודה שדעתו נ"כ בהחוו"ד להחיר ע"י הקנה זו, וכן הבלע נ"כ בעל י"ד שדעתם להחיר בהקנה זו אך לא במעט החוו"ד רק במעט שהיה שהיתה לפחות"ד בהקנה זה אך לא מעטנו רק מעטה אחר מ"מ מסיק שם בשלח דבריו בזה הלכון, אך אין לנהוג כן לכל הדם רק למי שיודע ליזהר שיהי׳ ס' בהמים כנגד השונן וגם שיהמם בהמים לעולך מליחה רק יספוך אותו, וברור פשוט הוא שלריך השונה להחיר בזה, ולחוב מקום שלא יהא שכרו בהפסדו, ע"ש מה שהעיר שם מומרות רבות וקשות בהקנה זו, ע"ש. ועי׳ בחו"ד רע"ש סי' ל"ח שהעלה שם להקל בשונן כדיעה בהקנה זו ברק בהפ"מ דווקא ובאונן אחר שיהיו שתתמלא בשונן אחר בשונן ימלא השונן כדיעו ואחר המליחה והדחה יערב השונן בשונן אחר שתמלא וכדומה בזמנו וכדיו ויהי׳ השונן מותר ע"י ניעול בפ"מ כיון דעכשיו עדיין טיהר הוא דהי׳ פ הבהמים שלא פירש, ע"ל דאין זה בכלל אין מבטלים ליטול לכתחילה. ושוד מעטם אחר יש להחיר בכ"ד וניעו משום דבפפ"מ יש לסמוך על דעת הרשב"ם ופסק המחבר בסי' ל"ע בהיטיר דרבנו מותר לכוסוף ולבשל אף היכא דיש לו עיקר בדאוריי׳א, וכן פסק הש"ך, מ"ב ה"ס בס"ד ואם סי' הרס כבר מופרש מהשונן וחזר ונבלע בו בהשונן בעניו דלא לתעיק חמיקה עלמה כ"ג הרי לי׳ מותר לעבד השונן בשונן אחר כיון דהרס הניעח מעורב בהשונן הרי מותר להוסיף בדרבנו דוקא שיבלו דרבנו הוא, מ"ב בו לא גרע ממה שעדיין לא נפרס הרס כיון דהרס טל"פ הוו בעין ומעורב בהשונן, עכ"ל ע"ש. ועי׳ בחו"ד הסר בהקנה הניעח חוי"ד סי' כ' שהעלה לדיוק דעבד השונן בשונן כשר בבבר ממלח ואחר שעבדו בשונן כשר שהוא בחזקת שהוא בחזקת שהוא בחזקת

## תקריב מלח

ודמי לח שמיש לחו ולח ס"ע לך תומלת דנפר שבתה נ' ימים כלא מלימה, פכ"ע בלחוד הל"ל. הרי שחרי"ף והרמב"ם שפר המה שני עמודיי ההוראה שפר עליהם חלו בשעיש ומפיהם חלו חייס לח ס"ע כלל תומלת ז, זהו יסוד מופר מחד שפר ל', יסוד הפני הוח, הם הריב"ם פלי ס"ט, וז"ל שם, בכרלונה נהגו לחשור בפר שבתה נ' ימים בלא מלימה שפי', ללל, וכל תומלת יקיל, ומפי לקבילה על ידי מלימה, דלח נדע מהומלת דלפמיק וכן בשור מפרקתה של בהמה, הלא שרפוי לחוש לדברי הגחונים במקום שהגו, עכ"ל, הרי נהפה שנם הריב"ם הלישור עלמו מרופה בידו לף בפבר ואינו בדור ל שהיו יולח ע"י מלימה, ואינו מחמיר רק מלד המנהג, וכן כתב הע"ו מפרש בשם הריב"ם בפי' ס"ט חות ל"ב דלין בירור שלח יולח ע"י מלימה וכי' רלוי להחיר הלא שרפוי לחוש לדברי הגחונים עכ"ל. וכן כתב הי' יוסף שמה שהחמירו הגחונים לחסור בפר שבתה, היה לף משום ד'היי' בדור להם שהיו יולח ע"י מלימה, רק מעשה שפק המפר שלין שהייבים דמו בחוטו ויום שלין נחייבים דמי בחוטו, ולף הפפק הפיקר הוח מ"ע המחייבו לחסור מעשה דלחמיר לחסרות וקי"ל דבל היכח דלחמיר לחסרות לחי הפק בפק הדבון לחסר, הוכח לעיל בכללי זה חות ס"ב, הרי דלישור של בפר שבתה לף לדעת לילו המחזיקים בו, לבד זה שהיה לף רק מעשה חומרה הגחונים, חוץ מהחומרה זו ב"ב הוח מלד בברל ודלוקה היה חלח רק מלד הפק, יסוד הפיפר הוח זה, שהרי נודע לכל שהגחון בשל שבו"י והעד שומן ממוזגת פפומות שבתה נ' ימים בלא מלימה, ומעהו ומימוקו הוח מפני שהשומן היה מוחזק בדם, ועוד מפני שהוח רכיך ולח מקפאה הדם בתוכו, וכל החהרונים הסיהו ע"ו בדין זה, דבמחת קשה נומר דכר זה ולהחיר, ומה שכתב השבו"י דהשומן היה מוחזק בדם הוח הגחון בעל נפש ח"ו חת דעריו פשני יחיי, בחי"ל בחלק ב' סי' כ"ב, וכתב שדבר זה חין בו ממש, שלח ממנו מהחרונים חלח שלין בו דם הרבה ככבשר חבל מ"מ דם יש בו, ע"ש. ועי' בשו"ת מהר"ם חלפנדלי סי' מ', שכתב שהשבת ז' של שעב"י היה הבנה כלל, ולפני עלם על דעת השבו"י להחיר השומן שפה בלח מלימה כלל, חלח ודלי דמלימה לריך רק מפני שהיו מוחזק ב"ב דם חין לחוש שלח יולח ע"י מלימה, כי מפני שרובו שומן הרי הדם מהנקר מחתת שכבלו כיוב שומן ולח מהקשה כמו בשחר בשר, וע"פ שם שהרבה לחביב שם עוד יותר על בעל עב"י ועל שבריהן, וכתב משרש דמ"ו לף עלה על דעת השבו"י להחיר השומן שפה בלח מלימה בלל חלח ודלי רק ע"י מלימה ומפני שהשיית נ' ימים הוי רק תומלת הגחונים ולח נוכר בגמלח לכן ממך עלמו השבו"י להחיר השומן משום דרכיך ולח מהקשה ויולח ע"י מלימה, ועי' בב"י, בפי' ס"ט ס"ק ז' שהביח דברי השבו"י בשם לחיות לקבל רק שיהרו השבר שדבוק בהעור, הרי לפניו שהשבו"י והבל"י מהירים בשומן שפה רק ע"י מלימה לבד בלח שום מהקת חחרים, וסיינו בדעת הרי"ף והרמב"ם, שף ממש הלקן לף קי"ל כוותייהו בזה, חבל בשלרף לזה עוד מהקת נחמת חבר ילפו מפי פוסקים והחרונים לח נוליע לחור דיינו. שכח בהנהת ש"ד בתב והוסב ג"כ בב"י שבשר שפה נ' ימים בלח מלימה שפה שרוחו בפוסבן מפחיית דמו ויולח ע"י המלח, וכתב עוד שמעתי כי במקום הגחונים מהניין לברותו בפוסבן, עכ"ל, הרי בדפה שלף הגהת ש"ד פינו בדור ו גוף המיפור, ועי' בשו"ת ספר יהושע סיי"ד סי' כ' שהחריך בזה והעלה לדינה להחיר בהפ"מ לעני הלמוך על המקילין להחיר השומן ע"י שרייי בשים פוסרין וכ"ל ולמעשה לח"כ. ועי' בשו"ת נוב מהרי חוגה סיי"ד סי' ק"כ שדעתו הוח לשמוך על הבל"י והבשו"ת שהבל דבה הגחון ולא הוכרך כלל שיהי הפ"מ שנוין חותו חלח שעה הדחק. ועי' בערך לחם למהריק"ש שכתב ח"ו הפ"מ שנוין חותו פוסרים עד שיעבור הדם ויולח ע"י מלימה, ע"ש, וכיולח בזה כתב נ"כ בשו"ת נוב מהרי חגי חלו סי"ק ד' וח"ל שם, מלחת כיוב שהעבו"כ יהודח מוינילפה הסיר בפר שבתה נ' ימים נחת חות הבשר פוסרין כדי שיעבור הדם ויולח ע"י. ועי' בשולחן נבוה סי"ק מ"ט ובביורי בברכי חות ב' שכתב דלין לשמוך מהרבי המקילין בזה בלל, דהשיורי בברכי חות הוח דעת השבו"י להחיר השומן שפה בלח מלימה בלל חלח ודלי דמלימה לריך רק מפני שהיו מוחזק ב"ב דם חין לחוש שלח יולח ע"י מלימה, כי מפני שרובו שומן הרי הדם מהנקר מחתת שכבלו כיוב שומן ולח מהקשה כמו בשחר בשר, וע"פ שם שהרבה לחביב שם עוד יותר על בעל עב"י ועל שבריהן, וכתב משרש דמ"ו לף עלה על דעת השבו"י להחיר השומן שפה בלח מלימה בלל חלח ודלי רק ע"י מלימה ומפני שהשיית נ' ימים הוי רק תומלת הגחונים ולח נוכר בגמלח לכן ממך עלמו השבו"י להחיר השומן משום דרכיך ולח מהקשה ויולח ע"י מלימה, ועי' בב"י, בפי' ס"ט ס"ק ז' שהביח דברי השבו"י בזה לדינה לקבל רק שיהרו השבר שדבוק בהעור, הרי לפניו שהשבו"י והבל"י מהירים בשומן שפה רק ע"י מלימה לבד בלח שום מהקת חחרים, וסיינו בדעת הרי"ף והרמב"ם, שף ממש הלקן לף קי"ל כוותייהו בזה, חבל בשלרף לזה עוד מהקת נחמת חבר ילפו מפי פוסקים והחרונים לח נוליע לחור דיינו. שכח בהנהת ש"ד בתב והוסב ג"כ בב"י שבשר שפה נ' ימים בלח מלימה שפה שרוחו בפוסבן מפחיית דמו ויולח ע"י המלח, וכתב עוד שמעתי כי במקום הגחונים מהניין לברותו בפוסבן, עכ"ל, הרי בדפה שלף הגהת ש"ד פינו בדור ו גוף המיפור, ועי' בשו"ת ספר יהושע סיי"ד סי' כ' שהחריך בזה והעלה לדינה להחיר בהפ"מ לעני הלמוך על המקילין להחיר השומן ע"י שרייי בשים פוסרין וכ"ל ולמעשה לח"כ. ועי'

## ברית מלח

נמלח שיעור מליחה והודח כדינו ונתבשל, ואח"כ נתוודע שתבשר שהה ג' ימים בלא מליחה ונודע הדבר אחר ששהה הכלים מע"ע אחר חבישול, כל הכלים שיש להם תקנה בתנ"לה אסורים בלא עז) הנעלה, יאבל כ"ח שאין להם תקנה

## תקריב מלח

להסמיך ממון ישראל שם יוסיף הרבה בעיני הרואים על כפה שלחה, עכ"ל הגמון בעל עטרות הכסף שם בחות. הרי שהגמון הנ"ל נמי מיקיל בחליפה ע"י מליחה מקודם ולא הזכיר כלל תקנת הפרי, בפוסקין מקודם המליחה, ולפי דבריו"ת ספר יהושע החמיר בזה מעט וכתב בפשיטות דהוקל בזמן"ן מכני מליחה לומן ששהה ג' ימים בלא מליחה, ונם זה כתב על ב"ח מלחמות ה"ר כסי' כ' דהספר יהושע לא כתב זאת להלכה למעשה רק בדרך פלפול לפי שורת הדין בזמן שכי' בקיאין בחליטה אבל בזמה"ז אפר הנ"ל דקי"ל דאין אנו בקיאין בחליטה נס בזה לא מהני ע"ש. אבל בפיורי ברכה אות י"ל כמה להקל בזה דמהני אפי' חליטה בהוחמין ע"ש, ובפרע ע"י שלמה תקנות ימי הייט שיהיה השומן בפוסקים תחליה עד שיתרכך ותח"כ ימלחנו כשיעור מליחה ויחיתנו כדין ותח"כ יחליטנו את השומן בהוחמין ותח"כ יחזור ויחיתנו לשומן ואין עוד בית מיחוש. ועיין בטו"י מהר"ק תלק מ"ו הסובה כ"ה שכתב שבדיבנן שפיר אנו בקיאין בחליטה, ע"ש, וכן כתב בספר אמת לדרך שהרם דבספ"מ יש לסמוך בזה על החליטה לפירוש התקנה שתבוטלת בפ"ה דהייט להשהותו תחלה בפוסקין עד שיתרכך ותח"כ יחליטנו בהוחמין וכן כתב הגמון ר' ישראל נחמן מרנוביח רמב"ד בעיר סוריסמפל שכתב במכתב להגמון בעל שדי חמד שכתב שם והך שובדא הלעה בהוחמין לא פייכא רק בבשר והבדים מעט דהוחמין מלחתי הרם בלא יולא עוד כמו שכתבו הרמב"ם וכל הפוסקים אבל בשומן הנימם בחים הוחמין לנמרי אם כן הרם יולא ג"כ בחמים וחוור ובלע אם השומן אם לא שיהי' בחמים שפיר כמנד השומן וכחקנת בעל החוי"ד אבל הגמון הנ"ל בעל שדי חמד ז"ל כתב לו שלבבנו העני' אין הדבר כן ושומן מי הבא לחים רוחחים לא יחם כלל והרי הוא כבשר החי ולפ"ם אם יהי' נימם ממנו כל שהוא אין מקום לחוש כ"כ שבוודאי יש בחמים שפיר ובפשך כי הלי ואין טוחחה לבעל החשוב מלחה לאין לחוש משום ניטול לחיטירין, עכ"ל. ועיין בשו"ת מהרח"ע מפולמק שעמד ג"כ על מדוכה זו שעמדו הגשוים הללו שהרם שבלע השומן מעורב הוא ולא יכ"ם בלחוש שפלע וכיון שבשפלע אסור ממילא הדר בלע ובולו אסור, ע"ש ומיהו אם הלה נתנו חמנים דבריהם לשיטוחים בהיחר חליטה בין בשר שמן לבשר בחוש, וע"ש שמבדר דבריו מבואר להחיר בפ"ם ומפוסקים ע"ש, ועי' בספר לחם מרק החדש שהביא ג"כ דברי שלוחמה היש המובא בביח יוסף הלה מחלק בכך ותפי' בשומן מהני חליטה, ע"ש, ולפי דעתי בלא טבי אין זה חשש בלל, דהרי דעת שהחרש"ל בים"ם בשומן שה שמחזיקין בו הם מכל מקום אין בו רק מעט ובודאי ים שרים בשומן נופל עד הרם שבשומן שבשה נ"י ח"כ אין חשש בלל ותפי' אי יימל לאין בשומן נופל שרים עד חרם שבה הלה ים הרבה שוקרים דם"ל בשברת הרמ"ד ונם נבי בשר שחבשל בלא מליחה אין לריך לשטר כ"ח בהרם ונפיק מיניה, ותה הלה קי"ל בוודאי בשבר אבל בשומן לחשבר ריש בהשומן נופל שרים ובשבי"י דבחשובה רט"ו סי' מ"ד שהכיש שם הטו"י שהחה לנמרי דעת השבו"י שבי"י, מ"מ בפי' ל"ח שם לילף דעת השבו"י ג"כ לסניף היתר בשר שומן שנמלח על הא' בהפ"מ לכן בוודאי יאין להחחיר, ובשמת רלוחי בספר ברכי יוסף שהביא בשם גדול אחד והוכיח ג"כ בפ"ח בפי' פ"ט אות י"ח שמחיר ע"י חליטה חפי' אי חחיכת בשר בלא מלחה כלל, ונם בעל שיקרי דיעה סי' ז' אות י"ח שהביא דברי הרב מחזיק ברכה סי' ע"ג אות י"ד שהביא מה שכתב הכנה"ג סי' פ"ט בהגהת ב"י אות כ"ד ומה שכתב הרב בית דוד סי' ע"ו ובעל תורת חסד סי' ח' ורבבי"ח בחיבוחי חורין ושיבולי לקט בשם רב עטרות ומהריטים שכתב מהר"ם שמחר דבזמן הזה כמה תבשים עשו בזה ומהריטים שים בשבר כרותחת, דזה ליתא דהא דסי' פ"ט ס"ק י"ח מיירי בשמיש רותחין מבל שהמיש בהמחתו ודחי הסי' ס"ק ט"ו דמיירי בשמיש רותחין מבל שהמיש בהמחתו ודחי הזכיר כלל בבשר ומסיק בפשיטות דכל שהמיש רותחים ושעת אדחק יש להקל בלא פקפוק, עכ"ל ע"ש. ותה שהט מהרים בזה להורות בזה היהר בשבר כזה מטעם תומרת הבשוים דאין מו בקיאין בחליטה ותומרת דאין מו בקיאין בחליטה כמו שכתב הגמון מוהרח"ל מפולמק וביהט בל בזה בשבר דוקא לחפסר בללי בשומן שבשה דאי חפסר בללי ודאי ותומר ע"י תקנה המשולשת להחיכה בשומן רוחחה לי אין לחלק בין חפסר בללי לחפסר בשיב"ה הגמון מוהרח"ל מפולמק שבם מדברי ב"י יש להוסיף דים חילוק בין חפסר בללי לחפסר בשלי לפי הטעם שבחב הב"י בסי' ע"ג דחמרו חליטה שמא לא יפלו הטיפ רחיחה דלא חפסר בשלי לפי הטעם שבחב הגמון מוהרח"ל מפולמק שם שמא לא יפלו הטיפ רחיחה דלא חפסר בללי ודאי לא יפלו הטיפ רחיחה חלת ע"ב היכא דלא חפסר לא חפסרינן הבלוה לנמרי, ואין לומר דהבלוה שאני שהחם לריך להספיד כל הבלים שבלוה לימוח וחה מ"ש בעמוד בו, דמ"מ קשה הי להם לחקן שלא יבלו יבלו רק בלי שלוט בן יומא דאין חשש ב"כ היו דמוחר בדיעבד אפי' בלא שום הבלוה ואפי' הכי לא נזרו לאסור לבדיעבד בן יומו ולהבחמש ביומו אלא ודאי דבדיעבד לא מייקינן להו דשמא לא יהי' הטיפ רוחחין, מ"ב ס"ס הבא בש"ד אין להחחיר בשומן שבשה והוירחי לעשות בחבוחר אלא בדיעבד אבו שומכין על הבלוה הוא רק בלבחחילה, אבל דחמרת הגשוים דאין אנו בקיאין בחליטה הוא רק בלבחחילה ובפרע לדעת הטוב"ש דבדיבנן לעולם אנו בקיאין בחליטה אפי' בלבחחילה ובפרע בש"ד שאי אפשר בעין אחר בוודאי דחמרו ע"י הקנה זאת, רק בחב שם שאיך לנקנח שיטי' דחמרו מעלין רחיחה בשמיש בחים שמעלין השומן לא עוד אלא שהוא ויעלה שרחיחה על כל הלדדין בעור השומן ומבית שם רלי' מש"ם פשחים דף מ' ממר חביי לא נחלוט חיטם חרי חוני בבבי דהיי לומא בזמן חתא ויבבא בלילי' החבחה ולא בליק לקולא דמיש, פרש"י רחיחה הטיש, הרי ע"ב שאיך לעלות הרחיחה על כל נוחות הטולם, עכ"ל. לכן לפי כל המקורות וטיבוחות אפר החחני בין הרחיחה בוודאי בשומן שבשה בלי חליטה לדעת מש"ם ופוסקים, הדין חמת אבר שומן שבשה ג' ימים בלא מליחה יהיה בחים שפירין עד שיתרכך ותח"ש ימלחנו כשיעור מליחה ויחיתה כדין ויחליטה חח"כ לחוך מיש ירותחין הממעין רחיחה בל על נוחות השומן ותה שומן שוהר להחיכה לשומן לאו בלא שום חשש ופקפוק בלל וכן נרחה לי להוחות הלכה למעשה, ועי' בשרי חמד בחלק השלישי בדף ג' ע"ש שהביח ג"כ דין זה השומן שבשה ג' ימים בלא מליחה ותמה שם על הפוסקים שלא הזכירו דברי הרדב"ז בחשובותיו בסי' קל"ח שבחב לל עיקר הוחמת בשבר שבשה בלא מליחה שלא לבשלו, ואינה חלת בחים שפירים אבל בחים ירותחין אין הדם פורש מהבדיים ות"ב בשומן בזה ים להחיר ע"י ביטול בחים ירותחין, ועש"ם שכחה רבנים נדולים הרישי מהבדיים להגמון הנ"ל בהשנות נדולות שעשה בהוחמ בדברי הרדב"ז, שהרדב"ז מיירי להחיר בשבר שבשה ג' ימים ונלה בשומן אבל אחר הלעי' בחים ירותחין, ודוחק לחר הלעי', ע"ש שהגמון הנ"ל חזר בו מדבריו הרלשונים וכחב רבנים נדולים שלבלו עלמן עם שהגמון הנ"ל בעצין מזכין ומחייבין דברי הרדב"ז הנ"ל ע"ש:

עז) **הנעלה**. אף דבשו"ת מחבה חיים חלק ב' בי"ד סי' ע"ז בלא מליחה ומלח חח"ב ושהח כרישו אם אך עדש לאחר מעל"ע הנה מהבשול דים להחיר הבלים דכיון שבה שהבלו אינו אלא מדרבנן אם לא עדש רק לאחר מעל"ע מהבשול דהוי ועלים דאין אישורו אלא ג"כ רק מדרבנן ח"ב הוי לן חרי דרבנן וים להחיר הבלים, והוא ז"ל הביב לן אלו יהי' דבחרי דרבנן מחירי הבלים מ"מ בע"ד יש לחשער ותה"ע דקי"ל דהם שבשלו אינו אלא מדרבנן היינו דווקא בשבשר נחבשל מקודם בבלי אחרת ותח"ב בשלהו בבלי זו אי הוי בלועת הקדרה רק מאיסור דרבנן, ומש"ב בב"ד דבשהנן הבשר לקדירה לבשל בחבר נחחמם הקדירה מהחם, ובשבר הי' נוטע

## תקדיש מלח

כו כלקדיש מן נדרי הקדירה הרותחין מוליחין הם מן הכבר ומן הדם עדיין לם נתכבד ס"ב מדברי הקדירה מלימור מן דלוריימה ומלו הם מלחמתם הרי הן מדברי מלילה לומר זמת והם כוודלי מוכן דוזוקק לאחר שכבר נתכבד מן נעשה רק מדרבן ע"כ הכלי לחמון בוודלי דיב נאסור מעשה הרבה"ש דמריכין לוהוש עליו שוללת לבעלילו, ועיין שם בסי' ק"כ סי"ק ב' כש"ך כלות מ' נכי לף לאסור שהרבות שבית שם דעת לאוה פוסקים שחולקין ג"כ על הרב בדין זה להתיר מעשה הולת הבעלה הרבה"ש, ומכיוה לף שיש לומר דבמקום הדין שם הרב הוה לפי ע"ד מה שהקשה הט"ו על הרב, ומה לו לומר העשה דלמ הוי דבר שלא"ת שהשה הט"ו משום הלולת הבעלה, הא גלאו הכי לף הוי דבר שלא"ת משום דהשמיט על היוס לף נה מהיוני, בחמת יש לחלק בזה ולפרש דברי הרב שלא"ת, וכתב שם הרב לפי שלריך להוליח עליו הולת הבעלה, והיינו דעת הרבה"ל, ונם הגלון בעל הלל"ח בספרים דף ל' בכש"ך ד"ה הנא ובספרו הטוב"י כתב דבלאו הכי מה לף הוי דבר שלא"ת, דהל דבר שלא"ת לף בכל היוס חוזק לעניו מבולה דמל"מ מה שהבל היוס לף יבל למחר ול"ב בלילה זו שרולה לבטל היוס בלאסור טוב הוא שיבל מהו למחר בשיבר בבל לעניו עלמו ולמשמש בו היוס ונם למחר, הבילו בעל פ' לרני בסי' ס' ובעל דבר בעתו על בילה דף ד' ע"ב ד"ה ומכלן יל"ל התמי' ע"ם, ונם הבני יהושע בספרו הלל"ח ס"ל בד"ה אל נופל קמי', מעיר נ"ב בזה ובוודלי לבסברת הלל"ח ע"ם, והע"ה הולת שבלהו מדברי הרמ"ה בע"ז דף ע"ב ע"ם, ול"ב ד"ה בבל נבי הבלי לף הוי דבר שלא"ת דהל יהו לבסתמם בה היוס לין לה מהיוני ושיך בזה דין ביטול מלוה להסתמם בה היוס לין לה התירו הלל לעניו בזה דין ביטול, ומלם בן הוה לף בל בו לף התירו הלל לעניו לם הבלי שהסבירו בבלישה לאסור מלעבה בבלים לחרים בשיבר השיך ביטול מ' לריכין מל' לומר הבי דהבלי בשיבר ההבול בהבלי הבשיבר מטעם זה דלעולך מבשיטן של היוס לף הוי דבר שלא"ת, ושוב ללמה הבה"ש משום דיש להוליח עולמה על הבעלה, אבל הבה בי"ב הרי הבלים בבלי בבלישה לאסור הלל והמה בפ"ע ולל בעלבה בלי בלים לחרים בשיבר ויש לפס תקנה ע"י הבעלה בוודלי דלין להתיר בלי הבעלה, דהל אפי' בהעבר לם בסי' ק"כ בתב לם הש"ך בסי' הל"ע לות ה' בשם הרמ"ה דיש לחלוה בלי הבעלה משום דהל טיבה דהיכר לאסור מין לו ביטול ואין לחפסר להוליח לאסור מחמט ע"י הבעלה הוי ביכר לאסור ואז לו שני בלילים אלו בלי יהו לאסור טעם בהיכר ע"ב מה שהתירו בזה, ובתב עם הש"ך להריך בשהות הלים עד בלי יהו כי יומן דהו הל לו לאסור לאוריימה, ובן בתב בעל פ"ב, ובתב עם הש"ך עוד יותר דאפי' בבל אחר בסי"ע לאסור להסתפק עד אחר מעל"ע, ואפי' בסי"ח דאי אפשר בהבעלה אין לשום מורה

---

### הערות מהגאון הצדיק אדר"ת בירושלים יצ"ו.

**בכלל** ס"ק לות ס"ו חידש הטרה נאותה, לומר בהא דקי"ל בי"ד סי' ק"כ בשבאדיך להוליח טולאות לף שיך דבר שלא"ת, לאין זה בכלל איסור דהיינו משום דבלישה לאיסור הוי רק מלד הוספה בשבוח לף קנ"ל בדים פרק מי שהשאיך, ובשול סי"ח סוף סי' ס"ו (בהמת לגיד שיינתי שם בשיון בשרן ולף בשמתי שם שום דמיון לשניהם) ובהשקפה דאמנם מלמדי לסבון בזה דעת קדושים מפי דקשקיה בם כמה שיון בדברי רבינו הבדה"ש ז"ל בדה"ח שלו בים ברכות בשבת לפרה דק) האמת שם שיטי דבכלים מוסרים לסבול הדומה בבש"ם משום ס"ם, ובניה דמ"י מה לשפיל"ם דשיקה דשיה לף שיך בשלא"ת, דאל"כ ס"ל יבולין לאסתין לאסור משום דבל ביטול לף שיך בשלא"ת דהוי משום ס"ם, ומהבי דאלי

## ברית מלח

תקנה בהגעלה אם מורה אחד הורה והיתר את הכלים אין מונחין עמ) אותו ואם הי' כלים יקרים מאוד היינו ספארצילאי יקר מאוד וכלים רבים וההפסד גדול הוא, הכלים מותרים לאחר י"ב עמ) חודש, אבל אם נודע קודם המעל"ע אפי' אם הורה המורה להתיר, ט"מ הכלים פ) אסורים. שומן הכנתא ששהה ג' ימים בלא מליחה והודה אח"כ ונמלחה והודה דהדה אחרונה כדין ואח"ב התיך את השומן ותיקן ממנה מאכלים לשבת וגם מכרה לאחרים ותיקנו גם המה מאכלים לשבת, ואח"כ נודע ששהה השומן ג' ימים בלא מליחה, יש להתיר התעירובות בהם"מ והכלים אחר שחיית פ) מעל"ע: [יט] אוו שמנה או אפי' שארי עופות שמנים ששהה ג' ימים בלא מליחה דאין להם היתר כ"א ע"י צלי, אסור ליתן כלי תחתיו אפי' אחר חצי צלייתו לקבל פב) השמנונית, ובדיעבד אם נתן הכלי תחתיו אחר חצי צלייתו יש פג) להתיר. כשר ששהה ג' ימים בלא מליחה ואח"כ הדיחוהו ומלחוהו עם שאר בשר שהודח ונמלח לקדירה ליפלוט דמו ומלחם יהד בכלי מנוקב כדינו ומכיר הוא את הבשר ששהה, אין תקנה לאותו

## תקריב מלח

שבעזות הבית קבוי ז ותירן שם התמם נמי הי' ירמים מהקב"ה שבעזות הבית שבשה ג' ימים בלא מליחה ומלח ומבשל דפני בם' כפי מה שמעשרין שמלא דם למוך הקדירה מה שנשאר ולא יפלו ע"י המליחה, ומי דמין שמוכין עליו בשאר בשר מ"מ עכ"פ בשומן כיון שלאו דוקין בעיניהו שהרם שבו הוא קמוח מהבשר ג"כ בוודאי יש ס' בהתבשילין תמיד נגד הדם שנפלט ואין לומר כיון שכל הספיקות הללו המה מכח חסרון ידיעה לפ מיקרי ספיקא כדאיתא ביו"ד, זה לעו דבשר ע"ח כתב הש"ך בסי' ק"ל אות מ"ח דאסרין ידיעה בכל הדוב לעם בקולים וכן כתב הש"ך בסי' ק"ל אות מ"ח הכי שפיר ומפיר הוי ס"ם, וא"כ בשיעור מליחה ודם שבישלו אינו אלא מדרבנן ומותר בספק אחד, וכ"כ כאן שיש ס"ם פשוט הוא להיתר המחבשלים ומכ"ש הכלים אחר המעל"ע עכ"ל, ולפי דעתי אפשר שגם הנקובי"ם מודה לזה, דלפ שהש"ך מולק שם ומתחיל היכא דאתחזיק לאסורא לפי ס לחלק דהשם הספק הוא על התחיכה משא"כ הכא שהשומן נימס בקדירה ואינו ניכר, ואפשר שגם הטור"י מודה לזה כמבואר בדבריו שאומן הכני מעיס יש שבשה עפי לקבל מפני שהן שם עור, וכן כתב בעל יד מלכים. ועיין בשו"ת ס"ל ס"ל החדש אות כ"ו בחי"ד לחודת שמשה ג' יניס בלא מליחה רק שנתבך הג' יומים כשהתבשו לאחר בשר כמעל שבשלו לחומ אח"כ בלא בעודם חמים ושפשפם בחוזק עד כמה פעמים עד שנפשו מהם מים והמורכ התיר משעם זה והכסה"ב עולם השומן שנשם בשומן שהי' לו מן כ"ע חוזות לחחות וגם הבשר עירב עם בשר של י"ג חוזות מחמות והעלה שם להתיר נ"כ מעשעים לאלו ע"ם מה שהמירך שם:

פב) **השמנונית**. לפ מיבעי קדם חני לעייחו דמה אפי' בשאר בשר שהה נמי אסור כמבואר בי"ד בסי' ע"ו, אבל אחר חני לעייחו דבשאר בשר שהה אחר מותר, משום דקי"ל דבחני לעייחו כבר פלט כל דמו, אבל בשהה ג' ימים בלא מליחה בשאר זה אסור אפי' לאחר חני לעייחו דמאחר ששהה ג' ימים בלא מליחה ומהמקשה דמו בהוכו אפשר נומר דעיינין לפ יש כל דמו בחני לעייחו רק כל זמן שאוכל מן הים פולט הם מעט מעט ע"כ יש לם בהשמנונית

אפי' לאחר חני לעייחו כן פסק בעל נבעת שחל בשלה ב':

פג) **להתיר**. כמו בציחול אחר הלל דמותר בדיעבד, ולפ כי לדברי הב"ח שכתב שהעוף דשאר בשר ששהה שמותר בדיעבד הוא משום דח"ל שלא יחבטל לחוכו דשאר בשר בהרוטב ולפי זה הי' נלפה לאסור בב"ד לפ בדיעבד, משום דהתם בהרוטב ובשאר ווודאי דיש ס' משא"כ הכא שאפשר לניכר ס' בהשמנונית המוסף נגד הדם היולא, מיהו לפי טעם הב"י דבדיעבד יש לסמוך מדברי המחירון, והמחירון העתיק שלשם הוא משום דפנים בל דמו ולידו ע"י הלעלי', דאי משום דאחבטל ברוב לא הי' מחיירן לכתחלה לבטל חיסור, כן פסק הנבעת שחל שלחה ב' לפ דהיינו"ד משיג עליו בזה ומתיר לפ לכתחלה נחת כלי מחחיו לקבל השמנונית לאחר שנילה כדי לנייחו והעלה שם בפלפול בהמחיר לות ס"ה, וכן כתב מפורש בהקער אות פ"ה וללא כבעל נבעת שחל ושמנו שוא משום דחמירין דמה שלא נתבך מהסם תוך שיעור לנייחו לא יתבך עוד אח"כ וישאר במקומו, דלק בציחול לחמירין דמה שלא נתבך בלאי יתבך בציחול הסמיס חמין מלכיין יותר, אבל בלאי מה שהי' בכח הלאי לבך כבר נתבך בהשיעור לאי ועכ לאין לאבל מה שלא נתבך בשיעור הלאי שוב בודאי לא יתבך עוד אחר השיעור ולא יפחות שד מאקומו, עכ"ל. אבל מ"מ לדינא אין להחיר אלא בדיעבד דווקא, דדברי בעל נבעת שחל נאמרו בעוד שהם ועדיין בבכורות ישראל ויסורות נאמרו, ע"ש:

פד) **מעל"ע**. מעשה ס"ם, אמת הי' ס' בהתבשיל עד הדם מאחר שאין בו כ"כ, ונם אפשר שאף ע"י המליחה ועכ"פ לא נשאר כ"כ כדי שלא יכי לבטל, והכי נקי נהוג דעת הב"ח שאין לא נשאר כ"כ כדי שלא יכי לבטל, והכי נקי נהוג דעת הב"ח שאין

## כרית מלח

לאותו בשר ששהה להתירה לאכילה כ"א ע"י פר) צלי : [כ] בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה , ומלחו את"כ כדינו בכלי מנוקב כשיעור מליחה והדיחוהו ואח"כ הניח את השבר בכלי שאם"נ ומלחו שם ולא שהה בכלי שיעור בבישה ומצא שם ציר בתוך הכלי, מה שבתוך הציר אסור אפי' לצלי פה) לחוד , ומה שחוץ לציר מותר פו) לצלי , אבל אם שהה שיעור פו) כבישה , בכלי שאם"נ אסור השבר פח) לכו"ע אפי' מה שחוץ לציר : [כא] בשר ששהה ג' ימים בלא מליחה ומלחו את"כ בשר בשר שכבר נמלח והורה כדינו ומלחם שניהם יחד בכלי שאם"נ ונמצא שם ציר בחכלי, השבר ששהה כל מה שבתוך הציר אסור אף לצלי , ומה שחוץ לציר מותר לצלי , והשבר הכשר אף לצלי פט) אסור , ואם אין ציר בהכלי , השבר ששהה מותר לצלי והשבר הכשר כאין הש"ם אסור לקדירה ומותר לצלי

## תקריב מלח

פר) **צלי** . משום דכללי למירון כבוכ"פ , ולף דחשת עכו"ג ביו"ד בסי' ס"ע תוס ב"ב והכבר ששהה כחצר לף לגלי מעטם דבולע מהזם שיעת משבר השבר כיון שהיה מפליט דמה לתיש טרודה ובולעת , דהת דתמרו הגאונים שתף מליחה להשבר היינו כ"ל לפי שהתקשה דמו בתוכה ולת העשה המליחה פעולתה לתלוש , אבל אין עומד שהשבר מתקשה כ"כ שמוב לת יבלע שום דבר הת בוודאי לת לממרין , דנם לענין הדם שכתבנו כתב הריב"ם דאין בדור שהיה יולתה ע"י מליחה והי' רלוי להתיר לגלי שתף מיחיים לחומרת הגאונים , לכן אין לסמוך על שכתת זתת להתיר מעטם דלת יבלע כלל , ונם אין להתיר מעטם כבוכ"פ דלחומרת הפסקין שברת בריב"ם דאין בדור שהיה יולתה ע"י מליחה כיון שהתקשה וע"כ אין כתן היתר אלת לומר כמו שהקשינו דם דידי' יפלוט ג"כ מה שבלע עכו"ג הת"ו ואין להקשות הת ע"י גלי יולת דם שלו וה"כ הרי י"ל דהיינו דיפלוט דם דידי' יפלוט ג"כ מה שבלע , די"ל כיון דכשבת מליחה לף הי' המלח יכול לעשות פעולתה פעולה לפיטה , שהתה פעולת הבליעה זהה קלה לה , ושוב אינו יולת לף ע"י גלי כמו בשאלה בלח הדמה , כן כתב התוי"ד בביאוריו שתה י"ח , וע"כ אין להתיר מעטם דתנב דפריך לפלוט לף יבלע , רק לקולת הפסקין שברת הגאונים דלומים לומר כיון שהתקשה לף יבלע כלל , וכן נמלת בשו"ת בית יהודה בשאלתי ק"ק מרגיל סי' ס"ג כדעת המהרש"ל , אבל התקוה"כ , וכן הכריב"ם כתבו ווודאי מותר בגלי , לף דבשר ששהה אחר פולע דם ע"י מליחה מ"מ פולע לא יפלוט דם דידי' , ולא דמי לבשר שנמלח כשר זהה בבלי שיתמלא הכלי ביין , ס"כ תמרינן לימיי דעדיף לפלוט ליר לת בלע דמי , וכן כתב הש"ך בסי' ס' , לשת כ"ע תמרינן שכתב המחבר בתיבת לימן בשר שנמלח ופלט כל דמו עם בשר שנמלח קודם פלימת ליר , ופירש הש"ך לכוונת המחבר בשר שכתב ופלט כל דמו היינו ר"ל והודח ג"כ דהכתמין מקבי הפליטה אבל לת לף הודח עוד לף שכבר פלט כל דמו מ"מ מין דעדיין פולע ליר לשון בולע , ס"ל כוונת המחבר בתיבת ופלט כל דמו , היינו כ"ל דמו ולימו , וכן כתב לף הרב בהב"ח בתיבת זה דמפי' בדיעבד טהרינן לאחרו לף נפל בשר שכבר פלט כל דמו ולימו לאכל בשר שלת שהה עדיין שיעור מליחה , וכתב הש"ח שלו ראים דין ה' שבישה הש"ך בשות ל' דמפי' לגלי אמר דיינן שכבר פלט כל דמו ולימו ס"ב ולא כיון דלת פלט כל שלו עלמו , ולת כתב דם ולימ בל עלמו , אמר הוא בעלמו עומד ע"ג מ בדברי המו"מ , וכן כתב לף הרב מפורש שופי הי"ט שבל מעו"ש לאחר שנמלח פולע ליר ואם נגע בהוך זמן זה לבשר שלת שהה עדיין שיעור מליחה אינו נאסר דיינן שנדיף שנדיף ליגלוע ליר יפלוט נמי דהת שהבלע שהתחילה שהמיך שיעור מליחה , אבל אם לא פ"ל להרב דמיירי דעדיף לפלוט ליר לת בלע דמו . ועיין בשו"ת נהנתון ל' יוחק הלוי לחי הס"ו ו"ל שהלה ע"י שהלגה זו בת ובתוך זמן זה מועיל פעולת ממ"ע , אם הוא קשה לפלוט כיון שהתקשה הבשר ג' ימים הרי ב"כ לת בלע , ולת מימת דבלע ע"י המליחה הוא וודאי כבולעו ע"י מליחה כך פלוטו ע"י המליחה הוא , וכי הימה מ"מ ייתם לומה בלע קלה ולת פלע ע"י המלח כל מה שבלע כיון שבשר התקשה , הא ליתא , והא משיק בריש פ"ה שיין הלכתא דמוליכת שרי מעטם דכבוכ"פ שכתם שבולע ע"י המלח הוא הי' , ואמאי שרי יהם דומה לת בלע כל מה שבלע רק שתר קלה בפליטה , אלא וודאי קום להו להמחים שכל מה שבלע ע"י מיזה דבר יולת הוא בולעו דבר עלמו שבלע על ידו משום הכי אמרו בכוכ"פ ולת אני להו בטעם דשרי משתר שתיב בה הוא ואינו מניח לבולע אלא שתר ולא דבלע ע"י המלח ולת מה שבולע כך פולע הוא ע"י המלח שתר בו שום בליעה , ה"נ בשם שבשר שהתקשה בלע ע"י המלח כך פולע כל מה שבלע ע"י המלח , וא"ש מה שהתקשה עוד ומהכרן ומסיק דמותר לגלי , וכתב וכ"ש שלא לבשר שנמלח כתבתי , ע"ש , וכן הוא דעת הפר"ח להתיר לגלי , על דרך ביאור כתבתי , ע"ש , וכן הוא דעת הפר"ח להתיר לגלי ,

ועיין בכנה"ג בהגהה ב"י תוס ריש"י מה שהמיך בדין זה וכתב דמ"ז הפרית על המחב כיון דמעיקר הדין לממרין דסיפ פולמת כמו שתר בשר רק מחומרת הגאונים ע"כ יש לסקל להתיר לגלי , ט"ש , וכן כתב הבקוה"כ שלגלי וודאי מותר דבלגי וודלף לממרין בכוכ"פ ודברי המחבר"ל שהבית הע"ז המוזכר הס , עכ"ל . ועיין בשו"ת נמת המים מו"ת סי' כ"ו , ע"ש :

פה) **לדור** . כ"ל אפי' לם דעתו לאכלו לאכלו לגי בלת ביטול אחר הלגי נמי אסור , לף דדעת הע"ז בתות ב"ב בשם המחבר"ל דמותר לגלי ממ"ב , לשם לת ילת במליחה הרמשנה שוב תיו יולת ג"כ במליחה הגי' דלת מלינו בה מוסף במליחה דשתי' מבלשונה ופם יולת במליחה המחמוק וודלף יולת הכל כדעת הריב"ם שהמליחה פועלת בה ולת נהג מהמר בשר , ולהיהו לריך להזות מותר לף מה שבתוך הליר , ודעת מהרש"ל לחיוב לף בדשהה שיעור כביסה , לף שם ס"ך בנקוט"כ מסיג עליו בזה וכן הי' ס"ע דלשון לשם יוצא ומתירין שהמליחה לת יהי ובכביו בהכלי שתמ"ע יהי ותשתר לפי' לגלי וכסכיב עמו שכרתי תות ב"ב בסי' ס"ע וכתב שהמחבר כתבו דשתר לקחן שם בסי' ס"ע ס"ק י"ח , אבל מה שהמעלה מן הליר מותר לגלי מלחר דרכו המתירין בזה וכוון רק מומרת הגאונים , ודעת הת"ד לפסוק כהמקילין בכל דיומ תינו , לכן אין להחמיר , אבל אם שבתוך הליר תשר לפי' בדלת שהה ולת לף מהמבר מודה להחמיר בזה שהרב דלף בדלת שהה לפלוט ע"פ אם שבתוך הליר , כי לת רלים המה התולקין על זה כי אם הרמ"ם , והב' מהבלעלוי , ע"ש :

פו) **לצלי** . כן כתב הברתי דמ"מ אין לפשר יותר רק מה שבתוך הליר כדעת המחבר בסי' ס"ע ס"ח אבל אין להחמיר כדעת הרב בהב"ח שם שלא לפשר הכל כיון דבלגי תוב רבו מודיע בזה שאין לליר ובפרט הכל שהוא רק מומרת הגאונים אין לו להחמיר בזה לת שהה שיעור בבישה ומותר בלגי בדין שאר בשר ששהה ג' ימים :

פז) **בבישה** . היינו בשיעור שיתנו מים על הבשר ביומו ויתחיל להרתיח, ויכתבו מהמרוסים שזה השיעור הוא פחות משיעור מיל :

פח) **לבו"ע** . אפי' לגי"ז מודה לשאר הכל לליכא ממ"ב, דזה יודע דבבשר שופל יותר ממליחה , כן כתב המפלטין בסי' ס"ע תות ב"ב , וכן כתב הבקוה"כ שלגלי וודלף מותר הכל , ודלא כהמהר"ל בחי' לחולין שם שהה , מחמר דבשות המבואל הוא משום דבבלי יש לחשות בשיעור בבישה וגלינהו ממ"ג , ועיין בספר תומות יהושע תות ס"ק מה שכתב בזה , ועיין בד"מ בהמיך תות ג' , ובבקלר תות ס"ב שכתב בהפלוג לגיטין דשם שהה שיעור בבישה יש לששר , ע"ש :

פט) **אסור** . כשהר מירמו לעיל דבזה הפסיק מו לומרת הגאונים דבריב"ם שהה יולת ע"י המליחה , ומבשר שהה ושומר תת שתר השבר כיון שמומ בבלי שתמ"ב , ומבשר שהה בוודאי לגי , ומ"ם לשלשקוה"ב דששר בבשלי גוונא , לדבריו' לף לדעת הגאונים נמי פולע מעט ע"י המליחה , ודעת הע"ז הוא דהוא הדין לפי' לם הי' בבלי מעוקב , ע"ם , מעטם דתן קיי"ל דהדחה שוחתת נקבי הפליטה ואינו מועיל עוד הדומ"ם ואי"ב לין הולוק בין בלי מעוקב לשתר , ועיין בממ"ש בלל ל' סי"ק מ' שתמה ב"ב על דין זה , דמ"מ לם מלינו דבהודח שהתירו הגאונים נקבי הפליטה לפי' בבלי מעוקב נמי אשר , ולת לת שתרו נקבי הפליטה לפי' בבשתת"ג נמי הי' מועיל ומסה בב"ש , ע"ם , אבל במשבועות בסי' ס"ע תות ב"ב כתב דלת קשה מידו דבבלי מעוקב לת שהמיר הרמ"ג מטום דתיכת מי שעמת דמבשל בתוך לפי תלן לת קיי"ל כן מ"מ תיכת ספיקא מוכח ומשה"כ לת שהמיר תלת בכתשת"ג ועיין שם בשפתי מה שהמיך בזה , ועיין בד"י

## ברית מלח

ג) לצלי, ובהפ"מ מותר אף לקדירה ע"י נ"מ) הדומ"ש: [כב] אין להתיר ליקח בשר ששהה ג' ימים למלוח אחר הצלי ולכבוש אותו ימים רבים בכלי כ) שאם"נ, וכן אין להתיר ליקח בשר ששהה שלשה ימים בלא מליחה ולמלחו ולהדיחו כדינו ואח"כ לעשנו כדי לאכלו אח"כ ע"י צלי ומן מרובה מעט כ) מעט:

## תקריב מלח

מה שהמריך בזה, ועיין בספר בית מבחרים בחידושי דינים להלכות מליחה לות ג' ע"ש לכן הדין דין עמם מחמר דאמן קי"ל הדמחה קומחת נקבי הפליטה בוודאי יש לומר שהשבר שבלי לצלי אבל די לנו אם נאמר רק בכשמ"ש ונאחר זאת בדבר שהוא רק מומחת הנשוים בלא מליחה ולמלוח ים פוסקים דמ"ל דאין הדמה קומחת נקבי הפליטה ים לחקל ולהחיר בכלי מטוקה:

ג) **לצלי.** מעשה שפלגו שששה ג' ימים ובפלג השבר הכשר ע"י המליחה ובן אפי' אין שם בית מי שאי אפשר לקדירה מאחר שהשבר ששהה לא נמלח עוד מחלה כדי ליכת הממ"ע ע"י חות כ"ב בפי' ס"ט והקשה עליו הממח"י ממ"ע מי נהשוש הסברא דע"י הדמה נשתמין נקבי הפליטה נדיך להיות אסור אפי' בכלי מחקב, ממשובר בפי' ע', ואי נחשש הסברא דע"י הדמה לא נשתמין נקבי הפליטה נדיך להיות מותר אפי' בכלי שלמ"ע ע"י הדומ"ש, ועיין נעזל בשות הקונם שהבאתי את המשבשת מה שהיקל שם, ועיין מה שכתב החות"ד לות ח"ח בביהורים, דאין כאן מקום לקושית הממח"י דבשלמא הלא יהום דהמ"ש לא ס"ל הכי שברא דהמה מוחמת נקבי הפליטה כמו שכתב מפוהם בפי' ס"ט לות ט"ו ובשוד כמה מקומות, וכמש"כ בפי' ע', ואפי' הכי בכלי שלמ"ע אסור, דכמו חהיכה שממלחה בדם על עלמה בכלי שלמ"ע דהא אסורה מעשה דיהן המשקה דמוך מליפליטה הדם פורש ממל"מ ומחמת שבכלע במקום הפני ע"י מליחה שוב אינו יולא ע"י כמו שכתב בשם הפו"ה בפי' ס"ט לות מ"ד, אף שיש לה דם ואיר על עלמה לא נתמיון לויחי דפליטו יפלוט, ולכן כתב הע"י דהווקא בכלי שלמ"ע נאסר השבר, אבל אם טי בכלי מטוקב טי מכאי הדומ"ש בעורך נחול לחויחי דפליטו דם דיוי יפלוט ומי דם דאחריי, ובפרט בכאן לענין בשר ששהה שהמקשה דמה ומיו יולא בלי ע"י מליחה ואפשר לא בלע כלל השבר הכשר, ואפי' לדעת הפוקים"ב והכרי"ם דם"ל דפלוט היינו דווקא לור פלוט, וזה וודאי כשאר הפליטה לור דיהה הפליטה מה שבלשה, ולכן לקדירה מחממיק בלין הם"מ אבל לא לצלי:

ד) **הדומ"ש.** כן הכריע מהכפות בחות ל"ב לטב"ש בסמ"ע שכי ע"י הדומ"ש דאיתי דיפלוט לור פלוט, וזה לשאר ב"ש מה שבלשה, כמבואר בפי' ע':

כ) **שאמ"נ.** מעשה דכהן הכי הוא כמבואר לפי דעה רוב הפוסקים ובימול אחר הלצי אסור לבשלו לכתחלה כמבואר בפי' ס"ט סי"ק י"ב ביו"ד:

כ) **מעט.** דין זה הובא בשו"ת שמש לדקה השובה ל"ט בשאר שששה ששה ג' ימים בלא מליחה, והורה לענין אחד שהשבר ששהה ג' ימים בלא מליחה ולא נמלח עוד מחלה כדי ליכת הממ"ע ע"י הדומ"ש ואפי' אם יש לו עוד בשר שנמלח כדין ואח"כ נשהה עליו שעת הדחק כדי לאכלו לפי בלא מ"ש ליחת, אבל אם מניחו כך על מנת למלחו אחר ג' ימים כדי להכשיחו לקיום ולאכלו בהבות הימים לפי, מה הועיל בהמתנתו ג' ימים הרי חעת ולא לו, אלא וודאי מיירי שמניחו לאכלו הפל אחר ימים מועטים עם כל זה נזדו עליו שמא ישפח ויבאל, ג"כ כ"ם וק"ו הוא שלין למלחו ועשתו כדי להעמידו לזמן ניכר עיפה בחוב שמא יאכלנה עם בשר כמה שכתב הש"ך בדים ס' ק"ם ס"ק ל', ועוד הגה"ל וכל הפוסקים שהמו דבריהם ולא חלקו בין להשהותו לאהילה ובין להשהותו ע"י מליחה ושיפן אחר שעברו עליו שלשה ימים בדיעבד אין לנו מבטלין לקל בשקום שהם החמירו ואין סיכר בדבר עפ"ע. וכל דברינו הנה בלורים ותמיהים לדיעתן לא הוי בללי ואין להשהותו ע"י שיפן וזהו דבר פשוט ונם החום מעזד על זה להשיפן בבשר חיה עוסה שום פעולה להפליט הדם מהוכה כמו הלצי ואין לעלות על דעת שום בן דעת שישפן ולצי יהי' שוין בדין אחד שיהי' אימר להשהות בשר ששהה ע"י שיפן כמו ע"י צלי, ולא מצינו בשום מקום שדין אחד להם, אף דמלינו לענין בשר בחלב דבתב הפר"ח דלצי ומשופן בכלל ניכול הוא ולחיתו היה מיהומלמי דשכח דחפשטי שם התיבשל דמשופן מיב לענין שבח וס"ה לענין בב"ח, מ"מ בשר שהיהם פעולה אחה להם, אבל בשלמי דחה דבריו ולחיתו שהביא, ובאמ שם דאין זה אף בנדר ניכול ע"י חיוסם בענין להשפן היא שיהא שום פעולה בהבשר, והמחבר בפי' ס"ק ו' כתב מפורש דהמשופן לו נוקן עליו, ולפי לא הוזכר שם, והעת הפר"ח ובעל סלת למחה בכלל פ"ם בשם התוי"ט ומהבשוח והלחיי כולם בחחד פ"ל דלצי אסור מה"ת בשבח. ועוד בלחה"כ מיסר דם ואיסור בב"ח שני עניטם נפרדים הנה, דלענין בב"ח הקפידה התורה על הבשול דוקא ולכך דבר שהוא בנדר ניכול אף בניכול כ"ם מיקרי בישול, הן ע"י קדירה הן ע"י לפי אסרה התורה, ולכן אף בב"ח ע"י חיוסם הטיפון ממי אסור דזה ממי מיקרי דרך ניכול, דפ"י אסור הבשר ואסור. מה"ת, אבל לענין דם שהוא בנדר ניכול אף בניכול כ"ם מיקרי בישול, הן ע"י קדירה הן ע"י לפי אסרה התורה, ולכן אף בב"ח ע"י חיוסם הטיפון ממי אסור דזה ממי מיקרי דרך ניכול, דפ"י אסור הבשר ואסור. מה"ת, אבל לענין דם שהוא בנדר ניכול אף בניכול כ"ם מיקרי בישול, הן ע"י קדירה הן ע"י לפי אסרה התורה, ולכן אף בב"ח

ג' ימים כדי לצלותו בזמן מועט אסור משום גזירה שמא ישכח ויבשל, דשוב שוף בזמן מועט אין השכחה מצויה ואם ישכח הרבה יפרח ויפסד עם כל זה מיושין, מ"ם להשהותו זמן רב ע"י מלח ומיושן דהבר קרוב לוודאי שיבשל לבשלו לא כל שכן שהוא שלשה ימים בלא מליחה ולמלוחו וכו' דיעת דהתם מי מיירי שמלחו ומכשיר לקיום ולכן בהתילה אסרו, אם כן נמה לו להשהותו שלשה ימים בלא מליחה אם יוכלו למלחו אח"כ כדי לקיימו ולאכלו אח"כ אי מעט מעט הי', ולמלחו קודם שיעברו הג' ימים ולאכלו בשפעמי עסקינן שיבשלהו לידי בישול לגמרי דבר, דבשלמא אם שהה אותו העל כדי לאכלו אי בלא מ"ש ליחת, אבל אם מניחו כך על מנת למלחו אחר ג' ימים כדי להכשיחו לקיום ולאכלו ברבות הימים לפי, מה הועיל בהמתנתו ג' ימים הרי חעת ולא לו, אלא וודאי מיירי שמניחו לאכלו הפל אחר ימים מועטים עם כל זה נזדו עליו שמא ישכח ויבשל, ג"כ כ"ם וק"ו הוא שלין למלחו ועשתו כדי להעמידו לזמן ניכר עיפה בחוב שמא יאכלנה עם בשר כמה שכתב הש"ך בדים ס' ק"ם ס"ק ל', ועוד הגה"ל וכל הפוסקים שהמו דבריהם ולא חלקו בין להשהותו לאהילה ובין להשהותו ע"י מליחה ושיפן אחר שעברו עליו שלשה ימים בדיעבד אין לנו מבטלין לקל בשקום שהם החמירו ואין סיכר בדבר עפ"ע. וכל דברינו הנה בלורים ותמיהים לדיעתן לא הוי בללי ואין להשהותו ע"י שיפן וזהו דבר פשוט ונם החום מעזד על זה להשיפן בבשר חיה עוסה שום פעולה להפליט הדם מהוכה כמו הלצי ואין לעלות על דעת שום בן דעת שישפן ולצי יהי' שוין בדין אחד שיהי' אימר להשהות בשר ששהה ע"י שיפן כמו ע"י צלי, ולא מצינו בשום מקום שדין אחד להם, אף דמלינו לענין בשר בחלב דבתב הפר"ח דלצי ומשופן בכלל ניכול הוא ולחיתו היה מיהומלמי דשכח דחפשטי שם התיבשל דמשופן מיב לענין שבח וס"ה לענין בב"ח, מ"מ בשר שהיהם פעולה אחה להם, אבל בשלמי דחה דבריו ולחיתו שהביא, ובאמ שם דאין זה אף בנדר ניכול ע"י חיוסם בענין להשפן היא שיהא שום פעולה בהבשר, והמחבר בפי' ס"ק ו' כתב מפורש דהמשופן לו נוקן עליו, ולפי לא הוזכר שם, והעת הפר"ח ובעל סלת למחה בכלל פ"ם בשם התוי"ט ומהבשוח והלחיי כולם בחחד פ"ל דלצי אסור מה"ת בשבח. ועוד בלחה"כ מיסר דם ואיסור בב"ח שני עניטם נפרדים הנה, דלענין בב"ח הקפידה התורה על הבשול דוקא ולכך דבר שהוא בנדר ניכול אף בניכול כ"ם מיקרי בישול, הן ע"י קדירה הן ע"י לפי אסרה התורה, ולכן אף בב"ח ע"י חיוסם הטיפון ממי אסור דזה ממי מיקרי דרך ניכול, דפ"י אסור הבשר ואסור. מה"ת, אבל לענין דם שהוא בנדר ניכול אף בניכול כ"ם מיקרי בישול, הן ע"י קדירה הן ע"י לפי אסרה התורה, ולכן אף בב"ח

ע"י חיוסם הטיפון ממי אסור דזה ממי מיקרי דרך ניכול, דפ"י אסור הבשר ואסור. מה"ת, אבל לענין דם שהוא בנדר ניכול אף בניכול כ"ם מיקרי בישול, הן ע"י קדירה הן ע"י לפי אסרה התורה, ולכן אף בב"ח

מה שהמריך בזה, ועיין בספר בית מבחרים בחידושי דינים להלכות מליחה לות ג' ע"ש לכן הדין דין עמם מחמר דאמן קי"ל הדמחה קומחת נקבי הפליטה בוודאי יש לומר שהשבר שבלי לצלי אבל די לנו אם נאמר רק בכשמ"ש ונאחר זאת בדבר שהוא רק מומחת הנשוים בלא מליחה ולמלוחו וכו' דיעת דהתם מי מיירי שמלחו ומכשיר לקיום ולכן בהתילה אסרו, אם כן נמה לו להשהותו שלשה ימים בלא מליחה אם יוכלו למלחו אח"כ כדי לקיימו ולאכלו אח"כ אי מעט מעט הי', ולמלחו קודם שיעברו הג' ימים כדי להכשיחו לקיום ולאכלו ברבות הימים לפי, מה הועיל בהמתנתו ג' ימים הרי חעת ולא לו, אלא וודאי מיירי שמניחו לאכלו הפל אחר ימים מועטים עם כל זה נזדו עליו שמא ישכח ויבשל, ג"כ כ"ם וק"ו הוא שלין למלחו ועשתו כדי להעמידו לזמן ניכר עיפה בחוב שמא יאכלנה עם בשר כמה שכתב הש"ך בדים ס' ק"ם ס"ק ל', ועוד הגה"ל וכל הפוסקים שהמו דבריהם ולא חלקו בין להשהותו לאהילה ובין להשהותו ע"י מליחה ושיפן אחר שעברו עליו שלשה ימים בדיעבד אין לנו מבטלין לקל בשקום שהם החמירו ואין סיכר בדבר עפ"ע. וכל דברינו הנה בלורים ותמיהים לדיעתן לא הוי בללי ואין להשהותו ע"י שיפן וזהו דבר פשוט ונם החום מעזד על זה להשיפן בבשר חיה עוסה שום פעולה להפליט הדם מהוכה כמו הלצי ואין לעלות על דעת שום בן דעת שישפן ולצי יהי' שוין בדין אחד שיהי' אימר להשהות בשר ששהה ע"י שיפן כמו ע"י צלי, ולא מצינו בשום מקום שדין אחד להם, אף דמלינו לענין בשר בחלב דבתב הפר"ח דלצי ומשופן בכלל ניכול הוא ולחיתו היה מיהומלמי דשכח דחפשטי שם התיבשל דמשופן מיב לענין שבח וס"ה לענין בב"ח, מ"מ בשר שהיהם פעולה אחה להם, אבל בשלמי דחה דבריו ולחיתו שהביא, ובאמ שם דאין זה אף בנדר ניכול ע"י חיוסם בענין להשפן היא שיהא שום פעולה בהבשר, והמחבר בפי' ס"ק ו' כתב מפורש דהמשופן לו נוקן עליו, ולפי לא הוזכר שם, והעת הפר"ח ובעל סלת למחה בכלל פ"ם בשם התוי"ט ומהבשוח והלחיי כולם בחחד פ"ל דלצי אסור מה"ת בשבח. ועוד בלחה"כ מיסר דם ואיסור בב"ח שני עניטם נפרדים הנה, דלענין בב"ח הקפידה התורה על הבשול דוקא ולכך דבר שהוא בנדר ניכול אף בניכול כ"ם מיקרי בישול, הן ע"י קדירה הן ע"י לפי אסרה התורה, ולכן אף בב"ח

ע"י חיוסם הטיפון ממי אסור דזה ממי מיקרי דרך ניכול, דפ"י אסור הבשר ואסור. מה"ת, אבל לענין דם שהוא בנדר ניכול אף בניכול כ"ם מיקרי בישול, הן ע"י קדירה הן ע"י לפי אסרה התורה, ולכן אף בב"ח

מבואר דין מליחת הראש והטוח וקרומו, ובו ח' סעיפים

שו"ע יו"ד סי' ע"א סעי' א' וב':

**הראש** חותכו א) לשנים ומולחו יפה לצד ב) פנים, וחוזר ומולח על ג) השיער שאין השיער מעכב ע"י המלח להפליט דם: [ג] הקרום שעל הטוח יש בו רוטבין והטוח עצמו יש בו דם ואינו יוצא מידי דמו במליחת הראש לפי שעצם הראש מקיפו ועומד לפניו ואין מקום לדם לזוב לפיכך הבא למולחו קורעו ומוציא דמו וקורע הקרום ד) ומולחו, ואם רצה למליח הראש והטוח בחותו ינקב העצם כנגד הקרום וינקב גם ה) הקרום

שער הציון

א) לשנים. סי' ע"ד סוף ס', וסי' ע"ה סוף ס'.

ב) פנים. סי' ע"ד סוף ס', וסי' ע"ה סוף ס'. וסי' כ"ג סק"ו בקונטרס אחרון.

ג) השיער. סי' ע"ד סוף ס', וסי' ע"ה סוף ס'. וסי' כ"ג סק"ו בקונטרס אחרון.

ד) ומולחו. סי' ע"ד סוף ס', וסי' ע"ה סוף ס'. וסי' כ"ג סק"ו בקונטרס אחרון.

ה) הקרום. סי' ע"ד סוף ס', וסי' כ"ג סק"ו בקונטרס אחרון.

דכרי הגרי"ק, וסי' כ"ה סוף ס', וסי' מ"ב סוף ס', וסי' ק"ב סי"ט בהגהות סוף ס"ו: ב) פנים. סי' ע"ד סוף ס', וסי' י"ד סי"ב בהגהות סוף ס', וסי' ק"ב סי"ח בהגהות. ג) השיער. סי' ע"ד סוף ס', וסי' ק"ב סי"ח בהגהות. ד) ומולחו. סי' ע"ד סוף ס', וסי' ק"ב סי"ח בהגהות. ה) הקרום. סי' ע"ד סוף ס', וסי' כ"ה סי"ב, וסי' ק"ב סי"ח בהגהות. וסי' ק"ב סי"ח בהגהות.

לעיל

## ברית מלה

**אין כשבא** למולו הראש צריך לבתחילה לחותכה א) לשנים, ולחוציא ממנה הטוח והקרום שלו ולקרוע הקרום שעל הטוח וגם לחתכו שתי וערב ולמולחו ב) בפ"ע ויניח התתך למטה, וכן צריך להוציא את הלשון שלו ולמולחו ג"כ ג) בפ"ע, וצריך לחתוך את הגולגולת ד) שתי וערב, ולהניחו אבית השחיטה ולמולחו יפה בצד הפנים וחוזר ומולחו נ"כ על ה) השיער, ואם עבר ולא מלח על השער אכור אף ו) בדיעבד, ובדיעבד אף אם לא חתך הראש לשנים רק ניקב העצם של הראש נגד הטוח וניקב גם השני קרומים שעל הטוח ומלח הראש והניח

המשך

## תקריב מלח

א) **לשנים**. כן כתב בעור בשם הרשב"ץ בתו"ה, ותו רק לכתחילה משום עשה מן המובחר לפי דעת המחבר בשו"ע, ואין הטעם משום לבתחילה צריך למולח משום דהוי כדיס זוחק כמפורש בסי' ס"ט ס"ק ד', דהלא לא נרע מליחת הראש מהמיית החיכה עבה מאד שאין צריך לחתכה לשנים דלא חיישינן להמיית החיכים בין חיכה עבה וגסה לחיכה דקה מן הדקה, אלא טעם החיתוך לשנים הוא רק משום זה כדי להוציא הטוח והקרום ממנו שלא יהי' כמחיצים מליחת הראש לא הי' מועיל להם להפליט מהם דמם ע"י מליחה זו, וכיון דמוקמו למשם בכדי להוציא הטוח והקרום מוכרח הוא למולח משום הדין המפורש בסי' ס"ט שלכתחילה צריך למלוח משום הקדיים בכל דבר שיהא חלוי, כמו שכתב הש"ך בסי' ע"ג סוף ס', וכמ"ש בסי' ס"ט, וסי"ז בסי' ס"ט סוף ס', והכי"מ בסי"ג ס"ק ג' ס"ג, ומשום לבתחילה יש לחוש ג"כ לדעת המרדכי"ל שגם משליחת ממיין שדרכו להתפסק, ועי' בגליון רש"ל שכתב שיש לחלוק לפי בדיעבד, לפ' הגמ' בעל יד מלרים כתב משום לבתחילה לא שני בנקיבת העצם והקרום לפי שצריך להניח הקנה למעלה זוקק, ומיישני שפיר דכשכתב שגם במליחה חיישינן לשמא יהפך כמו בלני, כדעת המרדכי"ל, אבל לא בדיעבד, עכ"ל. ועיין בספר הוספת יהושע בקונט אחרון שכתב דמה שכתב המחבר כאן דהשלם צריך למולחו לשמים, היא לפו מלד מליחת הטוח דזוקק, דאפי' אם נקבו העצם נגד הקרום ואוליפו משם הטוח נגמרי לא יפלו בזה עד שיתחזק הרפש לשמים ולפי שהטוח דזוקק, ע"ש:

ב) **בפ"ע**. לפי שהקרום שעל הטוח יש בו שרייקי דמלח ויש בו דם הרבה, והטוח עלמו נ"כ יש בו דם לבד דם הקרום, ושני אלמנים ע"כ על דם הטוח שלהו יוצא, אבל השיקר הוא מחמת שמשרים בהרשב"ץ והרי"ף והרוקח, אבל השיקר הוא מחמת דם הטוח בהקרום שהוא כמו דם הכוס בכלי וגם מעכב דם הטוח נופל לתוכו, ואין הטוח והקרום יכולין לסולק דמן במליחת הרפש לפי שעשה הרפש מקיפו ועומד לפניהם ואין מקום לדם שלהם לזוב הוי כמולח בכלי שלמ"ל, ולא דמי לטוח שבאלתי שעמוד שמהני להם מליחת העצם שלהם ואין לריך לנקב העצם, כמפורש בי"ד בכ"ם ס"ק ג' דמליחת העצם מועיל לטוח שבקיבו, משום דטוח שבאלתי שעמוד אין הרבה דם בתוכו משא"כ בטוח שבקרום והקרום שלו יש בו יותר דם מטוח שבאלתי לשיכך לריך למולחו ומלחו בפ"ע, וכן כתב הטור, והוא מדברי הרשב"ץ בתו"ה, אך לפ' מעשנה, רק הרשב"ץ כתב בתו"ה דף ע"ו שדם שבעשנות מתוך שהוא קרום במעט מליחה הוא נפלט ומתמלה, אבל טוחה שבקרום שוורייקי דמלח שבקרום טוחה שלו כדם הכוס בשוקן ואינו יולא במליחת הרפש, הביאו הבי"ח, ועי' בספר מזמור לודך שכתב לריך



ג) **ולשונו**. עי' בד"מ בסי' ס"ג ס"ק ב' שכתב בשם ס' הכלבו שלא יחתוך הלשון עד שיגדל ויהיה לו שיעור ג' אלבעות, ולפ"ז אם נחתך קודם לכן אין לברך עליו מילה, ולפ"ז אם נחתך הלשון בשעת המילה

שער הציון

שו"ע יו"ד סכו' ע"א סעיף נ'

א) למטה. מי' ויבלח ויניח הנקב ו) למטה ומותר אפי' לקדירה, הנ"ה ועי' נעיל סי' ס"ח סיפ' מהגיון ז) לכתחילה, כפר"ח בכנסת (ס"ד בשם מ"ס), ואם נמלח כראוי אם בלע מקיבה מעט מקרוט ותמות ח) מאסורים, ובאחר הרחם ט) מותר ולכ שכן כ"י אות ק' ופות' בפי"ת שאחר כשר י) שעמו (לקרוץ כלי ו' וש"ך). הקונית ושאר עלמות שים כהן מות לרגיון יא) מליחה, ומליחה השלם מועיל לעוות

שהכשר לתצוגה מעט מים סי' ס"א ובמ"ש המבואר מה שאחר שם בהגיהות: ז) לכתחילה. מי' ש"ך אות י', ועי' במתיק בכבה אות ב' מה שכתב שם בשם יקוט מכה"ג מהגיהי, ועי' בחמ"י כלל ו' ס"ק ל"ו, ועי' בפו"ת בחיי סי' ס"ג, ועי' בפו"ת פומ"ד מה' מ"א ס"ק ל"ב, ועי' בפו"ת פומ"ד מה' מ"א ס"ק ל"ב, ועי' בפו"ת הכה גוב מהי הלכי ס"ק ב', ופו' בפו"ת פומ"ד מה' מ"א ס"ק ל"ב, ועי' במתיק בכבה אות מ' מה שכתב בשם מכה"ג ועי

שו"ע יו"ד מסי' ע"א סעי' ג'

שער הציון

נמוח יב) שבקרבו, וס"ל נקוט כטעם, (טור בשם הרשב"ם), מיהו לכתחילה לא ימלחנו עם שאר יג) בשר רק לבד, יג) שבקרבו. וכדיעבד יד) שרי, (תרוה כנ"ל):

מי' ס"ק טוח ו', ושי' כמ"ד כלכות מליחה טוח

י"ס, ושי' בשאר מסכת עכום בהגהת הגרעון מכמעתן, ושי' בשפר מוסקות יכוכיקוט בקיצור הוכחת מיכור מה שכתב שם, ושי' מקציע מלח: יג) בשר. פי' ס"ך טוח י"ס, ושי' שפתי טוח מ', ושי' ט"ל, ושי' בשפר בית דוד: יד) שרי. פי' בשמ"ע מ"ש בשלכות בית פי' ממ"ז, ושי' בש"ת מור וחלכות בשולל יט סעיף קוף פי', י"ב מה שכתב בזה, ושי' מקציע מלח מה שכתבתי בזה פ"ש:

## ברית מלח

ואפי' קליפה לא כעי יב) מבחוץ, אבל מבפנים בעי יג) קליפה, וכ"ש שאר בשר שנמלח עמו יד) דמותר, אפי' נמלח עמו בשר שבבר פלט כל דמו וצירו, או בשר ששהה שיעור מליחה והודח נמי טו) שרי, והיינו אם רק הוסר בל הבשר מעל עו) הראש, מ"מ נכון להחמיר ולאסור בשר ששהה שיעור מליחה והודח או בשר שפלט כל דמו וצירו אפי' אם הוסר כל הבשר מעל יז) הראש, אבל אם בישלו כך אדר המליחה הכל יח) אסור, ואף בראש עוף נסי הדין כמו בראש יט) בהמה, אא"כ יש ס' נגד המוח והקרום, ואם נתבשלה הראש לבד בקדירה צריך להיות בקדירה ס' נגד בל כ) הראש, ואם נתבשל גם העוף מחובר להנוף כל העוף מצטרף לס' נגד המוח כא) והקרום:

## תקריב מלח אבל

וכתב שהיא כמי על הרמ"א שלא ביאר דין זה, ויפי' לפי שיפי' סדין דין בממ, עכ"ל, ע"ש:

יב) **מבחוץ**. כן כתב הרא"ש בשושנים בחוזקו דף ל"ג ע"ב על הטור, שם בשם הבה"ג, וז"ל שם, אבל הרמב מוכר ואפי' קליפה לא בעי, והטעם הוא משום מלחר דשיקר הטעם הוא שעשה הגלונות מפסיק ולא פליג בלל מ"ב אין לריך שום קליפה הבשר מבחוץ נדעת הרשב"ם, אבל מבפנים לריך קליפה מבפנים לא בעי. ומלאר אפי' לי על בעל רמ"פ שכתב בפ"ו אות י"ח דלדינא אין שום ל"מ לו הקרום מפסיק לו עשה הגלונות מפסיק, ונמחמת יש ל"מ נדולה בזה כלאר פירשתי נעיל:

יג) **קליפה**. כן דעתו נוטה להחמיר ולהלריך קליפה בהבשר מבפנים, שהרי בעל העי"ט כתב שגם בהרא"ם מלריך יסר הבשר"ל והרא"ם ס"ל דהטעם מפסיק, ואפי' לדעת היד"י בהלאוך אות ז' שכתב דלא כהש"ך ופ"ל דלהרא"ם הקרום מפסיק מ"מ הלא כתב דלא כהש"ך דהני טעמים כמה, מ' טעמ הגלונות מפסיק, וטעם הני בבוכ"פ, אלא בכל אד טעמא הוא דעשה הגלונות מפסיק שלא יבא הבשר בלישה יחידי ממה שמתקשם סם ולא יועיל הפליטה, אך מחמת הפסקת העשה אין בולע כל כך, ומה שבולע בשאר דם פליטה הוא ומתרינן בו בבוכ"פ מיד ע"י המלח נאלן, ואינו בלל שני טעמים כמו שכתב הש"ך, ול"ב לדידי אפי' בהשלחן מפסיק מ"מ בולע מעט, ול"ב הבשר מבחוץ אתרינן בו בבוכ"פ מיד ע"י המליחה, אבל מבפנים וודאי מודה ללריך קליפה, כן נראה לי, ודלא כבעל רמ"פ שכתב בסי"ק נ' בשים שלו אלין לריך קליפה אפי' בשים, דשם נימא דאין הקרום מפסיק הלא הבשר הסמיכי של הרמם וודאי בולע, ועשה הגלונות הרי אינו פולע, ושוד המליחה הבשר מבחוץ בלאו הכי אינו מועיל להבשר מבשים כדעת המחבר"ן בפרק ג"ב סי' י"ג דלא מהני המלח החיצון לגד הפנימי של הרמם, אבל לפי זה מה מאד קשה לי לפי דעת הרשב"ם שכתב בכוכ"פ דף ע"ה ע"ב שעשה הגלונות מפסיק ולא הקרום ולריך כתב המחבר שכתב הרשב"ם הרמם מוחבו לשים הוא רק משום מלוה מן המובחר הלא בשר הסמיכי מן הרמם יבלע מן הדם ומחר מלחר שלאן הקרום מפסיק, וכן הש"ך ג"כ ס"ל שעשה הגלונות מפסיק ולא הקרום ול"ל דזה עלר הטעם ולא הטעם דבבוכ"פ וכתב ג"כ בפי' ע"ל אות ס' על דברי המחבר בסי"ק לי שכתב הלאם מותבו לשים, ורואה דברי הטור בשם הרשב"ם וכתב ח"ל שם, אין לשרם הטעם משום דלכתחילה לריך לשנות מנהני הלדיים כי הלא הכי קאמר הרמם מותבו לשים לכתחילה מן שרואה לשנות מלוה מן המובחר כי, ג"כ קשה הלא בשר הסמיכי יבלע מדם הדם ולקרום ליכו רק כשהוא מלא הרמם כשהיא בלא שום עקב אבל אם עושה עקב בעשה הגלונות ולקרום ים להדם מקום לשב מאחר הדקב מוכרח להיות למעלה, הו לא יבלע הבשר הסמיכי מדם הדם ואתי הקרום, כן אחתכם דעת הב"ח ודעת הלבוש דמה שכתב הרשב"ם הרמם מותבו לשים לא לשלוח מן המובחר כתב כן, דזה מדינא הוא, וכן כתב הי"ו בהלאוך אות ה', בסי' ס"ח, ומה שכתב הרשב"ם בלשון

יג) שבקרבו, וס"ל נקוט כטעם, (טור בשם הרשב"ם), מיהו לכתחילה לא ימלחנו עם שאר יג) בשר רק לבד, יג) שבקרבו. וכדיעבד יד) שרי, (תרוה כנ"ל):

טו) **שרי**. לא מיבעי אם נמלח עם הרמם בשר קודם שפלט כל דמו, דאז מותר אפי' מעשה בבוכ"פ, אלא אפי' אם נמלח עם הרמם בשר שכבר פלט כל דמו וצירו, ממי מותר מעשה הרמחן שהוא העיקר שהעשה מספיק ואינו בולע כלל:

טז) **הראש**. דאי לאו הכי אתם כל בשר הרמם עוד עם הרמם והעשה במליחה הרי דבר פשוט הוא שהבשר שהודח או שפלט כל דמו וצירו נאחר מבשר הרמם ואינו פולע עוד, ש"ך ושפתי אות ח':

יז) **הראש**. עי' במ"ד דפליג על הש"ך בדין זה ופ"ל דלא אמרו הרמ"א והרשב"ם דהקרום ועשה הגלונות מפסיק אלא לענין דם הבשר בשוויין דדמיא שהוא דם בעין ולא שייך בו בבוכ"פ, וע"ז אמרו דהקרום ועשה הגלונות מפסיק אבל הני כדין דם פליטה ואתרינן בו בבוכ"פ אבל בשר עלמ"ב כדם פליטה מיהו וודאי הני, וכן הדם שבבל המוח והקרום שלוט כעת וודאי מתמלא דרך עשה הגלונות כמו דם המוח של שארי עלמות, וכן דעת בעל י"ו בהלאוך אות ז' דטעם שעשה גלונות מפסיק ובבוכ"פ אד טעמא הוא, ולא כהש"ך, וכ"פ פוכא קלת, ולכלאה שם בפלוגתו ובשברות ישמוח שכן הוא ג"כ דעת הר"ן, לכן יש להחמיר ולאסור בשני מיני בשר מיני, כן ג"ל:

יח) **אסור**. ולא דמי לנני ומליחה דאתרינן דקרום המוח והקרום מסויים אבל שאר הבשר מיהר, דהלני אתרינן אפי' בשוף דאין דרם נפלע וכבר נאוך הבשר מעשה דומיא משחת שאינ, וכן במליחה שני אתרינן בבוכ"פ משו"ב בפשוט ועשה נפלע ואוכר כל הרמם, ואפי' לפי טעם הרמחן העשה הגלונות מפסיק ואינו בולע כלל לדעת הש"ך היינו דווקא במליחה אבל בפשוט וודאי פולע ובולע, דכח הרם חזק יותר מכח המליחה, ולדעת החוי"ד והי"ו הלא אפי' במליחה בולע ובולע אלא דמליחה אתרינן בבוכ"פ ובפשוט לא שייך זאת ואתרת הכל, ולא כהמ"ב בשם מוסר"ז שיין, שכתב לף בהבאל שרק המוח אמור והשאר מותר, הביאו בעל יד אפרים, ונם הוא השיג שם עליו, ש"ב:

יט) **בהמה**. דהבלי ומליחה האוח והקרום אסורים ובשר הרמם מותר, ובפשוט הכל אסור, ס"ך אות ז' בפי' הא"ז בשם הת"ח כלל ע"ו דין י"ח, וכן כתב הש"ד בשם מהר"ם ולא כהרמ"ם בקדושים:

כ) **הראש**. דדבר יחוש האו ודאי דאין הרמם ס' נגד המוח והקרום ומעשה כל הרמם נבלה ואסיר ס' כל הרמם בקדושים:

כא) **והקרום**. דכל הטוף מלטרף עם הרמם שם לבטל המוח והקרום, ש"ך בשם הש"ך אות ט':

ימלח

## ברית מלח

[נ] אבל אם תחך הראש לשנים ולא הסיר המוח והקרום ומלח כך מותר אף אם לא בישלו עדיין רק צריך להסיר המוח ולהסיר הקרום מעליו ולחשליכו, והמוח כב) ימלח מהדש ומותר: [ד] ואף לצלי אנו נוהגין להחמיר לכתחילה שלא לצלות שום ראש שלם אפי' רוצה להניחו אבית כג) השחיטה, כי אם ג"כ או לחתוך הראש ולהוציא המוח והקרום ולמלחו קודם כד) הצלי, ולכל הפחות ע"י ניקוב עצם המוח והקרום והנקב הוא כה) למטה, ובדיעבד אף אם לא ניקב העצם והקרום רק הניחו אבית השחיטה, או אנחיריו ודין כן מדיד, אפי' אם הניחו על הצדדים ס"ם אפי' בדיעבד המוח והקרום כו)אסורים והשאר כז) מותר, וכל זה הוא בכהמת, אבל בעוף כל הראש כח)אסור, אבל אם ניקב המוח או מותר בדיעבד אפי' אם לא ניקב כט) הקרום, והעולם נוהגין להשליך המוח והקרום באוזות ובתרנגלת ותרנגול וגם הראש צורקין לנמרי, ובבהמה צורקין הקרום לחוץ והמוח מולחין אותו ל) יפה: [ה] נוהגין לחרוך הראש על האש בכדי להסיר השער מעליו, אפי' מניה אותו אצדדים, וכן נוהגין לחרוך העופות להסיר שיורי הנוצות לא) שעליהן קודם המליחה ואין שום חשש לב) בזה, ובלבד שיחרוך אותם על קש לג) ותבן, ולא ישהה אותם זמן מה על האש על מקום אחד רק יעבירם על האש תמיד חנה לד) והנה: [ו] נוהגין במדינתנו שלא למלוג שום בשר בין בשר בהמה או

## תקריב מלח

כב) **ימלח**. מע"ז דהרד בהג"ה כסי' ס"ח ס"ק ד' כתב ו"ל שם ובדיעבד אם המלו אחי ועבד פני לפי' לא הסיר המוח והקרום קודם המליחה ומלח ביטול כן, ע"ל, ממעט בדיעבד הוא מקרי רק מאי ביטול, אבל קודם ביטול צריך לחזר ולמלוח שניה, אבל הכ"ך שם בשות מ' כתב בדיעבד קלף על אחד המליחה עד שנתבטל דלא כטי מליחה שניה אבל נתבטל, כבר מבואר ומוכרח דסני לף ביניהם העצם והקרום אם לף הנקב מונח למעה, ולף הרב כתב מפורש ולף אם ביטלו, עי' בשפתי לות מ' סי' הל"ע שמהרין שם בחחק וכן כתב הידי"ש בהקלר לות י"ב סי' הל"ע מפורש כהכ"ך ולף אם כתב בשותו שם ולף חבל הרמח לשנים ולא חזרו שתי וערב כמו שהזהיר הרב, ועי' שם בהלחן בסי' ס"ח לות ה' שהחיר שם בפלפול לחיל על זה, ומה שיפה לשן הרב שכתב ולפי' אם ביטלו כן, בהדך אחר ובהדך רבותא, ע"ם, ובהב עוד בסי' ע"א בהקלר לות י"ב דאם עדיין לא נתבטל צריך להסיר המוח והסיר הקרום מעליו והחשליכו ומומה ימלח מחדש, עכ"ל:

כג) **השחיטה**. הרב בהג"ה בסי' ס"ח סי"ק ג' בשם תשובת הרמ"ם, משום דחיישינן שמא יתפסק, לכן נוהגין להוליח המוח ולמלח החלמה קודם הלילי ש"ך לות נ' שם:

כד) **הצלי**. כן כתב בתשובה הרמ"ם הביאה הב"י, והר"מ בסי' ע"ו, וש"ך בסי' ס"ח לות נ':

כה) **למטה**. המלחר דכוח מוקב והנקב למעה בעת הלילי הרם זה דרך בו ואין הרם מתכוין בפוכו כדעת המחבר בסי' ס"ח ס"ק ל"ו, וש"ך לות נ' בשם הב"ח בסי' ע"ו בשם הרשב"ם:

כו) **אסורים**. כן כתב הרב בהג"ה בסי' ס"ח סי"ק ד', לף דכבר כתב המחבר דין זה בסי"ק ו', כתב הש"ך בלות ז' דהמחבר מיירי בלילי שהוא ע"י הסעה וחסעיון הרב דלמ' לילה בלא הסעה נמי המוח והקרום אסורים:

כז) **מותר**. ר"ל לם דין מידי בהסירים שלא יסחמו הנקבים מותר מאחר דים להרם מקום לוזב בדיעבד לין לחוש:

כח) **אסור**. ובעוף כתב הש"ך משום דלין לסבחון לו בקרום שלו ולזו יכול להפריד הקרום לכן אסור אבל במליחה יש להכיר עדיין הקרום ויכול להסיר לותו לכן הסתר מותר, ולין ר"ת בין רקם בהמה לשל עוף רק בלילי ובמליחה, דלילי ומליחה דין אחד להם כמו שכתב הש"ך בסי' ס"ח לות ה', אבל במליחה וביטול שניה שווין, במליחה בשניהם העוף והקרום מסורים והסתר מותר, ובביטול בשניהם הכל מסור, רק בלילי יש ר"ת, בבשר בהמה רק העוף והקרום מסורים והסתר מותר ובעוף כל הקרום מסור:

כט) **הקרום**. כן כתב הש"ך משמע בסי' ס"ח לות ב', ודכיון שהוא שלוה כל שניקב העצם שוב לין הרם מתכנם בעוף, ובן כתב הב"י בסי' ע"ו בשם הרשב"ל, ע"ל ובמ"ש הלא נלי קל בזה ממליחה, דבלילי לף אם לא ניקב כלל העצם והקרום ס"מ שם הניחו לבית השחיטה לו לחכויהו ודל בו מידי מהני ובמליחה לא מהני בעוף משום דבמליחה צריך להוסיף הקרום ג"כ משעה חוני הרם שבו ממוחר בסי' ס"ח, ממש"ה נלי:

ל) **יפה**. כן כתב הבלחי"ם בסי' ס"ח לות ד' בשם הש"ך בשם תשובת הרמ"ם:

לא) **שעליהן**. כן כתב הרב בסי' ס"ח סי"ק ג', והטעם הוא משום שהחי' החבינוחת נקי' כי הרבה שרשים מהנוחות נשחרים בהחבינוחת ובולעים בניחת הרבה לחון ולכן חורהים לת החבינוחת על הש לשעירון ולנקותן משל החבינוחת משום חומרת שלא יעכבו הבליעות הרבות לת המלח מלעשות פשולתו להפליט הימב לת הדם:

לב) **בזה**. דמומלי שלון חומת על מקום לחד לן מעבירו הלה ומכח במהירות לל מיישינן שיהי' נבלע הדם בהחבינוחת ע"י החום, דדווקל ע"י העמנה וכשמוחת על מקום לחד לו שפר, כן כתב הרב שם בב"ח בסי"ק ג', ע"ש:

לג) **ותבן**. מעשה שלון להם חמיחות כ"כ לבבל הדם, כן כתב הרב בסי' ס"ח סי"ק ג', ועי' בהגהת חכמת שלמה שהחם שם על זה דכיון דבל מה שהקילו הפוסקים לבהב בשר הוא רק משום דהקם ותבן לין להם חמיחות כ"כ, ס"כ לריך עיון, דהלל מבואר בתו"ח סי' רל"ב דחשר שהשקיהו בקש ותבן חשר להחות בו משום לחמיחי כך, הרי חוחת דגם עם קש ותבן יכול לחמם הרבה עד שיהבשל ומ"ל שלהב שלשם בעוהן חולקין בשלם, ומה יפי' מוחר להבהב ויחם דעכ"פ יבשל מבחון כדי קליפה, וע"ם שרלה להחמיר משעם זה ע"ם, אבל לפי דעתי יש לחלק, דהחם מיירי בהחר שהוא קלר למעלה ורהב למעה ונקלו חומו לחוכו, כמו שהבה שם הש"ך בלות ז' מפורש, ומשעם זה החמירו בהחר יותר מבבירה, ע"ם, אבל ב"ל הלא הוה מהבהב לת השעם ע"ל הקש לו החבן לל פיחה מקום בחוין, וחוה הלם מהבהב לת השעם ולמה ולבך הלהב מהניין הקשת דרך העבירה בדנע מלי חשש שוכל בזה, ולין לנו שלח פסק הרב ובל החחרונים, ופוכ חזי מלי עמת דבר:

לד) **והנה**. כן כתב הרב בסי' ס"ח סי"ק נ', ע"ש, ועי' בח"ד בהלכות מליחה סוף לות מ"ו שהבה דהכל דהכתב המחבר בסי' ס"ח סי"ק ז' נבי הנלי הבהמה דשם משיעור לוחם על הלם להסיר הטלפים והמרוך המעור בלא מליחה החילה מוהר, מיירי בנודלי לשור לבי"ע דשר מהבהב לל הלם הרבה, דשם שוהה הרבה על הלם בב"ל כבשלמו שוהב על הלם הרבה, דשם שוהה הרבה על הלם בשעה שמעבירו על הלם ומבהב מקומו תמיד בבל מוהר, ועי' שם בס"ך לות ע"י, ובשפתי לות הל"ל, ועי' בספר מבה שפחים סי' הל"ה בשיף ס' שהיהיר שם בשם בעבה"ב הרבה שפות וממהיין למרוה לוחן מעלתן לין מקלן בלוות הקטנות מאוד ושומים עלמן על החירוך ועל ידי זה לריך לחרכם הרבה על האור ומהיין במקום לחד עד שמחממין מחמת האור ויש חשש שהוה שהם מקום מקום, ובן לף יעשה, אלא שלריך להעביר על הלם לחה ולחה במהירות דב כדי שלא יחמחם מחמת האור, ע"ם, ועי' בס"ח שם חי' שם שהשלל בלוחת שהבהבהו על האור ושהחם שם יותר מהנחוץ, אם יש חשש לאחרים דבר פשוטה, ע"ם מהלפלפים בזה בעלי התשובות, ולבסוף מסיק שם בזה הלשון, לכן ע"ם לין להקל להניח בזה שלא בשלל שהבו בתוך לחד מפי רבנו, רק יסובבנהו תמיד ונם יחזיק החוף למעלה מן הלהב בחופן שיהא בבירור שלא יחמחם, אבל אם לף עשה בן ומוחין לחם שמחמם מעט ו לקדירה ואין ל' היהר כ"ל בלילי, ובן עשיתי מעשה בביתי פעם לחת וכן רלוי לעשות עכ"ל ע"ש:

## ברית מלח

או נדיים וטלאים או כשר עופות קודם המליחה אפי' לה) בכ"ש אם אך היום כ', רק לכבוד שבת או לכבוד אורחים הנוגעים דווקא. מותר לחניח התיכה שהיא מלאה קרח ון) וכפוף בכ"ש אפי' כשהיים כ', בבדי למהר טליחתו, פ"ם טוב ונבון הוא ליזהר עצמו גם בזה לכתחילה מבלי להניח רק בכ"ש שאין היד ון) סו"ב: [ז] עצם הקולית ושארי עצמות שיש בהן מוח צריכין (ת) הדחה וגם (ע) מליחה , ומליחת העצם מועיל אף לשוח מ) שבקרבו אף אם

## תקריב מלח

לה) **בכ"ש** . כן כתב הרב בהג"ה בסי' ס"ח סי"ק י"ל , ומש"ה דעת הרשב"ץ שהוא לוסר אפי' בדיעבד , וכן משמע מדברי הרשב"ץ בתו"ה בתשובה (בהקלר בית ד' שער ל', ועי' בשושנת יעקב אות ב' בסי' הנ"ל שכתב לדעת הממתירין מלינה בכלי שני י"ל דוקא ביודעו ממיר יהב מבישול ממש, דבבישול קי"ל דהם שבשלו אינו אסור אלא מדרבנן אבל בכ"ש נדעת הפוסקין אסור אפי' בסי' ס"ש . וכתב הש"ך בסי' ס"ח אות כ"ט בשם הת"ח בשם מהרש"ל והובא בט"ז בסי' ק"ב אות ד', אבל כשאין היים"ב אפי' לכתחילה מותר בכ"ש ואפי' אלא לכבוד שבת או לכבוד אורחים, כן כתב הפמ"ג בפתיחתא אות כ"ט:

**וכפור** . דמדינא אסור למלוח עד שיפשר הבשר מהקרח שהיתה לו) בסי' ס"ח בשם הת"ח ובנ"ש בשם מהר"ם קרוס , וכמו שכתב הש"ך בסי' ס"ש אות ה' להדיא מהרש"ל בתי' סי"ח , ע"ש . וכתב הרב בסי' ס"ח סי"ק י"ל בהג"ה דלכתחילה אסור אלא בדבר שכא מותר למלוח מ"מ אם מלחו אינו אסור , ובדיעבד אפי' בבשר שנמלח מבעוד יום אין לאסור אלא בשהיה מרובה בכדי שיכול להמליחו ולשלחו לקדירה , וכ"כ הש"ך בסי' ס"ש אות ל"ו בשם הרשב"ץ הנ"ל , וכ"כ הפמ"ג בא"א סי' ס"ח ובשו"ת סי' ס"ש אות ג' כתב דבשעת הדחק יש לסמוך על הרשב"ץ שהתיר בשהיה מרובה , ומ"מ אם אפשר להמליחו ולשלחו לקדירה מיד בלי שהיה כלל , וכן נוהגין בכל מקום , ומ"מ אם נמלח מבעוד יום ושהה מרובה אין לאסור אלא בדיעבד , ועי' בשו"ת מהר"ם מינץ סי' ק"ג אות ב' , ובשו"ת מהר"ם לובלין סי' ל"ג אות ד' , ובשו"ת מהר"ם אלשקר סי' ל"ב אות ב' , ובשו"ת מהר"ם מלובלין סי' ל"ג

## בריית מלח

אם לא ניקב העצם, ואם נתבשל בלא מליחה אסור אפי' בדיעבד אם אין ס', רק שאין צריך ס' נגד כל העצמות, רק נגד המוח מ"מ) לבד, ואם יש ס' נגד המוח אז אפי' המוח עצמו נמי מ"מ) בותר, ס"מ המיקל בעצם הקולית אפי' באין הפ"מ, ובשאר עצמות בהפ"מ להתיר אף בדליכא ס' לא מנ) הפסיד: [ח] לכתחילה לא יטלה עצמות רק לבד או עם בשר שלהם ולא עם בשר מד) אחר, אבל עכשיו אין אנו נזהרין בזה ומולחין עצמות עם שאר בשר שניהם נם מה) יחד:

## חקריב מלח

העלוסים למעלה נמוי מותר. ועי' בח"י מהלכות מליחה אות י"ל שכתב דזה שמליחה העצם מועיל לף למוח שבתוכו היינו כשהעצם הוא בתוך הבשר ולף אם קלפו ממנו הבשר מ"מ עכ"פ הוא עוד לחה וכיבה משהר כליס של עלם לכך מהני מליחה הקולית למוח ויכול המלח להוציא הדם מהמוח דרך העצם אבל אם כבר נתייבש עלם הקולית לא מהני כלל מליחה הקולית למוח, והרי זה דומה לאם יי המוח מונח בכלי עלם דלא מהני מליחה בכלי להמוח, ע"ש. ועי' בספר משמרת שלום בהגהת הגאון מבערזאן שכתב דאם הוליח המוח עצם אחת מהעצם וחזר והיה לחוט וכן בראש אם הוליח את העוף פ"א מהראש וחזר והיבשיב לחוט לבו"ע לא מהני מליחה על העצם אעפ"י שנקבו להעצם, ע"ש:

מן) **לבד**. כן כתב הה"ד דעד העצם לא בעינן ס', ע"ש, אך מה מלח תמי' לי על הגאון הנ"ל שקמ"ל דלא בעינן ס' נגד העצם אבר זה מלבא דלא לריכה לפעם ופעמים הוא בבזיעתא בפוהמא, דמדוע יפוהה דין זה מדין דחמיכת נבלה שים הם בשר ועלמות שנפלה לקדירת חיתר המבושלת בסי' ש"ם סי"ק ל' דעלמות חלישות נופל מבערסין עם חיתר לבטל האיסור, וכתב שם ט"ז בשם ר' יואש דשם זה משום שהעלמות חיים בני מחילה ומיום בכלל האיסור, ומ"מ בנלעים המה ע"י שבישול ע"כ מבערסין לבטל האיסור כי האיסור נתפשט נם לתוכן, ויש בהם נ"כ לחלותיה לבטל האיסור שבהם, ולף כי הב"ח הקשה מזוע זה לף יהי' עשה העצם נבלה כמו שכתב הש"ך ולפי' החים שבבלי עשיית נבלה ולריך ס' עבדו, וכן חביבה בשר שהבל דבוק בו, וכן בכבר, אבל הט"ז החה שם קושיה ולפירוש בשוב עשם ותעש, והעצה דעלמות חלישות מבערסין לחיתר ואין לריך לומר דעלמות החיתר מבערסין, והוא דעת הר"ם בפרק ד' דתרומות, והרא"ם והר"ן בפרק ג"ש והרשב"ם בהי"ה מאיסור דף נ"ו ע"ב, והרמב"ד בהבנות בפרק י"ל מהלכות תרומות, ומקור דין זה הוא מירושלמי, דתיתת החם קלידי איסור מעלין החיתר, ונמלו מזה הר"ה לעלמות הבלה בתוך שם ועשה, ולף להרב שהביא שם יש מחמירין שאין מבערסין כתב שם דאין למנוע על המחמירין לילו אלא בתוך בתוך הפ"מ, אבל במקום הפסד יש לסמוך במקילין כי כן עיקר, עכ"ל ולף במקום שאין העצה עכשיו שכתב שים להחמיר היינו דווקא לענין שאין עלמות האיסור מבערסין להתיר לבטל האיסור בש, אבל נ"כ אין מבערסין להאיסור שבעלמו כ' נם נגון לבטלו, כמפורש בהגהת ש"ד סי' ר"ם בשם הש"ו, ולף כי הש"ך פסק שם בסי"ן להחמיר בעלמות רכות מבערסין נ"כ לאיסור, אבל בשו"ת מבה"י הלוי בח פסק כן, והביא ראי' נכונה לדבריו, ושוד תפי' לדעת הש"ך נופא נמי יש לחלק דהתם שהעצם הוא איסור מלד עלמו ומשום שבקרבנו הוא איסור בעלם אישור נבלה לכן מחמיר שם הש"ך ולמחמירין מחמת רכות יבלעו ממנו אבנלה לכן מבערסין, אבל הכא העצם נופא הוא בשר מלד עלמו ונם משום שבהוכו מלד עלמו הוף מוח בשר ובאיסור של המוח הוא רק מחמת שלף נמלאו בהם ממנו בודאי לף הש"ך מודה דבעלמות מבערסין להיתר בתוך הבזל בין עלמות קשות לרכות, ולף לדעת הגאון בעל יד אברהם שכתבים בקול נאון על דין זה דש"ם נומר ואת דבר שהוא איסור בעלם לעולם להיתר לבטל, לף כי הוא דבר שאין בו טעם כלל, והביא כמה ראיות לדבריו, נם הוא לף הביא רק על חתיכת נבלה של בשר ועלמות, וכתב מפורש שלף ומי דין זה לדין וירושלמי, דהירושלמי לף אמר אלף דווקא בקלידי איסור שהן עלמן לאף איסור, הני מפורש דבדבר שהוא בעלם אינו איסור מודה נם הוא דמבערסין להיתר כמו קלידי האיסור,

העלוסים למעלה נמוי מותר. ועי' בח"י מהלכות מליחה אות י"ל שכתב דזה שמליחה העצם מועיל לף למוח שבתוכו היינו כשהעצם הוא בתוך הבשר ולף אם קלפו ממנו הבשר מ"מ עכ"פ הוא עוד לחה וכיבה משהר כליס של עלם לכך מהני מליחה הקולית למוח ויכול המלח להוציא הדם מהמוח דרך העצם אבל אם כבר נתייבש עלם הקולית לא מהני כלל מליחה הקולית למוח, והרי זה דומה לאם יי המוח מונח בכלי עלם דלא מהני מליחה בכלי להמוח, ע"ש. ועי' בספר משמרת שלום בהגהת הגאון מבערזאן שכתב דאם הוליח המוח עצם אחת מהעצם וחזר והיה לחוט וכן בראש אם הוליח את העוף פ"א מהראש וחזר והיבשיב לחוט לבו"ע לא מהני מליחה על העצם אעפ"י שנקבו להעצם, ע"ש:

מן) **לבד**. כן כתב הה"ד דעד העצם לא בעינן ס', ע"ש, אך מה מלח תמי' לי על הגאון הנ"ל שקמ"ל דלא בעינן ס' נגד העצם אבר זה מלבא דלא לריכה לפעם ופעמים הוא בבזיעתא בפוהמא, דמדוע יפוהה דין זה מדין דחמיכת נבלה שים הם בשר ועלמות שנפלה לקדירת חיתר המבושלת בסי' ש"ם סי"ק ל' דעלמות חלישות נופל מבערסין עם חיתר לבטל האיסור, וכתב שם ט"ז בשם ר' יואש דשם זה משום שהעלמות חיים בני מחילה ומיום בכלל האיסור, ומ"מ בנלעים המה ע"י שבישול ע"כ מבערסין לבטל האיסור כי האיסור נתפשט נם לתוכן, ויש בהם נ"כ לחלותיה לבטל האיסור שבהם, ולף כי הב"ח הקשה מזוע זה לף יהי' עשה העצם נבלה כמו שכתב הש"ך ולפי' החים שבבלי עשיית נבלה ולריך ס' עבדו, וכן חביבה בשר שהבל דבוק בו, וכן בכבר, אבל הט"ז החה שם קושיה ולפירוש בשוב עשם ותעש, והעצה דעלמות חלישות מבערסין לחיתר ואין לריך לומר דעלמות החיתר מבערסין, והוא דעת הר"ם בפרק ד' דתרומות, והרא"ם והר"ן בפרק ג"ש והרשב"ם בהי"ה מאיסור דף נ"ו ע"ב, והרמב"ד בהבנות בפרק י"ל מהלכות תרומות, ומקור דין זה הוא מירושלמי, דתיתת החם קלידי איסור מעלין החיתר, ונמלו מזה הר"ה לעלמות הבלה בתוך שם ועשה, ולף להרב שהביא שם יש מחמירין שאין מבערסין כתב שם דאין למנוע על המחמירין לילו אלא בתוך בתוך הפ"מ, אבל במקום הפסד יש לסמוך במקילין כי כן עיקר, עכ"ל ולף במקום שאין העצה עכשיו שכתב שים להחמיר היינו דווקא לענין שאין עלמות האיסור מבערסין להתיר לבטל האיסור בש, אבל נ"כ אין מבערסין להאיסור שבעלמו כ' נם נגון לבטלו, כמפורש בהגהת ש"ד סי' ר"ם בשם הש"ו, ולף כי הש"ך פסק שם בסי"ן להחמיר בעלמות רכות מבערסין נ"כ לאיסור, אבל בשו"ת מבה"י הלוי בח פסק כן, והביא ראי' נכונה לדבריו, ושוד תפי' לדעת הש"ך נופא נמי יש לחלק דהתם שהעצם הוא איסור מלד עלמו ומשום שבקרבנו הוא איסור בעלם אישור נבלה לכן מחמיר שם הש"ך ולמחמירין מחמת רכות יבלעו ממנו אבנלה לכן מבערסין, אבל הכא העצם נופא הוא בשר מלד עלמו ונם משום שבהוכו מלד עלמו הוף מוח בשר ובאיסור של המוח הוא רק מחמת שלף נמלאו בהם ממנו בודאי לף הש"ך מודה דבעלמות מבערסין להיתר בתוך הבזל בין עלמות קשות לרכות, ולף לדעת הגאון בעל יד אברהם שכתבים בקול נאון על דין זה דש"ם נומר ואת דבר שהוא איסור בעלם לעולם להיתר לבטל, לף כי הוא דבר שאין בו טעם כלל, והביא כמה ראיות לדבריו, נם הוא לף הביא רק על חתיכת נבלה של בשר ועלמות, וכתב מפורש שלף ומי דין זה לדין וירושלמי, דהירושלמי לף אמר אלף דווקא בקלידי איסור שהן עלמן לאף איסור, הני מפורש דבדבר שהוא בעלם אינו איסור מודה נם הוא דמבערסין להיתר כמו קלידי האיסור,

מב) **מותר**. דלא נרע משומן שכתב הש"ך בסי' ע"ה אות ח' דאם ים נ' נגד השומן אז אפי' האומן עלמו נמי מותר, ואע"נ דבסי' ס"ט סי"ק י"ח מבואר שאתה החיתבה אסורים לף בדליכא ס', שאני שומן שנימם בקדירה ואינו מיכר ובבל, ושוד דהתם נופא חומרא בעלמא הוא ולכן ים להקל כיון דאין ים נהלה בעין ס"ה הכא הלא המוח נ"כ נימם בקדירה ואין מיכר ובבל כיון דאין ים נהלה בעין נראה להיות בהמוח:

מג) **הפסיד**. כן פסק מפורש בעל הת"ח בבלל ל"ג אות י"ב, לף אין מבין הדבר לאמרו, מה שהתיר בעלם הקלינית אפי' באין הפ"מ לת קמי' לי דתפס לעיקר דעת המנוח"י שכתב בשם הת"ח בלל ע"ו סי"ק כ"ח, ובב"י סוף ס"י ע' שהביא בשם המרדכי שאין מחזיקין בלל ס' אלא במותר, אבל בעלם הקולית לא כתב"ך, ולכן כתב דהמיקל אף באין הפ"מ לא הפסיד דים על מי לפעוד, אבל בשאר עלמות דדעת רוב הפוסקים דים בהם דם אלא דאין בהם דם הרבה ואף ובבל בעלמות יש הדם בעצם בקדירה ואין בלא קיל"ל בעצם בעיקר דתוריית, וזה בחבבול הוי מבטל"ע, ולריך ס' מדלוייתא ולמה הקיל בהם בהפ"מ, ואם דעת הת"ח דש"ל לחמנ"י בלולין הפוסקים דש"ל דלף בחות של שאני עלמות אין בהם דם בלל, ש"ב למה החמיר בהם יותר מבמות של עלם הקולית מבלי להקל דווקא בהפ"מ:

מד) **אחר**. הרב שם בהג"ה, ואות דעת הלו"ח, וכוותו ר"ל, אם יש לו עלמות שאין עליהן בשר כלל ומולחן כדי לבשלן מפני המות שבתוכן לא ימלחם עם שאר בשר מפני שאין זה דבר ברור שהמות מוחזק בדם וים חסם שיצלנו מהבשר, ואפשם הרב הכא לחומרא והכא לחומרא, שלהתחילה לא ימלחנו עם שאר בשר לם נחוש שמא לא ימלא דם בהמות ויבלע דם מהבשר ולא יפיוש עוד מאחר דאין לו דם של עלמו, ואם נפל לחבשיל כתב הרב לאסור עד ס' מטום הסם שמא יש בו דם כדעת הרשב"ם, עיין שפתי חכמים, אבל בשאר שלסם אין שום חסם ומותר לף להתחילה להאחר שהוא ביחד, הדם שיוסר רק בשליטה ולא בבליעה, ש"ך בשם הרשב"ם:

מה) **יחד**. לף כי הרב בשם האחרון כתב דרק בדיעבד שרי, לף זה לשון הבה"ג ומנהומפ לי שהמחבר בויטל שלא להקפיד על זה אפי' להתחילה לף בלא בשר, וכ"כ הפר"ח דבשת אין לאו מהתירין בזה בלל ומפשטי המחבר למיסה לף לכתחילה עם בשר מפני שאנו מחזיקין בהם דם כבשאר בשר הבישה בלי", וכן כתב היו"ד בהקדר אות י"ח, וז"ל שם, ובעת ומהנין לף לכתחילה למנות עם שאר בשר ואף ואם לא העלם אלא בבר כל שרבו בהמלנו המחבר למלחו עם שאר בשר משום דאנו סומכין על העשם הבריך לחוט בבלע בעלם הקשה, ע"ש, וכן כתב הגר"ש לחוט אלא דאנחנו בעלמא, ועיין בעיוך השולחן בסוף סי' ע"ש שכתב ואנחנו בו ראינו שיקח עלמות בלא בשר, לאנכ אם אירע כן אין לעבוד על דברי הרמ"א ולכן ימלחם בע"ע כמו שבי מעייט בסי' ע"ה, ע"ש:

מבאר דין מליחת הרגליים, ובו ג׳ סעיפים.

שו״ע יו״ד מט׳ ע״א סעיף ב׳

**השער הציון**

**הטלפים** א) מחתך אותם מעט למטה ב) ומולחן ויניח מקום החתך ג) למטה וימלח גם ד) על השיער, ומי׳ ד) נעיל סי׳ ס״ח:

א) מחתך. עי׳ מ״ך סי׳ ק״ג, ומי׳ נקלח לתמצה בגל ס״ו דין ס״ז, ומי׳ גלחם הפיגם נכו׳ ס״ח ס״ק י״ב ובגל״ח סי״ק ז׳, ס״ח: ב) למטה. בגחה״ע מה שכתב בשם התפמ״ע, ומי׳ מפגלות חות ג׳, ומי׳ בית״ש בהקלר חות ג׳, ומי׳ בהגהות שבספר יפותם חיים סוף סי׳ ס״ח, ס״ח: ג) למטה. עי׳ ת״ך חות נ׳ וס״ח חות כ׳, ומי׳ בח״ש ולפיהם מליחה כו׳ כ״ד, ומי׳ בהגהת מהכ״ק ס״ח בשפתי חות ס״ח ובתפמת שלמה קטיף סי׳, ובספר טו״ח פומתי״ך מלימתי סי׳ ס״ב, ומי׳ מגח״ש בגל ס״ו קיק״ובי׳ בשומת משגן ס״ק ס׳ ומי׳ בס״ק בהלטות מליחה חות ס׳: ד) לעיל. עי׳ ב״ך חות ד׳, ומי׳ בשו״ת ספר יהושיע בשפקים ומבניים סי׳ רפ״ו, ומי׳ בכנפי יונה מה שכתב שם, ומי׳ בית״ש בהלמון חות ד׳ ובהקלר חות ס׳, [ס] בשו״ת פומתי״ך מלימתי כוף סי׳ ק״ב, ס״ש, ומי׳ מקניב מלח.

## ברית מלח

[א] **כשבא** למלוח רגלי הבהמה או עגל או טלה צריך לשרותן תחילה, וקודם השריו׳ צריך להסיר ה) הטלפים, ואם לא הסיר הטלפים קודם השריו׳ מחויב הוא להסירן אח״כ ולהחזיר אותו המקום קודם ב) המליחה, ואם נ) הסיר את הטלפים לאחר ההדחה ראשונה ולא הדיח אח״כ אותו המקום ונמלח כך אז אם אין ס׳ בכל הרגל נגד הדם בעין שבל הטלפים נאסר ד) הבל, ואם יש ס׳ בהרגל הבל כ) מותר, ואם לא הסיר כל הטלפים עכ״פ צריך להתוך ראשי הטלפים מעט ו) למטה, ויניח מקום החתך ז) למטה וימלחם על ח) השיער ואח״כ יחזיר את ט) השיער, ובדיעבד אם לא הניח מקום החתך למטה נמי י) מותר, אבל אם נמלחו הטלפים בקליפתן ולא נחתכו

### חקריב מלח

ה) **הטלפים**. פי׳ שמעגל של רגלי הבהמה שקורין סיכול וסיומו מה שהוא למטה על עסם הרגל כמעגל, ע״ו בסי׳ ע״ג חות ד׳, ועיין בכיח היגל בסי׳ ס״ח ס״ק ב׳ שכתב דבל זה הוא רק בבהמה שבל בתוח שו בשתרי עוסות בל שיך זה, ולפי דעבמיו מהגין העולם להחמיר לחתוך נס הלפרסים שקורין פענול של העופות מ״מ אין בו מדינא בדאיבא שם נמלח בגלל שיולות הלפרסים אין להחמיר, וכן כתב בעל שלח למחמד בלל ע״ו דין ע״ח, ובלאם הפקים בסי׳ ס״ח ס״ק י״ב, ובבגי״ש סם סי׳ ק״ז, ע״ש:

ו) **המליחה**. משום הדם שיגלו בתוחו מקום ע״י הסרת הטלפים אך אין לריך שרוי׳ אלי שעה הסרי הטלפים והדחה זו הוא מחויב מדינא לעשות מחמת המליחה שבל אפי׳ הדחה אין לריך להסיר הטלפים ההדחה די לף על הטלפים ואף דבפבתי בתות ג׳ שלריך להסיר הטלפים קודם השרי׳, היינו רק עלה עיובה משום שאם לא יסיר קודם השרי׳ אלי יהי׳ מוכרח להסירן אחר השרי׳ משום המליחה ויבי׳ מחויב עוד להדיח אותו המקום לבן בתבתי שיסרה קודם המליחה ויבי׳ מחויב עוד להדיח אותו המקום לבן בתבתי שיסרה קודם המליחה:

ז) **הסיר**. עיין לעיל שלא בתב בלשונו אז שהסיר רק בתב אז שתחך עלפי הרגילות בו, שהרי אבב דוחקא דסכינא נשתנו דס, עכ״ל משמע מדבריו דדוחקא אם שתחן הסכין אבל אם הסירן בידו לא, ובבי״ש בסי׳ ס״ט בהאריך חות ס׳ בוראי מלמען הש״ך דלף אם הסירם בידו הדין בן. ועיין בדרכי תשובה בסי׳ ס״ח חות ע״ו שבתב דבאחת הות קשה המלוחה להסיר הטלפים בידו בי לף בסכין קשה להסירן אם לא ע״י בלי השתחן הקבדום וכולא, ע״ש:

ח) **הבל**. היינו ר״ל בל הרגל, לף אם שומדים על הטלפים, אחחר דבשעת מליחה מוברח הוא להחזיק מקום הטלפים למעלה ולמעלה אסר, ג״ב המלח מבליע מיד את הדם שבל הטלפים בבל הרגל:

ט) **מותר**. דמאחר דיש ס׳ בבל הדם בעין שעל הטלפים בבל הרגל, ואיירו אם מוטלין על לרק בא עם מקום הטלפים מותר בשים ס׳ בבל הרגל, אבל אם אם שומדים על הטלפים אז אפי׳ בשים ס׳ בבל הרגל מ״מ מקום הטלפים אסור, בן בתב הרי״ף מדעת הב״ח, ע״ש:

י) **למטה**. בדי שיהי׳ מקום שיוצ מהם הדם מהרגל דרך אחתך, בן בתב הטור בשם הרשב״ם. וכן בתב העט״ן, וכתב הש״ך בוות ב׳ והוא שהגיה בבי״ש, אבל אם לא שעשה בן כמלח הרגל שלם אפי׳ אם הסיר הטלפים אין לריך להסיר הטלפים להחתך שבל הדם יולא דרך הטלפים שהטלפים מעכבים את הדם שלא יולא, דלא גמי בשהרי עלמות בתבר שהרגל בעיל בבל בי״ח חות מ׳, ע״ש. והדם מתבנס בהפרסות וכאלו הוא שבחוך הפרסות בתו שבתב הגהת מיימוני בשם הסמ״ק, וכתב הבי״ש שם בחתוך רגלי הטלפים מעט יותר בבדי שיהי׳ נקבים גדולים להדם לזוב, ולא בשהתן רגלי הטלפים שמתכוין רק מעט ועדיין המעגל שקוב וזה לא מהני:

ט) **למטה**. דלף אם מתך רגלי הטלפים מ״מ לריך להיות החתך למטה בדי שיהי׳ יותר עוב להדם לזוב, זהו ג״כ דעת

## ברית מלח

נתחכו מעט לטמה נאסר אפי' יש] בדיעבד מה שבתוך קליפת יב) הטלפים, אפי' כשמונחים לארכן והשאר מותר אפי' כשהם עומדים על טלפיהן, דאין חילוק בזה אם הניחן לארכן או שעומדים על יג) טלפיהם: [ב] אבל אם מלחן מעומד וטלפיהן הי' למעלה אז אפי' אם לא נתחך ראשי הטלפים נמי יד) מותר ואם לא תחך הטלפים ומלחן כך ובישלן, כל הקדירה מצטרף עם הרגל לבטל ששים כל מה טו) שבפרסות: [ג] ונוהגין ג"כ ליטל הצפרניים מרגלי העופות קודם המליחה, מיהו אם לא הסירן ומלחן כך ואפי' אם בישלן כך מפני אותן אחר המליחה או אחר הבישול טז) ומותר בלא שום חשש איסור:

## תקריב מלח

מיסור ס"ק ל' שמדחה עם דברי הממנ"י בזה והניח בצ"ב בצ"ע לדיעת. ועיין בח"ד בהלכות מליחה לות ב' שהתלבט ג"כ על הממנ"י למה הזמיד כ"כ כיון דמעיקר הדין אפי' אם לא תחך הטלפים כלל מותר כדיעבד לדעת המחבר כמפורש בסי' ס"ח סק"ו, ופף דהרמ"א מביא דעה הי"א להחמיר הה די לן אם מחזיר בלא תחך כלל לבל לכתוב להקל בהא"ח מאחר דלא הניח על מקום החך מצא לן להחמיר, ע"ש. וכן כתוב בשבהח רע"א לות ג' בשם הת"ח דמחתר דמחתר במעשה ויש מקום נקוב ליצא הדם, כח במלח מפליטו בכל מקום שים לטלפים, ועיין בח"מ בפ"א לות ה' בסי' ע"ח שכתב בכן עיקר להקל בהא"ח מאחר דהטור לא הזכיר כלל דין זה, ופף נוה שכתב הגור בסי' ס"ח דכל דבר שהתחך לניץ לנציח מתוכו למטה הוא רק מטוס הזורת אפי' אם ממזירין לכתחילה עכ"ל, ע"ש:

יא) **בדיעבד**. כן כתב הרא בהג' בסי' ס"ח ס"ק ח' וטעמא הוא משום בטעם הב"י דהוי כמלח בבלי שמא"ע שהטלפים מעכבים הדם ללחת ואינו יוצא שוב לא ע"י מליחה שנית ולא ע"י לבי, וכן פסק הגר"ש:

יב) **הטלפים**. משום דהוי כמלח בבלי שמא"ע, הרב בסי' ס"ח ס"ק ח' בהג"ה, לפי שהטלפים מעכבים הדם מלחתה, לף כי בשארי עלמות מועיל המליחה לף להמות שבתוכן, לף שאני קליפה הטלפים מפני העלמות שעובי העלמות להטלפים מהם את הדם וכן עובי הבשר ג"כ להטלפים ע"י המליחה, לבל לא כן בשני העלמות שאוק מפליטין דם מהבשר שבתוכן ע"י המליחה שבולין, הש"ך בסי' ע"ו לות נ', וכן מוכח להדיא מהרשב"ש שכתוב, וזה אין ס"ם אם מומחין לזרקן או שומדים על טלפיהם לשלם מה שבתוך קליפת הטלפים לחוב וכל הרגל מותר, ש"ך בשם פ"ה בסי' ס"ח לות ל', ומהרש"ל לוסר אח בו הרגל אח הם עומדים על טלפיהם, לבל הב"ח פסק בהפ"ה דאין הלוק דלא דמי לבשר שמלח בבלי שמא"ע דאסור לף מה שמלעלה, דהכל בדבר מועט שבתוך קליפת הטלפים היט משבא לו הרגל מלבליע דמה, וכן פסק בד"מ, ובכ"ח:

יג) **טלפיהם**. כן כתב בס"ך בלות נ' בשם הר"מ בשם הפו"ה, וכן פסק בה"ח בס' כלל ע"ו דין ע"ז, ולף דדעת המהרש"ל בשם הגהה ש"ד לאסור אם הם עומדים על טלפיהן מ"מ מסיק שם הש"ך להקל כדעת הפו"ה מאחר דיש הרבה פוסקים המקילין להניח לף מה שבתוך הטלפים, מ"מ לכתחילה נכון ליזהר בזה כדעת הרמ"א:

יד) **מותר**. כן כתב היד' בסי' ע"ת בהקלר לות ס' ובהארוך לות ל', ועי' בבכורי יעקב שכתב דמלד הסברת נראה דכל זה שלא לוסרין בשלו אסור טלפי הרגלים מו שלא תהך רלמי הטלפים היט רק בשמונה הרגל לאדמו מו בשיעור זקוף ופלגו למעה מבל מה שעומד זקוף ופלגו למעלה י"ל דאפי בי הדם יורד למעה ואין זה בכלל שמלח בבלי שמא"ע, לף כשבא להשלים יש לאסור משום מחר כיון שהיו עלמות מחוט יש לאסור משום בשר בשר מבחוץ ואין המליחה מועיל, לאסיקי לם תחך הטלפי עד שנפתח מבחוץ ואז המליחה מועיל לבל הדם יוכל לצאת מבחוץ, ועי' בשבהח רע"א לות ג' שהאריך בזה והשיג על הבכורי יעקב, ועי' בח"ד בהלכות מליחה לות ב' שהתלבט ג"כ על הממנ"י למה הזמיד כ"כ כיון דמעיקר הדין אפי' אם לא תחך הטלפים כלל מותר כדיעבד לדעת המחבר כמפורש בסי' ס"ח ס"ק ח', ופף דהרמ"א מביא דעה הי"א להחמיר הה די לן אם מחזיר בלא תחך כלל לבל לכתוב להקל בהא"ח מאחר דהטור לא הזכיר כלל דין זה, ופף נוה שכתב הגור בסי' ס"ח דכל דבר שהתחך לניץ לנציח מתוכו למטה הוא רק מטוס הזורת אפי' אם ממזירין לכתחילה עכ"ל, ע"ש:

טו) **שבפרסות**. הלח מתמיהין בזה כ"כ לומר שהוא לאסור דבוק ולהלריך ס' נגד כל הרגל, כן כתב הי"ד בסי' ע"ת בהקלר לות ז' בשם הממנ"י כלל ע"ו סי"ק ל"ד, וכן דעת הי"ד שברהם, ע"ש, והסברת הוא משום מלחר דיש הרבה פוסקים המקולין בזה לגמרי, ועיין בספר ויקרא יהושע חלק יו"ד הלמות מליחה סי' ג' מה שכתב בזה והעלה להקל בדיעבד לפי' בספרד מיטב מטום דבכה"ג יש לסרף דעה הרמב"ד דבמה דפיק מיני' משערין, ולפי זה יש להתיר לפי' מה שבתוך הקליפה כדין תוכיה שנתבשלה בלא מליחה דלי לוכל ס' לף לוהה תוכיה מותרת, ע"ש. ועיין בשו"ת ספר יהושע בפסקים וכתבים סי' רע"ו שכתב ג"כ להקל בזה בדיעבד וכדעת זקני הלבוש, ע"ש, ג"כ לף דלא מתמירין לאסור בל מה שבתוך הטלפים, לבל עכ"פ אין להחמיר ולאסור מטעם לוסר דשוק והלריך ס' נגד כל הרגל, ועיין בשושנת יהושע סי' פ"ט בהלכות מליחה לות ס' שהביא ג"כ דין זה בשם הממנ"י וכתב שם בזה הלשון, ומהשקתני זולת לפי שלת הביאו האחרונים דבר זה וחזרתם הוא, עכ"ל, ומשמלת כבורו כבר קדמוהו הנלוסים היד אברהם והיד"י בזה, וצעלה ממנו לפי שעה בלי זה דלת רליט לוסר לחמיר:

טז) **ומותר**. ולף דעכשיו שהנין העולם להחמיר לחתוך גם הלפרניים סקורין נעגיל של העופות, מ"מ יש מדיעת דבדיעבד לף אם מלמו כך בלא נפילת הלפרניים אין להחמיר בכל דין זה דהסברת הטבשים הוא רק בשמה אבל בשוח לו אחרי שופות לא שייך זה, כן כתב הבית היולי בסי' ס"ח סי"ק כ', וכן כתב בשלת לממחר בלל ע"ו דין ע"ח ובלחם הפנים סי' ס"ח סי"ק י"ב, ובבל"י סי' ס"ח ס"ק ז' ע"ש וכן כתב הי"ד בהקלר לות ד' בשם הממנ"י בסי' י' בלל ע"ו, ודין כמן הוא דבהמה אין בלן אלא ד' בשם הרמב"ם ורבינו ירוחם ובשאר פוסקים:

שו"ע יו"ד מסי' ס"ב סעי' א', וב'

**הלב** מתקבץ הדם ס) כתוכו בשעת שחיטה, לפיכך צריך לקרעו קודם מליחה ולהוציא דמו ג) ולמלחו אחר כך, (ולו מועתר לפי' ג) נמצאו (לאחר כלי ס"ן), ויש מתחילין ד) לנמצאו רק לזרוע לתוכו): [ב] מלחו ולא קרעו קורעו אחר מליחתו ה) ומותר אע"פ שנמלח עם

שער הציון

ס) בתוכו. עי' פר"ח סי"ק ס"ק ג'.

ועין ממ"ש בכלי ס"ו סי"ק ס"ק ג'. ועין בפר"ח סי"ק ס"ק ג'.

ג) ולמלחו. עי' מ"ח בחלת שבתם סי' כ"ה, ובני שפתי כהן י', ובני מגדל עוז סי"ק ס"ק ג', ובני בכורי יעקב בכלי ס"ו סי"ק ס"ק ג', וריד"ן בהקהל ס"ק ג': ד) לבשלו. עי' ש"ך סוף ס"ק ג', ובני בשמי סוף ס"ק ג': ה) ומותר. עי' מ"ח בחלת שבתם סי' כ"ה, ובני שפתי כהן סוף ס"ק ג', ובני מגדל עוז סי"ק ס"ק ג', ובני בכורי יעקב בכלי ס"ו סי"ק ס"ק ג', וריד"ן בהקהל ס"ק ג', ובני בשמי סוף ס"ק ג': ו) בשלו. עי' ש"ך סוף ס"ק ג', וב"י סוף ס"ק ג', ובני מגדל עוז סי"ק ס"ק ג', ובני בכורי יעקב בכלי ס"ו סי"ק ס"ק ג', וריד"ן בהקהל ס"ק ג', ובני בשמי סוף ס"ק ג': ז) לבשלו. עי' ש"ך סוף ס"ק ג', וב"י סוף ס"ק ג', ובני מגדל עוז סי"ק ס"ק ג', ובני בכורי יעקב בכלי ס"ו סי"ק ס"ק ג', וריד"ן בהקהל ס"ק ג', ובני בשמי סוף ס"ק ג': ח) ומותר. עי' מ"ח בחלת שבתם סי' כ"ה, ובני שפתי כהן סוף ס"ק ג', ובני מגדל עוז סי"ק ס"ק ג', ובני בכורי יעקב בכלי ס"ו סי"ק ס"ק ג', וריד"ן בהקהל ס"ק ג', ובני בשמי סוף ס"ק ג': ט) שליל. כתב ביאורו לעיל בכלל ב' אות י"ח דמכוחר בכל הסמ"ק דלפי שהוא מקום שנתקבצו בו הדם ומתקשה שם, לפיכך צריך לקרעו קודם מליחה, ואם לאו אין המליחה מועלת כלום, ועיין בפר"ח סי"ק ס"ק ג', ובני בכורי יעקב בכלי ס"ו סי"ק ס"ק ג', וריד"ן בהקהל ס"ק ג', ובני בשמי סוף ס"ק ג': י) ולמלחו. עי' מ"ח בחלת שבתם סי' כ"ה, ובני שפתי כהן סוף ס"ק ג', ובני מגדל עוז סי"ק ס"ק ג', ובני בכורי יעקב בכלי ס"ו סי"ק ס"ק ג', וריד"ן בהקהל ס"ק ג', ובני בשמי סוף ס"ק ג': יא) לבשלו. עי' ש"ך סוף ס"ק ג', וב"י סוף ס"ק ג', ובני מגדל עוז סי"ק ס"ק ג', ובני בכורי יעקב בכלי ס"ו סי"ק ס"ק ג', וריד"ן בהקהל ס"ק ג', ובני בשמי סוף ס"ק ג': יב) ומותר. עי' מ"ח בחלת שבתם סי' כ"ה, ובני שפתי כהן סוף ס"ק ג', ובני מגדל עוז סי"ק ס"ק ג', ובני בכורי יעקב בכלי ס"ו סי"ק ס"ק ג', וריד"ן בהקהל ס"ק ג', ובני בשמי סוף ס"ק ג': יג) שליל. כתב ביאורו לעיל בכלל ב' אות י"ח דמכוחר בכל הסמ"ק דלפי שהוא מקום שנתקבצו בו הדם ומתקשה שם, לפיכך צריך לקרעו קודם מליחה ולהוציא דמו, ואם לאו אין המליחה מועלת כלום, ועיין בפר"ח סי"ק ס"ק ג', ובני בכורי יעקב בכלי ס"ו סי"ק ס"ק ג', וריד"ן בהקהל ס"ק ג', ובני בשמי סוף ס"ק ג': יד) ומבפנים. כתב ביאורו לעיל בכלל ב' אות י"ט דמלבד הדם שבתוכו, יש לו עוף אפי' לב ט) שליל, צריך להתחילה לקרוע אותו ולהוציא כל דמו ג) והכונס בו, ואפי' אם הי' הלב פתוח נ) למעלה מ"ט צריך לקורעו כולו היטב מבחוץ ומבפנים ולמלחו מבחוץ ז) ומבפנים כדין שאר בשר, ובאופן זה מותר אה"כ למלחו אפי' עם שאר ה) בשר, וכן

## תקריב מלח

ט) **שליל**. כתב ביאורו לעיל בכלל ב' אות י"ח דמלבד הדם שבתוכו יש לו עוף אפי' לב שלו, צריך להתחילה לקרוע אותו ולהוציא כל דמו ג) והכונס בו, ואפי' אם הי' הלב פתוח נ) למעלה מ"ט צריך לקורעו כולו היטב מבחוץ ומבפנים ולמלחו מבחוץ ז) ומבפנים כדין שאר בשר, ובאופן זה מותר אה"כ למלחו אפי' עם שאר ה) בשר, וכן

**[א] כשבא** למלוח או אף לצלות את הלב, כין לב כהמה, בין לב עוף אפי' לב ט) שליל, צריך להתחילה לקרוע אותו ולהוציא כל דמו ג) והכונס בו, ואפי' אם הי' הלב פתוח נ) למעלה מ"ט צריך לקורעו כולו היטב מבחוץ ומבפנים ולמלחו מבחוץ ז) ומבפנים כדין שאר בשר, ובאופן זה מותר אה"כ למלחו אפי' עם שאר ה) בשר, וכן

ס) שם לגיעת ומי' בשנותות כהנים סוף ס"ק ג', ובני מקנא סוף ס"ק ג': ע) ולמלחו. עי' מ"ח בחלת שבתם סי' כ"ה, ובני שפתי כהן סוף ס"ק ג', ובני מגדל עוז סי"ק ס"ק ג', ובני בכורי יעקב בכלי ס"ו סי"ק ס"ק ג', וריד"ן בהקהל ס"ק ג', ובני בשמי סוף ס"ק ג': פ) לבשלו. עי' ש"ך סוף ס"ק ג', וב"י סוף ס"ק ג', ובני מגדל עוז סי"ק ס"ק ג', ובני בכורי יעקב בכלי ס"ו סי"ק ס"ק ג', וריד"ן בהקהל ס"ק ג', ובני בשמי סוף ס"ק ג': צ) ומותר. עי' מ"ח בחלת שבתם סי' כ"ה, ובני שפתי כהן סוף ס"ק ג', ובני מגדל עוז סי"ק ס"ק ג', ובני בכורי יעקב בכלי ס"ו סי"ק ס"ק ג', וריד"ן בהקהל ס"ק ג', ובני בשמי סוף ס"ק ג': ק) שליל. כתב ביאורו לעיל בכלל ב' אות י"ח דמכוחר בכל הסמ"ק דלפי שהוא מקום שנתקבצו בו הדם ומתקשה שם, לפיכך צריך לקרעו קודם מליחה ולהוציא דמו, ואם לאו אין המליחה מועלת כלום, ועיין בפר"ח סי"ק ס"ק ג', ובני בכורי יעקב בכלי ס"ו סי"ק ס"ק ג', וריד"ן בהקהל ס"ק ג', ובני בשמי סוף ס"ק ג': ר) לבשלו. עי' ש"ך סוף ס"ק ג', וב"י סוף ס"ק ג', ובני מגדל עוז סי"ק ס"ק ג', ובני בכורי יעקב בכלי ס"ו סי"ק ס"ק ג', וריד"ן בהקהל ס"ק ג', ובני בשמי סוף ס"ק ג': ש) ומותר. עי' מ"ח בחלת שבתם סי' כ"ה, ובני שפתי כהן סוף ס"ק ג', ובני מגדל עוז סי"ק ס"ק ג', ובני בכורי יעקב בכלי ס"ו סי"ק ס"ק ג', וריד"ן בהקהל ס"ק ג', ובני בשמי סוף ס"ק ג': ת) שליל. כתב ביאורו לעיל בכלל ב' אות י"ח דמכוחר בכל הסמ"ק דלפי שהוא מקום שנתקבצו בו הדם ומתקשה שם, לפיכך צריך לקרעו קודם מליחה ולהוציא דמו, ואם לאו אין המליחה מועלת כלום, ועיין בפר"ח סי"ק ס"ק ג', ובני בכורי יעקב בכלי ס"ו סי"ק ס"ק ג', וריד"ן בהקהל ס"ק ג', ובני בשמי סוף ס"ק ג': תא) ומבפנים. כתב ביאורו לעיל בכלל ב' אות י"ט דמלבד הדם שבתוכו יש לו עוף אפי' לב שלו, צריך להתחילה לקרוע אותו ולהוציא כל דמו ג) והכונס בו, ואפי' אם הי' הלב פתוח נ) למעלה מ"ט צריך לקורעו כולו היטב מבחוץ ומבפנים ולמלחו מבחוץ ז) ומבפנים כדין שאר בשר, ובאופן זה מותר אה"כ למלחו אפי' עם שאר ה) בשר, וכן

**למעלה**. דמה שכ' פמוח למעלה לו מעלה ולו מוריד דזה לו מיקרי קרוע ואפי' כשהוא כך מלח כך ממי צריך קריעה מחר המליחה, ולכן כתב"ה שכתב דבשעבד אם כי לך פתוח למעלה מותר ואין צריך לקרעו מחר המליחה, ואפי' אם נתבטל כך מיבר דזה מיקרי פתוח, אבל אין לו קי"ל כוותי', ואפי' אם נתבטל

**לב**

שער הציון שו"ע יו"ד סי' ע"ב סעיף ב'

עם הדם שבתוכו, דכבולעו כך ו) פולטו והוא הדין אם צלאו ולא קדרו שקורעו לאחר צליותו ומורח, אבל אם בשלו בלא קריעה אסור עד שיהי' מ"ס כנגר ז) הלב, דלא ידרינן כמה ובי' בנקבי יונה מה שכתב שם בזה, ובי' ד"י בהגהות מרדכי פ' הלב פרק עמהן ט), וכתבו דאין לחלק בין גדי לשה, ובי' בשו"ת מהר"י ווילו"ן, ויקלוף מעט שבזב"י הלב, ויש מהמחבר נ

נפק מ) מיני, חנה ואפי' בלישכה פ' הלב פרק עמהן ט), וכתבו דאין לחלק בין גדי לשה, ובי' בשו"ת מהר"י ווילו"ן, ויקלוף מעט שבזב"י הלב, ויש שנהגו שלא לאכול כלל בשר בחלב אפי' מבשר של עוף, וכן נהגו בכל מדינות אלו, ובי' בשו"ת מהר"י מינץ סי' ק"ו, ובי' בשו"ת מהר"י מולין סי' ק"ל

מתמירין טו תפי' במליחה יח) לאסור בשר בשר שממלח עמו, ומומרין דלח תמרינן כשנולוו כך פוטנו נגי דם הלב הכמום מי' ס"ך חום מ', כמוהו דסוי דם יב) ממש, ולח מיקרי דם פגיטה (הגהת ש"ד בשם ר' מתתיה וכ"מ ממרדכי בשם ר"י, והסמכנ מלכות יח) לאסור. ומי' מר"ת סי"ק ל', ומי' מקריב להקל

מי' ס"ך חום מ' מה שהתירו כאן, ומי' שפתי חום הס"ו, ומי' מקריב מלח מה שהמתיקו כאן, ש"ך חום ו' ובתשובות חום מ' יב) ממש. מי' ש"ך חום ו' בשם ר"י :

## ברית מלח

אצילו אם היה ערלת הלב סגור י) מלמעלה, ואין צריך למלוח מבפנים לאחר י) הקריעה, וכן שאר בשר שנמלח עם הלב נמי יב) מותר, רק שחבשר צריך יג) קליפה, בין שהי' הבשר דבוק אל הלב, בין שלא היי דבוק, רק שנמלח

## תקריב מלח

מוכר מעשם דשוט ולח בלע, וקשה הלח מלחר דתפס המעשם של הת"ח ושיט בולע הרבה לכל מעט בולע, וכן כתב בתמים מפורש בעל בית יוסף בסי' ע"ב בה"ג חום ס' לעשט כן שם בפל הלב לחחר שפלט דמו ושיט לגיר לסוכ דעכ"ח בולע מעט, ושי מימן דתפס בבדק הרבה"ם וה"ן בשם הרמב"ן והמרדכ"ן דמשום דשיט לוט בולע כלל כדמסיק בשלמו משום דשיט ושיט בולע, ממש דשיט בולע כלל ולכן כתב להתיר בשם בפל לגיר, הלח שם מחמש שיט בולע כל לח שיוך למימר כשוב"ם, ושוב הלח שיט כתב משוש מקודם ות"ג, ושיט בולע הרבה רק מעט, ושוב קשי' לי עליו, ושוקי' שיכוב הולך ומי להם"ך, דשי מימן דהת"ח תפס בבדק ולח בשיט מחוורת דמעשם דשיט שיט בולע כלל, וכן בעל הס"ך כתב שז שיטה מחוורת יותר, ולכן כתבו שיכוב לחתר שפל בפל לגיר דשרי, ולפי שיטתם לריך להיות הבשר שנמלח עם הלב לסוכ דהכי הוי הבשר שנמלח עם הלב בשיט בולע מבל לגבי הבשר שנמלח עם הלב בשיט בולע, ולפי שיטת הש"ך בשיט בולע הרבה מעט יותר מן הלח שבשר שנמלח עם הלב בשיט בולע מבל לגבי הבשר שנמלח עם הלב בשיט בולע, ומכן נ"ל לגבי הבשר שנמלח עם הלב בשיט בולע מעט יותר מן הלח ש

שער הציון

שו"ע יו"ד סמני ע"ב סעיף ב'.

הג"ה, ועי' מקוה יג) להקל, וכן עיקר דגם זה מיקרי דם פליטה ושיך למימר בו כמוהנו כך פוקעו מידי דהוי מדם שמטורין כמו שנתבאר מג"א: יג) להקל, נעיל סי' כ"ב, (וכ"ד המ"א ומהר"מ כ"ץ), ויש מתמיהין לקולף קלת במקום שהי' הלב דטוף, (ופתרון ומרדכי שם), פ"ו, ועי' תוס' ע"ז ופוסק ומנהג ידי לצדדיהם ולקולף קלת סביב הלב ואז הכל מותר, ואין חילוק בין בשר שעם הלב או הלב מן) עצמו, ואין מצה מלק פ"ו, דבר

ז' הכיתה נעיקרי, כד"ע סי' י' תוס' י"ג, ועי' בתפארת למצה, ובניתי מתיר מה בתמהו שם על הש"ך, ועי' בתפארת למצה, ועי' בחנוכת שמואל ס"ק י"ב, ס"ס: יד) לדבריהם. כי' ש"ך תוס' י"ח מה שכתהיתי ניזה, ועי' בשפתי תוס' ט"ו, ועי' יד אפרים, ועי' יד מנחם, ועי' בתקוני מלא מה שכיארתי שם בתירוצו: טו) עצמו. עי' ש"ך תוס' י"ב, ועי' ת"ש סלמה מליחה תוס' ט"ב, ועי' שפתי תוס' י"ב, ועי' ביו"ד בהלכות תוס' ח' ובהקוק תוס' י"ב: מלמעלה

## ברית מלח

שנמלח עפו יד) סמוך לו: [ג] וכן הדין אם צלאו ולא קרעו תחילה קורעו אחר צלייתו טו) ומותר, אבל לבתחילה אסור למלוח אף לצלות הלב אפי' לברו בלא טו) קריעה, ומכ"ש עם שאר יז) בשר, ואין חלוק בזה ובכל דינים אילו בין מליחה יח) לצלי, רק שבמליחה צריך הבשר קליפה, ואם צלאו צריך הבשר יט) [ד] וכל זה דברנו רק במליחה או בצלי', אבל אם כ) מלח הלב בלא קריעה ובישלו כך כ"מ אסור כל הקדירה עד שיהי' בו כ) ששים נגד כל הלב, ואז התבשיל

## הקדיש מלח

והמדכדי המתמירין לקלוף קלת, אבל בקליפה יוכלין לכו"ע אפי' לדיזן דלמ מתעירין בכ"ף בכל האיסורין, די בזה בקליפה מלחר דלמן תפסיון לעיקר הסכרת שהוא דם פליטה וכנוכ"פ. ועי' בדעול מרבבה ובחוזקי רע"א שהמוח על דין זה הקליפה ולמה הוא זה לו, ס"ם. ועי' יד אפרים מה שמתרץ זה בטוב טעם ודעת, ודעמו דהעיקר לדינא כדעת הרב ובש"ך לעיקר קליפה, ס"ם:

יד) **סמוך** לו. לפי דהרב בהג"ה כתב סם, וז"ל, במקום שרי הלב דטוף, אבל הש"ך בתוח י"ח כתב דלמו דוקא קלתר, דה"ס לפי' מיט דטוף עמי לעיל בקליפה ואחר דמלמח יחד, וכן מוכח בס"מ, וכתב הש"ך דכן דעין מהר"ם לבוש שהובי כבולו, וכן כתב הגר"א, ויש פוסקים דס"ל דהם הלב לוה כעין יחבד, לכן לעיל בקליפה לנתת לכו"ע, ולפי דמי לכבד בכי' ס"ל סי"ק ס' בהג"ה דמבואר שם דלם חיט דטוף לו מתמירין לקולף, שלפי כבד דכולו דם הוא ולפי' הכי לחמנא שרי, כן כתב בהגהת ס"ד, וכן כתב הש"ך, וכן דעת היד"י, וכן עיקר, והלכה כחכמה"י הביאו הסופרי בתוח י"ח:

טו) **ומותר**. עי' שפתי מה שכתב בזה, ופשוט הוא דלמ נרע לצלי' מלמיחה לעניו זה:

טז) **קריעה**. דלסור לעולה מו לכלות לבתחילה בלא קריעה על סמך שיקרענו אחר המליחה מו אחר הצלי', כדמשמע בש"ם ופוסקים דיש לחוש שמא ישכח לקרוע אחר המליחה מו אחר הצלי', ויבטלנו כך, והלכה יש מחמירים לבטל כלו הלב אפי' אחר הקריעה והמליחה כי אם אחר הצלי' דוקא והוא דעת הש"ך ועמעו הוא משום דחיישינן שמא יבטלו בלא קריעה דהש"ך חולק לעיקר דס"ל דבמליחה וצלי' בלא קריעה כשר הלב לכן יש לחוש לזה, ועי' בדה"ש בס"ק מות י', רק דמן תנו שפסקינן כוותייהו משום דתלן קי"ל דבין במליחה בין בצלי' אם לא קרעה הלב אסור וליכא למיחש שמא יבא לבטלו בלא קריעה דהא אין ביטול בלא מליחה ומיד יו' שאחר במליחתו אם לא קרעו, ולכן כתב הד"מ דלעדת הש"ד מין לטעות מדברי הש"ך, אבל לכתחילה למעט מו לצלות בלא קריעה על סמך שיקרענו אחר בישולו אפי' לכו"ע, ואפי' אם הוא נאכל בלי הלב ולהקריעה דמו, מ"מ צריך לקרוע עכשו כמו שכתב התפו"י שיש ליזהר מלאכול מ' בלילייהו ואח"כ להלילו, ולהקריעה דמו לא ויזהר כך במליחתו מו בלילייהו ואח"כ להלילו, ופשוט הוא וכן כתב הספרי בתוח י', וכן כתבו האחרונים:

יז) **בשר**. דמחמר הרב"ע צריך הבשר אח"כ קליפה במליחה וצלילה בלצלי' חיישינן שמא ישכח לקלוף מו אחרוך מן הבשר כדי צלילה ויבטלנו כך, ס"ק תוס' י', ועי' בשפתי תוס' י' ובתפארת למצה ובניתי מעיר מה שהמוח על הש"ך בזה דלמה לו לחזור מהמת שהצריך קליפה במקום שנהג, דיפוק לו משום הלב עלמו דאסור למלוח או לצלותו בלא קריעה על סמך שיקרענו אח"כ דחיישינן דלמא שכחלו, ועי' ביו"ד בהלכות תוס' י' שהמחבן עם הת"ח ופירש בזוה אחתה בדברי הש"ך דהש"ך מיירי בהם חיט רוזה לאכול הלב כלו כמו שכתבתי בשתת הקודם ע"ש:

יח) **לצלי**. דלפ בלו חין כח בהשם להוליח בלח הדם הכתוב בהתלו בל הלב ולהפליטנו לגמרי דהח לפי' הם מלחו וללחו ל"כ אח"כ לח מהני שיהי' מיתר אח"כ לביטול בלח קריעה, כן כתב הח"ש בכללו ל"ד תוח ל':

שו"ע יו"ד מסי' ע"ג סעיף ב' וג'

חיוב כיון שם הלב קשור לו מתוח כנ) מלמעלה (ל"ש ולא כאו"ש), ומוציאן לכתחילה למחוך ערלת הלב ונחמוך נידין שבפנים ואינו מז) מלמעלה. שער הציון

ולא מ"ש ת"ח מחי ואינה בעצמה: [ג] **אין עוף שלא יהי' בו ששים כנגד י"ח) לבו ומוהר אפי' היא דבוק בעוף.** מ', ומי' בכנסי

**הגה** וכל שוף ים כו מ' מפי' אין בו הרחק יט) והרגיש התחתונים, (ספרי מהרש"ל סי' ל"ח ור"י מיגן ובמרדכי) כלהך וזהו מה שהכניס שומנים להפיכין להיותו עד שהרבותם התחתונים, ונכון שם שוף שלא שלם שכל מוהר ושם אין שלם ואינה ס' נגד הלב משפ"ח, ומי' בדי"ו כ) והדגש בשוף ר"ל להחתיכה נעשים כלו) נכלה ובשינון ס' בקדירה נגד כל השוף (מור בשם ר"ח וכ"כ בפוסקים) ובמקלף קוות מ"ו: ובן יז) חומרא. מי'

ס"ד קוות י"ד, ומי' בממה"י בלבו ס"ק כ', ומי' בלבוש בסוף סי' ק"ג, ומי' בספר מזמור לדוד, ומי' בספר מלכים ב': יח) **לבו.** מי' ס"ק קוות ס"ו, ומי' בספר מלכים ב': יח) **לבו.** מי' ס"ק קוות ס"ו, ומי' שפתי קוות כ"ע, ומי' מי"ח עטרת הבלבושי מי' כ"ע, ומי' בכנסי"ב בהגהות מי' ל"ע, ומי' בשו"ת מ"ו קוות ס"ו, ומי' שומן טוב מי"ק ס"ג, ומי' בספר כתם ס"ש כפ"ח קוות ס', ובפ"ת קוות כ': יט) **והרג לים.** מי' מי"ו קוות מ', ומי' בתבואות קוות הב"ע, ומי' בשו"ת מ"ח בתרומות סי' ס"ג, ומי' בכנסי"ב בהגהת ס"י קוות ל"ב, ומי' בממה"י כלל כ"ז סי"ק ס"ו, ומי' בשו"ת מ"ח מכתב מיוחד סי' ק"ו, ומי' בפ"ת הלכות מליחה קוות כ"ב, ומי' בספר מזמור לדוד, ומי' בשו"ת מ"ח בתרומות סי' ס"ט בהגהותיו ליו"ד: כ) **הדבוק.** מי' ס"ך קוות י"ו, ומי' שפתי קוות הב"ע

שער חציון שו"ע יו"ד סי' ע"ב סעיף ג'

עמוד ייסף דעת וכן מהגיון ומאגי מיכא ס' בקונדיס העוף תפוד כוחות ואין בו ס' נגד הלב כלבוק בו ואם אין סלב דבוק בעוף כבד) מצטרף כיס סו' זה : כל הקונדיס בעצל סלב בס', ועין לקמן סי' ל"ב בדין מחיכה בעשיית עגלה ואין לך בהמה שטיא ס' נגד כבן : לבה כבי כיר כפרים סה

שהגיהו בזה , ובי' תקריב מלח : כג) **לבה** . פי' ע"ך חות י"ט ובי' שפתי חות הע"ע , ובי' מקריב מלא מה שהשמיט שם :

## ברית מלח

שבפנים, אף כי אינו אלא רק מצד ג) חומרא, ט"מ טוב וישר הוא (לו) ליזהר בזה, ואנשי מעשה נוהגים מבלי לאכול שום (לג) לב . לבתחילה ראוי ונכון הוא ליזהר עצמו מבלי להשהות הלב יום שלם כשהיא סגורה עם הדם הכנום לג) בה, אבל בדיעבד לד) מותר : [ו] אין לך עוף שלא יהי' בו ס' נגד כל

לבה

## תקריב מלח

כן הוא דעת הפו"ס המובא בהגרמ"ע , ולפי זה עיקר הקפידא בהמיחוך הוא לבתחילה רק קודם המליחה אבל לאחר המליחה אם לא התכו קודם שוב אין תועלת במיחוך עלמו , והש"ך כתוב ר"ל הביא בשם הריקאנטי פ' לך וע"ל סס , ובעצור שבבירור הוא דוגמת הלב לכן מוסכין גם חיבור הלב בריאותו לטיבורי משם כתוב בטורמלח , וזהו כוונת הכתוב ומלהם לח עגלת בקרכם , עכ"ל , והוא עפ"י סוד , ועיין בדברי הלבוש בסיבור אבן יקרה על הריקאנטי פ' לך שכתב בזה הלשון , לכך מוסכין חיבור הלב בריאותיו פירש לב בהמה בסרוניש לגלגל ומשמע לגלגל מיכיון חיבור , עכ"ל . ומלשון שכתב בסרוניש לגלגל משמע דאין צריך חיבור ממש בהכרח , ועיין בפ"ח מהלכות קרבן פסח מיכבה ובהשגות ובין לחי"ב דעיקר הקפידא הוא לחתכו קודם המליחה לכוונה זו ועיין במגמ"י כלל כ"ז סי"ב ב' שהביא דברי הש"ך בשם הריקאנטי הנזכר ובי"ם בשם הספר מגדל דוד לפף בדיעבד יש ליזהר מעשם זה , ופשוט הוא דלפי זה אין לן לחוש לבתחילה לשי המעשים חילו , ע"כ לריכין ליזהר לבתחילה לחתכו קודם המליחה ואז יוכל ידי חבותם לפף בדיעבד אם לימיע שלא חתכו קודם המליחה יש ליזהר עכ"פ לבתחילה לחתכו קודם המליחה מעשם של הריקאנטי עפ"י הקבלה, וכן הוא להדיא בספר מזמור לדוד דחם לא תהר קודם ניסול יחהוך אמ"כ לבעבוי כחות הטומלח , ונם יש עוד ס"ח ושי המעשים חילו , דלמעשם הפו"ס המובא בהגרמ"ע לריך לחתוך עד שיגיע לבית הלבו כמו שיזהר הדם יוצא , וכן הוא מבואר בלשון המהגרמ"ע שכתב בהשמיטתו להפו"ס שלריך לחתוך עד שיגיע לבית הלב כדי שיהי' פתוח מכל לד , ע"ם , והיינו ש"ל שיחתוך עד לבית הלבו , ולפי מעשם הריקאנטי לא נמלא שיוצר כמה יחתוך מעלת הלב , וכמו שכתב הלבוש בלשון הכרוזין לגלגל מיחכין חידוחו , אמנם רק חידוחו , ולא יותר , לכן לריך לחתוך מוספון לבני המעשים חילו לריך לבתחילה לחתוך עד שיגיע לחלון ובדיעבד לם מחך רק חידוחו שבי :

ג) **העמרא** . כן כתב הפו"ס שמם שהיגון לחתוך לח עגלת הלב

ולחתוך דגידין שבפנים חינו אלא חומרת בעלמת , וכאמת לפי מעשם הבני ב"ב חינו אלא חומרת בעלמת וכן כתב הרב הכנסת שם הפו"ס , לף שהפו"ס כתב ב"ב שאם מקוכיכין לח הלב לגמרי הוה ב"ב רק חומרת בעלמת, אבל הרב פליב עני' זה ופסק לדינה דהקריטה הוה מדינא ועיכובא , וכן מסקינן דלכתה כתבי מיכא ס' ל"ב חינו אלא בעלמת :

ד) **ליזהר** בזה מלתר הרמ"ל והש"ח כתבו שהוא תיקון לחיללת הים יפה לריכין ליזהר בזה ולף גם לדעת הש"ך בלות י"ד בוודאי שריכין ליזהר בזה, והמרמ"י בשם המגדל דוד כתב להעשם הש"ך לף בדיעבד יש ליזהר בזה כלתר כתבו בלות הקודם , ע"ם :

ה) **לב** . לף דבמגמ"ב בשבתת ב"י לות ד' כתב דבמדיתתו אין נזהרים בזה כלל , ועיין בי"ד כסי' י"ח בסוף הסימן בהג"ה שכתב הרמ"ח ומיהגין לאכול מן הלב , ע"ם דמשמע שגם דעתו הוא שאין לאוש לזה, אבל דעת הש"ך בסי' ע"ב לות ב' ים ליזהר מלאכול שום לב בין של בהמה בין של עוף , ולא מחמת איסור רק מחמת שקשה לשכחה , וי"ל שם , וכתב התפמ"ך סי' תקם"ח ואיט לוכל לב עוף , אעפ"י שבספר לוט מזהיר רק לב בהמה משום שקשה לשכחה כמבואר בסוף הסיומת דף י"ג ע"ב ומשם דבריס משכחים לת הלימוד , ומבוי שבגמרת החוכל לב בהמה ושכחה דבריס משיגין לת הלימוד , ע"ם ומ"ש מלי מוטע לת עלמי כמו בן מלב עוף , ובכל הש"ך שם בלות ב' וכן לפיהי מהגיון בזה , ע"ם , וכן כתב הספתי בלות ב' וכן מהגיון ע"ם , ועיין בבני"י סי"ב ג' שכתב ואין לאכול נשים משוכחות וחכיות בפרט בני תורה לב לפי' של עוף שקשה לשכחה אבל אסר נשים ובטוחות תוכלות אבל לפי' של בהמה, וכן בחב הכמ"ל, ע"ם, ועיין בספתי לות ז' דלכ בעלי תורה מהריס

עפו

## ברית מלח

לה) לבה, ואפי' אם חסיר מחעוף הראש והרגלים התחתונים שנוהגים להטירם היינו עד הארכובה לו) התחתונה בין החעוף היא לפנינו בין אינה לו) לפנינו, ואפי' באין הפ"ם הכל מותר לבד הלב, וכן אם בעיני החבורה הי' נראה להיפך דהלב גדולה מלהיות בהחעוף שלמות ס' נגדו ס"ם הכל לח) מותר לבד הלב, ובהפ"ם אפי' כשהחסיר מהחעוף הכנפים והצואר עד בית השחיטה נ"כ רק שהגוף שלם ואין החעוף לפנינו נמי רק הלב אבור והעוף לט) מותר, אבל אם החעוף לפנינו בלא הראש והרגלים והצואר, צריך החורה לדקדק ולשער היטב באומד ודעת צלולה אולי איזה צד מ) היתר, אבל אם נחמל מהעוף גם העור מהאוזן יש להחמיר ולאסור אם לא שיש לזה עוד איזה צד מא) היתר, אבל אם נחמל מהעוף גם עצם הקולית עם הכשר שעליו אפור אפי' מב) בהפ"מ, ואם העוף שלם ונתכשל עם הלב יחד בקדירה, אפי' אם הלב דבוק בהעוף ואין שום דבר בהקדירה לבד העוף והלב נמי העוף מג) מותר, ואפי' אם הי' מקצת עוף חוץ מד) מהרוטב נמי מותר, אבל הלב אסור

## תקריב מלח

עשו הרבנים שלח מסכו הלב בזה, עכ"ל. ועיין בש"ח בשמים רלח להמלח ר"ם הורשוע"ן סי' כ"ו שפעלה ג"כ להיחר מעשמים מלו ע"ם. ומה מאד מחפלח על בעל המחכר ספר רב טוב שנחב שנשה מדין זה המובא שלמה המובה מ"ח וכחב בלשונו פעם מחת דמדי לפני הנחון מהרש"ק נידון מה הפשיה שהשפים משפיע מפוחה מעל"ע שלם או לף יוכר קודם שהשפה למליחה בשהי ויש חשם שעל ידי זה יחבר הלב מהפוחות משום דהדם כונס בחוכו מעל"ע שלם מן שעה שהחיטה עד שהכר שהרחה, ע"ש. אבר בשלמה זחת כבר קדמוהו רבנן קשישאי, ויש בספר חסד לאברהם ובספר טוט"ד ובספר יד", ובמחבר הזה בשלמה ו מפולל עלמו ומניח כל לדדי החיטור ולדרי הפיתר המיוחדים בש"ח חסר לאברהם ובש"ח טוט"ד פוח בחוח ולא הכיר חת שהם ועשה עלמו כאילו לא רחה ולא ידע מוהם והבאתן מהרש"ק הפיב לו ג"כ להיתר מעשמים אלו אבר בחב בעל חסד להחרים דכל שאינו נשפך לא חשיב כבוח בבחלה נוזעת ממש"כ הרח"ם בהשובה כלל כ' סי' ג' דלא חשיב כבוח רק כשהדבר המוחה בחוכו מהעשע ממש"ם, ע"ש. ושוב מלר כמה מעשמים אחרים ע"ש. אלא שבספר דברי משיים שם לדיחת דבציעבד יש להמיר בין שיש כמה לדיים להקל אבל לכחחילה יש ליהר שלא לבישל מעל"ע שלם בלא קדישה, ע"ש:

לה) **לבה** לף כי הריבה אחרונים ס"ל דאין בעוף ס' רק נגד הדם שבחללה ולא נגד כל הלב כדעת המלדני שהי' לו בקבלה בשם רחני"ה שבחב מפורש, קבלחי שבצידור יש בהעוף ס' כנגד הדם שבלב, ואשיטתם אם הלב עדיין לא נמלא או שנחסרה הלב מחיחה סיבה ואחבשלה אז אפי' אם בהעוף שלם מאחר דאין בעוף ס' נגד כל הלב, ואין בעוף לא ס' כנגד הדם שבלב אפי' בשעה שנמלא הלב מדם, ואחריהן אם בפלפולו בח"ה אות ט' והפ"י ס' בקבלת המלדני בשם רחני"ה דאפי' אם סותרים בחמת זה"ז ואינן אם הכלי מיוחד בשבילו לא נמלא ואין מיוחד בשבילו נמלא, ע"ש. אבל דעת העור והמחבר דבכל עוף יש ס' כנגד כל הלב, ואין כחב הש"ך מפורש דבכל עוף יש ס' נגד כל הלב ואבילו רחי' מהרי"ב שוקעים, ואין כחב השפתי כחות ט"ו, ואין כחב הי"ש בהקלר אות י"ו, ואין לף אם הלב לא נמלא עדיין או שנחסרה ואחבשלה עם העוף בשהיו בשלמה, העוף מותר והלב אסור:

לו) **התרתונה** והוא בצפאמה מה שחופיפן עם הפרשות בשמפשינן אח הבשמה ונקרלה לרשונה הממוצה עם הרחם בשבוחר בפי' ר"ם פ"ק ת', וכנגדו בעוף הפרק הרחשון אבר עם הלפרים והפרק זה מפוסק בקקקשים, ועיין בש"ח הב"ח בהדשות, והרבה פוסקים ז"ל הסכימו לזה ואין לשנות מדבריהם:

לז) **לפנינו** לף מיבעי בשאין בעוף לפנינו בוודאי הבל מוחר בלא שום ספק, אלא אפי' לפשבור אין לו להחירה לעניי ונעשר שם אם בעוף הלב, דבלא אבר רק הרחם והרגלים לבי"ע יש בהעוף ס' נגד הלב בלא שום ספק, ומש"ה לף הזכיר הרב בהג"ה בפי"ק ג' רק הרחם והרגלים משום דבזה ליכא שום ספק לפי"ע ולא צריך לעיין ולשער בלל אפי' בשהעוף לפנינו, ועיין ש"ך אות ט', וכן כחב הב"י בשם מהרח"י, וכן כחב הד"מ בשם מהרי"ן מינץ, ומ"ח, והכה הב"י שכן מיטת מנהגי הי"ח שכחב בלשון שלין שוף יהי' בו ס' כנגד לבו ויוחר, אלמא דלא שיעורו בלמלום טוב, עכ"ל. ר"ל דהעופות מסחמא לא שיערו בלמלום טוב הלי:

לח) **מותר** כן כחב בחשובת עבודת הגרשוני סי' כ"ט, ודפאי אם בילחה לעיין המורה שהלב בל עוף נחול יוחר מבפי ערך העוף שם מ"מ אם העוף שלם שהלב מותר דלמו הולכין אחר הקבלה דאין לך עוף שלם שלא יהי' בה ס' נגד הלב, ובפרט דיש הרבה פוסקים דס"ל דלא בעינן ס' רק נגד הדם שבחוך הלב ולא נגד כל הלב, וכן כחב הפ"ח בהשובותיו החמשות סי' כ"ב בשמלת עוף שלם עם לבו והחוך כף ממנה והחבשלה כך דיש להקל דרשם ורבינים לא דוקא נלא שלריך לשער בשומר הדעת, אבל בחלי עוף ולבלי דאין להקל, עכ"ל:

לט) **מותר** והפ"ז בשות ט"ו הביא בשם השובת ר"י מינץ סי' ס"ו דמקיל שם להחיר אפי' בשהחסר הכנפים והצואר, וכהב הפר"ח דיש למיוך עליו, וכן דעת הדרישה, והוא מקיל שוד יוחר דאפי' ניעל המפרקת נ"כ יש להקל שם יש שוד לזוה לד היחר נוסף לזה, ע"ש. וכן המגה"י בכלל כ"ו שות ט"ו הטלה נדיעת דיש להקל בהר"י מינץ דיש בהעוף ס' אפי' בשהחסר הכנפים והצואר, וכ"כ בעל עבודת הגרשוני, לכן יש למעוך עליהם ולהקל עכ"פ בשם"נו, ולא לכבוד אבא, וכן כחב בעל בית יעקב בח"ה שות ג' סי' ע"ב, וכן פסק בעל הח"ס בכלל ל"ד שות ו' להחיר בהפ"מ אפי' בלין שם הכנפים והצואר, ועיין בש"ח עבודת הגרשוני שלמה כ"ם פלפול מחוך מחוזק זה, ע"ש:

מ) **לאו** דוקא בשלין העוף לפנינו אז אם מקילין בהפ"מ לומר דיש בהעוף ס' לף בלא הכנפים והצואר, אבל מחחר דהעוף לפנינו אפי' בהפ"מ לין להחיר עד ע"י לומד בהשובת לפי דעת המומר, כן היא דעת הר"י מינץ שביאו הח"ז בשות ט"ו, וכן היא דעת בעל החו"ח, ועכ"פ:

מא) **היתר** לף בהג"ה בשות ט' כחב דנם שם פוסקים שעור מהמחוז לם להקל ולומר דיש ס' נגד הלב דהרי גם בחרנגולת ממיניו כן לף דעור החרנגולת דבר מועט הוא הרי נרחה דלף בעצם העוף נמי יש ס' נגד הלב ממילא בשות ג' כן, וכן פסק הב"ח, אבל המהרש"ל כחב דשות שהשפיבו שורה לון בזה ס' נגד הלב, והכניס עמו הש"ך בשות ט"ו והשפתי שות הש"ע, וכחב בעל עבודת הגרשוני שגם הפ"ז מודה למהרש"ל, ומה שכחב בשות ט' וי"ע עוד דגם בלא לף העור טו, כוונתו רוא, ואין דוחק לומר לף גם עור לד היחר לזה, עכ"ל. ולריך המורה לעיין היטב בדין זה קודם איסור, ד"ח שגם הפ"ד דס"ל ס"ם ס' בהופפם שורה נגד כל לבה היינו דוקא בשיש עוד לוזה לד להקל היינו כמו שבחב בשות ג' הנ"ל שהי' לו בקבלה שהחרנגולת ממיניו בזה יש בדבר שהפוסקים ז"ל כמו הכא גבי לב שנפצל עם העוף, והעוף בלא הכנפים והצוארת אלא רק מעשה הלב שיש לון לאו ממיניו בזה יומר מ"ש, אבל כל זה דוקא לכחחילה בשידוט בשיש ס' בהעוף אבל בל הוכא לדיעך לומעה בוודאי לאין להקל:

מב) **בהפ"מ** כן כחב הפמ"ג בשפאי שם לאין להקל בזה אפי' אם שאר העוף שאר שלם שלא הלף אם נמלא הלב, ע"ש:

מג) **מותר** ולון לריך אפי' לבעל ונלמוד אם יש ס', כי דבר ברור הוא שיש ס' נגד הלב בל העוף שלם שבקדירה אפי' כשהלב דבוק אלל העוף, לבד הלב עלמה שיש לאוזה בבישול שהרי הדם מוליב בשהבשל אוך הלב ואינו יולא לאוך הלב אלא מעוט חל"ע דלף בשהדם דבוק בלב אי"ע שיהא בלב ס"ע שלמה ממהרת לבלוע יותר מבל העוף, ועיין בדפ"ח בשם מהר"י מינץ, ומ"ח, והכה הב"י שכן מיטת מנהגי הי"ח שכחב בלשון שלין שוף יהי' בו ס' כנגד לבו ויוחר, אלמא דלא שיערו בלמלום טוב, עכ"ל. ר"ל דהעופות מסחמא לא שיערו בלמלום טוב הלי:

מד) **מהרוטב** כן כחב הח"ד דנם שם מקלת העוף למעלה מהרוטב מ"מ מלטרף לבטל הלב, הביאו הוד"א בהקלר

## ברית מלה

(מה) אסור: [ז] ואם הי' הלב דבוק בהעוף ואין העוף שלם (מו) דמסתמא ליכא בהעוף ס' נגד חלב, או אם יש ס בהקדירה נגד כל העוף והלב או אז כל התבשיל והקדירה מותר, והעוף והלב (מז) אסורים, ואם אין ס' בקדירה נגד כל העוף והלב אז אפי' כל התבשיל (מח) אסור ואם אין הלב דבוק בהעוף אז אפי' כשאין העוף שלם הקדירה מצטרף להעוף לבטל הלב (מט) בששים, ואם אך דרך בישול נצטבק ונתדבק הלב אל החתיכה זה לא מקרי ג) דבוק: [ח] עוף שנצלה באגן הנקרא בעקין ונמצא בו לב יש להתיר אם אך יש ס' בהתוכם והעוף נגד הלב, וכל העוף מצטרף לבטל הלב (נ) בששים. לב עוף שלא נמלח או שנאסר מחמת איזה סבה ונתבשלה עם העוף שלה כשהיתה עוד שלמת, רק הלב אסור והעוף (נא) מותר: [ט] אם נמלחו הרבה עופות יחד ונמצא אחת או שתים מהן שחוי' סנורים עם הלב, והכבד והבש"ע גם הם בתוכם, כל העופות מותרים, והלב משני העופות יקרע כדין וימלחנו כדין

## תקריב מלה

בהקלר, וכתב הרי"ף דדבריו נכונים, ע"ש. ולפי דעתי הלח זה דבר פשוט, דהלח מתלוקח הש"ך וב"ח הוא, הובא בטור, ויכול לפקל הלב על התחיבה של בשר בקדירה, דדעת רש"י דאם מקלח התחיבה חוך הרוטב ומקלחה חון לרוטב אין אם מחון לרוטב מצטרף לבטל, ודעת ר"י דכל התחיבה מצטרף לבטל, וסובא נ"כ בית"ד בפ' ג"ב בע"ז אות נ', וכ"ך אות ד', ובכך אם הש"ך דעתו כל המחברים וכל החלמידים בהב"ח דלח מה שחון לרוטב מצטרף, לבד מהרמב"ם ורביט יהוחם, וכן פסק מהרש"ל בהר"י, וכן העלה בממ"ש בסוף דבריו בכלל ב"ח אות י"ז דהלכה כהר"י דכל התחיבה מצטרף, וכן כתב הטוב"י הנק יו"ד סי' כ"ב דיש להקל כהר"י דלח מה שחון לרוטב מצטרף לבטל, שהרוטב מפעפע בו למעלה:

(מה) **אסור**. כלומר כתבנו לעיל משום דהדם מחיבח ומבטל חוך חלבו ואינו יולא לחון, ס"ך אות י"ח ושוב שאלתי פוסקים, אבל לא משום דהלב י"ג, הכל כלומר בחרתי לעיל דלעניו זה מהני שיעת הלב דהעם"ב דהדם דבוק בהלב ע"מ שיהו ממהרת לבטל יותר מכל השוף, ועי' לעיל שכתבנו עוד בעמים לזה:

(מו) **דמסתמא**. כן משמע מלשון הגר בהג"ה ס"ק ג', שכתב בלשוח ואם חין העוף שלם ולינח בו ס' נגד הלב, משמע דאפילו לפעמים שהעוף שלם חין העוף שלם שיהי' בהטוח ס' נגד הלב רק אלו בלומדע, וכן כתב סיד"מ בהקלר אות י"ט, ובעל רמ"ם בפ"ה אות י' בשם הגלוין רס"ח, וכן כתב הפמחי אות י"ט בשם דבמחיבה עוף יכול להיות לפעמים ס' נגד הלב אך לריך לשער קטה ורבי, ועי' בחשובה עובדיה הגרשוני שכחב דגם אם חבר חין העוף מלק גדול אם הוח לפיהו ויהיו לשער שם בו ס' כנגד לבו כשר, ע"ש, והכל לפי ילחת עיל המורה, כן כחבו החחיונים:

(מז) **אסורים**. דמסתמא לחין העוף שלם ולינה ס' נגד הלב הדבוק בה ועשה כל החחיבה נגלו לעיכו ס' בקדירה נגד כל העוף, כן כתב העור בשם י"ח, וכן הוא בהפוסקים, וכן כתב הלב, וכן מוכיח מסוף דבריו שכחב להחיר בהעוף שלם, וכן פסק הש"ך, והח"ח כתב הטעם משום ממהרת לבטל יותר, וז"ל דעת הש"ך, והח"ח כתב הטעם משום דחיישינן שמא עכשו אחת שיהא החחיבה והמיחר דבוק לה לבד חון להרוטב, לו אפי' אם הי' נחוך הרוטב אבל לא ה' ס' בהרוטב נגד הלב ונאמרה ואח"כ חוזרת ומוסרת החחיות. ומ"מ בין הכי אי הטעמים שהחחיבה ממהרת לבטל יו לחלוק אפי' בחיסור דבר שיש להחיר בחיסור דרבנן משום ספק דרבנן לקל, וכן הוא דעת המרדכי, וכן הכי נהגי"מ בשם מ"ק בשם רש"י, ואפי' כל החחיבה היא חוך הרוטב חון מלקלח עוף של כל הקדירה לבטל בחיסור דבוק, וכן כתב המהרש"ל בהגהה"ד, וכן הוא בלבוש וכב"ח, ובש"ך הובא הטעם משום דכל חחיבה שהחיסור דבוק לה ממהרת לבטל יותר מכל חחיבה שהחיסור דבוק לה בשאר חחיבות ומכל הקדירה. שבעוד שחין כח עדיין בהבישול לחבליע בשאר דבריט מבלוע החילה חוך מדבר הבישול בו, ולח כדעת המחבר והרמב"ם והטור, ויש עוד טעם לזה אבל חין זה מעם עיקר, ועי' בש"ח שעמת לכי ס' ח', ועי' בהגהת חמרי כרוך בש"ך ס"ק י' מה שכתב שם, ועי' בחחו"ד בביחורים אות כ', ועי' בית"י בהקלר אות י"ח, ועי' בדברי שחל ויוסף דעת רים סי' ע"ב ע"ש:

(מח) **אסור**. כלין כל חיסור שהחבטל בקדירה שחין ס' נגד החיסור המחבר הכל והוא פשוט בש"ם ובפוסקים:

(מט) **בששים**. הרב שם אבל אם העוף שלמה הלח מוכן מעלמו לחין לריך שום לילוף מהקדירה, דהעוף בעלמו יש בו ס' נגד הלב, ועוין בית לפרים מה שכחב בזה:

נ) **דבוק**. ולין לריך ס' בהחחיבה עלמה נגד הלב רק בל הקדירה מלטרף לבטל הלב שם, דאין כאן הטעם דהחחיבה ממהרת לבטל יותר מהרוח מהקדרה, וגם אין לחוש שמא היחה עשה חון לרוטב דכל שהוא מחובר בהעוף לא מיקרי זה, דדווקא כשהי' מחובר ודבוק כך מהחילה הולדה לו מקרי דבוק אבל לא אם שלמעלה ומהדבק ע"י הבישול, וכן כתב הש"ך בשות י"ז, ולפ"ז בהמהרש"ל שמא חון לרוטב דכל שהוא מחובר דבוק אפילו לא מיקרי לזה, דווקא בהחחיבה, וכן כתב הלב בשם ע"י הכישול, וכן כתב הש"ך בשות י"ז, ולפ"ז בהמהרש"ל שמא חון לרוטב דכל שהוא מחובר בהעוף לא מיקרי לזה, דווקא בהחחיבה, וכן כתב הלב בשם ע"י הכישול, וכן כתב הש"ך בשות י"ז, ולפ"ז בהמהרש"ל

(נא) **בששים**. אף כי בחבטה שער בפרים בסי' ל"ע הניח בל"ע בדין שוף שנללה בבקעבן עם הלב אף בפים ס' נגד הלב, מעעם דמחמר שמופכין מעע מיס בהבשקין הוי מקלח החיבה חוך הרוטב ומקלחה חון לרוטב ואפשר דאין מלטרף לבטל, ע"ש, וגם המעבטה בשות ט' כחב כן ללפי מה שכחב הש"ך בסי' ל"ב בשם בפרק כ"ה סי' מ"ם החניר כרש"י, וכן כחב הגה"מ בסם מעוי הבאתי בפרק ל"ב דיש לחוש לדעת רש"י ז"ל הח מקלח העוף חוך הרוטב ומקלחה חון לרוטב, אבל לבטוף העלה הממ"י דאין להחמיר, והלבה כהר"י דבל הקדירה מלטרף לס, וכן כתב הטוב"י הנק יו"ד סי' ל"ב בהבה דבריו יכול להיות לפעמים ס' נגד הלב אך לריך לשער קטה ורבי, ועי' בחשובה עובדיה הגרשוני שכחב דגם אם חבר חין העוף מלק גדול אם הוח לפיהו ויהיו לשער שם בו ס' כנגד לבו כשר, ע"ש, והכל לפי ילחת עיל המורה, כן כתבו החחיונים:

(מז) **אסורים**. דמסתמא לחין העוף שלם ולינה ס' נגד הלב הדבוק בה ועשה כל החחיבה נגלו לעיכו ס' בקדירה נגד כל העוף, כן כתב העור בשם י"ח, וכן הוא בהפוסקים, וכן כתב הלב, וכן מוכיח מסוף דבריו שכחב להחיר בהעוף שלם, וכן פסק הש"ך, והח"ח כתב הטעם משום ממהרת לבטל יותר, וז"ל דעת הש"ך, והח"ח כתב הטעם משום דחיישינן שמא עכשו אחת שיהא החחיבה והמיחר דבוק לה לבד חון להרוטב, לו אפי' אם הי' נחוך הרוטב אבל לא ה' ס' בהרוטב נגד הלב ונאמרה ואח"כ חוזרת ומוסרת החחיות. ומ"מ בין הכי אי הטעמים שהחחיבה ממהרת לבטל יו לחלוק אפי' בחיסור דבר שיש להחיר בחיסור דרבנן משום ספק דרבנן לקל, וכן הוא דעת המרדכי, וכן הכי נהגי"מ בשם מ"ק בשם רש"י, ואפי' כל החחיבה היא חוך הרוטב חון מלקלח עוף של כל הקדירה לבטל בחיסור דבוק, וכן כתב המהרש"ל בהגהה"ד, וכן הוא בלבוש וכב"ח, ובש"ך הובא הטעם משום דכל חחיבה שהחיסור דבוק לה ממהרת לבטל יותר מכל חחיבה שהחיסור דבוק לה בשאר חחיבות ומכל הקדירה. שבעוד שחין כח עדיין בהבישול לחבליע בשאר דבריט מבלוע החילה חוך מדבר הבישול בו, ולח כדעת המחבר והרמב"ם והטור, ויש עוד טעם לזה אבל חין זה מעם עיקר, ועי' בש"ח שעמת לכי ס' ח', ועי' בהגהת חמרי כרוך בש"ך ס"ק י' מה שכחב שם, ועי' בחחו"ד בביחורים אות כ', ועי' בית"י בהקלר אות י"ח, ועי' בדברי שחל ויוסף דעת רים סי' ע"ב ע"ש:

(מח) **אסור**. כלין כל חיסור שהחבטל בקדירה שחין ס' נגד החיסור המחבר הכל והוא פשוט בש"ם ובפוסקים:

(מט) **בששים**. הרב שם אבל אם העוף שלמה הלח מוכן מעלמו לחין לריך שום לילוף מהקדירה, דהעוף בעלמו יש בו ס' נגד הלב, ועוין בית לפרים מה שכחב בזה:

נ) **דבוק**. ולין לריך ס' בהחחיבה עלמה נגד הלב רק בל הקדירה מלטרף לבטל הלב שם, דאין כאן הטעם דהחחיבה ממהרת לבטל יותר מהרוח מהקדרה, וגם אין לחוש שמא היחה עשה חון לרוטב דכל שהוא מחובר בהעוף לא מיקרי זה, דווקא כשהי' מחובר ודבוק כך מהחילה הולדה לו מקרי דבוק אבל לא אם שלמעלה ומהדבק ע"י הבישול, וכן כתב הש"ך בשות י"ז, ולפ"ז בהמהרש"ל שמא חון לרוטב דכל שהוא מחובר דבוק אפילו לא מיקרי לזה, דווקא בהחחיבה, וכן כתב הלב בשם ע"י הכישול, וכן כתב הש"ך בשות י"ז, ולפ"ז בהמהרש"ל

נג) **בוחר**. לפי דעת הש"ך בשות י"ז שם בהעוף ס' נגד כל הלב שהחבטל בחוך ס' סיחר דבכל מוחר לבד החיסור [כחבר בילחת לעיל בכלל זה דמחבר דים ס' חין לן שום ס"מ בזה:

## ברית מלה

כדין ויבשלנו והכבד יצלה, כל חד וחד יתנהג עמו נג) כדינו, ישליך. אם נפלה הלב ע"י קריעה תחילה כדין אבל בלא הרחה קמיירתא יש נה) להתיר אף באין הפ"מ, מ"ם בעל נפש יהמיר לעצמו בזה באין נו) הפ"מ: [י] אין לך בהמה שיהיי בה נז) וודאי ששים נגד נח) לבה. הריאה מדינא אין צריך נט) היתוך, אבל מנהג ישראל הוא לבתחילה לקרוע ולפתוח הקנוקנות הגדולים שכה, ומנהג ס) יפה הוא, ובדיעבד אם לא קרע ולא פתח הקנוקנות נמי סג) שרי, וכל זה הוא רק בקנוקנות הגדולים אבל בקנוקנות הקטנים אין שום חשש אפיי לבתחילה, וכן ריאה של עוף אפיי לבתחילה אין צריך סכ) היתוך:

## תקריב מלח

נג) **כדינו**. שחלה כזה בא לפני מבה"ס הלוי והסיק דשחיי בהקרי לות כ"ג, וכן כתב הממ"י שכוונת הרב לומר דאין לך בהמה שיהיי בה ולחלי כ' עד לכה, הא שם יכולין לשער שיש כ' נגד לבה ודחלי שרי כמו שמצינו לעיל בחתיכת עוף:

נח) **לבה**. כן כתב הרב בהג"ה וכן כתב הד"מ בשם מו"ה, וכתב הש"ך בשות ר"ט דיכול שבמקום הדחק להסיר הרהם וכרעי, וקרבי, ונם צריך לנקרב מהחלב ויד הבשה ושארי הנידון ומפקיעון שורב"ב לכן ממילא מ"מ אין בה כ' עד הלב, אבל אם הוא לפנינו ומלו רואין שיש בה כ' עד הלב מותר נם בבהמה, כן כתב הממ"י הביאו הפמ"נ, והב"מ בין בהמה לעוף הוא כזה, דבבהמה לא ממרינן מספקא יש כ' בין שיש הרבה דם בלבה, ולכן מספקא יש להתיר, ול"ב אע"פ שרואין שיש כ', אבל בעוף שבלאכ"ב אין לו בלבה רק כזית לכן גם מספקא ממרינן שיש כ' בהעוף שבלאכ"ב:

נט) **היתוך**. והוא בחולין דף ק"ט ע"ב במשנה הבחל קורטו ומולוח לת חלבו, הלב קורטו ומולוח לת דמו, ונה ממרו לנה דווקא בבחל משום שהלב שבו והלב משום שמתקבץ והרבה דם בחללה, אבל נה בשארי דברים, ובין כיון"ד בפי' ע"ב בביאור הגר"ח לות י"ט, וכן כתב בעל המים דעים בפי' קמ"ד בפי' קפ"ד ובוכה בכ"י, וכן כתב בעל המים דעים בפי' קמ"ח בפי' קפ"ח דנכון לעשות כן משום דז שבשם, אבל מיהא מספקא קלישא מדינא דלת דמי לגב שמתקבץ בה הרבה דם להוכה טעת שהחישה ויש בה דם כזום מחיים, ובין מבבלות בפי' ס"ט לות ע"ו שבחב לריך להוליא הריאה מהעוך קודם המליחה, ע"ב, ובין כיון"י שמצינ עליו בזה וכתב מכוון שהריאה דבוקה בהללות הוי בהחיכה עבה, ע"ם, ובין בספר דברי יוסף סי' מ"ו שהביאו ומחמה שם דבריו ומשקיע להעיקר הוא כדעת הפמ"נ להמחיר, דהא מיהא דבוקה בכולה בהללות ובין מעמ שהיא נפרד מן הללות ומנולה משני לדדין, ע"ם, אבל מיהתי מיהא לריכה לחפי' של בהמה דלת יהי' מלח בחחיכה עבה, רק מיהגין לחחמה:

ס) **יפה**. בשעה הריב"ם בבדי להוליח הדם הממלח בה משום הרחה כמו דם בעוף וכעוס בהקנוקנות כמו בלב, וכן כתב בעל המים דעים בפי' קמ"ח דכיון לעשות כן, וכן כתב הב"י בפי' קמ"ט לות י"ג דים לחבר בזה, והב"י בפי' ע"ו לות כ"ד כתב משום דים דם הנקרש בחוכם, עכ"ל, והוי"א בפי' ע"כ בהלריך לות י"ב כתב, ח"ל סם, מיהו בחמת עוד בעם ים מפני מה ללריך לפחות בהקנוקנות מפני שהחוהב בים שם חולעים והם מחזיק מפחבחר בפי' ק"ד עד כן שומר ובסו ירחק מכם בלח לחלבם בלל, וחבם בלריחי בחשובה מגדול אחד שהחיר עליהם אבל כל הבירו אין בהם שום החחלה ממם בלל ובלל, עכ"ל, לכן מכל הטעמים שלילו נכון לידבה בזה המחבר, אבל אין לריך לפחות הקנוקנות מחמת בלם יהי' כחולה ע"ו, ועיין לעיל בכלל ע' לות ס"ו דהקנוקנות המה חמוים וסנויים בהריחה, ועיין לעיל בכלל ע' לות נס בהשיחה מובר, וכן כתב היד"י בהקרי לות כ"ג, וכן כתב הממ"י שכוונת הרב לומר דאין לך בהמה שיהי' בה ולחלי ס' עד לכה, הא שם יכולין לשער שיש ס' נגד לבה ודחלי שרי כמו שמצינו לעיל בחתיכת עוף:

נח) **לבה**. כן כתב הרב בהג"ה וכן כתב הד"מ בשם מו"ה, וכתב הש"ך בשות ר"ט דיכול שבמקום הדחק להסיר הרהם וכרעי, וקרבי, ונם צריך לנקרב מהחלב ויד הבשה ושארי הנידון ומפקיעון שורב"ב לכן ממילא מ"מ אין בה כ' עד הלב, אבל אם הוא לפנינו ומלו רואין שיש בה כ' עד הלב מותר נם בבהמה, כן כתב הממ"י הביאו הפמ"נ, והב"מ בין בהמה לעוף הוא כזה, דבבהמה לא ממרינן מספקא יש כ' בין שיש הרבה דם בלבה, ולכן מספקא יש להתיר, ול"ב אע"פ שרואין שיש כ', אבל בעוף שבלאכ"ב אין לו בלבה רק כזית לכן גם מספקא ממרינן שיש כ' בהעוף שבלאכ"ב:

נט) **היתוך**. והוא בחולין דף ק"ט ע"ב במשנה הבחל קורטו ומולוח לת חלבו, הלב קורטו ומולוח לת דמו, ונה ממרו לנה דווקא בבחל משום שהלב שבו והלב משום שמתקבץ והרבה דם בחללה, אבל נה בשארי דברים, ובין כיון"ד בפי' ע"ב בביאור הגר"ח לות י"ט, וכן כתב בעל המים דעים בפי' קמ"ד בפי' קפ"ד ובוכה בכ"י, וכן כתב בעל המים דעים בפי' קמ"ח בפי' קפ"ח דנכון לעשות כן משום דז שבשם, אבל מיהא מספקא קלישא מדינא דלת דמי לגב שמתקבץ בה הרבה דם להוכה טעת שהחישה ויש בה דם כזום מחיים, ובין מבבלות בפי' ס"ט לות ע"ו שבחב לריך להוליא הריאה מהעוך קודם המליחה, ע"ב, ובין כיון"י שמצינ עליו בזה וכתב מכוון שהריאה דבוקה בהללות הוי בהחיכה עבה, ע"ם, ובין בספר דברי יוסף סי' מ"ו שהביאו ומחמה שם דבריו ומשקיע להעיקר הוא כדעת הפמ"נ להמחיר, דהא מיהא דבוקה בכולה בהללות ובין מעמ שהיא נפרד מן הללות ומנולה משני לדדין, ע"ם, אבל מיהתי מיהא לריכה לחפי' של בהמה דלת יהי' מלח בחחיכה עבה, רק מיהגין לחחמה:

ס) **יפה**. בשעה הריב"ם בבדי להוליח הדם הממלח בה משום הרחה כמו דם בעוף וכעוס בהקנוקנות כמו בלב, וכן כתב בעל המים דעים בפי' קמ"ח דכיון לעשות כן, וכן כתב הב"י בפי' קמ"ט לות י"ג דים לחבר בזה, והב"י בפי' ע"ו לות כ"ד כתב משום דים דם הנקרש בחוכם, עכ"ל, והוי"א בפי' ע"כ בהלריך לות י"ב כתב, ח"ל סם, מיהו בחמת עוד בעם ים מפני מה ללריך לפחות בהקנוקנות שבמפעות מפני שהחוהב בים שם חולעים והם מחזיק מפחבחר בפי' ק"ד עד כן שומר ובסו ירחק מכם בלח לחלבם בלל, וחבם בלריחי בחשובה מגדול אחד שהחיר עליהם אבל כל הבירו אין בהם שום החחלה ממם בלל ובלל, עכ"ל, לכן מכל הטעמים שלילו נכון לידבה בזה המחבר, אבל אין לריך לפחות הקנוקנות מחמת בלם יהי' כחולה ע"ו, ועיין לעיל בכלל ע' לות ס"ו דהקנוקנות המה חמוים וסנויים בהריחה, ועיין לעיל בכלל ע' לות נס בהשיחה מובר, וכן כתב היד"י בהקרי לות כ"ג, וכן כתב הממ"י שכוונת הרב לומר דאין לך בהמה שיהי' בה ולחלי ס' עד לכה, הא שם יכולין לשער שיש ס' נגד לבה ודחלי שרי כמו שמצינו לעיל בחתיכת עוף:

נח) **לבה**. כן כתב הרב בהג"ה וכן כתב הד"מ בשם מו"ה, וכתב הש"ך בשות ר"ט דיכול שבמקום הדחק להסיר הרהם וכרעי, וקרבי, ונם צריך לנקרב מהחלב ויד הבשה ושארי הנידון ומפקיעון שורב"ב לכן ממילא מ"מ אין בה כ' עד הלב, אבל אם הוא לפנינו ומלו רואין שיש בה כ' עד הלב מותר נם בבהמה, כן כתב הממ"י הביאו הפמ"נ, והב"מ בין בהמה לעוף הוא כזה, דבבהמה לא ממרינן מספקא יש כ' בין שיש הרבה דם בלבה, ולכן מספקא יש להתיר, ול"ב אע"פ שרואין שיש כ', אבל בעוף שבלאכ"ב אין לו בלבה רק כזית לכן גם מספקא ממרינן שיש כ' בהעוף שבלאכ"ב:

נט) **היתוך**. והוא בחולין דף ק"ט ע"ב במשנה הבחל קורטו ומולוח לת חלבו, הלב קורטו ומולוח לת דמו, ונה ממרו לנה דווקא בבחל משום שהלב שבו והלב משום שמתקבץ והרבה דם בחללה, אבל נה בשארי דברים, ובין כיון"ד בפי' ע"ב בביאור הגר"ח לות י"ט, וכן כתב בעל המים דעים בפי' קמ"ד בפי' קפ"ד ובוכה בכ"י, וכן כתב בעל המים דעים בפי' קמ"ח בפי' קפ"ח דנכון לעשות כן משום דז שבשם, אבל מיהא מספקא קלישא מדינא דלת דמי לגב שמתקבץ בה הרבה דם להוכה טעת שהחישה ויש בה דם כזום מחיים, ובין מבבלות בפי' ס"ט לות ע"ו שבחב לריך להוליא הריאה מהעוך קודם המליחה, ע"ב, ובין כיון"י שמצינ עליו בזה וכתב מכוון שהריאה דבוקה בהללות הוי בהחיכה עבה, ע"ם, ובין בספר דברי יוסף סי' מ"ו שהביאו ומחמה שם דבריו ומשקיע להעיקר הוא כדעת הפמ"נ להמחיר, דהא מיהא דבוקה בכולה בהללות ובין מעמ שהיא נפרד מן הללות ומנולה משני לדדין, ע"ם, אבל מיהתי מיהא לריכה לחפי' של בהמה דלת יהי' מלח בחחיכה עבה, רק מיהגין לחחמה:

מבאר דין מליחת הכבד וצלייתו, ובו כ' סעיפים:

שער הציון

שו"ע יו"ד מסי ע"ג סעיף א'

א) רבוי. מי ע"ז תוס' ס', ומי ס"ד תוס' ס', ומי ס"ה תוס' ס"ב, ומי ס"ו תוס' ס"ב, ומי ס"ז תוס' ס"ב, ומי ס"ח תוס' ס"ב, ומי ס"ט תוס' ס"ב, ומי ע' תוס' ס"ב, ומי ע"א תוס' ס"ב, ומי ע"ב תוס' ס"ב, ומי ע"ג תוס' ס"ב, ומי ע"ד תוס' ס"ב, ומי ע"ה תוס' ס"ב, ומי ע"ו תוס' ס"ב, ומי ע"ז תוס' ס"ב, ומי ע"ח תוס' ס"ב, ומי ע"ט תוס' ס"ב, ומי פ' תוס' ס"ב, ומי פ"א תוס' ס"ב, ומי פ"ב תוס' ס"ב, ומי פ"ג תוס' ס"ב, ומי פ"ד תוס' ס"ב, ומי פ"ה תוס' ס"ב, ומי פ"ו תוס' ס"ב, ומי פ"ז תוס' ס"ב, ומי פ"ח תוס' ס"ב, ומי פ"ט תוס' ס"ב, ומי פ"י תוס' ס"ב, ומי פ"יא תוס' ס"ב, ומי פ"יב תוס' ס"ב, ומי פ"יג תוס' ס"ב, ומי פ"יד תוס' ס"ב, ומי פ"טו תוס' ס"ב, ומי פ"טז תוס' ס"ב, ומי פ"יז תוס' ס"ב, ומי פ"יח תוס' ס"ב, ומי פ"יט תוס' ס"ב, ומי פ"כ תוס' ס"ב, ומי פ"כא תוס' ס"ב, ומי פ"כב תוס' ס"ב, ומי פ"כג תוס' ס"ב, ומי פ"כד תוס' ס"ב, ומי פ"כה תוס' ס"ב, ומי פ"כו תוס' ס"ב, ומי פ"כז תוס' ס"ב, ומי פ"כח תוס' ס"ב, ומי פ"כט תוס' ס"ב, ומי פ"ל תוס' ס"ב, ומי פ"לא תוס' ס"ב, ומי פ"לב תוס' ס"ב, ומי פ"לג תוס' ס"ב, ומי פ"לד תוס' ס"ב, ומי פ"לה תוס' ס"ב, ומי פ"לו תוס' ס"ב, ומי פ"לז תוס' ס"ב, ומי פ"לח תוס' ס"ב, ומי פ"לט תוס' ס"ב, ומי פ"מ תוס' ס"ב, ומי פ"מא תוס' ס"ב, ומי פ"מב תוס' ס"ב, ומי פ"מג תוס' ס"ב, ומי פ"מד תוס' ס"ב, ומי פ"מה תוס' ס"ב, ומי פ"מו תוס' ס"ב, ומי פ"מז תוס' ס"ב, ומי פ"מח תוס' ס"ב, ומי פ"מט תוס' ס"ב, ומי פ"נ תוס' ס"ב, ומי פ"נא תוס' ס"ב, ומי פ"נב תוס' ס"ב, ומי פ"נג תוס' ס"ב, ומי פ"נד תוס' ס"ב, ומי פ"נה תוס' ס"ב, ומי פ"נו תוס' ס"ב, ומי פ"נז תוס' ס"ב, ומי פ"נח תוס' ס"ב, ומי פ"נט תוס' ס"ב, ומי פ"ס תוס' ס"ב, ומי פ"סא תוס' ס"ב, ומי פ"סב תוס' ס"ב, ומי פ"סג תוס' ס"ב, ומי פ"סד תוס' ס"ב, ומי פ"סה תוס' ס"ב, ומי פ"סו תוס' ס"ב, ומי פ"סז תוס' ס"ב, ומי פ"סח תוס' ס"ב, ומי פ"סט תוס' ס"ב, ומי פ"ע תוס' ס"ב, ומי פ"עא תוס' ס"ב, ומי פ"עב תוס' ס"ב, ומי פ"עג תוס' ס"ב, ומי פ"עד תוס' ס"ב, ומי פ"עה תוס' ס"ב, ומי פ"עו תוס' ס"ב, ומי פ"עז תוס' ס"ב, ומי פ"עח תוס' ס"ב, ומי פ"עט תוס' ס"ב, ומי פ"פ תוס' ס"ב, ומי פ"פא תוס' ס"ב, ומי פ"פב תוס' ס"ב, ומי פ"פג תוס' ס"ב, ומי פ"פד תוס' ס"ב, ומי פ"פה תוס' ס"ב, ומי פ"פו תוס' ס"ב, ומי פ"פז תוס' ס"ב, ומי פ"פח תוס' ס"ב, ומי פ"פט תוס' ס"ב, ומי פ"צ תוס' ס"ב, ומי פ"צא תוס' ס"ב, ומי פ"צב תוס' ס"ב, ומי פ"צג תוס' ס"ב, ומי פ"צד תוס' ס"ב, ומי פ"צה תוס' ס"ב, ומי פ"צו תוס' ס"ב, ומי פ"צז תוס' ס"ב, ומי פ"צח תוס' ס"ב, ומי פ"צט תוס' ס"ב, ומי פ"ק תוס' ס"ב, ומי פ"קא תוס' ס"ב, ומי פ"קב תוס' ס"ב, ומי פ"קג תוס' ס"ב, ומי פ"קד תוס' ס"ב, ומי פ"קה תוס' ס"ב, ומי פ"קו תוס' ס"ב, ומי פ"קז תוס' ס"ב, ומי פ"קח תוס' ס"ב, ומי פ"קט תוס' ס"ב, ומי פ"קי תוס' ס"ב, ומי פ"קיא תוס' ס"ב, ומי פ"קיב תוס' ס"ב, ומי פ"קיג תוס' ס"ב, ומי פ"קיד תוס' ס"ב, ומי פ"קטו תוס' ס"ב, ומי פ"קטז תוס' ס"ב, ומי פ"קיז תוס' ס"ב, ומי פ"קיח תוס' ס"ב, ומי פ"קיט תוס' ס"ב, ומי פ"קכ תוס' ס"ב, ומי פ"קכא תוס' ס"ב, ומי פ"קכב תוס' ס"ב, ומי פ"קכג תוס' ס"ב, ומי פ"קכד תוס' ס"ב, ומי פ"קכה תוס' ס"ב, ומי פ"קכו תוס' ס"ב, ומי פ"קכז תוס' ס"ב, ומי פ"קכח תוס' ס"ב, ומי פ"קכט תוס' ס"ב, ומי פ"קל תוס' ס"ב, ומי פ"קלא תוס' ס"ב, ומי פ"קלב תוס' ס"ב, ומי פ"קלג תוס' ס"ב, ומי פ"קלד תוס' ס"ב, ומי פ"קלה תוס' ס"ב, ומי פ"קלו תוס' ס"ב, ומי פ"קלז תוס' ס"ב, ומי פ"קלח תוס' ס"ב, ומי פ"קלט תוס' ס"ב, ומי פ"קמ תוס' ס"ב, ומי פ"קמא תוס' ס"ב, ומי פ"קמב תוס' ס"ב, ומי פ"קמג תוס' ס"ב, ומי פ"קמד תוס' ס"ב, ומי פ"קמה תוס' ס"ב, ומי פ"קמו תוס' ס"ב, ומי פ"קמז תוס' ס"ב, ומי פ"קמח תוס' ס"ב, ומי פ"קמט תוס' ס"ב, ומי פ"קנ תוס' ס"ב, ומי פ"קנא תוס' ס"ב, ומי פ"קנב תוס' ס"ב, ומי פ"קנג תוס' ס"ב, ומי פ"קנד תוס' ס"ב, ומי פ"קנה תוס' ס"ב, ומי פ"קנו תוס' ס"ב, ומי פ"קנז תוס' ס"ב, ומי פ"קנח תוס' ס"ב, ומי פ"קנט תוס' ס"ב, ומי פ"קס תוס' ס"ב, ומי פ"קסא תוס' ס"ב, ומי פ"קסב תוס' ס"ב, ומי פ"קסג תוס' ס"ב, ומי פ"קסד תוס' ס"ב, ומי פ"קסה תוס' ס"ב, ומי פ"קסו תוס' ס"ב, ומי פ"קסז תוס' ס"ב, ומי פ"קסח תוס' ס"ב, ומי פ"קסט תוס' ס"ב, ומי פ"קע תוס' ס"ב, ומי פ"קעא תוס' ס"ב, ומי פ"קעב תוס' ס"ב, ומי פ"קעג תוס' ס"ב, ומי פ"קעד תוס' ס"ב, ומי פ"קעה תוס' ס"ב, ומי פ"קעו תוס' ס"ב, ומי פ"קעז תוס' ס"ב, ומי פ"קעח תוס' ס"ב, ומי פ"קעט תוס' ס"ב, ומי פ"קפ תוס' ס"ב, ומי פ"קפא תוס' ס"ב, ומי פ"קפב תוס' ס"ב, ומי פ"קפג תוס' ס"ב, ומי פ"קפד תוס' ס"ב, ומי פ"קפה תוס' ס"ב, ומי פ"קפו תוס' ס"ב, ומי פ"קפז תוס' ס"ב, ומי פ"קפח תוס' ס"ב, ומי פ"קפט תוס' ס"ב, ומי פ"קצ תוס' ס"ב, ומי פ"קצא תוס' ס"ב, ומי פ"קצב תוס' ס"ב, ומי פ"קצג תוס' ס"ב, ומי פ"קצד תוס' ס"ב, ומי פ"קצה תוס' ס"ב, ומי פ"קצו תוס' ס"ב, ומי פ"קצז תוס' ס"ב, ומי פ"קצח תוס' ס"ב, ומי פ"קצט תוס' ס"ב, ומי פ"קצי תוס' ס"ב, ומי פ"קציא תוס' ס"ב, ומי פ"קציב תוס' ס"ב, ומי פ"קציג תוס' ס"ב, ומי פ"קציד תוס' ס"ב, ומי פ"קציה תוס' ס"ב, ומי פ"קציו תוס' ס"ב, ומי פ"קציז תוס' ס"ב, ומי פ"קציח תוס' ס"ב, ומי פ"קציט תוס' ס"ב, ומי פ"קצכ תוס' ס"ב, ומי פ"קצכא תוס' ס"ב, ומי פ"קצכב תוס' ס"ב, ומי פ"קצכג תוס' ס"ב, ומי פ"קצכד תוס' ס"ב, ומי פ"קצכה תוס' ס"ב, ומי פ"קצכו תוס' ס"ב, ומי פ"קצכז תוס' ס"ב, ומי פ"קצכח תוס' ס"ב, ומי פ"קצכט תוס' ס"ב, ומי פ"קצל תוס' ס"ב, ומי פ"קצלא תוס' ס"ב, ומי פ"קצלב תוס' ס"ב, ומי פ"קצלג תוס' ס"ב, ומי פ"קצלד תוס' ס"ב, ומי פ"קצלה תוס' ס"ב, ומי פ"קצלו תוס' ס"ב, ומי פ"קצלז תוס' ס"ב, ומי פ"קצלח תוס' ס"ב, ומי פ"קצלט תוס' ס"ב, ומי פ"קצמ תוס' ס"ב, ומי פ"קצמא תוס' ס"ב, ומי פ"קצמב תוס' ס"ב, ומי פ"קצמג תוס' ס"ב, ומי פ"קצמד תוס' ס"ב, ומי פ"קצמה תוס' ס"ב, ומי פ"קצמו תוס' ס"ב, ומי פ"קצמז תוס' ס"ב, ומי פ"קצמח תוס' ס"ב, ומי פ"קצמט תוס' ס"ב, ומי פ"קצנ תוס' ס"ב, ומי פ"קצנא תוס' ס"ב, ומי פ"קצנב תוס' ס"ב, ומי פ"קצנג תוס' ס"ב, ומי פ"קצנד תוס' ס"ב, ומי פ"קצנה תוס' ס"ב, ומי פ"קצנו תוס' ס"ב, ומי פ"קצנז תוס' ס"ב, ומי פ"קצנח תוס' ס"ב, ומי פ"קצנט תוס' ס"ב, ומי פ"קצס תוס' ס"ב, ומי פ"קצסא תוס' ס"ב, ומי פ"קצסב תוס' ס"ב, ומי פ"קצסג תוס' ס"ב, ומי פ"קצסד תוס' ס"ב, ומי פ"קצסה תוס' ס"ב, ומי פ"קצסו תוס' ס"ב, ומי פ"קצסז תוס' ס"ב, ומי פ"קצסח תוס' ס"ב, ומי פ"קצסט תוס' ס"ב, ומי פ"קצע תוס' ס"ב, ומי פ"קצעא תוס' ס"ב, ומי פ"קצעב תוס' ס"ב, ומי פ"קצעג תוס' ס"ב, ומי פ"קצעד תוס' ס"ב, ומי פ"קצעה תוס' ס"ב, ומי פ"קצעו תוס' ס"ב, ומי פ"קצעז תוס' ס"ב, ומי פ"קצעח תוס' ס"ב, ומי פ"קצעט תוס' ס"ב, ומי פ"קצפ תוס' ס"ב, ומי פ"קצפא תוס' ס"ב, ומי פ"קצפב תוס' ס"ב, ומי פ"קצפג תוס' ס"ב, ומי פ"קצפד תוס' ס"ב, ומי פ"קצפה תוס' ס"ב, ומי פ"קצפו תוס' ס"ב, ומי פ"קצפז תוס' ס"ב, ומי פ"קצפח תוס' ס"ב, ומי פ"קצפט תוס' ס"ב, ומי פ"קצצ תוס' ס"ב, ומי פ"קצצא תוס' ס"ב, ומי פ"קצצב תוס' ס"ב, ומי פ"קצצג תוס' ס"ב, ומי פ"קצצד תוס' ס"ב, ומי פ"קצצה תוס' ס"ב, ומי פ"קצצו תוס' ס"ב, ומי פ"קצצז תוס' ס"ב, ומי פ"קצצח תוס' ס"ב, ומי פ"קצצט תוס' ס"ב, ומי פ"קצק תוס' ס"ב, ומי פ"קצקא תוס' ס"ב, ומי פ"קצקב תוס' ס"ב, ומי פ"קצקג תוס' ס"ב, ומי פ"קצקד תוס' ס"ב, ומי פ"קצקה תוס' ס"ב, ומי פ"קצקו תוס' ס"ב, ומי פ"קצקז תוס' ס"ב, ומי פ"קצקח תוס' ס"ב, ומי פ"קצקט תוס' ס"ב, ומי פ"קצר תוס' ס"ב, ומי פ"קצרא תוס' ס"ב, ומי פ"קצרב תוס' ס"ב, ומי פ"קצרג תוס' ס"ב, ומי פ"קצרד תוס' ס"ב, ומי פ"קצרה תוס' ס"ב, ומי פ"קצרו תוס' ס"ב, ומי פ"קצרז תוס' ס"ב, ומי פ"קצרח תוס' ס"ב, ומי פ"קצרט תוס' ס"ב, ומי פ"קצש תוס' ס"ב, ומי פ"קצשא תוס' ס"ב, ומי פ"קצשב תוס' ס"ב, ומי פ"קצשג תוס' ס"ב, ומי פ"קצשד תוס' ס"ב, ומי פ"קצשה תוס' ס"ב, ומי פ"קצשו תוס' ס"ב, ומי פ"קצשז תוס' ס"ב, ומי פ"קצשח תוס' ס"ב, ומי פ"קצשט תוס' ס"ב, ומי פ"קצת תוס' ס"ב, ומי פ"קצתא תוס' ס"ב, ומי פ"קצתב תוס' ס"ב, ומי פ"קצתג תוס' ס"ב, ומי פ"קצתד תוס' ס"ב, ומי פ"קצתה תוס' ס"ב, ומי פ"קצתו תוס' ס"ב, ומי פ"קצתז תוס' ס"ב, ומי פ"קצתח תוס' ס"ב, ומי פ"קצתט תוס' ס"ב, ומי פ"קק תוס' ס"ב, ומי פ"קקא תוס' ס"ב, ומי פ"קקב תוס' ס"ב, ומי פ"קקג תוס' ס"ב, ומי פ"קקד תוס' ס"ב, ומי פ"קקה תוס' ס"ב, ומי פ"קקו תוס' ס"ב, ומי פ"קקז תוס' ס"ב, ומי פ"קקח תוס' ס"ב, ומי פ"קקט תוס' ס"ב, ומי פ"קקי תוס' ס"ב, ומי פ"קקיא תוס' ס"ב, ומי פ"קקיב תוס' ס"ב, ומי פ"קקיג תוס' ס"ב, ומי פ"קקיד תוס' ס"ב, ומי פ"קקיה תוס' ס"ב, ומי פ"קקיו תוס' ס"ב, ומי פ"קקיז תוס' ס"ב, ומי פ"קקיח תוס' ס"ב, ומי פ"קקיט תוס' ס"ב, ומי פ"קקכ תוס' ס"ב, ומי פ"קקכא תוס' ס"ב, ומי פ"קקכב תוס' ס"ב, ומי פ"קקכג תוס' ס"ב, ומי פ"קקכד תוס' ס"ב, ומי פ"קקכה תוס' ס"ב, ומי פ"קקכו תוס' ס"ב, ומי פ"קקכז תוס' ס"ב, ומי פ"קקכח תוס' ס"ב, ומי פ"קקכט תוס' ס"ב, ומי פ"קקל תוס' ס"ב, ומי פ"קקלא תוס' ס"ב, ומי פ"קקלב תוס' ס"ב, ומי פ"קקלג תוס' ס"ב, ומי פ"קקלד תוס' ס"ב, ומי פ"קקלה תוס' ס"ב, ומי פ"קקלו תוס' ס"ב, ומי פ"קקלז תוס' ס"ב, ומי פ"קקלח תוס' ס"ב, ומי פ"קקלט תוס' ס"ב, ומי פ"קקמ תוס' ס"ב, ומי פ"קקמא תוס' ס"ב, ומי פ"קקמב תוס' ס"ב, ומי פ"קקמג תוס' ס"ב, ומי פ"קקמד תוס' ס"ב, ומי פ"קקמה תוס' ס"ב, ומי פ"קקמו תוס' ס"ב, ומי פ"קקמז תוס' ס"ב, ומי פ"קקמח תוס' ס"ב, ומי פ"קקמט תוס' ס"ב, ומי פ"קקנ תוס' ס"ב, ומי פ"קקנא תוס' ס"ב, ומי פ"קקנב תוס' ס"ב, ומי פ"קקנג תוס' ס"ב, ומי פ"קקנד תוס' ס"ב, ומי פ"קקנה תוס' ס"ב, ומי פ"קקנו תוס' ס"ב, ומי פ"קקנז תוס' ס"ב, ומי פ"קקנח תוס' ס"ב, ומי פ"קקנט תוס' ס"ב, ומי פ"קקס תוס' ס"ב, ומי פ"קקסא תוס' ס"ב, ומי פ"קקסב תוס' ס"ב, ומי פ"קקסג תוס' ס"ב, ומי פ"קקסד תוס' ס"ב, ומי פ"קקסה תוס' ס"ב, ומי פ"קקסו תוס' ס"ב, ומי פ"קקסז תוס' ס"ב, ומי פ"קקסח תוס' ס"ב, ומי פ"קקסט תוס' ס"ב, ומי פ"קקע תוס' ס"ב, ומי פ"קקעא תוס' ס"ב, ומי פ"קקעב תוס' ס"ב, ומי פ"קקעג תוס' ס"ב, ומי פ"קקעד תוס' ס"ב, ומי פ"קקעה תוס' ס"ב, ומי פ"קקעו תוס' ס"ב, ומי פ"קקעז תוס' ס"ב, ומי פ"קקעח תוס' ס"ב, ומי פ"קקעט תוס' ס"ב, ומי פ"קקפ תוס' ס"ב, ומי פ"קקפא תוס' ס"ב, ומי פ"קקפב תוס' ס"ב, ומי פ"קקפג תוס' ס"ב, ומי פ"קקפד תוס' ס"ב, ומי פ"קקפה תוס' ס"ב, ומי פ"קקפו תוס' ס"ב, ומי פ"קקפז תוס' ס"ב, ומי פ"קקפח תוס' ס"ב, ומי פ"קקפט תוס' ס"ב, ומי פ"קקצ תוס' ס"ב, ומי פ"קקצא תוס' ס"ב, ומי פ"קקצב תוס' ס"ב, ומי פ"קקצג תוס' ס"ב, ומי פ"קקצד תוס' ס"ב, ומי פ"קקצה תוס' ס"ב, ומי פ"קקצו תוס' ס"ב, ומי פ"קקצז תוס' ס"ב, ומי פ"קקצח תוס' ס"ב, ומי פ"קקצט תוס' ס"ב, ומי פ"קקק תוס' ס"ב, ומי פ"קקקא תוס' ס"ב, ומי פ"קקקב תוס' ס"ב, ומי פ"קקקג תוס' ס"ב, ומי פ"קקקד תוס' ס"ב, ומי פ"קקקה תוס' ס"ב, ומי פ"קקקו תוס' ס"ב, ומי פ"קקקז תוס' ס"ב, ומי פ"קקקח תוס' ס"ב, ומי פ"קקקט תוס' ס"ב, ומי פ"קקר תוס' ס"ב, ומי פ"קקרא תוס' ס"ב, ומי פ"קקרב תוס' ס"ב, ומי פ"קקרג תוס' ס"ב, ומי פ"קקרד תוס' ס"ב, ומי פ"קקרה תוס' ס"ב, ומי פ"קקרו תוס' ס"ב, ומי פ"קקרז תוס' ס"ב, ומי פ"קקרח תוס' ס"ב, ומי פ"קקרט תוס' ס"ב, ומי פ"קקש תוס' ס"ב, ומי פ"קקשא תוס' ס"ב, ומי פ"קקשב תוס' ס"ב, ומי פ"קקשג תוס' ס"ב, ומי פ"קקשד תוס' ס"ב, ומי פ"קקשה תוס' ס"ב, ומי פ"קקשו תוס' ס"ב, ומי פ"קקשז תוס' ס"ב, ומי פ"קקשח תוס' ס"ב, ומי פ"קקשט תוס' ס"ב, ומי פ"קקת תוס' ס"ב, ומי פ"קקתא תוס' ס"ב, ומי פ"קקתב תוס' ס"ב, ומי פ"קקתג תוס' ס"ב, ומי פ"קקתד תוס' ס"ב, ומי פ"קקתה תוס' ס"ב, ומי פ"קקתו תוס' ס"ב, ומי פ"קקתז תוס' ס"ב, ומי פ"קקתח תוס' ס"ב, ומי פ"קקתט תוס' ס"ב, ומי פ"קכ תוס' ס"ב, ומי פ"קכא תוס' ס"ב, ומי פ"קכב תוס' ס"ב, ומי פ"קכג תוס' ס"ב, ומי פ"קכד תוס' ס"ב, ומי פ"קכה תוס' ס"ב, ומי פ"קכו תוס' ס"ב, ומי פ"קכז תוס' ס"ב, ומי פ"קכח תוס' ס"ב, ומי פ"קכט תוס' ס"ב, ומי פ"קל תוס' ס"ב, ומי פ"קלא תוס' ס"ב, ומי פ"קלב תוס' ס"ב, ומי פ"קלג תוס' ס"ב, ומי פ"קלד תוס' ס"ב, ומי פ"קלה תוס' ס"ב, ומי פ"קלו תוס' ס"ב, ומי פ"קלז תוס' ס"ב, ומי פ"קלח תוס' ס"ב, ומי פ"קלט תוס' ס"ב, ומי פ"קמ תוס' ס"ב, ומי פ"קמא תוס' ס"ב, ומי פ"קמב תוס' ס"ב, ומי פ"קמג תוס' ס"ב, ומי פ"קמד תוס' ס"ב, ומי פ"קמה תוס' ס"ב, ומי פ"קמו תוס' ס"ב, ומי פ"קמז תוס' ס"ב, ומי פ"קמח תוס' ס"ב, ומי פ"קמט תוס' ס"ב, ומי פ"קנ תוס' ס"ב, ומי פ"קנא תוס' ס"ב, ומי פ"קנב תוס' ס"ב, ומי פ"קנג תוס' ס"ב, ומי פ"קנד תוס' ס"ב, ומי פ"קנה תוס' ס"ב, ומי פ"קנו תוס' ס"ב, ומי פ"קנז תוס' ס"ב, ומי פ"קנח תוס' ס"ב, ומי פ"קנט תוס' ס"ב, ומי פ"קס תוס' ס"ב, ומי פ"קסא תוס' ס"ב, ומי פ"קסב תוס' ס"ב, ומי פ"קסג תוס' ס"ב, ומי פ"קסד תוס' ס"ב, ומי פ"קסה תוס' ס"ב, ומי פ"קסו תוס' ס"ב, ומי פ"קסז תוס' ס"ב, ומי פ"קסח תוס' ס"ב, ומי פ"קסט תוס' ס"ב, ומי פ"קע תוס' ס"ב, ומי פ"קעא תוס' ס"ב, ומי פ"קעב תוס' ס"ב, ומי פ"קעג תוס' ס"ב, ומי פ"קעד תוס' ס"ב, ומי פ"קעה תוס' ס"ב, ומי פ"קעו תוס' ס"ב, ומי פ"קעז תוס' ס"ב, ומי פ"קעח תוס' ס"ב, ומי פ"קעט תוס' ס"ב, ומי פ"קפ תוס' ס"ב, ומי פ"קפא תוס' ס"ב, ומי פ"קפב תוס' ס"ב, ומי פ"קפג תוס' ס"ב, ומי פ"קפד תוס' ס"ב, ומי פ"קפה תוס' ס"ב, ומי פ"קפו תוס' ס"ב, ומי פ"קפז תוס' ס"ב, ומי פ"קפח תוס' ס"ב, ומי פ"קפט תוס' ס"ב, ומי פ"קצ תוס' ס"ב, ומי פ"קצא תוס' ס"ב, ומי פ"קצב תוס' ס"ב, ומי פ"קצג תוס' ס"ב, ומי פ"קצד תוס' ס"ב, ומי פ"קצה תוס' ס"ב, ומי פ"קצו תוס' ס"ב, ומי פ"קצז תוס' ס"ב, ומי פ"קצח תוס' ס"ב, ומי פ"קצט תוס' ס"ב, ומי פ"קצי תוס' ס"ב, ומי פ"קציא תוס' ס"ב, ומי פ"קציב תוס' ס"ב, ומי פ"קציג תוס' ס"ב, ומי פ"קציד תוס' ס"ב, ומי פ"קציה תוס' ס"ב, ומי פ"קציו תוס' ס"ב, ומי פ"קציז תוס' ס"ב, ומי פ"קציח תוס' ס"ב, ומי פ"קציט תוס' ס"ב, ומי פ"קצכ תוס' ס"ב, ומי פ"קצכא תוס' ס"ב, ומי פ"קצכב תוס' ס"ב, ומי פ"קצכג תוס' ס"ב, ומי פ"קצכד תוס' ס"ב, ומי פ"קצכה תוס' ס"ב, ומי פ"קצכו תוס' ס"ב, ומי פ"קצכז תוס' ס"ב, ומי פ"קצכח תוס' ס"ב, ומי פ"קצכט תוס' ס"ב, ומי פ"קצל תוס' ס"ב, ומי פ"קצלא תוס' ס"ב, ומי פ"קצלב תוס' ס"ב, ומי פ"קצלג תוס' ס"ב, ומי פ"קצלד תוס' ס"ב, ומי פ"קצלה תוס' ס"ב, ומי פ"קצלו תוס' ס"ב, ומי פ"קצלז תוס' ס"ב, ומי פ"קצלח תוס' ס"ב, ומי פ"קצלט תוס' ס"ב, ומי פ"קצמ תוס' ס"ב, ומי פ"קצמא תוס' ס"ב, ומי פ"קצמב תוס' ס"ב, ומי פ"קצמג תוס' ס"ב, ומי פ"קצמד תוס' ס"ב, ומי פ"קצמה תוס' ס"ב, ומי פ"קצמו תוס' ס"ב, ומי פ"קצמז תוס' ס"ב, ומי פ"קצמח תוס' ס"ב, ומי פ"קצמט תוס' ס"ב, ומי פ"קצנ תוס' ס"ב, ומי פ"קצנא תוס' ס"ב, ומי פ"קצנב תוס' ס"ב, ומי פ"קצנג תוס' ס"ב, ומי פ"קצנד תוס' ס"ב, ומי פ"קצנה תוס' ס"ב, ומי פ"קצנו תוס' ס"ב, ומי פ"קצנז תוס' ס"ב, ומי פ"קצנח תוס' ס"ב, ומי פ"קצנט תוס' ס"ב, ומי פ"קצס תוס' ס"ב, ומי פ"קצסא תוס' ס"ב, ומי פ"קצסב תוס' ס"ב, ומי פ"קצסג תוס' ס"ב, ומי פ"קצסד תוס' ס"ב, ומי פ"קצסה תוס' ס"ב, ומי פ"קצסו תוס' ס"ב, ומי פ"קצסז תוס' ס"ב, ומי פ"קצסח תוס' ס"ב, ומי פ"קצסט תוס' ס"ב, ומי פ"קצע תוס' ס"ב, ומי פ"קצעא תוס' ס"ב, ומי פ"קצעב תוס' ס"ב, ומי פ"קצעג תוס' ס"ב, ומי פ"קצעד תוס' ס"ב, ומי פ"קצעה תוס' ס"ב, ומי פ"קצעו תוס' ס"ב, ומי פ"קצעז תוס' ס"ב, ומי פ"קצעח תוס' ס"ב, ומי פ"קצעט תוס' ס"ב, ומי פ"קצפ תוס' ס"ב, ומי פ"קצפא תוס' ס"ב, ומי פ"קצפב תוס' ס"ב, ומי פ"קצפג תוס' ס"ב, ומי פ"קצפד תוס' ס"ב, ומי פ"קצפה תוס' ס"ב, ומי פ"קצפו תוס' ס"ב, ומי פ"קצפז תוס' ס"ב, ומי פ"קצפח תוס' ס"ב, ומי פ"קצפט תוס' ס"ב, ומי פ"קצצ תוס' ס"ב, ומי פ"קצצא תוס' ס"ב, ומי פ"קצצב תוס' ס"ב, ומי פ"קצצג תוס' ס"ב, ומי פ"קצצד תוס' ס"ב, ומי פ"קצצה תוס' ס"ב, ומי פ"קצצו תוס' ס"ב, ומי פ"קצצז תוס' ס"ב, ומי פ"קצצח תוס' ס"ב, ומי פ"קצצט תוס' ס"ב, ומי פ"קצק תוס' ס"ב, ומי פ"קצקא תוס' ס"ב, ומי פ"קצקב תוס' ס"ב, ומי פ"קצקג תוס' ס"ב, ומי פ"קצקד תוס' ס"ב, ומי פ"קצקה תוס' ס"ב, ומי פ"קצקו תוס' ס"ב, ומי פ"קצקז תוס' ס"ב, ומי פ"קצקח תוס' ס"ב, ומי פ"קצקט תוס' ס"ב, ומי פ"קצר תוס' ס"ב, ומי פ"קצרא תוס' ס"ב, ומי פ"קצרב תוס' ס"ב, ומי פ"קצרג תוס' ס"ב, ומי פ"קצרד תוס' ס"ב, ומי פ"קצרה תוס' ס"ב, ומי פ"קצרו תוס' ס"ב, ומי פ"קצרז תוס' ס"ב, ומי פ"קצרח תוס' ס"ב, ומי פ"קצרט תוס' ס"ב, ומי פ"קצש תוס' ס"ב, ומי פ"קצשא תוס' ס"ב, ומי פ"קצשב תוס' ס"ב, ומי פ"קצשג תוס' ס"ב, ומי פ"קצשד תוס' ס"ב, ומי פ"קצשה תוס' ס"ב, ומי פ"קצשו תוס' ס"ב, ומי פ"קצשז תוס' ס"ב, ומי פ"קצשח תוס' ס"ב, ומי פ"קצשט תוס' ס"ב, ומי פ"קצת תוס' ס"ב, ומי פ"קצתא תוס' ס"ב, ומי פ"קצתב תוס' ס"ב, ומי פ"קצתג תוס' ס"ב, ומי פ"קצתד תוס' ס"ב, ומי פ"קצתה תוס' ס"ב, ומי פ"קצתו תוס' ס"ב, ומי פ"קצתז תוס' ס"ב, ומי פ"קצתח תוס' ס"ב, ומי פ"קצתט תוס' ס"ב, ומי פ"קק תוס' ס"ב, ומי פ"קקא תוס' ס"ב, ומי פ"קקב תוס' ס"ב, ומי פ"קקג תוס' ס"ב, ומי פ"קקד תוס' ס"ב, ומי פ"קקה תוס' ס"ב, ומי פ"קקו תוס' ס"ב, ומי פ"קקז תוס' ס"ב, ומי פ"קקח תוס' ס"ב, ומי פ"קקט תוס' ס"ב, ומי פ"קקי תוס' ס"ב, ומי פ"קקיא תוס' ס"ב, ומי פ"קקיב תוס' ס"ב, ומי פ"קקיג תוס' ס"ב, ומי פ"קקיד תוס' ס"ב, ומי פ"קקיה תוס' ס"ב, ומי פ"קקיו תוס' ס"ב, ומי פ"קקיז תוס' ס"ב, ומי פ"קקיח תוס' ס"ב, ומי פ"קקיט תוס' ס"ב, ומי פ"קקכ תוס' ס"ב, ומי פ"קקכא תוס' ס"ב, ומי פ"קקכב תוס' ס"ב, ומי פ"קקכג תוס' ס"ב, ומי פ"קקכד תוס' ס"ב, ומי פ"קקכה תוס' ס"ב, ומי פ"קקכו תוס' ס"ב, ומי פ"קקכז תוס' ס"ב, ומי פ"קקכח תוס' ס"ב, ומי פ"קקכט תוס' ס"ב, ומי פ"קקל תוס' ס"ב, ומי פ"קקלא תוס' ס"ב, ומי פ"קקלב תוס' ס"ב, ומי פ"קקלג תוס' ס"ב, ומי פ"קקלד תוס' ס"ב, ומי פ"קקלה תוס' ס"ב, ומי פ"קקלו תוס' ס"ב, ומי פ"קקלז תוס' ס"ב, ומי פ"קקלח תוס' ס"ב, ומי פ"קקלט תוס' ס"ב, ומי פ"קקמ תוס' ס"ב, ומי פ"קקמא תוס' ס"ב, ומי פ"קקמב תוס' ס"ב, ומי פ"קקמג תוס' ס"ב, ומי פ"קקמד תוס' ס"ב, ומי פ"קקמה תוס' ס"ב, ומי פ"קקמו תוס' ס"ב, ומי פ"קקמז תוס' ס"ב, ומי פ"קקמח תוס' ס"ב, ומי פ"קקמט תוס' ס"ב, ומי פ"קקנ תוס' ס"ב, ומי פ"קקנא תוס' ס"ב, ומי פ"קקנב תוס' ס"ב, ומי פ"קקנג תוס' ס"ב, ומי פ"קקנד תוס' ס"ב, ומי פ"קקנה תוס' ס"ב, ומי פ"קקנו תוס' ס"ב, ומי פ"קקנז תוס' ס"ב, ומי פ"קקנח תוס' ס"ב, ומי פ"קקנט תוס' ס"ב, ומי פ"קקס תוס' ס"ב, ומי פ"קקסא תוס' ס"ב, ומי פ"קקסב תוס' ס"ב, ומי פ"קקסג תוס' ס"ב, ומי פ"קקסד תוס' ס"ב, ומי פ"קקסה תוס' ס"ב, ומי פ"קקסו תוס' ס"ב, ומי פ"קקסז תוס' ס"ב, ומי פ"קקסח תוס' ס"ב, ומי פ"קקסט תוס' ס"ב, ומי פ"קקע תוס' ס"ב, ומי פ"קקעא תוס' ס"ב, ומי פ"קקעב תוס' ס"ב, ומי פ"קקעג תוס' ס"ב, ומי פ"קקעד תוס' ס"ב, ומי פ"קקעה תוס' ס"ב, ומי פ"קקעו תוס' ס"ב, ומי פ"קקעז תוס' ס"ב, ומי פ"קקעח תוס' ס"ב, ומי פ"קקעט תוס' ס"ב, ומי פ"קקפ תוס' ס"ב, ומי פ"קקפא תוס' ס"ב, ומי פ"קקפב תוס' ס"ב, ומי פ"קקפג תוס' ס"ב, ומי פ"קקפד תוס' ס"ב, ומי פ"קקפה תוס' ס"ב, ומי פ"קקפו תוס' ס"ב, ומי פ"קקפז תוס' ס"ב, ומי פ"קקפח תוס' ס"ב, ומי פ"קקפט תוס' ס"ב, ומי פ"קקצ תוס' ס"ב, ומי פ"קקצא תוס' ס"ב, ומי פ"קקצב תוס' ס"ב, ומי פ"קקצג תוס' ס"ב, ומי פ"קקצד תוס' ס"ב, ומי פ"קקצה תוס' ס"ב, ומי פ"קקצו תוס' ס"ב, ומי פ"קקצז תוס' ס"ב, ומי פ"קקצח תוס' ס"ב, ומי פ"קקצט תוס' ס"ב, ומי פ"קקק תוס' ס"ב, ומי פ"קקקא תוס' ס"ב, ומי פ"קקקב תוס' ס"ב, ומי פ"קקקג תוס' ס"ב, ומי פ"קקקד תוס' ס"ב, ומי פ"קקקה תוס' ס"ב, ומי פ"קקקו תוס' ס"ב, ומי פ"קקקז תוס' ס"ב, ומי פ"קקקח תוס' ס"ב, ומי פ"קקקט תוס' ס"ב, ומי פ"קקר תוס' ס"ב, ומי פ"קקרא תוס' ס"ב, ומי פ"קקרב תוס' ס"ב, ומי פ"קקרג תוס' ס"ב, ומי פ"קקרד תוס' ס"ב, ומי פ"קקרה תוס' ס"ב, ומי פ"קקרו תוס' ס"ב, ומי פ"קקרז תוס' ס"ב, ומי פ"קקרח תוס' ס"ב, ומי פ"קקרט תוס' ס"ב, ומי פ"קקש תוס' ס"ב, ומי פ"קקשא תוס' ס"ב, ומי פ"קקשב תוס

יכול ד) **לבשלו.** הנ"ה ואם ה) מנקבה הרכה שעמים נסכין הוי כקרישה שתי וערב (תרוך), וכן אם נפל מעם לפני זה פ"ו פ"ו, ועי' בספר דבני ו) המיר וחתיכת בשר מן הכבד דאפשר לדם לזוב משם (הגהת ס"ד) ומ"מ אם לא עשה כן נוהג ז) המיסתונות נאחר יוסף כי' תל"ח, בלוי, ועי' בשו"ת כתב ספר מיו"ד סי' מ"ב: ד) **לבשלו.** סי' ש"ך בסי' פ"ב אות כ"ח בהגהות ס"ק ע"ג, ועי' ניר"י בהקדמה אות ד': ה) **מנקבה.** סי' פ"ך אות ג', ועי' פל"מ סי"ח ר', ועי' מגמ"י כלל כ"ד סי"ח י"ב, ועי' בספר רע"ם אות ג' ועפ"י אות ד', ואות ל"ב: ו) **המרה.** סי' ש"ך אות ל', ועי' פ"ו אות כ', ועי' בנה"ג בפ"י אות י' ועי' שם בפ"ט אות כ': ז) **המיסתונות.** סי' בפ"ח אות ג"ו ועי"ש

## ברית מלה

בהכבד ריבוי דם הרבה מאד, אין לו תקנה לבישול ע"י הדחה ד) ומליחה, כמו שמהני בשאר ה) בשר, ואפי' כבד של עוף לעוטה, ואפי' כבד של אווזא שמנה לא מהני לו הדו"מ לבישול ב"א ע"י ו) צלי, ואפי' לבשלו לבדו

## תקריב מלה

דמוייהת רק דרבנן משום גזירה, ולמבלי הם נמי אוכ לא שייך שום גזירה למיגזר, אבל נמי דם הבשר פשיטא, דהבשר נופל בעלם הוא היתר גמור אם לא שהבשר נשחב כלחו והיתרה הוא בלא שום חיזוק וכל איסור הבשר הוא רק הדם המובלע בו, דדם אברה לנו בהוראה מפורש ובעור שהדם מובלע בתוך הבשר לא מקרי דם כלל שפייך להבשר אבל כפשיטים ממנה הוי כדם דאוריימא היינו דם שבחלבים שפיכים. ואל עלינו ביטול דם דאוריימא, ואפשר דלזה כוון רש"י לפרש בתוליות דף ק"ו ע"א דקאמר לו ריבה בר רב הונא לרבה בר רב רב ניחזי לממי עבדיתו הכי, ופירש"י שם תעשי' שדם הבשלא בו היתר הוא מיהו הוא שלא יפליט ממנו הרי הוא בחבישים שלא פירש לנוף בו היתר הוא מיהו הוא שלא יפליט ממנו הרי הוא בחבישים שלא פירש לנוף ע"ל לומר בקיצור לף כי דם הבשר היתר הוא מיהו דם המיסתנות דאוריימא, אלא בזמן רש"י לומר שלף הדם המובלע בו ממי היתר הוא לו זמן שהוא בתוך בשר הבשר, ולע"ש מיירי שם בכולו רק לעניין בלוע ביטול ג"ז כאשר ביארנו לעיל, והא ממי לא קאי מלי שהוא נבי מי מלב ומימי מלב דלכו"ע לא אסר מה"ת ולף בשאר דרבנן מחלוקת הפוסקים הוא ויש פוסקים דס"ל דלא אסר כלל, ובדם הבשר שפיכים אסור מדרבנן לכו"ע ויש קלת מהפוסקים דס"ל דלף מדאוריימא לשאר, זה נמי יש לתרץ ולהלן, דבאר מלב ומימי מלב לא נעלם שום זכר לאיסור בתורה עליהם ובאמת לף בחבד נופל ממי לא נעלם בתורה שום זכר לאיסור שהתורה היתה לריכה לכתוב היתר, רק התורה הסמכה שמל ימי הדמה מניעה לאסור מלב משום מ"מ לכן כתבה התורה היתר בחלב ומאחר דכתבה התורה היתר מפורש נבי מלב ממילא ידעינן דלא הוי אל מלב לאסור אמ"ה ומאחר דאין מדאוריימא לשאר, זה נמי יש לתרץ ולהלן, דבאר מלב ומימי מלב לא נעלם שום זכר לאיסור בתורה עליהם ובאמת לף בחבד נופל ממי לא נעלם בתורה שום זכר לאיסור שהתורה היתה לריכה לכתוב היתר, רק התורה הסמכה שמל ימי הדמה מניעה לאסור מלב משום מ"מ לכן כתבה התורה היתר בחלב ומאחר דכתבה התורה היתר מפורש נבי מלב ממילא ידעינן דלא הוי אל מלב לאסור אמ"ה ומאחר דאין מדאוריימא לשאר, אבל נבי דלא אסרה התורה לאסור אמ"ה ממילא הכל מותר, אבל נבי דלא אסרה התורה מפורש במקרא לף אסרו כל דם, והכבד הלא הוא דומים בעיניהו שהוא טוב דם לף הוא התורה היתירה הכבד לף שהוא כולו דם בלא שום עשה הוי כזורק על הבבד ונופל אבל שאר דם הנמלא בו אחר שפיכת הדעת יותר טוב לאסור כשאר דם החבישים שפיכים, לכן ב אסיקנין מדרבנן ויש אסיקנין מדאוריימא דמדמי לו לשאר דם החבישים שפיכים, כן נמי ל' לעולי'. ועי' בלבי לקרוע על הש"ך אות י"ג. ועי' מה שכתב הרב מהר"י דיוט בשאר בשר שמלח :

ה) **בשר.** הרב שם בשם ב"ה הגהת סמ"ק והרא"ש בהגהת ס"ד דמחמת שיש בו ריבוי דם מלוח הוא בשר ואינו משאר בשר הלא יועיל ו אמליחה לזהירא בל דמו :

ו) **צלי.** לף שכבד של עוף הוא קטן מאד ואלוק לבשם, ומה"ם כבד של חזיר לעושה שהיא עשויה מלובנת, מ"מ יש בה ריבוי דם ולא מהני לה הדו"מ לביטול כ"ח ס"ק י"ג, ופסוקו הוא, כן כתב הלבוש הביאור התמיד בכלל כ"ד ס"ק י"ג, ובשפתי אות כ' וכתב נ"כ שהוא דבר פשוט. ועי' בבית יוסף בס"ק שלו בסי' ע"ג אות ג':

**שער הציון**
שו"ע יו"ד סי' מ"ומי' ס"ג, ומבואר, (מהרי"ן, וכל זה בכבד שנחתך אבל כשהוא מחובר אין צריך כלום), (ר' ירוחם כתב"ו), וכשבא לשחטה אחר בתוכחתי שנדפס בלעגי' ח), ירוחם מתחילת אחר שלעגי' קודם השיעול (דקדוק ס"ב ממרדכי פכ"ח ובהגהות), מיהו אם לא שלחה וכשלה כך מותר (רמב"ם ופו"ה שם) **ובריעבד כותר אם נתבשל לברו בקדירה** (בנה ט) נלעי'), **אבל הקדירה** י') **אסורה שפולטת**
ט"ו, בפרישה, ס"ח: ח) **ידיחנה**. עיין ע"ך פוח ד' מה שכתב בזה, ועיין מקריב מלח מה שהאריכו בזה: ט) **צלוי**. עיין ע"ך פוח ז', ועיין מקריב מלח, ועיין שפתי פוח ז': י) **אסורה**. עיין ע"ח פוח ג' ועיין מעשה פוח ג' ועיין ד"ח בסקיל פוח ו', ועיין מקריב מלח:

נוסחא

## ברית מלה

**לבדו בקדירה בלא שום בשר ע"י הדו"מ נמי אסור, ואף אם רוצה לאסור את הרוטב ואת הכלי נמי ז) אסור, ואפי' בדיעבד אם בישלו לבדו בקדירה בלא שום תיקון היינו בלא מליחה ובלא צלוי אסור אפי' הכבד ח) נופא, ואין לו תקנה לבישול לכתחילה רק באופן זה שיקרענו תחילה שע"ע ויניח חיתוכו למטה וידיחנו ויסלח אותו מעט תיכף קודם חצלוי', ויצלה אותו עד שיחיה רואי ט) לאכילה ואז יכול להדיחו ולבשלו מיד אף בעודנו חם, ואפי' עם שאר י) בשר: [ג] צריך להחזיק מהכבד קודם הצלוי' הנידין והקנוקנות באותו צד שחבורה תלויה**

## תקריב מלח

ז) **אסור**. טיהו הקדירה מחמה דהרי הכבד פולעת לבו"ע ובלע הקדירה הרם הנפלע ממנו ואף הכבד נופא ממי אסור כדעת הרי"ף והרמב"ם דלאסור מדינא אע"ג דמשנה מפורשת היא בתרומות, הכבד מותרת ואינה נאסרת מפני שפולטת ואינה בולעת, כי' מפני שהיא מרודה תמיד לפלוט מחמת שים בה ריבוי דם היא פולעת תמיד ואינה בולעת לעולם, וד' יוחנן בן נורי פסק כהשנה זו, אבל הרי"ף והרמב"ם ס"ל דלא קיי"ל כר' יוחנן בן נורי דס"ל דפולעת ואינה בולעת, וכתב הר"ן בשעתו דס"ל להרי"ף והרמב"ם דרבנן מליני עלי' דר' יוחנן בן נורי ומשום הכי פסק כרבנן, והב"י הביא בשם הגמ' שי מעמים טעם אחד הוא משום דמיתזר דהקדירה נאסרה ע"י הבישול לכן נזריק שלא לבשל כלל, טעם הפני הוא דבמתח הכבד מחמת ריבוי דם שבו הוא מרוד תמיד לפלוט ואינו בולע לעולם, והיל"י כתב בשמאת כן הוא שלכה אבל כל זה הוא דווקא בבישול הוא דאינה חוזרת לבלוע אבל בשלוקה שהיא יוצר מבישול היא חוזרת לבלוע ואין לנו בקיאין מהו שלוק ומהו מבושל, ולכן לעולם כל אבר שהוא, לף שהב"י פיקפק על שי מעמים שלו ע"ם טעמו ומיומקו, אבל הסמרכ"ע בפרק כ"ם סי' ל"ד מהריק שם בזה והסם טעם הרמשון של הגמרא דכיון שנאסר הקדירה ע"י הבישול לכן נזריק שלא לבשל כלל, אבל דעת הסמ"ק וכן הוא דעת המהרי"ו בהגהת"ד ולא"ה, והטעם הוא משום דליכא מ"ד דס"ל דבשלוקה שהיא בישול רב מאבר הכבד ואפו אין לנו בקיאין בין שלוק למבושל לכן יש להחמיר ולאסור לבשל אבר לבד בקדירה, וכתב הס"ד בשם הת"ח דאפי' רואה שאסר הרוטב וכלי מ"מ אסור לבשל ועם הכבד אסור מיהא כתב מיהא שאסר הרוטב ולא פשוט לכל הטעמים אלו אסר כתבנו, ועוד טעם אחר כתבו הפוסקים משום דרוב פעמים הכבד מתבשל עם שאר דבר, לכן נזדו שלא יבא לבשלו עם דברים אחרים ועוד טעם אי משני הרואים שיטעו לומר שגם הכלי בשר כיון שמבשלים בו לכתחילה:

ח) **נופא**. כדעת הרי"ף והרמב"ם בפרק ו' מהלכות מ"א, ור"ם והר"ן דאפרי מדינא אפי' בדיעבד. ועי' בכסף משנה שהקשה עליו, וכן הקשו שאפי' הפוסקים, הלא מסאמת התלמודא וכן מתחתיון הזכוניות משמע דאינה נאסרת מפני שהיא שלוקה ואינה בולעת, והעיף פסק הרמב"ם דלשוקה, וע"ם מה שהעלו. ועי' בהר"ן שכתב דס"ל להרמב"ם דחכמים פליגי עלי' דר' יוחנן בן נורי דס"ל דאינה בולעת אלא ס"ל דכל שאינו יכול ומאבר בבישול, דלא כדעת הי"ו ואין קיי"ל כרבנן ודלא כר' יוחנן בן נורי. ועי' בפרדס דוד בדוחם ניוח ניפור מה שהאריך שם בפלפול אריך בזה ליבב בפבכוח ופנעמים יפרים ופטיפים מה שהרשיקו להרמב"ם לומר דחכמים פליגי עלי' דר' יוחנן בן נורי, ע"ש, ולפי טעם זה אפי' בדיעבד יש לאסור, ואפי' לדעת הני הפוסקים דס"ל דאסור מטעם דאין אנו בקיאין ממי יש לאסור בדיעבד אף כי דעת הרמב"ן והרמ"ם בטעם הרי"ף דווקא לכתחילה הוא דאסר, אבל עכשיו מהנין לאסור אף בדיעבד שם נתבשל לבדו בקדירה כדעת הרב בהג"ה בסי"ח ס"ו שכתב וכן נוהגין כהיום מי שאסר, שפוחתא, לפי שכתב האחרונים דבדיעבד מותר שם נתבשל לבדו, וכן הוא דעת הסמ"ק בהג"ה סי' ר"ה כאשר כתבנו לעיל, ובהגהת מהרש"ל

שו"ע יו"ד סי' ע"ג סעי' א' ב' ג' וד'

**שפולטת ואינה** יא) **בולעת**, **ויש מי שאוסר**, הגה וכן נוהגין יב) למפוך הכל (הגהת ממ"ק ומהרמ"ו בהגהתו יא) בולעת. פי' ג"כ) אפי' יג) מלחה הכבד יד) קודם ניטולה (דעת רש"י ולתפוקי ר"ת): [ב] **ואם חלטו ברומץ או ברותחין** מתבטלת כפי' ס"ע מהגהת מיי' פ"ט מה' מ"א ה"ג ועיין טור ש"ע סי' ס"ט, וכפי' כמו"ס, ועיין בנימוקים כתוי"ט ועיין מ"ב סי' ע"ג סק"ל ועיין ט"ז סי' ע"ג סק"ב ועיין ש"ך סי' ע"ג סק"ב ועיין ש"ך סי' ע"ג סק"ב ועיין ש"ך

שער הציון

כ) מותר. מי' ס"ק ל"ח ומי' ש"ך ס"ק ל"ח ומי' ס"ק ל"ט ומי' ס"ק מ"ו ומי' ס"ק מ"ז ומי' ס"ק מ"ח ומי' ס"ק נ"ב ומי' ס"ק נ"ג ומי' ס"ק נ"ד ומי' ס"ק נ"ה ומי' ס"ק נ"ו ומי' ס"ק נ"ז ומי' ס"ק נ"ח ומי' ס"ק נ"ט ומי' ס"ק ס' ומי' ס"ק ס"א ומי' ס"ק ס"ב ומי' ס"ק ס"ג ומי' ס"ק ס"ד ומי' ס"ק ס"ה ומי' ס"ק ס"ו ומי' ס"ק ס"ז ומי' ס"ק ס"ח ומי' ס"ק ס"ט ומי' ס"ק ע' ומי' ס"ק ע"א ומי' ס"ק ע"ב ומי' ס"ק ע"ג ומי' ס"ק ע"ד ומי' ס"ק ע"ה ומי' ס"ק ע"ו ומי' ס"ק ע"ז ומי' ס"ק ע"ח ומי' ס"ק ע"ט ומי' ס"ק פ' ומי' ס"ק פ"א ומי' ס"ק פ"ב ומי' ס"ק פ"ג ומי' ס"ק פ"ד ומי' ס"ק פ"ה ומי' ס"ק פ"ו ומי' ס"ק פ"ז ומי' ס"ק פ"ח ומי' ס"ק פ"ט ומי' ס"ק צ' ומי' ס"ק צ"א ומי' ס"ק צ"ב ומי' ס"ק צ"ג ומי' ס"ק צ"ד ומי' ס"ק צ"ה ומי' ס"ק צ"ו ומי' ס"ק צ"ז ומי' ס"ק צ"ח ומי' ס"ק צ"ט ומי' ס"ק ק' ומי' ס"ק ק"א ומי' ס"ק ק"ב ומי' ס"ק ק"ג ומי' ס"ק ק"ד ומי' ס"ק ק"ה ומי' ס"ק ק"ו ומי' ס"ק ק"ז ומי' ס"ק ק"ח ומי' ס"ק ק"ט ומי' ס"ק ר' ומי' ס"ק ר"א ומי' ס"ק ר"ב ומי' ס"ק ר"ג ומי' ס"ק ר"ד ומי' ס"ק ר"ה ומי' ס"ק ר"ו ומי' ס"ק ר"ז ומי' ס"ק ר"ח ומי' ס"ק ר"ט ומי' ס"ק ש' ומי' ס"ק ש"א ומי' ס"ק ש"ב ומי' ס"ק ש"ג ומי' ס"ק ש"ד ומי' ס"ק ש"ה ומי' ס"ק ש"ו ומי' ס"ק ש"ז ומי' ס"ק ש"ח ומי' ס"ק ש"ט ומי' ס"ק ת' ומי' ס"ק ת"א ומי' ס"ק ת"ב ומי' ס"ק ת"ג ומי' ס"ק ת"ד ומי' ס"ק ת"ה ומי' ס"ק ת"ו ומי' ס"ק ת"ז ומי' ס"ק ת"ח ומי' ס"ק ת"ט ומי' ס"ק תי' ומי' ס"ק תי"א ומי' ס"ק תי"ב ומי' ס"ק תי"ג ומי' ס"ק תי"ד ומי' ס"ק תי"ה ומי' ס"ק תי"ו ומי' ס"ק תי"ז ומי' ס"ק תי"ח ומי' ס"ק תי"ט ומי' ס"ק תכ' ומי' ס"ק תכ"א ומי' ס"ק תכ"ב ומי' ס"ק תכ"ג ומי' ס"ק תכ"ד ומי' ס"ק תכ"ה ומי' ס"ק תכ"ו ומי' ס"ק תכ"ז ומי' ס"ק תכ"ח ומי' ס"ק תכ"ט ומי' ס"ק תל' ומי' ס"ק תל"א ומי' ס"ק תל"ב ומי' ס"ק תל"ג ומי' ס"ק תל"ד ומי' ס"ק תל"ה ומי' ס"ק תל"ו ומי' ס"ק תל"ז ומי' ס"ק תל"ח ומי' ס"ק תל"ט ומי' ס"ק תמ' ומי' ס"ק תמ"א ומי' ס"ק תמ"ב ומי' ס"ק תמ"ג ומי' ס"ק תמ"ד ומי' ס"ק תמ"ה ומי' ס"ק תמ"ו ומי' ס"ק תמ"ז ומי' ס"ק תמ"ח ומי' ס"ק תמ"ט ומי' ס"ק תנ' ומי' ס"ק תנ"א ומי' ס"ק תנ"ב ומי' ס"ק תנ"ג ומי' ס"ק תנ"ד ומי' ס"ק תנ"ה ומי' ס"ק תנ"ו ומי' ס"ק תנ"ז ומי' ס"ק תנ"ח ומי' ס"ק תנ"ט ומי' ס"ק תס' ומי' ס"ק תס"א ומי' ס"ק תס"ב ומי' ס"ק תס"ג ומי' ס"ק תס"ד ומי' ס"ק תס"ה ומי' ס"ק תס"ו ומי' ס"ק תס"ז ומי' ס"ק תס"ח ומי' ס"ק תס"ט ומי' ס"ק תע' ומי' ס"ק תע"א ומי' ס"ק תע"ב ומי' ס"ק תע"ג ומי' ס"ק תע"ד ומי' ס"ק תע"ה ומי' ס"ק תע"ו ומי' ס"ק תע"ז ומי' ס"ק תע"ח ומי' ס"ק תע"ט ומי' ס"ק תפ' ומי' ס"ק תפ"א ומי' ס"ק תפ"ב ומי' ס"ק תפ"ג ומי' ס"ק תפ"ד ומי' ס"ק תפ"ה ומי' ס"ק תפ"ו ומי' ס"ק תפ"ז ומי' ס"ק תפ"ח ומי' ס"ק תפ"ט ומי' ס"ק תצ' ומי' ס"ק תצ"א ומי' ס"ק תצ"ב ומי' ס"ק תצ"ג ומי' ס"ק תצ"ד ומי' ס"ק תצ"ה ומי' ס"ק תצ"ו ומי' ס"ק תצ"ז ומי' ס"ק תצ"ח ומי' ס"ק תצ"ט ומי' ס"ק תק' ומי' ס"ק תק"א ומי' ס"ק תק"ב ומי' ס"ק תק"ג ומי' ס"ק תק"ד ומי' ס"ק תק"ה ומי' ס"ק תק"ו ומי' ס"ק תק"ז ומי' ס"ק תק"ח ומי' ס"ק תק"ט ומי' ס"ק תקי' ומי' ס"ק תקי"א ומי' ס"ק תקי"ב ומי' ס"ק תקי"ג ומי' ס"ק תקי"ד ומי' ס"ק תקי"ה ומי' ס"ק תקי"ו ומי' ס"ק תקי"ז ומי' ס"ק תקי"ח ומי' ס"ק תקי"ט ומי' ס"ק תקכ' ומי' ס"ק תקכ"א ומי' ס"ק תקכ"ב ומי' ס"ק תקכ"ג ומי' ס"ק תקכ"ד ומי' ס"ק תקכ"ה ומי' ס"ק תקכ"ו ומי' ס"ק תקכ"ז ומי' ס"ק תקכ"ח ומי' ס"ק תקכ"ט ומי' ס"ק תקל' ומי' ס"ק תקל"א ומי' ס"ק תקל"ב ומי' ס"ק תקל"ג ומי' ס"ק תקל"ד ומי' ס"ק תקל"ה ומי' ס"ק תקל"ו ומי' ס"ק תקל"ז ומי' ס"ק תקל"ח ומי' ס"ק תקל"ט ומי' ס"ק תקמ' ומי' ס"ק תקמ"א ומי' ס"ק תקמ"ב ומי' ס"ק תקמ"ג ומי' ס"ק תקמ"ד ומי' ס"ק תקמ"ה ומי' ס"ק תקמ"ו ומי' ס"ק תקמ"ז ומי' ס"ק תקמ"ח ומי' ס"ק תקמ"ט ומי' ס"ק תקנ' ומי' ס"ק תקנ"א ומי' ס"ק תקנ"ב ומי' ס"ק תקנ"ג ומי' ס"ק תקנ"ד ומי' ס"ק תקנ"ה ומי' ס"ק תקנ"ו ומי' ס"ק תקנ"ז ומי' ס"ק תקנ"ח ומי' ס"ק תקנ"ט ומי' ס"ק תקס' ומי' ס"ק תקס"א ומי' ס"ק תקס"ב ומי' ס"ק תקס"ג ומי' ס"ק תקס"ד ומי' ס"ק תקס"ה ומי' ס"ק תקס"ו ומי' ס"ק תקס"ז ומי' ס"ק תקס"ח ומי' ס"ק תקס"ט ומי' ס"ק תקע' ומי' ס"ק תקע"א ומי' ס"ק תקע"ב ומי' ס"ק תקע"ג ומי' ס"ק תקע"ד ומי' ס"ק תקע"ה ומי' ס"ק תקע"ו ומי' ס"ק תקע"ז ומי' ס"ק תקע"ח ומי' ס"ק תקע"ט ומי' ס"ק תקפ' ומי' ס"ק תקפ"א ומי' ס"ק תקפ"ב ומי' ס"ק תקפ"ג ומי' ס"ק תקפ"ד ומי' ס"ק תקפ"ה ומי' ס"ק תקפ"ו ומי' ס"ק תקפ"ז ומי' ס"ק תקפ"ח ומי' ס"ק תקפ"ט ומי' ס"ק תקצ' ומי' ס"ק תקצ"א ומי' ס"ק תקצ"ב ומי' ס"ק תקצ"ג ומי' ס"ק תקצ"ד ומי' ס"ק תקצ"ה ומי' ס"ק תקצ"ו ומי' ס"ק תקצ"ז ומי' ס"ק תקצ"ח ומי' ס"ק תקצ"ט ומי' ס"ק תר' ומי' ס"ק תר"א ומי' ס"ק תר"ב ומי' ס"ק תר"ג ומי' ס"ק תר"ד ומי' ס"ק תר"ה ומי' ס"ק תר"ו ומי' ס"ק תר"ז ומי' ס"ק תר"ח ומי' ס"ק תר"ט ומי' ס"ק תרי' ומי' ס"ק תרי"א ומי' ס"ק תרי"ב ומי' ס"ק תרי"ג ומי' ס"ק תרי"ד ומי' ס"ק תרי"ה ומי' ס"ק תרי"ו ומי' ס"ק תרי"ז ומי' ס"ק תרי"ח ומי' ס"ק תרי"ט ומי' ס"ק תרכ' ומי' ס"ק תרכ"א ומי' ס"ק תרכ"ב ומי' ס"ק תרכ"ג ומי' ס"ק תרכ"ד ומי' ס"ק תרכ"ה ומי' ס"ק תרכ"ו ומי' ס"ק תרכ"ז ומי' ס"ק תרכ"ח ומי' ס"ק תרכ"ט ומי' ס"ק תרל' ומי' ס"ק תרל"א ומי' ס"ק תרל"ב ומי' ס"ק תרל"ג ומי' ס"ק תרל"ד ומי' ס"ק תרל"ה ומי' ס"ק תרל"ו ומי' ס"ק תרל"ז ומי' ס"ק תרל"ח ומי' ס"ק תרל"ט ומי' ס"ק תרמ' ומי' ס"ק תרמ"א ומי' ס"ק תרמ"ב ומי' ס"ק תרמ"ג ומי' ס"ק תרמ"ד ומי' ס"ק תרמ"ה ומי' ס"ק תרמ"ו ומי' ס"ק תרמ"ז ומי' ס"ק תרמ"ח ומי' ס"ק תרמ"ט ומי' ס"ק תרנ' ומי' ס"ק תרנ"א ומי' ס"ק תרנ"ב ומי' ס"ק תרנ"ג ומי' ס"ק תרנ"ד ומי' ס"ק תרנ"ה ומי' ס"ק תרנ"ו ומי' ס"ק תרנ"ז ומי' ס"ק תרנ"ח ומי' ס"ק תרנ"ט ומי' ס"ק תרס' ומי' ס"ק תרס"א ומי' ס"ק תרס"ב ומי' ס"ק תרס"ג ומי' ס"ק תרס"ד ומי' ס"ק תרס"ה ומי' ס"ק תרס"ו ומי' ס"ק תרס"ז ומי' ס"ק תרס"ח ומי' ס"ק תרס"ט ומי' ס"ק תרע' ומי' ס"ק תרע"א ומי' ס"ק תרע"ב ומי' ס"ק תרע"ג ומי' ס"ק תרע"ד ומי' ס"ק תרע"ה ומי' ס"ק תרע"ו ומי' ס"ק תרע"ז ומי' ס"ק תרע"ח ומי' ס"ק תרע"ט ומי' ס"ק תרפ' ומי' ס"ק תרפ"א ומי' ס"ק תרפ"ב ומי' ס"ק תרפ"ג ומי' ס"ק תרפ"ד ומי' ס"ק תרפ"ה ומי' ס"ק תרפ"ו ומי' ס"ק תרפ"ז ומי' ס"ק תרפ"ח ומי' ס"ק תרפ"ט ומי' ס"ק תרצ' ומי' ס"ק תרצ"א ומי' ס"ק תרצ"ב ומי' ס"ק תרצ"ג ומי' ס"ק תרצ"ד ומי' ס"ק תרצ"ה ומי' ס"ק תרצ"ו ומי' ס"ק תרצ"ז ומי' ס"ק תרצ"ח ומי' ס"ק תרצ"ט ומי' ס"ק תרק' ומי' ס"ק תרק"א ומי' ס"ק תרק"ב ומי' ס"ק תרק"ג ומי' ס"ק תרק"ד ומי' ס"ק תרק"ה ומי' ס"ק תרק"ו ומי' ס"ק תרק"ז ומי' ס"ק תרק"ח ומי' ס"ק תרק"ט ומי' ס"ק תרקי' ומי' ס"ק תרקי"א ומי' ס"ק תרקי"ב ומי' ס"ק תרקי"ג ומי' ס"ק תרקי"ד ומי' ס"ק תרקי"ה ומי' ס"ק תרקי"ו ומי' ס"ק תרקי"ז ומי' ס"ק תרקי"ח ומי' ס"ק תרקי"ט ומי' ס"ק תרקכ' ומי' ס"ק תרקכ"א ומי' ס"ק תרקכ"ב ומי' ס"ק תרקכ"ג ומי' ס"ק תרקכ"ד ומי' ס"ק תרקכ"ה ומי' ס"ק תרקכ"ו ומי' ס"ק תרקכ"ז ומי' ס"ק תרקכ"ח ומי' ס"ק תרקכ"ט ומי' ס"ק תרקל' ומי' ס"ק תרקל"א ומי' ס"ק תרקל"ב ומי' ס"ק תרקל"ג ומי' ס"ק תרקל"ד ומי' ס"ק תרקל"ה ומי' ס"ק תרקל"ו ומי' ס"ק תרקל"ז ומי' ס"ק תרקל"ח ומי' ס"ק תרקל"ט ומי' ס"ק תרקמ' ומי' ס"ק תרקמ"א ומי' ס"ק תרקמ"ב ומי' ס"ק תרקמ"ג ומי' ס"ק תרקמ"ד ומי' ס"ק תרקמ"ה ומי' ס"ק תרקמ"ו ומי' ס"ק תרקמ"ז ומי' ס"ק תרקמ"ח ומי' ס"ק תרקמ"ט ומי' ס"ק תרקנ' ומי' ס"ק תרקנ"א ומי' ס"ק תרקנ"ב ומי' ס"ק תרקנ"ג ומי' ס"ק תרקנ"ד ומי' ס"ק תרקנ"ה ומי' ס"ק תרקנ"ו ומי' ס"ק תרקנ"ז ומי' ס"ק תרקנ"ח ומי' ס"ק תרקנ"ט ומי' ס"ק תרקס' ומי' ס"ק תרקס"א ומי' ס"ק תרקס"ב ומי' ס"ק תרקס"ג ומי' ס"ק תרקס"ד ומי' ס"ק תרקס"ה ומי' ס"ק תרקס"ו ומי' ס"ק תרקס"ז ומי' ס"ק תרקס"ח ומי' ס"ק תרקס"ט ומי' ס"ק תרקע' ומי' ס"ק תרקע"א ומי' ס"ק תרקע"ב ומי' ס"ק תרקע"ג ומי' ס"ק תרקע"ד ומי' ס"ק תרקע"ה ומי' ס"ק תרקע"ו ומי' ס"ק תרקע"ז ומי' ס"ק תרקע"ח ומי' ס"ק תרקע"ט ומי' ס"ק תרקפ' ומי' ס"ק תרקפ"א ומי' ס"ק תרקפ"ב ומי' ס"ק תרקפ"ג ומי' ס"ק תרקפ"ד ומי' ס"ק תרקפ"ה ומי' ס"ק תרקפ"ו ומי' ס"ק תרקפ"ז ומי' ס"ק תרקפ"ח ומי' ס"ק תרקפ"ט ומי' ס"ק תרקצ' ומי' ס"ק תרקצ"א ומי' ס"ק תרקצ"ב ומי' ס"ק תרקצ"ג ומי' ס"ק תרקצ"ד ומי' ס"ק תרקצ"ה ומי' ס"ק תרקצ"ו ומי' ס"ק תרקצ"ז ומי' ס"ק תרקצ"ח ומי' ס"ק תרקצ"ט ומי' ס"ק תרר' ומי' ס"ק תרר"א ומי' ס"ק תרר"ב ומי' ס"ק תרר"ג ומי' ס"ק תרר"ד ומי' ס"ק תרר"ה ומי' ס"ק תרר"ו ומי' ס"ק תרר"ז ומי' ס"ק תרר"ח ומי' ס"ק תרר"ט ומי' ס"ק תררי' ומי' ס"ק תרריא ומי' ס"ק תרריב ומי' ס"ק תרריג ומי' ס"ק תרריד ומי' ס"ק תרריה ומי' ס"ק תרריו ומי' ס"ק תרריז ומי' ס"ק תרריח ומי' ס"ק תרריט ומי' ס"ק תררכ' ומי' ס"ק תררכ"א ומי' ס"ק תררכ"ב ומי' ס"ק תררכ"ג ומי' ס"ק תררכ"ד ומי' ס"ק תררכ"ה ומי' ס"ק תררכ"ו ומי' ס"ק תררכ"ז ומי' ס"ק תררכ"ח ומי' ס"ק תררכ"ט ומי' ס"ק תררל' ומי' ס"ק תררל"א ומי' ס"ק תררל"ב ומי' ס"ק תררל"ג ומי' ס"ק תררל"ד ומי' ס"ק תררל"ה ומי' ס"ק תררל"ו ומי' ס"ק תררל"ז ומי' ס"ק תררל"ח ומי' ס"ק תררל"ט ומי' ס"ק תררמ' ומי' ס"ק תררמ"א ומי' ס"ק תררמ"ב ומי' ס"ק תררמ"ג ומי' ס"ק תררמ"ד ומי' ס"ק תררמ"ה ומי' ס"ק תררמ"ו ומי' ס"ק תררמ"ז ומי' ס"ק תררמ"ח ומי' ס"ק תררמ"ט ומי' ס"ק תררנ' ומי' ס"ק תררנ"א ומי' ס"ק תררנ"ב ומי' ס"ק תררנ"ג ומי' ס"ק תררנ"ד ומי' ס"ק תררנ"ה ומי' ס"ק תררנ"ו ומי' ס"ק תררנ"ז ומי' ס"ק תררנ"ח ומי' ס"ק תררנ"ט ומי' ס"ק תררס' ומי' ס"ק תררס"א ומי' ס"ק תררס"ב ומי' ס"ק תררס"ג ומי' ס"ק תררס"ד ומי' ס"ק תררס"ה ומי' ס"ק תררס"ו ומי' ס"ק תררס"ז ומי' ס"ק תררס"ח ומי' ס"ק תררס"ט ומי' ס"ק תררע' ומי' ס"ק תררע"א ומי' ס"ק תררע"ב ומי' ס"ק תררע"ג ומי' ס"ק תררע"ד ומי' ס"ק תררע"ה ומי' ס"ק תררע"ו ומי' ס"ק תררע"ז ומי' ס"ק תררע"ח ומי' ס"ק תררע"ט ומי' ס"ק תררפ' ומי' ס"ק תררפ"א ומי' ס"ק תררפ"ב ומי' ס"ק תררפ"ג ומי' ס"ק תררפ"ד ומי' ס"ק תררפ"ה ומי' ס"ק תררפ"ו ומי' ס"ק תררפ"ז ומי' ס"ק תררפ"ח ומי' ס"ק תררפ"ט ומי' ס"ק תררצ' ומי' ס"ק תררצ"א ומי' ס"ק תררצ"ב ומי' ס"ק תררצ"ג ומי' ס"ק תררצ"ד ומי' ס"ק תררצ"ה ומי' ס"ק תררצ"ו ומי' ס"ק תררצ"ז ומי' ס"ק תררצ"ח ומי' ס"ק תררצ"ט ומי' ס"ק תרש' ומי' ס"ק תרש"א ומי' ס"ק תרש"ב ומי' ס"ק תרש"ג ומי' ס"ק תרש"ד ומי' ס"ק תרש"ה ומי' ס"ק תרש"ו ומי' ס"ק תרש"ז ומי' ס"ק תרש"ח ומי' ס"ק תרש"ט ומי' ס"ק תרשי' ומי' ס"ק תרשי"א ומי' ס"ק תרשי"ב ומי' ס"ק תרשי"ג ומי' ס"ק תרשי"ד ומי' ס"ק תרשי"ה ומי' ס"ק תרשי"ו ומי' ס"ק תרשי"ז ומי' ס"ק תרשי"ח ומי' ס"ק תרשי"ט ומי' ס"ק תרשכ' ומי' ס"ק תרשכ"א ומי' ס"ק תרשכ"ב ומי' ס"ק תרשכ"ג ומי' ס"ק תרשכ"ד ומי' ס"ק תרשכ"ה ומי' ס"ק תרשכ"ו ומי' ס"ק תרשכ"ז ומי' ס"ק תרשכ"ח ומי' ס"ק תרשכ"ט ומי' ס"ק תרשל' ומי' ס"ק תרשל"א ומי' ס"ק תרשל"ב ומי' ס"ק תרשל"ג ומי' ס"ק תרשל"ד ומי' ס"ק תרשל"ה ומי' ס"ק תרשל"ו ומי' ס"ק תרשל"ז ומי' ס"ק תרשל"ח ומי' ס"ק תרשל"ט ומי' ס"ק תרשמ' ומי' ס"ק תרשמ"א ומי' ס"ק תרשמ"ב ומי' ס"ק תרשמ"ג ומי' ס"ק תרשמ"ד ומי' ס"ק תרשמ"ה ומי' ס"ק תרשמ"ו ומי' ס"ק תרשמ"ז ומי' ס"ק תרשמ"ח ומי' ס"ק תרשמ"ט ומי' ס"ק תרשנ' ומי' ס"ק תרשנ"א ומי' ס"ק תרשנ"ב ומי' ס"ק תרשנ"ג ומי' ס"ק תרשנ"ד ומי' ס"ק תרשנ"ה ומי' ס"ק תרשנ"ו ומי' ס"ק תרשנ"ז ומי' ס"ק תרשנ"ח ומי' ס"ק תרשנ"ט ומי' ס"ק תרשס' ומי' ס"ק תרשס"א ומי' ס"ק תרשס"ב ומי' ס"ק תרשס"ג ומי' ס"ק תרשס"ד ומי' ס"ק תרשס"ה ומי' ס"ק תרשס"ו ומי' ס"ק תרשס"ז ומי' ס"ק תרשס"ח ומי' ס"ק תרשס"ט ומי' ס"ק תרשע' ומי' ס"ק תרשע"א ומי' ס"ק תרשע"ב ומי' ס"ק תרשע"ג ומי' ס"ק תרשע"ד ומי' ס"ק תרשע"ה ומי' ס"ק תרשע"ו ומי' ס"ק תרשע"ז ומי' ס"ק תרשע"ח ומי' ס"ק תרשע"ט ומי' ס"ק תרשפ' ומי' ס"ק תרשפ"א ומי' ס"ק תרשפ"ב ומי' ס"ק תרשפ"ג ומי' ס"ק תרשפ"ד ומי' ס"ק תרשפ"ה ומי' ס"ק תרשפ"ו ומי' ס"ק תרשפ"ז ומי' ס"ק תרשפ"ח ומי' ס"ק תרשפ"ט ומי' ס"ק תרשצ' ומי' ס"ק תרשצ"א ומי' ס"ק תרשצ"ב ומי' ס"ק תרשצ"ג ומי' ס"ק תרשצ"ד ומי' ס"ק תרשצ"ה ומי' ס"ק תרשצ"ו ומי' ס"ק תרשצ"ז ומי' ס"ק תרשצ"ח ומי' ס"ק תרשצ"ט ומי' ס"ק תרת' ומי' ס"ק תרת"א ומי' ס"ק תרת"ב ומי' ס"ק תרת"ג ומי' ס"ק תרת"ד ומי' ס"ק תרת"ה ומי' ס"ק תרת"ו ומי' ס"ק תרת"ז ומי' ס"ק תרת"ח ומי' ס"ק תרת"ט ומי' ס"ק תרתי' ומי' ס"ק תרתי"א ומי' ס"ק תרתי"ב ומי' ס"ק תרתי"ג ומי' ס"ק תרתי"ד ומי' ס"ק תרתי"ה ומי' ס"ק תרתי"ו ומי' ס"ק תרתי"ז ומי' ס"ק תרתי"ח ומי' ס"ק תרתי"ט ומי' ס"ק תרתכ' ומי' ס"ק תרתכ"א ומי' ס"ק תרתכ"ב ומי' ס"ק תרתכ"ג ומי' ס"ק תרתכ"ד ומי' ס"ק תרתכ"ה ומי' ס"ק תרתכ"ו ומי' ס"ק תרתכ"ז ומי' ס"ק תרתכ"ח ומי' ס"ק תרתכ"ט ומי' ס"ק תרתל' ומי' ס"ק תרתל"א ומי' ס"ק תרתל"ב ומי' ס"ק תרתל"ג ומי' ס"ק תרתל"ד ומי' ס"ק תרתל"ה ומי' ס"ק תרתל"ו ומי' ס"ק תרתל"ז ומי' ס"ק תרתל"ח ומי' ס"ק תרתל"ט ומי' ס"ק תרתמ' ומי' ס"ק תרתמ"א ומי' ס"ק תרתמ"ב ומי' ס"ק תרתמ"ג ומי' ס"ק תרתמ"ד ומי' ס"ק תרתמ"ה ומי' ס"ק תרתמ"ו ומי' ס"ק תרתמ"ז ומי' ס"ק תרתמ"ח ומי' ס"ק תרתמ"ט ומי' ס"ק תרתנ' ומי' ס"ק תרתנ"א ומי' ס"ק תרתנ"ב ומי' ס"ק תרתנ"ג ומי' ס"ק תרתנ"ד ומי' ס"ק תרתנ"ה ומי' ס"ק תרתנ"ו ומי' ס"ק תרתנ"ז ומי' ס"ק תרתנ"ח ומי' ס"ק תרתנ"ט ומי' ס"ק תרתס' ומי' ס"ק תרתס"א ומי' ס"ק תרתס"ב ומי' ס"ק תרתס"ג ומי' ס"ק תרתס"ד ומי' ס"ק תרתס"ה ומי' ס"ק תרתס"ו ומי' ס"ק תרתס"ז ומי' ס"ק תרתס"ח ומי' ס"ק תרתס"ט ומי' ס"ק תרתע' ומי' ס"ק תרתע"א ומי' ס"ק תרתע"ב ומי' ס"ק תרתע"ג ומי' ס"ק תרתע"ד ומי' ס"ק תרתע"ה ומי' ס"ק תרתע"ו ומי' ס"ק תרתע"ז ומי' ס"ק תרתע"ח ומי' ס"ק תרתע"ט ומי' ס"ק תרתפ' ומי' ס"ק תרתפ"א ומי' ס"ק תרתפ"ב ומי' ס"ק תרתפ"ג ומי' ס"ק תרתפ"ד ומי' ס"ק תרתפ"ה ומי' ס"ק תרתפ"ו ומי' ס"ק תרתפ"ז ומי' ס"ק תרתפ"ח ומי' ס"ק תרתפ"ט ומי' ס"ק תרתצ' ומי' ס"ק תרתצ"א ומי' ס"ק תרתצ"ב ומי' ס"ק תרתצ"ג ומי' ס"ק תרתצ"ד ומי' ס"ק תרתצ"ה ומי' ס"ק תרתצ"ו ומי' ס"ק תרתצ"ז ומי' ס"ק תרתצ"ח ומי' ס"ק תרתצ"ט ומי' ס"ק תתק' ומי' ס"ק תתק"א ומי' ס"ק תתק"ב ומי' ס"ק תתק"ג ומי' ס"ק תתק"ד ומי' ס"ק תתק"ה ומי' ס"ק תתק"ו ומי' ס"ק תתק"ז ומי' ס"ק תתק"ח ומי' ס"ק תתק"ט ומי' ס"ק תתקי' ומי' ס"ק תתקי"א ומי' ס"ק תתקי"ב ומי' ס"ק תתקי"ג ומי' ס"ק תתקי"ד ומי' ס"ק תתקי"ה ומי' ס"ק תתקי"ו ומי' ס"ק תתקי"ז ומי' ס"ק תתקי"ח ומי' ס"ק תתקי"ט ומי' ס"ק תתקכ' ומי' ס"ק תתקכ"א ומי' ס"ק תתקכ"ב ומי' ס"ק תתקכ"ג ומי' ס"ק תתקכ"ד ומי' ס"ק תתקכ"ה ומי' ס"ק תתקכ"ו ומי' ס"ק תתקכ"ז ומי' ס"ק תתקכ"ח ומי' ס"ק תתקכ"ט ומי' ס"ק תתקל' ומי' ס"ק תתקל"א ומי' ס"ק תתקל"ב ומי' ס"ק תתקל"ג ומי' ס"ק תתקל"ד ומי' ס"ק תתקל"ה ומי' ס"ק תתקל"ו ומי' ס"ק תתקל"ז ומי' ס"ק תתקל"ח ומי' ס"ק תתקל"ט ומי' ס"ק תתקמ' ומי' ס"ק תתקמ"א ומי' ס"ק תתקמ"ב ומי' ס"ק תתקמ"ג ומי' ס"ק תתקמ"ד ומי' ס"ק תתקמ"ה ומי' ס"ק תתקמ"ו ומי' ס"ק תתקמ"ז ומי' ס"ק תתקמ"ח ומי' ס"ק תתקמ"ט ומי' ס"ק תתקנ' ומי' ס"ק תתקנ"א ומי' ס"ק תתקנ"ב ומי' ס"ק תתקנ"ג ומי' ס"ק תתקנ"ד ומי' ס"ק תתקנ"ה ומי' ס"ק תתקנ"ו ומי' ס"ק תתקנ"ז ומי' ס"ק תתקנ"ח ומי' ס"ק תתקנ"ט ומי' ס"ק תתקס' ומי' ס"ק תתקס"א ומי' ס"ק תתקס"ב ומי' ס"ק תתקס"ג ומי' ס"ק תתקס"ד ומי' ס"ק תתקס"ה ומי' ס"ק תתקס"ו ומי' ס"ק תתקס"ז ומי' ס"ק תתקס"ח ומי' ס"ק תתקס"ט ומי' ס"ק תתקע' ומי' ס"ק תתקע"א ומי' ס"ק תתקע"ב ומי' ס"ק תתקע"ג ומי' ס"ק תתקע"ד ומי' ס"ק תתקע"ה ומי' ס"ק תתקע"ו ומי' ס"ק תתקע"ז ומי' ס"ק תתקע"ח ומי' ס"ק תתקע"ט ומי' ס"ק תתקפ' ומי' ס"ק תתקפ"א ומי' ס"ק תתקפ"ב ומי' ס"ק תתקפ"ג ומי' ס"ק תתקפ"ד ומי' ס"ק תתקפ"ה ומי' ס"ק תתקפ"ו ומי' ס"ק תתקפ"ז ומי' ס"ק תתקפ"ח ומי' ס"ק תתקפ"ט ומי' ס"ק תתקצ' ומי' ס"ק תתקצ"א ומי' ס"ק תתקצ"ב ומי' ס"ק תתקצ"ג ומי' ס"ק תתקצ"ד ומי' ס"ק תתקצ"ה ומי' ס"ק תתקצ"ו ומי' ס"ק תתקצ"ז ומי' ס"ק תתקצ"ח ומי' ס"ק תתקצ"ט ומי' ס"ק תתר' ומי' ס"ק תתר"א ומי' ס"ק תתר"ב ומי' ס"ק תתר"ג ומי' ס"ק תתר"ד ומי' ס"ק תתר"ה ומי' ס"ק תתר"ו ומי' ס"ק תתר"ז ומי' ס"ק תתר"ח ומי' ס"ק תתר"ט ומי' ס"ק תתרי' ומי' ס"ק תתריא ומי' ס"ק תתריב ומי' ס"ק תתריג ומי' ס"ק תתריד ומי' ס"ק תתריה ומי' ס"ק תתריו ומי' ס"ק תתריז ומי' ס"ק תתריח ומי' ס"ק תתריט ומי' ס"ק תתרכ' ומי' ס"ק תתרכ"א ומי' ס"ק תתרכ"ב ומי' ס"ק תתרכ"ג ומי' ס"ק תתרכ"ד ומי' ס"ק תתרכ"ה ומי' ס"ק תתרכ"ו ומי' ס"ק תתרכ"ז ומי' ס"ק תתרכ"ח ומי' ס"ק תתרכ"ט ומי' ס"ק תתרל' ומי' ס"ק תתרל"א ומי' ס"ק תתרל"ב ומי' ס"ק תתרל"ג ומי' ס"ק תתרל"ד ומי' ס"ק תתרל"ה ומי' ס"ק תתרל"ו ומי' ס"ק תתרל"ז ומי' ס"ק תתרל"ח ומי' ס"ק תתרל"ט ומי' ס"ק תתרמ' ומי' ס"ק תתרמ"א ומי' ס"ק תתרמ"ב ומי' ס"ק תתרמ"ג ומי' ס"ק תתרמ"ד ומי' ס"ק תתרמ"ה ומי' ס"ק תתרמ"ו ומי' ס"ק תתרמ"ז ומי' ס"ק תתרמ"ח ומי' ס"ק תתרמ"ט ומי' ס"ק תתרנ' ומי' ס"ק תתרנ"א ומי' ס"ק תתרנ"ב ומי' ס"ק תתרנ"ג ומי' ס"ק תתרנ"ד ומי' ס"ק תתרנ"ה ומי' ס"ק תתרנ"ו ומי' ס"ק תתרנ"ז ומי' ס"ק תתרנ"ח ומי' ס"ק תתרנ"ט ומי' ס"ק תתרס' ומי' ס"ק תתרס"א ומי' ס"ק תתרס"ב ומי' ס"ק תתרס"ג ומי' ס"ק תתרס"ד ומי' ס"ק תתרס"ה ומי' ס"ק תתרס"ו ומי' ס"ק תתרס"ז ומי' ס"ק תתרס"ח ומי' ס"ק תתרס"ט ומי' ס"ק תתרע' ומי' ס"ק תתרע"א ומי' ס"ק תתרע"ב ומי' ס"ק תתרע"ג ומי' ס"ק תתרע"ד ומי' ס"ק תתרע"ה ומי' ס"ק תתרע"ו ומי' ס"ק תתרע"ז ומי' ס"ק תתרע"ח ומי' ס"ק תתרע"ט ומי' ס"ק תתרפ' ומי' ס"ק תתרפ"א ומי' ס"ק תתרפ"ב ומי' ס"ק תתרפ"ג ומי' ס"ק תתרפ"ד ומי' ס"ק תתרפ"ה ומי' ס"ק תתרפ"ו ומי' ס"ק תתרפ"ז ומי' ס"ק תתרפ"ח ומי' ס"ק תתרפ"ט ומי' ס"ק תתרצ' ומי' ס"ק תתרצ"א ומי' ס"ק תתרצ"ב ומי' ס"ק תתרצ"ג ומי' ס"ק תתרצ"ד ומי' ס"ק תתרצ"ה ומי' ס"ק תתרצ"ו ומי' ס"ק תתרצ"ז ומי' ס"ק תתרצ"ח ומי' ס"ק תתרצ"ט ומי' ס"ק תתש' ומי' ס"ק תתש"א ומי' ס"ק תתש"ב ומי' ס"ק תתש"ג ומי' ס"ק תתש"ד ומי' ס"ק תתש"ה ומי' ס"ק תתש"ו ומי' ס"ק תתש"ז ומי' ס"ק תתש"ח ומי' ס"ק תתש"ט ומי' ס"ק תתשי' ומי' ס"ק תתשי"א ומי' ס"ק תתשי"ב ומי' ס"ק תתשי"ג ומי' ס"ק תתשי"ד ומי' ס"ק תתשי"ה ומי' ס"ק תתשי"ו ומי' ס"ק תתשי"ז ומי' ס"ק תתשי"ח ומי' ס"ק תתשי"ט ומי' ס"ק תתשכ' ומי' ס"ק תתשכ"א ומי' ס"ק תתשכ"ב ומי' ס"ק תתשכ"ג ומי' ס"ק תתשכ"ד ומי' ס"ק תתשכ"ה ומי' ס"ק תתשכ"ו ומי' ס"ק תתשכ"ז ומי' ס"ק תתשכ"ח ומי' ס"ק תתשכ"ט ומי' ס"ק תתשל' ומי' ס"ק תתשל"א ומי' ס"ק תתשל"ב ומי' ס"ק תתשל"ג ומי' ס"ק תתשל"ד ומי' ס"ק תתשל"ה ומי' ס"ק תתשל"ו ומי' ס"ק תתשל"ז ומי' ס"ק תתשל"ח ומי' ס"ק תתשל"ט ומי' ס"ק תתשמ' ומי' ס"ק תתשמ"א ומי' ס"ק תתשמ"ב ומי' ס"ק תתשמ"ג ומי' ס"ק תתשמ"ד ומי' ס"ק תתשמ"ה ומי'

שו"ע יו"ד סכי' ע"ג סעיף ה'

כנד כלל תפי' נגדה וחין נעשות רק יש נמלחה קלח כשהיו מחוכה בשפוד חו מוחחת על פחם (הגהת ב"ד וחנור חחת מלח כ' סי' כשם שחוכה) , חיכו חם לית לה כה) ממלח כנד בין ממלחה נגדה חו עם כן) כשר , חפי' ע"ג כשרה הכל מוחר , (טור וש"ד כ"ג , וסי' כשפ"ג וחרוך) , וי"ל שיש לקלוף משם כעיב הכנד חם לית לה כן) דבוקה בשוף וליכו לגלי מוחחת בעלמה , (מרדכי פרק כ"ה ובחרון) . סי' ק"ט סק"ב כ: וכנו נהגיכ כל כנד חחר לגייחה משום דם הטוח בה (חנור כשם כ"י חוליו) , חיכו חם לא כח) סדיחה מוחרת : כה) שמלח, סי' נמצא שפחי כסי' ס"ש

חוח ס' חה שכחב שם כשם ס"ג ושחמח"י , וסי' כשו"ח כחב כעיר סי' ח"ח ס"ב , וסי' בהגהת הגחון מהכ"ק על הפח"ב , וסי' בעיר ממחמ שלוש בכי' ס"ש , וסי' בכלי כ"ק ו' וכמ"ש כ"ק ו' וכמ"ש בלל ל"ך דין ע"ו כשם המח"י , וסי' בשו"ח כשם המח"י , ס"ש : כו) כשר . סי' בחכוכח כנד) , וסי' בעיר ממחמ יוסף חוח ס"ב , וסי' בדבכי שלוו ויוקף דעת , וסי' בעיר ממחמ שלוש קוף כי' ס"ה , וכהגהת הגחון מנחגיחון , ס"ש , וסי' שכוך המוחון בשם הגח"ה בעיר ממחמ : כז) דבוקה . סי' ש"ך חוח י"ח , וסי' בעיר ממחמ סי"ל , וסי' בעיר ממחמ לדוד , וסי' מקויב מלח : כח) הדיחה . סי' ש"ך חוח י"ש חם שכחב בשם ב"ח והגו"ה , וסי' שפחי חוח ס"ל , וסי' מקויב מלח חם שכחבחי שם .

לקלוף

## ברית מלח

יא הדיחו קודם הצלי' צריך להריחו אפי' אם אינו רוצה לבשלו רק לאכלו כך יט) צלי : [ה] ומנהגנו עתה להריח אפי' כשר ומב"ש כבד בין קודם הצלי' ובין לאחר הצלי' אפי' אם אינו רוצה לבשלו כ) את"כ , ובדיעבד אף אם בישלו בלא הדחה קודם הצלי' נמי כל) מותר : [ו] וכל דיני קריעה והיתוך שבחבנו כאן היינו רק אם רוצה לאכול את הכבד מבושל אחר הצלי' , אבל אם רוצה לאכלו כך צלי בלא בישול אין צריך שום היתוך כנ) כלל , מ"ם כל ירא שמים יחמיר לעצמו ויקרע את הכבד שע"ו וינית היתוכו לתחת אפי' אם רוצה לאכלו כך צלי בלא כנ) בישול , כין בכבד של בהמה כין בכבד של עוף , וכל פרטי דינים אילו לא בחבנו רק בשבא לצלותו כשהוא שלם אבל בשהוא נחתך כולו מעבר אינו צריך כד) כלום , ואם נחבשל הכבד בלא צלי' אף שקרעו שו"ע קודם הבישול ומלחו כדין מליחת קדירה מליחה נמורה והדחה יפה , ס"ם הכל אסור אפי' כה) כדיעבד , ואפילו

## תקריב מלח

יט) צלי . היינו משום עשם הרחקת שמתבנו לעיל כשות י"ו , היינו משום דס הבדבק בהמלח , וכן כתב בר"ח משום וכתב שכן פסק הל"ה , והגאוני כשם מהר"י מגיץ כתב לוזה וכנו לשפוך מים על הכבד לף כשרוצים לאכלו בלא בישול משום המלח הגדבק בו :

כ) אח"כ . כמו שכתב הרב כשי ע"ו בהג"ה כשי"ק ב' דכל לל לריך להדחה מחילה ולהדחה אחר מלוי, קודם מלוי הוו ההדחה משום דהם שעל נבו , כן הוא דעת הר"ן וכרבינ"ו והר"ר יונה שהרם שעל הכבד הוו הולך ע"י הלם , ולהדחה נקרש ומתיבש ונשאר על הכבד, כי אתריבן טורא משלח שלים נבי צלי היינו דוקא כדם הנכלע בהפרים , אבל דם שהוא בשין חוט יולא ע"י הלם , ולהדחה מהיבש ולשיו לם רולה להדחה בלא מליחה כלל מ"ת לריך ההדחה משום דהם בשין, ושין בחיבוני הרשב"ח בפרק קמא דחולין שכתב משרש דבעי ההדחה לשיו לם צלקו בלא מליחה, וכתב הל"ח ללכתחילה נהגו להדיח גם קודם צלי' , ומשמע שם דאפי' לם רולה לאכלו כך צלי , וכתב הלי"ה ההדחה זו לריכה לחוות נ' פעמים אך לא ההדחה נמורה רק נ' פעמים בעברה בתוס בעלמא מלחר שעיקר ההדחה הוא משום דם בשין לו כשיפך עליו בלבה פעמים מים לבעבר הדם שעל נבינו , וכן כתב הר"ר יונה בפרק קמא דחולין נבי השוחט בסכין של עפו"ש , ואחר שם רבינ"ו מביחו כ' , ומקשה שם הרבב"ח מיקח לו דבלא"ה בעי נמי בעי ההדחה דהא לריך הוא להריחו מידי דמי , ומיהן שם הרב ר' יונה דלפי משום הדם בשין בעי ביפחות , ע"ם , ולאחר הצלי' לריך ההדחה משום דם הלכוח כה , ומב"ם כתוחה בבלה אח"כ יש עוד טעם משום מ"ע שיהאדם התכטיל כאחר ביאכלו בעוד בחוח י"ו , ואע"ג דהרב מייבי שם בפי' ע"ו בבשר בלי , אבל מוכן מעלמו דמ"ם הוא בכבד , ודבר פשוט הוא :

כא) מותר . לל מיבעי להדחה שאחר מלוי בוודאי אינה מועבב בדיעבד אם בשר נתבשל , בעש"ב הרב מפורש בהגה"ה בסי"ק ב' , ומב"ם הוא משאר בשר הכתב הרב ג"כ בפי' ממלחה הכבד מחילה , הני רוב, בכלל , ש"ל דמליחה לל אינה מועבב

ע"ו סי"ק ב' דאם בישלו בלל הדחה אחר מלוי מותר , אף דהם בשר שיקרו הוא משור למוייתה , ומב"ם דם הכבד דשיקרו לשור דרבנן הוא , ללל אם בדיעבד בישלו אף בלל הדחה לאסורה קודם מלוי נמי מותר מלחר דעיקר משור של דם הכבד דרבנן הוא , וכן כתב בד"ם בשם סו"ה בלל ע"ו , וכן משמע בה"ח דין י', וכן כתב הפופקים בשם הגה"ה בלל ע"ו , וכן משמע בהגה"ה בשם הרשב"ל דגם הפופקים הללו מודים דים בהסתפקות בלל דם"ל דהאם נחוכה שוקטו כמו דם שעל שתי החוטין ולומלת דלמשיק, ועיין ע"ו לוה פ' מה שהקשה שם על הרב מהירח דבכיו מבג"ה זו בסי"ק ג' על הגה"ה שלו בסי"ק ג', ולירן דבבג"ה זו שלו סי"ק ג' כתב לגירסת הטור בסי"ק ג' בלללי לריך מחילה, ועיין בדמ"ם בפ"ח לוה ו' שבתב דמעיקרא אין כאן קפידה בלל בדברי הרב , ע"ש :

כב) בישול . מפני ברייש המה המחמירים בזה לאוס להחמם דדם בהסתפות שו הוא דעת הבה"ע שלריך קריעה שו"ע לף בלל , וכן האם הביח אח הבה"ע , וכן כתב הגהת אבי"י בשם ר"י שהיה טוב לקורעו שו"ע לף בלל , ואפה שם בהג"ה על מנהג העולם וכתב בשם הר"י בירילמן שלין למעות ממכתשה הלבה פשוטה לקורעו שו"ע , וכן כתב הרשב"ל דרמוי לאוס לדברי המחמירין , וכן כתב הטור בשם בעל העיטור דיפה הוא שנקנו בכבין לאוסרה , וכן פסק המרכ"ע בסי' ל"ד להחמיר לקורעו שו"ע נם בלל לבד , וכתב שהמנהג שהעולם נלגוא בלא שום חיתוך כלל אין לו שום יסוד , ודעת הר"ר יונה שלף בכבד של עוף שחולק לשיים לריך ל"כ להחזך כל חלק שו"ע , לכן נם להחמיר לעלמו כדברי המחבר"ע הנ"ל :

כג) כלום . ואפי' להתחילה אין לריך קריעה שו"ע , כן משמע מדברי הל"ח בשם הסמ"ן , ולף דשתבו בעל בעות י"ג דעולת המרה וחביכה בשר מן הכבד אינו מועיל רק בדיעבד דווקא, היינו משום בלא תהך בלא שקלתה לבל הכא מחחר שחחך מעבר לעבר מהני לף בלתחילה :

כה) בדיעבד . מחחר דלכו"ע הבבד פועות דמה הללי ושוכרה כל מה שבקדירה ונם הקדירה בדליכא ס' נגדה ואפי' ממלחה הבבד מחילה , הני רוב, בכלל , ש"ל דמליחה לל אינה מועבב

שער הציון שו"ע יו"ד מסי' ע"ג סעי' ו'

כח) לקלוף. מי' ע"ך תוס' כ' ומי' מקריב מלא: ז) נמצא כבר בעוף צלי מותר, הנה ו"ל כן) ונקוף משם שניב שכבר ותיהו תלת ל) תוספת בעלמא, (מרדכי ומי' שפתי תוס' כסם ריב"ן וס"ד ותו"ה) ואם הוא לח) מבושל צריך ס' כנגד הכבד. הנה ואין לך עוף שאוח ס' לב) נגד שכבר

מהאחרון תוס' י"ל שנתקבל תוס' כ"ח, ומי' מקריב מלא: ז) חומרא. מי' ע"ך תוס' כ"ח ומי' שפתי תוס' הנ"ל ומי' יד"י בהקצר תוס' כ"ג, ומי' מקריב מלא: לח) מבושל. מי' ע"ך תוס' כ"ב בסי' ס"ג, ומי' שפתי תוס' הנ"ל ומי' מקריב מלא: לב) נגד. מי' ס"ו בסי' ס"ד תוס' ה', ומבטלת סם, תוס' ס"ע

## ברית מלח

ואפי' נתבשלה לבדה בקדירה אסור הכבד וגם הרוטב והקדירה ובל מה כו) שבקדירה, אא"כ יש בקדירה ס' נגד בל כו) הכבד, אז הקדירה ובל מה שבתוכה כח) מותרין והכבד כט) אסורה, ולעת הצורך אז גם הכבד מותר, ואם נפל אח"כ הכבד הזה שנאסר לתוך קדירה אחרת אוסר נ"כ הקדירה והתבשיל עד ל) ששים בין שנתבשל עם שאר

### הקריב

לכבד ולף לתחב מליחה נשאר בו דם הרבה כמו בבשר צלוי מלוח מלח

בלי כמו שכתב הרב בהג"ה פ"ק ד', נגד הר"ח דימחלק הוא דס"ל דכבד שנמלח הרי הוא כשאר בשר שנמלח, לכן היכא דליכא ס' נגדה בשר מותר כל מה שבקדירה ואף היא שלא נתפגל, ואפי' לדעת המחבר"ע בפרק כ"ח סי' כ"ד שכתב הלכה למעשה לאיתר בכבד לויט בולע שנתבשל נגדו בלא בשר, משום דס"ל שפלטת ויוהא בולעת ויהיה מצריך לו ללף מהיה מהרוטב שנשאר, מ"מ בשנתבשל הכבד עם שאר בשר חוסר נם המחבר"ע אפי' את הכבד גופא ומכ"ש הקדירה וכל אחר בה הם אף ליכא ס' נגד הכבד, דמה שנתמעו הבל לויט בולע הוא, ומתחר שנאחר קדירה והתבשיל חוזר ומבליע מהשנתבשל ובלע בהכבד ונאחר גם הכבד ואסור כל אפי' בדיעבד, ועיין בריש"ע בפ"ו אות ל"ו שכתב דהמחבר"ע אוסר את הכבד כשנתבשל עם שאר בשר וליכא ס' משום שהכבד בולע את דמו ע"י המשוטת של הבשר שאחר, עכ"ל. ונלפלא בעיני כל דבריו שכתב שהמחבר"ע אוסר את הכבד כשנתבשל עם הבשיל ואין ס' נגדו משום שבולע את דמו ע"י המשוטת, אבר בתמת לא כתב כן המחבר"ע, רק כתב משום בלו"ע של סוף סי' כ"ו והובא בש"ך אות ע' בסי' ע"ג, וז"ל שם כבד שנתבשל בלא מליחה ארי בדיעבד שפלטת ויוהא בולעת, אבל אם לא עברו שנתבשל ס' כנגד הכבד לף שכבד אסור בשר ממלח, ומכל שהלקוהו בשר בחלב דבין שנאסר שנתבשל מדם הכבד לא נעשית נבלה ומותרת הכבד משנתבשל שנתבשל, עכ"ל. ולא זכיתי שהאיסור הוא משום דמו שנבלע ע"י המשוטת, ושם"ך עוד מקשה שם עליו הלא אין שאחר יכול לילך ולאסור אלא במקום שהאיסור עומד יכול לילך שם, ע"ש. לף י"ל דכוונת זה המחבר הוא דמשהות בוטת המרדכי"ע נ"כ הכי, דהאיסור הוא משום דמו דלי משום המשוטת לבד הלא המרדכי"ע בספרו יש"ם בפרק כ"ה סי' כ"ו כתב מפורש בשלמו שכבדא וז לילן שאחר כו', וכן כתב שהפאי לות ע', והכרי"ם הסכימו הוא דע"י רוב המשוטת נבלע נ"כ מעט דם לו כמו שכתב בעל רמ"ם בה"ל לות י', דמדבריו שהסכימו שם שהתבשל שם נאסר לאכלו משום לף לפי שאין שלמו על מעט זה לילן שאחר יכול לילך ולאסור במקום שאין שאיסור יכול לילך שם, ועיין ש"ך שכתב שעמים שאיים מלבו בדעת המרדכי"ע מפני שלא רצה אף שכתב הש"ם בפרים אלו, וכן כתב הר"מ, וכתב וזה לשון הגהב"ח בשם מהרי"ו וקבלתי דלף בדיעבד לאסור, וכן משמע בלשון כלי ל"ו דאפי' בדיעבד לאסור:

סו) **שבקדרה**. דיש לחש לדעת הר"ף והרמב"ם והר"ש והר"ן דלאכדו מדינא דס"ל כלבנן דר' יוחנן בן נורי בכל דבר לאסר ואפאר בבישול ואפי' בדיעבד לאסור, וכן דעת האלוף בכלי ל"ו דאפי' בשבשל לבכד לבדה בכל לאסור, וכן משמע בהגהב"ח בשם מהרא"י, וכן כתב הב"י בשם הר"ף והרמב"ם, ועיין לעיל בסי' ס"ג אות ז' ואות ח' מה שכתבתי שם ובדרכי אפי' לטעם שם"ך דאפי' לאלו דס"ל דמה שאמרו בכבד לויט בולע ס' משום שהבבד בבישול אבל לא בשלוקה שבשלוקה בולע ואין לך אבר בשלוקין מה שיש בישול ומה שיש שלוקה, אפי' לטעם זה נ"ב לאסור אפי' בדיעבד, ע"ש.

סז) **הכבד**. כן כתב רבינו ירוחם נקיב ס"ו אות ת' דמשערינן דגד כל לכבד ניון שאין לנו יכולין לשער כמה דם יש ממנו במס"ם מתוכיח בשר שנתבשלה בלא מליחה דמדקרינן ס' בגד כל האחיכה המבולר בכלי ל"ח:

סח) **מותרין**. ואפי' אם לא נמלח לבכד מלבוד ויש בו ניבוי דם מ"מ בשים ס' נגד כל לבכד, הקדירה והתבשיל מותרין, כן כתב ס"ה הביאה בי"י, שאפי' לדברי המחמירים

שהכבד לוסר ונאחר בשאר לוסרים מ"מ אינה לוסרת יותר מבשים לבעלו, דלת יהי' ממור מדם עלמו, ואם יש ס' ובלתי בכל שותר, ובכה הב"י ודלת בבעל ל"ח שהכבד דבכבד ולא נמלחה מקודם מהני בכל אפי' בשיותר מב' לפי שאי אפשר לשער כמה פלגו לשער שפלגו יותר מבשיור גופו הרבה, אבל דבר זה אין לו שחר והבבל והחום מכחישים זאוחו, עכ"ל:

סט) **אסורה**. בדעת רבינו ירוחם הביאו הבב"י, וכתב הש"ך בחות כ"ג בשם הת"ח דאפי' אם נמלחה הכבד מתחילה ממי הכבד לחוכרה, עכ"ל, והטעם הוא דהרב מהי לשיטתו דס"ל דהכבד אף בשנמלחה בראשו וגם הודח כראוי בשאר בו הרבה הם ממו בשאר בלא נמלח בלל כמש"כ בהג"ה בסי"ב ד', ובשאר בלא נמלח לא מהני אפילו אפי' כשים ס' נגד הבשר והכל מותר אבל אותה תחיכה הלא לאותו משום דהתבלה בדמה ודמה פירש ממל"ח וכ"ה בהכבד, לאסור משום דהתבלה בדמה ודמה פירש ממל"ח וכ"ה בהכבד, ואינו בלא הוא תומרת בעלמא דאף אם בלא מליחה בדהליכה ס' אבל ליכא ס"ש ש"ך ו"ל דאותה מחיכה לאוסרה בדיעבד, ומ"מ בשבשל בלא מליחה ס' נגד הכבד ומכל מותר אבל אותה תחיכה הלא בדיעבד, ומ"מ בשבשל בלא מליחה ס' נגד הכבד ומכל מותר אבל אותה תחיכה הלא לאוסרה משום דהתבלה בדמה ודמה פירש ממל"ח וכ"ה בהכ

שו"ע יו"ד ססי' ע"נ סעי' ו'

שער חצוון

הכבד כסכיות שנימה (ש"ך ומרדכי כסם רמ"ה ומהרי"ט ונתיהון כלל ט"ו), וכן אם הכבד שנימה ודבוקה בעוף נעשה הכ"ע וסי' ממ"ח כלל כ"ה אות ג', השף תחיכה נקוב וטעון לג) שפיט מסתר דבריט שבקדירה נגד כל העוף והוא סדין אם דבוק תחיכה כבד בתחיכת שף וסי' שפסי אות ו', ואין ס' נתנדו דהא קי"ל ככל פחיסוריט תחיכה נעשית נקוב כדלקמן סי' ל"ג, ואם אין הכבד דבוקה מצדרף כל מה שבקדירה נגבל הכבד ואם יש שפיט בכל הכל מותר, מיהו הכבד שעמה לד) מסורט ממנו נקוב, (תפ"ו סק"ו), כמו שנתבאר בהתיהון אות י"ב, וסי' ם"מ : נעיין

לג) **ששים** . עי' כשו"ע סעיף ג' ס', וכשו"ת יד יוסף ח"ד ס"ד, וסי' מקוריב מלא מים שכשפתי : לד) **אסורה** . עי' ש"ך אות כ"ב וסי' ם"ח אות מ', וסי' נתו"ד בפיחוסיט אות ז', וסי' בשפר רמ"ה אות ס"ע וסי' בהגהת יד אנרהם וסי' בשפתי אות כ"ב, וסי' בידי"ו אות י"ב בהתיהון ובהקדמה אות ג"ח, וסי' תקריב מלח ג"ח :

לב

## ברית מלח

**שאר בשר ונאכר בין שנתבשל לבדו בקדירה ונאכר אוכר אח"כ בששים : [ז]אם אירע לאחד שקרע את הכבד** שי"ע כדין והדיהו הדהה ראשונה ומלח אותו כדין מליחת קדירה והניה חיתוכו למטה ושהה שיעור מליחה והדיחו הדהה אחרונה כדין ובשלו בלא צלוי', ובא השואל להמורה לשאול שאלה , צריך המורה לאכור הכל אם אין ס' במה שבקדירה נגד לה) הכבד , מיהו אם אירע שהמורה היקל עצמו והורה לו היתר, או לא מהדרינן עובדא והכל לג) שרי כין הכבד בין מה שנתבשל עמו , וכל זה דווקא אם הי' ע"י קריעה שו"ע וחיתוכו למטה קודם המליחה, אבל אם רק נמלח בלא קריעה שו"ע או מהדרינן הוראת המורה ואפרינן הכל אפי' הכבד לג) נופא , ואפי' בדיעבד, והקערה

## תקריב מלח

בתימת מלהולוד דיוסס הדסיס ולכנוס בדסיוקוס עכ"ל , וכן כתב סס בהקער סות ל"ח , ותם תורס ופלה לקדירס לחרת עדין לוסרת, וכתב שנרע כדין זה כשכד מעכר כשר דכשכר כעין זה כתב כסו' ם"ע כהתיהון אות פ"ח דשכר שתבשל בלא מליחה ויש שסיס דהכל עומר לבד החתיכה, וכתב סס דאם הכבר נתבשל כל צרכו ואפל תח"כ לקדירה תרת שיהא מליחה אוסרת דמסתמא הל כל דמי ע"י הכישול , והניח בן כשם שהקדיר , וכן כתב סס בהקער סות ע"ו, ואכל לא כן כנכד, ע"ש:

לג) **הכבד** . כדעת כל הפיסקים דאין מליחה מועלת להכבד אפי' אחר קריעה שו"ע כ"ח ע"י לעי', וכל זמן שלא נקרע ואינו מדולדל אף הכבד כדעת הרי"ף והרמב"ם והר"ן דפסקינן כוה מאור שנתבשל בלא מליחה דאתאי הכל בחין ס' נגדה לבטלה ולכל לשור אף הכבד כדעת הרי"ף והרמב"ם והר"ן דפסקינן לגיטת רבינו יונה בדעה ר"ת אפי' בדיעבד היינו שנתבשל הנחלל הוא כדיעבד :

לד) **שרי** . כין הקדירה כין הכבד , ס"ך בסות ע' וסו"ז בסות ג' כשם ס"ח כין ג' , אף דכ"ע כפי' ע"א בהקער סות י"ז כתב שע"ש לפעיך עוד אי כיון דהתחכר והרמ"א לא כניהו כלל דעה זו ומשמע להסור , אכל כ"ע כתב ג"כ כר"ן כשם מהרא"י כהגהת"ד , וכן כתב הסמ"ע דאי תתרמי ופסק כר"ת לא מהדרינן עובדא דכבלבי נוחש פתיכון על ר"ת , ובהלמ"ע והרשב"א והעור שפסק תוסיות , וכן כתב בעל רמ"פ כפנים סי"ק ג' כפי' ע"ש דבדיעבד שרי הכל אם לך לא תסר כל התנחים אלו אבר כתבנו , ויש בפלוחה ותיתוכי שהי ושרש ותיתוכו להתיר כשעת מלוחה , וכן פסק הס"ז ס"ק ז' וכן כתב הרשב"ש סות ז' וכן כתב הרשב"ם מפורש, ו"ל אם מן הגחוים ז"ל שתבשילו לקדירס עד שיתכשל ויללו ויקוי לחוש לדבריהם להתחיל, אכל אם קרעו ש"ע ויתיתכו למטה ומלחו וכישלו עם שאר תעם"ע שלא ללוי מוכר שזה שהביאו לי תשכח מהוזיים היו שמא לא יתחכשל יפה או שמא לא יש היתוכו למטה ותשכח מהחיים כזו אין מדקדקין כהם להתחיר בדיעבד אלא להקל עכ"ל ומכי לזה קי"ל כן לזהות להתחילה שהמורה יורה להתיר לה אם לזל השואל היה בדיעבד אבל אם אלל השואל היה נ"כ בדיעבד שכבר טרח כן להיתר בודאי שם למעך על דעת הפוסקים המקילין מבלי לעדבר עובדא ובפרט לפי דעת הרשב"ץ שהבחיר זה שתה בפות זה :

לה



ג) **נופא** . כן כתב הש"ך בסי' ע"ג אות ע' וכתב דמוכח כן בת"ח בתשו' הר"ש לו כתיר לה בדיעבד במליחה דוקא ע"ש מיהו ש"ע ותחתו ותחת , אבל במליחה משלה לחוד בלא קריעה שו"ע מקודם נם הר"ש מודה דאין המליחה מועלת כלום להפליטו לגמרי ובפרט לפי מה שכתב סיד"י בהקער סות י"ד דהפליו נמליחה ע"י קריעה ג"כ ל"ע שהא בזמנו אם יש למעך להקל לה אכבר אורה המורין כיון דהעורים כזה"ז אין דעתם מכירות כלל ובפרט שהרמ"א לא הביא כאן דבריו אבת"ח ותם דבריו מוכרת כאן בסמוך כמעלת בלא קריעה בודאי דמהדרינן עובדא ואסור נם הכבד בהאי גוונא :

שער הציון שו"ע יו"ד מסי' ע"ג סעיף ו'

(מ) כב . מי' נעיל מי' פ"ב . עוף שמלחוהו בציפים ומצת כו (לה) נב או ככר דינו כמבושל ושפיוך שמש מן (ל) השוף בגלת המעלי וחם נאו בשלוק מות כ"ך מכי הבל (ל) לחסור וחם מלחוהו בגבר וחין שם ציפים הנקבים ומעכבים הרם דינו כללי (תרוך בשם תוגרה ובגימין זאב מי' שכ"ו): מ"ב יבי' שפתי חות כ"ע , ועי'

בשלחן גבוה מ"ק ו"ו ומי' בהגהת מלמה כהן , ומי' בשו"ת הגבוה"ע קמת מי' ק"ו , ומי' בשלחן גבוה מי' ק"ח : (נ) **העוף** . מי' מ"ך חות כ"ה ומי' שפתי חות כ"ע , ומי' תקריב מלח : (ז) **אכור** . מי' בפתי"ב מה שכתב בשם מהכה"ע , ומי' שפתי חות כ"ח , ומי' י"א מש"ב בזה ומי' מ"ך חות כ"ו מה שכתב בזה , מ"ש :

## ברית מלח

והקערה שאכל עלי' הכבד אם הניח הכבד על הקערה יבש בלא רוטב והכבד הי' נעשה הכל כדין רק בלא צלוי' או הקערה לד) כשרה : [ז] וה"ה אם עירה הכבד עם מעט רוטב לתוך הקערה אם אך הכבד הי' נטלח ונעשה כדין והקילוח הי' נפסק נמי הקערה לה) כשרה , אבל אם לא הי' נפסק הקילוח אף שהי' הכבד נטלה ונעשה כדין רק שלא נצלה ט"מ הקערה לו) טרפה : [ט] דין חליטה אינו נוהג בזמננו כלל , ואם קרע את הכבד שו"ע וגם מלחו והדיחו הדחה ראשונה ואחרונה הכל עשה כדין ואח"כ חלטו בחלא או ברותחין ובישלו אח"כ אפי' אם בישלו לבדו בקדירה נאסר הכבד אפי' לז) כדיעבד , אבל אם לא בישלו עדיין מותר לו לצלותו בדיעבד אחר החליטה (ח) ולבשלו אם

## תקריב מלח

(ל) **כשרה** . כן כתב הש"ך כסי' ע"ג סוף ח' בשם הת"ח בשם הפ"ח , וכן כתב הפ"ח בשם הת"ח , וכ"כ בשם הפ"ח , והעתיק ע"ל דהניחה שאכלה מחמת דם הוי כליטר בלוע כמו שכתב הש"ך בסי' ק"ט סוף ס"ה , ומ"ש בשות הת"ח כתב שאוסר מבלוע כדי קליפה רק מנוף הדבר אבל מאיסור בלוע אוסר אף הקערה בולע אף לפי' בשמן וכ"ם יש לחלק בזה וצ"ל דהתם הוא משום דהוי ממאיסה בלח ורוטב . ומכל מ"מ נראה דאפי' בשמן אין הקערה בולע אלא כדי קליפה , ומה שכתב הת"ח בשם הפ"ח דהש"ך כתב כן בסי' ק"ט סוף ס"ה , ומ"ש שם הש"ך דהוי כמו שכתב הת"ח והפ"ח כתב כן בשם הפ"ח

## ברית מלח

אם אך לא שהה בהחוטין או בחרותהין רק לקחוהו מיד: [ו] בשר ומכ"ש כבר שצלאו בתנור נרוף על הרם התנור נאסר (נ) הכבד, ומכ"ש אם כרכו עוד בנייר וצלאו כך על הרם התנור בוודאי אפי' כדיעבד מ) אסור, ואפי' אם ניקב הנייר ועשה בו נקבים, או שצלאו כך מכורך מת) בנייר על שפוד, והניח את השפוד בפשופע נמי אסור

## תקריב מלח

הכ"ת שממחר נבי כבר ומוסר לפי כדיעבד מעמש דדם כבר טיקרו דמורייתא הוא לן לחידו בו בחליטה לפי מדינת דנמרת לפי הכי כתב כשם הרמב"ם והטור לקבל ככבד דמותר ע"י חליטה מדינת דנמרת מעמש דדם הכבד דרבנן הוא, ע"ש, הביאו השפתי חום י"ג, וכן נתירתו הסמ"ק בס"ד בחות י', דהרב הסוה מדהותו ומ"ל דכיון דלון לט בקילון בחליטה, ס"ל נעמן דיעבד מוקמינן לו בחחקה קמא כחלו לן בחליטה ולבקר נבי כבר בסוף סי' ק"ו דלי לן בחלט מוהב לקדירה ע"י חליטה כתב דכדיעבד מותר, ר"ל ע"י תחיכה ומליחה לקדירה, אבל נבי ככד לחני בלח חליטה לן מהו לו לבשל ממי לחני לקדירה לפי כדיעבד הלכך החליטה לן מהו לו לבשל, ומ"ל שהרחת בלקדירה ע"י לני כמו בכבר ע"י מליחה, לחף דיל דכבד יש בו ריבוי דם יותר מבבר, אבל הלני שוהב פעולה יותר חשוב להפליט יותר ממליחה, והא דאיה דבלח חליטה לן מכשירין הכבד לקדירה ע"י מליחה בלח לני ובבלי בלח מליחה הוי מכשירין, כן נ"ל וכן כתב השפתי חום י' דדווקא לקדירה אבר אבל בלני שרי כמו קודם חליטה, ע"ש, ועיין בי"ד שהקשה לזה ע"ז שכתב מפורש דכדיעבד אם חלטו ואף אם לא שהה שהות בהחוחתן מותר אח"כ לבשלו ע"י בלי:

(נ) **הכבד** - דכיון שמוש על מרם התנור ואין להדם מקום לזוב מזיד וכולע, לחף דבשו"ת דבר משה חלק ג' ס' נ' כתב להחיר חעם"י שהחנור נרוף וקטום ואין שם שם ונחלה כלל אלא חום לבד ולא חיישינן שמא אחר שנפלט הדם חוזר וכולע דמוש החנור לבד שורף, ע"ש, ומן כתב בשה"ג, ובן דעת הגר"א בהגהת ב"י בסי' ע"ע חות ס"ב, ובן דעת הגר חפריש להחיר, ובן דעת בעל שולל ומשיב בעיבת חלק ב' סי' ע"ה ושד כמה פוסקים, אבל עיין בשו"ת בני מי חיו"ד סי' קי"ו שהעם מרא על חומ המקיון ללוות בחנור נרוף בשאין שם שם ונחלה שאין מקום להקל בזה כלל, ועיין בימוחי הגרי"ב בסי' ס"ו שכתב ג"כ דשם עלול ככד חו בשר בחנור נרוף דהיינו שבישו על חרשת התנור שמור וכן כתב בשולחן נבוה סי"ע י"ד דאסור לצלות ככד חו שאר בשר במחבת על גבול חף שהמחבת עומדת על שם, ומשם טוער דמהיחו מלמעה כיון דיש לו מקום שיהיה הדם מצדך שיך והוי כמולח בלי שלמ"ו, וכן כתב בהוי"ד בסי' ע"ו בביאורים, ובחיבושים חות י"ו, ונם הגאון בעל שולל ומשיב במהדורה חנינאחי חלק ג' סי' ס"ו בחמצע ההשובה חוב בו ובכתב בפשוטיה דשם נלעז בחרבות הנחור בחוקן שלא היה מקום להדם לזוב לש טרפה בוודאי, וכמ"ש הלל"ח והחו"ד, וכן כתב בעל ל"ח, ועיין בשו"ת מעין לחיי חיו"ד סי' מ' שהאריך בענין זה והביא מדברי הלל"ח שהמלק בין נאלים ובין חלשים של הנור, ע"ש:

מ) **אסור** - פע"ז דסה"ו בסי' ס"ה חות ב' כתב דין זה להיחר, ולמד וחת ממה שכתב הב"י המוהר לצלות המוח בקרומיו על חשם, וכן הוא בחמת דעת הרמחי חות ג' ודעת הבל"ו, ודעת הלחמ"ש סי"ק ב' לדיוק וכן משמע דעת חתן יעקב בסי' חש"ק סי"ק ז', וכן משמע בשו"ת עוטו"ד קנוא סי' ק"ו, ועיין בשו"ת כתב סופר חלק מ"ש בחשובה בד"ה ועיין בש"ו בסי' ס"ה שהאלק שם בדין זה שבשם רשו לצלות ולחלוב כך בלח ביאול מוהר אבל שם רוצה לבשלו חש"ב חסור ומיהב שם שלשעת הט"ו לח שם הולה לבשלו חש"ב ב"ב מוהר לצלותו מחורך בנייר ע"ש, אבל השבלים כחות כ' הל"ל הביא על הט"ו בזה וכתב דלפשבל נומר דהנייר הוי כלני שלמ"ו, ועיין בחבן העוזר שהחמה שם ב"ב על הט"ו בזה וכתב שיש לחסור בשכבר ובב"ח בשר שלצלה על נייר, הביחו היד חפריש בסי' ס"ה, ועיין בסק הח"ו בכלל ל"ח חות ו' לחפי' בדיעבד חסור, והא מי שפשר להדם בזה והו בכלל בבלי דעשהר לח בדיעבד, וכתב מפורש הלח בסוג בזה והו בכלל מפורש בב"ח שער חו"ח סי' כ"ו חות מ"ל דשהר לחכול בדיעבד ודלח בסוג ל', ולא דמי למוח בקרומיו דשרי להדם כל זמן שהוא בסוג ל', ובן דמי למוח בקרומיו דשרי להדם כל זמן שהוא מחובר ודלח חמיע דמוע"ל, דמלי שגת מן הטור דכל זמן שהוא מחובר אינו מעכב הפליטה מבל נחתר שמפשיטו מם מלא בחובה חסור, ומו שכתב הממ"ל, וועד דבעיו יש בה בקבים מהחילת בריחה, ועוד דזה יהוש דהדם מפליט הרם מהיחות יותר ממליחה ובמליחה לו לשבשר שיוצא הדם מן הגיד ומכ"ש בנייר שיכולין לכחוב עליו דיהוש בשוט יוצא הדם ממנה שוט טיפה כי בנייר נעשה בדבק ובפלו בנייר פשוט ואם נחנו רואין שמשנין עליו יין מ"מ יהוש שמעכב כל דבר עד לנחת ומכ"ם דם דמעיך בכבד כמבואר בשבח דף ע"ז ע"ש, לכן בוחלה לשלוח לשי בדיעבד, ודלח בבבל הנליון שהחמיק בשם הבאת מהם דהוקה בנייר שבחבין עליו לשלוח משום בעשה בדבק אבר מפורש בחב בבל הב"ח בשם מהר"ם מלובלין דבנייר שיוכל לכחוב עליו דיהוש דלח יוצא ממנו שום טיפה כי בעשה בדבק ולפלו בנייר פשוט ואם נחנו רואין שמשנין עליו יין מ"מ יהוש שמעכב מאר לצלות ומכ"ם דם דמעיך, עכ"ל, וחכו הלני שוהב פעולה יוהר הוהב להפליט יוהר ממליחה, והא דאיה דבלח חליטה לן מכשירין הכבד לקדירה ע"י חליטה בלח לני ובבלי בלח חליטה הוי מכשירין, כן נ"ל וכן כתב השפתי חום י' דדווקא לקדירה אבר אבל בלני שרי כמו קודם חליטה, ע"ש, ועיין בי"ד שהקשה לזה ע"ז שכתב מפורש דכדיעבד אם חלטו ואף אם לא שהה שהות בהחוחתן מותר אח"כ לבשלו ע"י בלי:

(נ) **הכבד** - דכיון שמוש על מרם התנור ואין להדם מקום לזוב מזיד וכולע, לחף דבשו"ת דבר משה חלק ג' סי' נ' כתב להחיר חעם"י שהחנור נרוף וקטום ואין שם שם ונחלה כלל אלא חום לבד ולא חיישינן שמא אחר שנפלט הדם חוזר וכולע דמוש החנור לבד שורף, ע"ש, ומן כתב בשה"ג, ובן דעת הגר"א בהגהת ב"י בסי' ע"ע חות ס"ב, ובן דעת הגר חפריש להחיר, ובן דעת בעל שולל ומשיב בעיבת חלק ב' סי' ע"ה ושד כמה פוסקים, אבל עיין בשו"ת בני מי חיו"ד סי' קי"ו שהעם מרא על חומ המקיון ללוות בחנור נרוף בשאין שם שם ונחלה שאין מקום להקל בזה כלל, ועיין בימוחי הגרי"ב בסי' ס"ו שכתב ג"כ דשם עלול ככד חו בשר בחנור נרוף דהיינו שבישו על חרשת התנור שמור וכן כתב בשולחן נבוה סי"ע י"ד דאסור לצלות ככד חו שאר בשר במחבת על גבול חף שהמחבת עומדת על שם, ומשם טוער דמהיחו מלמעה כיון דיש לו מקום שיהיה הדם מצדך שיך והוי כמולח בלי שלמ"ו, וכן כתב בהוי"ד בסי' ע"ו בביאורים, ובחיבושים חות י"ו, ונם הגאון בעל שולל ומשיב במהדורה חנינאחי חלק ג' סי' ס"ו בחמצע ההשובה חוב בו ובכתב בפשוטיה דשם נלעז בחרבות הנחור בחוקן שלא היה מקום להדם לזוב לש טרפה בוודאי, וכמ"ש הלל"ח והחו"ד, וכן כתב בעל ל"ח, ועיין בשו"ת מעין לחיי חיו"ד סי' מ' שהאריך בענין זה והביא מדברי הלל"ח שהמלק בין נאלים ובין חלשים של הנור, ע"ש:

תבשו של הנור, ע"ש:

מ) **אסור** - פע"ז דסה"ו בסי' ס"ה חות ב' כתב דין זה להיחר, ולמד וחת ממה שכתב הב"י המוהר לצלות המוח בקרומיו על חשם, וכן הוא בחמת דעת הרמחי חות ג' ודעת הבל"ו, ודעת הלחמ"ש סי"ק ב' לדיוק וכן משמע דעת חתן יעקב בסי' חש"ק סי"ק ז', וכן משמע בשו"ת עוטו"ד קנוא סי' ק"ו, ועיין בשו"ת כתב סופר חלק מ"ש בחשובה בד"ה ועיין בש"ו בסי' ס"ה שהאלק שם בדין זה שבשם רשו לצלות ולחלוב כך בלח ביאול מוהר אבל שם רוצה לבשלו חש"ב חסור ומיהב שם שלשעת הט"ו לח שם הולה לבשלו חש"ב ב"ב מוהר לצלותו מחורך בנייר ע"ש, אבל השבלים כחות כ' הל"ל הביא על הט"ו בזה וכתב דלפשבל נומר דהנייר הוי כלני שלמ"ו, ועיין בחבן העוזר שהחמה שם ב"ב על הט"ו בזה וכתב שיש לחסור בשכבר ובב"ח בשר שלצלה על נייר, הביחו היד חפריש בסי' ס"ה, ועיין בסק הח"ו בכלל ל"ח חות ו' לחפי' בדיעבד חסור, והא מי שפשר להדם בזה והו בכלל בבלי דעשהר לח בדיעבד, וכתב מפורש הלח בסוג בזה והו בכלל מפורש בב"ח שער חו"ח סי' כ"ו חות מ"ל דשהר לחכול בדיעבד ודלח בסוג ל', ולא דמי למוח בקרומיו דשרי להדם כל זמן שהוא מחובר ודלח חמיע דמוע"ל, דמלי שגת מן הטור דכל זמן שהוא מחובר אינו מעכב הפליטה מבל נחתר שמפשיטו מם מלא בחובה חסור, ומו שכתב הממ"ל, וועד דבעיו יש בה בקבים מהחילת בריחה, ועוד דזה יהוש דהדם מפליט הרם מהיחות יותר ממליחה ובמליחה לו לשבשר שיוצא הדם מן הגיד ומכ"ש בנייר שיכולין לכחוב עליו דיהוש בשוט יוצא הדם ממנה שוט טיפה כי בנייר נעשה בדבק ובפלו בנייר פשוט ואם נחנו רואין שמשנין עליו יין מ"מ יהוש שמעכב כל דבר עד לנחת ומכ"ם דם דמעיך בכבד כמבואר בשבח דף ע"ז ע"ש, לכן בוחלה לשלוח לשי בדיעבד, ודלח בבבל הנליון שהחמיק בשם הבאת מהם דהוקה בנייר שבחבין עליו לשלוח משום בעשה בדבק אבר מפורש בחב בבל הב"ח בשם מהר"ם מלובלין דבנייר שיוכל לכחוב עליו דיהוש דלח יוצא ממנו שום טיפה כי בעשה בדבק ולפלו בנייר פשוט ואם נחנו רואין שמשנין עליו יין מ"מ יהוש שמעכב מאר לצלות ומכ"ם דם דמעיך, עכ"ל, וחכו הלני שוהב פעולה יוהר הוהב להפליט יוהר ממליחה, והא דאיה דבלח חליטה לן מכשירין הכבד לקדירה ע"י חליטה בלח לני ובבלי בלח חליטה הוי מכשירין, כן נ"ל וכן כתב השפתי חום י' דדווקא לקדירה אבר אבל בלני שרי כמו קודם חליטה, ע"ש, ועיין בי"ד שהקשה לזה ע"ז שכתב מפורש דכדיעבד אם חלטו ואף אם לא שהה שהות בהחוחתן מותר אח"כ לבשלו ע"י בלי:

## ברית מלח

מג) אסור, ואפי' אם צלאו בתוך התנור האופה כשעה שהתנור בוער רחוק מן האש נמי מג) אסור, ואין לצלות אותו רק ע"ג נחלים או על פי שפוד, ואם צלאו על חרס התנור יש להכשיר אותו מקום בהתנור, ואם לא הכשיר אותו מקום בדיעבד מד) אין לחוש: (יא) ומנהגנו עתה שאין למלוח ככר כלל אפי' כשהוא לבדו בלא בשר אחר ומכ"ש עם שאר בשר שאסור, רק מולחין אותו קצת כשהוא תחוב בשפוד או כשהוא מונח על הנחלים מה) לצלותו, ואין לשנות, מיהו בדיעבד אם מלח את הככר כין שמלחו לכוין בין שמלחו עם שאר בשר אפי' הכבד הוי מונה ע"ג הכשר נמי מן) מותר. אם מלח הכבד קודם הצלוי' ושהה במלחו שיעור מליחה ידיחנה תחילה ויצלנה מן) ומותר, ובדיעבד אפי' אם לא הדיחו אחר המליחה וצלאו כך נמי מן) מותר, רק ידיחנו אחר הצלי שלשה מו) פעמים: [יב] ככד ששהה ג' ימים בלא צלי מותר לצלותו ולאכלו, אבל אסור לכשלו אחר הצלי, ובדיעבד אם כשלו אחר הצלי נ) מותר, כבד שנשרה במים מעל"ע, או שנשרה בציר כשיעור שיתנו מים על האש ויתחיל להרתיח

## תקריב מלח

**אסור** נ) אף דבעל כרס נמלמה כתב בספרו דמי שמקוב הצייר שהכבד נראקבת כשמסתכלין תוכו סרבה במלח, ודעת המחבר"י מוקין דהטעם הוא משום דהמלח מפליט דם ע"ג שהכבד וחז"ס שם מוזר ומבליעו בהכבד, ובסמ"ק ובשע"ת כתבו דזיז"ל שם, ומה שנהגו שאין למלוח ככד קודם שלוי"ן לפי שמלח מפליט דם שאר בשר אפי' הכבד הוי מונה ע"ג הכשר נמי מן) מותר. אם מלח הכבד קודם הצלוי' ושהה במלחו שיעור מליחה ידיחנה תחילה ויצלנה מן) ומותר, ובדיעבד אפי' אם לא הדיחו אחר המליחה וצלאו כך נמי מן) מותר, רק ידיחנו אחר הצלי שלשה מו) פעמים: [יב] ככד ששהה ג' ימים בלא צלי מותר לצלותו ולאכלו, אבל אסור לכשלו אחר הצלי, ובדיעבד אם כשלו אחר הצלי נ) מותר, כבד שנשרה במים מעל"ע, או שנשרה בציר כשיעור שיתנו מים על האש ויתחיל להרתיח

מג) **אסור** אף דבעל כרס נמלמה כתב בספרו דמי שמקוב הצייר שהכבד נראקבת כשמסתכלין תוכו סרבה במלח, ודעת המחבר"י מוקין דהטעם הוא משום דהמלח מפליט דם ע"ג שהכבד וחז"ס שם מוזר ומבליעו בהכבד, ובסמ"ק ובשע"ת כתבו דזיז"ל שם, ומה שנהגו שאין למלוח ככד קודם שלוי"ן לפי שמלח מפליט דם שאר בשר אפי' הכבד הוי מונה ע"ג הכשר נמי מן) מותר. אם מלח הכבד קודם הצלוי' ושהה במלחו שיעור מליחה ידיחנה תחילה ויצלנה מן) ומותר, ובדיעבד אפי' אם לא הדיחו אחר המליחה וצלאו כך נמי מן) מותר, רק ידיחנו אחר הצלי שלשה מו) פעמים: [יב] ככד ששהה ג' ימים בלא צלי מותר לצלותו ולאכלו, אבל אסור לכשלו אחר הצלי, ובדיעבד אם כשלו אחר הצלי נ) מותר, כבד שנשרה במים מעל"ע, או שנשרה בציר כשיעור שיתנו מים על האש ויתחיל להרתיח

מד) **אין** לחוש. דלכתחילה יש לחוש ולמלוח הכבד ואף לכבשיר אותו מקום בהתנור כדעת הלב"ח וש"ג וחכ"ג והח"ן וכ"ה בס' ופ"ת, אבל בדיעבד יש להמשך על התנור כר הכלבו ולדי אפריים והתיר אותו מקום בצלוי שם הכבד בלא הכשר מח"כ:

מה) **לצלותו** נם במליחת הכבד עם בשר יש שיטות מחלוקות דעת הרמ"א דמותר אף לכתחילה לצלות ככד עם בשר אפי' ע"ג הבשר, מטעם דס"ל דח"ח שלא יעמוד הכבד מליעת דמו כעוד שעומד הבשר מליעת בירו, ודעת הרשב"ץ דמלימה דיו בלבי ולכתחילה אסור למלחו ע"ג הבשר, וע"ג דמלימה ממיין לחילי דעריך, כמו שכתב הב"י, וכתב שכן דעת הסמ"ק, וכן כתב המור סרוכים, והטעם הוא דסיון מלימה הרי הוא כרותח דלבי, כשם שאסור לכתחילה לצלות הכבד ע"ג בשרא כן אסור למלוח לכתחילה הכבד ע"ג הבשר ובדיעבד מותר, ואם הבשר היה כבר נמלח ושהה הרי מולחו דמשמיע הוא שאף בדיעבד אסור, דלא עדיף משאר בשר, ודעת הר"י יונאי שהבירו המרדכי לאסור אף בדיעבד אם מזח בשר עם הבד כמו בדגים עם עוסות הביאו הב"י, וכן מבואר בהרוקח סי' תל"ב, והטעם הוא דהבבד פולט כל שעה אף לאחר מליעת הבשר, וכן הוא בהגהת ש"ד, והם לא ס"ל הטעם המריך במליחה ונם לא ס"ל מליעת מיר, אבל הב"י והד"מ כתבו בשם הרוקח בשם התנורה שהרבו שלא למלוח הבבד כלל אף בדיעבד ואין להשמיט הבבד במלחו לא משום חיסורא הוא רק משום שאין להשמיט הבבד במלחו כדי שיהא הבשר נאכל יפה, וכ"ה דעת הרמב"ם, והסכימו לדין זה הרבה אחרונים, וכן נוהנין בדיעבד אפילו בשר בחלב, וכ"ש בשר בשר, ומ"מ לכתחילה אין לעשות כן, ועיין בסוף הסי' שכתבנו דיש להקל בזה

## ברית מלח

נח) להרתיח דינו כבשר ואסור לאכלה אפי' צלי אא"כ יש בהמים ס' כנגדו אבל אינו אסור אלא נב) מדרבנן, ואם הכבד הזה הודח מתחילה מהדם בעין שחי עליו, או אפי' לא הודח תחילה מהדם בעין רק שחי' בהמים או בהציר ס' נגד הדם בעין שחי' עליו, מ"ט לכתחילה באין הפ"מ יש להחמיר מבלי לאכלו אפי' נג) צלי, ובהפ"מ מותר לאכלו צלי אפי' לכתחילה, ובדיעבד אם בישלו אחר הצלי נמי נד) מותר, ואם הכבד לא הי' מודח תחילה מהדם בעין שעליו, ואף לא הי' בהמים ס' נגד הדם בעין, חבבד אסור אף בדיעבד, ואף הכלי שנבשב בה חבבד נסי יש

## תקריב מלח

מיד דכיעבד מותר לפ מיהיכן שאם יסכח ויציק כמו"ת ורע לאחת חלק כ' סי' כ' שכתב לו שטולל בכבד שטרפה כ' ימים בלא מליחה שאפשר מפשם וקטת חומרות שזכרות שמוריס לאסור בכבד זה אפי' בלצי, והאי הציר לו שאין ממש בדבר ולא תהא מליחה שיהא בטלה של ציר מזרות בלבנה כתורס שלאחר שלנו, ושעות הוא דבוודאי אין מליח בעוף זה בין בשר לכבד דמיהר לאכלו לצי כמו שאר בשר שטרפה ג' ימים בלא מליחה עכ"פ, ויעין לקמן בכלל ט"ז ואות ט"ז, ע"ש:

כ"ב ויעיין לעיל בכלל כ"ח אות ע"ו ואות ט"ו, ע"ש:

נ) **להרתיח**. דהיו אחר להם, והפשוטה שהמים עושה בציעור כבישת מעל"ע, הציר עושה זה בציעור כדי שיתמו מיס על הפת ויחחיל להרתיח, וכל דין שהבא בזה מובא בלקט ושפסר עוד קל יותר מכבוש במים מעל"ע, דבכבוש במים מעל"ע הממ"ה עוסר הכבד בפשיעות, ובציר בציעור שיתמו מיס על הפת ויחחיל להרתיח הוא מפוסק שם פ שם חבוש בכישול שם לאו:

נא) **מדרבנן**. דיכר פשוט הוא מאחר דדם הכבד נופת בלוע הכי חיט אסור מלא מדרבנן לפי דעת רוב הפוסקים, וכן בפחות מאן קיי"ל להלכה, ומכ"ם בשהמבשל דהוי ממ"ע דדרבנן אי בכוס הרי הוא כמבושל ממש הוי לו תרתי דרבנן, דדם הכבד עיקרו טוי דרבנן, ודם שנתבשל אפי' דם ממש שעיקרו דאורייתא נמי הוי דרבנן, והוי לו תרתי דרבנן, ואי בכוס לא הוי כמבושל הוי לו חד דרבנן דדם הכבד עיקרו דרבנן הוא מאן מ"מ מדרבנן אסור נאכלו אפי' צלי, אף דבשו"ע בשם הרבה ס"ל דמאחר ואין מדקדקים בזה כבשר ע"ש, ותשובת מקום שמובל לדקה סי' כ"ט מתירין אפי' בלית ס' נגד הכבד רק דבכלי אסור, וכן הכהו"פ נמי הסכי"ם, מ"מ מאחר דגם המה לא התירו רק בעת הצורך, והפמ"ג סיסר לגמרי, וכן הוא דעת הגי"ח והאגמ"ה ובהגו שעשם ומשקים דאף דשולטת ואינה אפשר דעדיף בכוס משלוק, ע"ש, וכן דעת הגבע"ם והשובת חו"י סי"ק ז' לאסור לכן יש להחמיר ולפשוט כמותם לאסור, ולפלוטה בציני אי בעל חקי דעת הכסי' ס"ט אות י' הביא רק דעת הפוסקים, היינו הפמ"ג והגי"ל והגאמ"ר, משמע שכן דעתו ומשה לפסוק כמותם לאיסור, וכסי' ע"ג אות קי"ב הביא תחלה דעת הפוסקים והכשיף הביא דעת המקילין, משמע שדעתו עשה להקל, ואח"כ הביא מוקף בשני מיעוטן להקל בין אם שהה מחילה ללא שהה מחילה כיש להאסור אם לא שהה מחילה ולחחיר בשהה, ויעיין לעיל בכלל ג' אות ס"ח, ויעיין בשו"ת דבי חיים להגאון מלאמז בח"ם השובה מ"ט שמקיל לגמרי בכבד שנכבש מעל"ע, והשומר יאבד:

נב) **צלי**. לף דקיי"ל בפ"ק דכבד פוסעת דאינה בולעת לף בבישול, דק בשלוקה אוכא מ"ד דבכבד נאסר לף דיעבד משום דאין אנו בקיאין בין בישול לשלוק, מ"ב סי' לט להחיר לגלי בכבד שנכבש מעל"ע בשם אפי' לכתחלה, דבכוס הרי עוד קל הרבה מבישול לעניו כמה דבריס, ויעיין בפ"ד סי' ע"א אות ח', וכן הוא בחמת דעת הפר"ח להחיר כבד שנתבשל מקום שמובל לגלי, וכן בחשובת מקום שמובל סי' כ"ט שהריך בזה ועלה להחיר וכן הוא דעת בעל מעיל לשקה בפי' ל"ט בדעת הפר"ח להחיר, וכן הוא דעת שער אפרים בפי"ג שלא סי' פ"ח, אבל מאחר דהרמב"ם ז"ל פוסק מבושל מדינא ולא מעמם דאין לנו פקילוק בין שלוק למבושל, מ"ב בכבוש דהוי כמבושל לדידי אסור מדינא, ועוד דזה שלמדו דבכוס הוא רק כמבושל ולא בשלוק הייט בכבוש רק מע"ע בשלוק אבל בשבושל ממע"ע אפי' אמן מועט אפשר דהוי שלוק ומאחר דלי אפשר לשפוש על נבע בשיעור כזה שמהריך בדין זה ובכל בחחילת דבריו דבקל ועיין בפ"ת בכפי יוסה שמהריך בדין זה שבכל בחחילת דבריו דבקל אפי' בלצי נמי מותר, ועיין בפ"ת מעל"ע בשלוק סי' ל"ב שמוזכר נ"ב על החחרוים

## בריית מלח

יש לאסור (נה) בבולו, ואם הוא ספק אצלו אם שהה הכבד מע"ע בהמים, או שיעור שיתנו מים על האש ויתחיל להתרות נבי נבבש בציר מותר אף לכתחילה ולבשלו (נו) את"כ, ובכ"ש אם ידוע לו שלא שהה שיעורים אילו, אז אפי' אם נמלח מקודם ונפל לציר או אפי' לדם בעין מבש נמי מותר לצלותו ולבשלו את"כ (נז) לכו"ע, אם אך לא קדמו קודם (נח) המליחה אבל אם נבבש הכבד מע"ע במים יחד עם שאר בשר או הבשר ודאי אסור והכבד אסור (נט) מספק אבל אם נבבש הכבד מע"ע במים והי' בהמים ס' נגד כל הכבד מותר הכבד אף לכתחילה וגם הכלי ס) מותר, ואם אך חלפו המים בתוך המע"ע מותר לבו"ע בבל סח) אופן: [יג] אם נמלח הכבד בכלי שאינו מנוקב

## תקריב מלח

התמרוטים לוט המוסרים והכבדים להסי"ח להתיר רק בחופן זה אם אין נחוש שמפי הדם בעין או כשים ס' בהמים נגד הדם בעין, לכן בדיעבד ודאי רשי למעוך אחר הך פוסקים המקילין להתיר בבבוש דקל ממנומל בכמה דברים לכו"ע, והא דאי' דהרי דם שבישלו הוא דעת רוב הפוסקים ורובו כשלו דהכי דרבנן ולא סוכ"ע ע"י בבישה מע"ע מיהכה הוא, ודעת רוב הפוסקים דהוי דאורייתא, ועיין יד"י בסי' ס"ט ס"ק ע"ז בהקצר לות ל"ח, ושוב דבמה פוסקים הגדולים מוכיחין אפי' שלוק לללי, ולא לוט המוסרין שלוק לללי הוא רק מלד מומחה, ועיין יד"י בסי' ע"נ בהקצר לות י"ב דיש להתיר דבלה זה הלא המחבר מהיר גם בשבר כזה לללי, וכן משמע דעת בעל רש"ם בסי' ע"נ בס"י לות כ"ח להקל, ובבל"י סי' ע"נ לות ט' הביא בשם סו"ת בתר עשר ושער תשובים מפורש דמותר אפי' בדיעבד ס' נגדה רק ובלי נתינה, ויש לחברים מתיר בשעות רק בחופן זה שהדחה הכבד מקודם מהדם בעין שעליו ואם לאו בעינן ס' נגד הדם בעין שעליו, ואם לוין ס' בהמים נגד הדם בעין שעליו נאבר הכבד משום הדם בעין אבל הבלי לשהרה לכו"ע, וכן כתב הח"ת בבבל ל"ו לות י"ל בשם הב"ד בסי' ל"ח לות י"ג, לכן מאחר דאה שהוא מומרת בעלמא היא לכן יש להמוך בב"ד לוסרין בשלוק היא נופל חומרת בעלמא היא לכן יש להמוך בב"ד בדיעבד אבל פוסקים המתירין אפי' לכתחילה נללי, והבו דלא לוסיף עלה:

מה) **בבולו**. ל"ל היינו נגד לותו המקום שנבבש בתוכו ולא נגד כל הבלי לאם נבבש בתלי הבלי, לריך ס' נגד כל לותו המקום שנבבש דהרי אפי' בתלבל בתלי הבלי, ואפי' בבלי מתכת דלתמרינן דחם מבשלתא במבואר בדין בבוש, ואפי' בבלי מתכת דלתמרינן דחם מבשלתא חם טוב, קי"ל דאפי' דתבלוע בבולו לוט ונפלוט בבולו, בתב"ה תמ"ל בסי' תכ"ח סי"ק כ"ד, אלא ל"ל נגד לותו המקום שנבבש בתוכו, ואע"ג דלד החילון לוט מוכח בבבישה מ"מ מפלוט מעבר לעבר, אבל נדחק הקי"ל שאין לך בלי שיהיו בתוכו ס' נגד הבלי לון ל"מ בזה, דהלא גם במקלתו לון ס' בהנבבש. ועיין בח"ת בלל ל"ז לות י"ח שבתב ל"מ בדין זה, ע"ש:

ט) **אח"כ**. במ"ש מבל מה שבתבנו לעיל בלות הקודם, לף שבתנה המחבר מבמו שבי' דבבבר ישראל נוהג לאסור דהם היולא ע"י בבישה מע"ע במים לאוכל מן התורה בתבר מדבע לעיל בבלל ב' לות ל"ג, ובמבואר בסי' ק"כ ולבן אנו מחמירין לף בספק בבוש לאסור בתבר בתבנו שם בבלל ב' לות ל"ד, אבל הם הבבר בבי אלי נוהג מוהר לף שבתנה מבמו שבי' מקודם מבוש דהו לו בפוקא דרבנן ולקולא במו בבוש בבב"ח דאנו מקלין ר"ל מאחר דלוב הפוסקים ס"ל דהם הבבר לף פוסקים הי במו רק מדרבנן הוא לאסור והי לו בפוקא דרבנן ולקולא, לאמן קי"ל בן להלבה, ובאמת ערה עלמו בעל המחבר הלבתא בעלמא בסי' ע"נ ס"ק ד' לות ו' בדברי הב"ח לות ל"ג, וכל דבריו שם המה בלא טעם וריח, וא"ב ב"ל בוודאי דיש להקל בדיעבד, ועיין בריש סי' ק"ב דהבב בשם הגו"א לוסר שם בספק בבוש, ועיין ט"ז שם לות נ' בהפ"ח והבה"ל דמשמע מלשונו עליו בדין זה מעשה דטוקי מחזקה דמעיקרא ומימה דהשתא הוא דנפל, ועיין בספר שערי שמחה סי' ל"ג שהביא רבי' נדבריהם מתוס' ע"ז דף ס"ח ע"ב ובי מבבר דנפל בנו בחניתה דשכרו דתמרו רב להלי שכרא, ומקבה שם התוס' הא נוען בחול בוה ובשבתי, ומיהו דמיירי שהי' שבח יום או יומים דהוי כמחובל ומאור, ומלשון דמיירי משמע שהי' יודע שנבבש מע"ע, הא תספיקא לא הי' לוסר מעשה דמוקמי מחזקת היתר והבי"ח הבית בשם רבי' מפקוט בסי' ר"ם, אך שבקוט"ב הביא בם עליו ודחה דחזינו זחת, ע"ש. לכן בם ב"ל יש להורות כן בדיעבד, ועוד דבב"ח הוי לו ס"ם שמא שלבה בועב רוב הפוסקים דס"ל דם הבבד אך דהבנן הוא ומהמוריחה מותר ובדרבנן הד בפיקא מבי בשו שמבואר בקונטרס הספיקות, ואף עוד שפק שמא נת

סהה מע"ע ולבן בפיעות דשרי ואף הבבד נופל מבי מותר בפפיעות מ"ם שמא שלבה בהפוסקים לוט דס"ל דהון לאסור בבד בבבוש בלל מעשה שהיה בועבת, והיינו שער אפרים וכן דעת הב"ד מהיר שתעיין, הביולו הח"י, ומבקום שמוכל בתב שכן עיקר, וכן בתב בסי"ם מע"ל לקה שים להתיר בספי"ח, ועוד שמא לא שהה מע"ע רק נגד כל הבימפעות לריך ס' מפני שהוא דאורייתא כדאה הפמ"ג שם בפתיחה להלבות מליחה, ובסי' ע"נ שם בשפתי לות י"ד, וכדעת הפוסק בחולין דף קי"ל ע"ח ד"ה וחיתובו לתחם:

נז) **לכו"ע**. כן בתב הממ"י בלל כ"ד סי"ק ב' בפפיעות, דבין שהי' הבבד מלוח בין לף סי' מלוח, לם לך לף שהה שיעור בבישה מותר, וכן בתב הח"ת בלל י"ד לות י"ב בשמו, ודבר פשוט הוא דהבי זה הוא רק בשהיתת מליחה שאינה בלף בהיותה בלי ולף בשהבבד דחם וכל דם בעינן שיעור מליחה על הבבד למותר, ואף הם נמלחה עם בללה מותר, ובתב הינ' בלות נ' שם בהחוץ דתע"ג דהם בעין שנפל על בבר במליחה בולע הבבר לת הדם ע"מ הבבד דפליטתה מרובה וגם דם דקים לוט בולע, ובתב שם דבעיקר דין זה הא דמלקה דם בעין על הבבד יש לעיין בזה בלף תחך לוטו מקום ירבא עליו דם, וכן בתב מפורש בהקלר לות כ"ד, ות"ל שם ואף הם נפל לציר שים לו מקום לזוב לו נפל ליר עליו גם לחר שיטור מליחה מותר בללי, ואף הוא שבשיו תפלה לף שפתה כבר שיטור מליחה והוהה ונפל לציר אף בבשמ"ע יש להתיר עדיין לנלי ואם נפל עליו דם בעין בעת מלימה מותר, אבל אם נפל עליו קודם המליחה ומלח כך יש לאסור, ע"ש:

נח) **המליחה**. ודלי בשלח ע"י קרישה שו"ע יש לאסור הבבד בנפל לדם בעין לו לציר אפי' בללת שהה, ולחומרת קי"ל בהבי"ח הבבד שנמלח בדין ע"י קרישה בו"ע הבי הוא בתבר בשר ואתבר בו דם בעין בתו בשתר בשר, לו אם נפל לציר נאבר בתו בשתר בשר בתבואר בל אפרי דיעם הוא לענל בבלל ס"ע ס"ב:

נט) **מספק**. דשתר הבשר נאבר וודאי מפוש דבבוש הבי הוא בתבואר ובמבואר בבלל ב' לות מ"ו ולות מ"ח ודם בשר עיקרו לתורייתא הוא ומחמירין אפי' בספק בבוש בתבואר לעיל בבלל ב' לות ל"ג ולות ל"ד ובבלל ה' לות ל"ב ובבבל אאר בספק מספק שתת בלא בבבד בחזרה, לף דקי"ל בס"ם דהבבד פולא ואינו בולע, עיין לעיל בבלל זה לות ל"ג תה פברתי שם הבל על בבן:

ס) **מותר**. כן בתב הממ"י סי"ק ו', וכן הוא דעת כל התחרונים דבבים ס' נגד כל הבבד לו נם הבלי מותר ואף בלון הפ"מ ולפי' לף נתלה התולה, ובתב הבפתי בלות כ"ג דלמבר לף בעיטול פרי תהר הלבי, הבבה לף בבבר שבבים מע"ע דעת המחבר"ם רבו של הפ"ם דמותר התיתה נופל בים ס' בהמים נגדה, אבל בספון ס' בהמים נגד כל הבבד לף שים ס' בהמים נגד הדם בעין לף שהבבד מותר מדינא רק מנו מהגין להחמיר בלתחיר בתבנו לעיל בבלל זה לות ל"ג, אבל הבלי תמורה בתבואר בש"ך בסי' ל"ח לות ל"ג בשם הת"ח בשם הפ"ח:

סו) **אופן**. דבזה בם הממ"י מודה דמותר דבזה הבבימו מ"ל בתומדתם והטעתם שלון נעשה בנום אלא בתב בללי עמד בתומו הים נופל מע"ע אם בלע תליפין הים ובלע ונתע הבלי, ועיין לעיל בבלל ה' לות ס"ב, וכן בתב בעל בפי יוב דאם לך התליף מיעוט בתוך ב"ל שעות היינו שאינו מים הרתוים פתות מב"ד שעות ואפך מים הרתוים וכתן מים תחיים דמותר, ומעשה בזה בא לפני הגאון מבר"ם הלוי מפרנק ותהיר להניח, וכן בתב בשו"ת הרב גור אלבה כתעת רוב הפוסקים דס"ל שכן הוא בקבלה כוודאי מחכמי הענבע, ע"ש:

נסטן

## ברית מלה

מנוקב יש לאסור הכבד סכ) בכולו ולאסור נם הכלי, ואם קרעוהו שו"ע תחילה ונמלה כראוי ולאחר שיעור מליחה נהנוהו לכלי שאט"נ נאסר רק מה שבתוך כג) הציר, אבל אם נמלה בלא קריעה שו"ע אף שנמלח כראוי ונתנוהו לכלי שאט"נ נאסר כולו, אף אם נתנוהו לאחר שיעור סד) מליחה, ואם נפל הכבד לאחר שיעור מליחה לציר בכלי מנוקב או שנפל הציר עליו אין לאסור סה) כלל: [יד] בשר שכבר נמלח והודח ונמלח כדינו ואח"כ מלחו הכבד עליו, נאסר סו) הכשר, אפי' בדיעבד, ואפי' אם היו הכבד נמלח ושהה שיעור מליחה נמי יש להחסיר, אם מלח הכבד ולא הדיחו תחילה מהדם בעין שעליו יש לאסור הכבד לצלי באין סז) הפ"מ, ובהפ"מ יש להתיר הכבד לצלי

## תקריב מלה

סכ) **בכולו**. כל הכבד ונם הכלי, זהו לשון הממ"י ום שמלח הכבד בכלי שאט"נ ורמ"א לאסור לחסר דחיישינן בו נ"כ שפירש דמו ממל"מ כמו בשאר בשר, וכן כתב הספתי כסי' ס"ט אות ס', בשעה שנמח הכבד הנ"ל, וכן כתב הבל"י בס"ק ו', וכן כתב בס"ח סק"ל כל"ח אות ט"ז, וכן כתב בספר מעשרות פ"ט סכי' ס"ח דאין להקל בפי' בהפ"מ ובכוונ שכת מדלא משמעיט הד מהפוסקים נתמעיטן דין זה ואין זה דבר חדש, ועיין ביד" בהלכות טומ"א אות ד', ובהקדר אות כ"ד שהעלה מדברי הפ"ז ושאר פוסקים לתפי' מה שאין לציר נאסר, ע"פ שכתב דפשטו הוא לאסור לפ לנלי כמו שאר בשר שנמלח בכשאט"נ, פ"פ, ואע"נ דהמשכנות נתוח ח' כתב הש הכבד שעיקרו לדבון לפ נזרו בו פירש ממל"מ כלאסר בירתו יותר לעיל בכלל זה אות נ"ח, וכן בעל כתב ספר בחלק יו"ד השובה מ"ב תמה על הרמ"א זו שלא הממ"י והקשה נ"כ מזה הרי מוכח מתוך הטורים דבכבד פי' ממל"מ מותר, והביא שם כמה דפירש פ"ם ומהשו', ומפלפל עלמו שם בלפול מרוץ ותחר כל בלפולו החרוץ מתוץ ומיישב שם הירחת הממ"י וכתב שלכתחילה ראוי לעשות עלמו שלא לעלות הכבד בכשאט"נ ובלתו הכי אין לאו מהטעם כבר שלא עלה עוד, אמרי הרב תומר כהן בס"ה בס"ק ד', ר"ל דהמליחה היא שתשה פעולתה בהכבד רק להמעיט ריבוי הדם שבו, וח"פ לפ אם שהה שיעור מליחה והדיח דלאסר, ופשוט הוא:

סז) **הפ"מ**. כדין בשר שנמלח בלא הדחה דלאסור והכא דלאסור אפי' בלאין בעין פ"מ כמבואר בסי' פ"ט בד' ובסי' ע"ו סי"ק ב' בהנ"ה, אף דלכאורה היה נראה לי דשתי הלבונה להקל ולהתיר אפי' בעין הפ"מ משעה דמעיקר דוקא משהב אחיב לו לדמות בללי, אף דבשאר שנמלח בלא הדחה לכאורה כתב הרב בסי' ע"ו בס"ק ב' בהנ"ה וכן פסק הש"ך בסי' פ"ט אות י"ג דאינו מותר בלאי בלא הדחה דווקא בדלא שהה שיעור מליחה, והשתא למשאה מהמיר עוד יותר דמיכחת לסיות עוד דווקא תרתי למעלייתא לא שהה ולא נמלח רק מלחוה לאי היינו מליחה מועלת כאשר בירתי הכל לעיל בכלל י"ח, ומיהו מותר דכל זה הוא דווקא בשאר בשיקר מיסיר דתורייתא נעט כח, אבל בשאר בשר שנמלח בלא הדחה בתחילה אפשר שהכל מודים דאפי' נמלח מלחוה קדירה ושהה שיעור מליחה נמי מותר לנלי, ואפי' בתין שם פ"מ מאחר דשיקר מיסור אל הם הכבד הוא רק מדרבנן כמש"כ הר"מ בשם פ"ו"ה בלל ע"ו ובפ"ח דין י"ג נ"כ משמע כן ובן דעת רוב הפוסקים ובן קי"ל להלכה ובאשר בתבנו לעיל בכלל זה אות כ"ח, ועוד דשיקר דין זה דמעלה הם בעין ע"ג הכבד בלא אות תבל אותו ים לעיין בזה מתין בא עליו הם בעין, ובן כתב הרי"ו מפורש דעל הכבד ליכא הם בעין ובן כתב הש"ח בכלל כ"ד דין י' דבכבד בל שבן הוא משאר בשר דהתם הוי פ"ח ובכבד הוי דרבנן מרי נראה דבכל קול לו משאר בשר, ובן משמע לכאורה דעת הרי"ו בסי' ע"ו אות כ"ו בהקצר, אף שים לתלק שם, ע"ש, ולא דמי מלישה לכבוש דכתבנו לעיל בכלל זה אות כ"ח הם הכבד לא הוי מודח תחילה מהדם בעין שעליו ואף לא היה ס' בהמים עד הדם בעין שעליו דלאמרינן שם דלאסור אף בדיעבד ואף הכלי נאסר, דשאני כשם דהרי דקי"ל דכבד פולטת ואינה בולעת, פ"ב לא בלע כלל הדם בעין ע"י המליחה, אבל מה שטעה בזה שהאמת בכלל כ"ו סי"ק כ"ו כתב שם שיחה שברות להחיר, אבל למעשה הניח בצ"ע, ונם השפתי כהנ שחילה דברי הממ"י בהאויחן ולא כתב עליו כלום ואחר כך בחות י"ש הביא דחיק מדברי האו"ז לאסור בזה פ"ב מי יריח רפס נגדו להקל. אך אחר העיון היטב נהיינתבתי ואחיתי שהאחק עם הממ"י והשפתי, דאם אך טעמא דיש בעין עד בעין אם שו"ע ומחלב הכבד הוא דווקא בדלא שהה ולא נמלח רק מלחוה לאי היינו מליחה מועלת כאשר בירתי הכל לעיל בכלל י"ח, ומיהו מותר דכל זה הוא דווקא בשאר בשיקר מיסיר דתורייתא נעט כח, אבל בשאר בשר שנמלח בלא הדחה בתחילה אפשר שהכל מודים דאפי' נמלח מלחוה קדירה ושהה שיעור מליחה נמי מותר לנלי, ואפי' בתין שם פ"מ מאחר דשיקר מיסור אל הם הכבד הוא רק מדרבנן כמש"כ הר"מ בשם פ"ו"ה בלל ע"ו ובפ"ח דין י"ג נ"כ משמע כן ובן דעת רוב הפוסקים ובן קי"ל להלכה ובאשר בתבנו לעיל בכלל זה אות כ"ח, ועוד דשיקר דין זה דמעלה הם בעין ע"ג הכבד בלא אות תבל אותו ים לעיין בזה מתין בא עליו הם בעין, ובן כתב הרי"ו מפורש דעל הכבד ליכא הם בעין ובן כתב הש"ח בכלל כ"ד דין י' דבכבד בל שבן הוא משאר בשר דהתם הוי פ"ח ובכבד הוי דרבנן מרי נראה דבכל קול לו משאר בשר, ובן משמע לכאורה דעת הרי"ו בסי' ע"ו אות כ"ו בהקצר, אף שים לתלק שם, ע"ש, ולא דמי מלישה לכבוש דכתבנו לעיל בכלל זה אות כ"ח הם הכבד לא הוי מודח תחילה מהדם בעין שעליו ואף לא היה ס' בהמים עד הדם בעין שעליו דלאמרינן שם דלאסור אף בדיעבד ואף הכלי נאסר, דשאני כשם דהרי דקי"ל דכבד פולטת ואינה בולעת, פ"ב לא בלע כלל הדם בעין ע"י המליחה, אבל מה שטעה בזה שהאמת בכלל כ"ו סי"ק כ"ו כתב שם שיחה שברות להחיר, אבל למעשה הניח בצ"ע, ונם השפתי כהנ שחילה ד

## ברית מלח

סח) לצלי, אבל בלא שהה שיעור מליחה מותר לצלי לכו"ע אפי' באין הפ"מ, אם הכבד חי' דבוק בהעוף ונמלחו כך יש להחמיר ולקלוף מעט סביב סמ) הכבד, אבל אם הכבד אינה דבוקה בהעוף ונמלחו יחד אין להחמיר ע) בכלל, מ"ט המחמיר לקלוף אותו מקום אם אך ידוע לו באיזה מקום נגע שם תבא עליו עת) ברכה: [מו] התנורים שהי' בימי חכמינו ז"ל הי' פיהם למעלה, ואם אירע תנור כזה גם בזמננו, מדינא דשו"ע הוא דאם רוצה לצלות בו כבד עם בשר שניהם יחד, וחכבד וחבשר שניהם לא נמלחו עוד לכתחילה אסור לצלותם באופן זה שיהי' הכבד למעלה וחבשר עכ) מתחתיו, אלא שחבשר יהי' למעלה וחכבד מתחת, ואם רוצה לצלותם על שפוד אצל האש שניהם יחד אסור לכתחילה לצלותם אפי' כשחכבד למטה וחבשר עג) למעלה, וכן בתנורים שלנו אסור לכתחילה לצלות בכל אופנים אילו, ובדיעבד הכל מותר בכל עד) ענין, ואם חבשר לא הי' נמלח וחכבד הי' נמלח ושהה שיעור מליחה כדינו מותר אפי' לכתחילה לצלותו עם בשר אפי' כשחכבד למעלה, ומכ"ש כשחכבד עה) למטה, אבל מזנחנו

## תקריב מלח

כש"ם שם דין י', והלח כתבוע"ת ובעל מזמור לדוד, ועיין ש"ך שם בשלוח י"ז שכתב דמלשון זה שלו הרב וגם מדכתב עוף, משמע דלהמ"ל דבכהמה אין דרך להיות הכבד דבוקה כה בשעת מליחה, פשיטא דליכא מ"ד דבעי קליפה, ע"ש:

עב) **מתחתיו**. דלכתחילה מיישינן שמא יהי' הכבד התחתון כבר נגלה כראשי והכבד העליון עדיין יפליט דם ויבלע הכבד התחתון, תע"ג דנפי כבר כהלי נוונא מותר ולא מיישינן לזה, משום דתמרינן הכבד בכבוד"פ אבל בכבד שם כו היכוי דם ולא שייך למימר הכבד התחתון בכוח"פ, תע"ג דהלכ יש כו ב"ח שפש דם בחללו, שמי דם הלב דמתבשל ומתיבש במקומו בחלל הלב, כן כתב הש"ך בלות י"ב בשם ה"מ חולין דף ק"ח ע"ב, וכן לא שייך כאן לעניו להתחילה לשעשה דמרחץ שריק מתחר דים בשכבד היכוי דם לא שייך שריק דלא שריק שפיר, כן כתבו הפוס', והמרדכי כתב שעשה מפני שהכבר רך לבלוע ומרפה לעין כל מה שטוחף עליו לכן אין לעשות כן לכתחילה:

עג) **למעלה**. משום שפעמים מניחין את הספוד והפך העניין לתחתון, וכן כתב רב"י מפוס בחולין דף ק"ח ע"ב לדידן דמסר נמרי לכתחילה משעה שהספודים שלנו אין מניחין אלא שוכחין ופעמים שהוא מניח זמ הספוד ממלא התחתון עליון כלכך בין שהכבד למד הדם בין שהוא למד הזה הכל מסר לכתחילה, עכ"ל. וכן בתנורים שלנו שהספוד מונח למרכז ולא רחבו למעה בוודאי בכל גווני לסור לכתחילה לפי שלפעמים מניחין הספוד ולהפך העליון לתחתון כן כתב הפרישה בשם הב"י ש"ם:

עד) **ענין**. משום דבדיעבד נם בדם הכבד חמרינן מברק שריק בללי והיל דעת מרימר בחולין דף ק"ו ח"ל שם דרש מרימר הלכתא בין בכבדא בין בחלא חיתי בשרא שרי שיולי בשרא דיעבד אין לכתחילה לא, ולעיל מזה אמר שם בברכ שיולי בשרא שרי דמו מברק שריק הרי מפורש שם"ע הטעם המברק שריק נם בכבד, מ"מ אמר דדווקא בדיעבד אין אבל לכתחילה לא מהשעמים שכתבנו לעיל בכלל זה תוס ע"ש, ודעת הש"ך בלות י"ב דדווקא משום טעם המברק שריק אם מתירין בדיעבד אבל לא בכבד, ודעה הלבוש דנם בכבד חמרינן כבוכ"פ ומותר בדיעבד מטעם זה, וכן כתב היד"מ בהקער תוס' י"ט דחמרינן בהכבד נ"כ כבוכ"פ כמו בשאר בשר כדעה הנוס' בפרק כ"ל, וא"מ בין אי טעמים לילו כתב שפתחי תוס' י"ב דלילו לטעם הש"ך משום מברק שריק אין לריך להשמיט ההתחון כמו העליון, ע"ש. ועיין ברא"ה בחולין תוס' ז מה שהביא שם ב"כ פתירת דברי הנוס' שהבדי, ויתיכן שם שזה שכתבו הנוס' דבדיעבד לא חמרינן כבוכ"פ משום היכוי הדם שבו כוותם הוא שאין חומרים טעם להתיר אף לכתחילה, אבל לעניו דיעבד ווודאי דחמרינן טעם זה להתיר נ"כ מטעם הכבוכ"פ גם בכבד, וכן דכתבו הנוס' דהטעם דמברק שריק אף בגם טעם זה הוא רק בדיעבד לכתחילה אין להתיר אף מטעם המברק שריק כמ"ש הנוס' משום היכוי דם שבו לא שייך דם שפיר, ולק לעניו דיעבד אפשיט טעם זה להתיר, מ"מ ניחא להו שפי לומר הטעם דמברק שריק לעניו דיעבד כי היכי דאתי' אפי' למ"ד בש"ג הלות לו בכוכ"פ ש"ם:

עה) **למטה**. כן כתב הרב בהג"ה בפ"ו ד' דמחבר דמלח הרי מתעטו דמו והוי בכבר שמלח עם בשר שלא נמלח ובלועין זה מותר אפי' לכתחילה לכו"ע דמחבר דמלח בוודאי דמחרין עם בכוכ"פ אף לכתחילה מחבר דמתעטו דמו, וכ"ה דמחרין בו הטעם דמברק שריק כדעת הנוס' דכיון בחין בו עוד

יצא לחוץ הוא לחבר מדחזי'ת בלחו, והם המובלע בהכבד הוא בעצם לחיבור דרבנן דחמנת שרייה, אבל לעניו דם בעין הייט דם ש"ג הכבר אי דם שע"ג הכבד אין שום ס"מ ביניהם דשניהם לחבורין מן התורה, דמחזי אין החם דם שע"ג הכבר לו מיקרי מלח חוקק בו היוצ מעצם הכבר ע"י חיתוך והחקק דהכיינו, הלח נם דם הלבוען הממלח על הכבר מעצם החיתוך הנה עליה זה נ"כ נקרא דם שעל נבה, ומדרבה דם זה הלח הוא עיקר דם שעל נבה ודם זה הלח הוא חבור מדלחי"ת לכו"ע, ובדם זה אין שום ס"מ בין בשר לכבד, דהם לך ניחא דנם על הכבד ממלח דם על נבה הלח זה הוא דם הבא מעלמא בעת הסחיטה וזה חבור דלחי"ת ויש לחוש לדעת ר"ן והרשב"ץ והר"ן הנ"ל דס"ל שהדם בעין שעל נב הכבר לינ חולך ע"י החם ומדרבה הוא נקרא ומחייבינו ונאסר על הכבר, דכי חמרינן מלח משלח שהיה דווקא בדם המובלע בהחבדים אבל דם שהוא בעין ע"ג הכבר לינ יולא על ידי החם ומדרבה נחייבינו ונקרא, עכ"ל ע"ש, ומכ"ש היכא דחמלח ע"ג הדם ומלח מבליע לה הדם בעין לחוך הכבר דים פוסקים דס"ל דנם הכבד בולע, דהיו זה דהכבד פולט ומינו בולע הלח במחלוקת שניי, בוודאי לכשיחם הבשר כתין הס"מ מעצם הלח מהני לגייב להדם בעין המבלע בהבשר, כנודע:

סח) **לצלי**. וזה פשוט, דהכי לף בכמ: מותר במוזן זה, וזהו לכו"ע הלח חמיר כבד מבכבר דבכבד יש בשר ובשר אין בו בשר ובמה קלות וגם יש פוסקים הרבה דס"ל דהבכבד פולטת ומינה בולעת בוודאי שם לקלל בהם"מ ובשרט שהמלח"י היה דעתו לסקל לף בתין הפ"מ הלח שהלהבה למעשה היתה בל"ש לכן בהם"מ מותר לכו"ע:

סט) **הכבד**. כן כתב הרב בהג"ה בפ"ק ה', וכן כתב בד"מ בשם הת"ה דבללי וכנו לקלוף אפי' בשלוח הבבד דבוק בהעוף, אבל בשלוחה דווקא בשהיה דבוקה בהעוף ובשהיה הקליפה לפי מדינא היה רק וכנו כן משום חומרא בעלמא, הרב בשם המרדכי ושלרוך, דהרי בבכבדא עיולי בשרא בשלוחה לא מלכיגן שום שלוחה, ובזה בבד קול מלב בשעין שלוחה דכלב אפי' בשלוחה אין חיוק בין דבוק לשאינו דבוק, ואפי' אין הלב דבוק בהעוף צריך קליפה משום דם הלב, אבל בבכבד בשאינו דבוק אינו צריך קליפה בשלוחה, וכן משמע מלשון הרב בתן בהג"ה בפ"ק ה' שהרב מדקדק לומר בים לקלוף מעט סביב הכבד אם היה דבוקה בהעוף, ובללי כתב בשם בפ"ק ו' בים לקלוף מעט סביב הכבד, ועיין בי"ד בשהרוך אות י' ואות ה"ם שהעריך לקלל מעט סביב הכבד, מפני מה הוא הללי ממור מבשלוחה, ע"ש:

ע) **כלל**. כן כתב הש"ך בשם הפ"ה, וכת"ח בין ו' והלח בהעט"ז, והעעם הוא דהכבד קיל הוא מהלב דהלב כתב הש"ך בפ"י אות ט"ו דלפי"ז אין דבוק שוי בשעין קליפה משום דהם הלב הוי דחזי'ת אבל הכבד שהוא דבבן אי בשלוחה משום דהם להחמיר בלל:

עא) **ברכה**. היש לומר נדעת בעל מזמור לדוד שכתב נדיבת דבשמת אפי' היכה דבוקה בהעוף יש להחמיר לקלוף מהכבר במקום שנגע הכבד הלא דלכבי יקיט הרמ"א דבוקה משום דלא הוי מלחת דפסיקתא, דשם היכה דבוקה אז קרוב לוודאי שלוט שום יודע מקום שנגע ואז הלא שוי לריך לקלוף כלל, אבל אם בשלח אם יודע לי בשלוח מקום שנגע בוודאי אפי' אם היה דבוקה לריכים לקלוף מאותו מקום, עכ"ל ע"ש. וכן מלד חסידות יש לומר לכתכרכו אבל מדינא אין לזוז מפסק הרמ"א וכדכתב הלב"ה בהדיא וכן פסק

## ברית מלח

מנהג העולם הוא עתה שלא לצלות כבד עם בשר בלל בין הכבד למעלה בין הכבד למטה, בין הי' הכבד נמלח או לא נמלח, רק בדיעבד אם הי' הכבד מלוח כדין ונצלה עם בשר יש להקל גם בזמננו עו) ולהתיר: [טז] אם נמצא כבד בעוף בעת הצליי, הכבד אשר התעוף מותר דק שצדיך להחסיר ולקלוף מעט סביב אותו המקום שהי' הכבד מוגה בתוך העוף, בין אם הי' הכבד דבוק בין לא הי' עז) דבוק, ואם לא קלף אותו המקום ובישלו כך בין במליחה בין בצלי הכל עם) מותר ואין צריך אפי' קליפה אחר הבישול, וכל זה הוא הכל כשנמצא הכבד בהעוף במליחה או בצלי, אבל אם נמצא כבד מבושל עם העוף צריך ס' נגד כל הכבד, ואם אין בעוף ס' נגדו הכל עם) אסור: [יז] ואיך לך עוף שיהי' בה ס' נגד הכבד כשהוא פ) שלמה, ולכן אם נתבשל עוף שלמה עם הכבד יחד והכבד הי' שלם ודבוק אל העוף צריכין ס' בכל מה שבקדרה נגד כל העוף והכבד בין שהי' שלם עם עופות או בשר פל) ורוטב, וכן אם נתבשל תחיכה מהעוף והתיכת כבד הי' דבוק לה בבישול ואין בהחזיכה ס' נגד תחיכת הכבד גמי בעינן ס' בכל מה שבקדרה נגד תחיכת העוף והכבד הרבוק פכ) לה, ואם לא הי' הכבד דבוקה להעוף אז העוף נ"כ מצטרף לבל מה שבקדרה לבטל את הכבד, ואם יש בהם ס' נגד הכבד הבל פנ) מותר, אבל

## הקריב מלח

ריבוי דס שריק ספיר ומותר בכל עניו, לף דהע"ז אוח ו' והדיעיסה והכ"מ מתמידין לאסור בללות הכבד מותר בצמלה הכבד ולפי' לח נוחש עוד, מעשם דיש לאוח לדעת הר"ח דס"ל דבבד בצמלה כרעוי הרי הוא בבשר בצמלה, וכן הפסיק לעיקר להלכה, אלא שאט מתמידין בלא טוריהם ולפי ס"ל דהמליחה פוללת בל הדם מהבבד, והבבד בצמלה הרי לא נמלח והוי בכלל בשר אלא שבא מלח ע"י בשר בצמלה דמסור, וכתב שם עוד דנם כיוצא הב בפשיעות להתיר דק חוקק בבבד עילוי בשרא ולא קוחי בשרא, ומה שכתב הרב שם בשאוב דמצמלה הבבד מהר לאוחו עם בשר אלא נמלח לפי ע"י בשרא דמצמע ומ"ם קוחי בשרא, פירש שם תיבת לפי לפוש שהרם בדברי הרב, אבל לח כן דעת הס"ך בשח י"ר בדתם שם דברי הע"י הב"ל וכתב שבאוחן זה לפי הר"ח מוחר לבלוחו לפי קוחי בשרא מעשם דבבוב"ם דמצמע מקום דיש פרק ב"ל להדיא, ולף בבשר ע"י בשר שכתב הרב לאסור לינו אלא דק מלד מ"מ לא מוכיח לן בבבבת עילוי בשרא מלבר לאוחו מתמידין בדעת בל הפוסקים לאוחנו בצמלה לקוליה לפי בדיעבד הרי הסכים הספרת דלח אלשה שוד בל דמה לבן אין להחמיר בבהלי בוחש לף לבחמלה כיון דלף בשאר בשר מוחר בדיעבד, וכן פסק הס"ך והחכ"ם והש"ד לאלבה, וכן כתב שם הי"ד בהאיוך בסוף אות ע' דקוחש הדריסה וכ"ז וכ"ח דמתמידין לבלוח בבד בצמלה היכו בשרא מעשם שבבת הר"ח היכו קוחי, בלל דהבב מיירי בלף דהבבבד נמלח בלא קריעה לף י"ח מודה לף לאחר המליחה יש בה עוד דם לאחר בתבעו לעיל בבלל זה אות פ"ד, ולבן מוחר לבלוחו אחת בשרא, ודברי הס"ך בללו בבי בחוחש בתה דהעיקר הוא דבשר שנמלח אחת בשר בלו נמלח מדינא מוחר לף לבחמלה, וכן דעת הסוש' רק שאין מלד חומרת בצמלת מחמירין לבחמלה, ס"ב בבבבד דהריבה פוסקים ס"ל דהמליחה היכו מועלת ואיכו מעלה בלל ובלל בוודאי מוחר לף לבחמלה, שם. ודעת הקוחש"ב להקל עוד יוחר לפפי בצמלת הבשר ע"ב כמי מוחר לבלוחו שיעשם נם יחד, והיד"י בתב בהקלר אות כ' דבללות הבבד ע"י בשרא מוחר בצמלת הבבד אפי' אם נמלח בלא קריעה אחילה, ועיין חומש יהושע סי' ע"א אות ע' מה שאפלבל עלינו שם:

עו) **ולהתיר**. בן בתב הב"י ס"ק מ' בשם הלבה"ג לפעין הלבה מבלו בעופות הוח שלא בללות הבבד עם בשר בלל, שם בשר יש להקל ולהמיר בבל עיון בדעת הרב בה"ח ס"ק ד' ובדעת הס"ך באות י"ר, ועיין בשפתי אות הי"ל:

ע) **דבוק**. זהו דעת הטור בשם המרדכי דאם נלוה הבבד בהוך העוף דמוחר מעשם דבבוב"ם והביח המרדכי בשם הרמב"ן שיש להחמיר ולקלוף סביב מקום הבבד. ובתב בד"מ בשם הח"ו בלל ע"ו דאם מהבין לקלוף בין הי' דבוק לשעון בין לא הי' דבוק, ובמליחה אט מהבין דק חוקק בשפי' דבוק לשעון עכ"ל. וכן דעת הרב בה"ע ע"י שבתב שקם שלריך לקלוף מבוע סביב הבבד ולא חילק בין דבוק לשאיכו דבוק, וכן הוא דעת הס"ך והמחבוים, רק שכי"ר בתב בהקלר אות כ"ח דבאיכו דבוק אז שפיר דוקא אם הי' הבבד מוחת בהוך העוף ובאוחן זה יש לחוש שמחקבל שם בהנוחת הרבה דס והדם לא שריק והחיתר היא רק מעשם בבוב"ם אז יש להחמיר ולקלוף בתיבו דבוק, אבל אם הי' הבבד מוחת על גב הבשר בעלמא אין לריך לבוח בתיבו דבוק, ובתב שכן דעת הש"ד והמ"ב:

עח) **מותר**. ש"ך בשם הת"ח, והעעם הוח מאחר דהקליפה היא רק מבוח מומרת בעלמא לכן אין לריך לקלוף אחר שכיטול ואין לריך ס' בהתבטל בלא קליפה בעיכן ס' נגד הקליפה ולף אם היא מדינא אם נתבשל בלא קליפה בעיכן ס' נגד הקליפה ולף אם יש ס' נגד הבבד מ"מ קליפה בעי מאחר דבבד נמלח עשה ונתבב בדי קליפה, עיין ש"ך אות ס"ג, ואם לאו אחר, ולבן דקוק בבבד לפרש בלן דהקליפה היא לף מבוח מומרת בבדי שלא יבא לחלוק בם היבח דהקליפה היא מדינא, ולהתיר לף אם לא הי' בהקדרה ס' נגד הקליפה, ולבן נבי לב מאחר די"ל דהוי בם בעין לא בתב הרב מבוח על גב הבשר בעלמא אין לריך בלום בתיבו דבוק, ובתב שבן דעת הש"ד והמ"ב:

עט) **אבור**. דיש לאוח לדעת הרי"ף והרמב"ם והב"ח והב"ן דאפילו מדינא בל בתבור בתרנו לעיל בבלל זה אות כ"ו, ולריך לעבור ס' בתומבת בלילוי בל הקדרה:

פ) **שלמה**. בן בתב הרב בהג"ה בס"ק ב' בשם המרדכי בשם רתב"י, דדבר זה וודאי וכתר שבשהבבד שלם בהעוף אין בהעוף ס' נגדו, ואם הי' דבוק עבשה בל העוף אחילה דאיסורא, ע"ש:

פא) **ורוטב**. דמאחר דהבבד דבוק לשעון ואין בהעוף ס' נגדה עשיית בל העוף בבלה בתמ"ב בס"ק ב' הש"ך בס' ע"ב אות י"ח בבי לב לחומה מחיבה שהאיסור דבוק לה מחמת לבוע מהאיסור אחילה ויוחר מבאחרי הבבדים שבקדירה ומעשית בבלה מיד ולריך ס' אח"ב עבד בל החחיבה, עכ"ל. והוא דעת המרדכי, וכן בתב המרדכי בשם המה"ג בשם רש"י, וכ"ו בתב ע"י אות י"ב בתב בשם הר"ם בשם הפו"ר בשם בע"ק מעשה אחר בזה, משום דאין מיישבין דמאחר דבאיסור אחיבה שהאיסור דבוק לה אין בה ס' נגד האיסור, אמל מעשה אחת בשאר אחיבה והאיסור דבוק לבבי בהרוטב והקדרה בשוב העיבוי, אז אמל מעשה אחת בשוילתה הבוטב ברוחחת חוק לקדרה ומעשית בבלה ומשהחזירה לה בותרה שוד ותוסרת השאר אות ס' בגדה, עכ"ל. וכן בתב הגר"ח בשאלתו על סי"ד בסי' זה אות כ"ו, וע"ל הגר"ח ס"ל שי העשויים מיע, דבסי' ע"ב בתת י"ו בבי לב בתב העשם הרשאן ובין לעיין בסי' ע"ג בשאלתו אות ב"ו, ועיין בסי' ל"ב משבשאלת אות ל"ב שבתב שם ב"מ בין הבי שי העשמים, וכן הוא בהלבה, הבל קיי"ל בבל האיסורים אחיבה עשיית בבלה, במו שבתב הרמ"א בסי' ל"ב:

פב) **לה**. דהחחיבה ל"ב ובעיכן ס' עד בל החחיבה, והוא פשוט, אבל בתבור בתרנו בתת הקודש והבל לפי דעת ומרגדלת של המורה:

פג) **מותר**. וכזה תן ו' בוס ל"ם מה שממלת בקדירה בין בשר עוף ובין בשר בהמה ובין רוטב בבל מלטרף לבטל בבבד בס, אם אך תן דבוק דאמן קי"ל בהפוסקים דס"ל דאף בתב"ע מבי ס' דלא בלב"י דס"ל דמ"מ בתבטל ואידיי דווקא אם הי' בשר ורוטב אז מבי ס' לבטל אח התיבת העוף שנתבר מחמת איסור בדבוק בה מעשם דבשר ושופות שי מיכן בן, ובן בבד ושוף בתי שי מיכן בן הוכן קי"ל בדבוק בס"ב בסי' ס"ק ב' ועיין שם בהש"ך אות ו' שחולק שם על הרב בדין זה וב"ל דבתר עשמת חולק ולא תאר

## ברית מלה

אבל הכבד עצמה אסורה אפי' בשוש ס' פר) נגדה, ואפי' אם נסלחה הכבד פה) מקודם: [יח] עוף שמלאוהו בביצים, או אפי' בביצים וכשר יחד וצלאוה כך ואח"כ נמצא שהי' בה הלב או פו) חתיכת כבד בעת הצלי', ואפי' אם הכשר שבתוך הביצים לא הי' פו) נמלח, דין העוף זה כמו שנתבשלה עם הלב או התיכת הכבד ואם הי' הלב או חתיכת הכבד דבוק להעוף בעינן שיהי' בהעוף ס' נגד הלב או התיכת פח) הכבד, ואם אין ס' בהעוף נגד הלב או חתיכת הכבד הכל פט) אסור, ואם אין הלב או חתיכת הכבד דבוק להעוף אף גם המילוי מצטרף להעוף ואם יש ס' בשניהם נגד הלב או

## תקריב מלה

רבא דמתר שמא מזלזלין רק בין עסק לו הקרובת ע"ז דאוסרין ממשהו במינן לו בדבר שלמ"ח דלא בטל כלל במינן, אבל בדבר שמבטל בס' מזלזלין בהר עצמה, ותמי' יבמ ביבמ נ"ב מזלזלין בהר עצמה, ע"ש. ועיין בתו"ח מ"ם סי' פ"ו בסוף שכתב שם דלעניז מ"מ לא בטל בשיעור הלכתא כרבא דמתר שמא מזלזלין, וזה פשוט עכ"ל. ולפ"ז עשה שום חילוק בדעת רבא בין דבר שאפשר ממשהו ובין דבר שאינו מתבטל בס'. ועיין שם בתשובה ס"ג דס"ל דעוף עם מצטרף אפי' מינין הן, אבל אם הי' בקדירה רק בשר עוף לא מהני ס' לבטל האפשר ממשהו לרס"ו, אבל לדידן אין זה שום ס"מ כזה וכל דבר שיהי' הנמלח בקדירה מצטרף לבטל הכבד בס', ועיין ברמ"ח בפי' ע"ש בפרט שכבד מלוח בקדירה אחרת אם הם יש ס' בכל מה שבקדירה עוד הכבד לוש מתבטל הכבד לגמ"ר חזוק בכחל העוף הי' משהב בחזוב דלו ולמ"ש מתבלבל הטעם בכל הקדירה טולה בשוה, אבל אם רק מקצ העוף הוא בתוך הרוטב הוא מתלוקת רמ"י וב"י, ומסתר הדבר עיין בפי' ס"ב, ומה מאוד תמי' לי על המחבר היה שדקדק בלשונו וכתב ודווקא אם כל העוף מכוסה ברוטב, דמשמע דאם מקצת העוף בתוך הרוטב ומקצתה חוץ לרוטב לית מתבטל אפי' כשים ס' בכל הקדירה עוד הכבד, אבל זה הוא עוד פשק הרב שכתב מפורש בפי' ס"ב בפ"ק ד' בשו"ת ס"ג ובי"ע ס, אבל אם מקצת התיכתיה חוץ הרוטב ואין הלישור דבוק לו לא ממיין תיכתה כ"ע ומצטרף כל הקדירה לבטל בס' את הלישור, וכן כתב שם בס"ד מפורש בתוח ד', ובתוח י"ג הלכה כהר"י דאפי' מלקתה חוץ הרוטב ומי מתבטל הלישור בס', וכתב שם שדעת כל המחברים דלמנוים ולמתרוים כהר"י, ושמה הסמ"ק והסמ"ג והמרדכי והגמוד והרא"ש והמ"ה והמברג"ם ומהרי מחברים כולם יחמו לקול הר"י, ולפ"ז אם הי' שם בתוח ב' בכח ח"ן ס, ומדברי הש"ע לפ"ז אם שם דברי הרמב"ם, כ"ל דס"ל כרש"י ס"ם הכוכתה שלו, אבל בעל נקוט"כ דחה שם דבריו והרלה נדחה בעוד שהם ודעת המרדכי הרמב"ם לא נזכרו מידי, וכן המסכמת בתוח ד' הסיג על הש"ז בזה, והב"ח כתב מפורש דהרמב"ם ס"ל כהר"י, וכן משמע דעה השפתי בתוח י"ג כהר"י, מן מהכבמ"ם ס"ל כהר"י, ולפ"ז אם"ל כרש"י ולפ"ז אפי' בפים בבתוח דבוק ולפ"ז אם ס' חיו מתבטל אפי' כי הי' כל העוף מכוסה ברוטב:

פד) **נגדה**. כרש בפ"ק ו' בתב"ה כמו נבי לב בפ' ע"ב, וכוח דעת רבינו יהוחם בפיהו הבה"ב. ולזה רק משום חומרא בעלמא כן כתב הת"ח דלכלתה צריך לחיות לף הבבד שמבטל בלא דהרי לף בבר הל קי"ל בפי' פ"ט סי' פ"ו דבר שמבטל בלא מלינה לף אם יש ס' נגד התיכתה התיכה לפורה זה לימה מדינא רק תלה תומרת בעלמא, ומכ"ם נבי כבר דעת רוב הפוסקים שלין הבבד נאסר לף היה צריך לאסור לף מלר תומרת, וכן בחמת כתב הגמוי חיד"א בשיורי ברכה שלו חלק י"ד בפי' ע"ג בות ב' בשם הפל"ח דהבבד מותר ותתב שם שכן עיקר, ותתב עוד בזה לעיון, ובחלב מו הרלה בפרק כ"ב דף ק"ו ע"ב בתוס' ד"ה בבדא מה לחון בי', דיש מי שפוסר דדם הבבד קיל טפי מדם שחרי הלפרים, דלא בבד טלו הם הוא ותממ"ל סרייה, ועיין מה שהתב הרב מהור"ל דוד קורילנדר בהגהותיו, עכ"ל ע"ש, רק שהבב ביאל דעתו עוד דעת רבינו יהוחם אבל דעת הבי"ח בבה"ב שלו חזוקת בללו יש לחתיר הבבד משום דהבבד"ם, דלח כרבינו יהוחם שפוסר לף בללי, אבל בפשוטו דליכת עשמל דבבד"ם מודה לו דיש לאסור הבבד, ובחמת לחן הרי קי"ל בהרי"ף והרמב"ם הבבד טלו ויש לאסור הבבד לף בשים ס' נגדו והייט משום שהבבל בדמו, ולכן דקיל הרב לפתוב כמו נבי לב, ר"ל כמו דשם קי"ל לאסור הלב עלמו לף בשים ס' נגדה משום דהדם מתבבל והחיבה בהוסו, כן יש לאסור נ"ב הבבד משום זה אע"פ שיש ס' נגדה, וכתב הי"ו בהקלר חות ל"ת דבמ"ם הם להתיר גם הבבד כמו בבר לף הוסר הם הסימוטות מהבבד אבל לם לא הוסר הם הסימוטות

רבינו יהוחם בפיהו הבה"ב. ולזה רק משום חומרא בעלמא כן כתב הת"ח דלכלתה צריך לחיות לף הבבד שמבטל בלא דהרי לף בבר הל קי"ל בפי' פ"ט סי' פ"ו דבר שמבטל בלא מלינה לף אם יש ס' נגד התיכתה התיכה לפורה זה לימה מדינא רק תלה תומרת בעלמא, ומכ"ם נבי כבר דעת רוב הפוסקים שלין הבבד נאסר לף היה צריך לאסור לף מלר תומרת, וכן בחמת כתב הגמוי חיד"א בשיורי ברכה שלו חלק י"ד בפי' ע"ג בות ב' בשם הפל"ח דהבבד מותר ותתב שם שכן עיקר, ותתב עוד בזה לעיון, ובחלב מו הרלה בפרק כ"ב דף ק"ו ע"ב בתוס' ד"ה בבדא מה לחון בי', דיש מי שפוסר דדם הבבד קיל טפי מדם שחרי הלפרים, דלא בבד טלו הם הוא ותממ"ל סרייה, ועיין מה שהתב הרב מהור"ל דוד קורילנדר בהגהותיו, עכ"ל ע"ש, רק שהבב ביאל דעתו עוד דעת רבינו יהוחם אבל דעת הבי"ח בבה"ב שלו חזוקת בללו יש לחתיר הבבד משום דהבבד"ם, דלח כרבינו יהוחם שפוסר לף בללי, אבל בפשוטו דליכת עשמל דבבד"ם מודה לו דיש לאסור הבבד, ובחמת לחן הרי קי"ל בהרי"ף והרמב"ם הבבד טלו ויש לאסור הבבד לף בשים ס' נגדו והייט משום שהבבל בדמו, ולכן דקיל הרב לפתוב כמו נבי לב, ר"ל כמו דשם קי"ל לאסור הלב עלמו לף בשים ס' נגדה משום דהדם מתבבל והחיבה בהוסו, כן יש לאסור נ"ב הבבד משום זה אע"פ שיש ס' נגדה, וכתב הי"ו בהקלר חות ל"ת דבמ"ם הם להתיר גם הבבד כמו בבר לף הוסר הם הסימוטות מהבבד אבל לם לא הוסר הם הסימוטות

ים לאסור לף בפ"מ, וכן כתב הי"ו בהקלר חות ל"ת דמה שהרים ללוחין ים להתיר גם הבבד כמו בשאר שמבטל בלא מלינה:

פה) **מקודם**. דמ"מ בשלר בו עוד הם הרבה, דלדידן הבד לף מלינה לף עדיף מבשר שלא נמלח כמו שהבב הב בבא"ב בפי' ע"א ס"ק ד', וכמו נבי לב שהבריע הלב נגופו לף אם הם נמלחה מקודם משום דהמרינן שלא יצא כל הם לחלל ממנה כמו כן ים לאסור נ"ב הבבד לף בנמלחה מקודם משום דהמרינן שלא יצא כל הדם ממנו ולף דהבהבת יד שבדרסם בתב דהם נמלחה הבבד מתילה ים להתיר לזורך גם את הבבד עלמה בשים ס', אבל בשאתי לות כ"ג בתב שהין לזוז משפתק הרב לף בנמלחה לאולו הבי לאוסרה הבבד, ועיין בי"ד" לות י"ג בהגהין, ולות ל"ת בהקלר מה שהאריך בזה:

פו) **התיכת**. דלו היה הבבד שלמה הרי מבואר לעיל בכלל זה לות ע"ש דאין לך עוף שיהיה בו ס' נגד הבבד לף בשאיה שלמה, ומילתא דפשיטא היא דאפילו

פז) **נמלה**. דדעת המרדכי"ל דאם היה המילוי בשר ודיעים ביחד אז דווקא אם לו נמלח עוד הבשר מלעיל גם המילוי עם העוף לבטל כלילו היה כולו בשר, אבל אם הבשר היה נמלח עשאה כבולו בשים דהמלח נוהס שיקרם, אבל אחן לו קי"ל כווותיה זה:

פח) **הכבד**. כן הוא דעת הש"ך בתות כ"ד דמה שאחרין הרב ס' בהעוף לתוד בלא המילוי מיירי בשהיה הלב לו הבבד לבוק, וכן היא דעת הט"ז בסוף סי' ע"ב משום דאה מתבב בבישול נמור בין לקולא בין לחומרא, ואם הלב לו חתיכת הבבד דבוק להעוף מאחר שמה דנוקים בהסולה מתבר העוף לבלוע, ובתב הש"ך שכן מוכח מדברי התוד בפרק כ"ה סי' ק"ל ומדברי המרדכי שם, ומלו"ל הב' מהרי"ל הם דמיירי בדבוק ולא מתבב"ל בתו"ה שלו, ולפ"ז אריך ס' בעוף בלא המילוי ולא לחחרינן בזה בסו"ם דכיון דיש כאן בישים שהם מקרשים לף אריך בסוב"ם והוי כמתבב הבל יתר, ועם זה לף לחחרינן דמאחר דהמילוי אפי' בשים ס' בהעוף נגד הלב לו חתיכת הבבד, דמאחר דהרמב"ם ומסת"ג ס"ל דלף בבישים לחחרינן בסו"ם, לף לאן לף קי"ל בוותייהו מ"מ יש להסתרף העשה עכ"פ להקל ולהתיר המילוי:

פט) **אסור**. דמאחר דלאן בהעוף ס' נגד הלב לו חתיכת הבבד בעשה כל העוף בללה ובעינן ס' נגד כל העוף ולם לאן ס' בקדירה ובהמילוי נגד כל העוף הבל לחבל ולם יש ס' בהמילוי נגד כל העוף הבל מוהר הקדירה לף המילוי, לבד העוף בהעשה בלה דעם המילוי מצטרף לכל הקדירה לבטל בל העוף דכשם בשאין הלב לו חתיכת הבבד דבוקים להעוף מצטרף המילוי והעוף לבטל הלב לו חתיכת הבבד, בן בשאן דבוקים להעוף והעוף בשה בלה נמי המילוי מצטרף לכל הקדירה לם לף יש בהקדירה ובהמילוי ס' נגד כל העוף והכל הוי כעוף אחד, ואע"ג דבפרק ב"ה ס' ע"ו ובפרק קמת סי' ע"ם שעשה הרבה חלוקים בזה ום"ל דלם המילוי בהוך העוף מחשב הוא בפיהו דבוק לגבו ובעינן ס' בהמילוי נופא עד הלב לו התיכת הבבד ולם לאן עשה בלה, ועוד כתב חלוקים ומן לא קי"ל כוותיה רק בלאן ס' בהעוף עד הלב לו התיכת הבבד, ומכאן שלאן העוף בלם דבהעוף שלם הרי מבואר בסי' ע"ב בכל עוף יש בו ס' בגד לבה, לו עשה העוף בלה ובעינן ס' בכל הקדירה ובהמילוי עד כל העוף והכל לו מתיכת הבבד

## ברית מלח

או התיכת הכבד או הבל שרי' אפי' ס) המילוי, ואם אין בשניהם ס' נגד הלב או התיכת הכבד הבל לת) אסור, ואין חילוק בזה אם המילוי הי' בין עור לבשר או בתוך תנוף אם אך לא הי' הלב או התיכת הכבד דבוק בהעוף וישׁ בהעוף ובהמילוי ס' נגד הבל או הבל לג) מותר, לבד הכבד שיש להחמיר בו לעולם ואם לא הבל אסור, ומי שירא וחרד לדבר ד' יבול להחמיר ולאסור לעצמו את המילוי לבד אף כשאין דבוק הלב או התיכת הכבד להעוף ואף יש ס' בהעוף נגד הלב או התיכת הכבד אם אך הי' המילוי של ביצים לחוד והמילוי חי' בתוך האלו, אבל העוף לג) מותר, ואם המילוי הי' של בשר לחוד בלא ביצים יש לעוף זה דין צלי ואין צריך רק קליפה כאותו המקום בין דבוק בין אינו דבוק והבל לד) מותר: [יט] וכל החילוקי דינים וכל הפרטים אילו שכתבנו לענין צלי היינו דווקא רק בצלי שעל האש, או על השפוד אבל בצלי שנעשה בתוך האגנים ויש בהם מעט רוטב וגם מעט מים דינו כבישול לכל לה) דבר: [כ] כבד שנצלה על גבי נחלים על הכיריה ולא נצלה עוד בחצי צלייתו, וגמר בשעת הצלי' בקערה אחד בקדירה של תבשיל רוחה העומד שם אצל האש, ואין ס' בקדירה נגד הכבד הבל אסור הקדירה והתבשיל לו) שבתוכה, ואפי' אם הקדירה חיתה ריקנית גמי יש להחמיר ולאסור הקדירה אפי' בשל לז) מתכת, ולהצריכו ליבון, וכל זה הוא באין הפ"מ אבל כמקום הפ"מ יש להתיר התבשיל אפילו בכ"ח

## תקריב מלח

הכבד ומן הקדירה והמילוי מותר והעוף עם הלב או התיכת הכבד התיכת הכבד מותרים, ומן יש ס' בהעוף נגד הלב או התיכת הכבד הבל הכל מותר לבד הלב או התיכת הכבד שהם אסורים:

לג) **המילוי**. כתב ביתרו בשם הקדוש המילוי מלערף לעולם לבטל הלב או התיכת הכבד מן הם דבוקים להעוף ומלערף לכל הקדירה לבטל כל העוף כנ', ואם אמר מין דבוקין המילוי מלערף להעוף לבטל הלב או התיכת הכבד כנ':

לד) **אסור**. וזה יכול לסיות בנוי שמילת התיכה קטנה של עוף בלמת שתין בסימם ס' נגד הלב, דאי נמי הכי ל"ש בלמת יהיו בהעוף והמילוי שמיהם נס יתד ס' נגד הלב:

לה) **מותר**. דלא מהניים"ל שמתיר בהתיר דלמ"ה שהכבד והלב לרבי תרתי למעלותא, מ"מ ס"ל דתין המילוי מלערף לבטל הלב או התיכת הכבד כנ' וכעין בהעוף לחוד ס' נגד הלב או התיכת הכבד, וכ"ם בשהלב והכבד דבוקין להעוף בוודאי דתין המילוי מלערף להעוף לבטל כנ', ואם המילוי הי' בתוך בגוף ס"ל דמחמת בלאסור דבוק נגבו וכעין ס' בהמילוי נגד הלב או התיכת הכבד, ואם תין בהמילוי ס' נגד הלב או התיכת הכבד עשה כל המילוי כלא הוזל לאסור דבוק הלב או התיכת הכבד מבלאים המה בין הבלוים הקדושים וכעין ס' בהעוף נגד הלב או התיכת הכבד וכל המילוי ואם לאו הכל לאסור אבל אין לו קיי"ל כוותיה רק שתפיסין דעת הרב שהוא דברי המגודה והמ"ה, וכן דעת הש"ך והט"ז וכן דעת כל התחרונים:

לו) **מותר**. כן כתב הט"ז סוף סי' ע"ב מות י', וכתב שדי נמי בהתרת ו' לאסור המילוי לבד ולא העוף, וכן דעת המחבגות שם אות ס"ל:

לז) **מותר**. דעיקר שיטת הרב מלמת הוא בביצים הקרישים, אבל מאחר דתין שם ביצים הם זה נלי נמור והכל בריי אפי' אם היה הלב או הכבד דבוקים ותין ס' בנגדם הכל בדרת דמתניתין בכור"ש, מסבמת כסי' ע"ב מות י', ממנומר נעיל בכלל זה מות ע"ו, וכן הוא דעת הרב בשם מהרוך והמגודה, ובעל בעיטין זהב:

לח) **דבר**. כן כתב הב"י בשם בה"י, והכל כתבר ביתרע נעיל בכלל זה אות ע"מ:

לט) **שבתוכה**. כן הוא משום בהוסיפ בר הכרמל תלק יו"ד סי' י"ד, וכתב הרב יד אפרים שבשם משום דרך חזון הקדירה בהמתכל תין בו כח בהשם לשוחטה, עכ"ל, וזהו דבר פשוט, דזהו לפי דעתי ממי נדין זה דסי' ל"ב ס"ק ס' בעיפת תלב שבשלה על הקדירה שתלל כתם בבשיון ס' בהתבשיל נגד מותה העיפה דמחמר דיש תבשיל בהקדירה העיפה מפעפעת דרך חזון לתוך התבשיל והוי כאילו נפלה לתוך התבשיל ובעיון ס' בהתבשיל נגד העיפה, אבל כאן מחמר דתלן לא ידעינן כמה דמת נפק מהבשר לתוך התבשיל דרך חזון הקדירה, בעיון ס' בהתבשיל נ"ד כל הבשר בדין תחזיק בשר שהתבשל בלא מליחה דבעיון טיסיה בהתבשיל ס' נגד מותה העיפה שהיא ס"ק ס' סי' ק"ח בשם הש"ך בלא כ"ו בשם הרא"ש והט"ז בלות ס"ו בשם הרב יעיון כמה דמת נפק מיניה וכן בי"ל והט מין ס' הכל לאסור ומתנו שם הש"ך בלות מ"ה, והט"ז בלות כ"ו העעם משום דלא יעיון כמה דמת נפק מינה וכן בי"ל והט מין ס' הכל לאסור

להמשך

התבשיל ומפ"ם הקערה, דהא התם בסי' ל"ב נבי עיפת תלב לפי' תס יש ס' בהתבשיל נגד העיפה כתב הש"ך שם בלות י"ו דרק בהתבשיל מותר מבל הקדירה מ"מ תמרה משום תליסיון שמת מפעפע רק במקלת הבלי ותין ס' נגד העיפה ונאסר הכלי:

מ) **מחבת**. לקי דבתוספות הר הכרמל תלק יו"ד סי' י"ד כתב תמרין דהתם שומנו מיד כי בבוד"פ, והיינו בשהקדירה היתה ריקנית והיו לגלי התם עדיין ולא סלקוה מיד לחר הבישה, אבל היד אפרים משיג עליו ובתב דיש לחשוש קדירה לפי' הוא ריקנית דהרי לף בבלועת בלי לף תמרין בבוד"פ ולפי' בבלי מחבת ריקן, ולף בגניעה בעלמת מלרכין שהשה על האור עד שיתלבן, וכן כ"ל בחמת בהלכה למעשה, דהא בסי' ל"ב נבי עיפת תלב שנפלה על הקדירה שהיה שם תבשיל, מפורש שם דהם נפל העיפה במקום הריקן בעין שיהיה בהתבשיל ס' בנגד מותו מקום הריקן דהייט ס' פעמים ס"פ אחות מעט נגד העיפה מעעם שהעיפה מפעפעת עד ס' ועם העיפה יש ס"פ לכן מלרכין ס"פ ולפ"ז בהתבשיל מותר, מ"מ הקדירה מפורש דהא תין לעבות התבשיל דרך מותו המקום של הקדירה מעעם דמישון שמת תין העיפה מפעפעת רק במקלת בבלי ותין ס' בנגד העיפה ונאסרה הקדירה, ויכון דלף מחבת האיסור מהמלה רק בשיעורה לף יחבשל העיפה לכן לפר מפוש תלן בבלועת לחבשל בהמלה, ס"ב, ולפי' הם נפל העיפה לתוך שהוא בנגד התם ושומנו שומד נגד התם דהו מותר בהתבשיל ומפ"ם הקדירה, ולפי' הם תין בהתבשיל ס' נגד העיפה מפני שהתם שומנו ומיבמו, מ"מ בתב הם הם"ך בשות בי"ל בשם הת"ם דין ג' ימים להתחיל להמהלה ולהאסר הקדירה בדבר הלוי"ח, וכן זה ווהקל העיפה שהיא דבר מועט אבל בנפל הרבה הרי בתב הם שהחבר בסי' ק' ו' דלפי' בנגד התם תין להחיר אלא"ב נגד הרוטב וע"י ס', ונם לו רק התבשיל מותר אבל הקדירה בשהקדירה מהוה לף בתוקף זה דחמיין שמת לף פיעפע הבל בפעים הלף בפר מפני בחוקף הקדירה, אלא"ב בי"ד בשהבבד הוא בולי דם ובפגלה ע"ב נחלים ונעף ממנו הרבה דם ובשנעבר בהקדירה בבלע בהקדירה טיפין הרבה בוודאי שהבלי מהוה לף בבלי מהבת, ולפי דעתי יש להאסר בלן הקדירה אפי' אם הקדירה היתה דלבה להשתמש בה בשעת הלף מיקרי זה מהוך מועט ובבלע בבלי שדרבו בשעת הבישה דמהוך מועט בסי' ק"ע סי"ק ז' ובסי' קב"ב סי"ב ס' דמוהר להשתמש בה אפי' לכתחילה ואפי' אם היה ע"י נפי שת"ל לבוף בידי נתינת טעם, והרב לף הביא שם בלוט, אבל בי"ד רלשית לף מיקרי זה דבר מועט, ועוד דלף היהם בדבר מועט נמי הלף הנ"ל מיבא שם בסי' ל"ב אות ס"ו על דין זה ומבית כמה לחוות דלף לתמרין בן לגלי בעקוח שהיו פושם ב"ב, וכן שכם הב"ח והלבוש, וכן שכם הלבוש הביא הרב בסי' קי"ט אות ג', והוי מברכם בסי' ל"ט אות ו', ובדעת הרמ"ה בתוספות דף ל' ד"ה לשהיטו, ע"ש, ומיין בח"ד שהביא בשם המבלאות בסי' ק"ם אות ע"ו שהחב שם לחוק בין הקדירה למבשיל, ובין ב"ח לבלי מחבת ויבד' ע"ו בהקער אות ס"ו ובין ב"ח לבלי מחבת קדירה, וכן שם בשל"ה בבלי מחבת בבל בוודי מותר, ובב"ח ים לחשוש לכתחילה הקדירה ולהחיר התבשיל ובדיעבד שם בישל בשותו שעמד נגד התם דהו מותר בהתבשיל ס' נגד העיפה מפני שהתם שומנו ומיבמו, מ"מ בתב שם הם"ך בשות בי"ל בשם הת"ם דין ג' ימים להתחיל להמהלה ולהאסר הקדירה בדבר הלוי"ח, וכן זה ווהקל העיפה שהיא דבר מועט אבל בנפל הרבה הרי בתב הם שהחבר בסי' ק' ו' דלפי' בנגד התם תין להחיר אלא"ב נגד הרוטב וע"י ס', ונם לו רק התבשיל מותר אבל הקדירה בשהקדירה מהוה לף בתוקף זה דחמיין שמת לף פיעפע הבל בפעים הלף בפר מפני בחוקף הקדירה, אלא"ב בי"ד בשהבבד הוא בולי דם ובפגלה ע"ב נחלים ונעף ממנו הרבה דם ובשנעבר בהקדירה בבלע בהקדירה טיפין הרבה בוודאי שהבלי מהוה לף בבלי מהבת, ולפי דעתי יש להאסר בלן הקדירה אפי' אם הקדירה היתה דלבה להשתמש בה בשעת הלף מיקרי זה מהוך מועט ובבלע בבלי שדרבו בשעת הבישה דמהוך מועט בסי' ק"ע סי"ק ז' ובסי' קב"ב סי"ב ס' דמוהר להשתמש בה אפי' לכתחילה ואפי' אם היה ע"י נפי שת"ל לבוף בידי נתינת טעם, והרב לף הביא שם בלוט, אבל בי"ד רלשית לף מיקרי זה דבר מועט, ועוד דלף היהם בדבר מועט נמי הלף הנ"ל מיבא שם בסי' ל"ב אות ס"ו על דין זה ומבית כמה לחוות דלף לתמרין בן לגלי בעקוח שהיו פושם ב"ב, וכן שכם הב"ח והלבוש, וכן שכם הלבוש הביא הרב בסי' קי"ט אות ג', והוי מברכם בסי' ל"ט אות ו', ובדעת הרמ"ה בתוספות דף ל' ד"ה לשהיטו, ע"ש, ומיין בח"ד שהביא בשם המבלאות בסי' ק"ם אות ע"ו שהחב שם לחוק בין הקדירה למבשיל,

## ברית מלח

לח) בב"ח. כבר שנמלח עם בני מעים יש להחמיר מבלי לאכול לעז) הבמ"ע:

### תקריב מלח

לעסיר הקדירה, אז לף הקדירה מותר, אבל אין לסקל בזה, כי לף הא"ר הוא דין בע"ע, ובכיס המה המחמירין במאכר ביתברו ועיין בבית יוסף סי' ע"ז בהג"ה לוה ד' בסוף, ועיין בתשובת שבספר יבוצת חיים סי"ב סי' ק"כ לוה י' שכתב דבע"כ כל מה שבתבו האחרונים להחמיר בדין זה הוא רק בשנעשה בכבד בהקדירה קודם שנלמח כתלי לעיטו אבל אם נעשה הבשר בהקדירה לאחר שנלמח כתלי לעיטו יש להתיר בפשיטות דלאחר שנלמח כתלי לעיטו כבר כל דמו זב ממנו ומה שזב אח"כ הוי מלח מותר בעלמא ולף דלכתחילה אין מהגין לעלותו עד שיתיבש מבחוץ כדעת הע"ז מ"מ בדיעבד בוודאי מהני זה גם נלמח רק כתלי לעיטו ולף שנמלח קלת בהחלת הנלייה ולא הוזת עדיין לאחר הנלייה מ"מ כל שנלמח עכ"פ כתלי לעיטו הוי לאחת בדיעבד, עכ"ל ע"ש:

לח) **בב"ח**. אמר בדין זה יש הרבה דעות שונות, יש הרבה פיסקים המקילין להתיר בכלי מחכת ורש הרבה מחמירין לאסור לף בכלי מחכת, ואחב בעל משמרת שלום בב"י ע"ו במחבלות אות י"ל דמ"מ ליתא כיון שבעל הר המכרעל ויהד מפרים והחו"ד והכלון מהרש"ק ז"ל כולם מחמירים בזה בוודאי רמוי נאות לדבריהם בלף הס"מ להחמיר לפי בכלי מחכת בזה ולאסור לף התבשיל, אבל בהס"מ לו נלבוד שבח בדאי היה הפמ"ג ז"ל לסמוך עליו ולהתיר לת התבשיל לפי בכלי מרם, ע"ש:

---

## ברית כלל כו מלח

טובאר דיני מליחת השחול והכליות ובו ד' סעיפים:

שער הציון

שו"ע יו"ד סי' ע"ד

**[א] המחזור** אעפ"י שיש בו מראה אדמימות ונראה כריבוי דם דינו כשאר ס) בשר, וצריך מליחה. הגה י"ש שהנהו שלח ב) נאבל הכלעות לו ביני ג) זגר אשלו לאחר שניקר אותו מקום לפחות כדאי

שלשה קטנים מ"ש סי' כ"ל ס"ק ג', ועי' בשו"ת שנות יעקב חלק ב' סי' ס"ש, ועי' בתשובת מתם לדקה חלק ו"ד סי' נ"ד, ועי' בבה"ט בהגהתם לסוף אות ג', ועי' בשלחן גבוה סי"ף ג' מה שכתב שם, ועי' בש"ת מפר חתים סופר חלק ג' סי' ק"ל, ועי' בתשובת שנוי במחלוקת אות ס"ו: ג) לבשלו. סי' ע"ך אות כ', ועי' בעה"ע בהגהתו ס"י אות ב', ועי' בפר"ח סי' ס"ש אות ל': ב) זכר. סי' ע"ך אות ג', ועי' שפתי חים ד', ועי' בפמ

### ברית מלח

**[א] המחזור** דינו כשאר בשר לכל ס) דבר, ואין צריך לא קריעה שו"ע לצלי ולא צליי אם רוצה ב) לבשלו, רק צריך שרי חצי שעה ומליחה ראוי כשאר ג) בשר, ואז טוהר לבשלו ומוהר למלחו, וכן לצלותו או לבשלו אפי' עם שאר ד) בשר; רק שצריך ליטול מעט קודם חמליחה את החלב עם הקרום שעליו והניד

### תקריב מלח

ס) **דבר**. הן לענין מליחה, הן לענין ביטול, הן לענין בישול, מצ"ע שם בו מרחה לדמיעות ונרחה כריבוי דם לפו כלום הוא דהחזמיעות שבתיבו מועת בעלמא הוא, וכמבואר בתיבון דף ק"ו ע"ב, דקלמרה הגמרא שם, אבל עתלה מיועת בעלמא הוא, וכן כתב רש"י שם בד"ה והי מילי, דהכא אבל עתלה אין בו דם, וכן כתב הרמב"ם בפרק ו' מהלכה ע' דהשחול לאו דם ולא בשר הוא לדם, הביאו הפר"מ, ועיין בעבוה"כ במשפחק שם לענין עתול שנתבשל בלי מליחה ויש ס' בהישוב נגד השחול, דבבשר בהחלי נוהג קי"ל כמ"ד שם ס"ע דהחתיכה עלמה מ"מ אסורה משום דחיישינן שהכר פירם ממילא, אלא הדין בשחול בפוהן זה שם בעיהו לו לחקל משום חיישן הרחמן על הדמים, בחיבון דף ק"י ע"ב ד"ה כבוד מה מהן ב', דמיירי בשאר שבעלה מליחה כי שפיר לו, ול"ב לפי זה גם בשחול יש להתיר כן, לא בעחול יש להחמיר משום חיישן הבני על הדמים שם, ולידד שם לחקל ולהתיר לת השחול מחמר דזה דאסרינן בבשר בחלי ונוהג לת החתיכה מפי לף חומרת בעלמא הוא, ול"ב נבי שחול יש לנקף ב"ב חיישן הרחמן על הדמים ולהתיר, ושוב משום לאר לידד שם לחקל לת השחול גופא, ע"ש. וע"ע לעיל

ג) **לבשלו**. הלח נחמר קריעה שו"ע כי שם בבבד משום

נהו כזב דס, וכדיעבד מן נ"ח (תוב ומחוך כלל ג' בסם מוקח) ומותר ד) נתנות כל אלו עם שאר בשר מע"פ עיש בסם כזב דס ובלבד בשיעור ה) הקרומים והחלב מהם :

דעת קדושים ס"ק י"ג, וט"ז, מגן"א כלל מ"ו סי' ק"ל, ומ"א דעת קדושים שם,

וכי' בתוכת במוגל כ"ק י"ד : ז) למלוח. טי' ס"ק ג' מה שכתב שם דבשאר טחול מבשר מ"ב : ח) הקרומים. טי' ס"ק ח', וכי' פמי חות ה', וכי' בשמי חות ד', ופ"מ נגיע ניון חלק ג' סי' מ"ח, וכי' בשולחן גבוה סי"ק כ"ש, וכי' הקניע מלח :

## ברית מלח

והגיד ה) שבתוכו, וטוב ונכון לנקר את הטחול בעוד שהוא הם ולח קמוך ליציאתו מן ו) הבהמה : [ב] וכן הרין בחלליות וביצי זכר ששורין ומולחין אותן כדין בכל שארי מינים של ז) בשר, ובלבד שיסיר הקרומים והחלב והגידין בהם קודם ה) המליחה ואז מותר למלוח או לצלות כל אלו אפילו עם שאר בשר ואפילו על גב ט) מחבשר, וכן מותר לבשלם אפילו לכתחילה לבדם בקדירה בבל שאר מיני י) בשר ואם נתבשלו בלא ניקור, אם החלליות וביצי זכר הם הטה מבהמה שהיא אחר שלשים יום, בעינן ס' נגר הקרומים והדם יא) וחחלב, ואם הטה מבהמה שהיא קודם שלשים יום מותר בדיעבד, אף בדליכא ס' נגד הקרומים יב) הווירידין, אבל לצלי מותרין הטה אפי' אם הטה לאחר שלשים יום בלא יג) ניקור : [ג] הטחול שנצלה, אי אף אם נמלח לבדו בלא ניקור ואינו ידוע לו להאורה אם יש ס' נהטחול והחלב הכשר שבו נגד הקרום והחלב האסור שבו, אין להתיר את הטחול אא"כ שיער בדעתו שבוודאי יש בזה הטחול ובחלב הכשר שלו ס' נגד הקיום והחלב האסור שבו, ואז הטחול מותר ע"י יד) קליפה, ואם נמלח הטחול בלא ניקור עם שאר בשר ואין ידוע לו להתורה אם יש ס' בהטחול ובחלב הכשר שבו נגד הקרום והחלב האסור, אז חבשר שנטלח עמו ודאי אסור, ואף הטחול נופא ג"כ יש להתיר

## תקריב מלח

מהם לן בו דס ומפי לקדרה מרי, ולא כתב ומפי לניסול מרי, ומשמע לאורות ומפי עם שאר בשר מותר לצלו, ומשמע קדרה היא הנסיל עם בשר, וכן כתב המרדכי בפ' חמ"ע, וכן כתב המיימוני בפרק ו' מהלכות מ"א הטחול מותר לצלו ומפי עם שאר בשר, וכן כתב הגהות מיימוני בשם הגר"ח הלא מהריון לבדו פושט ואינו בולע, אלא מהריון ללחתר מליחה דיוקא לבדו פושט ואינו בולע, אלא מהריון

ח) **שבתוכו**. דטחול קדומו שלו הלב גמור הוא, ואר הגם שלו היינו במקום שדבוק למרם הן לר הנגלה הן לר הנסתר הוא מסר מ"ת ותיבון עליו, וגם החלב והקרומים והחוטין שעל לר הרק ממי מסורים הלא שהן תיבון עליהם ולריך ג"כ ניסול ומשום ממנו לפם הגיד שבתוכו, ושם גיד הוה ממכים טוד נ' חוטין וטולם לסרים, ועיין בבל"י :

ט) **והבהמה**. לריך כל הדם ניתבר עלמו הלא יפסיק שום חוט מהם ואם נפסק לריך לברם לחדיו, כמש"כ הב"י בס' ס"ד סי"ר, וכתב המרדכי"ל דוס ניזהר לנקר הטחולים בעודם בחמימות ולחותם בכדי שיהי לישם ממנו לנתתם מן הבהמה בעודם בחמימות ולחותם בכדי שיהי בנקל למשוך מר' חוטין בחתם הלא ינתבו בחמלוטתם :

ז) **בשר**. הע"ב דדעת הרוקח שהן מוטל לתם מליחה מטום רוב הדם שבהם, אבל הב"י כתב שהמנהג להנים ניתר לבשלם ואין פושם אם ע"מ. וכן דעת כל הפוסקים, וכולם ס"ל דמהני להו מליחה, וכל היש שאר בשר בהם לתם :

ח) **המליחה**. דהטולות יש עליו ג' קרומים, הטליון חלב גמור הוא ומיבין עליו, והאמלעון והחוטון שבה חטולים ואין מיבין עליהם, ויש להחמיר ג"כ להתחילה למטוח הלב עיטו ולהוליא החוטון והטליון שבהן, רק בדיעבד אם לא מטח לחריבן והתבשל כך מותר כמש"כ הרב בפי' ס"ד ס"ק י"ב, וכן ביל יכר הרי לריך לנקר פותם מהחוטין הלחומים שבהם לפי שהם פחומים משלשים יום כמבואר בהרב בהג"ה בפי' ס"ד ס"ק ד' :

ט) **הבשר**. הע"ב וכלכך עיקי בשרא לאסר לכתחילה כמבואר בפי' ס"ק ב', אבל בשוה מותר לכתחילה, בן כתב הש"ך שם לוח ו' בפי' ע"ד, והפר"ח כתב הש"ה בלשונות כ"ג בשר נמי מותר לכתחילה, הלא דמי ממש לבבדת, ע"ש :

י) **בשר**. הע"ב דהאמור כתב בשם הגהות דהבליות אסור לבשלם בקדירה אפי' לבדם מפום שלא הנח קורת אתך, אבל הב"י כתב דאפי' בהני מהניין ניתר בשלם, ולא שמעתי פוסה בה ומפקפק, ובן כתב הפר"ח דפשוט טוא המנהג לקילוי כמש"כ הב"י, ובן כתב האחו"ד והפמ"ג בשם הב"י דאפי' בהני מהניין ניתר לבשלו בקדירה לבדו, ע"ש :

יא) **והחלב**. כדין שאר מיני חלב דבעינן ס' לבטל, ואם אין בהחתיכה ס' נגד החלב והדם בעינן ס' נגד כל החתיכה :

יב) **והווירידין**. דמדינא בעינן זכר פחומים מבלעים יום המיב מוחרין לקדרה אף בלא קליפה ואפי' אם יש בהם כמו מוען מדומים כמבואר בפי' ס"ק ד' רק שהכא כתב שם שהמנהג לנקרם אף בחחות מבלעים יום, וכתב שם הש"ך בחות י"ח דהשתא היא מפום דלא פליג אלא יפשו בלאחר מבלעים, וכתב שם מיהו אם מתבשל עם הקרום והווירידין ולא נחתכו מוחרין דיעבד אפי' בדליכא ס', דאין מוחזקין בדם כל כך כל זמן שלא הי להם מבלעים יום, ע"ש בשם הפ"ה בבל כ' דין ה' :

יג) **ניקור**. ואף בלא חביכה, וכתב הש"ך שם בחות י' בשם הפוסקים דאפי לפי"ע ודיון המובאים הכא ומשמיש פעיפה בל פני הלם ערלת מצאב שהיב להדם מכם ומוחרין :

יד) **קליפה**. דמומן הטחול מפעפע בכל ההחיכה ודיו בפי' ואפי' בלא, ודיהן הלא אף כאשר הוסר בכולו ולכן יש להחמיר בהחמנת, וכן היא דעת הפ"ח והע"ו והפר"ח להסור בכחמנת, אמ"ב יזוע בוודאי שיש בהטחול והחלב הכשר ס' נגד הטחול והחלב האסור שלו, רק הח"ח בשם הגר"ח מסיק דאין לנהוג בזה מפעם דמסתפקי לו דעת הר"ן שכולם והחביו שהביא הגהמ"י פ"ד שהתיר לטחול שנצלה בלא ניקור, מי הכשיר בהם טחול דמחמנת יש ס' בהטחול והחלב הכשר שבו נגד החלב האסור שבו, או מהכשיר מעמם שרלה בעיטו את הטחול ושיער יפה בדעתו והבאשרהו שבאחותו הטחול הי' ס', אבל אפשר שיש בהטחול שלו ס' נגד החלב האסור שבו ואפשר בפשוטו טחול, והע"ו והפר"ח החמירו להסור בפשיטות, דס"ל דלא הירב הרב ר' משלם בלא חזוקת בחותו טחול שרלה בעיטו שהי בו ס' אבל בהם טחול לא אמר לסלק דבל מידי דהוי בשישול אין לתת בו בלל לשפעתם לא יפי בן, וכן כתב הש"ד, וכן דעת בל האחרונים דלא אתרינן דמחמנת יש בו ס' נגד החלב שבו אלא בדומה שים ס' והו העחול מובר, רק זה הוא דבר פשוט דלריך לקלוף אח"ב מהטחול את הקרום והחלב האסור בבל אסור שאפל לרחתר מליחה והרחוק מיבר שלריך לעלו ונזרקו אף אם יש בו ס' נגד המבואר בי"ד, ודלא בהבריו דאמרי אף בהם דס"ל דאתרינן מחמנת יש ס' בהטחול נגד החלב והקרום האסור, וכן בחשובת הלבות קטנות חלק ג' סי' רל"ח עשה סמוים להחיר, אבל לא בן דעת בל הפוסקים, וכן דעת הבבו"י חלק ב' סי' ס"ט לאסור אם לא יהיו בידיהו שני ספיקות שיש בהטחול והחלב הבשר ס' נגד חלב האסור וכתב שבן רלוי להורות, ועיין בבו"ת שמש לדקה חלק י"ד שהלה ג"ד ובהג"ה שם שהעיק בדעת הת"ת והפר"ח והב"ח והש"ך וכתב שאין להקל בנדם :

טו) **בזהר**. דהרי הרבה פוסקים ס"ל דלא אתרינן בלל החיכה דשם נבלה בשאר איסורין ואפילו לדעת הפוסקים דס"ל דאתרינן גם בשאר איסורים אחיכה מעשה נבלה, ע"ב לא הוי רק מדרבנן ובאן דהוי ספק הוי ל' ספק דרבנן ולקולא ובפרע במאיסה

## ברית מלח

סוי) לחתיר, רק שצריך לקלוף השחוט יז) והכשר, אם אך לא נמלח השחוט תחילה יח) לבדו: [ד] וכל פרטי דינים אילו שכתבנו חמה רק במליחה ובצלי, אבל אם נתכשל השחוט בלא ניקור עם שאר בשר ואינו ידוע אם יש ס' בהשחוט ובחלב הכשר שבו נגד הקרומים וחלב האסור שבו, ודאי דיש להקל ולהתיר את יט) הכל:

## תקריב מלח

במליחה דמה שנמ לומרים מחיכה ר"י במליחה הוא רק חומרא בעלמא לכן בוודאי דים להקל עוד יותר, וכן נסק בחמת הח"ח בהלל ג"ח דין ג', הביאו הש"ך בסי' ס"ג אות ט"ו, ובהפ"מ מו לעני בדבר חשוב לא למירון במליחה חכיחה ר"י ותפי' בדבר שמן, ומכח סם הדין שהביאה פוסקים שפקו כן ומכח שכן נראה עיקר מעשם והרבה פוסקים פ"ל דכל מליחה היא מוכרת רק כדי קליפה רק מו והגיון להחמיר ונעבר כל מליחה כ"י, וכ"ם בס"ד שהפסיר לומר שדעת הכ"ל מסתם וחבריו שכל עחולו יש בו ס' נגד החלב האסור שבו ובוודאי שנאחר הבשר מותר, ולף שים פוסקים שכתבו להתיר שאר הבשר בהפ"מ דווקא, אבל החו"ד בביאורים ובחידושים אות ל' כתב להחיר שאר הבשר בסתם ולא הזכיר הפ"מ, וכן פסק הב"ח שהבשר מותר מעט שאינ"ל בשאר מיטורין הוי רק דרבנן ופסק דרבנן לקולא, ועוד ג' משום דמ"ל במליחה הוי רק מומרא בעלמא, ויש בפמ"נ שכתב שעשם החמרון הוא העיקר, וכן החו"ד העתיק רק עעם החתרון ולא עעם הרמתן, ויש בספר תומת ישמעו סי' ע"ד מה שמקשה שם על החו"ד מהילה בדבריו ומה שמחרץ שם, ע"ש:

עו) **להתיר**. מאחר דבפ"ה ס' ס' נגד חלב האסור, ולפבר שוד שנו ניעוח יש ס' לכן ג' יש להתירו, וכן כתב הנאון רע"ח בפ"ה לף יהוע שנמלח יחר ולא נמלח השחוט לבדו מחילה יח לחתיר גם השחוט בקליפה הלא גם איסור דבוק מיו אלא מומרא בעלמא וכאן יש בלאו הכי שבעה לומר דבשחוט נופל ס' ס' וכרי זה פסק וכפסק לף למירון מחיכה עשפ נבלה, עיין מבכורות בסי' ע"ד אות ל', לכן בוודאי שים למעוך על המקילין הלא למירון כאן איסור דבוק ומעעה הכל לס', עכ"ל. וכן נראה דעת הפמ"נ, ודלא בפ"ח והפ"ד שכתבו להחמיר ולמער לח השחוט, וכן דעת הי"ד בסי' ע"ד בהקאר אות ל' להחיר השחוט אם לף לא נמלח מחילה לבדו: יז) **והכשר**. השחוט לריך קליפה הייט ליטול ממנו כל הקרוים וחלב האסור, והכשר לריך קליפה בפומו מקום שנגע בשחוט:

יח) **לבדו**. אבל אם נמלח השחוט מחחילה לבדו ופיו יזוע אם יש בו ס' נגד חלב האסור הרי נאסר השחוט דאיסור

---

## ברית כלל כו מלח

מבאר דין מליחת הכמ"ע, ובו ס' סעיפים:

שו"ע יו"ד סמי' ע"ח סעיף א'

**אין** מחזיקין דם בבני מ) מעיים בגון בכרס ובקיבה

שער הציון
מ) מעיים. פי' ביטחות יפקב

ובדקין

סי"ק ת' מם סמחב

נזה ומה שיש בזה נ"מ לדינא, ופי' בע"ז נבי' ב"ע אות ז', ופי' בשלח למחנה כלל ס"ו דין י"ב, ופי' בפו"מ שבות יפקב מלת מ' פי' ל"ם, ופי' בחבו"ב סי'

## ברית מלח

[א] **הבני** מעיים בגון מ) הקיבה והדקין

## תקריב מלח

מ) **הקיבה**. זהו לשון מחבר בפי' ע"ה סי"ק מ', ולין מחזיקין דם בכמ"ע, בגון הכרס והקיבה והדקין והחלחולת, וכרב שם בהג"ה בפי"ק מ' לף הגיה על המחבר רק 'בכרס דמוחזק בדם, מממע הקיבה מוכה לו להמחבר להיו בדקין, וכן כתב המרפ"ל מפורש בפרק ב"ה סי' ל"ה ע"ש, וכן נראה מבואר מדברי הט"ז בחות מ' בהסגותיו על הדרישה וכן פסק הח"ח בלל ל"ד אות י"ט, וכן כתב בעל רפ"ם מפורש, וכן כתבו כל המחרוים דקיבה הוי בכ"ע בכלל ביי מעיים לף לנידון. וכתותי בספר קנין אחר מעט הממות בסם לאכחת בעומת יכוה, שכתב בזה לבאון, ויש תולקין מהא דבחמנו בפי"ק מ' דקיבה וכרס לין דם, וס"ל דבדון מבחון אם נמלח סם קיבוע סיקוב כולו ומעיפה, והוא

סוכרים ממחזיקין בסם דם ומפי' בדיעבד אסור בכרס וביהכ"ם בכשאר בשר, ולין על זה בעשם כעיקר אלו שוו היא דעת המרדכי וסי"ן והמ"א, ולא אבין כוונתו בזה מכין לו לסוף קיבה בדעת הי"ח אבר מפורש ילא מפי עט הרב בפ"ע בהג"ה, וח"ל שם, ויש תולקין בכרס ולא הזכיר קיבה, ולין נ"ב בשם המרדכי וסי"ן ואי"ה נראה דמיר בשאר הוי בכ"ע בלא קיבה, ומהא דמרדכי וסי"ן לוסיף להחמיר בקיבה מדשתו ומה זאת ממה שפסק בפ"ע בפי' מ"ח סי"ק ו', דמחמע בממלא בחלב הקיבה דיט בחמנו בממלא בביהכ"ם המבואר שם בפי"ק ח', דשם בממלא מחמ תחובה בחחת מהן ולא ניקב מעבר לעבר, ואפבן ובודקן מכחון שם בממלא שם קיבוע סיקוב כולו ומעיפה, והוא

שו"ע יו"ד סמי' ע"ה סעי' א'

ג) **ובדקין ובחלחולת** (פרש"י שבכבשתן והוא הממעי הדבוק נפי הפצעת) **בלא שמן** ג) **אסמיק**. שיר הציון סי' כ"ג סוי"ק כ', וסי' כ"ד סוי"ק ג', וכיל לפרים

**שעליהם, לפיכך אם בישלם בקדירה בלא מליחה מותר אלא א"כ** ג) **ובדקין.** פוף סי' ע"ג, וסי' הגי"ה בפי"ת סמוכני לפ

בזיני סוי"ש סי' י"ב מפי שכתב שם בשם, וסי' בשו"ת בית שלמה חלק ג' סוי"ד סי' קי"ט, וסי' בספר סותר מפה על שלחן במיוחד פרק ק' סות ס', ס"ב : ב) ובדקין. פי' ש"ך סות ג' סוי"ד סי' קי"ח, וסי' בספר סוספות יומ"ים מה שכתב שם לפניון יומא, וסי' בילי"ש בחלוק שם : ג) **אסמיק**. פי' ש"ך סות ג', וסי' בשלמה חלק ג' סוי"ד סי' קי"ח, וסי' בספר סוספות יומ"ים מה שכתב שם לפניון יומא, וסי' בילי"ש בחלוק שם : ג) **אסמיק**. פי' ש"ך סות ג', וסי' בשו"ת שמושי תמ

סי"ח סי' י"ב מפי שכתב שם בשם, וסי' בשו"ת בית שלמה חלק ג' סוי"ד סי' קי"ט, וסי' בספר סותר מפה על שלחן במיוחד פרק ק' סות ס', ס"ב : ב) ובדקין. פי' ש"ך סות ג' סוי"ד סי' קי"ח, וסי' בספר סוספות יומ"ים מה שכתב שם לפניון יומא, וסי' בילי"ש בחלוק שם : ג) **אסמיק**. פי' ש"ך סות ג', וסי' בשו"ת שמושי תמ

## כריתת מלח

ג) **והדקין** ג) **והחלחולת, מסתמא אין מחזיקין בהם דם** ד) לכו"ע, מ"מ לכתחילה צריכים הטה הדחה ומליחה ראו', ובכלי סנוקב ככל שאר ה) בשר, אבל בדיעבד אם נתבשלו אפי' ו) במזיד בלא מליחה, וכ"ש אם נמלחו כראוי רק שנמלחו

## תקריב מלח

והוא מבותר בדפדי הר"ן, מתא הגמרא בחלל הקיבה לו הכלים ומיו מתוב בה דים להתיר, וכתב עליו הב"י וליכלא דאסי' מחוב בה דם לך לאן עליה קושא דם מהלך אחר מיטה עריפה, הרי דאסי' הקיבה שוה לכבדים וביכו"ם לכל דיניהם, ואף הקיבה מוחזק בדם כמו הכבדים, כמו שהביאה הט"ז דאיה וחת בשות מ' להחמיר בקיבקנן, דלמאי דכר בלא היה לו לכתוב אלא בשם עלמו מדעתו וסברתו ואם קבלה היה נקבל, ולא ליין בשם המרדכי וכר"ן והמ"א אסר מפיהם לא יצא אלא מעולם, ועוד הלא מדברי הט"ז אלו נוסף מבואר דקיבה היא מוחזקת בדם, דאסר הט"ז שם בדבריו ו"ל, והא כתב המור בסי' כ' וכ"י בשם אחרי פוסקים דמחמ בקונקנן כדין מחא שנמלא במחשם וביכו"ם, ולא אמר כדין הקיבה, הלא מבואר מדבריו דקיבה היא מוחזקת דם, ועיין בספר ר"מ בש"ת אות ד' שראה ג"כ דאיה זאת מקורא דם בשה מלא, והביא לראיה דבות ומכוחא דכל הפוסקים דאסורים ודאמרוים ז"ל ס"ל דקיבה היא מוחזק בדם, וכתב שכן דעת כל האחרונים ג"כ ואין שום פלוגתא בזה, ועיין בס"י שם אות י"ב, וכתב שם דבאמת ליכא לניומר כאי שיהיה שום מ"מ שקיבה לא היי בכלל בני מעיים, והביא דאיה מס"ם דחולין, ע"ש, ועוד הלא הוא סותר אח עלמו בדבריו, דבתחילה אמר ויש חולקין אבל הכתבע דקיבה וכרם אין דם, וס"ל שכבדים דמחזיקין בהם דם, משמע בהדוויא בקיבה וכרם ואח"כ משיק ואמי דיעבד אסור בכרם וביכו"ם בלאו בשר, משמע דווקא כרם וביכו"ם אמה בשאר בשר, אבל לח קיבה, אך זה אפשר לחוש ולישב, דכוותו הוא דהי"ת ס"ל דקיבה וכרם מחזיקין בהם דם לענין לכתחילה צריכין מליחה, ואח"כ כתב בכרם וביכו"ם אפי' בדיעבד אסור אם התבשלו בלא מליחה, אבל בקיבה אם נתבשלה בלא מליחה בדיעבד מותר, אבל לשטון הוא מנומנם מאד, הלא היה לו לפסוק כרם מקיבה גם בתחילה דבריו ולפרש דבריו בביאור היטב, הלא גם בלמורא אנו אומרים היה לו לפרש דבריו, ועיומר מה מאד מפיחה בי אל בעל בית יאמק בדים ס' ע"ם שכתב שם דבריס עשוכין, והביא מתחילה דעת המחבר דחין מחזיקין דם לא בכרם ולא בקיבה ובדקין וכחלחולת, ואח"כ כתב ויש חולקין ואומרים דמחזיקין בהם דם ואפי' בדיעבד אסור בשאר בשר, וסיל הכא הכל בכלל הקיבה ובדקין וכחלחולת, ועיין ב"כ בעמודי זהב שלו אות כ' שהו דעת הרמ"ל והט"ז והש"ך וכמה"ע דכולם ס"ל דמחזיקין בהם דם, אשר הרב כתב מפורש וים חולקים בכרם משמע אבל לא בקיבה, ואפשר כמ"ש אינו בעת מתח ידי, אבל הש"ך והט"ז הלא כל הסקלא ופרוק שלהם הוא רק לדוחי כלל לכתחילה, וכתב עוד שכן מיקר, וכל הכריו שם הוא בשאר מבלי מלח, והלא כל הפוסקים דאסורים ואחרוים מלאים מיא דקיבה ודקין וחלחולת בכלל מביים המה ואיכא מוחזק בדם, וכיש חולקין שהביא הרב חולקים רק על כרם ולא על השאר, ואי משמע דכוותהו לדעת הר"ן דס"ל דמ"ש משא דים בהו שהרי אינו נאוש מהם דם ע"י תבורה, הלא הר"ן יתידלי הוא בדין זה, ושוב הלא הר"ן נופל דס"ל דמחזיקין המה במעט דם, הלא ס"ל דלא מיישין לו בדיעבד דיוון דמותרו הוא לו מיישין שפירש בבשולו ודם אחברים שלא פירש הרי מוכר, וקן לכתחילה היה לחייבינן לזה, וכמו שפסק הרב מפורש בס"ח, וכתב מיהו לכתחילה לריכין מליחה בכלי מוקב והדחה בתחילה כשאר בשר, בשם שמדברי הרמב"ן, ובב"ח כתב דאותו משעט דם מתבטל, וכן

דעת הלבוש, ואיך פסק וכתב מפורש בלא שום תנאי דסלם לריכין מליחה והדחה בתחילה כשאר בשר משמע דדין מליחה פוסחת שוה בכל הפרשים לדין מליחה בשר, וכתב על כולם ואפי' בדיעבד אסור כשאר בשר, וס"ל לדידי' כל הכמ"ע מוחזקין המה בדם בתין אחר מכם שלח מן הכלל ואפי' בדיעבד אסור, ומה יעשה במלמד רב מכרעים בחולין דף ק"נ ע"א דאמר אין מחזיקין דם בבמ"ע, ברנשת מהרכשבת ומעי' והרדב דבמתא, ופירש רש"י שם אין מחזיקין דם בבמ"ע ר"ל אין מחזיקין בהם דם, ומוכחו ר"ל אינו מחזק דם בלאו אסור אם נתן במלחו, ועיין בי"ד בהקצר אות ז' שכתב דגם המרדכי ב"ח בחולקים בכרם מודים בקיבה דאין מוחזק בדם, וכמ"ש בספ"ח ופ"ו ומרדכי ותו"ה, עכ"ל, וכל דברי הבעל בית יאחק בשי"ת סי' קי"ח ס"ק ו' קובי הבנה המה, ע"ש, ועיין בלון דף ב"ר ע"ב בהום ד"ה מלימת, ועיין בספר לוטת הפרנס על התוס' סנ"ע ס"ב :

מה שהקשה ומה שהיכן שם ע"ש :

ג) **והדקין**. המה במ"ע הסובבים סביב הכמה, וכן כתב רש"י שם הדעת הכמה דקין שסביב הכמה ועיין במשנה פרה פרק ז' משנה ו', המקיף את החבל, ופירש שם הרב המקיף את החבל, דהך משלשלי הלי למלוחת מים כשמעלה את הלי מסבב את החבל בידו כמין טבעת שלא יהיה מגרר למטן, ומכאן לשון הדעת הכמה, עכ"ל :

ג) **והחלחולת**. היא הברכשתא, והיא המעי המיוחד הדבוק בפי הטבעת, כמבואר בש"ם ופוסקים :

ד) **לכו"ע**. כן כתב העור והרא"ש, והוא מלשון רב משרשיא בחולין דף קי"ג ע"ב דאין מחזיקין דם בבמ"ע, אע"ג דהיכא דקאמר שם מלבני רב משרשיא מרגמא מרגמא בקיבה ומעי' והרדב דבמתא, ופירש רש"י שם הדבר דבשאר בשרים, ומעי' קיבה וכרס ומלר הדקין, וכרבנת עבמת, וכלל רש"י נם בכלם בבמ"ע שאין מוחזקין בדם, אבל בשאר בע"ח והר"ן והט"ז חולקים על רש"י בזה וס"ל דבכרס אינו בכלל במ"ע ומוחזק הוא בדם, ובאמת לרב להלכה בסנ"ח סי"ק ג' דבכרס אפילו בדיעבד אסור כשאר בילרנו לעל בכלל זה אות ג', ועיין ביסודות יעקב סי' ע"ה אות ג' שהפליג עלמו שם בזה דלמרו אין מחזיקין בבמ"ע אי ס"ל דאין בהם דם כבדי ניתן טעם כשהבלו אבל טעם דם יש בהם, או ס"ל דאין בהם דם כלל, ע"ש מה שכתב שם שיש בזה ס"מ לדיוק, ע"ש :

ה) **בשר**. לכתחילה ים לחוש לדעת הר"ן דמעט דם אית בהו אלא שכתב הלא מיישין לזה מטעם המושבו הוא לו מיישין שפרש בבישול, וכיו לו דם האברים אלא פירש ומותר, אבל כל זה הוא דווקא בדיעבד אבל לכתחילה לא, ועוד דיש לחוש לכתחילה לומת לסמוך לדיוק מליחה מדיכו ולפו מדעתי, ועוד אלא לפלן ביום לשאר בשר והט"ך בלות ה' והט"ז בלות ב' כתבו בשם הסי"ח והפ"ח בלל ד' דין ט', לפי שאי אפשר לקר בשאין שכתב הסי"ח בשם מעט שומן, וכן משמע לשון רש"י שם בשאין שכתב אין בהוחק דם לאסור אם לא נמלח, משמע דייעו שהבשל בדיעבד בלא מליחה, ולא כתב לוין בחוקת דם לדיעבד מליחה, וכן הר"ן כתב בלשון רש"י ממש, וכן כתב הב"י בשם המרדכי שכתב בשם ספר התרומות ורמב"ן ולכתחילה צריך מליחה, ולכן כתב ג"כ המחבר בלשון לפיקך אם בישלם הייט ר"ל בדיעבד :

ו) **במזיד**. המה דעת הש"ד דאם בשלם במזיד בלא מליחה אפשר התבשלו לגידי אפי' בדיעבד כדין מבטל איסור לכתחילה

## שער הציון שו"ע יו"ד סי' מט סעיף א'

מכאן ולנמוך מה **הגה** וכ"ם אם נמלו בכלי שלהם מנוקב ד) דמותרים (מרדכי פכ"ם), ומיהו ה) לכתחילה לריכים מליחה בכלי מנוקב והדחה מעכיב על דבריו. ו) תחילה כשאר בשר (מרדכי ותרוץ), ויש מוקים ז) ככרם ואומרים למחוקין כה סם ואפי' נדיעבד אסור ח) ככרם ועיין ומי' בשלי לטומה מה שכתב שם בזה, שכוסות בשאר בשר, (מרדכי וב"ן ואו"ה). **אבל שומן שעליהם דינו כשאר** ט) **בשר לפיכך כשבולחים** החלחולת

מה שכתב בזה: ד) **דמותרים**. כני ש"ך סי' ק"ג, ועי' בהגה"ט שם, ועי' בדרכי משובה לוות ס', מה שהאריך בזה, ועי' בפ"ת מהכה"ק סלף י"ד, ועי' בפ"ת מהכה"ק סי' ס"ו: ה) **לכתחילה**. כני ש"ך לוות ס', ס"ק: ו) **תחילה כשאר בשר**, (מרדכי ותרוץ), ויש מוקים ז) ככרם ואומרים למחוקין כה סם ואפי' נדיעבד אסור ח) ככרם ועיין שהביא ט"ז בשם הרשב"ם בשמלם, ועי' בדרכי משובה לוות ס', ובהקלה לוות י', ובהגה"ט כתב בשם הגר"ז סי' מ"ג: ו) **תחילה**. עי' בהגה"ט לוות ס', מה שהביא

שו"ע יו"ד סי' ע"ח סע' א'

**החלחולת ושאר מעיים אין מולחים אותם בצד פנימי מעבר המאכל אלא בצד** י) **החיצון ששם השומן דבוק.** הגה ואם אין החלחולת מצד פנים ונלע מלד חון הוי כאילו לא נתלחו יל) כלל, ואם נתפצלה י) החיצון. סי' קי"ב סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ס"ט סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ע"ג סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ע"ד סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ע"ה סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ע"ו סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ע"ז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ע"ח סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ע"ט סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' פ' סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' פ"א סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' פ"ב סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' פ"ג סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' פ"ד סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' פ"ה סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' פ"ו סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' פ"ז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' פ"ח סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' פ"ט סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' צ' סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' צ"א סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' צ"ב סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' צ"ג סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' צ"ד סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' צ"ה סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' צ"ו סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' צ"ז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' צ"ח סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' צ"ט סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק' סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"א סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"ב סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"ג סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"ד סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"ה סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"ו סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"ז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"ח סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"ט סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"י סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"יא סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"יב סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"יג סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"יד סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"טו סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"טז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"יז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"יח סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"יט סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"כ סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"כא סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"כב סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"כג סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"כד סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"כה סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"כו סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"כז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"כח סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"כט סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"ל סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"לא סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"לב סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"לג סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"לד סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"לה סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"לו סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"לז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"לח סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"לט סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"מ סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"מא סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"מב סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"מג סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"מד סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"מה סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"מו סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"מז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"מח סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"מט סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"נ סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"נא סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"נב סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"נג סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"נד סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"נה סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"נו סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"נז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"נח סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"נט סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"ס סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"סא סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"סב סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"סג סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"סד סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"סה סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"סו סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"סז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"סח סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"סט סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"ע סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"עא סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"עב סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"עג סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"עד סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"עה סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"עו סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"עז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"עח סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"עט סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"פ סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"פא סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"פב סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"פג סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"פד סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"פה סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"פו סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"פז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"פח סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"פט סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"צ סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"צא סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"צב סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"צג סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"צד סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"צה סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"צו סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"צז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"צח סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"צט סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"ק סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קא סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קב סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קג סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קד סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קה סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קו סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קח סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קט סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קי סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קיא סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קיב סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קיג סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קיד סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קטו סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קטז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קיז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קיח סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קיט סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קכ סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קכא סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קכב סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קכג סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קכד סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קכה סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קכו סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קכז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קכח סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קכט סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קל סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קלא סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קלב סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קלג סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קלד סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קלה סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קלו סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קלז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קלח סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קלט סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קמ סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קמא סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קמב סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קמג סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קמד סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קמה סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קמו סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קמז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קמח סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קמט סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קנ סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קנא סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קנב סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קנג סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קנד סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קנה סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קנו סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קנז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קנח סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קנט סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קס סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קסא סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קסב סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קסג סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קסד סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קסה סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קסו סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קסז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קסח סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קסט סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קע סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קעא סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קעב סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קעג סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קעד סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קעה סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קעו סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קעז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קעח סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קעט סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קפ סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קפא סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קפב סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קפג סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קפד סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קפה סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קפו סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קפז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קפח סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קפט סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קצ סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קצא סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קצב סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קצג סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קצד סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קצה סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קצו סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קצז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קצח סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קצט סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קק סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקא סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקב סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקג סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקד סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקה סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקו סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקח סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקט סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקי סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקיא סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקיב סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקיג סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקיד סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקטו סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקטז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקיז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקיח סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקיט סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקכ סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקכא סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקכב סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקכג סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקכד סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקכה סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקכו סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקכז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקכח סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקכט סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקל סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקלא סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקלב סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקלג סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקלד סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקלה סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקלו סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקלז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקלח סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקלט סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקמ סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקמא סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקמב סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקמג סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקמד סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקמה סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקמו סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקמז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקמח סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקמט סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקנ סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקנא סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקנב סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקנג סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקנד סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקנה סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקנו סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקנז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקנח סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקנט סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקס סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקסא סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקסב סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקסג סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקסד סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקסה סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקסו סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקסז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקסח סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקסט סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקע סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקעא סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקעב סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקעג סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקעד סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקעה סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקעו סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקעז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקעח סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקעט סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקפ סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקפא סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקפב סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקפג סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקפד סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקפה סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקפו סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקפז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקפח סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקפט סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקצ סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקצא סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקצב סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקצג סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקצד סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקצה סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקצו סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקצז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקצח סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקצט סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקק סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקקא סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקקב סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקקג סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקקד סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקקה סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקקו סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקקז סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקקח סעי' ב', וכ"מ בש"ע סי' ק"קקק

שיר הציון שו"ע יו"ד מסי' ע"ה סעי' א' וכ'.

במ"ד סלכו' מליחה ט) ומותרת, (תרוך בסם הרמב"ם), וכל שומן חפי' של עופות דינו כבשר בשר (עניין טז) מליחה ושלחה (מרדכי): מותר מ"מ מה [ב] בני מעים בלא שמן יז) שעליהם אע"פ שאין מחזיקין בהדם יח) מותר למלחם עם בשר. שכתב בזה בשלו: הגה ויש מחמירין במלחן עם בשר, (עור בסם ר"ת), ובכי יט) מהנין לכתחילה ובדיעבד כ) מותר, (מרדכי בסם ר' יואל ובהגהת ס"ן פוס"ק, ועי'

בתה"ש, ועי' מפנעות פוס ד' ושפתי פוס י"ה: ט) מליחה. עי' בכו"ם בית שלמה סלק ג' מיו"ד סי' קי"ו, ועי' שפתי פוס ס', ועי' בדלכי תשובה בתה"ש, ועי' בתה"ש מה שכתב שם מהגהות מהרכ"ל סלק ג' בהגהת מסכת שלחה, ודו"ק, ועי' בחידושי הגהות בפ"ש שם סימן קסיף ס', ועי' בשפתמת שלוט בשפתי יהה שכתב שם לדינא, ועי' שפתי נפסי ס"ש פוס ב' סלק ג' סי' מה שכתב שם: י) שעליהם. פוס שם בסם הרי"ו, וכן דעת הפוס, והכלבו, ועי' בשלחן גבוה שם ס"ק ס"ו, ועי' בתה"ש שם מהמבי"ל, ועי' בשלחן גבוה שם מ"ק ו"ו, ועי' בשפר דבכי דוחים קוף מליחה, ועי' מקריע מלה ס' מותר בפי' ס"ש פוס ב' מה שכתב שם מהגהות מהרכ"ל סלק ג' סי' מרפ"ש, ובכם המגה"י כלל ס"ו ק"ק ס' בשם ס"ו הגהות מהכ"ם ז"ל, ומהכמוכם עכשה יהתקבל, ועי' בתו"ד בפי' ס"ש בביאורים פוס ס', ועי' בשו"ת מהרשד מהכמי סלק ג' בנלין ק"ש ס"ב בשם הגהות נוב"י, ועי' בשו"ת הרי"ם בשלחן גבוה שם ס"ק ס"ו, ועי' בתשובת מליחה פוס ק"ש, ס"ש, ועי' מקריע מלה: מותר. דעת פוסוס, והרשב"ץ, ועי' ס"ש פוס י"ב וב"ח פוס ו', ועי' בדלכי תשובה בפי' ס"ה פוס ל"ש, ועי' בתה"ש מה שכתב בזה בשלו בשם הרמב"ם סלק ג' בהגהת מסכת שלחה, ועי' בתו"ד בפי' ס"ש בביאורים פוס ס"ה, ועי' בתשובת מליחה פוס ק"ש, ועי' בשפתי יהה שכתב שם לדינא, ועי' בשפר דבכי דוחים קוף מליחה, ועי' מקריע מלה: מותר. עי' בתה"ש מה שכתב שם מהמבי"ל, ועי' בשלחן גבוה שם מ"ק ו"ו, ועי' בשפר דבכי דוחים קוף מליחה, ועי' מקריע מלה: מותר. עי' ש"ה פוס ל' מה שכתב שם מהגהות מהרכ"ל סלק ג' סי' מרפ"ש, ובכם המגה"י כלל ס"ו ק"ק ס' בשם ס"ו הגהות מהכ"ם ז"ל, ומהכמוכם עכשה יהתקבל, ועי' בתו"ד בפי' ס"ש בביאורים פוס ס"ה, ועי' בשו"ת מהרשד מהכמי סלק ג' בנלין ק"ש ס"ב בשם הגהות נוב"י, ועי' בתשובת מליחה פוס ק"ש, ועי' בשלחן גבוה שם מ"ק ו"ו, ועי' בתשובת מליחה פוס ק"ש, ס"ש, ועי' מקריע מלה: מותר. דעת פוסוס, והרשב"ץ, ועי' ס"ש פוס י"ב וב"ח פוס ו', ועי' בדלכי תשובה בפי' ס"ה פוס ל"ש, ועי' בתה"ש מה שכתב שם מהגהות מהרכ"ל סלק ג' בהגהת מסכת שלחה, ועי' בתו"ד בפי' ס"ש בביאורים פוס ס"ה, ועי' בתשובת מליחה פוס ק"ש, ועי' בשפתי יהה שכתב שם לדינא, ועי' בשפר דבכי דוחים קוף מליחה, ועי' מקריע מלה: מותר. עי' בתה"ש מה שכתב שם מהגהות מהרכ"ל סלק ג' סי' מרפ"ש, ובכם המגה"י כלל ס"ו ק"ק ס' בשם ס"ו הגהות מהכ"ם ז"ל, ומהכמוכם עכשה יהתקבל, ועי' בתו"ד בפי' ס"ש בביאורים פוס ס"ה, ועי' בשו"ת מהרשד מהכמי סלק ג' בנלין ק"ש ס"ב בשם הגהות נוב"י, ועי' בתשובת מליחה פוס ק"ש, ס"ש

שו"ע יו"ד סי' ס"ה סעיף ב' וג'

והגהת אשר"י ומוי"ס פסק ס"ו): [ג] שומן הבהמה (טורזון שומן הלקוח מהקיבה ומהמילין ס"ק כ"ג ש"ך) שעל הדקים מלאה כ"ח) וחטים דקים מלאים דם, ולפיכך יש אומרים אותה לקדירה אפי' על ידי תחיבה ומליחה, ועכשיו נוהגין כ"ט) היתר ואותם חוטין של דם כשאדם בקי בהם כ"ל) מותחן ונפשלים היטב עד שלא כ"ז) ישאר אחד מהם:

שער הציון

תוספות יומא דף ע"ד ע"ב ד"ה ואי, ס"ק ג': ס"ק ד', וחטים. עי' בספר בית יהלל כ"ז, ס"ק ג' מפקפק, ובקפות תמול יהלל ודו"ק, ועי'

כ"ח) שומן דקים מלאים דם. עי' בשו"ת שבות יעקב ח"ב סי' ל': כ"ג) היתר. עי' בשו"ת שבות יעקב שם, ועי' בשו"ת נודע ביהודה מהדו"ת חיו"ד סי' ס"ד, ועי' בשו"ת חתם סופר חיו"ד סי' ס"ט, ועי' בספר מהרי"ל דיסקין סי' ס"ו, ועי' בספר מהרי"ל יהלל בדיני ניקור, ועי' בשו"ת מלבושי יו"ט, ס"ק ג', ועי' בספר בית יהלל מהספ"ב מפקפק, ובקפות תמול יהלל בדיני ניקור, ועי'

כ"ט) מותחן. עי' בשו"ת שבות יעקב ח"ב סי' ל': כ"ל) מכל מקום אם בשחיטה זאת נמצא בהם דם, אסורים, ועי' בשו"ת שבות יעקב שם, ועי' בשו"ת נודע ביהודה מהדו"ת חיו"ד סי' ס"ד, ועי' בספר בית יהלל בדיני ניקור, ועי' בשו"ת מלבושי יו"ט על מנחת יעקב, ועי' בשו"ת חתם סופר חיו"ד סי' ס"ט, ועי' בשו"ת מלבושי יו"ט, ס"ק ג', ועי' בספר בית יהלל בדיני ניקור, ועי' בשו"ת חתם סופר חיו"ד סי' ס"ט, ועי' בשו"ת מלבושי יו"ט על מנחת יעקב, ועי' בספר בית יהלל בדיני ניקור, ועי' בשו"ת חתם סופר חיו"ד סי' ס"ט, ועי' בשו"ת מלבושי יו"ט, ס"ק ג',

## ברית מלח

הדקין יש להקל כנ) בהפ"מ כשנתבשל, אבל אם יש ס' בחמצים ובהרוטב ובכל מה שבקדרה נגד השומן והקנוקנות שבה הכל מותר ואפי' כז) השומן, ואם עדיין לא נתבשלה כה) ידיחנה וימלחנה מבחוץ לבד, אבל לא בפנים אפי' אם הדיחו הדחה ראוי, ואף עבר ט"ע אחר המליחה הראשונה מותר להדיחן ולמלוח אותן מצד חוץ כו) ולבשלן: הבמ"ע

## תקריב מלח

כמש"כ הרב בהג"ה בסי' ס"ע ס"ק י"ח, ומש"ה י' המיסוד דטוק לאיתה דבר עשה אותו דבר בעילוי ונירוק ס' נגד מיסוד הדטוק, ע"ע כאן בהמלומלת הלח עיניו רואות שלפי מדותיו הענין אין בהם דס רק מעט מעורב, וגם השומן נימם בקדירה ואינו ניכר, ונם מה שאנו מוסרים אותה התחיבה מומרת בעלמת היא ונם דין זה למיסוד דטוק הוא מי מומרת לכן אין להחמיר בהמלומלת, ואין צריך ס' רק נגד השומן ואז הכל מותר לפי' השומן, וכן כתב השפתי לאת י', ושו"ר בהלקוט שלו אות ע"י, וכי' בהתרוח שלו אות ע"ם בסי' ס"ע שכתב שעם ניח. ועי' בריח"ם בש"י אות י"ח שכתב דלח שייך כלל כלל חומרת המיסוד דטוק, דכל החומרת על המיסוד דנוק הוא משעם דהמרינן שמא שדבוק להמיסוד ממהר לבלוע יותר מכל הקדירה ושוד דמשעם פעם אחת מי' התחיבה מן נרוטב ואז לית מי' ס' ונעשית נבילה, אבל בשומן שנימם במהרה בקדירה משום הכרוטב לית שייך כלל כל תילי העטעים, ע"ש:

כה) **ידיחנה**. עי' בשפתי אות י' שהמנה שם ומכב והדחה זו הטעי' תילי יובש למה היא בתה ותילי לכתך כשמיבים, עכ"ל, ועי' בריח"ם בש"י אות י"ם שכתב שלפי דעתו שהדחה פני היא להניח קדם המליחה הדם בעין שעל המעיים מבחוץ, ותע"ב דלתן מחזיקין דם בבמ"ע מ"מ יש להם לדעת הר"ן דס"ל שים משעם דם בבמ"ע, וז לא קבי' אם נתפם שבדה הי"ן דיש דם בבמ"ע הרי לריך להניח מועיל מליחת פניט להשומן מבחוץ נ"כ מלחר נשם שהשומן תילי מוחזק בשבדה דם דלחשבר דם לומר מלחר הסמליטה מועשת היא עכ"פ לא יבוור מלח דם שהשומן מחדיו, ועע"ע דהר"ן כתב דמעט הדם תילי פורש לפי' בבישול היינו תילי שלחה כ"כ שיעמוד שיעור לבעלו לבל מעט מהבמות של דם בו לאבדר דפורם לף בעליחה לכן לריך הדחה, ולפי זה יש לדקדק להדיח הדחה מועטת שלא יסחטו מקני הפיליטה אם נשתנו, ולכתחילה כל מה דאפשר להזהר ולעשות ודאי יותר טוב, עכ"ל. ולפי דעתי תין סוס יסוד מוסד לכל דבריו, ולף חשם של קט הוא, ולהאיה תרי רוב הפוסקים אפסו לעיקר דלין מחזיקין דס בבמ"ע, ולף הר"ן דס"ל דיש דס בהם מועה הוא דלף חלב מועט מן המועט הוא, והר"ן נופא פ"ל דלותו המעט דס תילי פורש לפי' בבישול, ופ"ב לף ניחם שעל שהיו יפרש בפליטה, ולף לפברתו אם יפרש הלא כמה יפרש מותרו המעט, ונם פברת זאת דעסתמין מקני הפיליטה תינה מוסכמת מכל הפוסקים והע"ז ושו"ר דבים לו דלא פ"ל הפי' פברת, והלא בלתת לף תפבה רחוקה היא מאד, ואמנהה היא תמיהה רחוקה, והמיהה הפמ"ג שפר בחקקה ובחקפה, ובפרע לדעת הרב דס"ל דמליחת ל"ף לא מהני אלמר לפי' בדיעבד, ע"ב פ"ע דהסליחה מלר נא תינה עושם סוס פעולה בפלר הפני ואלר הפני תינה פועלת כלום, פ"ב פ"ב הכל מליחת הפנים תינה עושה סוס פעולה בפלר הפני היינו עושה סוס, ופ"ב פ"ב הפלר שלו החלומת ואינו פועל כלום, וה"ב הלא קושי' שלו הדמה זו למה היא בתה קושי' חזקה היא, ובלמת הרב בש"ע כתב יחזר וימלחנה ולא הזכיר הדמה כלל, וכן כתב ב"ב בשמעי ת"ת, רק בפ"ח שם בפנים כתב יחזר וידיחנה וימלחנה, אבל לפי מה תילה לע לזה מדין זה לריך להניח קדם מליחה הפני מאחר שכן משמע ב"ב דעת הש"ך בתות י', וכן כתב הי"ש בהלקוט שלו פ"ד בדיעבד אם לא הדיחו ומלחו אות מ"ע מה שכתב שם המליחה. ועי' בח"ד בהלכות מליחה אות מ"ע שכתב שם בשם הרמ"ה דלף חלב מועט בתוך הבשר אינו נבלע בתוך הבשר ואינו נאסר אלא מה שנבלע בתוך הבשר ואינו נאסר אלא מה שנבלע בתוך הבשר ואינו נאסר אלא מה שנ

۶۶۸۳

ہوئی ۔ ۱۹۸۳ء میں ۱۹۸۲ء کے مقابلے میں

## ברית מלה

[ר] הכמ"ע, אף בזמן שאין שומנן כז) עליהם נוהגין רק לכתחילה מבלי למלחן עם שאר בשר אבל בדיעבד כמ) מותר, אבל בזמן שיש עליהן עדיין שומן ומכ"ש השומן עצמו אחר שהוסר מהם, אפי' לכתחילה מותר למלחן עם שאר כמ) בשר, וכן הכרס והחמסם וביהכ"ם מותר לכו"ע אפי' להחזיקה למלחן עם שאר ל) בשר, אבל אם הדיחה הכמ"ע וכן הכרס והחמסם וביהכ"ם בתוך שיעור מליחתן והניחן אצל בשר שהי' בתוך שיעור מליחה יש לאסרן אפי'

## הקריב מלה

לית יומה שום פעולה כהאי הבשר היינו רק להפליגו ממנה דם כשבשי שלה אבל להפליגו בה דם אחר ודאי הפליגו ממלחת אחרת דבחלי זו יש הרבה דם, והא דבחלותא אנו מקילין למלות לי החלון ולא חיישינן שמלחת בלאי החלון העשה פעולה להפליגו הדם מלי הפנימי, משום דבהחלותא לא בהלי שלא נמלח ג"כ לא נמלח דם רק משעו מזעיר לכן כשנמלח עתה מצחין על השומן והדם בהשומן הוא מעט ומעטה הנלח פעולתה רק להפליגו מעט הדם מהשומן, היינו משו הפליגו החזיה ומעט תמציך לתוכה ולא העשה שום פעולה בהחלותא אפי' להפליגו בלאי הבשר לעיל, ולכן אפי' לכתחילה אין לנ"ך למלות בחלותא רק מלי החלון ולא מלי הפנימי ג"כ ולא חיישינן שלי הפנימי יבלע מפליטת דם החלון ולכן בבשר שנמלח מ"מ פסק כרמ"א דחזקה הוך י"ב שעות ולא הזיה דמו י"ב שעות לי לית לי עלמו מהני ע"י מליחה שנית להני שלא נמלח אבל אחר י"ב שעות לא אמלי הוך י"ב שעות רק שהזיה, ובזמלי אסור במליחה שני לפי הבני שלא נמלח, ומה דלנו מתירין בבשר בהמ"מ נמלח מ"מ, דבהמ"מ לנו שמכיון דרבש"ג דש"ל המליחה ג"כ מהני ושולט כל הדם אף מבלי שלא נמלח ואין כאן דם כלל, זו היא דעה העקוראים, וכן היא דעת רש"ל, אבל בחלותא אין חיוש, ואפי' להחלותא אין לנ"ך למלות דאף לי אפי' אין חיישינן שמא יבלע מהדם שנשאר הוא אף בהלי שלא מלח מפליטת דם השומן מאחר דהדם מעט מועט הוא אף בהלי שלא נמלח, וכן בשנמלח לי הפנימי והזיה נמי דוקא בבי וכאי כלא נמלח כלל ושאר למלות לי החלון ולי חיישינן שמא יבלע לי הפנימי מפליטת דם השומן מאחר דבהשומן נופלת אין דם הרבה, ואין חיוש בזה בין הש"ס נאין הש"ס ולשולם מזה למלות לי החלון לחוד, ומה שהכריח המחבר דהעיקר דבשו"ת הרשב"א ולתו"ה אף בהש"ס בשלה הפנימי, והקוראים כפי שנראלה מדבה לו בזה, כוונתו רק דוקא מהבשר, דבשלה לי הפנימי לבד בחלותא והזה והמבשל בך לו דעת אף הש"ך והט"ז בדעת הרב דמה שהרב לוסר בהמבשל בחלותא סייט אפי' בבש"מ, ועל זה מביא המחבר"ם ס"ל רש"ל לדבריו מדהתם הרב לשלוט היה כלא נמלחה כלל ובשר שלא נמלחה כלל ומתבשל ומתבשל בודאי דאסור אפי' בבש"מ ומ"מ הזיה בעלמא ס"ל רש"ל, וה"ל כספ"ח שהתיר אפי' בהמבשל כך היה לוסר הרב אלא דוקא בשלא לגורך אבל בלגורך מהיר הרב אפי' בהמבשל, אבל בעוד לא נתבשל הרי כתב מפורש שם יחזור ויטלחנה בתון חיוש'בין הש"מ לתון הש"מ, וכן לא מצינו בשום פוסק שיחזור ויבלי להחיר בחלותא שנמלחה מלי פעים ע"י ההיה יבי מלי החלון כ"ש בהש"מ, וכן הכמה"ג יחיד הוא בזה ומעט מעט המה העומדים בשיטתו ועיר שם ועיר שם, אבל כל הפוסקים דוסם כתוב תון שהיש שום חיוש בהיהר מלוחה שנית בין הש"מ לתון הש"מ, כן ל"ל בהוה, ובודאי כל דבריו שם בשיטתי זהב שלו הוא ז' וחוא י"ח ויש"ב המה מעונים בלא סדרים ונגד שבע פעמים וקשה מאד לסבל היהר להכניסם ע"ם וכוונ להבריו, ועוד אולת יאות ים לו קולר המשיא מלי שומע המוציא בדברי הרב נוסף שכתב שיחזור ויטילנה ומלחנה שנית, ועיין הבה"ג דבריו בשם הלרוך שכתב בשם הרשב"ץ, אבל בחמת לי תבשל לעיר שמפי הרשב"ץ יצאו דברים לילו, שהרי הרשב"ץ ס"ל דמלחת ל"ש הוי מליחה יפה הרי ע"כ ס"ל דהמלח מלי זה שוטה פעולתה בלא כלום בלי החזיה ולי החזיה עושה פעולה ס"כ ה"ה הכא בהחלותא מליחה לי הפנימי עושה פעולה דבבלי הלא הבמ"ע ולשיטתו הלא אין לנ"ך כלל למליחה שנית מאחר דבבלי הלא הבמ"ע אין מוחקים בדם ולא ישומן שעליהם חיו מוחזק בדוב דם בודאי מועיל לשיטתו מליחה לי הפנימי לא להשומן שלי', ואין לנ"ך למליחה שנית, אך לחר ביומי בספרים שלחרי לא נמלח זה בדברי שהרשב"ם שלשון הזה בשם הרשב"ץ טעות הוא ולא נמלח זה בדברי הרשב"ץ רק כתב דלם שלחן החלותא אין מולחין אלא מלי אחד לחשון, אבל דין זה דימור ומלחנו שנית לא מצר כלל בדבריו, והוא רק לעניו

כדברי הט"ז בשמו, ע"ש, ומכיון מאד. אבל לחר היוון היינו לאותו שם לחלן בין חלחולת לבבר מאחר שנמלח הבשר שנמלח מ"ש, ובשר שנמלח כשלחי אינו לחלן בין חלחולת לבבר כלל, ולכן בשנמלח שלי בשר בהלי פעולה פעולה פעולה ס"ל להרשב"ץ שהנמלח עושה ובהחלותא עושה פעולתה פעולה פעולה שפעולתה ס"ל להרשב"ץ שהנמלח פעולתה בחוזק רב ומוכך כל הדם מהחלוכה אפי' מהלי שלא נמלח, אבל בחלותא שבבשר שבחלותא אין בה דם כלל אבבשר שנמלח הרשב"ץ מודה ללא מהני מליחה לי הפנימי לנ"ך החלון היינו השומן :

כז) **עליהם**. ר"ל לא מיבעי אם יש שומן דבוק עליהם בודאי דאפי למולחם עם בשר, אי משום דחיישינן שמא יבלע מהשומן, אלא אפי' דאיידי הבמ"ע לפלוגי הדם של השומן לא בלעי מהבשר, אלא אפי' בשלין שומן עליהם אפי' אבי ס"ל דאוהר, כן כתב בעל שולחן נטוה ס"ק ע"ו, ובעל ח"ד בהלכות מליחה סוף אות כ"ו, ע"ש. ועיש שהיקר שלו בשלין שומן דבוק בהם הוא בשם"ב בשלה"ט בשות ח' משום שפולטין ליר ולא בלעי, אי נמי משום דמסרק שריק ע"ש :

כח) **מותר**. כן כתב הרב בבו"י בם ס"ק כ', והעשם הוא לדלהתילה יש לחוש לעשת העור בשם ס"ק היינו לחברלה דבריו יוחר, אלו לחתילה לחסרים אפי' בדיעבד, ומדברי רין זה לרין דגים ושיטות שנמלחו בימד לחסרים משום דיכין דהדגים אין להם פליטת עלמן כמבואר בפי' ע' ס"ק ל' בהמחבר והב"ח, וכן כתב הרשב"ץ והר"ן בשם י"ל, וכן כתב בשו"ת הרשב"ץ בשם ר' יהודה ברלילון שבתב בשם ר"י שאסור למלות במ"ע בשר בשר, וכתב והמחמיר תבא עליו ברכה, עכ"ל, ולפי הרין ס"ל דים בכמ"ע מעט דם, הלא ס"ל לחזהו שמעט שלו חוים לף בבישול כאחר בתבו נעל, וכתב הר"ש בשם הלו"ה שבתב בשם ח"י דלכתחילה אין למלחן עם בשר, וכן שהגון לכתחילה לבל בדיעבד מוהר, הלא כרבינו יוחל, עכ"ל וכן דעת הטוש"ע והרמ"א והמרדכי בשלין דף ק"נ ובעשם הוא כמו שכתבנו בשם הט"ו בלות נ' דדקון קבי קלבוחו והלקון המה ולא בלעי מבבשר דהם מבדק פרים, הלא חמי לנרים דדפו קלבוחו, והרשב"ץ והר"ן כתבו הטעם לזה משום שהעם"ה שלן בהם דם אבל לי יש בהם דם ובל הם עודדים לפליטת לי של שאר בשר, ולף דדעת הרמ"א דדוקא בבלה הוא דמודה לפליטת דם לא בלעה דם אבל חבב טיבדה דפליטת לי לא לחמרינן דלא בלע חמל, אבל בל בוכח דשיך למימר בבוש"ם גם הרמ"א מודה דהחסכון מבדת ח דבין דעבוד לפלוגי לי לא בלע דם, ובתב הט"ו בלות י' דכתב הרמ"א בפרק ב"ה סי' ס"ו דלחיולו לכתחילה מוהר למלחן עם בשר, ובתב שכן מוכנין, ולפי דעתי לף שכן מוכנין הטולם למלחן עם בשר יחד אפי' לכתחילה מ"מ מחמיר למלחן בפ"ע חבא עליו ברכה, מלחר דים מתעוין :

כט) **בשר**. מלחר דהשומן יש בהם עכ"פ דם ובהבמ"ע חעם"ע בלחן בהם דם מיהא עכ"פ לי יש בהם בשבשאר בשר

לכן מוהר למלחם ומכ"ש השומן עלמו דמוהר לדיכה שום חשם בזה בחבר בשר בשר להלן בעי"ב בלות ג"י בבלי זה, ע"ש :

ל) **בשר**. כן כתב הבמ"ג בשפתי לות י' בשם הבנה"ג בפי' ע"ש בשם ס"ל, מלחר הרשב"ם בפסקים ס"ל בחמתיקון בהם דם ושופרים אפי' בדיעבד אם נתבשלו בלא מליחה כמו בשאר בשר, וכן היא דעת הר"ן בשם ר"ת, ורלילה היא ממחט בעמלת בעוכי ביהכ"ם שאם לין עליה קורט דם, ע"ש. וכן היא דעת המרדכי בשם בשב"ן המחזיקין דם בכבש, והפר"ח בחב שכן מוכח בכ"ב מדברי הרמב"ם בפרק י', מהלכות מ"א, וכן פסק הלבוש"ל וכב"ח, וס"ל בכ"ב נבי המעם כמו שכתב החום' בפרק לולו טריפות דף ל"ע"ב ולכ"ת והסמ"ם וביהכ"ם דין אחר להם, וכן לף לרם"ו ז"ל לין חיוש בין המעם לביהכ"ם רק לעניו נקב מ"ש אבל לף לעניו

## ברית מלח

אפילו בדיעבד ואפי' לע"ז] בהפ"מ, וכן הכמ"ע שלא שהו במלחן עוד או לא נמלחו עוד כלל ונפלו לציר נמי יש לנ) לאסרן: [ה]חלחולת שנתפך לעבר המאכל ומלאו בקמטו ושאר דברים בלא מליחה ומלינו בבזים רותחין ע"י עירוי, צריך לגרור השומן מעל הכרכשתא ולבולחו לנ) בפ"ע, והכרכשתא והמילוי הכל מותר

## תקריב מלח

לעניין קורט דם כמבואר בסי' ס"ח סי"ק ח', וכן כתב המבבלעות חות ח' בשם הי"מ סוף כלל ה' שכתב מהל"מ דהסתם ובי"ס שוין לברים בזה, ע"ש, ולפ"ז דבהסוכת הרדב"ז שהעלה להקל בכרם, וכן בהסוכת מהר"ם הורוזן ונס בשו"ת מים חיים סי' מ"ב פסק להיפוך להקל בזה, לכל בלחה"פ סי"ק ה' הביא דברי הרדב"ז הנ"ל ומכח ולדינא העיקר הוה כדעת רוב הפוסקים להחמיר, וכן דעת בעל נ"ש. וכן דעת הברכי יוסף בחות ב' והכנסיי יוסה ובכתב שכן עיקר לדינא, ועוד הרבה פוסקים ס"ל כותייהו לכן יש לפסוק כן:

לנ) **בהפ"מ**. דאף הולין למומרת נאסם נדעה המחבר ושאני פוסקים דס"ל דלף בכרם לין בו דם ומכ"ש בשאני בי"ג דלוק מיחזקן בדם לכו"ע, ורק פליטת ליר יש להם ומלבר יהיה פושה שכתבנו נקבי הפליטה וחה"ש יבלעו מהבשר ולא יפלוט לעולם אלא שיך בהם הטעם דבשר"פ מלחר דאין להם שום פליטת עלמן ויפלטו, ועוד דהא נופלי הבכמ"ע פלטי ליר הוא רק דעת הרשב"ם לחוד, לבל החום, והרמ"ם והמרדכי לא הזכירו כלל מזה דבני בי"ע שיך טעם פליטת ליר ואנב זה לא בלעי, ולא כתבו רק שהבשר שיך בהם הטעם המפרק שריק, לכן יש לחשוש לפי' בהפ"מ, ולכאורה נקבל מעשם שכתב זו המרק שריק לו נר מבריק לומר אל לחיוב ניסא, היש לומר לדעת הר"ן דעכ"פ מעבא הם ש לקו בבמ"ע, ומ"ם בכרם, ולדעת הרשב"ם דס"ל דליר יש להם בבשר בשר ולאחר שהחם בהמתו נקבי הפליטה וחיכה לליכה שוב פליטה לו שיך הטעם המפרק שריק לדווקא היכא דאמרינן לירי דעלוד לעולם לו בלע מ' אמרינן הבשר שריק דכח הפליטה אינה מניח הדם להתבלע והוה מחף ע"י זה ומפרק שריק, אבל היכא דלא עבוד לפלוט בולע שפיר לא אמרינן עפרק שריק, ואפי' לפי דעת הפמ"ג דמאחר שלין מוחזק בדם אלו סומכין מטעם המפרק שריק לף בשלין לו ליר כדעת הסוס' והרמ"ם ושוה בלירי פוסקים דטעם המפרק שריק שיך לף נבי פליטה נם שם לין לו מה לפלוט בולע ומעשה זה המיב מהירון ג"כ לף מעיקר שמלח בה בשר הגם דלין לה שום פליטה, לבל מ"מ יש לחוש שיבלע החלחלת בעשים בתוכו בשם שדעת בו הסוס דשם לא שיך מפרק שריק, ועי' ברמ"ם בהפ"מ חות ה', לכן הפסיקו כבה לחומרת והכא לחומרת ואפשר אפי' בהפ"מ ודלא בהפמ"ג דמיקל בהפ"מ שם בחות כ', ע"ש מה שהאריך בזה בדין זה:

לב) **לאסרן**. כן כתב הפמפי בחות ו' משעם דבבוי"ם בירה לף ממרין אלא בהפ"מ, ובבמ"ע לא שיך הפ"מ דמולילין לאו בר חיכם הוא, וכן פסק הש"ד בהיחוסים חות י"ב, ועי' ברמ"ם בפ"י חות ל"ד שהקשה שם על מה שכתב הפפני דבבמ"ע לא שיך הפ"מ משעם דמולילין לאו בר חיכם הוא, ובכל שלריך עיון בזה והמה שם על זה, לף כי אולילין המה ממורים ולא חשושים, מ"מ הרי יולין הם למכור חוחם פיוקר וליקח דמים עבורם ומה לא שיך בזה הפ"מ, ע"ש. מ"מ לען להקל בזה מלד בדברתו ולחם נגד דעת הפמ"נ והמ"ד:

לג) **בפ"ע**. לבל לין לחשוד ולומרת מלד מין על השומן כלאחר כתבנו לעיל בחות כ"ו בשם מלה בהלחלחת מלד פיום ולע"ג מלד הון ועדיין לא נתבשלה, שהיחה ויחשוד ומלחוק מלד הלילון עו השומן ויבטל, מלחכר לדון מוחזק בדם, ועוד מלד הרבה טעמים כלאחר כתבנו לעיל בלאחי הסוס דכל זמן שלא נתבשל חע"ג דלין בהם דם מ"מ לין בהם ויכול שפולטה ליר מינו בולע ומהמעט דם שבשומן מצלו"ה כשמתבשל ע"י העירוי בוודלי שלין לה שום ליר ולא שיך הטעם דלבו דפליט מינו בולע ולא אמרינן לחשוש לפי' בהפ"מ שם לף לין לו התלחלת מהשומן ולאחר שהלחלת מהשומן, כן כתב הספפני בסי' ע"ה חות י"ב, וכן פסק הש"ד בהיחוסים חות י"ל. והכא הי"ש בהקלה בזה י"ל בסיע על הפמ"נ בדין זה ופסק דשומר למלוח על השומן ועי"ל לסטיר הסוס, ואחר שפורס ולאלו בהפמ"נ, ובהלחיל סם חות ו' ביחר דבריו ואחר שפוסק דעיקר הטיהר של מליחת מין עי' השומן לאחר שמלחו לד הפמיחי והודח מינו הלי כלל בטעם

## ברית מלה

לד) מותר : [ו] שומן אווז וכן שומן של שארי עופות , דינו כשאר בשר לענין מליחה והדחה בין לענין הדחה ראשונה בין לענין הדחה לה) שני' , ומותר למלחם עם בשר אפי' ו) לכתחילה , ואם מלח שומן בין שומן של ז) אווז בין של שאר עופות או שומן הכנפאה ומכ"ש שומן של בשר ונתן לקדירה בלא הדחה שני' אסור חבל אלא א"כ יש ס' בהתחיבה ובחמים נגד הדם והפלח (ח) שעליו ואם נמלח בלא הדחה ראשונה יש לט) לחקל ולהתיר ע"י חדוש"ש אף באין חפ"ש : [ו] שומן הכנאה שעל מ) הרקון נוהגין היתר לאחכם ולמלחם ולבשלם

## תקריב מלה

הרמ"ה בספר התיטול מלוה קמ"ח דגם בשר שפלא כל דמו לאף כל זירו ובלע דם הנם דלא מהני מליחה לבשר זה לחדל לגמי מהני , הגם דלעין מליחה בשפוא הבלועה מ"מ מהני , דכה הלא חזק יותר מכח המלח , ואפי זה מיהו דווקא אלא בגלי דמעיקרו בכובש"פ ועכיו מברק שריך לחבל במליחה דלא מהניעין בכובש"פ כל שאין לו מה ליפלוט מעצמותו לא שיך נ"כ הטעם המברק שריך . מ"מ אחר ריבוי כל הדברים האלה נלחה לי דאין לחוש משכח הפמ"נ ולריך להסיר השומן מעל האחוזות ומהלחוזות ומהלפפר לומר ולחלק דלם החלחולת לו הבבלה בלחמה מיהו בוודאי מהשומן משום דיש לפס עוד לד להקל משום דקבי רמ"י ולא בלגי מהרא לחבל ס"א לעיקור מכלי לחשון לפפר מלדבה מהרכך החלחולת קלת ויש לחוש שלי יבלע החלחולת מעט דם מדם השומן לכן יש להחמיר ובפרט שגם אחו"ד הפבים עמו יש למפקל על הני תרי לחלי רבנרי , ועיין במפמרת שגם בפפתי שם שהבית דבני המקילין ומיש לכהתולה בוודאי דיש לחוש לדברי הפמ"ן ואחו"ד לגרות השומן מעל הכרפפת , ע"ש :

לז) **מותר** . אף לפי דעת הפ"ז שבחב בפי' ק"ט אות ד' דכלי שני אוסר בטולו בלחן הפ"ע וב"ח עיכרי , כוונתו דוקא שם דרך משום שחפלעים ומבלעים אלא לא מבבל כמבואר בפי' פ"ח פ"ק י"ח דמותר למלוח תרנגולת בפ"ם לערך תורחים אפי' לכתחילה , לכן יש להקל בכאן מחמר הפא דלין מחזיקין דם בפמ"ע לגד פעים הוא לדברי הכל ועיכרי טיהו מבבל רק כדי קליפה , ולין מיק כלל לגד החולן ויכול למלוח מלד החולן , שפיהו אות י"ב ואות"ד בחלוקים אות י"ח ע"ש :

לה) **שני** . כן כחב הרב הבא"ח בפי"ק ח' בשם המרדכי , וכן כחב המרפ"ע בשם המרדכי , וכן כחב הפמ"ע , והפ"ד , ולא כהשבו"י שחיר בשומן חזה , ועיין בעב"י אלן י"ד שמשע ג"כ על השבו"י בזה ואוסר שם בפי' כ"ה , ולא שהשמרדכי הזכיר רק הדחה שני' אבל הדחה ראשונה לא הזכיר , אבל הגאון רע"ק בשבושתיו פל י"ד כחב פשוט שם הדחה ראשונה לריך בשבר ממש , ולא שלא נרחה עליהם דם בעין מלמעלה ולפי לחות עיהו שומן רשיך מבשר מ"מ לריך הדחה ראשונה , ע"ש . וכן כחב הפ"ח בכללי ס"ד אות כ"א שכל שומן לפני אל פיפות דינו כשאר בשר לענין מליחה והדחה , וכחב פתם הדחה משמע בין הדחה ראשונה

לו) **לכתחילה** . דהרי לף בשומן שעל הקיבה כחב המחבר בפי"ק ס' ובהג לף הגיה עליו לגוס דדינו כשאר בשר דמחזיקין בהם דם , וכן כחב הפ"מ בשם הרשב"ם , וכן כחב הב"ח בשם הפוס דבשומן מחזיקין בהם דם , וכן כחב הא"ח הפע"ב אלן בבמ"ע מ"מ בשומן הדפוק בבן יש לו לחוש בו שרייבי שומכו ולכך נהגו למלחן , ומכל על זה הכ"ח ולכך נהגו למלחם אפי' עם בשר , עכ"ל . ועיין לעיל בכלל זה אות י"ח , וכן משמע מפורש מדברי הרב הבא בחבר כחב בפי"ק ב' דהבפ"ע לף בלא שומן שעליהם ומי מוחר למלחן עם שאר בשר , ועל זה כחב הרב ום חוסרין , משמע אבל בששומן שליהם לית מלן דפליג דמוחר למלחן עם שאר בשר , ומכ"ם שומן לבחו :

לז) **אווז** . דעת הטוב"ע בחלק י"ד סי' כ"ה דשומן אווז מוחזק בדם יוחר מבשאר בשר ולף יוחר מבשאר שומן משום דכל אחוזות אפי' בהחוזות יש לחן שור ובעוד הלא ודאי יש בם דם , אבל לא כן היא דעת המרדכי ומהרא"י ומהרי"ל דס"ל דלא גרע שומן אווז מבשאר שומן :

לח) **שעלי** . כן כחב הטור והגה"מ בשם סמ"ק , וכן פסק המחבר וחבל בבו"ע פי' ס"ע פ"ק ע' לענין בשר , וכן כחב הם"ך בס בחות ס"ב , והט"ז אות י"ז ואות כ' דבעיכן ס' נגד המלח וכדם בשומן שעליו , פ"ל בשומן שלין מוחזק בדם הרבה בוודאי שם להקל ולהחיר ע"י הוה"ם בחין הם : מ) **הרקון** . ובלשון מבבל"י קורלוס מיהה ווחים לעבור ויש מוחלת על שומן הדרע דבקנא , וכן בני מעים

שמומין

## ברית מלח

מח) ולבשלם , ואדם הבקי בהן מותתן ונפשלין היטב עד שלא ישאר אחד מכ) מהם , ואם עכר ולא הפשיל החומין אילו שיעל הדקין ומלחן כך בלא תחיכה נמי שרי מ) בדיעבד רק שצריך לנפלם אח"כ קודם הבישול , אבל אם בישל כך בלא נמילת החומין צריך ס' גמר כל מד) החומין . הדרא דבנתא של ענל שנמלח בלי ניקור כלל , אין צריך ס' רק נגד שני אמות שמכאן מה) ומכאן , וכן אם מלחו הדקין והכרכשתא בלא ניקור צריכין מו) ס' . אשה ששכחה להסיר הקרום מן הטכוזיא עד אחר מליחה ונמלחה גם עם עוד בשר אחר יש להתיר ע"י מז) קליפה : [ח] קורקבן שנמלח עם הפרש אשר בתוכו היינו שלא נתבשל עם הפרש נמי מט) מותר , אלא אפי' אם כבר נתבשל עם הפרש נמי מותר , אבל עוף שנמלח עם הנפק אז אם

## תקריב מלח

שמומחין בקורס ס' כפולה ומחוברין בשומן ועליו מונח הכבד לבן , והפוסקים קוראים לזה שומן הכנתא והיא מלאה חוטין דקים על דס :

מח) **ולבשלם**. לף כי משמן דס ולא מלאה חוטים דקין שמלמלין בשא ובחוטים דשומן זה לף מהני מליחה רק מדינת דנמרק , אבל בדברי הגאונים ז"ל שכתבו עליו ופסקוה כלל לקדיכה לפי שמרוב דקותן אין הדם יוצא מהם לפני ע"י תחיכה , כן כתב הב"י בשם הסמ"ק , ואיהם מוכרת רק לכלי תחר ניקור , וכן כתב הסמ"ג וכנ"מ , ומיהו לית מאמינין שלא מהני מליחה לאין דווקא ע"י חיתוך , אבל אם מליחין לנמרי מוהר לף לדעת הנחומים , אבל מדברי הרמב"ם בפרק ז' מהלכות מ"א הלכה י' משמע לף חוטין אילו שני בתחיכה ומליחה , והרמב"ם שתם שהם דכל החוטין שאוכלין אותם הם לרך לנעלם ואח"כ יחלה , ואם תחכן ומלח אין לרך לנעלן , ולן נכנו עתה להחכן ולמלחן , ועיין בתורת יקותיאל סוף סי' ע"ה שכתב על זה וזה לשונו שם , אבל תחיכה וודאי בעי והעולם אין מחכרין כזה ומולחין לנמרי אחר תחיכה כלל ולפיו להחיר על זה , ולן האחרוני בשמה מקומות והוריתי לעשות כן שלא יתלמו שפשהדרל דכתבת שלמה עם השומן רק להסיר השומן ולחתוך לתחיכות ולמלחן עכ"ל , ע"ש :

מט) **מהם**. דמחבר דכתי כזה ויכול להאילחין יש לו לחוש לדעת הנחומים מבלי למלחן ע"י חיתוך רק ע"י שטילה , ועיין בשולחן גבוה סי"ק ס"ק כ"ח שכתב ותי"ג שכל חוש של דס כגי בחחיכה נבד ואין לרך להוליחו ולנקרו דווקא כמבואר בי"ד בסי' ס"ה , שפי הכא דמחוך שהם רבים לף מני לפו בחחיכה דשמא נשאר בשאר אחר מהן שלא נחתך ושל כן לרך להסחילן , ר"ל לשלקן לגמרי , ע"ש , ועיין בית לחרכהם שכתב לחרחה דמ"מ אם עבר ולא הסחילן אלו בדיעבד לף נהיג מלאר חוש דס דברי בדיעבד אם מלחן בלא תחיכה. ועיין בספר זבח שמלמ כסדר ניקור שלו חוש ע"י שכתב שהחיר להסחיל המקרים את הכנתא שלריכין למהות כל הנידין ותחיכתן שהשחיה וכתב דאע"פ שלו אפשר למהות כל חוקן החוטין הקטנים מ"מ כיון דעי"פ כל חוקן הנידין הנחולים שם בחמלא שהם הכנתא אפשר למהות ושלוקן החוטין הגדולים מחחלק למוטין קטנים ג"כ כשחחכין החוטין הנדולים שם בה ושרחין חוקן ממילא יולא הדם גם מהחוטין הקטנים דרך חוקן החוטין , ע"ש . ועיין בשו"ת מלבושי יו"ט שם שפשך חימה על מהר מקומו שמקילין להם למנות הכנתא שלימה ולין מחחכין לא הנידין כלל ובפרט בעגלים שדי הנשוט ממשמנין כהם ומולחין לוחם שלימה שחלילה להם משנות כזה והיחיר לנשחט וקנלנים שמכלן ולהבא יזהרו בזה ויקרו לוחה מנידי הדם וגם יחחכו בה כבשה מקומות , ע"ש :

נ) **בריעבד**. לף להחמיר בחיעון אלו יוהר מבכל החוטין החכוריס משום דם דשרי בדיעבד לם מלחן בלא תחיכה כמ"ש הב"י והש"ו בסי' ס"ה , ובן כתב הרי אבודרהם :

נא) **החוטין**. כמ"ש הרב בהג"ה בסי' ס"ה סי"ק ג' , ועי"ש בש"ך ובפ"ת שם שכתבו בזה :

נב) **ומכאן**. עיין בשו"ת עבוה"ג שהעלה שם לרין לעשר שם ס' בדקן עלמן עד חלב המרובה והקרוס על מעח אלו ואו הכל שרי אבל אם אין שם ס' רק ע"י לירוף בשר אחר שנמלח עמו לו תחיכה כ"ל ולרין ס' נגד כל הדקן שהחלב דבוק בה והדקן עלמן , ובלקט"ק העלה שלן לרין ס' נגד הקרוס של כל הדקן ובדיעבד אין לחשר כלל ואין לרין ס' רק כנגד שני חלות אלו , ע"ש :

נג) **ס'**. עיין בש"ת מבנים חלק ו"ד סוף סי' כ"ח שדעתו לחקל במליחה לף בכרכשתא דבשפה לקח שני בקליפה ,

## ברית מלח

אם עדין לא נתכשל זורק את הזפק והעוף נ) מותר , ואם כבר נתכשל צריך ס' בהעוף נגד קליפת המאכל שהי' בהזפק באין הפ"מ , אבל בהפ"מ יש להתיר אפי' באין ס' נגד קליפת המאכל שהי' נת) בהזפק : [ט] קוקרכן שנתבשל בלא מליחה , או אפי' ספק אם נמלח נטי אסור אם אין ס' בקדירה נג) נגדו :

## תקריב מלח

מנהו הגאון בעל טוב"י והלא שלנה כזו נזפק שהתבשל עם המאכל ועל כל"מ שכאשר הניחו שלמה לחם מותר לאוכל בשר בחלב כזו שרשות בעלמא וגם נמל"פ , וכן הוא בסו"ה ריב"ם שמישמך חלק יו"ד סי' כ"ה שהביא ב"י על המחבר' והוכיח מרמ"י ברעות שלין להתחיר כזה כלל , לכן בהפ"מ ודאי דיש לאסור עליהם לאכול ולהניח , אבל באין הפ"מ ודאי דיש להתחיר כדעת המחבר' בשם תניח הגאון מהר"ם הלוי ז"ל ושאחרי האחתיירין . ועי' בלבושי שרד בחידושי דיומי שכתב להתיר בהפ"מ דווקא , וכן בעל יד אפרים על יו"ד כתב בסי' ע"ו דמלה לו להתיר בהפ"מ , וכמו שהביא המחבר' על הגאון מהר"ם שפירש דהלה מלח מל"מ מפי מומר בהפ"מ , ע"ש . ועי' בס"ה סי' ע"ב אות ד' שכתב כזה בשם הלבון , ומלה לי כחר לפה להמחר' הל"ע דלא מכאי כזה הא דקחומש מפסיק מ"מ לא אמרינן כזה אישור דבוק אפשר לא מי שבתוף נופל ס' נגד המלבל שיהי' בחוף נשאר בלה ולעדך ס' בקדירה נגד כל החוף , אלא החוף וכל הקדירה מלערף לבעל המלבל שבשביל הזפק בם' דלעיל זה מהני אל"ם הקרוש שלין החוף מחמר לבלוש יהור מבלאי דבריס שבקדירה כמה"כ הם"ך בסי' כ"ב לעיין הוולידין , והוא פשוט , עכ"ל . ומשמע מדבריו דעב"ח מיהו לריכין ס' נגד כל המלבל שבזפק , אבל הח"ה בכלל ל"ל אות כ"ב כתב דלפי זה אין לריך ס' רק נגד קליפת המלבל דבזה יש לאמוך על הפוסקים דס"ל לעלומי מליהה אינה אוסרת אלא בשל המלבל ולפ הסמ"ג הניח בל"ע והעתו טובה להתיר מטעם דאינה מגולה , והמלבל פירשו בעלמא הוא ומע"ם , אבל מלחר דהב"י והח"ד דעתם לאיסור יש לפסוק כהח"ה ובל"ל להלריך ס' נגד קליפה המלבל . ועי' בהגהת הח"ם מהגהות מרגו שמביא שם דבקוקרכן יש לחוש לדברי המחמירין ולאכול אבל בזפק יש להתיר , ע"ש . ועי' בזיבח סדם שער תו"ה אות ל"ב ובח"ח כלל ל"ד אות כ"ח שכתב דלהיכל דבמלח שבזפק אם הפרש ביניהם שבשוכו כבר נתעבל בם כדי ו שלא נאסר , ובקוקרכן יוין שהפרש שבשוכו כבר נתעבל בם כדי ו שלא כדרך האחתן ודאי , ובתב שם דבזפק יש להקיל בזה אף לדעת האוסרין דמלח שבזפק אינו אוסר אלא בשל עוף שהפרש שבשוכו יוין שהפרש שבשוכו כבר נתעבל בם כדי ו שלא נאסר , ובקוקרכן יוין שהפרש שבשוכו כבר נתעבל בם כדי ו שלא כדרך האחתן ודאי , ובתב שם דבזפק יש להקיל בזה אף לדעת האוסרין דמלח שבזפק אינו אוסר אלא בשל עוף שהפרש שבשוכו

## תקריב מלח

לפי דעת הישועות יעקב שלפנינו לפי דעת הפוסקים דס"ל דאין מחזיקין כתות ג' דמחזיקין דס בכרם, וכ"ם בקונקאן, והסריסה דס בכמ"ש, ושוד הגלח לפני ה' מס מגלח הקונקאן עם הכרס ומכשל נמי יחיד הוא בדבר זה, ועניין דינא אין למחוך על זה ולעשות ממנו ס"ם בפקח לי מגלח, ואין להקל בזה כלל, עכ"ל המבקרים. ועי' שם בדבריו הקדושים מה שהאריך שם בדין זה, ושם מזכיר עליהם ס' נעמו, ע"ש:

---



מבואר דין מליחת ביצים הנמצאים בעופות לאחר שחיטה ובו ג' סעיפים:

שו"ע יו"ד מסי' ע"ה סעיף א'

שער הציון

**הנה**. ביצים הנמצאים בעופות לאחר שחיטה אם לא נגמר החלבון שלהם רק החלמון לבד, צריכים מליחה כשאר ס) בשר. מי' נתה"ם אות נ' מה שהבית שם נכאם המח"י בלל טוהנין

בשר. מי' בשר (כ"י ס' פ"ו), ואם נגמר תף החלבון לחפי' הקליפה ג) הקשה עליו כמו שכתוב בסוף ומותר למלחן עם כ) בשר (כ"י ס' פ"ו), ואם נגמר תף החלבון לחפי' הקליפה ג) הקשה עליו כמו שכתוב בסוף

ג' נאם מהכי"ל אות ו' ואו"ה, ועי' מקריב מלא: ג) בשר. מי' פ"ך אות י"ב, ועי' פ"ו אות ו', ועי' כ"י בסי' פ"ו, ועי' בפתיחה יעב"ץ מלק ג' מי' ק"ב, ועי' מקריב מלא: **תקשה**. מי' בשי"ן. מקר שבתאל, ומתק יהודה מלק ו"ד מי' ס' מה שהבית שם, ועי' מקריב מלא: למלמה

## ברית מלח

[א] **ביצים** הנמצאים בעופות לאחר השחיטה, אם עדין לא נגמר החלבון שלהם רק החלמון לבד צריכים הדחה ומליחה מדינא כשאר ס) בשר, ואפי' אם י"ש עליהם קליפה רק שהיא עדין רכה ואינה קשה כמו ביצה הנמכרת בשוק נפי צריכין הדחה ומליחה מדינא כשאר ב) בשר, אבל ביצה שהיא גמורה עם קליפה קשה כמו שהיא נמכרת בשוק אינה צריכה הדחה ומליחה מדינא, רק שהנשים נוהגין להדיחה ג) ולמלחה, אך יזהר שלא למלחה עם בשר: [ב] וביצה שאין לה אלא חלבון בלבד, וכ"ש ביצה שיש לה אף חלבון עם קליפה, רק שחקליפה הוא עדין רכה, אע"ג שבתבנו שצריכה מליחה מדינא כשאר בשר, מ"מ אסור למלחה עם שאר ד) בשר, רק

## תקריב מלח

גמורות ויחדלה הוא נדין זה וכל הפוסקים שלינו עלי', ובודאי דבעי מליחה לכ"ע מדינא ועיין בסו"ת שבו"ת חלק מ' סי' נ"ח שכתב דאפי' ביצים שאין גמורות אף לכיכים מליחה והדחה ככשר, אפי' הכי מי שהו נ' יפים בלא מליחה והדחה מותרין אח"כ ע"י מליחה אפי' לכישול ע"כ:

ב) **בשר**. דיש לומר ג"כ לדעת הי"ל שהביאו הרשב"ם שמיחה נקלפת גמורה עד שתגמור קליפתה ותתקשה, שכן הי"ת דעת המחבר"י והט"ו, וכן כתב הד"ם בסי' פ"ו אות כ' וז"ל שם וכן הוא בש"ך, וכן כתב המרדכי וכתב מהרש"ל ז"ל בתשב"ה, ואפי' נגמר קליפתה החיצונה רק שהיא רכה מולמין אותה כשאר בשר, וכן כתב הט"ו בלל מ"ב שכל זמן שהיא גמורה שכמוה מכרכת בשוק לריכה מליחה ואפורה לחכול בחלב, משמע שמהרש"ל והט"ו ס"ל כהי"ת שהביא הרשב"ם דלריכה נקלפת גמורה עד שתגמור קליפתה ותתקשה:

ג) **ולמלחה**. כן כתב הרב בתשו"ה בסי"ק ס', וז"ל שם ביצה עם קליפתה קשה כמו שהיא נמכרת בשוק מותרין למלחה וכן כתב המחבר"ם בתשב"ד, וז"ל שם, וכמדומה לי שמנהגן הפשט לחיסור אפי' אם הקליפה קשה לגמרי, וכן כתב הגר"ח, והטעם כתב מהרש"ל משום דמיחה בלירוכין דף פ"ב ע"ב דאפי' ביצת כוחתת לא ניכרי לוקם קמי רבי ומוקי שם בתום' דמיירי בביולה גמורה שמלאת בתרנגולת שחוטה, דאי בביולה שנולדה בדרכה אין לך ע"ה שלא ידע שמותר לאכלה בחלב, ולכן הי' לפעמים מזהרין מלאורות זאת, לפי שמזכר בתלמוד בהדיא, ומה שמתרבה המנהג למלחן, כמו שכתב ב"ב הר"ש בסי' פ"ו אות נ', וכן כתב הב"ח דזה כלל גדול דמנהג מבוטל הוראה הוא. ועיין שם מה שהביא מקור לזה למנהג זה וכן כתב בשל רס"ג בם"י אות כ"ג דבקליפה קשה נמי אין למלחן עם בשר ומותר למלחן בלא הדחה, ועיין בפרישה שהביא ראיה לזה מדברי הרא"ש בתשובה כלל ל' סי' ה' שכתב דאפי' ב

שער הציון שו"ע יו"ד ססי' ע"ה סעי' א'

ד) למלוחה. וסי' מוהגין ד) למלוחה, לך יזהר שלא למלחה עם בשר. (מהרש"י בהגהות ש"ך), מיהו בדיעבד אין לאסור בספר פרי החיים

בחיבורו ליו"ד סי' ס"ג אות נ', וסי' בהגהות מהמם שלמה מהגהות מהכנ"ק, וסי' נסו"ת נסי חי"ו מהכנה"ג אלף סי"ד סי' קמ"ח, וסי' בתשו"ה כלל ס"ב סי"ט נ', וסי' מהכתבי ק"ק מהכוי שכתוב בספר בית יהודה סי' ס"ב, וסי' נסו"ת מעשה אלכסנדר אלף יו"ד סי' נ"ב, וסי' נסו"ת בית יעקב סי' ו' ע"ב ה) לרופאי. סי' בנאלא"ט, וב"ח מי שכתבו תשב"ץ והמהכ"ל, וסי' בשו"ת מוסו"ד מהימלי סי' ק"ל, וסי' נסב"ת מ"ק ח"ת, וסי' מסנוסא סכא מלך אלם הספרדי סי' ו', וסי' בשלמי נגוס סי"ק י"ב לדינא, וסי' בכלי"ם, וסי' בתורת משכי כסי' פ"ו סי"ק ל', וסי' בספר ממור לדוד מה שכתב אם לדינא, וסי' בילי"ו בהלכות בת פוף סי' זה, ובספקלי חוא סי"ו, וסי' בפרי"ח בית שלמה אלף ג' מיו"ד סי' ק"ח, וסי' בשו"ת מוסו"ד מלימלי מה שכתבתי שם בתשובות שם סי' ק"ל :

## תקריב מלח

בבא רשאונה מיירי בדין בילה שלא נמלח רק התמלון לבד, ופסק שלישית מלישה מדינא ומותר למלחה עם בשר, ובבבא השני' מיירי בדין בילה שנמלח לף התמלון עם קליפה הקשה כמו שהיו נוהגין במכרת בשוק שלוה קרייכה מלוחה מדינא רק שהנהגין למלחה ויש ליזהר שלא למלחה עם שאר בשר, ולפעורה משמעות דבריו שמשמע בבבא לולו האמ מחבריו זה לא זה זה מלוחה מדינא ומותר למלחה עם לא נמנר רק התמלון לבד מ' קרייכה מלוחה מדינא ומותר למלחה עם בשר, אבל אם בשר נמנר לף התמלון מ' אף שהקליפה היא רכה עדיין מ"מ הוא קרייכה מלוחה מדינא רק משהנהג, מכ"ם מבילה שהקליפה קשה ואסור למלחה עם בשר, ומבבא שני משמע שדוקא כשנמנר לף התמלון נם הקליפה קשה מ' דוקא רק שהנהג למלחה וש ליזהר שלא למלחה עם שאר בשר, אבל אם הקליפה עדין היא רכה לף שנמנר לף התמלון מ"מ קרייכה מלוחה מדינא ומותר למלחה עם בשר. ולכאורה דברי תמוהין, לף לאחר השנין הבלי לו דעיוקי קברא חדשה מרחוי לאומרה ולחדש בדבר חרב ר"ל, ולבאורה דברי חרב בבבא ר"ש הוא מדוקדקים היטב, שפתב ואם נמנר לף התמלון אבי הקליפה הקשה אצי, כי, ומקשה מאי לפי דקאמר, מה לי אבר מן הספר אם כי כותב ואם נמנר לף התמלון עם הקליפה הקשה היאם הוא כך וכך, ולא ותלי לכוונת חרב בזה לחמעיט ולומר חברי דיינן בבבא אחת, ואם הוכן דבריו בבבא השני, ואם נמנר לף התמלון (ר"ל היינו התמלון לבד בלא קליפה קשה) ואפי' הקליפה הקשה, היינו ר"ל אפי' אם עמדה התמלון עם קליפה נמורה שמתקשה לנמרי, ומיירי כאן חרב בשאר מיני בילים אלו, היינו בבילה שקליפתה רכה ובבילה שקליפתה קשה, ושל שיטת כתב דמהנין למלחה רק יזהר שלא למלחה עם בשר רק בש"ס, וחשטם שלו נרחה לפי שר"ל דש"ס לחרב מסברת הרמב"ם דספק ס"ק הר' יעקב בבילה דכל בילה שיש לה תלמון ותלמון חעש" שהקליפה עדין רכה ולף משערה עדיין בהנידון נקרא"ת נמורב, וכן כתב רבינו יהוחם בתרא"ש ד, וכן כתבו בתרי הפוסקים, ומפ שכתב המחבר בסי' ס"ג ס"ק ה' דבילים נמורות היינו שיש לכן תלמון ותלמון חעש" שהיא משורה עדין בנידון הרי זה נתורה ומותר למלחה בחלב, והרב לף רציה על זה כלום הרי נלה דש"ל ג"כ כן, ובריימ"ח היא בילה דף ו' ע"ב, השותט את התרנוגלת ומצא בה בילים נמורות מותרות לאכלן בחלב, ולף כדעת רש"י שם בבילה דף ו' ע"ב שכתב דבילים נמורות נקראים אפי' בלא קליפה לבנה אלא שהתלמון נבדו נגמר ואעפ"י שמעורה עדיין בנידון שרי, ע"ש. ועי' בית"י בסי' פ"ז לאות ט', ועי' בהפלאה בתשובתו על יו"ד בהלכות בשר בחלב בסי' פ"ז סעיף ה', לכן מיירש שניהם לומר לריכים מלוחה אין לריכים קליפה קשה לף מלד מהנהג, ושניהם תפוריש למלחן עם בשר, וכוונה הרב כאן בדבריו להמשמיע הדין של שלשה מיני בילים לולו, בבא רשאונה מיירי בבילה שלא נמנרה רק התלמון לבד שדינם כבשר לפי"ע, לבד מבש"י ז"ל, ושפעולת שלריכה מלוחה מדינא ומותר למלחה עם בשר, ואח"כ כלל דין דשני מיני בילים בבבא השני וכתב ואם נמנר לף התלמון היינו בלא קליפה קשה, לו אפי' הקליפה הקשה נ"כ נמנר כמו שמנרת בשוק, טהנין למלחה ר"ל שומנו לומר דמדינא שניהם אין לריכין מלוחה לבד מלד מהנהג בעי מלוחה, לף מיבעי בילה שקליפתה קשה כמו שהיא מנרת בשוק אפי למלחה, אלא אפי' בילה שקליפתה קשה כמו שהיא מנרת בשוק מיי מהרי"ו ומהרי"ל, ובזה שייך לשון אפי', דמשהר דקליפה קשה לנמרי לכאורה מלי מקום למלוחה זו, דמלי שמ מבילה שעולה ולא בעי מלוחה, אלא שהשפים ואנו אלף לבילים כזו למלחה, ומפ"כ מהרמ"י בהגהת ש"ך, וח"ל עם, ומהמוה שהוהנין השפים לאסור אפי' אם הקליפה קשה לנמרי, והפוסקים אפשי למנות מקורות מאין יצא ומפרחב ממעמא שהם וכל לאחר וחחד חפש לפי שכלו ובדק עד מקום שידו מגעת, ולפי דעתי העני' יצא להם מרבא זה מש"ם דבילה דף ב' ע"ב, דאיתא התם, ומי גזרינן והא העיא השותט לבד, ופסק שלישית מלישה מדינא ומותר למלחה עם בשר, ובבבא השני' מיירי בדין בילה שנמנר לף התלמון עם קליפה הקשה כמו שהיו נוהגין במכרת בשוק שלוה קרייכה מלוחה מדינא רק שהנהגין למלחה ויש ליזהר שלא למלחה עם שאר בשר, ולכאורה דברי תמוהין, לף לאחר השנין הבלי לו דעיוקי קברא חדשה מרחוי לאומרה ולחדש בדבר חרב ר"ל, ולבאורה דברי חרב בבבא ר"ש הוא מדוקדקים היטב, שפתב ואם נמנר לף התלמון אבי הקליפה הקשה אצי, כי, ומקשה מאי לפי דקאמר, מה לי אבר מן הספר אם כי כותב ואם נמנר לף התלמון עם הקליפה הקשה היאם הוא כך וכך, ולא ותלי לכוונת חרב בזה לחמעיט ולומר חברי דיינן בבבא אחת, ואם הוכן דבריו בבבא השני, ואם נמנר לף התלמון (ר"ל היינו התלמון לבד בלא קליפה קשה) ואפי' הקליפה הקשה, היינו ר"ל אפי' אם עמדה התלמון עם קליפה נמורה שמתקשה לנמרי, ומיירי כאן חרב בשאר מיני בילים אלו, היינו בבילה שקליפתה רכה ובבילה שקליפתה קשה, ושל שיטת כתב דמהנין למלחה רק יזהר שלא למלחה עם בשר רק בש"ס, וחשטם שלו נרחה לפי שר"ל דש"ס לחרב מסברת הרמב"ם דספק ס"ק הר' יעקב בבילה דכל בילה שיש לה תלמון ותלמון חעש" שהקליפה עדין רכה ולף משערה עדיין בהנידון נקרא"ת נמורב, וכן כתב רבינו יהוחם בתרא"ש ד, וכן כתבו בתרי הפוסקים, וכמו שכתב המחבר בסי' ס"ג ס"ק ה' דבילים נמורות היינו שיש לכן תלמון ותלמון חעש" שהיא משורה עדיין בנידון הרי זה נתורה ומותר למלחה בחלב, והרב לף רציה על זה כלום הרי נלה דש"ל ג"כ כן, ובריימ"ח היא בילה דף ו' ע"ב, השותט את התרנוגלת ומצא בה בילים נמורות מותרות לאכלן בחלב, ולף כדעת רש"י שם בבילה דף ו' ע"ב שכתב דבילים נמורות נקראים אפי' בלא קליפה לבנה אלא שהתלמון נבדו נגמר ואעפ"י שמעורה עדיין בנידון שרי, ע"ש. ועי' בית"י בסי' פ"ז לאות ט', ועי' בהפלאה בתשובתו על יו"ד בהלכות בשר בחלב בסי' פ"ז סעיף ה', לכן מיירש שניהם לומר לריכין מלוחה אין לריכין קליפה קשה לף מלד מהנהג, ושניהם תפוריש למלחן עם בשר, וכוונה הרב כאן בדבריו להמשמיע הדין של שלשה מיני בילים לולו, בבא רשאונה מיירי בבילה שלא נמנרה רק התלמון לבד שדינם כבשר לפי"ע, לבד מבש"י ז"ל, ושפעולת שלריכה מלוחה מדינא ומותר למלחה עם בשר, ואח"כ כלל דין דשני מיני בילים בבבא השני וכתב ואם נמנר לף התלמון היינו בלא קליפה קשה, לו אפי' הקליפה הקשה נ"כ נמנר כמו שמנרת בשוק, טהנין למלחה ר"ל שומנו לומר דמדינא שניהם אין לריכין מלוחה אין לריכין קליפה קשה לף מלד מהנהג בעי מלוחה, לף מיבעי בילה שקליפתה קשה כמו שהיא מנרת בשוק אפי למלחה, אלא אפי' בילה שקליפתה קשה כמו שהיא מנרת בשוק מיי מהרי"ו ומהרי"ל, ובזה שייך לשון אפי', דמשהר דקליפה קשה לנמרי לכאורה מלי מקום למלוחה זו, דמלי שמ מבילה שעולה ולא בעי מלוחה, אלא שהשפים ואנו אלף לבילים כזו למלחה, ומפ"כ מהרמ"י בהגהת ש"ך, וח"ל עם, ומהמוה שהוהנין השפים לאסור אפי' אם הקליפה קשה לנמרי, והפוסקים אפשי למנות מקורות מאין יצא ומפרחב ממעמא שהם וכל לאחר וחחד חפש לפי שכלו ובדק עד מקום שידו מגעת, ולפי דעתי העני' יצא להם מרבא זה מש"ם דבילה דף

## ברית מלח

רק צריך למלחה בפ"ע דווקא או למעלה ה) מהבשר, ומכ"ש ביצה שהיא גמורה עם קליפה קשה כמו שהיא נמכרת בשוק שאינה צריכה מליחה מדינא רק שהנשים נוהגין למלחן בוודאי אסור למלחן עם ו) בשר, ואם נמלחו עם בשר אפי' אם הי' הביצה עדין רק החלמון לבד מ"מ הביצה נאסרת, אבל אינה חוזרת לאסור את חבשר שנמלח ז) עמה, ובדיעבד אם גילש עיסה מהביצה שאין לה אלא חלמון לבד, העיסה ח) מותרת, ובביצה שקליפתה קשה כמו שנמכרת בשוק אם נמלחה עם בשר יש להתיר בדיעבד אפי' הביצה ט) נויאא, ואם הכיצים אילו נמלחו עם בשר ונתבשלו אוכרים מה שנתבשל עמהם עד י), אלא שבביצה שקליפתה קשה כמו שנמכרת בשוק יש להתיר יא) כהפ"מ: [נ] וכל זה שכתבנו בשלשה מיני ביצים אילו שצריכין מליחה, היינו דווקא בנמצא כתוך התרנגולת לאחר שחיטה, אבל אם נולדה הביצה כדרכה אפי' היא עם קליפה רכה אין צריך למלחה אף מצד יב) המנהג:

## תקריב מלח

סימה נמורה שוד, ולפיעתה אין לחוסר נמור למלחה עם בשר לכן כתב בלבושו ויש ליישב לשון המחבר לומר אפי' חוסר ונם חומרא בעלמא, ויש לדעת הי"ל רק חומרא, שלכתחילה לא יעלה לסימה עם בשר כתכר שכתר בסמוך, ולפיעתה נם כה שייך חוסר למלחה עם בשר מלחר דס"ל כהרשב"ם דאה נקרא נמורה, ועתה יש לסמוך בשל רס"ג שאה שכתב הרב ובדיעבד אין לאסור בזה ובקל נה יותר על קליפתה רכה שמייבי נם בה בבבא נ) וכיקל בה לומר שאין לחוש בדיעבד מעעם זה שכתבנו שחכם נ"כ לדעת הי"ל שהוא עדיין אינה נמורה, ובפרט בחסיפות דתכן שם שמלחו דלבנן הוא בוודאי שים לתקל בדיעבד, ורמ"י נדברי, שהוא הד"מ בסי' ס"ו הות נ' שביא את הסו"ס שכתב שכל זמן שלוקה נמורה שכמוה שכמוה מכרת בשוק לריכה מליחה ואפורה לתלה בחלב, ובחב שם הד"מ ור"ן דעוב למלחה לבד בלא שלר בשר, עכ"ל. ומשמע מפורש דהד"מ לח ס"ל בעעם הדין דהסו"ס שהוח דעת הרשב"ם שכביל הי"ל והרשב"ל בעעמו לח ס"ל כהי"ל והד"מ ס"ל הח"ה דאה לח נקרא נמורות ולריכה מליחה מדינא ואסור לאכלה בחלב, וח"ב נ' לדידי' לף לכתחילה מותר למלחה עם בשר, והוח כתב שכ"ל שעוב למלחה לבד בלא שלר בשר משמע דמדינא מותר למלחה עם בשר רק לכתחילה עוב שלא למלחה עם בשר, ובדיעבד משמע מדבריו שלין נאסר כלל, הרי בלאה כדוב ומבואר מדברי, דהד"מ בחסיפות ס"ל דבקליפה רכה נ"כ נקראת נמורה ואינה לריכה מליחה מדינא רק מלד מנהג ח"כ מותר מדינא למלחה עם בשר, מ"מ לכתחילה יש לדבדי הי"ל שהוא דעת אחה מפוקים נחליט ואכתב שעוב למלחה לבד בלא שלר בשר, וכמו שכתב כאן בשו"ע בהג"ה שלך ים ליישב, מיהו בדיעבד אין לאסור בשיפותו, כן נ"ל. אבל בד"ה הדברים האלה שכתבנו, לא כן הוא דעת המהרש"ל בפרק ב"ה סי' ב' שכתב שם דלא מיבעי לשלמא בשנמלח עם בחלבון ואפי' קליפה רכה דוודאי נאסרין במליחה מדם הבשר דאמן קי"ל כדעת הרשב"ם דאמאר דים לה לעמון וחלבון אעפ"י שהוא מיעוט בנידון נקרפת נמורה ומותרת לאכלה בחלב, אלא אפי' כשלא נמלח רק שחלבון לבד דאסבינן בבשר בבשר מ"מ לאסור בליעה אפי' בדיעבד אם נמלחה עם בשר, דהלח עיקר רוחות שלין בהם דם וגם אין בהם שום לור שפולע ממנה ות"ב לינה עריפה ליפלוט ומותר אפילו עריפה ליפלוט מיבעי דם מן הבשר ואפי' אסורה ולא שייך בה בבבא"ם דלא אמרינן בבבא"ם אלא בהיכא שפולע בלאו הכי לור דיהא פסק"ב נבי ביצה שעיקר רוחות שלין בה שום לור, וכן בילה עם קליפה הקשה אין הקליפה הקשה מונעת מלבליע, ואפשרים עמנו הש"ך בסוף י"ב ובפר' שדבריו נרחלן עיקר למעשה, וכתב שכן כתב הב"ח, וכן כתב הע"ת בסוף ס' ובפר' נרחלן עיקר למעשה, וכתב שכן כתב הרא"ש בפסק הובד סי"ו בשקבר סוף ט"ו, וכן כתב בשל רש"ם בפ"ח סוף כ"ח שכן נראה לו עיקר, וכתב ולפ"ז בהפסק נדיעה בדבדי הרב בהג"ה, וכן פסקו כל האחרונים, והעולה מין מהרין כזה ומיך לעשות כהן, ואין לחוש לעולה שכל שלין לה החלבון מולחין סוחה לפי עם בשר, ואין לחי יודע מלין זאת לעם רק הנח להם לישראל שם לחין נבילות בני נבילות המה:

(ה) **מהבשר**. שלא יהי' בחסבר ניבש עם בהבשר, אבל במעט מהבשר לף שלוט טובא עליה לר מהבשר ונחסבים, מ"ח בשל ל"ל סוף י"ב: ו) **בשר**. שהרי אינה נחשבת לחלה בחלב לכו"ע כמבואר בסי' פ"ו סוף י"ב, ולו משום הקליפה הקשה היה לריך שיעבור בליעה, כן כתב הט"ז בבישורים סוף ס', ובחידושים סוף י' דקליפה כזאת בבישול מעקבת היא, וע"ש עוד שכתב שאפי' בשלא נמלח עם בשר, מ"מ לכתחילה אין לבשל בשר עם ביצה שבתוכה בחלב בלי שום קליפה הקשה ביניהם, וכן כתב הט"ז מסוכם בסי"ב סוף ב' שקליפה הביצה בבישול מעקבת היא, והא רמ' שכשלשים מבשלה בחלב לבד מעלת בליעה עלמה לבוע מאחה לבד ע, ש"ע, וכן דעת כל הפוסקים:

ז) **עמה**. כן כתב המחבר"ע בסי"ב שלו, וכן פסק הט"ז בסוף ס' לפי מה שהיי"ל בסי' ע' בדעת הנוסים שלא נאסרו רק הנדנים, אבל לף השיפות, וכן דעת האחרונים:

ח) **מותרת**. דמאחר דאין לה רק חלמון לבד, דדעת כל הפוסקים לבד מרש"ז ז"ל שהיא מקרפת נמורה ואסור לאכלה בחלב, ולפיעתה הרי מותר למלחה עם בשר, וכן כתב מפורש הר"ן וביבו ירוחם והרשב"ם בסו"ה, והעיד שם במשמרת הבית שכן הסכימו רבותיו הלרפתים, וכן כתב הרב בעל ספר התרומה, וכל הי רבותא הסכימו דכל שאין תמזון כבשר לענין בשר בחלב ה"ה לענין דם שלריכין מליחה ומותרין למלחם עם בשר, ודעת הרב בהג"ה, וכן דעת הרב פר"ח בהרב, לכן יש למוהך להקל ולהחיר הביצה אם נלם בה עיסה, וכן כתב הח"ח בכלל ל"ח סוף י"ב שם למוהך על הספר"ח בזה, וכתב שכן העיד הב"י נ"ב:

ט) **נוסה**. כן כתב הספר"ח, וכן כתב הפרישי בסוף ס' דאין להחמיר כ"כ בחיסור דרבנן, ובפרט בהקליפה מפסקין, ומשלוך הקליפה ודי, ע"ל. וכן כתב הח"ח בכלל ל"ח סוף י"ג, וכן פסק הי"ל בהקונ"ל סוף ט"ו. ועי' בפ"ח מקור ישראל ותולה יהודל חלק ד' סי' ה' שכתב שהחפך בביצה נמורה שם קליפתה הקשה שמלח בתוכה שהוא

**שער הציון**
ו) חדר. מי' ס"ו נקו' ל' תוא"ז ומי' נלוזו' בס"ק, ומי' בדרכי משובב נקו' ל' תוא"ז כל מה שמחמיר שם, ומי' בדה"י בתשובה ובכנה"ג ויש כי' זה ס"ק: ב) מפרים. מי' שפתי כהן' ל' תוא ג', ומי' בדה"י תוא ב' בשקל, ומי' בתשובה הנלוזו' שכפתרי נקו' ל"ב תוא ג', ומי' בא"ר ס"ק ג' תוא ד', ומי' ביאור הגר"א תוא ג', ומי' בא"ח ופתח עב תלק ח"ר סי' הי"ע בתשובה מהה: ד) קטנה. מי' ש"ך תוא ב' נקי' הי"ע, ומי' במגן א' ס"ק ג' מהדש בשם הרמב"ן ס"ק ה', ומי' בא"ר ס"ק ג' תוא ב' בשם הרמב"ן ומהרש"ל ומי' במגן א' ס"ק ג' מהדש בשם הרמב"ן ומהרש"ל ס"ק ה', ומי' בא"ח ופתח עב תלק ח"ר סי' הי"ע בתשובה מהה: ה) מותר. מי' ש"ך תוא ב', ומי' ס"ו בשם הרמב"ן ומהרש"ל ס"ק ה', ומי' בדרכי משובב שם בשם הרמב"ן ומהרש"ל ס"ק ה', ומי' בא"ר ס"ק ג' תוא ב' בשם הרמב"ן ומהרש"ל ס"ק ה', ומי' בדה"י תוא ב' בשם הרמב"ן ומהרש"ל ס"ק ה', ומי' בתשובה הנלוזו' שכפתרי נקו' ל"ב תוא ג', ומי' בא"ח ופתח עב תלק ח"ר סי' הי"ע בתשובה מהה: ו) החבן. מי' ש"ך תוא ל' מה שכתב שם בזה, ומי' בא"ר ס"ק ז', ובשו"ת ובמ"ח כלל ג' פרק ז' מה שהעיר בשם הרמב"ן, ומי' בתשובה הנלוזו' שכפתרי נקו' ל"ב תוא ג', ומי' בא"ח ופתח עב תלק ח"ר סי' הי"ע בתשובה מהה: ז) בבחל. מי' ס"ו תוא ב' מה שכתב שם בזה, ומי' בא"ר ס"ק ז', ומי' בשפתי כהן תוא ה', ומי' בדה"י תוא ב' בשם הרמב"ן ומהרש"ל ס"ק ה', ומי' בתשובה הנלוזו' שכפתרי נקו' ל"ב תוא ג', ומי' בא"ח ופתח עב תלק ח"ר סי' הי"ע בתשובה מהה: ח) כבראשונה. מי' ס"ו מה שכתב בשפתי כהן, ומי' בתקריב מלח: שהוא

**נעשה**

## ברית מלח

[א] **הבחל** היינו דדי הבהמה, לכתחילה אסור למלחו עם בשר אפי' אם קדמו שחי וערב ושחה בכותל, ובדיעבד בכל ענין ח) מותר אפי' בלא קדימה שו"ע ושיחה בכותל, ונוהגין לכתחילה שלא לבשל או לטגן את הבחל כלל אפי' לבדו בלא שאר בשר ואפי' נתייבש כבר הבחל, ואפי' ע"י קדימה שו"ע ושיחה ט) בכותל, ובדיעבד אם עבר ובישל את הבחל לבדו בקדירה בלא קדימה ע"י קדימה שו"ע ושיחה בכותל מותר אפי' כאין ס' בקדירה נ) נגדו, ואם עבר ובשלו עם בשר אחר ע"י קדימה שו"ע ושיחה בכותל ואין ס' בהבשר וכלל

## תקריב מלח

ח) **מותר**. כן פסק הרב בסי' ק"ס ד' בהגה"ט שם, והעתיק הוא דסכחל יש בו תלב דק שאלב שחוטה תיו תסור אלא תדרבון שנוהו חכמים דלא תהי למיכל בב"ח ממש, אבל מן התורה אפי' בב שחתבשל בחלב שיאל תסור אפי' בתבושל שם ופוסקים דהא מיהו רתוי לחיות תם והתורה תמרה לה תבחל גדי בחלב אמו ודלשינן הרתוי לחיות תם ומש"ת מותר לבשל הבחל בין בל קנוסה אלא הקיבה עוד ובין בל נחלה, בין בס"ע ובין עם בשר, אלא שחכמים תסרוהו משום דדמי לבב"ח, לכן לכתחילה תסור למלחו עם בשר בין תוהי בשרה בין שיולי בשרה דלרחיתת מלוחה הרי היא בדרחיתה ב"ע, ואפי' ע"י קדימה שחי ועבד ושיחה בכותל, דאלו דעת תמחבר"ל בשו"ת שב"ו שלא בדיעבד אפי' אם מלחו ע"י קדימה שו"ע ושיחה מותר אפי' לא שחו בכותל ממש דהא דאיכר בלכתחילה הוא אפי' ע"י קדימה שו"ע ושיחה בכותל, אף דהרב מתיר בדיעבד בכל ענין אפי' בלא קדימה שו"ע ואף לא שחו בכותל ואפשר לומר דלדידי הוא אזיל דמחמיר בלכתחילה היינו דווקא בלא קדימה שו"ע ושיחה בכותל, אבל ע"י קדימה שו"ע ושיחה בכותל אף לכתחילה מותר, אבל מאחר דבשעת הלישה הוא בלכתחילה משום נזירה שמא יבבל אם בשר יחה כמו שכתב תש"ך בשות ס"ת, וגם הרב לא פירש דבריו, לכן בלכתחילה וודאי יש להחמיר אפי' ע"י קדימה שו"ע ושיחה בכותל ובפ' הגרלה תסרהו תש"ך בשם ש"ג אפי' קדימה שו"ע ושיחה בכותל ומי תסור, אבל בדיעבד מותר בכל ענין אפי' בלא קדימה שו"ע ושיחה בכותל ואפי' ע"י קדימה שו"ע ושיחה בכותל ואפי' שיולי בשרה בדיעבד אם נמלח תיו תרבון, דהם שנמלח תיו תרבון, ולא שחשש ג"כ תיו תרבון לכן אין להחמיר, וכן כתב תמבה"ל בס"ח שלו ובספרו פרק כ"ב סי' כ"ו לכתחילה תסור בכל ענין, רק שדעת תמבה"ל נראה דאף בדיעבד אינו מותר בלא קדימה שו"ע, אך מדי בלא שיחה בכותל, ובכב הש"ך בס' כ' תוא כ"ו דמלחה לו בדעת תרב דמתיר בדיעבד בכל ענין אפי' בלא קדימה בלל, דהלת הרמ"ם והטור ושאר פוסקים תמה מהיכן אפי' לכתחילה, אלא אתן לה קיר"ל בווחיטו בלכתחילה, אבל אפי' לדעת הרמב"ן והרשב"ם ושאר פוסקים דאפי' בלכתחילה נ"ב מתירין בדיעבד אפי' בלא קדימה בלל אפי' בישלו בשרא מותר, והמחמיר בלא קדימה יחיד הוא בדין זה נגד כל מי דמחוחא, וכתב הש"ך בס' בפות ס"ק ו' שגם המרדב"ל חזר בו ממש"ה בשו"ת שב"ו תוא י"א מה שהניח שם בשם הגהות מרדכי דף ממ"ב ע"ב, ותף דבשו"ת בני מי (מהכמה"ג) תלק י"ד סי' קל"ב הלא בזה בל הש"ך דמיהר בדיעבד אפי' בלא קדימה שו"ע ושיחה אם לא שהא בשר בין שחי לבשל, ע"ש:

ט) **בבותל**. תף דמדינא אם קדמו שו"ע ושיחה בכותל עד שלא נתבר בו לחלוחית חלב מותר מדינא לבשלו אפי' עם בשר ואפי' לכתחילה שהרי לא נתבר בו עוד תלב בלל, ואתב שחשש תלא תיתה שלא מדרבנן ואחשש הוא רק משום ללמת אחי למיכל בב"ח ומאחר שהוציא את בל החלב שיכול להוציא ליבא תו למגזר בלל בשש"ב שהמחבר בסי' ל' סי"ק ג' בשם הטור שכן בחוב בתום ורא"ם שהיו נעת בתם ש"י, אבל תנו מהבינו עתה שיש שפ"י הבריעת תרמ"ח לכתחילה אין לבשל הכחל בלל אפי' לבדו בקדירה ואפי' ע"י קדימה שו"ע ושיחה בכותל ונזהיק בישל לבדו בקדירה אתו שמא יבא לבשלו עם בשר, ועוד שהרי תמבה"ל בס' ש"ך בשם הרמב"ן בתשובה הוא דאיירי בלא קדימה שו"ע ושיחה בכותל, אבל בקדימה שו"ע ושיחה בכותל ועוד יש תשם בזה שמא יבא אחי"ב לבשל בחלב בחוב זה ומש"ה בשו"ת שב"ו תוא ב' בשם הרמב"ן בשבשו"ת לא הזבירו בלל, ולפי"ז אין לחוש בקדירה מיוחדת לבחל, ומש"ב עבשיו, ואם אין רגילין בזה ואפי' למעשי, ובבישול עם בשר אם שהגין לאסור אפי' ע"י קדימה שו"ע ושיחה בכותל ובדיעבד בל"ח בהם"ת ווזק בתבושל לקנוס בזות שאחר זה, ולעש"ה אתיא התלב ע"י קדימה שו"ע ושיחה בכותל ג"כ שלא נתבר עדיין תלב בבשומות ואין אנו יודעים בתה תלב נתבר בו ולכן אסרינן עד ס', וא"ב אפי' לטגן בלא בשר, ואין תילוק בלא בשר, ואין בדיעבד אין ענינון לבישול שום לבישול לבל דבר, ומאחר דאין קיי"ל דמוסגן שלא לבשלה בלל אפי' לבתה, ג"ב ה"ב לטגנה, ועיין בש"ך שת ט"ו, ואפי' בהיכם בשר בלחוד מי אחבר משום נזירה שמא יבא לבשלו עם בשר, בן כתב הש"ך בסי' ל' תוא י"ד דחיישינן שמא נמלא בחוכו עוד לחלוחית תלב לו בתוך הגומות, וכן הוא דעת הפוסקים, ועיין בשו"ת שת ט"ת בית יהודה תלק יו"ד שלה ל"ו, ע"ש:

י) **נגדן**. תעש"ה שבשלו עם ירקות או עם שאר דברים הכל מותר מאחר דמחבשל בלא בשר תבוי בבישול בש"ע, בן כתב הפתחי

שו"ע יו"ד סי' צ' סעיף א' וכ'

**נעשה כחתיכה האסורה ואין משערין כו אלא בעת שנתבשל לא כמו שהי' בשעה שנפל .** הגה , יש מורים לחם נפל תחילה יח) לקדירה אפילו יג) אחרת אין הכחל מצטרף לס' , (טור כשם הרשב"ם וד"ש ברי"ן דלח כב"י ור"ן) , וכן עיקר : **[ב] נהגו שלא לבשלו עם בשר יד) כלל ולבשלו בלא בשר בטיגון או** טו) **בפשטידא מצריכין קריעה שתי וערב ויחה בכותל , ולצלי קריעה שהי' וערב .** הגה , ואם עבר ובשלו אם נקרע שתי וערב ומחו בכותל יש להחיר בדיעבד , (סה"ת והמרדכי והג"ה מיימוני והטור וע"ש עת"ח) במקום טון) ס"מ , אבל נגלו מכי טון יז) להחיר , ומה שנהגו לקרעו ולהחתכו כמה פעמים שתי וערב ויחפור על פני גולו עדיף ומהני יותר מה שיחתוך יח) כחוכא (ת"ה סי' קפ"ב) , ונלע"ד נוהגין לכתחילה לקרעו שתי וערב ויחפור יט) כחוכא (תרוה כלל י"ח) , כשהי' מיזחו אם עבר ונלגו אפי' בלח קדירה שרי אם נקלה לחוד בלח בשר עצמו . (הג"ה מיימוני וש"ד ושלטי וש"ע) , ואם נקלה עם עבר עמו אם נקרע שתי וערב ומחו בכותל שניהם כמה כך) מותרים , ואם לאו בטליון מותר ושתתהון כלי) אסור (בית יוסף בשם ירוח' והרא"ש ומרדכי ותרוה) , ואין לאסור שניהם כמה כך) מתחלי השפוח , דבדיעבד לא מחקינון לאיסורא (מו"ה) , אבל בכמחילה

ועי' שפתי חות ס' , ושי' ד"ד בהלכות חות ל' , ובהקלה חות י"ב , ועי' בדבכי תשובה חות י"ו , ועי' מקציע חלת ח' : יב) **הבחל** . עי' ד"ד חות ל' , ובהקלה חות י"ב , ועי' בפרי"ח חות כ' , ועי' במגחת"י כלל ל' סי"ר ד"ה , ועי' במבטות חות ד' , ובשפתי חות ס' : יג) **אחרת** . עי' ד"ד בהלכות חות י' , ובהקלה חות י"ב מה שהאריך שם בזה : יד) **כלל** . עי' סוד כשם השע"ם ובדפוס הטור לדעת רש"ל , וכן כתב הסמוק והכל"ש והבחגחת בשם רש"י , ועי' ש"ך חות י' : טו) **בפשטידא** . עי' כ"י , ובי' ש"ך חות י' , ועי' בלח"ש מה שכתב בשם השפתי , ועי' בדבכי תשובה בפי' ועי' חות י"ח , ועי' בלח"ש סי"ר ד' , ועי' בשפתי חות י' : טז) **הפ"מ** . עי' ש"ך חות ת' מה שהאריך בזה , ועי' מ"ש ומבטות חות ס' , ועי' בדבכי תשובה סי' ל' חות ל"ח , ועי' בלח"ש סי"ר ד' בחות ל' , ועי' בשפתי חות י' : יז) **להחיר** . עי' ש"ו חות ו' , ועי' בדבכי תשובה בפי' ל' בחות ל"ב , ועי' בלח"ש ס"ר ד' : יח) **בכותל** . עי' ש"ך חות ע' , ועי' ש"ם חות ס"ה מה שהביא בשם הפ"ח , ועי' בדבכי תשובה בפי' ל' בחות ל"ב , ועי' בלח"ש סי"ר ד' בחות ל' , ועי' בחגחת"י כלל ל' סי"ר ד"ה , ועי' בשפתי חות ס' : יט) **בכותל** . עי' ש"ך חות ס"ה , ועי' בלח"ש סי"ר ד' בחות ל' , ועי' בדבכי תשובה בפי' ל' בחות ל"ב , ועי' בלח"ש סי"ר ד' בחות ל' , ועי' בחגחת"י כלל ל' סי"ר ד"ה , ועי' בשפתי חות ס' : כ) **מותרים** . עי' ש"ך חות ס"ה , ועי' בלח"ש סי"ר ד' בחות ל' , ועי' בדבכי תשובה בפי' ל' בחות ל"ב , ועי' בלח"ש סי"ר ד' בחות ל' , ועי' בחגחת"י כלל ל' סי"ר ד"ה , ועי' בשפתי חות ס' : כא) **אסור** . עי' ש"ך חות ס"ה , ועי' בלח"ש סי"ר ד' בחות ל' , ועי' בדבכי תשובה בפי' ל' בחות ל"ב , ועי' בלח"ש סי"ר ד' בחות ל' , ועי' בחגחת"י כלל ל' סי"ר ד"ה , ועי' בשפתי חות ס' : כב) **נתחבב** . עי' בדבכי תשובה בפי' ל' בחות ל"ב , ועי' בלח"ש סי"ר ד' בחות ל' , ועי' בחגחת"י כלל ל' סי"ר ד"ה , ועי' בשפתי חות ס' : כג) **בתחילה** .

שער הציון

ט) שחוא . עי' במגיד משנה ובלחם משנה פרק ט' מהלכות מ"א סלכה ג' , ועי' בשפ"ח סי"ר ו' , ועפי' חולה סי"ר ד' : י) לקדירה . עי' ש"ך חות ס' , ועי' בלח"ש סי"ר ד' : יא) בהלכות מ"א , ועי' בהגחת חות ס"ה , ועי' בלח"ש סי"ר ד' : יב) **אחרת** . עי' ש"ך חות ס' , ועי' בלח"ש סי"ר ד' : יג) **כלל** . עי' סוד כשם השע"ם ובדפוס הטור לדעת רש"ל , וכן כתב הסמוק והכל"ש והבחגחת בשם רש"י , ועי' ש"ך חות י' : טו) **בפשטידא** . עי' כ"י , ובי' ש"ך חות י' , ועי' בלח"ש בשם השפתי , ועי' בדבכי תשובה בפי' ועי' חות י"ח , ועי' בלח"ש סי"ר ד' בחות ל' , ועי' בשפתי חות י' : טז) **הפ"מ** . עי' ש"ך חות ת' מה שהאריך בזה , ועי' בדבכי תשובה בפי' ל' בחות ל"ב , ועי' בלח"ש סי"ר ד' בחות ל' , ועי' בשפתי חות ס' : יז) **להחיר** . עי' ש"ו חות ו' , ועי' בדבכי תשובה בפי' ל' בחות ל"ב , ועי' בלח"ש סי"ר ד' בחות ל' , ועי' בשפתי חות ס' : יח) **בכותל** . עי' ש"ך חות ס"ה , ועי' בלח"ש סי"ר ד' בחות ל' , ועי' בדבכי תשובה בפי' ל' בחות ל"ב , ועי' בלח"ש סי"ר ד' בחות ל' , ועי' בחגחת"י כלל ל' סי"ר ד"ה , ועי' בשפתי חות ס' : יט) **בכותל** . עי' ש"ך חות ס"ה , ועי' בלח"ש סי"ר ד' בחות ל' , ועי' בדבכי תשובה בפי' ל' בחות ל"ב , ועי' בלח"ש סי"ר ד' בחות ל' , ועי' בחגחת"י כלל ל' סי"ר ד"ה , ועי' בשפתי חות ס' : כ) **מותרים** . עי' ש"ך חות ס"ה , ועי' בלח"ש סי"ר ד' בחות ל' , ועי' בדבכי תשובה בפי' ל' בחות ל"ב , ועי' בלח"ש סי"ר ד' בחות ל' , ועי' בחגחת"י כלל ל' סי"ר ד"ה , ועי' בשפתי חות ס' : כא) **אסור** . עי' ש"ך חות ס"ה , ועי' בלח"ש סי"ר ד' בחות ל' , ועי' בדבכי תשובה בפי' ל' בחות ל"ב , ועי' בלח"ש סי"ר ד' בחות ל' , ועי' בחגחת"י כלל ל' סי"ר ד"ה , ועי' בשפתי חות ס' : כב) **נתחבב** . עי' בדבכי תשובה בפי' ל' בחות ל"ב , ועי' בלח"ש סי"ר ד' בחות ל' , ועי' בחגחת"י כלל ל' סי"ר ד"ה , ועי' בשפתי חות ס' : כג) **בתחילה** .

## ברית מלח

**וכבל מה שבקדירה ובהכחל נגד הכחל אינו מותר אלא בהפ"מ ד) דווקא , ואם יש ס' בחבשר ובבל מה שבקדירה עם הכחל נגד הכחל אז חבשר ובל מה שבקדירה מותר ובהכחל ה) אסור , אבל אם בשלו בלא קריעה שו"ע וטיחה בכותל**

### תקריב מלח

בגוע בכותו לחיה מחברת רק בשיעת יחצר ויחבגע ומ"ב הרי טרם שבגעה מותה מחחיטה בבר מחפבת הלב בבל בקדירה מלה לת בחבטן , הלת גגד הלב המעגע לחוץ היה במו שחרי מהלרף בחבטן , ולת דמי לאיסור דס דלמבר תיקף בחוץ מחחיטה קודם שיעת לחוץ , ובהב שזה לפי ע"ד ברור בבבדת , ע"ש . לבן חם יש ע"ע בעניים בבר ושלר דבריט בגד בדקדוק ע"ש . ולפי זה בשלר הבבר ובחבטיל מוסר שהרי הבחל עלמו ממי בשר הוא ומ"ב ס' גגד הלב וחבטל טעם הלב ומוחר , ועיין בזיה ילחק בסי' ל' חות ג' שבחב שם לחם עבר ובשלו עם בשר חם שיעבר אז"ע ושח בשחל ש' לחיה בדיעבד בהפ"מ ושעם הלחק דווקא , וחם בישלו לבדו בקדירה בלא בשר מותר בדיעבד בהפ"מ לחוץ , ובהב שם בעמותי זהב שלו חות מ' הטעם לזה משום דהרמ"ל והב"ח והפ"ז ממעיקין לבן יש להחמיר מבלי להזיר חפי' בדיעבד כ"ש ע"י הפ"מ ושעת הלחק דווקא בחם בשלו עם בשר יחד , ובחם בשלו לבדו בלא בשר יש להזיר ע"י הפ"מ לחוץ , ובן כתב בשל חקי דעת בסי' ל' חות ב' דבחם בשלו עם שהר בשר יש לחוש לדעת הרמ"ל והב"ח ורש"ז והגרע"ח ולהלריך הפ"מ ושעת הלחק דווקא שיעיר יחד , ולפי דעתי אין להחמיר כ"כ בדין זה שמן הסתם אין בזה שום איסור בלל כיון שהוא חלב שחוטה, ובן בתב בעל עדוך השולחן בסי' ל' חות ז' דבל מילי הדבריט מיום מדינא בלא סייגות וגזירות , מפני שרי לו פרוצים בגב"ח ולבן החמירו בזה הקלמונים יותר מבפי הדין והבו בלא נוסף על דעת הרמ"ל והפ"ך ומפני הפסקים בלא הזכירו בעת שיעת הלחק בחלב עם בשר , בלא בת"ש בחם בישלו לחוד בלא בשר , ובן מסקנ בעל הח"ח ובעל עדוך השולחן בדעת הרב והפ"ך , ויש למעוך עליהם בדבר שהיו רק מעשה בזירה וסיג , ועיין בפרי תואר סי"ר ע' ובפרי חדש סי"ר ע' שהביא שם על המהרש"ל והט"ו , ע"ש :

ה) **אסור** . הבשר והחבטיל מותר שרי בבחל עלמו הוא בשר ומ"ב ס' בגד בחלב , ומחבטל בטעם בחלב ולפיבך מותר בלחר בחבטו בחות הקודם , אבל בחבחל לחסר מטעם בבחבטו בחוש דעיין בסלר בחלוסיו מפי שים בומות בבחבחל שבחלב בטעם בבן ויש בלוסיו חלב בטעם מן הבשר שבחבטל טמו ולוסיו חלב שבומות ס"ח להפריטו מן הבשר ללת מלי קריעה לפחר הביטול בחשב בחבטו בעיל , לבן בבחבחל בופת לסור , ואפי' לי יומת דבחלב ילת

**שער הציון**

כג) לכתחילה. פמ"ג, ומ"א, וא"ר, וח"א, ומ"ב, וכה"ח, וערוה"ש, ועוד. ועי' בפרי מגדים (א"א סי' ק"ו ס"ק ב') שכתב דאפילו בדיעבד אין להתיר אלא בשעת הדחק, ועי' בשו"ת מהר"ם שיק (יו"ד סי' ר"ח) שכתב דאפילו בשעת הדחק אין להתיר אלא בדיעבד, ועי' בשו"ת חתם סופר (יו"ד סי' ס"ו) שכתב דאפילו בדיעבד אין להתיר אלא בשעת הדחק, ועי' בשו"ת שבות יעקב (ח"ב סי' ל"ב) שכתב דאפילו בשעת הדחק אין להתיר אלא בדיעבד, ועי' בשו"ת מנחת יצחק

שו"ע יו"ד מסי' צ' סעיף ג'

[ג] **מותר** (ג) **לחתוך כחל רותח בסכין שחתכו בו בשר** וכל שכן כחל (לה) מי שעשה מלאה תלג (תפ"ו כ"ו) **וכן מותר להתעך בשר בסכין שחתכו בו כחל, וכן הדין לאכול זה בכלי שאכלו בו זה.** **הגה** וה"ה לנגוע זה בשפוד (ד) שנגעו בו זה, והוא הדין דמותר להניחו בקערה עם כשר (ה) אפי' שניהם חמים, ללחתר (ו) סי' ק"ג י"ב, ומי' לעיל"ת סכחל דינו כשאר כשר לכל (ז) דכר (כ"י בשם הרשב"ם והמרדכי) ודווקא שנגעה (ח) כדינו דהיינו שקרשוהו תחילה אחתי"ו ונרך ומחוהו בכותל, אבל אם עכר ונגעו בלא קרישה מו קרישה מועטת כל הדברים שיש לכן (ט) לכתחילה אסורים כל שכן, ומי' (פור ומ"א), וכדיעבד הכל מותר, ואם קרשוהו כדינו ונגעו בשעת מלאכת אח"כ מ) נחושת מלאת חלב אין לחוש (תרוך כ' מקציע תלת: י"ח), וכן אם הניחו כך שנם קודם לניתנו עם תלגו יום שנם מותר ולא אתרינן כנגם מלי) כמצוכל כבי תלי נחוצ (שם): פ"ח תות כ"ו, ומי' ומי' ומי' ובדבכי מסוגם תות כ"ד, ומי' ומקציע תלת: (ו) **שצלאו**, מי' ס"ו תות ס', ומי' כמ"ד תות כ"ד, ומי' כמ"ע, ומי' כדבכי מסוגם תות מ"ח, ומי' ומקציע תלת: (ז) **דכר**, מי' ס"ו תות י', ומי' כמ"ע כשם מהכמ"ע, ומי' כת"ד תלבות פרק כ"ח תות כ"ו, ומי' כפלי לבוש, ומי' כיד' כהכתוני תות י"ח, ומי' כפ"ח מוקצה פי' מ"ק ח', ומי' כפולחן נגוש פי"ד כ"ו מ"ב כשם מהכ"ו, ומי' כמעמ המוקבון תות ר' מם שעמד מהקו"ו, ומי' כפפר יד דוד נהנקם פ"י מם שהנית מהמבעלי נקש כ"י מם שעמד שם כשם שכ"ו קנוטמום הנקן ס"פ: (ח) **כדינו**. מי' ג"ך תות כ"ב מם שעמד כשם מפכמ"ע, ומי' כניפלוט הכ"ו תות ס"ח מם שכשיל כשם הרשב"ם תות ח"ן ס"פ, ומי' מקציע מלת: (ט) **לכתחלה**. מי' ב"ך תות כ"ד, ומי' כניפלוט הכ"ו תות כ"ח ותות כ"ע, ומי' מקציע מלת: (י) **נוכחות**. מי' ס"ו תות י"ח מם שעמד כשם הרשב"ם, ומי' מקציע מלת: (מא) **כמנושל**. מי' ס"ו תות כ"ח, ומי' כמ"ב כשם מהכ"ו, ומי' כפלי לבוש, ומי' כפפר המושך להרשב"ם מעה קי"ב, ומי' כת"ד תות ח', ומי' כתוכב מהלכ פרק ב"י מהלכות מ"ח, ומי' כפפר לקוטי בני יהפפר עכונת הנוסם נפני ס"ו ונפני ל', ומי' כפפר המושך להרשב"ם מעה קי"ב, ומי' כת"ד תות ח', ומי' כתוכב יקוחיאל פ"ק ג' לדינה, ומי' ידי' כהמחן תות

## ברית מלח

להלכה, אבל למעשה אנו נוהגין מבלי לאכול את הכחל כ"א שינקרו אותו תחילה היינו שיקלוף ממנו קרום עב ולבן ויקרענו שו"ע ושיחה בכותל ולצלותו, וקודם צלייתו מדיחו ומולחו מעט, ויותר טוב שיהתכנו כמה פעמים (יא) שו"ע, ואח"כ יצלנו ע"ג גחלים, או על נבי השפוד לבדו בלא בשר יאחר, או"כ מותר לאכלו, ובלבד שלא נצלה לבדו בלא בשר אחר אפי' לא נקרע תחילה כלל נמי (יב) מותר, ואם נצלה עם שאר בשר אז אם נקרע תחילה שו"ע ושיחה בכותל שניהם (יג) מותרין בדיעבד ואם לאו העלון מותר והתחתון (יד) אסור, אבל בכלי אסור לצלותו אפי' ע"י קרישה שו"ע ושיחה (טו) בכותל: [ג] ואחר שצלאו כדין ע"י קרישה שו"ע ושיחה בכותל, וכן אפי' אחר שנתכשל לבדו בדיעבד אחר קרישה שו"ע ושיחה בכותל מותר להחכו בככין של בשר אפי' בעוד שהוא עו) רותח, ומ"ש כשהוא חי, וכן מותר לתחוך בשר בככין שהחכו בו כחל, וכן מותר לאכול זה בכלי שאכל בו זה, וכן מותר להניחו את"כ בכלי של בשר אפי' אם נמצא בו עוד נומות שנמצא בהן הלב אין (יז) לחוש, אבל לכשלו אחר הצלי יש לאסור לכתחילה ובדיעבד (יח) מותר, ולעשות פשטידא מהכחל דהיינו שני עיסות עבות ממולאים באמצע עם בשר הכחל כמו שעושין פשטידא ממולא עם בשר אם לא נתייבש הכחל לגמרי אסור אפי' בדיעבד אם

לא

## תקריב מלח

(יא) **שו"ע**. דהיינו כמה פעמים שו"ע עדיף יותר מעיסה בכותל, מיהיכן לזה, כן כתב הרב בשם הפו"ח, והטעם הוא משום דבדיעבד לא מחזקינן לאיסורא, ועיין בתוספות ריש ע"ז בדין זה מה שמפקפק בו והניח בצ"ע:

(יב) **בכותל**. משום דכל מה שנעשה בכלי נקרא ניסול וניסול אלא אפי' לאחר לצי יש לאסור בכותל לכתחילה כמתואר לקמן בכלל נ' סוף ס"ק, ועיין לקמן בכלל ל' סוף ס"ב:

(יג) **רותח**. והיינו אפי' לדידן, דכל זה שהזמרנו בקרישה אלא לבשלו אפי' בקרישה שו"ע לויה אלא משום נזירה שמא יבא לבשלו עם כשר בתוך כתנתו לעיל בכלל זה סוף ס"ב לא שייך נמי כאן, ובמה שכ"ד בשם המרדכי בפ' ג' סוף ס"ג דשם אף נגלה כל צרכו אפי' לא עמו בכותל רק קרשו שו"ע מותר לחתכו בסכין של כשר ולא אמרינן דשיש עיסה רק כשלא נגלה כל צרכו, והמתמיר בזה נקרע חסיד שוטה, ע"ש. והסברת שתמת דלא ילפינן נזוחלי פלא כל אלכל ממנו ולפ אם נשחר מעט אלא פירש לא נזכו פרכיבו כמה שלא פירש בדבר שהוא תרי דרבנן, וכן כתב כשולחן נשוח סי"ק י"ב, ע"ש. וכן מותר לתחוך בסכין של בשר כחל מי שעש"י שהיא מלאה חלב, כן כתב הרב, והעיסה הוא דהחלב שבלוע בהבשר אינו מיפר, וכן מותר לנגוס בשר בשפוד שנלאו בו כחל, ויניחו לא מלא הכחל שים בו דם, כמו שכתב הט"ז מפורש בסוף ט':

(יד) **לחוש**. משום דלמחר לנייתו דינו כשאר בשר לכל דבר, וכמו שכתבנו לעיל בכלל זה דכל זמן שלא פירש לא נזכו דבנן בדבר שהוא תרי דרבנן, כמבואר בסי' ק' בס"ק נ' בשב"ק בס, דלמחר לא מותר להניחו בקערה לפי' עם בשר לצי, ולפי' שניהם חמין ולפלוט זה בכלי שכלל זה, ולפלוט זה בשפוד שנלאו בו זה ע"ש:

(טו) **מותר**. לף דהרב כתב שם בשלוו דלמחר לנייתו דינו כשאר בשר לכל דבר משמע דמותר לף לבשלו אחר הלצי לכתחילה, לפי המרדכי"ל בפרק כ"ה סי' מ"ו כתב דלפי' למחר לבשלו אלא משום

משום

שער הציון
שו"ע יו"ד מסי' צ' סעיף ד'

[ד] לצלות כחל או מכ) למלחו עם הבשר דינו כדין צלייה או מליחת כבד עם בשר, ויש מי מג) שמתירין למלוח כחל על הבשר. הגה, ואין נ)מלחו עם מך) בשר, אפי' בדיעבד בכל ענין מה) מותר (תרוה כלל י"ח). עור הקיבה נ)אחר שהוסר מלבו מותרו והורמו ים לו דין אחר בשר בשר מו) ומותר נ)מלחו עם אחר בשר ואין לו דין כחל כלל (שם):

כחב"ש מ"ק ה"ב ע"ש: מכ) למלחו. מי' ע"ש: מג) שמתירין. מי' ע"ך חוח כ"ש, ועי' מבכורות פ"ק ט"ו, ועי' בשו"ת מהרש"ג סלק ל"ד מי' ל"ב שהסכים על הפ"ך כזה. ועי' בשולחן גבוה סי"ק י"ו: מו) ומותר. מי' ע"ך חוח כ"ש, ועי' בחידושי הגאונו כאן ד"ה, ועי' בתוס"ש סוף כלל ע"ם, ועי' בידד"י בהקלר ל"י, ועי' בהכי שמעינן מהכא שם: מה) מותר (תרוה כלל י"ח). עור הקיבה נ)אחר שהוסר מלבו מותרו והורמו ים לו דין אחר בשר בשר מו) ומותר נ)מלחו עם אחר בשר ואין לו דין כחל כלל (שם):

## בריית מלח

לא יפ) בהפ"מ, ודווקא היכא דקרעו שו"ע ושחו בכוונת תחילה דאז יש להתיר בדיעבד, אכל אם הוא יבש לגמרי מותר לעשות ממנו פשטידא אפי' לכתחילה, אך מבלי לאפות במחבת לכתחילה, ויש כ) להחמיר במחבת אפי' בדיעבד: [ד] עור הקיבה של עגלים שהוסר ממנו חלבו כדין והדיחו מותר אח"כ למלחו עם כל) משלחו בחלב, ולכשלו אח"כ אפי' עם בשר, והיינו כשהוכשר כבר מדמו ע"י מליחה או מותר למלחו עם בשר שג"כ כבר נמלח והודח, אבל כשלא הוכשר עדין מדמו תו אסור עוד למלחו עם בשר שלא כ) נמלח עוד כבדי להוציא דמו:

## תקריב מלח

מפני דהכבד הטעם הזה מפני רבוי הדם שבו ולכן לא התירו אלמו בציטול לכתחילה רק אחר מליחי דאחר הליחי יפה כל הדם הטרף משלחב שם, אבל בכחל דעיקר הקיטור הוא מפני נזירה שאין יכול בלא קרישה שי"ע ושמ"א יכול עם בשר, לכן אין חילוק, עכ"ל, וכתב הט"ז בחוח י' דבל זה הוח רק בלכתחילה דווקא אבל בדיעבד מותר לכן לכתחילה יש לחוש לדעת המהרש"ל ובדיעבד מותר:

יפ) **בהפ"מ**. דמאחר דקרעו שו"ע ושחו בכוונת לא גרע מבישול עם בשר דבדיעבד בהפ"מ כתבר בתרתי לעיל ועיין בתו"ח מה שכתב שם, ועיין במגמ"י סוף סי"ק ו' שכתב בשם המהרש"ל דבשאינו מלוז כדעת הפ"מ בתלמידי חכמים ואין חוששין בפשטידא מכחל כ"ח בינם דווקא, ע"ש:

כ) **לדהמיר**. כן כתב הח"ח בכלל מ"ם חוח י' דים מוסגין מיסור אפי' בתיניבכה אם רק אוסין במחבת, וכן כתב בעל בית יוסף, וכל זה דווקא ע"י קרישה שי"ע הקילו הואיל ולא הוי אלא נזירה שאין יכולה עם בשר, אבל בלא קרישה שי"ע ושויתה בכוונה דאז ליכולה רש"י אסור אפי' לבהו בקדירה ואפי' בהפ"מ, לכן בפשטידא אפי' בלא מחבת נמי הדין כן, כן כתב השפתי בחוח י"ם בסי' הל"ו:

כא) **בשר**. מצ"ב דגם בהקיבה ממלח אלא מ"מ אין לו דין כמו בלל וגם בעי קרישה שי"ע אף לא עיסה בכוונה מעשם האלב הקיבה כתוב הוא בתוכו ויוצא בלא קרישה, וא"כ הוי כמאר בשר, ואפאר שהוסר אלבו והדיחו מותר למלחו עם בשר, כן

---



מבאר דין בשר לצלי, ובו י"ב סעיפים.

שער הציון
שו"ע יו"ד מסי' ע"ו סעי' א'

ב) שואב. מי' ע"ך חוח ג' **הצלי אין צריך מליחה לפי שהאש הדם שבו מעצמו אבל אם דם אחר נוטף** מה שכתב בשם העור והכל"פ, ועי' שם בחוח ג' מה שהאריך שם, ועי' בדבכי תשובה בקו' ס"ב חוח ג' מה שכתב שם, ועי' בשו"ת מהרש"ל המיבחי מלכ

## בריית מלח

[א] **הרוצה** לאכול בשר ב) צלי שנצלה על שפוד על האש או על גבי ג) חגחלים, בין בשר בחמה בין בשר באווזות

## תקריב מלח

ב) **צלי**. כגון שאין לו מלח כמה למלוח, או שאין לו פנאי מומחים יש לו לסמוך עליהם ולהקל לפי רחות עיני המורה: ורואה לאכול מהרה ואיני רואה להמתין עד שימלח ויבשל, או שמריח לו בשר לצלי יותר מבשר מבושל, או לריח הבשר הרחה ומיחה קלת מהילה קודם הצלייי והרחה לבשוף אחר הלליי, אבל בשאינו מוצה והרואפים אמרו לו שיאכל בשר לצלי בלא מליחה דווקא ואף בלא הרחה רפאוה ואמרוהם לו אם הם רופאים

ג) **החגחלים**. הכל דיוים שיו שנצלה ע"ג שפוד על הפם לא על גבי הגחלים, אבל לצלי שנצלה בקדירה לו במחבת הרי זה כבישול, וכל לצלי קדר דינו כבישול ממש לכל דיני מליחה והרחה כמבואר בכל הפוסקים, ועיין לעיל בכלל כ"ז מה שכתבתי שם החלוליס

שו"ע יו"ד סי' ע"ו סעי' א' וב'

ג) נטף על הצלי אפי' אותו דם הוא ג) צונן לא אמרינן שהאש שאבו ואוסר כדי ד) נטילה: [ב] הרצה למלוח צלי ולאכלו בלא ה) הדחה עושה ואין לחוש לדם שעל המלח, ויש מי שאומר דהני מילי כשמולחו וצולחו מיד, אבל אם שהה במולחו המלח בולע ו) ונאסר לפיכך מדיחו יפה קודם ז) צלייה. הגה, וי"א דלכי נמי דשהה ח) מהילה, (רמב"ן), וי"א דלכתר נמי כן נקיט ט) מלוחה מהילה (רש"י), והמנהג להלימו מהילה ונם למלוח מקח נחתר י) כשפוד ולולנו מיד קודם שיתמלא המלח דם (הגהת ש"ד), מיהו אם לא הדיחו ולא מלחו כלל או מלחו פחות יצא) כדשהה מהילה ובלוה כך יב) מותר, ובלבד שלא שהה כך כמלוחלחו כלא כדשהה יג) שיעור מלוחתו, אבל אם יד) שהה כל כך קודם שנלחו אסור (כך משמע בתרוה כלל ה'), ואין

מתפוצה מבלל מעם, ע"ש: ג) נטף. עי' ש"ך אות ד' מה שכתב בשם התי"ט, ומקור דין זה הוא מהסוגי', והכה"ג כתב"ד ס"ג, ס"ש, ובי' נ"ו, ובי' נ"ן בס"ק עם ס': ד) צונן. עי' ש"ך אות ד' מה שכתב בשם התי"ט בכלל כ"ג דין ד', ובי' מקציע מלא: ה) נטילה. עי' ש"ך אות ס', ובי' נ"ו, ובי' נ"ן, והמקור הוא בתוכן בי"ע ס"ב ד"ה ויש לומר, ובי' נ"ו, ובי' מבנמת אות ג', ובשפתי אות ל', ובי' מבנמת אות ח', ובי' מקציע מלא: מסכבת הלבוש סי' קנ"ה בתוכיות: ה) הדחה. עי' ש"ך אות ו' וס"ק כ', ובי' מבנמת אות ל', בשפתי אות ו' ואות ח', ובי' מקציע מלא: ו) ונאסר. עוד בשם התבמ"ח והכו בהב"ח, ובי' מ"ז אות נ' ואות ל', ובי' מקציע מלא: ז) צלייה. עי' ש"ך אות ו', ובי' בלבוי מעוגב בפי' הכיל בשם הכמ"ן, ובי' נ"ו אות ל', ובי' מבנמת אות ל', ובי' מקציע מלא: ח) מהילה. והוא דעת הט"ז בשם הכמ"ן, ובי' ש"ך אות ח', ובי' נ"ו אות ל', ובי' מבנמת אות ל', ובי' מקציע מלא: ט) מלוחה. עי' ש"ך אות ח' ובי' פי' אות כ', ובי' מ"ת אות כ"ג: י) בשפוד. עי' בלבוי מעוגב בפי' הכיל בשם הכמ"ן, ובי' נ"ו אות ל', ובי' מבנמת אות ל', ובי' מקציע מלא: יא) הדחה. עי' בי"ע בהקדמה אות י"ח, ובי' מקציע מלא: יב) מותר. עי' בהמ"ח סי' ס"ח אות ס"ב, ובי' מקציע מלא: יג) שיעור. עי' ש"ך אות ח', ובי' מ"ת אות כ"ג, ובי' מקציע מלא: יד) שהה. עי' ש"ך אות ח', ובי' נ"ו, ובי' מקוכ"ב, ובי' מבנמת אות ל', ובי' מקציע מלא: טו) דהני. עי' בהקדמה אות י"ח, ובי' מקציע מלא: יו) כדשהה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: יז) שהה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: יח) כמלוחלחו. עי' בי"ע בהקדמה אות ל"ב, ובי' מקציע מלא: יט) כך. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: כ) יצא. עי' בהמ"ח סי' ס"ח אות ס"ב, ובי' מקציע מלא: כא) כדשהה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: כב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: כג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: כד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: כה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: כו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: כז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: כח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: כט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: ל) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: לא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: לב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: לג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: לד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: לה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: לו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: לז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: לח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: לט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: מ) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: מא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: מב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: מג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: מד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: מה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: מו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: מז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: מח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: מט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: נ) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: נא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: נב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: נג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: נד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: נה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: נו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: נז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: נח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: נט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: ס) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: סא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: סב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: סג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: סד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: סה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: סו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: סז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: סח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: סט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: ע) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: עא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: עב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: עג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: עד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: עה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: עו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: עז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: עח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: עט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: פ) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: פא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: פב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: פג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: פד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: פה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: פו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: פז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: פח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: פט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: צ) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: צא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: צב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: צג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: צד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: צה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: צו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: צז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: צח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: צט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: ק) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קי) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קיא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קיב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קיג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קיד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קטו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קטז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קיז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קיח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קיט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קכ) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קכא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קכב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קכג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קכד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קכה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קכו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קכז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קכח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קכט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קל) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קלא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קלב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קלג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קלד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קלה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קלו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קלז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קלח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קלט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קמ) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קמא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קמב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קמג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קמד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קמה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קמו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קמז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קמח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קמט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קנ) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קנא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קנב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קנג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קנד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קנה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קנו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קנז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קנח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קנט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קס) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קסא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קסב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קסג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קסד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קסה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קסו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קסז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קסח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קסט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קע) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קעא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קעב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קעג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קעד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קעה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קעו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קעז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קעח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קעט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קפ) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קפא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קפב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קפג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קפד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קפה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קפו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קפז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קפח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קפט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קצ) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קצא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קצב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קצג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קצד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קצה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קצו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קצז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קצח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: קצט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: ר) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: רא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: רב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: רג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: רד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: רה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: רו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: רז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: רח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: רט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: ש) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: שא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: שב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: שג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: שד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: שה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: שו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: שז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: שח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: שט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: ת) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תי) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תיא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תיב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תיג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תיד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תטו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תטז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תיז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תיח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תיט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תכ) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תכא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תכב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תכג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תכד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תכה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תכו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תכז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תכח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תכט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תל) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תלא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תלב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תלג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תלד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תלה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תלו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תלז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תלח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תלט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תמ) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תמא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תמב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תמג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תמד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תמה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תמו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תמז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תמח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תמט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תנ) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תנא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תנב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תנג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תנד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תנה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תנו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תנז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תנח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תנט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תס) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תסא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תסב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תסג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תסד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תסה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תסו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תסז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תסח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תסט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תע) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תעא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תעב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תעג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תעד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תעה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תעו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תעז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תעח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תעט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תפ) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תפא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תפב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תפג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תפד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תפה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תפו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תפז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תפח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תפט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תצ) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תצא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תצב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תצג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תצד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תצה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תצו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תצז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תצח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תצט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תק) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקי) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקיא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקיב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקיג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקיד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקטו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקטז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקיז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקיח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקיט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקכ) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקכא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקכב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקכג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקכד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקכה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקכו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקכז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקכח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקכט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקל) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקלא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקלב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקלג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקלד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקלה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקלו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקלז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקלח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקלט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקמ) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקמא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקמב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקמג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקמד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקמה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקמו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקמז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקמח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקמט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקנ) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקנא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקנב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקנג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקנד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקנה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקנו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקנז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקנח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקנט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקס) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקסא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקסב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקסג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקסד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקסה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקסו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקסז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקסח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקסט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקע) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקעא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקעב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקעג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקעד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקעה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקעו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקעז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקעח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקעט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקפ) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקפא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקפב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקפג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקפד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקפה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקפו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקפז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקפח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקפט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקצ) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקצא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקצב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקצג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקצד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקצה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקצו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקצז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקצח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקצט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקצ) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקצא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקצב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקצג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקצד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקצה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקצו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקצז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקצח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תקצט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תר) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תרא) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תרב) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תרג) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תרד) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תרה) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תרו) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תרז) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תרח) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תרט) כלבה. עי' ש"ך אות ח', ובי' מקציע מלא: תש) כלבה. עי

## ברית מלח

### שער הציון

שו"ע יו"ד סי' ע"ו סעי' ב'

נפנין זה: עיטות. עי' מ"ב סי' ש"ך אות י' וט"ז אות ו' ופמ"ג אות ו' ובאפי' אות י', וצ"ל בכפוי ואין חילוק בכל זה בין אם רוצה לאכלו אחר כך גמי או רוצה לשלחו ליתן (מחה"ש). ואם דבר שאינו מאכל כלל כי אם לריפוי (ש"ך סי' ע"ו ס"ק ב'), ואפי' בדבר שאינו מאכל כלל כי אם לריפוי ולא לשלחו ליתן, מיהו אם לא הדיחו ואפי' ביטלו כך מותר (ע"ע סי' ע"ג), ואפילו ממלחו מתחילה

### ברית מלח

וגם למלחו קצת קודם ו) הצלוי', ותיכף אחר המליחה קצת יצלנו ע"י השפוד על האש או ע"ג נחלים

### תקריב מלח

יותר מכדי קליפה כדעת התוס' והרא"ש בהגהת פרקב כ"ב נבי מין מחשיקין דם בבני מעיים, ולא במקום הזה כתב כן הר"ן גופא בבני מקומות מחזיים כתב כן, אחד הוא פ"ק דחולין בשם הרמב"ן לפי שדם שעל פני הבשר טיפו קולף ע"י מלח תדבקה נקרם הוא ומחייבים ושמלח על הבשר, ומקום הפשי הוא בפרק ג"כ בשם רבינו יונה, ע"ע"ג הגאון בעל בלי שבע, ומסתיק שם בהרמוך הוא להמחמ שכתב שכח מה שכתב בה"ן בשם מקומות אלו, גלח ודחלי שהצ"ע סברת הפפיחים מוסיף ומר מעלמו ואפשר דה"ק לגלי יום לחתות ע"ש. וז"ל הן שברלי לומר דהצ"ע לקח עלמו שברלי ז בדעת הר"ן דש"ל דלגי לא בעי הדחה תחילה מכח מיהלו שבשיל שם על קושיתו שהקשה שם בפרק קמא דחולין דף מ' ע"ב לענין הכותח בכלין של שמ"ב דרב אמר קולף בית השחיטה מפני שבלע במטוות הכלין, ורבב"ח אחר מדיות בטיט את בית השחיטה ודי', ומקשה שם הר"ן על רבב"ח, הרפ לו דבלמ הכי נמי דבהמה בעי הקל קולף ולריך לומר הוא לדברי מידי דמו כדאמר בשומה במוקין דף ק"ג ע"ש לין הבשר ולא כיוצי דמו כו'. ואפשר שם דים מי שפירש דהתם, ר"ל שמומל בלכלכדים מיירי, אבל בלגי לא בעי הדחה, ע"ע. ולקח זאת מזה דהר"ן חזר בו מדבריו הרמכותים וס"ל דלגלי לא בעי הדחה, אבל בחמת לין אי שום פברלי לומר בדעת הב"י, לחלטית דבר דהר"ן הקשה שמומל דבלמ הכי לריך הדחה ולמה מלריך רבב"ח הדחה בית השחיטה, ועל זה הביא הים שם מהריק שכתב דמומל לין קושי כלל דלפשר לומר שהוא אמר דבריו בלקדיה אבל בלגי אפשר דלא לריך הדחה, אבל לין משם פשיטה דלגלי לא בעי הדחה, ועוד אבל הר"ן נופל משיק שם אחר שפבית חיובן זה וכתב בזה שלשון, אבל הרמב"ם כתב דמפלגת דאפי' בלגי שמי אמר דבעי הדחה, ע"ש. הרי גלאה דגם מחירון גה לו ניחא דעתו דהר"ן וס"ל דבר פשוט דאף בלגי בעי הדחה, וכן הוא בחמת דעת הב"ן והרמב"ן והר"ב יוסי דלגלי בעי הדחה משום דש בענין שעל הבשר כמו שכתב הרמב"ן משום שהדם שעל פני הבשר הוא סולך ע"י הלם, אחרבה נקרם ע"ה ומחייבים ומשלר על הבשר ואין הלם מועיל רק לם הנבוט וגם זה דם בענין, ע"ע. והר"ן שבולא לרלך לדעתו, וטיין בחיבורו הרמב"ן שכתב משום שם דבעי הדחה לפי' הם שלא בגלי שלאה כלל כמו שכתב הש"ך בחות ה', וטיין בחי"ן בשם הלי שבע ולא בעי הדחה כלל כמו שכתב הש"ך בחות ה', ואין בחי"ן בחיבורו הרמב"ן שכתב משום דבעי הדחה לפי' הם שלא בגלי שלאה כלל כמו שכתב הש"ך בחות ה', ואין בחי"ן

שו"ע יו"ד סמי' ע"ו סעי' ב' ג' וד'

שער הציון

כב) תחילה קודם גזיזתו ולא הודם ממר במליחה אפילו הכי מותר ולא חיישינן לדם ומלח שעניו דמורת מבחר בעיב (תי"ם): גזה, ועי' בנקפר זר וחבר במ"ו סל היו"ד סיי סר' זה, ועי' בפתי תוש' סל"ו סי' ב'.

[ב] לא ניקב הוורידין בעוף בשעה שחיטה אסור כג) לאכלו, ואפי' צלי עד שיתחוך אבר כד) אבר, ויוצלה, רצה לאכול ממנו בשר חי כה) אסור עד שיתחוך וימלח, ואם ניקר הבשר מחותי דם אוכל אפי' בלא מליחה חי או כו) צלי, ואפי' בולו כאחד, ויש שהחמירו שלא לאכלו כולו כאחד אפי' בצלי אלא לאחר חתיכת הוורידין ורוב שני כז) הסיכנים: [ד] יש מי שאוסר לחתוך בסכין צלי שאצל האיש שלא נמלח כל זמן שאינו נצלה כל צרכו מפני דם

כג) כמי' ס"ו, ועי' בוד"י תוש' ו' בהלכות ומות ד' מה שנפקא לה לדיעה: כד) לאכלו. עי' ע"ן תוש' ס"ו, ועי' בנקפר שמות בן מלוי, ועי' בי"י ס"ן סבי: ב"י ס"ן ב', ועי' בשולחן נטוה סי"ן ס"ג, ועי' שפתי תוש י"ם, ועי' פלתי נפי' ס"ב תוש ד', ועי' ביטושות יעקב שם נפי' ס"ע תוש נ' ועי' בפ"ת סמתמת מצה מלק יו"ד סי' מי"ב סק"ב בשם ס' ב"ח: כה) אבר. עי' בי"י ס"ב בשבו"י לענין אם שהחל לנתק מן העוף, ועי' במהרי"ב ס"ל ד' בתשובה סי' ס"ב בשבו"י סי' ב"ח ג', ועי' בפ"ת סי' ס"ו סק"ב בשם מוהר"ש סופר"ד מלימלח סי' ס"ג, ועי' בנקפר זמת מורה סי"ן ב' ול': כו) אבר. עי' ע"ן שמות י', ועי' בתי"ם, ועי' בפ"ת סי' ס"ו סק"ב בשם שולחן מלק יו"ד סי' ס': כז) צלי. עי' ע"ן שמות י"ח, ועי' י"ל, ועי' מקוב"ם, ועי' בלבוש תשובה נפי' הל"ו שמות ל"ח ע"ב: כח) הסיכנים. עי' ע"ן שמות כ' ועי"ן שמות ח' מה שכתבתי נזה, ועי' מעבטת שמות ח', ובשפתי שמות כ', ועי' בי"י בהלכות שמות כ"ו מה שכתבתי שם בדיעות: הפשוט

## ברית מלח

ז) גהלים: [כ] וכן הוא המנהג להדיח הבשר תחילה וגם למולחו קצת ולצלותו מיד קודם שיתטלא המלח מ) דם, מיהו כדיעבד אם לא הדיח אף לא מלחו כלל, או אפי' אם מלחו בלא הדחה כלל ואפי' מלחו מליחת קדירה נפי מותר

## תקריב מלח

לו דם הסבדים שלא פירש ומותר, אבל בללי שחיטה בללי רפוי ומלפי דעת הרב ג"כ לצריך הדחה ומליחה ראשי כמו לקדירה, והרמ"ם ולשון מהלכ בין בללי ראשי בללי שחיטה ראשי, משום דהרמ"ם לשיטתו דם אינו דם [ו"ל אפי' פירש מאליו אינו אלא לאחר שלא יפלו לתוך פירש לאחר שחיטה לפ שהוא בללי ראשי בללי פירש מאליו ולפי דעתי לעולם צריך הדחה מהיכא דים לחוש להחתילה לדעת הפוסקים שלפי דם"ל דאינו דם אינו צריך הדחה מהיכא דים לחוש מליחה וודאי דאך מלד מנהג הוא:

ז) גהלים. דאם יהחה מעט במלחו חיישינן שלא יתמלא המלח דם, הרב בהג"ה בס"ק ס' בשם הגהת ש"ר, דאם יתמלא המלח דם יהי' נעשית נבלה והאם לפי שהוא רק דם העבר ולא דם המלח, ומיהשינן שמא יאכל אח"כ העבר בלא הדחה אחר הללוי' ויאכל איסור, וכן משמע ברור מדבריו הח"מ בכללי ס"ה סעי' ה' שכתב דאם מלחו וללאו מיד אין צריך להדיח העבר אחר הללוי' ואין לחוש לדם שעל המלח שהאם שוחבו ושוטע המלח מלבלוע עכ"ל, הרי נלהה שאין צריך הדחה אחריהה כשבולעו מיד משום דאין האם מניח את המלח לבלוע, ומיהו דווקא כשמניח היכף אחר המליחה על האם וכח האם חזק יותר מכח המלח ומתחיל היכף לעשות פעולה האליטה והיא שוחבת כל הדם ואינה מניחה את המלח לבלוע, אי אין צריך הדחה אח"כ ואפי' אם יאכל אח"כ עם המלח מאי אכפת לן, משמע מפורש מדבריו דכשהמלח בשבר מעט במלחו בשר הדחה אח"כ משום דהם שבלעו במלח שלא יאכל איסור, ולא אתיינן בשאם שוחב הדם גם מהמלח, ועיין בדרכי תשובה נפי' ע"ו אות י"ח מה שכתבתי נזה:

ח) דם. כן כתב הרב בהג"ה נפי' ע"ו בס"ק ס', וכן כתב בד"מ בשם מהרש"ל בהגהות ש"ד דלכתחילה נוהגין להדיח

תחילה אפי' עופות דליכא הפשת דלילוך הדם כהן. וע"ע שעמו ועיעוקר, דהכא נדון זה דהדחה ומליחה בשר בללי, רבות אמה החילוק דשת נזה, דעת החום' בחולין דף ל"ג ע"א ד"ה מולחו נבי תהך כיון שבר מצית האחיטה דקלקוהו שם הגמרא מולחו יפה יפה ומרוחו יפה, ל"ל סייט הדחה תחיטה, ומקשה שם החום' מחוש זה לזיכוי הדחה דלכאורה, ומצני שם בשיטי בהחיית, אי נמי מיירי בללי, אע"ג דללי לא בעי מליחה, שאני הכא שנתעך קודם שנתלא ושפשה ומצית האחיטה, לכן בעי מליחה, מ"מ לא בעי הדחה, ע"ש, וכן כתב הרמ"ם בחולין דף י"ד ו"ל שם, הלכך לא בעי מליחה בללי ואם לא הדחה, ניהו צריך שפשוף יפ שלין להקנקנים שכין מיוחד לתבשים, וכן כתב המחבר בסי' ס"ד דים לשפשף העבר מעפה זה, וכתב שם הרמ"ם דאפי' לא נללה יפה יפה אפי דיולה הכי, וכתב בד"מ, ובדברי מהודות על הרמ"ם בשם הפו"ה, וכן כתב הה"ח בללי ע' בשם הה"ה דבדיעבד אפי' אם לא שפשף העבר תחילה בללי אפי מותר משום דלא מחזקינן לישור שנאת תכנו בסכיון של תבשים ואפי' קאמר מן השמ"ם עכ"ל, ועי' בחמ"י שהמחה שם על זה, מאחר דלין להם לשפוף מיותר, וגם שהם סכין מינו מקי ממאי דלא מחזקינן לישור, אלא השעם הוא דכל מידי דבעי

שער הציון

שו"ע יו"ד מסי' ע"ז סעי' ד' וה'

**דם שנבלע בסבין, ויש מי שאומר** (כח) **השפוד שצלו בו בשר בלא מליחה, ויש מי שהורה שאסור להשהות הצלי על השפוד לאחר שהוסר מן האש לאחד שפסק הבשר** (כט) **מלוב שמא יחזור הבשר החם ויבלע ממנו, ויש מתירין בכל זה, וכן המנהג להתיר,** (ואם מהבהן לכתחילה ומתירין ל) (והגהת ש"ך, ומ"ה כלל ג"י): (מהרש"ל והגהת ש"ך, ומ"ה כלל ג"י) : [ה] **צלי שלא נמלח וחתכו על**

כח) השפוד. פי' ש"ך. אות כ"ח, ומי' כשפוד נכרית מלח. תבר לפני דף ס"ב ס"ב, ומי' מקרבב מלח: כט) מלוב. מי'

ס"ק אות ל"ח, ובסי"ח סוף ס"ק כ"ג ומי' ג' סי"ק י"ח, ומי' בשפר ממחץ נבוב ונשפר במלח ג' ביו"ד בדינים של הלכות מליחה כסי' הג"ע, ומי' בכנסי"ג בהגהת ג"י אות ל"ח, ובסי"ח סוף ס"ק כ"ג ומי' ג' סי"ק י"ח, ומי' בשפר ממחץ נבוב ונשפר במלח ג' ביו"ד בדינים של הלכות מליחה כסי' הג"ע, ומי' בכנסי"ג בהגהת סי' אות ל"ז: מה שכתב בשם הש"ס :

אורם

## ברית מלח

ע) **מותר**, אם אך לא שחז שיעור י) **מליחה**, אבל אם שהה כמלהו שיעור מליחה קודם הצלויי' **נאסר הבשר אפי'** יא) **לצלי באין הפ"מ ואפי' אם מריחו לאחר המליחה וגם לאחר הצלויי', מ"מ אסור בכל יכ) ענין, אבל בחפ"מ**

מותר

## תקריב מלח

לחפי' שופות, והעצם הוא מלחר דמו מהכוי למלוח קלח לגלי כרס"י ז"ל, והאילו ומולחין בעין הדחה תחילה מפני הדם בעין שעלי', עכ"ל, בסבבר, וגם הרי זה לא הוי דם בעין ממש שבח לו ממקום אחר משום דס"ל דלא בעינן מליחה, אבל מן דמסקינן כרס"י דלריך מליחה לריך ימי הדחה, וכסי נסבוין, וכן כתב הפרישה לפין לשנות, וכן כתב הפר"ח דלעניו דינה להחחילה יש לחוש לדברי הרשב"ם, ולריך לדחות, ומכן דעה כל דבוחה, וכן כתב המחבלות אות ד', וכן כתב הב"ח בסוד סי' ע"ו, וי"ל מיהו לדידן דמסקינן למלות קלח לגלי כפיסס"י היש פרק כ"ל ח"כ פשוט הוא דלריך להיות קודם שלח יבלוע הנוצח אח הדם ולא יפליג וכן אט מוכנין, עכ"ל, וכתב בשל רמ"א בסי' כ"ג אות ב' וכפ"י אות י"ח, וי"ל שם אף שהרמ"ם כתב שהם תלות משמע מליחה נמורה, מ"מ כתב הרב מליחה קלח משום דדם, כתב מליחה קלח משום, ובדברי הרמב"ם אין הכרח שאסבר שהרמב"ם נ"ב ס"ל שלריך מליחה קלח מלד המעמ, ומשמר דהמעמ הוא למלות הרי מוכנת הוא להזכיר מליחה, אבל אין כוונתו בזה לאסמעין שלריך מליחה נמורה, רק שיהא מוכנו הוא לאסמעין דלולהו מיד במלמו ואין לריך להיימו יפה קודם הלילי', וכן כתב הלחם משנה בפרק ו' מהלכות מ"א הלכה י"ב שאין הכרח בדברי הרמב"ם, לכן יש לפרש נ"ב שכוונת הרמב"ם בזה שכתב מולמו היינו רק מליחה קלח כדעת רס"י ז"ל, ושלח להדחות במחלוקת, עכ"ל, ולמאה לפלא נדול בעיני על כל מה שכתב לעלמו והרבה בספרות ולחוב שגם הרמב"ם פ"ל כרס"י דללי הי במליחה קלח ולעשות עלמו כחוכב שלום ולדוק שלום לעשות שלום בין כס"י, והרמב"ם מבלי להרגיש מחלוקת בישהלל, אפר בחמת חון שום תועלת מדבריו, ולפסקיו עיכורי ולילחי לחיובי ממחמת ז"ל בנח קמח דף פ"נ ע"ח, לאך אפשר לו לומר דדעת הרמב"ם בחינת מלוח, היינו מליחה נמורה, וס"ל דלללי בעינן מליחה נמורה אפר זאת עד נמרלו מפורשת בכולה דף י"ח ע"ח דלללי אין לריך רק מליחה קלח, והנה אימא שם במשנה פלונחת ב"ש וב"ה לענין טיללול אבור ביו"ט, ולקמחת שם בגמרל, תנא דבון שמולחין עליו בשר בגלי, ופירש"י ותעשה"י שהמלח מועיל לעיכול שון ב"ש וב"ה שמותר, אמר מבי לא שנו אלא לגלי אבל לקדירה לא, ופירש"י שם לגלי דאין מולחין אותו יפה, וי"ל ולא חיישינן לעיכול אבל מליחה קדירה היינו לאחין הרבה אפור משום עיכול, ובריש שם הגמרל פשיטל, לגלי אין, וי"ל ומלי קמ"ל אבי, ומשני התחלן הא קמ"ל דאפי' לגלי בעין קדירה אסור, ופירש"י שם לגי בעין קדירה, כגון אותו המולח לגי יפה יפה קודם למליחת בשר שלרוך קדירה אפי אסור, דלא חיימא לן לגי מותר, אבי נמרל משמיה היא דלגלי אין לריך מליחה נמורה, ונם ב"מ לענין דיעל, ולא בא בחמת לחדש לנו שום דבר חדש, וכל מה שנחמה לא נחרו אלא בגי :

ע) **מותר**. הרב בהג"ה בסי"ק ג', וכן כתב הד"מ ומשמע כן מדברי המהרי"ו דאם נלמלו בלא הדחה ומליחה המותר בדיעבד למאיכן נורע משהב אחיב וכן אם מלאו בלא הדחה כ"ל אפי' מליחה קדירה, כן כתב היד"י בהקלר אות י"ח אפי אפי אסור לאם בא מלחו שיעור מליחה, ואפי"ב דהמלח מוליא את הדם בעין שעלי' בהקלר אות י"ח אפי אפי אסור לאם בא מלחו שיעור מליחה, ואפי"ב דהמלח מוליא את הדם בעין שהה כמ

שו"ע יו"ד סי' ע"ג סעי' ה' ו'

על גבי כבר אף על פי שיש בכבר מראה (ס) אודם, מותר אם נצלה עד כדי שהוא ראוי לאכילה לרוב בני אדם (דהיינו חצי מזיעתו, וה"ה שהמוכל בלח כבר נמי (ב"י בשם הרשב"ם)[ו] בשר שצולין בלא (נ) מליחה, אין נותנין כלי תחתיו לקבל שמנונית הנוטף ממנו עד שיצלה עד שיהא ראוי (נ) לאכילה על ידי צליו וז':

(ס) אודם. עי' ט"ז אות כ"ד, ומ"א אות ל"ב, ובדברי תשובה כאן ס"ק ל"ג, ומ"ש בשמו אות כ"ד, ומ"ש בשם הרשב"ם ס"ק ל"ג, ובדברי תשובה כאן ס"ק ל"ג, ומ"ש בשמו אות כ"ה ובס"ק ל"ו אות מ"ם שכתבנו שם, ומ"ש ס"ת מה שכתבנו בזה: (ע) מליחה. עי' ט"ז אות ל"ב, ומ"א ס"ק ל"ג, ומ"ש בשמו אות כ"ה ובס"ק ל"ו אות מ"ם שכתבנו שם, ומ"ש ס"ת מה שכתבנו בזה: (ד) לאכילה. עי' בתוס"ש, ומ"א בסוף ס"ק י', ומ"ש בדברי תשובה בסוף ס"ק ל', ומ"ש בדברי הלבוש שכתבו הממ"י בכלל ע' סי"ק ע"ג, ומ"ש בקצור משמרת שלום בתשבצות אות י"ח מה שהתבלבל על בשמ"ב, ומ"ש בשלחן גבוה סוף סי' תכ"א, ומ"ש בתורת מיגוי סי"ק ה' מה שכתב שם בתקוכות, ס"ת:

## ברית מלח

טורי יג) לצלי, ולקדירה אפי' בדלא שהה נמי דווקא בהם"מ מותר אכל באין הם"מ יז) אסור: [ג] ואם מלח את הבשר בלא הדחה ונזכר קודם הצליי, ועדין לא שהה כמלחו שיעור מליחה, צריך להדיחו ממלחו ולחזור ולמלחו כאשר נתהב בשפוד טו) ולצלותו, ונותנין לתחטיר בשצולין בשר בלא מליחה, או שנמלח ולא שהה שיעור מליחה, שלא להפוך השפוד תמיד במחירות רב רק בנחת ובמתון כדי שיזוב ויפול הדם טז) לארץ, וכדיעבד אפי' מהפכו כל עת הצליי בכהחירות אין יז) לחוש: [ד] ואין חילוק בכל הדינים אילו בין אם רוצה לאכלו כך צלי, או רוצה לבשלו

## תקריב מלח

כמ"ש הט"ז בשות ח' בסי' ס"ט בשם מ"ה שכתב בשם מו"ז, ודבר פשוט הוא:

יג) **לצלי**. לף בדשבה שיעור מליחה, מאחר דלא מלחוה רק מליחת צלי והיי חדא למעליותא אינו לחטר לגלי מלח דווקא בלין הם"מ לבל בהם"מ מותר מליחה קדירה ממי כמבואר לעיל בכלל י"ח שות נ' דדין בשר שמלח בלא הדחה לחמוה ועין בהגהת ח"ם מהד"ב שכתב ג"כ דבהם"מ לפי' דמלח מליחה קדירה ממי מוקר ועין בשפר מפנרש השלחן השפרחי מה שכתב בזה:

יד) **אסור**. ולא מהני בו הדומ"ם, דלפ"ג דע"י הטיר יוצא הדם ע"י צלי, לבל ע"י מליחה יוצא ע"י מליחה כחבר בתבנו לעיל בכלל זה שות ט', ועין ס"ך שות ו', ועין יד"י בהגהות בסי' ס"ט שות י"ב ויא' ובכרמ"ם סי' הל"ל בפ"י שות י"ח ויי"ם, ובפ"ה שות ז' ת', ועין לעיל בכלל זה שות ט' מה שכתבנו שם:

טו) **ולצלותו**. לף דמדינא מותר לף לבתחילה לצלותו בלא הדחה אחר המליחה כמו שכתבו הם"ך בשות ט', דמה שבתב הרב בלבותו אם מלחו בלא הדחה בתילה ובללה בך, דמשמע דבדיעבד לאו דוקא בתילה אלא לצלותו בך בלא הדחה דהא בת"ח בלל ה' דין ג' משמע משורש דאסור לבתחילה מוהר לצלותו בך ועוד דאם אתה אומר דלא אסרו ח"ל אין תקנה לאותו בשר וח"ל הוי זה כדיעבד ובדיעבד הלא בתב הרב דמותר אלא משום לבתחילה צריך עכ"פ הדחה בתילה אלא מלח מנהגו כמו שכתב הרב בשלמו בהג"ה דהמנהג לבדיחו בתילה ומלחו קלת, ואת"ל בשעת מנהג הנלמוד, ועוד לבתחילה צריך בשעת ג"כ הדחה אחר המליחה אלא מנהגו, לכן לף לא ראה הרב לכתוב בלשון לבתחילה ובתב לשון דיעבד ח"כ משמע שם נופלת יפ להחמיר ולחזור ולבדיחו ולמלחו בבדי לבלות משנה הקדמונים מלחו דהחשם משום בלינה הרם ליכא בלן לא בלינה הרם בהמלח ולא בלינה הרם בעין בהבשר, הרא לף לבתחילה מותר לצלותו בך בלא הדחה, משום דלמחיק שבול החם שוהבו כמו שבתב הב"ח בשות ג' בשם הטור לשפי הדחה נמי לא בעי לבתחילה משום הם בעין שלינו משום שהבל החם שוהבו, וכן בתב הרש"ם, לבן בוודאי שים לזהר משנה הקדמונים ולחזור ולבדיחו ולמלחו ולצלותו בן ע"ל:

טז) **לארץ**. הרב בהג"ה בסי"ק ב' לף הזהיר דק בשר שלולן בלא מליחה לבל הם"ך בשות י"ב מחב ג"כ לו בשר שנמלח ולא שהה שיעור מליחה משום דבר"מ בשם הח"י בלל ע' דין מ' בתב בשר שלולן בלא שהה שיעור מליחה לקדירה לשור להסוך השפוד תמיד בשעת צלוי, משום דלא מהנלבל הדם עליו ולאו משל הסוך בהשפוד תמיד בשעת צלוי, דדבר הנראה לעינים הוא שבהשפלין דבר במהירות רב לף יפול שום דבר לתרן ויהי' הדם שפור על צלוי, לבל לריך להיחם לפעמים בבדי שיזוב דמו, ולבן בתב הם"ך דבין בלא תמיד מעשם זה והוה הלחם תעודות בפרק קמא דחולין אות ס"ח בתב דהשמיטו להן להוך פוסקים דברי הרש"ם בפרק כ"ה בי' מ"ו דמותר להסוך בין בשלמו בין בלא שלמו, וכן הפר"ח נקח לו דבריו הרש"ם הילו ושכך מהם דהכי מוכחו לף לבתחילה, ועיין ברש"ם בלא"ם אות ו' שבתב דהברש"ם הין רהי' בלל לבתחילה ומ"מ בדיעבד בלא מליחה בלל בשר שלולן בלא הדחה בתילה ומלחו בך בדיעבד הלא בתב הרש"ם דלף לבתחילה מוהר לצלותו בך בדיעבד הלא בתב הרב דמותר בלא מליחה בלל בשר שלולן בלא הדחה בתילה ומלח

## ברית מלח

לבשלו אח"כ, רק שיצלנו תחילה כחצי צליותיו כדי שיהיו ראוי יח) לאכילה, ולדידן צריך להיות נצלה כ"כ עד שיתייבש מבחוץ אבל אם לא נצלה שיעור זה אסור לאכלו אפי' אם לא יבשלו יט) אח"כ, רק לצורך שבת או אורחים הנונים או הפ"מ יש להקל ולאכלו כך כ) צלוי, אבל לבשלו אח"כ ודאי אסור כה) לבו"ע, וכן אם מלה בשר ולא שהה במלחו והודה אסור לאכלו כך אפי' כג) חי, אבל מחני לבשר זה הדומ"ש ולבשלו אח"כ ולאכלו

## תקריב מלח

יח) **לאכילה**. כן כתב הרב כהג"ה בפי"ק ג' בסה מהו"ה דלפ שלכתו כך צלי מוכחת לטיות נצלה כל צרכו, וחס נצלה כל צרכו מוכר מחי"כ לבשלו דמ"ל לכתו"ה דלפי' לכתו כך צלי אסור אם לא נצלה כל צרכו, ולכן מלריך לעולם שיהי' נצלה כמלי צליתיו דמה הוא מפליט כל דמו מהוכו, ולכן דעת הסו"ה שמוכר לפ שלבשלו אח"כ, ולין לריך שליחה מקודם משום החשש שמא לא יצלנו כל צרכו דהרי מוכרת הוא צלותו כל צרכו, דלפ לפי הנ' אסורה לפ שלכתו כתי צלי, וכן כתב הר"ש בשם הסו"ה דכל צלי יצלה בשמלתה כתי צליותו כדי שיוצ דמו ולפ מותר לפ לבשלו אח"כ ולא תמיכן דדווקא כשחיתה בשמלתה לבשל אח"כ אז לריך תני צליותיו דאם לא יצלנו כל צרכו יוכל אח"כ הדם בשלות, אבל אם רוצה לאכול כך צלי שרי לפ אם נצלה מעט זה לפ לתמיכן, דלדידן פירש ממו"מ בפחות מוצן שיהי' הכל אסור, דמטעם זה לתמיכן פירש ממו"מ בשמלת בכשמ"ל אז תחיכה שמשבלה בדמה לפי' אם יש ס' אגדה מעטה דפירוש ממו"מ, מ"ב ה"ה הכל נלה אם לא נצלה כל צרכה ממי לאסור, ושין בשפתי חות י"ג שדחה ג"כ דברי הפר"מ, ולפי עניי"ד יש להחמיר עוד בנלה הכי בצלי, דאי אתיר לאכלו צלי בלא נצלה כל צרכו יש לחוש שמא יבשלנו אח"כ דבתחמת מטעם זה ס"ל לוקין הפוסקים המחיירו לאכול צלי בלא נצלה כ"ל דלריך שליחה יפה כשרוצה לבשלו, לכן בוודאי לפ לאכלו צלי מוכרת לחיות צלוי כל צרכו, ולא כהיד"י בפי' ס"ו בהקלר חות ג' ובהלחון חות הע"ג שמחלק בין כשר של טובר מפרקתה לפחת בשר, דדווקא בשבר של טובר מפרקתה לריך צלוי כ"ל לפי' לאכלו צלי, אבל בשחת בשר אז דווקא לבשל לבשלו לריכין צלוי כ"ל, אבל לאכלו כך צלי לה בצלי' מועטת, אלא ודאי לשלש לריכין צלוי' כ"ל בשר שלן לאכלו כך צלי לה בחות ג"כ כתב ומ"ש בהפ"ח בשיג של הס"ך בזה ומפלק בין רוצה לאכלו צלי לו רוצה לבשלו, אבל בשפתי חות ג"כ השיב על דעת הפר"מ בזה וכתב דהעיקר כדעת הס"ך לאסור בזה, ע"ש, וכן כתב הח"ד לאכלו לך צלוי לה לריך נצלה חלי צליותיו וכן הוא דעת כל הפוסקים דלפוסים בקבלה שגמוים ויש הלי כאן כלל בשיעור כמאכל בן דוסתי שהוא לרש"י שנים ביטול, ולהרמב"ם חלי ביטול שלא שיעור חלי צליותיו היינו נרוב בני אדם, וכן כתב הלו"ה, וכן פסק הח"ח בכלל זה, ובעל הל"ש פסק כן ל"ב לאלכה, וכן דעת כל האחרונים וכתב עוד שם הס"ך בחות י"ג דמשמע בלו"ה סוף כלל ח' דמוכר לפי' לכתחילה נצלותו חלי צליותיו כדי לבשלו אח"כ, ולפ חייטין שמא לא יצלה כ"ל בשר יסמוך עלמו על הביטול עכ"ל, אבל לא מבין דבריו מאחר דהלו"ה ס"ל דלפ לאכלו כך צלי אסור אם לא נצלה כ"ל ומשום הכי מהיר לפ לבשלה אח"כ דאין נחוש שמא לא יצלה כ"ל דאז יהי' אסור לו אפי' לאכלה כך צלוי, ול"ל לין יותר היתר לעלמו לצלותו דק מעט כשיולא אח"כ לבשלו ויסתוך עלמו על הביטול, דלפ לאכלו כך אסור בצלי' מועטת מכ"ש שאסור לבשל, לפ שאפשר לומר שגם הס"ך כיון שזה בדברי אבל הלשון לית מדוין וכתב הבל"י ולפי זאין לו בקיאות בהלי צליותיו כמה הוא, טוב"ן בשם כ"ה הס"ד סוף סי' ס"ט לצלותו עד שיתייבש מבחוץ, והו לליכל דכל הדעות, כתב בש"ו בסי' ס"ט אות ל"ד וכתב שם הטעם שלא יצלה כל צרכו לפי שאם יבשלנו לנלות לכל הדעות, עכ"ל ע"ש:

יט) **אח"כ**. כן כתב הס"ך בחות י"ג שם בשם הלו"ה דלימו מ"ל דפירש ממו"מ לאסור בכל אופן שבשלו אח"כ, ובלילו הס"ך בסי' ע"ו אות כ' דלימו מ"ל ס"ט אות ל"ד ובחות ג' דלפ לא יבשלנו אח"כ דבתחמת מטעם זה ס"ל לוקין הפוסקים המחיירו לאכול צלי בלא נצלה כ"ל דלריך שליחה יפה כשרוצה לבשלו, לכן בוודאי לפ לאכלו צלי מוכרת לחיות צלוי כל צרכו, ולא כהיד"י בפי' ס"ו בהקלר חות ג' ובהלחון חות הע"ג שמחלק בין כשר של טובר מפרקתה לפחת בשר, דדווקא בשבר של טובר מפרקתה לריך צלוי כ"ל לפי' לאכלו צלי, אבל בשחת בשר אז דווקא לבשל לבשלו לריכין צלוי' כ"ל, אבל לאכלו כך צלי לה בצלי' מועטת, אלא ודאי לשלש לריכין צלוי' כ"ל בשר שלן לאכלו כך צלי לה בחות ג"כ כתב ומ"ש בהפ"ח בשיג של הס"ך בזה ומפלק בין רוצה לאכלו צלי לו רוצה לבשלו, אבל בשפתי חות ג"כ השיב על דעת הפר"מ בזה וכתב דהעיקר כדעת הס"ך לאסור בזה, ע"ש, וכן כתב הח"ד לאכלו לך צלוי לה לריך נצלה חלי צליותיו וכן הוא דעת כל הפוסקים דלפוסים בקבלה שגמוים ויש הלי כאן כלל בשיעור כמאכל בן דוסתי שהוא לרש"י שנים ביטול, ולהרמב"ם חלי ביטול שלא שיעור חלי צליותיו היינו נרוב בני אדם, וכן כתב הלו"ה, וכן פסק הח"ח בכלל זה, ובעל הל"ש פסק כן ל"ב לאלכה, וכן דעת כל האחרונים וכתב עוד שם הס"ך בחות י"ג דמשמע בלו"ה סוף כלל ח' דמוכר לפי' לכתחילה נצלותו חלי צליותיו כדי לבשלו אח"כ, ולפ חייטין שמא לא יצלה כ"ל בשר יסמוך עלמו על הביטול עכ"ל, אבל לא מבין דבריו מאחר דהלו"ה ס"ל דלפ לאכלו כך צלי אסור אם לא נצלה כ"ל ומשום הכי מהיר לפ לבשלה אח"כ דאין נחוש שמא לא יצלה כ"ל דאז יהי' אסור לו אפי' לאכלה כך צלוי, ול"ל לין יותר היתר לעלמו לצלותו דק מעט כשיולא אח"כ לבשלו ויסתוך עלמו על הביטול, דלפ לאכלו כך אסור בצלי' מועטת מכ"ש שאסור לבשל, לפ שאפשר לומר שגם הס"ך כיון שזה בדברי אבל הלשון לית מדוין וכתב הבל"י ולפי זאין לו בקיאות בהלי צליותיו כמה הוא, טוב"ן בשם כ"ה הס"ד סוף סי' ס"ט לצלותו עד שיתייבש מבחוץ, והו לליכל דכל הדעות, כתב בש"ו בסי' ס"ט אות ל"ד וכתב שם הטעם שלא יצלה כל צרכו לפי שאם יבשלנו לנלות לכל הדעות, עכ"ל ע"ש:

כ) **צלוי**. המחבר דכל החשש הוא שמא לא הוליא הלם את כל הדם והוי לו דם המבלים פירות יש להקל לכתוב שבח אז לכתוב מורחים הגונים אז הפ"מ מכתב טעמים. רמ"ח, דדעת הרמ"ם ופוסקים רבים דלת חיישין לדם פירות ממו"מ, דס"ל דהלם מוליא כל דהו לתין ב"ח, ועוד דהרי בשר שהחבל בלו מליחה הלם את כתבו לעיל בלות ל"ח, ועוד דהרי בשר שהחבל בלו מליחה יפה לוסרין שהחיכה לפי בדליכת ס' נגדה, ואוא ג"כ מטעם שהדם שבתוכה פירש ממו"מ, כמו שכתב האגודלי בשם רשב"ן בפרק כ"ה סי' חבל"ח, מ"מ החיר הרב בהג"ה בפי' ס"ט סי"ק ל"ח לכתוב שבח אז לכתוב מורחים, והיינו מורחים הנוגים דהו ג"כ קשודת מלוה, והס"ך בפי' ס"ט אות כ"ט וכע"ז שם בשות מ"ז הביאו בשם הח"ח דין ג' דלפ בהפ"מ יש להחיר, ואין לומר דהלפי בישול דכת דהיינת הבישול יותר חוק מכת דהיינת הלני, ובביטול יותר שבבת לומר דהביטול הוליא כל הדם מהחיכה לקדידה, ובקדידה הרי ס' נגד הכל דמי דהשתא הוא שבח הביטול מוליא כל הדם מהחיכה לבל בפ"ם קודם שהוליא הי' הדם נפרם ממו"מ בהחיכה, וט"ו כח החוק של דהיינת הבישול ומן הדם שפירש בחוכה טעם בהחיכה ובעיניה נכלה כל החיכה, ולפ שחת"ב הוליא הביטול כל הדם מהחיכה ומהבטל בקרבה והכל מותר מטעם דיש ס' לפ נגד החיכה, מ"מ החיכה הי' לאסור מטעם שהחבטנו הטעום לפ מעט בחיכה, מ"מ לפ חייטין נוא, ולפ דמי לבשר שמלח בשלמ"ב דלפ חייטין לפ מה שאין לוין ב"ב מטום כל פירות ממו"מ ולפור לפי' בהם"מ לו לבשוד בבת, דהתם הרי החיכה בחוכה ממלח בכלי שלמ"ב והי' ממלח כרלוי, והמלח עשה פעולתה לטילת הדם מהחיכה ומתחר שהפקום הי' דחוק ולפ הי' לו להדם מקום ללחת, והי' הדם נפרם בהחיכה תגם ותגה וחוזרה ונבלע בחוזר בחיכה ואין הקנה לפוחה החיכה, דלוו יולא עוד לפ ע"י מליכה שיש ולפ ע"י לבי, ומטו שבתב הלו"ה הטעם דטעבא המיסור הוא שלוו טוען כלל בלדדין רק למעה, ומטעה הלפ אין לו מקום לוד, אבל בב"ח בלבי הבי' לו להדם בלבי"ו מועטת מכ"ש דהיינת שמא מתחר דלפ נלה כתי צליותיו לתבר דלפ פלא כח הפם כל מה שפירש בהחיכה, פ"ב לפ דקי"ל לדידן הכי מ"מ בהם"מ לו לוקין בו לכתוב תורחים הגונים יש להקל לתמוך על דעת הבוסן והרמ"ם והגהמי', והב"ח והגהמ מרדכי בשם הר"ש, דס"ל בטילתו דלפ לבי נלה כל נרכו לפם שוחב ממנו כל הדם שפירש מתקומו ומה שלוו נלה לפ פירש ויש להחיר:

כא) **לבו"ע**. לבשלו אחר שלבי כו"ש פוש לדיק שיהי' נלה כתי שלייתיו דמה הוין, והב"ח בשם הגהמי' והרמ"ם והגהמי בשם הר"ש סוף הוין דלפ לדעת המחבר"ם והגהמ בפרק ו' מהלכות מ"א דס"ל לכלוכו דדי בלבי"ו מועטת היינו רק כשהוא לאכלו כך בי, אבל כשהוא לבשלו אח"כ בוודאי לריך לבי' רחוי, דהרי כולם מלרכי מליחה כשהוא לבשל אחר שלבי כתי דמיושין שמא לא נלה יפה.

כב) **רמ**. דעתה אחד להם, דהרי דעתה המליחה כדאיתה בי, ונם כמליחה דהם פורש ממו"מ בתחיכה, ומשי לבשר שמלח בכלי

## ברית מלח

כג) ולאכלו: [ה] וכל הדינים אילו וכל הקולות שכתבנו הוא רק בדם החתיכה עצמה שכח, או בדם כד) פליטה, אבל דם אחר דם צלול בעין שנפל על הצלי רותח שהעבירו מעל האש, או אפי' אם נפל הדם הצונן על הבשר כשהי' הבשר עדין ג"כ צונן ואח"כ צלאו, נאסר הבשר אא"כ יש בהחתיכה ס' נגד הדם שנפל לה) עליו, וה"ה דם בעין שנפל על בשר שהי' בתוך שיעור מליחה נאסר הבשר מיד אף לצלי, אא"כ יש ס' בהחתיכה נגד הדם כו) בעין: [ו] התך בשר מהבהמה קודם שתצא נפשה, צריך מליחה יפה יפה לצלי כמו לקדירה, ואף בדיעבד אסור אם לא כז) מלחו, ואין חילוק בכל דינים אילו בין בשר לאווזות או שארי עופות כח) ההלולים, או שתי התיכות בשר שצולין זה אצל כמ) זה, אם אך אינן מלוחים בביצים, אבל אם הם מלוחים בביצים דינם כבישול וצריכים מליחה תחילה כמו ל) לקדירה, ולענין דיעבד או מילוי בשר וכל פרטי דיניהם נבאר בעז"ה לקמן בכלל ל"א:

רצה

## תקריב מלח

כלצי שלמ"א דאסור לף מה שלמעלה מלצי מעטם דהרם פירש ממל"מ, ואין לה מקום לזוב ס"ה כלן רתיחת המלח התחילו להפריש הדם מהחתיכה ובמעמד המליחה הדים וזהו כמו שלין להדם מקום לזוב, כ"ל שלין מי שיכריחנה ללחת:

כג) **ולאכלו**. דשלי הרמב שטקים לה ס"ל כלל הלי שברת דהדמה סותמת נקבי הבשיטה, ואפי' לשולו הפוסקים דס"ל שברת ללת, הייט דווקא רק נקבי הלצי אבל שותמת דהדמה אבל לה נקבי הבשר שהוא מליחה שהדמה סיוט מעלה ומיוט מוריחד, כמו שכתב בפי' ע' לוח מ"ש, לכן בוודאי דמאי מליחה שיוט:

כד) **פליטה**. כמו שכתב הע"ז בפי' ע"ז לוח ל', דמה שכתב המחבר אבל אם דם אחר נתף על הלצי, הייט דווקא דם בעין ממש ממקום אחר, אבל דם הנפלט ע"י מליחה לו ע"י לצי, ואפי' אם הי' דם שנל על הלצי רותח, לו אלל התם נמי אסור, דכיון דהלצי רותח קו"ל דהתלה גבר, לו אפי' בשנפל הדם הלוק על הבשר כשהי' הבשר עדיין ג"כ לוק ולללו אח"כ הבל אסור, כמו שכתב הש"ך סיי"ד בפי' ע"י לוח ל' בשם הת"ח כלל ע' דין ב' שכתב שאח בשם החו"ה, דלא אמרינן גבי דם שלול ובעין שנפל עליו ממקום אחר, לא בבוד"ם, ולא לנב דעריך לפלוט לה בלע, וה כמו שהחזיק מפורש בפרק ב"ה דף ק"ו בד"ה אין בו, וכתב הרמ"ל שם דאין להחיר מעטם שנרק בריך אם הי' שנפל דם רותח על הבשר בשעת ללוי', דווקא דם הנפלט מעף ושפל עם הליר ע"י ללוי', לו אפי' אם מעטם דבריך לבל היכא דהוי דם בעין לה שבתחן, לו אפי' דם לוק נמי אסור מעטם דאתקי נבר, עכ"ל, וכן כתב הד"מ בשם הסו"ה גבי דם בעין שנפל על הבשר בתוך שיעור מליחה שהוא מבוא בדוחה נאסר הבשר, דלגבי דם בעין לה אמרינן אוירי דעריך למיפלט לה בלע, ולא בבוד"ם, וכן דעת רוב הפוסקים דגבי דם בעין לה אמרינן עטעם חיט, דגבי דם בעין לה אמרינן טרח מעלה אלייב, דתדיבה עצמו הלם לסלוע הדם בעין ממקום אחר לתוך הבשר ואיט שוהב אותו ואפשר עד ב' לוידן, לף בסגור ומחתבר בתוך דאיט אוסר רק בדי שעיור, הייט דווקא דללי איט אוסר רק בדי שעיור, אבל בי"ד בפי' ק"ו דאוסר אללי איט אוסר רק בדי שעיור, אבל לוידן דקיי"ל בהרב שכתב בשב"ה בפי' ק"ס פ"ק ה' דכל לללי ומליחה אוסרות עד ס' מעטם דאין אח בקילוף בין בשום לשעון, וכתב המחבר"ם דמעטם זה יש לסתמיר אפי' לדעת השור ומחבר דשומן מפעטם בכולו לכו"ע, ואפי הכי אין אנו בקילוף לסבון ולשבדיל בין שמן לבשום, וכן דעת הש"ך בשות ס' ומ"ז בשות ס', וכתב הש"ך שכן כתבו כל הפוסקים מחחנוים, ופשוט הוא, ע"ש. וכתב הש"ך בשות ד' והמשבלת שות ס' דלוידן דאסרינן עד ס' מ"מ פשוט הוא דגם שילה בעין במקום שכפל עליו הדם, ושיעור שעילה הוא בעוצי מלבנו, ע"ש:

כה) **עליו**. דבתוך שיעור מליחה מחבב הבשר לותה והוי כרתיחה ללי ולא אמרינן בו בבוד"ם ולא פיידי דעריך למיפלט לה בלע, כדכתב הרב ביו"ד סוף ס' ע', וכן כתב בד' הגליון רס"ל דדין אחד נאסר, אבל לאחר שיעור מליחה יש פוסקים דס"ל דספק דדין אחד נאסר, ע"ש:

## ברית מלה

[ז] רצה למלוה בשר לצלי ולאכלו אם מלחו וצלאו מיד אין צריך הדחה לאחר הצליי, אם אך הודח קודם מחדם (לח) שע"נ, וכ"ש אם נמלח אחר ההדחה ראשונה ושהה במלחו שיעור מליחה ותודח אחר המליחה כראוי שבוודאי אין צריך הדחה אחר (לט) הצלי, ואם אך נמלח הבשר ושהה במליחתו, אז לכתחילה צריך להדיח הבשר יפה אחר המליחה אפי' אם לא שהה במלחו שיעור (מ) מליחה, ומכ"ש אם שהה שיעור מליחה, ואם לא הדיח אחר המליחה בוודאי דצריך (מא) להדיחו אחר הצלי, שלשה (מב) פעמים: [ח] ואנו נוהגין להדיחו לבתחילה כל (מג) צלי בין קודם (מד) המליחה ובין לאחר המליחה, אפי' אם הודח קודם המליחה ובפרט אם שהה (מה) קודם שהצלי

## תקריב מלה

(לח) **שע"נ**. דלמ"ד נמי נדם שעל המלה שהם שומנו ומוצ המלה מלבלבלים את הדם והוא דעת העור בשם הרשב"ץ, ולפ"ז שהם הכי יש להמיר בלח הדחה לאחר הצלי לפי שם לא אדם מהם שם המלח לבלוע את הדם שבתוכה גופא כן הם היו מניח את המלח לג לבלוע בתוכו את הדם שע"נ בתחילה ולא שהמלח יבליע את הדם שע"נ בתחילה ואח"כ יוצא ממנה ע"י הצלי, ואין כאן הבדל בין שהה המלח ולא שהה בתחילה, מ"מ יש לחוש ג"כ לדעת הר"ן והרשב"ץ והר"ב יוצא דמ"ל דאין הם שוקה ומוציא רק את הדם הנבלע בתוך התבריס שבבשר ולא את הדם שעל התחיכה, אבל לא נת את הדם בעין שעל התחיכה, ואין לומר דגם שם לא תמצו דאין הם מוציא את הדם בעין אלא היכא שהדם ככר נבלע בהבשר ע"י מליחה קודם הצלי, אבל כשמולחו ומעלהו תיכף על האש גם היכא שהיו מודים דבשם שאין הם מניח את המלח לבלוע את הדם שבתוכה גופא, כן להבליע את הדם בעין שעל התחיכה לא נבלוע לתוכו את הדם בעין, ולא להבליע את הדם בעין לתוך התחיכה כשהבשר כתוכו, זה ליכא לשון הרשב"ץ, מהתברת לשון הרב מוהרי"ק ז"ל שכתב דאפי' לשיטת הרמב"ם שכל פי הבשר הוא עולך ע"י האש הוא מדרבה נקרם הוא ומתייבש ומשתר על הבשר, דלפי"ז אין מקום לחוש שהדם שבתוכו יעלה ויבליע את הדם שעל פי הבשר, דלפי"ז לכאורה אם שהה שעה אחת ולא הדיח אחר המליחה ואפילו הכי מלח הבשר ומעלהו תיכף על האש ומתייבש ונקרם הוא ומתייבש ונשתר על הבשר, הלא"כ הי' לו לומר שהדם שע"נ הבשר הן הדם שנוצאו, וגם הלשון מדרבה נקרם הוא ומתייבש ונשתר על הבשר, הלא הלשון הזה נ"כ מרומה בתוכבו שהוא מיירי דשהלה עדיין לא נבלע וע"כ הוא עולך ע"י האש רק נקרם ומתייבש על הבשר, ובפרט שלכאורה כתב שם שפורש דבעי הדחה לפי' הם שלולי בלא הדחה, לכן לפי' הם מלחו ולולחו מיד, דוחק הם הודח קודם מדם שע"נ לפי מה שלולי לפי' הדחה לאחר הצלי', אבל אם לא הודח קודם מדם שע"נ בעי הדחה לאחר הצלי' משום דהדם שע"נ הבשר נבלע בקרקע ומיבשב וששתר על הבשר. ומה שפורד תמי' לי על בעל ה"ג בכלל ל"ה אות ה' דמתחילה כתב הם מלחו ולולחו מיד אין צריך להדיח הבשר אבל אחר הצלי לחין נדם שעל המלח שהם שומנו ומוצ את המלח מלבלבלים הדם הי משמע משפורש שהבשר הודח קודם המליחה מדם שע"נ, הלא משמע הכיר רק הדם שעל המלח ולא הזכיר שחין לחוש לדם שע"נ הבשר שהם יכליע שהו לחוץ הבשר ושוצ מפליטו שוב בדעת הר"ן והרשב"ץ והר"ב יוצא דמ"ל דדם שעל גב הבשר הוא הולך ע"י האש מדרבה נקרם ומתייבש ומשתר על פניו, ואח"כ כתב אבל אם שהה במלח אפי' הדיח את הבשר קודם המליחה צריך להדיח הבשר קודם המליחה, ומדבתב בבא התחיכה משמע דאפי' אם הדיח תוכן קודם המליחה צריך להדיח הבשר קודם הצלי', נראה דבבא התחיכה בבא דפשוט כשמולחו ולולחו מיד אין צריך הדחה אחר הצלי' אפי' אם לא הודח קודם המליחה מדם שע"נ, ואם שאמר שבשל המ"ל התחיכה ולפ"ז נדם שע"נ הבשר, ואם כשאנו הדם שעל המלח כוונתו נדם שע"נ הבשר, אם כשאנו הדם שעל התחיכה, ועיכ"ל :

(לט) **הצלי**. לפ"ז דבר פשוט דמאחר דהודח הדחה ראשונה ומלח שעורו מליחה והודח כראוי, הרי נפלט כבר כל דמו ע"י המליחה, ואחר הוא בשר כשר אפי' לקדירה, ומכ"ש לצלי, מ"מ קלת מדוש יש בלפ"י אם מבשל בלא שדחה אחר הצלי ממי שותר אפי' אם לא נמלח הבשר רק מליחה לבי ולא עשה המלח פעולה שלימה להוציא כל הדם מהתחיכה, ס"ב נמר אח"כ הצלי להוציא כל הדם שהותר, ויש דם הפליטה דבוק על התחיכה אחר הצלי, ומשום זה צריך כל לבי הדחה אחר הצלי לפי' אם רוצה לאכול בך לבי, מ"מ מותר לאחר הבישול לאלן זה רק מהוא בעלמא מה שעל הבשר כי הדם ממש יצא ומפלט כבר החוצה, כן ל"ל :

(מ) **מליחה**. ואפי' הודח קודם המליחה מהדם שע"נ דאלן כאן מחבם דם בעין מ"מ צריך לכתחילה הדחה אחר המליחה אפי' בדלא שהה במלחו שיעור מליחה, דלכתחילה יש לחוש לדעת העור בשם הרשב"ץ דהטעם הוא דלבי מוכר לף בלא הודח מעלמו קודם הצלי, משום שהם שוקה ושוט מניח את המלח לבלוע בתוכו את הדם שע"נ בתחיכה ולא שהמלח יבליע את הדם בעין שעל התחיכה, ואין כאן הבדל בין שהה המלח ולא שהה מלח אפי' שהיה מונחת הדם שנבלע בהמלח ומאחר המלח דאלן בכח הם לסולקו הדם מן המלח כאחר כתבנו לעיל, ושוב מאחר דשהה מעט במלחו נמלא עכ"פ מעט דם דבוק לף בהתחיכה לפיכך צריך להדיחו התיכה ממלחו קודם הצלי:

(מא) **להדיחו**. כן הוא דעת הב"י בשם התה"ד, וכן כתב הגהת ס"ד, וכן היא דעת הרבה פוסקים דבעי הדחה אחר הצלי, דאפי' אם נאחר אם שהה במלחו הלא מניח את המלח לבלוע את הדם בתוכה לגמרי אבל אבאר, אבל המלח בעלמו הלא נבר בלא דם ואחר, ואין נאחר להחזיר, וכן כתב הרב בשם המגודה והגהות ואו"ה כלל ח' דין ט', דכל לבי צריך הדחה אחר לבישול אפי' ח' דין, וכתב הש"ך בשמעתו מדבריהם דבין נלוה בלא מליחה או נמלח ולא שהה, או שהה ולא הודח אחר המליחה, דצריך הדחה ג' פעמים אחר הצלי', והמה שם על המרדכי"ל אין מלאו לבו לחלוק על הגדולים הקדמונים בסברת בעלמא בלא ראיות ברורות, וכן דעת השפתי לצריך הדחה ג' פעמים מחמת האיבר שמדבק עליו כמו אחר מליחה, דהא לבי הרי היא כמליחה, וכן כתב הח"ס בכלל ל"ה אות ה' דכל הדחה שאחר הצלי' הוא ג' פעמים כדין הדחה שלאחר המליחה:

(מב) **צלי**. כן כתב הרב בשם התנורה והגהות ואו"ה כלל ח' דין ט', ומה שכתב כל לבי, כוונתו נומר אפי' אם היו רוצה לבשלה אח"כ מ"מ צריך ג"כ הדחה, וכן כתב בד"מ בשם הש"ך שמהגים להדיחו לבי אפי' לא נישלו, וכן כתב בשם התנור, וכתב הכנ"י שמהגים לשפשף היטב בידים הדם והמלח שעליו, ובזה אפי' הש"ך מודה דהוי כמו ג' פעמים:

(מג) **המליחה**. משום דם שע"נ, אפי' אם דעתו למלחו ולשלחו מיד, או אפי' אם רוצה לשלחו בלא מליחה כלל מ"מ צריך לכתחילה הדחה תחילה קודם הצלי' דיש לחוש לדעת הר"ן והרשב"ץ והר"ב יוצא דכי תמיינן דגוד מחמת שהיה שהוי כמו שהה דהכלע בהתבריס אבל דם שאינו בעין אינו יוצא ע"י האש והדרבה מתייבש הוא שם, ודם שע"נ לדם בעין חשבינן לו לענין זה, ומכ"ם כשדעתו להשהותו במלח זמן מה, ואפי' שהיה מועטת בוודאי לצריך הדחה קודם, דמאחר דמלח יבליע את הדם שע"נ לתוך הבשר מכ"ם שהיו יוצא עוד ע"י האש:

(מד) **במלחו**. אף דהודח מעיקרא קודם המליחה לריכה עו הדחה משום דם בעין מ"מ צריך הדחה אחר המליחה דמאחר דמלח ושהה אפי' מעט ומכ"ם כשהשה הרבה הרי התחיל המלח לעשות פעולה פעולה הבליעה והפליטה ומאחר דמלח ומדבק מת"כ המלח עם הדם שבתוכו בהבשר בסגללה ומבלע המלח בהבשר

## ברית מלה

צלי אחר הצליי, בין שצלאו כלא מליחה כלל, או מלחו וצלאו מיד, או מלחו ולא שהה אפי' אם חזיחו לאחר המליחה, או אם שהה במלחו ולא הזיחו אחר המליחה צריך להזיחה בכל אופן, והחזחה צריכה לחיות ג' פעמים כמו אחר לט) מליחה, מיהו בדיעבד אם לא הזיחו אחר הצלי, ואף אם נמלח קודם הצלי ולא הזיחו אחר המליחה, בין מ) שהה במלחו שיעור מליחה, בין לא שהה רק שחייה מועטת ומב"ש אם מלחו וצלאו מיד, או צלאו בלא מליחה כלל הכל מותר אפי' אם נתבשלה מ) אה"כ, אם אך נצלה כל מכ) צרכו, ועוד יותר אפי' אם לא חזרה הכשר חדרה ראשונה מדם שע"ג ונמלח כך ולא חזרה אחר המליחה ונצלה כך נמי מותר, ואפי' אם נתבשלה אח"כ, אם אך לא מג) שהה במלחו שיעור מליחה, אבל כשהה שיעור מליחה בכהאי גוונא אפי' חזרה אחר המליחה נמי אסור אפי' מד) לצלי: [ט] עוף שלם שלא ניקב הווריזין בשעת שחיטה, אף לא חתך הראש ממנה אח"כ, ונם

## תקריב מלה

כמו שכתב הב"ח מפורש על דברי הרמב"ם, וז"ל סס, כשמשה הכשר במלחו נאסר המלח ואז נדמה המלח עם הדם שנתוכו כהכשר כשצלה ונצלע המלח בהכשר, ואף כי מן קיומי השמא בהודה קודם המליחה מדם כעין שע"ג הכשר, הלא כתב היו"י בהמחיר לאות ד' בסי' ע"ו, וז"ל סס, וכרור דהל דכתב הרמב"ן וחרשב"ם דאין הלם מוליח אלא הדם שנפיוט אבל הדם שע"ג אין הלם מוליח אלא מייבשו וכמבואר נ"כ בהר"ן, לא מעשה דם בעין הוא אחר, הלא כשצלה נדם נמלח שוב רמז בדבריו שם לאלק בין דם שליטה שע"ג הבשר לדם בעין שע"ג הבשר, מעשה נס דם זה אין הלם מוליח אלא מייבשו שם והלם מיט מוליח לא הדם שבאלע בהמלח ולא דם שבליטה שע"ג הבשר, לפיכך צריך לכתחילה להזיחו יפה אחר המליחה קודם הצלוי, עכ"ל. ועוד לפי דעתי צריך לכתחילה להדיח אחר הצלי ויאכל הבשר עם המלח ויאכל מליחה, ואע"ג דאל דבר שבאיעבד מותר לח מיישינן לומר יאכל, אבל מאחר שיש כאן חשבות הרבה, שאם נתיר לכתחילה לצלותו בלא הדחה אחר המליחה יכול לצלות לפעמים ויאכל בלא הדחה אחר המליחה אפי' בדשהה שיעור מליחה ואף לא הודח קודם המליחה מהדם שע"ג ואז מדינא אסור אפי' לצלי כאשר בתרעו לעיל בכלל י"ח דדווקא בהם"מ מותר לצלי בדשהה שיעור מליחה, לכן עוד לאוס לומר לא לכתחילה ולהזיח אחר המליחה אפי' אם הודח קודם המליחה מדם שע"ג, וכן שהה וכן לא שהה, כן נ"ל:

**מלידה** לט) מדשהה הרב דבריו בהג"ה בסי"ק ג' וכתב דכל לצלי בעי הדחה אחר הצלוי, בלא שום הבדל משמע דאפי' מלחו ולולהו מיד על הלם ומי לריך הדחה אחר הצלוי, אף דאין כאן שום חשש כאשר כתבנו בחמת לעיל בכלל זה אות ל"ג, דאמולחו ולולהו מיד אין לריך הדחה לאחר הצלוי, דלמאי ניחש לה שע"ג כאשר כתבנו לעיל בשמורה, ואי משום שם התחיבה שבלע בהמלח הלא אין הלם מיח את המלח לבלוע את הדם מהתחיבה כאשר כתבנו ובירורו לעיל בכלל זה אות ל"ג, מאחר דליטה הלם ומלח כאיש כאחת, כח הלם חזק יותר מכח המלח ומוצע את המלח מלשטות שום פעולה בהבשר, וה"ה כשלולהו בלא מליחה כלל ואדרב תחילה ממי אין שום חשש, מ"מ נוהגין העולם להדיחו אחר הצלוי, דיהון דהבשר מלא כדם מרובה מבעבועות הבריחה והלם פולע כל הדם התולה, אף כי ממעט שכדם זה לאחרן הוא בשפך אבל לא ימלע אלא יחי הבשר מלוכלך בדם פיזעה ובלאלוחית, ומ"ב סס כשמלח ושהה שיעור מליחה, אז אף אם לא שהה שיעור מליחה ולא הודח אחר המליחה, בודאי היש להדיחו לכתחילה אחר הצלי, והלא יש כאן עוד איסור משוף משום המלח לאחר מהם שבלועה ודבוק בהבשר כאשר כתבנו לעיל בשות ל"ד בשם הרבה פוסקים ע"ש:

**שהה** מ). אף שבשר פגום כל דמו ומאחר המלח מבליעה הדם כמו שכתב הטור בשם הרמב"ם, ולעוד הלא יש לכלוך מבליעת הדם על הבשר, ולהלוחיות שבו, כאשר כתבנו לעיל בכלל זה אות ל"ג, מ"מ מותר בדיעבד, ולא מיישינן לדם ומלח שעלו, דבדיעבד למירוי דומיא משאר שיורי בכל ומפי התום והרא"ש, וכמש"כ הש"ך בשות ג', וכן משמע דעת הרב דכתב בסוף הסב"ה בסי"ק כ', ומפי' המלח מחילה ולא הודח נמי מותר, ולא כתב לחלק בין שהה ללא שהה, הרי מלאה דעתו הרב דמפי' בשהה נמי מותר בדיעבד, דמי לאו הכי הי' לו לפרש דבריו שלא יבואו לחלק בדשהה אף בדשהה ג"כ, והעיקר הוא הכל משום דהשם שאב כל עיקר הדם מהבשר אף מהמלח, ומעט שנחיבס בהמלח מתבטל בס', וכן כתב הש"ך שם בשות ג' ע"ח שות ל':

**צלי** מא) אה"כ. דלפי כל מיני המעמיס שבהנאו בשות הקודם מותר אפי' בשהבשל, וכן כתב הרמ"ם בפ"א משות מ', וכמ"ש הטור בסי' ל"ו, וז"ל סס, ג"כ לפי זה ונדמי דיש להתיר, אף שבשהבשל אסור אחר מ' יום, מ"מ מותר לצלי, דמאחר די"ל דיש ס' בכל תחיבה נגד הדם והמלח שעליו מכ"ם כשנלה שהשם שורף ומייבש את הדם בהמלח, כוודאי שיש בהתחיבה ס' נגד המלח ומותר:

מב) **שהה**. וכן כתב הש"ך בשם הרמב"ם בשות ט"ו דאם נמלח בשר בלא שהות ל"ש, מ"מ מותר בדיעבד, ולא מיישינן לדם ומלח שעלו, אבל אם שהה אח"כ מותר אפי' לצלי, כיון דלצלי מוליח הדם שבלע ממה שהי' על פני הבשר וודאי דמותר לבשל אח"כ, עכ"ל, וכתב בב"ח בכבד בהגי גוונא, ע"ש:

מג) **צלי**. דכיון שהבה שיעור מליחה נבלע הדם בעין שעליו בחוזק רב והרבה מאד עד שאפי' הלם אינו יכול להפליטו כשאר דם בעין ואמור אף לצלי אף כי לא ממלח רק מליחת קדירה, כמש"כ הא"ה והר"ח והב"ח וחלבוח, ובפרט לפי דעת הט"ז שאפי' מלח מעט מבליע, הכל כאשר בארנו לעיל בכלל זה בשות ל"ח, ע"ש:

ויצלה

## ברית מלה

וגם לא ניקר הכשר מחושי הדם, אסור לאכול העוף אפי' צלי עד שיחתך אבר אבר מה) ויצלה, וכן אם רוצה לאכול ממנה כשר הי ג"כ אסור עד שיחתך אבר אבר מן) ויטלה, ואם צלאו כך שלם צריך לחתוך הוורידין אחר הצלוי', ולחתוך סביבם כדי מן) נטוילה, ואם מלחה כך צריך להסיר החושין אח"כ ולקלוף סביב מ) החושין, ואם בישלה כך שלם צריך לחטוט ולנקר החושים, ואם יש ס' בהקדירה נגד כל החושין הכל מן) שרי, ואם אך ניקר הכשר מכל חושי הדם אז מותר לאכול הכשר בין מי בין צלי אף בלא מליחה, ואפי' טולו כ) כאחד, ואפי' לקדירה מותר

## תקריב מלה

מה) **ויצלה**. כן כתב המחבר בסי"ק ג', וצ"ע הגיה עליו הרב כלום וכן כתב העור בשם הרשב"ם, וכן היה דעת הרמ"ם, והטעם הוא משום דבשעת שחיטה הדם מקלח ומנקן דרך מקום הסחיטה ושוקר ומזוהם ממקומו כל זה הפסד לנתח וס"ל להדם לנתח עוד כ"ש דרך הוורידין, וכשלה מתחמץ כשאר הדם כהם וגם מהפסד לשבר סביבי להוורידין, ומתוך שסחומים מרובים אין כאן המלח אף לא כמו הדם להוליח את הדם כ"ש ס"ו חסיבה קודם, דקי"ל כל יהודה בתולין ברים פרק השוחט דס"ל דצריך לחתוך הוורידין ג"כ בשעת שחיטה והחיבה הוורידין לא שייך רק בשוף השוחל דרך לנתוחה שלמה, וכתב הש"ך בי"ד בסי' כ"ג אות ו', דהיינו אפי' ס' הוורידין לחתוך בשעת שחיטה השוחל ודבוק לנתוחו שלם חייבין לצרוך הוורידין לחתוך בשעת שחיטה השוחל ודבוק לנתוחו שלם חייבין למלוח מתוקף עלי' וילנו שלם, כן כתב הש"ך בשם הפוסקים, והוא ממפורשות לשון הגמרא שם דאמר רב חסדא השוחל ונולוזו, ולא אמר שם נילוזו, משמע משום דדבוק לנתוחו שלם לכן אפי' אם סי' דעתו לנתחה אבר אבר מ"מ צריך לחתוך הוורידין בשעת שחיטה, אבל בבהמה לא שייך לחוש לחתיכת הוורידין דהיי אין דרך בני אדם לנתחה בשחיטה שלימה רק ממיד מנתחין אותה אבר אבר, וכדאמר רב חסדא מפורש שם דף כ"ח ע"ב, לא אמר ר' יהודה אלא בעוף, וכ"כ המחבר בסי' כ"ב סי"ק ג', והכל לא הניח שם שלום לצרף לחתכי אז לנקבן בשעה שחשוף עדיין מפרכש שעדיין הדם שם בבני שוחט שהם ולא יתקרר בתוכו, והוא ג"כ כדעת ר"י דפ"ע עלי' דרבנן שם דף כ"ח ע"ב דס"ל דמיירי דיעקר מחיכת הוורידין הוא משום דם מה לי שם מנקבן בשעת שחיטה מה לי שלא בשעת שחיטה, ור"י ס"ל דבשעת שחיטה אחי דם דחיים ר"ל שעדיין הדם חם, אלא בשעת שחיטה לא אחי דם דקיור, ר"ל הדם נקרר ונתקרם במקומו ואינו יוצא, וכן קי"ל להלכה, ועיין בשפ"ח שהעיר בזה שכתב שחיבת בשוף נרסם מפיהה אחרון ולא נרסינן לה דשם עוף ובהמה דין אחד להם לענין הוורידין מבואר בי"ד סי' כ"ב, אבל בעל שלחן עבוה בסי"ק י"ב עמוד ג"כ על זה וכתב דשפיר נרסינן כאן חיבת בשוף, דהיינו בשוף בעיניו לאכל לשחוט הוורידין כיון דשחם עוף נאכל כמו שהוא, ומפ"ש בהמה צלוף דרך בהמה לאפלה בשימה אלכן אין להקפיד:

מו) **וימלה**. מע"ש המוחר לאכל כבר מי בגלי מליחה אם אך הודח החילה מהדם שע"ג הבשר, דהם החבדים שלא פירש מותר במבושל בי"ד בסי' ס"ו, ואפשר כתבו לעיל בכלל ד' אות ב', שאני הכא דיכון שהדם שבוורידין הוא כעם בשם ומחבר ולא ניקבו בשעה שחי' הדם חם וגבלע הדם בכל המוחין שבשוליה והדם כעם בשחוטין שהם כמו בבלי בן דעת הם"ך בס' בשות י"ו בסי' הל"ו, וכן כתב השפתי כהן י"ו, והוא כדעת הרשב"ם בחבר בפ' בתרא בעו"ה לקמן, ואם אך הוסר הדם מהשוף דיו בהכך הבר בשבוחר בי"ד בסי' כ"ב סי"ב כרשב"ם ס:

מז) **נמילה**. שהוא כעובי אצבע, ואיטו דוקא אנודל, דס"מ שהשוקים אבעי טוב ומחפך בין בי"ד בסי' כ"ב סי"ק ג', וכן הוא דעת המחבר דבעי נטילה ואפלך בין בי"ד בסי' כ"ב סי"ק ג', והרב לא הניח עם עליו כלום, וכן כתב הם"ך בס' בשות ג' בשם הרמ"ם שיחתוך כל הוורידין עם הבשר שבסיבותיהם ויהין בהם שבפרי שות ג' אם שהחה עם עם הם"ך בשות ד' בשם הרמ"ם ומטור ורביט יוחנן והרשב"ם דאין צריך ס' משום שהיו מפעפע בכולו בבלי, ולפ' לדיון דקי"ל דלאי מפעפע בכולו עד ס' בני הכא בעולא וכתב השפתי כהן בשות ד' דמעפע משום דהוי רק כמוחרת בעולא דהוי דם פליטה ואתחיון בכוב"ם ע"ש:

מח) **החושין**. כן כתב הרב בי"ד בסי' כ"ב בסי"ק ג' בשם יש מחמירין דבעי קליפה סביב החושין, דס"ל דקו' דם בעין וגם מקרי דם פליטה ולא מחמירין בשם בכוב"ם ועין

## ברית מלח

מותר ע"י הדוחק"ש (מ) כדינו, ומנהגינו עתה שלא לדקדק כלל בנקיבת הווירידין מאחר שמנהגינו תמיד לחסיר הראש מהעוף קודם הצליו' או המליחה, ולא נקראת תו עוף (נ) כשר שנצלה בלא מליחה והוא עדיין אצל האש ולא נצלה עוד כל צרכו יש לחזר לכתחילה מבלי לחתוך אז את הכשר (נ) בסכין, ואפי' השפוד שצולין בו הכשר שלא נמלח, לכתחילה יש לאסור מבלי להשתמש בו עוד, כ"א ע"י ליבון, ואפי' אם נצלה עליו הכשר ב"צ, וכן יש לחזר לכתחילה מבלי להשהות הצלי על השפוד לאחר שהוסר מן האש וגם פסק הבשר (מ) מלוב, ובדיעבד יש להתיר בכל אילו השלשה (ו) דינין, ס"מ כל בעל נפש יחמיר לעצמו לחוש לדברי המחמירין שהשפוד שנצלה עליו בשר שלא נמלח אסור לעולם אפי' אם לא הכירו מן האש עד לאחר שפלט הבשר כל דמו, וג"כ לאסור את הכשר שצלאו על שפוד זה פעם אחרת, או אפי' בשר הראשון ששהה בו לאחר שהסירו מן האש ופסק (ז) מלוב, אבל לאחרים אין להחמיר כדיעבד

## תקריב מלח

תחילה ואם ניקר הבשר מחוטי הרס, שהיא דעת הרמב"ם, ודעת הרמב"ד וכיוצ מקומם הביא רק בלשון יש מחמירין, וכן כתב הגר"א שהרמב"ם והמחי' פוסקים מולקים על הרמב"ד וכיוצ מקומם וס"ל דניקור כל המקומן מהני ושן בכיא מהיר שכתב דדעת הרמב"ם להקל עוד יותר דלפ' ניקור כל המקומן לא בעינן רק הווירידים שבעולים המקומן שבסדרים, והכל שכן משמע לשון התוס"ב הנ"ל בית נ' שער ג' והלה כהסכמתי, עכ"ל. והלא דפסק המחבר בסי' כ"ב סי"ק ג' והסכים עמו שם הרב הלם נלע"ד לפי שלא נמלח כך נרין להצליך רק הווירידין שזהו דעת הרמ"ם, ולפ"ז כתב להתוך כל חוטי הדם כמו שפסק כאן בסי"ע בסי' ע"ו, י"ל דכאן בסי' ע"ו מיירי בלכתחילה דעדיין לא נמלח ולפ"ז נלפע"ד נכון מהחיר כדעת הרמב"ם דווזקו שם ניקור מכל חוטי הדם אז מותר לחבול לכתחילה ע"י מליחה לו לנ', אבל בסי' כ"ב מיירי שם בדיעבד בבשר נצלה לו דו ניקור הווירידין לחוד, אבל בסי' כ"ב מיירי שם בדיעבד פסקים הם"ל דעדיף מליחה מחמת ניקור הווירידין לחוד, וכן נלע"ד מוכח מדברי הרא"ש בתשובה כלל ל"ב סי' ד' שכתב דהעיקר הוא הניקור ולא המליחה, וכן מוכח מדברי הרמב"ם בפ"ב מהל' מאכ"א ה"ב

## ברית מלח

בדיעבד בכל ענין , והא דכתבנו דיש להחתיר בדיעבד , היינו רק כשהוסר מן האש לאחר שנצלה חצי צלייתו , אבל אם הוסר מן האש מקודם ונשתהה על השפוד עד אחר שפסק הבשר מלזוב נאסר השפוד והסכין והבשר לכו"ע אף בדיעבד ואפי' לצורך (נ"ת) והמ"ט , אבל אם לא נשתהה על השפוד עד אחר שפסק הבשר מלזוב , אז השפוד נאסר, אבל הבשר מותר (נ"ת) כהמ"ט : [יא] מדוע שנצלה בלא ניקור אם ידוע בוודאי שיש ס' בהטחול וחלב הבשר נגד הניקור אז גם הטחול גופא מותר רק שצריך ס) קליפה , ואם הוא ספק אם יש ס' בהטחול עצמה ובהחלב נגד הניקור

## תקריב מלח

נח) **והמ"מ** . כן פסק בעל רמ"פ בפרים שלו , ומקור דין זה הוא לקוח מהמ"מ שהביא הט"ז בסי' ע"ו אות ט' , וז"ל סם , ומו"ח ז"ל כתב שהרמ"ם מודה שאם לא נלקה מני לגייהו ומוכר מן האם דאסור השפוד והסכין והלני , והט"ז המה סם עליו וכתב שהכל שרי , ומכן מעשים בכל יום כשלוקין בשר שלא נמלח שהיו מהרין להסיר השפוד עם הבשר מן האם כדי למנוע האם , עכ"ל . וכתב סם בעל רמ"פ סכ"ע בם"י אות ס"ה וב"ח אות ל"ה דעשם הב"ח הוא שלא נלקה כ"ל והדם פירם ממל"מ , יש לסמוך בזה בסמ"מ על הרמ"ם והפר"ח , ועוד הרבה פוסקים דס"ל דכל שם מהחתיכ לירים מכח האם יש לסמוך , ומה שלא יש לסמוך כלל, ועוד הרי בחתיכה שנתבשלה בלא מליחה , דהיתכור הוא ב"כ מחמת שהדם שבתוכה פשוט הם"ת דאף בכפס מ"ל , ואנו מחמירין עם נ"ל שהכ החתיכה לפני בדליכלה ס' נגדה מ"ש התיר הרב לח החתיכה לכבוד שבת או לכבוד אורחים הבוזים שהוא סעודת מלוה , וכס"ל והמ"ו הבילוח בשם הם"ת דאף בכפס"מ יש להתיר כלתר בדיעבד בעודן לעל בתוח כ"ש , ע"ם , לכן בע"ד בוודאי שים להתיר בלעורך או פ"מ או בכפ"מ , זהו הלעת הוכן מקורו של דין זה , והמליח כבדיא ובלפולו של בעל רמ"ם בדברי הב"ח שיקבו דאין מהתיר אלא במחיתת הט"ז , רק שהני הלעוני לא בדברי בסימני לשון ובלשון קלריה כלווי מ"ל . והכה לף לעמם כי כל הכבודותיו ודבריו המה בכוונ טעם ודעת ליפל דברי הב"ח על יסוד מוסר, וכלום שם דבריו , אבל מה שדהק עלמו ועכרה ליפב לת הט"ז והב"ח בלין שום פירוד לבבות ובלא שום מיעוני דעות ביניהם, ולפי דעתו לא פליגי כלל , רק הב"ח הוא המחמיר דוקא בנפסה הבשר על השפוד בשוד החתי שהבשר לח מפק עוד מלזוב פליעתו , ולין כלן שום חשש לאסור הבשר להרמ"ם משום חיידי דמיד לפעמ לא בלע כלפי בילהינו ולף לדידן שהחתיכה לחורה לינה לחורה מלציאת השפוד רק משעם לחר מחמת שהם הדם שפירש ממל"מ וכה לף חיידי הט"ז , לי ממי הט"ז חיידי שהחתיר הבשר מן השפוד שיש על האם ולכן הקיר לבל בלחמת לף פליגי כלל לפי דעתו זה לין ב"י כלל ובלל , דכל המעין בדברי הט"ז בלות מ' ובדברי הב"ח שהביא, יראה שלין בדבריהם שום רמז מכל שכתבותיו , והרי הט"ז לין דבריו על דין דמחתיר לאסור היכא דשהה הבשר על השפוד לאחר שנאסר מן האם ופסק הבשר מלזוב , ועל זה כתב הט"ז דמזה משמע דבלא שהה הבשר עוד זמן , הבשר מותר רק השפוד לחור , והיש מהיירין שהביא המחבר מהירין לף השפוד , דגבי שפוד שמ מהירין בכוכ"פ ועל זה הביא דעת הב"ח דהוא לאסר הכל , ומשמע מלשון הט"ז דקלו של מה שפסק ממנו המיירי שהשהה עוד זמן , דלשהמתמירין השפוד לאסר הבשר מותר , ולפיש מהירין לף השפוד מותר ועל זה הביא דעת הב"ח דלוסר הכל אלם לף בלגה כל נרכו , שכן נראה דדעת הב"ח לאסור הכל לף בעוד שהבשר זב מעשם שלח לף בלגה , והט"ז מתיר הכל בלוחן זה , וזה הכל שיקך כל שכבותיו , ועוד דלשיטתו לף להט"ז השפוד נאסר ורק הבשר מותר , והט"ז כתב בלשונו שלף הכל ברי לייט בין השפוד בין הבשר , דעל דברי הב"ח קלי דלוסר הכל , לף כל דבריו בינוכ מעם הב"ח נכונים המה מאד , והדין דין אמת :

ס) **קליפה** . ואה דעת הגמת פ"ד בסם ס"מ וחברינו להתיר מעשם דבטל לגד המחול בטחול וגבד הבשר שבו , ודעת הט"ז בסי' ע"ד שלאסור עד שיוודע בבירור שים ס' בהטחול וגבד הבשר עבד הניקור וכתב הפר"ח דלאסי' לם יודע בבירור שים ס' עכ"ם בעי קליפה לאו"ח , ע"ם :

מוסר

נט) **בהמ"מ** . דכשלה שהה על השפוד עד לחר שפסק מלזוב , לף השפוד נאסר לף' לגרמ"ם כלאר כתבנו לעיל בשות הקודם , דבשר מודה שבמקום שהשפוד תמיד מתקבץ שם הרבה דם , לף כשהוח על האם לין מניח האם להתבלע בתוך השפוד ,

## ברית מלח

הניקור, המחוהל עצמו אסור והבשר שנטלה עמו מת) מותר. בשר שלא נמלח ונצלה כשיעור, חיינו שהוא ראוי לאכילה, ותחך הבשר על גבי הכבר, הכבר סב) מותר, אפי' אם הכבר אדום, ואפי' אם המוהל על הכבר הוא עב, ואפי' עבר בכל הכבר מעבר לעבר נמי סג) מותר, וה"ה שהמוהל נופא בלא הכבר נמי סד) שרי, אכל אם הבשר לא נצלה עדין כל צרכו אז הבשר אסור ומכ"ש הכבר סה) והמוהל, אבל אם נמלח הבשר מקודם מליחת קדירה ושעור מליחת קדרה ותודה בראוי, פשוט הוא דהכל מותר, ואפי' ליתן כלי תחתיו טיד ולאכול סו) המוהל: [יב] אם הוא צולה בשר שלא נמלח אסור לו ליתן לתוכו לקבל השמנונית הנוטף מן הבשר עד שיחי' נצלה כשיעור צלוי' היינו חצי סז) צלייתו, אבל קודם שיעור זה אז אם נתן הכלי שיעלה סח) תימרתו, ונתן לתוך הכלי תרי או תלתא גללי רמלחא או אפי' אם נתן לתוך הכלי מלח הרבה מותר סט) בדיעבד, אבל אם נתן הכלי שיעלה תימרתו אף אם

## תקריב מלח

סג) **מותר**. כן כתב הכ"ח דהמוהל עצמו לאסור והבשר שנמלח עמו מותר מטעם דמה שנאסר במליחה היינו מומרג ונספק לא נהניון מומרג, וכן הוא בסמ"ע סה, וכן הוא בחיבורי הגרשוני בכתוב שנמלח עם העמוהל בלא ניקור ולאסר את העמוהל והכיר את הכבר, ע"ש:

סד) **מותר**. כן כתב המחבר בסי"ק ס' כסי' ע"ו ולפ"ז הניח עליו כרב כזה, וכן כתב הטור בהמחבר לגי שלמה

נמלח ותקנו כו', והיינו נמרא עריכתא בתוליו דף קי"ב ע"ב דרב נחמן בשם שמואל אוסר לאכול את הכבר כיצד דאסיקנא, ר"ל שהי' הכבר מדוש והמוהל מחליט את הכבר, והני מילי לאבריו' ואסאניס ר"ל שהמוהל עבר מעבר לעבר, ונם שהמוהל הי' עב, ורב הונא יסיר ו לשמעי', רבא אכיל ליו וקרי לי חמר בשר וס"ב רבא ור"ח דפליגי עלי' דשמואל מתירין בכל לילו אחופיים שהשמואל אוסר, היינו לף בחמיין ואבריו', ואסאניס וכן כתב הב"י, וכתב שכן כתב הרשב"ץ משורש שרשא מהיר בכל ענין, והרי"ף והרא"ש והרמב"ם בפרק ו' מהלכות מ"א הלכה ט"ו והסמ"ג והרשב"ץ וכל הפוסקים פסקו כרבא דמחבר דלגלה חלי לגיעה זב כל הדם מהבשר ודעת העור וכן כתב הרמ"א בשם הרא"ש בשם הגהות דבמקום שיין מלח מלוי יגלה הבשר עד חלי לגייתו וחח"כ יבשלנו, וכתב הב"י שכן כתב הג"ת בשם מ"ז, וכן דעת כל הפוסקים דבתלי לגייתו מיקרי גלוח כל לרכו ולחוי לחיגלה לרוב גני מדם, ומה שמצחר ליו חלי חמר בשר, ומה שהעולם מהנין לגלוחו יותר הוח רק כדי לרכבו ולח לצנגנו:

סה) **מותר**. חע"ג דהמחבר לח הזכיר לחיתר רק במחלה מדוש לחוד, חבל העור כתב חעפ"י שים בהבכר מרחה מדוש ועבר בכל הבכר מעבר לעבר נמי מותר, והט"ך בחוש כ"ד כתב דהרחה מכם"ם דחפי' המוהל עב נמי מותר, וכן הוח דעת הרשב"ץ ורביט יהוחם, והרי"ף והרמב"ם וכל הפוסקים חבר בבימחו נעיל דכולם פסקו כרבא, ורבא הלח מיהר בכל ג' התנחים שמשמיל חומר דבשיעור זה ונדחי יש כל דמו ממנו ושוב לח חי חלח ממר בשר והיינו שמומיע, ועוד דשם שבישלו דרבנן הוח, וכן פסק המחבר בקמן שם בי"ד סי"ק ו' דלמחר חלי לגייתו מותר ליתן כלי תחתיו לקבל השמנונית הנוטף ממנו, ובתוך השמנונית הלח נוטף נם כליר ג"כ, ומהרש"ל בפרק כ"ה סי' ע"ב הלה עלמו בדקדוק קלוח מ"ז ופסק לאסור חם המוהל הוח עב, ונעלה ממנו כל חבר פוסקים לילו נם מה שכתב להחמיר ביון דפסק דמוריינהו הוח נם זה ליתח הסח קו"ל דם שבישלו דרבנן הוח כמו שהבשר בכמה דוכתי בש"ס ופוסקים, וכמ"ש הטור והרשב"ץ בסוף פ' כל"ג, ועיין ש"ך חות כ"ד ובפתי חות כ"ד בי"ד סי' ע"ו:

סו) **שרי**. כן כתב הרב בסי' ע"ו בסי"ק ה' חע"ג דדעת הרחב"ד דרבח לח התיר רק בכבר, חבל בפ"ע הוח דהא מפוש חשם דמ"ע כתב ביחלנו לעיל בכלל ג' חות ו' ופות ז' חבל בפ"ע בשם הרשב"ץ כתב דרבח מתיר חפי' בפ"ע דלמח מ"ע לח נחמר חלח בדבר הנחלל בחשר ולח בדבר הנחלל בדם עלמו, ולפי"ז לח מלינו לחד מהפוסקים שפסקו כרבח דמחבר דלגלה חלי לגייתו חח"כ יבשלנו, וכתב הב"י שכן כתב הג"ת בשם מ"ז, וכן דעת כל הפוסקים דבתלי לגייתו מיקרי גלוח כל לרכו ולחוי לחיגלה לרוב גני מדם, ומה שמצחר ליו חלי חמר בשר, ומה שהעולם מהנין לגלוחו יותר הוח רק כדי לרכבו ולח לצנגנו:

סו) **מותר**. חע"ג דהמחבר לח הזכיר לחיתר רק במחלה מדוש לחוד, חבל העור כתב חעפ"י שים בהבכר מרחה מדוש ועבר בכל הבכר מעבר לעבר נמי מותר, והט"ך בחוש כ"ד כתב דהרחה מכם"ם דחפי' המוהל עב נמי מותר, וכן הוח דעת הרשב"ץ ורביט יהוחם, והרי"ף והרמב"ם וכל הפוסקים חבר בבימחו נעיל דכולם פסקו כרבא, ורבא הלח מיהר בכל ג' התנחים שמשמיל חומר דבשיעור זה ונדחי יש כל דמו ממנו ושוב לח חי חלח ממר בשר והיינו שמומיע, ועוד דשם שבישלו דרבנן הוח, וכן פסק המחבר בקמן שם בי"ד סי"ק ו' דלמחר חלי לגייתו מותר ליתן כלי תחתיו לקבל השמנונית הנוטף ממנו, ובתוך השמנונית הלח נוטף נם כליר ג"כ, ומהרש"ל בפרק כ"ה סי' ע"ב הלה עלמו בדקדוק קלוח מ"ז ופסק לאסור חם המוהל הוח עב, ונעלה ממנו כל חבר פוסקים לילו נם מה שכתב להחמיר ביון דפסק דמוריינהו הוח נם זה ליתח הסח קו"ל דם שבישלו דרבנן הוח כמו שהבשר בכמה דוכתי בש"ס ופוסקים, וכמ"ש הטור והרשב"ץ בסוף פ' כל"ג, ועיין ש"ך חות כ"ד ובפתי חות כ"ד בי"ד סי' ע"ו:

סז) **שרי**. כן כתב הרב בסי' ע"ו בסי"ק ה' חע"ג דדעת הרחב"ד דרבח לח התיר רק בכבר, חבל בפ"ע הוח דהא מפוש חשם דמ"ע כתב ביחלנו לעיל בכלל ג' חות ו' ופות ז' חבל בפ"ע בשם הרשב"ץ כתב דרבח מתיר חפי' בפ"ע דלמח מ"ע לח נחמר חלח בדבר הנחלל בחשר ולח בדבר הנחלל בדם עלמו, ולפי"ז לח מלינו לחד מהפוסקים שפסקו כרבח דמחבר דלגלה חלי לגייתו חח"כ יבשלנו, וכתב הב"י שכן כתב הג"ת בשם מ"ז, וכן דעת כל הפוסקים דבתלי לגייתו מיקרי גלוח כל לרכו ולחוי לחיגלה לרוב גני מדם, ומה שמצחר ליו חלי חמר בשר, ומה שהעולם מהנין לגלוחו יותר הוח רק כדי לרכבו ולח לצנגנו:

סח) **תימרתו**. היינו שיעור הנחלים עבן מדם הנוטף עליהן שזהו סימן שקיל דם חלא סימן, וחע"ג דם חם נחלים מתכבין והולכין, חבל כשהעומן נוטף עליהם הנחלים מעלים עבן, חי נמי שהבשר מעלה עבן ב"ב סימן הוח שקיל דם כן סימן זה לח נח שומן, ושמי פלטוחה חלי פירש"י שם במקומו חוגין דף ק"ב ע"ח:

סט) **בדיעבד**. והוח הקנח רב חפי למשרי בו חרחי גללי דמלחת ומשפיי, ופירש"י שם יערה העומן מעליו מהכלי ון לל כלי חחר בחתת כדי שלח יסעבד בו הדם, ור"ל דהמלח בעבשו משך חלגו ומלילו כל הדם לשולי הכלי והעומן נשחר לף למעלה ואחר הלגי' שוקך בחת הדם לשולי הכלי, והעומן לף למעלה בשולי הכלי, עכ"ל העור:

לפיכך נרגיל עיקר כדעת המוס' והרמ"ם והרשב"ץ והוכ הפוסקים דלף המוהל בעין נמי שרי, עכ"ל, וכל זה פות רק בכתם בשר, חבל בשר שים בו מרחה חוכם מחמת לרימת הם דסיון חומלח דלמיק דחמלח עלמיר בה הדם מחמת מכה, בשבר כזה חסור המוהל לף לחתך שנלנה כל לרכו, ועיין ביד חברסם:

סה) **והמוהל**. דקודם שיעור זה יש בו דם לכו"ע, דסרי לדעת הב"ח לחפי' בכלנה חלי לגייתו נ"כ שלחר בו עוד

דם, חלח דלח קי"ל כוותי' כזה, חבל בפתום משיעור זה יש בהבשר דם לכו"ע ודם זה הוי דם ממש לכו"ע מדינה ולח משום מ"ע, דלו דם הבשר נוסף חסור לחכלו לפי' לגי ומכ"ש לנשוך, כמו שהנחתי לעיל בכלל זה חות ו"ע, וכדעת המ"ח שלח יגע עוד כל הדם מהבשר דקי"ל כוותי', לדיעת ס"ב דבר פשוט הוח שהבשר והמוהל בוודחי חמורין, וכן כתב הד"ח:

ס) **המוהל**. וזהו דבר פשוט דחחחר דמלח מקדם כשיעור מליחה קלירים ופלט כל דמו ושוב הודם דנפחמו נקבי הבליעה

ג"כ, חו חף לקדירה מוחר דמה שלח נחין לחן חם"כ ממר בשר הוח, ס"כ חם לי חף חם לח נלנה כ"ל, וכן כתב הם"ח בשם הרשב"ץ וכן כתב העור בשם רש"י, ונחן קי"ל כהרשב"ץ לדיעל שהמליחה כשיעור פולטת לגמרי, דלח כהרמב"ם דס"ל דחף מליחת קדירה חינה פולטת לגמרי ולכן מנירין חלינה בחחתין חחר המליחה, חבל חין לח קי"ל כוותי' וכן כתב הרב חעתיד בעלמו שהנירין חינה לקדירה לכלוס, ודעת המחרש"ל להחיר בדיעבד חוסנין חחר המליחה לקדירה לכלוס, ודעת המחרש"ל להחיר בדיעבד חף חם לח הודם חחר המליחה ולח נלנה כ"ל, ועל הכיר לין לחוס להמוהל שוכף חת הכיר עכ"ל:

ע) **צלייתו**. כן כתב המחבר בי"ד בסי' כ"ו סי"ק ו', וכן כתב העור, וחוח לשון הרשב"ץ בחו"ח, הביחלו הב"י, וז"ל בשר שלוין חוחו עד שלח נמלח לין נותנין כלי חחתיו לקבל השמנונית עד כדי שיניע נכדי שיהי' רחוי לחכילה בלחו' זו, עכ"ל, וכיומנו הוח שקיימים מבחוץ ולח כבר זב ממנו כל דמו ומה שזב חח"כ מוחל בעלמח הוח, ומוחר ליתן כלי תחתיו לקבל השמנונית בלח חוש לקיון, לח לקיון דרב ספק מקיולח לימחו, ולח לקיון דרב חפי למיפלי בו חרחי גללי דמלחת ומשפיי ע"פ גנמרת חלין דף קי"ב, מבוח דלח הרי מוח לגליי בכולה ולקיון בו חוש חפשי דמחת, ולזה כתב"ח שם ע"ל דלף בשיעור זה לריך לקנה דבריי נללי דמלחת, והב"ך בחות י"ח כתב ע"ז בחות י"ל כתי כן ממהו על דבריו ודחי לוחש לקיון לסם מקום מלב ומעמד כלל, וכן כתב הי"ד בבקלר חות ג' שכן עיקר, כיון דמוחר לף לכתלו לכתחילה לח"ל חבל קודם שיעור זה חסור לכו"ע, ומבוחר בש"ס שלח נהן בכלי שיש לו שלשה נרגרים מלח מוכר לפי שהמלח מוסך בשבתו כל הדם לשולי הכלי, והעומן לף למעלה וחחר הלגי' שוקך בחת העומן מלמעלה ומעלין חת הדם בשאר כשולי הכלי, עכ"ל העור:

סח) **תימרתו**. היינו שיעור הנחלים עבן מדם הנוטף עליהן שזהו סימן שקיל דם חלא סימן, וחע"ג דם חם נחלים מתכבין והולכין, חבל כשהעומן נוטף עליהם הנחלים מעלים עבן, חי נמי שהבשר מעלה עבן ב"ב סימן הוח שקיל דם כן סימן זה לח נח שומן, ושמי פלטוחה חלי פירש"י שם במקומו חוגין דף ק"ב ע"ח:

סט) **בדיעבד**. והוח הקנח רב חפי למשרי בו חרחי גללי דמלחת ומשפיי, ופירש"י שם יערה העומן מעליו מהכלי ון לל כלי חחר בחתת כדי שלח יסעבד בו הדם, ור"ל דהמלח בעבשו משך חלגו ומלילו כל הדם לשולי הכלי והעומן נשחר לף למעלה ואחר הלגי' שוקך בחת הדם לשולי הכלי, והעומן לף למעלה בשולי הכלי, עכ"ל העור:

## ברית מלח

אם נתן בו תרי או תלתא גללי דמלחא אז הכל אסור השומן וגם ע) הכלי , ולדידן אין שום נ"מ בכל החילוקי דינים אילו דאפי' אם נתן הכלי אחר שויעלה תימורתו וגם נתן בו תרי או תלתא גללי דמלחא הכל אסור בין השומן בין הכלי אם אך עדין לא נצלה צליי' עג) ראוי' , וכל זה דכרנו רק להלכה ולדינא , אבל למעשה אין ליתן כלי תחת הצלי לקבל השמנונית אפי' אחר שנצלה כל עב) צרכו , ואם מלח את הבשר קודם הצלי' שיעור מליחת קדירה והודח כדין מותר ליתן כלי תחתיו לקבל השמנונית אף בתחילת ע:) הצליי' , וכדיעבד אף אם לא הודח אחר המליחה נמי עד) שרי : [יג] בשר ששהה שלשה ימים בלא שרוי' ומליחה שנתבאר דינו שאסור לקדירה ומותר לצלי

## תקריב מלח

הצלי' הוא שופך כמות מה השומן מלמעלה על כלי תחב והדם הנסחב בכלי הוא שופך למטן , וכתב שם רש"י בשם הלכות גדולות דמיקמי קמי גללי דמלחא נקט הש"ס , ר"ל מלח מועט הבא מלח הרבה פוסק כח הדם ושומנו כח הדם ושומנו כמים ואינו נעכר ומתערב עם השומן , עכ"ל , וכתב הטור שע"כ כתב רש"י שאין לו בקיאות בדבר שלח להרבות לו למעט המלח , ואין ליתן כלי תחת הצלי עד שיתלחו ויהיה במלח שיעור מליחת קדירה , ושין שם בש"ס שכתב בזה בלשון , אע"ג דבדברי רש"י בש"ס ניכר לן דלא כמ"ל דברים הכתובים הולכ רק דברי הבה"ג בלבד הוא , לך בטוחות רש"י שכל דבריו הטור שפשט שהי' כתוב כן בש"ס בשמו , וכתב שאפי' לפי טופחת דיינו ממי שפיר מיכא למילף מיני' הכי ש"מ הוכן דבריו , ובניו שם בש"ס שכתב רש"י שאם לי שאם עבר ועשה ואפי' נתן בו אפי' מלח הרבה מותר לפי שאין כאן איסור לתוריית , דהא שבישלו דרבנן הוא ואינו אוסר ר"ת , ועוד דאין זה ניכר שלא נפל שאר משקה שהיה מרתיחו מבשל הכל ואפי' העלין כדעת רב פפא ולפיכך מותר , עכ"ל . ועיין ברא"ש בפ"י אות ש"ח שכתב דהוי ש"מ בדרבנן , דכל אפי נופל שאר משקה בכלשון ולשמע ממלאי בלשון ש"מ שאין מלח מועיל לו משא"כ בשאר משקה בכולה שמא כיון במכוון בשיעור המלח שלא להרבות ולא למעט , ועיין שם בשות ש"מ מה שכתב שם . ולענין הכלי מתלוקת הפוסקים היא , דעת הרמ"ה והטור דהכלי נאסר מטעם שהיה בולעת מהדם החם , ומ"מ השומן הוא נאסר לו מהדם לפי שאין לת בולע מלח , ולא מן הכלי כיון שהכלי עומדת אצל האש אין בכחה ללח לבטל מהדם החם לגמרי , אבל לא גם להפליט הדם לתוך השומן , והרא"ש והרשב"ם כתבו דגם הכלי מותר , וכל אחד מהיל מטעמו ומימוקו , ע"ש בדבריהם :

ע) **הכלי** . דבתקנת רב אפי תרתי גללי דמלחא מתלוקת הפוסקים היא , דעת הרשב"ם דרב אפי לא פליג על רב פפא בשיעור דעילה תימורתו אלא דרב אפי בא להתניר עליו , ורב פפא ס"ל דמשיעלה תימורתו מותר ליתן כלי אחתיו אף בלא תקנת דגללי דמלחא , ורב אפי סבר דאף משיעלה תימורתו אינו מותר ליתן כלי אחתיו אלא ס"ל נתן בו תרתי גללי דמלחא , וכן כתב הרשב"ם משום בחיושיו דקודם שיעור זה אינו מועיל גללי דמלחא , וכן כתב הב"י בשמו , ס"ל כיון שלא נודמן הבשר הוא אלא בזמן לא מקניט לתקנתא דגללי דמלחא לתתיר דם בריוח ולתבריח השומן אף הכלי , ואף הפוסקים ס"ל דרב אפי ס"ל דתקנת גללי דמלחא מהני אף קודם שיעלה תימורתו , מ"מ נודמן כיון שאין אנו בקיאין בשיעור גללי דמלחא כמו שכתב הטור בשם רש"י ודאי דאין ליתלל אפי' בדיעבד כ"א לאחר שיעלה תימורתו דאז יש כאן ס"מ שלאחר קודם שנפל בעל ר"ת , אבל קודם שיעור זה יש לאסור , וכן אם נתן הכלי תחתיו שלאחר שיעלה תימורתו קודם שיעור גללי' ראוי' , אלא נתן בו תרתי גללי דמלחא בוודאי שם לאסור השומן אף הכלי , דאז נהי יש כמה ס"ס שהבשר לא נפל עדיין לתוך הכלי , והטור והרשב"ם הכלי כתבו כתבו לעיל בכלל זה בשות ס"ו ע"ש :

עא) **ראוי** . שלאחר שרש"י כתב בשם הגה"ג דקודם שנתן בו גללי דמלחא נקט הש"ס , ר"ל שעוד מלח מועיל את הדם לשומו , אבל מלח הרבה פוסק כח הדם ושומנו כמים ואינו נעכר ומתערב עם השומן , ולכן כתבו כל הפוסקים דאין לאו בקיאין בשיעור זה ואין ליתן כלי תחת הבשר אלא ס"ל מלח הבשר תמלח בשיעור מליחת קדירה והודח יפה , וכן כתב הב"י בשם הרשב"ם , וכן כתב הטור בשם רש"י ושארי פוסקים , וכן כתב הי"א בהקלה שות ס"ט , דאף אחר שתעלה תימורתו ואף אם נתן מלח לתוך הכלי לא מהני משום דאין לאו בקיאין בזה כלל , ואפי' בדיעבד ומיומן , ע"ש בדבריהם :

ע) **הכלי** . דבתקנת רב אפי תרתי גללי דמלחא מתלוקת הפוסקים היא , דעת הרשב"ם דרב אפי לא פליג על רב פפא בשיעור דעילה תימורתו אלא דרב אפי בא להתניר עליו , ורב פפא ס"ל דמשיעלה תימורתו מותר ליתן כלי אחתיו אף בלא תקנת דגללי דמלחא , ורב אפי סבר דאף משיעלה תימורתו אינו מותר ליתן כלי אחתיו אלא ס"ל נתן בו תרתי גללי דמלחא , וכן כתב הב"י בשמו , ס"ל כיון שלא נודמן הבשר הוא אלא בזמן לא מקניט לתקנתא דגללי דמלחא לתתיר דם בריוח ולתבריח השומן אף הכלי , ואף הפוסקים ס"ל דרב אפי ס"ל דתקנת גללי דמלחא מהני אף קודם שיעלה תימורתו , מ"מ נודמן כיון שאין אנו בקיאין בשיעור גללי דמלחא כמו שכתב הטור בשם רש"י ודאי דאין ליתלל אפי' בדיעבד כ"א לאחר שיעלה תימורתו דאז יש כאן ס"מ שלאחר קודם שנפל בעל ר"ת , אבל קודם שיעור זה יש לאסור , וכן אם נתן הכלי תחתיו שלאחר שיעלה תימורתו קודם שיעור גללי' ראוי' , אלא נתן בו תרתי גללי דמלחא בוודאי שם לאסור השומן אף הכלי , דאז נהי יש כמה ס"ס שהבשר לא נפל עדיין לתוך הכלי , והטור והרשב"ם הכלי כתבו כתבו לעיל בכלל זה בשות ס"ו ע"ש :

עב) **צרכו** . כן כתב בעל שולחן נבוה סוף סי' ע"ו למעשה לא משמע ליתן כלי תחת הצלי' אלא אחר שנצלה כל צרכו ואין לשנות , עכ"ל , ועיין ביד"י סוף סי' ע"ו מה שהאריך בזה , ולדינא כתב מאחר שהמרכ"ל בביאורו להשמ"צ כתב דמתחת נזירה שלח יתן הכלי קודם שנצלה כל צרכו יש למנוע שלא נקבל השמנונית בכלי כלל , ומי שרוצה לקבל השמנונית בכלי יהבר למלחו מתחילה כשיעור מליחה ולהדיחו , ולפי די"ל דהמרכ"ל לשיטתו מיל בזה כי , מ"מ כיון דבלאו הכי כבר נתבאר שכי ס"ט דיכול להדיבר מבור נשים יתוי לנהול שלח לכבל עד שיסיימה הלחוחית מבתון , ע"כ נכון לתוש לדעת המחכ"ל שאם רוצה לקבל ממנו שומן ימלחנו קודם , ע"ש :

עג) **הצליי** . דמאחר דמעלה עישור מליחה קדירה והודח כלפי דאז אפי' לגליהן בכלי מותר כמו שמותר לבשלו בקדירה , וכוולדי למיתר ליתן כלי תחתיו מיד בתחילת הצלי' , דמה שאסם מוליח ושולט אז נתן לפי דה הוא שלח מוכל בעצמן , וכתב הרשב"ם דהדחה מיבא בעי אחר המליחה , אף כי הטור לא הזכיר תיבת והודח , אבל כבר כתב הב"י דאף מדמתת רוב פסיעותו לא הזכיר , דמלהת דפסיעות היא דבעי הדחה משום הש"ס שע"י הבשר מלמעלה והדם שבמלח , כנוי שבשבעו לעיל בשות ס"ו בכלל זה ושות ס"ד שם דלריך אחר המליחה מחמת הש"ס דהדוק בהחמיכה , וכמו שכתב הב"י מפורש בשם התנור ובשם הש"ד , דשם לגללו בשר בלא מליחה לריך להדיחו מן הדם הנדבק מבתון , ואם לא הריח אחר המליחה לריך להדיח אחר הצלי' , בוודאי אם רוצה ניתן כלי אחתיו מיד בתחילת הצלי' שלריך להדיח אחר המליחה , ועוד בזמנינו שהמנו נקבי הפלטה ולא יכלנו עוד שום ניר ומה שיוצא אח"כ יהי' רק מועל בעלמא , כמאחר רבא אמר בשר טוח :

עד) **שרי** . כדעת המחכ"ל בפרק ב"ם סי' ט"ע שכתב דהיכא שבשה כבר שיעור מליחה מד שיהי' ראוי לקדירה שרי בכל ענין , ועל הלי אין לחוש שהשוד שוקף את כליר , ומ"מ לכתחילה לריך להדיח , ובדי ע"ב מייבי בלא הודח אחר המליחה דמ"ל אם אין לחוש שהשוד שוקף את כליר , ובדי ע"ב מייבי בלא הודח אחר המליחה דמ"ל אם יש לחוש שהשוד שוקף את כליר , ובדי אם הודח כבר אין מליחה אחר מליחה רפוי' אז אפי' בכלי מותר לצלותו כמו שמותר לבשלו בקדירה , דהכהמה שהשוד נקבי הפלטה ואינו מפליט עוד שום ניר , אלא ודאי דאיירי בלא הודח אחר המליחה דאז נבי מעשה דרש"י בשי ס"ק כ' כשנשתמלח הכלי ניר אין לחוש שיוליך הבשר ולכן אלריך להשמיענו דבלאי נהתי נזונה לו מיוחש לניר אינו אוכל ממנו קודם שנלוח כל נרכו משום שהשוד שוקף , ועיין בביח ילחק סי' ע"ו לות מ' בשמוחי אחב שלי אפי' ב"ש שהכניח לת הטבי"ו , וכ"ש שהכהבו בשם הכמה"ג ושם הבי"י הביא דאם הודח מאחר המליחה ולא הודח הדחה אחרונה כדי שיוליך כל הדוחי לתת כלי תחתיו , ונלון שוחר משמע להתחילה אפי' , אך אפשר י"ל דהש שמהו דבריהם להחר שנלוח הבשר אלי' ראוי' , דאז שוחר אפי' לכתחילה ואפי' בלא הודח הדחה אחרונה כדמשמע בשמת מלמון של בשל בית יתח שכתב שם בשיט , בשר שנלוח שלח על מליחה אין נותנין כלי תחתיו לקבל השמנונית הנוטף ממנו עד סיום , אלא שיעור אלי' ראוי' , ועל זה ליין בשמוחי אהב שלי אות ס"ת דהיינו בחלי אלייתו , ושיעורו עד שתחיים מבתון , וה"ה לענין נתינת כלי תחתיו , ע"ל , כרי מיירי מפורש בשוחת כלי לאחר שיעור אלי' ראוי' , ועל זה הביא אות ס"ל דבריהם שלף אם ממלח ושהה ולא הודח בתחלוכה מיחר ליתן לכתחילה כלי תחתיו , הרי מלאה שבריהם שהבשים והולכים על אחר אלי' ראוי' , אף אם נלוח אלי' ראוי' , אז אלא

## ברית מלח

לצלי, אסור לבתחילה לקבל השומן אף אחר שיעור חצי צלייתו, מיהו בדיעבד עה) שרי:

### תקריב מלח

מותר ליתן אפי' לבתחילה כלי מתחתיו אפי' בלא ממלא כלל כמפורש בכרכי המחבר סה בסי"ק ו', אפשר דנרע לה ממלח ולא הודח בתחילה מלא ממלח כלל, ולכן לכירי לאפעניך דנם בזה מותר אף לכתחילה וע"ש בזה:

עה) **שרי**. מקור דין זה הוא בנכנעת בשמן שלמה ב' הביאו הפ"ת ביו"ד בסי' ע"ו אות כ', וז"ל סם, לפ מיבעי קודם שנמלה כתני לעיילו שיהי רתו לאכילה הזה אפי' היכא דלא שהה ג' ימים כמו שאסור ליתן כלי מתחתיו בכשר שהשה ג' ימים בלא מליחה, כשאר שלא שהה ג' ימים, כיון שנמלה עד שיהי ראוי לאכילה כבר יצא כל דמו, אבל היכא דשהה ג' ימים בלא מלוחה אפי' אם נתקשה שהה כתוכו אפשר דעדיין לפ יצא כל דמו, רק כל זמן שהוא אצל הפם שולט מעט מעט, מיהו בדיעבד שרי דמכיון דהפסקים דמתירין משום דם"ל דע"י שלי יצא כל דמו, ע"פ מה שמפלפל עלמו שם בדין זה, ועיין בסו"ת מהרי פ"ו שכותב ו"ח שהשה ג' ימים בלא מליחה דדיו בלילי, ונלענו על השפוד ומתו כלי תחתיו נקבל השומן הטוף ממנו, ונקרו מניד אותו שומן שבכלי ושפכו על הלבי שאצל הפם כמנהג אלר אלבי, פה דיעו על הלבי כיון דדיב מיהא דמי ומשום הכי יש להתיר הבשר הע"ל בלילי דע"י הלבי, יוצא כל הפם לו נמי דקו פמין ביטול ומעבר לפלוט כל דמי, ומפלפל שם ומשיק לבתחילה לאסור ובדיעבד מותר, ע"ש:

---



מבאר דין מילוי עופות או גדיים או טלאים בבשר, או בשר בבשר אחר, ובו ד' סעיפים:

### שו"ע יו"ד סי' מכ' ע"ו סעיף א'

**עופות** או גדיים שממלאים אותם בשר שלא נמלח אם לצלי מותר אפי' פיהם למעלה א) והציון. ואפי' אם נמלח ב) הרוצון דכמו שבולע דם המילואים כך ג) פולטו, חנה, וכ"פ סם מלת הפמוי ולת המיון ג) דמרי, (ד"ע לדעת תירוץ כלל ט'), דטרם משפר שהיה הדם מן המיון ואינו כ"ת הביאו מרי"ף ושכ"מ בפרק גיד הנשה שם, וכ"כ ע"ת סי' פוח ס"ק ג', וש"ו שם פוח ס', וכ"כ ש"ת סי' ע"ח אות ס', וכ"כ ט"ז שם ס"ק ב', וש"ו שפתי כהנ סי' פוח ס"ק ב', וכ"כ בפרי חדש שם, וכ"כ בפרי מגדים שם ס"ק ב', וכ"כ בפרי תואה שם

שער הציון

חיים מט סקמ"ב סק"ס) הפנימי (ד"ע), ולקדירה אסור עד שימלח חיצון לבדו ופנימי ה) לבדו, אבל אם לארד שמלאו לגויה: ה) לבדו: מי' ס"ק קוח נ' מלח החיצון אינו מפליט דם ה) שבפנימי. הגה וכל זה בדיעבד, אבל לכתחילה אין לעשות שום מוניחת מה בכתב שם, רק שם נמלחו קודם (מגור ומרדכי פכ"ב ורמ"א), וכל זה מיירי בחין מונ"ח או רק ו) בכבד, אז עכשיו אבל אם יש שם ומי' סקפד קוח נ'

ומחצלות קוח נ', ומי' בלבוש מה סקמב שם, ומי' כיל"ו בהלכות קוח נ'. ומי' מהרי"ק שורש ה) שבפנימי. מי' ס"ק קוח ד', ומי"ח קוח ד' מסמכות כיצה, ומי' שפתי קוח ד' ומחצלות קוח ד', ומי' הפמ"ו, ומי' מהרי"ק מלח: ו) בשר. מי' ס"ק קוח ה', ומי' בכה"ל פכ' מ"ב בהגהת הטור קוח נ', ומי' בפ"ח מכ"ק בפי מי מלק י"ד סי' קי"ב מה סקמב כצה, ומי' בעולמן גנזה כפ"ו פ"ו מעורב ג', ומי' בפו"ת מבו"ש מלק ג' מלק י"ד סי' ס"ו, ומי' בפ"ח מקר נחוך סי' ל"ו מה סקמ"ט שם על המחכמ"ס, ומי' בי"ל בהלכות קוח ה', ומי' בי"ל בקפד מסמכת שלום בשפתי קוח ה', ומי'

## ברית מלח

ה) מותרין, וכשחפנימי תפל והחיצון נמלח ולא שהה שיעור מליחה, נאסר ו) הפנימי, וכשהחיצון תפל וטב"ש כשהוא

## תקריב מלח

יכול להדיח, ובוודאי שצריך להדיח, כמו שכתב הסמדבי בפרק כ"ה בסק ר"י ור"ת, מאחר דהפנימי לא נמלח ולא שייך מז נומר בו לזיזי דיפקע דם דידי' ופלוג נ"כ דם שבלוע מהחלון כדאמרינן נבי מליחה בי"ד שוף סי' ע' נבי בשר שנמלח על גב בשר שלא נמלח דאמרי לי מליחה אחי"כ, מ"כ כ"ם נבי לזי מאחר שהוא בפנים ואינו על הפה, וכבוכ"ם ומי לא דאמרינן נבי פנימי כיון שהוא לגו הפה ובפרט שים לי עוד חיזוק פליגא דה שהרי הוא עדיין בתוך שיעור מליחה דאמרינן בו בבוכ"ם מאחר דהבליעה והפליטה בשים כאחד, זו היא דעת הש"ך וכיש של שלמה, אבל דעת המחבר בסי"ק ס' שם דאוכר גם בפנימי, וכן דעת הרב דבן כשהחלון נמלח אלא שפיר, אם נמלח בשר וכחוש ולו פליג על דמו וזיזי, לעולם שפנימי מוכר ואף שהחלון ג"כ מוכר, דהמחבר כתב סתם שם לגזי מוכר ואפי' אם נמלח החלון, וכתב השפתי בסי' ע"ו קוח ה', דכוונת המחבר לומר דאפי' אם נמלח החלון היינו ר"ל, בין שהב, דהשם הפיסוק הוא שהחלון היבלע מהפנימי ואין לו פליטה שם על עצמו, ובין לו שהב, ואפשי הפיסוק הוא שהפנימי מיבלע מהחלון קודם מליזי ע"י המליחה, אפי' הפי שהחלון כבוכ"ם מדם המילוסים בחלון, וה"כ בבוכ"ם אפי' שהחלון לא שהה כלום, ואדרבה הסיפ עוד על דבריו ומכ"ש אם נמלח הפנימי ולא החלון דשרי, הרי נלמה דמותר להתבשל בדין דלמון, וכן נ"כ דעת הפר"ח והמגן"ו כלל ע' דמוכר גם הפנימי דגם נבי אמרינן בבוכ"ם, לעולם גורע משהה שלוב, והיינו כן מהמחב"ס דשפיר פוסקים, וכן היא דעת הש"ך בכוונת המחבר והרב דהמה מתירין אפי' בשהחלון נמלח ולא שהה, והפנימי תפל ממי מוכר הפנימי, ואף דהש"ך בקוח ה' כתב על המחבר על מה שכתב תינח אילו תפל' ממלח שהחלון, וז"ל שם, זהו לשון הרמ"ם והטור, ושהה כדי מליחה, והש"ך כתב מדעתו שמוכח דה"ל שהה והוחה, וכן כתב הש"ו קוח ה' שם, מוכרחין אנו לומר דלון כוונת הש"ך להכליל בזה דין דלא שהה שהחלון ולאמר דזוקא שהה החלון והוחה אז חיש מאחר שהפנימי לדעת המחבר והרב, אבל בשהחלון נמלח ולא שהה, דעת הש"ך דגם הרב מודה לה דמאחר שהפנימי מעשם שהפנימי בולע מהחלון ע"י המליחה עוד קודם הלזי, זהו ל"ש לומר, הכי בש"ך קוח ה' מוכח מפורש דדעתו כדעת הרב דאפי' כשהחלון לא שהה והפנימי תפל ממי מוכר הרב, דהרב כתב בזה בש"ס סי"ק ס' בזה לשון, וכ"ם אם נמלח הפנימי ולא החלון דמרי, הרי מלתי דהרב מודה למחבר דבין שהחלון כשהפנימי תפל והחלון נמלח דמרי, והש"ך כתוב ב' פלוג על הרב ומכ דמחבר בבא בין בנמלח הפנימי ושהה והוחה והחלון תפל דמאחר שהפנימי, ואם הפנימי תפל והחלון נמלח ולא שהה ר"ל דאפי' הפנימי, הכי מלתי דהרב הוא, דהרב מתיר בשהחלון, אלא שאפשר לומר דכוונת הש"ך לומר דמאחר דאיכי בשהה, לאשמעינן כח דהמליחה דהחלון הש"ג דשהה ואין לו פליטה עלמו ואפי' פליטת מיר לשעת הש"ך דמיירי אפי' הוחה, והפנימי תפל מ"ש ווודאי החלון בולע מהפנימי, וכיון דליכא לו שום ליר דידי' ולא שהוי לשלוע לו ממרינן בו בבוכ"ם, אפי' הכי דעת המחבר והרב דהחלון שרי דמרינן טוב משהה שלוב, ומכ"ש העור והמחבר קודם הלזי, ע"י מליחה ת"מ מוכר הפנימי, ומ"ש הש"ך בקוח ה' שם דאפי' הפנימי תפל והחלון נמלח אלא שהה, אפי' הכי פנימי מוכר בבוכ"ם אף שהחלון נמלח ולא שהה, דעת הש"ך דהרב מיהו נ"כ כשהחלון לא שהה, אפי' הפנימי בולע מהחלון ע"י שים משם שיבלע מהחלון קודם הלזי, כדמשמע מהמדקי בפרק כ"ה בסק ר"י ור"ת, מאחר דהפנימי לא נמלח ולא שייך מז נומר בו לזיזי דיפקע דם דידי' ופלוג נ"כ דם שבלוע מהחלון כדאמרינן נבי מליחה בי"ד שוף סי' ע' נבי בשר שנמלח על גב בשר שלא נמלח דאמרי לי מליחה אחי"כ, מ"כ כ"ם נבי לזי מאחר שהוא בפנים ואינו על הפה, וכבוכ"ם ומי לא דאמרינן נבי פנימי כיון שהוא לגו הפה ובפרט שים לי עוד חיזוק פליגא דה שהרי הוא עדיין בתוך שיעור מליחה דאמרינן בו בבוכ"ם מאחר דהבליעה והפליטה בשים כאחד, זו היא דעת הש"ך וכיש של שלמה, אבל דעת המחבר בסי"ק ס' שם דאוכר גם בפנימי, וכן דעת הרב דבן כשהחלון נמלח אלא שפיר, אם נמלח בשר וכחוש ולו פליג על דמו וזיזי, לעולם שפנימי מוכר ואף שהחלון ג"כ מוכר, דהמחבר כתב סתם שם לגזי מוכר ואפי' אם נמלח החלון, וכתב השפתי בסי' ע"ו קוח ה', דכוונת המחבר לומר דאפי' אם נמלח החלון היינו ר"ל, בין שהב, דהשם הפיסוק הוא שהחלון היבלע מהפנימי ואין לו פליטה שם על עצמו, ובין לו שהב, ואפשי הפיסוק הוא שהפנימי מיבלע מהחלון קודם הלזי, ע"י המליחה, אפי' הפי שהחלון כבוכ"ם מדם המילוסים בחלון, וה"כ בבוכ"ם אפי' שהחלון לא שהה כלום, ואדרבה הסיפ עוד על דבריו ומכ"ש אם נמלח הפנימי ולא החלון דשרי, הרי נלמה דמותר להתבשל בדין דלמון, וכן נ"כ דעת הפר"ח והמגן"ו כלל ע' דמוכר גם הפנימי דגם נבי אמרינן בבוכ"ם, לעולם גורע משהה שלוב, והיינו כן מהמחב"ס דשפיר פוסקים, וכן היא דעת הש"ך בכוונת המחבר והרב דהמה מתירין אפי' בשהחלון נמלח ולא שהה, והפנימי תפל ממי מוכר הפנימי, ואף דהש"ך בקוח ה' כתב על המחבר על מה שכתב תינח אילו תפל' ממלח שהחלון, וז"ל שם, זהו לשון הרמ"ם והטור, ושהה כדי מליחה, והש"ך כתב מדעתו שמוכח דה"ל שהה והוחה, וכן כתב הש"ו קוח ה' שם, מוכרחין אנו לומר דלון כוונת הש"ך להכליל בזה דין דלא שהה שהחלון ולאמר דזוקא שהה החלון והוחה אז חיש מאחר שהפנימי לדעת המחבר והרב, אבל בשהחלון נמלח ולא שהה, דעת הש"ך דגם הרב מודה לה דמאחר שהפנימי מעשם שהפנימי בולע מהחלון ע"י המליחה עוד קודם הלזי, זהו ל"ש לומר, הכי בש"ך קוח ה' מוכח מפורש דדעתו כדעת הרב דאפי' כשהחלון לא שהה והפנימי תפל ממי מוכר הרב, דהרב כתב בזה בש"ס סי"ק ס' בזה לשון, וכ"ם אם נמלח הפנימי ולא החלון דמרי, הכי מלתי דהרב מודה למחבר דבין שהחלון כשהפנימי תפל והחלון נמלח דמרי, והש"ך כתוב ב' פלוג על הרב ומכ דמחבר בבא בין בנמלח הפנימי ושהה והוחה והחלון תפל דמאחר שהפנימי, ואם הפנימי תפל והחלון נמלח ולא שהה ר"ל דאפי' הפנימי, הכי מלתי דהרב הוא, דהרב מתיר בשהחלון, אלא שאפשר לומר דכוונת הש"ך לומר דמאחר דאיכי בשהה, לאשמעינן כח דהמליחה דהחלון הש"ג דשהה ואין לו פליטה עלמו ואפי' פליטת מיר לשעת הש"ך דמיירי אפי' הוחה, והפנימי תפל מ"ש ווודאי החלון בולע מהפנימי, וכיון דליכא לו שום ליר דידי' ולא שהוי לשלוע לו ממרינן בו בבוכ"ם, אפי' הכי דעת המחבר והרב דהחלון שרי דמרינן טוב משהה שלוב, ומכ"ש העור והמחבר קודם הלזי, ע"י מליחה ת"מ מוכר הפנימי, ומ"ש הש"ך בקוח ה' שם דאפי' הפנימי תפל והחלון נמלח אלא שהה, אפי' הכי פנימי מוכר בבוכ"ם אף שהחלון נמלח ולא שהה, דעת הש"ך דהרב מיהו נ"כ כשהחלון לא שהה, אפי' הפנימי בולע מהחלון ע"י שים משם שיבלע מהחלון קודם הלזי, כדמשמע מהמדקי בפרק כ"ה בסק ר"י ור"ת,



ה) הפנימי. מיד שהחלון ע"י מליחה, שכיון שהחלון פולע דם שבתוך שיעור מליחה, הפנימי בולע מהחלון ע"י

ג"ז מניקס הקרבנות דינו כחלב מתבשל בקדירה , (הגהת ש"ך בשם מהרי"ט ומרוך וכ"ו), ואפי' נדיעבד יש לאסור אם נפ ומלחו ז) מניקס . מכר שלא מלחו ולא טרחו שלוקח יש בשר שלמלח מותר בדיעבד , אבל להחליטה אסור לגמרי בדברי תשובה נכו' פ"ז אות ו' : שניהם . מי

שלא מלחו עכשיו אם הכשר שלא מלח ואפי' לן) הוחרה :

ש"ך אות ו' וט"ז אות ס"ק , ומי' בדי"י בהלכות אות ז' , ובהקצר אות י' , ומי' בספתי אות י' : ח) הוחרה . מי' בשו"ת מי מלך יו"ד סי' קי"ד , ומי' בדברי תשובה נכו' פ"ז אות ו' מה שכתב עם בשם המבשלות מי' עם ומי' מקציע מלא מה שהאריכותי בזה בכלבוש :

## ברית מלח

כשהוא נמלח ולא שהה שיעור מליחה , והפנימי נמלח ושהה והוחרה , נאסר ז) הפנימי , ובשהפנימי נמלח ולא שהה והחיצון נמלח ושהה אך לא הוחרה עדיין , מותר אף ח) החיצון , ובשהפנימי נמלח ולא שהה והחיצון נמלח ושהה

### תקריב מלח

ההכרב מתיר בכל עניין , עכ"ל החוו"ד . ולכן יש לפסוק כן מאחר דגם הפר"ח והמגה"י מצינים על הש"ך ומפקפקים עם הרב , וכן הגאון בעל בית מאיר דעתו עם הרב , וכן כתב הוד"י מפורש בהקלר אות ג' דאפי אין לנו ללמ דברי הרמ"ק , שהפנימי שוה להחיזון בכל הכר , וכן הוא הסכמת המעיין כל הפוסקים , לכן לפ דהמחמירים קבעו ופסקו בכני דיעים אלו בהש"ך נחומרת מ"מ בש"ך בהפנימי לא הודה עדיין יש למעוך על הרב והפר"ח והמגה"י ואחוה"ל לקבל ולהתיר לפ את הפנימי , זו היא הכל לפי דעת הש"ך והיש"ש הש"ל דלעבד פנימי לא תמרין בכוב"ש , ובמ"ב אות כ' שם שבשפתי הוכיח בלאות ברורות דכל הפוסקים מודים לזה , אבל דעת הרב בהג"ה דשחחיזון הכל לו אסי אף הפנימי נמלח ושהה והוחרה מי מותר לפ הפנימי דוקא מטאחר שאוב דם החיזון ומיבך אללו והפנימי אינו בולע מהחיזון , והעיקר כן בד"מ ובת"ח בכל ט' מהחיזון , וכן כתב הש"ך בדעת הרב , ולא תמרין דמאחר דהפנימי שהה והוחרה בולע יבלע מהחיזון , וכן כתב השפתי בפנימי בכוב"ש , ועיין בדברי הש"ך בכו' כ"ב מה שכתב בס בעמעו , ועיין בספר תלדי דעה סי' ע"ו ס"ק ס"ח בשב"ו , מה שכלם שם לבאורה להבוין דפי' בדברי הש"ך ומה שמסיק שם , והחוו"ד בבאורים אות ג' מיקל להתיר , אבל בשהחיזון נמלח ולא שהה והפנימי נמלח ושהה והוחרה , אז גם הרב מודה לזה דנאסר הפנימי משעם שהפנימי בולע מהחיזון ע"י שהוחרה עוד קודם שלקיו , והפת חיטו מיבש עוד הדם שבלעה ממקום אחר , מאחר שהוא חיטו על הפת ושם אין לו פליטה עלמו כלאר כתב השפתי בפנימי בשם ב' דשם אחמה נמלח ושהה והוחרה ובשני לא שהה במלח ושהה נאסר הפנימי דאע"ג דמעמו בולע מהחיזון ע"י שהוחרה והפנימי לא שהה מ"מ נאסר החיזון שם שהוא על הפת משעם דאין הבליעה כאים כאחד , ומכ"ש בשהפנימי שהה והוחרה והחיזון לא שהה , בוודאי נאסר הפנימי לכ"ע ולא מהני חמ"ל הללי' מאחר דאינו על הפת ואין הבליעה כאים כאחד , כאבר בעבר"ש דין זה במקומו :

ז) **החיצון** . שלפ דע"ל החיזון בולע מהפנימי ע"י המליחה קודם שנפש מהחיל לחצם ולהפליט , דשם הפנימי בולע מהחיזון ע"י המליחה , כ"ש הוא דהחיזון בולע מהפנימי ע"י המליחה ומו לא פליט עוד כיון שאין לו יש של עלמו כי אם ליר , והכי כתי ע"ש לפ התיר מלח בשפ"מ , והרש"ל מוסכ לפ בהפ"מ , אבל שאי לגי להעניין זה הוא עדיף ממליחה וכל שום לו ליר עלמו לפ שבולע מהפנימי בכוב"ש , לפ דשפנימי בשהי נאוח בין אם הי החיזון הפל מ לו שהה , והפנימי נמלח ושהה מוסכ דש"ך להפנימי בלא הודה נדעת השפתי והיד"י , משום דבולע ופ בולע משום דאין לו יש של עלמו , אע"ג דיש לו פליטה ליר , ולא תמרין בכוב"ש , שאני שהה החיזון הוא משום שאוב בפנים , אבל בהחיזון מאחר שאוב על הפת ס"ל להשפתי דגם הש"ך מודה להחיזון מותר לתמרין כו בכוב"ש לפ אם אין לו יש של עלמו אם לפ לא הודה יש לו פליטה ליר :

החיזון

### מלח

דהרב מתיר בכל עניין , עכ"ל החוו"ד . ולכן יש לפסוק כן מאחר דגם הפר"ח והמגה"י מצינים על הש"ך ומפקפקים עם הרב , וכן הגאון בעל בית מאיר דעתו עם הרב , וכן כתב הוד"י מפורש בהקלר אות ג' דאפי אין לנו ללמ דברי הרמ"ק , שהפנימי שוה להחיזון בכל הכר , וכן הוא הסכמת המעיין כל הפוסקים , לכן לפ דהמחמירים קבעו ופסקו בכני דיעים אלו בהש"ך נחומרת מ"מ בש"ך בהפנימי לא הודה עדיין יש למעוך על הרב והפר"ח והמגה"י ואחוה"ל לקבל ולהתיר לפ את הפנימי , זו היא הכל לפי דעת הש"ך והיש"ש הש"ל דלעבד פנימי לא תמרין בכוב"ש , ובמ"ב אות כ' שם שבשפתי הוכיח בלאות ברורות דכל הפוסקים מודים לזה , אבל דעת הרב בהג"ה דשחחיזון הכל לו אסי אף הפנימי נמלח ושהה והוחרה מי מותר לפ הפנימי דוקא מטאחר שאוב דם החיזון ומיבך אללו והפנימי אינו בולע מהחיזון , והעיקר כן בד"מ ובת"ח בכל ט' מהחיזון , וכן כתב הש"ך בדעת הרב , ולא תמרין דמאחר דהפנימי שהה והוחרה בולע יבלע מהחיזון , וכן כתב השפתי בפנימי בכוב"ש , ועיין בדברי הש"ך בכו' כ"ב מה שכתב בס בעמעו , ועיין בספר תלדי דעה סי' ע"ו ס"ק ס"ח בשב"ו , מה שכלם שם לבאורה להבוין דפי' בדברי הש"ך ומה שמסיק שם , והחוו"ד בבאורים אות ג' מיקל להתיר , אבל בשהחיזון נמלח ולא שהה והפנימי נמלח ושהה והוחרה , אז גם הרב מודה לזה דנאסר הפנימי משעם שהפנימי בולע מהחיזון ע"י שהוחרה עוד קודם שלקיו , והפת חיטו מיבש עוד הדם שבלעה ממקום אחר , מאחר שהוא חיטו על הפת ושם אין לו פליטה עלמו כלאר כתב השפתי בפנימי בשם ב' דשם אחמה נמלח ושהה והוחרה ובשני לא שהה במלח ושהה נאסר הפנימי דאע"ג דמעמו בולע מהחיזון ע"י שהוחרה והפנימי לא שהה מ"מ נאסר החיזון שם שהוא על הפת משעם דאין הבליעה כאים כאחד , ומכ"ש בשהפנימי שהה והוחרה והחיזון לא שהה , בוודאי נאסר הפנימי לכ"ע ולא מהני חמ"ל הללי' מאחר דאינו על הפת ואין הבליעה כאים כאחד , כאבר בעבר"ש דין זה במקומו :

ז) **החיצון** . שלפ דע"ל החיזון בולע מהפנימי ע"י המליחה קודם שנפש מהחיל לחצם ולהפליט , דשם הפנימי בולע מהחיזון ע"י המליחה , כ"ש הוא דהחיזון בולע מהפנימי ע"י המליחה ומו לא פליט עוד כיון שאין לו יש של עלמו כי אם ליר , והכי כתי ע"ש לפ התיר מלח בשפ"מ , והרש"ל מוסכ לפ בהפ"מ , אבל שאי לגי להעניין זה הוא עדיף ממליחה וכל שום לו ליר עלמו לפ שבולע מהפנימי בכוב"ש , לפ דשפנימי בשהי נאוח בין אם הי החיזון הפל מ לו שהה , והפנימי נמלח ושהה מוסכ דש"ך להפנימי בלא הודה נדעת השפתי והיד"י , משום דבולע ופ בולע משום דאין לו יש של עלמו , אע"ג דיש לו פליטה ליר , ולא תמרין בכוב"ש , שאני שהה החיזון הוא משום שאוב בפנים , אבל בהחיזון מאחר שאוב על הפת ס"ל להשפתי דגם הש"ך מודה להחיזון מותר לתמרין כו בכוב"ש לפ אם אין לו יש של עלמו אם לפ לא הודה יש לו פליטה ליר :

החיזון

## ברית מלח

ושהה והודח או פלט כבר כל דמו וצירו, נאסר ט) החיצון, וכשהחיצון נמלח ולא שהה והפנימי נמלח ושהה והודח או פלט כבר כל דמו וצירו נאסר י) הפנימי, וכשהפנימי תפל והחיצון נמלח ושהה והודח, או פלט כל דמו וצירו, שניהם יא) מותרין, וכשהפנימי נמלח ושהה והודח, והחיצון ג"כ שהה והודח, או אפי' לא הודח שניהם יב) מותרין: [ב] ואף אילו השריגים המותרים בדיעבד אינן מותרים אלא א"כ מלאו אותם בבשר או ירקות, אבל אם מלאו אותם בביצים, או אפי' בביצים שמעורב יחד עם בשר שלא נמלח, דינם כאילו נתבשלו בקדירה, ואם לא נמלחו והודחו תחילה מליחת והדחת קדירה ושיעור מליחה, אסור יג) הכל, אפי' בדיעבד: [ג] ולכל הסעיף הזה וכל פרטי דיניה שלו וכל השריגים המותרים בדיעבד שכיארנו, לא הותרו אלא דווקא לצלי, אבל לקדירה אפי' בדיעבד אסור אם אך לא מלח כל אחד ואחד בפני עצמו והדיחם אחר המליחה כל או"א בפני עצמו

## תקריב מלח

ט) **החיצון**. דמיירי דהודח ומשתמע נקבי הפנימיה בהחיצון וכועלא ג"כ מהפנימי קודם הלצלי, שאדי הפנימי הוא בתוך מיעור מעיכה ופולט דם כ"כ שעה ומ"ש תוכף בולא החיצון ושוב אינו יוצא ע"י התור שאדי הצלייה והפנימיה מיעט בתין כתהר, וכתב הש"ך בשות ב' שזהו לפי דעת כל הפוסקים והוא ברור, וכן הוא דעת תהרמ"ם בשו"ת סוף שער ד', ובספרו פרק קמא מהלכות מאכלות אסורות סי' כ"ט, וכתב הש"ך שכל מקום שהמלח בדברי תהרמ"ם שכתב דהיכול דהפנימי מנמלח ולא שהה והחיצון שהה שמותר, נ"ב צריך לפרש דבריו שהחיצון לא הודח ולא פלט כל צרכו, ע"ש:

י) **הפנימי**. כן כתב הפנימי בשות ב', וחי"ל, ומ"ש הא וזלמי לתם אחד מהן נמלח והודח והשני לא שהה בשלמות, לף כ"כ מודה דנאסר שניו ע"י הנמלח, ולא מהני לני' שה"ב דאין הלוען הבלועה והפלימה בשיס כאחד, ומשו שבתבו בדין זה בשות הקודם דדין אחד ומעמ אחד לשניהם:

יא) **מותרין**. זהו לשון המחבר ביו"ד בסי' ע"ו סי"ב ס', לם שם בשות ס' בשם הרמ"ם והטור, דמיירי בשהם כדי מליחה שעשה מיט מדוד לפלוט, ומוכח דל"ל אפי' שהה מיעור מליחה והודח דאז מיט פולט אפי' ליר, וכן מוכח מהתוס' והרא"ש והמרדכי ס"ם, וכן כתב הע"ן בשות ס', וכן כתב בב"י והב"ח דמיירי בשהה והודח מ"מ שיעור מותרין, אע"ג דהחיצון הודח ומיט פולט ליר לעולם, מ"מ אינו כבר כל דמו וציר והיינו לאחר י"ב שעות, לו לאחר כ"ד שעות לדעת הי"ל שביו"ד בסי' ט', והפנימי תפל ס"ב וודאי החיצון בולע מהפנימי וכיון לבישה לו שום ליר דיד', לו מיד ליפלוט לו אחריו כו כבוד"ם אפי' הכי בדבר מצאכל אחד אחד אחר שהחיצון מפסיק מ"מ פולט הפנימי, דלענין החיצון אחריו מיל משבל אחיב, ומשו"כ הטוס"ם ובנו שנמלח ע"ג בשר שהה והודח קו"ע שהיו פולט דם כל עלמו, ואע"ג דבשהה שנמלח ע"ג בשר שהה והודח קו"ע בי"ד בסוף סי' ע' דלא מהני לח"כ לא מליחה לף לא לני', וכן נבי תוכיה שנאפה ליר אחר מליחה כל ליה לתסור לף בשם"ת, אבל שאני הכא שנפלט מיד בשעת הצלייה וכל היכא דהצלייה והפלימה בשים כאחד אחריו כבוד"ם לף היכא דליכא לו לף יר של עלמו, ומה מאר תמיהה לי על בעל בית יוסף שהביא בשים שלו שפוסק, וח"ל סם, אבל בשהפנימי תפל והחיצון נמלח ושהה והודח אסור החיצון משום דאין החיצון מרוד ליפלוט ובולע מהפנימי, ויאין בעמודי זהב שלו אות ג' והכי סם שכן הוא דעת הש"ך, והביא לח"כ בלשון י"ל דלף בשהפי נוהג כרי, ולפלוא השה כל דבריו, רלשיית דבר הלא פוסק בשה הש"ך בשות ב' לסיפך, דשם לשונו שם אבל בשהפנימי תפל והחיצון נמלח ושהה והודח שפיעת דברי הגבור החיצון אחריו בבוד"ם, אע"פ שאינו פולט דם כל עלמו, ועוד דגם הוא נגד דעת כל הפוסקים שהביא בזה, וכן כתב הש"ך עפוחים בשות ב' דאם הפנימי תפל ואינו נמלח אינו נאסר אלא ע"י בשהחיצון נמלח ולא שהה והודח, אבל בשהחיצון נמלח ולא שהה והודח אפי' הפנימי נמלח ושהה והודח אינו נאסר אלא ע"י החיצון, ולהרב אינו מבואר בשום מקום, אלא שמדבריו בשהה והודח משמע דאפי' החיצון נמלח ולא שהה והודח אינו נאסר אלא ע"י הפנימי, ולכן אם הפנימי תפל והחיצון נמלח ולא שהה והודח אינו נאסר אלא ע"י החיצון, ולפי"ז אם החיצון נמלח ולא שהה והודח והפנימי נמלח וש

## ברית מלה

יד) עצמו, ואם מלח כל אחד ואחד בפ"ע והדיח החיצון והטילוי לא הדיח ומלאו כך או אם יש בהחיצון כמו הטילוי מותר, ואם לאו הכל טו) אסור: [ד] אם מילא עוף שלא נמלח בבשר שלא נמלח ולאחר שמילאו מלח את החיצון אסור טו) הכל אפי' כדיעבד. יש להחמיר לכתחילה מבלי לצלות בשר שנמלח אפי' לא הודח עוד אחר המליחה עם בשר שלא נמלח אפי' אם הודח הדחה יז) ראשונה, ובדיעבד אפי' אם הבשר שלא נמלח לא הודח עוד הדחה ראשונה והבשר שנמלח הודח ג"כ הדחה אחרונה מ"ט הכל יח) טותר:

## תקריב מלה

הע"ז בתוס' ס' דהיינו מליחה גמורה כל אחת בפ"ע שיהי' רפוי וקדירה בכל דיניו אם לך מי' בשר וכיוצ בכמילוי, ולא מיבעי אם הפנימי לו נמלח בודאי תסור, אלא אפי' כשהחיצון לא נמלח לא תמרינן משמא שאינ בתוך ס' בשם תוס"ה והתחמוניס, דאין חילוק בזה, וכתב הב"ח מפורש דמילוי כיוצ עם בשר הוי כמילוי כיוצ לחוד: וזלא כמהרש"ל דס"ל דסוי כמילוי בשר לחוד:

יד) **בפ"ע**. לף דהכי משמעי בתוס' לקדירה לסור עד שימלח כל חו"ת בפ"ע, ולא כזכיר שהם, וכן הכרב לא הניח עליו כלום, אבל שם"ך בתוס' ג' שם כתב שכשנתנו שלריך ג"כ להיות כל אחד ואחד בפ"ע אחר המליחה, דאל"כ הוי לו בשר שנתבשל בלא השהות שהסור, כמבואר לעיל בכללו כ', וביו"ד בסי' ס"ט ס"ק ע', וכן כתבו בהתחמוניס כן הוא דעת המחבר לפי שעת הסופרים וכן כתב הדו"י בהקצר אות ס' בסוף ע"ז שלריך להיות כל אחד ואחד בפ"ע כדינו אחר כמילוחה:

טו) **אסור**. כן כתב בשפתי כהנת ג' ומדברי הש"ך משמע כן דאפי' אם הדיח החיצון ולא הפנימי נמי אסור, והקשה שם הלחם חיטים שעליו כמבואר ביו"ד בסי' ס"ט, ובודאי יש בהשוף כמו בהמילוי, ס"ל יש בפיסים ס' נגד הדם והמלח שעליו על המילוי, וכתב שהפסר שכוונת הש"ך להחמיר מעשם דחשיב המלח כאיסור דבוק להמילוי, בחסר לין שיך כלן לומר שיעם המלח, ולכן לריך ס' בהשוף נגד כל המילוי, וזה אלא בודאי ליכא והקדירה היתה מלערב להשוף לבעל המילוי מלחר שהוא בפיעם ולכן הכל אסור אף שס"ט יש בקדירה ס' נגד כל השוף והמילוי, ונם אז לף בקדירה מותר והשוף והמילוי אסורים, כמבואר ביו"ד בסי' ס"ט, ומסיק דבפסבי דלמו לעיל אינו יודע השוף מלערף להמילוי לבעל המלח והדם של המילוי, ולא מיקרי זה איסור דבוק, ואם לף יש בהחיצון כמו הפנימי בודאי יש ס' ומותר, אבל אם אין בהחיצון כמו הפנימי או ככל אסור דאין הקדירה מלערף להשוף לבעל המלח והדם כיון שהמלח הוא בפיעם והבשר הכל אפ"ל יש בהקדירה ס' נגד השוף והמילוי ואין הקדירה מותר והשוף והמילוי אסורין לדידן דקי"ל כדעת הרב ביו"ד סי' ס"ט, ועיין ביו"ד בהקצר אות ז' בסי' ע"ו שכתב דיש להקל לף אם אין בהחיצון כמו בהפנימי ולערף מת הקדירה להחיצון לבעל המלח והדם בעל המילוי, דבלא זה נ"ב יש הרבה פוסקים דס"ל דהמחיכה עלמה יש ס' נגד המילוי, ולא דמי זה נדם הבשר שהמלח שעליו, ולא דמי זה נדם הבשר שהמלח שעליו, ולא דמי זה נדם שהמלח שעליו, ולא דמי זה נדם שהמלח שעליו, ולא דמי זה נדם

שער הציון שו"ע יו"ד סי' ע"ח סעיף א'

ג) לאסור . סי' בהמ"ח , ופי' אסמיק ללא אסמיק , אגן השהא לא בקיאינן במלתא ובכל גוונא יש ג) לאסור , אבל אם נמלח ושהה כדי מליחה ואח"כ הדיחה מותר בכל גוונא . מה שכתב שם , הגה, וצ"ע לפעמ בנפק לאסור אפ"ל מותר למשוח בשמן אז ב) כיוצ בשר שלא נמלח לאיז זה מעכב הפליטה (תרוה כלל ס'), ופי' יד"י בנקעל ופסטירמא יש לו דין ד) ביטול בקלילה אין נקולח בין ט) לחומרא (מרדכי פכ"ה בשם רש"י ומהרש"ל ותרוה כלל ס') : מות ג'/ופי' בנדכיו

מטוהב בכר' ס"ח מות ג', ופי' מתקיב מלח מה שכתבתי בזה: ג) בציור . סי' ע"ג מות ג', ופי' בנפק"י ס"ק ג' מה שכתב בשם סמ"ע, ופי' מבשנות מות ג' מה שיבוב שם דלא כהכרעי . ס"ש , ופי' בשברי דמה סי"ק ג' שדעתו כהפשטיד , ופי' בתומה מיטוי מות ג' מה שכתב בזה: ד) בישול . סי' ע"ך מות ג', ופי' בשברי מהרי"ק ס"ק ג', ופי' פכ"ח מה שכתבתי בזה, ובן הוא במבשנות מות ג' ובפשטיד מות ג' בלישול : ה) להזהרא . סי' ס"ח מות ב', ופי' בנדכי תשובה בפי' ס"ח מות ח', ופי' בשפר בית שלוב , ופי' מ"מ :

## ברית מלח

מיני בשר שלא נמלח , כין כמליהה בין בצלי , ואסור כל מין טיפול ב) לבישול , אא"כ נמלח העוף או הכשר תחילה מליחת קדירה ושיעור מליחה והדחה ראוי , ואם לאו אסור אפי' ג) בדיעבד , אבל מותר למשוח עוף או בשר לצלי אף שהעוף או הבשר לא נמלחו ד) עוד : [ב] פשטידא שמלאו אותו בבשר שלא נמלח , יש לו כל דין בישול קדירה בין לקולא בין לחומרא , ואם יש ס' בהפשטידא נגד כל המילוי אז המילוי אסור אפי' לאורחים והפשטידא ה) מותר , רק שיצריך ו) נטילה ואם אין ס' בהפשטידא נגד המילוי הכל ז) אסור , אבל אם נמלח הבשר תחילה מליחת קדירה ושיעור מליחה והדחה ראוי , מותר בכל גוונא אפי' לבתחילה ואפי' ח) בפשטידא :

## תקריב מלה

דלמון אפל לח מסמע הכי , ועוד דבפשטידא לח ממרינן בכוללים , דלכי חזינן דלח פליגי במקום מוכשב יבש בחמור , וכן כתב אלגזולה ומהרדכי ומסמ"ע ומלחי פוסקים , ומ"ע דבנמחת שם פסחים דף ע"ד מפלינ בין סמידה לחוזחת , וכין חיוחת לשאר קמחי , וכין שאמיק ללא אסמיק , אבל אגן השהא לא הכשר לא נמלחו ד) עוד : [ב] פשטידא שמלאו אותו בבשר שלא נמלח , יש לו כל דין בישול קדירה בין לקולא בין לחומרא , ואם יש ס' בהפשטידא נגד כל המילוי אז המילוי אסור אפי' לאורחים והפשטידא ה) מותר , רק שיצריך ו) נטילה ואם אין ס' בהפשטידא נגד המילוי הכל ז) אסור , אבל אם נמלח הבשר תחילה מליחת קדירה ושיעור מליחה והדחה ראוי , מותר בכל גוונא אפי' לבתחילה ואפי' ח) בפשטידא :

היינו דאם יש ס' הכל שרי מלבד מאותה תחיכה שהפיכור דבוק בה שהיא שאורה אפי' בהפ"מ כמו שכתב בעל בית המלוך לדינה ומיו ליכל ס' הכל מסור , וכן כתב הט"ז בסי' ע"ח מות ב' דאם יש ס' זורק אותה תחיכה והבלוך מיתר , ולא אמרינן דחיישנ שמא מחמיצה אלמא מתחילה ועכשיו נמי אין כאן חשש דהא לא נמלחו ד) עוד : [ב] פשטידא שמלאו אותו בבשר שלא נמלח , יש לו כל דין בישול קדירה בין לקולא בין לחומרא , ואם יש ס' בהפשטידא נגד כל המילוי אז המילוי אסור אפי' לאורחים והפשטידא ה) מותר , רק שיצריך ו) נטילה ואם אין ס' בהפשטידא נגד המילוי הכל ז) אסור , אבל אם נמלח הבשר תחילה מליחת קדירה ושיעור מליחה והדחה ראוי , מותר בכל גוונא אפי' לבתחילה ואפי' ח) בפשטידא :

ג) **לבישול** . דכל ס"ע דסמרינן עשה כח רק דווקא בללי ובכרכה , אבל במליחה אפי' מדינא דגמרא אסור ואפי' ברכה מסוס דהוי כמלא בכשאמ"ב, כן כתב בשבחי בכי הל"ל מות ג', ולד"ז לשכחיבן בללי מסוס דלא בקולחן אלו, מ"ב ס"ח לאסור במליחה :

ג) **בדיעבד** . דכן מסמע לשון הסור והמחבר שכתבו הטופל בלק בשוף יש לאסור בכל גווני , ולא כתבו אסור לעפל בלק , וכן מסמע לשון הסבלי לקט שכתב לאמן לא קיש לן בהמח במיני קמחים כי אמילה וכי חיוחת ואפר קמחי , מי לא מלח לבשרא שיעור מליחה לקדירה אסור , ומסתע אפי' בדיעבד , וכן כתב הוד"ז בהקפר מות ג' וז"ל שם , וכן במליחה אם עח בלק שביבי אסור , כרי מעמים לשון בדיעבד :

ד) **עוד** . כן כתב הרב ט"ז דווקא בבלק אסור אבל בשומן מו בציר מוכר אמן דאין זה מעכב הפליטה , ובח"ח כלל כ"ח דין ג' כתב שומן חוות , ויראה דה"ה שומן בהמה דימים ג"כ אבל הסם , הכימו המבשנות בשות ג', ס"ש . ועיין בבה"ט סי"ק ג' שכתב דמה שכתב בשו"ע בשמן ס"ש הוא ולריך לפרש בשומן , ע"ש: ועיין שוו שם שכתב דלה בדיעבד מוכר אבל בשחוילה אסור , וכתב דנם מה שנהב הרב המוכר למשוח היינו ר"ל רק בדיעבד , והמבשנות כתב שרב מהרי אף לכתחילה , ועיין בשברי דעה ס"ק ג' שכתב שדברי הפמ"נ מסחברים יותר מדברי הבה"י , וכן כתב בספר בית המלוך לדינה , ע"ש :

ה) **מותר** . זהו לשון הרב ביו"ד בסי' ע"ח בשם הגמרדכי ורס"ו ומהרי"ו ולריך , פשטידא יש לו כל דין בישול בקדירה בין בקולא בין בחומרא , וכתב הש"ך בשות ב' סי' ע"ח בשם הגמרדכי הנ"ח בין ב' כלל ס"ח דין ב' המפרשים בשמש בין בקולא בין בחומרא ,

בעו"ה גמרתי ספר ברית מלח על הלכות מליחה , אנא ד' בחסדך הצליחה , לרוח נשברה ונפש נמוכה , ללמוד וללמד חנני דעה בינה והשכל אתה אלקי המערכה , לשמור ולעשות תן לי עזר ותמיכה . כי עמך ד' הברכה והסמיכה :

**שאלה.** עובדא בא לידי ביום ערב הג המצות דשנת תרס"ז לאחר חצות היום הרבה, בשלש אחיות נשואות הדרים בבית אחת וכל אחת מהן לקחה תרנגולת גדולה ושמנה לכבוד חחג ושחטו אותם ומרטו אותם ונקו אותם על האש בדין והסירו מהם חבני מעיים והראשים והשליכו החוצה והעופות מלחו שלשתן יחד כדין וגם הקורקבן של בל אחת הניחו אצל תתרנגולת שלה אשר ממנה לוקח בבירור בלא שום ספק, וכשעברו זמן המליחה כדין ובאה אחת מהאחיות להדיחם כדין הדחה שניה ומצאה בקורקבן אחד שהי' מונח אצל התרנגולת מהם מוהלרת של הקורקבן בתוך קרום הדק אשר על הקורקבן והי' מעורה בתוך הקרום הדק הדק היטב, ועם השלשה עופות נמלחה עוד תשעה ליטרות בשר בעד שלשתן, והשלשה בעלי הבתים אילו המה מהב"ב בינונים אינם עומדים במצב רום המעלה ביותר ולא חלילה לחיפך, ובאו לשאול ממני איך להתנהג עם שני העופות והבשר שנמלחה עם תטרפה:

## וזהו תשובתי בעז"ה

**הנה** תודות התרנגולת נופלת שבקורקבן שלה נמלאת המתע התוכה, אף כי לכאורה הי' נראה לומר שהרי הוא פסול מהלה מרפה ודאית, כמדומה מכל הפוסקים דכל קרן או מתע כמלא בחלל הגוף הרי זה בח"ע מלילתה ואחיתה ורוב הנבלות המה דרך הוסנם, ומהוסנם בח קרון או המתע להוך הבני מעים, ומהבני מעים לתוך חלל הגוף, והרי ודאי נקבה אח הבני מעים והרי היא מרפה ודאית, ובלן ב"ר הלא הין שום סברת ניחותת לקולא ולומר שנמלח היא בלה מרפה מבחוץ ע"י דוחק השוח, זו ג"כ לומר מלחר שלא הי' ניכר שום ריעותת בהשוד והסבור מבחוץ, ואפי' אם אנו רואין שהיא בלה מבחוץ ע"י הדוחק של השוח, אבל מלחר דשוח והסבור ניקבו הוא עד שלין שום הספק בין הסבור להחברים הפנימים מי מרפה היא, ואפי' אם לא ידעינן בבירור אם נכנם הקרן או המתע להחלל של הבהמה או השוח, ואפי' אם לפי הרואות היתה החורה של הקרן או המתע שוה להסבור ולא נכנם כלל להחלל מי מרפה. ודחיטינן שמא נקבה הבי מעיה ונזחה לחוצי ע"י נעיטה של הבהמה, וכן הוא מפורש בס"ח חולין דף ע"ג ע"ח מלמר רב חחנן, והלכתא נקרן עד שתעקב לחול, ור"י עד החלל, וכן כתב התב"ש, וכן כתב בשל עיקרי הי"ט, וכן מרי לן בתוס' שמא מעולמא לחי המתע להוכה ונימא שהיתה מוכחת מה בקרוב, או מהסתם נופלת בעת התעסקה עמה, כמו שכתב בספר פרי עץ הדעת, מה"ט בחדושיו ליו"ד סי' מ"ע, דאם לא הי' המתע התוב דק מונח בקרוב ובא מין מיכר שהי' מעלה שם מחיים היו מקום להוח שנפלה אחר השחיטה לתוך התרנגולת משום הוא דאין להחזיר הבלה דמעולמא לחי המתע להוכה, ע"ש, אבל בח"ד לא נוכל לומר זאת, שאחר המחתע היתה מוחלת הרבה והיתה מעורה הרבה הדק סיטב בהקרום הדק אבר נלפה נשין כל שמחיים נעשה זאת, ג"כ לכאורה חודות התרנגולת הזאת אין לדבר ואין לספק שהיה מרפה, עם כל זה יש לנו לעיין הרבה בתוך והרחוב בעיון רב והדקדוק הפוסקים בשומק הדין של תוכה התרנגולת נופל אם היא מרפה ודאית או בספק מרפה, ואח"כ יהי' בידינו לירד בעקר והצדדין ולהחזיק בכח ההיתרא חודות שני טעותת והסבור שנמלח עם השוח המרפה ההוא, והנה הלבי' הנה הסבו"ש בחלק ב' בחלק ק"ט הביא מעשה בעין זה בעגל שנמלח בו קון תוך חלל הגוף ולד החחד ואח"ב נמלח עם הבשר בסר, אך ב' לית הכא בהסבור שום ריעותת ולא שייך לומר שמא מבחוץ בח ולא ניכר אבל מהחברים הפנימים הלא נ' לה' הי' לספר לה להבחין בין ולא ניכר אחד מהחברים הפנימים ומהוסנם להבני מעים ובודאי ניכר אחד מהחברים הפנימים והי' ודאי מרפה, וכן כתב הספתי מפורש בס"ח ח"ש בי"ד אות ס' דמתע בחלל הגוף שוה לדרך הוסנם להבני מעים בח בחלל לה שוח שלין לה ספק דהוי הבלעדים הנה דרך הוסנם להבני מעים ואפי' אם לא נכנס נמור, אלא ע"י מוכרחין לומר בהפוסקים שכתב בסי' מ"ע בסוף, דמה שהסיר הסבו"ש אח שאר הסבר שנמלח עם הענל מעפש ס"ם מיירי סרי, נקוט מבחלן לה שלין שוה לפניו, והנה מה שכתב בהספתי הסבו"ש מיירי סרי, נקוט מבחלן לה שלין שוה בזה עיינתי היטב בדברי הסבו"ש בסיים הספר אות בחות, והנסיון דלחוטות מחכימות הוא להבין דלח ככל דעיון זה בדבריו, דהלא הסבו"ש כתב בחם מעשה בח לפני פה מין בענל שנמלח בו מתע בחלל הגוף ומערפלי אח הענל והסבירתי אח הסבר הרב שנמלח עמו והוי ס"מ בריח נולה והפ"מ מעפש ס"ם, עכ"ל, ולח הזכיר שום זכר לית לי', לומני הסלחה הזאת אם ס' הסור והסבור שלם מבחלן לה ל"ב, ואי ס"ד דס"ל להסבו"ש דאם מנלח מתע בחלל הגוף על בח בהמה או על שוח שלין לה ספק לין להחיר כל מה שנמלח עמה מעפש

חוה דעת הוב לחלוטים ודעתה עיקר בס"ם וכשום הוא שהוב לסמוך עליהן הלכה למעשה בהפ"מ ומעם הדחק, עכ"ל. והמה גם על הסבו"ש על מה שפשט בפוף דבריו, ולף דיש לומר דלין זה מיקרי ספק נמור כיון דרוב הפוסקים לחלוטים והחמרוטם פ"ל להלין בחלוטים ס"ל דמ"ם הוא שומן, לחר בחמת זה לית דרוב לחלוטים פ"ל דמ"ם הוא שומן, ואחר שלפי דעתו עטות סופר הוא בהסבו"ש, ואינה לחלוטים לריך לממוך ולין רוב לחמרוטים קחמר דבחמת כן הוא דרוב נדולי החחרוטים החלינו לשבר בפ', ולן בשל שדה יעקב בסי' ו' כתב דלף בס שפשי הפוסקים שהחרוטים כולה הלינו על הנחון בשל טב"י על חבר הרבה להביב אפו על הסבו"ש בחתם כלל דבר ולולם הסכימו לדעת הסבו"י לגרף דעת הרחב"ש לספק נמור רק שבבאו שעל פי זה לף מכוו עלמן לתחיר רק בהפ"מ ום"מ, בחבר הסבו"ש בעלמו לף החיר בעובדת דידי' רק בהפ"מ ום"מ, ע"ש ובחמת פליטה משבחה היא ל', הלא הרב נופל לומר כן מפורש בסי' ק"ח בסי"ק ט' בהג"ה שכתב עם זה הלשון וי"ל דכל מליחה שיש לחוקק רק כדי קליפה, עור, ומבדכי בשם רמב"ח וי"ל שפיים ושוחקים ע"ן ובשב"ל בחמב"ל, והרמ"ח בשב"ל דף ל"ב בשם רמב"ן, הלא מפורש דלף יחיד הוא הרמ"ח בדין זה. והנה מני בעמי הל שכלי מהפלת הפלת ופלת בזה על חבר הנחוים על הסבו"י בדין זה בח"ם, היש משיגים רק על הספק הבני שכתב שמא הלבה כרמב"י המליחה מיבה חוקק רק כדי קליפה, הלא לפי דעתו יוחב הי' להם להנחוים לחי בהשיג עליו בספק הרחשון שלי שכתב שמא לא נקבה הבדים הפנימיים, ובקבה הלא מלין זה בח הקרן לחוך חלל הגוף של הענל בח ל"ע חוסב, הלא"נ ספק חין ו בענל שיעמת שמא דרך הזפק בח במקום שלין שוה מהבה שפיר, ומחמר דוקלי ע"י הוסב לח בהבני מעים מעולא הלא ודאי נקב בח הבני מעים ובח לחוך חלל הגוף, והבר הסכימו לזה בל החחרוטים דמחמ מי קון ניחותא שהי' מלה המוסב של החלין והסבור שלם ואינו ניכר בו בוש ריעותא שהי' מלה המוסב בח במחע לח הקון, וכן בעוף שלין להם ספק ג"כ הוב הנבלעות המה דרך הוסנם ומהוסנם להבני מעים ובודאי ניקב לחוך מהבדים הפנימים והי' ודאי מרפה, וכן כתב הספתי מפורש בס"ח ח"ש בי"ד אות ס' דמתע בחלל הגוף שוה לדרך הוסנם להבני מעים ואפי' אם לא נכנס נמור, אלא ע"י מוכרחין לומר בהפוסקים שכתב בסי' מ"ע בסוף, דמה שהסיר הסבו"ש אח שאר הסבר שנמלח עם הענל מעפש ס"ם מיירי סרי, נקוט מבחלן לה שלין שוה בזה עיינתי היטב בדברי הסבו"ש בסיים הספר אות בחות, והנסיון דלחוטות מחכימות הוא להבין דלח ככל דעיון זה בדבריו, דהלא הסבו"ש כתב בחם מעשה בח לפני פה מין בענל שנמלח בו מתע בחלל הגוף ומערפלי אח הענל והסבירתי אח הסבר הרב שנמלח עמו והוי ס"מ בריח נולה והפ"מ מעפש ס"ם, עכ"ל, ולח הזכיר שום זכר לית לי', לומני הסלחה הזאת אם ס' הסור והסבור שלם מבחלן לה ל"ב, ואי ס"ד דס"ל להסבו"ש דאם מנלח מתע בחלל הגוף על בח בהמה או על שוח שלין לה ספק לין להחיר כל מה שנמלח עמה מעפש

מעשם ס"ם הלוי פ"ב יחוש לו בבירור שהי' הטור והבאר מקור מבחוץ, אבל אם היו לו ימין לו בבירור אין הי' אם הי' מקור הטור והבאר מבחוץ אי לא ימין כמן ס"ם דאמרינן ודלי פ"י הסם בא ועיקר ודלי אח הבני מעים וכיו ודלי ערפה, אלא הי' לו לפרש דבריו בכדי שלא נעשה בדבריו לקהל ולמחר שאלי' סיכת דמעלת מחב לו קון בהגי הגוף של בהמה או עוף שאין שמן וקל ויודעין אין הי' הטור והבאר מקור מבחוץ אי לא נמי אפשרן לקולא להתיר מלד ס"ם כל מה שמלת עמה לפר בחמת לת פ"ל הכי ופ"ב יבאו לקהל במקום שהם להחמיר, כמו שסקבה הגאון בעל תורה יקוחיאל בסי' מ"ע על הרב על מה שפחם שם דברי הגאון במקום שהי' לו לפרש ומקום מקום לנעשות ולומר דבנקר שע"י תולי לת חייעין שמן נקר התילן אחר בהמת לת פ"ל כן, פ"ם, לגלי מוכרחין אנו לומר שהמעשה של הטור"י הי' שם בסברת הסי' של הפסחי, שהטור"י מיירי שלא הי' לשור לפניו ולא הבניתו מקודם על השור לוך היתה לם הי' שיורות ניכר שהי' מקור לם לת פ"ל אפשר בהכי אם הי' ומעליה היו לפניו ובן אם הי' שיחה ניכר אחר הסרי' והמליחה כבר הבר מה לם הי' שיחה ניכרת מבחוץ אי לת, והכי לפי דבריו ניכר שהמולים לת פיפרו לו שום דבר ואם הוה לת שלא להם תולמה הכי לת אכר בהתבונה שום דבר מזה, שם כל זה הפם זה לספק שמא מבחוץ בא ולת ניקב אחר מהסברים הפנימים והחיר כל מה שמלת עם הטעל מעשם ס"ם, הכי נלאה בעליל דס"ל להטור"י דזה דקי"ל המחי בחלל הגוף של בהמה לו של עוף שאין לם זפף דהוי עלפה ודאית אין לת אלא חקת היכל הלאיה בניהור שהיה הקדם השחיטה הטור והבאר שלם מבחוץ ולת הי' שום ניעונה בהטור והבאר מבחוץ ולת היה שום דבר במה לתלות, אי היו ודלי עלפה מעטה ודודאי ע"י שחתר בא לבני מעים ונקב אלא אחר מהסברים הפנימים, אבל כל היכל לאיה יהיו לו בניהור שום הי' הטור והבאר שלם מבחוץ ומבחוץ בא, ואפשר אי לת נקיבן להסברים הפנימים והוי ספק עלפה ואפשר בא ס"ם היכל דמעלת עמה עוד בשר הרבה והו' בשורת מלום ואפ"ו להחיר כל מה שמלת עמה, וכן משמע בחמת מלשן השפתי בסי' מ"ע ס"ק ה' בי"ד שכתב שם בזה הלשון, מחב בחלל הגוף הוי בבהמה ודלי עלפה אם הי' הטור והבאר שלם מבחוץ, עכ"ל, הלשון לם הי' הטור שלם מבחוץ משמע נמי דהוה דבר ברור דידעינן בניהור שהי' שלם בא הוא ודלי עלפה, וכן כתב לקמן שם בחות בא בלשון הזה, כבר נתבונו הלם הטור שלם ליכל ס"ם כלל זאת ודלי ניקבה אותש זה בלשון משמע נ"כ דידעין בניר שהטור והבאר מבחוץ הי' שלם, וכן כתב המהרי"ם פ"ק בחלק י"ד השובה קכ"ה בזה הלשון, הנה כבר הסכימו המהרי"ם מפאנו דמחב בחלל הגוף ושור החיון שלא מחזו ניכר בו שום ניעונה שיעלם ממהם בא, ובשופות שלון להם זפף ב"ב יוב הבלעים דלך הסם ומפחמת ניקב אחר מהסברים הפנימים והוי ודאי עלפה, עכ"ל, הרי כתב עלפה לחוקה לם דיעין בניהור שהיה שלם מבחוץ לת הוי ודלי עלפה, ב"ם, אבל היכל דלת דיעין בניהור אי הוי שלם מבחוץ לת לת, נקעין זה לספק להקל ולהתיר כל מה שמלת עמה מעשם ס"ם, פ"ב לשיטתו מ"ם הוא בשוף שם לם זפף דיש לומר דלך הזפף בא במקום שלון שהיה שלא מחמת עלפה, דהכי הסם למנה הוא מהנחב והולך עד שנשחט כבים שבו מתקבל כמלכל ומשם הוא יוכר לתוך הקורקבן ואותו הכים נקרא זפף ונעקין נקב יש בו מקום בדיש סם ובפחם נקב מסהו ויש בו מקום שלון הנקב לוכר בו, וכן מבואר בחולין דף ס"ו ע"ב דנבו על זפף ניקן סם נקב מסהו, ואיהו נבו כל שמחמת עבו לומר מקום שמחמיל לסבא כלפי הסם ומשם על הזפף בכיסוי על פי הקדרה וכשהוץ מלריך ולתו ממנך לתוכו סם עם הסם ומיכר לא למרלית עין בממחתון הזפף והולך שיפוי נסם ומיפוי לפי הסני לת הסם דיש סם ומפחמת בנקב מסהו, ומיפוי לפי הסני אין הנקב לוכר בו, ב"ם, הרי מבאר לוהיה המיפוי בא לתוך הזפף ויקב הסיפוי לפי הסני ולא לתוך מלל הגוף, ב"ב בודאי יש להחיר בל מה שמלת עמה מלה פ"ם, דהכי דרוב הבלעין המה דרך הסם יפר לבני מעים מ"מ מידי פסיקא לן בנקבא שמא פירש שהמחב בא דרך הזפף במקום שלון שהם לוהם ערפה, הלא נראה שהמחב בא דרך הזפף במקום שלון שהם לוהם ערפה, אבל אם הם בא מדא לם, אי לאו דלי ערפה מעטה בחלל הגוף הוי בבהמה ודלי ערפה אם הי' הטור והבאר מבחוץ אבל אם הם בא מדא לם, אי לאו דלי ערפה מעטה בחלל הגוף הוי בבהמה ודלי ערפה אם הי' הטור והבאר מבחוץ משמע נמי דהוה דבר ברור דידעינן בניהור שהי' שלם בא הוא ודלי ער

ומנחון דבשבה קלה מחקת וכמצמא בשר על השוף קרך, ע"ם, וכמתמ הכי דין מפורס הוא בי"ד סי' ל"ג ס"ק ט' ודסם ממלא קון בושם גופו לאסרו לו לחבנו אם לא שיש תחוב בו בשרו ולא חיישינן לעיקר סיבוש, והעבוד בלא הוה מבולבל בס"ם מולין, בובא בס"ך שם לוית מ"ו משום דדרך האכסנה לסמול קולים והלבך כל כמה דלוטו מחוב בו לא מחזקינן לישועה, וכן הוא בהרמב"ם בפרק נ' מהלכות ערפות דין כ"ג, ממלא קון עומד בושם הכי זה שפק בלבה שמא עיקב הוסבו ועלה קלוס במקים הקקב ולוטו נרלה, אבל ממלא הקון לאסרו בושם לון מוסכין לו שרוב הבהמות ממדבריות המה שלוקים הקולים תמיד, שב"ל, ועיין בערוך השולחן סי' ל"ג לות כ"ש שכתב דמה שכתב הרמב"ם עומד בושם הכי זה שפק בלבה, הייט ר"ל שמומ לאחבו על ושט ודומק בדפשה הושב בשופן שלוט זו ממקומו ולכן חייבינן לעקב אבל אם מומ לאחבו בדיוח ליח לן בה, וזה שכתב הרמב"ם דלאחבו לון מוסכין ה"ה לאחבו ובדיוח דמה טעמא הוא ומוחמת דמילחא עקיב, שב"ל, ט"ם, וכן כתב החבו"ם סי"ק י"ב, ע"ם. ומה שמוד המיבה לו על לשון הבפרי בסי' מ"ם בשוף שכתב דלא עור אלא ליבא ס"ם בלל דלו ודלו עיקב הושב, וכן ממלא בחבו"י ע"ב בלשון הה אחר לפי שיעתו הלשון לוט מדוין אלא ב"ב נמחר דעומה הוא על המעי שבין הזפק לקרקבן, והנחון בעל המחר"ם פ"ק דקדק בלשוט אחלק י"ד השובה ק"ב דשוף שלון להם זפק ב"ב רוב הבללים שמה דרך הושב ומפמעת עיקב אחר מהבהרים הפנימים, שב"ל, ויוחא לנו מדבריו אלא, שמחנו בחלל הגוף אל עוף ם"ם לא זפק לו הוי מרפא ודלית רק בפק מרפא אפי' היכא דידעינן בבירור שהי' בשוב ובבבר אלא מבחון ולא הי עיכר שום ישיעות, ומב"ם בשיעת החבו"י נבי הענל דלא הוי יהוי אם לא הי' העוב ובבבר אלא מבחון לו לא עם כל זה אפק יאמ לומר שמא מבחון בא ולא עיקב אחר מהבהרים הפנימים, ושמא מלוחה לוט אומר רק בדי קליפה, מב"ם נבי עוף שים לה זפק ואפשי גוונא אם אירע מחע בחלל הגוף ולא הי' יודע אם הי' העוב ובבבר אלא מבחון אי לא בודאי דיש להבסיר כל מה שמלוא עמה, דהרי ים לאן נ' ספיקות. ג' שמא מבחון בא ולא עיקב אחר מהבהרים הפנימים, ואפי' אחי"ל שהרך הושב בא, שמא מהושב בא גחון הזפק ומהזפק בא לאוך אלל הגוף במקום שאין שיפה אוחה ערפה, ועוד שלישה שמא הלכה כהרמב"ם דמלוחה הוא לוסר רק בדי קליפה, ולו אפי' אם בא דרך אחבו לא דרך הזוחו ואף לא דרך הזפק נמי אין נחיך רק קליפה כל מה שמלוא עמה, אע"ג דשני הספקות הרלשונות המה ספק אחד, דשמא מבחון בא, ושמא דרך מהבהרים הפנימים, אפי' אחי"ל שהרך הושב בא, שמא מהושב בא גחון הזפק ומהזפק בא לאוך אלל הגוף במקום שאין שיפה אוחה ערפה, ועדיפא מהא דאמרינן בפ"ק דחולין דף ל"ג ע"ב ובגמ' ובפ"ב דבכורות דף ל"ה ע"ב ובפ"ק דזבחים דף ט"ו ע"ב ובכ"מ דבשוף שאין בו אלא גוף אחד אפי' הכי אין לו אלא ספק אחד, ואפי' הכי אסרינן משום דאיכא ספק אחר

שמין לו מכוח, וכו' ומתוך ממנו, וקודם שנתבר טוב בו בספק זה של בהרת קדמה לו שער לבן קדם, וכתוך כך עד שבא בספק בהרת קדמה לו שער לבן קדם, דבדבן ממעטין לותו בספק של בהרת קדמה לו שער לבן קדם, דבדבן ממעטין לותו משום דבשעה שעלה בספק של בהרת כי עומד לו בחזקת טומאה, אע"ג שומאה של שהין לו מכוח לבן מעמידין לותו בחזקת טומאה, אע"ג דשני טומאות הוין שהין דומיהם שהין לו מכוח היו טומאה לחצי טומאה ושומאה בהרת היא טומאה לחצי, וגם בשעה שמעורב בספק של בהרת כבר טומאה של שמין לו מכוח חלף הלך לו מ"מ ממעטין לותו משום דבשעה שעלה בספק של בהרת כי עדין עומד בטומאת שמין לו מכוח, ומ"ל דמשהיין ממקום למקום ומטומאה לטומאה, אפי' בשהין שון ואפי' שם חלף הרשתן בשה שעדיב הבי, וכי יסוסי שבר הין מהיותן ממקום למקום ומטומאה לטומאה, ומאחר דשני הטומאות הין שון ובשעה שעדיב הספק טומאה של בהרת כבר טבר ממעמת שהין לו מכוח לבן מעמידין לותו על חזקתו חזקה הגוף עלה הי' בו נגע, אבל הכתם בחזה דף ט"ו ע"ש מקשה שם ג"כ קושית הר"ח על רבנו מאי טעמא ממעמין לותו ומהרבנו הירוך אחר משום דדרך הצבוע להטלנן מחמת הנגע לסיפך נדשין הדברים הבהרת קדמה, עכ"ל, ושברו זאת מוכח מתוספתא בפרק ים שהלין, ומה שהכתם דומה לו ניחא לו בשינוי' דל"ת בכתובת במקק לטומאה, וכן לגבי"ת בכתובות למה לו ניחא לו בשינוי' דתים' בחזה, מוכרחין אנו לומר ג"כ משום דהמה מחולקין ג"כ בדין זה, דהר"ת ס"ל בדש"י ז"ל דמחייקין ממקום למקום ומטומאה לטומאה לכן מוקי לרבנן בשינוי במקק לטומאה, ומשום ס"ל דמחזיקין ממקום למקום ומטומאה לטומאה, אבל הכתם בחזה ניחא לשיטתו דס"ל דאין מחזיקין ממקום למקום ומטומאה לטומאה לכן מוקי לו לרבנן לשיטתם דהמעשה הוא משום דהספק הוא ספק נמור, כן ג"כ ניחב דבזה תלוי בלועבת ס"ל והר"מ, דהי"ל ס"ל דאין מחזיקין ממקום למקום ומשיטור לאיטור, והר"מ ס"ל דמחזיקין ממקום למקום ומשיטור לאיטור, ולכן הוי מחמיר טיכו דהרישונה עולה מחיים, ועוד ס"ל לברב זה שאני לומרים שמתם שהתה הוא משעה רוב דרוב בהמות כשרות הוא, ומאחר דהרישונה עשה מחיים בשעה שהיתה עומדת בלאיטור ניחה שבוחה הו ליכו הרוב דרוב בהמות כשרות הוא, וכן כתב התב"ם מפורש דהעמת דהכמ"ל הוא משום דרוב בהמות כשרות הוא לכשיחבו, אבל זו שעלה בה הרישונה מחיים יללה מהיוב, ומתוה זה הרב לתך דרים בחזה ומלה, ע"ש, ומאחר דהספק מלד בשעה שהיתה עומדת בחזקת איסור לכן מעמידין אותה על חזקתה חזקת איסור, ובמתת זו נפרש כן ג"כ דברי הרשב"ץ בתשו' סי' כ"ג שהוא מעריב גם בתתת בכרם ולה שפיכ לנדון, שהוא ג"כ משום דעלד הרישונה מחיים, והרב הביא שם ר"י לדבריו מהתוס' בפרק ד' בתין דף ל"ג אבל הש"ך בסי' כ' תות נ' הביא שם תשובת מהר"ם מלובין בסי' ס"ו שהוא חולק על הרב בדין זה והביא ג"כ את התוס' הנ"ל לשיטך דלא כהרבו מאחר דהתוס' דחו שם את התוכיח הזה, ומסקנת התוס' הוא דאפי' היכא דעמדה הרישונה מחיים אפי' הכי יש לתעמיד הדבר בחזקת איסור, וכן בעל תורת יקותיאל בסי' כ"ה תמה שם על הר"מ מתוס' דיבמות דף ל' ע"ש דחיכא התם ובולן בסי' בהן קדושין או נדוניון בספק הרי הלו הלמות חולצת וצא מהיבמות כו', ומתיכן שם בגמרא' ולולו בניהון ספק קרוב לו ובספק קרוב לה לה קאמי מאי טעמא אמר רבה משום דהוי בחזקת איסור לשוך עומדת ומספק אתה בא לאוסרה על התכירה מספק, ול"ל אבני כו', ע"ש, עד שף כל הטוגי', וכתבו שם התוס' בד"ה אפי' זו, וה"ל, ול"ל דהכל שוקעין אבה בחזקת איסור שבעלה עדיין חי, ובפרק קמא דחולין אמרינן בתמה בחזקת איסור שבעלה עומדת עד שיודע לך במה נתרפא ואחתא בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך במה נתרפא, ומשמע דדוקא בעין רישונה דתלינן אחר שחזקה הוי בחזקת איסור כגון בת אחד ובעל הבי מעיד ובחזירן בספק דקאמרי דלא חיישינן שמא במקום אקר ניקבו, אבל אם עלה בספק מחיים כגון דוסה לו, משום שבשעה שעלה בספק היתה עדיין בחזקת איסור, ותומר ר"י דהתם חיישינן בספק דוסה משום דשכיחי טי ע"ש, ומשמע מדברי התוס' הנ"ל דדוקא בדוסה לו אמרינן בחזקה איסור משום דשכיחי אבל בכל בספק מרפא אפי' אם עלה בספק מחיים אמרינן בחזקה איסורה, ואפי' זה דברי הר"מ בסי' ל"ח והובא בהג"ה בסי' ל' משמיה הגה מאור, בחזקה בבר הגיגו המחבר"ם מלובלין בהשובה, ונפעל"ד לא ראיתי שוד חירוץ מספיק לקושי' זאת עכ"ל, וע"ש מה שחירץ בדוחק. ועיין בסו"ת נקב אורק תשובה י"ח שכתב שם עשם אחד בדברי הרשב"ץ ג"כ והעלה שם דלפי לשיטתו אמי אמרינן בחזקה איסורה אף בעלד הרישונה מחיים יש שמעמיסיפה היתה בראשו ואין בספק יש שם עשה משום הפוסל את העשה מכחזיקה בראשו אמרינן שלך הראי', ומסיק שם דמצוחר שהיתה דלא כהרמ"ך, והיינו שם המחבר"ם בלובלין, ועכ"ל, ולא כמו שכתבתי מקושם דשת הרשב"ץ ע"ש, והש"ך בסי' כ' מפלפל עצמו שם בפלפול אריך בדין זה והביא ג"כ דעת הרבה פוסקים וגדולי התחזונים דס"ל כדעת המחבר"ם בלובלין. ומסיק שם הש"ך דהיכא דהיסור והחיתר שניהם שוין ואין הש"ם יש לספק למזרת כדעת הר"ח יונה והרשב"ץ והר' דתמי' ביכו דלא מהיני הרישונה אלא לאחר שהיה שם אפי' לשעה אחת, אבל בחזקה אפי' כל הסוכלה אינו אומרים דס"ל בחזקה אינו אומרים שהיה הוסרה, ופסק שם מפורש במחבר"ם מלובלין דאפי' בחזקת הרישונה מהיני לקולא בהש"ת דיכו דלא שביה האיסור יותר מהיתר והיאיר מעשה שהיה כך הוא, דבשעה שעלה בספק היה בחזקת איסור שבעלה עדיין חי, ובפרק קמא דחולין אמרינן בתמה בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך במה נתרפא ואחתא בחזקת איסור עומדת עד שיודע לך במה נתרפא, ומשמע דדוקא בעין רישונה דתלינן אחר שחזקה הוי בחזקת איסור כגון בת אחד ובעל הבי מעיד ובחזירן בספק דקאמרי דלא חיישינן שמא במקום אקר ניקבו, אבל אם עלה בספק מחיים כגון דוסה לו, משום שבשעה שעלה בספק היתה עדיין בחזקת איסור, ותומר ר"י דהתם חיישינן בספק דוסה משום דשכיחי טי ע"ש, ומשמע מדברי התוס' הנ"ל דדוקא בדוסה לו אמרינן בחזקה איסורה משום דשכיחי אבל בכל בספק מרפא אפי' אם עלה בספק מחיים אמרינן בחזקה איסורה, ואפי' זה דברי הר"מ בסי' ל"ח והובא בהג"ה בסי' ל' משמיה הגה מאור, בחזקת בבר הגיגו

ואת נגד התוקה, דהגת הכוב הוא לכוב הנכלעים הוא דלך הוכש, ואלך הוא בת בפעים בשב הקודקוד ע"ב ניקב קטוקטן מכפעים ואפתם התקב, הרי האוב הוא מלאה בלשבע הרי כלן נקב, אף ממנם כן הוא דאקוב זאה אינו ממעיק לת העוף אבל עכ"פ הרוב מלאה שים כלן נקב ואפו נגד התוקה דשוף זה בתוקה בשרות עומדת נגבי נקבים אלו, כמו שכתב הש"ך, ול"ב הרי ע"ב יש לנו חזקת כשרות ושיעור הנכלעים ע"י הפקר בתקום שלין עשה אותה עריפה, ויעמ ממוך מישועת לחזקה ואפי כפקפ על פלגא והוי לו ספק הפקרו ובכורי לאפה העוף נופל על ע"ב בהם"מ כדעת הש"ך בני מיש בדתם ואפפקר אלו אם יש המות מקיפה דפקר הש"ך להתיר בהם"מ, ואי יעמ דבל מקום דהחזק הוא שמא ניקב אובש דהוי ובלה והוי כמו ספק בתוקה דדעת הרבה פוסקים אתרונים, וכל ספק בתוקה אבי קיל"ן דערבה ולא שייך לומר זה בתוקה הותרה, דהלא על זה נת אלו דנין, ונם בל"ד הלא יש לחוש שמא ניקב אובש ע"י התחנ עוד קודם התוקה והוי בלה ולא שייך לומר בתוקה הותרה בזמות דהלכה דאין אנ לחלוש דשמא בתוקה הותרה, כי בידינו לעיל ברלאות בזמות דהלכה דאין אנ לחלוש שמא ניקבה אחתו לה אובש בהלימה, דהאחו הולכת יאר דרך הלימה לחבוי מעים ודבר הבוי מעים בתה לתוך חלל הגוף ולא שייך לומר כלן בפק בתוקה, ועוד שים, הלא בחתו ים סברה לחלוקים דש"ך דחזקת בספק בתוקה נופל אי מיקבי בספק בתוקה ולא שייך לומר בתוקה הותרה הכלו על זה אלו דנין, אבל היכא דהפקר הוא בפק נרפה בתוקה ממקום אחר ולא מהתוקה עצמה, לא בתוך מהקרי אבריס דפעיפים אין זה בעין להתוקה בלל וכלל ובודאי יש לומר דמתר דתוקה בלתי יכולה לחזקה ואפי בתוקה היתר וכפ"ב פפק בהבריס מוקמינן לה בחזקת היתר ובודאי אתרינן בתוקן זאה בתוקה הותרה, ועיין בש"ת שלמת חיים סי' י"ד דהביא רתי מפורשת בהבריס ושוה דפפק בפיעים לת מיקבי בפפק בתוקה ואתרינן בחזקת היתר ובפ"ב דכר' ל' ודבר זה יי פשוט אלו דתי אפשר לומר הוכח יקותיאל בסי' ס"ד, ודבר זה יי פשוט אלו דתי אפשר לומר בלל בשום תופן דהקיבת הוכש טוי פפק בתוקה. והשתם הוא בפיעות ולא דקיבת הוכש ובלה הוא, אפי' אבי לת אתרינן דיעון לאין התוקה בלום והוי פפק בתוקה, אלא דהפקר הוא בדבר אחר אם ניקב הוכש אם לת, בזה שייר אתרינן דמוקמינן אותה בחזקת היתר והוי חזקה דאתי מכח רובא דעולם בהמות בכשרות הם, עכ"ל, וע"ש מה שהפלפל בעלמו אם פלפול אחוך הוא. ועוד יאמר לנו מבואר בגיטת פדש בעי רוב והזקה אות כ"ה אנם אום בתוך בתוכו דף מ"ב ס"ל דבל היכא דהבישותא נולדה מחיים לת אתרינן בתוקה אלא דס"ל להתום דבל זה הוא דק בבישותא הולד מנופה ע"י עכבו ומזה הבהמה כמו מים בתוך אי שרכא לו נקבים בבני מעים שלאו רוחין שנשבה מעלמו ע"י חיזק חולי, בבישותא בחולו הוי יולאה מן הבוך דהוי בהמה בשרות הם לבשחתו, והזק בישותא בחולו לת אתרינן בתוקה, אבל בפפק דבוסה או קון לו כיולה בהן ונעשה ע"י דבר אחר, בבישותא בחולו לא יולאה מהבוך בשרות ואתרינן בתוקה הותרה, ובתב שבתש"ם יש לתמוך בזה על התום, ומב"ש בל"ד ובהפ"מ דיש לנו לתמוך בתוקה הותרה מבל שנמלא חולו בשחטנו, וס"ל לפי הבראו אלה מ' לנו לתבטיל אפי' לותה התרנגולת נופל, ובמין זה הקשה הגאון בעל תורת יקותיאל בשיעת הע"ת בסי' מ"ע בסי"ק ד' נבי קודקוד, שבתב המחבר דבמיקב שור החילון לבדו חיט בבל אלא דלא ס"ל ניקב מעלמו מחמת מאי, אבל אם ניקב מחמת קון או מהו מרפה, דחיישינן שמא ניקב אחד מהבדים הפיעים שנקובים במקצו, ואם לא היו ביכר אם הנקב מחמת קון או אם הוא מחמת מאי תולין לקולא, זהו דעת הלבוש מובד, ובתב הב"י הטעם הוא משום דהוי ס"ם, ספק ע"י חולי ספק ע"י קון ואתרינן ע"י קון שמא לא ניקב אחד מהבדים הפיעים, והקשה שם הש"ך אלא נבי ווסט הבית הבית"ש דעת התום' והרא"ם דבעיון שיהי ודאי שנעשה מחמת חולי, אבל אם יש לומר שניקב נם החילון, ואתלי ע"י קון שמא לא ניקב אחד מהבדים הפיעים, ואקשה שם הש"ך דק הבמיני מרפה דחיישינן שמא ניקב נם החילון, ואתלי ע"י קון שמא לא נ: בתם ס"ם ספק ע"י חולי לא ע"י קון, ואתלי ע"י קון שמא לא ניקב

דמלוה מוסרת רק כדי קלישה רק שלא ממעיקין לשער כסף, מ"מ נ"ל מחויב כ"כ לומר תחזקה מעשית נגלה, וכן הסכים לי מהר"ם פלוגות בתשובה דבמקום ס"מ יש להחזיר במעמיה ע"י קלישה, לכן בוודאי שם להחזיר כ"ש בשטרות שהם ס"מ ע"י קלישה, וכן הכיא הממ"ש בכלל ג"ח מות ה' דהס"ך מסכים להרב הזה וכתב וכן נלפ"ד, אף שכתב"ח מהר"י חגיז הסיג על זה וכתב דלו לחצר בדברי האחרונים ס"ס פלוגות, ושוב הביו דעת המהר"ם פלוגות הנ"ל, וכן בעל הממ"ש הסיג על הס"ך והרב הזה וכתב דהרב בעצמו חזר בו מדין זה בסי' ק"ל סי"ק ע' ופסק שם בפתח דפח לון ס' נעשה התחיבה נגלה ובגיון ס' נגד כל התחיבה, ואפשר כן הוא דהרב כתב כן, אבל בחמת הלח הרב הביא שם בתחילת סי"ק ו', וזה לשונו, וי"ל דכל מלוה לזמן מוסרת רק כדי קלישה והביאו הרבה פוסקים דס"ל כן רק תמ"ה כתב ולפי שלון שלון אם בקיעון כין שאר שעון לשבר כחום וכוכיון לשער בכל מלוה כפ' ס"ב לון כלון חזרה כלל, לף ב"י בס"ד כי' המלשה שטרות כולן שמעין, אבל הלא יש כלון לד היתר גדול מהחר הסרפה נופה לזה שרפה ולחיות רק ספק שרפה ובפרט שהשטרי"ם במקום שלא כתב מפורש לחפי' בשעון יש להחיר בהם"מ וס"מ, וכן כתב המרדכי בפרק בע"ב סוף סי' תרפ"ח שהרמ"ה שפסק כן דמשליחה שני לפי' בקלישה ולפי' בשעון והיב"ח והגיד"ח והגיד ר' אפרים ב"ב מן שלא נוהגין בהלכות", ושוד כתב הב שם ס"ב תרפ"ד שכן דן ר' ברוך בעל התרומות בהשליח בהגיד"ח והגיד בשם ר"ת והודה לו ובכן פירש רבינו יואל בן אביו בעל הלכ"ש ס"ל דלון ובן מצ מעון שרפה"ן ע"ש, לכן בוודאי דיש להחיר השטרות שעמה בהם"מ וס"מ ע"י קלישה והמעמ"י בעצמו מפיהם שם מלחר דהרב עצמו שוחר לזה עלמו ושמעמ שכתב, ק"ס חזר מדבריו הרלחטוים, לכן לון לחבל לנלה ס"ב שים עוד לד לחבל, ומה נכי לד קולא יותר גדולה מזה, ולפי דעתי הרי זה הוי ס"ם נמור דהוי ס"ם המתפבח, דספק לחשון הוא שמא ע"י הוסט בא ויקב לו שמא ע"י הוסק בא ולא ניקב, ואח"כ ע"י הוסט בא ויקב שמא הלכה כהרלב"ח ושיעורו שלון שליחה לוסר כן כדי קלישה, וכן לנשקף, שמא שליחה לוסר כדי קלישה, לו שמא לוסר בם, ולפי' לחל"ל שמליחה לוסר בם, שמא ע"י הוסק בא ולא ניקב הלי שליחה בעמן ס"ם המתפבח הפר"ח ושיעורו מולקם עד עיקר גוף דין זה דס"ם המתפבח, וכלכלי ס"ם עקרו כלל דין זה דמליטו הרבה ס"ם שלון מהפבחת ע"ש, וכן הכא המבר"ם ס"ק בחלק י"ד הסובה ז' כסף הבהוכה דס"ל בספפ"ג בפ' ק' בכלל ס"ם חות י"ד דבדרבון שני ס"ם לפי' לוסה מהפבחת, וכ"ד מלחר דמן התורה בשחשה הוחבה ומדרבנן הא לוכא ס"ם ע"ש, וכלחת הוא רק דעת בעל הלכות גדולות שלם בשם רבו דבעינן ס"ם המתפבח, והפר"ח הרבה להשיג עליו, וכן הביא השיטה מקובלת על הכותות דדעת החוס' הוא דלא בעינן מהפבך, ועיין בש"ת קול לחיהו השובה כ' בהיגי שאמ שלחה מערת החפה שהיא שובה נרני' לחיהת הסס שים ולמה שעשה לרציהן לעוך הספל ונמלא הם על המים ר"ל מעהר, והלחת טוחר', והפעם מבואר בענ' ובדברי רש"י ז"ל דהוא משום ס"ם,ספק מן הים שפק מן השמה ולפי' חת"ל מן השמה שפק מן המקור שוב לון השה יכול לדבר שפק מן הים שפק מן השמה, ס"ב הוי ס"ם שלוסר מהפבחת ואש"ב חשיב ב' שפיר ס"ם, ע"ש בהגיה יוסף חלק חו סי' ו' אות ו' הוא שהפבחק ס"ם, לכן בוודאי דיש להחיר השטרות שבהם ס"ע בפחת ה' דהלכות פ"ם, וכן פסק בחמת השפחי שהוא כפי' מ"ע בפחת ה' דהלכות פ"ם שהל ומשוב קמת חלק ב' סי' ל"ב בשאל שלמה כהו בשני הלכות שנשאלו ממנו יחד ומלפי מחנו בחלל של חחת מהן ושי ג"כ הפ"ם וס"מ והמורה הורה לחיהור לף הלכות השיט שנשלחה עמה ונעשה כן והרבה לשוב בה של הפמ"ג על שלקול כזה, והנלפע בעל שהל ומשוב הסכים עמו לדינה שיפה הורה כזה לשחעיר, ע"ש, אבל עיין מזה בשו"ת שלות שלם מהד"ת בחשובה ס"ב שהכריע דבר יוחל הוא לחבין לו שלהבה למעשה, ובפרט שכן הוא דעת הבעה"י והש"ם הסכים עמו לדינה וכן הוא דעת הגלחן בעל הטיב מפה לחקל לחפי' שלא בפפ"מ, וכן היא דעת הב"ח לחקל, רק שהב"ח לף הקיל בפפ"מ, וכן היא דעת המהרי"ע מלנלוץ, ושוד ועוד שלחי פוסקים עולם הסכימו לחקל בכל מה שמלות שם הערפה, וכן



כתב הגלחן מהרלמ"ם בחידושיו בסוף סי' ל"ח מפורש דמלחר דמן התורה נפ"מ מוקמינן אחזקתו, כמו שכתב הפר"ח בכללי ס"ם, ולכן בהם"מ בדלי המה הפוסקים הללו לסמוך עליהם, כמו שכתב הס"ך שכ"ע, וכן שפק מפורש בעל חקי דעת בשלה מרכ"ע, ובפרט דבל המיסור בכ"ד לפל אי העשוחת ובכה לף הוי רק מיסור דרבנן, ולגבי שי העשוחת שמלמו עמה ולפי' הוי רק מיסור דרבנן דהרי תרגלות בתרגולת מין במינו הוא, ואפי' לם לף סי' ידעינן לחיה תרגלות שהשלשה היא הערפה היתה מן הערפה בשלה ברובה רק מדבנן בשעון ס', ואפי' לעבי הבבר שמי לף הוי רק לחיסור דרבנן בתוכחר בשו"ת הגיב משה בחלק יו"ד סימן ל"ח שהלוה לחבירו שהכרת שבר חדשה לחפי' בשר שוף עם בשר בחמה שוי הוא מוכ"ע, וזה לשונו שם. מהלחי בתרגולת שמלמ עם בשר כרפה רק שלא היה בשים ובהכרחי הבשר לחר שבשר שלחה עם בשר כרפה רק שלא היה בשים ובהכרחי הבשר כי הכרעתי דתרגולת בבשר הוי מין בשינו לענין הטעם, לף שחלוקין המה בטעמן אבל העיקר חולה בהרגשת הטעם ושין בלוט מיט הייט ר"ל שיוכל לעשות פעולה בלוט מיט שיוכש בו טעמו, וזהו החלוק בין מ"ש למבח"מ, וה"ב הרי אט רואין בחש שהבשר בשר שוף עם בשר בחמה יחד ושם הן בעוף כמו שם בבשר בחמה לוט נרגש כלל בהבשר אל בחמה הטעם של שוף רק בחמרק, וה"ב הוי זה מ"ש דבשר טעמא מלוין ומן התורה בעל ברובא רק מדרבנן בשי ס', וה"ב הך שפק שחמ"ל בשר שוף ניקב לחד מהשברים הפנימיים הוי שפיקא דדבנן לעון הבשר כיון דלא נודע שספק קודם שנמלח וה"ב שרי הבשר כמו בנ"ל, עכ"ל, הרי מבואר ומבואר דבשיעו והגלחן שכ"ל בה הזכיר אפי' הס"מ בלל. עיין בש"ת השובה ל"ב מה שהעלה עלמו שם בעיון בשר שוף עם בשר בחמה הוי מה"ש שלחה ב"ז הביח לף, ע"ש, אבל בביאת חחם שער ס"ה שלחה ב"ז הביח ב"ג שלחה בעיון בה שבח בעלי הלכות גדולות לחשון של מ"ב השטעות בקוקבן שמלמו בו מחש בשעת מליקה ולף הי לחשר לבוקע והוכ שלוחו השוף ערפה והמלה עמו בקלישה, והביאם יפה מעל"ע כמו שכתב הפר"ח בסי' ל', ע"ש, ומשמע שם שלה הבשיר הבשר לגלה בהם"מ ולכבוד החג, כמו שכתב שם בשל בשובה ז', וזה לשון שם, וה"ל בהם"מ לו לבבוד שבת שלין לו מה לאבול בשר בחמה כל השבוע, אבל בלא זה ס"ו בשלין לסמוך לו דעת הב"ח והרב"ל מבשירים, אבל בלא זה ס"ו לחקל ובחב השטעות בה לפי מעשה בה', ובפר שכתב שם שבל בשל בשובה רכ"ו בחבית ב"ב שלה בה ס"ו לסמוך לו בהם"מ שהבין הרב והרב"ל מבשירים, אבל בלא זה ס"ו לחקל, דעת הב"ח לבד, וכן נלפ"ד לחקל בהם"מ בלא זה, וכן הוא דעת הגלחן בעל הטיב מפה לחקל בהם"מ, וכן הוא דעת הב"ח לחקל, רק שהב"ח לף הקיל בהם"מ, וכן הוא דעת המהרי"ע מלנלוץ, ושוד ועוד שלחי פוסקים עולם הסכימו לחקל בכל מה שמלות שם הערפה, וכן בהמה הנלפת בשדה ומלאה טרפה ומלאו בה שני שעורים ומלאו בה שני שעורים ומלאו בה שני שעורים

רי' הפסק"מ רק הכתח שהיא של שותפים לכל אחד וחין הפסק"מ, חין לסקל כיון דלכל חחד לח הוי הפ"מ, עכ"ל, ע"ש, מבל הנחון בעל שדה חמד בח"ם הביחו וכתב דיש לפקפק עליו מכ"ש מנחות דף ס"ו במיטין של נחם הפיחם שלח חמריה הורה ליקח סולח מסוס דחסה הורה על ממוסס של ישרחל, ופע"ב דחס הערין ההפסד שים בין סולח לחסוס עכ"ל כי ישרחל שהם שותפים בכל הקרבנות לח יניע לכל חחד מישרחל כדי הפ"מ ואפי' הכי הוחר מסוס הפסק"מ, וח"כ ס"מ בעלמח דכר שהוח של שותפין, כל שבשיטה הדבר יש בו הפ"מ חף דלנבי כל הר לח הוי הפ"מ, י"ל דמחשב הפ"מ, עכ"ל. ועיין בשו"ת רב פעלים חלק יו"ד תשובה ח' שדחה דלפי' זו, דכרי לחם משנה וכל הקרבנות בחין מן הלבשה דהיו גזיז דהקדש וסרווח דהפעה מניע להקדש שהיא תר, והן חמת שהדמיים שבשביר יוסחן וכחין ממבחתם של ישרחל, לך חחר שבחמדבי נעשו הדמיים של הקדש ואם יבילו חעין ולח סולח חין זה מניע לישרחל שלח פלוח מנע לעים של הקדש, ממ"ל דין הפסק"מ הוח מניע לכל חד ומד מן השותפים עליהן שכל אחד מפסיד הוח בעלמו כי זה הביבר הנעין עליו עצה הוח ממון של כל אחד ואחד משותפים, ע"ש, עם כל זה אף שדחה לשיטח מבל הלח נרחה מפורש דדעת הבחון בעל שדי חמד דלא חלינן אחר בעלים רק אחר עשם העפק ודבר שאין דעין עליו אם הוח בעשם הפ"מ כתב בשו"ת שמ"ש אף אם הביבר הזה שייך לבמה אחרים, וכן בספר אחל שמה לבחון מהרם"ק ז"ל שהחתק נמי בעין שבחו בעלי שותפין שנעבו פרוטה מאדם אחד ומעלפל עלמו ג"כ שם ומעיף ג"כ שם שותפין השותפין הוי ממונא דאר נבדל,ועי' בשו"ת רב פעלים בחשובה הל' שחלפל עלמו שם בדין זה הרבה מאוד ומביא בשה וכחה לחיות מש"ם לחיות ישרחל וחלמות דבל מיני ממון השותפים שהוח מעורב יהר לא פלינן לו לחקים חלקים בפי הבעלים שם חלח חשבינן כולו לחלק אחד ודינן בו כמשפע חלק אחד, ומביחם שם בדבריו, ושו"ר בורוי לי ע"ש. וכן הוח בחמת דעת כל הפוסקים הסחמוחים, לכן בעי"ש יפה דנחי שחלה כוחח, וד' יעמדנו על לחבח מבלי להכשיל בדבר הלבה הנילה ומוסב להסוקי שמעחחא חניכח הסלכחח, חמן:

**המחבר.**

---

## באשר שלחתי את השו"ת שלי לידידי היקר הרב הגאון הגדול המפורסם וכו' כש"ת מו"ה **אורי שרגא פייבוש טויבש** נ"י האב"ד דק"ק יאסי והמדינה, כבברי בדברים האלה:

בעזהש"י יום ה' ער"ח מב"א תרס"ו דארנא ואטרא באקאווינא.

**שלום** חביב וכ"ע סלה לכבוד ידידי יקודי הרב הגחון המפורסם מרי"ף וכף כחדרי טורה חוכר מיבור ממוסס כש"ת מו"ה **ראזענבערג** רב בעדתנו עדת ישרחל בק' ברוקלין נ"י:

**יקרתי** הגיעני עם הש"ח שלו אשר נשלחה לי מק' ילבי לכתן מרכז המרינה. ואת אשר דרש נידון עובדת שבח לפניו עבב הש"ס העבר עליו לעובה. כי שלם נשים מחיות שחשו כל אחת מרגלות לעורך וי"ט, ומעלח כל השלשהן יחד כדין, ואחר שהדחה מחרוחה מלחו מחע חמוב בקורקבן של אחד מהם בתוך השער הדוק שלו, כמו כן מעלת עמהם גם בשר בהמה ערך י"ב ליטרות. מה דיוט של השופות הבשרים והבשר שמעלת עם התרנוגלת המלפה, ומעבתה"ל להחריך הקרחיב לבחר בהשחבת הבהמה הבשר שלח שלו יהיה מלוחיר בשר בהמה שהוח בריח ושמן ושמקח דעתו עמהם, ושוחל ומבקח דעתו דעת תורה לדעת נוטה. הנה זה ממשלם שבושות שבר חיו יושב פה ושוסק בהלפוחות, ובמי מציין הקשה למעיין, וממוסר ספרים חלי, ומפלפל ב"ם לממי חזיק. וביחוד כי הלריבתי בבר בשלה כמו זו, נדשפה בשפרי או"ח סורי ויסבי מהר"ק סי' כ"ו כ"ח ויו"ש דהטעיתי שם להחיר בהשפר מרוסק ע"י קליפה מבל שנדשים. כמו כן חלי לומר בשלה זו להחיר הבי טופות שם הבשר בהמה שבל שלח נשלח עם העוף העבויה ע"י השמ"ש ולעורך יו"ע חב השפח הקדוש, בלי שום חשש ושקפוק בלל. ואפס קשה עלי העיון ובמר לי ישיר עד שחבריח ושובי לביתי לשלום, חעיין לי"ה בבל דברי חשובתו, ואחבה להעלות פמיט בפלפולים שונים בחריבות גדול, פעם כשוה פעם בשיטה בית ה' השובה חלי. ולקבל דברי בדשים בעזה"י בשפרי הגדול או"ח מהר"ם. ה' יזבי ללחות לחמו לחולה מביהה"ש. ועד מהרה ישלח דברו וירפחו ברפוחה בשוחה בית"ש. ושם יהלה מעבת"ם להדשים מחתני הלו שתוך לחשובתו הלחמה הרשות בידו כי בלא"ה לפי דברי מעבת"ם השופות שבשים סי', וים לסקל עוד חלוי בי' מטשם בשומן סביב התחיבה,שומן בטלדה עי' ש"ע יו"ד ס' מ"ע סעיף ב' ובפוסקים חחרונים ז"ל. סוף דבר הבל בחמע חת חלקים ירח ושח מלותיו שמור כי זה בל בחדש, וכי יסה דן ויסה טורה בדת של תורה, לסבביר השני חרנונות עם הבשר בהמה בהסכד רב. ולעורך יו"ע נ"ב. ושי חפלה לאל מי שגלה נאל מי שגלה נכבד בדבר הלבה ושגלה יאמר פיו דבר שלח בראוי יתבדך, בחמץ ושחילת ידיהו נאמן בחשבתו סלה.

**אורי שרגא פייבוש טויבש** האב"ד יאסי והמדינה.

---

# שמות הפוסקים והמפרשים והשאלות ותשובות המובאים בספרי זה:


א

אגודת עה"ת
אפיקי יהודה
אהלי יעקב עה"ת
אמן העזר או"ח
אבק סופרים
אסנת חיים
איסור והיתר
אבני נזר
אור יקרות
אמן יאושע
אור פני משה
אור הדם
אמונת אמונים או"ת
אבני פז או"ח
אדרת דרבנן
אמן הראשון
אפי לבדי
אורח מישור
אורחי תלימתי או"ת
אבקת רוכל
אמרי שפר
אהלי יעקב או"ת
אמן נכי או"ת
אבי גיחל
אבני מלואים או"ת
אמן יהושע או"ת
אור ישמח או"ת
אמרי אפר או"ת
אורי ויצחי או"ת
אבני נזר או"ת
אמן אחי' או"ח
אמרי טהר
אלף למטה או"ת
אגיון רבה
אורח לצדיק
אוהל יהקב הספרדי או"ת
אור נעלם או"ת
אוהל מועד
אמן אשור
אמן יקרא על הריקמעי
אור זריע
אילה שלוחה

ב

בית יוסף
בגדי תכלת
בעל הטורים
בינה לעתים
בית אלוי או"ת
בגדי יש או"ת
בינת אדם או"ת
בנין ציון או"ת

בשמים ראש או"ת
באר יעקב או"ת
בתי כנסיות
בית יהודה או"ת
בנין עולם או"ת
בית מאיר או"ת
באר שבע או"ת
בית יצחק
בירית עולם
באר הגולה
בית שלמה או"ת
בדק הבית
בילורי הנר"ש
בגימטריא זאב יערף או"ת
ב"י או"ת
בית לחם יהודה או"ת
בדק משה או"ת
באר יצחק או"ת
באר היטב
באר עש"ק
בכ"ג
בית יעקב או"ת
בני יששכר
בית דוד או"ת
בית דוד הספרדי או"ת
בשם"ט של מהרי"ט
בסור שור
בעל השיטור
בית אברהם או"ת
בני חיים
בדק משה הספרדי
בית ישראל או"ת
בעי חיי או"ת
בית שלומי או"ת
בן אברהם
בר נוחי או"ת
בית אפרים או"ת
בית ישראל או"ת
באר משה או"ת
בית היוצר או"ת
באר אברהם
בירית מלח סדום
ברכי יוסף
בית חדש או"ת
ב"ח התעשות או"ת
בני יוסף למהר"י הכהן
בירית אברהם או"ת

ג

גאולת ישראל
גליון מהרש"א
גבעת שאול או"ת
גמי יוסף או"ת
גינת וורדים או"ת
גור אחי' הלוי או"ת
גור אחי' יהודה או"ת
גור אחי' או"ת

ד

דבר המלך
דברי חיים או"ת
דמשק אליעזר או"ת
דרכי הוראה
דרישה
דברי מרדכי או"ת
דרכי משה
דגול מרבבה
דמש"ל
דלתי תבואה
דברי אמת או"ת
דברי חמודות
דרכי תשובה
דברי מלכיאל או"ת
דברי דודים
דברי יוסף
דברי משה או"ת
דרישת זאבב

דבר שמואל או"ת
דברי חמדת
דבר בעתו
דעת הורה

ה

הגהות
הרחב דבר
הגהת אבי"ו
הגהת יעב"ץ
הרמב"ם
הרמב"ן
הר"ן
המלקי
הרש"ש
הגהת הרי"ן יחלם
הס"ך
הט"ז
הסמ"ג
הסמ"ק
הרר"ח אלפנדרי
הפרישה
הדרישה
הרש"ב
הרש"ם
הרמב"ד
הגמ"ר
הרש"ו
התום'
הגהות על עשרת רמזי
הרב המגיד
הרי"ף הרי"ת ממין
הרשב"ם

הרמ"ה
הרמ"ם
המגודה
המאיר
ממנסע
הרמ"ם
הגהת מיימוני
הסיג מכם או"ת
הגהת חק נתן
הרמב"ח
הרמב"ן
הגהת הגר"א
הגהת הרד"ל
הריב"ש
הגהת שערי דורא
הר"ה
הר"י
המכוך לסמ"ך
הרב ר' יעקב סופן
הר"י בן הביב
הגהות
הר' מכהרמ"ל או"ת
הר מכהרמ"ל או"ת
החמ"ד
הסמ"ע
הרי"ו או"ת
הרד"ם או"ת
הסמ"ע
הגהת מהרש"ק
הגהת חכמת שלמה
הגהת יד אברהם
הרי בשמים קטן או"ת
הרי בשמים תינוק
הלכתא גבראתא
הרמב"ה
הרמ"י
הרח"ם
הרמב"ן
הרש"ך
הגהת אמרי ברוך
הבא"ה
הלכות קטנות
הרר"ח
הלכות עולם
המכריע
הרד"ם
הר"י מאורליינש
הר"ר יונה
הרד"ם או"ת
הגהת כתב סופר
הגהות יד שאול
העמק שאלה
הרשב"ם או"ת
הם"ג
הרי"ו
המלוקט לשם"ך

רמ"ז שמעון
רמ"ט
רמצות קטנות סו"ת
רנשת הגשמה מפיפסק
רפאת הגשמה מבדעזין
רש"י זיבליאן
רשמות קטנות סו"ת
רשמת מרמה כהן

## ו

וגן הכהן סו"ת
וילנר משה
ויקרא יצחק הספרדי
ויכוח מים חיים
ויפתר יצחק סו"ת
ויקרא יהושע

## ז

זכר יהוסף
זכר כרך
זכר צבאות
זכרון לאברהם סו"ת
זכור לאברהם
זכרון יעקב סו"ת
זר זהב
ז"ח סו"ת
זכרון לאברהם סו"ת
זכ' יצחק למהר"י מונבורוז
זכר משולם

## ח

חתם סופר סו"ת
חו"מ
חיי אדם
חידושי הרימב"ם
חידושי מהרי"ץ חיות
חכמת אדם
חדרי דעה
חיים שאל סו"ת
חק יעקב
חוות דעת
חיזוק בית יהודה סו"ת
חוכח תכניח
חוות יאיר סו"ת
חלקת השדה
חידושי הר"ן
חומת יהושע
חק דעת
חקרי לב סו"ת
חידושי הרשב"ם
חסד לאברהם
חסד לאברהם טיטן סו"ת
חידושי יש"ך
חידושי הגרש"ש
חידושי הרי"ב
חק נתן
חקרי לב הספרדי
חנוכת שמואל
חקר הלכה
חיי שולם
חידושי מהרלח"ש
חוט המשולש
חמדת שלמה סו"ת
חכם צבי סו"ת
חמידי דשמואל
חסד לאברהם תניעא

## ט

טורי אבן
טוב חיים סו"ת
טוב טעם ודעת סו"ת
טהרת הבית

## י

יבין שמועה
ירושלמי
יפה לב
יד אלעזר סו"ת
יד אליהו סו"ת
יהודה יעלה סו"ת
יסודות יעקב הלכה
יסודות יעקב סו"ת
יד יהודה
יד מכתיב
יעיר לוען
יהגה חכמה
יד אלחנני
יד מנחת
יד מלאכי
יעקב הגרשוני
יס של שלמה
יד מנחת סו"ת
יד המלך
יד יוסף סו"ת
יתח יהבן
יסודות חיים סו"ת
יריעות שלמה סו"ת
יד אליעזר
יד יוסף סו"ת
יד דוד

## כ

כלי יקר
כסף משנה
כרמי יהלמי
כסף נבחר
כתב סופר סו"ת
כנסת הגדולה
כרם יהושע
כלל הרמב
כרם חמד
כסף להלכה
כתר המלך
כלבו
כסות זהב
כפתי יוסף
כנסת יחזקאל
כתב כהונה סו"ת
כף רגוא סו"ת
כרם שלמה סו"ת
כרם לבלמה סו"ת

## ל

לחמי תודה
לחם משנה
לקוטי בית אברים
לוית חן
לפד השמן סו"ת
לקט הקמח
לב אבי'
לבושי שרד
לחם פנים
לבוש
לחם תמורות
לקוטי לבי

## מ

מגת חיים
מגחת יהודה
מדרש שמואל
מים חיים
מהרש"ם
מהרי"ף
מהר"ם מפמרינפלעער
מזיב דבר סו"ת
מהרש"ץ
מדרש רבה
מחמות כהונה
מלבים
מהר"ם בי"ק סו"ת
מנחת חינוך
מורה נבוכים
מלא הרועים
מועדי קודש
מגן אברהם
משנה למלך
מחנים למקל
משכיל לאיתן
משק בישמ
מגן אבות
מחנה אפרים
משיב החכמה
מהר"י נגרש
מדרש כהן
מהר"ם בי"ף
מגדל עוז
משנת חכמים
מהר"י אלפאנדרי
משפטי שמואל
משכנות הרועים
מנחה יצחק
מור וקציעה סו"ת
מהרשד"ם
מקור חיים
מלמד שמואל
מהר"י אחי מסע"י סו"ת
מנחת כהיך סו"ת
מהריק"ש
מגדים חדשים
מהר"י מג"ץ סו"ת
מהר"י אבוכב
מבי"ם בהחדש
מלמד אויהן
מהרי"ם
משיבת הבית
מנחת יהודה
מוסרא"ל
מהר"ם לובלין סו"ת
מנחת חינוך
מהרש"ק
מהר"י בן חביב
משפת משה סו"ת
מחניק נרכה
מהר"ם מינץ
מקור חיים
מהר"ם הלוי סו"ת
מעיל צדקה סו"ת
מהרשל"ם
מעדני יו"ט
מנחת יהודה סו"ת
מנחת משה סו"ת
מכתב מאליהו
מנחת כהן

## נ

נתע גורפ סו"ת
נתע גורפ הלכה

מגילת ספר
מהר"ן יפה סו"ת
מהר"ל נוזו סו"ת
מכתם לדוד סו"ת
מחנה חיים סו"ת
מגן כתוב סו"ת
מקום שמואל סו"ת
מפה שמואל
מעשה בנימין סו"ת
מעשה אברהם סו"ת
מלאכת שמים
מהר"י חגיז
מעשה טוביה
מהר"י עזיזל סו"ת
מנחת שבת
מהר"י ווייל
משמרת שלום
מי נח סו"ת
משמעת יעקב סו"ת
מפה לבר
משמת חכמים
מכס"ם
מהרי"ח
מהר"י אבוכזי
מהרי"ב
מהרשד"ם
מהר"ם מרוטנבורג
משבית השלחן הספרדי
מעשה אברהם הספרדי
מחלה ישראל
מלחמת מדי' סו"ת
מפת מים סו"ת
מציאת נפש סו"ת
מנחת פתים
מהר"י זרן
מהרי"ם פאדווה
מהר"ל מפראג סו"ת
מזל שעה לשלמה מהרש"ק
מהר"י בן לב
מור וקציעה
מעיל שמואל סו"ת
מהר"ם שמחר
מבכי"ר
משפן המים
מזמור לדוד
מפה חמים
משנת חסידים
מגדל דוד
מול שעה סו"ת
מהר"י מינץ
משון אריות סו"ת
מדרש שכלים
משנת בי סו"ת
בין כלי סו"ת
מהרש"ם דורבן סו"ת
מלבושי יו"ט סו"ת
מאורי אור בחלק קן שבור חידושי,
מקור ישראל סו"ת
מלך שלם הספרדי סו"ת
מהר"ם שמון סו"ת
משבית השלחן הספרדי
מהר"י מונין
מגדל המן סו"ת

גמוקי יוסף
גוב"י סו"ת מהר"ק
גת"צ סו"ת
מהרי אפרסמון סו"ת
מהיב חיים
מהצ שבעה סו"ת
נקוה"מ
מחפץ בכסף
מחיטת עוגם על הסמ"ק
עב"י סו"ת מהד"ת
מחיטת עוגם
נפש חי' סו"ת
נדרי זריזין למהרש"ק
גר נמשור סו"ת
נפוצת מרי' סו"ת
עוף השלוח
עמוקי הגרי"ב
מחלת יהודה

## ס

ספר חסידים
סמורכו
ספר הרדוש
סדרי שפרה
סולת נמסת
סגיר ירמיה
ספר התרומה
ספר המכריע
ספרי
ספר המצות
ספר יהושע סו"ת

## ע

עמידי נית יהודה
עמידי שמיש
עיר דוד
עשרה מאמרות
עמודי עולם
עיבורי הד"ש
עין יעקב
עקידה
עמודי שש סו"ת
עץ פרי
עינים למשפט
ערך לחם למהרש"ם
עוב' יו"ש סו"ת
עיבורי דיוקים
עמק הלכה סו"ת
עשרת הדברות סו"ת
עת דודים
עין יצחק
עדות ביהוסף
עיני ישראל
עיני יהושע
עיני הקהלות סו"ת
עיני כרכם
עיבורי הלבנה סו"ת
עשרת הדברות סו"ת
עת לעשות לחם
עטרת ראש סו"ת
עטרת זקנים סו"ת
עטרת תפארת
עטרת צבי סו"ת
עטרת יהודה
עשר לסרסים סו"ת
עשם וערעו עיסה
עניני דוד
עטרי צדק סו"ת
עב שמעתתא
סו"ת התניא
עמק צדקה סו"ת
עטרי תפוסה
עתרת הספעים סו"ת
סו"ע על המ"י וי"ע
עמק המשפט על הרמב"ם

## ת

תרומת הדשן
תבואת שי"ח ח"ו
תוספת יו"ט
תורת חטאת סו"ת
תשוב לשונים
תנת דני' לניטו
תבואת סרסב"ח
תפארת ישראל
תשובת ופסקים ש"ת
תיקוני תשובה
תפארת יוסקנים
תנופת כהנה
תשובת מהר"ש מפאדו
תשובת הרלב"ח
תורת הבית הקצר
הוספתא
תורת חטאת
תבת נוח
תוספת תרשיש
תפארת תרש
תורת הבית הארוך
תורה מנין
תום' הר' ח'ניסר ממין
תנופת כור
תפארת למשה
תוספת יוסקנים
תורת האשם
תשובה מאהנה סו"ת
תורת יקותיאל
תמים דעים
תשובת הרש"ם
תפארת צבי סו"ת
תורת חסד הספרדי סו"ת
תורת הכתבים
תפארת שלמה
תושפות רחם
תולדות יצחק סו"ת
תורת חסד סו"ת
תשובות מיימוניות
תורת משה מהגאון מלבוב
תשב"ץ סו"ת
תוקר משה של שחיטה

# חשבון התקופות

זה לי כעשרים שנה חלפו עברו מעת הי' נסיעתי דרך ארץ אשכנז ועברתי דרך עיר קטנה אחת, ונתארחתי אצל אשכנזי אחד זקן ונשוא פנים, ומצאתיו יושב ומקטט מצחו על ש"ס ברכות דף נ"ט ע"ב בברייתא שם דהרואה חמה בתקופתה כו', ובמאמר אביי שם כל כ"ח שנין כו', ובפרש"י שם ד"ה שבתאי, ומה מאד הי' קצר לו מצע השגרו מלהשתרע בהבנתו בסוגיא זו ובכל החשבון ההוא, ואך כראותו את פני שמח לנגדי כראות פני אלהים וירצני ויקבלני בשמחה ובסבר פנים יפות, ועניה ואמר לי, ידיד יקר איש ליטא, הברת פניך תענה בך אשר שמלה לך, חלוקא דרבנן תבסה אותך, לבה נא קצין תהיה לי בסוגיא זו להבינני, ואך אתה תהי' לי אלוף לראש חשבון הזה להורותני, והמכשלה הזאת אשר אני נכשל בכל הסוגיא והחשבון הזה ע"י חסרון והעדר ידיעתי מעתם קוצר המשיג ועומק המושג, אך תחת ידך היא להיות לי למלאך מושיע להאר עיני להבינני ולהדריכני על דרך האמת דרכה של תורה בסוגיא זאת, ויפצר כי עד למרבה, ואנכי למען אהבת התורה ולומדיה מלאתי אחרי רבריו להורות לו את הדרך ילך בה ולעשות לו חשבון ברור בכל החשבון הזה חשבונו של עולם, ותרשתי לו בחרט אנוש כל פשט הסוגיא זו עם חשבון מדויק באר היטב חשבון צדק ואמת בסדר וחשבון נכון על לוח הגליון, למען יהי' לו באפשרו לישב, ואין ישיבה אלא עבדה להתעכב וללמוד כל הענין הזה במתון יבעיון רב ובישוב הדעת בקוצר השגתו מעל סדר הכתוב על הגליון, ומאותיותי' המחכימות ויבין הדבר לאשורו ויהי' חקוק על לוח לבו למזכרת עולם ולא ישכח עוד עד עולם.

## וזהו החלי בעו"ה!

איתא בגמרא ברכות דף נ"ט ע"ב, הרואה חמה בתקופתה לבנה בגבורתה וכוכבים במסילותם ומזלות בסדרן, איטר ברוך עושה בראשית ואימת הי' אטר אביי בל ב"ח שנין, והדר מחזור ונפל תקופת ניסן בשבתאי, באורתא דחלת נגהי ארבע, עכ"ל הגמ' שם, ועין שם בפרש"י על הגמרא הנ"ל.

הא לך קורא נעים פירושו של הסוגיא זו נבון וברור.

| | | |
|---|---|---|
| 6 שעות 365 ימים | | ימי החמה שאנו מונין, החמה בכ"ה שס"ה ימים ושש שעות לשנה. |
| 6 „ 1 „ | 52 שבועות | חלוק מספר ימים אילו למספר שבועות, תמצא חמשים ושנים שבועות ויום אחד ושש שעות. |
| 7½ „ 91 „ | 13 „ | חלוק אותם לארבע הקופות השנה, תמצא בכל הקופה שלש עשרה שבועות היינו צ"א ימים ושבע שעות ומחצה בכל תקופה. |

שבע שעות הנה המשמשות בכל ימי השבוע, והוזרים תמיד חוזר חלילה, ואלה חמה שמותם.

שבתאי צדק מאדים חמה נוגה כוכב לבנה.

ואלו השבע שעות נקראות בשם שבעה המזלות.

בתחילת בריאת העולם נתלו המאורות בתחילת ליל ד', היינו בתחילת שעה שביעית, כי הלילות והימים נחשבים בשוה מחצה על מחצה, ואז בשעה זו הי' משמש בזל שבתאי, ואז היתה התחלת התקופה ראשונה לבריאת עולם.

### ועתה קורא יקר אציג לפניך הימים והלילות לפי חשבון השעות.

| | |
|---|---|
| התחלת ליל ד' | שבתאי[7] צדק[8] מאדים[9] חמה[10] נוגה[11] כוכב[12] לבנה[1] שבתאי[2] צדק[3] מאדים[4] חמה[5] נוגה[6] נגמר ליל ד' י"ב שעות. |
| התחלת יום ד' | כוכב[7] לבנה[8] שבתאי[9] צדק[10] מאדים[11] חמה[12] נוגה[1] כוכב[2] לבנה[3] שבתאי[4] צדק[5] מאדים[6] נגמר יום ד' י"ב שעות. |
| התחלת ליל ה' | חמה[7] נוגה[8] כוכב[9] לבנה[10] שבתאי[11] צדק[12] מאדים[1] חמה[2] נוגה[3] כוכב[4] לבנה[5] שבתאי[6] נגמר ליל ה' י"ב שעות. |
| התחלת יום ה' | צדק[7] מאדים[8] חמה[9] נוגה[10] כוכב[11] לבנה[12] שבתאי[1] צדק[2] מאדים[3] חמה[4] נוגה[5] כוכב[6] נגמר יום ה' י"ב שעות. |
| התחלת ליל ו' | לבנה[7] שבתאי[8] צדק[9] מאדים[10] חמה[11] נוגה[12] כוכב[1] לבנה[2] שבתאי[3] צדק[4] מאדים[5] חמה[6] נגמר ליל ו' י"ב שעות. |
| התחלת יום ו' | נוגה[7] כוכב[8] לבנה[9] שבתאי[10] צדק[11] מאדים[12] חמה[1] נוגה[2] כוכב[3] לבנה[4] שבתאי[5] צדק[6] נגמר יום ו' י"ב שעות. |

התחלת ליל ש"ק מאדים[7] חמה[8] נוגה[9] כוכב[10] לבנה[11] שבתאי[12] צדק[1] מאדים[2] חמה[3] נוגה[4] כוכב[5] לבנה[6]
נגמר ליל ש"ק י"ב שעות.

התחלת יום ש"ק שבתאי[7] צדק[8] מאדים[9] חמה[10] נוגה[11] כוכב[12] לבנה[1] שבתאי[2] צדק[3] מאדים[4] חמה[5] נוגה[6]
נגמר יום ש"ק י"ב שעות.

התחלת ליל א' כוכב[7] לבנה[8] שבתאי[9] צדק[10] מאדים[11] חמה[12] נוגה[1] כוכב[2] לבנה[3] שבתאי[4] צדק[5] מאדים[6]
נגמר ליל א' י"ב שעות.

התחלת יום א' חמה[7] נוגה[8] כוכב[9] לבנה[10] שבתאי[11] צדק[12] מאדים[1] חמה[2] נוגה[3] כוכב[4] לבנה[5] שבתאי[6]
נגמר יום א' י"ב שעות.

התחלת ליל ב' צדק[7] מאדים[8] חמה[9] נוגה[10] כוכב[11] לבנה[12] שבתאי[1] צדק[2] מאדים[3] חמה[4] נוגה[5] כוכב[6]
נגמר ליל ב' י"ב שעות.

התחלת יום ב' לבנה[7] שבתאי[8] צדק[9] מאדים[10] חמה[11] נוגה[12] כוכב[1] לבנה[2] שבתאי[3] צדק[4] מאדים[5] חמה[6]
נגמר יום ב' י"ב שעות.

התחלת ליל ג' נוגה[7] כוכב[8] לבנה[9] שבתאי[10] צדק[11] מאדים[12] חמה[1] נוגה[2] כוכב[3] לבנה[4] שבתאי[5] צדק[6]
נגמר ליל ג' י"ב שעות.

התחלת יום ג' מאדים[7] חמה[8] נוגה[9] כוכב[10] לבנה[11] שבתאי[12] צדק[1] מאדים[2] חמה[3] נוגה[4] כוכב[5] לבנה[6]
נגמר יום ג' י"ב שעות.

ועתה חזור הלילה התחלת ליל ד' תחילת שעה שביעית ובשעה זו משמש שבתאי, וכן הוא לעולם.

## אציגה לפניך החשבון באר היטב.

שבע השעות המשמשות בהתחלה שבע הלילות של שבע הימים נקראות בסימנן

| | שַׁהַל | מַבְצַן |
|---|---|---|
| | | היינו |
| ליל ד' | | שבתאי |
| ליל ה' | | חמה |
| ליל ו' | | לבנה |
| ליל ז' | | מאדים |
| ליל א' | | כוכב |
| ליל ב' | | צדק |
| ליל ג' | | נוגה |

שבע השעות המשמשות בהתחלה שבע הימים של שבע הלילות נקראות בסימנן

| | כְּצַנְּשׁ | חַלַּם |
|---|---|---|
| | היינו | |
| יום ד' | | כוכב |
| יום ה' | | צדק |
| יום ו' | | נוגה |
| יום ז' | | שבתאי |
| יום א' | | חמה |
| יום ב' | | לבנה |
| יום ג' | | מאדים |

שבע השעות המשמשות בגמר שבע הלילות של שבע הימים נקראות בסימנן

| | נְשַׁהּ | לְמַבְצַ |
|---|---|---|
| | היינו | |
| ליל ד' | | נוגה |
| ליל ה' | | שבתאי |
| ליל ו' | | חמה |
| ליל ז' | | לבנה |
| ליל א' | | מאדים |
| ליל ב' | | כוכב |
| ליל ג' | | צדק |

שבע השעות המשמשות בגמר שבע הימים של שבע הלילות נקראות בסימנן

| | מַבְצַ | נְשַׁהַל |
|---|---|---|
| | היינו | |
| יום ד' | | מאדים |
| יום ה' | | כוכב |
| יום ו' | | צדק |
| יום ז' | | נוגה |
| יום א' | | שבתאי |
| יום ב' | | חמה |
| יום ג' | | לבנה |

זכן לעולם חוזר הלילה וחוזר הלילה כמו שפירש"י בעירובין דף נ"ו ע"א ובשבת דף קכ"ט ע"ב, בין הקופה להקופה מובדר להיות 91 יום עם 7½ שעות לפי חלוקה ימי השנה 6 שעות 365 ימים, ולפי חשבון השעות אילו אינה יבולה שם תקופה להיות נופלת בתחילת שום לילה מאחת היממים, כי אם לסוף ארבעה שנים, תחילת שנה החמישית או נופלת התקופה בתחילת שעה ראשונה של הלילה, אך לא בתחילת ליל ד' כי אם בשארי הלילות, ובתחילת ליל ד' אינה יבולה התקופה להיות נופלת כי אם לסוף כ"ח שנה התחילת שנה כ"ט או נופלת התקופה בתחילת שעה של תחילת ליל ד', היינו בשעה שמשמש מזל שבתאי, באשר נפלה בפעם הראשון בתחילת הבריאה, ואז נקראת מחזור גדול, וכל סוף ארבעה שנים

בשהתקופה

# חשבון התקופות

בשהתקופה נופלה בתחילת הלילה משארי הימים נקרא מחזור קטן, וכמחזור גדול יש שבעה מחזורים קטנים וכל תקופת טוכרחת להיות נמשכת מחברתה שבע שעות ומחצה וכן לעולם.

ועתה אצינה לפניך החשבון נכון ומדויק היטב.

| | | | אותר |
|---|---|---|---|
| שנה ראשונה | | | |
| מחזור קטן א' | | | |
| תקופת ניסן | נופלת | תחלת ליל ד' החלת שעה המשמש מזל שבתאי החילת | 7 |
| " תמוז | " | כליל ד' אחר חצות בשעה המשמש מזל שבתאי באמצע שעה. | 1½ |
| " תשרי | " | יום ד' בוקר תחלת שעה המשמש מזל צדק תחלת | 10 |
| " טבת | " | יום ה' אחר חצות באמצע שעה המשמש מזל צדק | 4½ |
| | | נשלמה הארבע תקופות משנה ראשונה של מחזור קטן א'. | |
| שנה שני' | | | |
| " ניסן | " | ליל ה' חצות לילה בשעה המשמש מזל מאדים תחלת | 1 |
| " תמוז | " | יום ה' בוקר באמצע שעה המשמש מזל מאדים | 7½ |
| " תשרי | " | יום ה' אחר חצות תחילת שעה המשמש מזל חמה תחלת. | 4 |
| " טבת | " | תחילת ליל ו' באמצע שעה המשמש מזל חמה | 10½ |
| | | נשלמה הארבעה תקופות משנה שני' של מחזור קטן א'. | |
| שנה שלישית | | | |
| " ניסן | " | יום ו' בוקר תחלת שעה המשמש מזל נוגה תחלת. | 7 |
| " תמוז | " | יום ו' אחר חצות באמצע שעה המשמש מזל נוגה | 1½ |
| " תשרי | " | ליל ש"ק קודם חצות באמצע שעה המשמש מזל בוכב תחלת | 10 |
| " טבת | " | ליל ש"ק אחר חצות באמצע שעה המשמש מזל בוכב | 4½ |
| | | נשלמה הארבע תקופות משנה שלישית של מחזור קטן א'. | |
| שנה רביעית | | | |
| " ניסן | " | יום ש"ק בוקר באמצע היום תחילת שעה המשמש מזל לבנה התחלת | 1 |
| " תמוז | " | ליל א' קודם חצות באמצע שעה המשמש מזל לבנה | 7½ |
| " תשרי | " | ליל א' אחר חצות התחלת שעה המשמש מזל שבתאי תחילת | 4 |
| " טבת | " | יום א' בוקר באמצע שעה המשמש מזל שבתאי | 10½ |
| | | נשלמה הארבע תקופות משנה רביעית של מחזור קטן ראשון. | |
| שנה חמשית | | | |
| מחזור ב' | | | |
| " ניסן | " | תחלת ליל ב' התחילת שעה המשמש מזל צדק | 7 |
| " תמוז | " | ליל ב' אחר חצות באמצע שעה המשמש מזל צדק | 1½ |
| " תשרי | " | יום ב' בוקר תחילת שעה המשמש מזל מאדים התחלת | 10 |
| " טבת | " | יום ב' אחר חצות באמצע שעה המשמש מזל מאדים | 4½ |
| | | נשלמה הארבע תקופות משנה ראשונה של מחזור קטן ב'. | |
| שנה ששית | | | |
| " ניסן | " | ליל ג' אחר חצות תחילת שעה המשמש מזל חמה התחלת | 1 |
| " תמוז | " | יום ג' בוקר באמצע שעה המשמש מזל חמה | 7½ |
| " תשרי | " | יום ג' אחר חצות תחילת שעה המשמש מזל נוגה התחלת | 4 |
| " טבת | " | ליל ד' באמצע שעה המשמש מזל נוגה | 10½ |
| | | נשלמה הארבע תקופות משנה שני' של מחזור קטן ב'. | |
| שנה שביעית | | | |
| " ניסן | " | יום ד' בוקר תחילת שעה המשמש מזל בוכב התחלת | 7 |
| " תמוז | " | יום ד' אחר חצות באמצע שעה המשמש מזל בוכב | 1½ |
| " תשרי | " | ליל ה' תחילת שעה המשמש מזל לבנה בתחלת | 10 |
| " טבת | " | ליל ה' אחר חצות באמצע שעה המשמש מזל לבנה | 4½ |
| | | נשלמה הארבע תקופות משנה שלישית של מחזור קטן ב'. | |
| שנה שמינית | | | |
| " ניסן | " | יום ה' אחר חצות תחילת שעה המשמש מזל שבתאי התחילת | 1 |
| " תמוז | " | ליל ו' קודם חצות באמצע שעה המשמש מזל שבתאי | 7½ |
| " תשרי | " | ליל ו' אחר חצות התחילת שעה המשמש מזל צדק תחילת | 4 |
| " טבת | " | יום ו' בוקר באמצע שעה המשמש מזל צדק | 10½ |
| | | נשלמה הארבעה הקופות משנה רביעית של מחזור קטן ב'. | |

# חשבון התקופות

| | | | אותר |
|---|---|---|---|
| שנה תשיעית מחזור ג' | | | |
| תקופת | ניסן | נופלת ליל ש"ק קודם חצות תחילת שעה המשמש מזל מאזנים תחילת | 7 |
| " | תמוז | " ליל ש"ק אחר חצות באמצע שעה המשמש מזל מאזנים | 1¼ |
| " | תשרי | " יום ש"ק בוקר קודם חצות תחילת שעה המשמש מזל חמה תחילת | 10 |
| " | טבת | " יום ש"ק אחר חצות באמצע שעה המשמש מזל חמה | 4¼ |
| | | נשלמה הארבע תקופות משנה ראשונה של מחזור קטן ג'. | |
| שנת עשירית | | | |
| " | ניסן | " ליל א' אחר חצות החילת שעה המשמש מזל נוגה תחילת | 1 |
| " | תמוז | " יום א' בוקר באמצע שעה המשמש מזל נוגה | 7¼ |
| " | תשרי | " יום א' אחר חצות תחילת שעה המשמש מזל כובב החילת | 4 |
| " | טבת | " ליל ב' קודם חצות באמצע שעה המשמש מזל כובב | 10¼ |
| | | נשלמה הארבע תקופות משנת שני של מחזור קטן ג'. | |
| שנה אחת עשרה | | | |
| " | ניסן | " יום ב' בוקר החילת שעה המשמש מזל לבנה תחילת | 7 |
| " | תמוז | " יום ב' אחר חצות באמצע שעה המשמש מזל לבנה | 1¼ |
| " | תשרי | " ליל ג' קודם חצות החילת שעה המשמש מזל שבתאי תחילת | 10 |
| " | טבת | " ליל ג' אחר חצות באמצע שעה המשמש מזל שבתאי | 4¼ |
| | | נשלמה הארבע תקופות משנת שלישית של מחזור קטן ג'. | |
| שנה שתים עשרה | | | |
| " | ניסן | " יום ג' אחר חצות החילת שעה המשמש מזל צדק תחילת | 1 |
| " | תמוז | " ליל ד' קודם חצות באמצע שעה המשמש מזל צדק | 7¼ |
| " | תשרי | " ליל ד' אחר חצות החילת שעה המשמש מזל מאדים תחילת | 4 |
| " | טבת | " יום ד' קודם חצות באמצע שעה המשמש מזל מאדים | 10¼ |
| | | נשלמה הארבע תקופות משנה רביעית של מחזור קטן ג'. | |
| שנה שלש עשרה מחזור ד' | | | |
| " | ניסן | " תחילת ליל ה' תחילה שעה המשמש מזל חמה תחילת | 7 |
| " | תמוז | " ליל ה' אחר חצות באמצע שעה המשמש מזל חמה | 1¼ |
| " | תשרי | " יום ה' קודם חצות החילת שעה המשמש מזל נוגה החילת | 10 |
| " | טבת | " יום ה' אחר חצות באמצע שעה המשמש מזל נוגה | 4¼ |
| | | נשלמה הארבע תקופות משנה ראשונה של מחזור קטן ד'. | |
| שנה ארבע עשרה | | | |
| " | ניסן | " ליל ו' אחר הצות החילת שעה המשמש מזל כובב תחילת | 1 |
| " | תמוז | " יום ו' קודם חצות באמצע שעה המשמש מזל כובב | 7¼ |
| " | תשרי | " יום ו' אחר חצות תחילת שעה המשמש מזל לבנה תחילה | 4 |
| " | טבת | " ליל ש"ק קודם חצות באמצע שעה המשמש מזל לבנה | 10¼ |
| | | נשלמה הארבע תקופות משנה שני' של מחזור קטן ד'. | |
| שנה חמש עשרה | | | |
| " | ניסן | " יום ש"ק תחילה היום תחילה שעה המשמש מזל שבתאי תחילת | 7 |
| " | תמוז | " יום ש"ק אחר חצות באמצע שעה המשמש מזל שבתאי | 1¼ |
| " | תשרי | " ליל א' קודם חצות החילת שעה המשמש מזל צדק תחילת | 10 |
| " | טבת | " ליל א' אחר חצות באמצע שעה המשמש מזל צדק | 4¼ |
| | | נשלמה הארבע תקופות משנה שלישית של מחזור קטן ד'. | |
| שנת שש עשרה | | | |
| " | ניסן | " יום א' אחר חצות תחילת שעה המשמש מזל מאדים תחילת | 1 |
| " | תמוז | " ליל ב' קודם חצות באמצע שעה המשמש מזל מאדים | 7¼ |
| " | תשרי | " ליל ב' אחר חצות תחילת שעה המשמש מזל חמה תחילת | 4 |
| " | טבת | " יום ב' קודם חצות באמצע שעה המשמש מזל חמה | 10¼ |
| | | נשלמה הארבע תקופות משנה הרביעית של מחזור קטן ד'. | |
| שנה שבע עשרה מחזור ה' | | | |
| " | ניסן | " ליל ג' קודם חצות החילת שעה המשמש מזל נוגה תחילת | 7 |
| " | תמוז | " ליל ג' אחר חצות באמצע שעה המשמש מזל נוגה | 1¼ |

# חשבון התקופות

קמז

| | | | אות׳ |
|---|---|---|---|
| תקופת | תשרי | נופלת יום ג׳ קודם חצות החילה שעה המשמש מול כובב תחילת . . . . . | 10 |
| „ | טבת | „ יום ג׳ אחר חצות באמצע שעה המשמש מול כובב . . . . . | 4½ |
| | | נשלמה הארבע הקופות משנה ראשונה של מחזור קטן ה׳. | |
| | | שנה שמונה עשרה | |
| „ | ניסן | „ ליל ד׳ אחר חצות תחילת שעה המשמש מול לבנה תחילת . . . . . | 1 |
| „ | תמוז | „ יום ד׳ קודם חצות באמצע שעה המשמש מול לבנה . . . . . | 7½ |
| „ | תשרי | „ יום ד׳ אחר חצות החילה שעה המשמש מול שבתאי תחילת . . . . | 4 |
| „ | טבת | „ ליל ה׳ קודם חצות באמצע שעה המשמש מול שבתאי . . . . . | 10½ |
| | | נשלמה הארבע הקופות משנה שני׳ של מחזור קטן ה׳. | |
| | | שנה השע עשרה | |
| „ | ניסן | „ יום ה׳ בוקר תחילת שעה המשמש מול צדק תחילת . . . . . | 7 |
| „ | תמוז | „ יום ה׳ אחר חצות באמצע שעה המשמש מול צדק . . . . . | 1½ |
| „ | תשרי | „ ליל ו׳ קודם חצות החילת שעה המשמש מול מאדים תחילת . . . . | 10 |
| „ | טבת | „ ליל ו׳ אחר חצות באמצע שעה המשמש מול מאדים . . . . . | 4½ |
| | | נשלמה הארבע הקופות משנה שלישית של מחזור קטן ה׳. | |
| | | שנת העשרים | |
| „ | ניסן | „ יום ו׳ חצות היום תחילת שעה המשמש מול חמה תחילת . . . . . | 1 |
| „ | תמוז | „ ליל ש״ק קודם חצות באמצע שעה המשמש מול חמה . . . . . | 7½ |
| „ | תשרי | „ ליל ש״ק אחר חצות תחילת שעה המשמש מול נוגה תחילת . . . . . | 4 |
| „ | טבת | „ יום ש״ק קודם חצות באמצע שעה המשמש מול נוגה . . . . . | 10½ |
| | | נשלמה הארבע תקופות משנה רביעית של מחזור קטן ה׳. | |
| | | שנת אחת ועשרים | |
| | | מחזור ו׳ | |
| „ | ניסן | „ תחילת ליל א׳ תחילת שעה המשמש מול כובב תחילת . . . . . | 7 |
| „ | תמוז | „ ליל א׳ אחר חצות באמצע שעה המשמש מול כובב . . . . . | 1½ |
| „ | תשרי | „ יום א׳ קודם חצות תחילת שעה המשמש מול לבנה תחילת . . . . | 10 |
| „ | טבת | „ יום א׳ אחר חצות באמצע שעה המשמש מול לבנה . . . . . | 4½ |
| | | נשלמה הארבע תקופות משנה ראשונה של מחזור קטן ו׳. | |
| | | שנת שתים ועשרים | |
| „ | ניסן | „ ליל ב׳ בחצות תחילת שעה המשמש מול שבתאי תחילת . . . . . | 1 |
| „ | תמוז | „ יום ב׳ קודם חצות באמצע שעה המשמש מול שבתאי . . . . . | 7½ |
| „ | תשרי | „ יום ב׳ אחר חצות תחילת שעה המשמש מול צדק תחילת . . . . . | 4 |
| „ | טבת | „ ליל ג׳ קודם חצות באמצע שעה המשמש מול צדק . . . . . | 10½ |
| | | נשלמה הארבע תקופות משנה שני׳ של מחזור קטן ו׳. | |
| | | שנת שלש ועשרים | |
| „ | ניסן | „ יום ג׳ בוקר תחילת שעה המשמש מול מאדים תחילת . . . . . | 7 |
| „ | תמוז | „ יום ג׳ אחר חצות באמצע שעה המשמש מול מאדים . . . . . | 1½ |
| „ | תשרי | „ ליל ד׳ קודם חצות תחילת שעה המשמש מול חמה תחילת . . . . | 10 |
| „ | טבת | „ ליל ד׳ אחר חצות באמצע שעה המשמש מול חמה . . . . . | 4½ |
| | | נשלמה הארבע תקופות של שנה שלישית של מחזור קטן ו׳. | |
| | | שנת הארבע ועשרים | |
| „ | ניסן | „ יום ד׳ בחצות תחילת שעה המשמש מול נוגה תחילת . . . . . | 1 |
| „ | תמוז | „ ליל ה׳ קודם חצות באמצע שעה המשמש מול נוגה . . . . . | 7½ |
| „ | תשרי | „ ליל ה׳ אחר חצות תחילת שעה המשמש מול כובב תחילת . . . . | 4 |
| „ | טבת | „ יום ה׳ קודם חצות באמצע שעה המשמש מול כובב . . . . . | 10½ |
| | | נשלמה הארבע תקופות משנה רביעית של מחזור קטן ו׳. | |
| | | שנת חמש ועשרים | |
| | | מחזור ז׳ | |
| „ | ניסן | „ ליל ו׳ בתחילתה תחילת שעה המשמש מול לבנה בתחילת . . . . . | 7 |
| „ | תמוז | „ ליל ו׳ אחר חצות באמצע שעה המשמש מול לבנה . . . . . | 1½ |
| „ | תשרי | „ יום ו׳ קודם חצות בתחילת שעה המשמש מול שבתאי תחילת . . . . | 10 |
| „ | טבת | „ יום ו׳ אחר חצות באמצע שעה המשמש מול שבתאי . . . . . | 4½ |
| | | נשלמה הארבע תקופות משנה ראשונה של מחזור קטן ז׳. | |

# חשבון התקופות

| | | אותר |
|---|---|---|
| שנת שש ועשרים | | |
| תקופת ניסן נופלת | ליל ש"ק בחצות בהחילת שעה המשמש מזל צדק תחילה . . . . . | 1 |
| " תמוז " | יום ש"ק קודם חצות באמצע שעה המשמש מזל צדק . . . . . | 7¼ |
| " תשרי " | יום ש"ק אחר חצות תחילת שעה המשמש מזל מאדים תחילת . . . | 4 |
| " טבת " | ליל א' קודם חצות באמצע שעה המשמש מזל מאדים . . . . . | 10¼ |
| | נשלמה הארבע תקופות משנה שני' של מחזור קמן ז'. | |
| שנת שבע ועשרים | | |
| " ניסן " | יום א' בוקר תחילת שעה המשמש מזל חמה תחילת . . . . . | 7 |
| " תמוז " | יום א' אחר חצות באמצע שעה המשמש מזל חמה . . . . . | 1¼ |
| " תשרי " | ליל ב' קודם חצות תחילת שעה המשמש מזל נוגה תחילת . . . . | 10 |
| " טבת " | ליל ב' אחר חצות באמצע שעה המשמש מזל נוגה . . . . . | 4¼ |
| | נשלמה הארבע תקופות משנה שלישית של מחזור קמן ז'. | |
| שנת שמנה ועשרים | | |
| " ניסן " | יום ב' בחצות תחילת שעה המשמש מזל כוכב תחילת . . . . . | 1 |
| " תמוז " | ליל ג' קודם חצות באמצע שעה המשמש מזל כוכב . . . . . | 7¼ |
| " תשרי " | ליל ג' אחר חצות תחילת שעה המשמש מזל לבנה תחילת . . . . | 4 |
| " טבת " | יום ג' קודם חצות באמצע שעה המשמש מזל לבנה . . . . . | 10¼ |
| | נשלמה הארבע תקופות משנה רביעית של מחזור קמן ז'. | |

ועתה נשלמו שמנה ועשרים שנים שהמה שבעה מחזורים קמנים שמהם נעשה מחזור גדול.

ועתה חוזרת התקופה ניסן להיות נופלת ליל ד' בתהילתה תחילת שעה המשמש מזל שבתאי החלת אותר 7 כאשר היו בתחילת הבריאה בעת תליית המאורות ברקיע השמים, וחוזר בעת להתנות ז' מחזורים קמנים עד מחזור גדול לפי זה החשבון, וכשתלך נכון בזה החשבון תמצא שאינה יכולה להיות נופלת אחת מהתקופות בשום אופן בהתחלת הלילות מכל ימי השבוע כי אם לסוף ארבע שנים בשנשלם מחזור קמן תחלה שנה חמשית תחלת מחזור קמן השני שאז יכולה התקופה להיות נופלת בתחלת הלילות. ונם זה לא בתחלה ליל ד', כי אם בתחלת שארי הלילות מכל ימי השבוע, אבל בתחלת ליל ד' אינה יכולה התקופה להיות נופלת כי אם אחר בלות ב"ח שנה היינו לסוף מחזור הגדול בתחלת מחזור הגדול השני היינו לאחר שנשלם שנה דרביעית למחזור קמן האחרון של ז' המחזורים הקטנים שבהם נעשה מחזור גדול אחד או נופלת התקופה תחלת ליל ד' החלת שעה שבתאי תחלת אותר 7 כמו שהי' בתחלת מחזור גדול הראשון בתחלת הבריאה, וכן לעולם, ולא ישונה בשום אופן, כמו שפירש"י שם בברכות דף נ"ט ע"ב, ובעירובין דף נ"ו ע"א, ובשבת דף קכ"ט ע"ב, הכל בבירור.

**תקופת ניסן** אינה יכולה להיות נופלת אלא בתחלת ארבעה רבעי היום דוקא, היינו או תחלת אותר 7 בוקר, או החלת אותר 1 צהרים, או תחלת אותר 7 החלה לילה, או תחלת אותר 1 בלילה, ודוקא באחד מד' זמנים אלו בלא שינוי.

**תקופת תמוז** מוכרחת להיות נופלת או אותר 1¼, או אותר 7¼ בין ביום בין בלילה.

**תקופת תשרי** מוכרחת להיות נופלת או החלת אותר 10, או תחלת אותר 4 בין ביום בין בלילה.

**תקופת טבת** מוכרחת להיות נופלת או אותר 10¼, או אותר 4¼ בין ביום בין בלילה.

זהו נכון ומבון במאמר שמואל בעירובין דף נ"ו ע"א.

כל התקופות של התחלת המחזורים הקטנים מוכרחים להיות נופלת דוקא בתחלת הלילות אך לא בתחלת ליל ד'. והתקופה של תחלת מחזור גדול מוכרח להיות נופלת דוקא בתחלת ליל ד' שעה המשמש מזל שבתאי כאשר היו בתחלת בריאה, לבן נקרא מחזור נדול.

כל השבע תקופות של ז' המחזורים, בל תקופה של התחלת המחזורים מוכרחים להיות נופלת בימים אילו, תקופה ראשונה של מחזור קמן ראשון שהוא החלת מחזור נדול, מוכרח להיות נופלת, תחלת ליל ד' תחלת שעה המשמש מזל שבתאי, תקופה ראשונה של מחזור קמן השני תחילת ליל כ' בתחלת שעה המשמש מזל צדק, תקופה ראשונה של מחזור קמן שלישי, תחלת ליל ש"ק בתחלת שעה המשמש מזל מאדים, תקופה ראשונה של מחזור קמן רביעי, החלת ליל ה' בתחלת שעה המשמש מזל חמה, התקופה ראשונה של מחזור קמן חמישי, תחלת ליל ג' בתחלת שעה המשמש מזל נוגה, הקופה ראשונה של מחזור קמן ששי, החלת ליל א' בתחלת שעה המשמש מזל כוכב, תקופה ראשונה של מחזור קמן שביעי, תחלת ליל ו' בתחלת שעה המשמש מזל לבנה, וכן חוזר לעולם, חוזר חלילה וחוזר, וסימנם הוא כפירש"י בברכות דף נ"ט ע"ב, ד'ב'ז, ה'ג'א'ו, היינו יום ד', יום ב', יום ז', יום ה' יום ג', יום א', יום ו'.

ועתה ידידי המצאו הבל נכון באר היטב, בין הקופה לתקופה צ"א ימים ושבע שעות ומחצה, ובד' תקופות נמצאים שס"ה ימים ושש שעות, ואין תקופה נמשכת מחברתה רק שבע שעות ומחצה, יעיינו ידידי היטב נמרא ערובתא בעירובין דף נ"ו ע"א, הובא במנ"ה חלק שני פרק רס"ח, נגמר הענין בחשבון ברוך ומרויח היטב.

ואל יהי' לפלא בעיני בל מעין בדברי אלה, שלפי הצעת השבוני לא יתאימו דברי מאמרם ז"ל בשבת דף קכ"ט ע"ב, דאמרו שם דאין מקיזין דם בתלהא בשבתא משום דקיימא ליה מאדים בזווי, ופירש"י שם לפי שביום זה משמש מזל מאדים בשעות

זונות, היינו בתחלת היום תחלת שעה שביעית, ובתחלת שעה שמינית ביום זה, במבוין ג"כ בדברינו ומסיק שם רש"י ז"ל, אבל בשארי ימים אין מאדים בזונות שלהם כי אם בלילה ובלילה אין דרך להקיז, אשר לפי דברינו אין זה הכלל נכון, הא תינח יום ד' שלפי חשבוני גם בו משמש מזל מאדים בשעות זונות, היינו בשעה חמישית, ובשעה שתים עשרה שהיא שעה האחרונה של היום, כבר הקשה זה התום' בשבת דף קכ"ט ע"ב ד"ה דקאי, והירץ שם דלא חשו חכמים לכך משום דאין דרך להקיז כל בך בממוך ללילה, אבל לפי חשבוני הלא גם ביום ה' בשבוע משמש מזל מאדים בזוי, היינו בשעה שני' תחלת היום, ובשעה תשיעית ביום, וביום ש"ק משמש ג"כ מזל מאדים בשעה שלישית התחלת היום, ובשעה עשירית ביום, וביום ב' משמש מזל מאדים בשעה רביעית בתחלת היום, ובשעה אחת עשרה, ועוד יהי' לפלא בעיני הקורא דלפי חשבוני יום עש"ק משמש מזל נוגה, וא"כ לפי סדר שימוש המזלות, נוגה כוכב לבנה שבתאי צדק מאדים חמה נוגה כוכב לבנה שבתאי צדק, וא"כ מזל מאדים אינו משמש ביום זה רק פעם אחה, ובסוגיא דנמרא שם מקשה שם המקשן, הלא מעלי שבתא נמי קיימי בזוי, על זה יעיין נא הקורא בש"ס עירובין דף נ"ו ע"א בתום' ד"ה ואין בין תקופה, וימצא שם תירוץ נכון על כל אלה, ואני בהבתי חשבוני זה רק באופן זה שהימים והלילות שווים המה, ולפי זה חשבוני הוא ברור ומדויק, ויען בשבת דף קכ"ט ע"ב שם בפירש"י ד"ה מעלי שבתא שכתב שם שהרי שעה ראשונה של יום נוגה לפי הסדר, ע"ש כו', ומוכרחין אנו לומר דרש"י פירש את לא לפי חשבון זה בשהימים והלילות שווים, עין היטב בכל המוגיות אלו והמצא הכל נכון כדברי.

ועין בשו"ת משאת בנימין סי' ק"א מה שהעיר בזה, דכל זה דאמר אביי דאימא הוי בל ב"ח שנין וכו' אינו אלא לפי תקופה שמואל דאמר דאין בין תקופה לתקופה אלא ז' שעות ומחצה ושנות החמה היא שמ"ה יום ורביעי, אבל לפי מאי דקיי"ל כתקופת רב אדא תחזור החמה לנקודה הראשונה בטו שהיתה בעת הבריאה בכל תקופת ניסן שבראש המחזור הקטן של י"ט שנים ע"ש, ועין בשו"ת עצי ברושים סי' ס' מה שהקשה שם דהיכי עבדינן תרתי דסתרי אהדדי, דלענין הברכה עבדינן בשמואל ולענין חשבון התקופות ועיבור השנים אנו סומכין על חשבון רבב אדא, ע"ש מה שהירץ שם בפלפולו הרם ועין בספר ראשית בכורים בהקדמת הספר שבתב שם דשני התקופות אמת הם ואין כאן סתירה כלל, ע"ש, ואני לא כתבתי כל חשבוני זה רק לאביי אליבא דתקופת שמואל.

## מִקְרֵי עִתּוֹת שְׁנֵי הַמְחַבֵּר, בְּרַעְיוֹנוֹת יָפִים וְקִצָּרִים יָדֵבֵר.

תִּקְוַת אֱנוֹשׁ הֲלֹא אַךְ רֶגַע
לְאִישׁ אֵין בּוֹ דַּעַת וּמַמָּה.

בְּאֶרֶץ לִיטָא הַמַּאְפֵּלָה, עֶרֶשׁ עֲלוּמַי,
בִּדְאָגָה וָרֹגֶז כִּלִּיתִי שַׁחֲרוּת יָמַי;
שָׁכַרְתִּי בְיָדַיִם חֲרוּצוֹת עַל פָּעָלִי,
אַךְ מְאוּמָה לֹא נָשָׂאתִי מִכָּל עֲמָלִי.
עַל תַּלְמֵי שְׂדֵי הַתּוֹרָה וְהַיִּרְאָה עָתוֹתַי זָרָעְתִּי,
פִּלְפַּלְתִּי בְּחָכְמָה, וּבִגְמָרָא הִרְבֵּיתִי דַּעְתִּי,
לְהָווֹת מִסּוֹחֲרֵי הָאָרֶץ וְכִנְעָנֶיהָ עָצְמוּ עֲמָלָתִי
אַךְ מִסֶּבֶל עֲבוֹדַת הָרִים הַכְּבוּדָה רַבּוֹת סָבַלְתִּי;
מִסּוֹחֲרֵי הָאָרֶץ וְכִנְעָנֶיהָ אַךְ הִרְבּוּ יְגוֹנִי
וּמֵעֲבוֹדַת הָרִים הַקָּשָׁה אַךְ נִחַר גְּרוֹנִי.
דָּרַשְׁתִּי וְחִפַּשְׂתִּי עַד הַמָּקוֹם שֶׁיָּדִי הָיְתָה מַגַּעַת,
עַד שֶׁמְּאֹד הָקְשָׁה לִי הַפֶּרֶק "בְּתוּלָה נִשְׂאת".
כִּי כָל אֵלֶּה לֹא עָמְדוּ לִי אַךְ בַּלֶּחֶם לְהַשְׂבִּיעֵנִי
אַךְ כִּי בְשִׂמְחַת בְּנוֹתַי, מְשׁוֹשׂ כְּלִילוֹתֵיהֶן לְשַׂמְּחֵנִי:
וָאֵרֶא בַּגַּלְגַּל וְהִנֵּה אַךְ יְסֹב אֲחוֹרַנִּית
הַהִצְלָחָה אַךְ נֶאֱנָחָה תֵּלֵךְ לָהּ קְדִמַנִּית,
הַמַּחְסוֹר בְּאִישׁ מָגֵן יִקְרַב בִּרְגָלַיִם רָצוֹת
וּמְגוֹעֵל פָּנָיו יֹאחֲזוּ בְשָׂרִי אַךְ פַּלָּצוֹת.

וּמַה לַּעֲשׂוֹת לִבִּיתִי? מְזִמּוֹתַי נִתָּקוּ!
תּוּשִׁיָּה נֶהֱדָה, עֵצָה וְתִקְוָה רָחָקוּ,
דְּרָכַי כִּסָּה אֹפֶל וְהָלְאָה—צַר הַמַּעְבָּרָה
אֵיךְ לְהַעֲבִירֵהוּ. הָהּ, בִּינָתִי נִסְתָּרָה!
וּפִתְאוֹם מִבֵּין הָעֲרָפֶל חֶשְׁבַּת הָעֲנָנִים
רַעְיוֹן אֶחָד בִּכְנָפָיו, כְּנַף רְנָנִים,
נָגַע בִּי וַיְעִירֵנִי וַיִּפַּח בִּי רוּחַ חַיִּים
וּלְהוֹדִיד לָהֶם פָּתַח לְפָנַי דַּלְתֵי שָׁמָיִם...
נְשָׁמַת שַׁדַּי מְפָרוֹם רוּחַ אֲפֵינוּ,
תָּשִׂים בַּטְּחוֹת חָכְמָה, הַעַת תְּאַלְּפֵנוּ;
הִיא מְעוֹרֶרֶת הַפָּיִן־לַעֲשׂוֹת גְּדוֹלוֹת,
לִסְחוֹר אֶל אֶרֶץ רַבָּה וְלַעֲבוֹר גְּבוּלוֹת;
הִיא מְחוֹלֶלֶת הַדְּמְיוֹן בְּשֶׁלֶל רַקָּמוֹת,
הִיא יוֹצֶרֶת אַרְצוֹת בְּרוּכוֹת מִטַּל הַשָּׁמַיִם;
אֲשֶׁר זָהָב וּסְגֻלּוֹת כִּדְמֵיָן נְפוּצוֹת
וְאַבְנֵי קֹדֶשׁ תִּשְׁתַּפְּכֶנָּה בְּרֹאשׁ כָּל חוּצוֹת,
אַף שָׂמָּה לְחָיוֹת עֲרִירִי לֹא תַעֲזָבֵהוּ,
כִּי מוֹדָע לוֹ יִמְצָא, כְּמוֹ נָגִיד יְקָרַבֵּהוּ;
גּוֹאֲלִים רַבֵּי אוֹצָרוֹת קְצִינִים נְדִיבִים
וּמְיֻדָּם קְרוֹבִים לְהַאֲצִיל עַל כָּל אֲלֵיהֶם קְרֵבִים.
וּמִי זֶה יָמָאן לִשְׁהוֹת מְנַחֵל עֲדָנִים,
אֲשֶׁר נוֹפֶת תִּטּוֹפְנָה שִׂפְתֵי נֶאֱמָנִים?
הֵן לֵב אָסִיר תִּקְוָה פְּתוּחַ לְנֶעִימוֹת
אַף בְּהַטִּיף עָלָיו מַעֲטֵי צְרִי תַּנְחוּמוֹת—
לְתַנְחוּמוֹת כָּאֵלֶּה אֲנִ֫כִי נַפְשִׁי נְשָׁאָתִי,
הֶאֱמַנְתִּי: כִּרְחוֹק מִבֵּיתִי כֵּן קָרְבָה יְשׁוּעָתִי,
אֶעְזְבָה אֶת בֵּיתִי אֶתְרַחֵק מִיַּלְדֵי וְרֵעָיָתִי,
לַעֲבוֹר אַרְחוֹת יַמִּים, בְּאֶרֶץ אַמֶּעְרִיקָא לָשׁוּם מְעוֹנָתִי:
הֶאֱמַנְתִּי—כִּי בְאֶרֶץ מַרְכּוֹלֶת שְׂפַעַת עַמִּים,
גְּבִירִים כָּאַרְבֶּה, קְצִינִים כְּחוֹל יַמִּים
וְכַרְבּוֹת הַשּׁוֹבָה כֵּן רַבּוּ אוֹכְלֶיהָ,
וּפֹה אַף אֲמָנוּת הַתּוֹרָה מְעֻשֶּׂרֶת בָּעָלֶיהָ;
הֶאֱמַנְתִּי—כִּי הַגְּבִירִים הָאֵלֶּה הָאַדִּירִים,
אֲשֶׁר בְּשָׁמֵי הַהַצְלָחָה כַּכּוֹכָבִים מַזְהִירִים,
יַאֲצִילוּ מֵהוֹנָם וְכַסְפָּם גַּם עָלַי הֶעָנִי
חַיִּים שֶׁל טוֹבָה וְהַצְלָחָה אֶרְאֶה גַם אֲנִי. . .
אָהָהּ, אַל תְּעִירוּנִי מֵהַחֲלוֹם אֲשֶׁר בְּאַהֲבָה שָׂגִיתִי,

אַל תְּעִירוּנִי מֵחָזִיון לַיְלָה אֲשֶׁר בְּחָקְיָן חָזִיתִי׃
כְּמַעַט נָסוּ הַצְּלָלִים עַד שֶׁהֵיום יָפּוּחַ
וְאַתָּם יַחַד כָּל חֲלוֹמוֹתַי נָשָׂא הָרוּחַ .
מִי יִתֵּן לִי אֶבְרַ כְּיוֹנָה אָעוּפָה וְאֶשְׁכּוֹנָה בְּמִקְוֹמִי שָׁם נוֹלַדְתִּי ,
כִּי טוֹב טוֹב הָיָה לִי אִוּ בְּגוּפִי וְנַפְשִׁי מַשָּׂתָה בְּמַקּוֹמוֹת נוֹרַדְתִּי .

---

וְאֶל אֵל הַיּוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם ,
אֶשְׁפּוֹךְ לִבִּי כַּמָּיִם
עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרָיִם :
הָרֵם קוֹלְךָ קוֹנִי, חוּצָב לְהָבוֹת,
הַפֵּת בַּכִּנּוֹר וְיַרְעֲשׁוּ הַלְּבָבוֹת ,
יִרְעֲשׁוּ יֶחֱרְדוּ גַּם בָּנִים גַּם אָבוֹת,
יַעֲזְבוּ וְנָחוּ מַעֲשִׂים רָעִים וְתוֹעֲבוֹת,
מִקּוֹל כִּנּוֹרְךָ יִמַּס וְיָזֵל גַּם לֵב אָבֶן ,
יִשְׁמַע יַקַּח מוּסָר יֵדַע גַּם יָבִן ,
יָבִין מָה אַהֲבַת אָדָם מַהֲאָדָם הוֹרֶשֶׁת :
לָאֱהֹב לְהַצִּיל כָּל אֲשֶׁר אַךְ בְּשֵׁם אָדָם יִכָּנֶה
לְהוֹצִיאוֹ מִצַּפְרְנֵי חָרְשָׁעָה עֲנִיִּים הוֹרֶסֶת ..
זֹאת תּוֹרַת הָאָדָם, לָזֹאת יִקָּרֵא אָמוּנָה !

# ٩١٧ ٤٧٥٢٥٦٥

| ٩٨ | ٨٨٧٤ | ٨٨٧٤ | ٨٨٧٤